BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE ZARAGOZA

SIGNATURA: I – 121

Johannes de Aquila. Sermones quadragesimales. Venetiis. 21 octubre 1499.

25-8, N15

153 I 170
121

Sermones Quadrageſimales venerabilis viri fratris Joãnis Aquilani Ordinis predicatorum de obſeruantia: merito vitiorum lima nuncupari.

UNIVERSIDAD Y BIBLIOTECA DE ZARAGOZA

¶ Frater Bñdict⁹ Brixianus:
Frī Danieli vincētino. S. D.

P Reclaram mihi ac
potius diuinā Pla
tonis stoicorūqꝫ om
nium sententiam eē
Pater honorande semper vi-
ſum eſt:qua illi ipſi precipiebāt
homines hominūꝫ cauſa ac vſu
generari:nec ſolum nobis naſci
ſed ortus quoqꝫ noſtros partiꝫ
patria partim amici vendicare
debere. Nō eos vtiqꝫ fugiebat
naturam humanā ita ab Deo
optimo maximo etiam cōpara
tā conſtitutāqꝫ: vt nemo hoīuꝫ
ſit qꝫqꝫ nature donis floreat.
quo minus alterius ope egeat
qꝫ ſepiſſime. Quo fit vt is ſin-
gulari preconio ſummis titulis
proſequēdus eſt: qui ita ſeſe na
ture preſcripto componit:vt nō
ſibi modo:verūetiāꝫ alijs poſt
futuris prodeſſe poſſit. Qꝺ etſi
alijs atqꝫ alijs ſtudijs hō aſſeq
poſſit:quo alijs adſit: id tamen
ſtudium:quo homines ad bene
beateqꝫ viuendū informantur:
precipuū atqꝫ hominū preſtan-
tiſſimūꝫ a ſapientiſſimo quoqꝫ
iudicatū eſt. Vnde ⁊ latine lin-
gue vnicus parens Cicero no-
ſter.malle ſe libellū per quē ho
mines ad virtutes accenderent
excudere aiebat:qꝫ orationē ſer
mone politam pro homine fla-
gitioſo. Quod quidem:etſi ple-
riqꝫ eruditiſſimi noſtre tempe-
ſtatis viri:cum ſeculares tūꝫ re
ligioſi pro virili ſua nitantur:vt
publicitus conſultūꝫ ſit: hic ta-
mē ordo noſter ⁊ a ſui originis
initio:⁊ nūc oīum maxime facti
tare nō ſinit. Neminem hoc lo
co veliꝫ mihi ſuccenſeat ac mo
leſte ferat:ꝙ eouſqꝫ ordineꝫ no
ſtrū promoueā:vt omnibus ali
orum ſtudijs ⁊ profectibus an-
teferam. Nā ⁊ res ipſa adeo in
aperto ſita eſt:vt non longi⁹ te-
ſtimonia conquirere ſit neceſſe.
Quis enim oro Pater expli-
cet:qꝫta cura:qꝫta diligentia ac
ſtudio:maiores noſtri eminem
operam ⁊ nauauerint huc uſqꝫ
⁊ in preſentia nauent:vt nō pu-
blicis in gymnaſijs ſolum: ſed
omni in loco quippiā phye ha-
beat: Neqꝫ vero ignoras nul-
lum locum eſſe adeo humilē:in
quo non ſit aliud vel rationalis
phye:que vulgo logica:vel natu
ralis:que phyſica dicit:vel ipſa
oium diſciplinaꝝ dña: theolo-
gia:imo vero vt recti⁹ loquar:
multis locis oēs ſimul lectitan
tur. Quod ꝓfeto inſtitutū: qua
laude:quaue gloria ac maieſta-
te dignū ſit:alioꝝ iudicio cēſen
dū relinquo. Illud tñ Ariſt.qꝺ
ipſe frequenter dicere erat ſoli-
tus attulero. Tantū docti ab in

doctis differre:quantum viuen
tes a mortuis eruditionemqꝫ
inter ꝓſpera ornamētū eſſe:in-
ter aduerſa refugiū.Quare be-
ne res nobiſcū agit : vt talibus
freti ſtudijs:hic ordo ne in mi-
nimū quidē errorem vnq̄ꝫ dila
pſus ſit.Age vero:quot ac q̄les:
hac noſtra ex officina viri illu-
ſtriſſimi euaſere.Quid odij im
mortales de Alberto illo : q ob
inſignē eius doctrinā magnus
cognomēto vocitatus eſt dice-
mus?An nō tibi eū toti terraꝝ
orbi ſtuporē iniecisse videt̄ : qui
animantium ac rerū oīum na-
ture ſecreta ita rimatus eſt:ꝑin
de atqꝫ naturā ipſam in mani-
bꝰ habuerit?Quid de angelico
Tho.quē diuinū rectius appel
lare ꝓbās eſt:q̄ppe qui vires hu
manas ſuꝑaſſe cenſeat̄? Cuius
nēpe doctrina tāti a quouis fa
ciunda eſt:ꝙ q ei refragari vo-
luerit:ſemꝑ ſit:vt ait Innocētiꝰ
de veritate ſuſpectus.Nec ime
rito quidē.Eiuſmodi nāqꝫ exti
tit illi dictādi modus: rōnes ſu
as i Ariſ. faciat iacer̄ fundamē
ta:eaſdēqꝫ ſubinde ꝯtendat vel
ſacrarū litterarū monumentis:
vel ſanctorū doctorum teſtimo
nijs ꝯfirmare.Quibus omni-
bus efficit̄:ꝙ qui aliter atqꝫ ip̄e
tradiderit ſenſerint: p̄cipites in
vaſtiſſimuꝫ errorū pelagus de

noluantur.Quo circa non poſ-
ſum nō ridere nōnullos : q ſeſe
quippiā preciosi nactos arbitrā
tur quum ei aduerſari poſſunt:
quos credo idcirco id preſtare:
q̄m tanto viro obtrectaſſe famā
ſuā diffuſum iri putāt.illius : vt
reor:imitati exemplū quē gre-
corū fabule ferūt.Qui cū vulgo
eſſet ignotus ⁊ nihil boni poſſꝫ
facinoris excogitare quo nobi-
lis fieret.Diane incēdiſſe tem-
plū:⁊ nullo prodēte ſacrilegiuꝫ
fertur ipſe i mediū p̄ceſſiſſe cla-
mitās:ſeſe incēdium ſubiecisse.
Sciſcitātibus ephesi p̄ncipibꝰ
quā ob cauſam hoc facere volu
iſſet:reſpondiſſe:vt qꝛ bene non
poterā oībus male innoteſcerē
Sed iſta miſſa faciamus : ne ⁊
ego virū oī humana laude pla-
ne ſuperiorē ieiune laudauerīꝫ:
⁊ in his cōmemorandis tēpus
ꝯteram:qui nō ſecus eum : q̄ꝫ
ignaui fuci melliſluus apes in-
ſectant̄.Quid quoqꝫ de Her-
uo illo:quo nihil eſt inter theo-
logos ſubtiliꝰ?Quid de Joāne
caprioli oīuꝫ noſtroꝝ aduerſan
tiuꝫ triūphatore? Quē dudū il
le terreſtre ſapiētie diuine pari
ter ⁊ humane domiciliū Tho-
mas Gayetanꝰ breuius diſpu
tare docuit.Quid eūdē de vgo
ne:q ita ſibi familiariſſimas ſa
cras litteras fecit : vt duo ⁊ vi-

ginti volumina in eaſdē omnis
ſapientie pleniſſima edidit:que
nō minoris facimus : quanti ſi
Creſi ac Craſſi diuitias habere-
mus? Preteribo Petrum de
Tarantaſio. Petrū itēꝫ a Pa
lude:vincentium Belnacēſem.
Antoninū florentinū. Raymū
dū decretaliū effectorē. Rayne
rium.Durandū Theutonicum
Joannē Piſanuꝫ. Dominicū
Toloſanū. Guilielmuꝫ. Vora
ginem:innumeroſqꝫ alios ma
cte virtute viros:quos ob id ſi-
lentio inuoluerim:ne te tā aper
ta videar docuiſſe . Et mihi nā
qꝫ codex bene longus texendus
eſſet:⁊ difficile noſtre exitū inue
niret oratio.Nō inde ſiccis la-
bris Joannes horū ſermonum
archiauctor tranſeūdus eſt: qui
ſue tēpore adeo verbi diuini diſ
ſeminatione claruit:vt omnem
Italiā maxima vbiqꝫ gentium
cū admiratione ꝑagrando illu-
ſtrauit. Nāꝫ erant ei ingēs eru
ditionis ſuppellex in primis id
genus hominibꝰ pernecessaria:
firma latera:plurima leporis in
dicendo:tum patrij tuꝫ artificio
acquiſiti copia: vox clara.ꝯcina:
ſonora.adeo cum exclamaret.ſi
euꝫ minus cernēs:tonitruū pu
tauiſſes . Qui in vite ſue ferme
calce:te tn̄ eum iuuante:vt alijs
poſt ſe futuris frugi eēt:hos ſer

mones tota bonitate refectiſſi-
mos elaborauit. Quos ego qui
dem cuꝫ viderem Angelū Bri
tannicum viruꝫ ea arte diligen
tia primariū:litteris eneis man
daturū:eſſentqꝫ vitio ſcriptoruꝫ
corrupti ac laceri:non potui fa-
cere quin eos a principio ⁊ ad fi
nem vſqꝫ percurrerim : eos vt
potui primo nitori ac dignitati
reſtituens. Vbi offendi vos tā
tam inneetere doctrinam : quā
tam in ea mā quiſq̄ꝫ hactenus
fecerit. Vnde non ab re eaꝫ in
opinioneꝫ facile adducor:vt cer
te ſciam qui horum ſermonum
doctrina oblectatus fuerit.ho-
norem imortalem.vtilitatē ma
ximam relatuꝝ. Vnum modo
reliquū eſt:ita nos geramus:vt
nō minꝰ noſtra dicendi acrimo
nia ac lenocinio vos quātū noſ
tali ac tāto ope hōeſtaſtis. Tue
vero interim pr̄ venerande par
tes erunt:meminiſſe fratrē Be
nedictum.tui tuorumqꝫ ſemper
fuiſſe foreqꝫ ſtudioſiſſimum.
Vale ⁊ me ama.

¶Tabula omnium ſermonuz hoc volumine contentorum.

Dominica i ſeptuageſima. De facultate boni operandi. ſe. 1
(De lege nãli. ſe. 2)
Dñica in .lx. De verbo dei. 3
Dominica in quinq̃geſima. de diuina ⁊ eterna lege. 4
Feria .ij. De ludo alearum. 4 5
Feria .iij. De choreis. 6
Feria .iiij. De penitentia. 7 Itẽ ⁊ de ieiunio. 8
Feria .v. De cõuerſiõe pctõris. 9
Feria .vi. De qualitate ⁊ malignitate peccati. 10
Sabbato. De maioritate ⁊ deprauatione peccati. 11
Dominica prima q̃drageſime. De ſuperbia. 12
Feria .ij. De iudicio vniuerſali. 13
Feria .iij. De odio. 14
Feria .iiij. De malo conſenſu. 15
Feria .v. De iudicio temerario. 16
Feria .vi. De peccato in ſpiritũ ſanctum. 17
Sabbato. De vanagloria. 18
Dominica .ij. q̃drageſime. De detractione. 19
Feria .ij. De mendatio. 20
Feria .iij. De blaſſemia. 21
Feria .iiij. De adulterio. 22
Feria .v. De gula. 23
Feria .vi. De periurio. 24
Sabbato. De luxuria. 25
Dominica .iij. q̃drageſime. De ira Dei. 26
Feria .ij. De purgatorio. 27
Feria .iij. De inferno. 28
Feria .iiij. De honore parentũ. 29
Feria .v. De accidia. 30
Feria .vi. De ſodomia. 31
Sabbato. De cõtritione. 32
Dñica .iiij. q̃drageſime. De neceſſitate cõfeſſionis. 33 Item de eius impedimentis. 34 33
Feria .ij. De auaritia. 35 34
Feria .iij. De mercantijs. 35
Feria .iiij. De vſura. 36
Feria .v. De ſymonia. 37
Feria .vi. De reſtitutione. 40 38
Sabbato. De furto. 41 39
Dominica .v. De paſſione. De contemptu mundi. 40
Feria .ij. De morte. 41
Feria .iij. De timore dei. 42
Feria .iiij. De religione. 43
Feria .v. De ſortilegijs. 44
Feria .vi. De ambitione. 45
Sabbato. De hypocriſi. 46
Dñica .vi. De ramis palmarũ. 47 De diuina miſericordia. 48
Feria .ij. De inuidia. 49
Feria .iij. De ira. 50
Feria .iiij. De ſacrilegio. 51
Feria .v. De eucbariſtia. 52
Feria .vi. De paſſione domini. 53
In dies paſce. De triumphāli reſurrectione. 54
Feria .ij. De elemoſyna. 55
Feria .iij. De patientia. 56

Finis.

¶Ad lectorem.

¶Optime lector: cui merito ij aurei ſmones minime ſunt ingrati. te admonitũ eſſe volum⁹. Quũ in cam explicationẽ quaz ipſi ſpecificationez frequẽter appellãt incideris: haud quaq̃ rei magnitudine terreare. Conſtat enim ea non ſine ſanctoruz doctorum multifaria atteſtatione poſita atq̃ eſſe ad anime mundationez oĩno neceſſaria. Quippe ⁊ ego multiplici periculo ac ſcientia didiceriz doctrinã que neruum tangat longe eſſe vtiliorem: q̃ eam que tm̃ circa vniuerſalia verſetur. Quare cũ vitia que ſunt anime ſordes altiſſimis ſint nixa radicibus vt nõ niſi cũ magna dicendi energia euelli ex hoium pectoribus poſſint: opus eſt: ſeruata ſemꝑ mõdeſtia: vti explicatione quantũ dici poteſt maria. Quod ſi forte coincidere: aut pro loco eẽ ſuperflua tibi videbuntur, habita ⁊ loci ⁊ perſonarum ratione: rez tu ipſe moderabere. Vale.

¶ Incipiunt ſermones aurei quadrageſimales Cõpilati per venerabiles patres: fratrẽ Joannẽ aquilanũ: ⁊ fratrẽ Danielẽ Vincẽtinũ: diuini verbi declamatores fructuoſos: ſacri ordinis p̃dicatoꝝ de obſeruãtia.

¶ Dñica in ſeptuageſima de bono opere ſermo primus.

Oca operarios. Math. xx. capi. recitatiue autẽ in euangelio hodierno. nõ põt rationalis creatura dei ſimilitudine decorata conſequi ſuuꝫ vltimũ finem ad quẽ principaliter ab excelſo ꝯditore rerꝫ creata eſt: niſi ſancte: pure: optimeqꝫ viuẽdo. Et lꝫ qñqꝫ fragilibus caducisqꝫ rebus mentẽ ⁊ animũ occupet: tanta tñ eſt dei bonitas ⁊ pietas vt nũq̃ꝫ ceſſet ipſam rõnalem creaturã q̃uis multipliciter errantẽ vti verus ac zelantiſſimus pater ad iuſte virtuoſeqꝫ viuẽdũ reuocare: ad ſimilitudineꝫ patriſfamilias in euãgelio hodierno recitati. In quo quidẽ euãgelio tria ſingularia documenta hẽmus. ¶ Et primũ ꝙ ſicut iſte paterfamilias mittit operarios in vineam: ſicut pꝫ in p̃ma p̃te euãgelij: ita ⁊ deus oĩpotẽs verus oĩum pr̃ per creationeꝫ: mittit nos oẽs ĩ vineã ſuã: vꝫ eccleſiaꝫ militãtẽ. ¶ Scȯm documentũ eſt ꝙ deus eternus nõ vult aliquẽ eſſe ocioſum. i. a bonis op̃ibus vacantẽ: ſꝫ ſolicitũ: atqꝫ feruenteꝫ: hoc oñditur cum dr̃. Quid hic ſtatis tota die ocioſi. ¶ Tertiũ documentuꝫ eſt: ꝙ oĩbus bene operãtibus in hac vinea datur denarius. i. merces eterne retributionis. Et hoc tangit̃ vbi dr̃. Voca operarios ⁊ redde illis mercedẽ. Acceperunt ãt ſingulos denarios. Et q2 denarius iſte datur bñ operãtibus: ideo de ipſo bono opere: hoc mane tria conſiderare debemus.

¶ Primo diffinitionem.
¶ Secundo inductionem.
¶ Tertio remunerationem.

¶ Primo bõi op̃is ꝯſiderare debemus diffinitionẽ. Diffinitio. n. ſm Ari. ij. poſte. vi. ethic. Et. vij. meth. Eſt ſmo indicãs quid eſt eſſentia rei. Et dꝫ dari per cauſas: vt inq̃t ideꝫ ph̃s primo. Et ſcd̃o poſte. vñ vnius rei tot pñt eſſe diffinitiões. q̃t ſunt cauſe: vt ait ideꝫ ph̃s primo. Et ſcd̃o poſte. ſcd̃o Phy. ſcd̃o de anima. Et. v. meth. Et iõ ſemꝑ

diffinitio diligēter ⁊ in pɼincipio eſt attēdēda: vt pꝫ.xij.q.i.c.Clericus. Et.xvi.q.i.c. Si cupis.et c.placuit. Et Marcus cicero.i. de officijs. Ois que a rōe. ſuſcipit̃ de aliq̄ re iſtitutio: dꝫ a diffinitiōe ꝓficiſci: vt itelligat̃ qd ſit id de quo diſputet̃. Bñ igit̃ facere ſiue bonū opꝰ eſt actꝰ libere volūtatis: regulatus rōe circa debitū obiectū: ꝑꝑ beatitudinē ꝯſequēdā. ¶ Hec diffinitio ꝯſtat ex oibꝰ cauſis: pɼio ex cā efficiēti cuꝫ dr̃. Bñ facē eſt actꝰ libere volūtatis: pɼo cuiꝰ declaratione q̄rit̃ a theologis. Vtrū corpoɼa celeſtia poſſint cogē voluntatē humanā ad bñfaciēdū vl̃ male. Rñ.ſ.Tho.i.ſcđe.q.ix. ar.v.d. Impoſſibile ē ꝙ coɼꝑa celeſtia poſſint cogere voluntatē humanā. Et pɼo declaratiōe huiꝰ ꝯcluſionis ꝑ̄ſuppono duo valde neceſſaria. Pɼimū q̄ celū eſt coɼpus ⁊ mãle: vt firmiſſime tꝫ omnis theologoɼuꝫ atq̄ Phoꝝ ſcola. Et maxie ꝑ̇nceps phoꝝ Ariſto.i.de celo ⁊ mūdo. Et ꝑ̇mo de gene. ⁊ coɼ. ⁊ in pleriſq̄ alijs locis ⁊ libɼis. Scđꝫ ꝙ volūtas hūana eſt in coɼꝑea ⁊ in mãlis: nō alligata oɼgano coɼpoɼali: vt declarat phs in.iij de aīa. Et.ſ.Doc. ꝑ̇ma ſcđe.q. ix.ar.v. His ſuppoſitis dicimꝰ ſic. Nullū coɼpus pōt agere vel ipɼimere ſeu mouere directe rē icoɼpoɼeā ⁊ imaterialē: ſꝫ potiꝰ ⁊ ꝯūerſo. Pɼobat̃. Nā res immãles ⁊ icoɼpoɼee hꝫ foɼmaliorē ⁊ vberioɼē virtutē q̄ꝫ habeāt quecūq̄ coɼꝑa coɼruptibilia: ſꝫ volūtas hūana ē potētia in mãlis ⁊ incoɼꝑea: vt pꝫ ꝑ ſcđꝫ ꝑ̄ſuppoſitū ergo coɼpꝰ qđcūq̄ ſit: ſiue celeſte: ſiue elemētale: nullomō directe pōt mouē nec cogere volūtatē humanā ad operādū: ſꝫ ſemꝑ libera remãet ab oī influētia: ab oī oꝑatione: ab oī virtute celi cui non ſubijcit̃: ꝑꝑ imaterialitatē ⁊ ſpūalitatē ſuā. Vñ Damaſcenꝰ ſcđo.ſcū. dicit Coɼpoɼa celeſtia nō ſunt cauſe nr̃oꝝ actuū. Eſſent ãt ſi voluntas que eſt hūanoꝝ actuū ꝑ̇ncipiū a coɼpibꝰ celeſtibꝰ moueret̃: hec ille. Cā vero foɼmalis tãgit̃ cū dr̃. Rōne regulatus: foɼma nãq̄ ⁊ ꝓpɼia regula actuū hūanoꝝ: eſt itellectꝰ ſiue rō: vt declarat.ſ. Doc. pɼima ſcđe.q.i.ar.i. Et iō hec diffinitio dat̃ ꝑ ꝓpɼiam regulā ⁊ adeq̄tā nō ſe extēdentē: q2 h diffinit̃ bñfacē in cōi vt ſe extēdit ad oēꝫ actū humanuꝫ bonū ſm rōnē ꝓductū: et ſi talis actus nō ꝓducat̃ ex caritate ⁊ gr̃a. Cauſa mãlis tãgitur cū dicit̃. Circa debitū obiectū eo ꝙ actꝰ boni ſunt circa debitā ⁊ ꝯueniētē mãm: vt habet̃ a pho i.iij.ethicoꝝ. Sicut amar̃ deū: hec ē bōa oꝑatio: cuius cā mãlis ſiue obiectū eſt ipe deus Amare ꝓximū: h ē bōa oꝑatio cuiꝰ obiectum ſiue cā mãlis eſt ipe ꝓximꝰ. Dare etiaꝫ: hec ē bona oꝑatio: cuiꝰ obiectuꝫ ſiue cā materialis ē ipſe pauꝑ ⁊ ſic de ſingulis. Reſtituē aliena. Accedere ad ꝑ̄dicatiōeꝫ: ⁊ huiuſmōi. ¶ Cā final̃ tãgit̃ cū dr̃. Pɼopi btitudinē ꝯſequēdā. Conat̃ qlꝫ virtuoſus: qlibꝫ bonꝰ: qlibꝫ deū timēs bñfacere: vitam inocēter agere: virtutes amplecti: vt vitā beatā: gl̃iaꝫ ſempiternā: ⁊ ꝑadiſuꝫ dliciaꝝ acqrat. Pɼopterea Lactātius lib.vij. diuinaꝝ iſtitutionū i fine dicebat. Nihil nobiſcū ferre poſſumꝰ: niſi vitā bñ atq̄ inocēter actā. Ille ad deuꝫ copioſus: ille opulētꝰ aduēiet cui aſtabūt ꝯtinētia: charitas: fides mīa: patiētia. Hec ē hereditas nr̃a que nec eripi cuiq̄ pōt: nec transferri ad alteꝝ. Et iteꝝ Lactātiꝰ i lib. de ira dei: i fine dicit. Nō faciūt btūꝫ vitioſe ac moɼtifere voluptates: nō opulētia libidinū icitatrix: nō inanis ãbitio: nō caduci honoɼes: qbꝰ illaqueatus aīus humanꝰ: ⁊ coɼpi mãcipatꝰ: etīa moɼte dãnat̃: ſed ſola iuſticia: cuiꝰ legitia ⁊ digna merces eſt imoɼtalitas: quā ſtatuit a ꝑ̇ncipio deꝰ ſanctis ⁊ icoɼruptis mentibꝰ: que ſe a vitijs ⁊ ab oī labe terrena: integras iuiolatas q̄ꝫ ꝯſeruāt. Huiꝰ ꝑ̇mij celeſtis ac ſempiterni ꝑticipes eē ñ poſſunt: q fraudibus rapinis circūſcriptiōibꝰ ꝯſciaꝫ ſuā polluerūt q̄q̄ꝫ iniurijs hoīum nepharijs comiſſis: indeleibiles ſibi maculas iduxerunt: ſm vniuerſos oꝫ qui ſapientes: qui hoies merito dici volūt: fragilia ꝯtēnē terrena calcare: hūilia deſpicē: vt poſſint cū deo btiſſima neceſſitudine copulari: h ille. Appet igr̃ ⁊ claꝝ ē ꝙ bñfacē ē actꝰ liber̃ volūtat̃ reglat̃ꝰ rōe circa dbitū obiectū ꝑꝑ btitudinē ꝯſequēdā: ⁊ hoc ſm quattuor genera cãꝝ.

Secūdo ꝑ̇ncipal̃r hōi opis ſiue bñfacē ꝯſiderar̃ debemꝰ iductōeꝫ. Triplici nãq̄ lege iducimur ad bñ ỽtuoſeq̄ operãdū.

¶ Pɼio lege nãli.

¶ Secundo lege diuinali.

¶ Tertio lege exemplari.

¶ Pɼio dico ꝙ ad bñfaciēdū ⁊ virtuoſe viuēdū iducimur lege nãli. Quilibꝫ.n.hō nãliter ita a dō ꝯpoſitꝰ ⁊ oɼdiatꝰ ē: vt ſꝑ ſacilime poſſit bñ oꝑari. Vñ Apo. Ro.xiij. Que a dō ſi: oɼdiata ſt Et Cōmen.ſuꝑ.viij. Phy.⁊.ij.

meth.dicit Ars ⁊ nã ordinate i
ſuis opationibꝰ ꝓcedũt ⁊ opan
tur. Faciẽs igit deus hoiez hoc
naturali ordine cõpoſuit:vt ſibi
duas ptes dederit:iſcriorẽ:⁊ ſu
periorẽ materiã:⁊ formã corpꝰ
⁊ aiam. Ex quibꝰ vt ait Phs.
ij.de ania homo componit. In
qua cõpoſitiõe:vult vt talis ſer
uet ordo.ſ.vt materia ſubijciat
forme:corpꝰ aie:⁊ appetitꝰ ſen-
ſitiuꝰ ſubijciat appetitui intelle
ctiuo:⁊ ſenſualitas ſubijciat rõ
ni. Hoc eſt ꝙ dixit deꝰ geñ.iiij.
c. Sub te erit appetitꝰ tuꝰ : ⁊ tu
dñaberis illiꝰ. Et phs.i. Poli-
ticoꝝ dic. Aia dz eſſe regens re
gulãs:ordinãſ:atqꝫ dirigẽs:cor
pus vero debet regi ⁊ guberna
ri. Nã ipſa pars ſuperior.ſ.aia
eſt corpe nobilior ⁊ dignior : qꝛ
forma vt ait Phs.i. Phy.eſt
quid diuinũ:appetibile a mate
ria. Et h exꝑſſit Moyſes geñ.
ij.c.dicẽs. Formauit deꝰ hoiem
de limo terre:ecce mã. Et iſpi-
rauit in faciẽ eius ſpiraculũ vi-
te. Ecce forma.ſ.aia rõnaliſ. Et
factꝰ eſt hõ in aiam viuentem.
Bene aũt facere ſeu virtuoſe vi
uere nihil aliđ eſt qꝫ ſuare hũc
ordinẽ.ſ.ꝙ ratio ꝑſit ſenſualita
ti.vt dicit Tulius.i.de officijs.
Et Phs.ij.ethi.ait:virtꝰ in hoc
ꝯſiſtit:vt hõ ſm rõnẽ operetur
⁊ viuat. Qui enim viuunt ſm
ſenſualitatẽ corrũpũt : deſtruũt
vitã ſpũalẽ ⁊ ſuperiorẽ.ſm illđ
Phi.i.de genera. Et.iij. Phy.
gñatio vniꝰ corruptio ẽ alterius
viuat ergo qlibet ⁊ operet ſm
partẽ intellectiuã.qꝛ vt dicitur.
x.ethi. Quilibꝫ homo eſt maxie
itellectiuꝰ. Et ꝑ de aia. Intelle-
ctu nihil ẽ diuiniꝰ:viuat dico ⁊
bñfaciat ſm partem formalez.
Quia vt dr̃ in libro ſex ꝑncipio
rũ. Forma ẽ q̃ dat eẽ rei viuat
ſm ſpm̃:qꝛ vt dr̃. Jo.vj.c. Sp̃s
eſt q viuificat.caro aũt nõ ꝓdeſt
quicqꝫ. Pꝫ igit ꝙ hõ naturalr
cõpoſitꝰ ⁊ tali ordie factꝰ eſt . vt
ſp bñfaciat.vñ Apl's ad Gala.
v. Spũ ãbulate ⁊ deſideria car
nis nõ ꝑficiet. Caro.n. cõcupi-
ſcit aduerſus ſpm̃.ſpũs aũt ad-
uerſus carnẽ.hec.n.ſibi iuicẽ ad
uerſant:vt nõ q̃cũqꝫ vultis illa
faciat. Qđ ſi ſpũ ducimini nõ
eſtis ſub lege. Mãifeſta aũt ſũt
opa carnis que ſũt fornicatio:i
mũdicia:ipudicitia:luxuria:ydo
loꝝ ſeruitꝰ:veneficia:inimicitie:
ꝯtentiões:emulatiões:ire:rixe:
diſſenſiões: ſecte:iudic:homici
dia:ebrietates:ꝯmeſſatões:⁊ hiſ
ſilia:que ꝑdico vobis:ſicut ꝑdi
xi:qm̃ q talia agunt : regnũ dei
nõ ꝯſeqnt.h ille . Nota.ibi ſpũ
i.rõne viuite ⁊ ſm rõnẽ ⁊ intel

lectũ ambulate.ſ.bene operãdo.
Iteꝝ ad Ro.viij. Debitores ſu
mus nõ carni vt ſꝫ carnẽ viua
mꝰ.ſi.n.ſꝫ carnẽ vixerit moꝛie
mini.ſi ãt ſpũ fcã carnis morti
ficaueritꝭ:viuetꝭ. Scđo dico ꝙ
ad bñfaciendũ ⁊ virtuoſe viuen
dũ iducimur lege diuiali. Tãta
ẽ dilectio ⁊ amor dei.atqꝫ boni
tatꝭ ſue cõicatio erga genꝰ hũa-
nũ:vt velit oẽs hoies bñ ⁊ virtu
oſe viuẽ. Ait.n.apl's.ꝑ.Theſ.iiij.
Hec eſt volũtas dei ſctificatio
vr̃a. Et ꝑme.Thi.ij. Deus vult
oẽs hoieſ ſaluos fieri:⁊ ad agni
tionẽ veritatꝭ ꝑuenire. Qua pp
Theo.quefrunt.vtrũ deꝰ nãliter
diligat oẽs hoies. Reſpondet.
Doc.ſ.ꝑa.ꝑ.q.xx.đ. Qđ deꝰ oẽs
nãliter ⁊ itimo amore ⁊ dilecti
one amat atqꝫ diligit. Et ꝓbat
iſto mõ. Quelibꝫ cã nãliter dili
git ſuũ effectũ vt di.phs.ij.rhet.
Et.viij.ethi.⁊.ix.ethi.dr̃. Qiſ ar
tifex diligit opꝰ ſuũ.ſꝫ deus glio
ſus ẽ cã oim entiũ.oiuꝫ effectuũ
oiuꝫ creaturaꝝ vt pꝫ.ij. Metha.
Et.viij. Phy.g nãliter oẽs di-
ligit ⁊ amat. Sꝫ dices. Quid i-
portat ꝑ ly diligẽ ſeu amar. Re
ſpõdet Phs.ij.rheto. Et.ſ.doc.
prima.par.q.xx.per totaꝫ qõnez
ꝙ amare ẽ velle alicui bonũ.vñ
ſicut in q̃libet bñte ſenſum ẽ ap
petitꝰ aialis,ita in quolibet bñte
itellectũ eſt volũtas.qꝛ volũtas
ſeqt itellectũ ſiue cognitiõez:vt
dic Phs.iij.đ aia. Amare.n.vl
diligẽ:adeo eſt nãle cuilibet itel
lectui ⁊ volũtatẽ hñti:vt primꝰ
actus volũtatꝭ ſit amor ſeu dile
ctio.volũtas.n.nãliter fert i ſuũ
obiectũ ꝙ eſt bonũ vt pꝫ.iij.de
aia. Cũ g in deo ſit ſũme itelle-
ctus.opꝫ etiã in eo eſſe volũtatẽ.
Et ſicut itelligẽ dei eſt ſuũ eſſe.
ita eẽ dei ẽ ſuũ velle. Amor igi
tur eſt nãliter ſũme in deo:cũ i
ipo ſit ꝑfecta volũtas.g deꝰ nã
liter oẽs creaturas ſũme diligit
Dicamꝰ igit ꝙ deus clemẽtiſſi
mus ẽ tã dulcis tã ſuauis tãqꝫ
benignꝰ ꝙ oẽs creaturas mira
bilit diligit ⁊ amat:fouet:nutrit:
gubnat:⁊ illis ꝓuidet.vñ Phs
vij.ethi.dicit. Deꝰ vna ⁊ ſimpli
ci opatiõe gaudet:⁊ eadẽ rõe ſi
ne paſſiõe amat.vis cognoſcer
dilectõez dei erga te. Cõſidera
gd bõi tibi dedit. Nã đdit tibi
corpꝰ tã egregie organizatuꝫ ⁊
mẽbris oibꝰ ꝑfectũ. Dedit tibi
aiam ex nihilo creatã ad ſuam
imaginẽ ⁊ ſilitudinẽ.vñ Berñ.
i ſmiõe. Cogita o hõ q̃lẽ te fecit
deꝰ. Nẽpe ſm corpus egregiã
creaturã.ſꝫ aiaꝫ magiſ imagie
creatoris iſignẽ:rõnis ꝑticipẽ:
eterne btitudinis capacẽ. Por
ro ãbo coherere ſibi fecit artifi-

ćio incōprehēſibili.ſapia inueſti
gabili. Nec hoc añ ꝓmeruit.q
gñ nō fuit.nec ſpes retributiōis
fuit.qm̃ bonoꝝ nřoꝝ nō eget.h
ille. Dedit tibi mūdū cū ɔtēt' i
tui ſbuētōez.faciēſ te dñz alioꝝ
aialiū:vt experientia oñdit. De
dit tibi āgelū ſubā nobiliſſimū
⁊ incorporeū.ſ3 ph3.i.de celo ⁊
mūdo. Et.xij.metha. Dedit cor
puſ ſuū i cibū. Jo.vj. Caro mea
vere ē cib⁹. Dedit ſuū p̄cioſiſſi-
mū ſanguinē in lōtionē. Apoc.
ꝑ. Dilexit nos ⁊ lauit noſ a pec
cat' nřis in ſanguine ſuo. Po-
ſuit aiaz ſuā in redēptionē Jo.
x. Aiaz meā pono ꝑ ouib⁹ meis
Regnū p̄parauit in poſſeſſionē
Mat.xxv. Poſſidete paꝛtū vob
regnū a ɔſtitutōe mūdi. Celuz
in habitatōez. Jſa.lxvi. Celū ſe
des mea. Dedit ſeu p̄parauit ti
bi diuinitatē in eterna fruitiōe.
Mat.xxv. Intra i gaudiū dñi
tui. Et vt nil r̃manēt qn tibi da
ret:a ſūmo celoꝝ ipe de⁹ egreſ-
ſus ⁊ i hūc mūdū d̄ſcēdēs trigi
ta trib⁹ ānis.aiaz ꝑ pctm̃ ꝑditā
⁊ dyabolice ptātí traditā cū do
lorib⁹ penis:⁊ anxietatib⁹ mari
mis:diligēter q̄ſiuit:flagellis ce
ſus:ſpinis coronat⁹:crucē aſcē-
dit. Sāguinē de manib⁹:de pe
dib⁹.de latē:⁊ d̄ toto corꝑe abū
danter effudit. Et tādē aiaz pri

cōmēdās vitaz doloroſe finiuit
⁊ in limbū deſcēdēſ aias ibi de
truſas ide eduxit. De qb⁹ oibus
audi Auguſtinū i pſona xp̄i di
cētē ſmone.l.o hō ego de limo
terre his meis manib⁹ te formaui
⁊ in paꝛdiſuz meū:qd̄ nō mere-
bar':te collocaui. ſ3 tu me mea
q3 iuſſa ɔtēnens deceptorē ſeq
maluiſti.vñ ⁊ iuſta p̄ēa ad iſer-
ni ſuppliciū ɔputat⁹ eſ. Poſtea
tui miſert⁹:carnē aſſūpſi ſ3 ⁊ in
tris vitā degi. Cū pctōrib⁹ hita
ui. Cōtumelias ⁊ v̄bera ꝑ te ſu
ſtiui vt te ſuſciperē. Collaphoſ ⁊
ſputa ſuſcepi vt tibi dulcedinez
paꝛdiſi darē:fel ⁊ acetū bibi pro
tuo honor̃:vepꝛib⁹ coꝛōat⁹:affi-
x⁹ cruci:lācea pforat⁹ ſū:ꝑte mō
tu⁹ ⁊ i ſepulchꝛo poſit⁹:ad infer
nū d̄ſcēdi:vt te i paꝛdiſū reduce
rē:tartara adij:vt tu i celo r̃gna
reſ.g̊ o ipietaſ hūana:vide qd ꝑ
te ptuli: Ecce liuores q̊s ꝑ te ſu
ſcepi. Ecce clauoꝝ forāina qb⁹
affix⁹ i cruce pepēdi. Suſcepi do
lōes tuoſ ꝑ te:vt te ſanarē ſuſce
pi penā vt tibi darē gl'iā:ſuſcepi
mōtē:vt hēres vitā imōtalē.h il
lē. O dilectō ſūma diuine bonita
t'. O charitas imēſa ſūmi crea
tor'. O amō itim⁹ dul.priſ.q ita
diffuſe ita largit:ita ſupabūdāt:
ꝙ ñ ſolū creata.ſ3 ēt teip3 hūa-
no gñi tribuis ⁊ largiris. Erg-

giſſimi igr̃. O pctōres. O negli
gēteſ. O pigri.opanti bonū:bñ
facite.v̄tuoſe viuite. Ad h.n.lex
diuāl' trahit atq3 inducit:q̄ noſ
tātope oēs diligit. Propterea
clamat magn⁹ ꝓpha.iſa.xl.c.d.
Dirigite viaz dñi.rectas facite
ſemitas dei nři:q2 oīs vallis.i.
hūilis ⁊ bñ opans iplebit̃.ſ.vir
tutib⁹ ⁊ grāijs.⁊ oīs mōs ⁊ colliſ
.i.ſupb⁹ nō bñ opans hūiliabit̃.
Ecc̃.vij. Non oderis laborioſa
opa.et itez Ecc̃.x.nō d̄fraudere'
a die bono.⁊ pticula diei bōi ñ
te p̄tereat. Et.ij.thi.iiij. In oīb⁹
labora:op⁹ fac euāge. Et gal̃.vi.
Bonū faciētes ñ d̄ficiam⁹:tpe
n.ſuo metem⁹ nō d̄ficiētes. Et
Mat.xx. Ite ⁊ vos i vineā meā
Quid ē ire i vineā dñi niſi bñ
⁊ v̄tuoſe opari? ¶ Tertio iduci (lege ex)
mur ad bñ opādū lege exēplari
Quicqd reglat ⁊ dirigit hoiez
ad bñ ⁊ virtuoſe viuēdū p̄t ap-
pellari lex:nā vt phs ait.v. Eth.
Lex ē regula agēdoꝝ. Et q2 exē
pla dirigūt ad bñ viuēdū.iō rec
te dici p̄t lex exēplar'. Firmiſſi
me igr̃ tene cariſſime ⁊ nullate
n⁹ dubites.ꝙ q nō vult bñ ⁊ vir
tuoſe opari ex iductōe legis nā
lis:nec ex iductōe leg' diuāl':ſ3
beſtial'r viuit:ſectādo vitioſaſ.ac
mortiferas voluptateſ.tādē dya
bolus portat eū ad iſernū i cor

por̃ ⁊ i aia eternal'r tormētādū
Audi exēplū qd̄ accidit diebus
elapſis i q̄dā ciuitate noīe Aſt.
Quidā crioſus diueſ laborās i
extrēis.cū vidēt ſe d̄ſpatū a me
dicis:nec poſſe pecūia vel diui-
tijs adiuuari:d̄ſpans ait. Poſt
q̄3 medici.nec ditie.nec iocalia
nec poſſeſſiōeſ.nec alia bōa p̄nt
me adiuuar̃.iō o dyabole me ti
bi comēdo. Qui v̄o erāt i cāe-
ra audiētes h v̄bū p̄rimor̃ exie
rūt ex̃.et ſtati vltōe diuina i ip3 fu
rēte.abſort⁹ ē cū lecto i baratrū
iſerni.⁊ nūq̄3 fuit viſuſ. Propte
rea ſal̃. Ecc̃.ix.clamat.d. Qd̄cū
q3 p̄t facē man⁹ tua iſtant opar̃
q2 nec op⁹ nec rō:nec ſcia.nec ſa
pia erūt apd̄ iferos.q̊ tu ꝑgas.
Tertio principaliter
boni opis ſiue bñfa-
cere ɔſiderare debe
mus remuneratōez
dicit Phs.i. Ethi. ꝙ cognitio
finis vtilis eſt in arte. Si vis er
go facillime bñ ⁊ virtuoſe ope
rari.cōſidera mirabilē remune
rationē quā ex talibus opibus
finaliter ɔſequeris.vbi notādū
ſm ſacroꝝ Theologoꝝ doctri-
naz. Qd̄ benefaciens aut eſt in
gr̃a ⁊ charitate:aut ē ſine gr̃a:⁊
in peccato mōtali. Si p̄mo mo
do. Dico firmiter ſcdm ſanctū
Docto.prima parte.q.lxij.ar.vi

Et.iij.ſeñ.di.xviij.Et pꝛia ſcđe
q.xxiiij.ar.iij.⁊.viij.Qđ quicqd
boni ad laudē dei fecerit hō va
let ad vitā eternā: hoc eſt ex qͦli
bet bono opꝫ mereť gloꝛiā pa-
radiſi.Si vero bñ opans cōmi
ſit aliqđ pctm̄ moꝛtale: de quo
nullā ꝯtritionē hꝫ: ſꝫ intēdit in
illo pſeuerāter ſtare:ſm theolo
gos ꝓpꝛie dr̃ i pctō moꝛtali eē.
Et ꝗuis faciat multa bōa opa
tn̄ nō mereť vitā eternā:qꝛ defi
cit pꝛincipiū efficax.ſ.gratū faci
ens. Et ſi in pctō moꝛtali mo-
rereť: vtiqꝫ eternaliter dānareť.
¶Sꝫ dices.Ex quo ego ſuꝫ in
pctō moꝛtali cū nō valeāt bōa
opa ad vitā eternā:deſiſtā a bo
no opꝫ.Rñdeo ⁊ dico ꝙ cū ali
quis cōmittit vnū pctm̄ moꝛta
le ⁊ poſt hꝫ ꝯtritionē ⁊ delibe-
rat ꝯfiteri ſaltē tpe ab eccľa ſta
tuto.ſ.in ꝗdrageſima talis non
eſt in pctō moꝛtali: ſꝫ in gr̃a ⁊ i
charitate:⁊ oīa bōa que fecerit
ſemp ſunt meritoꝛia vite eterne
Hec eſt ſnīa firma : ſnīa vera:
ſnīa catholica ⁊ per oēs theolo
gos appꝛobata. Qñ igiť aliqs
cadit in pctm̄ moꝛtale ſtatiꝫ do
leat:ꝯterať:⁊ diſponat cōfiteri.
Et ſi iteꝝ cadit iteꝝ doleat ⁊ cō
tritionē hēat:qꝛ ſic ſemp erit in
charitate ⁊ gr̃a:⁊ opa eius erūt
meritoꝛia vite eterne. Si vero
poſt pctm̄ moꝛtale nollet ꝯteri
neqꝫ ꝯfiteri ſꝫ in malo ꝓpoſito
pſeuerare non ꝓꝑ hoc retrahat
ſe a bñfaciēdo dū pōt: ⁊ ſi opoꝛ
tunitas occurrit qꝛ ex talibꝰ bo
nis lꝫ fit in pctō moꝛtali maxi-
mā vtilitateꝫ repoꝛtabit. Vt.n.
colligiť a theologis ſcīs ⁊ ma-
xime a ſctō Tho.ij.ſeñ.di.xxvij
ar.iiij.Et.iiij.ſen.di.xv.Et a do
mino Vgone cardinali in ſcri
pto ſup ſnīas.Et ab Alexādro
de ales in ſumma.Et a canoni
ſtis dño Ray.Hoſt. Gof.⁊ a
dño Joanne teuto.Et a mgr̃o
Bartho.piſano in ſua piſanel-
la Duodeciꝫ ſunt fructus ⁊ vti
litates boni opis facti ēt in pcō
moꝛtali.¶Primo bona opera
facta in pctō moꝛtali valent ad
bonoꝝ tpaliū multiplicationē.
Deus nāqꝫ eſt ita iuſtus ⁊ bo-
nus ꝙ ſicut nullū maluꝫ dimit
tit ipunitū: ita nullū bonuꝫ irre
muneratū.vñ Jero. ⁊ in decre
tis de pen.di.iij.c.ſi qñ videris
ait. Si qñ videris inter multa
opa pctōꝝ facere quēcꝗ aliqua
que iuſta ſunt:nō ē tā iniuſtus
deus vt ꝓꝑ multa mala obliuiſ
cať paucoꝝ bonoꝛuꝫ.h ille.Dat
igiť deus bona tpalia multipli
cādo diuitias:poſſeſſiōes: pecu
nias:mercātias:aīalia:blada:
vinū:domos:⁊ cōſeruat cāpos

⁊ fruges:dat filios:filias:ſanita
tē coꝛpoꝛalē dignitates:officia:
grām ⁊ amicitiā dñoꝝ tpaliuꝫ
⁊ hmōi.Pꝫ hec veritas. Exo.
i.c. de obſtetricibꝰ egyptioꝝ de
quibꝰ legiť ꝙ timuerūt obſtetri
ces deū.ſ.nolētes occidere pue
ros iudeoꝛū: edificauit illis deꝰ
domos.Et in decretis.xxij.q.ij
Si quēlibet.Et Iſa.i.c. Si vo
lueritis ⁊ audieritiſ me bōa ter
re comedetiſ. ğ fac bñ:qꝛ ex his
bōis lꝫ ſint in pctō moꝛtali fcā
tn̄ deꝰ ſic opanti ſaltē bona tpa
lia multiplicat.¶Scđo bōa fa
cta i pctō moꝛtali valēt ad pīcu
loꝛū euaſionē.Si vis a pīculis
libari:ab odio dñoꝝ:a tēpeſtate
⁊ fluctibꝰ maris:ab icēdio a ful
gure:ab occiſiōe:a latronibꝰ fac
bñ:qꝛ ſufficiēs ē illđ modicū bo
nū qđ faciſ liberať te a magnis
pīculiſ.pꝫ hoc Joſue.vi.c.⁊ Ja.
ij.ꝙ Raab meretrix:qꝛ recepat
nūcios ppľi dei nō pijt cū cete-
ris de ierico qñ Joſue ďſtruxit
⁊ depopulatꝰ ē ierico:ſꝫ fuit cōſ
uata cū oībꝰ de domo ſua.ğ bñ
fac.¶Tertio valēt ad diaboli-
ce ptātis refrenationē:qꝛ diabo
lus non hꝫ tantā ptātē ſup tali
pctōꝛe quātā hēret ſi ꝯtīue ma
le facēt.Exēpluꝫ pꝫ de iudeo:q
cū nō poſſꝫ de die attingē ad ci
uitatē fundoꝝ in cāpania dubi
tans ne a feris de nocte lederet
itrauit tēplū Apollinis : diſtās
a ciuitate fundoꝝ p tria miliaria
iter Gaietā ⁊ ciuitatē fundoꝝ:
vbi pꝰ modicū ſpatiū vidēs ma
gnā mltitudinē demonioꝝ mu
niuit ſe ſigno cruciſ:⁊ ſtati tota
illa mltitudo diſpuit ⁊ iudeꝰ ille
ſus remāſit ꝓut refert Greg.i
iij.dialo.Et dñs iacobꝰ de vo-
ragine pōit i legēda ſcti ādree.
¶Quarto valēt ad pene tpalis
remiſſionē:iuſto dei iudicio pec
catoꝛes ꝓꝑ eoꝝ delicta mereť
in h mūdo crudeľr puniri:ſꝫ re
mittit deꝰ tpalē illā penā ꝓꝑ bo
na fcā ēt in pctō moꝛtali: ſicut
hēť.iij.regū.xxi.de Achab rege
iſrľ.de quo dixit deꝰ ad Heliā.
Nōne vidiſti humiliatū achab
corā me? Quia igiť hūiliatꝰ eſt
mei cā nō iducā malū in diebꝰ
eius.¶Quito valēt ad grē diſ
poſitionē qua deꝰ vocat ⁊ illu-
ſtrat pctōꝛes ad pniaꝫ. Exēpla
ad h ſunt plurima:ſꝫ pcipue il-
lud i eccľiaſtica hiſtoꝛia.li.vi.c.
vij.vbi hēť.Qđ cū q̄daꝫ ſctiſſi-
ma xp̄iana ad martyriū duce-
reť poſt mľta ſupplicia gdā ipu
dici ⁊ ipij hoīes ipſaꝫ iiurijs co
nabāť illudē.ſpiculatoꝛ vero pa
ganꝰ q ipſaꝫ ducebat noīe Ba
ſilides cepit repellē illos ipudē
tes irruētes in cā.hūanitatis ⁊

mifatoīs grā. At illa vidēs reli
gioſuʒ viri illiꝰ votū: dixit. Certꝰ
eſto baſilides ꝙ cum abiero ad
deū meū ſine mora remūerati
onē tibi ipetrabo. Et ſic ꝯtigit.
Nā ille pꝰ multos dies ad fidē
ꝯuerſus martyriū ſuſcepit. Et
iterrogātibꝰ eū de tā ſubita mu
tatiōe. rñdit ꝙ pꝰ tres dies ſciā
illa mulier ei appuit ⁊ coronaʒ
ſuo capiti ipoſuit dicēs ſe dñm
ꝓ eo fuiſſe depcataʒ ⁊ ipetraſſe
ſʒ ꝙ ſcriptū ē. Qui recipit mar
tyrē: mercedē martyris ꝯſeque
tur. h ibi. Exēplū aliud. Quidā
ſctūs pr̄ volēs ſaluare quandā
meretrice acceſſit ad eā dicēs.
Rogo te filia cariſſima pge ad
eccleſiā. ⁊ añ ymagine virginis
marie dic ꝓ me vnū aue maria
Que cū h facēt gēibꝰ flexis: xp̄s
quē virgo tenebat in ſinu dixit
matri turbata facie. Ecce mere
trix iſta fetida ⁊ p̄ſūptuoſa: quō
audet ꝓ illo ſcō viro orare: q̄ ē
amiciſſimꝰ meꝰ. Ad quē mr̄. Fi
li mi ꝯſidera opꝰ bonuʒ qd̄ hec
mētrix fac̄ bono ſiqdē aīo orat.
Audiēs meretrix talia verba: to
ta cōmota ē in lachrymis: adeo
vt pp̄ illd̄ bonū dš īduxerit ſibi
grāʒ maximā ⁊ ſalua fcā ē. ḡ bñ
fac. ¶ Sexto valēt ad mētalē le
tificationē. Ex bōis in pctō mō
tali fact̄ mēs faciētis mirabilr̄

delectat̄ ⁊ gaudet. Hoc ē de nā
boni opis: vt phs ait in. iiij. eth.
⁊. ix. eth. Et. ij. rethō. vñ Tulius
lib. de ſenectute. Cōſcia bñ acte
vite: multorūqʒ bñfactoꝝ recor
datio iocūdiſſima ē. ¶ Septio
valent ad p̄ceptoꝝ impletionē
Qui bñ opat̄ lʒ ſit in pctō mor
tali adiplet p̄cepta dei ⁊ p̄cepta
eccl̄ie: ⁊ ſic n̄ mltiplicat pcā mō
talia: vt dicēdo offm̄: ieiunādo:
in feſtis miſſaʒ audiēdo. ¶ Oc
tauo valēt ad eterne pene dimi
nutionē. Sāe intellige. nō ꝙ dā
nati ſentiāt aliqd̄ refrigeriū de
bōis q̄ fecerint in mūdo: qr̄ di
ues epulo petijt vnā guttā aq̄ iā
ſūt mille. cccclxxviij. āni ⁊ nūq̄
obtinuit. ſʒ itelligēdū ꝙ dānati
minꝰ tormētū patiēt̄ q̄ ſi n̄ feciſ
ſent illd̄ bonū opꝰ. p̄ſertiʒ qñ ē
neceſſariū ad ſalutē. naʒ de illo
tp̄e quo bonū agūt ⁊ de illo bo
no qd̄ faciūt nō puniēt̄ in infer
no. vñ Aug. ſup illo verbo. Qui
ſine caritate paſſus ē martyriū
⁊ alia mala ꝓ fide xp̄i nō negā
da dic̄. Et ponit̄. di. iij. c. Siqs
aūt. Exiſtimādū ē fortaſſe tolle
rabiliꝰ ei futuꝝ iudiciū q̄ ſi xp̄ʒ
negādo nihil eoꝝ pateret̄. h ille.
¶ Nono valēt ad bōe fame ac
qſitionē. fama bōa ipinguat oſ
ſa. Prouer. xv. O q̄ bōe fame
eſt q aliqd bōi opis fac̄ oēs eu

laudāt: oēs cōmēdāt oēs bñdi
cūt: oēs eū libēter vidēt. dicūt. n.
illd̄ p̄s. Bñdicat tibi dñs ex ſy
on ⁊ videas bōa hierl̄ʒ oibꝰ die
bꝰ vite tue. Et videas filios filio
rū tuoꝝ pacē ſup iſrl̄. ḡ bñ faci
te. ¶ Decio. Valēt bona fcā in
pctō mortali ad dei ⁊ ſcōruʒ re
cordationeʒ. Faciūt. n. talia opa
cogitar̄ de dō ſaltē dū fiūt. Qñ
eni quis orat recordat̄ de deo.
Qñ dat elīaʒ recordat̄ de deo:
qñ ieiūat: qñ audit p̄dicationē:
qñ cōmēdat ſe alicui ſcōꝝ: recō
dat̄ de illo ſcō. Vñ p̄s. Memor
fui dei ⁊ dlectatꝰ ſū ⁊ exercitatꝰ
ſū: ſupple bonū faciēdo ēt i pctō
mōtali: ⁊ dfecit ſpūs meꝰ. ſ. aial̄
ſeu ſenſualitat̄ i ſuis opibꝰ ⁊ ſpi
ritꝰ rōnal̄ erigit̄ ⁊ ꝯfortat̄ ad bo
na pagenda. ¶ Vndecio. Va
lēt bōa i pctō mōtali fcā ad bo
noꝝ opeꝝ aſſuefactiōeʒ. Nā ex
multiplicatōe bonoꝝ opeꝝ gñā
tur hitꝰ bonꝰ vt dic̄ phs. ij. ethy.
ꝑ quē hō fit ꝓnꝰ ⁊ facil̄ ad cōſi
miles actꝰ. Nā vt ait phs i lib.
p̄dicamētoꝝ. Habitꝰ ē q̄litas di
ſpoſitiua ſui ſubi ad opationeʒ.
Et ſic maiori facilitate pōt ad
grāʒ pueīre. Vñ hiero. ad De
metriadē ait. Cōſuetudo ē q̄ aut
vitia aut virtutes alit. qqʒ i his
plurimū valet cū qbꝰ ab ineūte
etate ſimꝰ creuerit. Et Iere. iij.

Bonū eſt viro cū portauerit iu
gū ab adoleſcentia ſua. Iugū. ſ.
boni opis. ¶ Duodecimo. Va
lēt bōa opa ad vite eterne puē
tionē. Sperādū vtiqʒ ē ꝙ bona
faciētes lʒ i pctō mōtali tādē di
ſponent̄ ⁊ ſaluabūt̄. Audi mira
bile exēpluʒ. Legit̄. n. in vita btī
Paphnutij ꝙ p̄nceps qdā la
tronū ſuauit quādā vginē a ſo
cijs raptā ne ab eiſdē violaret̄:
⁊ eā ad p̄riaʒ honorifice remiſit
Itē quādā aliā mulierē errātē
i heremo: q̄ iterrogata ab eo di
xit ꝙ maritꝰ ſuꝰ ⁊ tres filij deti
nebant̄ i carcere: pp̄ debitū qd̄
nō poterāt ſoluē: ⁊ ipſa eadē cā
q̄rebat̄: tūc p̄nceps ille latronū
corde cōpunctꝰ ⁊ mīa motꝰ de
dit ei trecētos ſolidos pro qbꝰ
vir ⁊ filij detinebant̄ in carcere
d. Vade ⁊ redime maritū cum
filijs: Propter qd̄ bonū reuela
tū fuit ſancto Paphnutio ab
bati: ꝙ talis p̄nceps latronum
idē p̄miū habiturꝰ eſſet cuʒ ipſo
in glīa padiſi. Ad quē accedēs
paphnutiꝰ duxit eū ſecū in here
mū: vbi p tres ānos arctā pniaʒ
faciēs i dño feliciť obijt: ⁊ glīaʒ
padiſi idubitant̄ adeptꝰ ē. Idō cō
cludit paphnutiꝰ vt refert Hie
ro. d. Nullꝰ i hᵒ ſeclo deſpici dʒ
ēt ſi latro ſit: aut i ſena poſitꝰ ⁊ ſi
cultū ruris exerceat ⁊ ꝯiugio vi

dcat aſtrictꝰ: ⁊ ſi negociator di
cat ⁊ mercimōijs īſuiat:tñ i oi
ordie hūane vite ſūt aie deo pla
cētes ⁊ habētes actus aliquos
occultos qbꝰ delectat deꝰ.h illc.
Quare maledicūt aliq q dicūt
poſtq̄ ſumus in pctō mortali:⁊
bona nr̄a nō ſūt meritoria vite
eterne:nil bōi faciamꝰ.Decipiū
tur tales:imo tūc ē magis iſtā-
dū bonis opibꝰ:vt ꝓuocet diui
na pietas:ad miſerēdū ⁊ illumi
nandū.ne diabolꝰ ſuffocet eos
in pctō mortali:⁊ ſecū in eternā
dānationē tranſferat:vñ Gre.
in decreti.de pe.d.v.c.ffas.dīc
ſic.Nō deſpet pctōr iterim:ſed
qcqd boni facē poterit:exhorta
mur vt faciat vt oipotēs deus
cor illiꝰ illuſtret ad pniaȝ:hec il-
le.viuite ḡ virtuoſe charissimi.
Exercete bōa opa:date elemo-
ſynas ſubuenite oppſſis:multi
plicate oratiōes frequētate ec-
cleſias audite p̄dicatōes:cogita
te bonū:loqmini bonum opera
mini bonum:vt deus remune
rator omnium bonoruȝ digne
tur vobis ſupradictas vtilitates
in hoc mūdo conferre p graȝ:⁊
in futuro per gloriaȝ.Ad quam
nos pducat ipſe qui viuit ⁊ re-
gnat in ſecula ſeculor̄.Amen.

¶Dñica in ſexageſima de le
ge naturali ſermo ſecundus.

Vobis datū ē no-
ſce.Scribunt hec
verba origialiter
Luc.viij.c.Reci-
tatiue aūt i euāge
lio hodierno.Creās deus excel
ſus aiaȝ rōnalē ad ſuam glorio
ſam imaginē voluit ſibi iprime
re qddā excellētiſſimuȝ donum
qd a ſacris doctoribꝰ lex nālis
appellat.Cuiꝰ glorioſo ⁊ radiā-
ti ſplēdore luſtrata:errorū tenē
bras fugare poſſet:⁊ a vitijs ad
virtutes ſeſe ſūma cum felicita
te transferret intelligens ⁊ luce
clariꝰ agnoſcēs:hoc ſine dubio
diuinū ⁊ imortale miſteriū eſſe
vȝ lumen nālis legis.Et hoc ē
qd inqt thema noſtr̄ in hodier
no euāgelio recitatuȝ.In q̄ tria
nobiſ celeberrima documēta ꝑ
ſtant.¶Et primū ꝙ quilibȝ dȝ
eſſe feruens ad audiendū diui-
nū verbū:ſicut faciebat illa de-
uota turba q̄ ꝯueniebat ⁊ de ci
uitatibꝰ ꝓperabat ad dñȝ xp̄m
vt pȝ in prima parte euangelij.
¶Secundū documentū eſt ꝙ
vitare debemꝰ tria genera pec-
catorū:luxuriā.ſ.duritiā ⁊ auari
tiā:que ſunt figurata p tres diſ
ferentias terre:in q̄ ſemē diuini
verbi iactatū fructificare nō va
let.Et hoc tangit in ſcda parte
euāgelij:in qua dr̄.Aliud ceci-
dit ſecus viā:p quā luxurie pec-
catū denotatur.aliud ſupra pe-
trā:per quā duritia ⁊ obſtina-
tio ſignificat.Aliō aūt inter ſpi
nas p quas auaritia ⁊ diuitie fi
gurant ſuis punctionibꝰ aiam
lacerantes.¶Tertiū documen
tū eſt ꝙ ſi fuerimꝰ terra bōa vir
tuoſe viuēdo:fructū optimuȝ re
portabimꝰ eterne retributionis
Et hoc tangit i vltima pte euā
gelij vbi dr̄.Qd āt cecidit i ter
rā bonā ⁊c.Faciūt fructū viuē-
tes marie ſm lumē legis natu
ralis de qua lege nāli hoc ma-
ne tria contemplabimur.

¶Primo legis nālis diffinitōeȝ.
¶Scdo legis nālis opationē.
¶Tertio legis nālis pceptōeȝ.

¶Primo legis naturalis cōſide
rare debemꝰ diffinitōeȝ.Queli
bet pfecta diffinitio dbet cōpre
hendē oēs cauſas rei diffinite:
que qdē cauſe ſunt quattuor vt
pȝ p Phm.ij.⁊.v.Phy.Et.v.
meth.Et de ſom.⁊ vigi.ſ.tā for
malis efficiēs materiat ⁊ fina-
lis.Scdm ḡ has cauſas prout
colligit ex dictis.ſ.Doc.prima
ſcde.q.xcj.ar.ij.Et.q.xcvj.art.j.
Et Alerā.de ales.Talis datur
diffinitio.lex naturalis ē qddā
lumē itellectꝰ in ſitum nobis a
deo i creatōe:ad directōeȝ actu
um hūanor̄ ordiatū:ꝓp qd ad
bonū iclinamur.In hac diffini
tiōe ſunt oēſ cāe pncipales.Cā
formalis tangit ibi cuȝ dr̄.Lex
nālis eſt qddā lumē itellectus.
Sicut enim lux viſibilis ⁊ cor-
poralis:vt magnꝰ Baſilius dīc
eſt pulchritudo ⁊ ornatꝰ ois viſi
bilis creature:qua oia videtur
⁊ cognoſcūt capiēdo lucē ꝓ cor
pore lucido.ſ.ſole q ē fons totiꝰ
lucis.ſm Augu.⁊ Damaſcenū
Nā lux vel lumē nō ē corpꝰ ſȝ
ſ.Doc.ij.ſnia.d.xiij.arti.ij.⁊.iij.
Et pma pt.q.lxvij.ar.i.ij.iij.Et
Phs.ij.d aīa.Siſr Auicēa
⁊ Comētator ⁊ ois phor̄ ſcola
idē aſſerit.ſic lex naturalis ē lux
iuiſibilis ⁊ ſpūalis ipſiꝰ intelle-
ctꝰ:qua oia agēda ⁊ fugiēda in-
telligunt:diſcernūt:⁊ cognoſcūt
vñ.ſ.Doc.pria par.q.cvj.ar.pri
mo dicit.Lumē ſm ꝙ ad intel
lectū ptinet nihil aliud eſt q̄ q̄-
dā manifeſtatio veritat.¶Se
cūdo in hac diffinitiōe ponit cā
efficiēs.cū dicit.Inſitū nobis a
deo i creatiōe.Deꝰ glorioſus ē
cā efficiens legis naturalis qui
creās aiam rōnalē:imprimit i
eā radiū ⁊ fulgorē ſue claritat.
Hoc oñdit Lactātiꝰ de ira dei
c.j.d.Lumen aūt mētis hūane
deus ē:quē qui cognouerit ⁊ i-
pectꝰ admiſerit:illumiato corde
miſteriū veritat agnoſcet.Re

moro q̄t deo celeſtiq; doctrina
oia erroꝛib⁹ plena ſūt.h illle.Et
ſ.doc.ſr illd. In lumie tuo vide
bim⁹lumē.ps.xxxv.dic̄. Nō nā
lis hois nihil aliđ ē niſi refulgē
tia diue claritat̄ in aia:pp quā
claritatē ē ad imaginē dei.h il-
le.Et itex.ſ.doc.iiij.ſen̄.d.xxxiij.
ar.j.dic̄. Lex natural̄ nihil aliđ
ē q̄ ipꝛeſſio diuini lumis i nob
Et pꝛima ſc̄de.q.xcj.ar.ij.dicit
Lex nālis nihil aliud ē q̄ ptici
patio legis eterne in rōali crea
tura.❡Tertio in hac diffinitōe
ponit̄ cā material̄ cū dr̄. Ad di
rectionē actuū humanoꝝ oꝛdia
tū. Nā circa quā verſat̄ lumē
natural̄ legis ſunt act⁹ꝛ opatio
nes hūane.Oēs.n.moꝛaleſ phi
oēſ poete:oēſ ſacri theologi ſcri
pſerūt libꝛos:cōpoſuerūt tracta
tus: multiplicauerunt ꝯcōnes
ad dirigēdū regulādū ꝛ gubnā
dū act⁹ꝛ opatiōes hoium.vñ.ſ.
doc.iiij.ſen.di.xxxiij.ƒȝ cāȝ mā
lē loquēs dicit ſic. Lex natural̄
nihil aliđ ē q̄ ꝯceptio hoi natu
ralit̄ indita:qua dirigit̄ ad ꝯue
niēter agēdū in actōib⁹ ꝓpꝛijs.
❡Quarto i hac diffinitōe pōit̄
cā finalis ibi:p qđ inclinamur
ad bonū. Clamat lex nālis me
lioꝛi mō q̄ pōt inclinando ꝛ tra
hēdo:vt qlibȝ recte cogitet:loq̄t
recte operet̄.Clamat vt vitia ꝛ
pctā relinquāt̄. Hāc naturales
legē qlibȝ hȝ vt magrȝ:vt p̄dica
toꝛē:vt doctoꝛē ſtimulātē ꝛ do
cētē. Vñ Chꝛiſo.ſup Matth.
Ois hō ꝛ malū cog̊ſcit ꝛ bonū
intelligit:ꝛ qđ iuſtū ē ꝛ qđ iniu
ſtū. Poſuit.n.de⁹ quēdā ſpūm
ſcie boni ꝛ mali in hoib⁹:vt q̄tū
enſcūq; peccam⁹ille in ſilētio q̄
ſi factū nr̄m accuſat ꝛ i ꝯſcia te
cite ad aiaȝ loq̄t̄ di. Malū ē h
ꝛ h ē bonū.h ille. Hec ſiq̄dē lex
nālis ē eadē apđ oēſ ꝓut.ſ.doc.
p̄ma ſc̄de.q.xciiij.dic̄. Ipam.n.
nālē legē hn̄t fideles ꝛ ifideles:
magni ꝛ pui:ꝛ nemo ē q ſuū ea
repiat̄. Cōfirmat h phs.i.v.lib.
ethy.d.Lex nālis eſt q̄ apđ oēs
eādē ptātē hȝ. Audi Iſido.lib.
ethymolo.v. Et Gratianum i de
cret̄.di.ij.c. Ius nāle. Ius nā-
le igr eſt cōe oiuȝ nationū eo q̄
vbiq; iſtictu nē nō cōſtitutione
aliq̄ hētur vt viri ꝛ ſemie ꝯiūctō
liboꝝ ſucceſſio:ꝛ pueroꝝ educa
tio:cois oium poſſeſſio:ꝛ oium
vna libtas: acq̄ſitio eoꝝ q̄ celo
tra:mariq; capiunt̄. Itē depoſi
te rei vl̄ cōmodate pecūie reſti-
tutio:violētie p vi ȝ repulſio. Nā
h aut ſi qd huic ſile ē nūq̄ iniu
ſtū ſȝ nāle equūq; hētur.h ille.
Multa de hac lege loquūt̄ legi-
ſte vt pȝ.ff.đ iuſti.ꝛ iur̄.l.vt vim.
pȝ igr̄ qd ſit lex nālis ƒȝ q̄ttuoꝛ

genera cauſarum. Et hoc de
pꝛima parte pꝛincipali.
Secūdo pꝛincipa
liter conſiderare
debem⁹ legis nā
lis opationē.ope
rat̄.n. i nobis lex
nālis tres mirabiles effectus.
❡Pꝛim⁹effect⁹ē dina cognitđ
❡Scđs effect⁹ē hūana opatio
❡Terti⁹ effect⁹ ē firma ſpatio.
❡Pꝛim⁹ effect⁹legis nālis eſt
diuina cognitio. Nā hac lege ꝛ
nāli lumie iſtruimur ad dei co
gnitionē.de q̊ tria cognoſcim⁹
ſ.ei⁹potētiā:ei⁹ſapiāȝ:ꝛ ei⁹boni
tatē:que ſunt appꝛopꝛiata trib⁹
pſonis trinitatis:ꝛ ꝯūr nālr co
gnoſcim⁹ deū eē.niſi hō ſit iſi-
piens iuxta illud.ps. Dixit iſipi
ens in coꝛde ſuo nō ē de⁹.ait.n.
Damaſ.in.i.lib.ſen. Oib⁹.n.co
gnitio exiſtēdi deū.ab ipo nālit̄
inſ͛ta ē. Sȝ videam⁹ quō.accipe
exēplū. Si tu videres magnū ꝛ
pulchꝛꝝ palatiū ñ ne cognoſcēs
ex hoc potētiā illi⁹ q fec̄ illđ edi
ficari ꝛ ſapiētiā edificatoꝛ̄ ꝛ bo
nitatē illi⁹q illud palatiū fec̄ ad
finē bonū.ſ.ad finē hitādi? Cer
te ſic. Ita h mūdus ē qđdaȝ pa
latiuȝ dei. Declarat hoc ꝓpha
Baruch.c.iij.d. O iſrl̄ q̄ ma-
gna ē dom⁹dei.ꝛ igēs loc⁹poſ-
ſeſſiōis ei⁹.magn⁹ ꝛ ñ hñs finē
excelſus ꝛ immēſus.h ille. Cōſi
derās g̊ hō mūdū cognoſcit ali
quē eē ei⁹ ꝯditoꝛē:q cū magna
potētia ꝯdidit. magna ſapia oꝛ
dinauit: ꝛ magna bōitate guber
nat illū. Et hic ē de⁹in q̊ ſola ē
potētia:ſapia ꝛ bōitas infinita
vt pȝ p Phm.viij.phy. Et.xij.
metha. Et hoc expſſit Moyſeſ
Gen̄.i.c.d. In p̄ncipio creauit
de⁹celū ꝛ terrā. ipe mouet gub
nat.ꝛ regnat totū mūdū vt phs
dic̄.i.metha. Et.i.ꝛ.ij.meth. Cō
firmat̄ h aucte ſacre ſcripture.
Hēt.n.Sap̄.xiij. A magnitudi
ne.n.ſpēi ꝛ creature cognoſcibi
liter poterit hoꝝ creatoꝛ videri.
Et ro.i. Inuiſibilia dei a crea-
tura mūdi p ea q̄ fcā ſunt intel
lecta ꝯſpiciunt̄.ſempiterna q̊q;
virt⁹ ei⁹ ꝛ diuinitas:hoc mō co
gnouerūt phi nālr vnū deū. Co
gnouerūt ēt appꝛopꝛiata trib⁹p-
ſonis.ſ.potētiā.ſapiētiā.ꝛ boni-
tatē dei:p q̄ relucet nobis veſti
giū trinitat̄. Nō aūt cognoue
rūt ꝓpꝛia.q̄ ſunt gn̄atio:p̄rnitaſ
ꝛ ꝓceſſio iuxta illđ aplī.j.coꝛ.ij.
Loquimur dei ſapiētiāȝ quā nēo
p̄ncipū hui⁹mūdi cognouit.p̄n
cipū.i.phoꝝ.ƒm glo. Et eā po-
nit.ſ.Tho. p̄ma pte.q.xxxij.ar.
pꝛimo. Pꝛopterea Lactātius
libꝛo pꝛimo aduerſus gentes.c.
ij. Nemo eſt enim. tam rudis

tam feris moribus qui nõ ocu
los ſuos in celũ tollẽs tãetſi ne
ſciat cuius dei ꝓuidentia regat
h oẽ qꝺ cernitur: aliquã tñ eſſe
itelligat ex ipa rex magnitudi
ne:motu:diſpoſitione:cõſtãtia:
vtilitate:pulchritudine:modera
tione:nec poſſe fieri quin id qꝺ
mirabili rõne cõſtat nõ niſi cõ
ſilio maiore aliquo ſit inſtructũ
h illc. Qꝺ effectus legis nãlis ẽ
humana opatio. Nã ⁊ ſi a deo
nulla data eſſet lex ſcripta ſuffi
cienter:nihilominus iſtruimur
ab hoc lumine rõnis nãlis cir-
ca ea que facere debemus. Ex
hac.n.lege nãli eliciũtur due cõ
cluſiones que ſunt fundamẽta
oĩum preceptor moraliũ:quax
prima eſt affirmatiua.ſ. ꝙ bo-
num eſt faciendu. Scða eſt ne
gatiua.ſ.ꝙ malu eſt fugiendũ.
vñ ps.xxxiij.dr. Declina a ma
lo ⁊ fac bonu. Sup his duob⁹
fundamẽtis fundantur oia pre
cepta legis diuine. Lumẽ nãq
intellectus nãlis inſtruit nos ꝙ
bonũ eſt diligere illũ a quo be
neficia ꝯſequimur. Et quanto
maius bonũ ꝯſequimur tanto
magis eſt diligẽdus. Et quia a
deo recepimus bñficiũ creatio
nis qꝺ eſt bñficium infinitum:
ideo iſtruimur ⁊ ꝓuocamur ad
ipſum deũ totis viribus diligẽ
dum. Et hoc eſt primum pre-
ceptu legis diuine. Diliges.ſ.
dñm deũ tuũ ex toto corde tuo
⁊ ex tota aia tua ⁊ ex omni mẽ
te tua. Matt.xxij.⁊ Luc.x. Se-
cundo inſtruimur hac lege nãli
ꝙ quilibet ſuus dz loq de dño
ſuo reuerẽter:q: hoc eſt bonu.
ergo faciendũ. Et ex hoc habe-
mus ſcðm preceptũ.ſ. Non aſ-
ſumes nomẽ dei tui in vanu.
Tertio ratio nãlis dictat homi
ni ꝙ ſuus cui ꝓuidetur a dño:
debet eidẽ dño aliqꝺ ſeruitiu
exhibere. Et ex hoc hẽtur terti
um ꝑceptũ.ſ. Memẽto vt ſab-
bata ſanctifices. Vñ tpe legis
nature: hoies ex nãli inſtinctu
reddebant obſeqa ⁊ ſuitia deo
ſacrificãdo vel aliqd offerendo:
vt patet de Abel: Noe: Abraã
Iſaac: Iacob ⁊ multis alijs in
proteſtationẽ dominij ⁊ in re-
uerentiã diuine maieſtatis. Iõ
religio eſt de iure nãli. Quarto
ratio nãlis dictat homini ꝙ bo
num eſt:ꝙ hi a quibus bñficia
accipim⁹ debeãt honorari. Cu
ergo a parentibus accipiamus
eſſe:nutrimentũ:⁊ diſciplinam.
debemus eos honorare. Et ſic
habetur quartũ preceptu. Ho
nora patrem tuũ ⁊ matrem tu
am. Et ſic patet primũ funda-
mentu legis naturalis. Scða

concluſio vel fundamentũ legis
naturalis eſt negatiuũ:ſup quo
fundãtur ꝑcepta negatiua legis
diuine.ſ.ꝙ malu eſt fugiendu
Rõ naturalis dictat homi ꝙ
malũ eſt nocere alteri:⁊ qꝺ tibi
nõ vis fieri: alijs ne feceris. vñ
dicit iuriſcõſultus.ff.de iuſticia
⁊ iure.l.vt vim. Cu inter hoies
cognationẽ quandã nã cõſtitu-
it ꝯſequens eſt hoiem hoi inſi-
diari nephas eſſe. Ecõtra dicit
dñs Mat.vij. Quecũq vultis
vt faciãt vobis hoies:⁊ vos fa-
cite illis. Et ex hoc inſtruit hõ
ad oia precepta:ſcðe tabule ne-
gatiua:qbus prohibetur proxi-
mis iferre nocumentũ: põt aũt
nocumẽtũ inferri ꝓximo circa
qttuor:primo in perſona ꝓpria
occidẽdo eũ ⁊ auferẽdo ſibi vitã
Et per hoc ꝓhibet homicidiu
qꝺ eſt quintũ ꝑceptũ. Non oc-
cides ſcðo in ꝑſona cõiuncta ꝓ
ximo quantũ ad ꝓpagationẽ ꝓ
lis. Et per hoc ꝓhibetur adul-
teriũ qꝺ eſt ſextũ preceptũ. Nõ
mechaberis. Nolles eni ꝙ ali-
quis haberet vxorem tuã: ergo
nec tu alteri hoc facias:tertio i
reb⁹ furando auferẽdo per vim
detinẽdo ꝯ volũtatem patroni.
Et per hoc prohibet furtũ:⁊ qli
bet iniuſta vſurpatio rei aliene:
qꝺ eſt ſeptimũ ꝑceptũ. Nõ fur
tũ facies. vñ.ff.de ꝯditione inde
biti.l. Nã ⁊ hoc nã equũ eſt ne
minẽ cum alteri⁹ detrimẽto lo-
cupletari. Quarto põt fieri no-
cumentum in fama. Et per hoc
ꝓhibet quelibet detractio ⁊ in-
famatio proximi:qꝺ eſt octauũ
preceptũ. Nõ dices ꝯ ꝓximu
tuũ falſu teſtimoniũ. Tu nol-
les ꝙ quis auferret tibi fama:
ergo ⁊ tu noli alteri detrahere.
Põt etiã circa ſextũ ⁊ ſeptimũ
ꝑceptũ offendi ꝓximus nõ ſolũ
ope:ſ etiã corde. Iõ ꝓhibet cõ
cupiſcentia aliene vxoris. Et ſic
habet nonũ ꝑceptũ. Nõ concu
piſces vxorẽ ꝓximi tui. Tu nol
les ꝙ aliqs ꝯcupiſcere vxorem
tuã:ergo noli ⁊ tu vxore alteri⁹
ꝯcupiſcere:põt etiã circa ſepti-
mũ ꝑceptũ offendi ꝓxim⁹ etia
corde:deſiderãdo rẽ ſuã:qꝺ eſt
ꝯ decimũ preceptũ. Nõ cõcupi
ſces rem ꝓximi tui. Sed h põt
queri cu poſſit offendi corde ⁊
ope ꝯ qntũ ꝑceptum. Nõ occi
des. Et ꝯ octauũ. Nõ falſu te
ſtimoniũ. Cur nõ ꝓhibet in de-
calogo ita homicidiũ cordis:ſic
fornicatio ⁊ furtum. Rñ.ſm.ſ.
Doc.pma ſcðe.q.100.ar.v. dele
ctatio adulterij ⁊ vtilitas diui-
tiarũ ſunt per ſeipſa appetibilia
inquãtũ hñt rõnẽ boni delecta
bilis vel vtilis. Et propter hoc
oportuit in eis ꝓhiberi nõ ſolu
opus ſ etiã ꝯcupiſcentiã. Sed

homicidiū ⁊ falſitas ſunt ſm ſe
horribilia:qꝛ ꝓxim⁹ ⁊ ꝟitas ſʒ
ſe amant nāliter: ⁊ non niſi ꝑꝑ
aliud. Et ideo nō oportuit circa
pctm̄ homicidij ⁊ falſi teſtimo-
nij ꝓhibere pctm̄ cordis:ſed ſo-
lū operis:hec.ſ. Doc. Pʒ ergo
ꝙ hac lege nāli.i.lumine rōnis
nālis ſufficiēter inſtruimur cir
ca agēda. Probat hoc apoſto.
Ro.ij.c.d. Cū.n.gētes q̄ legem
non hn̄t nāliter ea q̄ legis ſunt
faciūt:ipſi ſibi ſunt lex:q oñdūt
op⁹ legis ſcriptū in cordib⁹ ſuis
ibi glo. Q̄ð gētes etſi nō habēt
legē ſcriptā.ſ. Moyſi:hn̄t tn̄ le-
gē nālē quā qſqʒ itelligit ⁊ ſibi
ꝯſcius eſt:qd bonū ⁊ qd malū.
Nota tertiuʒ:in cordib⁹ ſuis:qꝛ
lex iſta nō eſt ſcripta in tabulis
lapideis:ſicut lex ſcripture:ſʒ in
tabulis cordis hūani:que ſūt ex
cellētiores:qꝛ i itellectu. Quā le
gē:q derelīqt trāſgreſſor ē ⁊ re⁹
pcti mortalis. ¶ Terti⁹ effect⁹ le
gis nālis eſt firma ſpatio. Nā-
li ſiqdē lege firmit ſpamus hri-
ficari. Nā lumē rōnis nālis in
ſtruit hoieʒ:ꝙ qlibet bon⁹ ⁊ iu-
ſtus dñs det retributioneʒ ſuis
ſuitorib⁹. Cū ḡ de⁹ ſit ſūme bo
nus ſapiēs ⁊ iuſtus: ſeqꝛ ꝙ det
pmiū ſuiſ ſuitōib⁹:aliogn n̄ eēt
iuſt⁹ nec bon⁹:qð ē ita ipoſſibi-
le:ſicȇ ipoſſibile ē deū nō eē. Cū
ḡ in hac vita nō fiat hmōi retri
butio ſequitur ꝙ rō nālis cogit
nos ad credendū ⁊ ſpandū aliā
eſſe vitā:in qua hmōi retribu-
tio bonoꝝ ⁊ maloꝝ fiat. ps.iiij.
Sacrificate inqt ſacrificiū iuſti
cie ⁊ ſpate in dn̄o:multi dicunt
qs oſtēdit nobis bōa? Signatū
eſt ſup nos lumē vult⁹ tui dñe:
dediſti leticiā i corde meo. No
ta mlti.ſ.dubitātes dicūt. Quiſ
oñdit nobis bona.ſ.futura eter
na. Quis ideveniēs renūciauit
nobis q̄ ſūnt illa bōa? Iſti ſiq-
dē dubitāt: ſed nos hēm⁹ inde
certitudinē:qꝛ ſignatū ē ſup noſ
in ſupiori pte nr̄a.i.in aia:qꝛ iſe
rior ē ſenſualitas nr̄a:lumē vul
tus tui dñe.i.lumē rōnis nālis
q̄ dr̄ vult⁹ dei:qꝛ p eā cognoſci
m⁹ deuʒ:ſicȇ p vultū cogſcit hō.
Et ex h̄ ē effect⁹ ſpei p quā leta
mur ſpanteſ futura illa bōa. Iō
ſubdit. Dediſti leticiaʒ in corde
meo. Pʒ ḡ terti⁹ effect⁹ legis nā
lis qui eſt neceſſari⁹ hoi ad ſalu
tē iuxta illð. Apo. Hebr.xi. Cre
dere oʒ accedētē ad deū qꝛ eſt:
⁊ ꝙ ingrēntib⁹ ſe remūerator ſit
Et. Ro.viij. Spe ſalui facti ſu-
m⁹:⁊ nō i terrenis:ſʒ i deo fidu
ciā hēamus. Vn̄ Lactātius li.
vi. de vera ⁊ falſa religiōe circa
finē. Nemo diuitijs:nemo faſti
b⁹:nēo regia ptāte ꝯfidat. Im-
mortalē iſta n̄ faciūt. Quiſqs.n.
corruptelas ire virtute calcauē

rit hunc arbiter ille ſummus ⁊
verax ad vitā lucēqʒ ꝑpetuā ſu
ſcitabit. Nā quicūqʒ rōnē hois
abiecerit ac pn̄tia ſecutus in hu
mū ſeipſe ꝓſtrauerit tanq̄ȝ de-
ſertor dñi ⁊ imꝑatoris ⁊ pa-
tris ſui punieṫ:h̄ ille. Et qꝛ vt ait
Ari.i.vi.ethy. Oppoſitoꝝ eadeʒ
eſt diſciplina. Hoc eodē lumi-
ne naturali iſtruimur infernum
eē. Nā cū peccatores ſm ſuaꝝ
exigētiā culpaꝝ:h̄ nō puniant:
ſeqꝛ ꝙ peruenient̄ur in iſerno
vn̄ Tuli⁹ in inuectiuis ꝯ Catili
naʒ ait: vt aliq̄ formido iprobis
eſſet poſita apud inferos antiq
ſupplicia impijs ꝯſtituta eē vo-
luerunt:hec ille.

Ertio legis naturalis
cōſiderare debemus
ꝑceptionē: ꝑcepta na
turalis legis ſunt tria:vt pʒ.ff.ð
iuſtitia ⁊ iure.l. Iuſticia vbi ſic
dr̄. Iuris ꝑcepta ſunt hec:hone
ſte viuere. Alteꝝ nō ledere. Ius
ſuuʒ vnicuiqʒ tribuere.hec ille.
¶ Primū itaqʒ preceptū ē ho
neſte viuere. Precipit nāqʒ lex
nālis:vt qlibet viuat recte. quo
ad ſeipſuʒ ⁊ poti⁹ ſuſtineat mor
tē corpalē:q̄ȝ facere ꝯ bonū vir
tutis:vt pʒ p Phm.iij.ethicoꝝ.
Pctōres autē miſeri rebelles:
ꝯtrātes huic ꝑcepto:nō viuunt
virtuoſe ſʒ beſtialiter ⁊ vitioſe
ſuā offendētes ꝯſciaʒ. Nā aliq
dyabolicā imitantes ꝯtra ipāʒ
legē nālē:peccāt p pctm̄ ſupbie:
qð eſt pctm̄ maximū:vt dñs al
bert⁹ magn⁹ dicȇ.i.ij.ſen.d.xxxv.
ar.i. Q̄ð qdē ipi deo directe op
poniṫ. vn̄ phs i.viij. Phy. Ma
ius malū maiori bono opponiṫ
Scðo peccāt pctōres ꝯ ꝑceptū
legis nālis pctō auaritie: plus
diligētes pecuniā q̄ȝ ꝯſciaʒ. Ex
pecunia.n.oriunṫ ſeditiōes.ma-
lignitates. ⁊ inumera mala vn̄
phs.ij. Pol.ait. Pecunia ſedi-
tionē efficit ⁊ malignitatē. Ter-
tio aliq peccāt ꝯ eādē legē nālē
p luxuriā:carnalitatē ⁊ imūditi
as corpales: ex qb⁹ actib⁹ effici
unṫ beſtie:ꝑpea phs i li. de regi
mie pncipū.ait. Coit⁹ ē q̄dā ꝓpe
tas porcoꝝ. Quarto peccāt per
irā que vt dicȇ phs in.ij. poetrię.
Eſt triſtitia ⁊ pturbatio quedā
in vehemēti appetitu vindicte.
Quito peccāt p gulā: voraciter
comedētes ⁊ bibētes ſine aliq̄
tēperātie freno. Naʒ itēperātia
vt dicit phs.iij.lxxvij. Ethicorū
ē vitiū ignominioſum ⁊ multū
deteſtabile. Sexto aliq peccāt p
iuidiā dolētes ⁊ triſtātes ð alie
nis bonis. Nā ſicut dicit phus
ij.topicoꝝ. Inuidia eſt que tri-
ſtaṫ de proſperitate bonoꝝ. Se
ptimo peccāt nōnulli cōtra ꝑce
ptū legis naturalis p accidiā ⁊
ocioſitatem:cōtra quos clamat

phs in libro de regimine pnci-
pū.d. Deꝰ glorioſus nihil ocio
ſum ſiue vanū fecit in nā. Ecce
igit pctōres mortaliter peccan-
tes nō viuūt honeſte ꝛ virtuoſe
ſm ꝙ lex nālis iperat ſuo pmo
pcepto. ¶ Scdꝫ preceptū legis
nālis eſt alterū nō ledere. Ego
ſic ꝓſequor hoc pceptuꝫ. Alteꝝ
ideſt deū glorioſum. qui alter oi
no eſt diſtās a nobis in ifinituꝫ
quē deū: lex nālis vult vt digni
ficemus ꝛ honoremus: vt dicit
phs libro d bona fortuna: lꝫ im
poſſibile ſit nobis eū venerari: ſi
cut ſue maieſtati conuenit: vt pꝫ
ſx. ethi. Peccatores miſeri hūc
nō honorāt ſed ledūt ꝛ offendūt
Et hoc tripl̄r ſm ꝙ ſunt tres ꝑ
ſone diuine. Nā aliq peccant ꝑ
fragilitatē ꝛ paſſionē: qñ ꝑꝑ ipe
tuꝫ paſſionis vel inate: vel illate
iudiciū rōnis obruit vt pꝫ ꝑ phꝫ
v. ethycoꝝ. Et tali mō peccatur
ꝯ patreꝫ cui attribuit potentia.
Alij peccāt ex ignorātia: qñ per
eos ignorat aliquid eoꝝ: quorū
ſcientia retraxiſſet a peccato vt
pꝫ iteꝝ v. ethy. Et ſic peccat ꝯ fi
liū: cui attribuit ſapiētia. Alij ve
ro peccāt ex certa malitia ꝛ de
liberatione: vt pꝫ ex. v. ethy. Et
tales peccāt ꝯtra ſpūm ſanctū:
cui attribuit bonitas. Et ſic pꝫ
quō ledit ꝛ offendit deꝰ ꝯ ſꝫ p-
ceptū legis nālis: qꝛ vel offendit

pater: vel filius: vel ſpūs ſanctꝰ.
¶ Tertiū preceptū legis nālis ē
ius ſuum vnicuiqꝫ tribuere. Et
hoc duobus modis. Quia aut
tēporaliter aut ſpūaliter: tpali-
ter vt ſi ſunt pecunie: cāpi poſſeſ
ſiōes ꝛ cetera hmōi iniuſte poſ
ſeſſa. Ex pcepto tria ipſius legis
nālis tenet quis reddere illi cu-
ius ſunt. Spūaliter aūt: vt ē bo
na fama q̄ inter res penitētia-
les cōputat: vnde qui aliquē in
famauit: reſtituat ſibi famaꝫ: qꝛ
ſic pcipit lex nālis ꝑ ſuū tertium
pceptū. Et ſic ſm phm pmo po
liti. Hō lege fruēs eſt optimuꝫ
aialiū. Et ſeparatus a lege ē peſſi
mū animalium. Pꝫ igit ꝙ pce
pta legis nālis ſunt tria: quibus
ꝓhibet oē genus ꝛ modus pec
cādi tā ꝯ ſe: qd ſit ſepteꝫ modis
ꝓut ſeptē ſunt pctā mortalia qꝫ
ꝯ deū: qd ſit tribꝰ modis: prout
tres ſunt ꝑſone diuine: qꝫ etiaꝫ
ꝯ ꝓximū: qd ſit duobꝰ modis.
Ecce quō lex nālis docet ꝛ in-
ſtruit cognoſcere pctā: q̄ duode
cim modis cōmitti pñt. Hec. ſ.
lex nālis eſt magrā oiuꝫ: eſt pre
ceptrix virtutū: eſt ꝓhibitrix vi-
cioꝝ. eſt regula actuū humano-
rū. Audi Jero. i epl̄a ad Deme
triadē. Eſt inquā in animis no
ſtris nālis q̄dam: vt ita dixerim
ſanctitas q̄ velut in arce animi
pſidēs: exercet mali boniqꝫ iudi

ciuꝫ. Et ut honeſtis rectiſqꝫ acti
bus fauet. ita ſiniſtra opa cōdē
nat: atqꝫ ad ꝯſciētie teſtimoniū
diuerſas ptes domeſtica qua-
dam lege diiudicat. h ille. Hāc
ſanctiſſimā legis nālis regulā:
q obſeruat ꝛ retinet: ad vitā tā-
dē ꝑueniet beatā. Audi Tuliuꝫ
iij. li. tuſculanarū qōnū in prin.
Nā ꝑuulos nobis dedit ignicu
los: quos celeriter malis mori-
bꝰ opinionibuſqꝫ deprauatis: ſic
extinguimꝰ: vt nuſq̄ nāe lumen
appeat. Sunt. n. igenijs nrīs ſe
mina inata virtutum: q̄ ſi adole
ſcere liceret: ipſa nos ad beataꝫ
vitā nā ꝑduceret. Nūc autē ſi-
mul atqꝫ editi in lucē ꝛ ſuſcepti
ſumus in oi ꝯtinuo prauitate ꝛ
in ſumma opinionū ꝑuerſitate
verſamur: vt pene cū lacte nutri
cis errorē ſuxiſſe videamur. Cū
vero parētibus redditi: deinde
magiſtris traditi ſumus tuꝫ ita
varijs imbuimur erroribus: vt
vanitati veritas: ꝛ opinioni cō-
firmitate nā ipſa cedat. hec ille.
Propterea deus huius legis
coditor a nobis humiliter ſup-
plicādus eſt: vt tantū lumen: tā-
tamqꝫ legē dignetur nobis cō-
ſeruare hic per gratiā: ꝛ tandeꝫ
ad ſue beatiſſime viſionis glori
am perducere. Amen.

¶ Dominica eadem de diuino
verbo. Sermo tertius.

S Emen eſt verbū dei.
Luc. viij. Nemo fide
lis dubiū habere dꝫ
ꝙ hō exiſtens in pec
cato mortali in infirmitate: ꝛ q
dē periculoſa ſatis nō incōgrue
dicit eſſe conſtitutus. Hoc non
ignorauit Dauid rex glorioſus:
qui ad clemētiſſimū deum cla-
mabat. Miſerere mei domine
quoniā infirmus ſum. Et quō-
nis diuerſe ſint medicine: varia
qꝫ remedia ad hmōi ſpūales
peccatoꝝ morbos ꝓpellendos:
pcipuū tñ ac ſingularius: vt ex
ſacris codicibus accipit: diuinū
verbū eſſe diiudico. Hoc eſt ꝙ
ꝓpheta glorioſus pſalmoꝝ li
bro decātare ſolebat. Miſit ver
bū ſuū ꝛ ſanauit eos. Verbum
ſiquidē dei Apoſtolo teſtāte va
lidius eſt omni gladio ancipiti:
pertingens vſqꝫ ad diuiſioneꝫ
corporis ꝛ anime. Hoc eſt illd
ſemen de quo dominus in euā
gelio hoc mane vocibus into-
nat dicēdo. Semen. ꝛc̄. de quo
tria contēplabimur.
¶ Primo verbi dei Neceſſi-
tatem.
¶ Scdo verbi dei Dignitateꝫ.
¶ Tertio verbi dei Prepara-
bilitatem.
¶ Prio verbi dei ꝯſiderat de
benꝰ necītatē. Triplici nāqꝫ le
ge dclarat neceſſitas Vbi di. L

¶ Lege naturali.
¶ Lege canonicali.
¶ Lege diuinali.
¶ Prio dico vbū dei eē neceſ
ſariū lege nāli ſic:q̊ nāle d̄ſideri
ū hoīs efficit ꝑfectū ē nec̄cariū
Sꝫ verbū ē illō q̊ nāle deſideri
um hoīs efficit ꝑfectū.ğ verbuꝫ
dei eſt neceſſariū.Maior ē no-
ta: q₂ aliter nāle deſideriū eēt
fruſtra.qđ eſt ꝯ phꝫ in p̄mo de
ce.⁊ mun.iij.de aia.ij.iij.⁊.ix.me
tha.qui ait:Deus ⁊ nā nihil fru
ſtra faciūt. Pro cuius declara-
tione eſt notādum ꝙ ſicut dicit
phs.i.v.meth.Duplex eſt neceſ-
ſariū.ſ.ſimplr:vt deū eſſe:ē ſim
pliciter neceſſariū.Alio mō ne-
ceſſariū dr̄ ex ſuppoſitione:vt ci
bus vel reſpiratio eſt neceſſaria
aiali.ſ.ſi dꝫ viuere. verbū auteꝫ
dei eſt neceſſariū nō ſimplr ſed
ex ſuppoſitione. Quia.ſ.eſt ne-
ceſſarium hoī volēti bene atqꝫ
beate viuere.Et ſic itelligendo
maior eſt veriſſima. Minor āt
declarat.Quia nāle deſideriuꝫ
hoīs eſt ad ſciam adipiſcēdā:ſi
cut pꝫ ꝑ phm in ꝑncipio meth.
dicētē.O ēs hoīes nā ſcire deſi
derāt. Sup quo paſſu dicit ſan.
Thō. Vnūqđqꝫ nāliter ap-
petit ſuaꝫ ꝑfectionē vt declarat
phs in.ij.phy.⁊.ij.de aia.vnde ⁊
mā appetit formā ſicut impfe-
ctū ſuā ꝑfectionē vt dicit phs i
primo phy. Perfectio aūt intel
lectus hoīs ē ſcia:q₂ añ ſciam ē
ipotētia ad ipſam vt dic̄ phs in
iij.de aia ſic inquiēs. Vocatur
itaqꝫ aie itellectꝰ.dico āt itelle-
ctū q̊ opat ⁊ itelligit aia. nihil ē
actu eorū que ſunt ante itellige-
re.Et iterū paulo iferiꝰ itellectꝰ
eſt ſicut tabula in qua nihil eſt
actu ſcriptū:hꝫ tñ nālē inclina-
tionē ad ſciaꝫ ſic̄ ad ſuā ꝑfectio
nē.ğ nāliter hō appetit ſcir̄.Sci
entia.n.ē tm̄ bonū ⁊ tāta eiꝰ pfe
ctio:vt dicat phs in.x.ethy.ꝙ in
ſpeculatiōe veritat̄ ē ip̄a felici-
tas: ⁊ ꝑ eā hō maxie ſubſtātijs
ſepat̄ aſſilat:vt ait ibidē. Hoc
idē dic̄ Plato i Timeo.q ait.
Ad h̄ aia ꝯiūcta ē corꝑi vt ve-
net ſcias ⁊ virtutes. Et ſeneca
ad Lucillū.Dociles nos nā edi
dit ⁊ rōnē dedit ipfectā:q̄ tñ ꝑfi
ci pt̄.Tuliꝰ i.i.li.de offi. O ēs.n.
trahimur ⁊ ducimur ad cogni-
tiōis ⁊ ſcie cupiditatē:i q̄ excellē
pulchꝝ putamꝰ.labi āt errare:ne
ſcir̄ decipi:⁊ malū ⁊ turpe dici-
mꝰ.Et Lactā.li.ij.diui.iſtit.Sa
pe.i.vitatē q̄rere oibꝰ ē inatuꝫ.
Et iteꝝ ibidē.Nām eteni hoīs
hāc deꝰ eē voluit:vt duaꝝ reꝝ
cupidꝰ ⁊ appetēs eēt:ſapie ⁊ reli
gionis.Et Jero.ad Demetria
dē.Litteraꝝ ardor nulla pro-
ſus etate extinguitur:imo vt au
ctoris ſecularis vtar ſnīa : ipſa

magis etate iflāmat.⁊ hac cupi
ditate ꝯcitatꝰ Themiſt.ita ſciaꝫ
reruꝫ appetijt:vt Jero.ad Ne-
potianū dicat.Sapiens ille vir
grecis Themiſtocles cū explet̄
cētū ⁊ ſeptē ānis ſe mori cerne
ret dixiſſe fert:ſe dolere ꝙ tunc
egrederet de vita qñ ſapē cepiſ
ſet. Et iteꝝ.Jero.Hāc antiq̄rū
auiditatē ſciēdi optie deſcribit i
ꝑncipio ep̄le ad Paulinū.Le-
gimus in veteribꝰ hiſtorijs ⁊c̄.
Vbi iter cetera narrat d̄ Apol
lonio qui adiſcendi nāli ſtimulo
agitatꝰ decē ⁊ nouē ꝓuincias ſi
ue regna diſcurrit. Hoc vide i
eadē ep̄la i ꝑn.ꝓlogi biblie:q̄ eā
ꝓlixitatis omiſimꝰ.Silr̄ ⁊ regi
na ſabba a remot̄ mūdi ꝑtibꝰ:
vt Salomonis ſapiam audiret
cū magis laboribꝰ atqꝫ expēſis
ꝓperauit:ꝓut pꝫ.iij.Re.x.i ꝑn.
Pꝫ igr̄ ex his ꝙ nāle hoīuꝫ de
ſideriū ē ad ipſuꝫ ſcir̄.Sꝫ vbū
dei maxie ſup oēs ſcias cōplet
iſtud deſideriū:ğ vbuꝫ eſt illud
quo nāle deſideriū hoīs efficit
ꝑfectū:⁊ h̄ erat minor ꝓbanda.
Sꝫ ꝙ vbū dei ꝑficiat d̄ſideriū
hoīs nāle acgrēdi ſciam ꝓbat.
Quia ſi alie ſcie nāles h̄ deſide
riū ꝑficiūt:mlto mag̉ ſcia vbi
d̄i cū ſit ꝑfectior:⁊ dignior oibꝰ
aliis ſcietijs:vt i.ij.ꝑncipali d̄cla
rabit.In p̄dicatiōe aūt tradit ⁊
docet ſcia celeſtis:doctria ſpūal:
diuinoꝝ noticia:q̄ oia ſūt nobi
liſſime ⁊ altiſſime noticie. Si
igit hō ad cognitiōeꝫ nāliū ⁊ in
ferioꝝ inclinat vt ꝓbatū ē.ergo
magis:ergo vehemētius : ergo
ardentiꝰ iclinat ad hāc digniſſi
mā ⁊ celeſtē diſciplinā:q̄ tradit
in p̄dicatiōe dicēte etiaꝫ Ari.ij.
de ce.⁊.x.ethi. Diſputāte ꝯ Si
monidē.Sꝫ clariꝰ i.xi.d̄ aialibꝰ
Magis ꝯcupiſcimꝰ ſcire modi
cū de rebꝰ honorabilibꝰ⁊ altiſſi
mis:etiam ſi topice ſciamus:q̄ꝫ
multuꝫ ⁊ per certitudinē de re-
bus minꝰhonorabilibꝰ ⁊ melio
ribus. Idē Cōmētator.ij.de ce
lo.Et h̄ eſt illa honorabilis ſcia
de qua.Deu.iiij.dr̄. Hec eſt.n.
vr̄a ſapia ⁊ intellectꝰ corā popu
lis.Hec eſt de qua talia ⁊ tāta
predicant.vt pꝫ.Sap̄.vij.vbi dr̄
In ipſa eſt ſpūs itelligentie:ſan
ctus:vnicus:multiplex.ſubtilis.
diſertus mobilis.icoinquinatꝰ.
certus ſuauis . amans bonum
acutꝰ : q nihil vetat benefacere.
humanus. benignus.ſtabilis.ſe
curus.omnē habens virtutem:
oia ꝓſpiciens:⁊ qui capiat oēs
ſpiritus intelligibiles mundus.
ſubtilis.Et ifra:vapor ē eni vir
tutis dei:⁊ emanatio q̄dā ē cla
ritat̄ oipotēt̄ dei ſincera:h̄ ille.
Pꝫ igit lege nāli verbū dei oī
no eſſe neceſſariū.Et ad illō au
diēdū hoīes inclinari atqꝫ inci-

tari:ergo quilibet ad p̄dicatiōez
pgat:vt tanto doctrine lumine
irradiet. ¶ Scđo probat verbi
dei neceſſitas lege canonicali ſi
ue humanali. Nā pclare ſcribi
tur.extra de officio iudicis ordi
narij.c.Inter cetera:⁊ ſūt verba
Innocētij pape. iij.li.ſic. Inter
cetera q̄ ad ſalutē ſpectāt popu
li xp̄iani:pabulū verbi dei pma
xime ſibi noſcitur neceſſarium:
q2 ſicut corpꝰ mālī:ſic aia ſpūali
cibo nutrit:eo ꝙ nō in ſolo pa-
ne viuit hō.ſed in oi verbo ꝙ p
ce.de ore dei.vñ cuz ſepe cōtin
gat ꝙ ep̄i ꝑpter occupationes
multiplices vel inualitudines cor
porales : aut hoſtiles incurſus:
ſeu occaſiōes alias:ne dicamꝰ
defectū ſcie qđ in eis reproban
dū eſt oino:nec de cetero tolle-
randū per ſeipſos nō ſufficiunt
miſtrare verbū dei populo:ma
xime p amplas dyoceſes ⁊ dif-
fuſas:generali ꝯſtitutiōe ſanci-
mꝰ:vt ep̄i viros ydoneos ad ſā
cte p̄dicatōis offm̄ ſalubriter exe-
quēdū aſſumāt:potētes i ope ⁊
ſmōe:q plebes ſibi ꝯmiſſas vi
ces ipoꝝ:cū p ſe idē nequiuerit
ſollicite viſitātes eas v̄bo edifi-
cēt ⁊ exēplo.Quibꝰ ipſi cū indi-
guerit:ꝯgrue neceſſaria ſubmi-
ſtrēt:ne ꝑ neceſſarioꝝ dfectu cō
pellant deſiſtē ab incepto. h ibi.
In decretis q̄q3 hec neceſſitas
exp̄mit marie. d.xxxvi.§. Ecce.
Et.xxiij.q.viij.c.Sepe. Et d cō
ſe.d.iiij.c.ꝑpe.Et.ca.Sctm̄ eſt.
Et.c.Si nō iuſtificabitur.Et.c.
pria.Et.c.ſi p̄ſbyt. Que qdē ne
ceſſitas ex h appet : q2 per ip̄m
pctā dimittunt.dicēte Ambro
ſio De pe.d.i.c.Multiplex ver
bū dei dimittit pctā.glo.v̄bū.i.
p̄dicatio.Et.xxiij.q.v.Remittū
tur pctā p dei v̄bū.glo.i.p p̄di-
cationē.¶Tertio idē ꝑbat lege
diuinali.Nā Exo.xviij.dr Au
di v̄ba mea atq3 conſilia ⁊ erit
deus tecuz. Deut.xxxij. Audite
celi q̄ loquor:audiat terra verba
oris mei. Dđ.p̄s.lxxvij.Attēdi
te pple meꝰ legē meā:inclinate
aurē vr̄az in v̄ba oris mei.Sa
lomō.ꝑuer.xxij.Fili mi inclina
aurē tuā ⁊ audi v̄ba ſapientuz.
Appone cor tuū ad doctrinam
meā que pulchra erit tibi.cum
ſuaueris eā in corde tuo ⁊ redū
dabit i labijs tuis:vt ſit in dño
fiducia tua. Thob.iiij. Audi fili
mi v̄ba oris mei:⁊ ea in corde
tuo q̄ſi fundamētū ꝯſtrue. Iob
xxxiij.Audi eloqa mea:⁊ oēſ ſer
mones meos aſculta.Iſay.xlij.
Surdi audite ⁊ ceci intueami-
ni ad vidēdū.Iere.v. Audi po-
pule ſtulte q nō habes cor:q hñ
tes oclos nō vident:⁊ aures ⁊ ñ
audit.Et Iere.xxxviij. Audi q̄
ſo vocē dñi quā ego loqr ad te:

⁊ bñ tibi erit ⁊ viuet aia tua.Et
idē.c.xxxi.Audite verbū dei gē-
tes.Audi iteꝝ. Iere.xxij.ira ira
ira audi verbū dei.tāta deniq3
eſt verbi dei neceſſitas:vt aſcē-
dēs xp̄s in celuz pro vltio teſtō
ſiue vltia volūtate:ſuis aplis ⁊
diſcipulis p̄cipiendo ipoſuerit.
Mat.vlti. Docete oēs gentes
baptizātes eos i noie pa.⁊ fi.⁊.ſ.
ſcti.Et expſſiꝰ.Mat.vlti.Eun-
tes in mundū vniuerſuz p̄dica
te euāgeliū oi creature. Ex hac
incumbente neceſſitate aiebat
Paulus prie cor.ix.ve mihi:ſi
nō euāgelizauero.Ecce quanta
ſit v̄bi dei neceſſitas.Quis igr̄
vr̄m erit ita negligēs o chariſſi
mi:ita piger:ita ſomnolētꝰ : ita
ocio deditꝰ.vt nō moueat:non
excitet:nō animet ad audiēduz
verbū dei:p̄dicationē ſanctam:
doctrinā ſalutiferā: Ad quā au
diendā:diſcendā : ⁊ in corde te-
nendā:qlibet inducit:neceſſitat:
compellit:lege naturali:lege hu
manali:lege diuinali. Expgiſci
mini g chariſſimi ⁊ theſauꝝ:tā
nobilē:tam dignū:tā p̄cioſum:
i quo tota ſalus ⁊ oē bonū ꝯti-
net:oino acgrite:ne ſupradictis
legibus inobediētes ⁊ rebelles
efficiamini.

ſ Ecundo principalr.verbi
dei ꝯſiderare debemꝰ di-
gnitatez:tāta eſt dignitas
iſtiꝰ doctrie verbi dei:vt ceteras
ſcias ta3 ſpeculatiuas q̄3 p̄tic**as**
ſupeminet. Predicatio.n.ver
bi dei p̄ncipalr fundat ⁊ innitit
ſacre ſcripture:que ceteras ſciē
tias antecellit:vt dclarat.ſ.doc.
pria par.q.i.ar.v.Nā aut Ari.i.
de aia.Bonoꝝ honorabiliū no
ticiā oppinātes.Magis aūt al-
terā altera que eſt ſm certitudi
nē:aut ex eo ꝙ melioꝝ qdē ⁊ ho
norabilioꝝ eſt.h ille . Ex qbꝰ p3
ꝙ vna ſcia ſpeculatiua ē digni-
or altera rōne ſubiecti:aut mãe
circa quā verſat.Aut rōne certi
tudinis ſiue modi ſciēdi. Pre-
dicatio aūt ſacre ſcripture:cum
tractet de deo:de āgelis: de aia
de btitudine:de alijs que ad de
um reducunt verſat circa nobi-
liſſimā ⁊ excellentiſſimā materi
am vnde eius ſubiectū eſt deus
vel ens diuinū:ergo trāſcendit
ceteras ſciētias philoſophicas:
⁊ ſpeculatiuas. Modus aūt ſi-
ue certitudo ſciēdi ſiue ꝑceden
di in reliquis ſcientijs eſt lumē
nāle creatū:qđ pōt errare:⁊ per
varias opiniones ſepiſſime ab-
errat.Modus aūt huius diſci-
pline ſacre:eſt lumen increatū:
reuellatū a deo:qđ nō pōt ſubij
ci falſo.Cū deus reuelās ſit ve-
ritas per eſſentiā.Inter ſciētias
etiā praticas hec principatū ob
tinet.Nā vt ait Phs.i.metha.

Illa ſcia eſt dignioꝛ que ad vlte-
rioꝛē ſiue nobilioꝛē finē oꝛdinatˀ
ſicut ciuilis militari eſt dignioꝛ
ꝑꝑ dignioꝛē finē. Cū igitˀ oēs ꝑ
tice ſcie ad finē tꝑalē vel creatū
oꝛdinentˀ. p̄dicatio vero ad finez
celeſtē ſuꝑnālē ⁊ diuinū. cum i
ipſa doceatˀ virtꝰ: vitiū repellatˀ:
rōne vltime felicitatis. ergo hec
ſacra verbi doctrina eſt ceteris
dignioꝛ. De hac dr̄. Sap̄. vij.
Eſt eni hec ſpecioſioꝛ ſole: ⁊ ſuꝑ
oēz ſtellaꝝ diſpoſitionē: luci cō
parata inuenitˀ pꝛioꝛ. Eſt certe
tāte dignitat̄: vt doctoꝛes ſacri
i hoc loco diſputātes merito pe
tāt: qd ſit maius an coꝛpꝰ xp̄i in
ꝑcioſiſſimo ſacr̄o. an verbū dei
Cui queſtioni: reſpōdet Augu.
vt regiſtratˀ a dn̄o Gratiano. i.
q. i. Interrogo: vbi ſic dr̄. Inter
rogo vos fratres ⁊ ſoroꝛes: dici
te mihi. Quid vobis plus eē vi
detˀ coꝛpus xp̄i: an verbum dei.
Si vultis veꝝ reſpondere: hoc
dicere debetis: ꝙ nō ſit minus
verbuꝫ dei q̄ꝫ coꝛpus xp̄i. h̄ ille.
Vbi glo. notabiliter diſtinguit
d. ꝙ quantū ad eſſentiā eſt ma
ius coꝛpus chꝛiſti in ſacramen-
to: q2 verus deꝰ ⁊ verus homo:
ſed quantū ad efficatiā: maius
eſt verbuꝫ dei q̄ꝫ coꝛpus xp̄i in
ſacramēto. Nā maioꝛ fructus
ſequitˀ ex verbo dei p̄dicato: q̄ꝫ
ex coꝛꝑe xp̄i in altari ſumpto.

Per ſacr̄m. n. nullus iuſtificatˀ
ſi accedit indigne ⁊ in cōtritus:
ſed augetˀ eius iniq̄tas. Obſti-
nati vero hoies audiendo ver-
bū dei ⁊ p̄dicatoꝛes: conuertun
tur. Vnde eniꝫ tot ſcelerati dei
inimici ꝯuertuntˀ ad deum: niſi
ex p̄dicatiōe. Et ideo ꝓpter ma
gnū fructū ſequens opus p̄di-
catiōis ſuꝑ oia ſacr̄a eſt pꝛiuile
giatū. Nā ab alijs diuinis: ⁊ ſa
cris excludūtˀ plures ꝑſone: vt
excōicati ⁊ hmōi. ſed p̄dicatio-
ni oēs poſſunt intereſſe: hereti-
ci: ſciſmatici: iudei: pagani: excō
municati: interdicti: ⁊ oēs male
factoꝛes. Hoc pꝫ. de ꝯſe. di. i. c.
Ep̄s nulluꝫ pꝛohibeat ingredi
eccleſiā ⁊ audire verbū dei: nec
gentilē: nec hereticū: vel iudeuꝫ
vſq3 admiſſaꝫ cathecuminoꝝ.
h̄ ibi. Tāta nēpe eius eſt digni-
tas vt oia in ſe mirabiliter ꝯti
neat: que ad ſalutē hois ſpectāt
Eſt. n. ſemen ꝓducens fructum
centuplū: eterno hoꝛreo dignū.
De quo fructu ſaluberrimo ver
bi dei. ſ. Doct. ſuper Iſay. c. xlix.
Egregie declarat. Idē dominꝰ
Hugo cardinalˀ in poſtilla euā
gelica. Idem dn̄s Antoninus
in. ij. ꝑ. ſūme tractatu de accidia
A quibꝰ doctoꝛibus. xij. fructus
verbi dei elicio. ceteris omiſſis.
¶ Primꝰ igitˀ fructꝰ verbi dei
dicitˀ fidei generatio. Deus eni

nō potētie tremoꝛe: nō armoꝛū
ſtrepitu: nō diuitiarū munē: nō
carnis voluptate: ſed p̄dicatiōe
ſancta: fidei impio totū mūduꝫ
ſubiecit. Hic beatꝰ Ber. ait. vn̄
tāta lux fidei in toto oꝛbe ⁊ tā ſu
bita: niſi de predicato ieſu v̄bo
dei ē lux in tenebꝛis lucēs ⁊ ſol
irradians emiſpiū itellectꝰ hūa
ni. p̄s. cxviij. Lucerna pe. me. v̄
bū tuuꝫ ⁊ lumē ſemit̄ meis. Et
ibidē Declaratio ſmonū tuoꝛū
illūiat ⁊ itellectū dat ꝑuulis.
Per hāc lucē ydolatre ⁊ genti
les ac iudei ad claritatis agni-
tōez ꝑueneret. Petrꝰ apoſtolus
ꝑma p̄dicatiōe tria milia hoiuꝫ
i fidē adduxit. Sic Paulus do
ctoꝛ gētiū tot cecos ⁊ tenebꝛis i
uolutos illumiauit. Sic apl'i ſā
cti ad varia hoiuꝫ genera ꝑueni
entes: eoſ i veritate fidei illuſtra
bant. Quāobrē hmōi fructū cō
pꝛehēdēs apoſtolꝰ. Ro. x. Dicit
fides ex auditu: auditꝰ āt ꝑ v̄bū
dei. Et h̄ ē lux peccatoꝝ hoium
q ambulāt in tenebꝛis: q2 domi
no peccauerūt vt iquit Sopho
nias ꝓpha. c. i. Hi eniꝫ obtene
bꝛati: vbi erroꝛes ꝓpꝛios ⁊ ſcele
ra ⁊ ꝑicula cernūt: niſi i p̄dicatō
ne. Et niſi eēt v̄bū dei iā nulla
eēt virtꝰ: nulluꝫ vere fidei funda
mētum: nullus: q bonū faceret
imo oēs eſſent pleni erroꝛibꝰ: vi
tijs atq3 peccat̄. Predicatō ita

q3 ſancta illumiat: irradiat atq3
⁊ dirigit. Ex h̄ ſecutū eſt: vt bea
tiſſimꝰ pater Dn̄icꝰ circiter cētū
milia hoium ifideliū ⁊ obſtiato
rū ꝯuerterit. Petrꝰ martir ma
nicheoꝝ erroꝛē depulerit. San
ctꝰ vicētiꝰ octo milia ſaracenoꝝ.
Vigitiq̄nq3 milia iudeoꝝ. Cen
tū milia obſtinatoꝝ māifeſte ſi
ne ceteris quos occulte ꝯuertit
in viā veritat̄ reduxerit. Et ſan
ctꝰ, Bernardinꝰ totā fere italiā
illuminauit. Et nr̄a etate: cur ſi
dei veritas ⁊ virtutis qualiſcū-
q3 itegritas ꝑſeuerat: niſi ob p̄-
dicatōis officiū. Diuerſi q̄dem
verbi dei p̄cones. ſ. oꝛdīs p̄dica
toꝝ: minoꝝ: cāonicoꝝ: heremita
rum: ⁊ carmelitaꝝ: ſeruoꝛuꝫ: ver
bo ⁊ exēplo oꝛbem terrarum: ⁊
chꝛiſtianū populū illuminant ⁊
fidem cōſeruāt. Hec eſt colūna
filijs iſrael i deſerto exhabita: ꝑ
noctē vitioꝛū fulgens. Hec eſt
de qua apoſtolus ait. ij. Thi. iij.
omnis ſcriptura diuinitꝰ inſpi-
rata vtilis eſt ad docendum: ad
coꝛripiēdū: ad erudiendum. hec
ille. ¶ Secūdus fructus dicitur
ſpei augmētatio. Quid eniꝫ pec
catoꝛem: ⁊ vitioſum hominē in
ſpecie ſubleuat. vt veniaꝫ conſe
quatur. Reſpondeo: verbū dei.
Quis pēitētē aiat ⁊ coꝛroboꝛat
verbū dei. Quiſ iuſtū de ardue
virtutis premio ſecuꝝ facit ver

bū dei. Quid de penaruȝ iſerni
euaſiōe. Vbū dei. Propterea i
gt apoſt. Ro.xv. Quecūqȝ ſcri-
pta ſunt: ad nr̄aȝ doctrinā ſcri-
pta ſunt: vt ꝑ patiētiā ⁊ conſola
tionē ſcripturaꝝ ſpē habeamꝰ.
Et p̄s.cxviij. Memoꝛ eſto ver
bi tui ſeruo tuo i quo mihi ſpeȝ
dediſti. ¶ Tertiꝰ fructꝰ Vbi dei
dicit̄ affectus inflāmatio. Mi-
ſeri moꝛtales: ꝓꝑ terrenoꝝ inoꝛ
dinatā affectionē in dei amoꝛe
ſunt tepidi: frigidi: congelati: oī
charitate dei ⁊ ꝓximi ꝑuati: ſȝ
verbū dei ignis ē peccatoꝝ: vo
luntatē i dei ⁊ ꝓximi: amoꝛē ca
lefaciēs. Hic eſt ignis de quo
xp̄s. Luc. xij. ait. Ignem veni
mittē in terrā: ⁊ qd volo niſi vt
ardeat. Iere.xxiij. Nōne verba
mea q̄ſi ignis: ⁊ q̄ſi malleus cō
terēs petrā. p̄s.cxviij. Ignitum
eloquiū tuū vehemēter: ⁊ ſeruꝰ
tuus dilexit illud. Iteruȝ pars.
Eloquiuȝ dñi inflāmauit eos.
Nō dicit Ariſtotelis: nō Vir
gilij: non Tulij: ſȝ dñi. Qꝛ lȝ do
ctrina taliū illuminet itellectuȝ:
non tn̄ iflāmat affectū. Hic eſt
ignis de quo Tre.i.dr̄. De ex-
celſo miſit ignē i oſſibꝰ meis ⁊
erudiuit me. Et vñ taȝ modica
charitas iter xp̄ianos. Certe qꝛ
verba dei non audiūt. Ad ignē
nō veniūt. Propterea frigidi ⁊
cōgelati ſine guſtu: ſine affectu

dei ⁊ ꝓximi ꝑmanēt. Ignis
igit̄ affectū inflāmans: coꝛ igni
ens: volūtateȝ succēdens: ē ver
buȝ dei. ¶ Quartus fructꝰ Vbi
dei dicit̄ aīe cibatio. Sicut cibꝰ
materialis: coꝛpoꝛali vite neceſ
ſarius eſt: vt ait. Ariſt.ij. de aīa.
Ex quo ſequit̄ vita ipſius coꝛ-
poꝛis: ſic aīa nobilioꝛis cōditio
nis famelica: cibo nobiliſſimo ⁊
ſpirituali. ſ. verbi dei indiget. vñ
xp̄s Mat.iiij. Nō i ſolo pane
viuit homo: ſȝ in oī verbo ꝗ ꝓ
cedit de oꝛe dei: verbū igit̄ dei ē
aīe ſuauiſſimus cibꝰ: vt ait La-
ctātius. i. libꝛ. diuinaꝝ inſtitu. c.
i. Nullus ē anime ſuauioꝛ cibꝰ:
q̄ȝ cognitio veritatis. Ait nāqȝ
Gre. in omel. Cibus mentis ē
ſermo dei. Sicut enim ex car-
nalibus eſcis alitur caro: ita ex
dei verbis interioꝛ homo nutri
tur ⁊ paſcit̄: hec ille. Et Augu.
ad dulcium amicuȝ. Ego plus
amo diſcere q̄ȝ docere: vt diſca
mus: inuitare nos debet ſua
uitas veritatis: vt doceamus
docet neceſſitas charitatis: hec
ille. Et idem libꝛo confeſſio-
num. Sunt caſte delicie ſcri-
pture tue: nec falloꝛ in eis. Pro
pterea. p̄s. Quam dulcia fauci-
bus meis eloquia tua ſuper
mel oꝛi meo. Ezechi.iij. Come-
di volumē: ⁊ factū ē dulce in oꝛe
meo: ſicut mel. Et hoc ē māna

datum in deſerto: ne filij iſrael
deficerēt. ¶ Quintus fructꝰ di-
citur electoꝛū cognitio ſignū cla
ruȝ eſſe videt̄ electoꝝ. vt dicit. ſ.
Hoc. in. iiij. i verbo dei delecta-
tio. Ait enim ſaluatoꝛ. Io.viij.
Qui ex deo eſt: verba dei audit
Ecōtra ſignū repꝛobationis eſt
nō audire verbū dei. Vnde ſub
ditur. Propterea vos nō audi
tis qꝛ ex deo nō eſtis. Et Tuliꝰ
in libꝛo de amicitia ait. Cuius
aures veritati clauſe ſunt. Hu-
iuſmodi ſalus deſperanda eſt.
¶ Sextus fructus dicit̄ xp̄i me
diatio: amabilis certe fructus.
Chriſtus ꝑ nouū modū dū pꝛe
dicat̄; in medio veſtrū eſt. Hoc
ipſe cōfirmat. Mat.xviij. Vbi
fuerūt duo: vel tres ꝯgregati in
noīe meo. ſ. in verbo: qđ eſt no-
mē meū: ibi ſum in medio eoꝝ.
Vñ inuētus eſt in medio do-
ctoꝝ in ſacra ſcriptura diſputā-
tiū. Itē affuit cū duobus diſci-
pulis eūtibus in emaus: de ip̄o
ieſu loquētibꝰ ⁊ audiētibꝰ. Exē
plū habet̄ in vitis patrū: de illis
nouitijs de deo audiētibꝰ ac lo
quētibꝰ: in quoꝝ medio venit
ꝑuulus ieſus eis alludēs. Et cū
cepiſſent loq de mūdanis diſceſ
ſit ieſus: ⁊ poꝛcus fetens affuit i
medio eis blādiens: ⁊ erat dya
bolus: qui delectabat̄ turpibus
verbis. ſed xp̄s inter eos appa-

ret per gratiā qui verba ſua au
diunt. ¶ Septimus fructus dr̄
ſpūs ſancti receptio. Nō dubi-
to multos eē cupiētes ſpūs ſan
cti gratiā recipere. Sȝ quis eſt
locus ad hāc receptionē aptus.
Nō certe platea: nō apotheca:
nō taberna: nō lupanar: vbi eſt
dyabolus ⁊ dyabolica capella-
na: ſed locus huius receptionis
eſt eccleſia vbi reſonat verbum
dei: ⁊ ꝑdicatio ſancta. Pȝ h̄ ve
ritas. Act.x. Adhuc loquēte pe
tro verba hec cecidit ſpūs ſctūs
ſuꝑ omnes qui audiebant ver-
bū. Nō dicit: audiebāt de oꝛlā-
do: nec de libꝛo centū nouellaꝝ
de amatoꝛijs ſiue fabulis: ſȝ ver
bū dei audiētes ſpiritū ſanctuȝ
acceperūt. Veniat igitur vnuſ-
quiſqȝ ad pꝛedicationem vt tā-
tuȝ munus ſuſcipiat: ⁊ ſpiritus
ſancti habitaculum fiat. Quid
meliꝰ: qd vtilius q̄ȝ ſpūs ſancti
receptio. ¶ Octauꝰ fructus ver
bi dei dr̄ tēptationis defenſio.
Quid. n. inter tot aduerſa: tan-
taſqȝ exagitationes tutius ani-
mā defendit q̄ȝ verbū dei. Au-
di ſalomonē. ꝓuer.xxx. Omnis
ſmo dei quaſi clipeus ignitus.
Et p̄s.xxxij. Verbo dñi celi fir
mati ſunt: ⁊ ſpūs oꝛis eius oīs
virtus eoꝝ. Verbū dei paupe-
rē defendit: ne in paupꝑtate ⁊ in
pacientia deficiat. Defendit tri-

bulatos:⁊ eos quos mali perſe
quunť.Defendit deniq contra
diabolicos icurſus. Unde pau
lus ephe.vi.Aſſumite gladium
ſpũs qđ eſt v̈buȝ dei.¶ Non⁹
fruct⁹ dr ſpũalis vite ꝯſeruatio.
Nihil ē efficacius pro vita aie
ꝯſeruāda q̃ v̈bũ dei:quo ip̄a
quotidiana ſpũaliũ cognitio cre
ſcit:⁊ ex ꝯſequēti in optio p̄ſer
uať ꝓpoſito nec ab iſtituto rece
dit. Ait.n. Ari.ad Alexādrũ.Cō
ſeruatiuũ aie ē eruditio.Et noſ
dicam⁹cũ zepherino papa:i de
creti.di.xxxviij.Sicut ſtellas ce
li ñ.extiguit nox ita mētes fide
liũ iberētes ſacre ſcripture fir-
mamēto nō obſcurāt mũdana.
hec ille .¶ Decimus fruct⁹ dici
tur cordis liq̃factio.Extant ho
minũ plurima corda dura:lapi
dea:ferrea: adamātina:que nul
lo timore:nullo dei iudicio emo
liri poſſunt.Attamen v̈bũ dei
oēȝ aufert duritiam:obſtinatiſſi
ma frangit corda.Ait.n . Ap̄ls
hebre.iiij. Uiuus ⁊ efficax ē ſer
mo dei : ⁊ penetrabilior omni
gladio ancipiti pertingēs vſq
ad diuiſionē anime ⁊ ſpiritus.
Et Jero.ad Paulinũ ait.Hȝ
neſcio quid latentis energie vi-
ue vocis actus ⁊ de ore magi-
ſtri ad aures diſcipuli tranſfuſa
fortius ſonat . O verbum dei
benedictum.O predicatio dul-
ciſſima.O lectio ſuauiſſima.O
zucharatum eloquium liqueſa
ciens ⁊ dulcorans cor peccato-
ris.Jllud certe es cuius virtute
ſtringunť paniculi cerebri: iſre-
mit ſpũs:lachryme p ora ruunt
ſingultus emittunť:qui ex vehe
mentia doloris ⁊ amoris cōpri
mi nō poſſunt.Jdeo ad ſpōſum
loquitur aia.Cāticoruȝ. v. Aia
mea liqueſacta ē.vt dilect⁹me⁹
locut⁹ē mihi.p̄s.cxlvij.Emittet
v̈bũ ſuum ⁊ liq̃faciet ea: flabit
ſpũs ei⁹⁊ fluēt aque.Exempluȝ
habes de illa meretrice que i p̄
dicatōe ꝯmora:ipſius cor tanta
mutatōe cōuerſuȝ tm̄ ex dolore
eliqueſactũ fuit:vt finito ſermo
ne i eccleſia crepuerit:⁊ mortua
in celũ aſcēdit.¶ Undecim⁹fru
ct⁹ diciť omniũ vitioruȝ purga
tio. Legiť eniȝ in vitis patrum
ꝙ quidā ſenior ſanct⁹:diſcipulo
ſuo volēs perſuadere fructũ ver
bi dei:peccatorꝝ purgatiuũ :ſibi
ipoſuit:vt quēdā cāiſtrellũ imũ
dũ ſuſciperet:⁊ ad fontē allatuȝ
plenũ aqua reportaret:quem ac
cipiēs ⁊ i fonte ſepe emergens
aquam nunq̃ potuit deferre:ta
men caniſtrellũ mũdum porta
uit.quē ſumēſ ſenior ait.Fili ita
ē de v̈bo dei:qđ fōs ē ſapiētie
i excelſis:vt ait Eccl̄s.i.c. Per
ip̄m eni anima purgať a vitijs
⁊ mũdiſſima efficiť. Propterea

chriſtus.Jo.xv.Jam vos mun
di eſtis propter ſermonē quē lo
cutus ſum vobis.Et Mat.viii.
dicitur. Dic verbo ⁊ ſanabitur
puer meus.Et p̄s . Miſit ver-
bum ſuũ ⁊ ſanauit eos.Et ſap̄.
xvi.Sermo tuuſ domine ſanat
vniuerſa.Et vere ſic eſt docen
te experientia . Uerbum dei ⁊
predicatio ſancta ois purgat vi
tia : ſcelera nephanda:omnem
anime ſanat langoreȝ.Audi La
ctātium in.iij.diuinarꝫ inſtitu.c.
xxvi.hec oia confirmanteȝ. Da
mihi inquit virũ:qui ſit iracun
dus:maledicus:effrenatus:pau
ciſſimis dei verbis tam placidũ
q̃ ouē reddaȝ.Da cupiduȝ:aua
rum:tenacē:tā tibi euȝ liberaleȝ
dabo:⁊ pecuniā ſuā plenis ma
nibus largientē.Da timidũ do
loris ac mortis : iam cruces ⁊
ignes ⁊ pericula ⁊ taurum con
tēnet.Da libidinoſum:adulterꝫ:
gancionē:iaȝ ſobrium:caſtuȝ: cō
tinentem videbis.Da crudeleȝ
⁊ ſanguinis appetentem :iaȝ in
veram clementiam furor ille
mutabitur.Da iniuſtum:inſipi
entem peccatorem: continuo ⁊
equus ⁊ prudens : ⁊ innocens
erit. Uno enim lauacro mali-
tia omnis abolebitur:tanta di-
uine ſapientie vis eſt.vt in ho-
minis pect⁹ifuſa:matrē delicto
ruȝ ſtultitiā :vno ſemel ipetu ex
pellat. h ille.¶ Duodecim⁹fru-
ctus verbi dei dicitur paradiſi
acq̃ſitio.Qualis deniq fruct⁹
reportatur ex predicatione.vita
eterna.Jaco.primo . Jn man-
ſuetudine ſuſcipite inſitum ver
bum:quod poteſt ſaluare ani-
mas veſtras.Luc.xi.chriſt⁹do-
ctor veridicus loquitur. Beati
qui audiunt verbum dei . Et
quid đ dignitate predicationis
vlterius loquar.Meminiſſe de
bemus tantaȝ eſſe verbi dei di
gnitatē:vt chriſtus verus deus
⁊ hō ſit princeps ⁊ caput predi
cationis.Jpſe hoc exercuit offi
ciũ.ipſe predicatores docuit:ip̄e
eos ante ſe binos ⁊ bios miſit.
Quapropter doctor noſter ⁊ p̄
co noſter cōſtitutus.ſucceſſores
Petrum ⁊ Paulũ:Auguſtinũ
Dominicum:Franciſcũ ⁊ cete
ros tā glorioſos viros reliquit:
tantis miraculis ꝯfirmauit:pre
dicatoribus ipſis celeſteȝ aureo
laȝ i paradiſo preparauit.Et ſic
verbi dei dignitas tuȝ ex ſacra
ſcriptura:tũ ex mirabili fructu:
tum etiam ex capite xp̄o clariſſi
me patet.Et hoc quantũ ad ſe-
cundam partem principalem .

t Ertio principaliter ver
bi dei conſiderare debe
mus preparabilitatem.
Triplicem eni preparationē ha
bere debēt verbũ dei audituri.

❡ Prima dicitur. Acceleratio.
❡ Scd̄a dicitur. Attentio.
❡ Tertia dicitur. Execucio.
❡ Debet in primis auditor ver bi dei: totis viribus ceteris pretermiſſis cōari vt ſit in pricipio predicatōis. Perfectio eniꝫ rei etiā apud pħos. maxie ex principijs eius depēdet. Ait nāqꝫ Cōmētator auerrois. x. metha. Remotis pncipijs: remoueť pfectō ⁊ eſſe ab omnibus poſterioribus. Et ideꝫ. iij. phicoꝝ. Ignorato principio alicuius: ignorātur ⁊ que ſequūtur. Et Ariſtote. ij. elen. Inuento principio: facile ē addere: ⁊ reliqua oīa habere. Et i. ethi. ac. ij. Elencoꝝ. Pricipiuꝫ plus q̄ꝫ dimidiū totiꝰ. Et iteruꝫ Ari. i. de celo. Pricipia ſunt minima q̄titate. ſed maxima ſunt virtute. Et. iij. Thopi. Illud ex quo bonū ſequitur: ſtatim fieri debet illud et quo malū: nunq̄ꝫ. Et. i. poſterioꝝ. Neceſſe eſt maxime habere ⁊ p̄cognoſcere prima pricipia. Seneca ait. Initia in qualibet re laudabilia ſunt ⁊ opportūa. Et. ff. de origine iuris l. Facturꝰ. dř. Certe cuiuſcunqꝫ rei potiſſima ps. pncipiuꝫ ē igiť dꝫ auditor intereē pncipio: vt ordinē fundamētū ⁊ itentōeꝫ p̄dicatiōis itelligat. ❡ Scd̄a p̄paratio diciť attētio. Cū eni verbuꝫ dei ex ipo deo pncipali deriuetur: ⁊ iſtrumētaliter p̄dicator populo ſubminiſtret: diligēter ⁊ attēte audiēdū ē. Ait nāqꝫ chriſtꝰ predicatoribꝰ euāgelicis. Mat. x. Non vos eſtis qui loquimini ſꝫ ſpūs patris veſtri qui loquiť i vobis. Et Luc. xxi. Dabo vobiſ os ⁊ ſapiētiā: cui ñ poterūt reſiſtere oēs aduerſarij vři. Et Lu. x. Qui vos audit me audit. ⁊ q vos ſpernit: me ſpernit. Et dauid. p̄s. lxvij. Dn̄s dabit verbuꝫ euāgelizātibꝰ vtute mlta Amb. quoq̄ꝫ ait. oīs veritas a quocūqꝫ dicať: a ſpiritu ſancto eſt. Dꝫ igiť auditor ꝯſiderare q̄ predicator gerit pſonā xp̄i: ⁊ cū reuerentia atqꝫ cordis attētione audire etiā ſi predicator vilis ⁊ iuuenis videatur. vnde Aug. Ego qd ſuꝫ: niſi cophinꝰ ſeminatoris i. chriſti: Ipſe dignatus ē in me ponere ſemē. quod ſpargo vobis. Nolite reſpicē ad vilitatem cophani ſꝫ ad nobilitateꝫ ſeminatoris. h ille. Et Gre. i omeľ. ſup euāgelio. Hō qdā fec̄ cenā magnā ⁊c̄. Nemo me pp me in h loco deſpiciat. Et ſi ad inuitandum nequaq̄ꝫ dignus appareo. ſed tamen magne ſunt delicie quas promitto. hec ille. Contra illos qui corde vagi ſunt: ⁊ in diuerſa cogitatus transferunt. Contra etiam illos qui ex predicatione diſcedunt male ediſtantes proximū. Ad quos romana eccleſia fulgur trāſmittit De cōſe. d. p̄ma. capi. ſacerdote vbi dicit. Sacerdote verbū i eccleſia faciēte. i. p̄dicāte. qui egreſſus fuerit de auditorio excōiceť: hec ibi. Qd̄ itelligiť ſm glo. qñ quis recedit cōtēnēs predicatorem vt minꝰ litteratū: qd̄ ad ſuperbiā ꝯtēnentis ptinet: vel verbū dei vilipendēs recedit. Attēte igitur audienda eſt p̄dicatio. Exemplū in eſdra. viij. c. Aureſ oīs populi erant erecte ad libꝝ legis dei. Propterea Augu. j. q. j. c. Interrogo. ſic ait. Quanta ſollicitudine obſeruamꝰ quādo nobis corpus xp̄i miſtratur vt nihil ex ipſo de manibꝰ nřis in terrā cadat tanta ſollicitudie obſeruemus ne verbum dei qd̄ nobis errogať: dū aliud aut cogitamꝰ aut loqmur de corde pu ro depereat: q̄ nō minus reus erit q verbū dei neglīgēter audierit: q̄ꝫ ille qui corpus xp̄i ſua negligentia in terrā cadē pmiſerit: h ibi. ❡ Tertia p̄paratio diciť execucio. Nō eni ſufficit iter eſſe verbo dei: ⁊ illud attēte audire: ſed opus eſt illud adiplere: q̄ finis p̄dicationis eſt opatio. vnde Iacobi. j. Eſtote factores verbi ⁊ nō auditores tm̄: fallentes voſmetipſos. Et ideo ſaluator ait. Io. viij. Amen dico vob ſi quis ſermonē meū ſeruauerit: mortē nō guſtabit in eternū Et Luc. xj. Beati qui audiunt verbū dei ⁊ cuſtodiūt illd̄. Preparādus igiť eſt aīus diſponendi pedes: aperiēde aures: cogitāda eſt p̄dicatiōis vtilitas: ⁊ oīno ope cōplēda: ne nobis accidat terribile dei iudiciū qd̄ veriſſimo recitať exēplo. Audite o vos qui nō vultis ad p̄dicationē p̄parare. Erat quidā qui ad p̄dicationeꝫ nunq̄ꝫ accedē volebat. Et mortuo illo: clericis cantātibus officiū circa funꝰ: dicēte pncipali ſacerdote. Nō itres in iudiciū cum ſeruo tuo ⁊c̄. oibꝰ cernentibus ymago crucifixi cxiīs ante choꝝ: cuꝫ ambabꝰ manibꝰ ſibi aures obturauit. Tūc ſacerdos ait: vere hoc ē iudiciuꝫ dei. Iſte nūq̄ꝫ voluit audire p̄dicatiōes ⁊ monitiones p̄dicatoꝝ ⁊ ſacerdotū. Et xp̄s nō vult orationes ꝓ eo audire. Et extractuꝫ cadauer de eccľia: ꝓiectum fuit ad aſinoꝝ ſepulturā. Nō ſic voſ chariſſimi: ſed pate aures i hac q̄dragesima ad verbuꝫ dei. De quo Chriſoſtomus egregie diť Verbum dei docet ignorātes terret cōtumaces: aīat laborantes: ꝯfortat puſillanimes: reficit magnates: ſanat pct̄ō vulneratos. Qui aūt longe ab hoc conuiuio verbi factꝰ eſt: euacuatur

ſpirítu:anguſtiaṫ ſenſibꝰ:deficit
a veritate: diſtillat a fide: ⁊ ſic
egrediens ab oi voluntate dei
nouiſſime cadit in moꝛtē. vnde
Salomon. Qui auertit aurē ſu
am ne audiat legē:oꝛatio eius
erit execrabilis ante deū. h illc.
Nullus igiṫ ſit tā negligens:tā
piger:tam ſomnolentus:tam i-
memoꝛ ſue ſalutis vt nō veniat
ad diuinum verbū audienduꝫ.
Vos oꝛo amantiſſimi: venite
⁊ audite doctrinā celeſtē:doctri
nam ſaluberrimam:doctrinaꝫ
euangelicam. Ad hanc vos iui-
to:ad hāc voco:ad hanc allicio:
vt ceteriſ negocijs pꝛetermiſſis
ſaltem per hoꝛam omnino pꝛe-
dicationi inſiſtatis. De qua iaꝫ
audiſtis. Neceſſitatem. Digni-
tatem ⁊ duodecim mirandos
fructus ex ea procedētes. Et de
mum intellexiſtis Pꝛeparabi
litatem:vt cum eo viuere valea
tis:qui eſt eterni patris verbuꝫ
in pꝛeſenti per gratiam:⁊ in fu-
turo per gloꝛiam:in ſecula ſecu
loꝛum. Amen.

¶ Dominica in qnquageſima
De diuina ⁊ eterna lege. Ser-
mo quartus.

Onfeſtim vidit. Lu
ce. xviij. Narrat ho-
die diuus euangeli-
ſta Lucas actū vnū
ſue pietatis quem fecit ſaluatoꝛ
noſter erga cecum illum iuxta
viam ſedentem: ⁊ eius miſeri-
coꝛdiam ſuppliciter imploꝛantē
per quem genus humanum fi-
guratur:qđ ſummus ille opifex
rerum in pꝛincipio:quodam lu
mine ſuperno: illuſtrauerat le-
gis naturalis. Sed excreſcenti
bus erroꝛuꝫ tenebꝛis ⁊ offuſca
to ipſo lumine naturalis legis:
cecum genus humanuꝫ iugiter
ad dominū cōclamare cogeba
tur. Deus autem tanquā pater
indulgentiſſimus:aliud contu-
lit lumē:quod lex eterna appel
latur. Qua lege recepta cōfeſtiꝫ
vidit. vt inquit thema noſtrum
in pꝛincipio aſſumptū:⁊ in euā-
gelio hodierno recitatū. In quo
euangelio ſacro. tria ſaluberri-
ma documēta nobis tradūtur.
Primum documentū eſt:ꝙ ſi
volumus diuina myſteria itel-
ligere: conemur eſſe de apoſto
loꝛum numero:eoꝛum vitā imi
tantes:⁊ doloꝛoſam chꝛiſti paſ
ſionem lachꝛymis ⁊ ſingultibꝰ
iugiter memoꝛantes. Hoc pa-
tet in pꝛincipio euangelij vſqꝫ
ibi. Reſurget. ¶ Secunduꝫ do
cumentuꝫ eſt. ꝙ qui eſt ſpiritua
liter cecus vt lumen gratie reci
piat firmiter credēs pergat ad
dominum Ieſum chꝛiſtum: a
quo ſine dubio illuminabitur.
Hoc patet in ſecunda parte

euangelij. vſqꝫ ibi. Fides tua te
ſaluum fecit ¶ Tertiū documē
tū eſt:ꝙ coꝛde: oꝛe: ⁊ ope grās
ſummas deo referamus. Hoc
pꝫ in tertia parte euangelij. ibi.
Et ois plebs vt vidit dedit lau
dē deo. Qđ vtiqꝫ fiet: ſi legem
eius iuiolabiliter obſeruabimꝰ.
de qua lege tria ꝯtēplabimur.
¶ Pꝛio dine legis qdditateꝫ.
¶ Scđo. dine legis neceſſitatē.
¶ Tertio. dine legis velleitatē.
¶ Pꝛimo. diuine legis contē-
plari debemus quidditatē. i. qđ
ſit ipſa lex diuina. Ex dictis nā
qꝫ. ſ. Doc. pma ſcđe. q. xci. ⁊. q. xc
iii. Cōtra gen. li. iij. c. cxv. Et Au
gu. ij. lib. de libero arbitrio: cete
roꝝqꝫ theologoꝝ talē elicio dif
finitionē. Lex diuina eſt eternꝰ
diuine ſapiētie ꝯceptuſ ad ſum
mū bonuꝫ oium reꝝ directiuus
ab optimo opifice foꝛmatꝰ. In
hac ſacra diffinitione ponūtur
tm̄ tria genera cauſaꝝ. ſ. foꝛma
lis: finalis:⁊ efficiēs. Mālis au
tē nō poniṫ:qꝛ nulla mā repitur
in deo. Eternus igitur diuine
ſapientie ꝯceptus dicit cauſam
foꝛmalem. Nā vt dicit Doc. ſ.
vbi ſupꝛa. Ratio quare eternꝰ
ꝯceptus dṙ lex eterna eſt qꝛ deꝰ
nihil ꝯcepit ex tpe:ſꝫ hēt eternū
ꝯceptū omniū rerū pꝛeteritarū
pꝛeſentiū ⁊ futurarū. Et ſicut p
ſuā oipotentiā eſt conditoꝛ vni
uerſarum naturaruꝫ:ita per ſu
am ſapientiaꝫ eſt gubernatoꝛ ⁊
ꝯſeruatoꝛ eaꝝ. vnde Sap. viij.
Sapientia attingit a fine vſqꝫ
ad finem foꝛtiter. ⁊ diſponit oia
ſuauiter. Cauſa finalis tangitur
dum dṙ. Directiuus omniū re
rū ad ſummū bonū. Ipſa enim
lex diuina dirigit oēs res: oēs
actus:oēs motiones ſm eoꝛuꝫ
ꝯuenientiā ad hunc finē:vt oia
participent diuinum eſſe:vt pꝫ
per Phyloſophū pꝛimo ethico
rum. ¶ Cauſa vero efficiens tā
gitur ibi. Ab optimo opifice foꝛ
matus. Sūmus ⁊ optimꝰ opi-
fex deus eſt:qꝛ per ſuum intelle
ctū foꝛmās iſtū ꝯceptū ab eter
no. ipſa ſua potentia cūcta crea
uit atqꝫ ꝯſtituit: ⁊ ineſſe ꝯſer-
uat ſua ſapientia: vniuerſa gu-
bernat ſua bonitate:oia in ſeip
ſum dirigit ⁊ ꝯuertit: vt diuus
ait. Dionyſius. Et Aug. xix. de
ci. d. Nullo modo aliqđ legibuſ
ſummi creatoꝛis oꝛdinatoꝛiſqꝫ
ſubtrahitur:a quo pax vniuerſi
tatis adminiſtraṫ: hec ille. Hoc
idē. ſ. Mardochęꝰ in ſua oꝛone
inſinuat v. Heſter. xiij. Dñe de
us oipotens in ditiōe tua cūcta
ſunt poſita: ⁊ nō ē qui poſſit re-
ſiſtere volūtati tue:dominꝰ vniṫ
uerſoꝝ tu es. Hec cā efficiens
optimi dei ē illa de qua Lactā
tius. ij. diuinaruꝫ inſtitu. c. v. ait.

quanto igitur rectius eſt omiſſis i ſenſibilibꝰ ꝛ vanis oculos eo tēdere: vbi ſedes. vbi habitatio eſt dei veri. qui terrā ſtabili firmitate ſuſpēdit q celū diſtinxit aſtris fulgentibus. qui ſolē rebꝰ humanis clariſſimū ac ſingulare lumē in argumentū ſue ac vnice maieſtatis accendit. Terris autē maria circunfudit flumia ſempiterno lapſu fluere pcepit: iuſſit ꝛ extēdi cāpos ſubſidere valles: frōde tegi ſiluas lapidoſos ſurgere montes. Que vtiqꝫ oia nō iupiter fecit. qui ante ānos mille ſeptingētos natꝰ ē. ſꝫ ille opifex rex mūdi melioris origo: q vocatꝰ deꝰ. hec ille.

Secundo principaliter legis diuine cōtēplari debemus neceſſitatē. ſ. Tho. prima ſcdē. q. xcj. ar. iiij. dicit, ꝙ pter legem naturalē ꝛ legem humanā neceſſariū fuit ad directionē humane vite habere legē diuinā. Qđ triplici rōne declaro.

¶ Primo. rōne illuminatiōis.
¶ Scđo. ratione deriuationis.
¶ Tertio. ratione ſaluationis.

¶ Primo dico ꝙ fuit ꝛ eſt neceſſaria lex eterna ꝛ diuina: ratione illuminationis. Licet hō lumine rationis nālis: ſiue legiſ nature manuducaꝛ ad cognitionē dei atqꝫ virtuoſe viuendum tamen in tantum excreſcit concupiſcentia humana vt obtenebret lumē illud a deo vt hoies miſeri relicto deo ꝛ via virtutū ſequanꝛ errores ꝛ per viā pditionis incedāt. Et vt clare pateat: viā paganorū diſcurramus. Nā quidā ex ipſis in tantā metis cecitatē deuenerunt ꝙ dixerūt deū nō eſſe. In pſona: quarū ps. ait. Dixit inſipiēs in corde ſuo non eſt deꝰ. Cōtra quos Plato inuehit dicens. Deus eſt principiū oium naturaꝝ: lumen oiū rōnū. Similr Phs. ij. meth. viij. phy. Et. xij. meth. Quidā poſuerunt plures deos pp qđ fere totus mundus hoc errore ſeductus declinauerat ad ydolatriā: pſertiꝫ tēpore abrae. Cōtra quos iſtat. phs. xij meth. d. Nō eſt bona pluralitas pncipatuū: vnus ergo pnceps. Quidā adorabāt ſolē lunā ꝛ ſtellas. Cōtra eos eſt Phs. viij. phy. Et. xij. meth. Primus motor ē oino imobilis. Quidam adorabāt ignē. Cōtra quos eſt Phs .i. politi. Regens nāliter eſt dignius recto. Quidā adorabant aquā. Cōtra quos Apuleus in libro de deo ſocratis. Nihil eſt deo pfectius ꝛ potentius. Quidā adorabāt terrā. Cōtra quos Plato in Thimeo dicit. Deꝰ ē ſummū bonū ſup oēm ſubſtā

tiam omnemqꝫ naturā. Quidam adorabant hoies. Contra quos Phs in pemio metha. Humana natura multipliciter ancilla eſt. Et Phs in phemio meth. O primus eſt mūdi actor. Quidā imagines ꝛ ſuabant eas ne raperenꝛ a furibꝰ. Cōtra quos ē Phs. iij. de aia. ꝛ. iiij. meth. O ē agens nobilius eſt patiēte. Quidā ligna. cepe. allia. acū. filū. ſcopam. vt fuerūt egyptij. qs reprobat Phs. viij. phy. Et. xij. meth. Primus motor eſt incorporeꝰ ꝛ imaterialis ꝛ actus purus. Quidā anſeres vt Ro. put refert Augu. xx. de ci. c. xxij. Cōtra quos eſt Phs i. politi. d. Hoiem eſſe rectorē aialiū. Quidā dixerūt incorruptibilia ꝛ ſuperiora regi diuina puidētia. ſꝫ nō inferiora ꝛ corruptibilia. ꝛ maxime hominē. Cōtra tales Phs eſt. xij. meth. iiij. meth. Et. ij. de celo. Quidā dixerūt mūdū ab eterno fuiſſe ſicut pſequiꝛ Phs. viij. phy. Loquens tñ in pſona alioꝝ phoꝝ. Quidā dixerunt aiā mortalē cōtra oēm veritatē ꝛ maxime ōtra Phm. ij. Et. iij. de anima Vide ergo quantū fuit obſcuratum lumen rōnis naturalis ꝛ depreſſuꝫ per tenebras ōcupiſcentie. Sed qđ ōtra antiquos adiraſcor. ſermonē in longum protrahens. Nunquid nō ſunt multi hodiernis tpibus xpiani tantū noie nō factis: paganis ī fideliores. ꝛ iudeis peiores: negantes deū: paradiſum. anime imortalitatem. dei puidentiā. vt liberiꝰ poſſint vacare vitijs atqꝫ peccatis. Certe ira. qꝛ ſunt ceci. ſunt orbati. ſunt ſine rōnis lumine. diuinā ſubterfugientes legē. ꝛ vinculis carnalis affectionis ac pctōꝝ preſſi. ꝛ grauiter ligati. Ex hoc loquēs phia cū Boetio dicebat primo de ōſo. Heu q̄ pcipiti merſa pfundo. Mens hebet. ꝛ ppria luce relicta. Tēdit in externas ire tenebras. Terrenis quotiēs flatibꝰ acta. Creſcit in imenſuꝫ noxia cura. Hic quōdā celo liber aperto. Suetus in ethereos ire meatus. Cernebat roſei lumina ſolis. Et infra. Nunc iacet effeto lumine mētis. Et preſſus grauibꝰ colla cathenis. Decliueqꝫ gerēs pōdere vultū. Cogiꝛ heu ſtolidā cernere terram: hec ille. Oportuit ergo ꝙ hō illuminaretur alio lumie diuino ad tollendos errores pdictos. Jō diuina puidētia ex miſericordia ſua: ne hō deuio errore laboreꝛ legem quā eternaliter ōcepat in tempore pmulgauit: in ſacris libris antiqui teſtamenti: per ſuū dilectū moyſen: vt ſa-

cre littere teſtãtur. Et extra de ſumma trini.⁊ fide catholica.c. Firmiter per quam manifeſte declarauit eſſe vnũ deum ⁊ tri. creatoꝛẽ ⁊ pꝛouiſoꝛẽ totius vniuerſi:atq; redẽptoꝛem: eumq; eſſe imoꝛtalẽ:gloꝛiam paradiſi penas inferni incutiendo timorem male viuẽtibus ꝓmittẽdo gloꝛiam bonis ⁊ virtuoſe viuẽtibus. Ecce igitur neceſſitas legis diuine rõne illuminatiõis. ¶Secũdo lex diuina ⁊ eterna eſt neceſſaria ratione deriuationis Ubi notandum eſt ſm phyloſophum. viij.phy.viij. Et xij.metha.ꝙ a pmo motoꝛe dependet celum ⁊ tota natura. Et ſcðm Commentatoꝛem. x. meth. Sciẽtia dei cauſat res.⁊ natura cauſat a reb⁹. Et Phs v.meth. Eſt vnũ principiũ neceſſariũ a quo alia dependent. His pꝛhabitis dicamus ſic. Illud ꝙ eſt pꝛimũ ⁊ pncipale ſimpliciter.⁊ nõ h; quid.eſt cã oĩu; alioꝝ.⁊ oia alia oꝛiginant ⁊ depẽdẽt ab eo. Declarat hoc phs x.meth.d. In vno quoq; genere eſt dare aliqð pꝛimu;.qð eſt metrũ ⁊ menſura omniu; que ſunt in illo genere vel oꝛdine. Sed lex eterna ⁊ diuina eſt pꝛima ⁊ pꝛincipalis:a qua oẽs leges deriuantur ⁊ oꝛiginant. qꝛ eſt idẽ qð deus.vt Augu. lib.i. de libero arbitrio dic. Lex eterna eſt ratio ſumma:cui ſumme obtẽperãdũ eſt. Et.ſ.D. pꝛima ſcðe.q.xciij.ar.i. Lex eterna eſt ratio diuine ſapiẽtie. Deus.n. eſt actus purus ⁊ eternus vt dicit Phs.xij.metha. Et Cõmẽtatoꝛ.ij. metha. Pꝛima cã eſt magis digna ineſſe ⁊ in veritate:q; oĩs alia eſſentia.qꝛ oia acquirunt eſſe ⁊ veritatẽ a pꝛima cauſa.ſ.a deo. Hoc dicit veritas increata:ꝑut ſcribit. Salomon. Pꝛouer. viij.c. Per me reges regnant.⁊ legum ꝯditores iuſta decernunt. Per me pꝛincipes iperant.⁊ potẽtes decernunt iuſticia;. Job.xxij. Suſcipe ex oꝛe illius legem ⁊ pone ſermones eius in oꝛe tuo. Et iterum. Job.xxxvi. Ecce deus excelſus ĩ foꝛtitudine ſua. ⁊ nullus ei ſimilis in legis latoꝛibus Jacobi quarto. Unus eſt eni; legis latoꝛ ⁊ iudex qui põt perdere ⁊ liberare. Audi Auguſti. in pꝛimo.de libero arbitrio. In tempoꝛali lege nihil eſt iuſtum aut legitimũ: quod non ex eterna lege homines ſibi deriuauerint. Et. C. de pꝛeſcriptione longi tempoꝛis lege finali. In fine dicitur ſic. Ideo enim noſtri maioꝛes ſubtiliſſimo animo.⁊ diuino quodam motu ad actiones ⁊ earum iura per-

uenerunt.vt incoꝛpoꝛales conſtitute poſſint vbiq; ſuum ius: ⁊ effectum coꝛporalem oſtendere.hec ibi. Patet igitur ꝙ lex eterna eſt pꝛima:⁊ ꝙ ab ea omnes alie dependent:ergo lex diuina ẽ neceſſaria. ¶Tertio lex diuina ⁊ eterna ẽ neceſſaria ratione ſaluatiõis. Et ſanct⁹ Doctoꝛ pꝛima ſecunde.q.lxxxxj.articu.iiij. Quod ſi homo oꝛdinaretur tantũ ad finem:qui nõ excederet pꝛopoꝛtionem naturalis facultatis hominis:nõ opoꝛteret hominem habere aliquod directiuu; ex parte rationis ſuper legem naturalem: ⁊ legem humanitus poſitam:que ab ea ſ.lege diuina deriuatur: ſed q̃a homo oꝛdinatur ad finem beatitudinis eterne:que excedit pꝛopoꝛtionem naturalis facultatis humane. Ideo neceſſariu; fuit: vt ſupꝛa legem naturalem ⁊ humanam dirigeretur etiã ad ſuum finem:lege diuinitus data: hec ille. Et de hac lege ſcribit Lactantius libꝛo.vij.de ira dei c.viij.d. Curat hoĩu; vitã deus ⁊ ſinguloꝝ actus animaduertit eoſq; ſapiẽtes ac bonos eẽ deſiderat. Hec ẽ volũtas dei ac diuina lex:quã qui ſeqtur:qui obſeruat deo carus eſt:hec ille. Et cum contrarioꝛum ſit eadẽ rõ: quia vt dicitur.pmo de anima. Rectum eſt iudex ſui ⁊ obliq: ideo ſequitur: ꝙ neceſſaria ſit etiam lex diuina ad omnia delicta pꝛohibenda: ⁊ punienda. Lex enim humana vt ingt Auguſtinus pꝛimo lib.de libero arbitrio. Non poteſt omnia que maleſiunt punire vel pꝛohibere quia dum auferre vellet omnia mala: ſequeretur ꝙ multa bona tollerentur:⁊ impedirẽt vtilitas boni communis quod eſt neceſſarium ad conſeruatione; humanam:vt ergo nullum malum interius aut exterius impꝛohibitum ⁊ impunitu; remaneat neceſſarium fuit ſuperuenire legem diuinam:per quam omnia peccata interioꝛa ⁊ exterioꝛa pꝛohibeãtur. Hec ex ſancto Docto.pꝛima ſecunde.q.nonageſimapꝛima.articulo quarto. De huius quoque legis diuine neceſſitate loquitur. Pſalmus octauus. Lex domini immaculata:ideſt nullam peccati turpitudinem permittens. Conuertens animas:quia non ſolum exterioꝛes actus:ſed etiam interioꝛes dirigit. Teſtimoniũ domini fidele:pꝛopter certitudinẽ veritatis ⁊ rectitudinis. Sapientiã pꝛeſtans paruulis iquãtum oꝛdinat homine; ad ſupernaturalẽ finẽ ⁊ diuinum. Hec ſancti Doctoꝛis expoſitio.

Ertio pꝛincipaliter le-
gis diuine ꝯtēplari de
bemus velocitatē: Di
uina ⁊ eterna lex tria ab homi-
ne maxime depoſcit.
¶ Primū eſt fidei. Integritas.
¶ Scōm eſt ſpei. Firmitas.
¶ Tertiuꝫ eſt caritatis perfecti
bilitas.
¶ Primū igiẗ qꝺ lex eterna ⁊
diuina vult a nobis: eſt fidei ite
gritas. Jo. xiiij. Creditis in deū
⁊ in me credite. Hec aūt credu
litas ⁊ itegra fides duodeci cō
tinet miſteria ſm ꝙ duodecim
ſunt ꝯcluſiones ⁊ articuli ſacra
tiſſime fidei xp̄iane: quoꝝ duo-
deciꝫ fuerūt p̄cones ſctiſſimi. ſ.
apl̄i. Primus nāqꝫ articulus ē
quē poſuit Petrus apoſtolorū
p̄nceps. d. Credo in deū patreꝫ
oipotētem creatorē celi ⁊ terre.
Scꝺs articulus eſt: quē poſuit
Joānes euāgeliſta. d. Et in ie-
ſum xp̄m filiū eius vnicuꝫ dñꝫ
nr̄m. Tertiꝰ articulus eſt: queꝫ
poſuit Jacobus zebedei. d. Qui
ꝯceptus ē de ſpiritu ſancto: na
tus ex maria virgine. Quartus
articulus eſt: quē poſuit Andre
as. d. Paſſus ſub pōtio pilato:
crucifixus: mortuꝰ: ⁊ ſepultus.
Quītus articulus eſt. quē poſu
it Thomas. d. Deſcēdit ad iſe-
ros. Sextus articulus eſt. queꝫ
poſuit Bartholomeꝰ. d. Tertia
die reſurrexit a mortuis. Septi
mus articulus eſt: quem poſuit
Philippꝰ. d. Aſcēdit ad celos:
ſedet ad dexterā dei pr̄is oipo-
tētis. Octauꝰ articulus eſt: quē
poſuit Matheꝰ. d. Inde ventu
rus ē iudicarē viuos ⁊ mortuos.
Nonꝰ articulus eſt quē poſuit
Jacobꝰ alphei. d. Credo in ſpm̄
ſctm̄. Decimꝰ articulus ē: queꝫ
poſuit Simō. d. Et ſanctā eccl̄i
am catholicā. Undecimꝰ arti-
culus ē: queꝫ poſuit Thadeꝰ. d.
Sanctoꝝ cōionē: remiſſionem
pcōꝝ. Duodecimus articulus ē
quē poſuit Mathias. d. Carnis
r̄ſurrectionē: vitā eternā. Amē.
Vñ Innocētius. iij. hanc fidei
integritatē: ⁊ articuloꝝ neceſſi-
tatē expꝛimēs extra de ſum. tri.
⁊ fi. catholica. c. i. ait. Firmiẗ cre
dimus ⁊ ſimpl̄r confitemur. ꝙ
vnꝰ eſt ſolus verus deꝰ: eternꝰ
imēſus: ⁊ incōmutabilis oipo-
tēs: ⁊ ineffabilis: pr̄ filiꝰ ⁊ ſpūs
ſctūs. Tres qdē pſone ſꝫ vna eſ
ſentia: ſubſtātia: ſeu nā: ſimplex
omnino. Pater a nullo: filiꝰ a
pr̄e ſolo: ac ſpūs ſanctꝰ pariter
ab vtroqꝫ: abſqꝫ initio ſemp ac
fine. Pater generās: filius na
ſcēs: ⁊ ſpūs ſanctus ꝓcedens:
ꝯſubſtātiales ⁊ coequales: ⁊ co
oipotētes: ⁊ coeterni. Vniuer-
ſoꝝ p̄ncipiū: creatoꝛ oium viſi-
biliū: ⁊ inuiſibilium: ſpūaliuꝫ ⁊

corpaliū. Qui ſua oipotenti vir
tute ſimul ab initio tpis vtrāqꝫ
de nihilo ꝯdidit creaturā: ſpūa
lem ⁊ corpalē: angelicā vꝫ ⁊ mū
danā. ac deide humanā: qſi cō-
munē ex ſpū ⁊ corpe cōſtitutā.
Et īfra. Tandē vnigenitꝰ dei fi
lius xp̄s. cōiter incarnatꝰ ex ma
ria ſemp virgie: ſpūs ſancti co-
operatōe ꝯceptus. verꝰ hō factꝰ
ex aia rōnali: ⁊ humana carne
ꝯpoſitꝰ. vna in duabꝰ naturis
pſona. viā vite manifeſtius de-
mōſtrauit. Qui ſm diuinitateꝫ
imortalis ⁊ ipaſſibilis. ideꝫ ipſe
ſm humanitatē: factꝰ eſt paſſibi
lis: ⁊ mortalis. Qui etiā pro ſa
lute humani generis: ⁊ in ligno
crucis paſſus ⁊ mortuꝰ deſcēdit
ad inferos. reſurrexit a mortuis
⁊ aſcendit in celū: ſed deſcendit
in aia ⁊ reſurrexit i carne. Aſcē
dit pariter in vtroqꝫ venturꝰ in
fine ſeculi: iudicaturus viuos ⁊
mortuos: ⁊ redditurus ſingulis
ſm opera ſua: ſiue bona fuerint
ſiue mala. illis cū diabolo penā
ppetuaꝫ. ⁊ iſtis cū xp̄o gloriam
ſempiternā hec ibi. ¶ Scꝺꝫ ꝙ
lex eterna ⁊ diuina vult a nobis
eſt ſpei firmitas. Requirit eni
ipſe deus vt totā ſpem nr̄am in
eo ponamus. ⁊ nō in creatura.
Ait eni Dauid p̄s. lxi. Sperate
in eo ois congregatio populi: ef
fūdite corā illo corda veſtra. de
us adiutoꝛ noſter in eternū. ⁊ ñ
Juſtinianꝰ impatoꝛ i. l. j. C. ꝺ ve
teri iure enucleando. inqt. Deo
auctore: nr̄m gubernāte iperiū:
quod nobis a celeſti maieſtate
traditum eſt: ⁊ bella feliciter:
pagimꝰ: ⁊ pacē decoramꝰ: ⁊ ſta
tū rei publice ſuſtentamus. Et
ita noſtros aios ad dei oipotē-
tis erigimꝰ adiutoriū: vt neqꝫ
armis ꝯfidamꝰ neqꝫ noſtris mi
litibꝰ: neqꝫ belloꝝ ducibus: vel
noſtro ingenio: ſed omnē ſpem
ad ſolā referamꝰ ſūme ꝓuidē
tiā trinitatis. vnde ⁊ mundi to-
tius elemēta ꝓceſſerunt: ⁊ eoꝝ
diſpoſitio in orbe terrarū pro-
ducta eſt: hec ille. ¶ Tertiuꝫ qꝺ
lex eterna ⁊ diuina vult a nob
eſt charitatis pfectibilitas. Re
quirit nempe deus vt ipſuꝫ per
fecte pre omnibus creaturis di
ligamus. Deut. x. Quid dñs de
us petit a te: niſi vt diligas eū:
ac ſeruias domino deo tuo in
toto corde tuo ⁊ in tota aia tua.
Et Deut. xi. Ama itaqꝫ domi-
num deum tuū ⁊ obſerua p̄ce-
pta eiꝰ. hec ille. Vt huiꝰ igiẗ diē
dilectionis. ⁊ charitatis perfecti
onem ſūmam: nobis inſinuat.
Proſper in libro de vita cōtē-
platiua. Et gratianꝰ in decreti
de pe. d. ij. c. Charitas. vbi ſic in
quit. Charitas ē vt mihi videẗ:
recta volūtas ab omnibꝰ terre

nis ac preſentibus auerſa: iun-
cta vero deo iſepabiliter: ⁊ vni
ta igni quodam ſpiritus ſancti
a quo eſt ⁊ ad quem refertur in
cenſa: inquinamenti omnis ex-
tranea: corruptionis neſcia: nul
li vicio mutabilitatis obnoxia
ſuper omnia que carnaliter di-
liguntur excelſa: afflictionū om
nium potentiſſima: diuine con
templationis auida: in omnibꝰ
ſemper inuicta: ſumma actionuꝫ
bonaruꝫ: ſalus morum: finis ce
leſtium preceptorum: mors cri-
minum: vita virtutū: virtus pu
gnantium: palma victoruꝫ: ani-
ma ſanctarum mentium: cauſa
meritorum bonorum premiuꝫ
perfectorū: ſine qua nullus pla
cuit deo. cum qua nec potuit ali
quis peccarē nec poterit: fructuo
ſa in penitentibus: leta in profi
cientibus: glorioſa in perſeuerā
tibus victorioſa in martyribus
operoſa in omnibus fidelibus.
Ex qua quicquid eſt boni ope-
ris viuit. hec ille. Conetur igi-
tur quiſqꝫ huic diuine legi cor-
de: ore: ⁊ opere conſenſu hic per
gratiam: ⁊ in futuro per glori-
am. Amen.

¶ Feria ſecunda. in quinqua-
geſima: De ludo alearum: ſer-
mo quintus.

Poſtqꝫ flagellauerit
occident eum. Luc.
xviij. Errauerūt nō
nulli vehemēter exi
ſtimātes ⁊ ſecuꝫ falſo reputan-
tes: tēporis ammiſſionem nul-
lum eſſe peccatum. Cōtra quos
Bernardus ait. Omne tēpus
nobis impenſum requiretur a
nobis: qliter ſit expenſum. Jo.
Hiere. ſuam deflens infelicita
teꝫ: lachrimabili voce dicebat.
Vocauit aduerſum me: tēpus
vero luſoribus non incongrue
accomodari, poteſt: contra quos
in nouiſſimo die aduocabitur
tempus. Hoc nāqꝫ cōtempto
ſpretoqꝫ ſacrorū dierū cultu: cuꝫ
iactura ſpiritualis temporaliſ-
qꝫ ſubſtātie circa deteſtabile lu
di peccatum: tempus precioſuꝫ
in vanū expēdunt. Et chriſtum
flagellātes: iterū cū perfidis iu
deis occidunt. Et qꝛ ludus eſt
quodāmodo fons: principiū: ⁊
origo vniuerſorū. Jdcirco de eo
hodierna die locuturus tria pn
cipaliter declarabo.
¶ Primo. Grauationem.
¶ Scdo. Participationem.
¶ Tertio. Reſtitutioneꝫ.
¶ Primo ludi alee ſeu fortune
ↄſiderare debemꝰ grauationē.
tam graue ⁊ horrendū vitiū ē:
vt iſta ↄclo ponat. extracta a. ſ.
Doct. in ſcda ſcde. q. clxviij. ar.

tertio. Ludus alee ſeu fortune
intentus ꝑpter cupiditatem ⁊
auaritiam in notabile damnū
proximi eſt pctm̄ mortale. quod
triplici ratione probatur.
¶ Primo rōne prohibitionis.
¶ Scdo rōne tranſgreſſionis.
¶ Tertio ratione punitionis.
¶ Primo ꝓbatur rōne prohi
bitionis ſic. Jllud quod ꝓhibe
tur ꝑceptorie per legem ciuileꝫ
canonicam: eſt peccatū morta-
le. ſed talis ludus ꝓhibetur pre
ceptorie per legem ciuilem ⁊ ca
nonicam. Nā lex ciuilis preci-
pit vt nullus alterū ledat: vt pꝫ
ff. De iuſticia ⁊ iure. l. iuſticia.
Luſor autem totis viribus co-
natur proximum ledere. adeo vt
ſi poſſet vſqꝫ ad camiſam eum
ſpoliaret. Quapropter ius ciui
le ſpecialiter inuehit cōtra hu-
iuſmodi effrenatos luſores: pro
hibēs ne quis alee ⁊ fortune lu
dat ludo: vt habetur. ff. de alea
toribus per totuꝫ. Jn autentica
de ſanctiſſimis epiſcopis. §. Jn
terdicimus Per legem cano-
nicaꝫ. extra. De vita ⁊ honeſta
te clericorū vbi dicitur. Ad ale-
as vel taxillos non ludant: nec
huiuſmodi ludis interſint. Et
qꝫuis capitulū loquatur de cle
ricis: tamē ⁊ laicis prohibetur
vnde ibi vacat argumentum a
cōtrario ſenſu. quia alibi nō ſo
lum clericis ſed etiaꝫ laicis pro
hibetur. vt pꝫ. d. xxxv. c. j. Leges
enim humane: ſi iuſte ſunt: obli
gant in foro ↄſcientie. vt decla
rat. ſ. Doc. prima ſcde. q. xcvi.
ar. iiij. Jta qꝫ non obſeruantes
eas ſunt in ſtatu dānationis
pꝫ per Auguſtinū ad Boniſa-
cium. Et in decretis. d. ix. Jm-
peratores: vbi dicit. Quicunqꝫ
legibus imperatorum que pro
dei veritate feruntur obtēpera
re nō vult acquirit grande ſup
plicium. hec ille. Et extra. De
maioritate ⁊ obedientia. caplo
ſcdo. Et caplo. Solite. dicitur
Qui nō obedierit pncipi: mor-
te moriatur. ergo ludus taxillo
rū qui ex cupiditate principalr
⁊ in notabile damnū ꝓximi fit
eſt peccatū mortale. ¶ Secūdo
probatur ludum predictuꝫ eſſe
pctm̄ mortale: rōne tranſgreſſi
onis: ſic. Quicūqꝫ trāſgreditur
aliquod preceptū diuine legis
peccant vtiqꝫ mortaliter. Sed
talis luſor tranſgreditur nedū
vnum preceptum diuinum. ſ.
Non cōcupiſces rem proximi
tui: ſed qꝺ grauius eſt oia pre-
cepta legalia tranſgredit ⁊ con
culcat: ergo ludus alee ⁊ carta-
rum eſt pctm̄ mortale. Quod
autē luſor tranſgrediat omnia
precepta dei: patet diſcurren-
do ſingula. Primo trāſgredit

primum preceptum. De adora
tione ⁊ veneratione ac dilecti-
one vnius dei. Colit eniꝫ luſoꝛ
duos vel tres taxillos. Colit y-
magines ⁊ figuras creaturaꝫ.
Nam iſta deo preponit: vñ gl.
ſuper illud apoſtoli. Quoꝝ de-
us venter eſt. dicit. Hoc enim
ab hoie colitur: qđ pre ceteris
diligitur. Subicit.n.ſe luſoꝛ iu-
riſditioni taxilloꝝ: illis obedit:
illos veneratur. adeo vt taxil-
los inuoluat ſerico. ⁊ odore pfu
ſo: apud coꝛ in burſa retineat il
los oſculatur: illis ſe cõmẽdat.
Et ſic maledict⁹ luſoꝛ efficitur
ydolatra peſſimus: qđ eſt pctm̃
maximũ. Peccant ſcđo cõtra
ſcđm preceptũ: qđ eſt. Non aſ
ſumes nomen dei tui in vanũ.
Propriũ eſt vtiqꝫ luſoꝝ men
dacijs vti. ⁊ ſe periurijs arma-
re: dum vnus affirmat: ſua pun
cta apparuiſſe. alius negat: vn⁹
dicit vnũ. alius aliud. In vanũ
certe nomẽ dei aſſumunt. ⁊ qđ
ſceleſtius eſt: nõ deſinunt ma-
ledicta ꝯtra ipm̃ deũ: ꝯtra bea
tam virginẽ: cõtra ſanctos pꝛo
ferre: blaſphemant ⁊ abnegant
fidem. baptiſmũ. euangeliũ. cru
cifixum. Et qđ aliud eſt barata
ria niſi fons omnium blaſphe-
miaꝝ: maledictionũ ⁊ abnegati
onuꝫ? Et qđ eſt barataria niſi
becharia in qua luſoꝛes agnuꝫ

dei chꝛiſtuꝫ aggrediuntur: etiã
cuꝫ armis ac pugnis ymaginẽ
eius ac virginis marie feriũt?
Quid peius referã. Deo oipo
tenti fichas faciunt: ſpuunt: ſtri
dent ꝯtra ipm̃: quẽ pꝛoditoꝛem
appellãt. ⁊ matrẽ eius meretri
cem. Contra tertiũ preceptum
peccant nephãdi luſoꝛes. Quia
quãto ſunt maioꝛa feſta: tanto
libẽtius ſuis baratarijs ea pol
luũt. ⁊ maxime ſacratiſſima fe-
ſta natalis dñi noſtri ieſu xp̃i.
In quibus pr̃ eternus pꝛo no
ſtra ſalute naſci voluit filiũ ſuũ
in hunc mundũ. Maledicti ve
ro luſoꝛes in vituperiũ tante fe
ſtiuitatis ⁊ ꝯtemptum tantoꝛũ
myſterioꝛuꝫ: dies ⁊ noctes du-
cunt inſomnes. diabolicis va-
cantes ludis. imemoꝛes effecti
tantoꝝ beneficioꝛuꝫ. O grande
pctm̃. O celum quõ non abſcõ
dis faciem tuã a nobis? O ſol
quõ non trahis lumen tuum?
O terra quõ nõ contremiſcis?
O homines pij ⁊ iuſti quõ nõ
fletis in taꝫ execranda iniuria
creatoꝛis? Naſcit̃ chꝛiſtus par
uulus. pauper. lugens in pꝛeſe-
pio pꝛo ſalute hominum. ⁊ ecce
blaſphematur in ludo. Hoc eſt
quod faciunt luſoꝛes in agen-
do gratias deo pꝛo beneficio.
Contra quartum preceptum
peccant luſoꝛes. quia non ho-

noꝛant patrẽ neqꝫ matrem. im
mo eos ſpernũt ⁊ vituperãt. Ef
ficiuntur erga eos duri ⁊ obſti-
natiſſimi. Nõ acquieſcũt eoꝝ
admonitionibus. Nõ verẽtur
eoꝛuꝫ ꝯfeſſoꝛes: neqꝫ religioſos
ceteros. Et quod lẽge hoꝛribili
us eſt cũ aliquando perdiderit.
clamãt ꝯtra parentes: iponunt
ſup eos manus ſacrilegas: ma-
ledicunt hoꝛe ꝯceptionis: ⁊ par
tus: maledicũt vberib⁹ matris:
maledicunt animabus: coꝛpoꝛi
bus parentum: auoꝝ ⁊ pꝛoauo
rũ. O peſſimi filij. O dãnatiſſi
mi filij: qs liberabit. vos a gla-
dio iuſtiſſimi dei? Contra quin
tũ preceptũ peccant luſoꝛes. qꝛ
iter eos oboꝛiũtur iurgia: cõtu
melie: lites: arma capiunt: ſe fe
riũt: mutilãt: occidunt. ſicut ac-
cidit Verone ſuperioꝛi anno.
Vnus.n. luſoꝛ pꝛo dñia vni⁹ ſo
lidi fuit occiſus ab altero luſo-
re. Minant̃ filijs q̃tidie ⁊ vxo
ri. Heu miſera vxoꝛ quotiẽs re
uertit̃ maritus luſoꝛ ⁊ ſpurciſſi-
mis verbis eaꝫ aggredit̃: ruit ⁊
ipetit vt leo rugiẽs: occidit pꝛo-
pterea parẽtes. vicinos. amicoſ.
ꝑpinquos. lingua ſua venenatiſ-
ſima murmurãdo. detrahẽdo. ſu
ſurrãdo. ⁊ alioꝝ famã extinguẽ
do. Cõtra ſextũ p̃ceptũ peccant
luſoꝛes. Nã qui ſunt dediti lu-
do cũ nõ habent ad ludẽdũ fu-

rant̃ rapiunt. ⁊ depꝛedantur. vt
a parentibus occulte accipiẽdo
vel a vicinis. vel a magiſtris. ſi
in exercitijs ſunt artiũ mecha-
nicaꝝ: auferũt ab vxoꝛib⁹ ioca-
lia. manichas. coꝛigias: ⁊ veſteſ
⁊ ponũt pꝛo pignoꝛe. ſubtrahũt
neceſſaria familie ſue. ꝑmittunt
ſuos moꝛi fame: ⁊ ſepe in tantã
dementiam veniunt luſoꝛes vt
ꝓpꝛias vxoꝛes vendãt. ⁊ aliqñ
ſeipſos ſpoliãt. alienant omnia
vſqꝫ ad bꝛachas. Contra ſepti-
mũ preceptuꝫ peccant luſoꝛes.
Tales.n. vt plurimũ ſunt laſci-
ui: carnales molleſ. luxurioſi. ſo
domite: meretricatoꝛes. Nec
mirũ. Nã tales ſunt gule dedi
ti. papatoꝛes. igurgitatoꝛes. ebꝛi
oſi. Nũquã ieiunãt etiã in die
veneris ſancti. Exinde oꝛiũtur
cogitationes laſciue. verba ipu
dica: ⁊ innumerabiles actus be-
ſtiales. Contra octauuꝫ p̃ceptũ.
peccãt luſoꝛes teſtificando falſe
Vnus.n. luſoꝛ iniuſte defendit
aliũ. ⁊ ex hoc nullus eis credit.
nullus fidẽ adhibet. omnes eos
fugiunt nullus de eis confidit.
nullus eos vult pꝛo teſtibus. qꝛ
ſunt infames ⁊ teſtificari non
poſſunt. Oſtenduntur digito: ⁊
merito: quia ab omni veritate
ſunt alieni. Contra decimũ pre
ceptum peccant luſoꝛes: quia
ex quo ocioſi ſunt: non labo-

rantes non acquirentes ſua in
duſtria res alienas deſiderant
ꝛ p pbas ꝛ nephas eas vellent
habere.Et qs poſſet o deꝰenar
rare diluuiū peccatoꝝ: abhomi
nationū ꝛ offenſionū luſoꝝ.Et
quis poſſet explicare inconueni
entia que inde ſequūtur: Audi
Baſiliū in examerō.Jocus re-
miſſam efficit animā ꝛ inutilez
dei p̄cepta impedit:nec delicta
ſua poteſt ad memoriā reuoca-
re:ſed obliuiſcens eoꝛuz nec ſe
inſtigat ad penitentiā ꝛ ita pau
latim omnibus bonis pꝛiuatur
h̄ ille.Talem enim ludū etiam.
pagani abhominantur. Vnde
Tulius in pꝛimo de officijs.
Vnū genꝰ iocandi eſt illibera
le:petulās:flagitioſum:obſcenū
h̄ ille.Quid turpius dicemꝰ cō
tra peſſimos luſores: Sunt.n.
coꝛruptoꝛes ciuitatū ꝛ rerū pu-
blicarum:ſunt deuiatoꝛes iuue
nū:ſunt confuſoꝛes parentelle
ſunt totius vite humane ſcāda
lum:ſunt dyabolici incarnati:
ſunt ſentina ꝛ cloacha omniū
fetoꝛū ꝛ criminū.Jn eis regnat
peccatū ſuperbie. in eis regnat
peccatū iuidie.in eis regnat pec
catum luxurie.in eis regnat pec
catū ire.in eis regnat peccatuz
gule.in eis regnat peccatū acci
die.in eis regnat dyabolus hu-
ius ſceleris inuentoꝛ ac fautoꝛ.

Et ideo Chꝛiſo. Non deus ſꝫ
dyabolus dat ludere. Et Cy-
pꝛianus in epiſtola contra alea
toꝛes:que icipit.Magna nobiſ
dedit.Alee tabula ē dyaboli la
queus manifeſtius.venenuz le-
tale:ſerpentis dyaboli maluz ꝛ
delectatio: vulnus inſanabile:
vbi dyabolus pꝛeſto eſt:ꝛ ad ca
piendum ſubmiſſus: ꝛ cum ce-
perit:de captiuo triūphat : vbi
dementie furia: venale periuri
um ꝛ colloquium ſerpentiū: ra
bioſa amicitia: atrocíſſimi ſcele
ris imanitas ꝛ fraternitas diſ-
cordans.Jllic conuitia ꝛ auda-
tia ſceua: mēs inſana: ac ferina
impatientia : ibi poſſeſſionum
amiſſio: ꝛ pecuniarū ingentiuz
pditio.demonſtratio litigioꝛuz
ꝛ furens demētia.h̄ ille.Et ibi-
dez.Chꝛiſtianus qui alea ludit
dyabolo imolans: auctoꝛis ma
nus polluit.Chꝛiſtianus quicū
qꝫ es ꝛ alea ludis. hoc p̄mo in
loco ſcire debes qꝛ non es chꝛi
ſtianus ſed ethnicus: ꝛ dn̄icuz
pꝛeceptū in vanū ſumis. h̄ ille.
Et quis dubitat iā ꝙ ludus ſit
peccatum moꝛtale.¶Tertio p
batur ludū eſſe peccatum moꝛ-
tale ratiōe punitionis ſic.Nul-
lus punitur in hoc mundo ꝛ in
alio penis maximis ab eccleſia
ꝛ a deo eius ſpōſo niſi pꝛo pec-
cato moꝛtali: ſed pꝛoditoꝛes lu

ſores maximis puniunt penis.
ab eccl̄ia ꝛ a deo hic ꝛ in futuro
ergo talis ludus eſt pctm̄ moꝛ-
taliſſimum.Nā eccleſia ſancta
luſoꝛes deponit ꝛ eos excōmu-
nicari p̄cipit . vt pꝫ in decretis.
diſtin.xxxv.c.epiſcopus : vbi ſic
dicitur.Epiſcopus aut pꝛeſby-
ter:aut dyaconꝰ:alee aut ebꝛie-
tati deſeruiens:aut deſinat aut
certe damnet.i.deponat.Sub-
diaconꝰ autē:aut lectoꝛ:aut can
toꝛ ſimilia faciens : aut deſinat
aut cōmunione pꝛiuetur:ſimili
ter ꝛ laicus.hec ille.Ergo tales
peccant moꝛtaliter.Debent ta-
men pꝛimo moneri:ꝛ ſi non ſe
coꝛrexerint:tūc ſunt excōmuni-
candi.Excōmunicatio autē nō
infertur niſi pꝛo peccato moꝛta
li:vt ſ.Doc.iiij.ſentē. diſti.xviij.
q.ij.ar.pꝛimo . ergo talis ludus
eſt peccatum moꝛtale.Aduertē
dum tamen ꝙ ludere ad foꝛtu-
nam quid modicū:vt pueri faci
unt:vel ob recreationem mode
rate.non videtur moꝛtale.vnde
ff.de aleatoꝛibus.l.ſina.dicitur.
Quod in conuiuio.veſcēdi cau
ſa.ponitur:in cauſa rem ludere
familiam permittitur . Et hoc
etiam videtur innuere textus
capituli illius ex modo loquen-
di.dicit enim deſeruiens:quod
denotat frequentiam ideſt val-
de ꝛ frequēter deditus ludo:qꝺ

ſit cōmuniter ex cupiditate.vis
vlterius audire qꝫ graue:qꝫ pō
deroſum:qꝫ hoꝛribile:qꝫ odibile
ſit coꝛam iuſtiſſimo deo:Deus
pꝛofecto iuſtiſſimus in hoc mū
do ſeueriſſime punit luſoꝛes.
Nam aliquando oculi luſoꝛuz
ceciderunt ſuper menſam luſo-
riam:aliquando vexati ſunt ter
ribiliter a demone : aliquan-
do os coꝛum inuerſum eſt ad
partem poſterioꝛem : aliquan-
do fulgure percuſſi. Recitat eni
vt cetera taceam:beatus Gui
lelmus paraldus oꝛdinis pꝛedi
catoꝛum in ſumma ſua. Quod
dum quidam luſoꝛ ludendo iu
raret per oculos dei : continuo
eius oculus ex capite exiens co
ram omnibus ſuper menſam
luſoꝛiam cecidit . Refert etiam
de quodam ſagittario : qui lu-
dens perdiderat : vnde reple-
tus ira : contra deum : verſus
celum: ſagittam emiſit. Sequē
ti autem die. eadem hoꝛa.dum
pꝛedictus luderet . omnibus vi
dentibus . in medio ludentium
cecidit e celo eadem ſagitta ſan
guinolenta. Punit inſuper iu-
ſtiſſimus deus maledictos lu-
ſoꝛes in alio mundo : quia eter
naliter eos cum centummilia
dyabolis in ignem eternuz trāſ
mittit.Legitur eniz ꝙ in Suſa
cra ciuitate:dyoceſis colonien-

ſi ꝫ:miles quidaꝫ Themo noie: ſic deditus fuit ludo tarilloꝝ vt die ac nocte ſemꝑ paratꝰ eẽt lu-dere. Nam in ludo fortunatiſſimꝰ erat ⁊ multoꝝ marſupia va-cuabat. Nocte vero q̃dã: demõ in ſpecie hũana vt cuꝫ eo ludẽt domũ illiꝰ itrauit. Habẽs ſac-culũ nũmis plenũ: ⁊ diu ambo luſerunt. Cũ aũt demon vincẽt ⁊ militi pecunia deficeret: iratꝰ dixit. Nunq̃d dyabolus es tu? Et ille nũc ſatis eſt. Appropin-quat eni tempus matututiale: oportet nos ire: tollenſqꝫ illũ ꝑ tectũ traxit. Eius vero viſcera: tegulis retrahẽtibꝰ miſerabilr excuſſit. Et q̃d de corꝑe luſoris actuꝫ ſit. vſqꝫ hodie ignoratur. Mane reliq̃ viſceꝝ tegulis in herentes repte ſunt. O maledi-cte luſor. O dyabolica creatura O perdite in corꝑe ⁊ in aĩa: ex-pecta vindictã dei. Expecta ful gur de celo. Eſt ĩpoſſibile ꝙ de uꝫ nõ puniat te. Jmmo teipſuꝫ punies deo ꝑmittẽte. Quot lu-ſores ſeipſos necauerũt. Quot ſeipſos ſuſpenderũt? Quot ſe ꝓ iecerunt in fluuio? Quot ſunt a dyabolo ſuffocati. Quot in cor pore ⁊ anima perierũt ⁊ in iſer no ſepulti ſunt? Ecce ergo gra-uitas taꝫ mortaliſſimi ⁊ nephã diſſimi ſceleris: tribus1 clariſſi-mis rationibus declarata.

ſ Ecundo p̃ncipaliter lu-di alee ſiue fortune con ſiderare debemus par-ticipationeꝫ. Duodecim ſunt ge nera participantiuꝫ in ludo. Et hi oẽs grauit̃ peccãt: ⁊ aliq̃ hoꝝ aliquãdo moriũtur ſicut intelli ges. ¶ Primi ac p̃ncipales ꝑti-cipantes in ludo ſunt ipſi luſo-res. Nã omnis ludus vbi pe-cunia perdit̃: prohibitus eſt. vt pꝫ. ff. de aleatoribꝰ. l. ſolent. §. j. vbicũqꝫ talis ludus fiat: ſiue pu blice ſiue priuatim. Et aleato-res dicunt̃: qui ludos alearum apud ſe retinent. cauſa lucrandi ſicut ⁊ caupones dicuntur: qui cauponam ⁊ ſtabuluꝫ. exercent. ff. naute: caupones: ſtabularij. l. j. cauponis. Et hi luſores mor-taliter peccant. ¶ Secũdi par-ticipantes in ludo ſunt faciẽtes vendẽtes aleas: tarillos: ⁊ car-tas: ſiue alia inſtrumenta: qui-bus ludus fortune exercet̃. Et q2 vt in pluribus hoies vtũtur huiuſmodi ad peccatum morta le propter auaritiam. Jdeo ta-les non vidẽtur poſſe excuſari a peccato mortali. Unde nec ab ſoluẽdi ſunt niſi talia dimittãt. Auguſti. de pc. di. v. c. falſas. c. negocium. Et. c. fratres. Hut. etiam dicit ꝙ non eſt ſecurum de talibus viuere: quorũ vſus eſt vt frequentius ad peccatuꝫ.

Jdem de vendentibus oſſa vel alia ex quibus fiũt tarilli ⁊ car-te ⁊ huiuſmodi. Hi eniꝫ effica cẽ cãm prebẽt auaricie: blaſphe mie: ⁊ innumerabilibꝰ malis. Si miles enim ſunt ei qui ſtudioſe dat gladium ad aliquẽ occiden duꝫ. ¶ Tertij ꝑticipantes in lu-do ſunt qui ludentibus ſcienter cõcedunt baratarias: camaras: vel domos ad ludendum. ff. de adulterijs. l. Qui domũ. verum ſi nõ cõſtat de ludo: q2 ignorãt nõ tenent̃. vt habetur in autẽti ca. De eccleſiaſticis titulis. §. Siq̃s i ſuã domũ. Et. ff. de pu blicãis. l. coté ferro. §. dñſ. Et. ff. de actio. ⁊ obligatõibꝰ. l. Ex ma leficijs. §. vniuerſi. Et tales cõ-cedentes domos: ſunt ꝑuati ac tione iuriaꝝ: ita ꝙ ſi ſibi fit fur tum vel aliud: nõ habẽt actionẽ vt pꝫ. ff. de aleatoribꝰ. l. i. Et ſm Azonẽ: intelligit̃ de illis qui cõ ſueti ſunt retinere huiuſmõi lu ſores: ſui emolumẽti cauſa. Et hi mortaliter peccãt. ¶ Quarti participantes in ludo: ſunt qui ſtãt ſuper ludo inſpiciẽtes. Nã prohibitũ eſt ludentes iſpicere ꝓpter multã peccata que inde eueniunt. C. de epĩs ⁊ cleri. au-tẽtica. iterdicimus. Et extra de vita ⁊ hõeſtate clericoꝝ. c. clerici Hi. n. ſi ꝑꝑ eoꝝ iſpectiõeꝫ: ſunt cauſa talis ludi: vel habẽt ibi ali quã iordinatã affectõeꝫ que ſit cõtra dei preceptuꝫ: ⁊ in ꝓximi dãnuꝫ notabile: mortalit̃ peccãt ¶ Quinti participantes i ludo ſunt rectores: iudices: p̃ſidẽtes: vel officiales: quiˀ ex officio vel iuramẽto tenent̃: nõ prouiden-tes. Eoꝝ. n. officiuꝫ eſt ꝓuidere ne illicita fiant in territorijs ſu is. ff. de officio preſidis. l. Con-gruet. Et. l. Jllicitas exactiones hi grauit̃ peccãt. ¶ Sexti in lu-do ꝑticipantes: ſunt nõ corrigẽ tes aut puniẽtes maledictos lu ſores. Nã maleficiũ non debet eſſe impunitũ. ff. ad legẽ aquiliã Jta vulneratus. hoc iacet ſuper ꝯſciaꝫ rectoꝝ ⁊ officialiũ. ¶ Se ptimi ꝑticipãtes i ludo ſũt mu-tuãtes pecuniã ludẽtibus vel cõ ſentiẽtes. Taleſ. n. ꝑticipes ſũt i delicto: q2 agẽtes ⁊ ꝯſentiẽtes par pẽa ꝯſtrigit. ij. q. i. c. Notũ hi grauiter peccãt. ¶ Quarti ꝑ ticipãtes i ludo ſunt accomodã tes vel dãtes tarillos aleas vel tabuleriũ: vel cartas. Nõ enim debẽt huiuſmõi illicita accomo dari. Jnſtituta de obligatõibꝰ q̃ ex delicto naſcunt̃. §. opẽ. hi gra uiter peccant. ¶ Noni partici-pantes ſunt inſtigantes rogan tes ⁊ alii fauentes ad ludum. ff. de aleatoribꝰ. l. is cuiꝰ. ¶ Deci-mi ꝑticipantes in ludo ſunt dã tes pecuniaꝫ luſoribus vt noie

ſuo ludāt. Participāt quidē: qꝛ
qui per aliū facit: ꝑ ſeipſuꝫ facē
videt̃.ff.de admiſtratiōe tutele
l.Si ita tamē.§.Beſſiſſe.Et.l.
tres tutores.§.Non ſolū.Et hi
mortaliter peccant.¶ Vndeci-
mi participātes ſunt parētes: q
nō ꝓhibent filios vel nepotes:
aut eos de quib⁹ curam habēt
Sciūt frequētare tabnas ⁊ ma
las ſocietates ⁊ nō curāt: vtiqꝫ
ꝑticipant: quia ad Ro.i. Digni
ſunt morte nō ſolū qui faciūt: ſꝫ
qui faciētib⁹ ꝯſentiunt. Nec ex
cuſant̃ parētes ſi ꝓpter minas
vel ꝑturbatiōes filioꝝ dant eis
vnde ludāt. Et hi ſimiter peccāt
¶ Duodecimi participantes in
ludo ſunt ꝯſumptores dānabili
ter acquiſitaꝝ ex ludo: vt cōpa-
gnoni: q de ꝯuiuijs luſoꝝ come
dunt: vt vxores ⁊ filij ⁊ reliq̃ fa-
milia ſuſtentans ſe de huiuſmo
di illicitis: oēs iſti de dāno alie
no participāt: ⁊ ideo peccāt. O
quot ſcelera. O quot pctā. O
quot ribaldarie. O quot turpiſ
ſimi actus oriunt̃ ⁊ procedūt a
maledictis baratarijs a beſtia-
liſſimis ludis a turpiſſimis io-
cis. Ideo tales merito ſunt fu-
giendi: deſerendi: imo extirpan
di: imo a patria expellēdi tanq̃
deſtructores omnium morū oi
um virtutū. Ipſi eni ſunt ſetulē
tiſſimi ⁊ ſulphurrei putei: omnium
peccatorū: omnium vitiorum:
omniūqꝫ dei ⁊ proximi offenſi
onuꝫ: Caſtigate igit̃ filios o pa-
tres: nec ſinatis eos iter luſores
ꝯuerſari: vt gloriari poſſint cuꝫ
tumorata ⁊ ſctā anima. Tobie.
iij. ſic dicente. Nunq̃ cū luden
tibus miſcui me: neqꝫ cū his q
in circuitu ambulant particip̃e
me prebui. Ad alia nāqꝫ ſtudia:
ad alia exercitia: ad alia lauda-
bilia opera nati ſumus. Vnde
Tulius quāuis paganus in pri
mo de officijs ait. Neqꝫ enim
ita a natura generati ſumus v t
ad ludum ⁊ iocum facti eſſe vi-
deamur: ſed ad ſeueritatem po
tius ⁊ ad quedā ſtudia grauio-
ra atqꝫ maiora. h ille. O peſſi-
mi luſores. O iniquiſſimi luſo-
rum participatores: vos certe
eſtis illi fidei aduerſarij de qb⁹
dicit̃ Sap.xv. Eſtimauerūt lu-
dum eſſe vitam noſtraꝫ. Vos
eſtis illi dei inimici de qbus di
citur. Exo.xxxij. Sedit popul⁹
manducare ⁊ bibere ⁊ ſurrexe-
runt ludere.

T Ertio ꝑncipaliter lu
di fortune conſidera
re debemus reſtitu-
tionem. Tenetur eni
miſer luſor poſt tantas dei of-
fenſiones in aliquibus caſibus
etiam lucra reſtituere. ⁊ primo
reſtituere tenent̃ qui vicerūt ab

his qui nō poſſunt alienare: qꝛ
illicitū eſt: ⁊ cōtra ius diuinum
lucrari: quod eſt alienū vt dicit
ſ.Doc.ſcda ſcde.q.xxxij. ar. vij.
Et in.iiij.ſen.di.xv.ar.iiij. Ideo
qui talibus vicit: tenet̃ ad reſti-
tutionē. Et h addit Raymun-
dus q tales ſunt furioſi: ꝓdigi.
minores.xxv.annoꝝ: ⁊ maxime
pupilli. Iteꝫ mente capti: ſurdi:
muti. ceci: ⁊ qui morbo ꝑpetuo
laborāt: qꝛ tales reb⁹ ſupereſſe
nō poſſunt. Idē de ſeruiſ: de re
ligioſis: de filijſfamilias: q non
habēt peculiū caſtrenſe: vel q̃ſi
caſtrēſe. Idem de vxore que nō
hꝫ paraſrenalia. Idē de admi-
niſtratore rerū eccleſiaſticaruꝫ
que pauperum ſunt. Qui ergo
talibus vicerit: reſtituere tenet̃:
nō dico illi qui perdidit: ſed tu-
tori: curatori: patri: marito: dño
monaſterio: ſiue eccleſie. ¶ Se
cūdo tenetur reſtituere quicun-
qꝫ traxerit aliquem ad ludū ſꝫ
ſ.Doc. Et nota q illa attractio
large itelligēda eſt. ſ. quocunqꝫ
modo verbis vel factis induxit
eum: cum ille alias nō eſſet lu-
ſurus. Idē ſi illū induxit ſiue in
ꝑncipio ſiue i medio ludi: cū ille
vellet: deſiſtere ſm Azo. ¶ Ter
tio tenent̃ reſtituere qui fraudu
lēter ludū ſm ſ.Tho. Intellige
ſiue luſor ꝯmiſit fraudem ante:
puta qꝛ fingebat ſe quaſi inſciū
de ludo. ſicut barri faciunt. vel
fingebat ſe ſicut hoiem qui de-
cipi poſſet. cū tñ decipere inten
deret ſiue ꝯmiſit fraudē in ipſo
ludo: vel ſubmittendo taxillos
falſos: vel ēt veros: male ⁊ frau
doloſe iactādo taxillos: vel car-
tas ꝯmiſcendo: ſeu mendaciter
dicēdo q hꝫ tot puncta: vel q
obtinuit: ſeu male pecuniā nu-
merando fraudauit. ¶ Quarto
tenent̃ ad reſtitutionē qui vin-
cūt ꝯtra ꝓhibitionē legis ciui-
lis. Ius quidē ciuile nō obligat
oēs ſed ſolū ſubiectos hmōi le
gibus. tenent̃ dico: niſi per diſ-
ſuetudinē ſit abrogatū. In reli-
qs aūt caſibus nō tenent̃ reſti-
tuere: niſi q ex cōſilio qd vinci
dandū eſſet pauperib⁹. qꝛ ē tur
pe lucrū non tñ de neceſſitate:
nec tales vt dicit beatus Anto
ninus cogēdi ſunt ad reſtitutio
nē: q nō dñt in caſib⁹ reſtituere
Sed qd de illis qui vincūt ludē
do ad pilā: haſtā: iaculū: baliſtā
ſchachos: iaciendo: currēdo: lu-
ctādo: vel pugnando? Rñdet. ſ.
Tho. Tales nō tenēt ad reſtitu
tionē: qꝛ hmōi ludi ſiunt cā vir
tutis corꝑalis excercēde. ff. de ale
atorib⁹.l.ij. dūmō fraus. ibi nō
ꝯmittat̃. Ne igit̃ cām in futurū
habeatis reuertendi ad tā pro-
hibitos ⁊ ſceleratos actus: ne
participes ſitis tantoꝝ malorū

coſiter reſtituenda q ſive frau.
vide I Roberto vbi ſupra I.3.

ne amplius ſitis exēplar male vite:ne glorioſus deus offendat ne dyabolus teneat vos ſuffocatos:cōburite taxillos : cōburite tabuleria:cōburite cartas:comburite cetera inſtrumenta.quibus ludus fortune exercetur: vt ſicut deus ꝛ ſancti fuerūt ꝑ vos luſores offenſi ꝛ vituperati : ita nūc veſtra emēdatione ꝛ correctione ipſe deus gaudeat ꝛ letetur dyabolus ꝯfundat̄ ꝛ,primꝰ edificet̄:ac vera ꝛ integra penitētia per vos agat̄.Quā emendationē vobis ꝯcedat benigniſſimus deus qui eſt benedictus: in ſecula ſeculorum.Amen.

¶Feria ſcḋa. quinquageſime.

De choreis.Sermo.vi.

Poſtq̄ flagellauerit occident eū.Luc.xviij. Si miſeri mortales cogitarent ꝛ mēte reuoluerēt penas ꝛ ſupplicia a iuſtiſſimo deo male viuentibꝰ preparata:ꝓfecto ſceleribus cūctis derelictis:ad delectabilem virtutis tramitem: ſeſe traducerēt:attēta ꝑcipue tpis:ꝛ vite pñtis breuitate : que nimiꝝ velut fumus ꝑterit ꝛ vmbra. Sꝫ heu miſeri ſunt peccatores:qꝛ ꝓ modica voluptate terrena : felici ſꝑ beatoq; regno ſe priuant occupādo ſemetipſos diuerſis vanitatibus:ꝛ ſingulariter ſacrilego choreaꝝ vitio:cuꝫ riſus:vt ſapies inquit:dolore miſcebit̄.ꝛ extrema gaudij luctus occupat. Hi nimirū diuino lumine ꝑuati iuſto iudicio dei . ceci efficiunt̄: ꝛ i tenebris pctōꝝ ābulātes.cuꝫ nephādiſſimis luſoribꝰ.de qbuſ heri diximus:xpm ꝯtēnūt : irridēt flagellāt ac demū vt inquiunt,ꝑpoſita verba:poſtq̄ flagellauerit:vanas ꝛ ſacrilegas choreas deducēdo crucifigunt.De qbꝰ hoc mãe.tria ꝯtēplabimur.

¶Primo. Grauationem.

¶Scḋo.Malignationem.

¶Tertio. Punitionem.

¶Primo circa choreas ꝯſiderare debemus grauationē: ſm d.Albertū magnū.iiij. ſeñ.diſt.xvi.Choree poſſunt licite ꝛ illicite fieri.de illicitis ait ipſe.d.Albertus.Puto ꝙ quinq; ꝯcurrētibus chorea nō ſit reꝑhēſibilis. Primo ſi fiat tpe debito .ſ.tpe gaudij:vel tēpore victorie aut liberationis hoīs:vel in aduentu amici:ex terra lōginqua. Scḋo ſi fiat cū honeſtis perſonis.de quibꝰ nō ſit mali ꝓſumptio:vt cū lechatoribꝰ vel lechatricibus.Tertio ſi fiat a pſonis ſecularibꝰ. Nā monialibꝰ:monachis.ꝛ clericis:puto oēs: choream eſſe illicitā:qꝛ in alijs dñt occupari.Quarto ſi hōeſto modo fiat nō geſticulationibus nimis inhoneſtis vel inordinatis.Quinto ſi cantꝰ vel muſica exercitatus in his nō ſit de illicitis.ſꝫ de moribus vel de deo: de melodia nō eſt curanduꝫ.qꝛ in talibꝰ neceſſariuꝫ eſt fieri melodiā lenē:que aliq̄liter exꝑmat moduꝫ corrizādi:h albertꝰ. Sꝫ his ceſſantibꝰ chorea eſt pctm̄ mortale qḋ triplici rōe dclaro.

¶Primo.ratione luxurie.

¶Scḋo.rōne offenſe.

¶Tertio. ratione circūſtantie.

¶Dico.primo ꝛ principaliter: ꝙ chorea eſt pctm̄ mortale ratione luxurie.quādo.ſ.ad illuꝫ fineꝫ aliqs ballat ꝛ chorreizat vt ſe vel alios incitet ad luxuriaꝫ. Et ꝓbatur ſic.Illud cuiꝰ finis malus eſt: ipꝫ quoq; malū eſt: vt pꝫ per phm̄.iiij.Topi.ij. phyſicoꝝ.Et ſcḋo de aia. Et per.ſ.Hoc.pma ſcḋe.q.i.ar. iij. Ubi dicit.ꝙ actus humani ſpēꝫ ſortiunt̄ a fine.Et Ariſto.i ethicis Quicūq; mechat̄ ꝑp auaritiaꝫ auarus dicit̄:nō mechus.Sed finis correizādi qui eſt luxuria eſt malus:ꝛ pctm̄ mortale. Qꝛ videns mulierē ad ꝯcupiſcendum eaꝫ:iā mechatus eſt eā in corde ſuo.Et Matt.xv.De corde exeunt cogitationes male.ergo correizare ad incitādū ſe vl̄ alios ad luxuriā eſt pctm̄ mortale.¶Scḋo choreā eſſe pctm̄ mortale probatur rōne offenſe ſic.Illud per qḋ hō facit ꝛ operat̄ ꝯtra omia ſacra eccleſie eſt peccatū mortale.Hoc pꝫ de ſe ſed chorreizare rōne luxurie incitāde in ſe vl̄ in alios:eſt ꝯtra omnia ſacra eccleſie.ad minus ꝯñter.Probatur diſcurrendo per ſingula.Nā chorreizans ꝯ baptiſmū militat. Quia cū per patrinū eum tenentē ad baptiſmū ꝓmiſerit renūciare dyabolo ꝛ pōpis eius.per choreā promiſſionē frangit ſequēs dyabolum ꝛ pōpas ac opa eiꝰ. Contra ſacꝝ ꝯfirmationis militat. Quia in ipſo ſuſcipit ſignū crucis:in ſignū ꝙ eſt redēptus ſanguine xpi effuſo in cruce: ꝛ ipſe ponit ſibi in capite ornamentū variū dyabolo inſtigāte.Cōtra ſacrm̄ ordinis militat chorreizans:qꝛ cuꝫ ordinent̄ clerici ad cantādū offm̄ ꝛ verba dei ꝛ ꝑcipue i feſtis ad ꝯſolationē ſpūalem ppli ipſe chorreizās cuꝫ ſocijs:officiatur in eccl̄a dyaboli que eſt locꝰ vanitatis:vt in theatris:plateis:ꝛ ſalis : cantando cantilenas: vbi ſunt verba dyaboli.i.amoris carnalis:ꝛ ꝓferēdo verba vana ꝛ turpia ꝑ que auertūt pplos a veſpis ꝛ ꝑdicationibꝰ.Cōtra ſacrm̄ matrimonij militat. Quia ibi marie icipiūt ꝓmiſſiões ꝛ mrīmōia clā

deſtina:⁊ ab vxoratis multa va
na deſideria ꝯcipiunt ibi: ꝯtra
fidem datã in matrimonio:nõ
ꝯtentis ꝓpria:ſ; aſpirantibus
ad alienaz.Contra ſacrm̃ pnic.
militat. Quia totã copunctio-
nem ⁊ ꝯtritionẽ ⁊ bonã volun
tatem ſatiſfaciẽdi ibi ꝑdit:alijs
cogitationibꝰ repletis. Contra
ſacrm̃ eucbariſtie:q2 cũ ſuſcepe
rit xp̃m in cõione paſcali ip̃m
eijcit extra ciuitatẽ aie.ad cruci
figendũ cũ in ſua cõuerſatione
mũdana.Contra extremã vn.
ctionẽ militat.Quia pedes ꝯſe
crandi vel qui iã ꝯſecrati ſunt
oleo ſctõ eos mouet i offenſaz
dei.ergo rõe offenſe chorizãs
mortaliter peccat.Naz militat
ꝯtra omnia ſacrã. Propterea
chorizãtes meritiſſime priuan
tur ſocietate ſctõꝝ atq; ſctãꝝ.q̃
nihil peius nilq; dãnoſius. vñ
Aug.in quodã ſmone:qui inci
pit.Nõ debemꝰ mirari.ſic ait.
Non.n.eſt eſſe veriſſimũ xp̃ia
num niſi toto aĩo odiſſe vel dã
naſſe:que diligit ſeculũ . amat
ſermones ipudicos:diligit ſal-
tationes vel motꝰ incõpoſitos.
Iſta ſi fugit chriſtianꝰ magnaz
gloriaz ſibi acqrit:⁊ inter ſctõs
dñi annumerabit.hec ille. Exẽ
plum refert beatus Greg. iiij.
lib.dyalogoꝝ.de quadã puella
dicta muſa.que l; alias eẽt de

uota beate virgini.tñ hmõi io-
cis ⁊ chorreis puellaribus erat
dedita.huic quadã nocte appa
ruit ipſa virgo cũ magno comi
tatu virginũ puellaꝝ:que albis
erãt indute.Cũ quibus dũ mu
ſa affectaret eſſe ⁊ eis aſſociari.
dixit ei virgo maria.ꝙ ſi vellet
cũ eis eſſe abſtineret deinceps
ab oi leuitate:riſibus : ⁊ iocis:
vt tripudiatu ⁊ cantu ac ſaltu
⁊ hmõi:⁊ ſic die.xxx.veniret ꝓ
ca.Qd cũ puella ageret:⁊ parẽ
tes mirarẽtur de tãta cõpoſiti
one ⁊ mutatiõe:⁊ interrogarẽt
cãm:expoſuit eis viſionẽ ⁊ pro
miſſionẽ ſibi factã a beata vir-
gine.qd ⁊ impletũ eſt.Nã.xxv.
die febre correpta i.xxx. die vir
go appuit cõitata puellis: tunc
muſa cepit exclamare.Ecce dña
venio.Et ſic btõ fine qeuit.vbi
dñs Antoninꝰ ꝯcludit.d. Sic
ergo nõ potuit iſta muſa aſſoci
ari ſctis niſi abſtinẽt ab hmõi
iocis ⁊ vanitatibꝰ:q2 tales ſunt
inimici dei.⁊ ſcõꝝ:ita nec chor
rizantes niſi hmõi dimittant.
qui aũt nõ aſſociat ſanctis. cu;
demonibus op; aſſociari h ille
ergo p; ꝙ chorea ſit pctm̃ mor
tale rõne offenſe.¶Tertio cho
rea eſt pctm̃ mortale rõe circũ-
ſtantie.Et h multipliciter. Nã
ait. Vul.chorea ducta in eccle
ſijs videtur peccatum mortale:

quia vergit n notabilẽ irreuerẽ
tiã dei.Et dñs Albertꝰ dicit in
iiij.ſcñ.ꝙ mala ⁊ rep̃hẽſibilis ẽ
chorea reſpectu tẽporis.ſ.du; fit
tẽpore triſticie:vtputa quadra-
geſime ⁊ huiuſmodi:q2 eſt ꝯria
ſtatui penitentie.vñ Eccle.xxij.
Muſica in luctu iportuna nar
ratio.⁊ ideo penitẽtibꝰ interdici
tur vt iquit Auguſtinꝰ:Similit
cũ fit a clericis vel religioſis cũ
monialibꝰ vel ſecularibꝰ videtur
mortale ratione ſcandali ⁊ peri
culi ⁊ ruine ipſorũ.Si tamẽ re-
ligioſi vel clerici inter ſe ex ſola
tio facerent nõ in pñtia laycorũ
⁊ ſi leuitatis ſit:nõ tamẽ morta
le.Item ſm dñ; Antoninũ cẽt
pctm̃ mortale chorea dũ fit cu;
tali ⁊ tanta ſuperbia vel vana-
gloria:que ſit peccatum morta-
le.Idem cum ſit tali affectu : vt
choreizans propter ſequenda;
illam talẽ delectatione; chori
zandi:nihilominus eſſet paratꝰ
tranſgredi dei preceptum vt ec
cleſie.ſm dñm Antoninum:eſt
mortale.Iterũ ſm eundem.qñ
choreizãs tam inordinato amo
re choreizat:vt etiã ſi ſciret ali-
quem vel aliquã propter hoc ca
dere in peccatũ mortale tamen
adhuc vellet chorizare mortalr
peccat.Itẽ ſm dñ; Antoninu;
quando chorea fit talibus geſti
bus aut verbis que i ſe occaſio

ſufficiens ſunt:ad prouocandu;
vel ſe vel alios ad luxuriã ẽ pec
catum mortale . Et ita pt; q̃te
grauitatis atq; deformitatiſ ſit
ipſa chorea . Quã deteſtãs bea
tus Ambroſius in epiſtola ad
Sabinum:dicit.Quid vtiq; tã
deforme: viſibili ſpectaculo : q̃;
hiſtrionicos inſinuare geſtus:
⁊ femineo vſu membra mollire
Delitiarum comes ⁊ luxurie fo
mentu;:eſt laſciua ſaltatio.Nẽ
pe ſi corporalia conſideremus:
nihil turpius q̃; cu; mulieribꝰ
miſceri choreis . ſpgere crines:
rotantium circuire more:cõcre
pere manibus :percutere pede:
turpiq; plaudere ſono . hec ille.
Nunc ad ſecunda; partem ac
cedamus.

S Ecundo p̃ncipaliter cir
ca choreas conſiderare
debemus malignitatẽ:
ſiue malignationem . Triplex
eſt malignitas peſſima chorea-
rum.

¶Prĩa ẽ dyabolica inuentio.
¶Scda ẽ dyabolica egratio.
¶Tertia ẽ dyabolica excecatio
¶Prima igit malignitas cho
reaꝝ eſt dyabolica iuẽtio.Dya
bolus.n.omniũ inuẽtor maloꝝ
choreã inuenit.In ea enim pro
prie eſt iter circulare ⁊ motꝰ dya
boli.De quo dr̃. Iob.c.i.ꝙ in-
terrogatꝰ a deo.vñ vẽiret.rñdit.

Circuiui terraȝ ⁊ perambulaui
eã.Et.i.pe.v.c.Aduerſarius ve
ſter dyabolus circuit querens
quē deuoret.Et Abachuch.iij.
Egredietur dyabolus ante pe-
des eius:ſtetit ⁊ menſus eſt ter
rã.aſpexit ⁊ diſſoluit gentes.Et
ad hanc veritatē declarãdã:ha
bentur duo exempla notabilia.
Primuȝ ponitur a Magiſtro
hyſtorie ſcolaſtice in principio
ſup exodũ dicens:ꝙ in egypto
erat quidã taurus queȝ ⁊ Pli
nius atteſtatur ſe vidiſſe. Hic
ex iprouiſo egrediebat̃ de flumi
ne habēs in humero dextro ſi-
gnum candiduȝ inſtar lune cor
niculate. Ad queȝ cum conflue
rent egyptij cum omni genere
muſicorũ pſallebant ⁊ ipſe ele-
uabat̃ in aere:⁊ ſuper eos tãꝗ̃
ſaltans ferebat̃:⁊ illi egyptij ad
motum vel ſtationem ipſius in
terra mouebantur ⁊ ſtabant:⁊
eadem die euaneſcebat qua ap
parebat.Et ſic didicerũt a dya
bolo in tauro tranſfigurato bal
lare.Et exinde ad alias natio-
nes deuenit a.:a ballãdi.Aliud
exēplũ recitat̃ in libro de apib⁹
vbi dr̃:ꝙ in quodaȝ caſtro vna
die apparuerũt multi demōes
in formis diuerſis maſculoruȝ
⁊ feminaꝝ:ballãtes:tripudiãtes
Ad quorũ ſpectaculum exierũt
omnes de caſtro.Et cũ ipſi de
mones cōpleuiſſent multos ⁊
varios balloſ euanuerũt.Et ſic
viri ⁊ mulieres ballare didice-
rũt. Dyabolica igitur eſt iuen-
tio:Qui vt dicit̃.xvi.q.ij.c.viſis.
Conat̃ omnibus modis huma
num genus peruertere atqȝ ꝑ-
turbare.Eſt eni magiſter ⁊ bal
lantes ſunt diſcipuli ac diſcipu
le eius.¶Secunda malignitas
chorearum eſt dyabolica exce-
catio.Hanc excecationem de-
ſcribit aqla volitans.Jo.euan-
geliſta apoc.ix.c.d. vidiſſe locu-
ſtas aſcendiſſe de puteo fumi.
Hic puteus eſt fornax inferna
lis.Ex qua dyabol⁹ emittit fu-
mum concupiſcentie:laſciuie: ⁊
carnalitatis atqȝ vanaglorie:vt
tripudiantes omnino fiant ceci
Hic fumus obſcurat ſolem ⁊
aerem ⁊ intellectum ⁊ rationē.
quia vehemēti carnalitate accē
ſi non recordant̃ de deo:nō de
gloria paradiſi : nō de inferno:
nō de morte.Locuſte aſcenden
tes ſunt choreizantes:qui bene
per locuſtas deſcribuntur.Nã
locuſte rectoſ greſſus nō habēt
nec volant vt aues:ſic choreizã
tes fidem rectã non habent ad
volanduȝ in celum : nec rectos
greſſus ad bene operandũ.He
locuſte aſcendunt ſuper terram
diſcurrendo ⁊ ſaltãdo. Et ſicut
locuſte non habent regeȝ:vt di

cit̃ Prouer.penultimo:ſic cho-
reizantes ſũt effrenati ⁊ inordi
nati ſine ratione:ad modũ ani
maliũ irrationabilium:leuitate
⁊ impetu paſſionis viuentium.
Et vere locuſte ſunt q̄ venerũt
in egyptum nihil viride relin-
quentes:ſed totam amenitateȝ
cōſumentes:vt habetur Exo.x.
Sic choreizantes totã pulchri
tudinem ſpũalem conſumunt:⁊
ibi omnia bona deſideria eua-
neſcunt : ⁊ omne quod ſpiritua
le eſt ipſa ſua laſciuia corrodũt
⁊ comedunt. ¶Tertia maligni
tas eſt dyabolica eqtatio.Hãc
malignitatē ſubinfert Joanneſ
in eodem capitulo dicens. Si-
miles equis paratis ad preliuȝ
Nam ſicut homines vtuntur
equis falleratis ad impugnan-
dum inimicos:ſic dyabolus vti
tur mulieribus ⁊ iuuenibus or
natis ad ipugnanduȝ fideles ⁊
timoratos:qui ſunt inimici de-
monum. Et ſicut equus odora
to bello appetit currere ad cã-
pum:ita vane mulieres ⁊ iuue-
nes laſciui currũt ad talia loca
vbi i choreis poſſint oſtētari : ⁊
currunt ad talia loca:vbi ⁊ ipſi
aſtãtes ꝓſternuntur.Nam oia
in hoc prelio habent̃ arma dya
boli ad bellandũ ⁊ vincendum
⁊ ad facienduȝ cadere in pecca-
tũ maxime luxurie. Tribus eni
modis facit dyabolus cadere i
luxuriã . Modo per viſum.mo
do per colloquium.mō per ta-
ctum.Et in ballo oia iſta con-
currũt.Nam ibi ſunt verba lu
brica:⁊ modulationes cantuȝ.
Ibi eſt fixa viſio facierum.Ibi
eſt tactus manuum ignitaruȝ.
Et ideo ex tali vicinitate ⁊ ap-
propinquatiōe.modo per collo
quium.mō per viſum.modo ꝑ
tactum.ſepe ignis concupiſcen
tie inflãmatur . Et ideo nullus
fere eſt taȝ fortis:tam prouidus:
tam ſanctus qui non vincatur.
vnde Auguſtinus in ſermone
incipiente. Non debemus mi
rari ait.In ſaltationibus dya-
bolus ſpargit dulcedines luxu-
riarum:vt ſeruitutem innocen
tium ſibi cōparet animarũ. Et
hic bene verificatur dictũ Hie
ronymi. Ferreas mētes libido
domat.Et Auguſtinus bñ ſub
iungit in ſermone allegato.Re
dit ad domum matrona malis
vocibus ſtimulata . Redit vir-
go inquinatis auribus nec vir
go integra : nec mulier marita
ta.Redit turba adoleſcentium:
nec duȝ mulieribus coniuncta:
⁊ conſcientia lacerata . hec ille.
vnde Hieronym⁹. Nō credo
dicenti ſe illeſum abijſſe ab iſpe
ctione ſpectaculoruȝ.Et ſubdit.
iterum Joãnes eodem caplo.

Facies earum tanquaȝ facies
hoium. Non dicit facies hoiuȝ
Quod dicitur ꝓꝑ fucos. Cho-
reiȝantes nāqȝ exterminant fa
cies ſuas:vt dicit Matth.vi.id
eſt extra termios naturales tra
hunt:dū.ſ.cū ſint nigre:vel cro
cei coloris:per ceruſam ⁊ pur-
pureū colorem picte: apparent
albe ⁊ rubicūde. Iuuenes vero
carnalibus atqȝ laſciuis cōcu-
piſcentijs ſuccenſi:vt beſtiales
appetitus ꝯſequi valeāt: diuer
ſimode ſeſe transformant. Naȝ
aliqui facies mulieꝝ. Aliqui ca
rūdem veſtimenta. Aliqui faci
es viroꝝ. Aliqui facies ſenum:
nōnulli faciem figurāqȝ dyabo
li ferre non deſinūt. Et ſic dya
bolus in diuerſarū reꝝ ſpecies
atqȝ imagines ſe transfigurat:
quo aias chriſti ſanguine redē
ptas decipiat.ita dyabolici:⁊ la
ſciui iuuenes atqȝ effrenati age
re conant. Nā laruati ⁊ maſca
rati ne ab alijs cognoſcantur:
omnia perquirūt loca : domos
intrant:monaſteria monialiuȝ
viſitant:vbi quot ſacrilegia : q̊t
horrenda:quot nephanda ꝑpe-
trentur peccata:qs enumerare
pōt. Ha miſeri:ha ceci:ha dya
bolici homines:pro momenta
nea:pro modica:pro temporali
delectatione : magna ⁊ eterna
gaudia paradiſi perditis: dya-
bolo vos ſubijcientes:quia ne-
dum eius equi eſtis:imo ima-
go ſua q̄ȝdiu fucos : laruas : ⁊
maſcaras deportatis:vt pȝ per
Auguſti.de ꝯſe.di.v.c. Fucare.
vide in.c.nullus preſbyteroruȝ
xliiij.di. Et extra de vita ⁊ ho-
neſta.cle.c. Cū decorem. Et ꝙ
plus eſt in huiuſmodi vanitati
bus:quāplures vtuntur habitu
monacali ⁊ religioſo. Qui gra
uiter profecto puniendi ſunt.vt
patet i aut.de ſanctiſſimis epiſ
copis.§.vltimo. Et ar.C.de epi
ſcopali audientia.l.minime. Et
ꝙ peius eſt ⁊ abhominabilius:
hi agunt cōtra prohibitionem
diuinam:vt patet Deut. xxij.c.
vbi ait domin9. Non induetur
mulier veſte virili:nec vir vte-
tur veſte feminea. Abhomina-
bilis enim apud deū eſt qui fa
cit hoc.h ibi. Propterea ſctūs
Seuerinus epiſcopus in quo-
dā ſmone poſt multa dicit. Fu
gite choreas ⁊ laruas. Claudi-
te vos: veſtraſqȝ domos:cū de
us qui videt in occulto nō poſ-
ſit circūueniri in aperto. Exite
exite ſicut dicit ꝓpheta de me
dio eorū ⁊ ſeparamini ab eis:⁊
ne imundū qd tetigeritis:vt ve
ſtro reſipiſcant ſtudio:qui hac-
tenus veſtro ſunt colludio de-
cepti. Fugite iſta demoniaca:ſi
diuina deſideratis.hec ille.

Tertio principaliter cō
ſiderare debemus pu
nitionem . Nō eſt cre
dibile ꝙ deus iuſtiſſimus velit
tam choreiȝantes:qui ſunt cau
ſa tot peccatorum ⁊ malorū im
punitos permittere quin puniā
tur ⁊ in hac vita ⁊ in futura.vn
de deus per Ezech.xxv.c. Pro
eo ꝙ plauſiſti manu ⁊ ꝑcuſſiſti
pede ⁊ gauiſa es ex toto affectu
ſuper terrā iſrl.idcirco.ecce ego
extendam manuȝ meam ſuper
te: ⁊ tradam te in direptionem
gentium:⁊ interficiam te de po
puliſ.hec ille. Exoduſqȝ narrat.
xxxij.c. Quod deuſ per moyſen
puniuit ſaltantes ⁊ feſtantes ꝓ
vitulo fabricato.xxiij.milia occi
dendo. Recitatur etiam in li-
bro alphabeti narrationum : ꝙ
āno dñi.milleſimo decimo. Ac
cidit dum Tullius preſbyter ec
cleſie ſancti Magni in vigilia
natiuitatis domini celebraret:
quaſdam mulieres cum viris i
cimiterio choreiȝare: eo prohi-
bente:ac contra ballantes ipre
cante ⁊ dicente. Placeat deo ⁊
beato magno vt ſic permanea-
tis vſqȝ ad annum. Quod ⁊ fa
ctum eſt.toto.n.anno pluuia nō
cecidit ſuper eos nec fames:nec
ſitis: nec veſtimenta eorū ſunt
attrita:ſed ſemper vt vecordes
ſaltabant. Quidam cum cona-
retur ſororem ſuam inde educe
re: brachium a corpore ſororis
abſtraxit.inde ſanguine nō exe-
unte:⁊ ipſa ſic ballante cū alijs.
completo autem anno O bert9
colonieſis archiepiſcopus: hoc
audiens eos ab hoc vinculo ab
ſoluit:quorum aliqui ſtatim ab
ſoluti:mortui ſunt. Quidā ſem-
per trementes permanſerunt.
Quidam vero ꝯtinuis tribus
noctibus dormierunt. O miſe
ri ballarini: creditis vos abire
ipunitos etiaȝ in hac vita? Cer
te deus iuſtus:⁊ ſancti:quoꝝ fe
ſta polluitis ⁊ vituperatis ꝯtra
vos iudicia parāt. Sȝ ⁊ ꝙ cho
reiȝantes in alia vita puniātur:
patet Job.xxi.d.tenent tympa-
nū ⁊ cytharam ⁊ gaudent ad ſo
nitū organi. Ducunt in bonis
dies ſuos ⁊ in pūcto ad inferna
deſcendunt. Et in ſignum hu-
ius eſt:quia choree ad ſiniſtraȝ
ducuntur. Prouer.iiij. Vias q̄
a dextris ſunt nouit dominus.
ꝑuerſe autē ſunt que a ſiniſtris
ſunt. Et Auguſtinus. Omnis
motus petulantie: ſaltus eſt in
profundū cloace. In inferno.n.
ſunt choree ad q̄s choree iſtius
mundi ꝑducūt.ſunt.n. ibi mul-
te ꝓceſſiones.pctōꝝ.ſ.ſupboꝝ:
auaroꝝ:luxurioſoꝝ:qui ibi cāta
būt cātū lugubrē. Cātāt.n.can-
tionem cōtinētē.vij.verſus lu-

gubres.Dicunt.n.ve:q2 deū of-
fendimus:ve:q2 dyabolo ꝯſen
ſimus ve:q2 nati ſumus:ve: q2
male torquemur : ve:q2 mori ñ
poſſumus:ve:q2 nunq̄ȝ liberabi
mur:ve:q2 cū dyabolo ſemper
erimus.Ad iſtas choreas infer
nales iſte choree mūdane ꝑdu
cunt.Sed audi terribile exēplū
diuine vltionis ꝯtra ballatores
Legit̄ in lib.exēplorum. Quod
erat quedā iuuenis bñ chorei-
zās vaga ꝛ laſciua:que erat cā
multoꝝ peccatoꝝ.Dic igit̄ qua
dā apparuit dyabolus i forma
vnius viri oñdentis ſe eſſe balla
torē.Q đ ꝓpendētes aliqui fece
rūt.venire ꝑdictā puellam.Et
choree viroꝝ ꝛ feminaꝝ icepte
ſunt.Dū ergo dyabolus trāſfi-
guratus cuȝ ſupradicta iuuene
choreizaret eaȝ de medio balli
ꝑ aera aſportauit ad īfernuȝ in
aia ꝛ in corpe.Ex quo oēs pre-
riti remāſerūt.Idcirco.ſ. Effrē
in ſmone de pnia bene admo-
nebat dicēs.Vbi cythara cho
riqȝ ꝑſtrepūt:vbi viroꝝ:ac mu-
lierū ſaltatio ibi dyaboli celebri
tas eſt.Et qd ꝓdeſt admomen
tū tpis hic choreas agere:feſta-
qȝ celebrare:illic vero i eternuȝ
cruciari?Neqȝ.n.poſſibile ē ꝛ i
pñti ſeculo gaudere tꝑaliter: ꝛ i
futuro regnare cū dño:angelo-
rūqȝ itereſſe leticie.Ceteꝝ his g

ſe hic iocis plauſibuſqȝ addicūt
illa dñi ſentētia cōgruit qua di
cit. Vhe vobis qui ridetis nūc
q2 lugebitis illic ꝛ flebitis . hec
illc.Et dñs ꝑ os Amos. viij.
Cōuertā feſtiuitatē veſtrā in lu
ctū ꝛ gaudiū veſtrū i luctū.
Et Iſa .iij. Pro eo ꝙ leuate
ſunt filie ſyon:ꝛ ambulauerunt
extēto collo:ꝛ nutibus oculoꝝ
ibāt:ꝛ plaudebāt:ꝛ ambulabāt:
ꝛ pedib9 ſuis ꝯpoſito gradu ice
debāt: decaluabit dñs verticeȝ
filiaꝝ ſyon:ꝛ dñs crinē eaꝝ nu
dabit. In die illa auferet dñs
ornamētū calciamētoꝝ ꝛ lunu-
las ꝛ torques:ꝛ mōilia:ꝛ armil
las.ꝛ mitras ꝛ diſcriminalia.ꝛ
pichelides.ꝛ murenulas. ꝛ olfa
ctoriola.ꝛ inaures.ꝛ annulos.ꝛ
gēmas i frōte pēdētes.ꝛ lintea-
mina. ꝛ acus.ꝛ ſpecula. ꝛ muta
toria.ꝛ palliola.ꝛ ſyndōes.ꝛ vit
tas ꝛ theriſtea. Et erit ꝓ ſuaui
odore fetor ꝛ ꝓ zona funiculus
ꝛ ꝓ criſpāti crine caluiciū ꝛ pro
faſcia pectorali ciliciū pulcherri
mi quoqȝ viri tui gladio cadēt:
ꝛ fortes tui in ꝑlio.Et merebūt
atqȝ lugebūt porte eius ꝛ deſo-
lata i terra ſedebit. Relinquite
igit̄ has ſaltatiōeſ vt poſſitis in
fernales penas euadere ꝛ feli-
cia regna poſſidere.Amen.
¶Feria quarta cineruȝ. De pe
nitentia.Sermo.vij.

vide i homelia 4ª dnīce aduētꝰ q̄ ſit fructū pnīe facere: et dignū pnīe facere

Heſaurizate vob the.
in te Mat.vi.hodie ſa-
croſancta mater eccle-
ſia a ſpūſancto illuminata cun
ctis fidelibus repreſentat tem-
pus illud ſanctū:ꝛ optimo ma-
ximoqȝ deo acceptū: qđ penitē
tie tēpus ꝛ lachrimaruȝ merito
noiat̄.Ad hoc doctor gentium
Paulus dulciter nos iuitat.ij.
Cor.vi.d.Ecce nūc tp̄s accepta
bile ecce nūc dies ſalutis.Dies
ꝗppe ſalutis ſunt:in qb9 ꝑ peni
tētiā vera ſalus deus inuenit̄:ꝛ
indeficiētes theſauri in empy-
reo celo reponūtur. Et hoc eſt
qđ dicit thema noſtrū i euāge-
lio hodierno recitatuȝ. In quo
tria nobis ſingularia documen
ta ꝓbent̄.¶Et primū eſt ꝙ hy-
pocriſis:vitiū fugere debemus.
Inquit.n.in ꝑma pte euāgelij.
Nolite fieri ſicut hypocrite tri
ſtes.¶Scđm documētū ꝙ de
bem9 vngere cap.i.placare xp̄ȝ
oleo ſancto bonoꝝ opeꝝ die ac
nocte nos in ipis exercēdo . Et
hoc tāgit ſcđa pte euāgelij vbi
dr̄.vnge caput tuū.¶Tertiū do
cumētū ē ꝙ nō debem9 itēdere
cumulatōi reꝝ tꝑaliū q̄ fragileſ
ſunt: ſȝ magis conari vt veras
virtutum diuitias ꝛ in eternuȝ
ꝑmāſuras mediāte ſacra pnia
aſſequamur de qua hoc mane
tria videbimus.

¶Primo.Quidditatem.
¶Scđo. Poteſtatem.
¶Tertio. Inducibilitatem.
¶Primo ꝯſiderare debemus
pnie quidditatem. Pnia.n. va
rie diffinita ē a diuerſis docto-
ribus:vt habet̄.de pe.di.iij.fere.
per totuȝ.Et in.iiij.ſentē.diſtin.
xiiii.Inter ceteros autē docto-
res eā diffiniētes fuit Grego.
cū quo ꝯuenit Ambro.d. Pe- di. 3. ca. pema
nitētia eſt ꝑterita mala plāgere:
ꝛ plāgēda iteꝝ non ꝯmittere:h
ille.Magiſtraliter autē ꝛ com-
plete diffinit̄ ſic. Penitētia eſt
virtus a deo nobis infuſa qua
ꝯmiſſa mala plāgimus:cū emē
datiōis ꝓpoſito:ipſi deo nos re
cōciliās.Iſta diffinitio eſt ma-
giſtralis:ꝛ pfecta ꝛ totaȝ nām
pnie ſatis patēter euacuat.Cōti
net.n.q̄ttuor gnā cāꝝ quas phs
ij.phy.Et in.i.ac.v.metha. enu-
merat.d.Cauſe ſūt q̄ttuor.ſ. ma
terialis formalis efficiēs:ꝛ fina
lis.Tūc aūt eſt ꝯpleta diffinitō
vt ait idē Phs.i. Poſte.Et.ij.
Phy.quando per oēs cauſas
datur. Et in.vij.metha . dicit.
Diffinitiones q̄dā ſunt ꝑ māȝ
quedā ꝑ formā quedā ꝑ vtrūq̄ȝ
Et he quideȝ cauſe in predicta
diffinitione includuntur. Prio
igit̄ in ipſa diffinitione ponit̄ cā
efficiēs cū dr̄.virtus a deo.Nā
a nobis virtutē pnie habere nō

poſſumus:ſed ipſam a deo in-
fundēte benignitate ſua obtine
mus. Et hoc cōe eſt virtuti in-
fuſe. vnde Aug. virtutē theologi
ce i cōi diffiniēs ait: virtus ē bo
na ꝗlitas mētis: qua recte viuif
qua nullus male vtif: quā deus
i nobis ſine nobis operaf: hec
ille. Pnia ḡ cū ſit ꝗdaʒ virtus
a deo: nō nr̄a iduſtria ipſaʒ ac-
quirimus: ſed deꝰ ex ſua benigni
tate cuicunqʒ voluerit infundit
ad Ro.ix. Nō volētis: neqʒ cur
rētis ſʒ miſerētis eſt dei. Et ad
Phi.ij. Deꝰ eſt.n.ꝗ opaf in no
bis ⁊ velle ⁊ ꝑficere ꝓ bōa volū
tate. Et.ij. Cō.iij. Nō ꝙ ſufficiē
tes ſimus cogitare aliqd a no-
bis ꝗſi ex nobis: ſed ſufficientia
nr̄a ex deo eſt. Hoc cognoſcēs
Hiere.xxxi. dicebat i ꝑſona pec
catoris. Cōuerte me ⁊ ꝯuertar
qꝛ tu dn̄s deꝰ meꝰ: poſtq̄ʒ.n. cō
uertiſti me: egi pniam. ¶ Scđa
cā dr̄ formalis ꝑfectiua. Forma
.n. vt ait Phs. viij. meth. Eſt ꝙ
d it eſſe rei. Et in.ij. Phorum.
Forma eſt finis mãe. In diffi-
nitiōe igif pnie notaf cā forma
lis cū dr̄. Nobis iſuſa.ſ. ꝑ grati
a n gratū faciētē. ſine qua nulla
pnia. ē vera nec deo grata: ſine
qua nullus dolor de peccatis ē
vtilis. Per nos.n. i peccata di-
labi poſſumꝰ ⁊ demereri: ſʒ nō
ꝓ ꝯſumꝰ a peccatis ꝯſiſtere ⁊ re
ſurgere: vł opus meritoriū age
re ſine diuina gr̄a que ē forma
animā viuificans ⁊ ꝑficiēs. De
qua inquit apoſtolus.i. Cor. xv.
Gr̄a aūt dei ſum id qđ ſum.
Et Aug. i Enchiridion. ait. Ad
bn̄ agēdū: nō bene erit hoi abdi
to ⁊ vēdito ꝑ peccatū: niſi eū ꝑ
ſuā gratiā redimat ille ꝗ dicit.
Si filiꝰ vos liberauerit: vere li
beri eritis: hec ille. ¶ Tertia dr̄
cauſa mãlis ⁊ obiectiua cū ſub
inferf. Qua ꝯmiſſa: mala plāgi
mus: cū emēdationis ꝓpoſito.
Cū.n. dr̄: cōmiſſa mala. De ma
lis ꝯmiſſis ⁊ actualibꝰ intelligē
dū eſt: qꝛ de peccato originali ꝓ
prie loquēdo: nō pōt eſſe penitē
tia. Nā ipſa ꝯtritio ⁊ penitētia
vt dicit.ſ. Doc. in. iiij. di.xvij.q.
ij. reſpicit ea. que a nobis volun
tarie ꝯmiſſa ſūt. Originale au-
tē peccatū nō eſt ex ꝓpria volū
tate nr̄a introductū: ſed ex vitia
ta nūc originale cōtractū. Be-
ne de eo pōt eſſe dolor ⁊ diſpli-
cētia: ſicut de oi alio defectu: ſʒ
nō eſt ꝓprie pnia. Unde pnia
in duobꝰ mãliter ꝯſiſtit.ſ. in do
lore p̄teritorū peccatoꝝ: ⁊ in ꝓ
poſito cauēdi a futuris. Nihil
eniʒ prodeſſet de tranſactis do
lere: niſi futura euitarenf. Qua
propter Augu. in ſolilo. Et de
pe. di. iij. c. Inanis eſt peniten-
tia: quam ſequēs culpa coinqui

nat. Uulnus iteratū ſanaf tar-
dius. Frequēter peccās ⁊ lugēſ
veniā vix merebitur. Nihil ꝓ-
ſunt lamēta ſi replicanf pecca-
ta. Nihil valet veniaʒ de malis
poſcē ⁊ mala denuo iterare: hec
ille. Et Smaragdꝰ. de peniten.
di. iij. c. Ille pniaʒ digne agit: ꝗ
ſic preterita mala deplorat: vt
futura iteꝝ non omittat. Nam
qui plāgit peccatū: ⁊ iterum ad
mittit peccatū: quaſi quis lauet
laterē crudū: quem quanto ma
gis abluit tanto magis lutū fa-
cit: hec ille. Et Iſidorꝰ de ſūmo
bono de penitē. diſti. iij. c. Irri-
ſor. Eſt nō penitens qui adhuc
agit quod penitet. Nec videtur
deum poſcere ſubditus: ſed ſub
ſannare ſuperbus. Et Grego-
rius de penitētia diſtin. iij. Pe
nitentiam quippe agere digne
non poſſumus: niſi modū quo-
qʒ penitētie cognoſcamꝰ. Pe-
nitentiam quippe agere eſt: ⁊ p̄
terita mala plāgere: ⁊ plangen-
da non perpetrare. Naʒ qui ſic
alia deplorat: vt iterum alia cō
mittat: adhuc penitentiam age
re aut ignorat aut diſſimulat.
Quid eni prodeſt ſi peccata lu-
xurie quis defleat: ⁊ tamen ad-
huc auaritie eſtibꝰ anhelat: hec
ille. ¶ Quarta cauſa dicitur fi-
nalis ⁊ tāgitur ibi. Deo recōci
lians. Finis eni penitētie eſt de-
um offenſum recōciliare ⁊ vitā
eternam adipiſci. vnde dicitur.
Mat. iij. ⁊. iiij. Penitentiā agi-
te appropinquabit enim regnū
celorum. Hec eſt vera oblatio
celeſtem patreʒ reconcilians ⁊
placans. De qua Lactantius li
bro. vi. c. xxiiij. ait. Nam ſi libe-
ros noſtros cū delictorum ſuo
rum cernimus penitere corre-
ctos eſſe arbitramur: ⁊ abdica-
tos abiectoſqʒ rurſus tamē ſu-
ſtentamus: ſuſcipimus: fouemꝰ:
āplectimur. Cur deſperamꝰ cle
mentiā dei patris penitēdo poſ
ſe placari? Ergo idē deus ac pa
rens indulgentiſſimꝰ remiſſuꝝ
ſe penitentibꝰ peccata ꝓmittit:
⁊ obliturū omnes iniqtates eiꝰ
qui iuſticiaʒ denuo ceperit ope
rari: hec ille.

ſ Ecundo pͥncipaliter cō
ſiderare debemus peni
tentie poteſtatem. Hic
venit pulchre diſputandum.
Utrum penitentia ſit tante po
teſtatis ⁊ virtutis: vt omnia pec
cata mortalia auferat ⁊ dimit-
tat. Et videtur ꝙ non. Dicit
enim Ariſtoteles primo de ce
lo ⁊. viij. Phyſicorum. Fini-
ti ad infinitum nulla eſt pro-
portio. Tunc ſic. Peccatum
mortale commiſſum: vt volunt
ſacri theologi eſt infinitum:
quia eſt offenſa dei: infinitateʒ

trahens ex parte obiecti:q̄ꝺ eſt
deus infinitus. Pnia aūt nr̄a
eſt finita. qꝛ ꝓcedit a principio
finito.ſ. a nobis qui creature fi
nite ſumus. Ergo pnia non eſt
tante poteſtatis ꝛ virtutis vt ꝑ
eam culpa ꝛ pctm̄ infinitum de
leatur:ad hec Rn̄det.ſ.Tho.in
iiij.di.xiiij.q.i.ar.i.Et.iij.par.q.
lxxxvi.ar.i.d. Peccatū mortale
cōmiſſum ſeu offenſa cōmiſſa:
pōt ꝯſiderari duobus modis.
Uno modo ex pte auerſionis
ꝛ ſic pctm̄ mortale eſt infinituȝ
qꝛ per ipm̄ vertit̄ dorſum deo:
qui eſt bonū infinituȝ.Alio mō
peccatū mortale pōt ꝯſiderari
ex parte ꝯuerſionis.ꝛ ſic pctm̄
mortale eſt finituȝ.qꝛ ꝯuertit ſe
ad creaturā que eſt finita:verbi
grā. Cōmittēs homicidiū auer
tit ſe a deo qui eſt bonū īfinitū
qui precipit nō occides ꝛ ꝯuer
tit ſe ad creaturā occidendo ho
minē.Et ex hac parte pctm̄ eſt
finitū. Et ſic eſt i furto ꝛ reliq̄s
peccatis. Et ſilr̄ dicendū eſt:ꝙ
pnia pōt ꝯſiderari duobus mo
dis. Uno mō ex parte noſtra
inquantū ꝓcedit a nobis ꝛ ſic
eſt finita.Aliomō conſideratur
pnia inquantū ꝓcedit ex parte
grē que eſt dei ſilitudo. ꝛ in vir
tute diuine miſericordie opans
in nobis que eſt īfinita.ꝛ ſic ip-
ſa pnia eſt infinita ꝛ meriti infi
niti. Habet inſuper ipſa penitē
tia efficatiā ex virtute paſſionis
chriſti:q̄ infiniti valoris quodā
mō eſt inquātuȝ fuit paſſio dei
ꝛ hois.Et ſic iteꝝ pnia eſt me-
riti infiniti:oia pctā:omnes cul
pas:oēs offenſiones tollens ac
que delens. Quod ſi aliter eēt
ſm̄.ſ.Tho.iij.parte. vbi ſupra.
quattuor magna incōueniētia
ſequerētur. Primū inconueni
ens eſt:quia deus eſſet mēdax
ꝛ falſarius:qui nos oēs ad pe-
nitentiā vocat.ꝛ tn̄ ipſa non eſ
ſet ſufficiēs ad delenduȝ pctm̄.
Qꝺ aūt vocet nos ad pniam:
pȝ in pluribus locis ſacre ſcri-
pture. Scꝺm incōueniens q̄ꝺ
ſequeretur: eſt qꝛ hoc ꝺrogaret
virtuti grē per quaȝ mouet̄ cor
cuiuſcunqȝ pctōris ad pniam:
iuxta illud ꝓuer.xxi. Cor regis
in manu dn̄i: ꝛ quocūqȝ volue
rit vertet illud. Tertiuȝ incōue
niēs eſſet:qꝛ hoc repugnaret di
uine miſericordie. De qua dicī
tur Joel.ij.Benignus ꝛ miſeri
cors eſt:ꝛ patiens ꝛ multe mīe
ꝛ preſtabilis ſuper malitiaȝ. vn̄
Jero.ad Ruſticū. Nihil ſic of
fendit deū:ſicut cor impenitēs.
Solū deſperationis crimē eſt:
q̄ꝺ veniā non ꝯſequitur.h̄ ille.
Quartum inconueniens eſſet:
qꝛ derogaretur paſſioni chriſti
per quam penitentia ꝛ cetera

ſacramēta operant̄. ꝛ non eſſet
aliud dicere:niſi ꝙ paſſio chriſti
non fuit ſufficiens ad delenduȝ
pctā hominū: cum tamē mini-
ma gutta ſanguis eiꝰ in paſſio-
ne fuſa fuerit ſufficientiſſimū re
mediū ad delendū peccata toti
us mūdi.vt patet.i.Jo.ij. Ipſe
eſt ꝓpitiatio ꝓ peccatiſ noſtris.
Non tm̄ pro nr̄is ſed etiam to
tius mūdi. Concludendū igitur
eſt ꝛ idubitāter tenendū ꝙ ipſa
penitentia eſt tante poteſtatis:
vt per ipſam omnia peccata ho
minum in hac vita remittātur:
vnde poſito caſu ꝙ aliquis tot
ſcelera ꝛ nephanda commiſerit
quot ſunt arene:in littore quot
ſunt gutte in mari:in fluuijs:in
fontibꝰ:in paludibus:quot ſunt
herbe ſuper faciē terre:quot ſūt
pili in animalibꝰ quot ſunt ſtel-
le in firmamento : dico ꝛ affir-
mo ꝙ ſi talis peccator cōtritus
fuerit ꝛ confeſſus ex virtute pe
nitentie:omnia ſibi remittētur:
oia delebuntur:atqȝ relaxabun
tur. Hec veritas pȝ ex ore dei.
ſcripta ab Ezechiel.xviij.c. Et
i decretis.l.d.c.pōderet. xxiiij.q.
ꝑma.ſi petrus. Et.xxvj.q.vi. Ec
ce.Et.c.ſi p̄ſbyter. Et.c.cogno-
uimꝰ.Et.xxvij.q.i.§.vltimo.Et
de pe.d.i.§.h idcȝ. Et.§.q̄ꝫobrē
Et.c.eius diffinitionē. Et iterū
de pe.diſtin.iiij.§. Porro.ꝛ.§.
Finis.Et de pe.diſt.vij.c. Nul
lus.vbi ſic dicit̄. Si autē impi-
us egerit penitentiaȝ ab omni-
bus peccatis ſuis que operatꝰ
eſt ꝛ cuſtodierit vniuerſa prece
pta mea:ꝛ fecerit iudicium ꝛ iu
ſtitiam:vita viuet ꝛ non moriet̄
omniū iniquitatum eius quas
operatꝰ eſt non recordabor. In
iuſtitia ſua quā operatus eſt vi
uet. Nunquid voluntatis mee
eſt mors impij dicit dominus
deus ꝛ non vt conuertat̄ a vijs
ſuis ꝛ viuat: Et infra. Et cum
auerterit ſe impius ab impieta
te ſua quam operatus eſt ꝛ fece
rit iudicium ꝛ iuſtitiam:ipē ani
mam ſuam viuificabit.Cōſide-
rans eniȝ ꝛ auertens ſe ab om
nibus iniquitatibus ſuis quas
operatus eſt : vita viuet ꝛ non
morietur.h̄ ille.O penitentia ſa
lutifera.O medicamentū ſalu-
berrimū.O firma ſpes omniū
peccatoruȝ. Per te relaxantur
omnia peccata.per te euaditur
infernus.per te vincitur dyabo
lus.per te deus natꝰ miris effici
tur.per te acquiritur regnū ce-
loꝝ.per te pene eterne in tēpo-
rales mutant̄.ꝑ te remouentur
oēs defectꝰ. per te reſtituuntur
oēs virtutes.ꝑ te bona ꝑ pctm̄
mortificata reducunt̄ ad vitā. ꝑ
te letificant̄ oēs angeloꝝ chori.
ꝑ te paradiſus implet̄. Hoc ē q̄ꝺ

ait Criſo.in ſermone de pnīa q̄ incipit. Prouida mente: vbi ſic ait. O pnīa q̄ miſeráte deo peccatū remittis padiſum reſeras: ɔtritū ſanas:triſtem exhilaras: vitā de interitu reuocas:ſtatuꝫ reſtauras:honorē inouas:fiduciā reformas:vireſqꝫ ꝛ grāꝫ habūdātiorē refundis. O pnīa qd de te non referā? omnia ligata tu ſoluis: oīa aduerſa tu mitigas:oīa ɔtrita tu ſanas:oīa cōfuſa tu lucidas:oīa deſperata tu [illegible]aias. O pnīa rutilantior auro: ſplēdidior argēto:quā nō vincit peccatū:nec defectio ſupat: nec deſperatio delet. Penitētia reſpuit auariciā:horret luxuriā:fugit furorē:firmat amorē: calcat ſuperbiā:linguam cōtinet:componit mores:odit maliciam. O pnīa mīe mater. O magiſtra virtutum. Magna vbera tua: qbus reos ſoluis:reficis delinquētes:lapſos releuas:ꝛ recreas deſperatos:hec ille. Et Augu.lib.de eccliaſticis dogmatibus. Pnīa aboleri peccata idubitāter credimꝰ:ita ꝙ in vltimo vite veniā iueniat ſi cōmiſſorū penitet:hec ille. Et ita pꝫ ps ſecunda principalis.

Tertio principaliter cōſiderare debemus pnie inducibilitatem. Ad penitentiam quippe triplici ꝑſertim lege inducimur.

¶ Primo lege naturali.

¶ Scđo lege diuinali.

¶ Tertio lege exemplari.

¶ Primo ad pniam pagendā iducimur lege naturali. Nam hō quantūcūqꝫ maximꝰ pctōr ſit:ꝛ quocūqꝫ genere peccati detentus:hꝫ tñ in hac vita naturalem ſemꝑ aptitudinē ꝛ potētiaꝫ qua vertibilis ē de malo in bonum.vñ Phs.vij.ethi. Incōtinēs eſt penitiuꝰ ꝛ ſanabilis. Et idē libro ꝑdicamentoꝝ. Prauꝰ ad meliores exercitatiōes deductus ꝓficiet vt melior ſit. Rō ē: quia hō i hac vita nō eſt determinatꝰ aut neceſſitatꝰ ad vnū tātuꝫ.ſed ſe hꝫ ad oppoſita. Ideo Ari.ij. Phy. Hirūdo nidū:aranea telā:ꝛ plāte folia:ſemꝑ eodem mō faciunt: nō aūt hō:qꝛ deliberate agit. Et ibideꝫ. Alia aīalia magis agūtur ꝙ̄ agant. hō vero agit:qꝛ eſt i potētia ſua Et ideꝫ.ij. Periar. Et.ix. Metha.potētie naturales ſunt determinate ad vnū:potentie vero rōnales ſe habent ad oppoſita. Nā cū hō ſit corporeus:nāꝫ variabilē ꝛ mutabileꝫ ſequitur. Ait enim. Gilbertus porretaneus in libro.ſex ꝑncipioꝝ. Aīa ɔiuncta corpori ɔplexiones corporis imitatur. Qđ cōfirmatᷓ ꝑ Phm.viij. Phy.vnde eccleſiaſtici.xv. Dicitur deus ab initio ɔſtituit hoiem ꝛ reliquit illū in manu ɔſilij ſui. Adiecit mādāta ꝛ ꝑcepta ſua. Si volueris mādata ſuare:ɔſeruabūt te:ꝛ in ꝑpetuū fidē placitā facere. Appoſuit tibi aquā ꝛ ignē:ad qđ volueris porrige manū tuā. Ante hoiem vita ꝛ mors: bonū ꝛ malū. Qđ placuerit ei dabitᷓ illi. h ille. Hāc naturā ſic mutabilē: ſic vertibilē:nō hñt miſeri dānati: Nō ēt iſernales dmones:qꝛ ꝑfecto aſperimā pniaꝫ agerēt. Nā cū demō mulierē quādaꝫ obſediſſet in ciuitate colonie:publice dixit. Vere ſi eſſet colūna ferrea raſorijs ꝛ clauis acutiſſimis repleta:ꝛ a terra vſqꝫ ad celū erecta.ſi ego carnē haberem qua pati poſſem:ꝑ illā me trahere vellē vſqꝫ ad dieꝫ iudicij: modo aſcendēdo:mō deſcendēdo:dū tñ poſſem redire ad illā excellentiā in qua ſemel fui. Clamat natura. O peccator age penitētiā. Nolite in naturā demonū ꝛ dānatorum cōuertere:qui pnie non ſunt ſuſceptiui:cū via eorum ſit tranſacta:ꝛ ad terminum prefixum ꝛ imobilem iaꝫ peruenerūt. ¶ Secūdo ad penitentiā pagendā inducimur lege diuinali. glorioſus deus: hō factus:paſſibilis ꝛ mortaliſ crucē aſcēdit cū clamore valido ꝛ lachrymis peccatores vt de ſuis peccatis pniaꝫ agāt: dulciter inuitans ꝑut ſcribitᷓ Ezech.xviij.& x. Cōuertimini ꝛ agite pniam ab oibus iniqtatibꝰ vrīs:ꝛ non erit vobis in ruinaꝫ iniquitas. Proijcite a vobis oēs ꝑuaricatiōes vrās.i qbꝰ ꝑuaricati eſtis ꝛ facite vobis cor nouuꝫ ꝛ ſpm̄ nouū. Et q̄re moriemini domꝰ iſrał: Qꝛ nolo mortē pctōris:ſꝫ vt magis ɔuertatᷓ ꝛ viuat dicit dñs iſrał. Reuertimini ꝛ viuite h ille. Nā vt pꝫ Mat.ix.ꝛ Luc. v. Non venit vocare iuſtos ad pniaꝫ ſꝫ peccatores. Legitᷓ.n. ꝙ qdā monachus.ſ.Ber. apoſtatauit. Huic xp̄s apparuit exhortās eū vt ad monaſteriū rediret illo āt renuēte:xp̄s oñdit ſe illi totū flagellatū:totū vulneratuꝫ ſic fuerat i die veneris ſcti:dicēſ Ecce vulnera a iudeis mihi facta:ecce manꝰ:ecce pedeſ clauiſ affixi:ecce ſanguis vndiqꝫ fluēs Ecce caput ſpiniſ corōatū: ecce latꝰ aptū.reuertē fili mi. Reuertere ad mōaſteriū:qꝛ niſi reuerſus fueris oīa vulnera: oēs plagas mihi renouas. Et ſtati diſparuit.monachꝰ xo ɔpūctꝰ.lachrimās ꝛ eiulās:ad mōaſteriū redijt:ꝛ ſctē vixit. Vñ Ber. Exiuit xp̄s a prē dpoſito. diadēate nudis icedēs pedibꝰ:capite aſꝑſo crie:flēs ꝛ eiulās:q̄rēſ ouē ꝙ̄

perdiderat.hec ille. Hoc ſancti
deuotiſſime cōtēplantes:lʒ ſine
peccato eſſent duriſſimā tñ fa-
ciebant penitētiā: de quib⁹ Je.
tm̄ in mediuʒ adducam:qui ad
Euſto.ſcribens inquit.O quo-
tiens ego ipſe in heremo ɔſtitu
tus:ꝛ in illa vaſta ſolitudine: q̄
exuſta ſolis ardoribus: horridū
monachis p̄ſtat habitaculū: pu
tabā me romanis intereſſe deli-
cijs.Sedebā ſolus:qꝛ amaritudi
ne repletus erā.Horrebāt ſac-
co mēbra dſformi.ꝛ ſq̄lida cutis
ſitum ethiopiſſe carnis obduxe
rat.Quottidie lachrime: quotti
die gemit⁹:ꝛ ſi qñ repugnātem
ſomnus iminens opp̄ſſiſſet:nu
da humo vix oſſa herētia colli-
debāt.De cibis vero ꝛ potu ta
ceo:cū et lāguētes monachi aq̄
frigida vtant:ꝛ coctū aliqd ac-
cepiſſe luxuria ſit. Jlle igit ego
q ob gehēne metū tali me car-
cere ipſe dānauerā:ſcorpionum
tātuʒ ſocius ꝛ feraꝝ:ſepe choris
intererā puellarū.Pallebāt ora
ieiunijs:ꝛ mēs eſtuabat deſide
rio:i frigido: corpore:ꝛ ante ho
minē ſua iam carne p̄mortuo:
ſola libidinū incēdia bulliebāt.
Jtaqʒ oī auxilio deſtitutus: ad
ieſu iacebā pedes:rigabā:lachry
mis:crine tergebā: ꝛ repugnan
tē carnē hebdomadarū inedia
ſubiugabam.hec ille. Propte-
rea magiſter gentium Paulus
ait.Ro.ij. Jgnoras qm̄ benigni
tas dei ad pniaʒ te adducit. Et
Jo.i apoc.c.ij. Memor eſto ita
qʒ vnde excideris ꝛ age pniam
ꝛ prima opera fac. Tertio ad
pniam pagendā inducimur le-
ge ſiue inductiōe exēplari. Quid
aliud clamat ſctōꝝ vita niſi vt
pniaʒ agamus? Sʒ ceteris pre-
termiſſis: Peregrini in mediū
proferamus exēplū.Hic ſi qui-
dē. Peregrinus ita vocatus.fi
lius dñi Jacobi magnatis de
caſtilia mūdo relicto:vt fructuo
ſam ageret pniam.heremū pe-
tijt. Ubi eo morāte accidit: vt
filia regis caſtilie illuc venatuʒ
pgeret que aberrās ꝛ vaga ſe-
rō ad pegrini cellā diuertit. Js
nocte tēptatus cū puella rē car
nalē egit.quā defloratā:occidit:
ꝛ ſecreto loco ſepeliuit. Querit
puella diligēter:ꝛ querentibus
cū iuramēto Peregrinus affir
mat ſe eā nō vidiſſe. Reuerſus
miſer in ſe mirabili penitentia
corpus maccrauit dcreuitqʒ fir
miter nūqʒ amplius loq:nec ad
celuʒ caput leuare: ſed vt beſtia
pcliuis ābulare:donec de ipis
ſcelerib⁹ veniā a chriſto ipetraſ
ſet.Sic incedens:die quadaʒ a
venatoribus captus: regi caſti-
lie p̄ntatus eſt.nō loquēs : queʒ
tamē rex libēter vidit. Jnterim

vxor regis filiuʒ peperit:qui ad
baptiſmū portatus miraculoſe
locutus ait. Peregrine leua iā
caput:qꝛ dimiſſa ſunt tibi pec-
cata tua.Quo audito oēs ſtu-
puerūt.At peregrinus caput le
uās ꝛ loquens rē ſerioſe oibus
aſtātibus narrauit.Rex aūt cū
ipſo magno comitāte populo:
ad heremū acceſſit:ꝛ adinuene
rūt puelle corpus.Orat peregri
nus: ꝛ puella ſuſcitatur:quo ma
ximū exortū eſt gaudiū.Tūc pe
regrinus in orone ſuſpēſus:deo
ſpm̄ reddidit:in celo pnie fruct⁹
aſſecuturus. Huius autē pfe-
ctiſſima fuit penitētia.d qua ait
Chriſo.de pe.di.i. Perfecta pe-
nitētia cogit peccatorē.oia liben
ter ſufferre. Jn corde eius cōtri
tio. Jn ore cōfeſſio. Jn opere to
ta humilitas.Et h eſt fructife-
ra.hec ille. Facite igitur pniam
o peccatores:facite penitentiaʒ.
O prelati.O clerici.O mūda-
ni:facite penitentiam.qm̄ h ha-
bebitis gratiam ꝛ in futuro glo
riam.Amen.

¶ Feria eadem. De ieiunio.
Sermo octauus.

C Um ieiunatis. noli
te fieri ſicut hypocri
te.Mat.vi. preclarā
ieiuniorum abſtinen
tiaʒ quiſquis recto mentis ocu
lo intueri velit haud aliter pſe
cto eā amplexari vtile iudicabit
qʒ pro curādis egritudinib⁹car
nis:amare et medicine auidiſſi
me ſuſcipi ɔſueuerūt. Siquidē
hāc curādis aīs ſalubriter inſti
tutā eſſe nō ambigimus : vt eo
valētius anim⁹ ipſe carnis iu-
gū e ceruicib⁹ excutiat quo ex ci
boꝝ iedia minus valida ad re-
ſiſtēdū ſpiritui ipſa: reddet. Sʒ
hoc hypocrite iſelices facere re-
cuſant.q ieiunia q̄ ſuſcipiunt nō
ad aīe ſalutē:ſed ad falſam ſan-
ctitatis ymaginē ɔtorquere nō
deſinūt.Quoꝝ quidē hypocri-
ſim de⁹ ſacra hodierni euāgelij
lectione i ieiunio ſuſcipiēdo eui
tare nos admonet dicēs. Cū ie
iunatis nolite fieri ſic hypocrite
De quo ieiunio ad noſtrā inſtru
ctionē tria vide ɔtēplabimur.
¶ Primo. Jeiunij diffinitionē.
¶ Scdo. Jeiūij fructificationē.
¶ Tertio. Jeiunij p̄parationē.
¶ Primo cōtēplari debemus
ieiunij diffinitionē. vt igitur p-
fecte innoteſcat quid ſit ieiuniū
diffiniemus illud ſm quattuor
genera cauſarum. Primo ſm
cauſam efficientem. Scdo ſm
cauſam materialeʒ. Tertio ſm
cauſam formaleʒ. Quarto ſm
cauſaʒ finalē.Ex dictis.ſ. Doc.
i ſcda ſcde.q.cxlvii.Et i.iiii.ſen.
di.xv.Et dñs Petrus de palu
de in.iiii.di.xv. Jeiuniuʒ ſic ma

giſtraliter diffinitur. Ieiunium eſt abſtinētia a cibo ⁊ potu ab eccleſia inſtitutū: intuitu ſatiſfaciēdi vel vitandi peccatū ad vitā eternā acquirendā. Prima cā efficiens tangitur ibi. Ab eccleſia inſtitutū. Circa quā queritur vtrū ieiuniū ſit ſub pcepto. Rñdeo ſm .ſ. Docto. vbi ſupra. Qđ ieiuniū inquantū pertinet ad correctionē peccati vel ſatiſfactionē in pnia vel ad eleuationē mentis ad ſpūalia. ſic in cōi cadit ſub pcepto legis nr̄e. Sed determinatio tēporis ⁊ modi ieiunādi ſm cōuenientiā ⁊ vtilitatē populi chriſtiani cadit ſub pcepto iuris poſitiui. Et ſm talē cōſiderationē dicimus: q̄ eccleſia eſt cauſa efficiens ⁊ cā pcipiens ieiunij. Lex. n. naturalis licet in gnāli precipiat ieiuniū: tñ nō determinat tēpus: neq̄ modū: neq̄ cibū neq̄ horā: ſ; hec determinat ⁊ pcipit lex poſitiua: ſancte mr̄is eccleſie p ſuos ſacros canones. vt pz i decretis de cōſe. di. iij. c. Nō lz. c. Nō oz. Et. c. Placuit. Et de cōſe. di. v. c. Quadrageſima ⁊ ſunt Gregorij verba i Homl. Quadrageſima ſumma obſeruatiōe obſeruāda eſt vt ieiuniū in ea preter dñicos dies qui de abſtinētia ſunt ſubtracti niſi quē iſirmitas ipedierit nullaten⁹ ſoluat: q̄r ipſi dies decime ſunt anni. h ille. Vñ tenentur oēs ⁊ ſinguli xp̄iani ex pcepto ieiunare: niſi legitime excuſentur: put in tertie ptis fine patebit. Euſebius quoq̄ papa de cōſe. diſt. v. c. Ieiunia. ait. Ieiunia i eccleſia a ſacerdotib⁹ inſtituta: ſine neceſſitate rōabili nō ſoluāt. h ille. Qr vt ſcribitur. xiiij. q. i. Quiſquis pceptis nō obtēperat reus eſt ⁊ debitor pene: ⁊ iſra. Qđ pcipitur impatur. Et qđ impat: neceſſe eſt fieri. Et di. xij. c. Preceptis dr̄. Preceptis apoſtolicis nō dura ſupbia reſiſtatur: ſ; p obedientiā: que a ſancta romana eccl̄ia ⁊ apoſtolica auctoritate iuſſa ſunt ſalutifere ipleātur. Et. c. Nō decet. eadē di. Caliſt⁹ papa ait. Sicut fili⁹ dei venit facere volūtatē patris ſic ⁊ vos replere volūtatē mr̄is veſtre: que eſt eccleſia. Et di. xix. c. Sic oēs dr̄. Sic oēs apoſtolice ſedis ſanctiones accipiēde ſunt: tāq̄ ipſius diuina voce petri ſormate. Idē habet in. c. In memoriā. Et cap. Eniuero. Et cap. Nulli fas. ea. diſt. Et colligitur hoc ex verbo xp̄i. Mat. xviij. Si eccleſiam non audierit ſit tibi ſicut ethnycus ⁊ publicanus. Sācta ergo mater eccleſia cōſtituit ieiunia quadrageſime ſub precepto: cui obtēperandū eſt. Et q̄

ipſum ieiuniū ſub precepto ſuādū ſit vt dictū eſt. Non ſolū ſacri canōes affirmāt. ſ; ⁊ Theologoꝝ ſcola. i. iiij. ſeñ. d. xv. Irrefragabilit tenet. Eſt igr̄ duplex cauſa efficiens ieiunij. ſ. nālis ⁊ eccleſiaſticalis. ¶ Scđo in pdicta diffinitōe tangit̄ cā materialis: ibi. Abſtinētia a cibo ⁊ potu i. q̄ cibis vtamur q̄drageſimalibus: ⁊ q̄ ſemel comedamus i die. Sed dices. licet ne in q̄drageſima comedē oua ⁊ lacticinia ſ. lac vel caſeum vel butirū: reſpōdet. ſ. Doc. in ſcđa ſcđe. q. cxlvij. ar. vltimo. Et in. iiij. ſeñ. Et d. Petrus de palude vt ſupra. Et i đcret. quoq̄ di. xij. c. Illa die. Et. lxxvi. c. Vtinā. Et Gregorius. ſcribēs ad Auguſtinū epm anglorū. di. iiij. c. Deniq̄ q̄ nō licet. dicēs ſic. Par aūt eſt vt q̄bis diebus a carne animalium abſtinem⁹: ab oibus quoq̄ que ſemētinā trahunt originem ieiunem⁹ a lacte vz ⁊ caſeo ⁊ ouis hec ibi. Eſus autē carniū vt dicit. ſ. Doc. vniuerſaliter in omni ieiunio prohibetur: q̄r generaliter magis eſt delectabilis: ⁊ ad humorem luxurie magis cooperat̄. In alijs autem ieiunijs extra quadrageſimā. diuerſe cōſuetudies comedēdi ſunt. quas quiſq̄ obſeruare pōt ſ; mores eorū inter quos cōuerſatur. Et Ieronym⁹ ad Lucianum ⁊ habet i decretis. di. lxxvj. c. Vtinā. Et ſm hanc materialē cauſam diffinit̄ ieiuniū ab Iſidoro ſic. Ieiuniū eſt parſimonia vict⁹ abſtinentiaq̄ ciboꝝ. Hec eni abſtinētia multū comendat̄ ⁊ perſuadet̄. di. xxxv. c. Sexto die. Et de cōſe. di. v. c. Sint tibi quotidiana. Et. c. Sint tibi ieiunia. vſq̄ ad. c. Legimus: q̄ ſunt numero. xiij. ¶ Tertio cauſa formalis in predicta diffinitione tāgit̄ ibi Intuitu ſatiſfaciēdi vel vitandi peccatū. Reformat̄ eniū aia per abſtinētiā corpis. Nā per igluuiem atq̄ crapulā aia perdit ſuum eſſe formale ſc; gratiā: ⁊ ornamentū ſpirituale. ſed per ieiunium ⁊ per abſtinentiā anima reformatur ⁊ reponitur in ſuo eſſe ſpūali. Et ſm hanc cauſam formalē Iero. diffinit ieiunium ſic. Ieiuniū eſt pfecta virtus ⁊ ceteraꝝ fundamentū virtutum. ¶ Quarto cauſa finalis in predicta diffinitiōe tāgitur ibi. Ad vitā eternā acquirendā. Iō. n. ieiunamus vt poſſimus cū xp̄o ieiunante celum ingredi. vñ ait. Gre. A padiſi gaudijs p gulā cecidim⁹: ſed ad h per abſtinentiā iſurgamus. Et Ambroſius diſti. xxxv. c. Sexto die. Gulla a paradiſo regnantē expulit. abſtinētia ad paradiſū reuocauit

errantē. vnde Helias vt habeť iij. R. xix. Post ieiunū raptus est i celū: sic nr̄o ieiunio in celuʒ tanq̄ʒ in finē nostrū tendimus. Et hec de primo principali.

Secundo p̄ncipaliter debemus ieiunij considerare fructificationē. Ex sacrosanctissimo ieiunio. Duodecim fructus suauissimi oriuntur: quos ex diuersorū doctorū dictis collegi. ¶ Primus ergo ieiunij fructus est carnis subiugatio: iste fructꝰ habeť a. s. Doc. in scd̄a scd̄e. vbi. s. Et in. iiij. di. xv. q. iij. ar. j. Ex duplici eni substātia cōpositꝰ est homo corpali. s. ꝛ spirituali: vt pʒ per Phm ij. de anima. Natura autē corporis ſm ordinē rationis: est ꝙ spūi subijciať. Et natura spūs est vt carni dn̄etur: eam dirigēdo ꝛ ad virtutis exercitium eā vtendo. Hanc aūt duplicē virtutē seu naturā ponit Aristo. iij. de aia. Cōparādo eas duabus speris celestibꝰ: quaꝝ vna. s. iferior a supiori moueť ꝛ regulať. licet iferior aliquē propriū motū habeat: ꝓpter qḋ tñ ab ordine supiori nō deuiat. Sic etiā i hoie. duplex est virtus seu natura. s. iferior. i. appetitus sensitiuꝰ: ꝛ supior. i. mens seu rō que appetitū gubnat. Hec aūt fač ipa ratio: maxie per virtutem abstinentie: que ꝓhibet ne qd nimis corpori detur. vñ Macrobius de somno scipionis ait. Temperantia est in nullo moderamine rationis legem excedere sub iugo rōnis cupiditatē domare: hec ille. Ex quo pʒ ꝙ remediuʒ efficax ad reprimēdū carnis rebellionē: ꝛ eam spiritui subiugādam: aut subijciendā: est ieiunū. Ideo Aposto. Pa. i. Cor. ix. Castigo corpꝰ meū ꝛ in ſuitutē redigo. vnde Iero. in epl̄a ad Eusto. ꝛ hētur. xxxij. q. v. c. Si paulus. Si Paulus inquit vas electionis ꝛ preparatus in euāgelio xp̄i: ob carnis aculeos ꝛ incentiua vitioꝝ: reprimit corpus suū ꝛ in ſuitutē subicit: ne alijs predicās ipse reprobꝰ efficiať: ꝛ tamē videt aliam legē i mēbris suis: repugnātē legi mētis sue. ꝛ captiuantē in lege pctī. si post nuditatē ieiunia famē carceres flagella supplicia i semet reuersus exclamat. Infelix ego hō: qs me liberabit de corpe mortis huius: tu te putas securā esse debere: h ille. ¶ Scd̄s ieiunij fructꝰ: est xp̄i ꝯformatio. Christus eni etiā ſm ꝙ homo: est caput ecclesie. Aposto. ad Ephesi. pmo. Ipsum dedit caput sup oēm ecclesiā. Et quia nos christiani sumus eius membra: idō ipsi capiti nr̄o xp̄o ꝯformari debemus.

Ieiunauit ipse xp̄s quadraginta diebus ꝛ q̄draginta noctibus. Mat. iiij. igiť ꝛ nos abstinere ꝛ ieiunare oportet. vñ dicit. s. doc. in scd̄a scd̄e. q. cxlvij. ar. vij. Seminātes eni dū carneʒ suā affligūt: cōformātur passioni xp̄i. q̄ maxime cōpleta fuit hora none qñ inclinato capite emisit spm̄. Et hec ē cōpetēs hora comedēdi: vt dicit. s. Doc. quia expectatio vsqʒ ad nonā affligit: añ vero notabilr̄ comedē est frangere ieiuniū: post vero potest differri quantū placet. vñ Aposto. ad Gal. v. Qui xp̄i sunt carnē suā crucifixerūt cū vitijs ꝛ concupiscētijs. Cū igitur xp̄s amore tui ieiunauerit se affixerit vē di ꝛ crucifigi voluerit: attēde ad ieiunantē: ad afflictū ad venditū ꝛ crucifixuʒ. Eum hac sacra. quadragesima imitare: ꝛ capiti spinoso spinis pnie teipsum cōforma. Pudeat eni vt ait Bernardus sub capite spinoso mēbrum fieri delicatuʒ. ¶ Tertius ieiunij fructus est intellectꝰ clarificatio hic fructꝰ poniť a. s. Doc. in scd̄a scd̄e. vbi. s. Et i. iiij. sen. di. xv. q. iij. arti. i. Naʒ sic ē i maiori mūdo. Videmꝰ enim ꝙ ex multis vaporibus resolutis ab aq̄ ꝛ ira aer obnubilatur: ꝛ claritas solis nob ipediť ꝛ ſʒ hūc modū in miori mūdo fit. s. i nobis. Ex multo eniʒ cibo ꝛ potu multi vapores resoluunť ꝛ ad cerebrū ascendūt: ex quibus virtutes aiales intellectui deseruientes offuscanť ꝛ per ꝯñs intellectus in sua operatiōe impediť: ꝓpter qḋ dicit Isidorꝰ. Qui nimio cibo vtunť quāto magis vētrē pascunt: tāto magis sensuʒ offuscāt: hec ille. Et Ieronymꝰ venter pinguis gignit tenuē sensum. i. intellectū. Sed subtracto cibo per ieiuniuʒ diminuuntur vapores: ꝛ subtiliant spiritꝰ animales: ꝛ sic acuiť intellectꝰ atqʒ clarificať: siue in prudenter agēdis ꝛ disponēdis: his que extrisecus sunt: siue in iterioribꝰ. s. lectionibus orationibꝰ ꝓphetijs reuelationibus ꝛ contemplationibus diuinis. Unde ieiunans Daniel eleuatꝰ fuit ad itelligendaʒ visionē. Cui dictū est ab angelo. Animaduerte visioneʒ sermonis ꝛ itellige. Dañ. ix. Ieiunans Iohannes euangelista in insula Pathmos reuelationeʒ secretorum celestium habuit: vt patet in apocalipsi. Ieiunantes apostoli superno lumine sunt illustrati. Actuum. ij. Ieiunanti Moysi data ē lex: ꝛ didicit populum docere ꝛ dirigere. Exo. xxxiiij. ¶ Quartus ieiunij fructus est corporum sanificatio. Hic fructus elicitur a sancto

Thoma ſup epiſtolaꝫ ad Thi.
prime.ad thy.iiij.Et clarius in
iiij.di.xv.q.iij.ar.ij.Nã ſm na-
turales ⁊ quotidianã experien
tiã Infirmitas ꝓuenit ex mul
ta corruptione.Corruptio autẽ
ex infirmitate humorũ. Infir-
mitas humorũ ex multa come
ſtione:ſꝫ per ieiuniũ diminuiẗ
comeſtio:⁊ per ꝯſequens dimi
nuiẗ humoꝝ multiplicatio:⁊ ſic
ceſſat iſirmitatis corruptio. vñ
Galienus ait.Abſtinẽtia ſum
ma eſt medicina.Hinc ⁊ Joã
nes os aureuꝫ: ⁊ habeẗ de ꝯſe.
di.v.c.Nihil enim ſic iocundũ
eſt ſicut cibus bñ digeſtus aut
decoctus.Nihil ſalutẽ:nihil ſic
ſenſuuꝫ acumẽ operaẗ:nihil ſic
egritudinem fugat:ſicut mode
rata refectio: ſufficiẽtia quippe
cum nutrimẽto ⁊ ſoſpitatem ſi
mul ꝑcreat ⁊ voluptatẽ:abũdã
tia vero morbũ facit: ⁊ moleſti
as igerit ⁊ egritudines generat
hec ille.Et.c.Hec tales. Et.c.
Legimus.vñ ⁊ Eccĩ.xxxvij.In
multis.n.eſcis erit infirmitas:
pp crapulã multi perierũt: qui
autẽ abſtinens eſt adijciet vitã.
¶ Quintus ieiunij fructus eſt
pctõꝝ ſatiſfactio:ſꝫ eni.ſ.Tho.
in.iiij.ſentẽ.d.xv.q.i.ar.iiij. Je-
iuniũ eſt vna de tribus opatio
nibus ſatiſfactorijs ⁊ vnum de
ſingularib⁹ remedijs pnie. Jõ

primo die quo penitentiã qua-
drageſimaleꝫ icipimus.In epi
ſtola diciẗ.Joeẗ.ij. Vocate ce-
tuꝫ:ſctificate ieiuniũ. Et in euã
gelio ꝓponitur ieiuniũ. Mat.
vi.Cuꝫ ieiunatis ⁊c̃. Satiſfacit
enim ieiuniũ pro cõmiſſis pec
catis ⁊ omiſſis. Peccãdo eniꝫ
caro delectaẗ:⁊ ieiunãdo affli-
gitur:qđ quidẽ eſt ſatiſfaciendi
ꝯueniens modus. Vñ Greg.
in omeẗ.Ductus eſt.Caro nos
leta traxit ad culpã:afflicta re-
ducat ad veniã. Vide.di.lxxvi.
c.Igiẗ ⁊ ſm Phm.ij.Ethicoꝝ
Pene medicine quedam ſunt.
Et pena ſatiſfactoria indicitur
pp emẽdã culpe ꝑterite.¶ Sex
tus fructus ieiunij eſt culparuꝫ
preſeruatio.Hic fructus poniẗ
a.ſ.Tho.in.iiij.di.vi.q̃. Preſer
uat ſiquidẽ a peccatis:qꝛ debi-
litat ꝯcupiſcentiã:⁊ ex ꝯſequẽti
hõ non ſic facile labitur in pec
cato.vñ Prouer.xxvi.Cũ deſe
cerint ligna:extinguetignis.Et
Jeronymus ad dmetriadẽ. A
rege babilonie tribus pueris
ignis ꝑparaẗ.Sꝫ quõ ibi quar
tus ſpẽm habens filij dei incẽ
ſos mitigat ardores : ſic in aio
virginali rore celeſti ⁊ ieiunorũ
frigore:puellaris calor extingui
tur ⁊ humano corpori angeloꝝ
ꝯuerſatio ꝑparatur:hec ille.Et
Ambroſius in epiſtola eccleſie

vercellen. Vapor corporis in-
ſtruens libidinẽ:cibo alitur aut
diminuiẗ cibo excitaẗ: cibo ſol-
uitur:h̃ ille.Qui.n.auꝝ ⁊ gem-
mas ꝑcioſas ꝑſuare cupit:ho
ſtium claudit: ſic cupiẽs ſe a vi
tijs ꝑſeruare buccã claudat ab
ſtinẽdo ⁊ ieiunando.¶ Septi-
mus ieiunij fruct⁹ eſt demonio
rum expugnatio hic habes a.ſ.
Tho.in.iij.par.q.xl.ar.ij. Expu
gnaẗ.n.demones ⁊ ſuperãtur
per ieiuniũ.Exẽplum xp̃i clare
denotat.Matt.iiij.Qui ieiun⁹
ſuperauit temptatorẽ ⁊ expulit
vñ Jero.ad celantiaꝫ.Ardẽtes
dyaboli ſagitte ieiunioꝝ ⁊ vigi
liarum frigore reſtringẽde ſunt
Jdeo xp̃s dixit apoſtolis nõ va
lentib⁹ dmonẽ expellere.Mat.
xvij.Hoc genus demonioruꝫ
nõ eijcitur niſi in ieiunio:⁊ orõ
ne.Stat.n.dyabolus libẽter cũ
guloſis.Job.xxxx.Sub vmbra
dormit:in ſecreto talami:in lo
cis humẽtibus.Exẽpluꝫ habeẗ
in vitis patrũ de quodã fratre:
qui ẽt hora ꝑme intolerabiliter
tẽptatus a demõe famebat.Et
ipſe ſibimet dicebat. Qualiter
cunqꝫ ſit:opꝫ te expectare vſqꝫ
ad tertiaꝫ.Et hora illa dicebat
opꝫ expectare vſqꝫ ad ſextaꝫ:⁊
hora ſexta dicebat oꝫ expectare
vſqꝫ ad nonã. Qua veniẽte di
cebat orationes ſm regulaꝫ:⁊
tunc ponebat panes vt comede
ret:⁊ ſic pluribus diebus fecit.
Quodam aũt die egreſſus eſt
fumus magnus ex ſportella: et
ex cella per feneſtraꝫ exiuit. Et
ex tũc temptatio demonis ceſ-
ſauit:qui victus per abſtinẽtiã
fuit:hec ille.¶ Octauus fruct⁹
ieiunij eſt diuine ire placatio.Ira
enim dñi ⁊ furor quo turbatur
ꝯtra peccatores vel cõtra ciui-
tates:placatur maxime per ieiu
niũ.Exempluꝫ habetur de ho-
micida Achab. iij. R.xxi. Qui
ſacco ⁊ ieiunio irã dei ⁊ vltio-
nem placauit. Patet ideꝫ etiã
in niniuitis:quibus Jonas di
xit:vt habeẗ capitulo.iij.Jone.
Adhuc quadrageſima dies et
Niniue ſubuerteẗ:ſꝫ ſtricto ie-
iunio deum placauerũt. vñ ibi
dicitur . Et miſertus eſt deus
ſuper maliciaꝫ quã locutus eſt:
vt faceret eis ⁊ nõ fecit. Hinc
Ambroſius cõcludens. hoc.d.
Nullum eſt tam graue delictũ
quod per abſtinẽtiam non pur
getur hec ille. Si igiẗ vis euita
re ſententiam dei. Jeiuna.Si
vis placare furorem dei.Jeiu-
na.Jeiunium enim eſt optimũ
remediũ.¶ Nonus ieiunij fru
ctus eſt donoruꝫ celeſtiũ impe
tratio.Que enim eſt tã magna
virtus:tam magna gratia:tam
magna perfectio:qđ tam excel

lens donum in ſpūalibus ⁊ cor
poralibꝰ: qđ per ieiunū nō im-
petrect. Audi Ambroſiū in li. de
ieiunio. Magna eſt virtus ieiu
nij. tāz. n. ſpecioſa militia eſt vt
ieiunare delectaret ⁊ xp̄m. Tā
valida vt ad celuz hoies eleua-
ret: ⁊ vt humanis magiſqꝫ di-
uinis vtar exēplis. Helias ieiu
nus ore clauſit celum. Ieiunus
filiuz vidue ſuſcitauit. Ieiunus
pluuias ore depoſuit. Ieiunus
ignē eduxit de celo. Ieiunus ra
ptus eſt ad celum. ⁊ q̄draginta
dieꝝ ieiunio diuinā acquiſiuit
p̄ntiaz. Deniqꝫ plus meruit qm̄
amplius ieiunauit. Quis. n. hu
mana virtute igneos equos et
currus potuiſſet aſcēdere: niſi q
naturaz corporis corruptibilis
hūani ieiunij virtute mutaſſet:
hec ille. Sic ſctūs Dñicꝰ ⁊ Vi
centius ⁊ ſcti multi vt grās im
petrarēt ieiunauerūt. Silitudo
. datur in nālibus. Si vas im
pleri debet aqua: opꝫ ip̄m eſſe
vacuū. ¶ Decimus fructꝰ ieiu-
nij eſt angeloꝝ viſitatio. Pꝫ p
exēplum de Cornelio ieiunāte
cui apparuit angelus. Act. x. ⁊
Mat. iiij. Poſt ieiuniū xp̄o ap
paruerūt angeli eiqꝫ miniſtraue-
rūt. ¶ Vndecimꝰ ieiunij fructꝰ
eſt totiꝰ hois ſacrificatio. ſꝫ cm
ſ. Tho. ſcđa ſcđe. q. lxxxv. ar. ij. ē
duplex ſacrificiū. ſ. interiꝰ ⁊ exte

rius. Et h̄ duplex ſacrificiū i ie
iunio inuenit. Qui. n. ieiunat of
fert deo corpꝰ exteriꝰ ⁊ ſpūz hūi
lē iterius. Et ſic duo ſacrificia. ſ.
veſptinū quo ad ip̄m corpus: ⁊
matutinū quo ad ip̄z ſpūz. De
qbus dr̄ in p̄s. Sacrificiū deo
ſpūs ꝯtribulatꝰ: cor ꝯtritū ⁊ hu
miliatū: q̊ ad ſacrificiuz ſpūs ⁊
q̊ ad ſacrificium corpis dei. tūc
acceptabis ſacrificiū iuſtitie: o-
blatiōes ⁊ holocauſta. Nā in h̄
ſacrificio mactamꝰ ⁊ affligimus
mēbra nr̄a: ⁊ qī in holocauſtū
carnē ip̄az offerimꝰ incēdio fa-
mis ⁊ inedie. Qđ qdē gratiſſi-
mū eſt deo. ¶ Duodecimꝰ ieiu
nij fructꝰ ē eternoꝝ p̄miatio. pre
miabit ieiuniū nr̄z a p̄re eterno
dicēte xp̄o. Matt. vi. Et pr̄ tuꝰ
q videt in abſcōdito. ſ. te ieiunā
tē reddet tibi: vꝫ eternā merce-
dē ⁊ celeſte p̄miū. Ibi. n. q eſu-
rierūt ⁊ ſitierūt pp xp̄z ſup illa
ꝺlicatiſſima mēſa comedētes i
aula celoꝝ ſaturabūt. p̄s. xxxv.
Inebriabūt ab vbertate domꝰ
tue: ⁊ torrēte voluptatis tue po
tabis eos. Et ſic patēt duodeci
vberes ⁊ ſuauiſſimi fructꝰ. poſ-
ſemus plixiori ſmone illos fru
ctꝰ enumerare: ſꝫ ne tedio vos
afficiā illos ad p̄ns omittemꝰ.
Audiāt tādez Augu. in quodaz
ſmone de orone ⁊ ieiunio. quē
introducit. ſ. Doc. in ſcđa ſcđe.

q. cxlvij. ar. i. Ait. n. Ieiuniū mē
tē purgat: ſenſum ſubleuat: car
nē ſpiritui ſubijcit. cor ꝯtritū ⁊
humiliatū facit qđ deꝰ nō ſper
nit: cōcupiſcētie nebulas diſper
git: libidinis ardorē extinguit ca
ſtitati lumē accēdit. Ieiunium
verboſitatē non amat: diuitias
ſuꝑfluitatē reputat: ſuꝑbiā ſper
nit: humilitatē ꝯmēdat: preſtat
hoi ſeipſum itelligere eſſe infir-
mū ⁊ fragilē. h̄ ille. Quis igitur
nō abſtinebit ⁊ ieiunabit: vt tot
⁊ tantos fructus ꝯſequat: Ani
mare dꝫ oēs tāta vtilitas: tan-
ta dulcedo: tātus fructus: ⁊ hic
⁊ in futuro colligemus.

Tertio principaliter cō
ſiderare debemus ie-
iunij preparationem.
Eſt enim vt ait Ariſto. ix. ethy-
corū neceſſaria preparatio ⁊ diſ
poſitō ad hoc: vt doctrina deſcē
dat ⁊ efficatiam habeat in ani-
ma auditoris. ſicut terrā opꝫ eſ
ſe preparatā anteqꝫ ſemen mit
tat in eam. Plato etiā in Thi
meo dicit. Forme dantur ſim-
pliciter ſm mercedē ⁊ diſpoſiti
onez ipſius māe. Idē Ari. in. ij.
de aia dicit. Vis igit leui labo
re. imo cuz dulcedine ieiunare.
Vis acqrere tot p̄cioſos ieiu-
nij fructus: ⁊ nō habeſ horrorē
nō difficultatē: non timorē: O ⁊
togli q̄ſta p̄paratoria e diſpoſiti

ua regula. Sex ſunt dies in eb
domada qbꝰ ieiunamꝰ. Primꝰ
dies vocat dies lune: q dies de
putat mortuis. vñ dies lune q̄ſi
vlr fit ab eccleſia dei: memoria
pro mortuis exiſtētibꝰ in purga
torio: ⁊ cōiter cātatur miſſa. Re
quiē eternā. cōpatiēdo penis ⁊
calamitatibꝰ eoꝝ. Et tu hac die
offer ſacrificiū acceptabile ſacri
ieiunij ꝓ aiabꝰ caroꝝ tuorum.
Eris ne tā crudelis vt nō mo-
leſcas ⁊ inclineris ſemel hac q̄-
drageſima in ſeptimana ieiuna
re ꝓ eis: tū mortuoꝝ tuoꝝ pie-
tate: tū principalr̄ p̄cepto eccl̄ie
motus. Dies martis ē dies de
putatus ad laudē angeloꝝ: ex q
bus vnꝰ datus eſt tibi ad cuſto
diā: q cuſtodit te in oībus vijs
tuis ſicut fidelis ſocius a quo tā
dē ſperas in patriaz deportari.
Ieiunia. ꝗ die martis ob reue-
rētiā tui tāti cuſtodis atqꝫ ſocij.
¶ Dies mercurij deputat i me
moriā vēditionis xp̄i ieſu ſalua
toris ⁊ ſpōſi tui. Nā ipſa dic. ſ.
q̄rta feria ante dominicā de ra
mis: p̄nceps ſacerdotū cū ſenio
ribꝰ popl̄i ꝯgregati ſunt i atriū
cayphe p̄ncipis ſacerdotum ad
q̊s ꝓditor: Iudas accedēs xp̄z
vēdidit: vt pꝫ Mat. xxvi. Mar.
xiiij. Luc. xxij. Et in decretis. i.
q. i. c. placuit. Vnde i die mercu
rij deuoti paſſionis chriſti non

comedũt carnes:q2 caro chri-
ſti vẽdita fuit:qui eſt agnus ino
cẽtiſſimus. In memoriã igitur
venditionis dñi ieiuna tali die
in oi tpe ſi placet:vel ſaltẽ i hac
q̃dragefima.vñ.ſ.Apolonius.d
ↄſe.di.iij.ſic dicit. Ieiunia ſane
legitima i.iiij.ꝛ.vi.feria nõ ſunt
ſoluẽda niſi grãdiſ aliqua neceſ
ſitas fuerit:q2 q̃rta feria. Iudas
traditionẽ dñi cogitauit.ꝛ ſexta
feria crucifixus eſt ſaluator. Vi
debit ergo qui in his diebus ſi
ne neceſſitate ſoluerit ſtatuta ie
iunia vel cũ tradẽte tradere ſal
uatorẽ:vel cũ crucifigentib9 cru
cifigere. ¶ Dies iouis eſt depu
tatus in deuotionez.ſ.ſ.ꝛ tu tali
die ieiuna:vt ab eo poſſis illu-
minari ꝛ in diuinũ amorẽ infla
mari. ¶ Dies veneris paſſus
eſt ſaluator mundi in cruce cru
deliſſimaz mortẽ:fame ꝛ ſiti cõ
ſumptus :felle ꝛ aceto potatus
in tanta amaritudine ꝛ neceſſi-
tate. Et tu miſer non ieiunabis
comedens ſemel in die? Heu
maxima verecundia ꝛ miſeria.
¶ Dies ſabbati deputaꝫ in lau
dẽ ꝛ cultũ virginis glorioſ. Ma
ric. Quis tam guloſus:tam aui
dus vt nõ ieiunet hac die q̃ de-
putaꝫ regine celi:ꝛ matri miſeri
cordie ac fonti pietatis : Mili-
tes ꝛ ſtipẽdiarij ieiunant: multi
lenones ꝛ multe meretrices ie
iunant.ꝛ tu eris peior atq3 mi-
ſerior? Ieiuna ergo iſtis diebus
o guloſe:o ſenſualis:o inſatiabi
lis. Alias amittis tot bona ꝛ p
dis tot ſuaues fructus: ꝛ qd pe
ius eſt frãgis oẽs leges ꝛ eas p
uertis. ¶ Primo puertis ordi-
nem legis nalis:q2 naliter: vt.ſ.
Doc.ſcda ſcde.q.cxlvij.ar.iij.di
cit. Vnuſquiſq3 ex nali rõne te
netur tñ ieiunijs vti quantũ ſi-
bi neceſſe eſt ad deletionẽ ꝛ co-
hibitionẽ culpe:ꝛ ad eleuationẽ
mẽtis in ſpiritualia. ¶ Secũdo
puertis ordinẽ legis diuinalis
ſm illud. Ioel.ij. Conuertimini
ad me in ieiunio ꝛ fletu. Et in-
fra. Canite tuba:ſanctificate ie-
iuniũ:vocate cetũ. ¶ Tertio per
uertis ordinẽ legis euãgelicalis
vt p3 Mat.vi.ꝛ in euãgelio pri
me diei quadrageſime : in qua
ordinaꝫ ieiuniũ. ¶ Quarto per
uertis ordinẽ legis apoſtolica-
lis. Nã apoſtoli ad ieiunandu3
ꝛ abſtinẽdum hortãtur:vt p3.ij.
cor.vi. ¶ Quinto peruertis or-
dinẽ legis eccleſiaſticalis:ad qd
iducit ſancta mater eccleſia tot
canonibus vt ſuperius multipli
citer p3. ¶ Sexto puertis ordi-
nẽ legis moſaicalis. Ieiunauit
.n. moyſes quadraginta dieb9
ꝛ quadraginta noctib9. Exo.xx
iiij.ꝛ populũ iſraꝫ abſtinere do-
cuit. ¶ Septimo puertis ordi-

nez legis pphaꝫ:de quo dd p̃s.
ait: Humiliabã in ieiunio aiaz
meã.ꝛ Thob.xij. Bona eſt oro
cũ ieiunio. Et Iudith.iiij. Hu-
miliauerũt aias ſuas i ieiunijs
ipſi ꝛ mulieres eoꝝ:ꝛ loqtur de
filijs iſrl qñ timebãt ipetũ Ho
lofernis ſicut ꝛ ceteri pphete.
¶ Octauo puerti ordinẽ legis
paganalis. None mauri:vt in
tellexi a fide dignis mẽſem au-
guſti in tot calorib9 ieiunãt : cu3
tãto rigore ꝛ auſteritate:vt nul
lus vnã guttã aq̃ ante prãdium
ſumẽt. Lege libꝝ de vita ꝛ mo-
rib9 phoꝝ.vbi mirãda videbis
de ieiunijs ꝛ abſtinẽtijs ꝛ ma-
ceratiõe carnis ꝛ ſubiugatione
ſenſualitati ipſoꝝ phoꝝ:q de ni
hilo qd delectabile eẽt curabãt
vt ait Lactãti9.i.de iſtitu.ꝛ Ie-
ro.ↄ̃ Iouinianũ. Quid de brag
manoꝝ ieiunijs ꝛ abſtinẽtia re
ferat Didm9 Alexãdro p te in
epla vide. Taceo de abſtinẽtia
cibi ꝛ pot9 feminaꝝ romanarũ:
vt refert Valeri9 li.ij. ¶ Nono
puertis ordinẽ legis doctoralis
Nã Grego. Ambro. Auguſti.
Tho.de aqno doct.ſan.ꝛ ceteri
doctores idẽ fecerũt:ꝛ oẽs hor
taꝫ ad ieiuniũ:tot auctoritati-
bus:tot ſentẽtijs:tot libriſ ꝛ exẽ
plis:q2 lõgũ eẽt enarrare. ¶ De
cimo puertis ordinez legis an-
gelicaꝫ:q2 ipſi nunq3 comedũt
ꝛ ſup ieiunãtes delectaꝫ:q2 ie-
iunãtes efficiuꝫ eis ſiles. Nã
oẽ ſile delectaꝫ ſuo ſili:vt dicit.
Ari.x.ethi. ¶ Vndecio puerti or
dinẽ legiſ reglaris. Vniuerſalr
n.ois regla:ois religio:oiſ ↄgre
gatio:ſiue hẽmitica:ſiue cenobi
tica ꝛ mõaſtica:vt Baſilij:Bñ
dicti:Auguſtini:ieronymi. Do-
minici:Frãciſci:iducit ad ieiu-
nia ꝛ mãdat abſtinentias fieri.
Vñ ꝛ ordo nr ieiunat a feſto ſã
cte crucis de mẽſe ſeptẽbris vſ-
q3 ad ſctiſſimũ paſca reſurrecti
onis ꝛ vltra h ſingulis ſex ferijſ
cũ ceteri ieiunijs eccle : ꝛ trib9
dieb9 rogationũ añ dñi aſcẽſio
nẽ:carnib9 nllo tpe vtẽſ. ¶ Duo
decio puerti ordinẽ legis beſtia
lis. Nã beſtie ad iperiũ regis ꝛ
ex p̃dicatiõe Ione ieiunauerũt
nihil guſtãtes neq3 bibentes.vt
p3 Ione.iij. None ꝛ aialia ab-
ſtinẽt ꝛ ieiunãt vt ↄſequaꝫ ſa-
nitatẽ corpalẽ.vt p3 i catta ꝛ ca
ne ꝛ ceteris. Quãtũ vero ſit lau
dabile ieiuniũ:q3 ſuaue : q3 fru-
ctuoſu3. Audi petrũ rauennate3
in ſermõe de q̃drageſima ſic lo
quẽtẽ. Ieiuniũ eſt vitioꝝ mors:
vita virtutũ:pax corpis:mẽbro
rũ dec9:ornamentũ vite : robur
mentiũ:vigor animaꝝ. Ieiuniũ
eſt caſtitatis mur9:pudicitie pro
pugnaculũ : ciuitas ſanctitatis:
ſcola meritoꝝ:magiſterij magi

ſterium diſciplinaꝝ diſciplina:
hec ille. Quis igitur ad ieiuniū
non aiabit: q̄s illud inuiolabili
ter nō amplectet ex quo tot bo
na: tot glorioſa ⁊ diuina ieiunā
ti ꝓueniunt. Incipite igitur ho
die que ē ꝑma dies quadrage-
ſime: ⁊ viriliter agentes totā vſ
que ad finē in abſtinētia ꝑduci
te. ¶ Sꝫ dices: ſcire cupimꝰ qui
ſint illi qui ad hoc nō tenent ie
iuniū: vt ꝯñter qui ad illud re-
ſtēt obligati itelligere valeamꝰ
Rñdeo ſꝫ. ſ. Doc. ⁊ Petrū de
Palude. Et. d. Antoninū ⁊ ali
os doctores: ꝙ duodecim ſunt
genera ꝑſonaꝝ q̄ excuſant a ie
iunio. ¶ Primi ſunt pueri: quā
diu. n. ſunt in ſtatu augmēti: ꝙ
eſt vſqꝫ ad finē tertij ſeptēnij: ſꝫ
Ariſtotelē. ſ. vigeſimi ꝑmi anni
nō tenent. Conueniēs tñ eſt vt
infra hoc tp̄us ad ieiunia exer-
ceātur plus vel minus ſm mo
dū ſue etatis. ¶ Scdi ſunt itine
rātes quoꝝ iter ⁊ ꝑegrinatio ſi
cōmode differri pōt aut dimi-
nui abſqꝫ detrimēto nō debēt
ieiunia eccl'ie ꝑtermittere: ſecꝰ
ſi imineat neceſſitas ſtati itine
rādi ⁊ magnas dietas faciēdi.
¶ Tertij ſunt laboratores qbꝰ
ſi iminēat neceſſitas mltū ope
randi ⁊ cum hoc nō pñt ieiuna
re: nō obligant ad ieiunia. Re-
currant tñ ad ſupioꝛs diſpen-
ſationeꝫ. ſ. Tho. vbi. ſ. ¶ Quar
ti ſunt curſores quoꝝ vſus eſt
dñis vel ciuitatibꝰ neceſſarius
qui ſi nō pñt ſimul currere ⁊ ie
iunare excuſantur. ſecꝰ qñ mo-
rant ⁊ paꝝ vadunt ſm Guil.
glo. Raymōdi. ¶ Quinti ſunt
infirmi ⁊ debiles qui ob infir-
mitatē ⁊ debilitatē ieiunare nō
pñt. ſed pro quāta debilitate ex
cuſant: arbitrio boni viri ſtan-
dū ē. ſ. ſupioꝛs: ꝓut dic. ſ. Tho.
vel medici etiā ꝯſulentis come
ſtioneꝫ carniū. ſi rōnabiliter cō
ſulat. ſin aūt peccat medicus. xx
iij. q. i. Quid culpatur. Cōtra il-
los qui ſe ex debilitate ⁊ mala
cōſuetudine excuſant. Pete ſi
daret eis vnus ducatꝰ vel duo
an ieiunarent. Nōne mercato
res ieiunāt ⁊ cruciant fame ꝑꝑ
lucrū ⁊c. ¶ Sexti ſunt paupes
⁊ mēdicantes qui nō pñt hēre
tantū ſimul qđ ſufficiat eis ad
vnā comeſtionē: aut ꝑꝑ inediā
precedentē ieiunare nō poſſunt
excuſantur. hec. ſ. Tho. ¶ Septi
mi ſunt pregnātes ſi neceſſitas
debilitatis coꝛpalis ipedit eas
nō tenent ad ieiuniū imo ſi ti-
meatur ꝓbabiliter de periculo
eaꝝ vel aboꝛſu: nō ſolum pñt ſꝫ
tenent ſoluere ieiuniū. ¶ Octa
ui ſunt lactātes ſi defectꝰ lactis
conuenientis ad nutritionē pu
eri timetur ex ieiunio: vel peri-

culum earuꝫ excuſantur. immo
tenent ſoluē ieiunium. ¶ Noni
ſunt qui eo niō excuſant ſic di-
ctū ē de ifirmis: tñ ſi poſſunt te
nent nec determinat etas i qua
ceſſent a ieiunijs. ¶ Decimi ſūt
vxores que ſm Innocētiū non
tenent ad ieiunia votiua ꝓhibē
tibus viris. xxxiij. q. v. Manife-
ſtū. Nō tñ debent ieiunia eccle
ſie frangē ex prohibitiōe viri: ſi
aliter poſſunt: nec etiā ꝓpter ſcā
dalū euitāduꝫ: vt dicit Petrus
de palude: q2 illud ſcandalū vi-
ri eſſet ſcādalum phariſeoꝛum.
¶ Vndecimi ſunt ſuitores no
biliū qui ſm Vul. Si ex cā ho
raꝫ comedēdi anticipēt nec cre
dūt ꝙ peccant. ſimiliter ſi preli
bant modicū prope hoꝛā: vt q̄ſi
propter cōtinuationē tp̄is totū
poſſit poſtea reputari i vna mē
ſa. Sicut etiā nō peccant qui li
bant cibos dominoꝝ ob vene-
nū: imo in hoc caſu lꝫ etiā pre-
guſtare carnes dñoꝝ. Nec ite-
rū peccant ſurgentes de menſa
⁊ euntes pro vino: pro exenio ⁊
huiuſmōi. Cōcoꝛ. Innocē. Ideꝫ
de ſeruitoꝛibꝰ ⁊ lectoribus men
ſe inter religioſos. ¶ Duodeci-
mi excuſant predicatores: lecto
res: ⁊ cantores prout diffuſe. ſ.
Tho. declarat i quolibet. v. vbi
facit ſpālē articulū ſup hoc pro
bās rōne ⁊ auctoritate: ꝙ ſi nō
poſſunt ieiunādo exercē officia
ſua debent ipſum ieiunium di-
mittere: aliter peccāt: Videſarti
culū illuꝫ vbi clariſſime loquit.
Idē in. iiij. ſeñ. d. xv. Idē in ſcđa
ſcđe. cxlvij. cū p tale ieiuniuꝫ ab
vtilioꝛibꝰ operibus impediret:
⁊ bonū cōmune poſtponeretur
bono ꝑticulari. Vidimꝰ igit di
lectiſſimi ieiunij diffinitionem:
eiuſqꝫ ſalutiferā fructificationē
cum digna ⁊ cōuenienti prepa-
ratione: ac etiā non valentium
ieiunare excuſationē. Iaꝫ ergo
gratia dei illud leti aſſumamus
quod intelligere: querere ⁊ op: i
me conſequi nobis concedat ſa
cri ieiunii inſtitutoꝛ: adiutoꝛ ⁊ p̄
miatoꝛ. d. n. ieſus xp̄s. q cuꝫ p̄re
⁊. ſ. ſ. viuit ⁊ regnat p ſecula ſem
per. Amen.

¶ Feria quinta quadrageſime:
de conuerſione. ſer. 9

Anatus eſt puer i il-
la hora. Math. viij.
Talis ac tāta eſt di-
uina pietas erga ge-
nus humanū: ꝙ lꝫ hō varia ⁊ i
numera pctā ꝯmiſerit ſi tñ ab-
iecto vetuſtatis erroꝛe: ide toto
coꝛde ad Vitatis viā reuerti ve
lit. hūc ipſe clemētiſſimꝰ pr̄ ſuſci
pit ⁊ āplectit: ⁊ mediāte diuerſa
ꝯuerſiōe a quocūqꝫ ſpūali lan-
goꝛe quo tenebat opp̄ſſus beni
gne curat ⁊ ſanat. Et h ē qđ i-

qui thema preaſſumptum ⁊ in hodierno euãgelio recitatũ. In quo tria ſingularia documẽta habemus. ¶ Primũ dat oib⁹ dñis ⁊ patrib⁹ familias vt ſint vigilantes atq; ſoliciti ad ꝓcurandã ſalutem ſpũalem filijs ⁊ ſeruis ſuis : vti fecit fideliſſim⁹ centurio. Hoc tangit in prima par. euãgelij: vbi dr̃. Acceſſit ad eũ centurio ⁊c̃. ¶ Scdm documentũ eſt ꝓfunde humilitatis ad quã nos dñs ſuo admonet exẽplo: deſcẽdere volẽs ad centurionis ſeruũ ifirmũ ⁊ abiectũ Hoc tangit in ſcda par. euãgelij: vbi dr̃. Ego veniã ⁊c̃. ¶ Tertiũ documẽtũ eſt ꝙ ille q vult ab oi ifirmitate ⁊ langore curari: dʒ eſſe in vera fide fundatus Hoc tangit vltima par. euãgelij: vbi dr̃. vade ſic̃ credidiſti ⁊c̃. Et ſubiũgit. Sanatus eſt puer i. pctõr in illa hora qua ad deũ ꝯuertit. De qua ꝯuerſione hoc mane tria contemplabimur.

¶ Primo. Diffinitionem.
¶ Secundo. Certificationem.
¶ Tertio. Fructificationem.

¶ Primo ꝯuerſionis cõtemplari debemus diffinitionem. Ex dictis nãq; ſ. Tho. prima ſcde. q. cxiij. Et in. iiij. di. xvij. et Alberti magni in ſua poſtilla ſuper Lucã. Conuerſio ſic diffinit. Conuerſio eſt ordinata diſpoſitio aie ⁊ corporis in vitam eternã deo mouẽte. In hac diſfinitione ſunt quattuor genera cauſarũ. Ordinata. n. diſpoſitio dicit cãʒ formalẽ. Pro quo notãdũ ẽ dictũ Salomõis Eccl. vij. c. Solũmõ hoc inueni ꝙ fecerit deus hoieʒ rectũ: ⁊ ipſe ſe infinitis miſcuit qõnibus. Rectus qppe factus eſt hõ corpali figura: rect⁹ quoq; mirabili ordine potẽtiarũ. inq̃tũ. ſ. ps rõnalis: nãliter dʒ eſſe: principi deo ſubiecta: ⁊ ps inferior ſiue ſenſitiua ipſi ſuperiori ⁊ intelligẽtie parti. Et h̃ ẽ ordo minoris mũdi. ſ. hominis qui ab Ariſtotele ⁊ Auerroy. viij. Phy. minor mũdus appellat. Sic̃. n. maior mũdus in ſuo nãli ordine pulchre ⁊ optime diſpoſitus eſt : vt ait Ari. xij. Meth. Et. ij. de celo: ſic ⁊ minor mũdus nãliter eſt ꝯueniẽtiſſime in ſuo ordine ⁊ opatiõe diſpoſit⁹. Sʒ ſubiũgit Salomõ ipſe ãt ifinitis ſe miſcuit qõnibus. Naʒ dũ hõ mortalr peccat. hũc optimũ ordinẽ puertit. Rõ. n. refugit deuʒ: ſequens ſenſualem ptẽ: ita vt ipſa pars inferior reuerſo ordine diſponitur ad partẽ ſupiorẽ: Hãc idiſpoſitionẽ. beatus Bernardus abuſionẽ appellat dicẽs. Dñaʒ ancillari ⁊ ancillam dñari: magna abuſio eſt. Quid igitur eſt

conuerſio? Nihil aliud certe q̃ qđ erat indiſpoſitũ pp peccatũ diſponet: ⁊ qđ erat inordinatũ ordinari. Bñ ergo dr̃ ſm cãm formalẽ qđ ẽ ordiata diſpoſitio aie ⁊ corporis dicit cãʒ mãlẽ: qr oẽ recipiẽs vt dicit Ari. ij. đ aia ſe hʒ p modũ patiẽtis: ſe hʒ per modũ mae: qr mã eſt capacitat ⁊ receptio oium formarũ vt dic̃ Ari. i. phy. Et lʒ aia ſit actus ⁊ forma corpis eſt tñ mã ⁊ ſubiectũ gratie ⁊ virtutis ⁊ ꝯuerſionis. In vitã eternã dic̃ cãm finalẽ. Ad hũc. n. finẽ ꝯuertit peccator: pp hoc relinqt pctm̃: vt ſinẽ vltimũ ⁊ padiſum ꝯſequat. Iõ Iſa. xlv. Conuertimini ad me ⁊ ſalui eritis: oẽs fines terre. Et Tobi. xiii. Conuertimini itaq; pctõres ⁊ facite iuſtitiã corã deo credẽtes ꝙ faciat vobiſcũ miſericordiã ſuã. A deo mouẽte dicit cãm efficiẽtẽ. Deus glioſus mouet pctõrẽ vt cõuertat ⁊ pctm̃ relinqt. Eſt. n. de⁹ cã cuiuſlibet motus vt pʒ p phm. vij. ⁊. viij. phy. vñ. ⁊ Dauid ps. lxxxiiij. i pſona pctõris ait. De⁹ tu conuerſus viuificabis nos: ⁊ plebs tua letabit in te. De⁹. n. ille motor benigniſſim⁹ ẽ đ quo Ioel. ii. c. Conuertimini ad me i toto corde vr̃o: in ieiunio ⁊ fletu ⁊ planctu: ⁊ ſcindite corda veſtra ⁊ nõ veſtimẽta vr̃a. Et Ie. iii. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tñ reuertere ad me ⁊ ego ſuſcipiam te. Et Oſee vltimo. Cõuertere iſrl̃ ad dñm deũ tuũ qr corruiſti in iniqtate tua. Augu. iquit libro de eccle. dog. Monet ad q̃rẽdã ſalutẽ libertas arbitrii. ſʒ mouẽte pri⁹ deo vel iuitãte ad ſalutẽ. h ille. Nã tã alta tãq; mira eſt cõuerſio pctõris: vt ſolus de⁹ omnipotẽs ſit eius efficiẽs cã: pp qđ tria mirãda dubia declarãda pponunt. Et pmũ. Quid ſit mai⁹ opus aut creare celũ ⁊ terra: an ꝯuertere pctõrẽ: Ad hoc rñdet Au. ſup Io. xiiii. c. dicẽs. mai⁹ op⁹ ẽ: vt ex ipio qs iuſtus fiat q̃ creare celũ ⁊ terrã. Celũ. n. ⁊ terra trãſibit: pdeſtinatorũ ãt ſalus ⁊ iuſtificatio pmanebit h ille. Et h rõne nobiliſſimi terreni q ẽ gr̃a: vt h tãgit Augu. ⁊ rõne repugnãtie: qr in creatiõe nl̃la fuit nec potuit eẽ repugnãtia: ſʒ i ꝯuerſiõe: pt pctõr ſuo libero arbi. repugnare. ¶ Scdm mirãdũ dubium. Querũt ſacri theo. Q đ ẽ mai⁹ op⁹: an ꝯuertere peccatorẽ: an mortuũ ſuſcitare: Ad hoc rñdet Greg. iiii. li. dyalogorũ. ad petrũ diaconũ ſic d. Mai⁹ eſt miraculũ pdicationis verbo atq; orõnis ſolatio: pctõres ꝯuertere: q̃ carne mortuũ ſuſcitare. In iſto ⁊ eni reſu-

ſcitatur caro iterum moritura
in illo vero aia in eternū victu-
ra.hec ille.¶ Tertiū mirandū
dubiū.Querūt ipſi ſacri theolo
gi.Qđ eſt maius opus:glorifi-
care:vel beatificarē iuſtū: an pec
catorē ꝯuertere:vel iuſtificare:
Ad hec rñdet.ſ.Tho.pma ſcđe.
q.cxiij.ar.ix.dicēs.Donū gratie
iuſtificantis impiū:eſt maius.ſ.
ſm q̄ntitatē ꝓportionis ⁊ nō ſꝫ
q̄ntitatē abſolutā q̄ꝫ donū glo-
rie beatificātis iuſtū:qꝛ plus ex
cedit donū grē dignitatē ipij q
erat dignus pena:q̄ꝫ donū glo
rie dignitatē iuſti:q ex hoc ipſo
q eſt iuſtificatus eſt dignꝰ glīa.
Et ſic pꝫ pars prima ⁊ pncipa
lis diffinitō ⁊ mirabilitas ꝯuer
ſionis eſt oſtēſa.Nūc ad ſcđaꝫ
partem accedamus.

Secundo principaliter ꝯtēplari debemus cō
uerſionis certificatio-
nē.Quam primum.n. peccator
auertit ſe a peccato ⁊ ꝯuertitur
ad deū:certiſſimus eē dꝫ ꝙ deꝰ
ipſum acceptat ⁊ illi indulgētiā
exhibet.Quā certificationē tri-
plici rōne demonſtramus.
¶ Prima ratio.dr̄ preparatio.
¶ Scđa rō.dicitur ꝯtrariatio.
¶ Tertia rō.dicit̄ aſſimilatio.
¶ Prima rō.ad probādā certi
tudinē ꝯuerſionis dicit̄ prepa-
ratio.Pro cuius declaratione
nota fundamentū Phi in pri-
mo.⁊ ſcđo. ſeptimo . ⁊ octauo.
Metha.Et.ij.de aia.vbi dicit.
Actus actiuoꝝ ſunt in patiente
bñ diſpoſito.i.forma nō itrodu
citur niſi in mām determinatā
diſpoſitā:⁊ preparatā:videmus
enim qñ aliqua mā eſt prepara
ta ⁊ diſpoſita vltima diſpoſitio
ne ad formā.ipſa forma intro-
ducitur:vt pꝫ quādo cera eſt be
ne diſpoſita ⁊ preparata ſi po-
nat̄ ſigillū.Et ſic ligna cuꝫ ſunt
bene preparata ⁊ diſpoſita per
calorē de neceſſitate ſequit̄ for-
ma ignis.Aia vero q̄ꝫdiu eſt in
peccato mortali eſt indiſpoſita
ad receptionē forme.ſ.grē : qua
fit remiſſio peccatoꝝ:ſed ſi reci
pere vult opꝫ ipſam pparari ⁊
diſponi per ꝯuerſionē. Et tunc
deus benedictus in mente itro
ducet formam ſue ſanctiſſime
grē peccata dimittens ipſi aie.
Si.n.deus corpori organizato
⁊ diſpoſito in ventre materno
infundit formā ⁊ aiam rōnaleꝫ
qꝛ ſubiectū illud ⁊ corpus orga
nizatū eſt diſpoſitū:q̄ꝫto magis
dic̄.ſ.Doc.in.iiij.ſeñ.di.xvij.De
us īfundet ſuā gratiā in aia raꝫ
nobili.cū fuerit p ꝯuerſionē pre
parata.Idē.ſ.Doc.di.xv.Dicit
diuinā bonitatē decet: vbicūqꝫ
diſpoſitionem ſeu preparatio-
nem inuenit . ibi perfectionem

adijciat.Et hanc perfectionem
ſiue infuſionē ſuppoſita debita
pparatione.dicit.ſ. Doc. vt ſup
in.iiij.eſſe neceſſariā:ex pte dei
neceſſitate ſuppoſitionis. Naꝫ
ordine ſue ꝓuidētie ſuppoſuit:
vt oī māe vltima diſpoſitiōe p
parate:adijciat̄ forma.Ecce igr̄
facilitas ⁊ certitudo tue ꝯuerſi
onis o pcōr. Prepa igr̄ te iuxta
dictū.Amos.iiij. Prepa te i oc
curſuꝫ dei tui iſrl̄.Et eccl̄iaſtici.
ij.Fili accedēs ad ſuitutem dei
ſta in timore ⁊ ppara aiaꝫ tuaꝫ.
Et primi.R.vij. Prepate cor-
da vr̄a dño.Et ſic pꝫ pma certi
tudo.¶ Scđa rō ad ꝓbādā cer
titudinē ꝯuerſionis dr̄ ꝯtrario
Et p fundamēto aſſumo dictū
Phi.v.meth.In poſt pdicamē
tis.⁊ de ſen.⁊ ſen. vbi dic̄. Qui
recedit ab vno oppoſitoꝝ acce-
dit ad alteꝝ.verbi grā.Tu nunc
te ſepas ab igne q eſt calidus ⁊
vadis ad aerē qui eſt frigidus:
eſt neceſſe vt frigiditatē recipi-
as:⁊ ecōtrio q̄ꝫto magis appropi
quas igni:tāto magis ſentis ef
fectū ignis.Mō ad ꝓpoſitum.
Peccatuꝫ mortale eſt totaliter
oppoſitū deo. Peccator igit̄ cō
gelatꝰ gelu ⁊ frigor̄ pcti mortal̄.
ſi recedat ab eo ⁊ vadat ad ignē
diuini amoris p ꝯuerſionē:reci
piet gratiā ⁊ remiſſionē pctōꝝ.
Sic ēt accēdet̄ ⁊ liq̄fiet iſto ca-
lore ⁊ igne diuino: vt gutte la-
chrymaꝝ ab eo abūdāter fluāt
Et ſicut ad pſentiā ignis glati-
es reſoluit̄:ſic pctōr ꝯuerſus ad
deū ſubito obtinebit donū gra
tuitū ⁊ remiſſioneꝫ culparū. vñ
dr̄ Jaco.i.Cōuertimini ad me
⁊ ego ꝯuertar ad vos. Et Jac.
iiij.Appropinq̄te deo ⁊ appro-
pinq̄bit vobis.¶ Tertia rō ad ꝓ
bādā certitudinē ꝯuerſiōis dr̄
aſſimilatio:Dic̄.n.eccle.xiij.Oē
aial diligit ſil̄e ſibi.Et phs.viij.
ethi.Sil̄itudo ē cā vniōis.Et.v.
meth.Et in lib. pdicamentorū.
Predicamēto q̄litatis dr̄. vnū
i q̄litate facit ſil̄e.Exēpli gratia.
Magnes trahit ferꝝ ſil̄itudine
inq̄ꝫtū iprimit ferro quādā for
mā p quā aſſimulat̄ ei : vt dicit
Phs.Et illud qđ nutrit̄ trahit
ad ſe alimētū qñ ē ei aſſimula-
tū:vt pꝫ.ij.de aia. Mō ad pro-
poſitū nr̄m:dū pctōr icipit hr̄e
dteſtationē pctōꝝ ſuoꝝ:⁊ ꝯuerti
ad deū icipit aſſimilari ipi deo.
et q̄ꝫto feruētiꝰ ꝯuertit̄.tāto ma
gis ſimilat̄ deo . vñ phs.x. ethi.
Mō ſapiēs ē deo ſimillimꝰ.Et
Apuleꝰ de deo ſocratis. Nihil
generoſiꝰ ⁊ ſimilꝰ deo q̄ꝫ vir p
fecte bonꝰ q i tm̄ hoīes ceteros
antecellit q̄ꝫtū a dijs antecellit̄.
Dimitte ergo pctm̄ ⁊ ꝯuertere
ad deū:qꝛ indubitanter ſimilis
ei efficieris. Ecce igitur tribus

rationibus nãlibus pꝫ: ꝙ relin
qués pctm̃ ⁊ ↄuertens ſe ad de
um certiſſimus eſt:ꝙ deꝰ illũ ſu
bito ⁊ ſtatiꝫ acceptabit:⁊ remit
tens pctm̃: grãm infundet.ergo
ↄuertere. Sꝫ ⁊ auctoꝛes audia
mus hoc idẽ ↄfirmãtes. Scri-
bit in decre.de pe.di.i.§. Facili
us. In quacunqꝫ hoꝛa peccatoꝛ
ↄuerſus fuerit ⁊ ingemuerit:vi
ta viuet ⁊ nõ moriet. Et infra.
Cõuertimini ad me in toto coꝛ
de vr̃o:⁊ ego ↄuertar ad vos.cõ
uerſio autẽ dr̃ q̃ſi coꝛdis vndi-
qꝫ verſio. Si aũt coꝛ nr̃m vndi
qꝫ a malo ad deũ cõuertit moꝛ
tue cõuerſionis fructũ meretur
vt deꝰ ab ira ad miſericoꝛdiam
ↄuerſus pcti p̃ſtet indulgẽtiam
cui p̃mo.p̃parabat vindictã.h il
le. Et Jero.⁊ habetur.xciiij.di.c.
Dyaconi ſunt. Moderatio.n.
dei ac pietas:ſolũ noſtrũ reditũ
q̃rit:ac nos cupit lõga ſua boni
tate ſaluari. Si nõ ↄuertimur:
ſi duri colli ſumus:ſi i peccatis
vſqꝫ ad moꝛtẽ ꝑduramus.aſſi-
due peccantiũ nõ miſeret deꝰ.
h ille. Accipe exẽplũ de latrone
de quo nulꝗ legitur aliud boni
feciſſe.ſed in cruce ſuſpẽſus ſo-
lũ dixit. Memẽto mei dñe duꝫ
veneris in regnũ tuũ. Huic ſta
tim xp̃s benigniſſimus dixit.
Amẽ dico tibi:qꝛ hodie mecũ
eris in ꝑadiſo:vt pꝫ Luc.xxiij.
Et.xxvi.q.vi.c. Si preſbyter.
Et.c. Agnouimus. vbi Julius
papa ſic dicit. Latro vnius mo
menti penitentia.meruit eſſe in
paradiſo in hoꝛa vltime conuer
ſionis.hec ille.

Tertio p̃ncipaliter cõ-
tẽplari debemus con
uerſionis fructificatio
nẽ. Fructuoſa eſt vtiqꝫ ↄuerſio
peccatoꝛis. Nã ex ea. ¶ Duo-
decim fructus emanãt. ¶ Pꝛi
mo recuperat deũ. Quelibꝫ aia
rõnalis eſt tẽplũ ⁊ habitatio to
tius trinitatis. Hoc affirmat
apoſtolus p̃me coꝛ.iij. Neſcitis
qꝛ tẽplũ dei eſtis:⁊ ſpiritus ſan
ctus habitat in vobis. Et ſicut
in trinitate ſunt tres ꝑſone:pa-
ter.ſ.⁊ filiꝰ ⁊ ſpi.ſan.ita in q̃libet
aia ſunt tres camere. Pꝛima ca
mera eſt memoꝛia:⁊ i hac hitat
pr̃. Scḋa camera eſt itelligẽtia.
Et in hac hitat filiꝰ. Tertia ca-
mera eſt volũtas: ⁊ i hac habi
ta.ſpi.ſan. Jo.xiiij.dicit xp̃s pꝛo
ſe ⁊ pr̃e:⁊ ꝓ ſpũ ſancto. Ad euꝫ
veniemus ⁊ mãſionẽ apud euꝫ
faciemꝰ. Q̃ñ ergo peccatoꝛ ali
qḋ peccatũ moꝛtale cõmittit:re
cedit a tẽplo aie:pater ⁊ filius ⁊
ſpũs ſanctus ⁊ dyabolus luci-
fer mãmona:⁊ aſmodeus igre-
dit. Cũ vero homo peccatuꝫ re
linquit ⁊ ad deuꝫ ſe conuertit:
eijcitur dyabolus ⁊ recuperatur

ipſe deus pius ⁊ placatꝰ:ac aie
dulcis effectꝰ. Audi Jerony.de
pe.d.ij.c. Si eni ſuſcipimꝰ xp̃m
in hoſpitio pectoꝛis noſtri:ilico
fugamꝰ dyabolũ. Si peccaueri
mus ⁊ per pcti ianuam ingreſ-
ſus fuerit dyabolus:pꝛotinꝰ re-
cedit xp̃s.hec ille. ¶ Scḋo pctoꝛ
ſe ↄuertẽs letificat ãgelos. Nã
qñ hõ moꝛtaliter peccat:q̃tum
in ſe eſt ꝑturbat ⁊ affligit ſctõs
angelos:qui affectant ſalutẽ no
ſtrã:de qua plurimuꝫ gaudent
⁊ exultãt:dũ igit illud gaudium
ſubtrahit ab eis:dicunt ↄtriſta
ri:vt declarat.ſ.Tho.ſuper Jſa.
xxxiij. Angeli pacis amare fle-
bũt. Dũ vero peccatoꝛ ſe cõuer
tit tunc angeloꝝ exultant choꝛi.
Luc.xv. Gaudiũ eſt coꝛam an
gelis dei ſuper vno pctõꝛe peni
tentiã agẽte. ¶ Tertio peccatoꝛ
ſe ↄuertẽs gratificat omnes ſã
ctos.ſ.apoſtolos.martyres con
feſſoꝛes:⁊ virgines cum ceteris
ciuibus ſupernis. De hoc fru-
ctu ⁊ duobus ſuperiꝰ dictis au
di. Jſa.lv. In leticia egrediemi
ni ⁊ in pace deducemini.mon-
tes ⁊ colles cantabũt coꝛaꝫ vo-
bis laudeꝫ ⁊ oia ligna regionis
plaudent manu.hec ille. Nota
optimã expõnẽ. In leticia egre
diemi. Quãta leticia quãtũcun
qꝫ gaudiũ ſit in aia pctõꝛis dũ
relinquit pctm̃ ⁊ ↄuertit ſe ad de
um nullo pacto exp̃mi põt. Et i
pace deducemi:qꝛ ꝑ ↄuerſionẽ
a pctõ ſit pax int deũ ⁊ pctõꝛeꝫ.
Montes.ſ.pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊.ſ.ſ.q ſunt
mõtes altiſſimi ⁊ inacceſſibiles
Colles.i.ſcti ãgeli q deo iferio-
res ſunt:⁊ ei i nobilitate nature
ↄiũctoꝛes. Cãtabũt coꝛã vobis
laudem.i.ex leticia iubilabũt in
cõuerſiõe pctõꝛis. Et oia ligna
regionis plaudẽt manu.i.alij ſã
cti ⁊ ſancte feſtinant de pctõꝛis
cõuerſione. ¶ Quarto pctõꝛ ſe
ↄuertens:dyabolũ ↄtriſtat qui
eũ ad peccandũ induxit. O ſi vi
derctis oculis coꝛpoꝛeis dũ pec
catoꝛ ↄuertit: q̃uo dyabolus ſe
ipſuꝫ excruciat. Totus eni ꝑtur
bat.affligit.toꝛquet.ſufflat ſuſpi
rat:vlulat:⁊ vndiqꝫ ↄfundit.vn
de Jſidoꝛꝰ de ſũmo.bo.li.iij.c.v.
Si tẽptationes dyaboli a nob
expellimus:ſine dubio ille ↄfu-
ſus abſcẽdit. Et i decret.xvi.q.
ij.c.viſis dr̃.dolet dyabolꝰ ſatis
⁊ erubeſcit:caritatẽ quã in celo
nequit habere hoies ↄſtãtes ex
lutea mã in terra tenere. h ibi.
¶ Quinto pctõꝛ ſe ↄuertẽs eſt
ḋ ſtatu ſuo ſecurꝰ. De pe.d.vij.
c. Nemo.§. Qui egerit:qꝛ iam
plus eſt in ſpũ q̃ꝫ in carne:⁊ de
terreno celeſtis eſt effectus. De
conſe.diſtin.iiij.c. Non ex quo.
¶ Sexto aia ſua:deũ ſp reſpicꝗ
eũ creauit.poſtq̃ꝫ ñ eſt pꝯſſa tene

bris pctõꝝ.de pe.di.i.c. Venit.
Et de pe.d.iij. Ille rex. Et ꝺ pe.
d.iiij. Si ex bono. ¶ Septio eſt
pticeps oiuꝫ bonoꝝ q̄ fiūt in ec
cleſia dei.ꝺ pe.d.i. Agite. Et de
pe.d.vj. Quivult: vbi ſic dr̃. Cre
dēduꝫ eſt.n.ꝛ pietas fidei expo-
ſtulat credere ꝙ oēs elemoſyne
eccleſie ꝛ orōnes ꝛ opa iuſticie
ꝛ mīe ſuccurrāt cognoſcēti mor
teꝫ ſuā ad ꝯuerſionē. ¶ Octa-
uo recupat oē bonū qꝺ amiſit
per pctm̄.de pe.di.iiij. De ptu-
ſo. ¶ Nono ſibi augmentātur
bona tpalia ꝛ ſalus tpalis. xvi.
q.i. Decime. ¶ Decimo vita ſi-
bi plongatur.xi.q.iij. Epiſcopi.
¶ Vndecio qcqd agrit ꝛ ope-
rat̃ eſt in tuto.xxiij.q.vij. Quē-
admodū. ¶ Duodecio acqrit vi
tā eternā.de pe.d.vij. Baptiza-
tus. Altius dico: nullū eſt opus
in hoc mūdo: nullū mai⁹ eſt ꝛ ac
cepti⁹ ſacrificiū deo: ꝗꝫ ſit ipa cō
uerſio pctõꝝ: poſſunt.n.mlta eē
bona ꝛ ſacrificia que ab hoib⁹
efferūt̃ deo: tñ nihil deo magꝭ ē
ğtū: nihil ſibi magis carū: nihil
ſic ſue maieſtati placet: ꝗꝫ ꝯuer
ſio pctõꝛiſ. Audi. Ambr.i lib. de
padiſo. In cūctis ſacrificijs nul
lum eſt deo gratius: ꝗꝫ ꝙ inno
cēs ꝯſeruet inocentiā: ꝛ iniqu⁹
relinquat iniquitatē: hec ille. Et
Greg. ſuper Ezechi. Nullū oi
potēti deo tale ſacrificiū eſt: q̄le

zelus aiaꝝ. Sed qd longius p-
gredior? Ad ꝯfirmationē tante
veritatis audi notabile exēplū.
Legit̃ ſiqdeꝫ de beato Alberto
epo: viro magne ſctitatis: ꝙ cū
ſemel celebraret: ꝛ corp⁹ xpi cō-
ſecraſſet: quadā fiducia aiatus
dū ipſuꝫ corpus teneret i mani
b⁹ ait. Credo dñe ꝙ hic es ꝛ ita
firmit̃ teneo. Nō te leuabo: niſi
mihi idicaueris: qd poſſit hō: in
hac vita facē: ꝙ tibi ſit magꝭ ac
ceptū. In hoſtia tandē puer ie-
ſus apparēſ dixit. Alberte ſcias
nihil mihi accepti⁹: ꝗꝫ vt homo
viuens faciat elemoſynā. Naꝫ
in vita mihi grati⁹ eſt ſi dat vnū
denariuꝫ amore mei: ꝗꝫ ſi poſt
mortē aureū montē largiretur.
Scđm mihi gratū eſt: cū pecca
tor quātūcunqꝫ magnus ppter
me ꝛ mei amorē peccatū dimit
tit. Nihil.n.ab hoie in hac vita
mihi carius aut dulci⁹ fieri po-
teſt. Cōuertimini igit̃ peccato-
res: viſa ꝯuerſionis certitudie:
viſa facilitate: viſis fructib⁹: vi-
ſo ꝙ nihil eſt deo cari⁹. Cōuerti
mini inquaꝫ. Recedite a pctis.
Relīqte vitia: dimittite ſcelera.
Accedite ad deū: cū diſplicētia
veſtraꝝ offenſionū. Cōuertimi
ni dū temp⁹ adeſt. Nam ſpūs
ſanct⁹ ait Eccleſi.v. Nō tardes
cōuerti ad dñꝫ: ꝛ ne differas de
die in diē: ſubito enim venit ira

illius ꝛ in tempore vindicte di-
ſperdet te. Et ob hoc Lactātius
in.vj.lib.c.xxiiij. Hortās ad cō-
uerſionē inquit. Nemo eni po
teſt eſſe tā prudēs: tam circūſpe
ct⁹: vt aliquādo nō labat̃. Et id
circo deus: ibecillitatem noſtrā
ſciens: pro ſua pietate apperuit
homini portū ſalutꝭ: vt huic ne
ceſſitati cui fragilitas carnis ſb
iecta eſt: medicina penitētie ſub
ueniret. Ergo quicunqꝫ aberra
uerit referat pedē: ſeqꝫ ꝗꝫprimū
recipiat: ac reformet: hec ille.
Amen.

¶ Feria ſexta quadrageſime.
De peccato. Sermo.x.

M Ercedem non habe
bitis. Verba h ſacra
tiſſima originalit̃ ſcri
buntur. Mat.vj. reci
tatiue vero in euangelio hodier
no. Homines in hac mortali
fragiliqꝫ vita ſemetipſos exerce
ant in operib⁹ virtutū: humilita
ti vacent: deuotiōi incūbant: di
es ꝛ noctes in ieiunijs ꝛ ſacris
meditationib⁹ expēdāt: ſi tamē
aliqua peccati mortalis macu-
la fuerint iſecti: ad contēplandā
celſitudineꝫ diuine maieſtatis:
nequaꝗꝫ poterūt admitti: nō ex
talib⁹ operib⁹ aliquā mercedem
apud celeſtē patrem conſequen
tur. Teſtāte hoc ſaluatore nr̃o i
verbis p themate aſſumptis: ꝛ

in euāgelio hodierno recitatis.
In quo tria documenta habe
m⁹. ¶ Primū ꝙ inimicos no-
ſtros debem⁹ affectu parit ꝛ ef-
fectu diligē. Hoc tangit̃ prima
pte euāgelij qua dr̃. Diligite ini
micos veſtros: bñfacite his qui
oderūt vos. ¶ Scđm documē
tū eſt: ꝙ in hac ſacra quadrage
ſima qlibet elemoſynis ſtudeat
operā dare. nō ad inanē gloriā:
ſed vt celeſti pr̄i ꝯplaceat. Hoc
tangit̃ ſcđa parte euangelij vbi
dicit̃. Te aūt faciēte elemoſynā
neſciat ſiniſtra tua qd faciat de
xtera tua. ¶ Tertiū documentū
eſt: ꝙ orationi ſolicite vacare de
bemus. Hoc tangit̃ vltima par
te euangelij vbi dicit̃. Cum ora
ueris. Et deuote facientes ꝯſci
entias noſtras emundare pote
rimus: ab omni ſorde pcti mor
talis. De quo tria hoc mane vi
debimus.

¶ Primo. Diffinitionem.
¶ Scđo. Malignationē.
¶ Tertio. Punitionem.

¶ Primo peccati mortalis ꝯſi
derare debemus diffinitioneꝫ.
Diffinit̃ enim ſm quattuor ge-
nera cāꝝ.ſ.ſm cauſam efficien-
tem: malē: formalem: ꝛ finalem.
Primo igit̃ diffinit̃ peccatū ſꝫ
cām efficientē.ſ.nāqꝫ Doc.pria
ſcđe.q.lxxi.q.vi.arti.iij. Et dñs
Albert⁹ magn⁹.ij.ſen. diffinic-

de remiſſione peccatorum vide i miracul. fo. 75

tes pctm̄ ſm cauſam efficientē
ſequūt diffinitionē datā ab Au
gu.in lib.retractationū.Et i lib.
de duab⁹ aiabus.Et in decret.
xv.q.i.§. Sed ꝛ hoc.ſic dicēte.
Peccatū eſt volūtas cōſequē-
di vel retinēdi qḋ iuſticia vetat:
hec ille. Volūtas aūt eſt animi
mot⁹ ad aliqd vel nō euitādū vl
adipiſcendū ſm Augu.in eodē
lib.Et hētur in decretis.xv.q.i.
in principio. Volūtas igit̄ pra-
ua: eſt cā efficiēs peccati a deo
vt ſine ipſa nullū pctm̄ ꝯmittat̄
Sicut eni artifex eſt cā efficiēs
artificiati:ſic volūtas ē cā effi-
ciēs ꝛ magiſtra pcti. vñ Phs
iij.ethi. Virtus qdā volūtariū
eſt:ſilr ꝛ malicia. Et in.v.ethi.
Iuſtū eſt vt opus ſit volūtariū.
Et Aug.i lib.de vera religione
Et in lib.retracta.Et ponitur a
gratiano.xv.q.i.§.Sed ꝛ hec vſ
qꝫ adeo peccatū volūtariū ma
lū eſt:vt nullo mō ſit peccatum
niſi ſit volūtarium. Et.xv.q.i.c.
Nō eſt cuiqꝫ ꝙ noſtram aſcri-
bamus crīmen niſi noſtre vo-
luntati.Nemo nrm̄ tenetur ad
culpā niſi ꝓpria volūtate deſe
xerit.Nō hn̄t crimē que iſerun
tur reluctātib⁹ volūtaria tm̄ cō
miſſa:ſequit̄ delictoꝛuꝫ inuidia:
quā in alios deriuam⁹: volūta
riū ſibi militē elegit xp̄s:volūta
riū ſuū ſibi dyabol⁹ auctionat̄.

Neminē iugo ſeruitutis aſcri-
ptū poſſidet: niſi ſe ei prius pec
catoꝝ ere vēdiderit:hec ille.Eo
dē mō nec pena eterna:que cō
ſequit̄ ad peccatuꝫ meret̄ quis
cōdemnari:niſi ꝓpria volun-
tas adſit Bernard⁹ in ſmone.
Tolle ꝓpriā voluntateꝫ ꝛ nō
erit infern⁹.xxiij.q.iiij.c.Nabu-
chodonoſoꝛ. Vaſis ire nūquaꝫ
deus redderet iteritum niſi ſpō
taneū inueniretur homo habe
re peccatum.De hac voluntate
peccatuꝫ efficiente vide.viij.q.i.
c.ſciendū.xv.q.vj.c.i.ij.q.i.c. illō
xxij.q.iiij.c. Inter cetera. xxxij.
q.v.c.Ille.ꝛ.c. Sicut ꝛ diſt.xlv.
De iudcis.vnde ſi aliqs igno-
rantia inuincibili aliqd de gene
re maloꝝ faceret:non reputa-
retur ei ad peccatuꝫ:quia huiuſ
modi ignorātia tollit voluntari
um.ſm.ſ.Tho.pria ſcḋe.q.xxvi.
ar.iij.Et i decretis.xv.q.i.c.Ali
quos. Et.c.ſequenti.Sicut ecō
tra. Nullus poteſt mereri ſine
voluntate. vnde Ariſto.iij.ethi.
dicit.Nullus eſt beatus nolēs.
Et ſi aliquis ex mera violentia:
faceret actuꝫ ꝙ eſſet moꝛtale de
ſe:tamen in faciēte ſic violenta
to non eſſet peccatum:quia nō
voluntarium. Ita etiam ſi face
ret violenter actum de ſe bonū
nō eſſet meritori⁹. Ecce igit̄ ꝙ
volūtas humana eſt ſons ꝛ ori

go omnium peccatoꝝ.Ipſa eſt
cauſa efficiens ꝛ pricipalis om
niū tranſgreſſionum:omnium
preuaricationum. Ab ea ꝓce-
dunt peccata cogitationū: locu
tionum:ꝛ operationū: ꝛ omiſſi
onum:dei preceptoꝝ ꝛ eccleſie.
Hoc declarat veritas infallibi
lis dn̄s. Jeſus chriſtus. Matt.
xv.de corde enim.i.de volunta
te exeūt cogitationes male:ho-
micidia:adulteria:foꝛnicatiōes
falſa teſtimōia:blaſphemie:hec
ille.¶ Scḋo peccatum diffinit̄
per cauſam materialē ab Aug.
xij.libꝛo ꝯtra fauſtuꝫ.Et habet̄
in.ij.ſentē.di.xxxv. Peccatum
eſt dictū:vel factum: vel ꝯcupi
tum:ꝯtra legem eternam. Iſta
eſt materia de qua vt ita dicaꝫ
ſit peccatuꝫ.i.vel in dicēdo: vel
in operando:vel in cogitando.
Nam nō poteſt cōmitti pctm̄:
niſi vel cū lingua:ſicut blaſphe
mando deū vel ſanctos: detra
hendo ꝓximo:ſeminando diſ-
cordias:ꝛ hmōi vel opere ſicut
faciendo homicidia: adulteria:
foꝛnicationes:fenerādo:ꝛ huiuſ
modi:vel corde.ſ.cogitādo ma-
lum de deo:vel de ꝓximo:ꝛ ſic
de ſingulis:aut omittendo bo-
num neceſſariū.Nā ſicut calx:
lapis:ligna: ꝛ huiuſmodi ſunt
materia palatij vel domus: ſic
dictum:vel factuꝫ:vel ꝯcupitū

contra legem eternam eſt ma-
teria peccati.¶Tertio peccatū
diffinitur ſm cauſam formaleꝫ
a beato Ambroſio in libꝛo de
paradiſo ſic. Peccatū eſt pre-
uaricatio legis eterne ꝛ celeſti
um:inobediētia mandatoꝝ. In
obedientia eniꝫ mandatoꝝ dei
ꝛ eccleſie vocat̄ cauſa formalis
peccati:qꝛ dat formā ꝛ eſſe pec
cato. Sicut oꝛdo domus:altitu
do:lōgitudo:diſpoſitio: ꝛ hmōi
dat formaꝫ domui: ſic trāſgreſ
ſio diue legis ꝛ eccleſie dat eſſe
ꝛ formā peccato.¶Quarto diſ
finit̄ peccatuꝫ ſm cauſam fina
lem ab Auguſti.in primo libꝛo
de libero arbitrio. Peccatum
eſt ſpreto incōmutabili bono:
rebus mutabilib⁹ adherere. In
moꝛtali enim pctō ſemper eſt
auerſio a creatoꝛe: ꝛ ꝯuerſio in
ordinata ad creaturā. Voltaſſe
le ſpale al creatoꝛe:e voltaſſe la
faza ala creatura. Sicut enim
cauſa finalis domus eſt habita
tio:ita finis pcti moꝛtalis eſt de
ſpectio ſummi boni.ſ.dei:ꝛ ioꝛ-
dinata adheſio:ſiue ioꝛdinatus
amoꝛ ad creaturaſ:ad quas ho
mo inoꝛdinate cōuertitur.Con
uerſio enim inoꝛdinata ad pro
priam excellentiam:dicitur ſup
bia.Ad bona tempoꝛalia: dicit̄
auaritia.Ad delectatiōes vene
reas:dicitur luxuria.Ad cibum

⁊ potum dicitur gula: ⁊ ſic de aliis. Cōtēplare ibi. bono .i. deo: qui eſt ſummū bonū: verū bonū deſiderabile bonū: durabile bonum: ſuauiſſimū bonū: in quo ſolo aīa ſatiari pōt ⁊ repleri: rebus cōmutabilib⁹ adherere. i. bonis vilibus: bonis tꝑalibus: bonis momētaneis: ⁊ corruptibilibus: que nihil boni habent. Propterea conquerit deus de pctōribus. Iere. ii. c. O bſtupeſcite celi ſuper hoc: ⁊ deſolamini porte ei⁹ vehemēter: dicit dñs. Duo. n. mala fecit ppl's meus. Me dereliquerūt fontē aq̄ viue. Ecce auerſio. et foderūt ſibi ciſternas diſſipatas. Ecce ꝯuerſio que ꝯtinere nō valet aq̄s ſꝫ ille. vñ Aug. li. iiii. ꝯfeſ. ait. Redite ꝑuaricatores ad cor: ⁊ inherete ei qui fecit vos: State i eo ⁊ ſtabitis. Quieſcite in eo ⁊ quieti eritis: bonū qđ queritis ab illo eſt. hec ille. Ciſterne diſſipate ſunt bona hui⁹ ſeculi que abſq; deo nihil ſunt. Ideo Aug. viii. ꝯfeſſ. dicebat. Omnis copia q̄ deus meus nō eſt: egeſtas mihi eſt. Diſpliceret vtiq; cuilibet magno dño generoſo ⁊ liberali: ſi eius famuli ipſo relicto fauerēt ſuis capitalibus ⁊ vilib⁹ inimicis: Quāto magis idignari debet deus: qui eſt bonū infinitū: cum a nobis deſeritur ꝑ corruptibilem carnem: tranſitoriū mundū: ⁊ inimicum ei⁹ dyabolū: Sic pꝫ diffinitio per cām finalem. Et pro ꝯcluſione audi Auguſt. xii. de ci. dei. c. Scio in quo fit mala voluntas: id in eo fieri qđ ſi nollet non fieret. Et nō neceſſarios ſꝫ voluntarios defectus: iuſta pena ꝯſequitur. Deficit. n. non ad mala: ſed male. i. nō ad malas naturas: ſꝫ iō male: q2 cōtra ordinē naturarū ab eo qđ ſumme ē: ad id quod minus eſt. Neq; .n. auri vitiū eſt auaritia vel cupiditas: ſꝫ hominis peruerſe amantis aurū iuſtitia derelicta: que incōparabiliter auro debuit anponi. nec luxuria eſt vitiū pulchrorū ſuauiumq; corporū: ſed anime peruerſe amantis corporeas voluptates neglecta tēperantia: qua rebus ſpūaliter pulchriorib⁹ et incorruptibiliter ſuauiorib⁹ coaptamur. Nec iactātia vitium eſt laudis humane: ſꝫ aīe ꝑuerſe amātis laudari ab hoīe ſpreto ꝯſciētie teſtimonio. Nec ſuperbia eſt vitiū dantis ptātem: vel etiam ipſius poteſtatis ſed anime ꝑuerſe amantis poteſtatem ſuā: potētioris iuſtitia contempta. Ac per hoc qui ꝑuerſe amat cuiuſlibet nature bonum etiam ſi adipiſcatur: ipſe fit in bono malus et miſer meliore priuatus. hec ille.

Circa h[oc] de peccato vide ... ſermo 22 fo 84 co. 3. 4. 5. 6. 7 q[uod] ... potes aplicare ad omne peccatū ... ibi poſitas ... [illegible]

De peccato. Sermo .x.

Secundo principaliter peccati mortalis conſiderare debem⁹ malignationem. Sed quia mā ꝓlira nimis eſſet: tres tantū malignitates peccati annotabimus. Eſt. n. peccatum mortale tante malignitatis vt ſit.

¶ Primo in beſtialem naturā transformatiuum.

¶ Scdo. itellect⁹ obcecatiuū.

¶ Tertio diuine inimicitie cauſatiuum.

¶ Primo peccatū eſt in naturā beſtialem transformatiuum. Dicit. n. ſ. doc. ſcda ſcde. q. xxiiii. ar. ii. ad tertiū: q2 hō peccādo recedit ab ordine rationis ſꝫ quā vnuſquiſq; debet viuere. vt ait Ari. x. ethy. ideo ꝑdit dignitatē humanā: ⁊ incidit in cōditionē beſtiarū. Q2 formaliter hoc mō ꝓbatur. A quocunq; remouet diffinitio: remouetur ipſum diffinitum vt pꝫ per phyloſophū vi. topicorū: ſed propter peccatū homo priuatur ratione ſua. ergo propter peccatum homo nō remanet homo ſed beſtia. Minor eſt manifeſta. Nā diffiniendo hominē ſic dicim⁹. Homo eſt ſubſtantia animata ſenſibilis: rationalis: ſed per peccatum omnia hec auferūtur ab homine. igitur hō non remanet homo ſed beſtia. quod erat probādū. Et q2 hee ꝓprietates ꝑ peccatū auferātur ab hoīe: pꝫ diſcurrēdo. Primo. n. dicit hō eſt ſubſtantia: ſed peccatū facit ipſū hominem nō ſubſiſtere: q2 ſm Augu. ſuper Io. peccatū nihil ē ⁊ nihil fiūt hoies cum peccant. Scdo per peccatū aufertur ab hoie alia proprietas: qua dicit q2 ſubſtātia animata: ſed hō nō habens gratiam nō hꝫ vitam. Nā ezech. xviii. ⁊ xxiii. q. iiii. Si habes. Aīa que peccauerit ipſa morietur. Tertio per peccatū aufertur ab hoie alia. ꝓprietas. ſ. ſenſibilis. Nā dicit Ari. i. de aīa Per ſenſum ⁊ motū viuēs diſtinguit a nō viuente. De peccatorib⁹ aūt dr ꝓuer. xxiii. Verberauerūt me ⁊ nō dolui: traxerūt me ⁊ ego non ſenſi. Nullo eni ſenſu peccator ſentit. Q2 nō auditu: nō viſu: non guſtu: non odoratu: nō tactu. De quo apoſtolus. i. cor. ii. Aialis hō nō pcipit que ſunt ſpūs dei. Et pſ. cxiii. Os hñt ⁊ non loquētur niſi mala. Oculos hñt ⁊ non videbūt. Aures habent ⁊ nō audiēt. Nares hñt ⁊ non odorabunt. Manus habent ⁊ non palpabunt. Pedes habent ⁊ nō ambulabūt: niſi. ſ. ad currendum in malū. prouer. vi. Pedes eorū veloces ad currendū in malū.

Quarto ⁊ vltimo pp pctm̄ aufert vltia ꝓprietas ab hoie: q̄ ē rō: q̄ hō a ceteris aialib⁹ differt ⁊ q̄ ablata remanet beſtia: ſicut ſubtracta vnitate a qnario non remanet ãpli⁹ qnari⁹: ſ; q̄ternari⁹: q: forme ſpēs ⁊ diffinitiōes ſunt ſicut numeri: q̄tū ad additionē: vt iquit phs. viij. metha. Et hec veritaſ pt̄ ꝯfirmari per cōmētatorē. vij. meth. vbi dicit. Qui tollit a reb⁹ ꝓprias opationes: tollit ꝓprias eēntias. Nā vt ibidē ait. Vnūqdq; entium viuiſ opatione ſibi ꝓpria. Et ſic hō p pctm̄ a rōne diſcedēs: q̄ ē ꝓpria dr̄ia ⁊ nalis opatio hois nō ē āpli⁹ hō: q: nō ꝯuenit ſibi diffinitio hois. ſ; ē beſtia. Cōfirmaſ ⁊ oia hec p ph; dicētē. vij. ethy. Hō prauus ē deterior beſtia. Et. iij. ethy. Qui circa tactū ⁊ guſtu; delectanf: qb⁹ pticipāt reliq̄ aialia beſtiales eē videnf. Et iter Ari. in epła ad Alexandrū. Qui ſine rōne. aliqd faciūt tanq̄ crudeles ⁊ beſtiales odimus. Et Seneca. Quid intereſt in beluam trāſformari: aut ſub hois figura aium belue gerere: Et idē. Nōne tibi vr̄ beſtialior beſtia: rōnē hñſ ⁊ rōne nō vtēſ: Sz accedat Vitas ſacre ſcripture. Audi ps. xlviij. Hō cū i honore eēt nō itellexit: ꝯparatus ē iumētis iſipiētib⁹ ⁊ ſimilis factus eſt illis. Et eccles. iij. Dixi in corde meo de filijs hoium vt ꝓbaret illos deus ⁊ oſtenderet ſimileſ eē beſtijs. Et Apo. Ro. i. Et mutauerūt gloriā in corruptibilis dei: in ſimilitudinē imaginis corruptibiſ hois: volucrū ⁊ quadrupedu; ⁊ ſerpētiu;. Et Boe. li. iiij. de conſo. pſa. iij. Vides ne igitur ait: Ita fit vt qui ꝓbitate deſerta homo eſſe deſierit: cū in diuinā conditione; trāſire nō poſſit: vertatur in beluam. Et iterū ibidē. Euenit vt quē trāſformatum vitijs videas hominē eſtimare nō poſſis: ſed beluā. h illc. vnde ſuperbus poteſt dici leo auarus: vulpes luxurioſus porcus: iracundus: canis: rabidus: guloſus lupus: inuidus: baſiliſcus: accidioſus: aſin⁹: vanaglorioſus: pauo: timidus ad ꝯfeſſionē dicif lupus: iuuenes ⁊ inſtabiles ⁊ peccatores dicunf gaincilli. Et ſic de alijs. Nec mirū ſi hō per peccatū dicatur beſtia: cū etiā angelus lucifer ꝓpter peccatū dicitur draco. Apoc. xij. Et proiectus eſt ille draco magnus ſerpēs antiquus qui ſeducit vniuerſum orbē. ¶ Scd̄a malignitas pcti eſt itellectus obcecatiuū. Pro cui⁹ fundamēto notat dictū phi. v. ⁊ x. meth. ⁊ in lib. predicamētorū. Cecitas ē priuatio viſus vel p̄ncipij viſiui: in eo quod eſt aptu; natum hr̄e. Hoc ſuppoſito formaſ ratio ſic. Illud quod eſt p̄uatiuū luminis ſeu viſus anime eſt cā cecitatis ipſius: ſed peccatum mortale eſt priuatiuū luminis ſeu viſus aie ſeu p̄ncipij viſiui. ergo ē cā cecitatis ipſius anime. Maior ē nota per ſuppoſitū. Tenet cōſequentia ⁊ probaſ minor. Triplex lumē poteſt eſſe in anima itellectiua. Primū ē lumen nāle. Secundū eſt lumē gratie. Tertiu; lumen glorie: vt declarat ſcūs Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. xv. ar. i. duo vltia. ſ. lumē grē ⁊ lumen glorie: ſine dubio totalit tolluntur per peccatum. Primū aūt. ſ. lumē naturale nō totaliter tolliſ per peccatū ſed valde obſcuratur. Cōcluditur ergo q̄ ablato lumine ſeu principio viſiuo ab aīa intellectuali per pctm̄ mortale: fit ceca ipſa anima in parte intellectiua ⁊ ſpirituali. Patet hec veritas. Sopho. i. Ambulabunt: vt ceci: quia dn̄o peccauerunt. Sap. ij. Excecauit eos malitia eo⁊ ⁊ nō intellexerunt ſacrm̄ dei. Job. xxiiij. Ipſi fuerūt rebelles lumi: neſcierunt vias eius. Et Job. xxi. Dixerūt deo. Recede a nobis: ſcia; viarū tuarū nolumus. Et ps. lxxxi. Neſcierūt neq; intellexerūt in tenebris ābulant. Mat. xv. Sinite illos. ceci ſunt duces ceco⁊ Prouer. iiij. Via eo⁊ tenebroſa: neſciunt vbi corruunt. Auguſtinus in libro de natura ⁊ gratia. Preuaricatorē legis digne deſerit lux veritatis: qua deſertus vtiq; fit cecus. Confirmaſ per Gregoriu;. xlix. di. c. Hinc ⁊ eni; vbi ait. Cecus quippe eſt qui ſuperne contemplatiōis lumen ignorat: qui preſentis vite tenebris preſſus: dū venturā lucem nequaquā diligēdo cōſpicit: quo greſſu opis porrigat neſcit. Hinc eteni; prophetate anna dicitur in libro Regū. Pedes ſanctor⁊ ſuo⁊ ſeruabit ⁊ impij in tenebris cōticeſcēt. h illc. Exēplū notabiliſſimum hēo in Adā: qui ante peccatu; habuit cognitionē omnium ſcibilium: ita vt etiā precognoſceret incarnationē filij dei: impoſuitq; nomina rebus animat. Gen. ij. vbi dicitur. Omne qd̄ vocauit Adam anime viuentis: ipſum eſt nomen eius. Appellauitq; Adā nominibus ſuis cūcta animantia: ⁊ vniuerſa volatilia celi ⁊ oēs beſtias terre. h illc. Et tn̄ poſt pctm̄ decidit in tantam cecitatē vt abſcondere ſe exiſtimaret a facie dei ipſu; vocātis Vnde dicif geñ. iij. Cum audiſſet vocē dei ambulātis in paradiſo ad auram poſt meridiem

abſcondit ſe Adam ⁊ vxor eius
a facie dñi in medio ligni para
diſi. O miſer Adam. O infelix
homo O infortunatiſſima cre
atura: vbi cecidiſti per pctm̄: tā
tum lumē: tantū ſplendorē: tot
radios ſcientie naturalis: ⁊ iſu
ſe amiſiſti. tot tenebras: tot erro
res: tantā cecitatem incurriſti
vt fugere a facie creatoris: qui
vbiq; eſt tibi perſuaſeris. Sic
ois pctōr fit cecus. Perſuadet
ſibi fugere a diuina iuſticia ⁊ vin
dicta. Non videt periculū sic ⁊
inferni: nō intuetur diē mortis
Non reſpicit celū. Et ſic ꝓpo-
ſitum pꝫ. ¶ Tertia malignitas
peccati dicit̄ diuine inimicitie
cauſatiuū. Maligniſſimū pctm̄
mortale: ipm peccatorem inimi
cum ⁊ hoſtē dei facit. Sicut.n.
negās deū eſt inimicus dei: ſic
quilibet pctōr eſt inimicus eius
q: quotiens peccat mortaliter:
totiens deum negat: iuxta illud
apli ad Thitū pmo. Confitētur
ſe noſce deū: factis aūt negant.
Et Jero.xi.q.iij.c. Eſtimāt: ait.
Quotienſcūq; vincimur vitijs
atq; peccatis: totiēs deuꝫ nega
mus. hec ille. Ex quo ſequit̄: q̄
pctōr eſt inimicꝰ ⁊ odioſus deo.
vñ Sap. xiiij. dicit̄. Similiter
odio ſunt deo ipius ⁊ impietas
eius. Eccliaſtici.xij. Altiſſimus
odio hēt pctōres ⁊ miſertus eſt
penitentibus. Et. ps.v. O diſti
oēs qui operant̄ iniquitatē. Et
ps.xxx. O diſti obſeruātes vani
tates ſupuacue. Et.ps.xl. Dile
xiſti iuſticiā ⁊ odiſti iniquitateꝫ
Et ps.cxviij. Iniquos odio ha
bui. Et malachi.primo. Dilexi
Jacob: Eſau āt odio habui. Et
Judith.v. Deꝰ.n. illoꝝ odit ini-
quitatē. Et ꝓuer.vi. Nominās
aliqua pctā mortalia dicit. Sex
ſunt que odit dñs ⁊ ſeptimū de
teſtatur anima eius. Et Augu.
xij. de ci.d.c.iij. Dicunt̄ auteꝫ in
ſcripturis inimici dei: qui non
natura ſꝫ vitijs aduerſant̄ eius
imperio: nihil ei nocere valētes
ſed ſibi. Inimici enim ſunt reſi
ſtendi voluntate: nō ptāte ledē-
di. Deus nāq; incōmutabilis
eſt: ⁊ oīno incorruptibilis. ideir
co vitiū quo reſiſtunt deo: qui
eius appellant̄ inimici non eſt
deo: ſꝫ ipſis malum. Neq; hoc
ob aliud: niſi q: corrūpit in eis
nature bonū. Natura igit̄ ꝯtria
non eſt deo. ſꝫ vitiuꝫ: q: qd̄ ma
lum eſt: ꝯtrium eſt bono. h̄ ille.
O maxima malignitas. eſſe in
odio nō regis: nō ipatoris: non
pape ſꝫ dei creatoris ⁊ redēpto
ris. et ſic claret ſcđa ps pncipal.

T Ertio principaliter cō
ſiderare debemus pec-
cati punitionem: quam
omiſſis allegatiōibus: practice

ſic diſcurremꝰ. Cur nāq; O de
us eterne: tā nobiliſſimos ſpūs
ex habitatiōe celi empyrei: ⁊ ex
tāta glia excluſiſti: per lo pecca
to: vt vindictaꝫ faceret de pctō.
Cur primos parētes de paradi
ſo deliciaꝝ in huc mundum tot
calamitatibus ⁊ miſerijs plenū
eieciſti: per lo peccato. Cur totū
mūdū aquis diluuij emerſiſti:
Cur quinq; ciuitates: ſodomā:
gomorrā: ſeboi: adamā: ⁊ ſegor:
flāmis ⁊ ſulphure cōſumpſiſti:
per lo peccato. Cur pharaoneꝫ
cuꝫ tanto exercitu egyptiorum
in mari profundaſti: per lo pec
cato. Cur oēm populū iudaicuꝫ
egreſſum ex egypto: cuiꝰ nume-
rus fuit ſexcentamilia a. xxviij.
annis ſupra: exceptis mulieribꝰ
⁊ paruulis in deſerto mori feci
ſti: ſeruatis tm̄ caleph ⁊ Joſue:
per lo peccato. Cur ieruſalem
funditus euerſiſti ⁊.xxx. iudeos
pro vno denario: cuius precio
octoginta ſeptem milia vendi-
ta fuerunt: ⁊ decies centena mi
lia qui fame ⁊ gladio perierunt
ita conſumpſiſti: per lo peccato.
Cur regnum perſarum: regnuꝫ
caldeorum: regnum macedoni
cum: regnum cartaginenſe: re-
gnū romanorum deſtruxiſti: p
lo peccato. Cur tāta ſeuitia: tā
ta ſtrage: tanto cruore: chriſtia-
nos filios tuos de qlla canaya
de turchi deſtrui ⁊ mori pmiſi
ſti: Per lo pctō. Cur ſponſam
tuā eccleſiā tam dulci ⁊ precio-
ſo ſanguine decoratam: ab illis
ſpurciſſimis fedari facis: per lo
peccato. Cur tot eccleſias: tem-
pla ⁊ oracula permittis che ſia
no fate ſtalle e mādadore de ca
ualli: per lo peccato. Sed ⁊ cur
o pater eterne vnicum ⁊ dulciſ
ſimū: filium tuū incarnari: ven
di: capi: ligari: flagellari: nudari:
ſpinis coronari: crucifixi: cocla-
uari: ⁊ tā crudeliter mori volui-
ſti: per lo peccato. Nam me hu
mana natura ſuo peccato offen
derat. Cur oēs q a ſiniſtris crūt
in iudicio vniuerſali cum dya-
bolo in infernuꝫ detrudes.. per
lo peccato. O igit̄ pctōres miſe
ri: O peccatores ceci. O pctō-
res ſomnolēti. O ſurdi. O mū
dani. O fedati in omni fece pec
cati: aperite oculos: ſurgite: di-
mittite peccatū odite peccatum
poſtponite omnino peccatum.
Reuertimini ad clemētiſſimū
⁊ benigniſſimum deum cuꝫ ve
ra emendatione peccatoruꝫ ve
ſtrorum: vt punitioneꝫ eius ter
ribilem euadere valeatis ⁊ ad
optatam gloriam peruenire.
Amen.

¶ Sabbato. De peccato in cō-
muni ſermo.xi.

E Rat coꝛ eoꝝ obceca
tum. Scribūtur hec
verba originaliter.
Math.vj.c. Recita-
tiue autē in euāgelio hodierno.
Quāquā heri de peccati mōta
lis mā:p qđ dina maieſtas ad
irā merito prouocat:diffuſe ſa-
tis predicauerim:pro maiori tñ
ꝛ clariori declaratōe veſtra:me
cum aio decreui de ipſo iteruꝫ
velle tractare. Hoc eſt enim il
lud execrandū deteſtandumqꝫ
maluꝫ:quo mēs humana lumi
ne ſupno deſtituta:ceca pariter ꝛ
obtenebrata redditur. Teſtante
hoc euāgeliſta Marco in the-
mate aſſumpto:qđ de apoſtoliſ
lꝫ dictū ſit ꝯgrue:tñ referri pōt
ad vniuerſos in pctō moꝛtali cō
ſiſtētes:quibꝰ dicit. Erat coꝛ eo
rū obcecatū:que ſunt verba ho
dierni euāgelij. In quo tria ſin
gulariter documēta habemus.
¶ Primū dat cuilibet penitē-
tie naviculā itrāti:vt ſit aioſus
ꝛ foꝛtis:qꝛ a vento multiplicis i
pugnat teptatiōis. Hoc tangit
prima euangelij parte.vbi dicit
Erat ventꝰ ꝯtrarius eis. ¶ Se
cūdū documētuꝫ:ꝙ ñ debemꝰ
eſſe faciles ad credendū cuilibꝫ
appitioni:exēplo apłoꝝ.de qui-
bꝰ ſcđa pte euāgelij dicit. Q̄ð vi
dētes xpm ſup mare ambulātē
ꝛ q̄ſi diuinitatis ſignū oſtendē-
tem:nō crediderūt ipm eſſe:ſed
fantaſma putauerūt. ¶ Tertiuꝫ
documentuꝫ eſt:ꝙ cuꝫ fuerimꝰ
de pnie naui egreſſi cognoſce-
mus deū ſicuti apłi:ꝓut tangit
in vltia pte euāgelij.vbi dr. De
naui egreſſi ꝛc.quem tñ nullus
cognoſcē pōt exiſtēs in peccato
moꝛtali. De quo etiā hoc mane
tria conſiderabimus.
¶ Primo. Grauationē.
¶ Scđo. Deprauationē.
¶ Tertio. Deteſtationem.
¶ Primo ꝯſiderare debemus
pcti grauationē. Nā vt colligit
ex dictis.ſ. Doc.pma ſcđe.q.lxx
iij. Et ex ſnia Auguſtini in lib.
de pnia. Et ex decretis.de pe.
di.v.c.i. Et ex iure:cōſulto.ff.de
penis.l. Aut facta: Quidē ꝛ ca-
nonizatur in decre.de pe.di.i.c.
Aut facta. vnum pctm̄ eſt gra-
uius altero: quod quadruplici
ratione declaratur.
¶ Primo. ratione cauſe effi-
cientis.
¶ Scđo. rōne cauſe mālis.
¶ Tertio. rōne cāe foꝛmalis.
¶ Quarto. rōne cauſe finalis.
¶ Prio dico ꝙ pctā q̄ ex deli-
beratiōe ꝓcedūt:tanto grauio-
ra ſunt:q̄ꝫto maioꝛ eſt ea faciēs
aut cōmittēs.vnde Iuuenalis.
O ē animi vitiū tāto ꝯſpectius
in ſe. Crimē hꝫ:q̄ꝫto maioꝛ qui
peccat habet. Cum quo concoꝛ

dat Iſidoꝛus in.ij.de ſum. bo.
Tāto maius cognoſcit eſſe pec
catū:q̄ꝫto maioꝛ: qui peccat ha
betur. Et Hylarius. xxv.q.i.c.
Nulli fas ſic ait. Si qdē maio
ri reatu delinquit:q potioꝛi ho-
noꝛe fruit. Et grauioꝛa facit iu-
dicia pctōꝝ ſublimitas peccan
tiū. Et hoc ꝓpter tres rationeſ.
Primo rōne reſiſtētie. Scđo
rōne igratitudiniſ. Tertio rōne
ſcādali. ¶ Primo pctm̄ aggra-
uat rōne reſiſtētie. Nam maio
res facilꝰ pñt reſiſtere peccato
vtpura qui accedūt in ſcia ꝛ vir
tute. Luc.xij. Seruꝰ ſciēs volū-
tatē dñi ſui ꝛ nō faciēs: pla.va.
multis. Sic ſunt mali theolo.
phi.iuriſte:oꝛatoꝛes:q ſciēter cō
mittūt peccata. Et idē mali reli
gioſi:pſbyteri:monachi ſciētes
regulā ꝛ ꝯſtitutiōes:tales ſunt
ſimiles demonibꝰ ſciēter peccā
tibꝰ. Et iſti poſt pctm̄ peioꝛes ef
ficiūtur:qꝛ ſpūs neq̄ꝫ reuertitur
cū ſeptē alijs ſpiritibꝰ neqoꝛibꝰ
ſe. Mat.xij. ¶ Scđo rōne igra
titudinis:qꝛ oē bonum quo qs
magnificatꝰ ē dr bñficiū cui hō
fit igratꝰ peccādo. Et q̄ꝫtuꝫ ad
hoc q̄libet maioꝛitas ēt i bonis
tpalibus pctm̄ aggrauat: vtpu-
ta maioꝛitas iperialis: regalis:
ducalis:pncipis: rectoꝛis ꝛ cu-
iuſlibet officialatus: militature
ac ꝓeminētie. In ſpūalibꝰ etiaꝫ
maioꝛitas aggrauat pctm̄:papa
tus:cardinalatꝰ:epatuſ:ſacerdo
talis oꝛdo:diaconatꝰ: ſubdiaco
natꝰ. Et iō de igratiſſimo iuda
dr Io.xix. Propterea q tradi-
dit me tibi.maiꝰ pctm̄ hꝫ. Et iſti
ēt maioꝛē penā patient q̄ꝫ iferi
oꝛes ſꝫ illud ſap.vi. Potentes
potēter toꝛmēta patient. Et ibi
dē. Foꝛtibꝰ foꝛtioꝛ iſtat cruciatꝰ
Itē rōne igratitudis aggrauāt
pctm̄ diuitie:nobilitas:ciuilitas
pulchritudo foꝛtitudo ꝛ hmōi
bona. Et grauat p hoc peccatū
xpiani magiſ q̄ꝫ iudei. Et exiſtē
tis i ſacramēto mrimonij ma-
gis q̄ꝫ ſoluti. ¶ Tertio rōne ſcā
dali ſiue mali exēpli. Vñ Gre.
i paſtoꝛali ꝛ hētur di.lxxxiij. Ne
mo ampliꝰ in eccłia nocet q̄ꝫ p-
uerſe agēs:nomē vel oꝛdinē di
gnitatis hꝫ.delinquētē nāqꝫ eū
redarguere nullus pſumit. In
exēplū culpa vehemēter extēdit
qñ pro reuerētia oꝛdinis pctoꝛ
honoꝛat.h ille. Quid dicemus
de rectoꝛibꝰ ciuitatis:q tpe na-
tal ludunt ad aleas ꝛ tpe carniſ
priuij vadūt maſcarezati ꝛ ſunt
pmi ad ludum. Dic.n.ſ.Tho.ꝙ
pctā magnoꝝ ad pluriū notitiā
pueniūt ꝛ magis hoies ea idi-
gne ferūt. Quid de pribuſſami
lias q ſūt cā tot pctōꝝ ex malo
exēplo. Et ſic pꝫ q circūſtātie ex
cā efficiētc.ſ.dignitatiſ diuitiaꝝ

mali exempli aggrauant pctm̄. Audi deniq; Chriſo. dicentem xl. d. Homo chriſtianuſ fortiter cadit i peccatū ꝓpter duas cauſas: aut pp magnitudinē peccati: aut altitudinem dignitatis. Et. xxxij. q. vij. Quēadmodum.

¶ Scdō aggrauatur peccatum ex cauſa materiali. Et hoc eſt ꝓpter perſonā in quaȝ peccatur. Quanto. n. perſona cui iniuria ſeu offenſa infertur eſt excellentior: tanto grauius eſt peccatuȝ vnde qꝛ ꝑſona diuina: ſiue eēntia eius eſt infinite excellētie: iō peccata que immediate cōmittūtur cōtra ipſum deū ſunt grauiſſima ſicut ydolatria: blaphemia infidelitas: periuriū: fractio voti: hereſis: diuinatio: ſortilegia: incantationes: ⁊ hmōi. Et ex hoc ſeqtur: ꝙ grauius eſt peccatū ſi offenditur ꝑſona que eſt magis cōiuncta deo: deo auteȝ tanto magis aliquis coniungit quāto eſt virtuoſior: vel deo ſacratior. Et iō iīuria illata tali ꝑſone magis redundat in deum iuxta illud. zach. ij. Qui tetigerit vos: quaſi tāgat pupillā oculi mei. Et ṗs. ciiij. Nolite tāgere chriſtos meos: ⁊ in ꝓphetis meis nolite malignari. Et hoc grauiſſime peccāt blaſphematores humanitatis xp̄i beate virginis ⁊ ſctōꝝ: ſacrilegi ⁊ corruptores monialium: detractores ſuoꝝ dei: ꝑſbyterorū ⁊ religioſoꝝ: ⁊ pizocharaꝝ. Et ex hoc ēt aggrauatur pctm̄ ſi ꝑſona contra quā peccaẗ eſt cōiuncta peccanti: vt portare odiū fratri carnali: ꝯmiſceri affini: vl̓ aliter cōiuncte ſibi perſone cōiunctione nāli vel beneficijs. Nā peccās in cōiunctam perſonā videẗ in ſeipſum peccare: ⁊ pro tāto grauius peccat. ſm illud. Eccliaſti. xiiij. Qui ſibi neq̄ȝ eſt: cui bon⁹ erit. Itē aggrauaẗ pctm̄ ſi ꝑſona ſit in dignitate poſita: ⁊ contra ipſam peccaẗ. Et ideo pctm̄ qđ ſit in perſonā publicaȝ: puta regē: principē: rectorē: officialeȝ eſt grauius q̄ȝ peccatū qđ committiẗ cōtra ꝑſonā priuatā: i co ꝙ plures tangit. vnde ſpāliter diciẗ Exo. xxij. Principi populi tui non maledices. Et ſimiliter iniuria que fit famoſe ꝑſone eſt grauior: qꝛ redūdat in ſcāda lū plurimoꝝ vt dicit. ſ. Tho. Et ꝯcordat lex humana: qꝛ graui⁹ puniūtur delicta que ꝯmittunẗ i ꝑſonā ṗncipis q̄ȝ alia. C. ad. l. Iuliā. maieſtatis. l. Quiſqs. Et canonizaẗ. vi. q. i. Si qs. Et ex hoc graui⁹ peccāt qui detrahūt ṗdicatoribus ⁊ cōfeſſorib⁹: vel contra ipſos iniurias inferunt ⁊ huiuſmodi.

¶ Tertio aggrauatur peccatuȝ ex cauſa forma

li. Qđ ſic probaẗ. illa peccata q̄ ſiūt cū intēſiori ⁊ maiori ac firmiori actu volūtatis ſunt grauiora. Sȝ peccata q̄ fiunt ex cōſuetudie ſiūt cū maiori itēſiori actu volūtatis. ḡ ſunt grauiora. Pȝ hoc ex̄ de ſymonia. c. Nō ſatis. Cōſuetū nō minuit pctm̄: ſȝ auget. Et extra de ꝯſuetudie. c. vl. Tāto ſunt grauiora peccata. q̄to diutius infelicē aiaȝ detinēt alligatā. Nā pctm̄ qđ eſt ex ꝯſuetudie. ſit hoi ꝯnāle ⁊ difficiliter curabile: qꝛ ex ꝯtemptu ꝯmitti vr̄. vn̄ phs i lib. de Memo. ⁊ Re. dicit. Cōſuetudo eſt altera nā. Et. vij. Ethi. ait. Difficile ē reſiſtere ꝯſuetudini: quia aſſimilaẗ nāe. Et in. ij. Metha. praua ꝯſuetudo ipedit cognitionē veritatis qꝛ ꝯſuetis obedim⁹ ⁊ tanq̄ȝ cōſueta iudicamus. In ꝯſueta aūt incōueniētia ⁊ inopinabilia. hec ille. Iō ſicut a cibo ⁊ potu ⁊ ab alijſ nālib⁹: ita a ꝯſuetis difficiler abſtinem⁹. vn̄ Aug. viij. lib. ꝯfe. Velle meū tenebat inimicuſ: ⁊ idē mei cathenā fecerat ⁊ ꝯſtrinxerat. Quippe ex volūtate ꝑuerſa facta ē libido: ⁊ dū ſuiẗ libidini facta ē ꝯſuetudo. ⁊ dū ꝯſuetudini n̄ reſiſtiẗ: facta eſt neceſſitas: qb⁹ q̄ſi anulis ſibimet inexis cathenaȝ appellaui. h ille. Et iteꝝ Ari. ij. Ethi. Ex frequētatis actib⁹ generaẗ habitus. Et in lib. ṗdicamētoꝝ. Habitus ſunt ꝺ difficili mobiles. Hitus igiẗ vitioꝝ ē difficilis remotiōis. Iō grauioris offenſionis ⁊ ſanatiōis. vn̄ Aug. ⁊ hẽtur. de pe. di. iij. Inanis. vuln⁹ iteratū tardi⁹ ſanaẗ. Iō diẗ Oui. in lib. de remedio amoris. Principijs obſta: ſero medicia paraẗ. Cū mala ꝑ longas cōualuere moras. Quarto aggrauaẗ ex fine. Ait. n. Ari. iiij. Topi. Et. ij. Phy. Et. ij. de aia Cuius finis malus ipm̄ quoq; malū eſt. Quāto igiẗ finis ē peior. tāto graui⁹ eſt pctm̄. Exēpli grā. vn⁹ fornicaẗ cū mulieẗ: hoc fine vt delecteẗ: alter cū eadē vt eā vituperet ⁊ attinētes ei⁹. Finis ſcōi eſt peior: iō peccatū ei⁹ graui⁹. Itē q fornicaẗ vt iterficiat multo graui⁹ peccat q̄ȝ ſi ſolū fornicaẗ. Aggrauanẗ ēt peccata ex multis alijs cauſis q̄ poſſent cū ſuis rōnib⁹ adduci. ſȝ ne ſim ꝓlixior. breui verbo aliud explicabo. Aggrauaẗ peccatū ex numero: qꝛ quotiēs qs peccat totiens deū offendit ⁊ culpe reatuȝ icurrit. vn̄ i ꝯfeſſione de neceſſitate ſi eſſȝ poſſibile: hn̄dus ē numerus pctōꝝ mortaliuȝ: vt dīt Theo. i. iiij. Itē aggrauaẗ pctm̄ ex motiuo. ſ. q̄ impulſu vl̓ tēptatione: maiori. vl̓ minori. Itē aggrauaẗ pctm̄ ex mō. ſ. quomō

peccauit.nāliter vel innaturaliter. Itē aggrauat̄ ex multitudine:q₂ adhibent̄ mediatores ⁊ internūcij:quoꝝ peccatoꝝ peccās eſt cā ṗncipalis:⁊ ipſi ꝑticipes criminis. Itē aggrauat̄ ex etate.fornicatio eſt grauior in ſene q̄ȝ in iuuene. Itē ex ſexu:graui⁹ vir peccat in eodē genere peccati q̄ȝ mulier. Itē aggrauatur ex quātitate:vt furari centū. grauius q̄ȝ decē. Itē magis aggrauatur ex actu q̄ȝ ex ſola cogitatione vel locutione pctm̄.n. ex voluntate in actū deductū. graui⁹ eſt:q₂ in actu peccati exterioris fit maior deordinatio ipſius voluntatis:q̄ȝ dum exiſtit in volūtate ceteris parib⁹. Itē grauatur peccatū ex ipſo genere peccati. Nā grauius eſt blaſphemia q̄ȝ mendaciū.grauius homicidiuȝ q̄ȝ furtū.graui⁹ adulteriū ⁊ ſodomia:q̄ȝ ſimplex fornicatio. graui⁹ detractio q̄ȝ furtū: ſuſurratio. q̄ȝ detractio. Aggrauat̄ ex loco:q₂ graui⁹ ē pctm̄ ꝯmiſſuȝ i eccl'ia q̄ȝ ex̄: vt ibi vagezare ⁊ hmōi. Itē ex tp̄e q₂ mai⁹ pctm̄ ē i feſtis ⁊ in vigilijs ⁊ tp̄ib⁹ ſacris. Patēt.h.xix.d.c.Nulli.Et.l.d.Quia tu.⁊.xi.q.iij. Precipue. Et.xxv.q.i.c. Nulli. xxxij.q.iiij.In eo.Et de pe.d.v.Conſideret:⁊.xxxij.q.v.Qui viderit.⁊.ff.de re militari.l.omne delictum.§.Augetur:⁊.C.l.iuliā.de adulterijs.l.graccus.

Secūdo ꝑ̄ncipaliter cōſiderare debemus peccati depꝛauationē. Miſer.n.peccator dum committit peccatū mortale:efficitur pauꝑ inops ⁊ calamitoſus. Nā totū ſpūale theſauꝝ ꝑdit. ¶ Et primo gratiā gratū faciētē. Rō q₂ peccatū mortale eſt offenſa dei offenſa autē ⁊ gr̄a opponūtur. Ex hoc.n.aliqs repellit̄ a gr̄a alterius ex quo offendit eū.igitur gr̄a ⁊ peccatū mortale ſimul eē nō pn̄t in eodē ſubiecto. Gratia aūt eſt theſaurus īfinitus iuxta illud. Sap̄.vij. Infinitus.n. theſaurus eſt hoibus quo q vſi ſunt ꝑticipes facti amicitie dei. Scdo ꝑdit virtutes theologicas:⁊ morales. Nā fides ꝑ peccatū mortale occidit̄ Jacobi.ij. Fides ſine opibus mortua eſt Et iteꝝ. Fides ſine opib⁹ ocioſa eſt. Itē ſpē perdit. Spes.n.q̄ habetur a peccatore dicit̄ preſumptio. Spes aūt vera habet̄ ab illis tm̄ qui ſunt boni. Pſ̄. xxxvi. Spera in domino ⁊ fac bonitatē. Itē caritatē ꝑdit:que cū mortali eſſe nō poteſt in aīa ij.cor.vi. Que.n.participatio iuſticie cum iniquitate:aut que ſocietas lucis ad tenebras. Peccator.n.plus diligit creaturam

q̄ȝ deū:q₂ fruitur creatura vt dixit Aug.de doc.chriſtiana. lib.i. Itē prudētia nō eſt in peccatore. Que.n.prudentia eſt in illo: qui ꝑ̄ponit creaturam creatori. amaꝝ dulci: tenebras luci.dyabolū deo.infernū paradiſo. Et tandē pctōr ꝑdet vtrunq₃.ſ.creatorē ⁊ creaturā. Et ſic facit cōtra regulam prudētie. Quicqd agis prudēter agas ⁊ reſpice fineȝ. Ideo dicunt̄ huiuſmōi nō prudētes:ſ₃ ſtulti. Eccl'e.i. Stultoꝝ infinitus eſt numerus. Itē iuſticia nō remanet in peccatore:q₂ nō reddit deo qđ ſuuȝ eſt ſ.honorē ⁊ obedientiaȝ. Malachi.i. Filius honorat prēm:ſeruus dn̄m ſuum. Si ergo pater ego ſuȝ vbi eſt honor meus? Et ſi domin⁹ ego ſum:vbi ē timor meus dicit dn̄s exercituū. Iteȝ fortitudo nō eſt in peccatore:q₂ a peccato ⁊ a debili temptatione ſe ſuperari permittit. Iſay.i. Erit fortitudo veſtra vt fauilla ſtupe: ⁊ opus iterū quaſi ſcintilla. Itē tēperātia in eo nō remanet:qn̄ quidē non refrenat paſſiones animales:gule: luxurie: ire:ligue:ſed ſicut equus ⁊ mulus eſt:quibus nō eſt itellectus Item perdit dona ſpūs ſancti que ſunt ſeptem Iſay.xi. Sapientia ⁊ intellectus. Conſilium: Fortitudo. Scientia:pietas:⁊ timor dn̄i. Itē perdit omnia merita que olim homo in gr̄a conſtitutus acqſierat. Ezech.xviij. Si auerterit ſe iuſtus a iuſticia ſua ⁊ fecerit iniquitatē ſ̄m omnes abhominatiōes quas operari ſolet impius. nunquid vita viuet:omnes iuſticie eius q̄s fecerat non recordabuntur. In preuaricatiōe ſua qua preuaricat⁹ eſt ⁊ in peccato ſuo qđ peccauit in ipſo morietur. hec ille. Item perdit habilitatem acquirendi meritum bonorum ſuorū:quia de bonis factis in mortali:nihil meretur ad vitā eternam.prime Corin.xiij. Si diſtribuero in cibos pauperū omnes facultates meas:⁊ ſi tradidero corpus meū ita vt ardeā: caritatē aūt non habuero nihil mihi ꝓdeſt. Rō eſt:quia de⁹ nō acceptat opera:niſi pri⁹ acceptet operantē.vnde Gen̄.iiij. Reſperit deus pri⁹ ad abel. ⁊ poſt ad munera eius. O pctm̄ deteſtandū quo perditur tantus theſaurus. Quantum flere debet peccator:quāto dolore cruciari ⁊ lachrymas indeſinenter fundere. Audi qd dicit xp̄s Mat. vi. Quid enim proficit homini ſi lucretur vniuerſuȝ mundum aie vero ſue detrimentū patiat̄? vno eni naufragio omnis merces ⁊ totus theſaurus perdit̄.

t Ertio ꝑncipaliter cōſi-
derare debemus pecca
ti deteſtationē. Deteſtā
dum vtiqꝫ peccatuꝫ eſt: qꝛ ex eo
duodeci mala oriuntur. ¶ Pri
mū malum quod euenit pecca
tori in peccato mortali exiſtenti
eſt miſerabilis ſeruitus. Joan.
viij. Qui facit peccatū ſeruꝰ eſt
peccati. Ad Ro. vi. Neſcitis qm̄
cui exhibetis vos ſeruos ad obe
diendū: ſerui eſtis eiꝰ cui obedi
ſtis: ſiue peccati ad morteꝫ: ſiue
obeditiōis ad iuſticiā. Et. ij. pe.
ij. A quo eni quis ſuperatꝰ eſt:
huius ⁊ ſeruꝰ eſt. Et Tulius li-
bro de paradoxis. Omnis ſapiēs
liber: omnis ſtultus. i. pctōr ſer-
uus. Seruus autē eſt viliſſima
ꝑſona: nō ſui iuris ſed alieni: vt
dicit Ariſto. i. Polli. Et tanto
vilior eſt ſeruꝰ: quāto vilior eſt
perſona cui ſeruit. Quid aūt vi
lius peccatore ⁊ peccato. Ideo
dyogenes dixit Alexandro. ipꝫ
eē ſuū ſuoꝝ ſuoꝝ. i. cōcupiſcēti
arum. ¶ Scdm̄ maluꝫ: quia in
peccato mortali exiſtēs: eſt ſepa
ratus a deo ⁊ traditus dyabo-
lo. Patet hec veritas in decre
tis. xj. q. iij. Audi. ¶ Tertiuꝫ ma
lum: qꝛ timet vbicūqꝫ eſt. xiij. d.
c. Herui. vbi dr̄. vndiqꝫ metuit
⁊ ſuſpectꝰ oē latus pertimeſcit.
¶ Quartū malū: qꝛ minorātur
bona eius tꝑalia ⁊ vita eius ci-
to tranſit: ⁊ fit habitatio eiꝰ de-
ſerta. xxiij. d. c. In noie dn̄i ante
finē. ¶ Quintū malū: qꝛ nulluꝫ
genus ſacri dꝫ exhiberi duꝫ in
pctō eſt. xcv. d. c. Illd̄. Et. xxxiij.
d. Admonere. ¶ Sextū maluꝫ:
qꝛ cadit de malo ipeius. Gre.
pctm̄ qd̄ ꝑ pniam nō abluitur:
mox ſuo pōdere ad aliud trahit
De pe. diſti. iiij. c. i. Et ſequenti.
¶ Septimū maluꝫ: qꝛ fit hoibꝰ
odioſus. xxiij. q. vi. Jam vero.
¶ Octauū malū: qꝛ ex quo eſt i
penitēs ⁊ obſtinatꝰ: peccat i ſpi
ritū ſctūꝫ. De pe. di. iij. Inter h
Hircus. Et de pe. diſt. i. §. Qd̄
aūt. ¶ Nonū malū: qꝛ ſi ſic mo
riat̄: ſine fine torquebit̄. De pe.
d. i. c. Voluiſſent. Et de pe. diſt.
vij. §. fina. ¶ Decimuꝫ malū: qꝛ
cito perit. Naꝫ primi. Machā.
ij. dr̄. Glia pctōris ſtercus ⁊ ver
mis. Hodie extollit̄ ⁊ cras nō
īuenict̄. De pe. diſti. iij. Achab.
¶ Vndecimū malū: qꝛ ꝓ eis n̄
eſt orādū dn̄ i pctō mortali ſūt.
xxiij. q. v. Placuit. Et. xiij. q. ij.
Pro obeuntibus. Et. xxv. q. vij.
Quicunqꝫ. ¶ Duodecimū ma
lum: qꝛ peccator maledicit̄: me-
retur quippe ifelix peccator ma
ledici ab oibus creaturis. Naꝫ
vt ait Ariſt. iiij. Ethi. Honore
prauꝰ nō eſt dignꝰ. Et. ix. Ethi.
Prauus nihil habꝫ amicabile
nec ad ſeipm̄ nec ad aliū. Et id̄

nō amat̄ ab eccl̄ia neqꝫ honora
tur: imo quotidie a papa ⁊ cete
ris dicētibꝰ officiū: maledicitur
ex ꝑte dei p̄ris: ⁊ filij: ⁊ ſpi. ſan.
Qd̄ reuelatuꝫ fuit Dauid. ꝑs.
cxviij. Maledicti qui declinant
a mādatis tuis. Maledicti in-
quā in hoc mūdo: maledicti in
morte: maledicti: i iferno: male
dicti cū maledictis dānatis: ma
ledicti cū dyabolo in eternū ma
ledicto. Ecce igit̄ miſer ⁊ infelix
peccator: quid tandē habes de
tot peccatis. perdis theſaurum
ſpūalem: incurris tot deteſtan-
da mala. Malediceris a ſanctis
ab hoibus: a deo. Dimitte pec-
catum: amplectere virtutes. Se
quere viam celi. Hic per gra-
tiam: ⁊ in futuro per gloriam.
Amen.

¶ Dn̄ica prima in quadrageſi
ma. De ſuperbia. Sermo. xij.

h Ec oia tibi dabo: ſi
cadens adoraueris
me: verba hec ſacra
tiſſima originaliter
ſcribuntur. Mat. iiij. c. recitati-
ue vero in euangelio hodierno.
Tam graue ⁊ horrendū eſt ſu-
perbie peccatū: ꝙ cum deus in
principio: angelū primū in excel
lētia ſūma creaſſet: eius mentē
igreſſa: ꝑſuaſit: vt nō ꝯtentꝰ ſub
limitate ſibi ab optio maxioqꝫ
deo ꝓſtita ſeſe illi cōparar̄ ⁊ illi
ſilis eſſe q̄reret. Cūqꝫ e ſummo
ſublimiqꝫ celo i ꝓfundū tartari
merito illū ꝓcipitari feciſſet: de
nuo illi ſuggeſſit vt corꝑe viſibi
li aſſūpto: ſupnū ꝯditorē in hu-
manitate ꝯſtitutū: viſibilr̄ tēta-
ret ac totius orbis principatum
offerret: ſi cadēs in terra illum
adoraſſet. Et hoc eſt inquit the
ma nr̄m in p̄nti euāgelio recita
tū. In quo tria documenta ha
bemus. Et primuꝫ ꝙ qlibet bn̄
agē diſponens ducit̄ a ſpū ſctō
exēplo xp̄i: vt tangit̄ prima ꝑte
euāgelij: vbi dr̄. Ductus eſt Je
ſus. i deſertū a ſpiritu ⁊c̄. ¶ Se
cundū documentuꝫ eſt ꝙ dya-
bolo viriliter reſiſtere debemꝰ
q nos multiplr̄ tentant: ⁊ preci
pue ſupbia: auaricia: gula. Hoc
tangit̄. ij. parte. vbi dr̄. Et acce-
dēs tentator ⁊c̄. ¶ Tertiū docu
mētū ē: ꝙ deū creatorē ſolūmō
adorare toto corde debemus.
Qd̄ cū facimꝰ: angeli nobis iui
ſibilit̄ aſſiſtūt miſtrātes. pꝫ. iij. ꝑ
te euāgelij. vbi dr̄. Dn̄m deum
tuū adorabis ⁊c̄. Et ſic faciētes
ſuperbia malum vitabimꝰ. De
qua tria conſiderabimus.

¶ Primo. Grauationē.
¶ Secundo. Originationē.
¶ Tertio. Specificationē.

¶ Prio ſupbie ꝯſiderare debe
mus ꝗuationē. Vbi querūt ſa
cri doctores: an ſupbia ſit ꝗuiſ

ſimum pctm̄ ⁊ maximum. Ad
quã qõnẽ. Rñdet.ſ.Doc. ſcḋa
ſcḋe.q.clxii.ar. vi. Et dñs Al-
bert⁹ magnus in.ij.ſen.d.xxxv.
q̃ſito q̃rto dicẽs. Pctm̄ ſupbie
nõ ſolũ eſt mortale. Sʒ eſt ma
ximũ ⁊ grauiſſimũ pctm̄ quod
quadruplici ratione probatur.
¶ Primo. Rõne cãe efficiẽt.
¶ Scḋo. Rõe cãe materialis.
¶ Tertio. Ratione cãe finalis.
¶ Primo.n.dico ſupbiã mari
mũ ⁊ grauiſſimũ pctm̄ eẽ rõne
cãe efficiẽt. ſic. Illud qḋ eſt ra
dix ⁊ p̃ncipiũ oiuʒ pctõꝝ: oium
maloꝝ: cium trãſgreſſionũ: eſt
pctm̄ maximũ atqʒ grauiſſimũ
Probaṫ. Nã radix ⁊ p̃ncipiuʒ
oium ſequetiũ ſunt ꝓducti: q̃
ſicut princeps phoꝝ Ariſt. de-
terminat. ij. de celo ⁊ .ij.⁊. iiii.
Phy.⁊ in p̄mo poſterioꝝ. Sʒ
ſupbia eſt radix ⁊ in p̃ncipiũ ⁊
fundamẽtũ oium maloꝝ: oiuʒ
peccatoꝝ: oium trãſgreſſionuʒ.
Cõfirmat hoc ſapiens Eccle.x.
x. dicẽs. Initiũ ois pcti eſt ſup
bia. Et Thob.iiii. Supbiã nun
q̃ʒ in tuo ſenſu: aut i tuo verbo
dñari pmittas. In ipſa.n.initiũ
ſumpſit ois perditio. Et Iſido
rus. Sicut ſupbia ẽ origo oiuʒ
criminũ ita ruina oiuʒ virtutũ
Et beat⁹ Aug.in epla ad quen
daʒ comitẽ. Humilitas hoies
ſanctis angelis ſiles facit: ſup-
bia ex angelis demones facit.
Et vt euidẽtius oñdã. Ipſa eſt
pctõꝝ oium initium finis: ⁊ cã.
Nõ nõ ſolũ pctm̄ eſt ipſa ſup
bia: ſʒ etiã nulluʒ pctõꝝ potuit
aut põt aut poterit eẽ ſine ſup-
bia: h ille. Ergo ſupbia eſt ma-
ximũ ⁊ grauiſſimũ oiuʒ pctõꝝ.
Et hec rõ ſumit a cã efficiente
q2 radix eſt in genere cãe efficiẽ
tis: vt dclarat Ari.ij. Phy. Et
v.metha. ¶ Scḋo ꝓbaṫ rõ cãe
mãlis. ſic. Illud pctm̄ eſt mari
mũ ⁊ grauiſſimũ qḋ marie no
cet hñti: ſiue ſubiecto in q̊ ẽ: q2
ſʒ Aug.i Enchi. Malũ vt ma
lũ nocet: ĝ matus malũ: magis
nocet: ⁊ marie malũ marie no
cet: p regulã topicã.ii.topi. Sʒ
ſupbia marie nocet hoi: ſeu ſub
iecto in q̊ eſt: q2 p̃uat eũ mario
bono qḋ eſt deus: vt dclarat.ſ.
Doc.ſcḋa ſcḋe.q.clrii.ar.v.pri-
uat aiaʒ lumie ſpũali.ait.n.dñs
Guilṫ.pal.i ſũma ſua de vitijs
tractatu de ſupbia. Supbia eſt
caligo mẽtis: ſuũ ſubiectũ inſa
tuãs ⁊ excecãs: oi bono denu-
dãs: deo ⁊ hoib⁹ odibilẽ reddẽs
Priuat aiaʒ felicitate ⁊ btitudi
ne eius. Greg.xxxi.mo. Sup-
bia ẽ euidẽtiſſimũ ſignũ repro
boꝝ: ſic humilitas electoꝝ: quã
q̃ſqʒ cũ ſupra ſe portauerit: ſub
quo rege militat declarat: h ille
Priuat hoieʒ oib⁹ virtutib⁹: vt

dicit.ſ.Doc.ſcḋa ſcḋe.q.cij. Et
in q̃onibus de malo.q.viij. ar.
ij. Et ſicut humilitas oia vitia
eneruat oẽſqʒ virtutes colligit
⁊ roborat: ſic ſupbia oẽs virtu-
tes deſtruit et eneruat: vt ait
Greg. Igitur ſupbia eſt mari
mũ pctm̄ ⁊ maximũ maluʒ. vñ
glo.ſup illo verbo. Supbi iniq̃
agebãt dicit. Supbia marimũ
in hoie ẽ pctm̄. Et Caſſiodorus
ſup.ps.xviij. i verbo. A delicto
marimo dic. Marimũ delictũ
eſt ſupbia q̃ dyabolus cecidit ⁊
hoieʒ traxit. Quãtũ.n. in malo
magna ſit hinc daṫ itelligi: que
ex ãgelo dyabolũ fecit: que hoi
morteʒ itulit ⁊ ꝯceſſa btitudine
euacuauit: oium maloꝝ mater:
ſceleꝝ fons: vena neqtie: hec ille
Et hec rõ daṫper cãm mãlem:
q2 ſubiectũ eſt i genere cãe mã
lis: vt pʒ.ij.phy. Et a.ſ. Doct.i.
pte.q.vij.ar.vi. Et lʒ videaṫ eſſe
in gnẽ cãe efficiẽtis: tñ nõ incõ
uenit: q2 vnus ⁊ idẽ motus eſt
actio ⁊ paſſio.iij. phy. ¶ Tertio
ꝓbaṫ ſupbiã marimũ eẽ ⁊ gra
uiſſimũ pctm̄: rõe cãe formalis
ſic. Formale in pctõ: vt dicit.b.
Tho.ẽ auerſio a deo. Ergo illḋ
pctm̄ qḋ magis auertit a deo ẽ
maius ⁊ graui⁹. Sʒ pctm̄ ſup-
bie magis aiam̄ auertit a deo
q̃ʒ reliq̃ pctã: vt pʒ p Augu.iiij.
de tri. vbi ait. Nulluʒ vitiũ eſt:
quo magis reſiſtaṫ diuine legi
⁊ in q̊ magis accipiat vis dñari
di ille ſupbiſſimus ſpũs q̃ʒ ſup
bia. Et.d.ſ.Doc. Supbus deũ
ꝯtẽnit: nec vult ſubijci p̃cept ⁊
regl'is ei⁹. Vñ idẽ.ſ.doc.ſupbiã
diffiniẽs.ſcḋa ſcḋe.q.clxij.ar.ij.
Et in qõib⁹ de malo.q.viij.ar.
ij. dicit ſic. Supbia ẽ iordinat⁹
appetit⁹ ꝓprie excellẽtie: ꝯ regu
lã ⁊ mẽſurã a deo ſibi p̃fixaʒ: h
ille. Ex quo pʒ: q̊ cũ ſupbia ma
xime auertat a deo marime cõ
uertit ad dyabolũ. vñ dñs Gui
lelm⁹ pal. ſacri ordis p̃dicatoꝝ
i ſũma de vitijs tractatu de ſup
bia dic. Supbia eſt expſſa ima
go dyaboli. Propterea Augu.
Quecũqʒ ſupbũ videris filiũ eẽ
dyaboli nõ dubites: ꝓ q̊ mor-
tuo nõ ãpli⁹: q̃ʒ p dyabolo deũ
exorabis. Et Grige. ſup nume
ruʒ homel.xii. Q is q elat⁹ eſt ⁊
ſupb⁹: vel fili⁹ dyaboli: vel diſci
pulus imitator: ⁊ ſili vt dyabo
lus iudicio cõdẽnabiṫ: hec ille.
¶ Quarto ꝓbaṫ ſupbiã eẽ ma
ximũ ⁊ grauiſſimũ pctõꝝ rõne
cãe finaṫ. Finis.n.ſupbie ẽ deo
ſe opponẽ: ⁊ ꝯ diuinã maieſta-
tẽ cornua leuare. vñ nec ipſum
deũ: nec ſctõs: nec demõcs: nec
hoies vult ſibi equales hẽre: ſʒ
ſupior oib⁹ vult eẽ. Sic.n.oleuʒ
ſup cũctos liquores vult ſemp
enatare: ſic ſupbus oibus vult

preeſſe. Probat hoc Apl's.ij. theſ.ij.di. Qui extollit̃ ⁊ aduerſatur ſuꝑ oẽ qđ dicitur de⁹:aut qđ colitur. Suꝑ quibus verbis dicit Ber. Dico.n.vobis ꝙ nõ ille tm̃: ſ3 oīs ſuperbus extollit̃ ſupra deu3.vñ Anſelmus. Ob hoc recte dicit̃ de ſupbia:q2 voluntatẽ dei quã ſequi debet nõ vult hẽre ſuꝑ ſe:ſ3 ipſi deo auffert ꝓ̃tum in ſe eſt. Dicam⁹ igr̃ ſic. Illud pctm̃ quo maxime hõ extollit ſe ſuꝑ deum: ⁊ maxime opponit ſe ſue maieſtati eſt peccatũ maximũ atq3 grauiſſimũ. Supbia maxime extollit ſe ſupra deum: vt p3 ex p̃miſſis. Et Iob.xv.de ſupbioſo dicit. Tetẽdit aduerſus deũ manũ ſua3: ⁊ ꝯtra oīpotentẽ roborat⁹ eſt. Cucurrit aduerſus eũ erecto collo ⁊ pingui ceruice armatus eſt. h̃ ille. Vñ Boe. Cũ oīa fugiãt a deo:ſola ſupbia opponit ſe deo hec ille. Vult.n.deus fieri volũtatẽ ſuã:vult ſupbus fieri ⁊ ſuã. Ecce pugna ⁊ duellũ maximũ. Supbus enim impugnat deũ ⁊ certat ꝯtra eu3 in omni loco: in domo:in plateis:in eccleſijs in p̃dicationibus:in ꝯuiuijs:q2 ſemꝑ conatur alijs preeſſe:⁊ in omni tꝑe. Diebus.n.feſtis quidam cauẽt a multis peccatis:ſ3 ſupbus tunc magis exercet ſuã inflationẽ:in veſtimentis:in ornamentis:in pompis:⁊ per maxime id agũt ſupbe ⁊ elate mulieres:in omni ꝑſona:q2 ſupbia aufert a deo religioſoſ:clericos prelatos:dños: nobiles ⁊ ignobiles. Latitãt.n.ſub cinere ⁊ cilicio vt ait Augu. O quanti nemena cũ cento milia dyauoli a linferno maledicta ſuperbia. A qua maxime cauendu3 ſicuti a peſſimo ⁊ grauiſſimo peccato: ⁊ profunde humilitati vacãdũ. Vnde Iero. ad Abigaum hiſpanum. Quãquã mihi multoꝝ ſim cõſcius peccatoꝝ:⁊ quottidie in orationibus flexis genibus loquar: delicta iuuentutis mee ⁊ ignorãtias meas ne memineris:tamẽ ſciens dictu3 ab apoſtolo:ne inflatus ſupbia incidat in iudicium dyaboli: ⁊ in alio loco ſcriptũ. Supbis deus reſiſtit:humilibus autẽ dat gratiam:nihil ita a pueritia vitare conatus ſum:ꝗ̃ tumente3 aiu3 ⁊ erectam ceruicem:dei ꝯtra ſe odia prouocante3. Noui enim magiſtrum ⁊ dñm ⁊ deu3 meum:in carnis humilitate dixiſſe. Diſcite a me quia mitis ſu3 ⁊ humilis corde. Et ãte per os Dauid cecinisse. Memẽto domine Dauid ⁊ omnis mãſuetudinis eius. Et in alio loco legimus. Ante gloriã humiliatur cor viri ⁊ añ ruinã eleuat̃. h̃ ille

Secundo principaliter conſiderare debemus originationẽ. originatur enim ex multis cauſis ſed breuiati attendens quattuor tantum explicabo.

¶ Prio.ex generis nobilitate.
¶ Scđo.ex potẽtie ſublimitate.
¶ Tertio.ex ſcie luminoſitate.
¶ Quarto. ex diuitiarũ multiplicitate.

¶ Primo ſupbia orit̃ ex generis nobilitate. Vnde Saluſti⁹. Cõe malũ nobilitatis ẽ ſupbia. Hoc experimẽto quottidiano videmus. S3 ſumme vanitatiſ ⁊ ſtultitie eſt:q2 nobilitas carnis vana ⁊ falſa eſt:cũ nihil realiter in ipſa re correſpõdeat. Et iuxta ph3 in p̃dicamẽtis. Ex eo ꝙ res eſt vel nõ eſt.oratio dicit̃ vera vel falſa.vnde ⁊ magnus phs Iſaac in lib.de diffinitionibus dicit ſic. Veritas eſt adeq̃tio rei.⁊ intellectus. Et idẽ Ari. vi.meth. Cũ ergo nihil ex parte rei nobilitati carnis correſpondeat.ergo nobilitas carnalis ẽ vana ⁊ falſa:nihil veritatis habens:niſi ſm imaginatione3 ⁊ opinionẽ. Qđ autem nihil ſibi correſpõdeat ex parte rei. ꝓbat̃ ex quadruplici cauſa. Nã non ex cauſa efficiente. Eque enim ex hac cã nobiles ſumus: q2 eſt idẽ pater oĩbus;qui eſt deus artifex omnium: Malach.ij. Nũquid non pater vnus omnium noſtrũ? Nũquid nõ deus vn⁹ creauit nos? Ad hunc cõem patrẽ oẽs cõtadini:ciues artifices epi:principes ⁊ reliqui viuẽtes clamant quottidie. Pater noſter qui es in celiſ. Vnde Boetius.li.iij.de ꝯſo. egregie dicit. Omne hoium genus in terris ſimili ſurgit ab ortu. Vnus.n. rerũ pater eſt:vnus qui cuncta miniſtrat. Ille dedit phebo radios dedit ⁊ cornua lune. Ille hoies ẽt terriſ dedit ⁊ ſydera celo. Hic clauſit mẽbris aios: celſa ſede petitos. Mortales igit̃ cũctoſ edidit nobile gen⁹. Quid genus ⁊ proauos ſtrepitiſ:ſi primordia veſtra. Auctorẽq3 deu3 ſpectes null⁹ degener extat. Ni vitijs peiora fouẽs ꝓpriũ deſerat ortũ.hec ille. Similiter oẽs ⁊ ſinguli principiũ ⁊ patre3 hñt eundẽ Adã. Nõ ex cauſa mãli vnus eſt altero nobilior. Dicit̃ enim ex hac cã:vna res altera nobilior que h3 nobiliorẽ materiã:vt vas aureũ dicitur nobilius ligno.oẽs igitur cõtadini: ciues:prelati:domini ⁊ ceteri: ex eadẽ maſſa terre quantum ad corpus formati ſunt. Geñ. ij. Formauit de⁹ hominẽ de limo terre. Geñ.iij. De terra ſumptus es q2 puluis ẽ. Nõne vt

ait Ber. De ẽ corp⁹ humanũ eſt vas ſtercoꝝ: ubi vermiũ. ⁊ ſentina fetoꝝ. h ille. Quid hꝫ nobilis amplius cõtadino i ↄceptione: in natiuitate: i morte: ⁊ poſt mortẽ corpis. Certe nihil. Et ſic pꝫ ex cauſa mãli alteruꝫ altero nõ eſſe nobiliorẽ. Nõ ex cauſa formali vn⁹ eſt altero nobilior. Nã a forma eſt eẽ ⁊ nobilitas rei. Et cũ oẽs hoiuꝫ aie ſint vni us ſpẽi ⁊ nãe. Ex hoc aie i nobilitate ſunt eq̃les. Preterea oẽs aie ſunt create ad imaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ dei. Geñ. i. Oẽs repreſentãt vnitatẽ ⁊ trinitatẽ dei Oẽs hñt i ſe imortalitateꝫ. oẽs ↄtinẽt eaſdẽ pſonal ⁊ hmõi. vñ ex hac pte aia ↄtadini nõ ẽ vilior aia ciuis. nec dñs ẽ eo nobilior. Nõ deniqꝫ ex cã finali vn⁹ eſt altero nobilior: qꝛ omnium hoiuꝫ pauperũ ⁊ diuitũ: ↄtadinoꝝ ⁊ pncipũ. oium ſanctoꝝ ⁊ angeloꝝ. eſt vnus atqꝫ idẽ finis ad queꝫ vocati ⁊ creati ſumus. Apoc. i. dr̃ ex pte dei. Ego ſum alpha ⁊ o pncipiũ ⁊ finis. De⁹ .n. eſt pncipiũ per creationẽ. ⁊ finis p btificationẽ: vt oĩs theologoꝝ ſcola teſtať. Ex his pꝫ ꝙ nobilitate carnis nemo eſt altero nobilior: vn⁹ tñ altero nobilitate virtutis pſtat. Vñ Iero. ad cellantiã. Nobilitaſ ſumma apud deũ eſt clarũ eſſe virtutibus. Ille apud deũ preeſt potior: non quẽ dignitas ſeculi aut nobilitas generis: ſꝫ quẽ deuotio: fides: ⁊ ſancta vita ↄmẽdat. Et ex̃ de prebẽdis. c. venerabilis dr̃. Nõ nobilitas vitęqꝫ honeſtas generis ſed virtutũ faciunt gratũ deo. Et Iuuena. i ſatyra. Stemata qd faciũt: ſic inquit. Malo tibi pr̃ ſit terſites: dũmõ tu ſis. Eacide ſimiľ: vulcaniaqꝫ arma capeſcas. Quaꝫ te. Terſites ſileꝫ pducat Achilles. Audi Lactã. li. v. c. xv. De⁹ .n. q hoies generat ⁊ iſpirat oẽſ eq̃s. i. pes eẽ voluit eadẽ conditionẽ viuẽdi oib⁹ poſuit: oẽs ad ſapiaꝫ genuit oib⁹ imortalitatẽ ſpopõdit. Nemo a bñficijs ſuiſ celeſtib⁹ ſegregať. Nã ſicut oib⁹ vnicũ ſuũ lumen eq̃liter diuidit emittit oib⁹ fontes victũ ſubminiſtrat. getẽ ſõni dulciſſimã tribuit. ſic oib⁹ eq̃tatẽ virtutẽqꝫ largiť Nemo apd deũ ſeru⁹ eſt. Nemo dñs. Si .n. cũctis pr̃ ẽ equo iure oẽs liberi ſum⁹. Nẽo deo paup eſt: niſi q iuſtitia indiget. Nẽo diues niſi q virtutib⁹ plen⁹ eſt. Nẽo deniqꝫ egregi⁹ niſi q bon⁹ ⁊ inocẽs fuerit. Nemo clariſſim⁹: niſi q opa miſericordie largiter fecerit. Nẽo pfectiſſim⁹ niſi q oẽs gradus virtutis impleuerit. h ille. Audi deniqꝫ Marcũ Tuliũ in inuectiua cõ

tra Saluſtiũ nobiliorẽ ſe putantem: ⁊ vilẽ Tuliũ exiſtimanteꝫ. Ego meis maiorib⁹ vtute mea pluri: vt ſi prius noti nõ fuerint a me ſumãt initiũ memorie ſue Tuis tu vita: quaꝫ turpiť egiſti magnas effundiſti tenebras: vt etiã ſi fuerit egregij ciues: certe venerint in obliuionẽ. Satius eſt me meis reb⁹ geſtis florere. q̃ʒ maiorũ opinione niti: ⁊ ita viuere vt ſim poſteris meis ⁊ nobilitatis initiũ ⁊ virtutis exemplũ. Neqꝫ me cõferri cũ his de cet. p. ↄſcripti: qui iã deceſſerũt: omniqꝫ odio carent ⁊ inuidia: ſed cũ is qui mecũ vna in republica verſati ſunt. h ille. Cuꝫ igiť ab vno deo oẽs ſim⁹ creati ⁊ ex eodẽ luto fabricati: vno celo cõcludimur: vno igne fouemur: vna aqua abluimur: vno aere ſpiramus: vno igne calefimus: vna terra ſuſtentamur: eiſdeꝫ cibis nutrimur: oẽs ore loquimur oculis videmus: aurib⁹ audimus: oẽs ad eundẽ finẽ tendimus: oẽs eodem mõ naſcimur ⁊ morimur: ac vermibus deputamur. Quid ſuperbis de nobilitate carnis: cũ ſis puluis ⁊ cinis? Propterea. Eccle. x. Cum eni moriť hõ hereditabit ſerpẽtes ⁊ beſtias ⁊ vermes: Sꝫ dices. In libris ⁊ vrbis q̃tidie multi appellanť nobiles: ⁊ ſic videnť eẽ cũ ab alijs i ſtatu differãt. Rñdeo ẽm Ariſto. iiij. politicoruꝫ. Nobilitas carnis nihil aliud eſt q̃ʒ antiquate diuitie. ex eo ꝙ propter diuitias maiores tui nõ laborabãt ſed abũdãter viuebant: proceſſerũt teneri de licati: dediti a bon tempo: ideo nobiles dicti ſunt. Quod viles ⁊ pauperes facere nõ potuerũt propter inopiaꝫ. ¶ Secũdo oritur ſuperbia ex potẽtie ſublimitate. Hoc patet i Saul: qui antequã ſumeretur in regem iſrľ: erat paruulus ⁊ humilis: ſed in regali dignitate miro modo ſuperbiuit. i. Ro. xv. Quod ⁊ vt plurimuꝫ ceteris principibus accidit. Sed ⁊ hoc vanum ⁊ ſtultũ cum ex alieno dono ſuperbiãt. Unde Apoſtolus Roma. xiij. Non eſt enim poteſtas niſi a deo. Iteꝫ Eccleſia. x. In manu dei poteſtas terre. Et. i. In manu dei poteſtas hominis: Quã obreꝫ ex ea nulla eſſe poteſt gloria: ⁊ per conſequens nulla ſupbia. ergo de potentia non te leues in ſuperbia. Unde Ugo de ara anime: ⁊ btũs Bernar. in libro meditationum contra ſuperbiſſimos preſidentes exclamant. Quid profuit illis inanis gloria. breuis letitia: mundi potentia: carnis voluptas: falſe diuitie: magna familia: ⁊

mala concupiſcētia: vbi riſus: vbi iocus. vbi iactantia. vbi arrogantia. de tanta leticia quāta triſticia poſt tantā voluptatē tā grauis miſeria. de illa exultatione ceciderūt in magnā ruinā: ꝛ magna tormenta. Quicqd illis accidit: tibi accidere pōt: q2 homo es: hō de humo: limus de limo: de terra es: ꝛ de terra viuis: ꝛ in terrā reuerteris. hec ille. ¶ Tertio orit̄ ſupbia ex ſcie(n)tioſitate paulo atteſtate. Scientia inflat. Q̄ꝺ quidē vanum eſt: ꝟuꝫ ſupbiat hō ex re que eſt a deo. Eccl.i. Omnis ſcia a domino deo eſt: ꝛ cū illo fuit ſemper: ꝛ eſt añ cuū. Tales.n. ſupbi non ſciētes: ſꝫ ſtulti ſunt. Iuxta illud Apl̄i. Ro.i. Dicētes eniꝫ ſe eē ſapientes: ſtulti facti ſunt. Cur ergo de ſcia inflaris. Cur te iactaris. Cur te gloriaris. ſcia enim huius mūdi: vana ꝛ ipfecta eſt: dicēte Aueroy ſup. ij. de aia: Ea que ſcimus ſunt minima ps eoꝝ que ignoramus. ¶ Unde Socrates: vt traditur a Platōe: teſtatus eſt in iudicio humanā ſapientiaꝫ nihil eſſe: ꝛ ſe nihil ſcire niſi vnuꝫ. ſ. ꝙ nihil ſciebat: ſicut Lactātius refert i principio de ira dei. ¶ Quarto Supbia oritur ex diuitijs. Ait enim Aug. in lib. ſupputationū. Et ſuper. ps. cxxxvi. Maluꝫ q̄ꝺ iportant maxime diuitie in tantis hoibus eſt ſupbia. Nō eniꝫ malū auꝝ eſt: q̄ꝺ ꝯdidit deus: ſꝫ hō malus eſt relinquēs creatorē ꝛ ꝯuerſus ad creaturā. idē li. l. homl̄. homelia. xiij. ait. Uermis diuitiaꝝ eſt ſupbia: difficile eſt vt nō ſit ſupbus: qui diues eſt: tolle ſupbiā ꝛ diuitie nō nocebūt. h̄ ille. Diuitie iactāt: paupertas deicit: paupes vt plurimū ſunt humiles: obediētes: obſeqoſi: ac tractabiles. dū āt pueniūt ad diuitias cōiter efficiūt ceteris iflatiores ꝛ arrogantiores: adeo vt nolint cognoſcē parētes ꝛ amicoſ. Et ab his cauēdū eſt. Ait. n. Ari. ij. rhet. Peiores ſunt nup ditati: q̄ꝫ ditati ab antiq̄. Sed ꝛ hoc vanū: q2 diuitie auferunt nec nobiſcuꝫ ſtare pñt: imo ꝛ aiaꝫ mergūt i iſernū. Unde Luc. xij. Stulte ac nocte aiaꝫ tuā repetent a te: ꝛ q̄ ꝯgregaſti cu9 erūt. Et apl̄s. i. thi. vlt. ait. Diuitib9 huius ſeculi: p̄cipe: nō ſublime ſpare: neqꝫ ſperare in incerto diuitiaꝝ: ſꝫ in deo viuo: qui p̄ſtat nobis oia abunde ad fruendū. Pōt addi ꝙ ſuperbia ꝑcedit ꝛ orit̄ a pulchritudine: vt ait Oui. de faſtis. Faſtus ieſt pulchris: ſeqturqꝫ ſuperbia formā. Quod quidē vanuꝫ ꝛ nihil eſt. Prouer. vltimo. Fallax gratia et vana eſt pulchritu-

do. Et hoc maxime ꝯtra mulieres ſupbientes ꝑpter pulchritudinē: cū ois caro ſit fenū. Iſa. xl. Et pulchritudo eſt multoꝝ laqueus: quo a dyabolo capiunt̄ ſicut pulcher Abſalon capt9 fuit a ramo arboris: vt habet̄ in libro regū. Itē pulchritudo eſt nihil: quia eſt tegimē fetoris ꝛ facile perdit̄ per febriculā. Ait eniꝫ Ouidi9 libro de arte. Forme bonū fragile eſt quantūqꝫ accedit ad ānos. Fit mior ꝛ ſpacio carpit̄ ipſa ſuo. Nec viole ſemper nec lilia candida florēt. Pꝫ igitur nihil oino eē de quo ſit ſupbienduꝫ. Audi Iero. ſup Mat. in illo verbo. Quid ꝓdeſt homini ſi vniuerſum mundū lucret̄. Mat. xvi. Si haberes ſapiam Salomonis: ſi fortitudinē ſanſonis: ſi lōgeuitatē Enoch: ſi diuitias Creſi: ſi potentiā Octauiani: qd prodeſt: cum tandē caro9 datur vermib9 ꝛ aia demonib9 cū diuite epulone ſine fine cruciāda: Nulla res lōga mortaliū eſt: oiſqꝫ felicitas ſeculi dū tenet̄ amittit̄. Cū. n. tribulatiōis illud tp̄s aduenerit oē q̄ꝺ p̄cioſum ē nihil adiuuat hn̄tē. h̄ ille.

T Ertio principaliter cōſiderare debem9 ſpecificationē. Queadmoduꝫ eni dicit Gre. xxiij. mora. Et. ſ. Doct. ſcd̄a ſcd̄e. q. clxij. arti. iiij. Et dn̄s Albert9 magn9. ij. ſen̄. di. xxv. Quattuor ſūt ſpēs ſupbie. Prima cū hō non a deo ſꝫ a ſeipſo eſtimat hr̄e. ſ. aut bonuꝫ ſpirituale: vt virtutes: ingeniuꝫ ꝛ ſcientias ꝛ huiuſmōi: Aut bonū corpale: vt fortitudinē: ſanitatem ꝛ pulchritudinē. Aut bonū tēporale. vt diuitias. dominiuꝫ. filios. nobilitatem. ꝛ his ſimilia Secūda ſpēs ſuperbie eſt cum aliquis ſupradicta licꝫ credat ſe hr̄e a deo: tñ exiſtimat hoc habere p̄ncipaliter ꝑpter ieiuniū: elemoſynā: orones: ꝛ huiuſmodi merita ſua. Tertia ſpēs ſupbie eſt: cū aliqs reputat ſe habere p̄dicta bōa in notabili ꝛ maiori quātitate q̄ꝫ habeat. Quarta ſpēs ſuperbie ē: cum aliqs cupit eſſe in ſupradictis bonis ſingularis: alios indebito mō deſpiciens. In his quattuor modis aduertente ꝛ cōſentiente ratione interuenit peccatum mortale grauiſſimū ꝛ ſeuera puniti one dignum. Naꝫ dicitur Iſa. ij. Dies dn̄i ſuper omnē ſuperbum ꝛ excelſum ꝛ arrogantē ꝛ humiliabit̄. Et Iſa. xxviij. De corone ſuperbie pedibus cōculcabitur ſuperbia. Et Michee. i. Calcabit dn̄s ſuper excelſa. Et Iere. l. Ecce ego ad te ſuperbe dicit domin9 deus exercituuꝫ: q2 venit dies tua tēpus viſita-

tionis tue:⁊ cadet ſupbus ⁊ cor
ruet:⁊ nõ erit qui ſuſcitet eum.
Et Abdie.primo.Si exaltatus
fueris vt aquila:⁊ ſi iter ſydera
poſueris niduʒ tuũ:inde detra-
baʒ te dicit dñs.Et Amos.vi.
Iurauit dñs deus in aïa ſua:
dicit dñs deꝰ exercituũ.deteſtor
ego ſuperbiã Iacob: ⁊ domus
eius:⁊ tradã ciuitatẽ cũ habita
toribus ſuis.h ibi. Et hec qdeʒ
grauiſſima punitio cõtra ſuper
bos inflicta exemplis clareſcit.
Primũ igit̃ exẽplum eſt lucife
ri:qui ob ſupbiã de paradiſo in
infernuʒ ꝓiectus eſt: ſicut legit̃
in Iſa.ꝓpha.c.xiiij.Quõ ceci-
diſti lucifer qui mãe oriebaris.
Corruiſti in terrã qui vulnera-
bas gẽtes:qui dicebas i corde
tuo in celũ aſcendã ſuper aſtra
celi exaltabo ſoliũ meũ: ſedebo
in mõte teſtamẽti in lateribus
aquilonis. Aſcẽdã ſup altitudinẽ
nubiũ ſimilis ero altiſſimo.hec
ille. Scðm exẽpluʒ terribile ha
bet̃.de illo Symone mago:qui
corã populo romano in tantaʒ
prupit elationẽ:vt ſe filium dei
diceret:⁊ celos ſe velle aſcendẽ
affirmaret. Videte igr̃ roma a
demonibꝰ ſublatꝰ eſt in aera:ſʒ
orãte Petro ⁊ Paulo : quãto
altiꝰ fuit eleuatꝰ:tanto ğuiori ca
ſu eiꝰ ſupbia detracta eſt.Impe
rãte nãqʒ Petro vt demones

eũ portãtes dimitterẽt cũ ĩpetu
nimio cecidit:⁊ fracto collo añ
eccliam ſancte marie noue:vbi
nũc maneat monachi de mõte
oliueto cõfuſus expirauit. Ter-
tiũ exemplũ de ſupbie punitiõe
pʒ in Nabuchodonoſor:qui vt
habet̃. Dañ.iiij.deambulãs in
aula ſua in ſuperbiã elatus:ait.
Nõne h babilõ magna ẽ:quã
ego edificaui i robore meo:fuit
punitꝰ acriter ex hoc motu ſup
bie. Immutatꝰ eni tũc fuit i be-
ſtiã:q̃ tñ mutatio vt ait Epipha
nius. Fuit ſʒ fantaſiã eiꝰ ⁊ alio
rũ aſpicientiũ:nõ ſm nãe ſpẽm
vel ſubſtãtiã. Idẽ ſentit Ambr.
in decretis.xxiij.q.v.c. Remit
tunt̃.vbi dr̃. Statim imutauit
deus nabuchodonoſor rõnalẽ
eiꝰ mentẽ.⁊ induit eũ ferina be-
ſtialitate:vt ab hoïbꝰ fugiẽs cũ
beſtijs viueret. Et vt dicitur in
hiſtorijs ſcholaſticis videbatur
ex pte capitis vſqʒ ad medium
bos:⁊ in reſiduo leo:quia tyrã-
ni ſunt in principio dominij la
sciui:⁊ poſt efficiuntur rapaces
⁊ ſuperbi ſicut leones populos
deuorãtes. Et ita mutatꝰ ami-
ſit regnũ per ſeptẽ tpa.i.per ſe-
ptẽ annos quibꝰ ſapiẽtes cum
filio nabuchodonoſor regebant
ipſo cum feris in deſerto habi-
tante. Et non ledebatur a be-
ſtijs ſic deo diſponẽte: Et vt di

cit magiſter hiſtoriarũ ſeptem
anni mutati ſunt in ſeptẽ men-
ſes quibꝰ paſſus eſt hanc alie-
nationẽ mẽtis. Nã per quadra
ginta dies patiebatur hãc alie-
nationẽ:⁊ in capite quadragin
ta dierum reuertabatur in ſe ⁊
ad ꝓprium ſenſum atqʒ flebat
peccatum ſuũ. Et exinde reuer
tebatur ⁊ ſic alternando cõple-
uit ſeptẽ menſes.tamen etiã ſe-
ptem ãnis ſtetit ſine vſu regni.
Vide quomodo verificat̃ ſen-
tentia. Eccleſ.x. Sedes ducuʒ
ſuperborũ euertit deus. Et ſe-
dere fecit ꝓ eis mites. Et Mat.
xxiij. Qui ſe exaltauerit humi-
liabit̃. vnde ſubiungit̃ in textu
ſcripture ꝙ nabuchodonoſor
multa humiliter ad ſe reuerſus
dixit:⁊ in fine ait. O ia opa dei
vera:⁊ oẽs vie eiꝰ iudicia:⁊ gra
dientes in ſuperbia poteſt hu-
miliare.h ille. Sed ceteris om-
miſſis adducamus in medium
totius orbis dñam ⁊ imperatri
cẽ Romã. Dicamus igit̃ o ro-
ma.vbi eſt illud quondã floren
tiũ ⁊ terrificũ imperiũ. O roma
vbi ſunt tui inſuperabiles exer
citus. O roma vbi ſunt tot ora
tores: tot tributa ꝓuinciarum
atqʒ regnorum? O roma vbi ſunt
tui robuſtiſſimi reges: iperato-
res: conſules:ſenatus:⁊ patres
cõſcripti? O roma.vbi ſunt ar

cus triumphales: templa:⁊ am
pliſſima palatia? O roma. vbi
ſunt feſta:ſpectacula:⁊ ineſtima
biles apparatus? O roma.vbi tã
ta tuorũ eloquentia.ornatus:ſa
pientia? O roma.vbi eſt timor
quẽ vniuerſo orbi incutiebas?
O roma.vbi argentũ ⁊ aurum
⁊ precioſa iocalia. O roma. vbi
numeroſitas iuuenũ ⁊ multitu
do puellarum. O roma.vbi eſt
caſtitatis exẽplũ ⁊ matronaruʒ
antiqua pudicitia. O roma.vbi
deniqʒ eſt virtus.fama ⁊ imor
tale nomen tuũ. Reſpõde que-
ſo. At illa. Reſpondeo ⁊ dico:
oia collapſa:omnia exinanita:
omnia nihilata ſunt. Et fateor
id mihi accidiſſe: deo puniente
qui me ſuperbam vidẽs: in ꝓ-
fundũ confuſionis ⁊ ignominie
me merito depreſſit. Audiamꝰ
autẽ in fine verba Chriſti. ꝯtra
ſuperbos cõminantis ⁊ dicen-
tis. Si diligenter ꝓſpexeris eos
qui animũ timẽtem ⁊ ceruiceʒ
eſſe erectã vſqʒ ad ſydera ſuſtu
lerũt.q̃ naufragia: quot ⁊ q̃ta
picula pro acquirẽdis honoribꝰ
ſubierũt:intelliges proculdubio
illos non mediocriter deſipuiſ-
ſe:quãdo quidẽ nil profuit eos
magnos ⁊ ğues deſudaſſe ago
nes: noctes ⁊ dies ſupra ina-
niter conſumpſiſſe: cum nunc
clara luce deprehendas omnia

Ita pro quibus tot impenderũt
ſudores vmbratica ⁊ prope nul
la fuiſſe. Reſpice queſo nunc ⁊
reuoca cogitationẽ tuã ad eos.
qui ſimilibus fulſere ſplendori
bus. vbi ſunt quos ambiebant
armatorum potentatus? Vbi
inſuperabiles oratores. vbi qui
feſta ↄuenientius diſponebãt?
Vbi equoꝝ ſplendidi nutrito-
res. vbi imperatores. vbi reges
vbi duces. vbi exercitus. vbi ſa-
trape. vbi tyrãni. nõne oia fauil
la ⁊ cinis? Reſpice ſepulchra ⁊
vide quis ſeruus. quis dñs. qs
potens. quis debilis. quis dege
ner. quis diues. quis pauper. qſ
pulcher. quis deformis. diſcer-
ne ſi potes vinctum a rege. pau
perẽ a diuite pulchrũ a deformi
Hec ſi frequẽter tractabis: nõ
aliquãdo ſuperbia intumeſces.
h ille. Ecce quõ puniũtur miſe-
ri ſupbi. Attendat igiẽ vnuſqſqꝫ
ſibi ⁊ ſuperbia depoſita humili
tatem ſequatẽ: ne in vindictã dei
punientis incidat. ne ſuperbum
dyabolũ imitetur. ne cũ ipſo va
dat in gehennaꝫ eternã. A qua
mitis ieſus nos eripiat. donãs
hic nobis gratiam ⁊ in futuro
gloriam. qui eſt benedictus in
ſecula. Amen.

¶ Feria ſcda prime. Domini-
ce quadrageſime. De iudicio.
Sermo. xiij.

[C]ongregabuntur an
te eũ omnes gentes
Mat. xxv. Si men-
tes humane fragili-
bus caduciſqꝫ rebus incũbẽtes
attenderent ac diligenter cõſi-
derarent: quãta ſit ſeueritas di
uine iuſtitie: quã maxime in no
uiſſimo iudicij tremebũdũ die
ↄtra pctõres exercebit: ꝓculdu
bio relictis vitijs: poſtergatis
cunctis mundi vanitatibus: ſe-
ſe ad virtutũ ſemitã reducerẽ co
narenẽ: quatenus ⁊ corporis ⁊
aie penas euadere: atqꝫ cũ xpo
ſine fine regnare poſſent. Ne-
mo eſt. n. tam durus ⁊ obſtina-
tus in malo: qui nõ moleſceret
ſi cogitaret dei filiuꝫ in nubibꝰ
celi venturꝫ eſſe in gloria ⁊ ma-
ieſtate: cũ tota militia celi ad iu
dicandũ orbem vniuerſum. an-
te quem congregabunẽ oẽs na
tiones. Et hoc eſt ꝙ teſtanẽ ver
ba ꝓpoſita: ⁊ in hodierno euã-
gelio recitata. In qua tria do-
cumẽta habemus. ¶ Et primũ
eſt: ꝙ quilibꝫ dꝫ firmiter tenere
vlẽ iudiciũ eſſe futurũ. Hoc tã
gitur in prima pte euãgelij vbi
diciẽ. Cum venerit filiꝰ hois ⁊c̃.
¶ Scdm eſt: ꝙ in die iudicij
examinabũtur oẽs de operibꝰ
miſericordie: ⁊ ex his p̃miũ reci
pieẽ ⁊ pena. Hoc tangiẽ in ſcda
parte. vbi dicitur. Eſuriui ⁊cet.

¶ Tertiũ documẽtum eſt: ꝙ qc
qd facimꝰ de genere bonorum
paupibus xpi: xpo facimus: ibi.
Quãdiu vni ex mimis ⁊c̃. Hec
igiẽ oia examinabũtur in die iu
dicij. De quo tria ↄſiderabimꝰ.
¶ Prio. Iudicij verificationẽ.
¶ Scdo. Iudicij ordinationeꝫ.
¶ Tertio. Iudicij executioneꝫ.
¶ Primo iudicij generalis cõ
ſiderabimꝰ verificationẽ. Que
runt ſacri theologi. Vtrũ neceſ
ſario erit iudiciuꝫ vlẽ. Et videẽ
ꝙ nõ. Nã in morte corpali iaꝫ
determinata eſt: vel pena vel
premium. Tunc. n. vnuſquiſqꝫ
iudicatur. vnde Apoſtolus he-
bre. ix. Statutum eſt hoibus ſe
mel mori. Et poſt hoc iudiciuꝫ.
ergo iudiciuꝫ vniuerſale nõ eſt
neceſſe. Huic qõni reſpondit. ſ.
Doc. iiij. ſen. di. xlvij. q. i. ar. i. ad
iij. d. Quãuis cuilibet hoi an-
te iudicium vniuerſale ſit certa
noticia de ſua damnatione vel
p̃remio: non tamen oibus oiuꝫ
dãnatio innoteſcit vel premiuꝫ
vnde iudicium vniuerſale om-
nino ⁊ neceſſario fiet. hec ille.
Quam neceſſitatem triplici le-
ge declaro.
¶ Primo. Lege naturali.
¶ Scdo. Lege diuinali.
¶ Tertio. Lege doctrinali.
¶ Primo dico ꝙ iudiciuꝫ vni
uerſale eſt neceſſariũ lege nãli
ſic. Iuſtitia cũ ſit de intrinſeca
rõne legis nãlis: que cõſiſtit in
reddẽdo vnicuiqꝫ pro meritis:
qd eſt tertiũ p̃ceptũ iuris nãlis
vt pꝫ. ff. de iuſtitia ⁊ iure. l. Iuſti
tia. iuris p̃cepta ſunt hec hone-
ſte viuere alterũ nõ ledere ius
ſuum vnicuiqꝫ tribuere. vnde. ſ.
Doc. p. prima. q. xxi. ar. i. Et. iiij.
ſen. di. xlvi. q. i. Cõcludit ꝙ oio i
deo ẽ iuſtitia diſtributiua. Nã
quicqd pfectionis eſt in creatu
ra: totũ deo ẽ attribuẽdũ. Hec
eſt ſentẽtia Phi: vt pꝫ. ij. xi. xij.
Meth. viij. Phy. ij. de aia. Et
Auicẽna. primo naturaliuꝫ. Et
Phs. v. Ethico. Et ponit. ſan.
Doc. iiij. di. xlvi. di. O ẽ qd ẽ po
tiſſimũ: deo eſt attribuẽdũ: ſꝫ in
creaturis eſt iuſtitia que eſt po-
tẽtiſſima ⁊ p̃clariſſima virtutũ
vt. v. Ethi. ergo iuſtitia oino eſt
i deo. deꝰ. n. eſſentialiter eſt. pri
mo potẽtiſſimꝰ. ſcdo ſapiẽtiſſi-
mus. tertio clementiſſimꝰ. quar
to iuſtiſſimus. Potentiaꝫ oſtẽ
dit vlr in creando totum mun
dũ ex nihilo. Gen. i. per ſuã po
tẽtiã maximã eſt ſummũ p̃nci-
piũ: ⁊ cã efficiẽs oium creatura
rũ: vt clare oſtẽdit Phs. i. de ce
lo. Et. viii. Phy. Sapia eiꝰ ab
oibus videtur iordinatiõe ⁊ gu
bernatione totiꝰ vniuerſi: qꝛ ni
hil põt addi vlẽ diminui. O ia in
quit. ps. in ſapientia feciſti. Cle-

mentia vero eſt maniſeſtiſſima
q2 celū ⁊ terra vſq3 ad iſernu3
mīa dñi plena ſunt : vt ait.p̄s.
S3 iuſtitiā adhuc non maniſe-
ſtauit gnāliter ſicut ſupradicta
tria:ſed in finali iudicio toti mū
do oñdet ſe eſſe iuſtiſſimu3. In
hoc mūdo iuſtitia dei ñ cogno-
ſcit nec appet. Nā videm⁹ ma
niſeſte i hac vita multos hoīes
trāſgreſſo nālis rōnis ordine:
⁊ ēt fracto legis dīne vīculo: p
abruta vicioꝝ icedere: ſupbos:
tyrānos:ptiales:ambitioſos:lu
xurioſos:ſodomitas:ſacrilegos
vſurarios:iracūdos:iuidos:gul
loſoſ:blaſphematoreſ:dei ⁊ ſan
ctoꝝ:nec tñ de eoꝝ peccatis pu
niri:ſ3 poti⁹ in bonis tpalibus
abūdare. Et q̄to ſunt peiores:
tāto magis ſublimātur: magis
exaltāſ ⁊ honoranſ. vñ Iere.xij.
admirādo dicebat.q̄re via im-
pioꝝ pſperaſ:bñ eſt oībus qui
pnaricātur ⁊ iniq3 agunt. Plā
taſti eos ⁊ radicē miſerūt.pfi-
ciūt ⁊ faciūt fructū. Prope es
tu oꝛi eoꝝ:⁊ lōge a renib⁹ eoꝝ.
Ecōtra hoīes q i hoc mūdo iu
ſte viuūt:ſm lumē rōnis nālis
vitā ſuā dirigētes:mādata dei
⁊ eccl'ie ſuātes:hūiles caſti: de
uoti: ꝯpatiētes:pati ēt mori p
defendenda veritate:q nedū in
hac vita:nō pmiātur: verū etiā
affligūtur:tribulanſ:tēptantur:
tyrānizantur: atq3 innumeras
ſuſtinēt aduerſitates.ſicut p3 in
tuentib⁹ vitā ſanctoꝝ oium.vñ
Iudith.viij. Oēs q placuerunt
deo:p multas tribulatiōes trā
ſierūt. Cū igiſ mali in hoc mun
do nō puniant:nec boni ꝯgrua
pmia recipiant.p3 q̄ erit iudici
um vl'e in quo ſcelerati peccato
res puniētur:⁊ boni amici dei
remunerabūtur. Et ſic iuſtitia
dei vniuerſal'r patebit. Aliī ſe-
quereſ q̄ i deo nō eſſet iuſtitia:
ex quo nō retribuit in hoc mun
do nec in alio:qḋ oīno falſu3 ē.
Q2 iuſtus dñs ⁊ iuſtitias dile-
xit:equitatē vidit vultus ei⁹:in-
quit.p̄s. Hac lege nāli. Plato
i phedōne illuſtratus ait. Cum
puenerint defuncti in eū locu3
quo demon vnū quādoq3 por-
tat.pmo illic iudicanſ:⁊ qui iu-
ſte:pieq3 vixerint:⁊ q ſecus: h il
le.p3 ergo lege nāli q̄ oīno erit
iudiciū. ¶ Scḋo iudiciū vniuer
ſale neceſſario erit lege diuina-
li. Lex diuina ⁊ eterna q̄ eſt idē
qḋ deus eternaliter diſpoſuit ⁊
ordinauit q̄ fiat iudiciū vl'e pro
ut in tpe reuelauit ſuis ſecreta-
rijs ⁊ amicis. Propterea Iob
radio eiuſdem diuine legis illu
ſtratus.vl'e iudiciū cognoſcens
eē futuꝝ.xix.c.dicebat. Fugite a
facie gladij:q2 vltor iniquitatu3
gladius eſt. ⁊ ſcitote eſſe iudi-

cium. Et Dauid.p̄s.cix. Iudi-
cabit in nationib⁹ iplebit ruinaſ
ꝯquaſſabit capita in terra mul
toꝝ. Iſa.iij.c. Stat ad iudican-
dū dñs:⁊ ſtat ad iudicādos po-
pulos.domin⁹ ad iudicandū ve
niet cu3 ſenatorib⁹ populi ſui:⁊
principib⁹ eius. Et iterum Iſa.
xiij. Ecce dies dñi veniet crude
lis:⁊ īdignationis plenus:⁊ ire
furoriſq3 ad ponendā terrā in-
ſolitudinē:⁊ peccatores ei⁹ con
terēdos de ea Mat xj.⁊.xij. Vi
ri niniuite ſurgent in iudicio cū
generatōe iſta ⁊ ꝯdēnabunt eā
q2 penitētiā egerūt in predicati
one. Ione. Et Matth.xiij. Sic
erit in cōſumatione ſeculi. Exi
būt angeli ⁊ ſeparabunt malos
de medio iuſtoꝝ ⁊ mittent eos
in caminū ignis. ibi erit fletus
⁊ ſtridor dentiū. Idem habetur
Mat.xxv.vt p3 in euāgelio ho-
dierno. Et.ij.cor.v.dicit Pau-
lus. Oēs.n.nos maniſeſtari o3
añ tribunal xp̄i vt referat vnuſ
quiſq3 prout geſſerit ſiue bonū
ſiue malū. P3 igiſ lege diuina
⁊ eterna:q̄ neceſſario erit iudi-
cium vniuerſale:in quo maniſe
ſtabunſ oia peccata:oīa ſcelera:
oīa delicta. Quilibet eni cogno
ſcet opa ſua ſiue bōa ſiue mala
⁊ nō tm̄ ſua:ſed oia oiu3 ibi pu
blicabunſ oia pctā cordis : oia
pctā oris:oia pctā operis : om-
nia peccata omiſſiōis. Ibi ma-
niſeſta erūt peccata prelatorum
clericoru3:religioſorum:peccata
imperatorū:regum: ducum:pri
cipum:marchionu3: baronum:
nobilium:partialiū:ſeditioſorū:
peccata mercatoru3:artificum:
populariu3. Ibi patebunt ſediſ-
ſima peccata carnalia.ſ.ſodomi
tarū:adulterorum:fornicatoru3:
inceſtuoſorū:ſacrilegorū. Et vt
breuiter concludā:omnia pecca
ta hominū ⁊ opera in finali iu-
dicio maniſeſtiſſima erūt.vnde
Eccle.vltimo. Cuncta que fiunt
adducet dominus in iudiciū:p
omni errato ſiue bonū ſiue ma
lū ſit. ¶ Tertio iudiciū vniuerſa
le neceſſario erit lege doctrina-
li ſiue humanali. Ait eni3 Gre
gori.in decretis.d.xxv. Qualis
quis hinc egreditur:talis in iu-
dicio preſentatur.diſtin.lvi.capi
tulo. Si gens.ſecūda.qōne.pri-
ma. Nomen preſbyteri.ij.q.iiij.
Cōſuluiſti.vi.q.i. Si omnis.ix.
q.iij. Aliorum.ix.q.iij.facta. Itē
Gregorius.xi.queſtiōe.i. prima
Sacerdotibus. Et Alexander
papa.xv.queſtione ſexta. Si ſa-
cerdotibus vbi dicit ſic. Nō po
teſt autem humano condem-
nari examine : quod dominus
ſuo reſeruauit iudicio. Si om-
nia namq3 in hoc ſeculo iudica
ta fuiſſent : locu3 diuina iudicia

nō haberēt: h ille. Cyprianꝰ vo
vt de pe. d. i. c. Nunqd Caym:
ſic ait. Qualē te inuenerit dñs
cum vocat talem pariter ꝛ iudi
cat: quoniā ipſe teſtatur ꝛ dicit.
Et ſciēt omnes eccleſie qa ego
ſum ſcrutator renū ꝛ cordis. vñ
Bernardus veniet dies illa qñ
plus valebūt pura corda: q̄ꝫ aſtu
ta verba: ꝯſciētia bona q̄ꝫ mar
ſupia plena. Qm̄ qd iudex ille
nō flectetur donis: nec falletur
verbis: hec ille. Propterea Je
ro. ad Heliodoꝝ. de cōtemptu
mūdi: ſic ait. Ecce de celo tuba
canit: ecce cum nubibus debel
laturus orbem iperator arma
tus egredit: ecce bis acutus gla
dius ex regis ore procedens: ob
uiā queqꝫ metit. Et infra. Deli
catꝰ es frater chariſſime: ſi ꝛ hic
vis gaudere cū ſeculo: ꝛ poſtea
regnare cum xp̄o: veniet veniet
illa dies qua corruptiuū hoc ꝛ
mortale induat icorruptionē ꝛ
imortalitatē. Beatus ſeruꝰ quē
dñs inuenerit vigilantē. Tunc
ad vocē tube pauebit terra cum
populis: tu gaudebis iudicatu
ro dño. Lugubriore mundus i
mugiet: ꝛ tribus ad tribū pecto
ra feriēt. Potentiſſimi quōdā
reges nudo latere palpitabunt.
Exhibebitur cum prole ſua ve
nus: tunc ignitus iupiter arde
bit: adducetur cum ſuis ſtultus
Plato diſcipulis. Ariſto. argu
mēta nō ꝓderunt. Tunc tu ru
ſticanꝰ ꝛ pauper exultabis. ride
bis. ꝛ dices. Ecce crucifixus de
us meꝰ: ecce iudex qui obuolutꝰ
pānis in p̄ſepio vagit. Hic ē il
le operarie ac queſtuarie filius.
Hic matris geſtatus ſinu ho
minē deꝰ fugit in egyptū. Hic
veſtitus coccino. Hic ſentibus
coronatꝰ. Hic magus demonē
habēs. ꝛ ſamarites. Cerne ma
nus iudee q̄s fixeras. Cerne la
tus romane qd foderas. Vide
te corpus an idē ſit q̄ dicebat(
clā nocte ſuſtuliſſe diſcipulos. h
ille. Et Augu. xx. de ci. d. c. i. ait.
Tenet ois eccleſia dei vex: xp̄ꝫ
de celo eſſe venturū. ad iudican
dos viuos ꝛ mortuos. Quid igi
tur dicēt corda dura. cōda mar
morea. corda ferrea. q̄ nec rōni
bus aptiſſimis. nec legi diuine.
nec auctoritatibꝰ ſanctoꝝ ꝛ dict(
credere voluerūt. Ve igit anie
eoꝝ. ve corpi. ve vtriqꝫ ſimul.
Quia veniet dñs potentiſſimꝰ
cui nō poterunt reſiſtere impe
ratores. nō reges. nō principes.
nō duces. nō marchiones. non
armigeri. Veniet dñs ſapien
tiſſimus cui nō reſiſtent logici:
nō phyloſophi. nō oratores. nō
legiſte. nō canoniſte. nō theolo
gi. Veniet dñs iuſtiſſimꝰ. q nō
eſt acceptor ꝑſonaꝝ. Et iō tunc

nō ꝓderunt prelature. nō digni
tates. nō epiſcopatꝰ. nō cardina
latꝰ. nō multitudo beneficioꝝ.
nō multitudo mulaꝝ ꝛ equoꝝ
pinguiū. nō multitudo domoꝝ
auro fulgētiū. Quoniā ergo ti
mēdū eſt iudiciū vniuerſale. qd
nemo quouis mō fugere pōt:
Audi exēplū. Juuenis quidam
diſſolutꝰ ꝛ male vite in ſomnijs
raptꝰ: videbat ei q̄ erat ductus
ad iudiciū ante tribunal xp̄i. Et
cū xp̄s tm̄ hoc diceret redde rō
nē: adeo pterritus ē: vt excitatꝰ
totū ſe canū inuenerit. Et ita vi
tā in bono mutauit. Quarto a
fortiori erit vnicuiqꝫ timor ac
tremor cū realiter ꝛ nō in ſom
nijs ad ineuitabile ꝛ vniuerſale
illud iudicium adducetur.

Ecundo pncipaliter
iudicij vniuerſalis cō
ſiderare debemꝰ or
dinationē. Ordina
tiſſimū vtiqꝫ erit vniuerſale iu
dicium: q̄ ab eo fiet qui eſt ſapi
entia icreata. Hic tria ſunt cō
ſideranda.

¶ Primū eſt iudicij cognitio.
¶ Scd'm. eſt iudicij reuelatio.
¶ Tertiū. eſt iudicij examinatio

¶ Primū g̃ eſt iudicij cognitio
Querunt doctores vtrū tēpus
finalis iudicij ab aliquo intelle
ctu creato: determinate cogno
ſci atqꝫ ſciri poſſit. rñ. ſ. tho. iiij.
ſen. di. xlvij. q. i. ar. iij. Et in q̄ōnī
bus de potētia dei. q. v. ar. vi. di
cens. Tēpus determinatū quo
mūdus finiri debeat ab aliquo
intellectu creato nullo mō co
gnoſci pōt. Et hoc triplici rōne
ꝓbat. Prima rō ſumit ex par
te diue ptātis ſic. Finis mundi
dꝫ rñdere principio: ſed pncipio
mūdi nulla virtꝰ creata deo co
opata eſt: eo q̄ mundus ex ſola
dei potētia habuit initiū: ergo
nec finis mūdi ab vllo intelle
ctu creato cogſcit: ſꝫ ſolū ſubiici
tur diue volūtati ꝛ ptāti. Scd'a
rō ſumit ex pte mltitudinis ſic.
finis mūdi n̄ erit niſi nūero ele
ctoꝝ cōpleto: cuiꝰ ꝯpletio ē qua
ſi quedā executio totiꝰ diuine p̄
deſtinationis. Sꝫ numerꝰ ele
ctoꝝ in ſup̄na felicitate locādꝰ
ſm̄ Gre. ſoli deo cognitꝰ eſt: ꝛ
hoi ieſu xp̄o p quē tota diuina
p̄deſtinatio quodāmō ipletur.
Nā vt dr̄. Jo. v. Pr̄ eni diligit
filiū: ꝛ oia demōſtrat ei que ipe
facit: ergo ſoli deo ꝛ ieſu xp̄o: mū
di finis ē cognitꝰ. Tertia rō ſu
mit ex pte qetudinis ſic. In fi
ne mūdi ceſſabit ois motꝰ cele
ſtiū corpoꝝ: ſꝫ qñ ceſſet motus
celi nō pōt ſciri ab hoie: q̄ celi
qes nō ab aliqua naturali cā: ſꝫ
ſolū a diua volūtate dependet:
g̃ nō pōt ſciri ab itellectu crea
to determiatū tp̄s. quo mūdꝰ fi

niaꝛ. Has rõnes ſcti doctoris
formaꝛr ſic ponit Rayneriꝰ in
ſũma. vñ diſcipulis querẽtibus
de die ⁊ hora qñ erit iudiciũ rñ
dit dñs: vt pʒ. Mat. xiij. ⁊ Mat.
xxiiij. di. De die aũt illa vꝉ hora
nemo ſcit: nec angeli in celo: ne
qȝ filiꝰ: niſi pr̄. Diciꝛ aũt filiꝰ ne
ſcire vt. ſ. Doct. declarat in. iiij.
vt. ſ. inquãtũ nos ſcire nõ facit.
Et ſic reliquiꝛ ꝙ tẽpꝰ determia
tũ de fine mũdi ſciri nõ pōt ab
aliq̃ creatura. ¶ Scḋʒ ꝯſiderã
dũ ē iudicij reuelatio. Veniẽte
finis mũdi tp̄e: put deteriatũ ē
in mẽte dina: glioſus filiꝰ dei: il
lud reuelabit ſuis ſctis ⁊ electis
Alloqueꝛ. n. ſuã: ſctiſſimã geni
tricẽ di. Mat dulciſſima ſcias
hodie ē dies iudicij i quo totus
mũdꝰ finiꝛ. Et virgo glioſa cor
dialiꝛ letabitur. Deinde vocabit
apl̄os dicens. Vos ſecretarij
mei ſcitote ꝙ hodie adiplebitur
deſideriũ vr̃m. Nã hodie iudi
cabo totũ mũdũ vbi corpa vr̃a:
que tot aduerſa ꝓ me ſubſtinue
rũt: in glia reſurgẽt. O quõ le
tabunꝛ aie apl̄oꝝ. Deide reuela
bit ſeraphinis ⁊ ꝓncipaliorībꝰ
martyribꝰ. Et ſicut credo voca
bit fundatores religionũ. Pau
lum. ſ. ꝓmũ heremitã. Antoniũ
Baſiliũ. Auguſtinũ. Bñdictuʒ.
Dñicũ. Frãciſcuʒ. di. Letamini
⁊ exultate: qm̃ hodie iudicabo
mundũ ⁊ corpa glorificabũtur.
Contẽplor ego ꝙ oẽs ꝓſternẽt
ſe glorificantes deuʒ ⁊ dicẽtes.
Gloria tibi dñe qui natus eſt
de virgine: cũ patre ⁊ ſctõ ſpiri
tu in ſempiterna ſecula. Amen.
Hac aũt reuelatione facta: to
ta curia celeſtis gaudebit. Et
tũc mittet angelũ vt congreget
totũ mundũ in valle Joſaphat
Et angelus ꝑmo ſonabit tubã
poſtea dicet. Surgite mõtui ve
nite ad iudiciũ. Ad cuiꝰ vocẽ in
momẽto ⁊ ictu oculi: oẽs tã de
inferno ꝙ̃ de limbo pueroꝝ ꝙ̃
etiã de purgatorio: ꝙ̃qȝ de pa
radiſo: virtute diuina reſument
ſua corpa: ⁊ ſic totus mundus
cõgregabiꝛ in Valle Joſaphat
ſicut predixit dñs per Joelẽ ꝓ
phetã. c. iii. d. Congregabo oẽs
gentes ⁊ deducam eas in valle
Joſaphat: ⁊ ibi diſceptabo cuʒ
eis. Deide dicet angelis. Vos
precedite ſm gradũ vr̃m: ⁊ vos
ſancti ſequimini me. Tunc om
nes angeli precedent cuʒ tubis:
⁊ cytharis: vt fit in aduentu ali
cuius maximi pricipis. Vnus
chorus precedet alterum vſqȝ
ad nonũ. Jn primo choro. i. in
fimo precedet vnus angelus de
ferens verillum. ideſt ſacratiſſi
mam crucem: in qua deus no
ſter paſſus ē. Que crux vt Chri
ſoſto. dicit. Erit clarior ſole. Et

alter angelus alterius chori: vt
ego puto deſert coronã ſpineã:
manibus eleuatis ante faciem
ſuaʒ: ita alte vt poſſit ab oibus
videri. Et alius angelus tertij
chori lanceã: ⁊ alius quarti cho
ri clauos quibus dñs noſter fu
it affixus cruci. Et alius quinti
chori colũnam: in qua flagella
tus fuit dñs. Et alius ſexti cho
ri ſpongiam cuʒ qua potauerũt
chriſtum felle ⁊ aceto. Et alius
ſeptimi chori flagella. Aliꝰ octa
ui chori vincula ⁊ funes quibꝰ
ligauerũt chriſtũ. Alius. ſ. noni
chori vellum quo vellauerũt fa
cieʒ eius. Jſtis igiꝛ ſic ordinate
precedẽtibus: dñs mundi ⁊ iu
dex vniuerſalis Jeſus chriſtus
capiet matrẽ ſuaʒ cũ manu: cir
cundatus ſuis ſecretarijs. ſ. diſ
cipulis ⁊ incipiet ambulare ſe
quentibus eum oibus ſanctis:
qꝛ tunc totũ celuʒ euacuabitur.
O ꝙ̃ glorioſa ꝙ̃ felix: ꝙ̃ beata
ꝓceſſio: nũꝙ̃ fuit ſimilis. Hic
deficit intellectus: tã digna: taʒ
excelſa cogitare. Et deſcẽdet in
valle Joſaphat: ſtans in aere a
longe quantũ poterit ab oibus
videri. Vbi erit totius mũdus
ꝯgregatus in triplici gradu di
ſtinctus. Quidã erunt boni ꝑfe
cti qui tenuerũt vitã apoſtolicã
Et illi erũt in altũ cum chriſto.
Alij erunt boni cõiter: qui lʒ cõ
miſerint multa peccata in hoc
mundo: tñ poſtea fuerunt male
contenti ⁊ egerunt pniam: ⁊ ta
les erunt in dextera parte. Alij
erunt mali qui male vixerunt ⁊
mortui ſunt in peccato mortali
⁊ iſti erũt in ꝑte ſiniſtra abbaſ
ſo in terra. ¶ Tertiũ ꝯſideran
dũ eſt iudicij examinatio. Toto
. n. mũdo ordinato chriſtus oſtẽ
det crucẽ clauos: ⁊ cicatrices: in
ſuo corpe: que vt ait Chriſoſto
mus radijs ſolis erunt lucidio
res. Et dicet. Ecce crux in qua
fui affixus. Ecce claui quibꝰ fui
confixus. Ecce lancea que me
um aperuit latus. Ecce ſpinea
corona qua coronatus fui. Ec
ce clauorũ foramina. Ecce vul
nera. Ecce totũ corpus meum
afflictuʒ. Ecce cuncta inſtrumẽ
ta. Et hoc faciet dñs vt oſtẽdat
ꝙ̃ miſericorditer boni ſunt ſal
uati: ⁊ ꝙ̃ iuſtiſſime mali ſunt
damnati: quia. ſ. tantũ precium
ſui ſanguinis contempſerunt.
Vnde in hec verba eis improꝑe
rabit vt Chriſoſto. ſuper Mat.
dicit. Ego ꝓpter vos homo fa
ctus ſum: propter vos alliga
tus ſuʒ ⁊ deluſus ⁊ ceſus: ⁊ cru
cifixus: vbi eſt tãtaꝝ iniuriaruʒ
meaꝝ fructꝰ. Ecce ꝑciũ ſangui
nis mei quẽ dedi pro redẽptiõe
aiaꝝ veſtraruʒ: vbi eſt ſeruitus
veſtra quã mihi pro precio ſan

guinis ꝺdiſtis? Ego ſup gloriã
meã vos habui cũ eſſem deus
apparẽs hõ: ⁊ viliorẽ oibꝰ rebꝰ
veſtris me feciſtis. Nã oẽm rẽ
viliſſimã terre amplius dilexi-
ſtis ꝙ̃ iuſtitiã meã ⁊ fidem. hec
ille. Et vertẽs ſe ꝯ dãnatos di
cet. Reddite rõnez vilicationis
veſtre. Vbi de. v. principaliter
examinabit. ¶ Primo dicet.
Reddite rõnẽ de corpore cum
mẽbris. Dedi vobis corpus cũ
mẽbris vt illud ꝯſeruaretis ca
ſtum ſobriũ ⁊ domitũ: ſʒ vos il
lud expoſuiſtis voluptatibus ⁊
delitijs. Quid nãqʒ pro me cor
pora vr̃a paſſa ſunt? Quid affli
ctionis: qđ mortificatiõis: quas
plagas: quas iniurias pro noie
meo tolleraſtis? Vos nõ ieiu-
nia eccleſie: non vigilias ſctõꝝ:
nõ quattuor tempora: nõ q̃dra
geſimas: nõ pur ſemel in ebdo
mada in memoriam paſſionis
mee ieiunaſtis. Nõ domuiſtis
illõ cilicij. diſciplinis. mortifica
tionibꝰ. ſʒ expoſuiſtis illud feci
bus luxurie ⁊ carnalitatis: for-
nicãdo: adulterãdo: inceſtuãdo
Nõ pepciſtis feminis: nõ mo-
nialibus: nõ maſculis. Dedi vo
bis oculos ad aſpiciendum ad
vtilitatẽ ⁊ neceſſitatẽ vt aſpiciẽ
do celos ⁊ elemẽta cum oibus
ꝯtentis: vt inde exurgeretis ad
cõtemplandã tantam gloriam
quãtã vobis p̃paraui. Dedi vo
bis aures vt audiretis p̃dicati
ones ⁊ doctrinã ſanctã. ſed po
tius audiſtis detractiones ⁊ va
nitates mũdi. Dedi vobis na-
res ad odorandũ vt ex fragran
tia floꝝ ⁊ aromatũ intelligere-
tis: quia ſcti mei in patria flo-
rent: ſicut liliũ ⁊ ſicut odor bal
ſami ſunt ante meã maieſtatẽ.
Dedi vobis linguã ⁊ palatum
ad laudandũ me qui vos crea-
ui: ad edificandũ ꝓximũ: ad cõ
fitendũ pctã: ſʒ vos cũ illa blaſ
phemaſtis me ⁊ patrẽ ⁊ ſpũm
ſanctũ: ⁊ matrẽ meam ſanctiſſi
mã: ſctõs ⁊ ſctãs: multiplicãdo
verba iniurioſa: verba beſtialia
verba ꝯtumelioſa. O quot ne-
phanda: quot tribaldarias: quot
opprobria maledicta lingua di
xiſtis ꝯtra me. Illaʒ docuiſtis
mentiri piurãs ⁊ decipe. Dedi
vobis manus ad bñ operãdũ:
⁊ vos illas exhibuiſtis ad pcu-
tiendũ: occidendũ ⁊ rapinandũ
Dedi vobis pedes ad ambulã
dum ⁊ ꝓficiẽdo de bono in me
lius: ⁊ vos illos veloces habui
ſtis ad currendum in malum.
¶ Scđo dicet. Reddite rõneʒ
de aia rõnali. Naʒ dedi vobis
illã tam alte creatã: qꝛ ad ima-
ginẽ ⁊ ſimilitudinẽ meaʒ: btẽ vite
capacẽ: dicẽs vt ſcribit in Ecc.
x. c. fili in manſuetudine ſerua

aiam tuã ⁊ da illi honoreʒ ſm
meritũ ſuũ: ſed vos vr̃a iracun
dia ⁊ vindicta ſcindiſtis eã occi
dẽdo ꝓximũ ⁊ ſumendo vindi
ctã de eo. Inſup eãdẽ imaginẽ
ꝓieciſtis in ignẽ auaritie icẽdẽ
do ⁊ ꝯburẽdo eã. Preterea ꝓ
ieciſtis eã i latrinã ⁊ ſtercus fe-
tẽtis luxurie. Siſr reddite rõnẽ
de potẽtijs aie. Nã dedi vobis
memoriã ad memorãdũ paſſio
nẽ meã quã ꝓ vobis paſſus ſuʒ
bñficia inumera q̃ vobis ꝯtuli:
pcã q̃ ꝯ me ꝯmiſiſtis. Dedi itel
lectũ ad ꝯtẽplãda celeſtia. De-
di volũtatẽ ad operãdũ virtuo-
ſa: ſʒ vos has potẽtias ad terre
na ⁊ trãſitoria ꝯuertiſtis. ¶ Ter
tio reddite rõnẽ de ſcia ⁊ docu
mẽtis. Nã dedi vobis lumẽ ſci
entie nãlis: quo recte cũcta pa-
geretis: vos xp̃o igratiſſimi: illõ
lumẽ in fecibꝰ pctõꝝ ꝓieciſtis ⁊
in tenebris ſceleruʒ extinxiſtis.
magis diligentes tenebras ꝙ̃
lucẽ. Poſtea dedi vobis legeʒ
ſcriptã doctrinis moribus atqʒ
ſapiẽtia plenã: clarã ⁊ lucidã: p
diuerſos libros diſtinctam: vt
ẽ geneſis: exodus: leuiticus: nu-
meri: deuteronomij: ioſue: iudi-
cũ: ruth: pmꝰ regũ: ſcđs regum
tertiꝰ regũ: q̃rtus regũ: primꝰ pa
ralipomenõ: ſcđs paralipome-
nõ: eſdras primus. xxix. ⁊. xxxix.
Thobias. iudith. heſter. Iob. da
uid. pabole. eccles. cãtica ſapia
eccliaſticꝰ. iſaias. ieremias. eze-
chiel. daniel. oſee. iohel. amos. ab
dias ionas. micheas. nauʒ. aba
cuch. ſophonias. ageus. zachari
as. malachias. baruch. machabe
orũ pmꝰ ⁊ ſcđs. Sʒ vos h̃ oia
tanqʒ lutũ exiſtimaſtis. Et ego
cõpatiẽs veni i mũdũ: carnem
aſſumpſi: pſonaliter ore ꝓprio
vos vocaui p̃dicãdo: miracula
faciẽdo: ad pniam iducẽdo: dile
ctã vitã meã expoſui: vt vos la
crifacerẽ. Poſtea reſurgẽs duo
decim diſcipulos meos p mun
dũ miſi: dãdo vobis legẽ gr̃e de
claratã p q̃ttuor euãgeliſtas. ſ. p
Mat. Mar. Lucã. ⁊ Ioãnẽ ad
dẽs eis vas electiõis Paulũ
mihi p̃electũ. petrũ. iacobũ. iudã
⁊ ioannẽ. quoꝝ doctrina ⁊ epl̃e
toti mũdo illuxerunt. Poſtea
miſi martyres ꝯfeſſores ⁊ virgi
nes. Tãdẽ miſi p̃dicatores me
os p̃claros. Baſiliũ. ſ. Auguſti-
nũ. bñdictũ. dñicũ ⁊ Franciſcũ:
qui cũ ſuis filijs totũ mũdũ do
ctrinis ⁊ exẽplis ad bñ agẽduʒ
excitauerũt. Sʒ vos genꝰ male
dictũ. genꝰ excõicatũ ⁊ a me to
talr̃ reprobatũ. tãtã ſapiaʒ. tãtũ
doctrine lumẽ. tãtã ſcie clarita-
tẽ velut ſtercꝰ reputaſtis: eã cõ
tẽnẽdo: ꝯculcãdo apte ⁊ mani-
feſte ꝯdicẽdo. Immo expoſito-
res. huius doctrine vituꝑaſtis

deridendo.truſando.detraben-
do iſamãdo.expellẽdo.ꝛ qđ pe-
ius eſt aliq̊s verberaſtis:flagel
laſtis ꝛ occidiſtis.Quid dicitis
ad h̃ o miſi pctõꝛes.O ceci.O
inſenſati.tot pctã moꝛtalia . tot
ſcelera. tot hoꝛribilia ꝯmiſiſtis
offendẽdo me ꝛ patrẽ ꝛ ſpm̃ſan
ctũ.nõ ꝑ ignoꝛãtiã ſ; ꝑ ꝓpꝛia;
malitiã:ꝑ ꝓpꝛiã nequitiã ꝛ pꝛo
pꝛiã ꝑuerſitatẽ.Quid dicẽt tũc
theologi q male imo peſſime vi
xerunt:Quid phi. Quid logici.
Quid oꝛatoꝛes.Quid grãmati
ci.Quid decretaliſte.Quid legi
ſte.Quid pꝛaui p̃dicatoꝛes qui
tã turpiter vixerũt: Certe nihil
poterũt reſpõdere:nullã rõne;
poterũt aſſignare : ſ; ꝑterriti ꝛ
ꝯfuſi:cognoſcẽtes eoꝝ vitã fuiſ
ſe peſſimã deſperãtes đ eoꝝ ſa
lute dicent illud qđ hr̃ ſap.v.
Ergo errauimꝰ a via veritatis
ꝛ iuſtitie lumẽ nõ luxit ꝛ ſol itel
ligẽtie nõ ẽ oꝛtꝰ nobis . Laſſati
ſumꝰ i via.iniq̃tatis ꝛ ꝑditiõis
ꝛ ãbulauimꝰ vias difficiles.vi-
as ãt dñi ignoꝛauimꝰ. Supple
ignoꝛãtia craſſa ꝛ ſupia. Quid
nobis ꝓfuit ſupbia qua ſupple
noluimꝰ obedire dei mãdatis
vt recte viueremꝰ: Certe nihil.
¶Quarto dicet. Reddite rõ-
nẽ de tpe.Nã vobis dedi tpˢ
quo nihil p̃cioſiꝰ ad penitẽtia;
agẽdã:ſ; vos viliſſimũ illud re
putaſtis:ꝛ totũ illud mũdo de-
diſtis in ludis.in feſtis.in iocis
cãtãdo.tripudiando.adeo vt ni
hil ex eo expoſitũ fuerit niſi i de
lectationibꝰ mũdi.¶Quito di-
cet. Reddite rõnẽ de tꝑalibuſ.
Nã dedi vobis bona tẽpoꝛa-
lia: vt vineas: cãpos.poſſeſſio-
nes.aialia.pecuniã.vt ex illis fa
ceretis elemoſinas.ſbueniretis
viduis.oꝛphanis.pupillis. pau-
peribꝰ.religioſis.vt ꝯſtrueretis
oꝛatoꝛia.tẽpla.eccłias. hoſpita-
lia.calices.paramẽta.ſ; vos oia
cõſumpſiſtis i edificijs . põpis.
ꝯuiuijs lautis.i eq̃taturis fale-
ratis.i canibꝰ.i auibꝰ ad aucu-
pãdũ.i veſtibꝰ ſumptuoſis.i oꝛ-
namẽtis varijs i picturis do-
moꝝ.lectoꝝ.cameraꝝ.Nõ de-
diſtis mihi mãducare: nõ bibe
re.nõ veſtiſtis me.nõ recepiſtiſ
cũ eſſe; hoſpes.nõ viſitaſtis cũ
eſſe; ifirmꝰ.nõ redimiſtis . non
ſepeliſtis.nec aliq̃ cura fuit vo-
bis de me.q2 qđ vni ex mini-
mis meis feciſſetis ꝛ mihi vni-
q; feciſſetis. Dedi vobis dñia
ad regẽdũ mũdũ in pace ꝛ iu-
ſtitia:ſed vos tyrãnizaſtis ꝛ de
robaſtis ſubditos veſtros bibẽ
do eoꝝ ſanguine;: ꝛ auferẽdo
ab eis ſubſtantiã ꝛ victus eoꝝ.
Non defendiſtis pauperes.nõ
viduas , non pupillos.non oꝛ-
phanos.non eccleſias.ꝛ qđ pe-

ius eſt.eccleſiarum bona dedi-
ſtis filijs ꝛ filiabus veſtris im-
pinguando ꝛ maritãdo baſtar-
dos ꝛ baſtardas:quos peſſime
ꝛ cum mea maledictione genui
ſtis.Deinde vertens ſe ad ma
los pꝛelatos dicet.Et vos o fi-
lij dyaboli aſcendiſtis ad pꝛela
turas eccleſiaſticas:nõ intran-
tes per me qui ſum hoſtiu;.ſed
per poꝛtas argenteas ꝛ aureas
cum donis:cum pꝛecibus cum
potentia dominoꝛum:cum au-
xilio mundanoꝛum:vendentes
ementes ſpũmſanctum cum ſi
mone mago.Nõ fuit vobis cu
ra de aiabus ſubditoꝝ veſtro-
ru;:ſ; ſolicitiſſimi fuiſtis ad ra
piendum lana; ꝛ lac.i.redditus
ꝛ introitus.Et ꝓpter inſatiabi
lem auaritiã veſtra; recepiſtis
tyrannice bona religioſoꝛu; in
comedẽdo.Eccleſias vero eoꝝ
conculcaſtis ꝛ totaliter deſtru-
xiſtis. ꝛ vita veſtra peſſima ſcã
delizaſtis totum mundũ. Vos
ſuperbi. vos guloſi intantu; ꝙ
mundus non potuit ſaciare gu
loſitatem ꝛ ingluuiem veſtra;:
vos luxurioſi vt poꝛci: multipli
caſtis tot baſtardos ꝛ baſtar-
das quos nutriſtis ꝛ nutriri
tradidiſtis ſanguine eccleſia-
rum nicarum dicentes ꝙ erãt
veſtri nepotes ꝛ neptes. In vo
bis non fuit charitas:non iuſti
tia:non exemplaritas:non ali-
qua virtus. Kariſſime celebꝛa
ſtis:rariſſime dixiſtis officiu;:
nullam eccleſiam:nullã opera-
tionem erga pꝛoximum habui
ſtis:totum ſtudium veſtrũ fuit
ad delitias coꝛpoꝛis:ad exaltã-
dum nepotes : ꝛ filios veſtros:
parentando modo cum illo do
mino:modo cũ illo rege. Nu-
triſtis inſuper canes:falcones:
equos : mulas : iuuenes laſci-
uos:rufianos ꝛ rufianas:intro
ducentes vobis pueros ꝛ puel
las . Et finaliter vertens ſe ad
malos religioſos dicet. Et vos
o maledicti hypocrite vbi eſt ob
ſeruãtia religiõis veſtre.vos nõ
ſeruaſtis regulam:non conſtitu
tiones:non rubꝛicas:non obe-
dientiam:non paupertatem:nõ
caſtitatem:non cerimonias:nõ
ieiunia:non ſilentia:vos pꝛo ni
hilo habuiſtis religionis ſtatu
tum:ad quas vos vocaui . vos
elegi : vobis gratias infudi . E
vos alios elegi vt eſſetis pꝛedi-
catoꝛes verbi mei ad vitioꝛum
extirpationem ꝛ animarum ſa
lutem : ſed vos pꝛedicaſtis va-
na ꝛ inutilia:pompoſa ꝛ nõ fru
ctuoſa : querentes placere ho-
minibus : ꝛ non mihi . Vos
non fuiſtis pꝛedicatoꝛes verbi
mei ſed antichꝛiſti ꝛ dyaboli:
qui modo vos in infernu; toꝛ-

mentabit. Eratis impatientes:
vindicantes:ſupbi: non audien
tes vnū repꝛehenſibile verbum a
ꝑlatis veſtris. Adheſiſtis dñis
temporalibus pro bñficijs acq-
rendis. p̄dicabitis pauptatē: ca
ſtitatē:humilitatē:patientiā:ſʒ
vos peiores fuiſtis demonijs.
Et qđ peius eſt volebatis cla-
rere miraculis:⁊ cōabamini vt
ego ɔ voluntatē meā facerē mi
racula ad vr̄am oſtentationē:⁊
vos eratis icarnati demones.
Decipiebatis pplōs dicētes. ta
lis fecit miracula:⁊ talis eſt bea
tus: apponētes añ ſepulturam
imagines mirabiliter vulnera
tas:ſuſpendētes lampades:ce-
reos:candelas:baculos:[illegible]los
argenteos:⁊ añ altare meū vbi
erā ego in corpore ⁊ aīa ⁊ dei-
tate:nō erat candela vniꝰ dena
rij acēſa. Predicabatis mēda-
tia:ioculationes:diſſolutōes:di
uiſiones:ſectas:guerras: vnꝰ ɔ̄
aliū innuebēdo:⁊ totū vt eſſet fa
ma de vobis. Nolebatiſ ire ad
predicādū:niſi ꝑus habitis bre
uibus papalibus:litteris regū:
dñoꝝ:comituʒ: quas poſtea in
predicationibus oſtēdebatis:ia
ctantes ⁊ gloriātes vos cuʒ ſa-
thana:cadētes de celo in bara-
trū iferni. Quid igit̄ dicitis ad
hec. O generatio mala. O ge-
neratio adultera. O generatio
peſſima. Ecce pctā veſtra. Ecce
opa veſtra. Ecce tot mala ⁊ tot
ſcelera per vos cōmiſſa ⁊ ppe-
trata. Et tūc oīa peccata cogita
tionū. omnia peccata locutionū
oīa peccata opationuʒ. oīa pctā
omiſſionuʒ. que cōmiſſa ſunt a
pꝛīcipio mūdi vſqʒ ad finē ma
nifeſtabunt̄ corā toto mūdo. tā
oculta ꝙʒ ſecreta. que dicent vt
Bernardus inqt. Tu nos egi-
ſti. tua opa ſumus. Nō te deſe
remus ſʒ ſemp tecum erimus.
Et Sap. iiij. Venient in cogita
tione pctōꝝ ſuoꝝ timidi. ⁊ tra-
ducēt illos ex aduerſo iniquita
tes eoꝝ. vñ Chriſo. In illa die
nihil eſt qđ rñdeamus: vbi ce-
lū:terra:aqua:ſol ⁊ luna: dies ⁊
noctes ⁊ totus mundus ſtabit
aduerſus nos in teſtimonium
pctōꝝ noſtroruʒ:hec ille. Quid
faciēt tunc miſeri pctōres: quo
ibūt:quo vertent ſe:ad cuiꝰ auxi
liū ɔfugient cū totus mundus
erit cōtra eos armatus? Dicit
Vgo de ſctō victore. Celum di
cet. Ego lucem ſibi miniſtraui
ad ſolaciū. Aer dicet. ego oē ge
nus auiū ſibi dđi ab obſequiū.
Aqua dicet. Ego diuerſa gnā
piſciū dedi ſibi ad vſuʒ. Terra
dicet. Ego panē ⁊ vinū ſibi dđi
ad nutrimētū. Jđ ignis clama
bit. A me cōburat̄. Aq̄ clama-
bit. A me demergatur. Aer cla

mabit. In me vētiletur. Terra
etiā clamabit. A me abſorbeat̄
Infernꝰ clamabit. A me deglu
tiat̄. h ille. O ꝙʒ vt inqt Grego.
Anguſte erūt tūc reprobis vie.
Superiꝰ erit iudex natus. iſeriꝰ
horrendū chaos. A dextris pec
cata accuſantia. a ſiniſtris infi-
nita demonia ad ſuppliciū tra-
hentia. intus conſcientia vrēs. fo
ris mūdus ardens:miſer pec-
cator ſic dep̄hēſus quo fugiet?
Latere erit impoſſibile:apparē
intollerabile. h ille. Ex his pʒ ꝙ
peccator nō poterit fugē ſurſuʒ:
qꝛ ibi erit iudex natus:qui gla-
dio bis acuto de ore eiꝰ proce-
dentē ipſum occidet. Nec fuge
re a dextris:qꝛ ibi ſunt peccata
que eum apprehendēt. Nec fu-
gere a ſiniſtris:qꝛ ibi ſūt demo
nes qui eum ad ſupplicium tra
hēt. Nec fugere vel abſcōdere
ſe infra ſe:qꝛ ibi eſt vermis con
ſcientie:qui eum totū corrodet.
Nec fugere extra mundum:qꝛ
totus eſt plenus igne:qui ipſuʒ
comburet. Et ideo nō reſtat ni
ſi vt in iferni fornace cadat. Et
h de ſecundo principali.

Tertio iudicij vniuerſa-
lis cōſiderare debemꝰ
executionē:vbi tria ſunt
conſideranda.

¶ Primū. eſt iuſtoꝝ allocutio.
¶ Scđm. ē dānatoꝝ ɔdēnatio.
¶ Tertiū. eſt inferni ſigillatio.
¶ Primū eſt iuſtorū allocutio.
Que lingua:que vox poterit ex
primere:ꝙʒ dulcit:ꝙʒ ſuauit ineſ
fabilis dei bonitas loquet̄ ſctis
⁊ electis ſuis? Nā hilari vultu:
facie ſerena:voce ſuaui:vertens
ſe ad eos:⁊ permaxime ad reue
rendā matrē ſuā dicet. O dul-
ciſſima mater ⁊ totiꝰ mundi im
peratrix:qꝛ tu me genuiſti:lacta
ſti nutriſti:⁊ multos labores ꝓ
me ſuſtinuiſti. Et vos o diſcipu
li ⁊ ſecretarij mei:qꝛ veſtris pre
dicationibꝰ totū mundū ad me
traxiſtis. Et vos o martyres in
clyti:qꝛ corpa vr̄a diuerſis ſup-
plicijs ꝓ me expoſuiſtis. Et vos
O ɔfeſſores lucidi:qꝛ altiſſimā
pniam ad meā laudeʒ. feciſtis.
Et vos O virgines ſacre:qꝛ in
tegram ⁊ illibatam virginita-
tem vt mihi placeretis ſerua-
ſtis. Et vos O viri religioſi:qꝛ
munduʒ reliquiſtis ⁊ in ſancta
religiōe me ſecuti eſtis. Et vos
O filij predicatores:qꝛ nomen
meū coram gentibus ⁊ populis
manifeſtatis obiurgantes vitia
⁊ peccata munduʒ illuminaſtis
vita doctrina pariter ⁊ exēplo.
Et vos O penitentes:qꝛ vitaʒ
veſtram ob amorem mei corre
xiſtis ⁊ emendaſtis. Et qꝛ bñdi
cti eſtis a pr̄e ⁊ a ſpū ſcō ⁊ a me
venite ergo benedicti mei. O

melifluū vbū: venite O viſcero ſa locutio. O ſmo zucharatus. Quid meli⁹: qd beati⁹: q̄z ab eo vocari: q ē bonū ſūmuz. Poſſidete patū vobis regnū a ↄſtitutione mūdi. O q̄le regnū. O q̄le dñium. Nō certe terrenū: nō trāſitoriū ſʒ eternū: ꝛ ſemꝑ duraturū: totū in ſe ↄtinēs qđ delectat. Cōſideret qlibet vr̄m chariſſimi: q̄z ſuauia ſunt vba iſta: q̄z dulcia: q̄z amena: q̄zq; iocūda. O q̄tū gaudij: q̄tū leticie: q̄tū exultatiōis erit tūc in mētibus electoꝝ: impoſſibile ē cogitare: multo magis ligua exprimer̄.

¶ Scđʒ ē dānatoꝝ ſniatio. Lʒ xp̄o oīa ſint clara ꝛ manifeſta: ꝛ nulli⁹ idigeat ↄſilio: tñ vt ſcōs ꝛ electos ſuos honorificet: ante ſnie ꝓmulgationē petet ↄſiliuz di. Quid vobis vr̄ Mater mea ꝛ vobis electi meis: de iſtis q a ſiniſtris ſūt. Videte coꝝ ſcelera coꝝ opa. coꝝ vitā. Iſti fuerunt ſemꝑ mihi rebelles: ↄdicētes ꝛ iobediētes ↄtēpſerunt me: graꝫ meā: ꝑdicatores ꝛ ſuos meos: bñficia in mīa nō cognoſcētes ſcti ſunt ingratiſſimi: me ꝛ gl'iam meā ꝑ nihilo hūerunt duri obſtinati ꝛ ꝑerui: āplexati ſūt mundū ꝛ ↄcupiſcētias eius: adherētes dyabolo ꝛ pompis ei⁹. Habuerūt me odio ꝛ patrem meū ꝛ ſpm̄ ſcm̄: oēmq; vitā virtuoſaꝫ dic igr̄ mr̄ mea. Quid tibi videt̄ faciēduz. Tūc ſctiſſima dei genitrix dicet. Fili mi dulciſſime: ex quo iſti male ꝛ peſſime vixerūt: vt eoꝝ opera oſtendūt: ad cōmendatōeʒ tue iuſticie detis ſniam cōtra eos: vt ſine fine in inferno eternaliter puniātur Hanc ſniam ↄfirmabunt oēs apl'i: oēs martyres: oēs cōfeſſores: oēs vgines: oēs ſcti ꝛ ſancte dicētes. Iuſtiſſime de⁹: dino iſti ſt i iferno detrudēdi. Quid igr̄ tūc faciēt miſi pctōres. Ha pouerelli: ha mihi: ha deſgratiati: mater mie ſimul cuꝫ ſanctis oibus feret ↄtra eos eterne dānatiōis ſniaꝫ. Quis ꝓ illis orabit. Quis illos defendet. Ad cuius auxiliū ↄfugiēt. Heu q2 nl'lus erit in defenſiōe ſua. Et tūc xp̄s vertet ſe ↄ eos facie turbata: voce terribili: voce tonitrua dicēs. Diſcedite a me: q2 ſic fuiſtis in mūdo ſeparati a me pp ſcelera veſtra. ſic ſepati eternaliter eritis a me q ſum ſumū bonū: fons omniū bonoꝝ: gaudiū ꝛ leticia ſempiterna Deide ſubiūget. Maledicti. ſcʒ a p̄re: maledicti a ſpūſcō: ꝛ a toto creaturarū ordic. Et addet. In ignē eternū. Sicut enim fuiſtis ſemꝑ in ardore reꝝ terrenarū ſic: eritis in igne eternarū penaruʒ. Qui parat⁹ eſt dyabolo ꝛ āgelis ei⁹.

qui erunt veſtri tortores ꝛ punitores. Separo vos a me vt maledictos ꝛ excōicatos: ꝛ mitto vos in ignē ꝛ tormentū eternum: cum dyabolo ꝛ omnibus ſocijs eius: quib⁹ in mundo ſeruiuiſtis. Ha deus glorioſe q̄z erit terribilis illa ſentētia: q̄z rigida: q̄z ſeuera. Qua ꝓlata: miſeri dānati. tantum terrorē: tantū horrorē habebunt: q2 predolore cōcuſſi ꝛ perterriti: percutient pectora ſua facies ꝛ capita Eiulabunt: clamabūt: ꝛ dicent. Heu: heu: heu cur nati ſumuſ. Ve nobiſ q2 peccauimus. Ve nobiſ q2 non obediuimus. Ve nobis quia duri fuimus. Heu maledicta dies cōceptionis noſtre. Maledicti ſint āni noſtre nutritionis. maledictū ſit totuꝫ tēpus vite noſtre. Cur nō ſuffocati fuimus in vētre matris noſtre. O quanta erit eorum triſtitia. O quātus dolor. O quāta afflictio cū ꝓſpicient ſe eſſe ſeparatos a maieſtate diuina: a ↄſortio ſanctoꝝ a ſocietate electorū. Heu q2 ſeparabitur fili⁹ a patre. pater cū electis: fili⁹ cū dānatis. Heu dico: q2 filia ſeparabitur a matre: frater a fratre: ſoror a ſorore: amicus ab amico. illi ad gloriam iſti ad penā. illi ad requiem. iſti ad laborē. Illi ad gaudiū. iſti ad triſtitiam. Illi cantantes. iſti plorātes Illi liberi iſti cōpediti. Ecce q̄z doloroſus q̄z lachrymoſus ꝛ flebilis erit eoꝝ diſceſſus. Deberet ꝑfecto quilibet noſtrū talibus ex charitatis viſceribus cōpati: dum in hoc mūdo ſumuſ:

¶ Tertiuꝫ eſt inferni ſigillatio. Dicet finaliter chriſtus. O terra dilata ꝛ aperi os tuū ꝛ d'glutias iſtos peſſimos ꝛ ſceleratiſſimos peccatores ſimul cum omnibus demonijs. Quo dicto aperiet ſe terra vſq; ad iſerni ꝓfundum: ꝛ illico omnes reprobi: ꝛ omnes demones eiulātes ꝛ plorātes cadēt in fornacē infernalē. Tunc vero claudet̄ ꝛ ſigillabitur terra pariter ꝛ infernus: in quo demones ſimul cū dānatis omnibus ſine fine cruciabuntur. Electi vero chriſto ꝑcedēte: cantantes ꝛ pſallentes in paradiſi gloriam intrabunt. Ibūt ergo vt euangeliſta dicit hi. ſ. dānati in ſupplicium eternum. iuſti autem in vitam eternaꝫ. Viuentes cū patre ꝛ filio ꝛ ſpirituſancto per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

¶ Feria tertia. prime dominice De odio. Sermo. xiiij.

u Os feciſtis illā ſpelūcā latronū. Mat. xxi. Nō eſt aliqua ligua mortalis q̄uis

exornata maxima eloquētia eſ-
ſet:q̄ ſufficiēter exprimere poſ-
ſet:q̄ꝫ graue atqꝫ horrēdum ſit
odij pctm̄:ꝑ qđ aīa rōnalis que
domus dei:ꝛ tēplū ſpūs ſancti
merito deberet eſſe:deſerto ſū-
mo ꝯditore:ſpelūca ſit latronuꝫ
ꝛ habitaculū demoniorum. Et
hoc eſt de quo ſaluator ꝯquerit
dicens. Domus mea domus
orationis eſt:vos aūt: ſupple ſe
quētes execrabile odij pctm̄ fe-
ciſtis illā ſpeluncam latronum.
Que fuerūt verba aſſumpta : ꝛ
īn hodierno euāgelio recitata.
In quo tria ſingularia docum̄
ta habemꝰ. ¶ Primuꝫ ꝙ ſicut
xp̄o ciuitatē intrāte ieroſolimo
rū ꝯmota ē tota ciuitas.ita xp̄o
ītrāte ī aīam:ꝑ gratiā:cōmouet
tota ad recte viuēdū optimeqꝫ
operādū. Hoc tāgit prima pte
euangelij. vbi dicit. Cū intraſſet
ieſus ieroſolimaꝫ ꝛc̄. ¶ Scđm
documētū eſt ꝙ eccleſia ſancta
domus dei eſt. ꝛ domus orati-
onis. ꝛ nō locus negociationis
Hoc tangit parte ſcđa: vbi di-
cit: Domꝰ mea domꝰ oratio-
nis eſt. ¶ Tertiū documētū da
tur ī vltima pte euāgelij. Reli-
ctis illis abijt foras extra ciuita
tē. Per qđ edocemur ꝙ q̄cun-
qꝫ vult ꝑficere in vita ſpirituali
neceſſe eſt illū exire ciuitatē cū
xp̄o. vbi audiat ip̄m predican-
tem illud qđ habetur. Matt. v.
diligite inimicos v̄ros bñfacite
his que oderunt vos. hoc eſt. ne
mineꝫ habeatis odio. De quo
tria hoc mane ꝯſiderabimus.
¶ Primo. Diffinitionē.
¶ Scđo. Malignationem.
¶ Tertio. Speculationeꝫ.
¶ Primo odij cōſiderare de-
bemus diffinitionē. ſ. Doc. pri-
ma ſcđe. q. xlvi. ar. iij. Et in q̄ō-
nibus de veritate. q. xxv. ar. iij.
Et colligitur ab Augu. in regu
la. Et dñs Albertus magnꝰ. ij.
ſeñ. Et Tulius in. iiij. Tuſcula-
narū q̄ōnū diffiniens odiū. ſic
ait. Odiū eſt ira inueterata. Et
Grego. Odiū eſt ſeruata ira.
vnde Ari. ij. Rhetoricoꝝ dicit.
Ira eſt factiua odij. Et Catho-
licō in ſumma grāmatice diffi
niēs odiū. inquit. Odiū eſt in-
ueterata inimicitia de vltione
cogitans. Qua diffinitione pre
habita. querit vtrū odiū ſit pec
catū mortale. Huic q̄ōni reſpō
dēt duo preclariſſimi doctores
ſcꝫ. ſ. Tho. ſcđa ſcđe. q. xxxij. ar.
iiij. Et dñs Albertus magnus.
ij. ſeñ. dicentes. odiū ꝓximi eſt
peccatū mortale. Et hoc tripli-
ci ratione probatus.
¶ Prio. Rōne trāſgreſſionis.
¶ Scđo. Rōne oppoſitionis.
¶ Tertio. Rōne dānationis.
¶ Prio rōne trāſgreſſiōis ſic.

Quicunqꝫ tranſgredit diuinaꝫ
legē atqꝫ eius mādata mortalr
peccat. Sed tenēs odiū eſt trāſ
greſſor legis dei:ꝛ mādatorum
eiꝰ. ergo mōraliter peccat. Pre
cepit nāqꝫ deꝰ ſua lege vt ꝓxi-
mꝰ diligat. nō vt odio habeat.
Pꝫ tā in veteri q̄ꝫ ī noua lege.
Leui. xix. Ne oderis fratrē tuū
ī corde tuo. Et iteꝝ eo. c. Et ite-
rū Leu. xix. Nō q̄ras vltioneꝫ
nec memor eris iniurie ciuium
tuoꝝ. Eccle. x. Ois iīurie ꝓximi
ne memineris : ꝛ nihil agas in
opibꝰ iniurie. Et Exo. xxuij. Si
videris aſinū odiētis te iacēteꝫ
ſub onere: nō ptrāſibis: ſꝫ ſuble
uabis cum eo. Et Eccle. xxviij.
Qui vidicari vult a deo. iueni-
et vindictā ꝛ pctā illius ſeruās
ſuabit. Relinque proximo tuo
nocēti te. ꝛ tūc d̄precāti tibi pec
cata ſoluent. h ille. Et Salua-
tor Matt. v. Diligite inimicos
v̄ros. bñfacite his q oderūt vos
ꝛ orate ꝓ ꝑſequētibꝰ ꝛ calūniā
tibꝰ vos. Hic docet amoroſus
xp̄s cor īformare erga inimicū
ſ. nō odire: nō ſibi malū deſide
rare: ſꝫ diligere docet īformare
os erga eum: nō detrahēdo: nō
īprecādo: nō īfamādo: ſꝫ eū bñ-
dicēdo: ꝛ pro eo orādo. Vñ ait.
orate. Docet ꝛ īformat opus er
ga eū: nō animā vel corpus vl
alia ad inimicū ptinētia leden-
do aut aliter maleficiendo : ſed
potiꝰ ſuiēdo ei ꝛ bñfaciēdo. Et
hec digniſſima xp̄ianoꝝ vindi-
cta. Hec ē vltio pioꝝ filioꝝ cele
ſtis p̄ris. O vidicta glioſa. O
vidicta ſancta. Fac xp̄iane hāc
vindictā de tuo inimico: corde:
ore: ope: ſic xp̄s tibi p̄cipit: Io
Chriſo. de cōpūctiōe cordis nō
bilr dicit. Chriſtus nō ſolū vult
nos ignoſcere delinquētibꝰ : ſꝫ
vt ꝛ amemꝰ eos: ꝛ oremꝰ ꝓ eis
Nā ſi tm̄mō nō ledas eū: q te
leſit. auertas tm̄ te ab eo: nec li-
bēter eū videas: manet ſine du
bio vulnꝰ ī pectore: ꝛ dolor au-
geſcit ī corde. Qđ ſi ita ē nōdū
expletur a te: qđ xp̄s mandauit
Nūqd vis tibi ꝓpiciū fieri deū
vt nō te qdē ledat. auertat ſe tm̄
abs te: ꝛ pctōꝝ tuorū mēoriā te
neat: ꝛ videre te nolebit. Igit q̄
lēvis erga te deū eſſe: cū delicto
rū tuoꝝ veniā poſcis. talē te ex-
hibere debes his q deliquerūt
ī te. h ille. ¶ Scđo rōne oppoſi-
tiōis ſic. Charitati nihil oppo-
nit niſi pctm̄ mortale: ſed odiū
directe opponit charitati. vt ait
ſ. Doc. g̃ odiū eſt pctm̄ mortale
qr ꝯ̄riat excellentiſſime virtuti
charitatis: ſine q̄ nullū opꝰ me-
ritoriū ꝓduci p̄t: vt ap̄lica tuba
īquit. i. cor. xiij. Si liguis hoīuꝫ
loq̄r ꝛ āgeloꝝ: charitatē aūt ñ ha
beā: factꝰ ſū velut es ſonās aut

cimbalū timens. Et ſi habuero prophiam ⁊ nouerim miſteria oia: ⁊ oēm ſciam: ⁊ ſi habuero oēm fidē: ita vt mōtes trāſferā charitatē aut nō habuero nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperū oēs facultates meas ⁊ ſi tradidero corp⁹ meū ita vt ardeā charitatē aut non habuero nihil mihi pdeſt. Charitas patiēs ē: benigna ē: charitas non emulat: nō agit pperā: nō inflat: nō ē ābitioſa. nō qrit q̄ ſua ſūt ⁊c. Ergo ꝯriū ei⁹. ſ. odiū ē mortale pctm̄. ¶ Tertio rōne dānatiōis ſic. Nullus dānat eternaliter niſi pp pctm̄ mortale. ſed habētes odiū dānant eternalr. ḡ odiū eſt pctm̄ mortale. Probat h Aug. de pe. d. iiij. Qui diuini bñficij oblitus: ſuas vult vidicare iiurias. ſ. pp odiū ꝯceptū nō ſolū de futuris peccatis veniā nō merebit: ſ; ēt pterita q̄ iam ſibi dimiſſa credebat. ad vidictā ei replicabūtur. h ibi. Vbi dic glo. q2 dānabit p peccatum odij ſequētis: ac ſi nō fuiſſet ei dimiſſum aliquod peccatum.

Secundo principaliter cōſiderare debemus odij malignationem. Nā tres ſunt principales odij malignitates.

¶ Pria ē legis nālis ꝯriatiua.
¶ Scda ē cordis obduratiua.
¶ Tertia eſt crudelitatis inductiua.

¶ Prima malignitas: q2 odiū eſt legis nālis ꝯriatiuum. Vbi notandū. ſm Theo. maxime p ut colligit ex dictis. ſ. Tho. pma ſcde. q. xci. Lex nālis ſic diffinit Lex nālis eſt regula nālis rōnis directiua humanoꝝ actuū h ibi. Cuius quidē obſeruatiōe vt dicit. Phs. i. Politico. Hō eſt optimū aialiū: ⁊ ſepatus a lege ⁊ iuſtitia eſt peſſimum. Hec aūt lex clamat. Quod tibi non vis fieri alteri ne facias. Nolles. n. eē in odio alterius. nolles ꝙ aliqs ꝯ te vidictā faceret. igit ⁊ tu odiū dimitte ⁊ alteri vidictā ne machineris ſ; oēs hoies dilige oib⁹ bñfacito. oēs amicos habeto. quia vt phs inquit. viij. Ethi. Ois hō eſt oi hoi nāliter amicus. Itē Ari. ibidē. Oēs hoies eiuſdē gentis. nāliter ſūt amici. vnde nāliter xpianus ē amicus oium xpianoꝝ. De hac lege nāli dr. ff. de iuſtitia ⁊ iure .l. vt vin. Cū. n. cognationē quādā inter homines natura ꝯcrerit. ꝯñs eſt hoiem hoi inſidiari nephas eſſe h ibi. Et hoc pp ſimilitudinē nāe ⁊ cultus. vnde Ari. viij. Ethi. dicit. Simile nāliter diligit ſibi ſimile. Qui igit non amat proximum. ſed eum odit. puerſus atq; malignus eſt

agens ꝯ ordinē legis nālis. ſic ei⁹ inimic⁹ atq; ꝯri⁹. Hac lege nāli illuſtratus Ceſar. vt ait Augu. in epla ad Marcellinū. oiu; reminiſci ſolebat. pter iniuriaꝝ. Et. xij. de ci. d. allegat Tulliū dicētē. Nulla o Ceſar de tuis virtutib⁹ nec mirabilior. nec gratior mīa eſt. Hic Julius Ceſar viſo capite Pōpei inimici ſui fleuit. Hac lege doct⁹ Alexander ſuggerēte Ariſto. vt offenſori ſuo pceret: ꝯ quē erat idignatus liber dimiſit. Hac lege ductus Antigon⁹ rex Pirrhi ei⁹ inimici caput: ⁊ corp⁹: honorifice ſepeliēs: eius filiū ad frē; Antigoni liberū remiſit: vt Valerius ait. Et i lib. iiij. multa hmōi recitat exempla. Hac lege zenophs cuidā ſibi maledicēti inqt. Tu didiciſti maledicē: ⁊ ego didici maledicta contēnere. Hac lege Diogenes vt recitat Sene. lib. de ira. Spuēti ſibi i facie cū ipetu. Lētulo depoſito odio: inqt. Affirmabo o Lētule deinceps eos decipi: q dicūt te os nō hre. Hac lege ait. Sene. lib. de qttuor vtutib⁹. Si magn⁹ fueris nūq̄ iudicabis tibi cōtumeliā fieri. ⁊ d inimico dices. Nō nocuit ſ; aium nocēdi hūit. Et cū illū i ptāte tua videris vidictā putabis vidicare potuiſſe. Scito eni honeſtū ⁊ magnū genus vindicte eſſe ignoſcē. hec ille. vñ ⁊ Lactantius lib. vi. c. x. Deus eni qui ceteris aialibus ſapiaz nō dedit: nālibus ea munimentis ab icurſu ⁊ piculo tutiora generauit. Hoiem vero: q2 nudu; fragilēq; formauit: vt eu; ſapia poti⁹ inſtrueret: dedit ei pter cetera: humane pietatis affectū: vt hō hoiem tueat. diligat: foueat: ꝯq; oia picula ⁊ accipiat ⁊ preſtet auxiliū. h ille. ¶ Scda malignitas: q2 odiū eſt cordis obduratiuū. Adeo cor odiētis idurat vt de ipo merito dici poſſit illō Job. xli. Cor ei⁹ idurabit quaſi lapis. vñ odiū eſt ſile veneno: q̄ mortu⁹ fuit Trayan⁹ impator de quo mortuo legit exhumatū eſt corp⁹ eius: vt medici viderēt cām ſue mortis. Et inuentū eſt cor eius durum quaſi lapis: qd ex illo veneno proceſſerat. Conditiones autem duri cordis ponit Bernardus in libro de conſideratione dicens. Cor durum eſt: quod contritione non ſcinditur: pietate nō emollitur: precibus non flectitur: minis non cedit: flagellis obduratur. Hec omnia videntur impleri in odiente. Vnde cor eius nō poteſt habere contritionem: nec in confeſſione conuertitur: aut abſoluitur: nec veniam petit: nec communionem ſuſcipit. Ex-

5 cōditiōes duri cordis

preſſe eniꝫ dr̃.de pe.di.v.c. Fal
ſas ꝙ tal.ſ.q odiũ tenet i corde:
admitti nõ dꝫ ad pniam.ſ.ꝙ ab
ſoluat a cõfeſſore. Et quãto ma
gis permanet in odio tãto ma-
gis obdurat. Pietate nõ emo-
lit talis:qꝛ etſi videat inimicũ i
aduerſitate ñ cõpatit:ſꝫ appetit
ei maiora mala vſqꝫ ad cõſum-
ptionẽ:ſicut iudei odiẽtes xp̃m:
nõ fuerũt moti pietate:cũ vide-
rent eũ terribiliter flagellatum:
qđ fecerat Pylatus.vt eos ad
pietatẽ flecteret:ſed cũ dino vo-
luerũt crucifigi: vt de eiꝰ obpro
brijs ⁊ penis ſaturarẽtur. Nec
flectit precibꝰ odiens. Nã licet
amici:vicini.religioſi:plati de-
p̃cent tales.vt odia dimittant ⁊
inimicitias.nõ acquieſcũt:imo
nec precibus eius quẽ oderunt:
etiã iniuſte.flectunt:ſicut nec in
dei precibus Stephani orãtis
pro lapidãtibus.flecti potuerũt:
quẽ iniuſte odibant.ſ.ꝓpter ſa-
piẽtiã.virtutes.⁊ miracula. Nõ
cedit minis odiens:qꝛ lꝫ fiãt ei
a p̃dicatoribꝰ mine multoꝝ ma
loꝝ que deus odiẽti iferre vult
⁊ etiã dãnationis eterne:nõ vi
dent curare. Flagellis obdurat.
Incurrit enim dãna ⁊ ifirmita
tes:mortẽ familie ſentit:⁊ tñ in
obſtinatione ꝑdurat. Et iõ Ec
cle.iij. Cor duruꝫ habebit male
in nouiſſimo: qꝛ in morte odio

obduratus decedens a demo-
ne cruciandus in infernũ deſcẽ
det. ¶ Tertia malignitas:qꝛ odi
um eſt crudelitatis inductiuuꝫ.
Nulli enim ſinit parcere odiũ:
nec amico: nec conſanguineo.
Chaym ſic ex odio crudelis fa-
ctus eſt:vt nõ parceret germa-
no abel. Egyptij qui oderãt he
breos:vt habet. Exo.i. Affige-
bãt eos multis modis ⁊ obpro
brijs:adeo in eos crudeles effe
cti: vt mandaret Pharao oẽs
mares qui naſcebant iterfici ſi-
ue in flumine ſubmergi. Quo:
quid crudelius eſſe põt? Iratus
herodes ex odio quẽ ꝯcepit ad
regeꝫ iudeoꝝ nuꝑ natuꝫ.ſ.xp̃m
vt eum occideret iuſſit oẽs pue
ros:etiã filios proprios occidi a
bymatu ⁊ infra.in finibꝰ bethleẽ
repertos. Tanta eſt odiẽtis cru
delitas:vt ⁊ ſeipſuꝫ cruciet ⁊ oc
cidet. Lãcea longini nõ fuit ita
crudelis ſicut odiuꝫ. Ipſa corpꝰ
mortuũ confodit: odium auteꝫ
viuens corpus ⁊ viuentẽ aiam
tranſuerberat. Et certe odioſus
eſt crudelior omni beſtia ſilue-
ſtri:q̃ feritate depoſita ſepe mi-
teſcit. Odiẽs aũt nequaq̃. vnde
Aug.xij.de ci.d. Neqꝫ vnq̃ in-
ter ſe leones aut dracones q̃lis
hoies iter ſe bella gerũt. Ex hoc
aũt ſeqtur:duꝫ ipſe alijs ſit cru
delis:offenſiones nõ dimittẽs.

ſibi deꝰ minime peccata dimit-
tat.ſm illđ. Mat.vi. Si eni di-
miſerit hoibus pctã eoꝝ:dimit
tet ⁊ vobis pater veſter celeſtis
peccata veſtra. Si aũt nõ dimi
ſeritis hoibus:nec pater veſter
celeſtis dimittet peccata veſtra.
Et Mat.xviij. Sic ⁊ pater me
us celeſtis faciet vobis:ſi nõ re
miſeritis vnuſqſqꝫ fratri ſuo de
cordibꝰ veſtris. Sup quo Chri-
ſo.ait. Tanta ẽ dr̃ia peccatoꝝ q̃
cõmittunt in deũ ⁊ hoiem:quã
ta dr̃ia eſt decẽ miliũ talentoꝝ
⁊ centũ denarioꝝ. Et Eccle.xx
viij. Homo hoi ſeruat irã: ⁊ a
deo querit medelã. Ecõtrario:
cogit deus ſi dimitt alijs. vt ti
bi dimittat. Mat.vi. Dimitte
nobis debita noſtra:ſicut ⁊ noſ
dimittimꝰ debitoribꝰ nr̃is. Su-
per quo Vbo libet paululũ im-
morari. O tu q habes odiũ:qui
nõ vis ꝑcere nec vis pacificare
te cũ illo qui te offendit:dic mi-
hi queſo. Quõ oras? Quid pe-
tis in tua oratiõe? Ha certe ꝯ
te oras. Cõtra te deũ inuocas:
ꝯtra te gladium diuine iuſticie
acuis. Pꝫ. Nam in tua oratio
ne dicis. Dimitte nobis debi-
ta noſtra:ſicut ⁊ nos dimittimꝰ
debitoribus noſtris. Aduertis
ne miſerime qd petis. Nõ qui
dẽ:quia ſi aduerteres:minime
faceres. Tu petis dñm.dicens.

Dñe ita dimittas pctã mea: ſi
cut ego ꝓximo: ſꝫ decreui nũq̃
dimittẽ:rogo ſic ⁊ tu nunq̃ di-
mittas mihi. Nõne M. Tuliꝰ:
vr̃ hec ſenſiſſe in lib.iij. de fini-
bus bonoꝝ ⁊ maloꝝ: vbi chriſti
aniſſime locutꝰ ait Mime aũt
ꝯuenit:cũ ipſi inter nos abiecti
neglectiqꝫ ſumus poſtulare: vt
dijs imortalibus cari ſimꝰ ⁊ ab
his diligamur:hec ille.vñ Aug. admonitio
in ſmone. Ad dilectionẽ inimi Aug. ad dile
coꝝ. Vos admõeo: qꝛ ad ſanã
da pctõꝝ vulnera:nullũ hoc me
dicamentũ vtilius eẽ cognoſco.
Et iterũ Aug. O quicunqꝫ es:
tu attendis qd fecerit tibi hõ:⁊
non attendis qd tu feceris deo.
Quare ergo nõ dimittis homi
parũ:vt tibi deꝰ dignet dimitte
re multũ.hec ille. Et iteꝝ Aug.
Diligere inimicos grandis eſt
labor in hoc ſeculo: ſed grande
p̃miũ i futuro:qꝛ per amorẽ ho
minis inimici efficeris dei ami
cus:hec ille. Dimittenda ergo
eſt crudelitas in ꝓximũ:ne dei
crudelitas ſceuiat erga te:ſed pi
um ⁊ placatũ celeſtẽ patreꝫ ſen
tias: Et vt facilius miteſcẽ poſ
ſis: oi feritate depoſita: ſi te rõ
nãlis ⁊ auctoritates nõ emolli
unt:ꝯſidera ſctõs ⁊ ſanctas xp̃i
imitãtes:qui cũ paterent nõ cõ
minabant:cũ maledicerẽt ñ ma
ledicebãt. Oẽs eqdem dimiſſo

exempla ad remittendas iniurias

odio ⁊ crudelitate: ɔtrarios ini
micos dilexerint. Audi mirabi
le exẽplũ. ¶ Legit̃ de .ſ. Joanne
guilberto: ꝙ cuꝫ eẽt miles: ⁊ ini
micitias haberet mortales ad
quẽdã: q occiderat auunculum
ſuũ: vna dieꝝ: cũ eſſet armis ac
cinctus ⁊ iueniſſet inimicũ ſuũ
ſolũ ⁊ inermẽ aggreſſus eſt eũ:
vt interficeret. Q̃ð ille intuens
cũ non poſſet euadere ꝓſtrauit
ſe rogans eũ: vt ob amorẽ illi⁹:
qui tali die ꝓ nobis paſſus erat
ſibi ignoſceret. Erat .n. illa die
feria .vi. Ad cuius p̃ces: emolli
tũ ẽ cor militis. Et amoto odio
dixit. Ob amoreꝫ crucifixi: tali
die ꝓ nobis mortui: nõ poſſuꝫ
facere quin tibi idulgeã. Oẽm
igit̃ tibi iniuriaꝫ cordialiter re-
mitto. Viue ſecurus ⁊ age bo-
nũ. Poſt hoc cuꝫ acceſſiſſet ad
eccleſiã ſcti Miniatis ꝓpe flo
rentiã: in mõticulo vbi nũc mo
rant̃ frẽs oliuaꝝ: orãti ipſi Joã
ni ad imaginem crucifixi: ipſa
imago inclinauit ſibi caput: q̃ſi
grãs ageret de iniuria dimiſſa
inimico ꝑ eũ. Et adhuc oñdit̃
talis imago: quã ⁊ ego ip̃e vidi
lꝫ idignus. Et tũc ita ɔuerſus ẽ
ille Joãnes guilbert⁹ ad deũ: ꝙ
dimiſſo ſeculo: ordinem iſtituit
ſpãlẽ .ſ. vallis vmbroſe: ⁊ mira-
culis multis clarus ab ecclĩa ẽ
canonizat⁹. ¶ Aliud quoqꝫ exẽ

plũ narrat̃. Quidã miles cuius
fr̃ cãnalis fuerat occiſus a q̊dã.
obuiauit ip̃i homicide. die vene
ris ſcti. q nudus cũ corrigia ad
collũ: añ militẽ genibus flexis:
amore paſſionis ieſu xp̃i. veniã
petijt. At ille cõpũctus. ãplexãs
hõicidaꝫ cordialit̃ remiſit. eũqꝫ
induit ꝓprijs veſtib⁹ ⁊ ait. Ego
amore ieſu xp̃i tibi parco in ter
ra. ⁊ ip̃e tibi ꝑcat i celis. Volo
in ſup te recipe i fratrẽ loco fra

pluꝫ fideliter recitat̃. Cũ .n. qui
dam die fili⁹ vnicus dñe Lucie
de piſis iret ad p̃dicationẽ fuit
iterfect⁹. Et vt iterfector euade
ret furorẽ curie fugiẽs: caſu itra
uit domũ matris filij interfecti
quẽ illa abſcõdit. Et ecce dela-
tũ fuit corpus filij ſanguinolen
tũ. Hic cogita doloreꝫ matris.
Hẽt in domo iterfectũ ⁊ iterfe
ctorẽ. Cõſidera ꝙ ſpũs malus
ſuggerebat: vt ip̃ꝫ homicidã tra
dẽt curie occidẽduꝫ: tñ patiẽter
tulit odiũ nullũ ɔcipiẽs. Currit
multitudo adviſitãdũ meſtã ma
trẽ. tãdẽ filius defunct⁹ ſepelit̃.
Quo pacto vocat mr̃ homici-
dã. eũ icrepãs. cũ filiũ vnicũ oc
cidiſſꝫ. et ille tremẽs. veniã pete
bat. At pia ⁊ xp̃iana mr̃. ſubiũ-
xit. Ego ob amorẽ xp̃i. tibi oẽꝫ
iiuriaꝫ remitto. Et nocte ſeq̃nti
aptato eq̊ ⁊ hõicida bñ induto
oculte dimiſit eũ. ¶ Aliud exẽ-

tris mei queꝫ occidiſti. Nocte
vero ſeq̃ẽti apꝑuit huic i ſom
nijs xp̃s ⁊ dixit. Scias certo fi
li: ꝓpter tam pium opus venie
qꝫ animã patris ac fratris tui
purgatoriũ euaſiſſe. Et tu veni
es ad me octaua die. Et ſic fa-
ctũ eſt. Mortu⁹ .n. celoꝝ regna
introiuit. Vide exẽpla. O du-
riſſime hõ. Iſti erãt hoies ſicut
⁊ tu offenſi pluſq̃ꝫ tu. Cur ergo
nõ molleſcis. Cur ⁊ tu nõ remit
tis. Cur odiũ nõ deponis. Cur
lachrymis inimicũ nõ cõplecte
ris. Iã tempus eſt: vt ſaxeũ cor
dulceſcat. Ecce auctoritates. Ec
ce rõnes. Ecce exẽpla que ꝓuo
cãt. ꝑdona igitur ꝑdona. Q̃uer
offenſorẽ hodie: ⁊ dali ꝑdonan-
za. Et ſi te nõ mouẽt humana
exẽpla: reſpice o duriſſimũ hoĩs
cor. Intuere exẽplũ q̃ð tibi xp̃s
in cruce pẽdẽs oſtẽdit. In quo
tria ɔſiderare debes: que lapi-
des: ne dũ corda hoium moue-
re ⁊ cõfringere debẽt. Primuꝫ
ituẽdũ ẽ affectus cordis. Scðꝫ
verbũ oris. Tertiũ eſt act⁹ oꝑis.
Primo igit̃ cõteplare affectuꝫ
cordis: quo tãta flãma amoris
ardebat: vt ꝓ ſalute ſuoꝝ inimi
corũ volũtarie ſe obtulerit mor
ti ꝓ offendẽtib⁹: ſanguinẽ aiaꝫ
⁊ corpus expoſuerit. Et q̃dẽ taꝫ
libere ⁊ ꝓmpte ac largiter vt di
cat Iſa. liij. Oblatus eſt qr ip̃e

voluit. Ex ſe .n. moriẽs: oẽs ini-
micos ſaluare voluit: lꝫ inimi-
corũ ⁊ peccatoꝝ exigentib⁹ cul-
pis: paſſionis fructus a multis
ipſorũ nõ ꝑcipiat̃. Scðo dulci⁹
ɔtẽplare verbũ oris. Scriptuꝫ
q̃ppe eſt. Mat. xij. Ex abũdãtia
cordis os loq̃tur. Quid igitur
ait. Pater ignoſce illis qr ne-
ſciũt q̃d faciũt. O inextimabilis
dignatio redẽptoris. O icõpre
henſibilis latitudo ſui amoris.
Nã hoc loco ait Bernar. ſuꝑ
Can. Flagellis ceſus ſpinis co-
ronat⁹ clauis ɔfoſſus patibulo
affixus obꝓbrijs ſaturat⁹ om
niũ tñ in memor doloꝝ inquit.
Pater ignoſce: pater iquit dul
ciſſime: pr̃ amãtiſſime. pr̃ deſi-
deratiſſime. A p̃mo noĩe amo-
roſus fili⁹ cepit. Et ſuo blãdiẽs
gẽitori, tali filio: nihil d̃bere ne-
gari ɔcludit. Deniqꝫ efficaciſſi
me petit. d. ignoſce. Nec ait. exa
mia ɔſidera. põdera. ſꝫ ignoſce
vt nos doceat nr̃as offenſas ñ
examiare: nec ẽt ɔſiderat̃: ſꝫ oia
obliuiõi tradere: ⁊ toto corde: ⁊
⁊ pleo ore: atqꝫ efficaci oꝑe idul
gere: h ille. Inſuꝑ ⁊ viſcera cor
dialis ɔpaſſionis effundẽs: ſuꝑ
crucifigẽtes eũ ait. Neſciũt q̃d
faciũt. ſunt ceci. ſunt ifirmi. ſunt
corrupti. neſciũt .ſ. bñficiũ creati
onis. redẽptiõis. glorificatiõis.
Neſciũt eternã penã ſibi para

tam.Tertio ꝯtemplare actum
opis qꝛ ois actus pēdentis xp̄i
clamat pietatē:miaꝫ:amoꝛem.
Nā caput hꝫ inclinatū ad oſcu
landū.manus pfoꝛatas ad lar-
giendū.latus apertū ad diligē-
dum.pedes ꝯfixos ad tecū cō-
moꝛandū: totum coꝛpus exten
ſum:ad totū ſe largienduꝫ:vt ⁊
tu qui iiurias paſſus es diſcas
pꝛo amoꝛe eius indulgere : qui
amoꝛe tui dignatus eſt moꝛi.
Quis igiť tā crudelis:tā ferre⁹:
qui ad hoc nō attēdat: qui non
cōmoueatur ad iniuriaꝝ remiſ
ſioneꝫ? Refert enim Vgo de
pꝛato. Jero.dicere:ꝙ illud ver-
bū ignoſce.fuit tāte pietatꝭ ⁊ ef
ficatie in aurib⁹ audiētiū ꝙ fere
quinqꝫ milia hoiuꝫ hoc verbo
audito ad chꝛiſtuꝫ ꝯuerſa ſunt.
O obſtinatiſſime.O duriſſime
O crudeliſſime hoiuꝫ. lapides
poſt hoc dulce verbū ſciſſi ſunt
⁊ tu lapideus remanes?

Tertio pꝛincipaliter ꝯſi
derare debem⁹ odij ſpe
cificationem. Vbi pꝛo
maioꝛi vtilitate audientiuꝫ ⁊ in
foꝛmatione ꝯſcientiaꝝ particu
lariȝādo.duodecim modos ſpe
cificabimus.in quibus odiū eſt
peccatū moꝛtale.oꝛ andūqꝫ ala
pꝛatica.¶ Pꝛim⁹ modus odij
dicitur ſubſtātiuus:cuꝫ aliquis
appetit ex odio radicato: ꝙ ille
queꝫ odit amittat in toto vel in
parte ſubſtantiā tempoꝛalē:aut
quod grauius eſt. ad hoc opať:
vel per ſe vel per aliū:ſemp pec
cat moꝛtaliter.¶ Secūdus mo
dus odij dicitur infamatiuus.
Cū aliquis ex odio detrahit illi
quem odit:vel bona de illo per
uertit.dicens nō facta eſſe: ſiue
mala intētione fuiſſe facta. ſem
per peccat moꝛtaliter.¶ Terti⁹
modus diciť pꝛiuatiuus. Cum
aliqs cupit ex odio: vt ille queꝫ
odit pellať ex patria:vel qđ pe-
ius eſt:ad hoc dat operā pꝛiua
tim vel publice ſemper peccat
moꝛtaliter.¶ Quartus moduſ
odij dř familiatiuus: cuꝫ aliqs
appetit mala i familia illi⁹ quē
odit:vt infirmitates filioꝝ:vere
cundiā vxoꝛis:⁊ iniurias eoꝛuꝫ
ſemp peccat moꝛtalr. de hmōi
aduertens.¶ Quintus modus
odij dř libertatiuus. Cuꝫ aliqs
appetit ex odio vt ille queꝫ odit
libertate pꝛiueť: ꝙ ponať in car
cerē:vel in ſuitutē redigať:ſiue
a theucris capiať.⁊ hmōi.ſem-
per in talib⁹ deſiderijs eſt pctm̄
moꝛtale.¶ Sext⁹ modus odij
dř coꝛpoꝛatiuus.Cū aliquis ex
odio appetit ꝙ ille quē odit ifir
meť peſte.cancro : vel ſibi ipꝛe-
cať moꝛtē ac maledictiōes coꝛ-
poꝛales:lꝫ ip̄e nolit vł nō audet
occidere:aut occidi faceř: ſemp

in hmōi deſiderijs ſeu verbis i
pꝛecatiuis cum aduertit peccat
moꝛtalr:⁊ ē hōicida:iuxta illud
pri. Jo.iij.Qui odit fratrē ſuuꝫ
homicida ē.¶ Septim⁹ moduſ
odij dř aiatiuus. Cū aliqs cu-
pit ex odio ꝙ aia illius quē odit
vadat ad ifernū:vł nollet eā ſo
ciā ſecū i padiſo:ſp in talib⁹ de
ſiderijs moꝛtaliſſime peccat.
¶ Octau⁹ modus odij dř exclu
ſiu⁹.Cū aliqs faciēs orōnes in
tēdit i ſua orōne excludere illuꝫ
quē odit.q̊tiēs hoc ſibi añ orō-
nē:vł in orōne:aut p⁹ orōnē oc-
currit.ſꝫ.ſ.Tho.mōtalr peccat.
¶ Non⁹ mod⁹ odij dř pparati
uus.Cū aliqs hꝫ aiuꝫ ita tumi-
dū ꝯ quē odit:vt ſit ꝑparatuſ ⁊
diſpoſit⁹ ēt ſi videret ipꝫ i extre
ma neceſſitate ei nō ſubueñire:
peccat moꝛtalr ſꝫ.ſ.Tho. q̊tiēs
hoc aduertēter occurrit.¶ De-
cim⁹ mod⁹ odij dř dignificatiu⁹
Cū aliqs vellet: ꝙ ille quē odit
ſuis dignitatib⁹:ſuis officijs: ſu
is gdib⁹ ꝑuareť:⁊ cū ipꝫ i tali-
b⁹ videt ex odio crepat: ſp i tali
b⁹ cogitatiōib⁹ aduertēter moꝛ
talr peccat.¶ Vndecim⁹ mo-
d⁹ odij dř virtuoſiu⁹. Cū aliqs
ex odio dolet:aut nollet illū quē
odit hēre aliquā virtutē:hūilita
tē:patiētiā.liberalitatē:ſcītatem
doctrinā ſapiaꝫ.foꝛtitudinē ⁊ ſi
milia.ſp peccat mōtalr.¶ Duo
decim⁹ modus odij dř iplacati
uus.Cū aliqs diſpōit nunq̃ꝫ fa
cere pacē:ſꝫ i odio remaneř vł
nō vult placari: nec ꝯſilijs: nec
ꝑcib⁹:nec ꝓmiſſis: nec ex odio
vult ſecū loq:nec ex odio vult il
lū ſalutare aut reſpiceř:vł ñ vult
ꝑcere.ſi veniā petit aut pctē fac
ab illo ꝯ quē hꝫ odiū:imo vult i
odio durař ⁊ ꝑſiſtē:ſp moꝛtalr
peccat dič Dñs archiepꝯs ꝙ nū
q̃ꝫ lꝫ odiū ferre:⁊ ſi petiť venia
dꝫ ⁊ teneť dare.Et h̄ gnālit nō.
ꝙ quotiēſcūqꝫ cogitatio odij ꝓ
ximi vł inimici alicui occurrit
aio deliberato ⁊ nō diſponit re
mittere odiū vel iiurias: totiēs
moꝛtalr peccat.vñ ē poſe ꝙ ali
qs odiēs aliquē in vna die pec
cet moꝛtalr ducētis vicib⁹ ⁊ tre
cētis.Et qd i ſeptimana? qd in
mēſe?qd i ānos? Heu iſelix aia
a dyabolo excecata. Jn capite
āni erūt q̊dā mō inumera pctā
moꝛtalia.Et h̄ ē magna cecitaſ
ſpūať.de q̄ dř pꝛi. Jo.Qui odit
frēꝫ ſuū i tenebꝛis ē:⁊ i tenebꝛiſ
ābulat ⁊ neſcit q̊ eat.qꝛ tenebꝛe
obſcurauerūt oculos eius h̄ ille
Et ex h̄ ꝯpꝛehēdi pt q̄ꝫte grauita
tis ſit odiū:rācoꝛ:maliuolentia.
Cōſideret ḡ qſqꝫ ꝯſciaꝫ ſuam.
Examiet piculū i q̊ ꝑſiſti:libꝛet
ꝯtinuaſ offenſiōes q̄ deo i odio
ꝓximi ſiūt. Exeat iā ex hoc vi-
tioꝝ baratro:odiū depōat:anio

re ⁊ pace proximum amplectat
Et vocē dulciſſimā apl'i audiet
ac implebit.ij.Cor.xiij. Gaude
te:pfecti eſtote:pacem habete:⁊
deus pacis ⁊ dilectiōis erit vo
biſcum.hic.ſ.per gratiā ⁊ in ce
lo per gloriā:qui eſt benedict⁹
in ſeculorum ſecula. Amen.

¶ Feria q̄rta prime dominice.
De malo ꝯſenſu.Sermo.xv.

G Eneratio mala ⁊ a-
dultera ſignū quirit
Mat.xij.Fūdamen
tū oīū opeꝝ maloꝝ
atq̄ bonoꝝ eſt ꝯſenſus volūta
tis ſine quo nullus act⁹ huma-
nus meritori⁹ vel demeritori⁹
eſſe pōt.vñ Aug.lib.retrac.ait.
Voluntas eſt q̄ peccat ⁊ recte
viuit.h ille. Recte qppe viuere
quis dr̄ qn̄ volūtas ei⁹ ꝯſentit
in bonū. Peccare aūt qs ꝓhi
bet:cū voluntas eius ꝯſentit in
malū:put faciebat gnātio ma-
la ⁊ adultera multoꝝ:qui ꝯue-
nerāt ⁊ aſſenſum pbuerant ad
querēdū ſignum a xp̄o ex mali
gnitate nō ex deuotione. Hoc
eſt qd̄ tāgit in themate euāgelij
hodierni. In q̄ tria documēta
hēmus.¶ Primū documētū
eſt q̄ nullus dȝ eſſe tāte temeri
tatis vt a dn̄o ieſu ſignum aut
miraculum ex curioſitate q̄rere
pſumat.Hoc tāgit pma parte
euāgelij ibi.Acceſſerūt ad ieſuȝ
ſcribe ⁊ phariſei.¶ Scd̄ȝ docu
mētū eſt q̄ quilibet poſt recidiua
tionē durior efficit:⁊ nō tm̄ ab
vno ſȝ a plurib⁹ ⁊ neqorib⁹ ſpi-
ritibus poſſidet. Hoc tangit.ꝑ.
ſcd̄a euāgelij.ibi. Cū immundus
ſpūs exierit ⁊c.¶ Tertiū docu-
mentū eſt q̄ quicūq̄ facit volū
tatē ſummi pr̄is ipſi xp̄o frater
ſoror ⁊ mr̄ eſt. Hoc tāgit vltia
parte euāgelij.ibi.Quicūq̄ fe-
cerit voluntatē ⁊c. Qd̄ pcipue
fit qn̄ hō nō hēt aliquē malum
ꝯſenſum. De quo malo ꝯſen-
ſu tria conſiderabimus.
¶ Primo.diffinitionem.
¶ Scd̄o.grauationem.
¶ Tertio.ſpecificationem.
¶ Primo ꝯſenſus mali ꝯſide
rare debem⁹ diffinitionē. Naȝ
vt colligit ex dictis.ſ.Doc.pma
ſcd̄e.q.xv.⁊.q.lxxiiij.ar.viij.⁊.ſa
ſcd̄e.q.clxxx.ar.vij.Et.qōib⁹ de
malo.q.xv. Et dn̄s Rayne.in
ſumma ſue pme ptiſ.ingraliter
ſic diffinit.Cōſenſus malus eſt
irregulat⁹ actus itellect⁹ vel rō-
nis ⁊ volūtatis ad fruēdū crea
tura. In hac diffinitōe pmo po
nit cā formalis q̄ eſt irregulat⁹
act⁹:q2 vicit cētiaȝ mali ꝯſen-
ſus.Eſſentia.n.cuiuſlibȝ rei dr̄
forma toti⁹:vt pȝ ꝑ phȝ.vij. me
tha.¶ Scd̄o ponit cā efficiens
cū dr̄ itellectus vel rōnis. In-
tellectus.n. apphēdit ⁊ delibe-

rāt illicitas paſſiōes vel illicitos
act⁹:irā:homicidiū:luxuriā:⁊ hu
iuſmōi.vel qn̄ nō repmit illici-
tū paſſiōis motū:ſicut cū aliqs
poſtq̄ dephēderit:q̄ mot⁹ paſ-
ſiōis iſurgēs ē iordiat⁹ ꝯ dei p
cepta tn̄ circa ipȝ deliberate i-
moratur:⁊ ipſum non repellit.
¶ Tertio ponit cā mālis cū dr̄.
Volūtat(.volūtas eni ē ſubie-
ctū pcti.ſubiectuȝ dico libeꝝ:q2
vt ait phs.iij.ethi. Hō ē dn̄s ⁊
principiū ſuaꝝ opationū. Hoc
ideȝ.ij.phi.ix. Metha.⁊.ij.piar.
Et iteꝝ.iij.ethi. Nos ſum⁹ dn̄i
opationū nr̄aꝝ.Conſenſus igit
malus eſt in rōne ſic ī apphēdē
te:dirigēte:⁊ iudicāte. In volū
tate vo ſicut i acceptāte ⁊ ter-
minātē. Vñ Augu.lib.de men
dacio.Cōſenſus ē qn̄ approba-
m⁹ ⁊ volum⁹:nec ꝯſenſus ē vbi
non eſt approbatio.Et Dama.
ij.li.ſen.dicit. Si aliqs iudicat
⁊ nō diligit:nō velit ⁊ non ap-
probet:lȝ ſit ibi ſenſus:nō tn̄ eſt
ibi ꝯſenſus.h ille.Cōſenſus igr̄
idē eſt qd̄ ſil ſenſus : ⁊ ꝯſentire
idē eſt qd̄ ſil ſentire:vt Aug.in
quit in lib.de mendacio . Et in
decretis.xxix.q.i.c.His ita.vbi
dr̄.Cōſenſus.i.ſiml ſenſus.Nā
in ipſo cōcurrit act⁹ rōnis ⁊ vo
lūtatis q2 rō apphēdit : iudicat
⁊ delibat:volūtas vo acceptat
⁊ detmiat . ¶ Quarto ponit cā
final:cū dr̄. Ad fruendū creatu
ra. Nā finis ei⁹ q ꝯſentit i actū
malū eſt:vt delectet in reb⁹ viſi
bilib⁹ ⁊ trāſitorijs.Auar⁹ in di
uitijs:ſupb⁹i ābitiōe honoꝝ:ira
cūdus i vidicādo:⁊ ſic in ceteris
Qd̄ ꝯ Lactā.de ira dei.c.vltio.
Nō ē pbas hoiē relicto dō ſē
ſus ac vite datore.trenis fragili
buſq̄ famulari:aut q̄rēdiſ tpali
b⁹ bōis inherētem ab inocentia
⁊ pietate diſcedere.hec ille.

S Ecundo pncipalr mali
cōſenſus cōſiderare de
bem⁹ grauationē. Pro
cui⁹ declaratiōe ſciēduȝ ē q̄ cō
ſenſus deliberat⁹ i id qd̄ de ge-
ner ſuo ē mōtale:⁊ ipē ꝯſenſus
eſt mortale : ſic cōſenſus i forni
catōeȝ in homicidiū ⁊ hmōi.⁊
hoc triplici:ratione ꝓbatur.
¶ Prio.rōne ſeparationis.
¶ Scd̄o.rōne maculationis.
¶ Tertio.rōne dānationis.
¶ Prio igit ꝓbat q̄ ſolus cō-
ſenſus deliberat⁹ in pcm̄ mor-
tale ē mortale rōne ſepationis
ſic. Nihil ſepat hoiē a dulciſſi
mo ⁊ bn̄gniſſimo deo:niſi pcm̄
mortale.iuxta illd̄ Iſa.lix. Iniq
tates vr̄e diuiſerunt iter vos ⁊
deū vr̄m ⁊ pctā vr̄a abſcōderūt
faciē ei⁹ a vobis vt nō exaudi-
ret ſȝ ſol⁹ ꝯſenſus in pcm̄ mor
tale : ſepat hoiem a dulciſſimo
⁊ benigniſſimo deo:vt ſcribitur

Sap̄.i.peruerſe cogitatiões ſe-
parant a deo.Et iterū ibidem.
Spūs.n.ſctūs diſcipline effugi
et fictum ⁊ auferet ſe a cogitati
onibus que ſunt ſine intellectu
ergo ſolus cōſenſus in peccatū
moꝛtale:ē pctm̄ moꝛtale.¶ Se
cundo idē ꝓbatur rōne macu-
lationis.ſic.Nihil infert aīe rō
nali maculam niſi pctm̄ moꝛta
le:ſʒ ſolus ꝯſenſus ſiue ſola co-
gitatio deliberata in pctm̄ moꝛ
tale:infert maculā anime rōna
li:ergo ſolus cōſenſus in pctm̄
moꝛtale:eſt peccatum moꝛtale.
Maioꝛ pʒ ꝑ.ſ.Doc.pꝛima ſcðe
q.lxxxvi.dicit. Macula aufert
nitoꝛē grē. Quod fit ꝓpꝛie per
peccatū moꝛtale.Minoꝛ ꝓbaẜ
per dictū chꝛiſti.Mat.xv.Cogi
tationes male: ſunt que coīqui
nant hoīem.Et ideo ad lauan-
duʒ maculā anime: pꝛecipit de
us auferri malas cogitationes
Iſa.i.di.Lauamini mūdi eſto-
te:auferte malū cogitationū ve
ſtrař ab oculis meis.Et Gꝛe.
de pe.di.ij.Inter hec ait. Neq̄
q̄ʒ imunda cogitatio maculat:
cū pulſat:ſʒ maculat cū animū
ſupat:ergo ſolus ꝯſenſus imoꝛ
tale:rōne maculationis: eſt pec
catum moꝛtale.¶Tertio idem
pꝛobatur rōne dānationis. ſic.
Illud ꝑꝑ qð homo eternaliter
damnatur eſt pctm̄ moꝛtale: ſʒ
ꝯſenſus ſolus immoꝛtale:eſt id
pꝛopter qð hō eternaliter dam
natur: ergo cōſenſus in pecca-
tum moꝛtale eſt moꝛtale. Mi-
noꝛ ꝓbatur Leuitici.xxij.Suc-
cidam ip̄m.ſ.hoīem peccatoꝛē:
⁊ oēs qui ꝯſenſerunt ei vt foꝛ-
nicaretur cuʒ Moloch. de me
dio populi ſui. Et.ij. Theſſa.ij.
Iudicentur oēs qui non credi
derunt veritati:ſʒ ꝯſenſerūt ini
quitati.Et Actuū.v.Quotquot
cōſenſerūt inde galileo diſperſi
ſunt.Et Aug.xij.de tri.Si con
ſenſus illecebꝛe voluptatis ſola
cogitatione delectationis ꝯten
tus eſt.hoc habēdū exiſtimo ve
lut cibum vetitū ſola mulier co
mederit.Et īfra.Totus hō dā-
nabitur per hmōi que ſine vo-
luntate operādi: ſʒ tn̄ cū volun
tate aīuʒ talibus oblectandi: ſo
lius cogitationis ſciunt eſſe pec
cata:niſi per gratiā xp̄i remittā
tur.hec ille.Ergo ꝯſenſus deli
beratus ſiue cogitatio delibera
ta in peccatū moꝛtale: eſt pctm̄
moꝛtale.Legiẜ Thobi.vi.⁊. vij.
c.De ſeptem viro:qui moꝛ in-
greſſi ad Saram ſine ꝑpetrato
oꝑe:ab Aſmodeo ſuffocati ſunt
Nam eoř cogitatio erat ꝑuer
ſa ⁊ peſſima: ſicut equi ⁊ muli.
Audi ⁊ notabile exemplum qð
ſepe legi. Recitaẜ enim de qua
dam muliere extrinſece bonis

operibus dedita aſſidue que ab
hoībꝰ ſponſa chꝛiſti reputabaẜ.
Moꝛtua aūt appuit fetēs ⁊ tur
pis. Cūq̄ʒ iterrogareẜ de eiꝰ ſta
tu rn̄dit. Heu me miſerā:i īfer
no poſita ſuʒ:nec amplius mihi
ſpes ſaluationis eſt.Et dū dice
reẜ ſibi de tātis bonis operibꝰ
a ſe factis.rn̄dit q̄ nō ꝓpter ali
ud dānata erat:niſi ꝓpter laſci
uas cogitatiōes ⁊ interioꝛes cō
ſenſus:in quibꝰ delectabaẜ:quā
uis coꝛpoꝛe caſtiſſima eēt. Pa
tet pꝛopoſituʒ : imo non ſolum
cōſenſus i peccatū moꝛtale de-
liberatus eſt moꝛtale:ſed etiam
conſenſus ex contemptu in pec
catum veniale:eſt moꝛtale. Alti
us dico ſolus conſenſus ex con
temptu etiaʒ in re que de ſe nō
eſt mala:eſt moꝛtale. Exemplū
pꝛimi. Conſenſus ex cōtemptu
dicendi verbuʒ ocioſuʒ eſt moꝛ
tale.Exemplū ſecundi. Conſen
ſus leuandi feſtucaʒ de terra ex
cōtemptu dei:eſt moꝛtale. Rō.
Illud per quod hominis volū-
tas renuit ſubijci oꝛdinatiōi le-
gis diuine vel regule:eſt pecca-
tū moꝛtale:ſed conſenſus ſolus
ex contēptu eſt id.per quod vo-
luntas renuit ſubijci oꝛdinatiōi
legis dīne vel regule:vt patet ꝑ
ſ.doct.ſcða ſcðe.q.clxxxvi.ar.ix.
vbi ait.Cōtēptus fit cū volūtas
omittētis vel trāſgredientis renu
it ſubijci oꝛdinatiōi legis vel re
gule:⁊ ex hoc pꝛocedit ad faciē-
duʒ contra regulā vł legē.vnde
Ber.Contēptus eſt vbiq̄ʒ dā-
nabilis.ergo cōſenſus ex contē
ptu:eſt peccatum moꝛtale.

T Ertio pꝛincipaliter ma
li conſenſus conſidera-
re debemus ſpecificati
onem.Conſenſus enim in pec-
catum duodecim modis conſi
deratur.pꝛimꝰ modus cōſenſus
peccati diciẜ delectatiuꝰ. Pꝛo
cuius declaratione notandū eſt
q̄ quis poteſt de moꝛtali pecca
to cogitare : tribus modis.pꝛi-
mo modo vt cognoſcat. Nam
vt dicit.ſ. Doct.pꝛia ſcðe.q.lxx-
iiij.ar.viij.quando homo cogi-
tat de peccato vt cognoſcat ip̄ʒ
vel rōne infoꝛmandi ſeipſuʒ:vł
docēdi alios:vel diſputandi:vel
ꝯfeſſiones audiēdi:h̄ cōſenſus:
vel talis cogitatio de pctō que
oꝛdinatur ſolū ad cognoſcendū
ipſuʒ pctm̄:eſt ſine oī pctō:imo
pōt eſſe cum merito.Scðo mo
do q̄s pōt de moꝛtali pctō cogi
tare:vt deteſteẜ pctm̄ cōmiſſuʒ:
⁊ futurū caueat. Et talis ꝯſen-
ſus nō eſt pctm̄:ſed meritoꝛius
Iſai.xxxviij : Recogitabo tibi
oēs ānos meos i amaritudine
aīe mee.Oʒ.n.vt q̄ncūq̄ʒ q̄s co
gitat de pctō:ip̄ʒ hoꝛreat ⁊ de-
teſteẜ:ſaltē habitu:⁊ de ꝯmiſſis

cōtera⁊ ac ꝯfitea⁊:ſi nō ē ꝯtritꝰ
⁊ ꝯfeſſus.Tertio mō qs pōt co
gitare de pctō moꝛtali vt dele-
cte⁊.Cū.ſ.aliqs ꝯſentit i delecta
tōez pcti moꝛtal:q̄ delectatio ꝓ
cedit ex ꝯplacētia ipſiꝰ actꝰ pcti
moꝛtalis:ſic̄ homicidij cogitati:
vl̄ foꝛnicatōis cogitate ⁊ hmōi
peccāt moꝛtalit:etiā ſi ipm actū
pcti moꝛtalis nūq̄ꝫ vellet facere
Si aūt delectatō ſit reſpectu co
gitatiōis tm̄:⁊ nō obiecti vl̄ rei
cogitate : pōt eſſe ſoluꝫ veniale.
Hec habent a.ſ. Doc.i.ſcđe.q.
xxxi.ar.v. Et clariꝰ.q.lxxiiij.ar.
viij. Ex q̊ etiā ſequit:ꝙ qcquid
hō agit:ex cōſenſu talis delecta
tionis:q̄ eſt in pctm̄ moꝛtale rō
ne rei cogitate ad hec vt talē co
gitationē enutriat vel teneat vt
aſpectꝰ mulieꝝ.tactꝰ.ꝓgreſſus.
motꝰ.oꝛnatꝰ.⁊ qcquid eſt hmōi
totū ē pctm̄ moꝛtale.Cōtra hoc
clamat Jer̄.iiij.c.d.Laua a ma
licia coꝛ tuū ieruſalē:vt ſalua ſi
as.Vſqꝫquo moꝛabun⁊ i te co
gitatiōes noxie? ſupple ad dele
ctandū. ¶ Scđs modus cōſen
ſus dr̄ ꝑparatiuꝰ. Cuꝫ aliqs co
gitat ⁊ ꝯſentit: aut determinat
peccare moꝛtaliter:etiaꝫ ſi non
exeat i opꝰ exteriꝰ:vt cogitans ⁊
determinās ꝑpetrar̄ homicidi
um vl̄ foꝛnicatiōeꝫ : lꝫ nō faciat
ex verecūdia vl̄ alio reſpectu:aut
ipedimēto:tn̄ moꝛtale ē.vn̄ glo.

ſuꝑ illđ.Leuit.xv.Mulier que
pati⁊ multis diebꝰ fluxū ſangui
nis dicit.Cogitatiōes ⁊ volūta
tes:q̄ꝫuis ope nō cōplean⁊:apđ
deū ꝓ factis haben⁊ ⁊ puniun⁊
Jero. quoqꝫ ⁊ habetur.xi.q.iij.
Eſtimant. Nec arbitrādū eſt:i
die iudicij:illoſ tm̄ a dei filio de
negādos:qui in martyrio xp̄m
negauerūt:ſꝫ etiā illos oēs:quo
rū ope vel ſmōe vel cogitatiōe
xp̄s nega⁊:hec ille. Veꝝ ſm le
ges ciuiles peccatū cogitatiōis
nō puni⁊:vt.ff.de penis.l.cogita
tiōes.⁊ de pe.di.i. Cogitatio:ſꝫ
bene puni⁊ de lege dina ſiue in
foꝛo dei.⁊ canonico.ſic habetur
di.xlix.c. Sollicite.§. Hinc et-
enim.V.pōderoſus. Et de pe.
di.i.votum pꝛo ope reputa⁊.Et
xxij.q.v.Qui periurare:deus in
ſpicit coꝛ:⁊ iudicat ſecūdum vo
luntatem.Et.xxvi.q.vi.Si pꝛeſ
byter.Et.c.Cognouimꝰ. ¶ Ter
tius modus conſenſus dici⁊ nō
impeditiuus. Cum aliquis ex
officio ſuo habens poteſtatem
ac iuriſditionem : delictum cō-
mittendum nō impedit:peccat
moꝛtaliter qꝛ videtur malo con
ſentire:vnde Anaſtaſiꝰ ad Da
maſum papaꝫ.xxiij.q.iij.c. Qui
poteſt obuiare ⁊ ꝑturbare per-
uerſos ⁊ non facit : nihil aliud
eſt q̄ꝫ fauere impietati eoꝛum.
Nec caret ſcrupulo ſocietatꝭ oc

culte:qui manifeſto facinoꝛi de
ſinit obuiare.h ille.Et iteꝝ.xxiij
q.c.O ndit.Et ꝙ hoc intelliga⁊
de hn̄te offm̄ ⁊ iuriſditioneꝫ: pꝫ
ꝑ.iij.c.Jlle.xxiij.q.iiij.Jdē dicē-
dū de ꝓlatis:⁊ de pr̄ibuſfamili
as qui vidētes ⁊ ſciētes ſcelera
filioꝝ nō ipediunt ⁊ huiuſmodi
¶ Quartꝰ modus cōſenſus dr̄
nō admonitiuꝰ.Cū aliqs vidēs
quēpiā peccare moꝛtaliter:⁊ p̄t
verbo vel ope admonēdo pctm̄
illud.ꝓhibere:⁊ nō facit ⁊ tene⁊
ꝯſentire vr̄:agēs ꝯ pꝛeceptū de
coꝛrectiōe fraterna:vn̄ ⁊ moꝛta
liter peccat.Et ad hoc oēs tenē
tur.Jō in decretis.xxiij.q.iiij.c.
Nō iferēda ſꝫ inde pellēda in-
iuria lex virtutis eſt.Qui.n. nō
repellit iniuriā a ſocio ſi p̄t: taꝫ
eſt in vitio:q̄ꝫ ille qui facit.h ille
Vn̄ ⁊ Salomō ait: Erue eos
qui ducū⁊ ad moꝛtē. Vnicuiqꝫ
n.deus mādauit de ꝓximo ſuo
Et ſi peccauerit in te frater tuꝰ
coꝛripe eū. ¶ Quintꝰ modus cō
ſenſus dr̄ nō punitiuus.Cū ali
quis debēs ex officio nō punit
pctm̄ moꝛtale cōmiſſum.ſic̄ ius
⁊ iuſtitia ipat paſſione amoꝛis
vel odij vel negligētie detētus:
ꝯſentire vr̄.vn̄ ⁊ moꝛtaliter pec
cat.Jō dr̄ in decretis.lxxxvi.d.
c.Jnferioꝝ.Et.c.Culpā.Pꝛo-
bat ſe odiſſe vitia : qui cōdēnat
errātes: nec derelinquit ſibi lo

cum deuiandi:qui nō pepcit ex
cedēti.h ille. ¶ Sextꝰ modus cō
ſenſus dr̄ ꝑceptiuus.Cuꝫ aliqs
moꝛtale ꝑcipit aliqs ꝯſentit.Et
talis moꝛtaliter peccat.Jō dr̄ i
decretꝭ.xi.q.iij.c.Si is qui ꝑeſt
fecerit aut cuiq̄ꝫ qđ a dn̄o ꝓhi-
bitū eſt facē iuſſerit: anathema
ſit. ¶ Septimꝰ modus ꝯſenſus
dr̄ ꝓhibitiuus. Qui.n. ꝓhibet
fieri bona ad q̄ qs tene⁊ de ne-
ceſſitate ſalutis peccat moꝛtalr̄.
Jō.xi.q.iij.c.Si is qui dr̄.Qui
pꝛohibet nobis qđ a dn̄o fieri
ꝑceptū ē:ſit execrabilis. ¶ Oc-
tauus modus ꝯſenſus dr̄ fau-
tiuus.Cū aliqs ꝯſulendo: indu
cendo: vel donādo: vel aiando
vel ſociādo:vel aliter fauoꝛē pꝛe
ſtando:pcti moꝛtalis:de ſcō cō-
ſentire vr̄.vn̄ ⁊ moꝛtaliter pec-
cat.Jō in decretis.xxiij.q.iiij.c.
Jta plāe.Socia⁊ malis ſi male
aliqd cū eis ꝯmittit.aut ꝯmittē
tibꝰ fauet. ¶ Nonꝰ modus ꝯſen
ſus dr̄ đſenſiuꝰ. Cū aliqs đfen
dit vel ꝑtinaciter excuſat eū:qui
moꝛtalr̄ peccat. vn̄ in đcretꝭ.xi.
q.iij.c.Qui ꝯſentit.Qui defen-
dit aliū đlinq̄ntē:maledictꝰ erit
apđ deū ⁊ hoies:⁊ coꝛripie⁊ icre
patōe ſeueriſſima.hic ⁊ qdā ſciſ
ſimꝰ pr̄ ait.ſi qs peccātē defen-
dit:acriꝰ q̄ꝫ ille q peccauit coer-
cea⁊.h ille. ¶ Decimꝰ mōus ꝯſē
ſus dr̄ cōicatiuꝰ. Cū aliqs cōi-

tat in peccato alterius:vt com-
municãs cũ excõicato in crimi
ne. Patet.xciij.d.Si inimicus
Idẽ cõmunicãs in odio illius
q odit alterum. Accidit.n.vt ex
amicitia quã Petrus hꝫ cum
Ioãne:quecũqꝫ odit Ioannes
et Petrus odit. Et iſta cõica-
tio eſt mortalis conſenſus:⁊ ſic
de ſimilibus.¶ Vndecimꝰ mo
dus:cõſenſus dr̃ periculoſitiuꝰ.
Ad hoc declarandũ adduco.d.
Antoninũ i lib. Defecerũt:⁊ i
O is mortaliũ cura.c.De curio
ſitate.ſic dicẽtẽ. Si hõ fragilis
⁊ fortiter iclinatuſ ad malũ ſolũ
ex curioſitate abſqꝫ legitima cã
ſxe ⁊ multũ reſpiciat vultũ mu
lieris credo ꝙ mortalr̃ peccet vr̃
mortali ſit vicinꝰ:qꝛ vr̃ ſe expo
nere periculo peccati mortalis.
Ita codẽ mõ de muliere erga
virũ. Et ſic de ceteris ſenſibus
Idẽ in vidẽte vel audiẽte inho
neſtates:⁊ actus turpes: cũ eſt
veriſile ꝑiculuꝫ cadẽdi in pctm̃
mortale.h ipſe dñs Anto. Itẽ
dicit i ſũma tractatu ꝺ luxuria:
qꝰ q tãgi aliquẽ vel aliquã:aut
ꝑmittit ſe tãgi i mẽbris genita
libꝰ ex̃ m̃rimoniũ:vel extra ca-
ſum neceſſitatis:nõ vr̃ excuſari
a mortali:qꝛ vr̃ ꝑiculoſe ſe expo
nere peccato mortali.¶ Duode
cimꝰ modꝰ dicit̃ approbatiuus.
Cũ aliqs approbat pctm̃ morta
le alterius:laudãdo:ꝯfirmando
ratũ hñdo:vtiqꝫ mortaliter pec
cat. Nã in decretis.xvij.q.iiij.
c.O ẽs ecclie:in fine ſic dr̃. Nõ
ſolũ faciẽtes:ſed oẽs ꝯſentien-
tes:qꝛ nõ ſolũ q faciũt.rei iudi-
cãtur:ſed ẽt qui ꝯſentiũt facien
tibus. Par.n.pena facientes ⁊
ꝯſentiẽtes ꝯprehẽdit.h ille. Idẽ
habet̃.ij.q.i.c. Notũ:vbi dicitur
Faciẽtem ⁊ ꝯſentientẽ:par pe-
na ꝯſtringit. Et ſic pꝫ tertia ꝑs
ꝑncipalis. Viſis igit̃ dilectiſſi-
mi ⁊ ſubtiliter itellectis tot ⁊ tã
tis offenſionibus mali ꝯſenſus
⁊ malarum cogitationũ:caueat
vnuſqſqꝫ ne cõſentiat:ſed ſoler
ter iuigilet:attẽte cor cuſtodiat:
⁊ totis viribꝰ repellat.vñ beatꝰ
Iero.ad Euſtochiũ ſcribẽs.ſic
dicit. Noloſinas cogitationem
creſcere:nihil i te babiloniũ:ni-
hil ꝯfuſiõis adoleſcat dũ ꝑuus
ẽ hoſtis:iterfice. Neqtia elidat̃
in ſemine. Audi pſalmiſtã loqn
tẽ. Filia babilonis miſera:btũs
qui retribuet tibi retributioneꝫ
tuã quã retribuiſti nobis. beatꝰ
q tenebit ⁊ allidet ꝑuulos ſuos
ad petrã. Qꝛ.n.impoſſibile eſt i
ſenſu hoiſ nõ irruere motũ me
dullarũ calor̃. Ille laudatur:ille
ꝑdicatur beatus:qui ſtatim vt
ceperit cogitare interficit cogi-
tatuſ ⁊ elidet eos ad petrã. Pe
tra autem erat chriſtus.hec ille.

Si autem quis veſtrum in hu-
iuſmodi malis cõſenſibus ⁊ co
gitationibꝰ icurrit:ꝯpleat Iſa.
preceptũ.c.i. Lauamini. mundi
eſtote. Auferte malũ cogitatio-
nũ veſtrarum ab oculis meis. hic
per gratiã in ſacramento con-
feſſionis:⁊ in futuro per gloriã.
Amen.

¶ Feria.v.prime dñice. De iu-
dicio temerario. Sermo.xvi.

Ere diſcipuli mei
u eritis. Io.viij.mul-
ti ſunt in hoc mun
do ꝯſtituti: qui cuꝫ
ſint diuerſis implicati ſceleribꝰ
ꝓpria neglecta ſalute:ad cetero
rũ vitã indagandã ⁊ temere iu
dicandã:oẽ ſuũ ſtudiuꝫ adhibe
re conant̃. Cõtra quos ſaluator
noſter vociferat. Mat.vij. No
lite iudicare:⁊ nõ iudicabimini.
Nolite ꝯdẽnare ⁊ nõ ꝯdẽnabi
mini. Qui tñ ſpreto hoc ſalu-
berrimo ꝑcepto:pleni ſuſpitio-
nũ:alioꝝ iniuſte ꝯdẽnationi iu
giter inuigilãt. Quibus meri-
to dici poſſet illꝺ Luc.vi. Quid
vides feſtucam in oculo fratris
tui trabẽ aũt que in oculo tuo ẽ
nõ cõſideras? Tales autẽ ſi de
oculo ſuo trabẽ ſuſpitionũ:⁊ fal
ſarũ opinionũ eiecerit: vere di
ſcipuli dñi ieſu xp̃i erũt: vt inqt
thema hodierni euãgelij. In q̃
tria documẽta habemꝰ.¶ Pri
mũ documentũ: ſi volumus eſ
ſe ſanctoruꝫ filij ⁊ heredes:opa
eoꝝ facere debemus. Hoc tan
git̃ ibi. Si filij abrae eſtis. opa
abrae facite.¶ Scõm documẽ
tũ.ꝙ ex veritate ꝑdicata: nõnũ
q̃ꝫ predicator ꝑſecutionẽ patit̃:
ſicut apoſtoli:martyres.⁊ ſingu
lariter dñs ieſus quem ꝑfidi iu
dei querebant interficere: qꝛ ve
ritatẽ annunciabat eis. Qꝺ ibi
tangit̃. Nũc autẽ queritis me i
terficere.¶ Tertiũ documẽtuꝫ
ꝙ illi qui libẽter ⁊ deuote non
audiũt verbũ dei ſunt ex patre
dyabolo. Hoc tangit̃ vltima ꝑ
te euangelij.ibi. Non poteſtis
audire ſmonem meũ:qꝛ ex pr̃e
dyabolo eſtis.⁊ ꝑcipue male ſꝰ
alijs iudicantes ⁊ ſuſpicantes.
De qua ſuſpitione ſeu temera
rio iudicio tria ꝯſiderabimus.
¶ Primo Grauationẽ.
¶ Scꝺo. Originationem.
Tertio. Specificationem.
¶ Prio ꝯſiderare debemꝰ iu-
dicij temerarij grauationẽ. Vt
ãt clarius h grauitas declaret̃.
Occurrit breuiter declarãduꝫ:
qꝺ ſit iudiciũ temerariũ. Scꝺꝫ
nãqꝫ.ſ.Tho.ſcꝺa ſcꝺe.q.lx.ar.ij.
Et dominũ Albertũ magnuꝫ.
ij.ſeñ. Taliter deſcribit̃. Iudiciũ
temerariũ ſiue ſuſpitioſum dr̃
cũ aliqs iudicat ſine certitudīe
de his q̃ ſũt dubia vel oculta ꝑ

aliquas leues coniecturas: vbi
notare poſſumus. Qꝺ iudiciuz
tripliciter dicitur malū ſiue vi-
tioſum. Pꝛimo qñ iudicat de
his q̄ nō ſubdunt ſue ptāti vel
iuriſditioni ſiue auctoꝛitati: vt
laicus iudex iudicās clericū. Et
dicit iudiciū vſurpatiuū. Scd̄o
dr̄ iudiciū vitioſum qñ iudicat
nō ſm leges: aut ꝑ regulas iu-
ris. vel iudicat amoꝛe odio vel
timoꝛe ⁊ hmōi. que aliena dn̄t
eſſe a vero iudicio: vt dicit. xi. q.
iij. c. Quattuoꝛ: ⁊ tale iudiciū di
cit peruerſuz. Tertio dr̄ iudiciū
vitioſum: qñ iudicatur ⁊ deeſt
certitudo ſufficiēs: ſed ex nullis
ſignis vel leuibus iudicatur: ⁊
iſtud dicit iudiciū temerariū ſi
ue ſuſpitioſum. vñ ⁊ Tulius di
cit. Suſpitio ipoꝛtat opinionez
mali qñ ex leuib⁹ inditijs ꝓce-
dit. Et de hoc intēdimus. vbi
querit an iudiciū temerariū ſit
pctm̄ moꝛtale. Ad qꝺ reſpōdet
Doc. ſ. ſcd̄a ſcd̄e. q. lx. ar. iij. Et
dn̄s Albertus. ij. ſeñ. Qꝺ iudi-
ciū temerariū vel ſuſpitioſum:
eſt peccatuz moꝛtale. qñ. ſ. ex nō
ſufficiētib⁹ ſignis ſed leuib⁹ ꝓ
certo ⁊ determiate iudicat aliqs
de moꝛtali peccato. Et hoc tri-
plici ratione ꝓbatur.
¶ Pꝛimo. Rōne vſurpatiōiſ.
¶ Scd̄o. Rōne repꝛobatiōis.
¶ Tertio. Rōne. iniuriatiōis.

¶ Pꝛimo dico iudiciū temera
riū eſſe peccatum moꝛtale rō-
ne vſurpatiōis: ⁊ arguit ſic. Il-
lud per qꝺ vſurpat qꝺ eſt ꝓpꝛi
um dei: eſt peccatum moꝛtale.
Pꝫ hec maioꝛ: qꝛ nō lꝫ creatu
re: ſibi appꝛopꝛiare vel vſurpa-
re qꝺ eſt creatoꝛis: ſed per iudi
cium temerariū vſurpat quod
eſt ꝓpꝛiū dei. Nā ꝓpꝛiū dei ē
occulta facta alioꝝ videre ⁊ iu-
dicare: vt pꝫ. ij. q. i. Nomē pꝛe-
ſbyteri Iere. xvij. Ego dn̄ſ ſcru
tās coꝛda ⁊ renes. Et pͥmi. Re.
xvi. Hoies vident que foꝛis ſūt
deus autem intuet coꝛ. Et. iij.
Re. viij. Tu noſti ſolus coꝛ oi-
um filioꝝ hominū. Et in decre
tis. di. xxxij. Erubeſcant impij:
⁊ apte intelligāt iudicio ſpirituſ
ſancti: eos q in ſacris trib⁹ oꝛdi
nibus: ꝓſbyteratu: dyaconatu:
ſubdyaconatu: poſiti muliercu-
las nō abiecerint: ⁊ caſte nō vi
xerit: excludēdoſ ab coꝛūdē gra
duū dignitate. de manifeſtis q-
dē loquimur. Secretoꝝ aūt co
gnitoꝛ ⁊ iudex eſt de⁹. h ibi. Et
ij. q. v. vt neqꝫ āgelus: neqꝫ de-
mō: ea poſſit ſcire: niſi deo reue
lāte: neqꝫ ſcti: neqꝫ btā virgo.
Iō a Paulo dr̄ Ro. xiiij. Et
xxiij. q. i. in pꝛincipio. xxx. q. v. c.
Nullū. Tu qs es. qui alienum
ſuū iudicaſ. ſuo dn̄o ſtat aut ca
dit. h ille. g̊ iudiciū temerarium

eſt peccatū moꝛtale. ¶ Secūdo
idem pꝛobatur ratione repꝛoba
tionis ſic. Illud per qꝺ homo
repꝛobat a deo: eſt pctm̄ moꝛta
le. ſed per iudiciuz temerarium
hō repꝛobatur a deo. Pꝫ hec
minoꝛ. Luc. xviij. Vbi phariſe⁹
iudicauit publicanū raptoꝛem:
adulterum: peccatoꝛem. Et ſub
iungitur. Amen dico vobis de
ſcendit hic. ſ. publicanus iuſtifi-
catus ab illo. ſcꝫ phariſeo repꝛo
bato in domū ſuā. ergo iudiciū
temerariū eſt peccatum moꝛta-
le. ¶ Tertio idem pꝛobatur ra-
tione iniuriatiōis ſic. Illud per
qꝺ notabilis iniuria infertur ꝓ
ximo eſt peccatū moꝛtale. Naz
ſm apoſtolū debemus ꝓximuz
honoꝛare non iniuriari. Vnde
dic ad Ro. xij. Caritatē frnita-
tis iuicē diligētes: honoꝛe iuicē
pꝛeuenictes. Et pͥme pe. ij. Oēſ
honoꝛate fraternitatez diligite.
Sed per iudiciū temerariuz no
tabilis iniuria infertur ꝓximo.
Pꝛobat qꝛ iudicās temerarie
ꝓximū vilipendit: ꝯtemnit: ⁊ de
ſpicit: reputando eū malū. vitio
ſum ac peccatoꝛē: ſine ſufficien
ti certitudine. ergo iudicium te
merariū eſt peccatum moꝛtale.
Iō apl̄us Ro. ij. c. Inexcuſabi
lis es o hō: omnis qui iudicas.
In quo. n. alteꝝ iudicas: teipm̄
condēnas. Et xp̄s. Luc. vi. No

lite iudicare ⁊ nō iudicabimini
Nolite cōdemnare ⁊ nō cōdē-
nabimini. Et Mat. vij. In quo
enim iudicio iudicaueritis. ſ. de
moꝛtali vel veniali. ſ. vos a deo
iudicabimini. Patet ergo tri-
bus rōnibus iudiciū temerari-
um eſſe peccatum moꝛtale.

ſ Ecundo pͥncipaliter cō
ſiderare debemus iudi
cij temerarij originatio
nem. Pulchꝛum arbitroꝛ intel
ligere huius iudicij oꝛiginē. De
qua. ſ. Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. lx. ar. iij.
Cōcludit ꝙ pꝛincipaliter hoc vi
tium iudicij temerarij a tribus
cauſis habet oꝛiginē.
¶ Pꝛio. Oꝛit a ꝓpꝛia malitia.
¶ Secundo. Oꝛitur ab effecti-
ua nequitia.
¶ Tertio. Oꝛitur a longa expe
rientia.
¶ Et pꝛimo oꝛit a pꝛopꝛio ⁊ in
trinſeca habituali malitia. Et ꝓ
fundamēto adduco Ariſto. iiij.
Ethico. Qualis īqt vnuſquiſ-
qꝫ eſt talia dicit: tali viuit: ⁊ tali
ter operat. Et ratio ponitur in
ſecundo. Ethicoꝝ. Quia actus
ſunt ſimiles habitib⁹. Item pꝛi
mo. Periar. dr̄ voces ſūt ſigna
earū que ſunt in anima paſſio-
num. Et hec veritas affirmat.
Mat. xij. Ex abundātia coꝛdis
os loqtur. Bonus homo de bo
no theſauro ꝓfert bona. Ma-

nus hō de malo theſauro ꝓfert
mala. Et Mat.vij. Arbor mala
nō pōt fructꝰ bonos facere. Cuz
igiť aliqs ē male habituatꝰ ꝛ vi
tioſus: ꝓducit ēt fructū vitioſuz
exiſtimās ꝛ iudicās alios eē ta
les. Ideo ſapiētiſſimꝰ Salomō
Eccl.x. In via ſtultꝰ ābulās cuz
ipe iſipiēs ſit: oēs ſtultos eſtiat.
Et vt dič Tuliꝰ lib.iij. qōnuz tu
ſculanaꝝ: ꝓpriū ſtultoꝝ ē alioꝝ
vitia cernē ſuorū. obliuiſci. h̄ ille
vnde hmōi habituato ſtulto at
qꝫ vitioſo ꝯtingit. ſicut guſtui iſe-
cto: q dulce iudicat amarū: ꝓpt
ꝓpriā idiſpoſitionē: ꝛ oculo ru-
bēti ex humore: celuz ꝛ oia vidē
tur rubea. vñ Chriſo. ſuꝑ Mat.
dič ſic. Qualis hō vt ſe alteꝝ exiſti
mat. Fornicariuſ neminē putat
caſtū. Caſtus de fornicario non
facile ſuſpicať. Supbꝰ neminez
putat humilē. Humilis nemi-
nē putat eē ſupbū: hec ille. Pꝫ
hoc i phariſeis: q ignorātes iu-
dicabāt xp̄m ignorāte: hypocri-
te reputabāt ipſuz hypocritam:
potatores reputabāt cū potato-
rem. Supbi reputabāt euz ſup
buz ꝛ huiuſmodi. Nā mali nō
poſſunt arbitrari alios bonos:
ſed ſemꝑ ſuſpicantur de eis. ꝛ ſi
poſſunt ſe athacare: a vno mini
mo defectu zo: iudicant ꝛ dānāt
Hoc vitio ſolent laborare mul
ti ſeculares. qui vidētes vnum
veniale pcm̄ in religioſis ꝛ in
pſbyteris: dānant illos: ſpnunt
doctrinā eoꝝ: ꝯtēnūt ipſoꝝ offi
cia: ꝛ orōnes: reputāt eoſ maloſ
murmurāt ꝯ eos. detrahūt. Et
vñ hec. Quia ipſoꝝ pleriqꝫ ſūt:
inuoluti maľ. ꝛ vitioſis habitibꝰ.
Sūt crudeles: blaſphemi: ꝑiuri
vſurarij. fornicarij. adulteri. ſo-
domite. dyabolici. ꝛ oi nequitia
pleniſſimi. vñ Grego.i.q.i.in.c.
Multi ſeculariū hoīuz: cū plus
ſacerdotū vitā q̄ ſuā diſcutiūt: i
magnū ꝯtēptiōis dīnoꝝ ſacro
rū crimē incurrūt. Magna eni
trabe: vulneratos oclos hñtes:
eāqꝫ negligētes. feſtucā tenuē i
alioꝝ oculis iſpiciūt: quā dū in
caute: auellē feſtināt: in erroris
foueā dilabunť. h̄ ille. Seneca i
lib. de moribꝰ. Hoc hꝫ ois affe
ctus vt in id qd̓ ipſe inſanit in
id putet etiā ceteros furere. Sꝫ
qd̓ iudiciū temerariuz origineť
a ꝓprio habitu malicie: nos q̄t
tidiana docet experientia. ſinc
tot auctoritatibus ꝛ rōnibꝰ. Et
ſic pꝫ prima cauſa vñ iudicium
temerariuz hꝫ originē. ¶ Scd̓o
iudiciū temerariū oritur ab af-
fectiua negtia. ſiue a malo ani-
mo. q̄ qs alteri male afficiť. vel
ex ira vel ex iuidia ꝛ ꝑ maxime
ex odio. Naꝫ cum ꝑ huiuſmōi
vitia aliqs alteri male afficitur
appetit: ꝛ deſiderat illi malum:

vnde cū apparet minimum ſi-
gnū in ipſo credit: ſuſpicatur: ꝛ
iudicat malum de illo. Iō Se-
neca in ꝑma Tragedia. Qd̓ ni
mis miſeri volūt hoc facile cre-
dunt. Sicut eniz charitas que
ꝯria eſt inuidie ꝛ odio: nō cogi-
tare aut iudicare ſinit malū de
amato: vt dicit Apo. ꝑme. Cor.
xiij. Charitas nō cogitat maluz
ita ecōuerſo: odiuz ꝛ inuidia de
illo ad quē habeť odiū vel inui-
dia nō bonum ſinit iudicare ſꝫ
malū. Vnde Chriſo. lib. de cō-
punctiōe cordis: ait. Vbi amici
tia permanet: nil facile creditur:
qd̓ deſideriū poſſit operari. Si
vero inimicitie ſemel occupaue
rint aios: omnia que fiunt: que
dicunť: ita accipiunť ꝛ itelligunť
vt ad maiores ꝛ lōgiores ꝓfici-
ant inimicitias. Si qd eni boni
dicať de inimico nō crediť. Si
qd mali: hoc ſolū crediť ꝛ cōfir-
mať. hec ille. Et Ariſto.i. rheto.
Amor odiū ꝛ ꝓprium comodū
ſepe faciunt non cernere veruz.
¶ Tertio originať iudicium te-
merarium a longa experientia.
Qui enim ſunt longo tēpore ex
perti conuerſationem viroruz ꝛ
mulierum multa viderūt ꝛ de
multis recordanť. Nam diciť.
vi. ethicoꝝ. Multitudo tēporis
facit experientiā. Propter hoc
ſenes q̄ſi faciunt vnū generale
ita q cū vident tale ſignum: iu-
dicāt tale quid de ꝓximo. Ideo
Phs dicit.ij. poſte. ꝛ.i. Meth.
Ex multis experiētijs fit vniuer
ſale. vñ ꝛ Phs dicit.ij. Rheto
rice. Senes ſunt maxime ſuſpi
tioſi: eo q multotiens ſunt exꝑ
ti alioꝝ defectus. Senes iquit.
Cacoges ſunt. Nō tñ excuſanť
a iudicio temerario: ſi leuibus
iudicant ſignis: licet peccatū eo
rū: ꝓpter illam experientiā: nō
ſit tam graue: verū prudētis ꝛ
experti eſt: ſemꝑ in multis ſuſpi
cari: nō tamē temere iudicare:
vt paterfamilias habens iuuen
tutem in domo: licet ei ſuſpica-
ri ꝛ prouidere: non tamen licet
iudicare niſi ſufficiētia ſigna vi
deat. Quod contra pleriqꝫ faci
unt: nō ſuos ſed alienoſ defectꝰ
ꝯtinue explorantes. Vnde Se
neca inqt. Aliena vitia ante ocu
los habemꝰ: a tergo noſtra. Et
Terētius. Ita fere corrupta eſt
hominuz natura: vt melius alie
na iudicēt: q̄ ſua. His dicebat
chriſtus Matthe. vij. Eijce pri
mum trabem de oculo tuo: ꝛ
tunc videbis eijcere feſtucam
de oculo fratris tui. Hic bene
aduertant melenconici: qui ad
huiuſmodi facile inclinantur.
Nam dicit Ariſtotelis in libro
de ſom. ꝛ vigilia. q melenconi-
ci mouenť multiformibus im a

ginationibus.Ideo concipiunt
ſpeculationes ꝛ ſomnia:hec ibi
Ex quo ſequit̃ ꝙ faciliozis ſunt
iudicij temerarij:ꝗ̃ ſanguinei ꝛ
hmõi.videmus.n. experimẽto:
rectozes ꝛ p̃latos melẽconicos
die noctuqꝫ hmõi fantaſmati-
bus laborare:ne amittant dñia
ꝛ prelaturas:ad que inozdinate
afficiuntur. Vñ Seneca in pri
ma Tragedia. Dubia pro cer-
tis:ſolẽt timere reges. Preci-
damus igitur cãs:tam deteſtã
di ſceleris ꝛ nephandi peccati.
Et ſi quid nobis videt̃ qđ non
ſit certũ:deo cõmittamus:ꝛ no
bis ipſis attẽdamus. Scio eni
ꝙ multi ex vobis tentant̃:ꝛ idu
cũtur a tot rebus a tot inclina-
tionibus:a tot malis habitibꝰ:
ꝛ mihi animo veſtro nũc dicit(
Pater quomodo debemus tã
ſubtile vitiũ ꝛ peccatũ euitare?
videtur impoſſibile. Quid age
mus? Dico ꝙ ſanũ ꝯſilium eſt
hoc ſolum:vt cũ ſentis iudiciũ
temerariũ nõ ꝯſentias: ſꝫ tieni
la briglia ne le mane. Noli de-
terminare:licet quidẽ ſuſpicari:
ſꝫ diffinire nõ licet:Audi Aug.
ſup verbo apoſtoli. Nolite ita-
qꝫ ante tempꝰ iudicare. vbi ſic
dicit. Si ſuſpitiones vitare nõ
poſſumus:qꝛ hoies ſumus: iu-
dicia tamen firmaſqꝫ ſenten-
tias contineamus. Et.xi. q.iij.

remediu[m]
3 p[...]

Si qs dixerit.in glo. Et ita de
ſecunda parte principali. ſatis.

Ertio principaliter iu-
dicij temerarij ꝯſidera
re debemus ſpecificati
onem. Circa quã partem atten
dens vtilitati ꝛ ſerenitati:ſeu in
formationi ꝯſciaꝝ vt de hoc vi
tio clariꝰ ꝯfiteri poſſitis:occur-
runt duodecim varietates ſeu
ſpecificatiões iudicij temerarij
declarãde in quibus hõ peccat
moꝛtaliter. ¶ Primũ igit̃ iudi
cium temerariũ:dicitur deo cõ
trariatiuũ. Cũ quis in paſſione
poſitus:iudicat deũ nõ eſſe iu-
ſtum:nõ parcere penitẽtibꝰ:nõ
premiare virtuoſos: nõ punire
vitioſos:peccat moꝛtaliter. Et
arguitur ab ipſo deo Iere. ij.
Quid vultis mecũ contendere
oẽs dereliquiſtis me. ¶ Scõm
iudiciuꝫ temerariũ:dicitur idẽ-
ptitiuuꝫ. Cũ quis iudicat deter
minate ſe nõ poſſe vnqꝫ bene-
facere:ꝛ ſe opoꝛtere de neceſſi-
tate dãnari peccat moꝛtaliter.
quotienſcũqꝫ occurrit hec cogi
tatio determinate. Naꝫ habet
ſigna diuine miſicoꝛdie in ꝯſi
uꝫ.ꝛ liberi arbitrij. Iere.i. Ego
tecum ſum vt ſaluem te:ꝛ eruã
te dicit dñs. ¶ Tertiũ iudiciuꝫ
temerarium:dicitur ꝑuerſiuuꝫ.
Cuꝫ quis peruertit conditionẽ
virtutis in vitiũ:ꝛ ecõuerſo per

uertit cõditionẽ vitij in virtutẽ
nõ habẽs ſufficientẽ certitudi-
nẽ de hoc:verbi grã. Vnꝰ oꝛat
alter audit miſſaꝫ: facit elemo-
ſynã:viſitat tribulatos:ꝛ ille de
terminate iudicat talia facer̃ ob
aliqđ pctm̃ moꝛtale ẽ pctm̃ mõ
tale. vñ Aug. de occultis: alieni
coꝛdis temere iudicare pctm̃ ẽ.
Et eũ cuius opa nõ vident̃ ni-
ſi bona:ex ſuſpitione repꝛehen-
dere iniquũ eſt. Cũ eoꝝ q̃ hoi
incognita ſunt:ſolus deꝰ ſit iu-
dex:qui inſpectoꝛ eſt verus.h il
le. Et ecõuerſo peccatũ moꝛta-
le eſt iudicare ea.que manifeſte
mala ſunt moꝛtalia : eſſe bona
vel bono fine poſſe fieri:vt blaſ
phemia.homicidiũ . foꝛnicatio.
incãtatio. Hoc.n.eſt tẽdere ad
hereſim. De his dicit Iero. xi.
q.iij. Si quis dixerit iuſtũ eſſe
iniuſtũ:ꝛ iniuſtũ eſſe iuſtũ: vter
qꝫ abbominabilis eſt apud deũ
Cõtra hmõi dr̃ Iſa.v. Et. xi.q.
iij.c. Si quis hoiem. Ve q dici
tis in coꝛde vr̃o bonũ maluꝫ ꝛ
malũ bonũ ponentes tenebꝛas
lucẽ:ꝛ lucẽ tenebꝛas. ¶ Quartũ
dicit̃ iudiciũ temerariũ ſenten-
tiatiuũ. Cuꝫ aliqs iudex ꝓcedit
ex ſolis ſuſpitionibꝰ ad ſentẽtiã
dũ ꝛ cõdẽnãdum:aliquẽ moꝛ-
taliter peccat:qꝛ eſt directe con
tra iuſtitiã:vñ Melchiades pa
pa.ij.q.i.c. Primo ſuper oia di

de Judicib[us]

ligenter inquirite:vt cum iuſti-
tia ꝛ charitate diffiniatis. Ne-
minẽ condẽnetis ante veruꝫ ꝛ
iuſtũ iudiciũ. Nulluꝫ iudicetis
ſuſpitionis arbitrio ſed primuꝫ
pꝛobate:ꝛ poſtea charitatiuam
ſentẽtiam ꝓferte. Et qđ vultis
nõ vobis fieri:alteri facere no-
lite:hec ille. ¶ Quintũ dicit̃ iu-
diciũ temerariũ deſperatiuum
Et hoc vel de futuro vel de p̃te
rito. Cũ qs deſperat iudicãſ de
terminate aliquẽ nunqꝫ deber̃
ſe coꝛrigere a peccatis moꝛtali
bus: nunqꝫ poſſe benefacere:al
ter iudicat aliquẽ oino foꝛe dã
nandũ finaliter. vnde Aug. con
tra manicheos ait. Incertũ eſt
nobis:qualis futurus ſit q nũc
bonus vl̃ malus apparet. de cu
ius coꝛrectione deſperare teme
rariũ eſt iudiciũ. Solus eniꝫ de
us cuiuſcũqꝫ operis finẽ nouit:
hec ille. Hoc cõfirmat Leo pa
pa. de pe. di. vij. Nemo. xxiiij.q.
iij. Coꝛripiantur. xxxij.q.ij. An-
cillam. Item cum quis iudicat
aliquem poſt ſanitateꝫ adeptã
eiſdem vitijs debere eſſe de-
ditum vt primo vel poſtqꝫ ha
bebit tale officium:vel aliud hu
iuſmodi iudicat debere eſſe pec
cantem ꝛ offendenteꝫ ſicut pri-
mo vel iudicat determinate:
ſi faciemus pacem cuꝫ noſtris
inimicis:peius facient:ꝛ ſic de

ſimilibus. Jn quibus omnibꝰ
cuz nō hētur alia certitudo: ſic
vindicās peccat mortaliter: vel
cū qs deſperat de correctiōe al
teriꝰ reſpectu pctōꝝ vitioꝝ p̄te
ritoꝝ iudicās talē eſſe in eiſdez
vitijs: in qbus erat iā vno āno
ꝛ hmōi: nō hñs tñ certitudinez
peccat mortaliter: q̄tiēs ſic de-
terminate iudicat. Eſt.n. poſſi-
bile in pūcto imutare volunta-
tē vt Paulus fecit Act.ix. Nā
vt dr̄.i.q.vij. Sācimus. Nemo
putādus eſt inmemor ſue ſalutē.
¶ Sextū iudiciū temerariū dr̄
ſignificatiuū. cum aliqs videns
aliquē cecū: gibboſuz: claudū ꝛ
hmōi ſignatum iudicat deteria
te eſſe malū ꝛ peſſimū: nō hñs
aliud ſignū: ſz ſolū ex eo qd̄ di-
cit Ari. in libro de phiſonomia.
Caue ꝛ p̄caue ab hoie diminu
to in aliquo membroꝝ: ſicut ab
inimico. Et eſt magnus error:
vt ex d̄fectu corporis arguatur
deteriate defectꝰ aie. Nā ꝛ mul
ti ſancti fuerūt ceci ꝛ gibboſi ac
hmōi. vñ tal' ſemꝑ peccat mor-
taliter: niſi qs iocoſe talia dice-
ret. ¶ Septimū iudiciū temera
rium dr̄ aſtrologatiuū. Cuz qs
ex occurrēti planeta ꝛ diſpōne
celi iudicat determinate aliquē
debere vitioſuz eē homicidam
proditorē ꝛ hmōi: peccat mor-
taliter: qꝛ vitia ſunt volūtaria:
vt dicit Ariſt. in.iij. ꝛ.v. ethi. Et
voluntas directe nō pōt ſubij-
ci iſluētie celi ꝛ planetaꝝ. ¶ Oc
tauū dr̄ liniatiuū. Cum qs ex li
niamētis ſiue rugis in manibꝰ:
in brachijs: in pedibus: dat iudi
ciū deteriatū: aliquē eſſe vſura
riū: luxurioſum: hmōi: eſt pctm̄
mortale: qꝛ ꝛ ſi eſſet aliqua icli-
natio vel phinoſomia ad vitiū:
tñ liberꝝ arbitriū: oēm inclinati
onē corporalē pōt ſuꝑare vt di
cit Jero. ꝯ iouinianū. alioqn vt
ibi ait. Vbi neceſſitas nec coro
na nec p̄miano eſt. Dicit cōtra
hoies ꝛ femias qui dāt fidē zin
ganis: pro fortuna: ꝓ vaticinio:
ꝛ hmōi p̄bēt cāz peccādi: ſz eis
nō credāt. ¶ Nonū iudiciū te-
merariū dr̄ generatiuū. Cū qs
iudicat deteriate aliquē eſſe vel
fore malū: ex eo ſolū ꝙ hz talez
generationē: vt ex eo qd̄ eſt de
tali domo. o de tal zepo. vt ex
eo qd̄ eſt iudeꝰ baptizatꝰ iudicat
nō eē poſſibile fore bonū xp̄ia-
nū. Ex eo qd̄ eſt illegitime natꝰ
vel nata. i. baſtardi iudicat ꝙ eē
d̄beat vitioſus vel imitator ma
loꝝ parētū. Et ꝯ tales iudicato
res eſt decretū. lvi. di. c. vñcūqz
hoies naſcāt: ſi parētū vitia nō
ſectant. honeſti ꝛ ſalui erūt. Se
men.n. hois ex q̄licūqz hoie dei
creatura ē: ꝛ eo male vtētibꝰ ma
le erit. h̄ ille. Et eſt textꝰ Augu-

ſtini. ¶ Decimū dr̄ zelotipiuz
Cū maritus vxorē: vel vxor ma
ritū ſine ſignis ſufficiētibus iu
dicat defractiōe fidei ſꝑ morta-
liter peccat. Et hmōi ſolēt eſſe
cā multoꝝ peccatoꝝ. Vñ Ec-
cle. xxvi. c. ſcribit. Dolor cordis.
ꝛ luctus mlr zelotipa. Jn mu-
liere zelotipa flagellū ligue om
nibꝰ cōicans. ¶ Vndecimū iu
diciū temerariū dr̄ derelictiuū.
Cum aliqs iudicat iuuenē relin
quētē mūdum: vel iuuēculam
hmōi faciētē ꝛ religionē itrātē
factū eſſe religioſum ac mūduz
religſſe mala intētione. ſ. ob ali-
quā culpā mortalē ꝯmittēdā vl'
intraſſe ex ſymonia. Jntētio.n.
cognoſci nō pōt ab hoie. iō nec
d̄ illa iudicari. Ait.n. Ari. i. ethi.
Vnuſqſqz bñ iudicat que co-
gnoſcit. Et ex̄ de ſen. exco. Cuz
volūtate. ¶ Duodecimū iudici
um temerariū dicitur viliuum
Cū qs iudicet hominē bone fa
me: vel quē ignorat: cuius cōdi
tionis ſit reſpiciētem i mulierē:
vl' loquētē cū ea: de qua maluz
neſcit: ꝛ ſunt in loco honeſto: ac
mō modeſto: ꝛ firmiter iudicat
eos ad malū finē. i. pro turpibꝰ
vl' pro alio peccato mortali: pec
cat mortalr̄. Jdē cū videt mer-
catorē ꝯuerſantē cū iudeo non
habēs aliā certitudinem: ꝛ iudi
cat eū d̄bere eē ꝑticipē i vſura
cuz iudeo. peccat mortalr̄. Jtez
cū videt aliquē non domeſtice
cū alio ꝯuerſante vel ſecuz: aut
qꝛ oſtēdit ſecū aliqualē irā iudi
cat determinate ſine alia certi-
tudine. ꝙ hoc ſit ꝑꝑ inuidiā vel
odiū mortale qd̄ habeat ad illū
peccat mortaliter. Jdē cū qs vi
det aliquē cōuerſari cuz pueris
cū damicellis ꝛ hmōi: ſine alia
certitudine iudicās talē eſſe cō
uerſationē eſſe ꝓpter turpitudi
nes ꝛ impudicitias: peccat mor
taliter. Jdē cū videt aliquē co-
medentē multotiens in die ie-
iunij: vl' anticipantē horā come
ſtionis: neſciens conditionē illi
us comedētis ꝛ iudicat deter-
minate illū frāgere ieiuniū. pec
cat mortaliter. Jn hmōi.n. que
ſunt dubia debemus tutiorem
partē iudicare. vt ex̄ de re. iur. c.
Eſtote. Dubia ſunt in meliorē
partem interpretāda. Et.ij.q.i.
Deus omnipotens. vbi ſic. Si
deus oium conditor: ſodomo-
rū mala: quorū clamor vſqz ad
celū peruenerat: omnia ſciens:
prius: nec credere: nec iudicare
voluit: q̄z ipſe ea cū fidelibꝰ te-
ſtibus diligenter inueſtigans q̄
audierat opere comprobaret.
Nos qui ſumus hoies ꝛ pctō
res: qbus incognita ſunt occul
ta iudicia dei. hoc p̄cauēteſ nul
lū ante verā iuſtāqz ꝓbationē.

iudicare ⁊ dãnare debemus ħ ibi. In omnibus autem ſupradictis modis intelligenduʒ eſt: quando eſt iudicium determinatũ: quia tunc eſt mortale: nõ autem ſi ſit ſuſpicio: quia tunc ẽ veniale. Et vt hoc vitiuʒ ſceleſtiſſimum ⁊ tam periculoſiſſimum: propter quod tot ⁊ tanti dãnãtur: cardinales: prelati: reges: domini: nobiles: ciues: artifices: homines: femine: grandes: paruuli: poſſit non ſoluʒ rationibus dictis extirpari: ſʒ exẽplis terribilibꝰ. ⁊ veridicis a nobis exterminari: recitabo quedam exempla. Primum habetur in vitis patrum vbi legitur ꝙ erant duo germani in heremo habitantes ſimul ⁊ deo ſeruientes: qui tantum in vita ſpirituali profecerunt: vt alter videret alterius gratiã: per lumẽ quoddã exteriꝰ fulgẽs ſuꝑ eos Accidit autem vt vnus. ſ. iunior. viſitans patres in heremo viderit vnum ex illis comedentem ſexta feria: que inter illos habebatur vt preceptũ. Hora illa erat hora tertiaꝝ: vnde iudicauit illũ trãſgreſſorẽ ieiunij. Reuerſus eſt ad celiulã ꝓpriam. Et frater minor ſtans in oratione deſiderauit videre ſplẽdorẽ ſolitũ ⁊ gratiã in fratre minore: ⁊ nihil videre potuit. Vocat euʒ ⁊ admonet: ſi hʒ aliquẽ remorſum conſcientie. At ille ꝯſcientiã reuoluens dixit. De nullo me ſentio grauatũ: niſi cũ vidiſſem tale patrem comedẽteʒ male ſuſpicatus ſum de eo. Q̃ð intelligens maior indicauit illud temerariũ iudiciũ fuiſſe cauſam ſubtractionis ſplendoris ſoliti. Et frater minor cõpũctus egit penitentiã: ⁊ ſplendor rediijt. ħ ibi. Et ex hoc caueant multũ religioſi a iudicio temerario. Vnde in noſtris ꝯſtitutionibꝰ in caplo de nouitijs habemꝰ ħ verba. Neminẽ penitus iudicẽt: ſed ſi qua ab vllo fieri viderint: lʒ mala videant̃: bona ſuſpicent̃: vel bona intentiõe facta. Sepe. n. humanũ fallitur iudiciũ. ħ ibi. Recitat̃ etiã diebꝰ nr̃is exẽplũ. Quidã nouitius retulit vni dño in regno exiſtẽti: cuiꝰ nomẽ taceo: quandã dominã peperiſſe duos filios vno ꝑtu. Aderat i hac relatiõe ꝯiũx huiꝰ dñi: cui hec referebantur ⁊ dixit. Si illa peperit duos filios ibi fuerũt duo ⁊ nõ maritus tm̃. Et ſic iudicauit temere: ⁊ ĩfamauit illam. Accidit poſt deo diſponẽte ⁊ puniẽte: vt vxor iſtiꝰ q̃ tale iudiciũ fecerat duos pareret filioſ. Q̃ð cũ relatũ fuiſſet huic dño ciꝰ marito cepit multũ cogitare: recolẽs verba vxoris quibus dixerat: ꝙ ſine duobꝰ: duo nõ poſſunt cõcipi. Et iuit ad cameram dicens. Delibero ſcir̃ qui fuit alter qui tecuʒ dormiuit. Te enim ex ore tuo iudico. Tu ð illa dixiſti. At ipſa ſuper hoc iurare cepit: nullo modo cum alio concubuiſſe. Breuiter iuſto dei iudicio nunq̃ȝ fuit poſſibile hunc dñm placari ⁊ reconciliari: vt verificetur illud. per que quis peccat per ħ ⁊ torquetur. Et illud Nolite iudicare ⁊ non iudicabimini. Exẽplum etiam refertur in vitis fratrum noſtrorum: ꝙ cum duo fratres iuuenes ⁊ apparentes diſcurrerent predicando ⁊ viſitaſſent quandam ſanctiſſimam feminã: poſt diuina colloquia illis abeuntibus cepit illa. ſuſpicari ⁊ dubitare cuʒ eſſent iuuenes ⁊ robuſti de caſtitate eorum. Poſt vadit ad orationeʒ: ⁊ nullum guſtum ſolitum ſenſit: arida remanet ⁊ faſtidiata. Et cuʒ conquereretur ac miraretur de ariditate: apparuit ei beata virgo reprehendens eã de temerario iudicio. Dicẽs ꝙ ipſa eſt ſufficiens cuſtodire illos. ⁊ ꝙ ex illo iudicio tanta cõſolatione fuerat priuata. Audi igitur Beatũ Bernar. in ſermõe. xl. ſuꝑ cañ. Caue aliene conuerſationis eẽ aut curioſus explorator: aut temerarius iudex: etiã ſi perpetrãtem actũ deprehenderis: nec ſic iudices ꝓximũ: magis auteʒ excuſa intentioneʒ ſi potes: ſi non potes puta ignorantiã: puta ſubreptionem: puta caſuʒ. Quod ſi omnem omnino diſſimulationeʒ: rei certitudo recuſat: ſuade nihilominus ipſe tibi: ⁊ dicito apud teipſuʒ. vehemens fuit nimis tẽptatio. Quid de me illa feciſſet: ſi accepiſſet in me: ſimiliter prãtem. hec ille. Sic faciẽtes hic habebimus grãm ⁊ in futuro gloriaʒ preſtante domino ieſu chriſto iudice veriſſimo oium noſtruʒ qui eſt benedictus in ſecula. Amen.

¶ Feria ſexta prime dominice quadrageſime. De peccato in ſpiritum ſanctuʒ. Sermo. xvij.

i

Acebat multitudo magna languentiũ Ioãnis. v. Quãuis varia atqʒ diuerſa ſint peccata mortalia: quibus humanum genꝰ grauatur ac periculoſo morbo laborat: tamen maximum atqʒ horrenduʒ eſt peccatum ex malitia certa commiſſum quod ⁊ alio vocabulo peccatuʒ in ſpiritum ſanctum appellatur. Et licet alijs peccatis multi teneantur oppreſſi in hoc tamen iacet

multitudo magna languentiuʒ ſpūaliter: vt ingt thema aſſumptum. In quo tria documenta hēmus. ¶ Primus documentum: qcūqꝫ vult ſanari a q̊cūqꝫ langoꝛe ſpūali: lauet ſe lauacro pnīe: que per piſcinā figuratur. Hoc tāgitur prima pte euāgelij ibi. Eſt āt hieroſolymis probatica piſcina. ¶ Scōm documētum: ꝙ lʒ hō diu ſteterit in peccato: nō debet tñ deſperare de ſalute. Hoc tangit ibi. Erat aūt quidā homo. xxxviij. annos habēs in infirmitate: per quem peccatoꝛ in peccatis habituatꝰ ſignificatur. ¶ Tertiū documētum eſt: ꝙ pctā nonnūqꝫ ſunt cauſa coꝛpalis infirmitatis: quibus per ꝯfeſſioneʒ amotis: hō ſtatim reſtituitur ſanitati. Hoc tangit vltima parte euāgelij ibi Ecce ſanus factus es: iam noli peccare: ⁊ maxime pctō in ſpiritum ſanctum: quia grauius eſt ceteris ⁊ periculoſius. De quo tria hoc mane videbimus.

¶ Primo. Quidditatem.
Secundo. Varietatem.
¶ Tertio. Irremiſſibilitatem.

¶ Primo peccati i ſpmſanctū ꝯſiderare debemus quidditateʒ. Vt enim colligitur a mgr̄o ſeñ. in. ij. d. xliij. Et a. ſ. Doc. ibideʒ ⁊ a dño Alberto etiā ibidē. Et iteꝝ a. ſ. Doc. ſcd̄a ſcd̄e. q. xiiij. ar. i. Magiſtraliter: talis datur diffinitio ꝯtinēs in ſe quattuoꝛ genera cauſaꝝ. Peccatuʒ in ſpmſctm̄ eſt inoꝛdinatꝰ actꝰ voluntatis tendētis in malū ex certa malitia per ꝯtemptū alicuius impedientis peccatū. Huius diffinitiōis cauſa foꝛmalis eſt. Inoꝛdinatus actus: qꝛ dicit eſſentiā peccati. Eſſentia cuiuſlibet rei dicitur foꝛma totꝰ. vij. Metha. ſicut humanitas dicit foꝛma hois. Voluntatis dicit cām materialē. qꝛ voluntas eſt ſubiectum pcti: ⁊ ſubiectū cauſe ponitur in genere cauſe mālis: vt pꝫ. ij. Phy. Et. v. Metha. c. de cauſis. Tendētis in malum i. in bonuʒ cōmutabile cū auerſione a bono incōmutabili: dicit cām finalem: qꝛ obiectū voluntatis eſt finis. ij. Phy. Et. ij. Metha. Ex certa malitia. i. ex habitu vitioſo. dicit cām efficiētem per ſe: qꝛ habitus eliciens actuʒ eſt cauſa efficiēs per ſe: vt pꝫ. ij. Ethi. Per ꝯtemptum alicuius impedientis peccatuʒ: eſt cauſa efficiens per accidens: qꝛ omne remouens impedimētū: eſt cauſa efficiens per accidens vt patet. viij. Phy. Non tamē ſicut dicit. ſ. Doct. ſcd̄a ſcd̄e. q. xiiij. ar. i. Ad ſcōm: ois qui peccat ex electione peccat peccato in ſpmſctm̄. ſed ſolum qui pctm̄

eligit p ꝯtēptuʒ eoꝝ per queʒ hoies ſolēt retrahi a peccādo. h ille. Hoc autē eſt agē cōtra bonitatē ⁊ clemētiā attributā ſpūi ſctō. Vñ magiſter in. ij. ſen. di. xliij. īgt. Ille peccat in ſpūʒ ſctm̄ cui malitia pp ſe placet. Et pro ãplioꝛi declaratiōe huius veritatis theologice pulchꝛe: ꝯtēplandū eſſe puto. Quō ꝓprietas pr̄is eterni ſm quā diſtinguit ab alijſ pſonis: eſt ipſum eſſe principiuʒ productiuū alioꝛum: ita ꝙ ipſe pater a nullo producitur. Declarat hoc Athanaſius. dicēs. Pr̄ a nullo ē factꝰ. nec creatus. nec genitꝰ. Iō attribuit ſibi potētia Naʒ ſm phm ſcd̄o de aia. ⁊. ix. metha. Potētia ē pncipiū operādi. Predico qꝛ p̄dicare poſſuʒ. Loquoꝛ qꝛ poſſuʒ loqui. Laboꝛo: qꝛ laboꝛare valeo: ⁊ hmōi Propterea cātat Eccl'ia vt habet i ſymbolo. Credo in deū patrē oipotentē creatoꝛē celi ⁊ terre. Proprietas filij ſm quā diſtinguitur ab alijs perſonis: eſt ipſum eſſe genitum ⁊ cōceptum Athanaſius. Filius a patre ſolo eſt: nec factus: nec creatus: ſʒ genitus. Sic verbum concipit ab intelligente. Et quia ſapientia eſt in intellectu: vt philoſophus iquit. iij. de anima. Et. vi. ethicoꝛuʒ. Ideo filio attribuitur ſapientia ⁊ ſciētia. Proprietas ſpiritusſancti ſm quā diſtinguitur ab alijs perſonis: eſt produci per modū volūtatis: vt amoꝛ: ſicut dicit Athanaſius: Spiritꝰ ſanctꝰ a patre ⁊ filio nō factus: nec creatꝰ: nec genitus: ſed ꝓcedēs. Obiectuʒ autē amoꝛis eſt bonuʒ: vt dicit philoſophus. i. ⁊ ix. ethi. Ideo ſpirituiſctō attribuit bonitas. Vnde magiſter ſen. i pmo li. d. xxxiiij. *vltra mediū diſt.* Cūqꝫ vnū ⁊ idē penitus ſit in deo. potētia ſapiētia. bonitas. i ſacra tñ ſcriptura frequēter ſolent hec noia diſticte ad pſonas referri: vt pr̄i potentia: filio ſapiētia. ſpirituiſācto bonitas attribuat: hec ille. Et ſicut tres ſunt pſone diuine ⁊ tria attributa: ⁊ tres ꝓprietates: ſic triplex modꝰ peccādi quo ſ. offenditur deus a peccātibus. Nam aliqui offendūt deuʒ fragilitate: infirmitate: vel impulſu paſſionis: ⁊ tales peccant cōtra patrē: cui vt dictuʒ eſt: attribuit potētia. Aliqui offendūt ex ignorantia ⁊ hi peccāt contra filiuʒ: cui attribuitur ſapiētia. Alij vo offendunt ex certa malicia. i. ex ipſa electiōe mali: que opponit bonitati. Et hi dicunt peccare i ſpiritumſanctuʒ: cui attribuitur bonitas: vt declaratū eſt. Et vt hec diuerſitas peccandi clarius eluceſcat. exēpluʒ pono in Petro ⁊ Paulo: ⁊ Iuda. Petrus

enim ter negauit xp̄m in paſſionis nocte.Mat.xxvi.ꝑpter infirmitatem ⁊ ꝑpter ipulſum paſſionis ⁊ timoris:qa timens mortē negauit eū:diligens plus corpus ſuū q̄ȝ xp̄m. Nō eni peccabat ex ignorantia:quia iā cōfeſſus erat xp̄ȝ corde:ore: ⁊ opere: Mat.xvi.d. Tu es xp̄s filꝰ dei viui.Et ſic peccauit ꝯtra patrē ex fragilitate.vnde peccatū ſuuȝ fuit leuiter remiſſibile. Nā conuerſus dn̄s reſpexit Petruȝ:⁊ recordatus eſt Petrꝰ verbi dn̄i qđ dixerat. Priuſq̄ȝ gallus cātet ter me negabis.Et egreſſus foraſ fleuit amare.Lu.xxij.Mathe.xxvi.Mar.xiiij. Joan.xviij. Jn decre.de pe.di.vi.Qui vult Di.xlvi.licet plerumqȝ.De pe.di.prima.c.Quis aliquādo.De pe. diſtin.ij. Dum ſanctam ⁊c. Si enim inquit.De conſe.diſt.p̄ma.Baſilicas. Et poſtea apoſtolus ꝑmanſit.l.d.c.ecōtra.⁊.c. Conſiderandū.⁊.c. Fidelior.vi.q.i. Jmitare Petrum.xi.q.iij. Non ſolum.xxij.q.iiij. Actione xxiij.q.iiij. Jpſa pietas. Di.xix. Jta dn̄s.Di.xxi.c.Jn nouo ⁊.c. Quāuis.di.xxij. Sacroſancta ix.q.iij.c.Aliorum.xi.q.i. Relatum.xxiij.q.prima.Rogamus. c.Si Petrus ⁊.c.Quia ex ſola Paulus aūt peccauit ex ignorantia credens benefacere:duȝ perſequeretur eccleſiaȝ dei. Et ſic peccauit contra filiuȝ:cui attribuitur ſapientia. Jdeo in cōuerſione eius apparēs chriſtus informauit eum ⁊ vere docuit. Actuum.ix. Circunfulſit eū lux de celo non tantuȝ viſibilis:ſed etiaȝ inuiſibilis ſapientie fidei: ⁊ totius veritatis. Et vt dicit.ſ. Tho.iij.parte.q.lvij.ar.vi.Chriſtus ibi tūc corporaliter ſibi apparuit.Jdeo de ſuo peccato ip̄emet dicit.p̄x.c.Thi.primo. Primus fui blaſſemus ⁊ perſecutor ⁊ contumelioſus:ſed miſericordiam conſecutus ſum:qꝛ ignorans.feci in icredulitate.hec ille Judas autem peccauit non ex fragilitate aut ignorantia:quia elegit peccatum contemnendo ea quibus potuit retrahi a peccato reſiſtens gratie:⁊ inſpirationi ⁊ bonitati que attribuiꝛ ſpirituiſancto. Jdeo peccatum eiꝰ fuit pctm̄ in ſpiritumſanctū. Et quia hoc peccatum eſt grauiſſimum:proprerea nunq̄ȝ meruit remiſſionem:q̄ȝuis chriſtus tuȝ amore:tuȝ timore multipliciter ip̄m conuerti voluerit. Et h̄ verificaꝛ ſententia domini Mat.xij.Et poniꝛ a magiſtro ſen̄.xij.d.xliij.Qui peccauerit in patrē remittiꝛ ei:⁊ qui peccauerit in filium remitteꝛ ei:qui autem peccauerit in ſpiritumſanctum:nō

remittetur ei neqȝ hic neqȝ i futuro.

ſ Ecundo principaliter peccati in ſpiritūſanctum conſiderare debemus varietatem. Peccatuȝ enim in ſpiritumſanctum ſm̄ magiſtrum ſen̄. in.ij.d.xliij. Et Auguſtinus in libro de fide ad petrum.Augu. in enchiridion. Et de ſermone domini in mōte.Et de baptiſmo puulor̄.Et ſm̄.d.Alber.magnuȝ in.ij. ſen̄.d.xlvi.ar.iii.Et ſan.Doct.ſcd̄a ſcd̄e.q.xiiii.ar.ii. Et in.ii.ſen.d.vi.ſ.variatur in. vi. ſpeciebus que ſunt iſte.

¶ Prima.eſt deſperatio.

¶ Scd̄a.eſt preſumptio.

¶ Tertia.ē finalis impenitētia.

¶ Quarta.eſt obſtinatio.

¶ Quinta.eſt impugnatio veritatis agnite.

¶ Sexta.eſt inuidentia:gratie fraternalis.

¶ Prima nāqȝ ſpecies peccati in ſpiritumſanctum eſt deſperatio.Cum.n.peccator in peccatorum baratrum cecidit conſiderans ſue culpe grauitatē. vnde cōcipere deberet ſpeȝ venie ꝑpter diuinā bonitatē: perſuadet ſibi nūquam poſſe cōſequi remiſſionē ⁊ gratiaȝ a deo. Et ſic contēnens dei miſericordiā deſperaꝛ.Sicut de Chaym legitur geñ.iiii.Dixit enim occiſo fratre ſuo Abel. Maior eſt iniquitas mea q̄ȝ vt veniam merear. Vbi gloſa Mentiris Chaym.quia maior eſt miſericordia dei q̄ȝ omniuȝ hominuȝ miſeria. Hic igitur Chayȝ deſperans grauius peccauit q̄ȝ fratrem occidens:qꝛ deſperando diffidit de diuina miſericordia:propter quam potuiſſet reſiliꝛ a peccato.Et ſic miſer peccauit in ſpm̄ſanctum. ¶ Scd̄a ſpēs peccati in ſpm̄ſanctū ē preſumptio.Cū peccator in peccatis ⁊ ſceleribꝰ iacēs:nec reſurgere curāſ:qꝛ ſine pn̄ia p̄ſumit veniā ⁊ ſine meritis gl̄iaȝ: peccat in ſpm̄ſanctū.Cōtēnit.n. cōſiderare diuinā iuſtitiam:qua nihil manet impunitū:⁊ qua timor a peccato retrahēs naſcitur.Et talis ita preſumens contra deū blaſphemat:qꝛ facit eum iniuſtum.Requiritur enim ad veniam ⁊ gloriam conſequendā: penitentia peccati ⁊ meritū boni operis.Nā ſpes:vt ingt magiſter ſen̄.in tertio libro ē expectatio future beatitudinis ꝓueniēs ex gratia dei ⁊ meritis.Et in hoc peccatū p̄ſumptionis vī icidiſſe Origenes:qui dixit oēs etiā demones ſemel eſſe ſaluādos.Et ideo poſt mortē anathematiȝatus eſt:vigeſimaquarta

q.ij.c.finali.Si quis autem pec
cat cū ſpe venie:mediante peni
tētia:quā putat vel intēdit age-
re:nō peccat in ſpiritūſanctum
vnde Augu.in libro de fide ad
petrū.⁊ habetur de pe.d.i.c.Ex
hijs circa mediū:illi qui deſpe-
rant de indulgentia peccatorū
vel qui ſine meritis de miſeri-
cordia dei preſumūt peccāt in
ſpm̄ſanctū.h ille.¶Tertia ſpēs
peccati in ſpiritūſanctū dr̄ fina
lis impenitētia.Cū.n.ſcelératꝰ
⁊ miſerrimus peccator firmat
ſe in ꝓpoſito nō dolendi:nō cō
fitendi:nō ſatiſfaciēdi:peccat in
ſpm̄ſanctū.Nō.n.vult ꝯſidera
re inordinationē:vilitatē:⁊ tur-
pitudinē ſui peccati:quā cōſide
rationem ſibi ſuggerit bonitas
ſpūſſancti:⁊ que ꝯſideratio eſt
efficax ad excitandū dolorem:⁊
penitentiā:declinandūqꝫ ꝓpo-
ſitū nō penitēdi.De hac ſpe ait
Augu.in lib.de verbis dn̄i.im-
penitētia eſt peccatū in ſpm̄ſan
ctū:quā neqꝫ in hoc ſeculo ne-
qꝫ in futuro dimittēda in euan
gelio dn̄s aſſeruit.Si autē de-
lectatione peccati ſiue deſpera-
tione venie:vſqꝫ ad mortē:qs i
peccato ꝑſeueret:iuſtū eſt vt fi-
ne ſine puniat̄:qui ſine ſine pec
cauit.vnde Greg.iiij.dia.volu
iſſent impij ſi potuiſſent ſine fi-
ne viuere:vt potuiſſent ſine fi-
ne peccare.Oſtendunt.n.qr in
peccato ſemꝑ viuere cupiunt:q
nunqꝫ deſinūt peccare duꝫ vi-
uunt.Ad magnā ergo iuſtitiaꝫ
iudicātis pertinet:vt nunqꝫ ca-
reant ſupplicio qui in hac vita
nunqꝫ voluerūt carere peccato
h ibi.Et Jero.ſuper Amos pri
mo.c.⁊ de pe.di.i.Super tribꝰ
ſceleribus damaſci ⁊ ſuper q̄r-
tū non ꝯuertam euꝫ.Juxta tro
pologiam:hic poſſumus dicere
primū peccatū eſt cogitaſſe que
mala ſunt.ſcdꝫ cogitationibus
acquieuiſſe ꝑuerſis.tertiū quod
mēte decreueris:opere ꝯplere.
quartū pꝰ peccatū nō agere pe
nitentiā:⁊ ſuo ſibi cōplacere de
licto.hec ille.vnde ꝓuerbium.
Humanū eſt peccare.angelicū
emendare:dyabolicum ꝑſeue-
rare:⁊ ſic habetur.tertia ſpecieſ
peccati in ſpi.ſan.¶Quarta
ſpecies peccati in ſpiritūſanctū
eſt obſtinatio.Cū.n.vitioſus in
peccatis habituatus peccata ſe
quatur:⁊ firmo ac ꝑtinaci ꝓpo
ſito ipſis inhereāt ita vt ea reli
q̄re minime velit peccat in ſpm̄
ſanctū.Poſſet.n.retrahi a pec-
catis ſi attēderet ad ſpirituſſan
cti inſpirationē:qua oſtēdit pec
cantibus paruitatē ⁊ breuitateꝫ
boni qđ querunt in peccato:cu
ius attentio ⁊ cōſideratio eſt ef
ficaciſſimum remediuꝫ ad hoc

vt volūtas a peccato remouea
tur.De hac ſpecie dic̄ Augu.in
Enchi.Qui i obſtinatione mē
tis diem claudit extremū:reus
eſt peccato in ſpiritūſanctū.Et
ideo queritur deus.Jere.viij.c.
Nullus eſt.n.qui agat peniten
tiam ſuper peccato ſuo.dicens.
Quid feci?Omnes ꝯuerſi ſūt
ad curſuꝫ ſuū quaſi equus ipe-
tu vadēs ad preliū.Et de obſti
natis dicitur.Jere.xiij.Si mu-
tare poteſt ethyops pellem ſuā
⁊ pardus varietateſ ſuas:⁊ vos
poteritis benefacere cū didiceri
tis malū.hec ille.Huiuſmodi
aūt obſtinatis in malitia deus
nunqꝫ miſertus fuit:nec miſere
tur.xxiiij.q.ij.c.Legat̄ ⁊.c.Dā-
nationis.¶Quinta ſpecieſ pec
cati in ſpm̄ſanctum:dicit̄ impu
gnatio veritatis agnite:vt ceciſ
ſimus peccator liberius ⁊ licen
tius ſuas cōcupiſcentias proſe
qui poſſit negat veritatē per fi-
dē agnitā:negat in mortalitatē
aie:negat purgatoriū:negat in
fernum ⁊ paradiſum:quoꝝ co-
gitatio:ſpūſſancti bonitate ha-
bita:potiſſimū remediū hoi eſt:
vt retrahat̄ a peccato.Qui er-
go impugnat lumē ⁊ veritatem
fidei agnite:peccat in ſpm̄ſan-
ctū.Et hic eſt de numero illoꝝ
de quibꝰ habetur Sap̄.ij.Ve-
nite fruamur bonis que ſunt ⁊
vtamur creatura tanqꝫ in iuuē
tute celeriter.Vino precioſo ⁊
vnguentis optimis impleamꝰ
nos ⁊ nō pretereat.nos flos tē
poris.Coronemꝰ nos roſis an
teqꝫ marceſcant.Nullū pratuꝫ
ſit:qđ nō pertrāſeat luxuria no
ſtra.Nemo veſtrū ſit exors lu-
xurie noſtre:vbiqꝫ relinquamꝰ
ſigna leticie quoniaꝫ hec eſt pꝰ
mea:⁊ hec eſt ſors mea.hec il-
le.Hoc quintū peccatū in ſpm̄
ſanctū ponit Augu.in libro de
vnico baptiſmo.di.Qui verita
tem cōtēnit:aut contra fratres
malignus eſt q̄bus veritas re-
uelatur:aut ꝯtra deum igratus
cuius inſpiratione eccleſia in-
ſtruit̄:cōtra ſpm̄ſanctum pecca
re videt̄.¶Sexta ſpecies pecca
ti in ſpm̄ſanctū dicitur inuidē-
tia fraternalis gratie.Peruer
ſiſſimus pctōr vſqꝫ a deo vir-
tuti ⁊ bonitati ſit ſepe ꝯtrarius
vt doleat:dum gratia ſpirituſ-
ſancti diffundit̄ ⁊ creſcit in mū
do:ita vt inuideat gratie quā in
fratre ⁊ in ꝓximo videt.Nol-
let.n.ꝙ gr̄a dei cōmunicaretur
vt reliqui eēnt culpe ⁊ peccato
rū ſocij:ac ꝑ hoc liberꝰ ipe pec
caret.Hic ꝓculdubio peccat i
ſpm̄ſanctuꝫ:quia contēnit ⁊ fu
git conſiderare dona ⁊ gratiaꝫ
ſpirituſſancti:quibus homo re
trahitur ac liberatur a peccato:

īmmo ꝙ peius eſt:dolet ⁊ inui
det.quādo hec gratia alteri da
tur. Et hec eſt inuidentia frater
nalis gratie.vide Augu.in li-
bro de verbis domini. Inuidie
faucibus fraternitatem impu-
gnare:eſt peccare in ſpm̄ſanctū
hec ille. Accipe exēplū. Legitur
de quodā heremita qui aſperri
mā vitā diu fecerat. Ad quē cū
quidam latro veniſſet:qui mul
tos expoliauerat ⁊ iugulauerat
facta ꝯfeſſione:cum nullā peni
tentiam ab eo vellet accipere:
nec ieiunium:nec elemoſynaꝫ:
nec orationeꝫ:tandem heremi
ta ab illo qd̕ potuit accepit. vn
de iniunxit ei:quotiens iuxta vi
am crucem videret: flexo genu
aliquā orationē diceret. Cumqꝫ
latro hanc ſolam penitentiam
acceptaſſet:remotus paululum
a cella heremite:videns hoſtes
ſuos quorū conſanguineos oc-
ciderat:fugere cepit ipſis perſe
quentibus. Quo fugiente: crux
ſuper viam erecta illi occurrit
⁊ ſtatim genu flexit:cepitqꝫ ora
tionem dominicam dicere: ac
crucem adorare. Et cum euade
re potuiſſet.maluit mori q̄ꝫ pe-
nitentiam ſibi iniunctam prete
rire. Cū ergo ab hoſtibus fuiſſꝫ
occiſus.vidit heremita ab ange
lis letantibus animaꝫ latronis
vel potius martyris portari.

Quo viſo cepit dyabolica inſti
gatione dolere ⁊ indignari.ꝙ ꝑ
multos annos duriſſimam pe
nitentiam feciſſet. ⁊ tamen la-
tro qui nunq̄ꝫ penitentiam fece
rat cū in gloriaꝫ preceſſiſſet. Et
ſic relicto heremo ad ſeculuꝫ re
dijt. Dyabolus autem accepta
iuſte a deo poteſtate:timens ne
aliquando ad penitentiam re-
diret: poſito in via obſtaculo:
eū corruere fecit:⁊ fracto collo:
animam heremite in inferno
ſepelliuit. Et ſic patet ſecunda
pars principalis.

t Ertio pricipaliter pec-
cati in ſpiritumſanctuꝫ
conſiderare debemus
irremiſſibilitatem. Peccatum
in ſpiritumſanctuꝫ eſſe irremiſ
ſibile.poteſt intelligi tripliciter
prout colligitur ex compendio
theologie domini Alberti ma-
gni lib.iij.c.xxiij. Et ex dictis.ſ.
Tho.ſcda ſcde.q.xiiij.ar.iij. Et
ij.ſen.d.xliij. Et a domino Pe
tro de taran.in.ij.ſen.d.xliij. ar.
iiij. Et iteruꝫ a domino Alber-
to in.ij.ſen.eadem.d.

¶ Primo modo negatiue.
¶ Secundo modo priuatiue.
¶ Tertio modo contrariatiue.

¶ Primo modo irremiſſibile
accipit negatiue.ſ.ꝙ nullo mo-
do poteſt remitti. Et ſic pecca-
tum demonum ⁊ dānatorū di

citur irremiſſibile ⁊ eoꝝ qui ſūt
in peccato finalis ipenitentie:ꝑ
ſeuerātes vſqꝫ ad mortē in pec
cato mortali. qd̕ eſt tertia ſpēs
peccati in ſpiritumſanctum. Et
de huiuſmodi itelligitur textus
euangelij. Mat.xij. Qui dixerit
verbum contra ſpm̄ſanctū non
remittetur ei neqꝫ in hoc ſecu-
lo neqꝫ in futuro. ¶ Secundo
modo irremiſſibile dr̄ priuatiue
ſcꝫ ꝙ non habet congruentiam
ex ſe:quare remitti debeat.licet
ex cōgruo dei poſſit omne pec-
catū remitti. Et hoc mō qd̕libꝫ
peccatuꝫ mortale de ſe eſt irre-
miſſibile. ¶ Tertio modo irre-
miſſibile accipit cōtrariatiue.ſ.
ſm ꝙ aliqua culpa habet con-
trariam diſpoſitionē ad hoc vt
remittat. Secundū enim natu-
rā ſuā eſt irremiſſibile inquātū
excludit ea per que fit remiſſio
pctōꝝ. Per hoc tñ non ꝑcludit
via remittēdi ⁊ ſanādi oipoten
tie ⁊ mīe dei. Cū ergo dicit pec
catum in ſpiritūſanctum eſt ir-
remiſſibile intelligitur inquan-
tū excludit ea per que fit remiſ-
ſio peccatoruꝫ:aut excludit me-
dia quibus homo peccatū reli-
quit. Nec tamen per hoc intel-
ligit abſolute:ꝙ priuetur poten
tia ad remiſſionē:nec ex ꝑte dei
omnipotētis:quia potentia eiꝰ
eſt infinita: nec ex ꝑte eiꝰ cui fit

remiſſio cuꝰ libeꝝ arbitriū mo
ueri ad bonū pōt diuina gratia
adiutrice: q̄ꝫdiu eſt in hac vita.
Audi Auguſtinū i libro de ver
bis dn̄i. De nullo deſpandum
eſt:q̄ꝫdiu patiētia dn̄i ad pniaꝫ
adducit.h̕ ille. Supueniat. Leō
papa de pe.d.vij.c. Nemo de-
ſperandus eſt cuꝫ in hoc corpe
conſtitutus eſt:qꝛ nōnunq̄ꝫ qd̕
diffidentia etatis differtur:con
ſilio maturiore perficitur.h̕ ille.
Accedat ⁊ Lactantius lib.vi.c.
xxiiij. Nec tamē deficiat aliqs
aut de ſeipſo deſperet: ſi aut cu
piditate victus:aut libidine im
pulſus:aut error deceptus:aut
vi coactus:ad iniuſticie viā la-
pſus eſt pōt.n.reduci ac libera-
ri.ſi eum peniteat actoruꝫ:⁊ ad
meliora ꝯuerſus ſatiſfaciat deo
hec ille. Loquatur deniqꝫ Ioā.
Chriſo.ſuper.p̄s.miſerere. No
lo mihi excuſationem afferas.
nolo ignauiam tuam pretēdas
Peccaſti.peniteṙ. Milies.pec
caſti. Milies penitere.hec ille.
Examinate igit chariſſimi cor-
da veſtra.⁊ diligenter inſpicite:
ſi hoc grauiſſimo peccato: ali-
quando fuiſtis illaqueati. Excu
tite tā graue iugum:⁊ ſalutareꝫ
penitentiam ſumite duꝫ in hac
vita poſiti eſtis. Cōfidite de deo
benigniſſimo:cuiꝰ miſericordie
mēſura nō ē limitata:cuiꝰ boni

rate peccatores vocat: ⁊ clemē-
tia ſuſcipit ⁊ amplectitur: qui eſt
benedictus in ſecula. Amen.

¶ Sabbato prime Dñice qua-
drageſime. De vanaglia. Ser-
mo. xviij.

n Emini dixeritis viſi
onē. Mat. vij. Dñs
ac redemptor noſter
veluti doctor quidā
eximius mortali carne indutus
cōtulit nobis regulā modumq̄
viuendi. Et vt ſubtile petm̄ ina
niſglorie deuitaremꝰ: que vt in-
quit Aug. bonis etiā opibus in
ſidiat vt pereant: exēplo ſuo nos
commonitos facer̄ dignatꝰ eſt.
Cū. n. in mōte thabor ante diſci
puloꝝ ꝯſpectū glorioſe apparu
iſſet trāſfiguratꝰ: deſcendētibus
illis de monte: precepit vt nemi
ni dicerent viſionem: quā vide
rant: ex hoc ſine dubio inſtruēs
vniuerſos: vt opera de genere
bonorum occultare ſtudeāt. Et
hoc eſt qd̄ affirmat thema no-
ſtrum in hodierno euāgelio re-
citatū. In quo tria documenta
hēmus. ¶ Primū documentū
qd̄cunq̄ vult ſaluari ⁊ xp̄m in
gloria videri neceſſe eſt habere
fidem per petrum figuratam: ⁊
ſupplantationē vitiorū per Ja
cob. denotatam: ⁊ puritatē ꝯſci
entie: per Joannem ſignificatā.
Hoc patet prima parte euāge
lij. vbi dicit̄. Aſſumpſit ieſus ⁊c̄.
¶ Scōm documentū: ꝙ pater
celeſtis ꝑhibet teſtimonium de
dño ieſu ꝙ ſit filius eiꝰ dilectus.
Hoc pȝ ſcōa parte euāgelij ibi.
Et ecce vox de nube ⁊c̄. ¶ Ter
tiū documētū eſt: ꝙ in oībꝰ pre
ceptū dñi ſeruare debemꝰ: nec
opa bona manifeſtare: ⁊ hoc vt
vanāgloriam euitemus. Hoc
tangit̄ vltima parte ibi. Deſcen
dentibꝰ illis ⁊c̄. De vanagloria
hoc mane tria cōſiderabimus.
¶ Primo. diffinitionem.
¶ Secundo. originationem.
¶ Tertio. ſpecificationē.
¶ Primo cōſiderare. debemꝰ
vaneglorie diffinitionē: ꝑ cuiꝰ
itellectione notandū eſt: quid ſit
gloria. deīde quid ſit vanū. Au-
gu. n. ſuꝑ Joannem. Et. ſ. Tho.
ſcōa ſcōe. q. cxxxij. ar. i. Et in qō
nibus de malo. q. ix. ar. i. Et dñs
Albertꝰ magnꝰ in. ij. ſen. d. xxxv.
dicūt. Gloria claritatē quādā
iportat: ⁊ idē eſt glorificari qd̄
clarificari. vnde claritas dic̄ eui
dentiā quandā: ſȝ quāq̄ aliud
eſt cōſpicuū ⁊ manifeſtū: ⁊ ſplē
dore ſuo patens. Et ideo gloria
importat alicuius manifeſtatio
nē in bono: ſicut ecōuerſo igno
minia importat manifeſtationē
alicuiꝰ in malo. Ideo Ambroſi
us dicit ſuper epiſtolā ad Ro.
gloria eſt clara cū laude noticia

Et hec gloria cōſideratur vt cō
ſiſtit in ſemetipſo: ⁊ tūc dicitur
aliquis gloriari in ſe: ſed cum
appetit manifeſtari: vel eſſe in
admirationem vni vel pluribꝰ:
vel reipublice: tunc dicitur glo-
riam inter alios querere. Et iō
Tulius dicit. Gloria eſt fre-
quens fama cum laude. Laus
vō vt Ariſt. dicit. primo. Rhe
to. eſt ſermo elucidās magnitu
dinē virtutis. vnde gloria eſt cla
ra manifeſtatio alicuius ſui bo
ni ſpūalis ſeu tēporalis: vt ſcien
tie: ⁊ pulchritudis: aut diuitiaꝝ
⁊ huiuſmodi: vt ſciatur ⁊ cogno
ſcat̄ a multitudine: vl̄ a paucis:
⁊ laudet̄ ⁊ extollat̄. Hoc habito
iam videamus: qd ſit vanū. Sm̄
enim. ſ. Tho. in qōnibus de ma
lo. vbi. ſ. vanū qn̄q̄ accipit̄ pro
eo ꝙ nō hȝ ſubſiſtentia: vt res
falſe dicunt̄ vane. Et ſic verbū
mendacij pōt dici vanū. Et mo
neta falſa pōt dici vana. ps. iiij.
vt quid diligitis vanitatē ⁊ que
ritis mendaciū? Et ſȝ hūc mo
dū vanagloria ſic diffinit̄. vana
gloria eſt appetitꝰ iordinatꝰ ma
nifeſtationis rei nō ſubſiſtētis.
Vt idoctus appetit manifeſta-
ri pro docto: turpis pro pulchro
Qn̄q̄ vanū accipitur pro eo ꝙ
licet ſubſiſtat: tamen non habet
ſoliditatē vel firmitatem: vt pul
chritudo. fortitudo ⁊ hmōi. De
quo Eccle. i. Vanitas vanita-
tum ⁊ omnia vanitas. ſ. ꝓpter
inſtabilitatem. Et Prouer. vlti
mo. Fallax gratia ⁊ vana ē pul
chritudo. Et ſm̄ hunc modū po
teſt diffiniri ſic. Vanagloria ē
appetitus manifeſtationis rei
mutabilis ⁊ tranſitorie. Fortis
enim appetit videri de ſua forti
tudine: q̄ mutat̄: ⁊ tranſit: ſic di
ues ⁊ hmōi. Quādoq̄ dicitur
vanū qd̄ nō conſequitur finē:
vt dicit Ariſtote. ij. Phyſicoꝝ.
Sicut aliquis dicit̄ medicinā
ſumpſiſſe in vanū: dum nō eſt
aſſecutus finē ſanitatis. Et hoc
vanū dr̄. Iſa. xxxix. In vacuū
laboraui ſine cauſa: ⁊ vane ꝯſū
pſi fortitudinē meā. Et ſm̄ hūc
tertiū modū poteſt ſic diffiniri
vanagloria eſt appetitꝰ manife
ſtationis nō conſequēs aliquā
vtilitatem. Nā cognoſci ab ali
quo: inquantū cognoſci: nō con
ſequit̄ perfectionē. Et ideo dici
tur vanum: q: caret fine vtili.
Hec dico. qa manifeſtatio ali-
cuiꝰ boni vel ſpiritualis vel tem
poralis: vtiliter ⁊ meritorie pōt
fieri tripl̄r. Primo ad gloriam
dei: que reſultat ex manifeſtatio
ne boni: cuiꝰ ipſe ꝑncipalis ē ac
tor. Secūdo pōt fieri iſta mani
feſtatio vtilit̄ ad ꝓximoꝝ ſalutē:
vt ꝓximꝰ edificetur ad imitan
dū. Ro. xv. Vnuſqſq̄ ꝓximo

ſuo placeat in bonum: ad edifi-
cationē. Tertio poteſt fieri hec
manifeſtatio vtiliter ad bonuꝫ
ſui ipſius: vt gratias agat deo:
cuꝫ ſe videt laudari: ⁊ ꝯfirmat
ſeipſum in illo bono: vt Pau-
lus ſepe fecit. Cū igitur hec ma
nifeſtatio ſuoꝝ bonoꝝ: nō appe
titur propter aliqđ horū trium
modoꝝ: erit vanagloria ⁊ pctm̄
q2 importat inordinationē ap-
petitus. Ideo Iero. in quadaꝫ
epiſtola. gloria inanis eſt inor-
dinatus animi motus: quo ali-
quis ꝓpꝛiaꝫ deſiderat excellen
tiam. Et Alexander de ales in
ſcđo ſumme ſue dicit ſic. Va-
nagloria eſt appetitus inordina
tus ⁊ inordinata delectatio hu
mane laudis. Quapꝓ queritur
hoc loco an vanagloria poſſit
eſſe pctm̄ mortale. Rñdeo po-
nendo hanc ꝯcluſionem ſm̄ ſ.
Tho. q̄ōnibus de malo. q. ix. ar.
ij. ⁊ ſa ſcđe. q. cxxxij. ar. iij. Va-
nagloria eſt pctm̄ mortale: qđ
triplici ratione probatur.
¶ Primo ratione perditiōis.
¶ Scđo ratione vſurpationis.
¶ Tertio ratione ablationis.
¶ Primo rōne perditionis ſic
Illud propter qđ hō ꝑdit eter-
nam mercedē eſt pctm̄ mortale
ſed per vanagloriam hō perdit
eternā mercedem. Probatur.
Nā dicitur. Mat. vi. Attēdite
ne iuſticiam veſtraꝫ faciatis co
ram hoīb9 vt videamini ab eis
alioquin mercedē nō habebitis
apud patreꝫ veſtrū qui in celis
eſt: ergo vanagloria eſt peccatū
mortale. ¶ Scđo ꝓbatur rōne
vſurpationis ſic. Quicūqꝫ vſur
pat id qđ eſt ꝓpꝛiū dei mortali
ter peccat: multo magis q̄ꝫ qui
furatur rē ꝓximi: ſꝫ vanaglorio
ſus vſurpat id qđ eſt ꝓpꝛiū dei
Probaꝛ dr̄. Iſa. xlij. Gloriaꝫ
meam alteri nō dabo. Et pme
Thy. i. Regi ſeculoꝝ in morta
li inuiſibili ſoli deo honor ⁊ glo-
ria in ſecula ſeculoꝝ. Ergo va-
naglia eſt pctm̄ mortale. ¶ Ter
tio eſt pctm̄ mortale rōne abla
tionis ſic. Nihil aufert ab aīa
virtutes ⁊ dona niſi pctm̄ mor
tale. ſꝫ vanagloria aufert ab aīa
virtutes ⁊ dona. Nam dicit.
Chriſoſto. ſuper Mat. vi. c. In-
aniſgloria occulte ingreditur ⁊
omnia que intus ſunt: iſenſibi-
liter aufert: ergo ianiſgloria eſt
pctm̄ mortale. Ab ea inſuper: vt
pꝫ per Grego. xxxi. moralium.
Et p. ſ. Tho. ſcđa ſcđe. q. cxxxij.
ar. v. Et in queſtionib9 de ma-
lo. q. ix. arti. iij. vi. mortifere filie
naſcuntur. Iactantia Preſum
ptio nouitatum. Hypocriſis
Pertinacia ꝯtentio inobediē-
tia ⁊ diſcordia: patet igiꝛ vanā
gloriam eſſe peccatuꝫ mortale.

S Ecūdo principaliter cō
ſiderare debemus va-
nagloꝛie originationeꝫ.
Tres ſunt radices ex quibus
originatur: vanagloria quaruꝫ.
¶ Prima vocatur edificiorum
pompoſitas.
¶ Scđa vocaꝛ lectoꝝ ꝓcioſitaſ.
¶ Tertia vocaꝛ epulaꝝ varietaſ
¶ Prima radix a qua origina
tur vanagloria vocaꝛ edificioꝝ
pōpoſitas. Mirabilis certe ab
edificijs oritur oſtētatio ⁊ ianiſ
gloria. Ab hac. n. venenoſa radi
ce totus orbis hodiernis tꝑib9
inficitur. Pōpatice cōſtruūtur
domus. Magna ⁊ inuiſa fiunt
edificia diſtinguūt palatia: am-
pliaꝛ: eriguꝛ: nouis lignis: la-
pidib9 inſignibus picturis: fene
ſtris: oſtijs ornaꝛ: ita vt videaꝛ
ħ hoīum ꝑpetua ſedes ⁊ māſio
⁊ nūq̄ꝫ mori dēbeāt. Qm̄ aūt hoc
deo diſpliceat iſinuaꝛ per ꝓphe
tā. Iere. xxij. Ve qui dicit edifi
cabo mihi domū latā ⁊ cenacu
la ſpatioſa: qui aperit ſibi fene-
ſtras: ⁊ facit laquaria cedrina: pin
gitqꝫ ſinopide: hec ille. Et vtinā
multi non ꝯſtruant ex rapinis:
vſuris: ⁊ fraudibus paupeꝝ. Cō
tra quos minaꝛ de9 per Iere.
d. c. xxij. Ve qui edificat domū
ſuam nō in iuſticia: ⁊ cenacula
ſua nō i iudicio. Et Iſa. v. Ve
qui ꝯiungitis domū ad domū
⁊ agrū agro copulatis. Nunqđ
vos ſoli habitabitis ſuꝑ terrā?
Ideo Seneca i. vij. epiſtola. d.
Domus munimētū ſit aduer-
ſus in feſta corporis. Hāc vtrū
ceſpes erexerit: an varius lapis
gentis aliene nihil intereſt. Sci
tote hoīem tam bene culmo: q̄ꝫ
auro tegi. Contēnite oīa que ſu
peruacuus labor velut ornamē
tū ac decus ponit. Memētote
preter aīum nihil eſſe mirabile
cui magno nihil magnum eſt:
hec ille. Et Iero. Sic edificant
quaſi ſempvicturi: ſic comedūt
⁊ bibūt: quaſi cras morituri di
cētes. Comedamus ⁊ bibam9
⁊ cras moriemur. Et Bernar.
Obſecro in peregrinatione hu
ius ſeculi que eſt militia ſuper
terrā: edificemus nō nobis do-
mos ad habitanduꝫ: ſꝫ taberna
cula ad deferenduꝫ: vtpote cito
euocandi: ⁊ intraturi patriaꝫ ⁊
ciuitatem celeſtem. Facile eſt
quod naturale eſt: hec ille. Sed
heu quid dicaꝫ de eccleſiaſticis
⁊ religioſis qui videntur in edi
ficijs ſeculares excedere. Sub-
ſtantiā enim ⁊ vitam ſubditoꝝ
⁊ pauperuꝫ exponunt in lapidi
bus calcinis atqꝫ picturis. Le-
gitur eniꝫ de btō Dñico bono
niam reuertente: ⁊ vidente cel-
las aliquantulum eleuatas: ce-
pit amare flere dicens fratrib9.

Quam cito vultis facere ma-
gna palatia. ❡ Secūda radix a
qua oꝛiginatᷣ vanagloꝛia. dr̄ le-
ctoꝝ pꝛecioſitas. Quis.n.poſſet
enarrare quāta vanaglīa: quā-
tus fumus: quāta elatio oꝛiatᷣ in
mēte multoꝝ. ex eo ꝙ hn̄t ⁊ vi-
dent lectos ꝑcioſos. āplos. itar
ſiatos. bñ politos. delitioſos ni
mis. cū oꝛnamētis varijs. depi
ctos auro: ⁊ coloꝛe trāſmarino.
ſtellis auratis cū papilionibus.
cultrinis. cū culcitris molibus:
cū linteaminibus byſinis ⁊ re-
camaturis. ⁊ ceruicalibꝰ diuer-
ſoꝝ coloꝝ. cū nodis: cū ſtrapon
tis. ⁊ hmōiᷓ Utiqꝫ narratione
difficillimū eſſet. Talibus autē
cōminatur deus Amos. vi. di.
Ve vobis qui doꝛmitis i lect(
eburneis: ⁊ in ſtratis vr̄is laſci
uitis. Ve: ſcḋm Iero. ipoꝛtat ma
ledictionē eternā. Et iō dn̄s ēt
per Iſa. xiiij. dicit ſic. Detracta
eſt ad iferos ſupbia tua. ꝯcidit
cadauer tuū. Subter te ſternetᷣ
tinea ⁊ opimētū tuum erūt ver
mes. hec ille. Erit ergo pro cul-
citra tinea: ⁊ pro cooptoꝛio ver
mes. glo. ibi. Qui ꝑus palia: au
ro gēmis diſtincta hēbāt ſatis
moleſte ſuſtinebūt. Sꝫ qd mirꝝ
ſi vanagloꝛia oꝛiatᷣ a ꝑcioſitate
lectoꝝ: nonne maxime oꝛiginatᷣ
a veſtibus ⁊ poꝛtaturis: qbus
coꝛpus humanū tegitur ⁊ oꝛna

tur: vt pꝫ. xxi. q. iiij. Dis. Quis
poſſet explicare mundi pōpas.
vanitates: ſſocias: ſupfluitates.
inaudita ⁊ inuiſa oꝛnamentaᷓ
Quis referret vanas capillatu
ras tam mulieꝝ ꝗꝫ viroꝝ. cau-
das. baltheos. manichas. ioca-
lia. fucos. coppas. pectoꝛa. pani
cellos. ſerica veſtimēta. argētea
aurea. ⁊ tā varias rechamatu-
rasᷓ Cōtra tales vanagloꝛioſos
inuehit dn̄s per Amos ꝓphe-
tam. d. c. vi. Ve vobis qui opu
lenti eſtis in ſyon ⁊ ꝯfiditis in
mōte ſamarie: optimates. capi
ta populoꝝ ingrediētes pōpati
ce domū iſrl̄. Sꝫ terribiliꝰ per
Iſa. c. iij. Pro eo ꝙ eleuate ſūt
filie ſyon. Quā auctoꝛitatē ha-
bes ſupꝛa in ſmone de choꝛeis
in fine. Audi exemplum qḋ pꝛe
termittendum nō eſt. Recitat
enim Ceſarius: ꝙ maguntie in
eccleſia quadā. Sacerdos qui-
dam curatus mulierem vnam
vanagloꝛie deditam varijs oꝛ-
namentis tectam: ante hoſtiuꝫ
eccleſie reſpiciens: vidit in veſti
mentoꝝ cauda: quā poſt ſe tra-
hebat multitudinem demonū:
qui erant nigri ⁊ hoꝛridi: parui
ſicut glires: oꝛe cachinnantes:
manibus plaudētes: ⁊ ſicut piſ
ces in rete cōcluſi: ſuper caudā
ſaltantes. Sacerdos tunc ibi
cam ſtare iuſſit: populuꝫ aduo-

cauit: demones ne fugerēt ꝯiu
rauit: ⁊ vt populus demones vi
dere poſſet ipetrauit. Tunc mu
lier cōfuſa ⁊ humiliata: veſtem
humiliter mutauit: contrita de
ſuo peccato. Sꝫ o vanagloꝛio-
ſa femina audi vlterius. Reci-
tatur. n. in libꝛo de dono timo-
ris. Qḋ in francia quedā ſan-
cta domina rapta in ſpiritu vi
dit quādam comitiſſam defun
ctā: cui erat multū familiaris a
demonibus trahi ad infernuꝫ.
Que ciulans clamabat ⁊ dice
bat. Heu heu me miſerā: qꝛ ſa
tis fui caſta: abſtinēs ⁊ elimoſi
naria: nec pꝛo alia re dānoꝛ ni-
ſi qꝛ vanagloꝛie dedita: oꝛnamē
ta veſtiū nimis dilexi: ⁊ admo-
nita n̄ ceſſaui. h ibi. ❡ Tertia ra-
dix vanagloꝛie dicitᷣ epularū va
rietas. Multi ꝯuiuijs deditj ex
diuerſa epularuꝫ pꝛeparatione
vaniſſimā incurrūt gloꝛiā. extol
luntᷣ menſarum pulchꝛitudine:
tobalearū ſubtilitate: apparatu
pannoꝛū. oꝛnatu miniſtroꝝ: pꝛe
cioſitate criſtalinoꝝ. argenteo-
rū. aureoꝝ. Contra hos ait Se
neca in epiſtola. Non magno
nobis ꝯſtat fames: ſꝫ ambitio.
Iaꝫ non ſunt homines dētibꝰ
⁊ oꝛe. ⁊ ventre ad coquinaꝫ con
tenti. oculis quoqꝫ guloſi ſūt. h
ille. Balthaſar rex aſſyrioꝛū in
babiloniam fecit conuiuiū ma-

gnum ⁊ diuerſitate epularū re-
fertū. Nō fuit contentus vaſis
cōmunibus. ſed ferre fecit vaſa
domini aurea in menſa: ⁊ no-
cte ſequenti moꝛtuus eſt: ⁊ re-
gnū medis datū: vt pꝫ Dan̄. v.
Ideo terribiliter talibus deus
minatur per Iſa. v. Ve qui cō
ſurgitis mane ad ebꝛietateꝫ ſe-
ctādam: ad potandū vſqꝫ ad ve
ſperā: vt vino eſtuetis. Cythara
⁊ lyra. tympanū ⁊ tibia ⁊ vinuꝫ
in cōuiuijs veſtris ⁊ opus do-
mini non reſpicitis. hec ille. Si
autem hmōi oſtentatio in lay-
cis repꝛehēſibilis eſt: multo ma
gis in clericis ⁊ pꝛelatis eccle-
ſie: qui debēt humiliter ⁊ ſobꝛie
viuere. Contra quos Iero. ſup
Michea. Et in decretis. di. xxx
v. c. Eccleſie ait. Eccleſie pꝛin-
ceps qui delitijs affluunt ⁊ in-
ter epulas atqꝫ laſciuias pudici
tiā ſeruare ſe credunt ꝓpheti-
cus ſermo deſcribit ꝙ eiciendi
ſunt de ſpacioſis domibꝰ lautiſ
qꝫ ꝯuiuijs ⁊ multo laboꝛe epu-
lis exquiſitis. Et ſi vis ſcire q̊
eiciēdi ſunt pp malas cogitatio
nes ⁊ opa ſua: euāgeliū lege: in
tenebꝛas. ſ. exterioꝛes: vbi erit
fletus ⁊ ſtridoꝛ dentiū. Luc. xiij.
aliter docet inquiens. Cū facis
pꝛādiū aut cenā: voca paupereſ
⁊ claudos ac debiles. ſicut ipſe
chꝛiſtus faciens conuiuium in

monte non vocauit principes:
ſed pauperem ſcholā. Nō poſu
it tapeta. banchalia. ʒalones. ſʒ
ſuper fenū iacebat ipſa turba.
Nō delitioſis cibis aut varijs
vtens: ſed pane ⁊ piſcibus: non
ſaturatos: ⁊ repletos pauit: ſed
eſurientes ne deficerēt in via: ⁊
hec de ſcdo principali ſatis.

T Ertio principaliter cō-
ſiderare debemus va-
naglorie ſpecificationē
vt de hoc peccato melius confi
teri poſſitis declarabo duode-
cim modos quibus vanaglo-
ria poteſt eſſe peccatū mortale.
¶ Primus modus dicitur vſur
patiuus ſʒ. ſ. Doc. ſcda ſcde. q.
xxxij. ar. iij. Et hoc eſt quando
aliquis querit glorioſus videri
⁊ in opinione hominū eſſe de
re falſa: cōtraria diuine reuerē
tie: ſicut qui vellet reputari deꝰ
⁊ dignus veneratione diuina.
ſm illud. Ezech xxviij. Eleuatū
eſt cor tuū ⁊ dixiſti. deꝰ ego ſuʒ
eſt peccatū mortale. Hāc vana
gloriam habuit Herodes: con
tētus vt ſibi darent diuine lau
des ⁊ a ſubditis tenerent vt deꝰ.
O vanaglorioſe Herodes qd
ſecutū eſt: Venit angelus dei
eūqʒ percuſſit. Et effectus eſt vē
ter eiꝰ verminoſus: vt habetur
Act. xij. Scds modus dr iacta
tiuus. Et dicitur a. ſ. Doct. vbi
ſ. Cum quis gloriatur ⁊ cupit
laudari de aliqua re: que ē pec-
catū mortale: vt. vindicator: qd
fecerit vindictā: luxurioſus: qd
habuerit ſuum intentū blaſphe
mus de blaſphemia ⁊ huiuſmo
di: ſemꝑ eſt peccatum mortale.
Contra quos ps. li. Quid glo-
riaris in malitia qui potēs es
in iniqtate. ¶ Tertius modus
vanaglorie dicitur lucratiuus
ſʒ dñʒ Antoninū. Cū qs cupit
videri glorioſus ⁊ famoſus vt
poſſit cū fraudibus iniuſte ra-
pinare ⁊ lucrari: vt artifex i ſuo
artificio: mercator in ſuis mer
cantijs: doctor in ſuis iniuſtis
ɔſilijs. hoc ē mortale. ¶ Quar
tus modus dicitur teſtimonia
tiuus ſm. ſ. Doc. vbi. ſ. Cuʒ qs
prefert teſtimonium hominuʒ
teſtimonio dei ſicut illi de qui-
bus dicitur Jo. xij. Dilexerunt
magis gloriā hominum qʒ dei
qd. d. Antonius in omnis mor
taliū cura. ſic exponit. Qū vana
glorioſus plus diligit illā glori
am quā querit: aut opinionem
hominū qʒ gloriā dei: mortali-
ter peccat. Et hec ē magna ſtul
titia. Unde Jero. Si vitā tuaʒ
in ore hominū poſueris: modo
paruus: mō magnꝰ: modo nul
lus habeberis. ¶ Quitus mo-
dus dr directiuus ſm. d. Anto
ninū. Cū quis ad laudē ⁊ glori

am humanā dirigit opationes
ſuas ēt bonas orōnes. miſſas.
elemoſynas. ieiunia ⁊ hmōi oia
faciēs ad laudē ⁊ gliaʒ tpalē: ⁊
ad hūc finē oia dirigēs: ē pctm
mortale. Hāc videnſ habuiſſe
Romani. vt ait Aug. v. de ci. d.
c. xij. Veteres primiqʒ romani
laudis auidi pecunie liberales
erāt ingentē gliaʒ: diuitias ho-
neſtas volebāt. Hāc ardentiſſi
me dilexerūt: ꝓpter hāc viuere
voluerūt: ꝓpter hanc mori nō
dubitauerūt. Ceteras cupidita
tes huiꝰ vniꝰ ingenti cupiditate
ꝓſſerūt. h ille. ¶ Sextꝰ modus
dr offenſiuꝰ ſecundū dñm An-
toninū. Cum quis vt cōſequat
quācunqʒ gloriam vel laudem
etiā paruā ⁊ minimā: eſt paratꝰ
offendere deuʒ vel eccleſiā per
peccatuʒ mortale ⁊ hoc eſt ſm
theologos cōſtituere vltimū fi-
nem in gloria vel laude. i. vt qs
cōſequat illaʒ nō curat de diui
nis ꝓceptis vel eccleſie. peccat
mortaliter. Sicut mulier nō cu
rās intereſſe miſſe qn ex prece-
pto tenet: dūmodo poſſit conſe
qui finē laudis ſui ornamēti: ēt
ſi poſtea audiret: tūc peccat mō
taliter: qꝛ erat diſpoſita potius
deficere amiſſa: qʒ ab ornatu.
¶ Septimꝰ modus dr cōtēpla
tiuꝰ. Et hoc cuʒ quis ſuis fucis:
vanitatibꝰ ⁊ ornamētis ⁊ alijs
oſtētatiſſibꝰ: vt diuiſijs. famul:
ragacijs. pōpis. ortulis. floribus
⁊ hmōi: cupit ita apparere: vt ve
lit carnaliter alijs extra matri-
moniū placere: omni vice ē pec
catū mortale. ¶ Octauus mo-
dus dicit amatiuꝰ ſm. d. Anto
ninū. Cū quis magis diligit rē
de qua cupit apparere ⁊ glorio
ſus videri qʒ deū: vt amās am
plius filios in quibꝰ cupit vide
ri pulchritudinē: ſcientiā. digni
tatem: equū ⁊ hmōi. Ideo Je-
re. ix. Nō glorietur fortis in for
titudine ſua: nec diues in diui-
tijs ſuis. ſed i hoc glorietur qui
gloriatur ſcire ⁊ noſce me. h ille.
¶ Nonus modus dicitur de-
ſpectiuus. Cum quis cupit vi-
deri glorioſus ⁊ iactāter querit
apparē ad hoc vt primꝰ notabi
liter deſpiciatur: vel notabiliter
damnificetur: eſt peccatuʒ mor
tale. ¶ Decimꝰ modꝰ dr inobe
ditiuus. Cū. n. dicat. Gre. xxxi.
mora. ⁊ ſan. Doct. ſcda ſcde. q.
xxxij. ar. v. Qd inobediētia eſt fi
lia vanaglorie. Jō dum qs vult
ita glorioſus videri: qꝛ nemini
ſit ſubiectus: ꝓpter quod contē
nit honeſta iuſſa ſuorum maio
rum: vt prelati: patris vel ma-
tris mortaliter peccat. ¶ Unde
cimꝰ modus dr ſcādalizatiuus
Et eſt cū aliqs vel aliq ita cupit
videri ⁊ apparere glorioſus vel

glorioſa:⁊ acceptꝰ in oculis ho-
minum ſua pōpoſitate vel pul-
chritudine:vel alijs rebꝰ in qui
bus videri appetit: ꝙ licet non
intendat deducere alios ad in-
honeſtateʒ:tñ ſe credit ꝓbabilr
vel ſcit ꝙ ſuis politijs: ornamē
tis ⁊ apparatibꝰ ſuꝑfluis ⁊ va-
nis:aliquē vel aliquā debere ca
pi aut cadere in ruinā ⁊ ſcanda
luʒ mortalis pcti: ⁊ nihilominꝰ
nō curat:ſʒ vult hoc mō videri
⁊ apparere:peccat mortaliter.ħ
d. Anto. Et Mat.xviij. De ho
mini illi per quē ſcandaluʒ ve-
nit. ¶ Secūdus modus dicitur
religioſitiuꝰ ħm.d.Anto. Et eſt
qñ aliquis:vel aliqua: religioſi
ſtatus:vel quaſi religioſi:vult i
vanis ⁊ exceſſiuis portaturis q̄
ſunt ꝯ ſtatum humilitatis eius
apparere ⁊ videri. In his vt in
pluribus ⁊ quaſi ſemꝑ eſt mor
tale hmōi: quibus illam gloriā
querit: eſt oppoſituʒ ſuo ſtatui.
Hec aduertāt vani presbyteri:
religioſi:ſanctimoniales:⁊ pizo
chare. Sʒ ⁊ in alijs multis caſi
bus ē veniale quos omitto. Ca
uendū igitur eſt a tā nephando
⁊ maligno ⁊ horribili vitio. Nā
vt ait Augu.ſuper.ps. Inaniſ-
gloria huiꝰ ſeculi:fallax eſt ſua-
uitas ⁊ ifructuoſus labor:⁊ per
petuus timor:⁊ periculoſa ſubli
mitas: initium ſine ꝓuidentia,

finis cū pnia.hec ille. Et Ierō.
ad Nepotianū. Caue ne offen-
ſam dei populorum laude cō-
mittas.hec ille. Sic enim faciē
ti dominus Ieſus dabit glori
am celeſtem:⁊ eternam gloriaʒ
angelorum ⁊ ſanctoꝝ. Amen.

¶ Dñica ſcda in q̄dragеſima.
De detractione. Sermo. xix.

m Iſerere mei dñe fili
David.filia mea ma
le a demonio vexaṫ.
Math.xv. Caput ⁊
princeps vniuerſalis oium de-
tractoꝝ eſt dyabolus iſernalis:
belzebub nominatus. De quo
Luce.xi.diciṫ. In belzebub prin
cipe demoniorum eicit demo-
nia. Et ſiċ filia cananee de qua
hodie in euāgelica lectione tra
ctatur corporaliter a demonio
vexabatur:ita ⁊ anima cuiuſli-
bet infeliciſſimi detractoris a
dyabolo poſſidetur ⁊ cōmoueṫ
vt diuerſis varijſqʒ modis pro
ximi famaʒ ſtudeat denigrare.
Qui a tam horrēda huius tar-
tarci principis vexatione nūq̄
poterit liberari : niſi prius ne-
phandi ſceleris ipſum peniteat:
famāqʒ reſtituat. Et tunc neceſ
ſe eſt illuʒ ante benigniſſimi ie-
ſu pedes proſterni:vbi veniam
petens toto corde cuʒ cananea
clamet. Miſerere mei domine
⁊c̄. Filia mea.ideſt anima mea

vexatur. Que fuerunt verba in
euāgelio pñti recitata . In quo
tria documēta habemꝰ. ¶ Pri
mū documentū : ꝙ in omni ne
ceſſitate in qua eſt hō cōſtituṫꝰ
neqʒ debet recurrē ad magos
⁊ incātatores:ſʒ ad dñm ieſum
exēplo cananee . Hoc tāgiṫ pri
ma euāgelij pte.ibi. Ecce muli-
er. ¶ Secundū documentuʒ:ꝙ
debemꝰ cōpati aduerſitatibꝰ ꝓ
ximoꝝ : ſicut apoſtoli faciebant
rogātes pro cananea tribulata.
Hoc tangiṫ ibi. Et accedentes
diſcipuli. ¶ Tertiū documentū
habeṫ ibi. Ipſe autē rñdens di-
xit. In quo loco edocemur vt ſi
mus pſeuerātes in orone:etiaʒ
ſi nō obtineremus tam cito qđ
petimꝰ.exēplo cananee : que lʒ
repulſa eſſet:fideliter tñ pſeuera
bat.⁊ in hac ſancta orationis ꝑ
ſeuerātia precipue ſtare debet il
le qui eſt ligatus peccato detra
ctionis vt illi remittaṫ. De qua
detractiōe tria hoc mane conſi
derabimus.

¶ Primo. diffinitionē.
¶ Secūdo. malignationē.
¶ Tertio. ſpecificationē.

¶ Prio detractiōis cōſiderare
debemꝰ diffinitionē . Ex dictis
nāqʒ.ſ. Doct.ſa ſe.q.lxxiij.ar.i.
Et Alexādri de ales i ſumma.
Diffinitio detractōis eliciṫ. De
tractio ē denigratio fame alteri
per occulta verba ab aliq̄ mali
gno ꝓlata:vt prauꝰ ⁊ iniquꝰ ħa
bēatur. In hac diffinitione tan
gunṫ oēs cāe q̄ttuor.pmo tāgiṫ
cā formaṫ.cuʒ dṙ. Detractio eſt
denigratio. Scdo eſt cā ma.ia
cū dṙ. Fame. Tertio eſt cā effici
ens iſtrumētalis cum dṙ. Per
verba occulta. Eſt inſuꝑ cā effi
ciēs principalis.cum dṙ. Ab ali
quo maligno. Malignꝰ vtiqʒ ē
inuidus:cuius filia eſt detractio.
Naʒ vt ait Augu.vij.di.v.vt.ſ.
Detractio ē filia inuidie. Mali-
gnꝰ quoqʒ eſt odiuʒ bñs:a quo
ſimiliter originaṫ detractatio.
Quarto ē cā finalis.cū dṙ. Vt
prauꝰ ⁊ iniquꝰ ħs habeaṫ. Nam
finis detractiōis eſt vt aliquis
malus atqʒ prauus reputeṫ. D.
aūt Albertus.ij.ſen.ſic diffinit.
Detrahere eſt abſentē ꝓximuʒ
doloſe mordere. Circa quā que
runt doctores: vtrum talis de-
tractatio ſit ſꝑ peccatuʒ morta-
le. Rñdet.ſ.doct.ſcda ſcđe.q.lxx
iij.arti.ij. Et.d. Albertus.ij.ſeñ.
Detractatio formaliter ē pecca
tuʒ mortale. Et hoc triplici lege
probatur.

¶ Primo lege diuinali.
¶ Scdo lege naturali.
¶ Tertio lege humanali.

¶ Dico prio detractationeʒ eē
peccatuʒ mortale lege diuinali.
Aug.in prio libro de libero ar-

ditio. Et .ſ.doc.pria ſcda.q.xciij ar.i.dicūt. Lex eterna eſt ſūma rō:cui ſemꝑ obtēperādū eſt:tūc ſic. Quicūqꝫ trāſgrediṫ rōnē ſū mā:legē eternā ꝛ diuāꝫ que eſt ipſe deꝰ peccat vtiqꝫ mortaliſſi me. Sed maledicti ꝛ dyabolici detractores trāſgrediunṫ:fran gunt ꝛ diſſipāt quātū in eis eſt: ipſaꝫ ſūmā rōneꝫ:legē eternā ꝛ diuinā: ergo mortaliſſime pec cant. Nā ab ipſa rōne ſumma ꝛ lege dina ꝓmulgatū ꝛ ſancitū eſt:ꝙ nullus ſit tante audacie ꝛ temeritatꝭ:vt ꝓximo ſuo detra bat. Qḋ pꝫ Exo.xx. Nō loque ris ꝯ ꝓximū tuū falſuꝫ teſtimo niū. In quo ꝑcepto ꝓhibeṫ de tractatio ſicut ꝛ mendaciuꝫ. Et iterꝝ. Exo.xxij. Diis non detra hes:ꝛ ꝑncipibꝰ ppl̄i tui nō male dices. Et Leuitꝭ.xix. Nō male dices ſurdo:nec corā ceco pōes offendiculū. Surdo inqt. Ḋ lo. maledicit q abſenti ḋtrahit. Et ꝓuer.xxiiij. Time deū fili mi ꝛ regē:ꝛ cū detractoribꝰ nō cōmi ſceatꝭ:qꝛ repēte ꝯſurget ꝑditio eoꝝ.vbi glo. In hoc ſpāliter vi tio:ꝑiclitaṫ totū q̄ſi genꝰ hūanuꝫ Et ꝓuer.iiij. Detrahētia labia ꝓcul ſint a te. Et ſap.i. Cuſtodi te vos a murmuratiōe que ni hil ꝓdeſt:ꝛ a detractiōe ꝑcite li gue. Iaco.iiij. Nolite detraheṙ alterutrū ſr̄es mei. Qui detra bit ſr̄i:ḋtrahit legi. Et ad Gal. v. Qḋ ſi inuicē mordetis ꝛ co meditis: videte ne iuicē ꝯſuma mini. ğ detractor mortaliſſime peccat.

¶ Scḋo idē probatur le ge naturali. lex naturalis vt di cit Doc.ſ.pria ſcḋe.q.xciiij.ar.ij. precipit vt nullus offendat aliū. Et idē habeṫ.ff. de iuſticia ꝛ iu re.l.iuſticia. Alias q offendunt vt iquit. Lactātius.vi.li c.x.pro beluis in manibꝰ ſunt habēdi:q hoibus nocent:q ꝯ ius hūanita tis ꝛ phas oē ſpoliāt. cruciāt.oc cidūt.exterminät.hec ille. Hoc edificio fūdato dicamꝰ ſic. Qui cūqꝫ dānificat ꝓximū notabilit in bonis nāliter deſideratis ſi ne dubio mortaliſſime peccat agēs ꝯ ipſius legis nālis prece ptū:detractor aūt peſſimꝰ dāni ſicat ꝓximuꝫ notabilr in bonis nāliter deſideratis.ergo morta liſſime peccat. Inter alia autēꝫ bona que qlibet nāliter deſide rat eſt bona ſama. Sicut eni ait phs li.de bona fortuna.bona fa ma eſt appetitꝰ nālis nāliter da tus a deo. Nā fama ꝑſtantius bonū ē:q̄ꝫ ſint res tꝑales. Pro uer.xxij. Meliꝰ eſt nomē bonū q̄ꝫ diuitie multe. Eccle.xli. Curā habe de bono nomine.hoc eniꝫ magis ꝑmanebit tibi q̄ꝫ mille theſauri ꝛ ꝑcioſi magni. Hoc idē ſ.doc.ſa ſe.q.lxxiij.ar.iij. Fama inter res tēporales precioſior ē eo ꝙ ꝓpinquior eſt ſpiritualibꝰ bonis.ꝛ Alexan.de ales. Fama eſt precioſiſſima omniū bono rū tēporaliū. Et.vi.q.i.c.deteri ores dṙ ſic. Deteriores ſunt q vitā moreſqꝫ corrūpunt: his q ſubſtātiā alioꝝ prediaqꝫ diripi unt. Et Auguſti. xij.q.i. Nolo ait. Qui fidēs conſcientie ſue fa mā negligit crudelis eſt. Pro pterea phus in libro Ico. ait. Multo grauius fertur: ſi quis honore priuaṫ:q̄ꝫ ſi ei bona ſua auferanṫ. Ex hoc Auguſtinus v.de ciui.dei probat: ꝙ roma ni preferebant famam ꝛ gloriā diuitijs ꝛ alijs rebus: propter quam conſequendā:multi pro priam vitam ſpernebant.vnde ibidē dicit. Hec illa duo fuere .ſ.cupiditas glorie ꝛ libertas: q̄ ad facta ꝯpulit miranda roma nos. Ex quibus oibus manife ſtiſſime pꝫ ꝙ detractio eſt pc̄m mortale. Immo grauius furto qꝛ ꝑ furtū dānificat ꝓximus i rebus tꝑalibꝰ ꝛ magis vilibus ac trāſitorijs detractione vero auferṫ fama que eſt maiꝰ ꝛ pre ſtantius ac inmortale bonuꝫ. Nēpe fama eſt corona oium hominū. Corona pape corona cardinaliū:cꝑoruꝫ:clericorū: re ligioſorū:fama dico eſt corona oium iꝑatorū:regū: ducū:ꝑn cipum:ꝛ omnium dominoruꝫ: doctoꝝ:nobiliū:mercatoꝝ:arti ficū:contadinorum. Ad qd vale rent mercatores:niſi eſſet bona fama? Fama eſt corona coniu gatorum:viduarū:atqꝫ virginū ꝛ adoleſcentulaꝝ.

¶ Tertio pro batur.ꝙ detractor peccat mor taliter lege humanali. Dicit.n. Auguſtinus ad Bonifacium:ꝛ habetur in decretis.di.ix. Qui cunqꝫ legibus imꝑatorū que pro dei veritate ferunṫ:obtem perare non vult grāde acquirit ſuppliciū. Et.xiiij.q.i. Quiſquis ꝑceptis nō obtēperat: reus eſt ꝛ debitor pene. Et iterū.xiiij.q. i. Qḋ precipitur ꝛ imperaṫ ne ceſſe eſt fieri. Et eſt tex. in.c.ij.ꝛ c.ſolite. Extra de maioritate ꝛ obediētia:vbi dicitur. Qui non obedierit principi morte moria tur. Et Paulus doctor gentiū ad Ro.xiij. Hoc idē affirmat. Lex aūt eſt: omne quod rōne ꝯſtat.qḋ religioni congruit.qḋ ſaluti ꝓficit.vt di.i.c. Cōſuetu do. Et talis q̄ꝫtūcunqꝫ dura vi deaṫ eſt oino obſeruāda. vt ff.q ꝛ a qbꝰ.l.ꝓſperit. Que qdē lex precipit inter alia:vt nullus al terū ledat nec offendat: vt.ff.de iuſtitia ꝛ iure.l.iuſtitia. Et inſti. de iuſtitia ꝛ iure.§.penul. His ꝓbabitis dicamus. Quilibet fa ciens ꝯ ꝑceptū legis humane:

peccat mortaliter: ſed malignisſimus detractor agit ꝯtra preceptū legis humane: vt. ff. de iniurijs. l. iniuriā. ꝛ. l. Itē apud labeonē cū tribus. par. aphis. Se quentibus. Et. C. de iniurijs. l. Qui liberos. ꝛ. l. ſi quidē. Inſuper ledit ꝛ offendit ꝓximū auferēs ei famā. Honor. n. ꝛ bona fama preferetur omni lucro: vt ff. ſi quis amiſſa cauſa teſtamē ti. l. Julianus. Que quidē fama eſt in opinione bonorum. plus. n. eſt validū in opinione bonoꝝ: ꝙ̄ qd eſt i veritate. vt. ff. de aquirē da hereditate. l. his qui putat. Et. ff. de officio preſidis. l. barbarius. Melius eſt. n. nomen bonū ꝙ̄ diuitie multe: vt. ff. de verbo. obli. l. ſi qs ſtipulatus: in fine. ꝛ. ff. de tutori. ꝛ curato. dā tis ab his. l. Scire opꝫ vbi dicit iuris ꝯſultus. Neqꝫ facultates neqꝫ. n. ſufficiens dignitas eſt ita ad fidem: vt bona electio ꝛ ꝛ benigni mores. ergo d̄tractor peccat mortaliter: faciēs ꝛ ꝯtēnens leges humanas quo ad eaꝝ p̄cepta. Dic mihi o miſerrime detractor. Dic mihi o iſfamator peſſime o criminator nequiſſime: o lingua vipea: o lingua iſernalis: o lingua dyabolica. reſpōde mihi. Quid tandē de tot iſfamijs: det tot venenatis verbis: de tot caninis morſib⁹ reportabis? Quale lucrū: quod emolumētū: quā remuneratio neꝫ ꝯſequeris? Certe vindices flāmas eterna ſupplicia: mortē ꝑpetuā. Audi Anacletū pōtificē ij. q. vij. c. Accuſatio: ſic dicentē Si detractores quorūcūqꝫ grauiter iudicant: ꝛ in perditionis laqueū cadūt. multomagis lacerator es atqꝫ accuſatores famā loꝝ dei dānant ꝛ in baratrū: niſi ſe correxerint: ꝛ per eoꝝ ſatiſfactionē ꝯdignā egerit ꝑniam indubitanter cadūt: ꝛ vindicib⁹ flāmis exurunt. h ille. Pꝫ h veritas exēplo Dathan ꝛ Abyrō qui detraxerunt Moyſi viro mitiſſimo. his ſubſecuta eſt diuina ſnia. Nā viui in infernū ꝛ in baratrum eterne perditionis aperta terra abſorti ſunt. Et its de prima parte ſatis.

S Ecundo principaliter ꝯſiderare debem⁹ detractiōis malignationē, Deteſtandiſſima malignitas huius vitij triplex occurrit.

¶ Prima dicitur occiſio.

¶ Secunda aſſimilatio.

¶ Tertia excluſio.

¶ Prima igit malignitas peſſime detractionis dicit occiſio. Dic mihi o detractor miſerrime. Nōne malignisſimū eſt petm̄ homicidij? certe ſic. Sed r̄nde mihi occidiſti ne vnq̄ aliquē? Effudiſti ne vnq̄ ſanguinē humanū: Auertat deus. Conſidera qd dicis. Abſtuliſti ne vnq̄ bonū nomen: bonā opinionē: ꝛ bonā famam alteri? Abſtuli in quā vt verū ꝯfitear. Firmiſſime ergo tene ꝛ nullatenus dubites: illū te occidiſſe: cuius famā ꝛ opinionē denigraſti. illius ſanguinē pleno poculo cū duab⁹ manibus bibiſti. Et quotiēs detraxiſti: totiēs homicidiū cō miſiſti. Qd aūt verū dicā audi Ezech. ꝓpham. c. xxij. Viri detractores fuerūt in te ad effundēdū ſanguinē: ꝛ ſup mōtes comederūt in te: ꝛ ſcelus operati ſunt in medio tui. Audi clarius decretū de pe. d. i. c. Homicidiorū vbi ſic dr̄. Qui occidit ꝛ detrabit pariter homicida eſt: ille corpū. iſte aie. Et. vi. q. i. Sūma iniqtas ē fratres detraher ꝛ accuſare. vn̄ ſcriptū ē. Q is q d̄trabit fratri ſuo homicida ē: ꝛ ois homicida nō hꝫ pte i regno xp̄i Et Aug. xi. q. iij. Nemo peritorū aut prudētiū putet: q min⁹ ſit piculū in verbis lingua mētiēdo: ꝙ̄ manib⁹ ſanguinē fundēdo. Sꝫ qd dicis o dn̄e legiſta ē ne homicida q d̄trabit alteri? Audiam⁹ legē tuā habes. ff. de manumis. i. l. iuſta cā. Infamia eqparat morti. Et Apl's vr̄ preferre bonā famā verberib⁹ ꝛ plagis. imo morti. d. i. cor. ix. Bonū eſt mihi magis mori: ꝙ̄ vt qs gloriā meā euacuet. Qui ḡ detrabit alteri: occidit. Si detrahis vicino: totiēs vicinum occidis: ſi attinēti: attinētē occidis: ſi religioſo: religioſū occidis: ꝛ hmōi. ¶ Scd'a malignitas detractiōis dr̄ aſſimilatio. Quid nā efficieris o miſerrime detractor dū alteri famā denigras? Nempe venenatiſſim⁹ s̄pens. Audi Eccl. x. c. Si mordeat ſerpēs i ſilētio: nihil eo min⁹ hꝫ: q occulte detrahit. Vere detractor tortuoſus ſerpēs eſt. Audi Ber. ſup can. s̄mone. xxiiij. Detractores quodā ſimulato verecūdie fuco: ꝯceptā malitiā quā retinere nō p̄nt. adūbrare conāt. videas a detractore alta ſuſpiria ꝑmitti: ſicqꝫ cū q̄dā grauitate ꝛ tarditate: vultu modeſto: dimiſſis ſupcilijs: ꝛ voce plāgēti egredi maledictionē. Et q dē tāto ꝑſuaſibilior eſt: ꝙ̄to credit ab his q audiūt: corde īuito: ꝛ magis ꝯdolētis affectu: ꝙ̄ malitioſe ꝓferri. Doleo inquit vehemēter ꝓ eo q diligo eū ſatis ꝛ nūq̄ potui de hac re corrigere eū. Et alias mihi bn̄ cōpertum fuerat ſꝫ p me nūq̄ innotuiſſꝫ: atqꝫ p alteꝝ patefacta ē res. Veritatē negare nō poſſuꝫ. Doles dico. Reuera ita ē: ꝛ addit grā

de dãnum. Nã alias quidē in
pluríb9 valet. Ceteꝝ in iſta pte
vt verũ fateamur minime excu
ſari pōt. h ille. Hũc ſerpentē ſi
mulatiuũ deteſtať ēt pagan9 il-
le Ari. ix. Ethi. d. Qui fingit ſe
amicũ ⁊ nõ eſt: peioꝛ ē eo q fa-
cit falſam monetã. Nēpe ſedi-
tiſſimũ ſepulchꝝ efficieriſ. Audi
David ꝓphetam. ps. v. Sepul-
chꝝ patēs eſt guttur eoꝝ liguis
ſuis doloſe agebãt: iudica illos
de9. Nēpe gladi9 vtraqȝ pte ac
cutiſſim9 efficieris. Audi Salo
nē ꝓuer. xxv. Eſt gnãtio q̃ pro
dētib9 gladiũ hȝ. Audi David
pñcȝ ei9 ps. lvi. Fili hoĩuȝ arma
⁊ ſagitte: ⁊ ligua eoꝝ gladi9 acu
tus. Nēpe efficieris os dyabo
li. Cui9 vt ait David. ps. ix. Ma
ledictiõe plenũ ē amaritudie ⁊
dolo ſub ligua ei9 laboꝛ ⁊ doloꝛ
Et pei9 efficieris ēt ꝯuiua dya
boli. Nã quotiēs alteri detra-
his: totiēs humanã carnē icidiſ
⁊ i ꝯuiuio demonũ apponiſ. vñ
Salomõ ꝓuer. xxiij. Noli eſſe
i ꝯuiuijs potatoꝝ: nec i ꝯmeſſa
tioníb9 eoꝝ q carnes ad veſcen
dũ ꝯferũt. glo. Carnes ad veſcē
dũ ꝯferre: ē in collocutiõe đtra
here. Efficieris item peioꝛ lupo
voraci. Lupus nãqȝ pcit aiali-
bus ſue ſpēi. tu vero impijſſime
đtractoꝛ: tãta duceris imãitate
vt nõ hoꝛreas hũanas comede
re carnes. Hoc eſt ꝙ iob ingt
c. xix. Quare pſequimini me ſi-
cut deus: ⁊ carnib9 meis ſatu-
ramini? Et Jere. xix. Vnuſqſ-
qȝ carnes amici ſui comedet.
Nec ſolũ amicoꝝ: carnes hũa-
nas detractoꝛ comedit: ſȝ quod
duri9 ē lacerat ⁊ comedit carneſ
patris ⁊ matris. vñ Ezech. v. c.
Dicit dñs ad ierlm. Ecce pñes
comederet filios ſuos i medio
tui: ⁊ filij comederũt pñes ſuos.
Efficiť iſup imũdiſſim9 poꝛcus
q ſi viridariũ igrediať: nõ inter
floꝛes ⁊ delicatiſſimas herbas
ſe reponit ſȝ vbi lutũ ⁊ fetoꝛē cē
ꝯſpexerit: ſtercuſqȝ oꝛe revoluit
ita ſpurciſſim9 detractoꝛ nõ ad
virtutes hominũ divertit: ſȝ ad
imũda vitia qb9 cibať ⁊ paſciť.
Eſt iſte vt poꝛcus ex ꝯverſatio
ne hũana eiciēdus. Vñ Aug.
Quiſqs amat dictis abſentuȝ
rodere vitã. Hãc mēſaȝ īdignã
noverit eſſe ſibi. Et Salomon
ꝓuer. xxiiij. cũ detractoꝛib9 ne
ꝯmiſcearis. piculoſa ē eoꝝ ſo-
cietas. Et vt hoꝛribili9 ꝯcludaȝ
i feliciſſim9 detractoꝛ efficiť pe-
ioꝛ: ⁊ inutilioꝛ iferno. Eccľ. xxviij.
Vtilis ifern9 poti9 eſt: q̃ȝ illa. ſ.
ligua neq̃ȝ. hec ille. Nã ifernus
nõ ſuſcipit neqȝ excruciat bo-
nos. detractoꝛ vero neqȝ bonis
neqȝ malis pcit. ¶ Tertia ma-
lignitas detractiõis dr excluſio

Excludunť ſigdē moꝛdaciſſimi
detractoreſ ab accuſatõe ⁊ teſti
ficatõe. Hoc ꝓmulgatũ ē in de
cretľ. iij. q. iiij. c. Detractoreſ q di
uina auctē eradicãdi ſunt ⁊ au
ctores inimicoꝝ: ab ep̃ali ſub-
movem9 accuſatõe vel teſtimo-
nio h ibi. Et. iij. q. v. c. Null9 ſer
uus null9 libert9: nullus ifidelis:
nullus criminib9 irretit9 null9
calũniatoꝛ. null9 qui inimicitijs
ſtudet: nullus frequēter litigãs:
⁊ ad accuſandũ vel detrahēdũ
facilis. nulla infamis pſona: vel
oēs quos ad accuſanda publi-
ca crimina: leges publice nõ ad
mittunt ep̃os accuſare pmittũ-
tur. hec ibi. Neqȝ miruȝ Ait. n.
Apľs. Ro. i. Detractores deo
odibileſ. Et. ps. ioo. In perſona
dei ait. Detrahentē ſecreto ꝓxi
mo ſuo: hunc pſequebar. Et ſic
pȝ q̃ȝ graviſſimũ: q̃ȝ deteſtãduȝ
q̃ȝ abhoꝛrēdũ ſit pctm̃ detracti
onis: pp qđ ifeliciſſimi đtracto
res: ꝓmũ occidũt: aſſimilãtur
viliſſimis reb9: excludunť turpi
ter ab eccleſia. ⁊ tandem divine
clementie odium incurrunt.

Ertio pncipaľr ꝯſide-
rare đhem9 detractõis
ſpecificatõeȝ. Duodeci
nãqȝ ſunt modi in quibus de-
tractoꝛ moꝛtaliter deũ offendit
quos vt integre de tãto crimie
ꝯſiteri poſſitis inſinuare cona-
boꝛ. ¶ Prim9 mod9 ſcđm. d. Al-
bertũ i. ij. ſeñ. Et. ſ. doct. ſa ſe. q.
lxxiij. ar. i. Diciť ipoſitiu9. Cũ qs
iponit falſuȝ alteri: dicendo ali-
qđ crimē moꝛtale ꝯmiſiſſe: qđ
ſcit veꝝ nõ eſſe moꝛtaľr peccat:
⁊ teneť ad reſtitutiõeȝ fame: ni-
ſi ex hoc iminēt ſibi magnũ pe
riculũ. Idē qñ de ſe: diċ moꝛta-
le pctm̃ qđ veꝝ nõ eſt etiã ſi ti-
moꝛe pene hoc dicēt. Puta ne
reducať ad toꝛturã moꝛtaľr pec
cat: q2 teneť qſqȝ ſibi de fama
ꝓuidē. ¶ Scđs mod9 ſȝ. ſ. doc.
vbi. ſ. dř additiu9. Cũ qs narrať
pctm̃ moꝛtale alteri9: auget nõ-
biľr vbis ſuis: ⁊ ſȝ ꝙ auget vľ
interiõem hȝ ſic eſt moꝛtale vel
veniale. Vt ſi qs diceret Anto
niũ furatuȝ eſſe centũ floꝛenos:
⁊ tñ nõ ſũt niſi qnqȝ. diċ Johēȝ
pcuſſiſſe aliquē durľ vberib9: q
tñ leuit pcuſſit: moꝛtaľr peccat.
Et ſi illđ qđ addit ē falſũ ⁊ nõ-
bile teneť ad reſtitutiõeȝ fame.
¶ Terti9 mod9 ſȝ. ſ. doc. vbi. ſ. dř
reuelatiu9. Cũ qs pctm̃ alterius
moꝛtale ⁊ veꝝ ſȝ occultuȝ mani
feſtavit alijs tũc peccat mõtaľr
qñ diċ ex maliuolētia itēdēſ ifa
mare eũ: q2 fac ꝯ legē euãgelicã
dicētē. Si peccaverit i te fr̃ tu9:
vade ⁊ coꝛripe eũ iter te ⁊ ip̃ȝ ſo
lũ: ⁊ teneť ad rſtitutõeȝ fame q̃ȝ
tũ pōt niſi p aliã viã eſſet publi
catuȝ. ¶ Quart9 modus ſcđm

ſ.Doct.vbi.ſ̃.dr̃.ꝑuerſiuꝰ.Cum
illud qd̓ ẽ bonũ:vtputa Petrꝰ
dat elemoſynaȝ:diſcurrit ad in
dulgẽtias:frequẽtat eccleſiã:au
dit deuote diuina officia: aliqs
dicit mala itentiõe factũ:vt per
hypocriſim: ſupbiã: vanagl'iaȝ
intendẽs diffamare: mortaliter
peccat:nõ tamẽ tenet̃ ad reſtitu
tionẽ fame. Dẽs.n.debẽt ſcire
intentionẽ ⁊ finẽ agentis bona
opa.cognoſci nõ poſſe: iõ neqȝ
credi dȝ.¶Quintꝰ modus ſ̃ȝ.ſ.
Doc.vbi.ſ̃.ꝛ.d. Alber.in.ij.ſen.
dr̃ negatiuꝰ.Cuȝ narrat̃ de ali-
quo ꝙ eſt rectꝰ ⁊ iuſtꝰ ⁊ elemoſy
nariꝰ: deuotꝰ ⁊ huiuſmodi bona
opa faciẽs:aliqs itendẽs detra
ctionẽ ⁊ fame diminutionẽ dic̃
nõ eſſe verꝫ:mortaliter peccat:lȝ
indirecte detrahat.¶Sextꝰmo
dus ſm.ſ.Doc.dr̃ taciturnus.Cũ
querit̃ de ꝯuerſatiõe alicuiꝰ: vt
exhibeat̃ ei aliqd̓ beneficiuȝ vel
officiũ. Et Petrus ſciẽs multa
bona de illo ex quibꝰ ad tale of-
ficiũ iudicaret̃ aptus: malicioſe
tacet ne cõſequat̃ illud:mortali-
ter peccat:lȝ indirecte detrahat
Idem de puella nuptui tradẽ-
da: de qua cũ ſit virtuoſa mali
cioſe tacet eiꝰ bonũ:ne tale ma-
trimoniũ locũ habeat: mortale
peccatũ eſt.vnde Silbertus po
retaneus egregie dicit. Grauiſ
rapacitas:cũ verã alterꝰ gl'iam
⁊ ſi mẽdacio nõ corrũpis: ſilen
tio pteris. Liuor.n.excellẽtiã ꝓ
priã ſemꝑ cogitãs:alienam ob
ſcurat.h ille. ¶Septimꝰ modꝰ
ſm.ſ.doc.vbi.ſ̃.dr̃ ſcriptiuꝰ. Cũ
qs ꝯponit ⁊ ſcribit cedulas:cã-
tilenas:vel ſonetum:ſuꝑ aliquo
crimine alicuius: falſuȝ vel etiã
verũ:ſȝ occultũ:ſed vt diffamet:
mortaliter peccat. Silr lȝ quis
nõ fecerit:tñ inuenit ⁊ manife-
ſtat vt diffamet:mortaliter pec
cat.Sed ⁊ cõficiens huiuſmodi
libellũ famoſuȝ meret̃ quadru-
plicẽ penã. Primo ſi agat̃ cri-
minalr ſm leges ẽ pena capit̃:
tã ꝯ illũ q fecit:qȝ ꝯ illũ qui iue
nit ⁊ nõ corrupit:vel iuentũ ali
cui reuelauit. C.d̓ famoſis libel
lis.l.vnica.⁊ in.c.Si q.v.q.i.Si
qs famoſũ libellũ:ſiue domi:ſi-
ue i publico:ſiue in qcũqȝ loco:
ignarꝰ repit:aut corrũpat priuſ-
qȝ alt iueniat:aut nulli fateat̃ in
uentũ.Si vo nõ ſtati:eaſdẽ ce-
dulas vel corrupit vel igne cõ-
buſſerit:ſed viȝ eaꝝ doloſe ma-
nifeſtauerit: ſciat ſe qſi auctoreȝ
hmõi delicti:capitali ſnĩe ſubiu
gãduȝ. Huiuſmõi aũt libellꝰ al
teriꝰ opionẽ nõ ledat. Hoc ipa
tor Valẽtinianꝰ ⁊ Valeriꝰ i cõ
cilio elibertano.hec ibi.Scd̓o ſi
agat̃ ciuilr.ſ.actõe iniuriaꝝ que
nõ publici:ſȝ puati iudicij cõti-
net qrelã. C.de iiurijs.l.iniuria

rũ.ſic puniet̃ ſm iuramentũ ac
toris:⁊ taxatiõeȝ iudicis:vt iſti-
tuta.de iiuris.§.pena.Tertio ſi
agat̃ ſm canões:ſic q libellũ fa
moſuȝ ꝯficit:flagellet̃ ⁊ excõicet̃
in.c.Qui i alteriꝰ.v.q.i. Qui in
alteriꝰ famã publice ſcripturaȝ:
vel verba ꝯtumelioſa ꝯfinxerit
⁊ reptus ſcripturã nõ ꝓbauerit:
flagellet̃ ⁊ q eã priꝰ iuenerit rũ-
pat:ſi nõ vult auctoris ſcti cãm
incurrẽ:h ibi. Et põt deponi cũ
ſit graue crimẽ ⁊ dãnatione di
gniſſimũ vt in.c. Nunc autẽ.d.
xxv.xl. In foro pniali nõ abſol-
uit niſi prius famaȝ reſtituat.v.
q.i.c.Quidaȝ maligni ſpũs:cuȝ
ſit excõicatꝰ. ¶Octauꝰ modus
ſm.d. Anto.in ſũma. tractatu
de inuidia.dr̃ ſuſpicaturꝰ.Dicit
n.Si qs ex ſuſpitiõe loquẽs:aſ
ſerit qd̓ ignorat iponẽdo crimẽ
mortale alteri ex odio vel loq̃ci
tate videt̃ mortale. Naȝ nemo
dȝ aſſerere qd̓ ignorat.ff.de edi
litio edito.l.Si qs.§.vltio. Se-
cus ſi ex loq̃citate diceret ſe au-
diuiſſe tale crimẽ.¶Nonꝰ mo-
dus ſm.d.Antoninũ dr̃ accuſa
tiuꝰ.Cuȝ aliquis denunciat cri
men alterius etiã verum:vel ac
cuſat non zelo iuſticie ⁊ virtutis
aut correctionis: ſed ex odio ⁊
maliuolẽtia: peccat mortaliter:
ſed non tenetur ad reſtitutionẽ
fame:ſi ſeruauit ordinem iuris.
Ecõtra ſi accuſauit de falſo te-
netur ad reſtitutionẽ fame. Si
aũt ſignificauit peccatuȝ alteriꝰ
etiã occultũ prelato:vel patrifa-
milias:vel ꝯfeſſori:aut alteri vt
poſſit ꝓuideri aut emẽdari:ſer
uatis circũſtãtijs debitis:ẽ cha
ritas ⁊ meritũ. Idẽ ꝓ auiſatiõe
vt caueat̃ ꝯuerſatio alicuius vi
tioſi:ne inde plures inficiantur:
¶Decimꝰ modus ſm.d. Anto
nium dr̃ relatiuus. Cum aliqs
refert peccatum mortale alteriꝰ
lȝ ſit publicum: tñ mouetur ad
replicanduȝ ex odio:mortaliter
peccat. ¶Vndecimus modus
ſm.d.Antonium dicit̃ ſecutiuꝰ
Cum quis peccata aliorum fal
ſa dicit:gratulandi cauſa ⁊ tru-
fandi.ſed creditur:⁊ ſequitur in
famia:mortali peccat:licet non
faciat intentione infamandi.
¶Duodecimus modus ſm.d.
Antonium dicit̃ auditiuus. Cũ
quis incitat aliqueȝ ad infamã
dum alium: ⁊ audit libẽter:ſibi
qȝ placet: talis diffamator vtri-
qȝ mortaliter peccat.xi.q.iij.ca.
Non ſoluȝ ille reus eſt:qui fal-
ſum de aliquo profert:ſed etiaȝ
qui cito aurẽ criminibꝰ prebet.
Ratio ſm Iero.quia nemo in
uito auditore:libenter loquitur.
Vnde Bernar. Detrahet̃ aut
detrahentẽ audire:quid horum
dãnabilius ſit:nõ facile iudico.

Poſſet etiã peccare mortaliter
audiens detractorẽ:ꝛ nõ admo
nens aut rep̃hendens:maxime
ſi ex offõ tenetur:eo qꝛ eſt ſubdi
tus eius. Quando autẽ quis te
netur reſtituere famam:ſi verũ
dixit:dicat ſe male dixiſſe. Si
falſuꝫ:falſe dixiſſe. Si ille de q̊
infamia facta eſt ſciuit:petat ve
niã detrahens. Si neſciuit:non
petat. Audiſtis chariſſimi hui⁹
piculoſiſſimi vitij varias ſpecies
Emendate voſipſos:frenate li-
guã:ꝛ vt Jerony. ait. Prius ad
limã q̃ꝫ ad linguã verba veniãt
Hoc certe peccatũ eſt quo ma
ior pars mundi:in omni cõditi
one ꝛ ſtatu ſeculari aut religio-
ſo damnatur. Audite decretuꝫ
ſanctum. vi. q. i. c. Ex merito. Ca
ueat vnuſquiſq̃ꝫ ne linguaꝫ aut
aures habeat prurientes: ne aut
alijs ipſe detrahat:aut alios de
trahẽtes audiat. Sedẽs. p̃s. in-
quit aduerſum fratrẽ tuum lo-
quebaris detrahendo:ꝛ aduer-
ſus filium matris tue ponebas
ſcandaluꝫ. Parcant ſinguli de
tractioni lingue:cuſtodiãtq̃ꝫ ſer
mones ſuos:ſciantq̃ꝫ cũcta que
de alijs loquũtur: ſua ſententia
iudicabuntur:hec ibi. Preſtan
te ieſu dño qui eſt benedictus ĩ
ſecula. Amen.

¶ Feria ſecũda ſcõe dñice. De
mendacio. Sermo. xx.

v Os de hoc mũdo
eſtis. Joan. viij. Co-
gitãti mihi atq̃ꝫ aio
mõ repetenti:cur de
us oĩpotens a principio linguã
hominũ tradiderit: reperio tã
dem cãm fuiſſe potiſſimã vt in
diuinis laudib⁹ ac p̃nunciatione
veritatis cã iugiter exercerent.
Sꝫ tãta eſt hodiernis tp̃ib⁹ hu
mana miſeria: vt m̃lti de ſta ve
ritate ſeſe falſitatib⁹ ꝛ mẽdacijs
immiſceãt. Ex hoc p̃fecto dyabo
li imitatores: ꝛ filij effecti ſũt: q
mẽdax ẽ ꝛ pr̃ ei⁹: vt dixit ſalua-
tor. Jo. viij. Cõtra quos inuehit
Dauid ſymphonides egregi⁹.
d. Vt qd diligitis vanitatẽ ꝛ q̃-
rit᷑ mẽdaciũ. Hi p̃fecto nõ de
ſupnis: ſꝫ de hoc mũdo ſunt: vt
inquiũt verba aſſũpta ꝛ in ho-
dierno euãge. recitata. In quo
tria ſingl̃aria documẽta notan
tur. ¶ Primũ documẽtuꝫ ẽ: ꝙ
m̃lti ſũt q nolũt ꝯuerti ad deũ:
ꝛ tñ benigne vocat eos: ſꝫ veniet
tp̃s qñ cupiẽt ꝯuerti ꝛ ñ poterĩt:
qꝛ d̃s recedet ab eiſ grãꝫ ſubtra
hẽdo: ꝛ ſic ĩ peccõ morient᷑. Hoc tã
git pria pte euãgelij. ibi. Ego va
do ꝛc̃. ¶ Scõm documẽtũ ẽ. ꝙ
m̃lti ꝟitatẽ nõ ĩtelligũt neq̃ꝫ ca
piũt: qꝛ d̃ hoc mũdo ſũt. i. mũda
nis reb⁹ totalit᷑ occupati. ibi. Et
dicebat eis. vos de deorſũ eſtis
¶ Tertiũ documentũ ẽ: ꝙ q hñ

operantur ꝛ viuũt ſoli nõ ſunt: ſꝫ
hñt deũ cũ ſeipſis. Hoc tangit᷑
ibi. Qui me miſit mecũ ẽ: ꝛ nõ
reliqt me ſolũ: qꝛ q̃ placita ſũt ei
facio ſp̃ vitãdo maxie mẽdaciũ
de q̃ mẽdacio tria ꝯſiderabim⁹
¶ Primo grauationem.
¶ Secundo punitionem.
¶ Tertio ſpecificationem.
¶ Primo ꝯſiderare debemus
mẽdacij grauationẽ. Pro cui⁹
declaratiõe ſciẽdũ eſt ſꝫ. ſ. doc.
ſcõa ſcõe. q. cx. ar. iij. ꝙ oẽ men-
daciũ eſt pctm̃: qꝛ ẽ malũ ex ge
nere. Et. n. actus cadẽs ſup̃ ide
bitã mãm. vñ Aug. in lib. ꝯ mẽ
daciũ. Et in lib. Enchi. Et. xxij.
q. ij. c. Mihi aũt ꝛc̃. Primũ in
fine dicit. Mihi ãt nõ abſurde
vi᷑ oẽ quidẽ mẽdaciũ eſſe pctm̃.
Et Iſidorus in ſynonimis. Et
xxij. q. ij. Oẽ gen⁹ mẽdacij ſum
mope fuge: nec caſu: nec ſtudio
loquaris falſuꝫ: nec vt p̃ſtes mẽ
tiri ſtudeas: nec aliqua fallacia.
vitã alicui⁹ defendas. Caue mẽ
daciũ in oĩbus: h̃ ille. Vbi nõ.
ſm. ſ. Doc. ſcõa ſcõe. q. cx. art. ij.
Et ſꝫ. d. Albertũ in. ij. ſen. d. xv.
Et Ray. ac ẽt Aug. in. p̃s. v. Et
in decretis. xxii. q. ii. c. Ne q̃s ꝙ
mẽdaciuꝫ eſt triplex. ſ. iocoſum.
qd eſt cu aliqs mẽtitur cã ſolã
tij. Officioſuꝫ. cũ aliqs mẽtit᷑ cã
vtilitat᷑ p̃prie vel alteri⁹ tpalis
vel ſpũalis ſine dãno alterius.
Et hec mẽdacia. ſ. iocoſa vel of
ficioſa ſunt pctã venialia. Ter-
tiũ mẽdaciũ eſt p̃nitioſum. i. ſu
neſtũ. i. ſceleratu. ſm papiaꝫ. Et
tã graue eſt vt ſit pctm̃ mortale
quod triplici ratione declaro.
¶ Primo rõne prohibitionis.
¶ Secũdo rõne peruerſionis.
¶ Tertio ratione infectionis.
¶ Dico primo ꝙ mẽdaciũ per
nitioſum eſt pctm̃ mortale rõe
p̃hibitiõis ſic. De⁹ qui eſt veri
tas p̃ma: ſumma: ꝛ icreata: pro
hibet mẽdaciũ p̃nitioſum: ergo
p̃nitioſuꝫ mẽdaciũ ẽ pctm̃ mor
tale. Añs p̃baẽ. Qꝛ mẽdacium
p̃nitioſum ẽ ꝯ p̃ceptũ. viij. legis
vbi dr̃. Exo. xx. Nõ loq̃ris ꝯ p̃
ximũ tuũ falſuꝫ teſti. Le. xix. nõ
mẽtiemini. Exo. xxiii. Nõ ſuſci
pies vocẽ mẽdacii. Et ibidẽ. mẽ
daciũ fugies. Ecc̃. vii. Noli velle
mẽtiri oẽ mẽdaciũ. aſſiduitas. n
illi⁹ ñ ẽ bõa. itex. Ec. iiij. ne acci
pias aduerſus aĩaꝫ tuã mẽdaciũ
Et ad col. iii. nolite mẽtiri iuicẽ
Et ia. iii. nolite gl̃ari ꝛ mẽdaces
eẽ. et ex h̃ ſci viri: orabãt ne ꝯ p̃
hibitõeꝫ dĩ facẽnt mẽtiẽdo. p̃u.
xxx. c. vanitatẽ ꝛ verba mẽdacij
lõge fac a me. Et Job. xxvii. nõ
loquẽt labia mea iniqtatẽ: nec
ligua mea meditabit᷑ mẽdaciũ.
Et iõ ip̃e ĩ dño gloriãs di. xxx-
vi. c. Et Eccl̃. li. Liberaſti me a
labiis operãtiũ mendaciuꝫ. Et

Job reprehendens mendaces
aiebat.xiij.c.Nunqd deus indi
get veſtro mendacio vt pro illo
loquamini dolos? Ex hoc igit
mendatiuz pniciosum eſt pctm̄
mortale: qr a deo oino probibi
tum.Et intm̄ eſt pħibitū mēda
ciū:vt dicat.ſ.Doc.ſcđa ſcđe.q.
cx.ar.iij.Et in qōnibus de ma
lo.q.xv.ar.i. Nullus dz dicere
mendaciū vt ipſe vel alius eua
dat mortē corporalē:vel qđcun
qz aliđ piculū:vel imūditiā.Et
xxxij.q.ij.Ne quis.Et.c.Faciat
hō.ꝛ.c.oē gen⁹.ꝛ.c.Siqs ad te.
Immo adeo pħibitū ē:vt mē-
tiri nō liceat ēt pro ſalute aiaꝝ
vñ.xxij.q.ij.c.Primū eſt.ꝛ ſunt
verba Augu.in lib.de mēdatio.
dicētis.Ad ſempiternā vero ſa
lutē:nemo ducēdus eſt opitulā
te mēdatio.Rōnē reddit.d.Al
bertus in.ij.ſen.d.xxxv.qr men
daciū nūqꝫ pōt bñ fieri. Nā ſp
priuat ordinē ſmonis ad veri-
22e. q. cx. ar. 3 tatē.veꝝ ſm.ſ.Tho.ꝛ Aug.xxij.
i re. ad Aug. q.ij.Ne qs:ſz prudēter occulta
re veritatē ſub aliq̄ diſſimulati
one.nō tñ mēdaciū dicendo.vt
exēpli gr̄a.querit homicida a li
ctoribus qui fugiēdo añ me trā
ſiuit:querūt illi an viderim illū
fugientē:ego ponēs manum in
manica.Rñdeo.non tranſiuit
hac.vel monens me de loco in
quo erā qñ fugiebat.aio.poſtqꝫ
ſum hic minime vidi.Et ſic de
ſimilibus.¶ Scđo pbat men-
daciū pniciosuz eſſe pctm mor-
tale:rōne peruerſionis.ſic.Qui
cūqz pernitioſe puertit ordinez
nature.peccat mortaliter. Or-
do.n.nature eſt vt oīa fiant ꝛ
operent pp finē:vel ad finez. vt
dicit pħs.ij.Metha.ij. de aīa ꝛ
ij.phy. Nam ſemp ipſa nā ope
ratur ꝛ dirigit ad id qđ melius
eſt:vt pz.ij.phy.ꝛ.ij.de ſomno ꝛ
vigi.ꝛ.i.ethy.Sed mēdoſis per
uertit pernitioſe ordinē nature.
Natura.n.ordinauit voces et
verba vt per ea manifeſtet ve-
rus mētis ꝯcept⁹: vt dicit pħs
primo piar.Et Plato in Thi-
meo ait. Propter hoc nobis
dat⁹ eſt ſmo:vt pſto forent mu
tue volūtatis indicia.Et.ſ.doc.
in.ſcđa ſcđe.q.cx.ar.iij.Innatu
rale eſt ꝛ indebitū ꝙ aliqs voce
ſignificet: id qđ mēte nō habet
Et.d.Alber.in.ij.ſentē.di.xxxv.
Mēdaciū grauiſſimū eſt iquā
tū eſt priuatiuū ordinis ſz mo
res ad optimū finē:q ē veritas.
vñ pħs dic.iiij.ethy. Mēdaciū
ē p ſe prauū ꝛ fugiēdū. et Aug.
in enchi.verba ſunt inuenta:vt
nō per ea ſe hoies fallant. ſz vt
ſuas cogitatōes ſibi vtiliter ma
niſeſtent.h illc.Mēdoſus aūt q
dicit mēdaciū: non ordinat ſua
verba ad iſtū finē:vt.ſ.maniſe-

ſtet vtiliter ꝛ recte ſuas cogita-
tiones:ſz ad deceptionē ꝛ frau-
dē.Propterea Aug.vij.xxij.q.
ij.Beatus Paulus.§.Ille er-
go.Et Tulius diffiniens men
dacium dicit.Mendaciū ē fal
ſa ſignificatio vocis cū intentio
ne fallēdi.Qđ ēt fit ſm.ſ.Doc.
i quolibz.vi.q.ix.ar.iij.Et ſcđa
ſcđe.q.cx.ar.i.facto ſigno ꝛ nuti
bus.ergo pernitioſe agit cōtra
ordinē nāe.Et per ꝯſequēs di
cens mendacium pernitioſum
peccat mortaliter.¶ Tertio p-
batur mendaciū pernitioſuz eſ
ſe peccatū mortale rōne iſectio
nis.Et pro fundamento huius
rōnis notandum id quod dicit
pħs in.ij.pierar.Ait.n. Veruz
ꝛ falſum ſibi ſunt contraria.ſ.
Doc.i prima par.q.xvij. ar.iiij.
dicit. Veꝝ ꝛ falſum ſunt q̄ſi cō
traria.Itē ꝙ veꝝ ꝛ falſum ſunt
in itellectu.vt pz.iij.de aīa.ꝛ.vi.
metha.vnde ſicut verū ē bonū
itellectu.vt dicit Ari.vi.ethy.ſic
ſuū formale obiectū:vt pz etiaz
p ipſum Ari.iij.de aīa.ſic falſuz
eſt malū ipſi⁹ itellectus iſiciēs
ꝛ deturpās ipſum cui falſe mē
doſus adheret.Hoc fundamē
to poſito:ſic dicamus.Illđ qđ
pnitioſe inficit ꝛ deturpat intel
lectū eſt peccatū mortale:ſz pni
tioſum mendaciū inficit ꝛ de-
turpat intellectū: implens ipm
flagitijs ꝛ peccatis.Nam men
datiū eſt radix ois illegalitatis:
ois fraudis:ois aſtutie:ois du-
plicitatis:ois detractionis: ois
murmurationis omnis falſi te
ſtimonij:ois periurijs: ois ini-
que accuſationis:ois hypocri-
ſis:ois pditionis.Mendaciuz
dico eſt corruptio atqz deſtru-
ctio ois veritatis:ois mutue cre
dulitatis:ois fidei: ois ſpei: ois
firme confidentie:ois vere ami
citie:ois pacti:ois pacis:ois pie
tatis:ois ꝯcordie: atqz ois fir-
mitatis. Vnde Jero. in epla.
Mēdaces faciunt vt vera di-
centib⁹ nō credantur.ergo tale
mendaciū eſt peccatuz mortale
Altius dico:vſqz adeo mēdaci
um pniciosum eſt ꝛ graue.vt di
cat beatus Anſelm⁹:ꝙ lz de⁹ in
futuro poſſit diſpēſare:ſicut fe-
cit filijs iſrael qñ ſpoliauerunt
egyptios ꝛ in aliqbus alijs pre
ceptis poſſit diſpēſare: tamē vt
dicatur mēdaciū quodcunqz vl
iocoſum:vel officioſum:aut per
nitioſum:licentiam aut diſpen
ſationē dare nō poteſt.Qđ cuz
ſit prima ꝛ ſumma veritas con
tra ſeipm diſpēſaret:ꝛ ſeipſum
negaret. Vnde Apo.i.thi.i.Fi-
delis eſt de⁹:ꝛ ſeipſum negare
nō pōt.Ex his clare innoteſcit
mendatium pernitioſum eſſe:ꝛ
ꝛ mortale peccatum.

Secundo principaliter
mēdatij ↄſiderare de-
bemuſ punitionē. Vn
de notādū ꝙ iuſtus deus tri-
plici pena punit mendaces.
¶ Primo.punitione ſpūali.
¶ Scḋo.punitione temporali.
¶ Tertio.dānatione eternali.
¶ Dico primo ꝙ mēdax a deo
punitur punitione ſpūali. Nun
qꝫ.n.pt dicere mēdacium:quin
efficiatꝰ filius dyaboli. Jo. viij.
Mēdax eſt.ſ.dyabolus ⁊ pr̄ ei⁹
.ſ.mēdatij. Fuit nāqꝫ prim⁹ in
uentor mēdatij vt pꝫ gcñ.iij.qñ
mēdaciter dixit primis parenti
buſ. Nequaq̄ʒ moriemini. Vñ
Ambroſius in ſmone de dñi-
ca abraam:⁊ habetur i decretiſ
xxij.q.v.Cauete.dicit ſic.Caue-
te fratres mēdaciū q2 oēs qui
amāt mēdaciū filii ſunt dyabo
li. Nō tm̄ i verbis falſis: ſed in
ſimulatis operib⁹ mēdaciū eſt.
Mēdaciū.n.eſt xpianū ſe dice
re:⁊ opa xpi nō facere. Mēda
ciū eſt epm̄ vel ſacerdotem vel
clericū ſe ↄfiteri:⁊ cōtraria hu
ic ordini operari.hec ille. Et ex
hoc pꝫ glo.trahitꝰ.ꝙ factis ſicut
⁊ verbis mētimur.xi.q.iii. Eſti
māt. Et Aug. de vera religione
ait. Jlle mentitur qui vult vide
ri qḋ nō eſt. Et hoc mendaciū
in omni hominū genere reperi
tur. Nā iuuenes ⁊ mulieres va
ne:a planta pedis vſqꝫ ad ver-
ticē ſunt plene mēdacio. aſtr.n.
apparēt qꝫ ſint. Jn quolibꝫ gra
du:in quolibet exercitio:in qua
libꝫ arte ⁊ ordine hoc mēdaciū
repies. Eſt vl'is mercātia:q̄ oēs
ciuitates:oia caſtra:ois angul⁹
ois apotheca:ois dom⁹ impletꝰ.
Et ē maior mercātia q̄ iueniatꝰ
i mūdo Vñ ꝓs. O is hō men-
dax. Et i hac mercātia oēs ſunt
boni mercatores. O ſi de q̄libꝫ
mēdacio ſolueretur gabella vel
collecta:vtiqꝫ dñi tpaleſ cito di
uites efficerentꝰ. Rex hominū
mendoſoꝝ pr̄.⁊ pnceps dyabo
lus ē. Propterea xp̄s: Vos ex
pr̄e dyabolo eſtis : ⁊ deſideria
pr̄is vr̄i vultis facē. Jlle i veri-
tate ab initio nō ſtetit. Dicam⁹
igiꝰ ꝙ mēdaceſ ſūt filii dyaboli
ſbditi dyaboli:adeo vt a dyabo
lo gubernentꝰ a dyabolo poſſidē
tur:a dyabolo pertrahantur: ⁊
mēdacib⁹ dyabolus dominē-
tur. O miſabilis filiatio. O peſ
ſima ſuit⁹. O ſubiugatio male
dicta. O tremēdum regimē. O
mēdax. Et cur ñ ↄfunderis mē
datia dicē. Cur totiēs fili⁹ dya-
boli efficeris. ¶ Scḋa punitio
vocatꝰ tpalis:q̄ vtiqꝫ a deo mē-
daces puniuntꝰ. Sic.n.mēdaceſ
mētiuntꝰ deo vl' ꝓrio:ita eis mē
tiuntꝰ elemēta:cāpi:vinee:arbo-
res:poſſeſſiones:aialia : vtputa

pecora:boues:vacce:equi: ⁊ hu
iuſmodi. Artes:traffege: ⁊ mer-
cantie:atqꝫ cetera ſilia. Multi
certe credūt abūdantiā bladoꝝ
ac vini ſe cōgregaturos. ⁊ ecce
grādo ⁊ tēpeſtas totū deſtruit.
Et vñ hoc:per la boſia. Multi
credunt multiplicare greges in
pecorib⁹ac ceteris aialib⁹. ⁊ ec-
ce raptores aut lupi vl' mors cō
ſumit. Et vñ h.per la boſia. El
ſartor. El caligaro. El fornaro.
ↄquerunꝰ de arte ſua:ꝙ lucruꝫ
nō rñdet vt faciebat antiqtus.
Scis vñ ꝓcedit: Quia cepiſti
artes falſificare:⁊ ars ēt ipſa tibi
mētitꝰ ⁊ nō rñdet. O qt merca-
tores ⁊ artifices ſperāt magnā
pecuniā lucrari ſuis mercātiis
circuiendo terrā ⁊ mare cū ma
gnis piculis ⁊ anguſtiis. Et ec
ce in pūcto a ſtipēdiariis ⁊ a ty
rānis ſpoliantꝰ:vel a pyratis bo
na ipſa capiuntꝰ:vel in mari for
tuna ſeuiēte ſubmergūtꝰ. Et vñ
hoc:per la boſia. Et vñ tot in-
undationes aquaꝝ ac fluuiorū
per la boſia: vñ multotiens tot
fulgura:tot tonitrua: tot corruſ
cationes:tot flātes vēti:tot ob-
ſcuritates:tot aeris iſectiōes ex
quibus generantꝰ peſtes:⁊ mor
bi.per la boſia. Et ꝙ veꝝ ſit au
di deū per ſuos ꝓphetas loquē
tē. Dicit.n. O ſee.ix. Area ⁊ tor
cular nō paſcet eos:⁊ vinū mē
tietur eis. Et Abachuc.iii. Mē
tietꝰ opus oliue:⁊ arua non affer
rent cibū. Abſcidetꝰ de ouili pe-
cus ⁊ nō erit armentū in ꝑſepi
bus. Et Jſa.xxviii.ait. Subuer
tet grando ſpem mēdacii:⁊ pro
tectionem:aque inūdabunt. Et
O ſee.iiii. Nō eſt veritas in ter
ra. Et infra. Mendaciū ⁊ male
dictū inundauerūt:pp hoc luge
bit terra: ⁊ infirmabitur ois qui
habitat in ea. Exēplum clariſſi-
muꝫ hui⁹punitiōis pꝫ in Pha
raone. Quia ſepius mentiebatꝰ
Moyſi ⁊ Aaron ꝓmittēdo di
mittere populum iudaicū ad ſa
crificādū in deſerto qui puniti⁹
fuit. Nā oēs aque egyptii fue-
runt ↄuerſe in ſanguinē calidū
Rane repleuerūt oēs domos
⁊ vaſa. Cinifes ex puluere exie-
runt qui terribiliter mordebāt.
Silr ⁊ infeſtiſſime muſce appa
ruerūt:occiſa fuerunt oia aialia
egypti.ſ.equi.muli.aſini.pecora
boues.vacce.canes.gatte. aues
⁊ hmōi. Grando ſeuiſſima ce
cidit. Locuſte ſuper oia viridia
apparuerūt.tenebre dēſe ⁊ hor
ribiles:per tres dieſ durauerūt
Jnſup ⁊ mater eccleſia etiā in
temporalibus ⁊ ſpūalib⁹ punit
mēdaces. Audi decretū. xxv.q.
ii.c. Dicenti. Ea vero que ſub-
reptiōe:vel falſis ꝓcibus forſi-
tan ipetrantur : nullum ſuppli-

cantibus reſpondimus ferre rē
medium. Et infra. Mendax. n.
pctōꝛ dꝫ carere impetratis: hec
ille. Ecce igiť quō mendaces ſi
ne dubio a deo tꝑaliter puniū-
tur: imo qđ grauius eſt ⁊ corpo
raliter puniunť. Act. v. vbi. Ana
nias ⁊ Saphyra mēdacio ꝓba
toꝛ ſubitanea moꝛte ceciderunt
xij. q. i. Dilectiſſimis. Mēdaciſ
ſimi ſenes quoqꝫ: ſpūſctō inſti-
gāte lapidati ſunt Dan. xiij. vñ
Prouer. xxi. Qui cōgregat the
ſauros lingua mēdacij: vanus
⁊ excoꝛs eſt: ⁊ ipingeť a laqueis
moꝛtis. Et Jere. ix. docuerunt
linguam ſuā loqui mendaciuꝫ:
vt iniqua agerēt laboꝛauerunt.
¶ Tertia punitio ceteris graui
oꝛ ē pena eternalis: dignus eſt
mēdax oi pena ⁊ vituꝑio. Hoc
cognouit ⁊ Ariſto. iiij. Ethi. di.
Verax eſt laudādus ⁊ mēdax
vituperādus. Eccľ. xx. Oppꝛo-
brium neq̄ꝫ in hoie: mēdacium
Potioꝛ fur q̄ꝫ aſſiduitas viri
mēdacis: ꝑditionem aūt ambo
hereditabunt. vñ David. ps. v.
Hāc ɔfuſionē ⁊ penā eternaꝫ
mēdacibus infligendā pꝛeuidit
d. Perdes oēs qui loquuntur
mēdaciū. Sup quo ait Augu.
Merito ꝑditur mentiens: qui
declinat ab eo qđ eſt: ad id qđ
nō eſt. Et iteꝝ. David. ps. lviij.
De execratione ⁊ mēdacio an-
nunciabuntur in ɔſumatione:
in ira cōſumationis: ⁊ nō erūt.
Et eccleſi. xx. Et h̄ pena eſt illa
moꝛs ſcđa de qua diciť. Sap.
i. Os qđ mentitur occidit aiaꝫ
Et Joannes in Apoc. xxi. Om
nibus mēdacibus: pars illoꝛuꝫ
in ſtagnum ignis ⁊ ſulphuris.
Heu miſeri mendaces: quem
fructum habent ex eoꝝ falſitati
bus: Certe infernū. Excludunť
a regno dei ⁊ ſocietate ſanctoꝝ
Apoc. xxij. Nec itrabit in ea ali
quid coinquinatū ⁊ faciens men
daciuꝫ. Quid peius: qd miſera
bilius: quid doloꝛoſius: q̄ꝫ pꝛo-
pter verba que cito tranſeunt:
pꝛiuari tanto bono ⁊ tanta glo
ria: ⁊ in gehennam mitti in ſul
phure ⁊ igne: O terribilis ſen-
tentia. O durum verbum. O
crudelis punitio. Apite aures:
o mendaces: o fallaces: o boſar
di. Quid finaliter habeť ex tot
mendacijs ⁊ falſitatibꝰ veſtris:
Certe penam eternam ignem
eternum: ſulphur ſempiternuꝫ.
guay aq̄lla lingua fallace: guay
aquella lingua boſarda: quia
cruciabitur nel foco eterno.

t Ertio pꝛincipaliter mē
dacij conſiderare debe
mus ſpecificationē. Cir
ca quā notandū ꝙ mendaciuꝫ
pernitioſum pꝛout declarat. h
Hoc. ſcđa ſcđe. q. cx. ar. iiij. Con

mittiť vel ɔtra deuꝫ vel contra
ꝓximū. Cōtra qdē deuꝫ duode
cim modis. Cōtra āt ꝓximū ite
rum duodecim modis: in qbus
ſemper eſt pctm̄ moꝛtale. Hos
oēs mōs vt plene de tali crimi
ne cōfiteri poſſitis explicare co
naboꝛ. Sꝫ pꝛio dicemꝰ de his q
ſunt cōtra deū: quoꝝ pͥmꝰ voca
tur foꝛnicatiuꝰ. Cū aliqs. dič de
liberate foꝛnicationē nō eē pec
catū moꝛtale: ſed licitam: peccat
moꝛtaľr. qꝛ eſt cōtra p̄ceptū di-
uinū. Exo. xx. Nō mechaberis
⁊ eſt ɔ̄ ꝓhibitioneꝫ eccľie. xxxij.
q. iiij. c. Dicat aliqs. Et. c. Me-
retrices. Et. c. In eo. Et. q. vij.
c. Non ſolū. Et. xxvij. q. i. c. Nu
bendi. dꝛ ꝙ foꝛnicatio nulli ipu
ne cōcediť. ¶ Secūdus modus
pernitioſi mendacij dꝛ vſurati-
uus. Cū aliqs aio deliberato di
cit vſurā nō eē peccatū moꝛta-
le: ſed licitaꝫ: moꝛtaliter peccat.
qꝛ ɔtra p̄ceptū dei. Exo. xx. Nō
furtū facies: ⁊ ē ɔ̄ ꝓhibitionē ec
cleſie. xiiij. q. iiij. c. nec hoc quoqꝫ
Et. c. ſequētibꝰ ⁊ ɔ̄ ius naturale.
¶ Tertiꝰ modus mēdacij ꝑniti
oſi dꝛ ſacratiuus. Cū aliqs di-
cit ꝙ in hoſtia ɔſecrata vel in vi
no ɔſecrato nō eſt coꝛpꝰ: ⁊ ſan-
guis xp̄i. moꝛtaľr peccat ⁊ xp̄m
facit mēdaceꝫ. Mat. xxvi. Hoc
eſt. n. coꝛpꝰ meū. Et Jo. vi. Et. i.
coꝛ. xi. Et de ɔſe. d. ij. c. in xp̄o. ⁊
ibi per totuꝫ. ¶ Quartꝰ modus
mēdacij ꝑnitioſi ɔ̄ deū dꝛ miſi
coꝛdiatiuꝰ. Cū aliqs dicit deum
eſſe tāte mīe: ꝙ oibꝰ faciat mīaꝫ
ſaluando eos: lꝫ ſint moꝛtui in
pctō moꝛtali: moꝛtaľr peccat ɔ̄
fidē ⁊ ſcripturā dicētē ꝙ in īfer
no nulla ē redēptio. Et ɔ̄ deter
minationē eccľie. xij. q. i. c. Sci-
mus. Et đ pe. d. i. c. Voluiſſent
Et qui mētiunť ɔ̄ ea q̄ ꝑtinent
ad deū: grauiꝰ peccāt q̄ꝫ in reli-
quis mēdacijs: vt habeť. xxij. q.
ij. In ipſaꝝ. Nā in factis fidei
nullo mō mendaciuꝫ cadē pōt
xxij. q. i. c. oē. ¶ Quītus modus
mēdacij ꝑnitioſi ɔ̄ deū dꝛ ɔfeſ
ſionatiuꝰ. Cuꝫ aliqs in ɔfeſſiōe
ſacrali dicit mēdaciū de neceſſa
rio ɔfitēdis: moꝛtaľr peccat: qꝛ
facit iniuriā ſacro diuino. i quo
dꝫ eſſe ſimplicitas ⁊ puritas: vt
habeť i decreť. de pe. d. i. fere ꝑ
totū. Et declarat. ſ. doc. i. iiij. ſen.
d. xvij. q. iij. ¶ Sextꝰ modus mē
dacij ꝑnitioſi dꝛ iudicatiuꝰ. Cū
aliqs dič mēdaciū in iudicio in
terrogatꝰ iuridice peccat moꝛta
lit. ſm. ſ. Tho. ſa ſe. q. lxviij. ēt ſi
ſit ɔ̄ ſe. Et ois fraus ⁊ dolus in
iudicio: vbi iuridice ꝓceditur. hꝫ
vim mēdacij. Sꝫ hāc mā̄ꝫ vide
diffuſiꝰ in piſana. Accuſatio. §.
ij. Agiť eniꝫ ɔ̄ dei p̄ceptū. Exo.
xx. Nō falſū teſtimoniū dices.
¶ Septi. modꝰ dꝛ p̄dicatiuus.

Cū p̄dicator i p̄dicatiōe dicͭ mē
daciuꝫ ſtudioſe mortalr̄ peccat
ſꝫ.ſ.Tho.i.iiii.ſeñ. Quia p̄dica
tor ex offō ē ꝟitatꝭ denūciator:
vt pꝫ.xi.q.iii.c.Nolite timē. In
felix aūt p̄dicator ē:q alioſ illūi-
nādo tenebroſus ꝛ r̄probꝰ efficiꝭ
imo ad p̄dicatorē ꝑtinet ꝟitatē
defēdē:alr̄ ꝓditor ē ꝟitatꝭ.xi.q.
iij.c. Nolite timē. vbi dr̄.mēda
ciū q loqꝭ:nō ſolū ē ꝓditor ꝟita
tꝭ:ſꝫ ēt qcūqꝫ ꝟitatē ñ libē p̄di
cat ꝛ defendit.h̄ ille. Verꝫ ſi mē
daciū dicēt i p̄dicatōe ex ſubre-
ptiōe vel ex ſubitatione: nō erit
peccatū mortale. ¶ Octauꝰ mo
dus mēdacii ꝑnitioſi.dr̄ nega-
tiuꝰ. Si fidelis i ꝑſecutiōe poſi-
tus negaret ſe eē xp̄ianū mortr̄
peccat:qꝛ talꝭ negatio ē i obpro
briū fidei ꝛ religiōis. Hoc pcm̄
fuit Petri apl̄i negantis xp̄m.
Mat.xxvi. Et vt.d.ſ.doc.ſa ſe.
q.iii.qñ aliqs iterrogaꝭ de fide:
ſi tacēt crederet: ꝙ vel nō hr̄et
fidē:vl ꝙ fides nō eēt vera:vel
alii ꝓpter eiꝰ taciturnitatē auer
terent a fide:tūc tacēdo. facit ꝯ
p̄ceptū affirmatiuū:qḋ ē de ne
ceſſitate ſalutꝭ:loco ꝛ tpe. ¶ No
nus modus mēdacii ꝑnitioſi ꝯ
deū:dr̄ idulgētiatiuꝰ. Cū p̄dica
tor p̄dicat idulgētias falſas tūc
mortalr̄ peccat:qꝛ facit ꝯ prece-
ptū eccl̄ie in Clemētinis extra
de priuile.c. Religioſi. vbi eis ꝓ
cipiꝭ inter cetera:in virtute obe
diētie ꝛ ſub in terminatiōe ma
ledictionis eterne: ne indiſcre-
tas idulgētias p̄dicēt. ¶ Deci-
mus modꝰ mēdacij ꝑnitioſi:dr̄
religatiuꝰ. Cū aliqſ oñdit falſas
religas ſctōꝝ:peccat mortalr̄:qꝛ
facit adorare ꝛ venerari qḋ nō
eſt. vñ p̄lati nō debēt ꝑmittē ꝙ
accedētes ad eoꝝ eccl̄ias cā ve
neratōis:decipianꭣ falſis figmē
tis:ſic aliqñ occaſionē q̄ſtus ſit.
Habenꭣ h̄. Extra de religijs ꝛ
venera.ſctōꝝ.c.Cū ex eo. Et de
ꝯſe.d.i.c.placuit. ¶ Vndecimꝰ
modus mēdacii:dr̄ ꝓꝑhatiuus.
Cuꝫ aliqs falſe ꝓꝑhat ꝛ ꝓmittit
bona ꝓꝑl̄is remanētibꝰ in pc̄ō
mortali:mortalr̄ peccat. vñ dn̄ſ
Tre.ii. Prophe tui viderꭣ tibi
falſa ꝛ ſtulta. Nō aperiebāt ini
quitatē ſuā vt te ad pn̄iam ꝓuo
carēt. Nec tali credendū eſt, qꝛ
eſt contra deum.xxvi.q.v. Nec
miruꝫ:ante finē. ¶ Duodecimꝰ
modus mēdacii:dicitꭣ miracu-
latiuꝰ. Cū aliquis dicit in predi
catiōe:talis ſanctꝰ fecit tale mi
raculū:vel tot ꝛ tanta miracula
ſciēter dico.fingens ꝛ mentiēs:
ponēdo diuerſas imagines cuꝫ
diuerſis vulneribꝰ:gladiis ꝛ ſa
gittis:mortaliter peccat. Nam
vt diciꭣ Iob.xiii. Nūquid deꝰ i
diget nr̄o mēdacio:vt ꝑ illo loq̄
mini doloſ? Et de mōia mēde

ciū ꝯtra deū ſatis dictum eſt.
Nunc ad eos qui ſunt ꝯtra ꝓ
ximū accedamus. Et hi modi
ſunt peccata mortalia: qꝛ ſunt
ꝯ caritatē ꝓximi. ¶ Primuſ ḡ
modus mēdacij ꝑnitioſi ꝯ ꝓxi
mū eſt. Cū quis dicit mēdaciū
ex quo ſequiꭣ dānū notabile ꝓ
ximo i rebꝰ tēporalibus: ꝛ hoc
vel per ſe vel ꝑ alios:eſt pecca-
tū mortale. Qḋ maxime acci-
dit inter vēdentes ꝛ emētes:vl̄
inter ſe alios fraudēteſ. Di.lxx
viij.c. Eijciens. ¶ Scḋs mo-
dus. Cū aliquis dicit mendaci-
um ex quo hō vel mulier incur
rit infamiaꝫ peccat mortaliter:
qꝛ talis detractio eſt peccatum
mortale. Sexta queſtione pn̄ia
Summa iniquitas. ¶ Tertius
modus. Cū aliquis dicit men-
dacium.ex quo aliquis ponitur
in exiliuꝫ:vel ſuo officio iniuſte
ꝑuatur.peccat mortaliter. Con-
tra illud. Eccl̄.iiij. Noli amare
mēdaciū aduerſus amicū tuuꝫ.
¶ Quartus modꝰ. Cū aliqs di
cit mēdaciū.ex q̊ familia alicu-
ius icurrit diuerſa nocumenta
vtputa:qꝛ ex tuo mendacio filij
vel alij de familia incurrūt in-
iurias multas:lꝫ nō ſint homi
cide manibꝰ.tñ eorum ꝯſilio ꝛ
fraude: vocanꭣ homicide. De
pe.di.i.c. Periculoſe. ¶ Quitꝰ
modus. Cū aliqd dicit mēdaci
um:ex quo aliquiſ incarceratur
vel in ſeruitutē redigitur mor-
taliter peccat. Cōtra ius natu-
rale:q̊ hoieſ liberi ſunt.iij. Ethi
co. ¶ Sextus modus. Cuꝫ ali-
quis dicit mēdaciū: ex quo hō
in ꝑſona lediꭣ: mortaliter pec-
cat. Cōtra qntū p̄ceptū legiꭣ di
uine. Eccle.xx.c. ¶ Septimus
modꝰ mēdacij ꝑnitioſi ꝯ proxi
mū. Cū qs dicit mēdaciū.ex q̊
aliqs ꝑꝑ illud mēdaciū peccat
mortalr̄:vtiqꝫ mortalr̄ peccat:
cū ſit cā ſufficiēs mali alteriꝰ iu
xta tritā ſniam. Qui cām dāni
dat dānū quoqꝫ dediſſe vr̄: vt
faciūt iuuenes ꝓmittētes acci-
pere puellas:ꝛ habitis delecta-
tionibꝰ:li dāno de li calci ne la
pāza. Similiter qui mēdaciter
volūt aliquē ad quodcūqꝫ aliḋ
peccatum mortale pertrahere.
¶ Octauꝰ modus. Cū aliqs fal
ſum teſtimoniū dicit in iudicio
contra proximū:mortaliter pec
cat.xi.q.iij.c. Abijt. ¶ Nonus
modꝰ. Cū aliqs falſe accuſat ali
quē mortalr̄ peccat: qꝛ ē iiuſta
accuſatio.ij.q.iij.ꝑ totuꝫ. ¶ De
cimꝰ modꝰ eſt. Cū aliqs falſe ne
gat debitū:qḋ ipſe vel alius da
re dꝫ: ꝛ tñ ipſum debitū nouit:
mortaliter peccat. Iaco.v. Ec-
ce merces opariorū veſtrorum
que fraudata ē a vobis clamat
ꝛ clamor eoꝝ in aures dn̄i ſa-

baoth introiuit. Idem de negā
tibus matrimonia occulta: vel
ꝓmiſſiones clādeſtinas: mor-
taliter peccant. ¶ Undecimus
cū aliquis docet falſa ſciēter in
theologia: in medicina: ⁊ alia fa
cultate: in qua tractat̄ de bono
hoīs: vel de moribus humanis
peccat mortal̄r. Vñ Iob. xiij.
Vos reprehēdit. d. Pri⁹ oſtē
dēs vos fabricatores mēdacij
⁊ cultores pueroꝝ dogmatuꝫ.
¶ Duodecim⁹. Cū aliqs nō ve
retur publice mētiri: pp ſcāda-
lū alioꝝ peccat mortaliter ſm.
Tho. ſcđa ſcđe vbi ſupra. Sed
aduerte vt dr̄ in ſmone de per
iurio ꝙ oē mēdaciuꝫ leue: ioco-
ſuꝫ. aut officioſuꝫ: quocūqꝫ mō
iuratuꝫ: dummō aduertat dice
re mēdaciū ⁊ iurare ſp eſt pcm̄
mortale. In alijs āt modis mē
daciū ē veniale. vex ſm. d. An-
to. i lib. Defecerūt. Si pſona q̄
dicit mēdaciū ēt officioſum eſt
pſona auctoritatis ⁊ magne re
putatiōis ſeu pfectiōis poſſet p
accidēs tale mēdaciū eē morta
le: ſi inde ſequeret̄ graue ſcādalū
in mētib⁹ hoīum. hec ille. His
itaqꝫ de mēdacio viſiſ: reſtat vt
vnuſqſqꝫ ad pceptū apoſtolicū
attēdat: q̄ ait ad Ephe. iiij. Re-
nouamini in ſpū mētis veſtre ⁊
induite nouū hoiem q ſm deuꝫ
creatus eſt: in iuſtitia ⁊ ſanctita
te veritatis. Propter qđ depo
nētes mēdaciū: loquimini vnuſ
qſqꝫ veritatē cū ꝓximo ſuo. qꝛ
ſumus inuicem mēbra. h ille. Di
mittite ḡ mēdacium o fallaces
pcōres. dimitte falſitates. dimit
te mēʒonias. Cogitate vex: di-
cite vex: āplectimini veritatē: mē
dacium oīno relinquētes: vt ſic
tot offenſiones dei ⁊ terribiles
punitiones effugiatis: atqꝫ cor-
de ⁊ ore renouati: poſſitis eſſe fi
lij illi⁹ qui eſt via veritas ⁊ vita
bñdictus in ſecula. Amen.

¶ Feria tertia. ſcđe dñice. De
blaſphemia. Sermo. xxi.

Nus ē pater veſter
u q in celis eſt. Matt.
xxiij. Nulla eſt crea-
tura i hac mortali vi
ta ɔſiſtēs q̄ nō referat deo lau
des ſm modū ſuū. Di a. n. qcū
qꝫ fecit de⁹ laudāt deū: vt inqt
Aug. in quodā ſmone. Et qāto
ſunt ampliora bñficia recepta:
tāto maiores laudes reddi de-
bēt. ipſi ſummo creatori. Sꝫ ſo
lus hō. vt inquit Seneca vigēſ
rōne. carere ſe rōne oñdit: dum
obcecata mēte. deū a quo tāta
bona recepit maledicere ⁊ blaſ
phemare nō deſinit. ipugnator
ex hoc nāc factus q̄ deū imorta
lē: nō blaſphemare: ſꝫ vti veruꝫ
⁊ indulgentiſſimū patrē laude
re ⁊ benedicere cūctos inclinat

dicente themate noſtro. vn⁹ eſt
pr̄ veſter ⁊c̄. Que verba habent̄
in hodierno euāgelio i quo tria
ſingularia documēta hēmus.
¶ Primū documētū eſt ꝙ de
bemus facere ea q̄ a ſacerdoti-
b⁹ ɔſulunt̄: recta tñ ſi ſunt: ēt ſi
illa ſuis prauis opib⁹ impugna
rēt. Hoc tāgit̄ pte pma euāge-
lij. ibi. Sup cathedrā moyſi ⁊c̄.
¶ Scđꝫ documētū: ē ꝙ nullus
hō in hoc mūdo dꝫ ſe reputare
dñm ceteroꝝ: ſeu magr̄m. vn⁹
eſt. n. magiſter nr̄ ieſus: ⁊ oēs ſu
m⁹ fratres. Et tāgit̄ i ſcđa pte
euāgelij. ¶ Tertiū documētū ē
ꝙ ois q ſe in hoc mūdo humili
at: exaltabit̄ in alio. Hoc tāgit̄
ibi: ois q ſe humiliat exaltabit̄:
deū maxime ſi bñdixerit ⁊ non
blaſphemauerit. De q̄ blaſphe-
mia tria hoc mane videbim⁹.
¶ Primo. Blaſphemie mali-
gnationem.
¶ Scđo. Blaſphēie punitionē
¶ Tertio. Blaſphemie ſpecifi-
cationem.
¶ Primo horribilis pcti blaſ-
phemie ɔſiderare debem⁹ ma
lignationē. Malignitas horrē
de atqꝫ deteſtāde blaſphemie ɔ̄
deū ⁊ ei⁹ ſanctos: nō ſolū ē pec
catū mortale. ſꝫ ēt eſt pctm̄ gra
uiſſimū: mortaliſſimū atqꝫ ma
ximū oium pctōꝝ. Hāc ɔuer-
ſionē ponit. ſ. Doc. ſcđa ſcđe. q.
xiij. ar. iij. Et iteruꝫ. ſ. Doc. in. iij.
pte. q. lxxx. ar. iij. Quā ɔuerſio-
nē pro clariori noticia. quadru
plici ratione manifeſtabo.
¶ Prio. Rōne cāe formalis.
¶ Scđo. Rōne cāe efficiētis.
¶ Tertio. Rōne cāe finalis.
¶ Primo dico ꝙ blaſphemia 4° Rōne cāe materialis
ē pctm̄ maximū rōe cāe formal̄
ſic. Illud qđ eſt ad maximā iniu
riā: ad maximū vituperiū: ⁊ ad
maximā derogationē excellētiſ
bonitatis dine eſt pctm̄ grauiſ-
mū ⁊ maximū oium peccatoꝝ
qꝛ vnūqđqꝫ pncipaliter ⁊ ma-
xime tale dr̄ tale ſm formaꝫ. ij.
Phy. Et. vij. Metha. Sꝫ blaſ
phemia eſt ad maximā iniuriā
⁊ vitupiū excellentis bonitatis
dine. Pꝫ iſta minor. p diffiniti
onē blaſphemie. Nam blaſphe
mia ſm. ſ. Doc. ſcđa ſcđe. q. xiij.
ar. i. Eſt drogatio excellētis bo
nitatis dine. Et ſꝫ. d. Alb. in. ij.
ſeñ. d. xxxv. Blaſphemia ē ipoſi
tio falſi crimis i deū. Et ſꝫ Ie
ro. Blaſphemar̄ ē ɔtumeliā vl
aliqđ vitiū iferre i iniuriā crea
toris. Et itex ſm. ſ. Doct. i. iiij.
ſeñ. d. xiiij. In expoſitione litter̄
Blaſphemia ē ipoſitio alicui⁹
falſi i deū: vl ei ſubtrahēdo qđ
ieſt: vl attribuēdo qđ ñ ē. h ibi.
Cū. n. aufert̄ a deo qđ ei eſſen-
tial̄r ɔuenit: blaſphemia ē ḡuiſ
ſima: dicēdo. De⁹ nō eſt iuſtus.

De⁹ nō eſt miſericors.p talez
nāq₃ modū loquēdi: ſubtrahit
ſeu remouetur a deo iuſtitia.ꝛ
mīa q̄ ſit eēntiatiſſima deo. Et
cū attribuit deo:qḋ ē nullomō
ↄuenit:vt dicēdo.De⁹ ē iniqu⁹
De⁹ ē ꝑtialis:talis mod⁹ loqn
di ē blaſphemia ḡuiſſima:quia
īpoſſe eſt:talia i deo repiri: de q
bus i tertia pte hui⁹ ſmonis di
cet.ḡ blaſphemia eſt pctm̄ ma
ximū grauiſſimū ꝛ horribiliſſi
mū oium pctoꝝ.Hec rō dicit
a cā formali:q₃ ſumit forma pec
cati a diffōne blaſphemie q̄ eſt
in genere cāe formalis ꝫ phm
ij. Phi.ꝛ.v.Metha.vbi dicit
Qḋ diffō ꝛ q̄libet ps diffinitio
nis:eſt in genere cauſe formal.
¶Scḋo dico ꝙ blaſphemia ē
pctm̄ deteſtabiliſſimū rōne cāe
efficientis ſic.Illud pctm̄ cuius
cā efficiēs:ē directe ↄ deum eſt
ḡuiſſimū:ſ₃ cā efficiēs blaſphe
mie ē directe ↄ deū.ḡ blaſphe
mia ē pctm̄ grauiſſimū. Nā vo
lūtas derogās ꝛ deteſtās excel
lētē bonitatē diuinā:eſt cā effi
ciēs blaſphemie. Et hoc ē dire
cte ↄ deū. Prohibet.n.de⁹ hor
rēdū pctm̄ blaſphemie: cui per
uerſa volūtas blaſphematoris
ↄtriat. Nā Exo.xx. Mādat.nō
aſſumes nomē dn̄i dei tui i va
nū. Quāto magis ad blaſphe
mādū:vt dicit.ſ. Doc. Magis
enim in vanū aſſumit nomen
dei:qui aliqḋ ſcḋm de deo aſſe
rit:q̄₃ q p nomē dei aliqḋ ſcḋm
ↄfirmat. Ephe.iiij.c.O is ama
ritudo ꝛ ira ꝛ indignatio:ꝛ cla
mor:ꝛ blaſphemia tollat a vo
bis. Idez .ij. Petri.ij.c. Et Iu
de.i.c. Nō ſolū de⁹ ꝑcipit vt nō
blaſphemet:ſ₃ ꝑcipit ꝛ vult: ꝙ
quelibet creatura:ipm laudet ꝛ
bn̄dicat. Eccl. xxxix.c. bn̄dicite
dn̄z i oib⁹ opib⁹ ſuis. Thob.iiij.
c.O i tpe bn̄dic deum. Propte
rea Dauid ħ ppendēs dicebat
ps.xv.Bn̄dica₃ dn̄m q tribuit
mihi itellectū. Et ps.xxxiij.Bn̄
dicā dn̄m i oi tpe:ſp laus ei⁹ in
ore meo. Et ps.cxliiij. Per ſin
gulos dies bn̄dicā tibi:ꝛ lauda
bo nomē tuū i ſcl̄z ꝛ i ſcl̄m ſcl̄i.
Ro.xij. Bn̄dicite ꝛ nolite ma
ledicere. Dan.iij.c. Bn̄dicite oia
opa dn̄i dn̄o:laudate ꝛ ſuperal
tate eum i ſecula ꝛc. Pȝ igit:ꝙ
ordo oium creaturaꝝ bn̄dicit ꝛ
laudat deū celi ꝛ terre: ſolus tu
blaſphēator maledicis. O blaſ
phemator igratiſſime. O blaſ
phemator beſtialiſſime: maledi
cis deū creatorē tuū ↄtēnis de
um glorificatorem tuū. cui oia
benedicūt.vnde Augu. in ſmo
ne vnius matris inquit.O ia q̄
cunq₃ fecit de⁹:laudant deum.
Audiſtis in bn̄dictionib⁹: ꝛ au
diſtis in oi ſolēnitate qn̄ legun

tur:qm̄ oia laudant deum cele
ſtia:terreſtria:angeli:hoies: lu
minaria celi:arbores terre. Flu
minia:maria:quicqd de⁹ crea
uit ſiue in celo:ſiue in terra: ſi
ue i mari:laudāt deū. ħ ille. Er
go horrēdu₃ pctm̄ blaſphemie:
eſt pctm̄ maximū:rōne cāe effi
cientis. ¶Tertio pctm̄ blaſphe
mie eſt pctm̄ maximum. Rone
cāe finalis dicit.n.Auic. vi.vij.
viij. Meth.ꝙ finis ꝛ bonū ſunt
idez. Et Phs.iij. Metha. Rō
boni eſt rō finis. Et in.ij.de aia
finis mouet agēs. Et hoc hēt:
ꝙ qlibet mouet aliq̄ bono obie
cto ad operādū.ſalutē bono ap
parēti. Tūc ſic. Pctm̄ mortale
q̄to h₃ maius motiuū: tāto eſt
minus vel leui⁹. Et p oppoſitū
Quāto h₃ min⁹ motiuū: tanto
eſt graui⁹ ꝛ horribilius. Si aūt
nullū motiuū h₃:tūc illud pctm̄
eſt grauiſſimū oiu₃ pctoꝝ. Sed
ſic eſt ꝙ oē pctm̄:aliqḋ motiuū
h₃:excepto horrendo pctō blaſ
phemie. Qḋ ſic p₃. Quid mo
uet te ad ſupbiā? Rn̄. Altitudo
vel magnitudo alicui⁹ boni trā
ſitorij. Quid ad auaritia₃? Pe
cunie ſeu diuitie. Quid ad gul
lam? Craſſitudo ꝛ delectatio ci
bi ꝛ potus. Quid ad luxuriam.
Delectatio carnis. Quid ad vi
dictā? Honor. Quid ad accidi
am. Reges corporis. P₃ igit:
ꝙ qḋlibet pctm̄ aliquod bonu₃
motiuū ꝑcipaliter hēt. Nam
oēs iſti ꝑncipaliter itendūt bo
num vt ſupbi:honorē. Auari di
uitias. Guloſi. Craſſitudinem
Que oia ſi poſſent ſine dei iiu
ria vellent hēre. S₃ q₃ nō pn̄t:
vltro volūt dei offenſa₃ ne amit
tant iſta. In pctō autē blaſphe
mie nulla eſt delectatio trahēs
vel mouēs:nulla voluptas: nō
carnalitatis:nō pecunie:nō ci
bi:non honoris:ergo blaſphe
mia eſt pctm̄ maximū atq₃ gra
uiſſimū. Tū q₃ ꝑncipaliter iten
dit dei vituperiū:tum q₃ nullu₃
hēt motiuū alicuius boni dele
ctabilis. Propterea gl̄o.ſup il
lud. Ad ppl̄z terribilē. Iſa.xviij.
c.ſic dicit. Oē pctm̄ blaſphemie
cōparatum.leui⁹ eſt. Ricardus
de ſctō Victore. Sceleſtiſſimū
gen⁹ peccati eſt:cū qs in dei vi
tuperiū delectat. Quid eſt ſpūs
blaſphemie:niſi affectatio ꝛ de
ſideriu₃ vitupationis diuine: ħ
ille. ¶Quarto ꝛ vltio.peccatu₃
blaſphemie eſt grauiſſimū rōe
cāe malis. Et declarat ſic.illud
qḋ viliſſimū ꝛ miſerrimū red
dit ſuū ſubiectū:ē pctm̄ maximū.
q₃ ſpoliat eū ſua dignitate: no
bilitate:ꝛ grā:donis ꝛ virtutib⁹
vt p₃ de illo q deſcēdebat ab ie
rl̄m i iericho:qui a latronib⁹ fuit
ſpoliat⁹. Luc.x. S₃ blaſphemia

reddit ſuũ ſbm miſerimuȝ atq̃ viliſſimũ: ğ blaſphemia ẽ pctm̃ peſſimuȝ. Probař mioꝛ. Minimũ pctm̃ moꝛte: fač hoĩes miſeros ⁊ viles: ğ maius pctm̃ magis fač miſeros ⁊ viles: ⁊ maximũ pctm̃ maxie facit miſeros ⁊ maxie viles: p regulaȝ Phi.ij. Topicoꝝ. Sič ſimplr ⁊ ad ſimplicit ⁊ magis ad magis: ⁊ maxime ad maxie. Sȝ blaſſemia ẽ maximũ pctm̃ vt ðclarat.ſ.doc. ſa ſe.q.xiij.ar.iij. ⁊ dcm̃ ẽ ſupra ğ blaſſemia maxie fač homies miſeros. Adeo grauiſſimuȝ ẽ peccatũ blaſſemia: q̃ p̃ſupponit iſidelitatẽ: que eſt maximũ pctõꝝ: qꝛ tollit fundamentũ totius edificij ſpũalis: vt dič.ſ.Doc.ſa ſe. vbi.ŝ. Grauiſſimũ ẽ blaſſemia: qꝛ ſup iſidelitatẽ addit teſtationẽ volũtarǏ. ſm.ſ.doc.xxij.q.xiij. Grauiſſimũ dico eſt pctm̃ blaſſemie: qꝛ addit ſup hereſiȝ. Nã hereticꝰ illa de deo dič: que vera eẽ credit: q̃uis erret in fide. Sȝ blaſſemꝰ illa de deo credit: que ſcit oio nõ eſſe vera nec dicẽda. Grauiſſimũ iſup ẽ pctm̃ blaſſemie: qꝛ excedit pctm̃ piurij: ſicut ↄcludit.ſ. Tho.ſa ſe.q.iij.ar.iij. vñ glo.ſup illud. Blaſſemia tollař a vobis. Ephe. iiij. ſic dicit. Peius eſt blaſſemare q̃ȝ piurare. Grauiſſimuȝ eſt: qꝛ excedit pctm̃ idolatrie. Nam ydolatria honoꝛem deo aufert. blaſſemia deo vituperium iſert. Grauiſſimũ eſt blaſſemia pluſq̃ȝ homicidium: vt oẽs theologi ↄcludunt ⁊ p maxime.ſ. Tho. ſa ſe.q.iij. Et Alexãder de ales in .ij.ſen. vbi no. diligenter q̃ homicidiũ ⁊ blaſſemia poſſũt ↄſiderari dupliciř. Primo mõ ex pte obiecti qđ offendiř: ⁊ ſic maius peccatũ eſt blaſſemia que eſt pctm̃ ↄ̃ deũ: q̃ȝ homicidiũ qđ ẽ pctm̃ ↄ̃ primũ. Scđo ex pte nocumẽti: ⁊ ſic pctm̃ homicidij eſt grauius peccato blaſſemie: qꝛ homicidiũ plus nocet primo auferẽs ſibi vitã q̃ȝ blaſſemia deo. Nã deo nullus nocere põt. Altius dico peccatuȝ blaſſemie grauiſſimũ eſt: qꝛ ſupat peccatũ iudeorũ. Nã iudei cõtumelijs affecerunt xp̃m moꝛtalẽ: paſſibilem: ⁊ in ſtatu hũilitatis: qꝛ filius hominis nõ venit miſtrari ſed miniſtrare. Mat.xx. Sed blaſſemi vituperant ⁊ ↄfundunt xp̃m imoꝛtalem ⁊ in celis regnantẽ: vt ait Augu. Item xp̃s ſemel a iudeis fuit paſſus: crucifixꝰ: moꝛtuus ⁊ lanceatus. Sed tu o blaſſematoꝛ peſſime quãtũ in te eſt: ſi xp̃s pati poſſet quotiens blaſſemas: totiens paſſioneȝ ſuam reiteras. Qñ blaſſemas capiti ſuo ſpineã coꝛonaȝ iponis. Qñ blaſſemas xp̃m manibꝰ ad colũnam ligas: eũ duriſſime flagellas. Tua blaſſemia: manꝰ q̃ foꝛmauerũt celos clauis trãſfodis. Tua blaſſemia: agnũ imaculatũ in crucẽ extendis. Tua blaſſemia xp̃m moꝛte turpiſſima iterficis. Tua blaſſemia: lõgini lancea xp̄i latꝰ apis. Tua blaſphemia: totus xp̃s patiř: totꝰ anguſtiař: totus affligiř: ⁊ vndiq̃ȝ ſanguis funditur totꝰ ſanguine balneatur. O peccatũ maximũ. O peccatũ hoꝛrendiſſimũ. O peccatuȝ oia peccata tranſcendẽs. Quid maius dici põt? quid crudelius? quid ſceleratius q̃ȝ dei filium iterum vulnerare: iteruȝ crucifigere: iterũ vilipẽdẽ? Pro pterea de talibus ad patrẽ cõqueriř. ps.lxviij.d. Quẽ tu o pater eterne pcuſiſti.ſ. moꝛte ⁊ paſſione: perſecuti ſunt.ſ. blaſſematoꝛes blaſſemando ⁊ vilipendẽdo: ſuis ipiſſimis blaſphemijs: ⁊ ſuper doloꝛem vulnerum meoꝛum addiderũt.ſ. blaſphemias tanq̃ȝ noua ⁊ recentia vulnera: reiterando meam paſſionẽ: grauius me vulnerãdo q̃ȝ iudei fecerunt. vnde Job.xvi. in perſona chꝛiſti dicit. Aperuerunt ſuper me oꝛa ſua.ſ. blaſſemando ⁊ expꝛobꝛantes percuſſerũt maxillam meã.ſ. de nouo. Et iſra. Cõſcidit me vulnere ſuper vulnus. O deterioꝛeſ iudeis. O rabiati canes. O dyabolici hoĩes O incarnati demones. O pꝛoditoꝛes dei. O vituperatoꝛes virginis matris. O inimici dei ⁊ omniuȝ ſanctoꝝ. O imitatoꝛes ſpurij. Nam ſpurius fuit pꝛimꝰ dei blaſphematoꝛ: vt patet. Leui.xxiiij. Jam perpendere poteſtis grauitatem maximã: hoꝛribilitatẽ peſſimam defoꝛmitateȝ maligniſſimam ſceleſtis blaſſemie: ex quibus oibus pȝ hoꝛrẽdum blaſſemie peccatum grauiſſimum omniũ peccatoꝝ eſſe quadruplici ratione declaratuȝ ſm quattuoꝛ cauſaꝝ genera.

Secundo pꝛincipalr hoꝛrendi peccati blaſſemie cõſiderare debemus ſeueriſſimam punitionem: licet iuſtiſſimus deus toleret ad tempus maligniſſimos blaſſematoꝛes ſue tremende maieſtatis nihilominus finaliter ſeueriſſime puniet: pꝛout eoꝛum requirent demerita: ideo tres leges punientes blaſphemos in pꝛeſentiarum adducaȝ.

¶ Prima.eſt lex diuinalis.

¶ Scđa.eſt lex canonicalis.

¶ Tertia.eſt lex paganalis.

¶ Prima quidẽ lex qua puniũtur maligniſſimi blaſſematoꝛeſ eſt lex diuinalis. vnde Leui.xxiiij.c. Pꝛecipit dominꝰ dicens. Educ blaſſemum extra caſtra

⁊ ponant omnes qui audierunt manus ſuas ſup caput eius: ⁊ lapidet eũ pplus vniuerſus. Et ad filios iſrl loqueris. Hõ qui maledixerit dõ ſuo portabit peccatũ ſuũ. Et qui blaſphemauerit nomẽ dñi morte moriat: lapidib9 opprimet eũ ois multitudo ppli: ſiue ille ciuis: ſiue peregrin9 fuerit. Qui blaſphemauerit nomẽ dñi morte moriat: h ille. Punitio inaudita manifeſtiſſima eſt. iiij. R. xix. c. ibi certe p blaſſemiã Senecharib de exercitu: ab ãgelo iterfecti ſunt. clxxxv. milia. ¶ Scđa lex eſt eccleſiaſticalis ſeu canonicalis. Extra de maledicis. c. Statuim9. Ubi habet ꝙ blaſphemantẽ deũ ⁊ ſctõs peniteat. vij. diebus dñicis: ⁊ tpe miſſe: ante fores eccl'ie dz ſtare: ita ꝙ vltimo die nec paliũ: nec calciamenta: ſz corrigiã circa collũ habeat: ⁊ ꝙ. vij. ſextis ferijs pcedẽtib9 ieiunet in pane ⁊ aqua: nec ingrediatur eccleſiã: ⁊ in quolibet dictorũ diex: tres reficiat pauperes: ⁊ ſi nõ põt tres: ſaltẽ duos vel vnũ: Et ſi hoc nõ põt: id in penã aliã: ↄmutet. Et ſi pdicta renuerit: dz ei iterdici igreſſus eccleſie: ⁊ in obitu debet carere eccleſiaſtica ſepultura. Inſuper talis dz condẽnari pena pecuniaria. hec ibi. Et ſm Goffre. hec oĩa pro tribunali ſiũt. Et. xxiiij. q. iij. c. Apoſtolice auctoritatis exemplo didicimus: errantiũ ⁊ in errorẽ mittentiũ: ſpũs tradẽdos eſſe ſathane: vt blaſphemare dediſcant: h ibi. Iuſtinianus vero xpianiſſimus iperator: precipit blaſſematores: capite puniri: vt pz in Autentico. Ut nõ luxurient ↄtra naturã. Collatione. vi. U. pcipim9: cũ ex his oriãtur fames terremot9: ⁊ alie peſtilentie. Si eni blaſſemie dicte contra hominẽ nõ tranſeunt ipunite: multo magis ↄtra deũ. Propterea ciuitates in ſuis legib9: multas contra blaſphemãtes ſtatuerũt: licet in executione hodie ſopite videant. ¶ Tertia lex eſt paganalis: vt pz Dañ. iij. de Nabuchodonoſor: qui viſo miraculo triũ puerox: precepit vt quicũqz blaſphemarẽt cõtra deũ: diſperirent ⁊ domus eorũ vaſtarentur. Idem precipit machomet9 in ſuo alchorano. Quicunqz deũ vel xpm vel beatam virginem blaſphemat: medius diuidat. Ex his apparet ꝙ xpiani ſunt deteriores φ̃ ſint pagani: φ̃ ſint gentiles: φ̃ ſint iudei. Nã ⁊ iudei quãdo audiebant: blaſphemare: ſtatim obturabãt aures ne audirent blaſphemiaz: vt patet. Actuum. vij. c. Scindebant ⁊ veſtimẽta ſua in ſignum

maxime deteſtationis: vt fecit Cayphas. Matth. xxvi. c. Heu igitur quid referam de chriſtianis? Blaſphemant deuz: virginem mariã: ſanctos ⁊ ſanctas: ⁊ non eſt qui reprehendat: neqz reporet. Et quod peius eſt: nõ eſt qui puniat. O iudices quid dormitis? O quid tardatis punire blaſphematores dei ⁊ ſanctox. O rectores. O domini tẽporales: vbi iuſticia: vbi fides: vbi iuſiurandũ: vbi zelus honoris dei? Nõne videtis ꝙ totus creaturarum ordo inuehit: minatur vltiõis arma tollit: vt puniat blaſphematores dei ⁊ ſanctorum? Nam aliqui moriuntur fulgure ⁊ ſagitt' de celo miſſis: aliqui ſuſpenduntur in aere ex ſeipſis. Aliqui comburuntur igne celeſti. Aliqui in aqs ſubmerguntur. Aliqui interficiuntur: modo bombarda: mõ gladijs: modo deuorãtur a beſtijs Infernus quoqz: eoſdem ſine fine cruciabit. Si eniz vt refert Grego. in. iiij. libro dyalogox. Puer quinqz annorum blaſphemijs aſſuetus a demonib9 aſportatus eſt: ⁊ in infernũ dãnatus: mlto magis blaſphematores: qui pleni dierum ⁊ annorum ſunt: portabuntur a demonibus in ignem ſempiternum. Miles quidã in Dioceſi remẽſi: cum quadaz die blaſphemaret deum: ſtatim percuſſus caduco morbo: corã aſtãtibus cadens: per totã ſequentem diez horribiliter ſe diſcerpens ⁊ ad terraz allidens: ⁊ ex ore ſpumã euomens: miſeram animaz expirando dyabolo commendauit. Alius quoqz virginem glorioſam blaſphemans: membratim: ⁊ membra illa que in virgine blaſphemabat amittens in corpore ſuo: demum deſperatus: venter crepuit: ⁊ ſic infelicem animam in manibus dyaboli reddidit. O quanti in anima ⁊ in corpore ad inferos a dyabolo portati ſunt: ppter ſceleſte blaſphemie vitium. Quidam habitans florentie cum blaſphemijs delectaretur: dum eſſet in ſocietate quorundaz: cepit grauiſſime deum blaſphemare. Sed mox dyaboli rapuerunt eum in aera: ⁊ ſotulares eius ceciderũt in vno loco: ⁊ calige in alio: donec totaliter fuit ſpoliatus: ⁊ non fuit viſus amplius. Natator quidam in ſyracuſa: erat magnus blaſphem9. Et cum ſemel de barcha ſe in mare trãquillum proieciſſet cã natãdi: ſtati ſubmerſus eſt: poſtmodũ amici piſcantes ⁊ educẽtes de mari mortuum: inuenerunt cadauer eius totũ integrũ

pꝛeter linguam quaʒ non inue
nerunt: vt in illo mēbꝛo maxi-
me oſtenderet deus vindictam
in quo peccauerat. O mūdi iu-
dices iam aperite oculos ⁊ abu
ſionem cōſiderate atqꝫ punite.
Nā tanta eſt coꝛruptela chꝛiſti
anoꝝ vt pro nihilo blaſphemēt
deum: glorioſam virginē mari
am: ⁊ ceteros ſctōs: quaſi rece-
perint ab eis iniurias: cū oppo
ſitum appareat. Nā ipſa virgo
maria mater glorioſiſſima ꝯti
nue pro pctōꝛibus intercedit et
veniā implorat: ⁊ diuinaʒ ſniaʒ
ſuſpendit. Sic ⁊ reliqui ſancti ⁊
ſancte. O q̃ȝ ingratiſſimi. O q̃ȝ
maledicti. O q̃ȝ infelices. O q̃ȝ
īfernales ſunt blaſphematoꝛes.
Cur blaſphemant deū virginē
mariam ⁊ ſctōs? Re vera iam
didicerunt linguam ⁊ loquelaʒ
infernalē. In inferno nō eſt ali
qua loq̃la niſi blaſphemie. blaſ
phemator iam incipit officium
inferni: quod eſt blaſphemia:
iuxta illud Math.xxvi. Loque
la tua manifeſtum te facit. Iu-
ſtiſſime ergo puniendus exter-
minandus ⁊ coꝛpoꝛaliter ⁊ eter
naliter condemnandus eſt.

T Ertio pꝛincipaliter hoꝛ
rendi pcti blaſphemie
ꝯſiderare debemus ſpe
cificationē. Et vt facilius de tā
nephando ſcelere cōfiteri poſſi
tis duodeciʒ modos explicabo:
quibus blaſphematoꝛes tremē
dam dei maieſtatem blaſphe-
mant ⁊ cōculcant. ¶ Pꝛimus
vocatur negatiuus. Cū quis in
iuriatur deo dicēs. Deus non
poſſet facere ꝙ ego nō faciam
vindictam: vel deus nō pōt fa-
cere ꝙ talis ſit bonꝰ hō: vel bo
na mulier: vel deus non eſt iu-
ſtus: non eſt miſericoꝛs: nō eſt de
mens: nō eſt ſapiens: vel deus
non pōt remittere peccata ⁊ hu
iuſmodi. In oībus his eſt pec-
catum moꝛtaliſſimū ſm Aug.
⁊ Doc.ſ.ſcđa ſcđe.q.xiij.qꝛ au-
ferꝫ ab eo qđ ei eſſentialiter cō-
uenit. Vnde Ber. ſup Cañ. ſ.
lxxij. dicit ſic. Vult ergo nō eſſe
deum: qui quātū in ipſo eſt: aut
vult eum impotentem: aut iniu
ſtum: aut inſipientem eſſe vult.
Crudelis plāe ⁊ omnino extra
nea malitia: que dei potentiaʒ:
iuſtitiam: ſapientiā perire deſi-
derat. Qui autem vult deū eſſe
iniuſtuʒ: vult nō eſſe deum. Et
qui deſiderat deum nō eſſe: nō
ne quantum in ſe eſt: deum oc
cidit? ¶ Secūdus vocatur pec-
catiuus. Cum quis dicit. Deus
peccat vel eſt cauſa peccati. Ta
lis itaqꝫ deum blaſphemat ⁊
moꝛtaliſſime peccat: ⁊ eſt here-
ticus.xxiiij.q.iij. Quidam. para
pho.floꝛiani. ¶ Tertius eſt opi

niatiuus. Naʒ qui aliter ſentit
de deo q̃ȝ credēdū ſit ſm ſolaʒ
intētionē ꝓpꝛij itellectus deuʒ
blaſphemat.xxiiij.q.iij.c.hereti-
cus eſt: ſemper peccās moꝛtalr.
¶ Quartus vocaꝫ intellectiuꝰ.
Cū quis aliter intelligit ſacraʒ
ſcripturā q̃ȝ ſpiritusſanctus ſug
gerit: blaſphemat deum ⁊ eſt
hereticus. xxiiij. q.iij. c. here-
ſis. Vnde ſemper eſt moꝛtale.
¶ Quintus eſt depꝛauatiuus.
Nā ille q depꝛauat fidē trinita
tis: vt dicēdo patrē: filiū ⁊ ſpi-
ritūſanctū eſſe vnam perſonaʒ
aut eſſe tres naturas: deū blaſ-
phemat ⁊ moꝛtaliter peccat: ⁊
eſt hereticus.xxiiij.q.iij.c. quidā
ſ. Sabelliani. vnam perſonam
patrem ⁊ filium ⁊ ſpiritumſan
ctum aſtruunt. Ariani diuerſaſ
in trinitate ſubſtantias aſſerūt
contra illud. Ego ⁊ pater vnuʒ
ſumus: Et extra de ſum.trini.⁊
fi.catho.c.i. ¶ Sextus eſt ipꝛe-
catiuus. Cū quis tanta deteſta
tione ⁊ pꝛauitate īductus. dicit.
Maledictus ſit deus. in deſpe
ctu dei ſic erit: vel ſic faciā. moꝛ
taliſſime: peccat. ¶ Septimus
eſt impoſitiuꝰ. Cum quis dicit.
Deus eſt pꝛoditoꝛ. deus eſt ma
rigoldus. deuſ eſt partialis ma
gis bñfaciēs illi q̃ȝ mihi q bo-
na facio. Repꝛehēdit deū q nō
ditauit eū ſicut alterū: damnat
deum: qui mittit ſibi tribulatiō
nes ⁊ aduerſitates. exaltat vſu-
rarios: foꝛnicatoꝛeſ: tyrānos ⁊c̄.
Talis deū blaſphemat ⁊ moꝛ-
taliſſime peccat. ¶ Octauus eſt
foꝛtunatiuus. Cū quis dicit: ꝙ
oīa que eueniunt: nō ex diuina
ꝓuidētia: ſed ea foꝛtuna: vel ca
ſu eueniūt ideo tāta eſt indiſpo
ſitio ⁊ inoꝛdinatio rerū natura
liū ⁊ ciuiliū: blaſphemat deuʒ:
Iob.xxij.c. Et dicis. Quid eni
nouit deꝰ? Similr q maledicit
⁊ blaſphemat foꝛtunā: blaſphe
mat deū. qꝛ maledicit oꝛdinem
diuine ꝓuidētie: rebꝰ inditū: me
diātibus cauſis ſecūdis. ¶ No
nus eſt originatiuus. Cū qs de
teſtaꝫ deuʒ: qui talē puerū ante
baptiſmū: necat: vel natū ex vte
ro: ſine baptiſmo dānat: deum
blaſphemat. talis ſtultus eſt. vn
de Seneca epl'a.lxxv. Nō affli
gitur ſapiēs liberoꝛū amiſſione
nō amicoꝛuʒ. Eodem.n.animo
fert eoꝛū moꝛtē quo ſuā expe-
ctat. h ille. Pꝛeuidit.n. deus ꝙ
tales pueri ſi creſcerent: grauiſ
ſima peccata ꝯmitterent: ⁊ ita
grauiſſime in inferno puniren
tur. ¶ Decimus eſt creatiuus.
Cū quis dicit ꝙ deus male fe
cit creare illos quos pſciuit dā
nādos: vtputa infideles ⁊ iude
os ⁊ malos chꝛiſtianos: ex quo
omnino ſunt dānādi: quia per-

ſteterant in eorum malitijs: de
um blaſphemat mortaliter pec
cans. Ro.ix. An nō hꝫ poteſta
tem figulus luti ex eadē maſſa
facere. aliud quidē vas in bono
rem. aliud vero in contumeliā.
¶ Vndecimus eſt attributiuꝰ.
Cū attribuit creature: quod eſt
ipſius dei. vt cum quis dicit: ꝙ
angelus vel homo creat: vel ꝙ
homo pͥncipaliter remittit pec
cata: deū blaſphemat. Simili-
ter cū aliquid deitatis attribui
tur creature: vt faciunt diuina-
tores: ſortilegij: inuocatores de
monū: de quibus ī ſermone de
ſupſtitionibus blaſphemātū de
um mortaliter peccantes. vt pꝫ
xxvi. q v. Epi. ¶ Duodecimus
eſt mēbratiuus. Cū immūdiſſi-
mus blaſphemis iurat per mē
bra pudēda ꝯtra deum: contra
xp̄m: cōtra virginē glorioſam:
⁊ contra ceteros ſanctos ⁊ ſan
ctas: ſemꝑ mortaliter peccant.
Hec nomina cauſa honeſtatiſ
ommitto: ſed peſſimus blaſphe
mator me apertiſſime intelligit
cuꝫ illa quottidie praticet. Et ſi
laborioſe cōſumptus eſt ſermo
imaniſſimi ſceleris blaſphema
torꝫ. Reſtat modo o pauperes
blaſphematores cum audiueri
tis hoc grande vitium eſſe mor
taliſſimū peccatū: quo ſummū
⁊ optimum deum totiens ve-
ſtris turpiſſimis verbis. veſtriſ
venenatiſſimis labijs: veſtris
dyabolicis linguis offendiſtis.
vt ad correderatis. Eleuate iaꝫ
capita veſtra. Audite Apoſto-
lū Ephe. iiij. Omnis blaſphe-
mia tollatꝰ a vobis. Emittite ſu
ſpiria. adducite lachrymas: per
cutite pectora: geminate ſingul
tus: Currite ad ſanctam cōfeſ-
ſionem: proſternite vos ante
pedes ſacerdotis: oſculamini
terram: narrate blaſphemias ⁊
tot iniurias deo: virgini ⁊ ſan-
ctis illatas. ꝓponite potiꝰ mori
ꝙꝫ amplius blaſphemādo offen
dere tantā dei maieſtatem: ſed
ſemꝑ eam laudare: ſemper be-
nedicere atqꝫ glorificare: glorio
ſam vero matrē dei ⁊ reliquos
ſanctos reuereri ⁊ cordialiter
vocare. Sic mutati ⁊ correcti
nō diffido de vobis: immo ſpe
ro ꝙ clemētia dei ⁊ pietate ma
tris: tot veſtrorum peccatorū ve-
niā obtinebitis. hic ꝑ gratiā ⁊
in futuro per gloriam. Amen.

¶ Feria quarta ſecunde do-
minice. De adulterio. Ser-
mo. xxij.

D Ic vt ſedeāt hi duo
filij mei: vnꝰ ad dex
terā tuā: ⁊ aliꝰ ad ſi-
niſtraꝫ ī regno tuo:
Mat. xx. Grādis ē fiducia eorꝫ
ꝙ fidē ⁊ itegritateꝫ matrimonij

ſibi inuicem ſeruant: legitimo ⁊
honeſto concubitu filios ꝓcreā
tes. Et quia matres que porta
uerūt ⁊ lactauerūt: de filijs cer-
tiores ſunt: vt inquiūt iuriſte: id
circo dulcius amāt ⁊ ardētiori
animo ꝓcurāt omni ſollicitudi
ne vt exaltentur ac ſublimētur.
Hoc aūt nobis inſinuat beata
vxor zebedei: que cuꝫ filios ex le
gitimo ⁊ honeſto matrimonio
generaſſet: cupiēs illos pre oibꝰ
exaltari: audacter acceſſit ad do
minū ieſuꝫ adorāſ ⁊ dicēs. Dic
vt ſedeāt ⁊c̄. Quo ſine dubio: tā-
ta cum audacia facere non poſ
ſunt ille q̄ thorū maritale viola
uere: ac filioſ ex adulterio genue
runt. Dicamus ergo. Dic vt ſe
deant ⁊c̄. Et ſunt verba recitata
in hodierno euangelio. in quo
tria documenta habemꝰ. Et pri
mū documentum eſt: ꝙ ſancta
mater eccleſia ſepe de xp̄i paſſi
one mentionē facit: vt cordibus
humanis facilius imprimatꝰ: ac
firmius. Hoc tangitur prima
parte euangelij. ibi. Ecce aſcen-
dimus ⁊c̄. ¶ Secundum docu
mentum eſt ꝙ nullus debet ſe
intromittē ad obtinēda eccleſia
ſtica beneficia conſanguineis.
Imminet enim maximum pe-
riculum in huiuſmodi de vitio
ſymonie: cum maxime preces
valeant loco precij. Hoc tangi
tur ibi. Acceſſit ad eū mater fili
orum zebedei. ¶ Tertiuꝫ docu-
mentū eſt ꝙ illi qui volūt ſede-
re cū xp̄o: ⁊ illi ꝯregnare in glo
riā: neceſſe eſt ꝙ bibāt in hac vi
ta calicē paſſionis ⁊ tribulatio-
nis: ⁊ ſi coniugati ſunt ſeruēt ma
trimonij fidē inuiolatā: horren-
tes peccatuꝫ adulterij. De quo
tria conſiderabimus.
¶ Primo. grauationem.
¶ Secundo. malignationem.
¶ Tertio. ſpecificationeꝫ.
¶ Primo cōſiderare debemꝰ
adulterij ḡuationē. Que vt cla-
rius cognoſcatꝰ occurrit añ oia
breuiter declarādū qd ſit adul-
teriū. Pro quo ſciendum eſt ꝙ
ſctūs Tho. ſcđa ſcđe. q. cliiij. ar.
viij. Et glo. ſuꝑ Exo. diffinit ſic
Adulteriū eſt acceſſus ad alte-
ram preter ſuā. Et dn̄s Alber-
tus in. ij. ſen. di. xxxv. dicit Adul
teriū eſt quo coniugalis thorus
violatur. Vnde adulteriū dicitꝰ
ad alienū thorum acceſſus. ve-
ritas huiꝰ diffinitiōis declaratꝰ
ab Auguſtino libro de decē cor
dis. Et i decre. q. xxxij. q. v. Nō
mechaberis. i. ne qſqꝫ p̄ter mr̄i
monij federa alijs feminis ad-
miſceatꝰ ad explendā libidineꝫ.
Nā adulteriū facit: qui p̄ter ſu
am ad alterā accedit. Et. xxxvi.
q. i. lex. Adulteriuꝫ dicitur quaſi
ad alterius thorū acceſſio. Dic-

ſinitur a.ſ. Ambroſio in libro.
De patriarchis. Et in decret(
xxxij.q.iiij. Nemo. Adulterium
eſt vbi celebrati ꝯiugis iura te
merantur: ⁊ vxoris pudor ſolui
tur. Item diffinitur a Gelaſio
papa.xxxvi.q.i. Lex. Adulteriuʒ
eſt alieni thori violatio. Et in
hac diffinitione ꝯcurrit Hoſti.
in ſum: ſua li.v.ti.de adulterijs.
Idē ſentit Bonauētura ⁊ Ri-
car. Qꝺ aūt adulteriū ſit graue
pctm̄: imo grauiſſimū declara-
tur quadruplici cauſa: quaruʒ.

¶ Prima eſt efficiens.

¶ Secunda eſt materialis.

¶ Tertia eſt formalis.

¶ Quarta eſt finalis.

¶ Circa primam cām notandū
eſt: ꝙ cōmittentium adulteriuʒ
ſaltem vna pars hēt in ſe ſacra
mentū matrimonij: qꝺ eſt ma-
ximū ſignificatione. Nā matri
moniū ſignificat ꝯiunctionem
deitatis cū humanitate ⁊ ſigni
ficat coniunctionē chriſti cum
eccleſia. vt dicit.ſ.Tho. iiij. ſen.
d.xxvi.⁊.xxvij. Et hec ꝯiunctio
fuit ꝑcognita per Adā. poſt ſo-
porē ⁊ fabricationē Eue. Geñ.
ij. dixit Adam. Hoc nūc os: ex
oſſibus meis: ⁊ caro de carne
mea. Et.xxvij.q.ij.c. Lex diuine
cōſtitutionis. Quāobrem relin
quet hō patrem ⁊ matrē ſuam
⁊ adherebit vxori ſue: ⁊ erunt
duo in carne vna. Que verba
exponens.ſ. Paulus. Ephe.v.
dicit. Sacramētū magnum eſt
hoc. Ego āt dico in chriſto ⁊ in
eccleſia. Cui ꝯcordat Leo papa
in decretis.xxvij.q.ij.c. Cum ſo
cietas. Que quidē ꝯiunctio dei
tatis ⁊ humanitatis chriſti ad
eccleſiam: ⁊ eccleſie ad chriſtuʒ
nunꝗ̄ fuit ſeparata. vñ Ephe.
v. Viri diligite vxores veſtras
ſicut chriſtus eccleſiā. Cum igi
tur ſacrum ſacramentū matri-
monij ſignificet et repreſentet
perpetuā illam coniunctionem
⁊ inuiolabilem vnionem: adul-
terium grauiſſimū peccatuʒ eſt
per qꝺ ſeparatur fides: amor: ⁊
corpus abinuiceʒ. Quapropter
adulter alteri adherens peccat
ꝯtra tam magnū ſacramentuʒ
in quo eſt taʒ trāſcēdens digni
tas ſignificata.ſ. coniunctionis
deitatis.⁊ humanitatis. Pec-
cat adulter cōtra tam magnuʒ
ſacr̄m: in quo eſt tā tranſcēdēs
dignitas, quo eſt ſignificata.ſ.
coniunctionis chriſti ⁊ eccleſie.
Peccat item adulter ꝯtra tam
magnuʒ ſacr̄m in quo eſt ſigni
ficata tam trāſcendēs dignitas
ſ. vnionis eccleſie ad xp̄m. Di-
gnitas aūt perſone ſm̄.b.Tho.
multum aggrauat pctm̄: quia
quanto peccator eſt in maiori
dignitate tāto grauius eſt pec-

catum eiꝰ. vt pʒ in.ij.ſer.de pec-
cato in cōi. ¶ Secūda grauitas
huius ſceleſtiſſimi vitij ſumit a
cā mali. Nam actꝰ illius pecca
ti eſt grauiſſimꝰ qꝛ exercetur ꝑ
duos. Et ſicvbi dyabolꝰ in alijs
pctis vnū: per iſtud īterficit du
os: vno eodēqʒ tēpore: imo quā
doqʒ plures īterficit ⁊ nūcios ⁊
nuncias: ⁊ tm̄ creſcit aliqñ vis
amoris: vel potiꝰ libidinis: ꝙ ꝑ
adulterū procuratur mors con
iugis: vel promittit eam accipe
re in vxorem mortua coniuge.
Quod ſi fecerit ⁊ mors fuerit ſe
cuta. eamqʒ duxerit in vxorem:
ꝯtinue manent. in peccato mor
tali: quia matrimonium nulluʒ
eſt propter impedimentū crimi
nis: ⁊ ſic multiplicantur pecca-
ta. Extra de eo qui duxit in ma
trimoniū: quā polluit per adul-
terium.c. Significaſti. ¶ Tertia
grauitas adulterij ſumit a cau-
ſa formali. In quolibet eniʒ pec
cato mortali ē auerſio a bono i
cōmutabili: ⁊ cōuerſio ad bonū
cōmutabile: vt ait Augu. in libr.
de libero arbitrio: ſed per nullū
pctm̄ ratio ita abſorbetur ſicut
in adulterio, ꝓpter vehementeʒ
carnis delectationeʒ. qua ab oī
ꝯſideratiōe dei ⁊ rerū diuinaꝝ
homo abſorbet: ita vt homo ibi
totus efficiat carneus. Si enim
vt ait Iero.xxxij.q.ij. Cōnubia
legitima carent quidē pctō: nō
tamen tēpore illo: quo coniuga
les actus gerunt: pñtia ſpiritus
ſancti dabit: ⁊ ſi propheta eſſe vi
deat: qui officio generatiōis ob
ſequit: ſed alia plura ſunt: in qui
bꝰ ſufficit ſola vis humana: ⁊ ne
qʒ res īdiget: neqʒ decet adeſſe
pñtiā ſpiritusſancti. h̄ ille. Et ite
rū.xxxij.q.ij.c. Quicqd. Qꝺ de-
clarans glo. ibidem dicit. Pro
tanto dicit pñtiam ſpiritusſan-
cti in illo actu nō dari: quia tūc
non dat quo ad actum faciēdi
miracula vel ꝓphetandi. Naʒ
in illo actu eſt quidā ſtupor mē
tis: ⁊ homo totus carneꝰ efficit.
hec in glo. Et hoc oſtēdit Ariſ.
in.vi. Ethy.di. Impoſſibile eſt:
hoiem aliqueʒ in ipſa intellige-
re.ſ. copula carnali. quanto ma-
gis ratio abſorbet in actu adul
terij ⁊ mens totaliter auertit a
deo ꝓpter inordinatum amorē
vnde procedit adulteriū. Ideo
Prouer.vi. Qui aūt adulter ē
ꝓpter cordis inopiam.ſ. amiſſo
vigore rationis: perdet aīam ſu
am: turpitudinem ⁊ ignominiā
congregat ſibi: ⁊ obprobriū eiꝰ
non delebitur: hec ille. ¶ Quar
ta grauitas adulterii ſumitur a
cauſa finali ſic. finis huius ma-
li eſt conſecutio voluptatis: cui
facile poteſt adhiberi remediū.
Sed quanto quis poteſt appo-

nere remediū alicui pctō ⁊ non
facit: tanto magis ⁊ graui⁹ pec-
cat qꝛ maioꝛi inoꝛdinatione vo
lūtatis: ſed huic malo pōt adul-
ter facile remediare: qꝛ ſi habet
vxoꝛe: pōt ſibi ſatiſfacere. vnde
Apoſt.i.Coꝛ.vij. Et.xxxij.q.ij.c.
Sicut ꝓpter foꝛnicationē.ſ.eui-
tandā: vnuſquiſq; habeat ſuā
vxoꝛē. Si nō habet vxoꝛe pōt
ſūmere: qꝛ vt ait idē Apoſt. Me
lius eſt nubere q̄ vri.i.incidē in
adulteriū ⁊ in alias cōcupiſcen
tias pernicioſas ⁊ dānatas ipſi
us voluptatis. Et nō excuſaris
ſi dicis: nō poſſem vxoꝛi ꝓuide
re vel nutrire filios: ſi haberem
dotem ſufficientē: facere. Me
lius eſt certe: pati diſpendia in
tpalibus ⁊ recipere minoꝛē do
tem: ⁊ minoꝛes pompas facere
⁊ ſic pꝛouidere anime ſue: q̄ in
talia vitia incidere: ꝓp que dā-
naſ homo. Si aūt aſſumere nō
vult cū ad hoc nō cogaſ ſeruet
caſtitatē. Ex his pꝫ adulteriū/cē
grauiſſimum peccatū tum.ſ.ex
cauſa efficienti tū ex cā materia
li: tum etiā ex cauſa foꝛmali: tū-
q; ex cauſa finali. Et ex hac gra
uitate verificatur illđ. Oſee.iiij.
c. Non eſt enim veritas q̄ vn⁹
mentitur alteri: ⁊ nō eſt miſeri-
coꝛdia.ſ.ad animam ſuam ⁊ ꝓ
ximū: ⁊ nō eſt ſcientia dei inter.
ſrō fidelitaſ. Maledictū ⁊ mē
daciū ⁊ homicidium: ⁊ furtū ⁊
adulteriū inundauerūt.i.habun
dāter creuerunt ⁊ ſanguis ſan-
guinē tetigit.ſ.peccatū pctō cu-
mulaſ: hec ille. vñ Clemens ait
in epiſtola ⁊ habetur.xxxii.q.vij.
Quid in oībus peccatis adulte
rio grauius? Secundū nāq; in
penis obtinet locū: hec ille. Nā
ꝯtra ꝓximū pꝛimū penale.i.di
gnū pena eterna ⁊ moꝛte coꝛpo
rali eſt homicidium. Scđm eſt
adulteriū maius.ſ.furto rapina
⁊ mēdacio ⁊ multis alijs. Gra
uiſſimū igiſ eſt adulterium: ⁊ ta
men nō puniſ. Rectoꝛes aūt ⁊
iudices rapinas ꝑuas ⁊ furta ſe
pe puniūt etiā moꝛte. ſed adulte
riū mime. Quid igiſ facit(o iu
dices o officiales? Cur doꝛmit(
videtis violare ſanctū mrimo-
niū a quo deſcendiſtis ⁊ nō pu
nitis. Mādat vobis deus in te
ſtamēto veteri vt huiuſmodi la
pidetis. Leui.ij. vt infra dicetur.
Si vis aliter ꝓcedere: ſic dicas
Adulterium eſt peccatū moꝛta
le ⁊ grauiſſimū triplici ratione.
Pꝛio rōe ꝑuerſiōis ſic. illđ qđ
ꝑuertit dinā ſignificatōe: ⁊ xpi
⁊ ecclie ſacrm eſt pctm moꝛta-
le. ſed adulteriū ꝑuertit diuinā
ſignificatiōe: ⁊ xpi ⁊ eccleſie ſa
cramentū. ģ eſt pctm moꝛtale.
Nā mrimoniū ſigt ꝯiunctōe
diuinitatis ⁊ hūanitat(: ⁊ xpi ⁊

eccleſie: iuxta illđ apli Ephe.v.
Sacrm hoc magnū eſt: ego āt
dico in xpo ⁊ in eccleſia. Scđo
rōne iductionis ſic. Illud qđ in
ſuo ſbo iducit moꝛtē ſpūalē eſt
pctm moꝛtale: ſed adulteriū in
ducit moꝛtē ſpūalē ⁊ multotieſ
coꝛpalē vt pꝫ ⁊ patebit ģ adulte
riū eſt pctm moꝛtale. Adulteri
n. ſm leges debent decapitari.
Tertio rōne auerſionis ſic. Il-
lud ꝑ qđ hō auertit ſe totalr a
deo ⁊ ꝯuertit ſe totalr ad crea
turā eſt pctm moꝛtale. ſꝫ ꝑ adul
teriū hō auertit ſe a deo totalr
⁊ ꝯuertit ſe ad creaturā: vt pꝫ
ſupꝛa ergo adulteriū ē peccatū
mōtaliſſimū. Et ſic pꝫ pꝛia ps.

Ecundo pꝛicipaliter
cōſiderare debemus
adulterij malignatio-
nē. Quāuis plurime ⁊ quodā-
modo ifinite ſint: hui⁹ ſceleſtiſſi
mi adulterij malignitates: tñ in
pñtiarū tres tm explicabimus.

¶ Pꝛima eſt legū trāſgreſſiua.

¶ Scđa eſt odii cauſatiua.

¶ Tertia eſt punitionib⁹ ſubie
ctiua.

¶ Pꝛia malignitas adulterii
dr legū trāſgreſſiua. Adulter. n.
trāſgrediſ legē nālem vt ait.ſ.
Doc.i.iiii.ſen.di.xxxiiii.q.i.ar.i.
Hoc āt ius nāle ē mirabilis vi
goꝛis ⁊ vlis efficatie. Nam. iſi.
ethy. dr ius nāle ſemꝑ ⁊ vbiq;
hēt nālē potētiā eādē. Et h iure
nāli ſequiſ illud qđ ab alio ode
ris fieri: vide ne tu alteri aliqñ
faciaſ. Thob.iiii. Mat.vii. Oīa
ģ q̄cūq; vultis vt faciāt vobis
hoīes ⁊ vos facite illis. Sꝫ qs
ē ille q velleſ vxoꝛē ſuā adultera
ri? Certe nullus niſi ille q ꝑdi-
dit ius nāle vt fatu⁹: ⁊ peſſimuſ
exercēs lenocinia. Nulla muli
er h deſiderat niſi beſtiaſ ⁊ fa-
tua: imo ñ pt pati talē iiuriā: ſꝫ
expellit ⁊ ꝑcutit vxoꝛē: ⁊ ipa ſū
me turbatur de adulterio viri.
Adeo h vlr dictat lex nālis ⁊
rō q ēt āte legē ſcriptā ethnyci
⁊ ydolatre habuerūt adulteriū
ꝓ magno crimine: vt magis il
lud abhoꝛreret: q̄ homicidiū:
vt pꝫ i Abꝛaā: q deſcēdēs i egy
ptū cū Sarra vxoꝛe ſua cū pul
chꝛa eēt: rogauit eā vt nō idica
ret ſe eē vxoꝛē ei⁹. Cogitauit. n.
ſi ꝯtingeret egyptios ſcire eſſe
vxoꝛē ſuā occiderēt eū: ne ꝯmit
terēt adulteriū vtētes ea min⁹
faciētes ſibi ꝯſciētiā de homici
dio q̄ de adulterio. Hec Ni-
cho. d lira ſup geñ. trāſgrediſ ēt
legē moſaycā ſeu ꝓphalē. Exo.
xx. Nō mechaberis.i.nō adul-
terabis: Nec obſtat āti qs pres
acceſſiſſe ad ancillas cū hērent
vxoꝛeſ: vt Abꝛaā ad Agar. geñ.
xvi. Et Jacob ad Balaam ⁊ zel
phā. geñ.xxx. ⁊ Dauid ⁊ m ltos

alios.Nā dicit.ſ.Tho.i.iiij.ſeñ.
di.xxxiij.Et i ſcđa ſcđe.q.cliiij.
ar.ij.ꝙ nō cogſcebāt eas ex af-
fectu fornicatiōis:ſꝫ maritali af
fectu cū qbꝰ deꝰ diſpēſauit:vt pꝫ
ē̄t.Extra.De diuortijs.c.Gau
demꝰ.Et h vt multiplicaret̄ cul
tus dei:q erat in eorꝫ familijs
ſolū ⁊ pp ſpūalē ſignificationē
q̄ hr̄.xxxij.q.iiij.Recurrat.Et.c.
ſe.Et.c.Obijciūtur.Trāſgredit̄
ē̄t legē euāgelicā.Nā xp̄s i euā
gelio.Mat.xix.Quos ergo de
us ↄiunxit hō nō ſepet.Ex quo
habet̄:ꝙ nō licet aliqua de cau
ſa accedere ad aliā q̄ꝫ ad ꝓpriā
neqꝫ.ſ.pp ſterilitatē:neqꝫ pp
incurabilē infirmitatē:quantū
cūqꝫ diuturnā ⁊ fedā:ſiue vxor
ſit ceca:ſiue paltica:ſiue lepro-
ſa:ſiue cancroſa:ſiue antiqua:ſi
ue turpiſſima.In quibꝰ defecti
bus dꝫ maritus ↄpati vxori:⁊
vxor marito:ſufferre inuicē:cō-
ſolari:adiuuare.⁊ ſubuenire:vt
ſibi fieri vellet vnuſqſqꝫ ſi i tali
caſu eſſet.Altius dicā.Ad alie-
nā nō lꝫ accedere:nec ex eo ꝙ ē
adultera vel q̄tūcunqꝫ mala ⁊
heretica.bene poſſet dimitter̄ q̄
ad cohitationē ⁊ thoꝝ pp adul
teriū vel p̄iculū ſuū ꝓbabile aie
vel corp̄is:ſꝫ nō quo ad vincu-
lū.i.ꝙ poſſit accedere ad aliam
viuēte p̄ma.Alias adulteriū ē.
Et idē de vxore erga viruꝫ.vñ
Aug.xxxij.q.iiij.in ↄcluſione to
tius illiꝰ q̄onis.Et.q.v.Si vxo
rē.Et.q.vij.per totū ait.Sic nō
ſunt faciēda adulteria volunta
te ꝓcreandi filios.ſicut nō ſunt
faciēda furta.volūtate paſcendi
pauperes.Trāſgreditur inſup
legē canonicā.Volūt leges ca
nonice ad oſtenſionem fidei ⁊
amoris vt in deſponſatione cō
currat appoſitio anuli.vñ Iſi-
do.xxx.q.v.Femine ait.Impri
mis anulus a ſpōſo ſponſe da
tur ꝓpter mutue dilectionis ſi
gnuꝫ:vel ꝓpter illud magis:vt
pignore eorū corda iungant̄.vñ
⁊ quarto digito anulus inſert̄.
q: in eo vena quedā vt fert̄ ſan
guinis ad cor vſqꝫ p̄ueniat.hec
ibi.Rotunditas anuli qua anu
lus nō hꝫ finē.ſignificat diutur
nitatē amoris ⁊ fidei in matri-
monio obſeruāde.¶ Scđa ma
lignitas adulterij dr̄ odij cauſa
tiua.Odia nāqꝫ temeraria iu-
dicia.ſuſpitiones:mali ↄceptus
blaſphemie:detractiones.mur
muratiōes.q̄rele.ↄuitia.idigna
tiones.ire.faſtidia.bizarie melē
conie.ai icitamēta erga ꝓximū
ex adulterio exurgūt.Que ꝑfe
cto q̄lia ⁊ quāta ſint:qs referre
poſſet?Que lingua que vox re
ferre?Raro enim poteſt celari
adulterium.Similiter a mari-
to quaſi ſemper oditur vxor.cū

de adulterio nouit.Et non pati
tur eaꝫ reſpirare.ipſi ⁊ filijs im
properat.Ex hoc oriunt̄ ↄtume
lie.meretrix nuncupat̄:qđ vxor
ſubſtinere nō valet.ſꝫ de deſpe
ratione tentat̄.Et raro vel nun
q̄ꝫ ei recōciliatur:q̄uis peniten
teꝫ deberet recip̄e.Indignatus
etiā alias ſequitur feminas.Si
vero vxor cognoſcit adulteriuꝫ
mariti:maritū blaſphemat:op-
tat ei mortē:ſumme odit eaꝫ cū
qua adulterat̄.Maledicit horā
⁊ diem ⁊ mediatores matrimo
nij.Anxiatur cōtinue diuerſis
imaginationibus odio ↄcepto:
ex quo ſepe alteꝝ viꝝ vocat.In
adulteris hoc odiū aliqñ tantū
excreſcit vt ex eo orian̄t diſſen-
ſiones:et bella mortaliſſima.
Que.n.cā fuit diuturne guerre
inter grecos ⁊ troianos ⁊ de-
ſtructiōis Troie nobiliſſime ci
uitatis:niſi raptus Helene pp
adulteriū?Sꝫ ⁊ in hiſtorijs ro-
manoꝝ narratur ꝙ pp adulte-
riū cōmiſſum ab Antonio:qui
ſibi cū Octauiano cōdiuiſerat
totum ip̄eriū ex eo ꝙ repudia-
uit vxorem ſuā germanā Octa
uiani:⁊ adheſit carnaliter Cleo
patre:regine egypti libidinoſiſ-
ſime femine:Octauianus indi
gnatus mouit ↄtra eū bellū na
uale ⁊ terreſtre:⁊ vbiqꝫ Anto-
nius fuit ↄuictus:qui demū ca
pta fuga ſe iterfecit.Cleopatra
quoqꝫ ſeipſaꝫ iteremit:pp adul
teriuꝫ.n.vt hētur.Iudicū.xix.⁊
xx.c.qđ perpetratū fuit cuꝫ vxo
re cuiuſdā leuite a viris ciuita-
tis Gabaa.q: illi de tribu Be
niamin:noluerūt tales punire:
mortui ſunt in bello circa.lx.mi
lia hoium.Nā in primo ⁊ ſcđo
bello:vndecim tribus fuerūt de
bellate a tribu Beniami:⁊ mor
tui pluſq̄ꝫ triginta milia de ip-
ſis qui ↄfidebāt de ſua multitu
dine cuꝫ eſſent q̄dringēta milia
vel circa.Sꝫ in tertio bello cō-
puncti ↄfidētes in dño hūerūt
victoriā ↄleta tribu Beniamin
exceptis.xxv.milibus.Adulteri
ſunt crudeliſſimi vltra q̄ꝫ dici
poſſit.Nā aliqñ occidunt̄ filij a
talibus ↄcepti:vel geniti.ē̄t ſine
baptiſmo ad occultādū adulte-
rium.Qđ eſt ſumme crudelita
tis:nec maior poteſt cogitari:q̄ꝫ
proprios occidere filios.Aliqñ
accidūtur ipſi adulterātes:q̄ꝫ-
uis nullo mō debēt occidi a pri
uatis perſonis:nec a p̄re:nec a
matre:nec a marito nec a fribꝰ
nec ab alijs:ſꝫ a iudice ciuitat̄:
ſolū per viā iuris.Et ſm cano-
nes grauiſſime punit̄ iterfector
vxoris pp adulteriū:vt pꝫ.xxxiij
q.ij.Admonere.licet in aliq̄ ca-
ſu permittatur ſm legē huma-
nā.tñ ſm magiſtruꝫ in.iiij.ſen.

d.xxxvij. Sācta eccleſia mūda
nis nūꝙ̄ ſtringit legibꝰ gladiuꝫ
nō hꝫ niſi ſpūalē. Et hmōi ho-
micidia ſepe accidūt ꝓp adulte
riū. Sequūt ⁊ ſepiſſime ꝯſum-
ptiones bonoꝝ tp̄aliū. Adulter
n. fac̄ veſtē iocalē: delitias adul
tere: ⁊ vxoꝛ adulterās: ſepe fura
tur bona viri. ꝓbēs ea adultero
ſuo. Sꝫ ⁊ ſi caſu vxoꝛ de adulte
rio ſuſcipiat filios nutrit eos de
bonis viri ſui: ⁊ tunc eſt furtuꝫ.
Aliqñ ēt baſtardus ſuſcipit he-
reditatē putatiui p̄ris vel in ꝑte
cū alijs heredibꝰ vel in totū. vñ
querūt doctoꝛes: qd faciet mu-
lier: que de adulterio ſuſcipit fi-
liū vl' ſupponit ſibi alienū ꝑtū?
Et Rñ. d. Ray. di. ſic. Mulier
ſi hꝫ talē viruꝫ: cui abſqꝫ ꝑiculo
coꝛpoꝛis ſui poſſit reuelare: tūc
tenet illud ei patefacere ⁊ ſic ab
ſoluta ē. Si vero talis ſit vir ꝙ
timeatur ꝑiculū: tūc dꝫ hoc ep̄o
ſeu ſacerdoti ꝑito vel vtriſqꝫ re
uelare: qui diligēter ⁊ caute in-
quirāt ꝯditiones ſpurij ſeu ſup
poſiti. Et ſi iuenerint illuꝫ eſſe
ſpūalem ac timentē deū: tūc co
rā muliere ſi viderint expedire
recepto p̄ꝛiꝰ ſacr̄o ab ipſa: ꝙ nō
calūnioſe ꝓcedit: ⁊ ēt ab illo ꝙ
ſecretū teneat: poterūt reuelare
ei: ⁊ ꝯſulere ingreſſuꝫ religiōis
vel ꝙ ſe ad lōginqua trāſferat:
vt nihil de bonis putatiui p̄ris
recipiat. Si vero illi ſpurio vel
ſuppoſito nō pōt reuelari ſine
periculo: vel ēt poſt reuelationē
nō vult ꝯſilio acqeſcere: tūc in-
iungat mulieri ꝙ de rebꝰ quas
hꝫ vel in futuꝝ hr̄e pōt ſatiſfaci
at viro iuxta poſſe: dolēs d̄ pctō
⁊ de hoc ꝙ plene ſatiſfacere nō
pōt. Et talis ſatiſfactio fiat cau
te per aliū abſqꝫ ꝑſone manife
ſtatione. Argu. xxij. q. v. h vī. Et
extra. De peni. c. O ſſm. Idē ho
ſti. Et tenet mulier ſatiſfacere vi
ro de ꝯſumptis ab ip̄o filio. te-
net ēt dicta mulier hr̄dibꝰ viri
ab iteſtato: vel hr̄dibus ſcriptis
vel qbꝰ veriſilr credit viꝝ religi
ſe qd̄ ſi neſcit: det pauperibus.
Idē dicit Inno. Que ſi nō hꝫ
vñ reſtituat ⁊ hꝫ ꝓbatōes: qbꝰ
p̄dicti ſucceſſoꝛes releuarent a
dāno qd̄ hñt: dꝫ eas adducere:
niſi grāde malū eſſe ꝓuentuꝝ.
Tūc. n. nō dꝫ facere: qꝛ minꝰ ma
lū eſt dānū reꝝ ꝙ̄ periculū coꝛ
poꝝ ⁊ aiaꝝ. Si vero nō hꝫ ꝓba
tiones: ſileat. ij. q. vij. Plerīqꝫ.
Hoc ſ̄ꝫ. d. Ray. oꝛdinis p̄dica
toꝝ. hoſ. ⁊ Inn. O adulterij grā
dis malignitas: ex q̄ tot manife
ſtiſſima pctā: ⁊ tot icōueniētia ⁊
ſcādala ꝓueniūt. ¶ Tertia mali
gnitas adulterij dr̄ punitionibꝰ
ſubiectia. eſt tā grāde ſcelꝰ ⁊ ne-
phādiſſimū vitiū vt ad exteria-
tōeꝫ eiꝰ multiplices accedāt pūi

tiōes. dr̄. n. leui. xx. ſi mechatꝰ: qſ
fuerit cū vxoꝛe aliꝰ ⁊ adulteriū ꝑpe
trauerit cū ꝯiuge ꝓximi ſui moꝛ
te moriat ⁊ mechꝰ ⁊ adultera. h
ille. Et iō ſcribe ⁊ phariſei iuēta
adultera dixert xp̄o. Io. viij. In
lege moyſes mādauit nobis hu
iuſmōi lapidare. Malach. iij. dr̄
Ero teſtis velox malefici ⁊ adul
teris. Sācta etiā romana eccle
ſia acriter adulteriū punit. Nā
xxij. q. i. Predicādū. Et. xxxiij. q.
ij. Hoc ip̄ꝫ. ſ̄m regulas antiqs
ꝓ adulterio ponit pniaꝫ. vij. an
noꝝ q̄uis hmōi etiaꝫ pro alijs
ſit nūc i arbitrio ꝯfeſſoꝛis. Hu
iuſmodi adulteri ſūt a d̄o excōi
cati ſp ⁊ diuiſi: ſic̄ diuidunt ipſi
matrimoniuꝫ. Et lꝫ de iure cōi
nō ſint excōicati: tñ in aliqbus
eccleſijs ep̄alibꝰ eſt lata ſnīa cō
tra eos ꝑ ſynodales ꝯſtitutōes
Et ꝑſeuerātes in adulterio de-
bent excōicari. Puniūt etiā ca
nones adulteros: ꝓhibentes re
ditionē debiti: cū hoc certitudi-
naliter: ab vna partiū noſcitur.
Quin āplius. ſtatuit eccleſia: ꝙ
ſi in adulterio ꝑſeueret notoꝛio
nullomō reddē debeat d̄bitū: q
innocens eſt: ne videat fauere
adulterio: ſed deſiſtat ab eo: vt
Iero. dic̄. Et hētur. xxxij. q. i. Di
xit dñs. Et tribus. c. ſeqn. Qui-
imo ꝯtra voluntateꝫ adulterij:
vel adulteri: qui fidē caſtitatis
ſeruat pōt petere diuoꝛtiū ⁊ nō
cohabitare cū adultero ⁊ intra-
re monaſteriū. quando adulte-
riū eſt notoꝛiū: vt notatur. xxvij.
q. ij. Agathoſa. cū glo. In quibꝰ
tamē caſibꝰ non poſſit adultera
accuſari vel dimitti. declarat
Ray. ⁊ habetur in Piſanella.
Mr̄imoniuꝫ. viij. §. Puniūtur
etiā adulteri p̄uatiōe ſepultu-
re eccleſiaſtice ſ̄m iura ſi i hoc
vitio moriant. Leges inſuꝑ ci-
uiles fulgura punitionis erga
adulteros tranſmittunt. Nam
ꝓpter adulteriuꝫ ꝓbatum: vxoꝛ
perdit dotē: vt patet in Autenti
co: vt liceat marito. §. Quivero
colſ. viij. Cū autē puella ſuſcipit
ꝓlē de adulterio p̄uatur do
te ſua. C. de repudijs. l. Cōſenſu
Item omnibus bonis viri de-
bet p̄uari. nō obſtante contra-
ria conſuetudine. ⁊ tam puella
ꝙ̄ filij efficiuntur infames. diſt.
lvi. Si gens angloꝛum. Quā-
uis leges ciuiles non ita puniāt
viros adulterantes cuꝫ ſolutis.
ſicut feminas adulterantes cuꝫ
ſolutis viris. tamen ſecundum
rectius iudicium eccleſie ita pu
nitur vnus ſicut alius: vt dicit
Innocen. papa. xxxij. q. v. Chꝛi-
ſtiana religio adulteriuꝫ in vtro
qꝫ ſexu: pari ratione condem-
nat. verumtamen grauius ſunt
puniendi viri de adulterio quā

mulieres.xxxij.q.vi.c.Indignā-
tur.Et.c.Nō mechaberis. Vi
de totū caſuz. Indignanť mari
ti:ſi audiāt adulteros viros pē-
dere:ſiľes adulteris feminis pe
nas:cū tāto grauius eos puniri
oportuerit:quāto magis ad eos
ꝑtinet ⁊ virtute vincere ⁊ rege-
re feminas:h ibi. Et ſunt verba
Aug.in lib.de adulterinis cōiu
gijs. Puniť etiā adulteriuz pe-
na mortis. C.de adulterijs.l.q̄ꝫ
uis. Perdit aduli famā:⁊ adul
tera:quo nihil peiꝰ. Mōſtranť
digito.de illis dť vulgariť:ꝙ fa
ciunt fuſi:torti:⁊ ꝙ ſunt cornuti.
In ſūma nihil videť magis fa-
mā maculare q̄ꝫ adulteriū:hāc
infamiaꝫ ne Lucretia romana
patereť pacto adulterio:q̄ꝫuis i
uita ꝯſenſiſſet Sexto filio regis
targni ſuꝑbi:corā multis ſeipaꝫ
occidit. Ne.n.eſſet exēplum ſe-
minis romanis:de aliq̄ macu-
la ipudicitie:aut nota adulterij:
vocato marito ⁊ parētibus:vio
lationē narrauit:qua relata:ſtil
lo corā oibus ī pectore ſe ꝑcuti-
ens: ꝓpria manu ſe interemit.
De hac habeť ab Augu.li.i.de
ci.d.c.xix. Ab Ouidio de faſtis.
ij.a Tito liuio lib.i.de origine vr
bis in fine Epithaphiū aūt eiꝰ
eſt tale. Cū foderet gladio:caſtū
Lucretia pectus:ſanguis ⁊ tor-
rens egredereť ait. Teſtes ꝓce-
dāt me nō fauiſſe tyrāno. Aīn vi
rū ſanguis ſpūs aīi deos. Quā
bñ ꝓducta ꝑ me:poſt fata loq̄n
tur. Alter apď maneť:alter apď
ſuperos. Nō excuſanť tñ ab in
famia vel a culpa mulieres cō-
ſentiētes:vel timore:vel verecū
dia.vel pauꝑtate vel infamatio
ne.vel ꝑiculo etiā mortis. Et ꝙ
tales adulteri ſint īfames pꝫ.iij.
q.v.Cōſtituimꝰ. Et ꝑ leges:na-
ti ex adulterio priuanť heredita
te paterna. priuanť dignitatibꝰ
tꝑalibꝰ.⁊ ꝓhibenť huiuſmodi a
prelaturis eccleſiaſticis.vt diſt.
lvi.c.Si gēs. Et q̄d plura.adul
ter a dyabolo punitur. Recitat
eni Petrus damianꝰ.ꝙ apud
parmēſeꝫ vrbē.in vigilia ſctōꝝ
Seruaſij ⁊ Protaſij. Vir q̄-
dam mane ſurgēs. boues ſuos
ad remotiora paſcua duxit. Sꝫ
quidā vicinꝰ ſe virū febricitantē
ſimulās vxoris lectū īgreditur.
Quē vxor maritum exiſtimās
admittit. Eamq̄ꝫ ille violās.ſta
tim receſſit. Nec multo poſt.re
diens maritus ſtratum refecit.
cui vxor exprobans ait. O prime
poteꝛ hodie eccľiaꝫ ſctōꝝ mar
tyrū que tibi cōtigua eſt.cū cete
ris xpianis viſitare. Ille attoni
tus ingrit q̄d loquať. Et cū rem
ordinate cognouiſſent. ꝯſterna
ti ſūt mēte.illuſionē cognoſcen
tes. Reaſſumpto ſpū.deū exo-

rāt.vt latētē adulteriū detegat.
⁊ ei iuſtā vindictā inferat. Mox
adulter demōe plenꝰ.⁊ ſeipſum
lacerans eccleſiaꝫ intrauit. mō
in altum ſe leuās.mō ad terrā.
ſe grauiſſimo ipetu precipitās.
modo ad parieteꝫ.mō ad paui-
mētū.ſe proſternēs.tandē infe-
licem animā.corā populo exala
uit.h ibi. Vltio ab eterno igne
cruciať. Infelix adulter. O ſec
vij. Omnes adulterātes q̄ſi cly
banus ſuccenſus a coquēte.pri
me Cor.vj. An neſcitis. q2 ini-
qui regnuꝫ dei non poſſidebūt
Nolite errare. Neq̄ꝫ fornica-
rij.neq̄ꝫ adulteri regnuꝫ dei poſ
ſidebunt. Ex his patet.nephan
diſſimi adulterorūꝫ malignitas.

ERtio principaliter cō-
t ſiderare debemus adul
terij ſpecificationeꝫ. vti
le ⁊ per neceſſarium eſt ſcire ⁊
intelligē in ſpeciali.peccata mor
talia. que circa adulterium cō-
mittunť.vt miſer adulter pleniꝰ
cōfiteri poſſit. Ideo duodecim
modos ponemus in quibꝰ adul
teriū cōmittitur. ¶ Primꝰ mo
dus dicitur cogitatiuꝰ. Cuꝫ ali-
quis vxoratus nō ꝯtentꝰ de ꝓ-
pria:vel quia nō eſt ita pulchra:
vel q2 eſt īfirma:vel nō ita iuue
nis:vľ alio reſpectu:cogitat car
naliter cuꝫ delectatione de alia
femina vxorata:vel non vxora-
ta: peccat mortaliter quotiens
aduertēter cogitat:etiam ſi nol
let venire vel non poſſet venire
ad actū. Similiter peccat muli
er vxorata cogitans:vt dictum
eſt:de viro alio maritato vel nō
maritato:quacūq̄ꝫ de cauſa mo
ueatur ad cogitandum: vel pro
pter turpitudinem viri: vel pro-
pter ſenectutem ⁊ huiuſmodi:⁊
diciť adulterium cū cogitatione
moroſa. Mat.xv. De corde exe
unt adulteria. ¶ Secundus mo
dus adulterij eſt locutiuꝰ. Cum
vxoratꝰ turpiter ⁊ impudice cū
delectatione venerea completa
ratione loquitur de aliqua fe-
mina maritata: vel cantat aut
ſonat modo predicto: ſemꝑ pec
cat mortaliter. Similiter vxora
ta loquens modo declarato de
alio viro peccat mortaliter ⁊ cō
mittit adulterium cū ore. Naꝫ
vt ait.ſ.Doct.ſcďa ſcďe.q.lxxiij.
Peccata verboruꝫ maxime iu
dicanda ſunt ſm intentionē di
centis. ¶ Tertius modus adul
terij eſt viſiuus. Cum vxoratus
reſpicit aliam mulierem:⁊ in il
lis aſpectibus carnaliter dele-
ctatur aduertenter ⁊ cum ꝯſen
ſu rationis peccat mortaliter:
quotiens id agit:⁊ ꝯmittit adul
terium cū oculis. Similiter vxo
rata illo modo reſpiciens: pec-
cat mortaliter:⁊ adulterium cū

oculis cōmittit.ij.pe.ij. Oculos
habētes plenos adulterij. Ideo
xp̄s.Mat.v.Si oculus tuꝰ ſcā-
dalizat te:erue eū ⁊ proijce abs
te. ¶ Quartus modus adulte-
rij eſt auditiuꝰ.Cū vxoratus vel
vxorata libēter ⁊ delectāter au
dit verba amoris ⁊ turpia pre-
ter matrimoniū : de alio vel de
alia peccat mortalr̄.Et eſt adul
teriū cōmiſſum cū aure:que ad
huiuſmodi leta erigit̄ : ⁊ ad dei
verba ſepe faſtidit.vnde Eccle.
xxviij.Sepi aures tuas ſpinis:
⁊ linguā neq̄ꝫ noli audire:⁊ ori
tuo facito hoſtia:⁊ ſeras aurıbꝰ
tuis. ¶ Quintꝰ modꝰ eſt odora
tiuus.Cū vxoratꝰ vel vxorata ꝓ
uocat̄ ex odore alteriꝰ viri:vel al
terius femine:ad turpia ⁊ imū-
da extra matrimoniū cū ꝯſen-
ſu rationis:eſt ſemꝑ pctm̄ mor-
tale.Et eſt adulteriū cum nare.
Talibus cōminat̄ deus Iſa.iij.
Erit ꝓ ſuaui odor̄ fetor.¶ Sex
tus modus adulterij eſt guloſi-
tiuus.Cū vxoratus vel vxorata
comedit ⁊ bibit vel accipit aro
mata vel calida vt ſe ꝓuocet ad
actus turpes ⁊ carnales cōmo
tiones extra matrimoniū ſecuꝫ
vel cū alio vel alia:peccat mor-
taliter : ⁊ eſt adulteriū cū guſtu.
ij.pe.ij. Delitijs affluētes in cō
uiuijs ſuis luxuriātes.Et Oſee
iiij.Comedent ⁊ nō ſaturabun

tur. ¶ Septimꝰ modus adulte
rij eſt contactiuus.Cū vxoratus
vel vxorata tangit ſe vel maſcu
lum vel feminā cū delectatione
carnali extra matrimoniū:pec-
cat mortaliter:⁊ eſt adulterium
cū tactu.Hinc.Iſa.lix. Manꝰ
eniꝫ vr̄e pollute ſunt ſanguine.
¶ Octauꝰ modꝰ adulterij eſt aſ
ſociatiuꝰ.Cuꝫ aliqs aſſociat ali
quē vel aliquā ad adulteriū:vel
cōſulit.vel adiuuat.vel eſt medi
us per ambaſiatas.vel nutꝰ.vl̄
facit aſcortā:peccat ſemꝑ mor-
taliter:⁊ dr̄ adulteriū aſſociati-
uū:q2 eſt ſociꝰ ⁊ ꝯſentiēs crimi.
Ro.i.Digni ſunt morte nō ſo-
lū qui faciūt:ſed etiā qui cōſen
tiūt facientibꝰ.¶ Nonꝰ modus
adultij dr̄ veſtitiuꝰ. Cū vxoratꝰ
vel vxorata ſuꝑflue ſe ornāt ad
placēdum carnalit̄ alijs peccat
mortalr̄.Et dr̄ adulteriū cū or-
natu.De hmōi dr̄. Prouer.vij
Ecce mulier occurrit illi orna-
tu mērricio ꝑpata ad ꝺcipiēdas
aias.¶ Decimꝰ modꝰ adulterij
ē opatiuꝰ.Cū aliqs vxoratꝰ cuꝫ
vxorata:actualr̄ ꝑficit opꝰ ihone
ſtū:peccat mōtalr̄. Et dr̄ adultiū
um duplex:q2 ābo ſt mr̄imonio
ꝯiūcti. Si āt vna pſ ſolū ē i mr̄i
monio:dr̄ adultiuꝫ ſimplex:ſilr̄
ꝺ vxorata dicēdū ē ꝯmittēte ac
tualr̄ opꝰ. Et dr̄ adultiū cū oꝑe
vil̄.Eccl.xxiij.Adulterio fōnica

ta eſt:⁊ ex alio viro filios ſtatuit
ſibi. Vndecimꝰ modꝰ adulte-
rij ē appetitiuꝰ.Cū vxoratꝰ exn̄s
cū ꝓpria carnalr̄:aliā appetit:
vel de alia cogitat:vl̄ cū tali eē
vellet:q̄ nō ē ei vxor:tal̄ peccat
mortalr̄:⁊ ē adulter:q2 vxorem
nō cognoſcit vt vxorē:ſꝫ vt adul
terā.vn̄ Iero. ꝯ Iouinianum.
Nihil ē fediꝰ q̄ꝫ vxoreꝫ amare
velut adulterā.Silr̄ cū vxor exi
ſtēs cū viro:vellet eē cū alio ſic̄
cū ſuo peccat mortalr̄.Et vocat̄
adulteriū cū appetitu alteriꝰ.ſic
d.d.Anto.¶ Xij.modꝰ adulte-
rij ē repugnatiuꝰ.Cū vxoratꝰ vl̄
vxorata exeūt termios mr̄imo
nij ſeminātes in loco vl̄ mō re
pugnāti hūanc gnātioni:ē mor
tale pctm̄:⁊ adulteriū grauiſſi-
mū: āplius q̄ꝫ peccare cū ꝓpria
mr̄e mō nāli.vt pꝫ.xxxij.q.vij.c.
Adulterij.Et iſte modꝰ ē ille ꝺ
q̄ Amb.li.de prīarcis.Et.xxxij.
q.iiij.Nēo.nec h̄ ſolū ē adultiū
cū aliēa peccar̄ ꝯiuge: ſꝫ oē qꝺ
nō hꝫ ptātē ꝯiugij:tm̄ locus iſte
docet grauiꝰ eſt crimē:vbi cele
brati ꝯiugij iura temerāt̄:⁊ vxo
ris pudor ſoluit̄:h̄ ille. Immo
fortiꝰ ſm Laurētiū ⁊ Vgoneꝫ
vxor p̄t eū dimittere ſi ipſa nō
fuerit in culpa.d.Alber.d. in.ij.
ſen.ꝙ aliquādo vtentes matri
monio:mutātes ſitū ꝑꝑ delecta
tionē:oſtēdūt ſigna mortal̄ con

cupiſcentie.O quot illiciti tactꝰ
accidūt:in quibꝰ ēt vxorati ſi in
tēdunt explere ⁊ finire libidinē
mortalr̄ peccāt:vt inqt. d. An-
to.O quot beſtialia:quot ſola-
cia inhoneſta:quot nephādiſſi-
ma ſcelera.Miror ſummope-
re ꝙ terra nō aperiat̄ ⁊ ſubmer
gat vos ⁊ lectū ⁊ linteamina:⁊
ceruicalia ⁊ cetera adiacentia.
O fediſſimi adulterij. O ſpur-
ciſſimi hoies.O fetiſſime beſtie
cur ſanctū mr̄imoniū tā temer̄
violatis:tā impudēter macula-
tis:laceratis: diſſipatis : Inter
vos iacet dyabolus i medio ve
ſtrū ſtat:remouet verecūdiā:ſug
gerit delectamēta cōcitat aias
veſtras ⁊ corpora ad ſpurcitiā.
O itolerabilis fetor qui ſpargit̄
in mane ꝑ domū: ꝑ vicinatuꝫ:
ꝑ plateas: ꝑ eccleſias. Sentiūt
angeli:ſentiunt ſancti viri vr̄m
fetorē:ſentiunt putredinē luxu-
riarū:adulterioꝝ.O nephādiſſi
mi adulteri:bene de vobis di-
xit Iere.c.xxiij.Cōtritū eſt cor
meū in medio mei: contremue
rūt oia oſſa mea. Factus ſuꝫ q̄
ſi vir ebriꝰ:⁊ q̄ſi hō madidus a
vino:a facie dn̄i ⁊ a facie verbo
rū ſanctoꝝ eiꝰ:q2 adulterijs re
pleta eſt terra: h̄ ille. Corrigite
igit̄ vos.Emēdate vos.Aufer-
te tantū fetoreꝫ a vobis. Si ſic
correxeritis vos chriſtus ieſus

ꝺilectiſſimus ſponſus animaꝝ
dabit hic gratiaʒ vobis ⁊ glori
am in futuro. Amen.
¶ Feria.v.ſcđe dominice. De
gula. Sermo.xxiii.

e Pulabatur quotti-
die ſplēdide. Luc.xvi
Multi ſunt in hac
iſelici miſeraqʒ vita
ꝗ neglecta ſancta abſtinentia.
ſolis ꝯmeſſationibus ⁊ ebrieta
tibus ſemetipſos immergunt:
quos Paulus apoſtoꝉꝰ lachri
mabiliter deflens in epiſtola
Phili.iii.ita aiebat. Multi.n.
ambulāt quo ſepe dicebam vo
bis: nunc autem ⁊ flens dico
inimicos crucis xp̄i: quoꝝ fi-
nis interitus: quoꝝ deus vēter
eſt: ⁊ gloria in confuſione ipſoꝝ
qui terrena ſapiūt. Tales vero
ſi oculos aperirent: intelligerēt
qꝫ penā: guloſis epulonibꝰ: ebri
oſiſqʒ preparatā: profecto ſan-
cte abſtinentie viam amplecte
rentur: ne ad tartareas penas
deſcenderent cum diuite epulo
ne: q epulabat̃ quottidie ſplēdi-
de: vt inquiunt verba hodierni
euāgelii. In quo tria documē-
ta habemus. ¶ Primū docu-
mentū eſt ꝙ illi qui in hoc mū
do voluptuoſe ⁊ ſplēdide viuūt
ſepeliuntur in inferno: ⁊ illi qui
ſunt abſtinētes ⁊ pauperes: por
tantur ab angelis in vitam bea
tam. Hoc tangitur prima pte
euāgelii ibi. Homo quidā erat
diues ⁊c̄. ¶ Scđm documen-
tū eſt ꝙ illi qui ſempiternaliter
ſunt dānati nullo modo obtine
re pn̄t guttam aque.i.minimaʒ
ſubleuationeʒ a pena infernali.
Hoc pʒ ſcđa par.ibi. Pr̃ abra
am.⁊c̄. ¶ Tertiū documentum
eſt ꝙ pena dānatoꝝ auget̃ ex
dānatione eorum quos in vita
preſenti ſcandalizauerūt. Hoc
pʒ.iii.par. euangelii ibi. Rogo
te. Mitte eum in domum pa-
tris mei ⁊c̄. Iō quilibet dʒ ca-
uere a proximi ſcandalizatione
⁊ a peccato gule: ꝑꝑ qđ diues
epulo in inferno ſepultus eſt.
De quo gule peccato tria hoc
mane videbimus.
¶ Primo. diffinitionem.
¶ Scđo. malignationem.
¶ Tertio. ſpecificationem.
¶ Primo ꝯſiderare debemuſ
gule diffinitionem. ſ. Doc. ſcđa
ſcđe.q.cxlviii.ar.i. Et in qōnibꝰ
de malo.q.xiiii.ar.i. Gulaʒ ſic
diffinit. Gula eſt iordinatꝰ ap-
petitus cibi ⁊ potus. Pro cuiꝰ
diffinitionis manifeſtationē ſu
per illo verbo appetitus. Nō.
ſʒ ꝙ trahitur ab Ari.ii.⁊.iii. de
anima appetitus eſt triplex.
Appetitus naturalis.
Appetitus ſenſitiuus.
Appetitus intellectiuus.

¶ Primꝰ appetitꝰ dr̃ nālis ſʒ
ꝙ vis appetitiua: ⁊ vis retētiua
⁊ digeſtiua ⁊ expulſiua deſuiūt
nutritiue: q̄ ē potētia aie vegeta
bilis. Et tal' appetitꝰ nālis ē eſu
ries: q̄ ſʒ Ari.ii.de aia ordinat̃
ad cibū ⁊ potū. Naʒ eſuries vt
ibi dr̃ ē appetitꝰ cibi. ⁊ ſiti ē ap-
petitꝰ potꝰ. Et ſʒ.ſ. Doc. ibi. Fa
mes ē appetitꝰ calidi ⁊ ſicci. Si
tis vero ē appetitꝰ hūidi ⁊ frigi
di. Et iſte appetitꝰ eſuriei nō ſe
quit̃ aliquā apphēſionē. qꝛ ap-
phēſio ē i pte ſenſitiua. vt ait. d.
Albertꝰ i.ii.ſen̄. Vñ magna eſu
ries vl' exceſſus eſuriei n̄ ē pcm̄
ſʒ magis pctm̄ diminuit vl' to-
talr excuſat. vñ Gre.d.v.c. Ad
eiꝰ i fi. dic̄. Sepe ſine culpa agit̃
qđ venit ex culpa. vñ ſine culpa
cū eſurimꝰ comedimꝰ. qđ tñ ex
culpa pmi parētis factū ē vt eſu
riamꝰ. h ille. Et iſte ē pmꝰ appe
titꝰ. ¶ Scđs appetitꝰ dr̃ ſenſiti
uus ⁊ ꝯn̄s apphēſionē reꝝ ſen
ſibiliū. Et i hoc ſunt aie paſſio-
nes: qbꝰ vt dr̃ ab Ari.ii.ethy. n̄
laudamur neqʒ vituperamur.
¶ Tertiꝰ appetitꝰ ē itellectiuus
i hoie q hʒ regulare appetitū ſen
ſitiuū circa paſſiōes ſenſitiuas;
ne imoderate ferat̃ ad illas. Cū
ḡ itellectiuꝰ appetitꝰ in rebꝰ co
meſtibilibꝰ ⁊ potabilibꝰ pmit-
tit ſine freno duci: appetitū ſen
ſitiuū ſm ipetū ⁊ paſſioneʒ ad
cōcupiſcētias ⁊ delectatiōes ip
ſius cibi ⁊ potꝰ ⁊ nō ad ſuſtēta
tionē vel neceſſitatē: tūc appeti
tus ſenſitiuꝰ ē iordinatꝰ q ponit̃
i diffōne. Et iſtud ē vitiū gule:
vñ excedēs i q̄ntitate cibi vl' po
tꝰ nō ꝑꝑ ꝯcupiſcētiā cibi ⁊ potꝰ
ſʒ ꝑꝑ errorē exiſtimās eo idigē
nō ptinet ad vitiuʒ gule. Et. d.
Alber. i.ii.ſen. gulā ſic diffinit.
Gula ē iordinatꝰ appetitꝰ edē
di ⁊ bibendi. Idē Hugo de.ſ.vi
ctore i lib.ii. de ſacramētis. Et
Gre. dic̄. Gula eſt inordinatꝰ
amor edēdi ſiue ſumēdi cibuʒ.
Hac ſingulari diffōne pmiſſa.
venit diſputādū. Vtrū ipſa gu
la ſit pctm̄ mortale. Huic diffi-
cultati rn̄det. ſ. Tho. ſcđa ſcđe
q.cxlviii.ar.ii. Et i qōnibus de
malo.q.xiiii.ar.ii. Et. d. Albertꝰ
magnꝰ in.ii.ſen.di. Vitiū gule
ē pctm̄ mortale. vt ſi i hoc pona
tur vltimꝰ finis. ſ. ꝙ aius ſit pa
tꝰ agere ꝯ legē. aliter ē veniale.
Qđ triplici rōne declaratur.
¶ Prio rōne tranſgreſſionis.
¶ Scđo rōne ſpoliationis.
¶ Tertio ratione dānationis.
¶ Prio rōne trāſgreſſiōis ſic.
Qē illđ quo aliqs trāſgredit̃ ali
qđ pceptoꝝ dei: ē pcm̄ mortale
ſʒ p gulā aliqs trāſgredit̃ pce-
ptū ſm decalogi. Dic̄. n. ſ. doc.
ſcđa ſcđe.q.cxlviii.ar.ii.ad pri-
mū ꝙ vitiū gule hʒ vt ſit pctm̄

moꝛtale.iquātū auertit a fine vl
timo.⁊ ſꝫ h̄ ꝑ q̄zdā reductionē
opponiť p̄cepto de ſanctificatio
ne ſabbati i quo p̄cipiť qes i fi-
ne vltio a quo alienať ⁊ diſtra-
hiť hō ꝑ exceſſum ⁊ vitiū gule.
ḡ gula eſt pctm̄ moꝛtale.¶ Se
cūdo idē ꝓbať rōne ſpoliatiōis
ſic. Q̄ ē qḋ ſpoliat ſḃm ſuū oi
virtute: ē pctm̄ moꝛtale.ex pctō
n.moꝛtali aia remāet vilis:odio
ſa.nuda.priuata ſua dignitate.
nobilitate ⁊ grā.magis q̄z ſi hō
ſpoliareť ſua veſte:vel ſi p̄uareť
ſanitate aut pulchꝛitudie coꝛꝑa
li:ſꝫ gula ſpoliat ſuū ſḃm.i.aiaꝫ
oi virtute ⁊ decoꝛe. Nā Gre.
dicit.xxx.moꝛaliū.Dñante gule
vitio oē qḋ hoies foꝛtiť egerūt
ꝑdūt:⁊ dū vēter nō reſtrigiť ſi-
mul cūcte virtutes obꝛuunť.h̄ il
le.ergo gula eſt pctm̄ moꝛtale.
¶Tertio ꝓbať rōne dānatio-
nis ſic. Guloſi tādeꝫ dānanť.
ḡ gula ē pctm̄ moꝛtale . vnde.ſ.
Judas i ſua canonica ait. Ve
his q ſunt in epulis ſuis: male
ꝯuinātes ſine timoꝛe ſemetiꝑ-
ſos paſcētes:nubeſ ſine aqua q̄
a vētis circūferunť:arboꝛes au
tūnales īfructuoſe his moꝛtue
eradicate: fluct⁹ feri maris:de-
ſpumātes ſuas cōfuſiones: ſy-
dera errātia:qbus ꝓcella tene-
braꝝ ſuata eſt in eternū. h̄ ille.
Et Luc.xvi.Diues epulo i īfer
no ſepultus eſt.ergo gula ē ꝑec
catum moꝛtale.

Secundo p̄ricipaliter
ꝯſiderare debem⁹ gu
le malignationē.Tri-
plex nāqꝫ eſt gule malignitas.
¶Prima vocatur coꝛpoꝛis coꝛ
ruptio.
¶Scḋa virtutū ablatio.
¶Tertia beſtialť trāſfoꝛmatio:
¶Prima malignitas gule di
ciť coꝛꝑis coꝛruptio : vl'is ſnia
toti⁹ ſchole medicoꝝ eſt ꝙ ſani
tas coꝛꝑis reſultat ex adequati
one humoꝛū.Quādiu.n.humo
res ſunt ꝯtēperati ⁊ adeq̄ti coꝛ
pus hūanū ē ſanū.Sꝫ cū hūidi
tas vel caliditas aut frigiditas:
vł ſiccitas ſupereſcit:ita ꝙ vn⁹
iſtoꝝ humoꝝ ſupat aliū:tūc ſeq
tur īfirmitas.Superceſſus aūt
vł iadeq̄tio iſtoꝝ humoꝝ marie
gnātur a gula. Vñ Chꝛiſo.ſapi
entiſſim⁹ ait.Exceſſus ciboꝝ cō
ſumit ⁊ ꝯputreſcē fač coꝛp⁹ hūa
nū ⁊ macerat egritudie diutur
na:tūc illō moꝛte crudeli cōſu-
mit.de ꝯſe.di.v.Nihil ſic iocū
dū.Et Jero.ō ꝯſe.di.v. Ne ta
les. Hypocras i amphoꝛiſmis
opimis:docet craſſa ⁊ obeſa:q̄
creſcēdi mēſurā ipleuerit niſi ci
to ablatiōe ſanguinis minuant
in paliſim ⁊ i peſſima mēbꝛoꝝ
genera erūpere.Et idcirco ne-
ceſſariaꝫ eſſe dēptionē: hec ille.

Et ibidē Galienus vir doctiſ
ſimus Hypocratis interpꝛes:
athletas:quoꝝ vita ⁊ ars ſagi-
na eſt:dicit in exhoꝛtatiōe me-
dicine:nec viuere poſſe diu:nec
ſanos eē. Et de quodam poda
groſo narrat Jeroñ.ꝙ ꝓſcrip-
tus ⁊ depauꝑatus:cū nō poſſet
vacare gule: ſanus effectus eſt.
Legitur etiā de quodā abbate
eūte ad balnea ꝑꝑ ſtomachi re
pletionē:ꝙ captus in via ⁊ du-
ctus in caſtrū a pꝛeſidente : qui
intelligebat ſuā infirmitatē: po
ſit⁹ eſt in camera vbi nihil erat
niſi fabe.Compulſus abbas fa
me de illis comedebat ⁊ ſanat⁹
eſt.Jō ſeñ.pulchꝛe dicebat:vo-
luptates nō tm̄ voluptuoſos:ſꝫ
etiā impotētes ⁊ cōtractos red
dūt ⁊ lepꝛoſos ⁊ diuerſis alijs
infirmitatibus affligūt.hec ille.
Vñ enim tot doloꝛes capitis:
tot doloꝛes ſtomachi ⁊ renuꝫ:
vñ paraliſis: vnde hydropiſis:
vnde ſcabies: vñ lepꝛe vñ oculi
lippi:vnde fetoꝛ oꝛis : vñ doloꝛ
dentiū:abūdantia catarri ⁊ hu
iuſmodi. Certe maioꝛi ex parte
a gula ꝓcedunt. Et ideo ſacra
ſcriptura.Eccle.xxxvij. In mul
tis eſcis erit infirmitas. Pro-
pter nimiū.n.cibum ⁊ potuꝫ ſi-
ne neceſſitate ſumptuꝫ: natura
aggrauatur:in capite:in mani-
bus:⁊ in reliqs partib⁹ coꝛpoꝛis
Stomachus nāqꝫ diſtenditur
⁊ iſlatur inde rugitus ⁊ toꝛſio-
nes generantur:mali humoꝛes
augmētantur nauſea ⁊ vomit⁹
pꝛouocātur:caloꝛ naturalis ex-
tinguitur ⁊ ſuffocať:ſpaſmus ⁊
ꝯtractatio neruoꝝ cauſať:apo-
ſtemata ⁊ varie debilitationes
inducuntur.Seniū acceleratur
grauiſſimus ſomnus acqritur:
ois quies coꝛpoꝛis ꝑdiť : moꝛs
deniqꝫ iuadit:⁊ coꝛpus oi par-
te coꝛrūpitur ac cōſumitur. Jō
Eccle.xxxvii. Propter crapulā
multi perierunt. Et illud tantū
pꝛouerbiū. Plures crapula q̄z
gladio perierunt. E cōuerſo eſt
de ꝑcitate:vt notat Chꝛiſo. de
ꝯſe.di.v. Nihil.n. ſic iocunduꝫ
eſt:ſicut cib⁹ bene digeſtus aut
decoctus:nihil ſaluteꝫ:nihil ſic
ſenſuuꝫ acumen operatur nihil
ſic egritudinem fugat ſicut mo
derata refectio.Sufficiētia ꝗp-
pe cum nutrimēto ⁊ ſoſpitateꝫ
ſimul pꝛocreat:⁊ voluptatē.hec
ille.Ecce miſer guloſe: quomō
nō diligis pꝛopriā ſanitatem ⁊
cōſeruationem:ſꝫ es ꝓpꝛij coꝛ-
poꝛis occiſoꝛ:duꝫ tāta gule ma
lignitate illud coꝛrumpis ⁊ occi
dis.¶Secūda malignitas gu-
le dr̄ virtutū ablatio. Peſſimū
gule vitiū aufert oēs virtutes:
omnia oꝛnamenta ſpūalia:om
nia merita. Pꝛo cui⁹ veritatis

ſundamento recitabo figuram iiij. R. xxv. vbi dicit. Nabuzardam princeps coquoꝝ muros ierl̃m deſtruxit princeps coquorũ eſt venter: cuiꝰ ſeruitio ⁊ exercitio muri virtutuꝫ deſtruũtur: vt notatur in decretis. di. xliiij. c. i. Vbi dr̃. Hinc nabuzardaꝫ princeps coquoꝝ muros ierl̃m deſtruxiſſe legitur: qꝛ vẽter cui multitudo coquoꝝ deſeruit edificia virtutuꝫ ad ſolum redigit: hec ibi. Nam gulla priuat fide: que eſt fundamẽtuꝫ oium meritoꝝ. Hãc veritatẽ habemus in epiſtola. i. Cor. xi. Et Exo. c. xxxij. vbi dicit. Sedit populus mãducare ⁊ bibere ⁊ ſurrexerũt ludere. i. feſtinare in venerationẽ vituli aurei declinãtes ad ydolatriã. Et iõ. Eccle. xix. Vinũ ⁊ mulieres apoſtatare faciunt: videamus ꝓ pratice: quõ guloſus efficitur apoſtata a fide: ⁊ ydolatra. Facit. n. ſibi deũ ventrẽ proprium. Pꝫ hec veritas. Phil. iij. Quoꝝ deus vẽter eſt. Propterea dicit. d. Albertus magnꝰ in ij. ſen. Gula eſt filia ydolatrie: guloſus colit vẽtrẽ ſicut deũ: hec ille. Inuenit. n. locuꝫ vbi ſacrificet: inuenit moduꝫ: inuenit [illegible]a que ꝯcurrũt in ſacrificijs ⁊ cerimonijs diuini cultus. Primo igitur inuenit ⁊ eligit templũ [illegible] eſt taberna vbi guloſus aſſidue ꝯuerſatur. In cuius figura habetur. ſcđi. Macha. vi. Templum luxurie ⁊ cõmeſſationibꝰ erat plenũ ⁊ ſcortantiũ cum meretricibus. Scđo guloſus eligit altare. i. menſam affluẽtẽ diuerſis dapibus ⁊ potibus. De his dicitur in ps̃. lxviij. Fiat menſa eoꝝ corã ipſis in laqueũ. in retri. ⁊ in ſcandaluꝫ. Tertio eligit ſabbatũ. ſ. requiẽ. i. dormitionẽ. Vaporibus. n. aſcendẽtibus ex multis cibis: neceſſe eſt vt dormiatur. Cõiter guloſi ſunt pigri ⁊ ſomnolenti: vt dicit dñs Albertꝰ in. ij. ſen. ⁊ ſic tardi. Quarto eligit miniſtros. ſ. ſacerdotẽ: dyaconẽ ⁊ ſubdiaconẽ ⁊ hmõi: iſti ſunt miniſtri diuerſi: coquẽtes: ꝑparãtes miniſtrãtes. Mõs celarius piſcator ⁊ piſtor: ⁊ ſimiles ſunt ẽt miniſtri guloſi. Quinto eligit incẽſum. ſ. varios ſapores: odoriferos bñ ꝯditos: ⁊ ſacrificat gule ſue offerẽs. Hinc dicitur ꝯtra tales Iſa. i. Incenſuꝫ abhominatio eſt mihi. Sexto eligit cantores: iſti ſunt cantionantes laſciuia: ⁊ faciẽtes turpes ⁊ effeminatos geſtus: vbi repꝛ̃ſentant mille ſpurcitie. Cõtra hos Iſa. v. Ve qui ꝯſurgitis mane ad ebrietatẽ ſectãdaꝫ ⁊ potandũ vſqꝫ ad veſperaꝫ vt vino eſtuetis. Cythara ⁊ lira ⁊ tympanũ ⁊ tybia ⁊ vinũ in cõ-

uiuijs veſtris: ⁊ opꝰ domini nõ reſpicitis: h̃ ille. Septio eligit lectores. ſ. hyſtriões ⁊ buffonos ⁊ cõpagnonos. Et ſic guloſi amũtũt diuitias ⁊ fiũt paupes. Prouerbi. xxi. Qui diligit epulas in egeſtate erit. Et q amat vinum ⁊ pinguia nõ ditabit. h̃ ille. Pꝫ exemplũ Luce. xv. de filio ꝓdigo. Octauo in hoc ſacrificio fũdit lachrymas ꝓpter vinũ. emittit ſuſpiria. ſ. rugitꝰ. orões ſunt locutiões de cibis qui ſunt meliores: ⁊ đ vino meliori. Iſti certe priuant fide: qꝛ deũ aliũ devẽtre faciũt: cui die ac nocte ſeruiunt. Unde Apo. Ro. xvij. Qui nõ dño ſed ſuo ventri ſeruiunt. Dicũt eni Iſa. xxij. Comedamꝰ ⁊ bibamꝰ: cras eniꝫ moriemur. hec ille. Gula quoqꝫ ſpẽ aufert Nã vinũ ſequit ad alteꝝ. Amiſſa nãqꝫ fide de đo exterminat etiã ſpes. Guloſus cõiter non ſperat vitã beatã: nõ cõfidit de imortalitate qꝛ ſpẽ ſuã in hac vita poſuit. Guloſi ꝑfecto ſunt vere epicuri: ponentes ſpẽ beatitudinis in cibo ⁊ potu. De quibꝰ Sap. ii. Vino precioſo ⁊ vnguentis impleamꝰ nos. Et ſequit: quoniam hec eſt pars noſtra: ⁊ hec eſt ſors. Gula charitatẽ proximi aufert. Mõ enim ipſe guloſus ſit plenꝰ ⁊ ſaturatꝰ: de aliis nõ curat. Expẽdit in taberna: vxor cũ filijs ⁊ tota familia domi neceſſitate affligũtur. Non curat de pauperibꝰ: ſit guloſus crudelior ⁊ durior canibꝰ vñ dicitur. ꝑme Io. iii. Qui habuerit ſubſtãtiã huiꝰ mundi: ⁊ viderit fratrẽ ſuuꝫ neceſſe habere ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: q̃modo charitas dei eſt i illo. Ex gula quoqꝫ ſequit ablatio prudentie que eſt digniſſima virtꝰ. Repletio enim ciborũ ⁊ potus impedit claram cognitionem ⁊ diſcretionẽ. de eligẽdis: de iudicãdis: de agendis in qbus maxime ꝯſiſtit prudẽtia. vñ Phs vi. Ethi. dicit. Prudẽtia eſt recta rõ reruꝫ a nobis agibilium. Tollit hec virtus p gulã. Naꝫ Ari. vii. Ethi. dic̃. Sub paſſiõe violẽtie hõ patit iudicii detrimẽtũ. Itẽ Ari. vii. Ethi. Ebrietas facit hoicꝫ ignorantẽ: ⁊ ſc: ⁊ agẽda. Et ꝓpter hanc prudẽtie ablationẽ ex ipſa ſaturitate cauſataꝫ. Dicit Ari. viii. Ethi. Ebrio debent duplices increpatiões. Tullius etiam in li. de ſenectute loquẽs de voluptatibꝰ que maxime in hmõi cõmeſtionibꝰ inueniunt digne ait. Impedit cõſiliũ voluptas: rõni inimica: ac mẽtis ꝑſtringit oculos: hec ille. Et ibidẽ iteꝝ dicit. Accipite optimi adoleſcentes veterẽ orõnẽ Archite Tarẽtini magni in pri

prudẽ

mis ⁊ ꝑclari viri que mihi tra-
dita eſt cū eſſem adoleſcēs Ta
rēti cū. Q. Maximo nullā capi
taliorē peſtē q̄ȝ voluptatē corpis
hoibus dicebat a nām datam.
Hic patrie ꝓditiões:hinc rerū
publicaꝝ euerſiões:hinc cū ho
ſtibꝰ clādeſtina colloquia naſci.
Cūq̧ hoi ſiue nā:ſiue deꝰ quis
nil mēte ꝑſtabiliꝰ dediſſet:huic
diuino muneri ac dono nil taȝ eē
inimicū q̄ȝ voluptatem. Qđ vt
magꝭ itelligi poſſȝ:fingebat aio:
tāta icitatū aliq̄ corpis volupta
te:q̄ȝta ꝑcipi poſſet maxia. Ne
mini cēſebat fore dubiū:qn tan
diu ita gaudēt:nil agitare mēte:
nil rōne:nil cogitatiōe ꝯſeq poſ
ſet:hec ille. Pȝ h̄ malignitas i
cōuiuio ⁊ guloſitate Herodis.
Mar.vi.ꝓ ſaltatiōe puelle:me
diū regnū donare ꝓmiſit:vbi i
probā iuratiōeȝ fec̄:vbi deniq̧
caput ſctiſſimi Joānis baptiſte
oblatū eſt. Abſalon etiā ꝓpriū
frēm Amō:in cōuiuio hora gu
le occidi fecit:vt patȝ.ij.Re.xiij.
Holofernes in ꝯuiuio:perdita
prudentia capiť amore puelle ⁊
nocte occidiť. Judith.xij.⁊.xiij.
Hac prudētia ſublata mille in
cōueniētia ſequunť: blaſſemie:
ſtulte ꝓmiſſiones:graꝝ iniuſta-
rū ꝯceſſiōes:irriſiões:ꝯtumelie:
detractiōes:homicidia:⁊ hmōi
Et h̄ ꝑꝑ defectū rōnis obnubi
late a multitudine cibi ⁊ potus
exuperationibꝰ ⁊ fumoſitatibꝰ.
vnde ait Tuliꝰ. Mēte recta vti
nō pn̄t cibo ⁊ potu repleti Job
xxviij. Nō inueniť ſapientia in
terra ſuauiter viuētiū.i.guloſoꝝ
Gula inſuꝑ intēperātiā aufert
cuiꝰ tēperātie principalior filia
⁊ magis decora ē caſtitas:que
ꝑꝑ gulaȝ maxie remoueť ⁊ ꝑit.
vñ Jero.⁊ habeť.d.xliiij.c.i. vbi
dr̄ ſic. Vētris nāq̧ igluuieſ ad
luxuriā facile ꝓuocat:⁊ oē opus
bonū diſſoluit.vñ venter ⁊ geni
talia ſibimetipſis vicina ſunt:vt
ex vicinitate mēbroꝝ ꝯfedera-
tio itelligať vitioꝝ.h̄ ille. Et ite-
rū Jero.d.xxxv. Venter mero
eſtuans:facile deſpumat in libi
dinē.hec ille. Et iteꝝ alibi. Sa
turitati ſemꝑ iuncta eſt laſciuia.
Et iteꝝ Jero.ad marcellā.qđ ⁊
habeť a dño Alberto in.ij.ſen.
Nō ethnei mōtes nō vulcanei
ignes ita eſtuāt:ſicut iuueniles
medulle:vino ⁊ dapibꝰ inflam-
mate.h̄ ille. Aufert ergo caſtita-
tē:adeo vt guloſi nil turpitudi-
nis:nil obſcēi:nil ſpurcitie ⁊ car
nalitatis ꝑpetrandū relinquāt.
Ecōtra. Terentius. Sine cere-
re ⁊ baccho friget venꝰ.et ne ꝓli
xior ſim.maledicta gula aufert
ſeptē dona ſpūſancti.figura hu
ius veritati habeť. Job p̄mo.c.
quādo ſeptem filijs Job conui

uantibus in domo primogeni
ti domus ꝑcuſſa vēto ruit. Ap
plicatur hec ruina ſeptem do-
norum ſpūſſancti ad guloſum.
vnde gula ex cōſequenti replet
oibus malis. Audi Auguſtinū
Ebrietas ſiue ſacietas aufert
memoriā:diſſipat ſenſus: ꝯfun
dit intellectū:libidinē concitat
ſeruitutē cauſat.linguā iuoluit:
ſanguinē inficit ⁊ corrūpit: mē
bra debilitat.minuit vitā:⁊ oēȝ
ſalutē vtriuſq̧ hominis exter-
minat. hec ille. Et tuliꝰ de ſene
ctute nulla peſtis capitalior q̄ȝ
voluptas corporis. Hic pťie
ꝓditiones. hinc rerum publi-
carū euerſiones.nullum ſcelus
nullū deniq̧ facinus eſt:ad qđ
ſuſcipiēdū: nō libido voluptatiſ
ipellat.h̄ ille. Qđ vt clarius pa
teat:accipe exēplum in vitis pa
trū:de illo cui ab angelo dictū
eſt:ꝙ ipſe ex ſua mala volupta
te ꝯmitteret vnū đ tribus:aut
homicidium:aut adulteriū.aut
ebrietatē. Et ſic data ē ei optio
⁊ credēs ebrietatē minꝰ pctm̄:
eā elegit. Quo fctō cū eēt i vno
caſtro vel villa:itrauit lupanar
⁊ ibi fornicationē cōmiſit. Nā
vt ait Claudianꝰ. Venus tunc
ſeuius ardet. Et cū qdā veni-
ens ipſum irrideret.qꝛ mona-
chus eſſet ipſuȝ occidit.hec ibi.
¶ Tertia malignitas gule diciť
beſtialis trāſformatio. Ait eniȝ
phs.i.metha. Hominū genꝰ ar
te ⁊ rōne viuit. Et ex hoc argui
tur. Illđ vitiū qđ facit hominē
a rōne magis diſcedere:eo ma
gis ad beſtiarū ꝯditioneȝ facit
accedere ⁊ aſſimilare: qꝛ beſtie
ſine rōne viuūt ⁊ operanť. Cuȝ
ergo ita ſit ꝙ guloſuſ i ſuo exer
citio ⁊ vſu videať oēm vigoreȝ
rōnis amittere: ergo maxime
ad beſtialē ꝯditionē facit homi
nē gula trāſferre:beſtie ſunt ſi-
ne ſolicitudine:ita guloſuſ. Nā
Ari.viii.politicoꝝ dicit ꝙ ebrie
tas ⁊ ſomnꝰ ſolicitudinē ceſſare
faciūt. Itē beſtie cū impetu ſine
circūſpectione ingurgitant: ita
guloſuſ ſine cruce ⁊ bn̄dictione
nec ante nec poſt. Contra dicit.
Jero.ad Euſtochiū. Nec cibꝰ
ante ſumatur:niſi oratione pre
miſſa:nec recedať a menſa:niſi
referanť deo gratie. Nā Ariſt.
in ſexto polyticorum ait. Ebrie
tas impetuoſum facit. Item be
ſtie non attendunt: nec ad dieȝ
nec ad modū nec ad neceſſitatē
ſed ad appetitum:ſic guloſi. Cō
tra q̊s Seneca dicebat. Quoſ-
daȝ ventri obedientes loco ani
malium numeremus:non ho-
minum. Item beſtie propter ci
bum maxime rugiunt adinuicē
turbantur:rixantur ⁊ mordent.
Sic guloſus ꝑꝑ modicuȝ ſalis

aliquando:vel propter modicū
tēpoꝛis: in quo pꝛeparatio dila
ta fuerit ita clamat: vt ponat to
tā familiā in turbatione:furēs
ꝯiugē verberat ꝛ familiā. Jndi
gnat:nō loqtur per diē. De hiſ
recte pōt dici illud Macrobij
lib. de ſaturnalibus. Quiſquis
hijs voluptatibus occupatus
fuerit:i pecudū ferarūqꝫ nume
ro habet.ħ ille. Jtē beſtie mari
me per cibū domeſticant: ſic ip
ſe guloſus hō.pꝛo vno bolo tra
hit:voluit:ꝛ domeſticat. Cōclu
dēs ergo dico.ꝓpter has ꝯdi-
tiones hō guloſus maxime aſſi
milat beſtijs:ꝛ in numero poꝛ-
coꝝ: equoꝝ:canum:cattoꝝ:vr-
ſoꝝ:coꝛuoꝝ:lupoꝝ:habēdus ē.
Audi ſniam Tulij in lib. pado
xoꝝ. Cū tibi de⁹ vel mater om
niū nā dederit animū:quo nihil
ꝓſtantius:nihil diuinius ſic te
ꝓijcies ipſe. atqꝫ ꝓſternes: vt
nihil iter te:ꝛ pecudē eſſe puteſ.
Voluptas:quo maioꝛ ē:eo ma
gis aium a ſede ſua ꝛ ſtatu di-
mouet.ħ ille. Hec eſt maxima
malignitas vt homo nobiliſſi-
mus ꝑꝑ gulā efficiatur beſtia vi
liſſima. Jō Ari.i. Ethico.ait ꝙ
ſunt multi beſtiales qui vitā pe
cudū eligū. Et in.vij. Ethi.dicit
ꝙ in tēperātia eſt vitium igno-
minioſiſſimū. Nōne ꝑꝑ gulā
Adā cū in honoꝛe eſſet ꝯpara-
tus eſt iumētis inſipientibus ꝛ
ſimilis factus eſt illis:vt inquit
Pſalmiſta.ꝑs.xlviij. Et ſic pꝫ
ſcđa pars pꝛincipalis.

T Ertio pꝛincipalr cōſi
derare debemus gule
ſpecificationē. Duode
cim.n.ſunt modi in quibus gu-
la eſt peccatū moꝛtale quoſ par
ticulariter declarabo:vt de hoc
vicio plenius confiteri poſitis.
¶ Primus igitur modus:ſiue
pꝛima regula dicit nocitiua. ſꝫ
ſ. Doc.in qōnib⁹ đ malo.q.xiij.
ar.ij. Ad quartū. Cū quis mul-
tū comedit ꝛ bibit vel aliqd no
ciuū ſumit:ita ꝙ putat ꝓbabili
ter vel credit vt illud debeat no
tabiliter noceř coꝛpoꝛi tñ come
dit rōne appetitus gule peccat
moꝛtaliter. Sed ħ nota ꝙ cib⁹
modicus erit minus vni ꝛ ma
gis alteri. vñ Ari.in Ethi. dicit
ꝙ quidā comedebat vnū bouē
nec grauabat ſtomachus eius.
Et iſte vocabat Milo ꝛ foꝛtiſſi
mus erat. Alius aūt qꝛ debilis
erat etiā de paucis bucellis gra
uabat. Jō diuerſum iudicium
eſt in hmōi. ¶ Scđa regula dr
inductiua ſm.d. Anto. Cū qs
multū comedit vel bibit: credeſ
vel dubitans multū: qꝛ expert⁹
eſt ꝙ illud comedere vel bibe-
re ſit inductiuum ad luxuriam
extra matrimoniū tamē cū illo

periculo comedit vel bibit: pec
cat moꝛtalr. Tertio dicitur gu-
la pollutiua ſꝫ.d. Anto. Cū qs
comedit calida vel bibit hac in
tētione vt polluat in nocte i ſō-
nis:lꝫ vellet etiā pollui ꝑꝑ ſani
tatē ē peccatū moꝛtale. Et hec
exponit in ſcurilitate q̄ eſt filia
gule. Quarta dicit fractiua. Cū
qs frāgit ieiunia eccleſie:vel vo
ti:vel pnie ſacramētal.qñ tenet
ieiunare: ħ dico ꝑꝑ etatē i ieiu
nijs eccleſie vel anticipat nota
bilr hoꝛā ſine cā rōnabili i oib⁹
peccat moꝛtalr. ¶ Quita gula
dr inebꝛiatiua ſm.d. Alber. in
ij.ſen.ꝛ.ſ. Doc.in qōnib⁹ đ ma
lo.q.ij.ar.viij.ꝛ in ſcđa ſcđe. Cū
qs dubitās ꝓbabilr ꝛ ſciēs ꝑ-
ſonā vni ſufficiētē ad inebꝛiādū
bibit:inebꝛiat de facto ē moꝛta
le pctm̄:qꝛ vt ait.ſ. Doc.tūc hō
volēs ꝛ ſciēs ꝓuat ſe vſu rōnis
quo ſm virtutē opat:ꝛ i vitiū
dclinat. Ait.n. Amb.li.de pňar
chis. vitandā dicim⁹ ebꝛietatē
ꝑ quā crimina caueř nō poſſi-
m⁹. Nā q̄ ſobꝛij cauem⁹ ꝑ ebꝛie
tudinē ignoꝛātes ꝯmittimus.ħ
ille. Vel cū qs aliū vult inebꝛia
re cā irriſiōis vel ſolatij:aut de
ceptiōis i ſpūalib⁹ vel tꝑalibus
vt cū ſale vl aliter:ſemꝑ ē pctm̄
moꝛtale:ꝛ i his q adiuuāt ꝯſu-
lūt ꝛ ꝯſentiūt ſm.d. Ant. ¶ Se
xta dr gula itētionatiua. Cū qs
comedit vt foꝛtius poſſit pecca
re:vt fortius rixari foꝛtius foꝛni
cari:foꝛti⁹ debellare in bello in
iuſto meli⁹ cātiones cātare ma
la intētione.ſemꝑ eſt moꝛtale:
qꝛ cuius finis malus eſt:ipſum
quoqꝫ malū ē.inqt Ari. ¶ Se
ptima dr gula iniuriatiua. Cū
qs ꝑꝑ cibos ꝛ potus blaſphe-
mat:ꝯtumeliat exceſſiue:male-
dicit matri:que nō ꝑparauit:vl
nō laute ꝛ hmōi:peccat moꝛta-
liter ſm.d. Anto. ¶ Octaua dr
gula dimiſſiua. Cū qs vt gule
ꝛ venter deſeruiat:omittit miſ-
ſam diebus feſtiuis: vel non ſi
nit famulos vel filias audiř miſ
ſam hāc de cā:cum tñ habiliter
poſſent. peccat moꝛtalr. ſm.d.
Anto. ¶ Nona dr euomitiua
ſm.d. Anto. Cū qs euomit ſtu
dioſe vt iteꝝ poſſit comedere ñ
bona aliq̄ itētione ſanitatis: ſꝫ
ſolū ex đlectatione peccat moꝛ
talr:vel cū qs comedit nimiū
ob delectationē gule intēdēs
poſtea euomē:peccat moꝛtalr.
¶ Decima dr igroſſatiua ſꝫ.d.
Ant. Cū qs ita hebetat ex cibo
ꝛ potu vt faſtidiat ſpūalia:ita vt
ꝓpter ħ dimittat ꝯſiderationē
ꝛ noticiā neceſſarioꝝ ad ſalutē
vt ꝯtritionē de moꝛtalib⁹ ꝛ ar
ticulos neceſſarios ꝛ hmōi:pec
cat moꝛtalr. ¶ Undecia vocat
gula offuſcatiua ſm.d. Ant. Cū

quis pp cibũ ꝛ potũ nõ poteſt
dare iudiciũ rectũ:vel ꝯſiliũ ali
cuius ipoꝛtantie ſm ꝙ requirit
ſuũ officiũ: vt iudex:vt aduoca-
tus:ꝑlatus ꝛ hmõi:peccat moꝛ
taliter dicit.n.dñs Albertus in
ij.ſen.ꝙ h ebetudo mẽtis ꝓce-
dit ex opilatione viaꝝ.qbus ſpi
ritus deferũt foꝛmas ad cellaꝫ
legiſticã:vbi viget opatio itelle
ctus.Et huius cã eſt moderat⁹
cib⁹ ꝛ pot⁹.¶Duodecima dici
tur irriſiua.h fundaẜ i multilo-
quio qđ eſt filia gule.Cũ qs in
ꝯuiuijs maxime:vł ẽt ex͛ verb
deriſoꝛijs:intẽdit nõbilr diſpli
cere alijs:vel lꝫ nõ itẽdat:tamẽ
credit ꝙ ſic deriſus debeat ſibi
reputare ad iiuriã nõbilem:aut
magnũ ſcãdalũ:ꝛ illa verba ſũt
ſufficiẽtia ad hoc vel dicit ver-
ba retrahẽtia aliqñ a bono ne-
ceſſario ad ſalutẽ:peccat moꝛta
liter.vñ apłs.ephe.v. Stultilo-
quiũ aut ſcurilitas q̃ ad rẽ non
ptinet:nec noiectur in vobis.ſic
decet ſctõs.Dimittẽdũ igiẜ ẽvi
tiũ gule a quo tot peccata ꝛ ma
la oꝛiũtur.vnde apłs. Ro. xiij.
Abijciam⁹ opa tenebꝛaꝝ ꝛ in-
duamur arma lucis ſic vt i die
honeſte ãbulemuẜ.Nõ icõmeſ
ſationib⁹ ꝛ ebꝛietatibus : nõ in
cubilib⁹ ꝛ ipudicitijs:nõ i ꝯtẽti
one ꝛ emulatiõe:ſꝫ iduimi dñꝫ
ieſuꝫ xp̃ꝫ:ꝛ carnis curã ne fece
ritis in deſiderijs. Preſtãte q
eſt bñdictus in ſecula. Amen.

¶ Feria ſexta ſcďe Dñice.De
piurio. Sermo.xxiiij.

m Alos male perdet.
Mat.xxi.Licet die-
bus ſupioꝛibus de
vitijs execrãdis a li
gua ꝓcedẽtibus ꝛ ſingulariter
de mendacio:blaſphemia atqꝫ
detractione ꝑdicauerim : vt tñ
clarius inoteſcat:quanta mala:
ab hoc exiguo velociqꝫ mẽbꝛo
ꝓcedant:ſtatui de alio peccato
ab ipſa lingua ꝓcedẽte velle ꝑ-
dicare.Labiẜ.n.lingua vt iquit
Vgo lib.ij.de aia .vt anguilla:
penetrat vt ſagitta.h ille. Et iđ
facilitate maxima aiam vulne-
rat:precipue execrãdo vitio piu
rij.Quo vitio cuncti q laboꝛãt
ab eterno ꝛ imoꝛtali deo i eter
nũ puniẽtur atqꝫ pdẽtur.Hoc
affirmãt euãgelica verba i pn-
cipio aſſumpta ꝛ hodie recitata
vbi tria documẽta habemus.
¶ Primũ documẽtũ:ꝙ auari
cie pctm̃ adeo graue ꝛ piculoſũ
ẽ:ꝙ pp ipſam nõnunqꝫ homi-
cidiũ cõmittiẜ. Hoc tãgiẜ i euã
gelio preſenti.ibi venite occida
mus.¶ Scđm documẽtuꝫ eſt.
ꝙ multotiẽs illi qui in hoc mũ
do deſpiciunẜ ſup alios exaltãẜ
Hoc tãgiẜ.ibi.Lapidẽ quẽ re-
pꝛobauerunt ꝛc. ¶ Tertium

documẽtũ eſt.ꝙ regnũ dei daẜ
facienti:fruct⁹ bonoꝝ opeꝝ.hoc
patet ibi.Auferetur a vobis re-
gnũ dei:ꝛ dabiẜ gẽti faciẽti fru
ctus eius:ꝛ maxime his qui p-
iurij peccatuꝫ fuerint deteſtati.
De quo tria hoc mane conſide
rabimus.

¶ Primo.diffinitionẽ.

¶ Scđo.malignationẽ.

¶ Tertio.ſpecificationẽ.

¶ Primo cõſiderare debem⁹
piurij diffinitionẽ.d . Albertus
magn⁹ in.ij.ſen.piuriũ ſic diffi-
nit. Periuriũ eſt dine veritatꝭ
inuocatio ſup mẽdaciũ. Magi
ſter aũt ſniarũ in.iij.d.xxxix.Et
Bonauẽtura ibidẽ.Et Ray.in
ſua ſũma.Et.ſ.doct.ꝑa ſe.q.xc-
viij.ar.i.ſic diffiniũt. Periuriũ
eſt mendacium iuramẽto affir-
matũ.Circa quã diffinitionem
duo conſideranda ſunt : que in
ipſa ponunẜ.¶ Primũ ibi.mẽ-
daciũ.Quod quidẽ ſm.ſ. Tho.
ſcđa ſcđe.q.ioi.ar.pꝛimo. Et in
decre.xxij.q.ij.c.Ille.eſt falſa vo
cis ſignificatio cũ intentione fal
lendi : de quo ſuperius habituꝫ
eſt in ſermone mendacio parte
pꝛima.¶ Scđm qđ ponitur in
diffinitione eſt:ibi. Iuramento
iurare aũt ſm.ſ.Tho.ſcđa ſcđe
q.lxxxix.ar.i.Et i.iii.ſen.d.xxxix.
ar.i.Eſt deum in teſtem vocare
ꝓpter defectũ locutionis ꝛ co-
gnitiõis humãe.Et.xxij.q.i. Cõ
ſiderandum. Et hoc iuramen-
tum eſt actus latrie.i.reuerẽtie
diuine.vñ Iero.ſuper Math.
Qui iurat:aut veneraẜ:aut dili
git eũ per queꝫ iurat. Ad huius
aũt iuramenti integritatẽ ꝛ pfe
ctionẽ tria requirunẜ ſm Iero.
ſup Iere.c.iiij.Et.xxii.q.i.Et iu
rabũt.Et.q.ii. Animaduerten-
dũ.Et.q.iiii. Innocens ꝛ extra
de iureiurã.c. Si xp̃s.Et ſm.ſ.
Tho.ſcđa ſcđe.q.lxxxix.ar.i. Et
Ray.ſ.veritas:iuſticia:ꝛ iudici
um.vñ Iere.iiii. Iurabis viuit
dñs:in veritate iudicio:ꝛ iuſti-
cia:veritas.n.ꝑmo ſemp dꝫ ad
eſſe vt ſciat quis firmiter veꝝ cẽ
qđ iurat.aliaſ ſi tm̃ credit nõ de
bet iurare de ſciẽtia:ſed de cre-
dulitate . Itẽ ꝛ ſcđo in iuramẽ
to debet eſſe iudiciuꝫ.i.diſcreta
deliberatio.ſ.vt nõ iuret etiã ve
rum niſi pꝛopter neceſſitatẽ vel
vtilitatẽ.xxii.q.i. Ita ergo. Et.ſ.
Tho.dicit ꝙ requiritur iudiciũ.
i.cum diſcretione ꝛ deliberatio
ne:ne periculo falſitatis iurãs
ſe exponat. Item ꝛ tertio in iu-
ramento debet eſſe iuſticia : vt
ſcilicet id quod iuratur licitum
ſit : ꝛ honeſtum : vt in dicto ca
pitulo . Ita ergo. Et ſi ad ſunt
ille tres conditiones erit licituꝫ
cuilibet iurare : ꝛ non erit per-
iurium : vt patet.ſecũda ſcđe.q.

ꝑima.i multis capl'is. His igiẗ
declarat'.firmiſſime tenẽduꝫ ẽ:
ꝙ cũ iuramẽto q̊cunq̃ꝫ ſiue pu-
blico:ſiue ꝑuato deeſt aliqua ꝑ
dictaꝝ ↄditionuꝫ:vel oẽs ſimul
ſ.cuꝫ deeſt ibi veritas:qꝛ fit ſuꝑ
mẽdacio:vel deeſt iuſticia:qꝛ fit
ſuꝑ re illicita ⁊ iniuſta:vel deeſt
iudiciũ.ſ.qꝛ fit ꝑcipitãter cũ du
bitatiõe ſemꝑ eſt ꝑiuriuꝫ mali-
gnũ ⁊ vitioſuꝫ. Et ſic pꝫ ꝑdicta
diffõ.ſ.ꝑiuriũ eſt mẽdaciuꝫ iura
mẽto firmatũ.vñ Augu.in libꝛ.
pſalmoꝝ ſuꝑ.ꝑſ.Dñi ẽ terra di
cit. Periuriũ eſt negter decipe
credẽteꝫ.Et Hgo de ſctõ victo
re hijs ↄcoꝛdãs ſic ꝑiuriũ diffi
nit: Periuriũ ẽ falſa vel idiſcre
ta iuratio ſiue iuramenti tranſ-
greſſio:h̃ ille. Auertendũ aũt ſꝫ
ſ.Tho.ſa ſe.Et Raymũ.ꝙ du
plex eſt ꝑiuriuꝫ ſicͭ ⁊ iuramẽtuꝫ
ſ.aſſertoꝛiũ ⁊ ꝓmiſſoꝛium:aſſer
toꝛiuꝫ eſt illud quo aliud aſſeriẗ
de ꝑſenti vel ꝑterito. Promiſ-
ſoꝛium võ reſpicit futuꝝ. Hac
ſufficiẽti diffinitiõe ꝑhabita.q̃ri
tur vtrũ ꝑiuriũ ſit vitiuꝫ tã gra
ue vt ſit pctm̃ moꝛtale. Ad hec
rñdet.ſ. Tho.in ſcđa ſcđe.q.xc-
viij.ar.iij.d. Periuriũ eſt pctm̃
moꝛtale qđ triplici rõne ꝓbaẗ.
¶ Primo rõne contrariatõis.
¶ Scđo ratione deſpectionis.
¶ Tertio rõne cõparationis.
¶ Primo ꝓbaẗ ꝑiuriuꝫ eẽ pec
catũ moꝛtale rõne ↄ̃riatiõis ſic:
O ẽ qđ ↄ̃riaẗ ꝑcepto diuino ẽ pec
catũ moꝛtale.ſꝫ ꝑiuriũ ↄ̃riaẗꝑce
pto diuino. Pꝫ. Precepto eni
de⁹.Leuiti.xij.d. Nõ ꝑiurabis
in noie meo. Et Exo.xx. Nõ aſ
ſumes nomẽ dei tui in vanum.
xxij.q.i. Hẽm⁹. Et.q.ij.c.Aiad-
uertendũ dẽ ſic. Dãnabiles ſũt
q mentiendo deierare vincunẗ
qꝛ nomẽ dei ſui in vanum aſſu
mũt:hec ibi. Ergo ꝑiuriũ ẽ pcm̃
moꝛtale. ¶ Scđo ideꝫ ꝓbaẗ rõ
ne deſpectiõis ſic.illud qđ de ſe
⁊ ſm ſe ↄſideratuꝫ iportat irre-
uerentiã:deſpectũ:⁊ cõtemptuꝫ
dei eſt pctm̃ moꝛtale ſꝫ ꝑiuriuꝫ
de ſui rõne iportat ↄtẽptũ irre
uerentiã ⁊ deſpectũ dei. Cũ eni
aliqs iuraẗ vt diẗ.ſ. Tho.vbi.ſ.
ar.ij.iuocat deum teſtẽ:⁊ ꝑ hoc
dat itelligẽ:vel ꝙ de⁹ nõ cogno
ſcat vitatẽ:vl ꝙ velit teſtificari
falſuꝫ:cũ ipſuꝫ deũ in teſtẽ iuo-
cet:vel ſua viſſima ſacra ⁊ cre-
aturaſ:que oia ſunt ad maximã
irreuerẽtia dei:ergo periuriuꝫ ẽ
pctm̃ moꝛtale. ¶ Tertio rõe cõ-
paratiõis ſic:illđ pctm̃ qđ ẽ gra
ui⁹ homicidio ẽ pctm̃ moꝛtale:
ſꝫ ꝑiuriũ ẽ graui⁹ homicidio:vt
ait.ſ.Doc.in q̊libet qꝛ homicidi
um eſt ꝑceptũ ſcđe tabule:⁊ ↄ̃ꝓ
ximũ:ꝑiuriũ võ ẽ ↄ̃ ꝑceptuꝫ pri
me table:⁊ directe ac imediate
offẽdit deũ. vñ diẗ Idẽ.ſ. Tho.

Periuriũ.n.ſꝫ locũ tenet poſt
ydolatriã:⁊ videẗ eẽ ꝑiurare no
mẽ dei abnegare. Idõ cõminaẗ
de⁹. Ezech.xvij. Propiea h̃ di-
cit dñs de⁹. Viuo ego:qm̃ iura
mẽtũ qđ ſpꝛeuit:⁊ fedus qđ ꝑ-
uaricat⁹ eſt:ponaꝫ in caput ei⁹:⁊
expãdã rete meũ ſuꝑ eũ:⁊ com
prehendeẗ in ſagena mea:⁊ ad-
ducã i babilonẽ:⁊ iudicabo euꝫ
ibi in ꝑuaricatõe q̃ deſpexit me.
⁊ oẽs ꝓfugi ei⁹:cũ vniuerſo ag-
mine ſuo:gladio cadẽt:h̃ ibi. Er
go ꝑiuriũ eſt pctm̃ moꝛtale.

S Ecundo ꝑncipaliter cõ
ſiderare debem⁹ ꝑiurij
malignationẽ. Triplex
enim eſt ꝑiurij malignitas.
¶ Pꝛia ẽ legis nãlis ꝑuertiua.
¶ Scđa eſt ꝑiurãtis punitiua.
¶ Tertia eſt ire dei inductiua.
¶ Dico igiẗ ꝙ pꝛima maligni-
tas ꝑiurij eſt legis naturalis ꝑ-
uertiua. Ait eni Phs in pꝛimo
Poly. Hõ naturaliter eſt aial
politicũ:ideo nulli aialiuꝫ: natu
ra ſermonẽ dedit niſi homi. Et
Plato in Thimeo ait. Propi
hoc nobis dat⁹ eſt ſmo:vt ꝑſto
foꝛẽt volũtatis idicia. Et Ariſt.
iij.de aia. Linguã habem⁹ vt ſi-
gnificem⁹. Periur⁹ igiẗ alit ha-
bẽs in coꝛde:⁊ alr̃ in ligua hoc
mõ ꝓximuꝫ decipit:qꝛ ꝑiurãdo
erga euꝫ in fideliter ſe hꝫ. Et ſic
ꝑuertit legẽ naturaleꝫ:⁊ oꝛdi-
nẽ hominibus naturalr̃ ⁊ impꝛeſ
ſum:iurãdo ⁊ ſacramẽtando ↄ̃
veritatẽ:vel ↄ̃ iuſticiam vel ſine
iudicio.i.ſine deſectione. Et ne
hãc legẽ ſeu oꝛdinẽ nãlem per-
uerteret. Marc⁹ regulus ipera-
toꝛ ꝑpl'i romani pagan⁹: voluit
poti⁹ ſuſtinere crudelẽ moꝛtẽ q̃
eſſe ꝑiurus Carthaginẽſib⁹:qui
bus iurauerat ſe ad illos reuer
ſurũ:ſi nõ poſſet obtinẽ a roma
nis ꝑmutationẽ carthaginẽſiũ
ciuiũ captoꝝ a romãis. Perre
xit igiẗ romã:⁊ in ſenatu ꝑſuaſit
hãc mutationẽ fieri nõ debere:
qꝛ nõ expediebat. Et hoc pacto
cũ liber eſſet ad redeundũ:vt iu
ramentũ ſeruaret:redijt ad car
thaginenſes:quẽ vt ait. Valeri
us i rubꝛica de crudelitate:grã
dib⁹ cruciatib⁹ necauerũt:inclu
ſum in anguſto ligno:vbi ſtare
cogereẗ:clauis acutiſſimis refer
tus:ita vt in nullã ꝑtem ſine pe
na intẽſiſſima iclinare ſe poſſet
etiã vigilãdo:⁊ ſic ꝑemerunt eũ
De quo i vituperiũ xp̃ianoꝝ ꝑ
iurantium Aug.in.v.de ci.d.c.
xviij.commemoꝛat.vñ Ariſto.i.
Metha.dicit. Iuſiurãdũ apud
eos.ſ.paganos erat honoꝛatiſſi
mũ. O xp̃iani ꝑiurij. O fracto-
res legis nãlis. O extinctoꝛes
luminis intellect⁹. O infideles
erga ꝓximoſ. Nõne erubeſcitꝭ:
nõne ↄfundimini:nõne expaueſci-

lis ſacra iuraměta frangē:fide-
litatē ꝓmiſſaꝫ laniare:cū paga
nū iſtuꝫ tā fidelē in obſeruatiōe
iuraměti videatis. ¶ Secunda
malignitas dr̃ ꝑiurij punitiua.
Nā ꝑiuri ab eccl̃ia ꝑ ſacros ca
nones acriter puniunť. Primo
eniꝫ ſunt iſames.vi.q.i.c.Infa-
mes.Et.c.Quicūqꝫ . Et.xxij.q.
v.Si qs ꝯuict⁹. Nec amplius
ad teſtimoniū dꝫ admitti:vt.vi.
q.i.capi.Quicunqꝫ.Et.xxij.q.v.
Paruuli Nō obſtāte ꝙ egerĩt
pniaꝫ.Extra de teſtib⁹.c . Teſti
moniū.Et de ꝑ̄ſump.c.lr̃is. Et
propter hoc nō ꝑmittunť ad or
dines aſcēdē.vi.q.i.c. Infames
Nā.li.di.c.Qui in aliquo dicit
Porte dignitatis ⁊ ordinis pa
tere nō debēt:infamib⁹. Et ex-
tra.de regulis iuris.Infamib⁹.
Et hm̃ōi infames nullaten⁹ad
accuſationē vel teſtimoniū ſunt
admittēdi:q2 iſames ſunt ⁊ in-
ſte repellēdi:vt dicit Euſebi⁹pa
pa.iij.q.v.c.Cōſtituim⁹. Itē hu
iuſmodi iſamis:ne ꝓcurator po
teſt eſſe:nec cognitor.i. aduoca-
tus.glo. Itē iſames nō poſſunt
accuſare.iij.q.iiij.c.Oēs. Inſuꝑ
audi ad qualē ⁊ quantā pniam
te condēnat ſancta mater eccle
ſia.ꝑ ſuos ſacros canones. Nā
ſummus pontifex Fabian⁹.vi.
q.i.dicit.Quicunqꝫ ſciens per-
iurauerit : quadraginta dies in
panc ⁊ aq̃ ⁊ ſeptē ſequentes an
nos peniteat:⁊ nūq̃ꝫ ſit ſine pe-
nitētia:⁊ nunq̃ꝫ in teſtimoniuꝫ
recipiať ꝯmunionē tñ poſt hoc
recipiat:hec ille. Idē habeť.xxij.
q.v.Si qs ſe ꝑiurauerit. Pro-
pterea Lucian⁹ papa.xxij.q.i.di
cit. Predicandū eſt vt ꝑiuriuꝫ
fideles caueāt:⁊ ad hec ſummo
pere abſtineant:ſciētes hoc grā
de ſcelus eſſe ⁊ in lege ⁊ in pro-
phetis ⁊ in euāgelio ꝓhibitum.
Audimus autē quoſdam parui
pendere hoc ſcelus:⁊ leuē quo-
dāmodo ꝑiurij penitētie modū
iponere. Hi etiā debent noſce:
talem de ꝑiurio penitentiam i-
poni debere:qualē ⁊ de adulte
rio:de fornicatione:⁊ de homi-
cidio ſponte cōmiſſo:⁊ de cete-
ris criminalib⁹ commiſſis:hec
ille.O peſſima malignitas . O
deteſtandum vitium.O fugien
dum ſcelus. Propter hoc am-
mittitur fides:opinio:reputatio
celebritas.nomē. Propter hoc
incurrunt tot comminationes:
tot penas : tot maledictiones.
Neqꝫ mirum. Hoc enim viti-
um eſt quo pauperes vexantur:
pupilli ⁊ vidue ſpoliantur. Hoc
vitium nutrit fraudes : diſcor-
dias : guerras : deceptiones:
⁊ homicidia . Hoc vitium eſt
quottidie facit palatium ⁊ ban-
chum iudicis:tot iniuſticijs re-

pleri:tot extorſionibus: tot fal-
ſiſſimis libellis:petitionib⁹:pro
ceſſibus:totā ciuitatem per no
tarios:per ꝓcuratores:per ad-
uocatos: conturbare : ius per-
uertere : ⁊ tot damna proximo
inferre. Hoc vitio aufertur fa-
ma : alteri teſti verum dicen-
ti : vbi interueniunt aſſerentes
contrarium : vel etiam ipſe ac-
cuſator : ſeu denunciator in-
famatur . Et breuiter plurima
⁊ in manifeſtiſſima vitia : huic
periurio annexa ſunt:ita vt me
rito poſſit dici illud Sap. xiiij.
Omnia cōmixta ſunt: ſanguis
homicidiū.furtū.⁊ fictio:corru-
ptio.infidelitas.turbatio.⁊ ꝑiu-
riū.tumultus.hec ibi. Et ex his
pꝫ quō punitur periuriū. ¶ Se
cūda malignitas periurij dicit
ire dei inductiua. Terribiliter ꝓ-
uocať ira diuina ab ipſis periu
ris. Nam Joſue. ix. Ne con-
tra nos ira domini concite-
tur ſi peierauerimus . Unde
tot grandines : tot tempeſta-
tes : tot inundationes : Unde
tot ſterilitates: A periurio:quo
aer ⁊ elemēta corrūpunť. Pro
pterea Juſtinianus imperator
in autentico:vt nō luxurienť cō
tra naturā. Coll.vi. Inquit. Et
qm̃ quidam blaſphema verba
⁊ ſacramēta de deo iurant:de-
um ad iracundiam prouocātes
iſtis adiungimus abſtinere ab
huiuſmodi blaſphemis verbis
⁊ iurare per capillos ⁊ caput ⁊
hm̃ōi proxima verba. Et infra
Propterea igiť hominibus hu
iuſmodi precipimus a predictiſ
delictis abſtinere:⁊ dei timorē
in corde ꝑcipere: ⁊ ſeq eos qui
bene viuunt: ꝓpter talia enim
delicta: ⁊ fames ⁊ peſtilentie ⁊
terremotus fiunt:hec ille. Audi
exempluꝫ ſacre ſcripture.ij. R.
xxi. Superuenit enim ſterilitas
terre ſeu fames:tēpore Dauid:
que perſeuerauit tribus annis.
Et cum Dauid queſiſſet cām
huius flagelli:vt remedium ad
hiberet:reſpondit dominus:ꝙ
hoc euenerat propter ꝑiurium
Saulis:quia.ſ.fregit promiſſio
nem firmatam iuramēto Ga-
baonitis a Joſue ⁊ ſenioribus
iſrael:ſuper reſeruatione eoruꝫ
in vita. Ipſe enim ſaul quaſi ze
lans pro filijs iſrael:quia gaba
onite deceperunt eos : fingen-
tes in remotis habitare:⁊ cum
eis querere pacem : occidi fecit
multos ex eis:dictumqꝫ eſt ad
Dauid ꝙ fames illa nō ceſſa-
ret:quouſqꝫ ſatiſfaceret iniurie
gabaonitaruꝫ. Miſit ergo pro
eis:⁊ queſiuit quid vellent ſibi
fieri:qui petierunt:oēs deſcen-
dentes ex Saul:mares ſibi da
ri ⁊ crucifigi . Quod ⁊ factum

eſt excepto miſiboſeth filio Jo-
nate:cui pepcit:vt ſuaret iura-
mentū factum Jonathe de ſer
uāda eiꝰ generatione.Silr vna
de cauſis que aſſignat in ſacra
ſcriptura de captione regis iu-
da Sedechie ⁊ deſtructiōe hie
roſolymoꝝ fuit:qꝛ ipſe rex iura
mentū fidelitatis factū Nabu
chodonoſor nō ſuauit:ei rebel
lans:vt hētur.iiij.Re.vlti.Re-
fert Oroſius:qꝫ cū legatos mi-
ſiſſent romani ad diuerſas gen
tes:q̄s ibidē noiat:ipſe quoqꝫ
eos recepiſſent in pace : ⁊ data
fide firmaſſent pacē ſubita ꝓdi
tione ⁊ ſeditiōe irruētes in eos
in ſuis ciuitatibꝰ occiderūt.Fa-
ctum eſt autē in deteſtationem
periurij ⁊ fractionē fidei:vt pa-
nes quos illa gēs icidebat pro
comedēdo:ſanguinē emitteret
per ſciſſuras.Aialia aūt dome-
ſtica ⁊ iter hoies aſſueta:vt ca-
nes ⁊ catte ⁊ hmōi ad ſiluas ⁊
mōtana mugientia fugerēt.Ip
ſi vero hoies i campo a Lucio
⁊ Pompeo cū ſuo imperatore
occiſi ſunt:exceptis q̄tuor milli
bus ad cacumen mōtis fugiēti
bus:qui tn̄ iudiciū diuinū non
euaſerūt.Nā ad modū lapidis
congelati imobiles facti ſunt:⁊
ita obriguerūt qꝫ erecti ſtantes
videbātur viui:dentibus ⁊ ocu
lis ab eis decidētibus ſuꝑ ter-
ram.Unde Ari.ad Alexādrū
magnum.Si quidē quereres
que fuit cauſa deſtructionis re
gni barbaroꝝ ⁊ ſcythaꝝ:rn̄de-
rem tibi:qꝛ reges eoꝝ vtebātur
iuramētis ad fraudē ⁊ decepti
onē hoium ⁊ proximaꝝ ciuita-
tum frangētes federa que fue-
runt ſtabilita ad ſalutē ⁊ huma
ni generis vtilitatē:iniqui ⁊ iſe
lices abutebātur iuramētis ad
ſubuerſionē proximoꝝ.Et iō
eq̄tas iuſtiſſimi iudicis nō po-
tuit amplius ſuſtinere.Aliud in
ſuper mirabile exēplum ſcribit.
Erat quidā vſurarius qui in fi
ne vite pnia ductꝰ vocauit du-
os amicos:eos rogās vt eſſent
fideles ⁊ veloces executores ſue
voluntatis:exigēs ab eis iura-
mentū fidelitatis:vt.ſ.reſtitue-
rent de ſuo quicqd male lucra-
tus fuerat.Qui iurauerūt ⁊ di
uinū iudicium ſuꝑ ſe vocauerūt
Dixit nāqꝫ primus.Niſi hec
adimpleuero:gehēnali igne ſuc
cendar.Et alter dixit.Niſi ſua
bo hec irremediabili lepra me
dn̄s excutiet.Eo autē mortuo
pecuniā retinuerūt:tranſgredie
tes fidē ⁊ iuramentū:ſꝫ diuinū
ſecutū eſt iudiciū.Et ſicut ſibi-
ipſis imprecati ſunt ſic percuſſi
miſerabiliter perierunt.Ecce
quomodo acriter punit deus
periurium.Nec mirum cum

ſit vitium tante grauitatis.Ex
pecta igit o periure punitionē
dei.Expecta ſententiam.Expe
cta diuinū iudicium.Et ſufficit
quātū ad ſecundam partem.

T Ertio principalr cōſi
derare debemus per-
iurij ſpecificationem.
Duodecim.n.ſunt modi quibꝰ
periuriū eſt peccatum mortale:
quos declarare curabo:vt de h
peſſimo vitio clariꝰ ꝯfiteri poſ-
ſitis.¶ Primus modus periu
rij dicitur mēdacitiuus.Cū qs
mendacium iurat quocūqꝫ mo
do:ſiue per deū:ſiue per crucē:
ſiue per beatā virginē:ſiue per
corpus xp̄i:ſiue per fidem:ſiue
ꝑ corpꝰ meū:vel ꝑ animā ſiue ꝑ
hunc lapidē ⁊ huiuſmodi crea
turas ſemper peccat mortaliter
vt pꝫ.xxij.q.v.c.Ecce.Ubi dr̄.
Ecce dico charitati veſtre:⁊ q
ſuper lapidē falſum iurat piu-
rus eſt.Nā dicit.ſ.Doc.⁊ Al-
bertus:qꝫ iurādo per creaturas
inducitur deus in teſtimoniū:
cuius veritas ⁊ virtus relucet i
illis creaturis que nominātur i
iuramēto.Nam creature de ſe
nō hn̄t infallibilem veritatē:ſꝫ
a diuinitatis veritate eſſentiā depē
dētē:ideo ſemꝑ eſt mortale per
quācūqꝫ creaturā mendacioſe
piuretur.Uel ēt dicendo:ſi de
us me adiuuet:vel veniat mihi
mors:vel ſanguis ⁊ hmōi:ſem
per eſt mortale cum mendacio
ſe iuratur.Nec modus.ſ.vel ſe
rio vel ex ioco:vel ex ꝯſuetudi-
ne fiat vel pietate:vel vt merca
tores faciūt ⁊ artifices vtilitate
excuſat a mōtali:⁊ tā in iudicia
ria:cauſa q̄ꝫ in ꝑticulari ⁊ ꝑua-
ta locutione.Hoc habet a ſan.
Tho.⁊ Ray.Et eliciūtur.xxij.
q.ij.Hoies.Itē.xxij.q.i.Ha-
bemus.Immo ſola diſpoſitio
ne deliberata periurādi ē piuri
um ⁊ mortale:vt patet.xxij.q.v.
Qui periurare.Idē cū qs ſibi
vel rei ſue imprecatur aliqd ad
ꝯfirmationē ſue falſitatis ſicut
dicere:ſi nō eſt ſic:deus mittat
ſententiā ſuꝑ me vel ſuꝑ filium
meū:⁊ hmōi eſt mortale ⁊ peri
culoſiſſimū:⁊ iudicio dei aliqn̄
veniūt iprecationes.¶ Scōus
modus piurij dr̄ inductiuꝰ.Cū
aliqs inducit aliquē ad iurādū
quē ſcit mēdacioſe iuraturū:vel
ꝓbabilr dubitat:peccat morta
liter:vt dicit.ſ.Tho.Et in decre
tis.xxii.q.v.Ille qui prouocat
hoiem ad iurationē ⁊ ſcit falſū
iuraturū vincit homicidā i pec
cando:qꝛ duas aias occidit.ſ.
propriā ⁊ illius qui iurat.h ibi.
Excepto ſi eſſet publica perſo-
na exigens iuramētū vt iudex.
Excuſatur nāqꝫ qꝛ ipſe non vi
detur iuramētū tale exigere:ſꝫ

ille ad cuius inſtantiaꝫ hoc exi
git.ħ.ſ.Tho.¶Tertius modus
periurij dr̃ ſophyſticatiuꝰ.Cuꝫ
quis ſm intellectū verboꝝ ſuo
rū videt dicere veꝝ:cū intendit
decipere:ꝛ aliis aliter intelligit
nō excuſatur a mortali. Nā di
cit.xxii.q.v.Humane aures. In
iuramēto non dꝫ intentio ver-
bis:ſed verba intētioni deſerui
re.Et Iſido.xxii.q.v.c.Quacū
qꝫ.Et.c.Ecce. Quacunqꝫ arte
verboꝝ quis iuret. deus tamē
qui cōſcientie teſtis eſt : ita hoc
accipit:ſicut ille cui iuratur itel
ligit.Dupliciter autē reus fit:q
ꝛ nomen dei in vanuꝫ aſſumit
ꝛ ꝓximum dolo capit.hec ille.
Debet in exēplo de chriſtiano
contra iudeum in iudicio vt ha
betur in legēda ſancti Nicolai
Idē cū quis iurat alteri ſe ali-
quid liciti facturū non habens
tamen intentionē ſeruandi:ſed
vt illi det verba:vel vt aliqđ pe
riculū effugiat vel aliis reſpecti
bus humanis:tunc mortaliter
peccat:ꝛ tenetur obſeruare:niſi
ab illo diſpenſet:vt debitor iu-
rans ſe daturū creditori debitū
tali menſe ꝛ huiuſmodi.Si au
tem alicui iurādo aliquid liciti
ꝓmiſit cū intentione obſeruan
di:ſed ſuperuenit legitimū im
pedimentū ſm Pe. de tarā. ꝛ
ſm Bonauenturā excuſat.Et

dicit.ſ.Tho. ſcđa ſcđe.q.xcviii.
ar.ii.Cū aliqs iurat ꝓmittēs ſe
facturum voluntatē alterius:in
telligenda eſt debita cōditio ſcꝫ
ſi id quod ei mandatur ſit lici-
tū:honeſtū: portabile:ſiue mo-
deratū.Dicit ēt Inno.ꝙ iurās
generaliter non videtur cogi-
taſſe:ſuper his ſuper:quibus iu
raturus in ſpeciali nō fuiſſet : ꝛ
ideo ſm intentionē ipſius.iurā
tis eſt interpretandū iuramen-
tum ſi ſine dolo fecit. Unde ſi
caſus inopinatꝰ veniat. de quo
ſi cogitaſſet:nullo modo iuraſſꝫ
nullo mō tenet ad Illud. Ideꝫ
Ray.ꝛ Uul.ꝛ.ſ.Tho. Idē cuꝫ
quis ēt vt euadat cōdēnationē
pecuniariaꝫ vel exilium: vł car
ceres ꝛ ēt mortem defendēs ſe
in iudicio:vel extra:falſum iu-
rat:peccat mortaliter.Ideꝫ qui
teſtimoniū iurat falſum. vt qs
etiam mortem euadat: qꝛ non
ſunt facienda mala vt veniant
bona.¶Quartus modus ꝑiu
rij dicitur peccatiuꝰ. Cū qs iu-
rat facere aliquod peccatū mor
tale:vt vindictam notabileꝫ:vel
inhoneſtam vel aſſociare ali-
quem ad turpia ꝛ huiuſmo-
di:ſemper peccat mortaliter in
hoc iuramēto:grauius q̃ꝫ ſine
iuramēto.Et tale iuramentuꝫ
ſeruanduꝫ non eſt.vt patet.xxii.
q.iiii. Neceſſe eſt.vbi ſic dici-

tur.Nō periurabis in nomine
meo:nec pollues nomē dei tui.
ego dñs. Malum tū qđ factu
rum ſeſe ſacro.i. iuramento de
uouerat oino nō faciat:qꝛ ſtul-
ta vota frangēda ſunt. hec ibi.
Hoc fuit iuramētuꝫ Herodis
ꝛ impletio in decapitatiōe Io-
ānis baptiſte.xxii.q.v.Ille.Idē
cum qs promittens iurat ſe fa
ctuꝝ alicui qđ eſt mortale in ſe:
vt iurās alteri ſe falſum pro eo
teſtificatuꝝ vel ꝓmittēs ſub iu
ramento:ꝙ faciet eū hēre taleꝫ
feminam ad libitū: vel ꝙ nūq̃ꝫ
amabit taleꝫ:vel hmōi: ſemper
mortaliter peccat:nec fides ſer-
uanda eſt in hmōi ꝓmiſſioni-
bus:que ſunt mala patēter:nec
opus eſt diſpēſatione.Idem ēt
in votis hoc modo facis.Et ꝓ
his oibus dr̃.xxii.q.iiii. In ma
lis ꝓmiſſis reſcinde fidē.in tur
pi voto muta decretū.Quod in
caute vouiſti:nō facies. Impia
eſt ꝓmiſſio que ſcelere adimple
tur.Et ibidē.c. Non ſemꝑ pro
miſſa oia ſeruanda ſunt.Itidē.
ſi iurauit factuꝝ ſe aliquid per
qđ ſalus corporis admittat: vt
ibidē.c.Innocēs.ſ.ſalus nota-
bilis.Siqs autē ꝓmittat cum
iuramento ſe aliqđ facturū: qđ
nō eſt alicuius iportantie boni
vel mali:vt mater de verberan
do filiuꝫ:vel de bibendo vel nō

bibendo ꝛ hmōi veniale vide-
tur:ꝛ iuratio ꝛ periuratio.Hec
dñs Antoninus . de verbo ad
verbū.¶Quintus dr̃ impedi-
tiuus.Cum qs iurat aliqđ non
ſe factuꝝ qđ eſt ipeditiuū maio
ris boni multū vtilis aie:vt iu-
rās nō effici frater vel religio-
ſus ꝛ hmōi:peccat mortalr ne-
qꝫ obſeruādū eſt.Et accipe re-
gulam gnāleꝫ:oia iuramēta ſer
uāda ſunt:niſi in peiorē vergāt
exitum ꝛ in ſalutis detrimētuꝫ
xxii.q.iiii. Inter cetera.Immo
ſ.Tho.dicit ꝙ iuramentū extor
tū per vim ꝛ coactionē ſi ſit de
re licita:nō lꝫ ꝓpria auctoritate
tranſgredi : q̃uis remedia ſint
ad hoc.¶Sextꝰ modus dr̃ pre
cipitatiuꝰ.Cuꝫ qs leuiter ꝛ ſine
ꝯſideratione aut dbita diligen
tia ꝑcipitanter iurat ita vt ſe expo
nat ꝑiculo iurādi mēdaciū pec
cat mortalr ſm Pe.de ta.i.iii.
maxie aūt in iudicio vel vbi dā
nū ꝓximi ſequit. Si tū adhibi
ta diligētia iurat falſum credēs
iurare veꝝ in aſſertorio iuramē
to:nō eſt mortale ſꝫ Pe.de ta.
ın.iii.Mlto magis peccat mor
talr cū aſſerit iurādo pro vero:
qđ dubitat an ſit veruꝫ. Et ita
mortaliter ſꝑ peccat.Et ħ notā
dum:ꝙ cū qs lꝫ ex lapſu lingue
falſuꝫ iurat ſi aduertat ſe iurare
ꝛ falſuꝫ eē qđ iurat ſm.ſ. Tho.

peccat mortaliter. ¶ Septim⁹ modus piurij dicit̃ ꝯſentitiuus Cũ quis ꝯſentit iuramento falſo: vel eſt ꝯtẽtus peccat mortaliter: ⁊ grauiter eſt puniendus. xxij.q.v. Si qs ſe. Peccat etiã mortaliter qui ſuadet falſum iuramẽtum: qui ꝯſulit: qui icitat: qui minat̃ vt fiat: ⁊ hmõi. Ro. i. Qui talia agunt digni ſunt morte: nõ ſolum qui faciunt ſ; ẽt qui ꝯſentiunt faciẽtibus. Et extra de iureiurando. Si vero. ¶ Octauus modus dr̃ ꝯtemptiuus. Cum qs iurat ẽt vex̃ ſ; ex cõtẽptu: mortaliter peccat. ſ; ſ. Doc. q: nõ euitat diuinã irreuerentiã. Idem cũ qs iurat etiã vex̃ per inhoneſta ⁊ turpia mẽbra dei vel ſctõx̃ vel ſanctarũ: mortaliter peccat: ſicut ribaldi faciunt: vt hẽtur. xxij.q.i. Si qs per capillũ. Qui iurat per mẽbra dei irreuerẽter ⁊ quaſi blaſphemãter: ſi clericus eſt d; deponi: ſi laycus anathematizari. ¶ Nonus modus dr̃ ꝯiuratiuus. Cũ quis ꝯiurat aliquẽ per nomẽ dei: vel per aliqd ſacrũ: intendens nõ per modũ precatiuũ: ſ; obligatiuũ. ipm cõiuratum obligare ⁊ inducere ad faciendũ eſt mortale pctm̃. niſi ei eſſet ſubditus: q: tũc hoc modo poſſet eũ in his in quibus ille ẽ ei ſubdit⁹ obligare: ſ; in alijs in quibus nõ eſt ſubditus vel ſubiectus: ſi intẽdit coniurans mõ dicto: peccat mortal̃r. s. ſ. Doc. ¶ Decimus dicit̃ ſtatuitiuus. Cũ quis iurat ſe ſeruatuꝝ ſtatuta ⁊ nõ facit: peccat mortal̃r: ſ; doctores. Intelligitur tñ de ſtatutis: que ſunt in ꝯſuetudine vt obſeruent̃ ſicut dicit. d. Antoninus. Idẽ cum qs ſtimulat vl̃ ſolicitat aliquẽ vt ſibi reuellet qd tractatũ eſt: vel ab aliquo dictũ ſeu factũ: ⁊ ſcit ipm quez ſtimulat hẽre illud ſub iuramẽto: peccat mortaliter: q: occaſionẽ ſufficientem per iurandi ſibi dat. ¶ Vndecimus modus piurij dr̃ vaſallatiuus. Cum vaſallus traſgreditur fidelitatẽ debitam ſuo dño. Includũtur enim ſex in iuramento ipſius vaſalli ad dñm ſuũ. Debet. n. dño incolumen: tutũ: honeſtuz: vtile: facile: ⁊ poſſibile: vt habetur in libro feudox̃ de forma fidelitatis. c. i. Et. xxij.q.v. De forma. Extra de iureiurãdo. Ergo ita ⁊ dñs in idem vaſallo tenetur. vñ traſgreſſio huius iuramenti eſt piurium ⁊ mortale in ipſa fide. Et ita. d. Anto. ¶ Duodecim⁹ modus periurij dicit̃ ſpõſalitiuus. Cũ quis iurat aliquã accipere: ⁊ poſtea nõ accipit: ceſſantibus legitimis cauſis poſitis in iure mortaliter peccat: ⁊ qui hoc conſulit vel ꝓhibet ne fiat: ⁊ tenetur iplere. Extra de ſponſalibus. c. Ex lr̃is. Idẽ de muliere ſic ꝓmittẽte viro. Immo etiã ſine iuramẽto tenẽt ſponſalia huiuſmodi. Et qñ fit vt extorqueatur copula carnal̃: ſicut luxurioſi iuuenes faciũt: grauius offendit̃. His igitur viſis conſiderãda eſt vicij hui⁹ grauitas. ⁊ memoria retinẽda eius periculoſitas. Declinandũ eſt a periurio: a quo tot malignitates: offenſiones ⁊ peccata mõtaliſſima deriuant̃. Dimittite o miſeri iuramentũ. Et ſi pur iuratis. Caue te ne ſitis periuri ⁊ tranſgreſſores. Sed vt dicitur. Matth. v. Reddes dño iuramenta tua. Et potius per creatorẽ iurãduz eſt verũ qñ oportet: q̃ per creaturam: vt p;. xxij.q.i. monet. §. Sicut. alias: neq; locus: neq; leuitas: neq; cõſuetudo vos excuſabit. imo grauius eſt periuriũ qd fit ex conſuetudine ⁊ grauiora merent̃ tormenta. Si ſic a vobis factũ fuerit: eternã periurij penã euadetis. Et domin⁹ ieſus ſinceritatis ac puritat̃ atq; veritatis amator eius grãm in preſenti iſundet: gloriaz in futuro datur⁹: qui eſt benedict⁹ in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sabbato ſecunde dominice.

De luxuria. Sermo. xxv.

Diſſipauit ſubſtantiã ſuam. Luc. xv. Contulit dominus homini tãq̃ ſibi familiari ⁊ cariſſimo ſpũalem virtutũ ſubſtantiam: qua ditatus copioſaz vite celeſtis poſſeſſionem facile ſibi comparare poſſet. Sed taz horrendum atq; abhominãdũ eſt luxurie peccatũ: vt hominez nõ modo hac ſpirituali verum etiã temporali ſubſtantia priuatũ: in egeſtate ſumma viuere cõpellat. Hoc atteſtat̃ eloquentiſſimus. Iero. ad Damaſum. d. Luxuria inimica deo: inimica virtutib⁹ perdit oẽm ſubſtantiã. Hoc idẽ cõfirmat veritas humanata xp̃s: adducẽs pabolaz cuiuſdã priſfamilias: qui habuit duos filios. Quox̃ adoleſcẽtior viuẽdo luxurioſe cuz meretricibus: diſſipauit oẽm ſubſtantiaz ſuã. Que ſũt verba aſſumpta: ⁊ in lectiõe euãgelica recitata. In qua tria ſingulariter documẽta habemus. ¶ Primũ eſt: ꝙ per peccatum mortale: hõ recedit a ſummo pr̃e deo: ⁊ a tota celeſti curia vaditq; in regionẽ lõginquã. Hoc p; pte pͥma ibi. Nõ poſt multos dies ⁊c̃. ¶ Scdm documẽtũ eſt: ꝙ qñ peccator in ſe reuertitur: ⁊ coraz deo humiliatur: facile recipitur ⁊ amplectitur: ⁊ oſculat̃ a celeſti patre.

Hoc tãgit̃.ibi. In ſe aũt reuerſus ⁊c̃. ¶ Tertiũ documẽtũ eſt: ꝙ pctõri ꝑ veram humilitatẽ ⁊ pniaꝫ:daṫ ipſa ſtola prima anulus ⁊ calciamẽta: qꝛ reſtituitur grẽ ⁊ ceteris virtutibꝰ ac donis ſpũalibꝰ:qbus ꝯſeruaṫ:ne iterũ diſſipet ſubſtantiã ſuã viuendo luxurioſe. De qua luxuria tria conſiderabimus.

¶ Primo diffinitionem.

¶ Scđo malignationẽ.

¶ Tertio multiplicationem.

¶ Prio ꝯſiderare debemꝰ luxurie diffinitõeꝫ.ſ.doc.i ſcđa ſecũde.q.liiij. Et in q̃onibꝰ de malo.q.xv. Luxuriã ſic diffinit. Luxuria eſt appetitꝰ inordinatꝰ venereoꝝ. Pro cuiꝰ diffinitionis declaratione ſingule particule notãde ſunt. Pria eſt:qꝛ oẽ viciũ ⁊ pctm̃ principalr̃ ꝯſiſtit in appetitu ſeu voluntate. dicente Ariſt.iij. Ethi. Peccatũ voluntariũ eſt. vñ Auguſt.xxxij.q.v.c. Ita ne dicit. Nemo ipudice ⁊ luxurioſe vtiṫ corpe:niſi priꝰ ſpũ i.voluntate ꝯcepta nequitia. Et iterũ Aug. de violenter oppreſſis. Non polluit aliqueꝫ libido aliena ſi aliena erat.i.ſi nõ ꝯſenſiat ipa volũtas.vt pꝫ etiã.xxxij. q.v.c. Reuera. Et.xxxij.q.vij.c. Fieri ſecũda eſt inordinatꝰ. Inordinatus.n.appetitꝰ:dr̃ cuꝫ nõ eſt ƀm ratione. Nam indebito actu ꝯiugali:nõ erit inordinatꝰ nec peccatũ:ſed q̃uocũqꝫ aliter: talis appetitꝰ:vtiqꝫ erit inordinatus ⁊ malus atqꝫ peccatum. quia Diony. dic̃.iiij.c. de di.no. Maluꝫ eſt ꝑter rõeꝫ cẽ. Tertia ꝑticula diffinitiõis eſt venereorũ. Actus.n.carnales dicti ſunt a Venere:que a paganis dicebaṫ dea amoris. Nã ex amore ꝯcupiſcẽtie tales actus ꝓcedũt que qdẽ actꝰ ƀuatis debitis modis ⁊ circũſtantijs in matrimonio ſũt neceſſarij ad cõſeruationẽ ⁊ multiplicationẽ ſpeciei humane:vt dicit Ariſt.ij. de aia ⁊ in lib. de aialibus:ſicut ⁊ actus ſeu vſus comeſtibiliũ:eſt neceſſarius ad cõſeruationẽ particularis perſone.ſ.indiuidui: vt ait Ari.ij. de anima. Et ſic dicebat Augu. in lib. de bono cõiugali. Qđ eſt cibus ad ſalutẽ hominis hoc eſt:ꝯcubitus ad ſalutẽ generis. Cũ igitur iſte venereorũ appetitus ſiue vſus nõ ẽ regularꝰ ⁊ debite ordinatꝰ.i.cũ fit vel cũ appetitur extra ſct̃ũꝫ matrimoniũ eſt vicium dictum luxuria. Quapropter.d. Albertꝰ i.ij.ſen. ſic diffinit luxuriaꝫ. Luxuria eſt libidinoſe voluptatis nimiꝰ appetitꝰ. Et ƀm venerabilẽ Bedã luxuria eſt ꝯcupiſcentia nimia experiẽde voluptatis. Et iteruꝫ d. Albertꝰ libro vt ſupra. Luxu-

ria ẽ ſeda ꝯmixtio cũ nõ ſua vl̃ ſua. Que qdeꝫ luxuria eſt pctm̃ mõtale:qđ probaṫ triplici lege.

¶ Primo. lege naturali.

¶ Scđo. lege diuinali.

¶ Tertio. lege canonicali.

¶ Primo ꝓbaṫ luxuriam eſſe pctm̃ mortale lege nãli ſic. Nã inſtituit ⁊ ordinauit mr̃imoniũ ad filioꝝ ꝓcreationẽ ⁊ iſtructionẽ:vt optime declarat.ſ. Doc.i iiij.ſen.d.xxvi. Et.d. Pe. de palu. ibidẽ. Et Ricar. đ media villa ibidẽ.ar.i. Et pꝫ ꝑ pħm poly.i. Et.ff. de iuſtitia ⁊ iure.l.i.§. ius nãle eſt qđ nã oia aialia docuit. Et.i. Hinc deſcẽdit mariſ atqꝫ femine ꝯiugatio:quã nos mr̃imoniũ appellamꝰ. Et in.c. illud. de pſcriptionibꝰ. Et in.c. de ꝯuer. infideliũ. Et in.l.i.ff. de ritu nup. Hoc idẽ habeṫ.d.i.c. Ius nãle:vt pꝫ in ti.ff. de ſpõſalibꝰ de ritu nuptiarũ. Et.C. de nuptijs. Et inſti. de nuptijs.in pricipio. Et eadẽ natura reprobauit luxuriã ⁊ oẽm vagũ ꝯcubitũ. Nã quilibet illicitus coitus ſeu quilibet luxuria inquantũ deduciṫ ad actũ cũ.ſ.rõ ꝯſentit ⁊ nõ ƀꝫ pmũ motũ eſt ꝯtra ius nãle. Ita notat glo.ff. de iuſtitia.⁊ iure.l.i.§. Ius naturale. Hoc ſequiṫ Bar.⁊ clariꝰ Bal. ⁊ eſt tertus.d.vi.c. Sed penſandũ. Et.ff. mandati.l. Si vero nõ remunerandi.§. Si adoleſcens luxurioſus.⁊.ff. pro emptore.l. Si qs cũ ſciret:in fine. Nã turpiter facit qui luxuriaṫ. vt in.l. iiij.§. Sed ꝙ meretrici.ff. de cõditionibus ob turpem cauſam. Et in tantum a iure reprobaṫ: ꝙ dicitur eſſe maior metus illatus alicui ob luxuriã perpetrandã q̃ꝫ ob mortẽ infligendã:vt ẽ tex. notabilis in.l. iſti quidem.§. penul.ff.ꝙ metus cauſa. ergo luxuria eſt pctm̃ mortale. Propterea:qđ conceditṫ de vno de alio negatur vt.C. de ꝓcura.l. Maritus ⁊.ff. de ꝯpenſationibus.l.ꝙ labeo. Et extra de preſumptionibus.c. Nonne. Et.c. Aplica. Et.i.q.i. Per Iſaiam Et d.xxv. Quaṫ. Et di.xlv. Diſciplina. Et.xxiij.q.iiij.c. Forte: ſꝫ mr̃imoniũ ꝯcediṫ. g̊ luxuria reprobaṫ. Et ſic idem qđ priꝰ. Hac lege nãli. Valerius maximꝰ edoctus:luxurie vitiũ deteſtãs in.ix.lib. ſic ait. Blãdum malũ luxuria:quã accuſare aliquãto facilis ẽ: q̃ꝫ vitare:q̃ inictũ carnis. Hãnibalẽ illecebriſ ſuis ꝯplexa:vicẽdũ romão milititradidit:illa vigilãtiſſimũ ducẽ illa exercitũ acerrimũ dapibꝰ largis abũdãti vio: vnguẽtorũ fragrãtia:veneris vſu laſciuioṙ:ad ſõnũ ⁊ đliciaſ euocauit Quid g̊ his vitijs fediꝰ: Quid

etiam dānoſius: quib⁹ virtuti
bus atterit: victorie relāgueſcūt
ſopita gloria in infamiā ꝯuerti
tur: animi ꝛ corporis vires ex-
pugnantur: adeo vt neſcias an
ab hoſtibus. an ab illiſ capi ꝑni
cioſi⁹ habēdū ſit. ¶ Scđo ꝓba
tur ꝙ luxuria ſit pctm̄ mortale
lege diuinali ſic. Scđm. d. Alb.
in. ij. ſen. Illud qđ directe ꝯriať
legi diuine eſt peccatū mortale
ſed luxuria directe ꝯriať legi di
uine. glo. luxuria ē peccatū mor
tale. Nā Exo. xx. precipit domi
n⁹. Nō mechaberis. Qđ expo
nēs Iſido. xxxii. q. v. Non me-
chaberiſ. ait. Nec gſcꝫ p̄ter ma
trimōij federa alijs feminis mi
ſceať ad explendā libidinē. Sic
ēt exponit Aug. in. c. Meretri-
ces. xxxij. q. iiij. vbi ait. Meretri
ces eſſe: ad meretrices accede-
re ꝓhibet dñs. quaꝝ venalis ē
turpitudo. h̄ ille. Nota ꝙ dicit
venalis ꝛ nō venialis. Et iteꝝ
Aug. in decretis. xxxiiii. d. c. Au
dite chariſſimi dicit ſic. Forni-
cari vobis non licet: ſufficiāt vo
bis vxores. Et primū. Cōcubi-
nas habere vobis nō lꝫ: ꝛ ſi nō
habetis vxores: tñ non licet vo
bis habere ꝯcubinas. Et Tho
bie. iiii. Attēde fili mi ab oī for-
nicatione ꝛ p̄ter vxorē tuā nun
ꝙ̄ patiaris crimē ſciř. Et Deu
tero. xxiii. Nō erit meretrix de

filiabus iſrael: nec ſcortator. i.
Cor. vi. Nolite errare: neqꝫ for
nicari: neqꝫ idolis ſeruiētes: ne
qꝫ adulteri: neqꝫ molles: neqꝫ
maſculorū cōcubitores regnuꝫ
dei poſſidebūt. hec ille. Ergo lu
xurie eſt pctm̄ mortale. ¶ Ter-
tio ꝓbatur idē lege canonicali
ſic. Nulli debetur pena ſepteꝫ
annoꝝ taxata per eccleſiaꝫ niſi
peccato mōrali. Pꝫ hec maior
xxxiij. q. ij. c. Hoc ipſum: ſꝫ pec
cato luxurie eſt pena. vij. annoꝝ
vt. xxii. q. i. Predicandū: vt. ſ. p
pniam ſeptiformis gratia ſpūſ
ſancti per peccatū amiſſa repa
rari oſtēdatur. xxxiij. q. ij. Hoc
ipſum in glo. ergo luxuria ē pec
catum mortale. Et hec quo ad
primam partem.

Ecūda pars principa
lis dicitur luxurie ma
lignatio: licet hui⁹ im
mundiſſimi vitij: multiplices
ſint malignitates: tñ in p̄ntiaꝝ
tres tm̄ explicabimus.

¶ Prima. dicitur bonorū exte
riorū diſſipatiua.

¶ Scđa. dicitur bonorū tēpo-
ralium deſtructiua.

¶ Tertia. dicitur bonoruꝫ ani-
me ablatiua.

¶ Prio dico ꝙ luxuria ē bono
rū exterioꝝ diſſipatiua. Scđm
eni Phm. vij. Poli. Et iteruꝫ
phs. i. ꝛ. x. Ethi. ē triplex bonuꝫ

bonū aīe: bonū corpis: ꝛ bonuꝫ
extrinſecus aduenieſ. Dico igi
tur incipiēdo a bonis extrinſe-
tis. ꝙ luxuria diſſipat bona ex-
triſeca. ſ. pecunias: poſſeſſiones
afficctus. traſigos. ꝛ introitus:
Qui. n. deditus eſt huic feditiſ
ſimo luxurie vitio: cōiter paruꝫ
lucrať: qꝛ hꝫ aīum diſtractū: oc
cupat tp̄s ocioſe: ceſſat ab exer
citijs: ꝛ multū expēdit ſine vtili
tate. Expēdit in pōpis: in vani
tatibus: in forijs: in ornamētis
vt placeat carnali femine. Ex-
pēdit in p̄cio roſianoꝝ: in p̄cio
turpis actus luxurie. Expēdit i
mulierib⁹: in ſocijs tenēdis ꝛ ac
grēdis. Iō ꝓuer. xxix. Qui nu-
trit ſcortū ꝑdit ſubſtātiā. Hanc
veritatē oñdit xp̄s Luc. xv. ꝛ in
euāgelio hodierno de adoleſcē
te filio ꝓdigo. q oīa expēdit vi-
uēdo luxurioſe. docet experien-
tia. Quot eniꝫ artifices diuites:
erāt: quot mercatores: quot ci-
ues: quot iuuenes: ꝛ nūc ſunt i
miſeria i neceſſitate: qꝛ dederūt
ſe huic vicio: ſine freno expēde-
rūt nutriētes ſe ꝛ alios i luxu-
ria: ꝛ pauperib⁹ xp̄i cibū ꝛ potū
ac alias neceſſitates ſubtraxe-
rūt: ꝛ ſic fetide ac inutiliter di-
uitias ꝓiecerunt. Iō Iob. xxxi.
Ignis ē. ſ. luxuria vſqꝫ ad cōſu
mationē deuorās: ꝛ oīa eradi-
cās germina. Hic verſus mo-

ralis. Qui ſeqtur bacchū: taxil-
los ꝛ meretrices. Infamis ſp
ſp egen⁹ erit. Diſſipatis vero fa
cultatib⁹ ipſi luxurioſi illi vitio
dediti ꝛ ꝯſueti nō potētes expē
dere vt pri⁹: efficiunť latrones:
ꝓditores: lenones: lucranť ali-
qd ꝛ cito ꝯſumunt. Vñ Iero.
ad Damaſuꝫ papā ꝯcludēs di
cebat: Luxuria inimica deo: ini
mica virtutib⁹: ꝑdit oēm ſubſtā
tiā p̄ris: ꝛ a p̄ris volūtate deli-
rās: futurā pauptatē cogitare ň
ſinit. h̄ ille. ¶ Scđa malignitas
luxurie eſt bonoꝝ corꝑaliū de-
ſtructiua. Nam ſcđa bona. ſm
Ari. i dicto loco. ſunt bona cor-
poris: vt ſanitas: fortitudo: pul-
chritudo: ꝛ hmōi: q̄ bona ꝑ lu-
xuriā i corꝑe humano deſtruū
tur. Vñ apl's. i. cor. vi. O ē pec-
catū qđcūqꝫ fecerit hō ex corp⁹
ſuū eſt. Qui aūt fornicať in cor
pus ſuū. peccat Ari. i. vii. Ethi.
Cōcupiſcētie venereoꝝ maniſe
ſte corpus imutāt ꝛ iſanias faci
unt. Itē Ari. in. i. lib. de regi. p̄n.
ad Alexā. ait. O clemēs impa-
tor crede mihi idubitanť: qꝛ coi
tus corpis: eſt abbreuiatio vite:
corruptio virtutū: legis tráſgreſ
ſio: femineos mores generat.
Itē Ari. iij. Ethi. ꝯcupiſcētie ve
hementi ꝑcutiūt. Seneca i ep̄la
xxiiij. Ipſe voluptates i tormēta
vertanť. Epule eruditatē afferūt

Ebrietates neruoꝝ torporem.
tremoremq̄ꝫ. Libidineſ. pedū. ma
nuū articuloꝝ oium depraua-
tiones. Neqꝫ mix. Multi. n. in
firmātur ſolo amore ſine tactu
vt amon iſirmatuſ eſt ꝑꝑ Tha
mar ſororē ſuā ſcđi. R. xiij. Fili
us prefecti pro agnete virgine.
Multi ēt in actu venereo mor
tui inuēti ſunt. Altat. n. mirabi-
liter corpus ⁊ ꝯſumit. ⁊ in ſeni
um cito deducit. Hoc patet ꝑ
Ari. in lib. de lōgitudine ⁊ bre-
uitate vite. Coitiua inquit ⁊ mł
ti ſpermatis ſeneſcunt cito. Al-
manaſar ſapiētiſſimꝰ tractatu
iiii. c. xvii. Coitus ingt multuſ ⁊
frequēs neruis magnuꝫ infert
nocumētū: oculo fortiter ledit ⁊
corpis vires deſtruit. Corpꝰ cor
rūpit ⁊ debilitat ad ſeniuꝫ cito
deducit. hec ille. Et iō paſceres
maſculi breuioris vite ſunt fe-
minis ꝑꝑ nimiā ſemis effuſio-
nē. Et Hypoc. medicus ſignā-
ter dicit. Qui vult eſſe ſanꝰ in
eſtate ⁊ autūno dꝫ eē caſtuſ. Et
Ariſt. xvi. de aialibꝰ. Qñ homo
coit. debilitatꝭ viſus eius. O qs
poſſet enumerare: quot ex iſto
vitio corporaliter iſirmati: ⁊ di
uerſis alijs morbis laborātes:
vitā perdiderūt: Jō ſnia ē Se
nece Plures occidit voluptas
ꝙ̄ gladiꝰ. Vñ. n. mors hac nr̄a
tēpeſtate i tot hoibus accelerat

Certe ꝓpter luxuriā. Incipiunt
enim iuuenili etate luxuriaꝫ ſe
qui. Ari. n. xix. de aialibus. Pu
beres. n. plus delectanꝭ in coitu
ꝙ̄ cetere etates: ⁊ quanto plus
aſſueſcūt: tanto plus appetunt.
h ille. Alterantur debilitantur.
ꝑdunt vigorē: diſproportionan
tur humores. vnde ait Ariſto.
ibidē. Coitus infrigidat. Et ſic
veniūt ad mortē. Nō ſic illi an
tiqui patres: tā diu robuſti vi-
uētes. Heu miſeri luxurioſi. ꝓ
prij corporis occiſores. Heu
manegolda libido que ꝯſumis
corpora pulchra. fortia. robuſta.
ſana. Heu fedituſſima luxuria
corporū humanoꝝ interfectrix
crudeliſſima. Hic merito ſnia
Boetij dici pōt. Quid de cor-
poreis voluptatibꝰ loquar. qua
rū appetentia eſt quidē anxieta
tibus plena. ſed ſacietas penitu
dinē cauſat: O quantos volu-
ptas corporis morbos ꝙ̄ itolle
rabiles dolores ⁊ anxios ſolet
iferre corporibꝰ. h ille. Et Jero.
Caſtitas corpus ſeruat. ſicut lu
xuria debilitat ⁊ eneruat. Inſu
per ſenectute accelerat. iō mlti
gentiliū. ſc ꝑpetua gule ⁊ geni-
taliū abſtinētia obſtrinxerūt: vt
in longū vitaꝫ protendere poſ-
ſent. hec ille. Sic patet luxuriaꝫ
corporis bonorū eſſe deſtructi-
uā ⁊ diſſipatiuaꝫ. ¶ Tertia ma

lignitas luxurie eſt bonorū ani
me ablatiua. Bona enim ani-
me: vt potentia: intellectus: vo-
luntas: memoria: gaudium ani
me: bona fama: gratia. ⁊ liber-
tas: per luxuriam tolluntur. Sꝫ
nos in primis de gaudio inci-
piamus. Licet ergo omne pec-
catum: tollat gaudium mentis
interius ꝓpter remorſum con-
ſcientie relictū poſt peccatuꝫ: vt
ait Auguſtinus in libro primo
cōfeſ. Juſſiſti domine. ⁊ vere ſic
eſt: vt omnis inordinatꝰ animꝰ
ſua pena ſibi fit. Tamē hoc vi-
tiū marie gaudio iteriori ſubtra
cto: triſticiā in animo ponit. Et
hoc accidit: qꝛ i illo actu anima
efficiꝭ totaliter carni ſubiecta.
Ex quo ſibi maxima ſequiꝭ cō
fuſio ⁊ obprobriuꝫ. Hinc eſt ꝙ
nihil verecūdius hoc vitio: ⁊ ni
hil eſt de quo tantuꝫ homines
pudeat. Cauſaꝭ igiꝭ poſt turpeꝫ
luxurie actū: dolor ⁊ remorſus.
Nec miruꝫ cum etiam in actu
matrimonij quātūcūqꝫ timora
to hoc accidat. Hāc veritatē ha
bes a Jero. ad Suſannā: O ꝙ̄
acerbꝰ luxurie fructus: amarior
felle: crudelior gladio. Iterū Je
rony. Libido trāſacta ſemꝑ pe
nitudineꝫ ſui relinqt. Anxiatur
⁊ nūꝙ̄ ſatiaꝭ: extincta reaccen-
ditur: viſu creſcit ⁊ ōficit: nec ra
tioni paret: que impetu ducitur.

hec ille. Hinc Boetiꝰ volupta-
tum motus: quid habeāt iocun
ditatis ignoro. ſed potiꝰ triſtes
eſſe voluptatum exitus quiſquis
reminiſci libidinū ſuaruꝫ volet
itelliget. hec ille. ¶ Secūdū bo-
nū anime eſt bona fama: quam
hoc vitiuꝫ in omni ſpecie tollit.
Cum enim ſit vitiū ignominio
ſiſſimum: non eſt mirum: ſi ſe-
quitur infamia huiuſmodi viti-
oſos. Nam luxurioſi ꝓpriam
naturā ⁊ nobilem cōditionem
trāſferunt in ꝓprietatem bruto
rum. vnde Ariſt. de regi. pn̄. ad
Alexandrū. O clemens ipera-
tor noli te iclinare ad coitū mu
lierū. qꝛ coitus eſt quedā ꝓprie
tas porcorū. Que igitur gloria
erit tibi ſi exerceas vitiū irrōna
biliuꝫ beſtiarum: ⁊ actus bruto
rū: hec ille. Nō eſt operatio in
mundo per quā homines ⁊ fe-
mine magis animalibus imū-
dis aſſimilentur: ꝙ̄ in hac luxu
rioſa ⁊ ignominioſa opatione.
Hinc dicit i decre. xxxij. q. vij.
c. Nō ſolū ⁊ eſt textus Iſidori.
Sunt autem quedaꝫ: que ſicut
animalia abſqꝫ vlla diſcretiōe i
deſinenter libidini ſeruiunt. ꝙ̄s
ego: nec mutis pecudibus com
parauerim. Pecora enim cum
conceperunt: vltra non indul-
gent maribus copiam ſui. hec
ille. Meretur hoc vitium infa-

miā ⁊ digito mōſtrari. vñ Gre
go. li. moraliū dic̄ ꝙ luxurie ſūt
maioris iſamie ꝗ̄ cetera vitia.
Veniat huc Salomō: q fuit tā
famoſus i toto orbe terraꝝ. i po
tentia. in ſapia. Quid illuꝫ fecit
tā infamē? Certe luxuria: de ipo
nāqꝫ ſancta ſcriptura ait. Eccle.
xlvij. Dediſti maculā in gloria
tua. Sic ⁊ tu hō luxurioſe. Sic
⁊ tu femia. Et qñ egrederis ex
domo: quādo vadis ꝑ ciuitateꝫ
dicūt. Ecce ille. ecce illa: ⁊ ita di
gito mōſtraris. Vide mirādaꝫ
rē. Quantūcūqꝫ aliqs ſit prin-
ceps: ſit ꝓlatus: ſit miles: ſit do-
ctus. ſit nobilis: tñ cū ſit luxurio
ſus: ipꝫ oēs deſpiciūt ⁊ deridēt.
¶ Tertiū bonuꝫ aie eſt libertas
quā luxuria tollit: ſeruitutē idu-
cens. Audi paganuꝫ eloquētiſſi
mū. Tuliū in lib. ꝑadoxarū. Ne
ego dicā liberꝝ: cui mulier impe
rat: leges ꝓſcribit: vocat: venien
dum eſt poſcit: dādum eſt: eicit
ab eundem eſt. Hunc ego non
liberū ſed nequiſſimū ſeruū re-
puto. hec ille. Ideꝫ Perſius in
vltima ſatyra. Et Terentius in
ij. comedia. Certe omnia vitia
inducunt ſeruituteꝫ. ſed luxuria
maximā libertateꝫ aufert: tenet
compeditum. ⁊ pauci ſuos com
pedes euadere poſſunt. Et ideo
dicit. ſ. Tho. prima ſecūde. q. lxx
iij. ar. v. Quod demones maxi
me gaudent de peccato luxurie.
ꝓpter difficultatē euadendi. igi
tur inducit maximā ſeruituteꝫ.
¶ Quartū bonū eſt dei gratia.
que perfetentē luxuriā tollitur.
Luꝫ eni gratia diuina vt ait. b.
Bonauētura ſit lux q̄dā ſpūa-
lis a ſole iuſticie ꝓcedens. aiaꝫ
vndiqꝫ illuſtrans. ſi purgās. mū
dans. deificās: ⁊ ſponſaꝫ chriſti
faciens. ergo ei debeť locus nō
lutuoſus: ſed pulcher ⁊ mūdus.
Quid aūt luxuria: niſi immūdi
cia: niſi fetor: niſi putredo? Nō
requieſcet ait dñs Noe ſpirit⁹
meus in hoie in eternum. i. gra
ſpūs ſancti. Et hoc: q: caro eſt. i.
carnalis ⁊ luxurioſus: ſicut tem
pore diluuij erant. Gene. vi.
¶ Quintū bonū aie eſt intelle-
ctus. Hunc luxuria lumine pri
uat ⁊ cecat: adeo vt finem debi
tum neſciat eligere: conſilio ca-
reat: precipitans in agendis effi
ciať: rectum iudiciū ignoret. vñ.
ꝓs. lvij. Sup cecidit ignis ⁊ nō
viderunt ſolem. Et Ro. primo.
Tradidit illos in reprobū ſen-
ſum. Et Dañ. xiij. dixit ſeni lu-
xurioſo. Spēs decepit te ⁊ con-
cupiſcētia ſubuertit cor tuū. Et
Oſee. iiij. Fornicatio ⁊ vinum
⁊ ebrietas auferūt cor. Et ibidē
iiij. c. Spūs. n. fornicationū de-
cepit eos. Et dicit. ſ. Tho. ſuper
Mat. c. xxiij. Nulla pctā ſic de

primūt rōnē ſicut luxuria ⁊ gu
la que ſūt ſocie. Et iō Grego.
dicit. xxxi. moralium. Luxuria: fi
lia eſt cecitatis mētis. Propter
hoc igt Ariſt. i. vi. Ethi. Impoſ
ſibile eſt aliquē in actu venereo
ſpeculari ſeu itelligē. Señ. in li.
declamationū. Nihil ē tā mor
tiferuꝫ igenijs ꝗ̄ luxuria. Si q-
deꝫ rationē perturbat: itellectū
hebetat: memoriā eneruat obli
uionem mittit: erroreꝫ infundit
ignorantiam iducit: ⁊ hoiem q̄-
ſi beſtiā facit. Audi Iero. cōtra
Iouinianū. Amor forme rōnis
obliuio eſt: ⁊ iſanie proximus:
minimeqꝫ conueniens aio ſapi
entiꝫ. Altos ⁊ generoſos. ſpūs
frāgit: ⁊ de altiſſimis cogitatio-
nibus: ad humilimas detrahit:
hec ille. Augu. lib. ſoli. Nihil cē
ſentio: qꝺ magis aium de arce
rōnis deijciat: ꝗ̄ blādimēta fe-
minaꝝ ⁊ ꝯtact⁹ ille corporꝝ ſine
quo vxor duci non pōt: hec ille.
Exempluꝫ habem⁹ mirabile in
Salomone ſapiētiſſimo: qui ꝓ
pter luxuriā tā cecus tam incōſi
deratus: tāqꝫ mutat⁹ eſt: vt reli-
cto deo: ydola adoraret. De q̄
xxxi. q. iiij. Salomō qppe imo-
derato vſu atqꝫ aſſiduitate mu
lierꝝ: ad hoc vſqꝫ ꝑductus ē: vt tē
plum ydolis fabricaret: hec ibi.
Propi luxuriā remanēt adeo
ceci: vt neſciāt ꝓcepta dei: nō ar
ticulos fidei: nō reliq̄ ad ſaluteꝫ
neceſſaria. Deſtructo intellectu
ex ꝯſequēti deſtruiť bonū volū
tatis. Vellet luxurioſus ꝑadiſū
in hoc mūdo: ⁊ ex hoc ē faciľ ad
oē ſcelus. Hoc dicebat Iero. ꝯ
Iouinianū. Luxuria hoies q̄ru
loſos: iracūdos: temerarios: du
re iperioſos: ⁊ ſilr blādos facit.
Et cū fruēdi cupiditate iſaciabi
li flagrāt: plura tp̄a lachrymis
in q̄onib⁹ perdunt: hec ille. Iō
Tuli⁹ in. ij. rethori. Nulla facili
us ad maleficium cā: ꝗ̄ turpis
amor ⁊ itēperās libido ꝯmoue
re pōt: h ille. Et iteruꝫ. Tuli⁹ de
ſene. Nullū ſcelus: nullū deni-
qꝫ facin⁹ eſt: ad qꝺ ſuſcipienduꝫ
nō libido voluptatis ipellat. Et
ꝓpter hoc cōcludiť in decretis.
xxxij. q. vij. Nō ſolū vbi dr̄. Ex
delectatione fornicandi: varia
gignuntur flagitia: qbus regnū
dei clauditur: vt hō a deo ſepa-
retur. Ex cōſequēti alienať me
moria. Dañ. xiij. dicitur ꝯtra lu
xurioſos ſenes. Euerterunt ſen
ſum ſuū: ⁊ declinauerunt oculos
ſuos vt nō viderent celuꝫ: neqꝫ
recordarenť iudicioꝝ iuſtorum.
Docet experiētia peſſimos lu-
xurioſos: obliuiſci ſpirituaľ vite
mortis paradiſi: iferni. Obliui-
ſci inſuper verecundie ⁊ paren-
tele: vicinat⁹: amicitie: confuſio-
nis: periculoruꝫ anime ⁊ corpo

ris. Et tandem tales fetētes lu
xurioſi:obcecati in īfernum ſub
merguntur.Apoc.xxi. Timidis ⁊
incredulis:⁊ execratis:⁊ homi-
cidis:⁊ fornicatorib⁹ pars illorū
erit in ſtagno ardēti igne ⁊ ſul-
phure. Audi Jero.i epiſtola.O
ignis īfernalis luxuria:cui⁹ ma
teria gula:cui⁹ flāma ſuperbia:
cui⁹ ſcintille praua colloquia:cu-
ius fumus infamia:cuius cinis
inopia:cui⁹ finis gehēna hec il-
le.vnde hoc idē cōcluditur i de
cretis.xxv.di.c. Vnum.§.alias.
Quicūqz ſenſerit aliqd in ſe ca
pitaliū dñari:vt fornicationem
adulteriū.homicidiū.⁊ alia hu-
iuſmodi.eterna illū flāma cru-
ciabit.hec ille. Accipe exemplū.
Quedā luxurioſa mulier ⁊ con
cubina moritura : calceos ſibi
fortes.⁊ bene taconatos fieri cū
magna inſtātia petiuit.dicens.
Sepelite me cū eis.qz multum
erūt mihi neceſſarij. Quod cuz
factum fuiſſet nocte ſequenti lu
na ſplendente.miles quidaz eq
tans cum ſeruo ſuo . femineos
audiuit vlulatus.amantib⁹ illis:
ecce mulier rapidiſſimo curſu
ad illos pperās clamauit. Ad-
iuuate me.Miles equo deſcen
dēs gladio ſibi circulū fecit.⁊ fe
minā bñ notā:infra illū recepit.
Sola eni camiſia:⁊ illis calce-
is erat idūta. Et ecce ex remoto

nor quaſi venatoꝝ horribiliter
buccinantis.necnō ⁊ latrat⁹ ca-
num venatorū more audiūtur:
quibus auditis.illa nimiū erat
tremens.Miles cognitis cau-
ſis ab ea:equum ſeruo commit
tens.tricias capillorūz eius.bra
chio ſuo ſiniſtro circumligauit.
Dextra gladium tenens exten
ſum. Appropinquante igitur il
lo infernali terribiliqz venatore
ait mulier. Sine me currē. Ec-
ce appropinquat. Illo fortius te
nente.miſera diuerſis conatib⁹
militem pulſans.tandez ruptis
capillis aufugit.quaz dyabolus
inſequens cepit : ⁊ in equo ſuo
eā proiecit:ita vt caput cum bra
chijs ex vna pte pēderet:⁊ cru-
ra ex alia. Poſt paululū militi
obuiauit:ſic captā pdaz depor
tās.Miles mane ad terrā ve-
niēs.qd viderat expoſuit.capil-
los oñdit. Et apto ſepulchro.fe
minā pdidiſſe capilloſ iuenerūt
Et hoc ɔtingit i epiſcopatu ma
gūtino.O igr libidinoſi. O car
nales.O beſtiales.O porci im
mundi.O capre fetentes:apite
iā oculos veſtros. Erigite cor-
da:leuate capita:exite ex tot feti
bus ⁊ tot imundi tijs:ex tot tur
pitudinibus:affigentes mētib⁹
vrīs illud. Grego.Momenta-
neum eſt quod delectat:eternū
quod cruciat.

T Ertio principaliter con
ſiderare debemus luxu
rie multiplicationez:vt
de taz periculoſiſſimo vitio ple
nius ɔfiteri poſſitis:duodecim
eius modos explicabo.¶ Pri
ma dicit luxuria cogitatiua.ſm
ſ.Doc.prima ſcđe.q. lxxiiij. Et
b.Antoninus in ſumma. trac-
tatu de luxuria. Cū quis de for
nicatione cogitans delectat de
ipſo actu cogitato: cuz cōſenſu
rationis peccat mortaliter . Et
quotiens per interruptionē al-
terius cogitatiōis vel verbi vel
facti: reuertitur ad cogitationē
luxurioſam deliberata ratione:
peccat mortaliter: licet etiā nol
let perpetrare actuz carnalem.
Multo magis peccat ſi deſide
rat extra matrimoniū ipm ac-
tum cōmittere. vnde ⁊ in con-
feſſione opz explicare ſm q va
riātur tales cogitationes circa
varias ſpecies: vt ſi fuit cogita-
tio de ſoluta vel de vxore alte-
rius:de affine:de monacha: de
maſculo. Et ita femina tenetur
cōfiteri de iſtis cogitationibus
reſpectu cuius.ſ.vel mariti: vel
clerici ⁊ huiuſmodi. Naz luxu
ria hēt gradus ⁊ ſpecies diuer-
ſas: vt patet.xxxij.q.vij. Quēad
modum. Dicūtur enim cogita
tiones luxurioſe etiā ſine tactu
corporis: vt patet.xxxij.q.i. Nō

ſolo. Item.xxxij.q.vij. Non ſo-
luz.xxxij.q.v. Nec ſolo. Et in.ſ.
Tho. in multis locis . Et hoc
eſt periculoſiſſimū vobis ſecu-
laribus viris ⁊ feminis:quia ra
ro nō vene fati conſcientia de
tal penſieri.¶ Secūda luxuria
dicitur locutiua. Cuz quis dicit
aliqđ verbum vel honeſtuz vel
inhoneſtum : hoc fine vt indu-
cat ſe vel aliquem aut aliquam
ad luxuriam: vel ad amorē car
nalem extra matrimonium:eſt
ſemper pctm̄ mortale:minus ⁊
maius ſcđm ſpeciem luxurie.
Ephe.v. Fornicatio autē ⁊ om
nis imunditia aut auaricia nec
nominetur in vobis. Sicut de
cet ſanctos. Aut turpitudo: aut
ſtultiloquiuz:aut ſcurilitas que
ad rem nō pertinet : ſed magis
gratiarum actio. Itez quando
quis dicit ratione ſolatij talia
verba:que ſint in ſe talis natu-
re: vt ſint multū inductiua men
tium debilium in luxuriā: cre-
ditur mortale:licet illud nō in-
tendat ſm.b.Antoninū. Idem
cuz quis recitat vel cantat can-
tiones amatorias: vel compo-
nit aut docet alios de huiuſmo
di:vel ſonetos ⁊ ſtramotos intē
tione libidinoſa:ſemper peccat
mortaliter:⁊ multo magiſ:ſi ibi
ſunt noia dei ⁊ ſanctoꝝ. Idem
de ſonantibus inſtrumēta dic

vel nocte. Jdeȝ de facientibus
maitinatas:ꝛ ſunt cauſa pctōꝝ
ſocioꝝ. Si vero hmōi cantio-
nes laſciue nō cantentur inten
tione luxurioſa: tñ hñt in ſe ta-
lia:que multum ſunt inductiua
mentiū debilium ad luxuriam
rōne huius ſcādali vel ruine in
de ſequētis: poſſet eſſe moꝛtale
ſm dñm Anto. Jtē ſi cantione
ta vel ſonetus mittaꝛ alicui in-
tentione iam dicta:eſt moꝛtale.
Moꝛtale quoqȝ cū qs eſt me-
diatoꝛ:aut mediatrix. Jdē mit-
tens ambaſiataȝ: vel litteras:ꝛ
ſciēter recipiēs ſcribens aut le-
gens cū hmōi cogitatiōe vene-
rea deliberata rōne:oī vice pec
cat moꝛtaliter. ¶ Tertia luxu-
ria dr̄ viſiua. Mulier pt̄ videri
multiplr̄ ab aliquo. Primo a
caſu. Scđo vt cognoſcat eā ab
alijs. Tertio vt attētioꝛē reddat
loquēs ei de virtutibus ꝛ vtili-
bus. Quarto vt poſſit pleniꝰ re
pꝛehendi ex inſpectiōe ſui oꝛna
tus vel vanitat(. Quito ex quo
dā honeſto amoꝛe. Sexto vt ex
pulchꝛitudine creature exurgat
in laudē creatoꝛis. ſ;ȝ illud. De
lectaſti me dñe in factura tua.
Septimo ex quadā curioſitate
vt ſciat faciē eius vel foꝛmā vel
oꝛnatum cū quadā ſenſuali cō
placētia de oꝛnatu eiꝰ:ſicut mu
lieres in egypto p muros aſcē-

debant vt viderent Joſeph trā
ſeuntē pulcherrimuȝ:quod ſine
pctō veniali non eſt. Octauo ꝛ
vltimo vt libidinoſe in ꝯcupiſ-
cētia eius inardeſcat. Et hic aſ-
pectus ſemp eſt pctm̄ moꝛtale i
viris ꝛ mulieribꝰ:maius vel mi
nus ſm ſpēm luxurie. Hec ve-
ritas eſt xp̄s. Mat.v. Qui vide
rit mulierē ad ꝯcupiſcēdū eam
iā mechatus eſt eā in coꝛde ſuo
Jdē de illis q dicūt carnali in-
tētione: vellem videre amaſiam
meā:vel eꝯ. Nā Jere.ix. Aſcen
dit moꝛs per feneſtras. Ex hoc
viſu depēdēt inumerabilia pctā
in feſtis:in eccleſijs in diſcurſi-
bus. Jdē moꝛtalr̄ peccat cū ali
quis vel aliq̄ ꝓpendit ſe adama
ri carnalr̄ ꝛ vaghezari: ꝛ ſe of-
fert ſtudioſe oculis amātiū vt ſi
bi placeat ēt ſi ſibi nollet turpe
agere:peccat moꝛtalr̄. Et rō eſt
qꝛ eſt efficax cā ruine vt pȝ de i-
iurijs ꝛ damno dato.c.ſi culpa.
Vbi dr̄. Sane lȝ vt qui occaſi
onē dāni dat: dānuȝ videaꝛ de
diſſe. Jtē moꝛtalr̄ peccat cū ali
qs vel aliq̄ per ſeipȝ reſpicit in
manibꝰ:in pectoꝛe:ꝛ in alijs ꝑti
bus coꝛpoꝛis cū carnali cōpla-
centia aduertēter oī vice peccat
moꝛtaliter. Jtē moꝛtalr̄ peccat
cuȝ aliqs delectaꝛ carnaliter vi
dere aīalia coeūtia: vel bagatel
las ꝛ hmōi turpitudines demō

ſtrantia vel videre laſciuia ſpe-
ctacula:in qbꝰ ē ſufficiēs cā lu-
xurie ē moꝛtale pctm̄ ſm.d. An
to. ¶ Quarta dr̄ luxuria auditi
ua. Cū quis audit libēter loqui
de turpibus: de amatoꝛijs : de
imundis:nō tm̄ ex vana leuita
te:ſed ꝓp delectationē carnalē:
in tali materia audita aduertē-
ter querendo : moꝛtalr̄ peccat:
niſi foꝛſitā inter cōiuges. Jdeȝ
audiēs ambaſiatā carnalē cuȝ
delectatione : vel aliqd narrari
de amaſio vl̄ amaſia:ſiue cātio
nes libidinoſas:peccat moꝛtalr̄.
¶ Quinta dr̄ luxuria oꝛnatiua.
Cū qs oꝛnat ſe itētione placēdi
alij vel alijs carnalr̄ ex mrīmo
niū:ſemp moꝛtalr̄ peccat:minꝰ
vel maiꝰ ſm ſpēm. Omni.n.vi
ce.qua itētione amoꝛis carna-
lis lauas caput:vultū:panicellū
reſpicis i ſpeculo:aptas capilloſ
biretū:coꝛnua:pectꝰ:planellas:
colarinū:manichas:texutū:cau
dā:capis floꝛē:girlādā : iocalia:
odoꝛes ꝛ hmōi:ſemper peccas
moꝛtalr̄:quotiēs mēte delibe-
rata facis hmōi. Jdē cum qs
amoꝛe carnali oñdit pectꝰ: vbe
ra:manus.brachiū.copā.comā.
pedē ꝛ hmōi:vt placeat ex mrī-
moniū. Jdē cū aliqs vel aliqua
donat oꝛnamētū: aut munꝰ qđ
cunqȝ:ēt roſam:vel panicellum
amoꝛ carnali:ſemp peccat moꝛ

taliter. Jdē qui detinet illđ mu
nus amoꝛe amaſij vel amaſie
Jdē q gloꝛiaꝛ ſe accepiſſe mu-
nus illđ ab amica. ¶ Sexta lu
xuria dr̄ ꝯtrectatiua. Cū qs ali
quē vel aliquā tāgit extra mrī-
moniū ꝓp delectationē carna-
lē ꝛ libidinoſam.in frōte.in ma
nu.in collo.in doꝛſo ꝛ in alia ꝑ
te coꝛpoꝛis:aut veſtis:vt i ſeipo
capiat carnalē delectationē: vl̄
vt aliā inducat:ſemp eſt pecca-
tū moꝛtale maius vel minꝰ ſm
ſpēm. Eodem mō ille q ꝑmit-
tit hoc ſibi fieri ab eo quē exiſti
mat ad hoc moueri amoꝛe libi
dinoſo.moꝛtalr̄ peccat. qꝛ faciē
tē ꝛ ꝯſentientē par pena ꝯſtrin
git lex.ij.q.i. Notū.cū glo. Nō
dico credēs moueri talē ex di-
lectione fraterna : ſeu honeſta
amicitia ſeu quadā humanita-
te:ſeu ex moꝛe patrie:qꝛ quis hoc fa
ciēs ex libidine moueretur.ꝛ iſte
nō credit ꝑmittēdo ſm.d. Ant.
nō peccat moꝛtalr̄:ſed bñ tan-
gens. Nihilominꝰ tot ꝯtactus
ſunt euitādi. Qui.n.tetigerit pi
cē inqnabitur ab ea. Terra.n.ꝛ
aq̄ faciūt lutū ꝛ tñ ſunt munda
ex ſe. Jtē cū qs tāgit ſeipſuȝ ad
hoc vt moueaꝛ ad delectationē
libidinoſaȝ.ſp peccat moꝛtalr̄.
Jdē ſi delectaꝛ qñ iſurgūt pru
ritus vel titillationes in carne:
ꝛ ſic eſt ꝯtētus aduertenter: li-

ẽet nõ faceret opus. Mortalis
ſimũ quoqꝫ cũ aliqs vel aliq̃ ꝑ
ſeipſum facit imundicia carnis
ſeipſum corrũpẽs: ⁊ vocaꝛ mo
llicies. Et ꝓut itẽtio ducit ſpẽs
mutaꝛ. Idez ſi faciat ſe ab alio
tãgi ⁊ corrũpi: eſt mõtale ⁊ gra
uiſſimũ: dãs cauſaz alteri. Idẽ
ſi cibis vel vino ꝓcurat in vigi
lia vel in ſõnis. Septima luxu-
ria dꝛ ſolutiua. Cũ qs ꝯiungit
ſe mulieri ſolute ⁊ ipſe eſt ſolu-
tus dꝛ tũc fornicatio: ⁊ ẽ pctm̃
mortale vt determinaꝛ. xxxij. q.
iiij. c. Dicat. Et. c. Meretrices.
Si aũt virginẽ ẽt de ſua volũ-
tate corrũpit: mortaliter peccat
⁊ grauiꝰ q̃ꝫ i ſimplici fornicatio
ne. Et hoc vocaꝛ ſtuprũ. xxxvi.
q. i. c. Raptus quoqꝫ. Si quis
aũt rapit aliquã ſolutã: ⁊ cõtra
volũtatẽ eiꝰ vel parẽtũ cã luxu
riãdi: peccat mortaliſſime: ⁊ vo
caꝛ raptus. xxvij. q. vltima. Lex
⁊. c. Raptuſ. ¶ Octaua luxuria
eſt adulteratiua. Cũ quis ꝯmit
tit luxuriã cũ ꝑſona cõiuncta i
matrimoniũ. ſ. cũ maritata dici
tur adulteriũ grauiſſimũ pctm̃
mortale. De quo habeꝛ. xxxij. q.
iiij. c. Nemo. Itẽ. xxxvi. q. i. Lex
illa. §. Cũ ergo. Et ſi vna pars
eſt in matrimonio tm̃ vocatur
adulteriũ ſimplex. Si ambe ꝑ-
tes: vocaꝛ duplex. ¶ Nona lu-
xuria dꝛ inceſtiua. Cuz qs vtiꝛ
actu turpi cũ aliqua de conſan
guinitate vel de affinitate eius
Affines vocanꝛ attinẽtes ſibi:
ex ꝑte ſue vxoris ⁊ affines vxo-
ris ſt attinẽtes marito. Affini-
tas ãt ꝯhiꝛ ex q̃libꝫ ꝯmixtiõe ſe
mis i vaſe nãli: cũ q̃cũqꝫ ẽt me
retrice. ⁊ tũc oẽs attinẽtes illiꝰ
cũ q̃ ꝯmiſcuit ſe efficiũꝛ affines
vſqꝫ ad q̃rtũ gradũ. Et iter hoſ
nõ p̃t eẽ mrĩmoniũ. Et ſi inter
uenit actus carnalis iter hmõi
affines: ſemꝑ eſt inceſtus. De
quo. xxxvi. q. i. §. Cũ ĝ. Itẽ. xxxv.
q. ij. De inceſtis cõiunctionibꝰ.
⁊. c. nec eã. Et ſic intellige: ſi mu
lier copulauit ſe cũ aliquo: oẽs
attinẽtes illius ſunt affines eiꝰ
nec iter hmõi põt eẽ mrĩmoni
um: imo ſi fieret eẽnt excõicati.
Et ſic inceſtꝰ eſt grauiſſimum ⁊
mõtale ⁊ dignũ igne. Notãdũ
quoqꝫ ſi poſt ꝯctũ mrĩmoniũ ꝑ
verba de pñti maritꝰ copulat
carnalr cũ attinẽte vxoris vſqꝫ
ad q̃rtũ gradũ: nõ p̃t ãpliꝰ petẽ
debitũ: niſi ab epõ ſaltẽ diſpen
ſeꝛ vt pꝫ ꝑ dñm abbatẽ. c. i. de
eo q cognouit ꝯſan. vxo. Ita ꝺ
vxore reſpectu attinẽtis mariti
pñt tñ reddẽ. ¶ Decia luxuria
dꝛ ſacratiua. Cũ aliqs clericus
vl religioſus ꝯmittit rẽ turpez
cũ ꝑſona ſacra: aut perſona ſa-
cra cum ſeculari. Et dicitur ſa-
crilegium de quo hẽs. xxvij. q. i.

c. Impudicas. Et eſt pctm̃ mor
tale ⁊ grauiſſimũ. Itez reputaꝛ
ſacrilegiũ inter cõmatres ⁊ cõ
patres: ⁊ iter filianos ⁊ filianas
xxx. q. i. c. Si qs: ⁊ eſt mortaliſſi
mũ. Idẽ reputaꝛ cuz in loco ſa
cro aliqs cõmittit pcm̃ luxurie.
¶ Undecima dꝛ luxuria abo-
minatiua. Cũ maſculus turpi-
ter agit in quacũqꝫ ꝑte cũ maſ
culo: vel femina cuz femina: vel
maſculus cuz femina: eſt pctm̃
mortale ⁊ grauiſſimũ: magiſ q̃ꝫ
cũ ꝓpria matre. Et vocaꝛ ſodo
mia. xxxij. q. vij. Uſus. De qua
dicetꝛ ſuo loco. Ad idẽ reducitur
qñ qs nc aliq̃ mulier ipregneꝛ
ſeminat ex vas. Cõiunx i hmõi
nullo mõ excuſaꝛ. Additꝛ ⁊ his.
Cũ aliqs vel aliq̃ dimiſſa oi hu
manitate: vtiꝛ actu turpi cũ be-
ſtijs ẽ mortale ⁊ ĝuiſſimũ. xxxij.
q. vij. flagitia. ¶ Xij. luxuria põt
dici dlectatiua. Cũ qs poſt fcm̃
vel viſuz vel locutionẽ carnalẽ:
delectaꝛ feciſſe: ⁊ eſt ꝯtẽtus: tũc
mortalr peccat: ſi aduertit: ⁊ ẽ il
liꝰ ſpẽi: cuiꝰ fuit actꝰ. Silr cũ qs
dolet nõ potuiſſe facẽ turpitudi
nẽ: aut nõ potuiſſe loq cũ ama
ſia carnalr ⁊ hmõi ſꝑ eſt pctm̃
mortale: q̃tiẽs aduertit: ⁊ ẽ illiꝰ
ſpẽi: cuiꝰ fuiſſet locutio vel viſio
vl actio. Cõfitemini igitꝛ deinceps
caſtitatẽ ſctãꝫ ãplectimini. Au-
dite Paulũ vos hac q̃dragẽſi
ma iuitãtẽ. Col. iij. Mortificate
mẽbra vr̃a q̃ ſunt ſuꝑ terrã. for
nicatõez. imũditiã: libidinẽ ꝯcu
piſcẽtiã malã: ꝑꝑ q̃ vẽit ira dei
ſuꝑ filios icredulitatis. h̃ ille. ſic
celeſtẽ gloriã mũdi paratã itra
bitis: diſponẽte deo hic ꝑ grãꝫ
qui eſt bñdictꝰ in ſecula. Amẽ.
¶ Dñica tertia in q̃dragẽſima.
De ira dei. Sermo. xxvi.

Omne regnũ in ſeip
ſum diuiſum deſola
bitur. Luc. xi. Quã-
uis nã deitatis cle-
mens ſit ⁊ pia que miſeros mor
tales ꝑ lõga tpa ad pniaꝫ expe
ctat: vidẽs tñ eos obcecata mẽ
te: obſtinatoqꝫ aio i pctis ꝑſeue
rare adhibẽ flagella ſui furoris
⁊ iracũdie a ſũma iuſtitia cõpel
liꝛ. quiqꝫ ẽt q̃ꝫto diutiꝰ ad pniaꝫ
expectat: tãto duriꝰ i illũ ſuũ ex-
agitat furorẽ: teſte Ualerio ma
xio qui ait. Lẽto. n. gradu ad vi̅n
dictã ſui: dina ꝓcedit ira: tardi-
tatẽqꝫ ſupplicij grauitate cõpẽ
ſat. Quapꝑ volẽs ego hodie ꝑ-
dicaꝛ de maximis flagellis ira
cũdie dine: per q̃ vrbes ⁊ caſtra
ꝓuincie ac regna affliguntꝛ: ꝯue-
niẽt aſſũpſi thẽa hodierni euã-
gelij i q̃ dꝛ. oẽ re. ⁊c̃. In q̃ euãge
lio tria nob ſinglaria dãꝛ docu
mẽta. ¶ Primũ do. q̃ qcũqꝫ ẽ
i pctõ mortali: poſſideꝛ a demo
ne: ⁊ ẽ mutꝰ in laude dina. h̃ eie

ſo pctõ p ↄfeſſionem: tacentia
pri⁹ora:i creatoris laudẽ relaxãt
Hoc tangit prima euãgelij par
te.ibi. Cũ eieciſſet demoniũ ⁊c̃.
¶ Scdõ documentũ eſt:ꝙ qdli
bet regnũ ⁊ quelz ciuitas ac do
mus:in qb⁹ nõ eſt pax:ſz diſſen
ſiones ⁊ partialitates affligunt
⁊ diſſoluũtur. Hoc pz.ibi. Oẽ
regnuz in ſcipm ⁊c̃. ¶ Tertium
documẽtũ eſt:ꝙ illi qui audiũt
verbuz dei:⁊ operant ſm illud:
beati ſunt:⁊ per ↄñs nõ incur-
rent diuinã iram. De qua tria
hoc mane conſiderabimus.
¶ Primo ire dei verificationẽ
¶ Scdo ire dei inductionem.
¶ Tertio ire dei euaſionem.
¶ Primo ire dei ↄſiderare de
bemus verificationẽ. Querunt
theologi hoc mane. Vtruz ira
ſit in deo. Et vĩ ꝙ non. Nulla
paſſio exiſtens in appetitu ſen-
ſitiuo eſt in deo:quia in deo nõ
eſt potẽtia aliqua ſenſitiua: ne-
qz paſſiones eaz ↄſequẽtes: vt
pz per Phz.vij.⁊.viij. Ethi.xij.
Metha.iij.de aia. Et per Cõ-
menta.iij.de aia.qui dicit. Nul
la forma eſt liberata a potẽtia:
niſi pſona intelligenda. Sz ira
eſt paſſio exiſtẽs i appetitu ſen
ſitiuo:vt pz per Phm in pmo
de ania. ergo ira nõ eſt in deo.
Propterea. Nulla paſſio ⁊ ope
ratio:que eſt tantum ↄiuncti ex

anima ⁊ corpore : poteſt eſſe in
deo:qz deus non eſt cõpoſitus
aliquo mõ:vt optime declarat.
Doc.ſ.pte prima.q.iij. Et.q.vij.
Et Phs.xij. Metha.ſiſi ⁊ Cõ
mentator ibidẽ:ſz ira eſt paſſio
vel opatio tm̃ ↄiuncti:vt pz per
Phm pmo de aia.ergo in deo
non eſt ira. Sz ↄ̃ eſt qd dicitur
in ps.cxv. Irat⁹ eſt furore dñs
in populuz ſuũ.ps.xvij. Funda
menta montiũ cõturbata ſunt
⁊ cõmota ſunt. qm̃ irat⁹ eſt eis.
ps.lxxxix. Quis nouit poteſtatẽ
ire tue:⁊ pre timore tuo irã tuã
dinumerare.ps.lxxviij. Effun
de iraz tuã in gentes que te nõ
nouerũt: ⁊ in regna que nomẽ
tuum nõ inuocauerunt. Ezech.
vij. Ira enim mea ſup vniuer-
ſuz pplm eius.gladius foris:pe
ſtis ⁊ fames itrinſecus. Qui in
agro eſt gladio morietur ⁊ qui in
ciuitate peſtilẽtia ⁊ fame deuo
rabunt.hec ille. Huic dubio rñ
det.ſ. Doc.parte prima.q.iij.ar.
ij.ad ſm. Et iterum.q.xxi.arti.
ad primũ.⁊ ar.iij. in corpore.q.
Ira dupl'r accipit Vno mõ ſz
ꝙ eſt motus aut paſſio exiſtẽs
in appetitu ſenſitiuo iraſcibili:
quam diffiniens Ariſto.primo
de anima.dicit. Ira eſt accen-
ſio ſanguinis circa cor ex appe
titu vindicte: cauſata ab ap-
parente paruipenſione. Et ſic

ira nõ eſt i deo. Alio modo ira
dicitur methaphorice ſm ꝙ no
minat effectuz ire in nobis.ſ.pu
nitionẽ vel vindictam : ratione
cuius deus ad ſimilitudinẽ ho
minis irati ſe hẽt:⁊ ſic ira eſt in
deo. Vnde dominus Albert⁹
in.ij.ſen.d.xxxv.ſic iquit. Ira cõ
uenit deo per proſopopeaz que
dr̃ humana paſſio qñ vz attri-
buit deo qd eſt humanuz dum
ſ.punit quod fac̃ homo iraſcẽs.
Exemplũ. Pater eni ſm iperi
um rõnis iraſcitur filijs ſm ꝙ
erigit eorum malitia:⁊ ordina-
te corrigit eos. Sil'r dñi iraſcũ
tur ⁊ plati ſubditis inobedienti
bus. Ecce effect⁹ ire. In deo aũt
ſil'r dicimus irã eſſe. Naz ſine
paſſione ſine turbatione:ſine al
teratiõe ſuiipſi⁹ ſua exigẽte iuſti
tia:punit ⁊ flagellat pctõres:ob
ſtinatos:⁊ rebelles. Flagellat ci
uitates:caſtella ⁊ patrias diuer
ſas in ira cõculcãs:qñ eis effe-
ctus ire demõſtrat. Immittit i
ſuper grandines:tẽpeſtates: ful
gura:tonitrua:peſtilẽtias:cariſti
as:ſterilitates:fames:terremot⁹
guerras:ſigna magna ⁊ horri-
bilia ad terrẽdũ : deſtruẽdũ: diſ
ſipãdũ:beſtialiter viuẽtes. Pro
pterea Iere.iiij.c.clamat aduer
ſus peccatores dicẽs. Plangi-
te ⁊ vlulate qz nõ eſt auerſa ira
furoris dñi a vob. Et Trenorũ

iiij. Cõpleuit dñs furorẽ ſuum:
effudit irã indignationi ſue. Et
Naũ.i. Vlciſcẽs dñs i hoſtes
ſuos:⁊ iraſcẽs ipe inimicis ſuis
Pz igitur iram:odium ⁊ vin-
dictã eſſe in deo ſm effectuz:⁊
non ſm affectũ:ſeu paſſionem:
qa ita nõ eſt paſſio : ſed actiue ẽ
ipſa dei opatio.paſſiue autẽ eſt
effectus receptus in creatura.
Patet rñſio ad argumenta ꝙ
procedebãt de ira:prout eſt paſ
ſio ſenſitiua.que nõ eſt in deo.

ſ Ecundo principali-
ter cõſiderare debe-
mus ire dei inducti-
onem : tria ſunt que
maxime prouocant ⁊ inducunt
iram diuinam ad flagellanduz
⁊ puniendum peccatores.
¶ Primum eſt tranſgreſſio le
galis.
¶ Secunduz eſt obduratio cor
dialis.
¶ Tertium eſt elatio dyaboli-
calis.
¶ Primuz prouocans irã dei
cõtra peccatores eſt trãſgreſſio
legalis. Qd vt clarius itelligat
ante oia videndum eſt quid ſit
lex. Ait nãqz Criſyppus ſũmus
ſtoice ſapiẽtie Phs : vt.ff.de le
gib⁹.l.lex. Lex inquit eſt ſanctio
ſancta:iubẽs honeſta:prohibẽs
qz contraria. Et Ari.x. Ethico.
Lex eſt ſermo coactõez habẽs:

wb aliqua prudētia ⁊ itellectu ꝓ
cedēs.vn̄ Iſido.lib.v.Ethimo.
⁊ in decre.di.iiij.c.Facte. Facte
ſunt aūt leges:vt earū metu:hu
mana coerceat audacia:tutaqꝫ
ſit inter iprobos innocētia:⁊ in
ipſis iprobis:formidato ſuppli-
cio refrenet audacia:⁊ nocendi
facultas.Et.xxiij.q.v. Non fru
ſtra.Et ſunt verba Iero.Non
fruſtra ſunt iſtituta:poteſtas re
gis:ius cognitoris:vngule car-
nificis:arma militis:diſciplina
dn̄antis:ſeueritas etiā boni pa
tris.Habēt enim oia iſta mo-
dos ſuos:cauſas:rōnes:⁊ vtili-
tates.hec cuꝫ timētur:⁊ mali co
ercent.⁊ boni inter malos quie
ti viuūt.h ille. Boni nō poſſent
viuere:imo ipunitas maloꝝ fa
ceret eis viā ad magis peccan-
duꝫ.xxxv.q.ix.c.Loci. Et ꝙ pei⁹
eſt inuitaret eos ad malignan-
dū.C.de furtis.l.ſi quis.in fine.
Hinc eſt:ꝙ in ciuitatib⁹ ⁊ ha-
bitatoribus ꝓponunt officiales
pretores ⁊ iudices:quoruꝫ offm̄
eſt prouidere ne illicita fiant:vt
patet.ff.ad.l.aqui.l.Ita vulnera
tus.⁊.ff.de iudicijs.l.ſi.longius.
⁊.ff.de noxalib⁹.l.in delictis ſer
uorum.§.cum dn̄s.Et.C.de pe
nis.l.ſi operis.⁊.C.de defenſori
bus ciuitatum.l.per omnes. im
mo ois ratio ſuadet penas ob
maleficia ſolui:vt.ff. de fideiuſ-
ſoribus.l.Si arco.§.fina. Ideo
Phs. Si exceſſus dimittatur
impunitus vnius : multos ſibi
cumulat delinquentes . Et ſic
malum tranſit ipunitum:⁊ bo-
num irremuneratum:quod cō
tra ſunt predicta iura. Et nemi
ni debent parcere cuiuſcūqꝫ cō
ditiōis fuerint:ſiue dn̄i:ſiue no
biles:ſiue ciues:ſiue populares:
quia quanto delinquēs eſt ma
ior:tanto magis eſt puniendus.
patet.xl.di.c.homo chriſtianus.
Et.xi.q.iij.c.Precipue. Sic eſt
de deo . Nam ipſe deus dedit
legem.ſ.decem precepta ad huc
finem:vt homines fiant virtuo
ſi ⁊ viuant honeſte:cum iſta ſit
voluntas eius:quia vt ſcribitur
i.theſa.iiij. Hec eſt enim volun
tas dei:ſanctificatio vr̄a . Hec
autē diuina lex continet decem
precepta:ad cuius obſeruatiōeꝫ
omnes tenemur. Primuꝫ fun
damentum omnium precepto-
ruꝫ eſt illud qđ ſcribitur Mat.
xxij. Diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo:⁊ in to-
ta anima tua ⁊ i tota mēte tua.
Vbi Auguſti . Diligitur deus
toto corde ⁊ itellectu ſiñ errore.
Tota anima.i.volūtate ſine cō
ditione . Tota mente ideſt me-
moria ſine obliuione.h ille.Ita
hec lex amoris obſeruanda eſt:
vt nec veniali nec mortalr a no

aliq magis de[?] belle mori q peccare. ff. q me. cau.l. iſti qda. ḡ. penul.

bis deus offendat. Vnde Au-
gu.Et.xxxii.q.v.c.Ita ne: Po-
tius.n.qs dꝫ oia mala pati : qꝫ
peccato conſentire. Et.ſ. Tho.
quolib.x.q.ix.ad tertiū.Et in.ij.
ſen.di.xviii.q.ii.ar.iiii.q.iii.dicit
Non ſolum aliquis debet ſubi
re morte anteqꝫ peccet mortali
ter ſed anteqꝫ peccet venialiter
qꝛ peccatū inquantū pctm̄ nun
qꝫ eſt eligibile. Si.n.eſſet eligibi
le nunqꝫ eſſet pctm̄:⁊ ſic nō pec
caret:ſi facerē.h ille. Propte-
rea phs in.iii.ethy.ait. Melius
eſt mori qꝫ facere cōtra bonum
virtutis.¶ Scđm preceptū eſt.
Nō aſſumes nomen dei tui in
vanum. Hoc precepto prohibē
tur periuria. blaſphemie.⁊ mē-
dacia.¶ Tertium preceptuꝫ di-
uine legis eſt. Memento vt diē
ſabbati ſanctifices. Contra hoc
preceptum facit:qui cauſa cupi
ditatis in die ſolēni opus ſerui
le facit: vendēdo emēdo:negoci
ando: ⁊ huiuſmōi.¶ Quartum
preceptū eſt. Honora patrē tuū
⁊ matrē tuā verbo:ſigno: inſu-
per ⁊ opere atqꝫ obſequio.¶ Qui
tum preceptū eſt. Non occides
neqꝫ.ſ.corde : neqꝫ verbo: neqꝫ
facto.¶ Sextū ꝑceptū eſt. Nō
mechaberis. In quo prohibe-
tur omnis luxurie ⁊ carnalita-
tis actus:preterqꝫ in matrimo-
nio.¶ Septimum eſt. Nō fura
beris per furtum.n. intelligitur
omne male ablatū:ſiue occulte
accipiendo:ſiue violenter rapiē
do:ſiue fraudulentiam in mer-
cationibus cōmittēdo:ſiue mer
cedem debita non ſoluendo: ſi-
ne vſuraꝫ perpetrādo.¶ Octa-
uum. Non loqueris falſum te-
ſtimonium aduerſus proximū
tuum. In hoc peccat falſus te-
ſtis.qui vt ait Iſidorus de ſum
mo bono. Teſtis falſidicus tri-
bus perſonis eſt obnoxius. pri-
mo deum contemnit :per queꝫ
periurat.ſecundo iudicem queꝫ
mentiendo fallit. poſtremo ino
centem:quem falſo teſtimonio
ledit.¶ Nonum eſt. Non con-
cupiſces rem proximi tui. In
quo ꝓhibetur in debita cupidi
tas rei aliene.¶ Decimū ⁊ vlti
mū preceptū eſt. Nō ɔcupiſces
vxorē ꝓximi tui. Quia igit pec
catores hāc legem dei ſpernūt
trāſgrediūtur ⁊ conculcāt. ideo
merent diuinaꝫ iram experiri.
quod fit maxime cuꝫ aduerſus
eos:immittit iuſtiſſimus deus tri
bulationes: cariſtias: guerras:
famē:peſtes:fulgura:tempeſta-
tes:mortes:diuerſas atqꝫ crude
les. Et hoc eſt quod ipſe de⁹ mi
natur Deut.xxviii.di. Si audi-
re nolueris vocem domini dei
tui:vt cuſtodias ⁊ facias omnia
mādata eius cerimonias:quas

ergo precipio tibi hodie: venient
ſuper te oēs maledictiones iſte
⁊ apprehēdent te. Maledictus
eris in ciuitate:maledict⁹ i agro
maledictū hōrcū tuū:⁊ maledi
cte reliquie tue:maledictus fru-
ctus ventris tui:⁊ fructus terre
tue:armēta boū tuoꝝ.⁊ greges
ouiū tuarū. Maledictus eris in
grediens ⁊ maledict⁹ egrediēs.
Mittet dn̄s ſup te famē ⁊ eſuri
em ⁊ icrepationē in omnia ope
ra tua.que tu facis.donec cōte-
rat te ⁊ ꝑdat velociter:ꝑpter ad
inuentiones tuas peſſimas in
quibus reliquiſti me. Adiungat
tibi dn̄s peſtilentiā donec con-
ſumat te de terra: percutiat te
dn̄s egeſtate:febre:⁊ frigore:ar-
dore:⁊ eſtu: ⁊ aere corrupto ac
rubigine:⁊ perſequat̄: donec ꝑ-
eas.hec ille. Hec autem aucto-
ritas de verbo adverbū explicā
da eſt. ¶ Secūdum. prouocans
iraꝫ dei eſt obduratio cordialis
Sacri theologi querunt. vtruꝫ
obſtinatio ſit a deo vel ab hoīe
Ad qđ reſpōdet.ſ.Doc.in qōni
bus de veri.q.xix.ar.iij. Et i pri
mo ſen.d.xl.ar.ij. Et ṗma ſcđe
q.lxxix.ar.iiij. Et ṗma parte.q.
lxiiij.ar.ij. Et in.ij.ſen.di. vij.ar.
ij. Et in.iiij.ſen.di.l.ar.v. Sed ꝑ
maxime in primo ſen.ſic dicēs.
Obduratio poteſt capi duplici
ter. Vno mō obduratio dicit̄
actus volūtatis obſtinate i ma
lum cui malo pertinaciter adhe
ret. Et ſic cōſtat.ꝙ obduratiōis
cauſa non eſt de⁹ ſed hō. Qn̄qꝫ
vero obduratio dicit̄ ipſa priua
tio gratie:que etiā excecatio dr̄.
qꝛ gratia eſt qđdam lumen ani
me ⁊ perfectio quedā habilitās
ipſam ad bonū. Qđ autē aliqs
careat gratia.ↄtingit dupliciter
tū qꝛ ipſe nō vult recipere. imo
expellit eā ⁊ renuit. Nā in pote
ſtate eius eſt.⁊ pōt renuere.qꝛ q
libet poteſt renūciare ſue pote-
ſtati.vel ꝓprio iuri: vt ꝓbat̄.vij.
q.i.c. Quā periculoſuꝫ. Et. C.đ
pactis.l.ſi qs in ↄſcribendo. Et
extra de foro ↄpetenti.c. Si di
ligēti. Et extra de regularibus
capi. Ad apoſtolicaꝫ.ergo in po
teſtate hoīs eſt ⁊ accipe gratiaꝫ
⁊ renūciare. Deus autē nemine
cōpellit renūciare:qꝛ renunciar̄
non compellitur quis inuitus:vt
vij.q.i.c. Quāuis uno renūcia
tio dꝫ eſſe voluntaria: vt extra đ
renunciatione.c. Quod metus
cauſa.tum qꝛ deus non infun-
dit. Horum autem duorū talis
eſt ordo vt.ſ.non ſit ſecundū: ni
ſi ex ſuppoſitione primi. Cū eni
deus nil velit niſi bonum non
vult iſtum carere gratia: niſi ſe
cundū ꝙ bonū eſt:ſed ꝙ iſte ca
reat gratia nō eſt bonum ſim-
pliciter. Vnde hoc abſolute cō

ſideratum:non eſt volitū a deo
eſt tamen bonum ꝙ careat gra
tia ſi eam habere non vult: vel
ſi negligenter ſe ad eam prepa-
rat habendaꝫ:qꝛ iuſtum eſt. Et
hoc modo eſt a deo volituꝫ. Et
ſic cōcluditur:ꝙ cauſa obdura-
tionis ⁊ obſtinationis: eſt mali
tia ⁊ pertinacia praue voluntat̄
Quam obſtinationē ſancti do
cto.dicunt eſſe ſpeciem peccati i
ſpiritumſanctū:vt clare pꝫ.ſcđa
ſcđe.q.xiiii.ar.ii. Confirmat aūt
Auguſtinus in Enchi. d. Qui
obſtinatione mentis diem clau
dit extremum:reus eſt peccati i
ſpiritūſanctū.hec ille. Propter
huiuſmodi ergo peccatū:de⁹ im
mittit tot mala:peſtem:famē: ⁊
mortalitatem:⁊ ceteras calami
tates. Hoc eſt qđ dicit ⁊ minat̄
Leui.xxvi.c. Si ambulaueritis
ex aduerſo mihi:nec audire vo-
lueritis me:addam plagas ve-
ſtras vſqꝫ in ſempiternū ꝓpter
peccata veſtra:emittamqꝫ i vos
beſtias agri que cōſumant vos
⁊ pecora veſtra:⁊ ad paucitateꝫ
cuncta redigant: deſerteqꝫ ſiēt
vie veſtre. Qđ ſi nec ſic voluert
tis recipere diſciplinā:ſꝫ ambu
laueritis ex aduerſo mihi. Ego
quoqꝫ cōtra vos aduerſus ince
dā:⁊ percutiā vos ſepties ꝓpter
peccata veſtra: inducāqꝫ ſuper
vos gladium vltorem federis
mei. Cumqꝫ confugeritis in vr-
bes:mittam peſtilentiam i me-
dio veſtri ⁊ trademini in mani
bus hoſtiū.hec ibi. Et Nume-
ri.xiiij.c.dicit ſic.vſqꝫ quo detra
het mihi populus iſte? Quouſ-
qꝫ nō credēt mihi i omnibus ſi
gnis que feci coraꝫ eis. Feriam
igitur eos peſtilētia atqꝫ conſu-
mā.hec ibi. Nōne ꝑꝑ obſtinati
onem egyptiorū:qui nolebāt di
mittere filios iſrael habuerunt
talem peſtilentiam.ꝙ nulla do-
mus erat i egypto.in qua nō ia
ceret mortuus? vt clare pꝫ. Exo.
xii. Sed vt clarius videas:quō
deus minatur iudicia ſua:⁊ tot
mala:accipe bibliā ⁊ lege in ea
cū diligētia. Et primo Exod.v.
⁊.ix.c. Leui.xxvi.c. Numeri.xiiii.
c. Deut.xxviii.c.ſecūdi. R.xxiiii.
c.tertij. R.viii.c.primi. Parali
po.xxi.c.ſecundi. Paralipo. vi.
c.⁊.xx.c. Itē prouer.xv.xix. xxi.⁊
xxix. Itē primi Macha.x. Iteꝫ
Iere.xiiii.xxi.xxiiii.xxvii.xxix.xxx
ii.xxxiiii.xxxviii.xlii.xliiii. Cadēt i
gladio: ⁊ i fame cōſument̄ a mi
nimo vſqꝫ ad maximum. In fa
me ⁊ gladio morientur ⁊ erunt
in iuſiurandū:⁊ in miraculuꝫ: ⁊
in maledictionem: ⁊ in obpro-
brium. Item Ezechi.v.vi.⁊.xli.
xiiii.xxviii.xxxiii.⁊.xxxviii.c. Iteꝫ
Mat.xxiiii. Et Luc.xxi. Sur-
get gens contra gentem: ⁊ re-

gnum: aduerſus regnuʒ ⁊ terremotus magni erunt per loca: ⁊ peſtilentie ⁊ fames: terroreſqꝫ de celo ⁊ ſigna magna erunt: ⁊ infra. Ve autē pregnantibus ⁊ nutrientibus in illis diebus. Erit enim preſſura magna ſup terrā ⁊ ira populo huic. Et cadent in ore gladij ⁊ captiui ducentur in omnes gētes. Et hoc propter duriciam ⁊ obſtinationē cordis. Hec ſunt verba ineffabilis veritatis: que deberent mouere ſaxea pectora: tamē vel pauci vel nulli conuertuntur aut duritiam cordis frangūt. Unde Greg. in O mel. Ambulanſ Jeſus in mare galilee: ait. Audiſtis fratres chariſſimi qꝛ ad vnius iuſſionis vocē Petrus ⁊ Andreas relictis retibus: ſecuti ſunt redēptorē. Nulla adhuc eū miracula facere viderant: nihil ab eo de premio eterne retributionis audierant: ⁊ tamen ad vnū preceptū hoc quod poſſidēre videbantur obliti ſunt. Quāta nos eius miracula videmus quot flagellis atterimur: quātiſ minarum aſperitatibuſ deterremur: ⁊ tamen vocantem ſequi contenimimus. In celo iam ſedet: qui de conuerſione nos ad monet. Iam iugo fidei colla gētium ſubdidit. Iam mundi gloriam ſtrauit. Iam ruinis eius crebreſcentibus diſtricti iudicij ſui diem appropinquare denūciat: ⁊ tamen ſuperba mens noſtra: non vult hoc ſponte deſerere. quod quottidie perdit in vita. Quid fratres chariſſimi dicturi ſumus: qui ob amorē preſentis ſeculi non preceptis flectimur: nec verberibus emēdamur. hec ille. ¶ Tertium prouocans iram dei eſt elatio dyabolicalis: dicunt enim Phyloſophi naturales: ꝙ veſpertilio perdit viſum propter volatū. Humor. n. chriſtallinuſ: qui exigitur ad videndū tranſit in ſubſtātiā alarum. Ita elati ⁊ ſuperbi: imitantes dyabolū principem ſup bie: ſemꝑ in altum volantes ſuper alios: perdunt viſum cognitionem: ⁊ conſiderationem iudiciorum dei: que capitibus eorum ſemper iminent. Non vident ſanguineū gladium: non ſpatam ex vtraqꝫ parte acutam non celeſte fulgur ab ira dei ꝑparatum. Non ſibi perſuadent ꝙ deus ipſos rebelles ⁊ temerarios punire debeat vel poſſit. Errāt profecto: ⁊ tenebris obcecati a veritate deuiant. Si namqꝫ licet prelatis corrigere ſuos ſubditos: vt extra. de officio ordinarij. capitulo Irrefragabili. Si licet domino corrigere ſeruum ſuum: vt. ff. de his

qui ſunt ſui vel alieni iuris. l. prima. §. i. Si licet creditori ſuum ſibi pignoratum caſtigare ⁊ corrigere. ff. de pignoraticia actiōe l. eleganter. §. Plane. Si licet magiſtro diſcipulum in diſciplinatuʒ: ⁊ non benefacientem corrigere ⁊ caſtigare: vt patet. ff. ad l. aquil. l. Sed ⁊ ſi quecunqꝫ §. magiſter. Si licet marito caſtigare vxorem ſuam ſine pena dummodo non excedat modū in caſtigatiōe: vt. ff. Soluto matrimonio. l. ſi cōſtanter. §. ſi maritus. O ſuperbi. O inobedientes. O rebelles. O trāſgreſſores legis diuine. O adulteri animarum veſtrarum. O blaſphematores dei ⁊ ſanctiſſime matris eius. O ſerui demonum: nō licebit deo: qui eſt ſuper oīa principatum tenēs: propter maximas offenſiones: quas continue ſue maieſtati infertis: ⁊ percutere: ⁊ interficere: ⁊ occidere: ⁊ poſtremo in baratrum inferni ſubmergere? Nonne ipe obtinet ius: ⁊ imperium affligēdi: tribulandi: opprimēdi: flagellādi: ⁊ mō peſte: modo febre: modo ſagittis: modo igne: mō aq̄rum inundatione: mō terremotibus: modo ventis: mō ſiccitate: modo maris tēpeſtate: Hoc eſt qđ ipſe dicͭ. Deut. xxxij. c. Si acuero vt fulgur gladium meū ⁊ arripuerit iudiciū manꝰ mea reddam vltionem hoſtibus meis ⁊ his qui oderūt me retribuam. Inebriabo ſagittas meas ſanguine ⁊ gladius meus deuorabit carnes. Et ps. vij. gladiuʒ ſuum vibrauit: archum ſuum tetendit: ⁊ parauit illum. Et in co parauit vaſa mortis: ſagittas ſuas ardentibus efficit. Et in eccleſiaſtico. v. c. Subito enim veniet ira illius: ⁊ in tempore vindicte diſperdet te. Sed ⁊ de impetuoſa ac tremenda ira diuina: audi terribile flagelluʒ. Nā legitur ſecundi Re. vltimo capitulo. ꝙ Dauid elatus in ſuperbiam populum ſibi ſubditum dinumerare fecit. Quo facto: miſit ad eum dominus ꝓphetam Gad. dicētem. Trium tibi datur optio: elige vnum qđ volueris ex hijs: vt faciam tibi: aut ſeptem annis veniet tibi fames in terra tua: aut tribꝰ menſibꝰ fugies aduerſarios tuos: ⁊ illi te perſequentur: aut certe tribus diebus erit peſtilētia in terra tua. Dauid autē arctatus peſtilentiam elegit: per quā a mane vſque ad tempus ſacrificij veſpertini: mortui ſunt ſeptuaginta milia virorum. In paralipomenō. vero trecēta milia: ꝑ ut narrat hiſtoria ſcolaſtica: ad ducēs hebreos q dicūt. ibi logꝰ

de nobilibus tm̄: ſꝫ de plebeis: ſunt .ccc. milia. Vidēs aūt Dauid: gladio euaginato: angelū cedentē pplm̄ ſuſpexit i celū ⁊ dixit. Ego ſum qui peccaui: ⁊ ego iniqꝫ egi. Iſti ꝗ oues ſunt: quid fecerūt? O ſeuera dī iuſticia. O aſpera punitio. O crudeliſſima vindicta. Si. n. ꝓpter vnū pctm̄: angelus in tam breui ſpacio interfecit trecēta milia viroꝝ: ꝗd faciet ergo vob̄ miſeri: ꝗ tot peccata: tam īfinita ⁊ innumerabilia ſcelera committitis?

TErtio principaliter cōſiderare debemꝰ ire dei euaſionem. Querit hic vtrum peccatores valeant iraꝫ dei euadere. Huic petitioni rñdens dico: ꝙ tāta tāqꝫ ſeueriſſima ira: ſceuit deꝰ ops̄ in puniēdo peccatores: vt nullꝰ vnq̄ꝫ extiterit tante excellētie: fortune: aut ptātis: ꝗ manuꝫ ſue ire potuerit effugere. Exēplis hoc comprobabimus vt res clarius itelligatur. Pōpeius ciuis romanꝰ potentiſſimus qui totā Aſiam romano ſubiugauit iperio: ⁊ ſepiꝰ triūphauit: ⁊ inter alios triumphos quos geſſit trigintaſex reges ante currū: manibꝰ poſt terga ligatis: maxima cū glīa duxit. Inter quos fuit Mitridates rex potētiſſimꝰ: iraꝫ dei effugere nō potuit. Nā a ſatellitibꝰ

Ptolomei: regis egypti: dū fugeret Ceſarē: decapitatꝰ eſt: de hoc Plutarchꝰ. Craſſus ciuis romanus: ditiſſimus ⁊ potentiſſimus: vnus de triūuiris: ſenſit irā dei: qñ a parthis miſerabiliter mortuus eſt: dum bellū gereret ꝯ illos. Cui dictuꝫ eſt. Sanguinē ſitiſti: ſanguinē bibe. De hoc Plutarchꝰ. Marius ſimiliter quo vitrix totiens conſule Roma fuit: qui de Cymbris ⁊ de Iugurta rege triūphauit irā dei ſenſit: dum a Roma exulauit: ⁊ morte viliſſima affectꝰ eſt: hec Plutarchus. Scylla ſimiliter: qui dictator romanus fuit: quod officiū maius rome: ⁊ qui illariū deuicit ⁊ exulari fecit: turpiſſima morte affectus: ire dei euidentiſſimū indiciū fuit. Plutarchꝰ. Scipio affricanus: ſimiliter irā dei ſenſit. quando poſt ſubactam Carthaginem romano imperio: a Roma tamē exulauit: hec Titus Liuiꝰ. Scipio item affricanus ſecundus. qui Carthaginem ipſam funditus euertit. iram dei ſenſit. quando Rome triumphans de habita victoria die ſequenti mortuus inuentus eſt. hec Titus Liuius. Hannibal Carthaginenſis. ire dei teſtimonium euidens fuit. quando poſt multas victorias habitas ꝯ romanos: ⁊ maximas

poſt Cānenſem victoriam qua pēm vim romanoꝝ proſtrauit: ita vt modiū vnum anuloꝝ Carthaginē miſerit: in ſignum maxime victorie habite: qua victoria ita elatus eſt: vt dixiſſe ꝑhibeatur. Actū nihil eſt: niſi peno milite: portas frāgimꝰ: ⁊ media vexillū pono ſuburra. Demum ſuperatus a Scipione: cū tādeꝫ romani: euꝫ inſequerent̄: anulo quē apud ſe habebat venenato: ori appoſito: vitam miſerabilit̄ finiuit: hec Titus Liuiꝰ: ⁊ Iuuenalis. Xerſes quoqꝫ rex ꝑſaꝝ: ꝗ aduerſus greciā veniens: exercitum magnum duxit. In quo vt dicit Iuſtinus libro. ij. habuit ſeptingenta milia de regno: ⁊ trecenta milia de auxilijs. Naues quoqꝫ decies centum milia: vt non imerito proditū ſit: ab exercitu eius flumina ſiccata. Qui tanta ſuperbia ducebatur: vt veluti eſſet dominus nature: montes in planū deduceret: ⁊ cōuexa vallium equaret: ⁊ quedam maria ad nauigatiōis commodum: per compendiuꝫ ducebat. Huiuſmodi talis ⁊ tantus: irā dei ſenſit. Naꝫ ſuperatus ⁊ deuictus: miſerabiliter ſola naui reuerſus effugit: ⁊ tandem contemptus a ſuis: ꝓpter belluꝫ infeliciter geſtum ab Artbabano ſuo p̄fecto occiſus eſt. hec Iu-

ſtinus. Milciades quoqꝫ athenienſis dux fortiſſimꝰ poſt glorioſam victoriā habitam cōtra Darium regem perſaꝝ: ⁊ poſt honorem maximuꝫ inde conſequutū iram dei ſenſit: quando ab athenienſibus condēnatus: quinquaginta talentis: que duꝫ perſoluere nō potuit: in vincula publica coniectus: ibi dieꝫ obijt ſuppremū. hic Emilius ꝓbus. Temiſtocles etiā dux athenienſis clariſſimus: cuius auctoritate ⁊ prudentia. Xerſes rex perſaꝝ deuictus: ⁊ expulſus eſt: irā dei ſenſit: quādo a ciuibus ſuis exilio damnatus eſt: ⁊ tandē: vt aliquibꝰ placet: veneno ſumpto: ſua ſponte mortuꝰ eſt. hec Emilius ꝓbus. Pauſanias ſimiliter: dux lacedemoniꝰ: quo duce: Mardoniꝰ gener regis perſarum: cū ducentis milibus peditum: ⁊ viginti milibus equituꝫ: ſuperatꝰ eſt: ire dei teſtimoniuꝫ prebuit: quādo dū in templo fugiſſet: vt mortē euadēt: ibi clauſus ſub Cliuo: mori paſſus ē: ħ Emilius ꝓbus. Sed quid in lōgum ſermonē protraho? Iram iuſtiſſimi dei: nullus vnq̄ꝫ peccator euaſit. Non Lucifer cū ſuis ſequacibꝰ. Non primi parētes. Nō gigantes viri robuſtiſſimi. Nō Nembroth edificans turrem. Non totuꝫ genus huma-

muz:qn aquis diluuij fuerit ſub merſum.paucis.ideſt octo exce ptis. Non Madiam cū tam i-numerabili exercitu : q erat ſic̄ arena maris . Nam omnes a Gedeone fuerūt deſtructi. In dic.vij.c. Nō reges. Nō ipato res. Nō tyrāni. Non domini. Nō crudeles. Nō parui. Nō magni. Nullus pōt a diuio fu-rore ſe abſcondere. Nemo pōt ſubterfugere. Nullus euadere. Ira ſiquidē tremēdi dei punit flagellat diſpdit ⁊ anihilat. vn-de ipſe ait. Deutero.xxxij . Ego occidam ⁊ ego viuere faciam: percutiam.⁊ ego ſanabo:⁊ non eſt qui de manu mea poſſit eru ere. Et ex hoc tremens Dauid aiebat. p̄s . clix . Si aſcendero in celum tu illic es:ſi deſcende-ro ad infernum ades. Si ſum-pſero pennas meas diluculo ⁊ habitauero in extremis maris Et enim illuc manꝰ tua dedu-cet me ⁊ tenebit me dextera tua. hec ille . Cur igitur : O miſeri peccatores potentiſſimi dei pre cepta contemnitis? Cur in tot vitijs ⁊ ſceleribus obſtinati per duratis? Cur dyabolica ſuper-bia cecati incedicis ? Cur non humiliamini ſub potenti manu dei:vt eius iram furorem:vin-dictaꝫ effugere poſſitis? Exper-giſcimini iaꝫ:⁊ vias veſtras ita dirigite:mores componite:cer-uicem flectite : vt vobis deum placare valeatis : qui viuit ⁊ re gnat : per omnia ſecula ſeculo-rum. Amen.

¶ Feria ſecunda tertie Dñice. De purgatorio . Sermo.xxvij.

f Ac ⁊ hic i patria tua Luce.iiij . Tanta eſt pulchritudo celeſtis patrie vt in illam ni hil maculatum : nihil coinqui-natum intrare poſſit : teſtante hoc Joanne in Apoca.xxj.vbi ait. Non intrabit in ea aliquid coinquinatum. Et cū nemo in hac vita : abſqꝫ veniali peccato viuere poſſit:neceſſe eſt:ſi ad ce leſtem patriaꝫ aſcendere cupit: vt purgetur in hoc mundo vel in fornace purgatorij. Nec quiſ q̄ꝫ debet in amicis. parentibus filijs.beniuolis.⁊ amātibus ſuā ſpem ponere. Sed dum in mū do poſitꝰ eſt.ſtudeat bonis ope ribus.peccata redimer̄. Ad hoc enim in hac noſtra patria terre na poſiti ſumus . vt per bona opera.conemur purgatorij pe-nas euadere . Et hoc eſt quod inquit thema. Fac ⁊ hec ſupple bona opera:in patria tua : ⁊ ſūt verba hodierni euangelij . In quo tria habemus documēta. ¶ Primum documentū eſt ꝙ q̄-libet debet honorare patriam

ſuam: in qua natus ⁊ nutritus eſt:iuxta partem primam euan gelij:in qua dicitur. Quāta au diuimus facta ⁊c̄. ¶ Secunduꝫ documentum eſt: ꝙ diuina pie tas:ſemper prouidet bonis: da to ꝙ ſint inter malos cōſtituti. Hoc patet ſcd̄a euangelij par te vbi dicitur de Helia ꝙ fuit miſſus ad mulierem viduaꝫ in ſarepta:a qua fuit ſibi prouiſuꝫ. ¶ Tertium documentuꝫ eſt: ꝙ ira facit hominē peiorem dya-bolo. Nā dyabolus duxit chri ſtum ſuper montem excelſum: de quo nō fuit auſus illum pre cipitare:ſed iudei irati:ipſuꝫ ſal uatorem: duxerūt ad ſupercili-um montis: vt ipſum precipita rent. Hoc tangitur.ibi. Reple ti ſunt omnes in ſynagoga ira. Quaſi quis offenderit: ſtudeat in hoc mundo ſatiſfacere:ne po ſtea puniendus ad purgatoriuꝫ deſcendat. De quo purgatorio tria hoc mane cōſiderabimus.

¶ Primo purgatorij verifica-tionem.

¶ Scd̄o purgatorij punitionē.

¶ Tertio purgatorij ſubleua-tionem.

¶ Primo cōſiderabimus pur gatorij verificationem.ſ. Vtrū ſit purgatorium. Ad hec rn̄det omnis theologorum ſcola:⁊ q̄ꝫ maxime.ſ.Tho.d. Petrus de taran.d. Petrus de palu. dn̄s Albertus magnus.ſ. Bonauē-tura. Ricardus de media villa: ſed permaxime.ſ. Doc. in.iiij. ſen.di.xxi.ar.primo.q.i.in reſpō ſione principali: ꝙ purgatoriuꝫ omnino ⁊ infallibiliter reperit̄. Hec concluſio eſt vera fidelis. ⁊ catholica. Quam concluſio-nem triplici ratione declaro.

¶ Primo rōne perfectionis.

¶ Scd̄o ratione reuelationis.

¶ Tertio ratione diſtinctionis.

¶ Primo dico ꝙ purgatoriuꝫ eſt omnino:rōne perfectionis. dicit.ſ.Doc.parte prima.q.iiij. ar.primo. In corpore queſtiōis Et phyloſophus. xij. Metha. Primum principiuꝫ quod eſt deus:oportet eſſe perfectiſſimū. Et Lactantius libro primo. c. iij.dicit. Deus vero : ſi perfectꝰ eſt:quia perfectus eſt:vt eſſe de bet:nō poteſt eſſe:niſi vnus: vt in eo ſint omnia. Hoc idem te ſtatur Diony.de diuinis no.c. iiij.d. Deus pre omnibus mo-dis eſt perfectus : ergo opera dei ſunt perfecta. vnde Deute. xxxij.c.dicit Moyſes. Dei per fecta ſunt opera. Perfectuꝫ au tem tunc vnumquodqꝫ eſt: cuꝫ ſibi nihil deeſt: ſm̄ moduꝫ ſue perfectiōis:vt patet per Phm̄ v. Metha. Et.iij. Phy. Nulla enim res deſtituitur a propria

operatiōe: vt in primo de celo.
Et.iiij.metha.Tūc ſic.Si pur-
gatoriū non eſſet.opa dei eſſent
īꝑfecta: quia eſſent ſine iuſti-
tia que exigit vt pctā puniātur:
vt dicit.ſ.Tho.in.iiij.di.xxi.ar.i.
Si enim per cōtritionē deleta
culpa : nō tollatur ex toto reatꝰ
pene:nec etiā ſemꝑ venialia:di
miſſis mortalibꝰ tollūtur.Q pʒ
ꝙ ille qui poſt ꝯtritionē de pec
cato ⁊ abſolutionē : decedit añ
ſatiſfactionē: poſt hanc vitā pu
niatur. Et talis punitio fiet in
purgatorio. Vñ qui negat pur
gatoriū: ꝯtra iuſtitiam diuinaʒ
loquitur: qd̓ eſt erroneū ⁊ a fi-
de alienum.h.ſ.Tho. Vñ Pla
to in phedōne.Si igitur defun
cti mediā cōpariunt̄ in vita te-
nuiſſe:ſua quiqʒ vehicula aſcē-
dentes:⁊ ſuꝑ his delati:ad pa-
ludem ꝑueniunt acheruſiaʒ:ibi
habitāt iniuriaꝝ penas dātes.
⁊ cū purificati ſunt abſoluunt̄:⁊
recte factoꝝ digna p̄mia repor
2° tant.h illc. ¶Scḋo dico ꝙ pur
gatorium eſt rōne reuelationis
Chriſtus verus deus et verus
homo:purgatoriū omnino eſſe
reuelauit:vt clare habet̄. Mat.
xij.c.ſic di.Qui dixerit verbum
cōtra ſpiritū ſanctū:non remit
tetur ei:neqʒ in hoc ſeculo neqꝫ
in futuro. Vñ Grego. iiij.dya
logoꝝ.Et in decretis,di. xxv.c.
Qualis.ſic dicit. Hac ſentētia
datur itelligi quaſdā culpas in
hoc ſeculo:quaſdā in futuro poſ
ſe relaxari. Qd̓ eniʒ de vno ne-
gatur ꝯñs itellectui pʒ:quia de
quibuſdaʒ ꝯceditur.hec ille.Et
xv.q.iij. Ex co. xxiij.q.v. Quid
fit.d.xlv.Diſciplina.ff. de iudi-
cijs.l.cū pretor.Ex quibus colli
gitur ꝙ duplex eſt locus remiſ
ſionis peccatoꝝ. Vnus in hoc
mundo:⁊ alius in futuro.Et ta
le eſt purgatoriū.Ex Math.v.
Eſto ꝯſentiens aduerſario tuo
cito:dum es in via cū eo:ne for
te tradat te aduerſarius iudici:
iudex tradat te miniſtro:⁊ i car
cerē mittaris.Amen dico tibi
non exies inde : donec nouiſſi-
mum quadrantē reddas.hec il
le.Non iubet deus aliquē pec
catorem in hoc mundo in car-
cerem poni ſed in alio.i.in pur-
gatorio:⁊ ibi ſtabit vſqꝫ ad ple-
nam ſatiſfactionem:⁊ tunc exi-
bit:quod non poteſt intelligi de
incarceratis in inferno :⁊ hoc
quia non ſatiſfecit dum erat in
vita.i.in hoc mundo. Et Pau
lus gentiuʒ doc.i.cor.iij.c.dicit.
Si quis autem ſuperedificat ſu
pra fundamentum hoc: auruʒ:
argentum: lapides precioſos:li
gna fenuʒ:ſtipulā:vniuſcuiuſqꝫ
opus manifeſtū erit.Dies eniʒ
dñi declarabit:qꝛ in igne reue-

labitur:⁊ vniuſcuiuſqꝫ opus q̄-
le ſit: ignis probabit. Si cuius
opus manſerit ꝙ ſuperedifica-
uit mercedeʒ accipiet.Si cuius
opus arſerit detrimentū patiet̄:
ipſe autē ſaluus erit:ſic tamē q̄ſi
per ignē hoc eſt per ignē purga
torii.Et.ii.macha.xii. Conſide-
rabat.ſ.Judas machabeus . ꝙ
hi qui cū pietate dormitionē ac
ceperāt:optimā habere repoſi-
tam gratiam. Sancta ergo ⁊ ſa
lubris eſt cogitatio pro defun-
ctis exorare vt a peccatis ſoluā
tur.h ibi. Vnde Gre.nizācenꝰ
dicit.Si aliqs in xp̄o amico cō
ſentiens in hac vita : purgare
peccata minꝰ poterit: poſt trāſi
tū hinc ꝑ purgatorij ignis ꝯfla
tionē expedit. Hoc p̄dicamus
dogma veritatis ſeruātes. hoc
credimus.h ille. Propterea ſan
cta mater eccleſia a ſpiritu ſan-
cto directa:que errare nō poteſt
orat vt pro defunctis:non pro
illis qui ſunt in inferno:quia ibi
nulla eſt redēptio. Nō pro illis
qui ſunt in gloria:quia non idi-
gent.Non pro exiſtentibus in
lymbo:qꝛ non ſunt incorporati
chriſto per baptiſmuʒ. ergo pro
illis qui purgantur.ergo eſt pur
gatoriū. ¶Tertio dico ꝙ ē pur-
gatoriū rōne diſtinctionis aliq
ingrediutur ex hoc ſeculo cum
peccato originali:⁊ iſtis diuina
iuſtitia prouidit quendā locū: q
vocatur lymbus puerorum:vbi
nullaʒ penā ſenſus habent: niſi
penā dāni:qꝛ.ſ.nunquam vide-
bunt diuinam eſſentiam. Aliq
egrediuntur cū peccato mortali
Et iſtis diuina iuſtitia deputa-
uit ſupplicium eternū: vbi eter-
naliter cruciabūtur ſine aliqua
ſpe liberationis. Aliqui tranſe-
unt ſine peccato veniali ⁊ ſine
peccato mortali:⁊ ſine aliq̄ obli
gatione ſatiſfactionis.tales dire
cte ad paradiſum volant. Aliq
tranſeūt cū peccato veniali. Et
iſtis non debetur infernus:qꝛ
pro peccato veniali nullus dā-
natur:nec poſſunt ingredi para
diſum:qꝛ vt ſcribitur. Apoc.xxi.
Non intrabit in ea aliquid co-
inquinatuʒ. Nec lymbo puero
rum quia locus ille tm̄ pueris
cum originali mortuis eſt ordi-
natus. Nec lymbū ſanctorum
patrum:quia ille locus totus va
cuus poſt mortem chriſti remā
ſit:ergo eſt neceſſe ꝙ ſit aliquis
alius locus in quo purgent̄ pec
cata venialia:quibus purgatis
anima poſſit ingredi paradiſuʒ
Sunt ⁊ alij qui tranſeunt i cha
ritate:q poſt multa peccata mor
talia fuerunt ꝯtriti ⁊ confeſſi: ſʒ
non fecerunt tantam penitenti
am quantam debebant:qꝛ pro
quolibet peccato mortali debet

imponi penitentia ſepteʒ anno
rum:vt.xxxiii.q.ii. Hoc ipſum
xxii.q.i. Predicandum.xxvii.q.
i.Deuotam.ꝛ.di.lxxii. Preſby
ter.vbi dicitur. Malorum cri-
minum pnia ſeptem annorum
ſpacio cõcludatur:iſti non poſ-
ſunt intrare paradiſum:qꝛ non
ſatiſfecerunt:non debent dãna
ri:quia ſunt in charitate per cõ
tritionẽ ꝛ confeſſionem preba-
bitam:non in lymbo puerorum:
nec ſanctorũ patrum.ergo neceſ
ſario concludendũ eſt: ꝙ ſit lo-
cus purgationis in quo tales
purgabũtur vſqꝫ ad minimum
quadrantẽ:ſm ꝙ diuina exigit
iuſtitia. Apparet igitur trib⁹ rõ
nibus ſupradictiſ:ꝙ omnino in
alio mundo eſt locus purgatio-
nis. De quo purgatorio habet
figura in veteri teſtamento: vt
pꝫ ꝙ inter egyptum ꝛ terrã pro
miſſionis manantẽ lacte ꝛ mel
le eſt deſertum medium. Egy-
ptus que interpretatur tenebras
figurat infernum. Terra pmiſ
ſionis ſignificat gloriam para-
diſi. Deſertũ vero denotat pur
gatoriũ. Et licet multa exempla
poſſint adduci ad probãdũ pur
gatorium:tamẽ vnũ tm̃ accipe.
Habetur.n.in vitis fratrũ no-
ſtroꝝ de penis purgatorij i pn-
cipio. Quod duo fratres quoꝝ
vnus nouitius alter predicator
erat antiquus in conuentu Co-
lonieñ.eodem die defuncti ſunt.
Tertia vero die poſt h̃ nouitiuſ
gaudens infirmario apparuit:
vt ipſe retulit dicens ꝙ propter
feruorẽ conuerſionis quẽ habu
it.ita cito purgat⁹ eſt. Poſt mẽ
ſem autem predicator predict⁹
infirmario eidem apparuit glo
rioſus:pulcherrimũ monile ha
bens in pectore: ꝛ multos lapi-
des precioſos in veſte: ꝛ aure-
qꝫ coronam in capite. Cũqꝫ fra
ter quereret ab eo. Cur nouiti⁹
cito: ꝛ h̃ tarde purgatus fuerat
ꝛ quid illa inſignia figurabant.
reſpõdit. Ego ꝓpter familiari-
tates ſecularium ꝛ verba ſolati
ſa diutius in purgatorio fui:ſꝫ ma
iorẽ gloriaꝫ ſum adeptus. Mo
nile ſignificat rectam intentio-
neꝫ in deũ:lapides precioſi ani
mas quas cõuerti: corona ineſ
fabilem gloriam: quam a domi
no ſum adeptus. Et ſic purga-
tus ad paradiſum indubitan-
ter euolauit. Et ita patet prima
pars principalis.ꝙ.ſ. purgatori
um eſt ad expiationem anima-
rum que alicui pene obnoxie
decedunt.

Secundo principaliter
conſiderare debemus
purgatorij punitioneꝫ
ſcilicet varia pena qua
puniũtur illi qui ſunt in purga

torio: ſit maxima penaꝝ. Reſ-
pondit.ſ.Tho. in.iiij.ſen. di.xxi.
ar.i.dicẽs. Pena purgatorij ex
cedit omnem penã temporaleꝫ
huius vite. Pro cuius declara
tione:nota ꝙ magna eſt vis at
qꝫ potentia intellectus vt dicit
phus in.iij.de anima. Naꝫ põt
omnia intelligere. Magna eſt
potentia viſus.poteſt enim oia
colorata videre vt dicit phus in
ij.de anima.primo de ſen.ꝛ ſen
ſa.ꝛ.iij.de anima. Magna eſt
potentia auditus que diuerſos
audit ſonos ꝛ melodias: vt phi
loſophus dicit.ij.de anima ꝛ.ij.
meth.ꝛ de ſen.ꝛ ſenſa. Magna
eſt vis ꝛ potentia alioꝝ ſenſuuꝫ
Nam per eos reꝝ ſpecies atqꝫ
ſimilitudines intrãt in animã.
vt declarat philoſophus.iij. de
aia.ꝛ de ſen.ꝛ ſenſa.ꝛ in.i.ꝛ.ij.
poſte.ꝛ in.i.meth. Et tñ nullus
humanus intellectus cũ ſua po
tentia:duꝫ corpori in hoc mun
do ꝯiunctus eſt:poteſt intellige
re magnitudinẽ atqꝫ acerbita-
tem pene purgatorij nullus vi-
ſus vidit:nullus auditus audi-
uit: nullus ſenſus percepit nec
percipere põt. O ꝛ penſa adun-
que quanta e grande: quanta e
dura: quanta e afflictiua: quan
ta e ſpauentoſa la pena del pur
gatorio. Magna fuit pẽa Bar
tholamei duꝫ decoriebat. Ma
gna pena Laurentij. Magna
fuit pena Vincentij martyris.
Magna fuit pena Petri mar
tyris. Magne fuerũt pene alio
rum martyrũ:ſed nihil fuerunt
reſpectu minime pene purgato
rij. Vñ ſanctus Doc.in.iiij.di.
vbi ſupra.q.iij.dicit.ꝙ in purga
torio erit duplex pena. Vna
damni inquantum.ſ. retardan
tur a diuina viſiõe. Alia ſenſus
ſm ꝙ ab igne corporali puniẽ-
tur. Et quantum ad vtrãqꝫ pe
na purgatorij minima excedit
maximã penam huius vite. Et
hoc triplici ratione declaratur.
¶ Primo. ratione auiditatis.
¶ Scḋo. ratione generalitatis.
¶ Tertio. ratione nobilitatis.
Et primo ratiõe auiditatis.ſic.
Quanto aliquod bonũ magis
deſideratur: tanto eius abſen-
tia eſt moleſtior ꝛ durior. Pa-
tet per regulam topicaꝫ in.ij. ꝛ
iij. Topicoꝝ. ſed nullum bonuꝫ
ita ardenter ꝛ affectuoſe deſide
ratur in hac vita.ſicut anima ſe
parata. in charitate exiſtens ar
denter deſiderat videre deum
ſuum glorificatorem: ꝛ coniun-
gere ſe ſue maieſtati.ergo pua-
tio ꝛ abſentia ꝛ carentia tãti bo
ni maxime cruciat ꝛ tormẽtat
animaꝫ. Vnde Prouer.xiii.c.
Spes que differtur affligit ani
maꝫ. ¶ Secundo dico ꝙ pena

purgatorij eſt durior. Sicut bonũ: q̃to eſt cõius: tanto eſt maius ꝛ diuinius: vt pꝫ per Phm i. Ethicoꝝ. Sed aia ſepata que eſt in fornace purgatorij: tota punitur: cũ ſit ſimplex ꝛ indiuiſibilis ꝛ nõ cõpoſita: neqꝫ partibilis: vt ꝓbat Phs in primo de aia. Non eſt ita de corpore. Nã corpus non totũ ſimul punitur: qꝛ eſt diuiſibile: ſꝫ patitur in ea parte in qua ledit̃: niſi per quandã colligationeꝫ neruoꝝ. Nã ſi ledit̃ in brachio: in eo patitur: ꝛ nõ in alijs mẽbris. ergo illa pena que eſt aie ſeparate in purgatorio ectĩtis ẽ maxima ꝛ intẽtiſſima oium penaꝝ corporaliũ. ¶ Tertio rõne nobilitatis ſic. Quãto aliqđ eſt natura nobilius. Tãto eidẽ impoſitis plagis magis punit̃ ꝛ cruciatur: vt vult Phs. de ſen. ꝛ ſen. Et i. ij. de aia. c. guſtabile aũt. Sed aia reſpectu corporis eſt nobiliſſima: vt declarat. Phs. xvij. de aialibus. d. Anima eſt nobilior oi corpore: animatum in aiato: viuũ mortuo: ens non ente. Et primo Ethi. dic̃. Bona aie maxime ſunt bona. Et. vi. Topi. dicit. Anima melior eſt corpore: ꝛ aie bonum oibus bonis. Hoc ideꝫ dicit in. ij. ꝛ. iij. de aia. ergo pena qua punit̃ ꝛ cruciatur aia in purgatorio eſt maxima oiuꝫ corporalium penaꝝ. Altius dico vꝫ. n. ſ. Doc. in. iij. pte. q. xlvi. ar. vi. Dolor chriſti in paſſione fuit dolor maximus: ꝛ tñ pena purgatorij: tã eſt dura ꝛ afflictiua: ꝙ excedit doloreꝫ paſſionis chriſti: vt pꝫ per eũdeꝫ doc. q. vbi ſupra ad tertiuꝫ. Conſidera ergo: che pena: q̃le doglia: quanto dolore: quãto tormento: quãto incendio e bruſamẽto patiũtur ille paupercule anime que ſunt incarcerate ꝛ detruſe in illo igne purgatorij. Audi Auguſtinũ vt habetur in decretis. de pe. d. vij. in fine. Prius purgandus eſt igne purgatiõis qui in aliud ſeculuꝫ diſtulit fructũ conuerſionis. Hic ignis. ꝛ ſi eternus nõ ſit. miro tñ modo grauis eſt. Superat. n. oẽm penaꝫ quã vnq̃ paſſus eſt aliquis in hac vita. Nunq̃ in carne: tãta inuẽta eſt pena: licet martyres mirabilia paſſi ſint tormenta: ꝛ multi neqter q̃ta ſepe ſuſtinuerunt ſupplicia. Studeat ergo qſqꝫ ſic delicta corrigere: vt poſt mortẽ non oporteat penã tollerare. hec ille. Sed qꝛ exẽpla magis mouẽt: audi mirabile exemplum. Legit̃ in vitis fratrũ ordinis nr̃i. ꝙ quidã frater noſter poſt mortẽ apparuit cuidaꝫ ſuo amico qui erat aduocat⁹ a quo aduocato interrogatus dixit ꝙ

erat in purgatorio. Interrogatus quanta erat pena purgatorij. Rñdit ꝙ ſi mũdus ꝛ oia viſibilia in eo arderẽt: nõ poſſent equarari ardori ꝛ pene purgatorij. Audi aliud exẽplum. Abbas quidam veniens ad mortẽ carnali amore ductus cõſuluit ꝙ nepos ſuus ſubſtitueret̃ ſibi. Qui factus abbas: dũ ſemel ſolus iret ad fontẽ quendam: qui erat in horto: audiuit quaſi vocem auunculi eiulãtis. Qui adiuratus ab eo dixit ſe ibideꝫ ineſtimabiliter vri ꝛ cruciari. qꝛ carnaliter ꝑſuaſerat a requirentibus euꝫ eligi in abbatẽ. Et cũ nepos diceret euꝫ nõ poſſe multum in fonte temperato affligi. rogauit vt candelabrũ cupreum in fonte proijceret: quo ſtatiꝫ liquefacto: illi abbatie renũciãs: ipſum amplius non vidit. Manifeſtum eſt igitur rationib⁹: auctoritate ꝛ exẽplis ꝙ pena purgatorij eſt maxima penarũ corporaliuꝫ: adeo ꝙ anime ibi cruciantur: cõburuntur: incenduntur. Continue clamant verſus ſuos: qui ſunt in hoc mundo dicentes illud. Job. xix. c. Miſeremini mei miſeremini mei ſaltẽ vos amici mei: qa manus dñi tetigit me. Cogita o fili: ꝛ oculo mentali reſpice aiam patris tui damãtis ꝛ dicentis. Miſerere mei o fili mi. Compatere mihi: o fili ſubuenias mihi. O fili recordare ꝙ a me habes eẽ: a me habes nutrimentũ: a me poſſeſſiones: a me pecuniaꝫ: a me domuꝫ: a me quicquid habes. Vide fili qꝛ crucior in hac flãma. Recordare fili quot labores: q̃t anguſtias: quot ſudores pro te ſuſtinui. O fili quomodo crudelis factus es mihi: tu nõ miſſas pro me facis celebrari. tu nõ veſtis pauperes. nõ cibas famelicos. tu nõ porrigis elymoſinas Cur me obliuioni tradidiſti? Non vides quomodo crucior i hac purgatorij fornace? Heu me quia totus vror. Heu me quia tot⁹ affligor. Heu me qa totus in igne ſubmerſus ſum: ligatus ſuꝫ: icarceratus ſuꝫ. Miſerere ergo fili: miſerere patri tuo: miſerere genitori tuo: quia man⁹ domini tetigit me: puniẽdo i hac crudeliſſima pena. Sꝫ O dulciſſime filie. Cõſideret q̃libet veſtrũ: ꝛ oculo mentali reſpiciat matrem ſuã iacentẽ in illa flãma clamantem ꝛ dicentẽ. Heu me filia mea dulciſſima: tu nõ miſeris mihi. Nõ vides me o filia q̃uo crucior: q̃uo cõburor? Heu me. Nõ recordar̃ ꝙ ego nouem menſibus in vtero te portaui: ꝛ tot dolorib⁹ pturiui? Nonne tanto tempore te

[l]auaui. Quotiens te laui: te nu
triui: tot veſtimenta: tot iocalia
tibi donaui. Haa filia miſere
mei: miſerere matri tue. Adiu
ua me. Sucurre mihi: vt a tam
acerbiſſima pena liberari poſſiꝫ
Quis igitur filius tam ingrat⁹
que filia tam inhumana ꝛ cru
delis: vt non velit compati ma
tri ſue dulciſſime: ꝛ illi ſubueni
re eamqꝫ ex tanto ardore: incen
dio ꝛ ſupplicio liberare? Cla
mant itaqꝫ eſtuantes ꝛ afflicti
ineſtimabili pena patres: ma
tres: fratres: ſorores: nepotes:
auũculi: conſanguinei: attinen
tes: amici: ꝛ ſepius miſerabiſr
repetũt illud. Miſeremini mei.
miſeremini mei: ſaltẽ vos ami
ci mei: quia manus domini teti
git me.

Tertio principaliter con
ſiderare debemus pur
gatorij ſubleuationem.
ſ. quõ ſubuenitur illis: qui in tã
to igne affligunt̃. Rũdet. ſ. doc.
in. iiij. ſen. d. xlv. q. ij. ar. ij. Quod
plura ſunt: quib⁹ ſubleuant̃ ani
me defunctoꝝ. Similiter Gre
gori. vt in decretis. xiij. q. ij. di.
Anime defunctorum quattuor
modis ſubleuantur: aut ſubleua
tionib⁹ ſacerdotũ: aut precibus
ſanctoꝝ: aut carorum elemoſy
nis: aut ieiunio cognatoꝝ: h ille.
Primus modus quo ſubuenit
aiabus in purgatorio: eſt miſſa
rũ celebratio. Cõcluſio eſt theo
logalis: ꝙ nihil põt deo offer
ri gratius ꝛ acceptius: ꝙ̃ ſit ſa
cramentũ altaris. vñ. ſ. Doc. vbi
ſ. dicit. Sacramentum euchari
ſtie: eſt ſacramentum eccleſiaſti
ce vnionis: ↄtinens illũ in quo
tota eccleſia vnitur ꝛ conſolida
tur. ſ. xp̃m. vnde eucariſtia eſt
quedaꝫ charitatis origo: ſiue vi
culũ: hec ille. Et ideo miſſe plus
proſunt defunctis: ꝙ̃ alia que
cunqꝫ bona pro eis facta. Offer
tur enim in miſſa ille: qui eſt ve
rus deus. ꝛ verus homo ieſus
chriſtus. Exemplum mirabile.
Quidam frater ordinis noſtri
poſt mortem condemnatus in
purgatorio per. xv. annos: poſt
matutinum apparens cuidam
ſuo amico: qui frater ſiſr erat
ordinis noſtri: rogauit eũ vt ſibi
miſſarũ ſacrificio: quod magis
gratum erat deo ſubueniret. Et
ſtatim diſparuit. Frater ille val
de cõpatiens aie ſui chariſſimi:
mane ſequẽti cũ magna deuo
tiõe miſſaꝫ celebrauit. Cuꝫ vero
vellet recipere hoſtiã conſecra
taꝫ: tenens in manu. huiuſmodi
verba locutus ẽ. Domine ieſu
chriſte ſi rex ſoldan⁹ babilonie
teneret aliquẽ in carcere pro ſu
is defectibus: ꝛ quidã camera
rius qui ei ſeruiſſet. xx. annis ro
garet regem pro liberatione in
carcerati: rex pro ſua liberali
tate: ob preces ſui camerarij vl
ſeruitoris liberaret eum. Dñe
non es durior ſoldano ſarace
norum. Camerarius tuus ſuꝫ.
Seruiui tibi per. xx. annos: ꝛ
deuote iſteti ſeruitio tuo: tenes
fratrem meum quaſi ſclauum
compeditũ: pro ſeruitio igitur
meo: peto eum mihi dari a tua
clementia. Cũqꝫ non ſemel vel
bis: ſed iteratis vicibus dicta
verba inculcaſſet: ſic miſſam fi
niuit. Sequẽti vero nocte poſt
matutinas: ſtãs in oratione: vi
dit fratrem predictum ante euꝫ
ſtantẽ: habitu candido ꝛ ꝑclaro
Queſiuit quid eſſet. Reſpõdit
ſe eſſe illum qui ei apparuerat.
Et cum ab ipſo quereret: quo
modo ſibi eſſet. dixit. Bene per
gratiam dei. periſti me a domi
no: ꝛ me tibi dedit. Iam igitur
liberatus a purgatorio vado ad
ſocietatem ſpirituum beatorũ.
Et ſtatim diſparuit. Ecce quã
te efficatie fuit vna miſſa. Si
militer habetur de quodã mo
nacho ſancti Gregorij: quẽ iuſ
ſit Grego. ſepeliri in ſterquili
nio: quia ſibi occulte reſeruaue
rat tres ducatos. Sed celebra
tis triginta miſſis pro eo: ex iuſ
ſione ſancti Grego. apparuit
germano ſuo dicens. Nunc
vſqꝫ mihi male fuit: ſed modo
bene eſt: quia hodie cõmunio
nem recepi: ꝛ ſic ad paradiſi
gloriam volaui. Hoc habetur
in dialogo beati Gregorij. Et
ex hoc exemplo maxime vide
tur proceſſiſſe deuotio fideliuꝫ
de miſſis Gregorianis pro li
beratione animaruꝫ dicendis.

¶ Secundo dico ꝙ anime in
purgatorio exiſtentes liberan
tur amicorum oratione. Dicit
Chriſoſtomus ſuper Matth.
loquens de oratione. Nihil eſt
homine probo orante potenti⁹.
Ergo quilibet oret pro ſuis qꝛ
orationes noſtre mirabiliter ꝓ
ſunt eis. Sed dices. Velim ſci
re: quas orationes debeo face
re? Reſpõdeo ꝛ dico: le meglio
re del mondo. ſcilicet pater no
ſter ꝛ aue maria. Dicas ergo ĩ
magno numero has pro ani
ma patris: illas pro anima ma
tris: iſtas pro amicis: illas pro
vicinis. Orate igitur feruenter
attente ꝛ cordialiter compatiẽ
do animabus in purgatorio.
Alius dicat. ſeptẽ pſalmos. Al
ter veſperas mortuoꝝ. Hic of
ficiũ virginis: ille de profundis
iſte miſerere mei deus: qꝛ ſic
adimpletur voluntas dei: vt di
cit Grego. ꝛ in decretis. clare
patet. xxiij. q. iiij. c. Obtineri.

¶ Tertio eliaꝝ largitione. Nã

ſicut aqua extinguit ignem:ita
elemoſyna extinguit peccatū.i.
penā debitā pro peccatiſ. Et ta
lis purgatio fit i purgatorio.qñ
ergo vides pauperē:recordare
animā patris tui ⁊ matris tue:
forte adhuc eſſe in purgatorio.
Ideo porrige illi panē vel vinū:
denariū:veſtimentū: calciamē
tū:ferculum:cādelaꝫ:⁊ ſimilia.
¶ Quarto ſubleuātur corporis
maceratione:boni filij ⁊ cordia
les filie debēt ſepe affligere cor
pora ſua ad ſubueniēdū parēti
bus in purgatorio:mō diſcipli-
nādo corpus:modo ieiunando:
modo genuflectēdo:mō viſitā-
do eccleſias oſculādo altaria:
oſculādo terrā ita ꝙ nō prete-
reat dies in qua non fiat aliqđ
opus piū pro veſtris parētibus
His ergo quattuor modiſ ſub
leuantur anime que in purga-
torio in illa tam vehemēti flā-
ma cruciant̃.Sꝫ ꝙ hi duo ſacri
theologi.ſ. Grego.⁊ Doct.ſ.vt
ſupra dicebāt.¶ Quinto ſuble
uātur legatoꝝ executione. Ioā
nes neapolitanus quē ſepe al-
legat.d.Antoninꝰ in ſua ſūma
dicit in ſuo quolibet.ꝙ heredeſ
⁊ executores teſtōrum.qui diffe
runt notabiliter exequi legata
ad pias cauſas ex negligētia vł
auaritia:qꝛ eſt eis incomoduꝫ.
peccāt mortaliter.Qđ declaro
decē rationibus.¶ Primo ra
tione nocumēti ſeu dānificatio
nis.Si videres aliquē in forna
ce ignis crudeliter ardere:⁊ nol
les eū indeliberare dūmō poſ-
ſes maxime ipō inſtātiſſime po
ſtulāte:vtiqꝫ mortaliter pecca-
res.qꝛ tūc directe ꝯ caritatē ꝓ
ximi ageres.Sꝫ tu vides aiam
pr̄is vł mr̄is vel fratris tui cuiꝰ
heres vł executor eſ arder̃ ⁊ cru
ciari i igne purgatorij clamātē
⁊ dicētē.Fili miſerere mei.fili
extrahe me de hac fornace ⁊ n̄
curas: ſꝫ ſibi vertis dorſum.er
go peccas mortalr̄ nō diſtribu
endo legata iuxta ſuā volūtatē
qꝛ infers aie notabile nocumē
tū quātū ad expiationē a pena
ſed ſi illa diſtribueres nō tādiu
ibi tormētarent̃.¶ Scđo ratio
ne excōicationis.tales.n.mādā
tur excōicari. vt pꝫ.xiij.q.ij.Sꝫ
nullus dꝫ excōicari niſi ꝓ mor
tali.ergo peccāt mortaliter. Et
in quibuſdā dyoceſibus eſt ex-
cōmunicatio lata per ſynodalē
ſententiā.¶ Tertio ratione occi
ſionis.plus eſt occidere animā
q̄ꝫ corpus.ſed occidēdo corpus
eſt peccatum mortale.qꝛ cōtra
preceptum diuinum.Nō occi-
des.ergo occidere animam eſt
peccatum mortale. immo gra-
uius. detinētes autē legata ad
pias cauſas ſunt aiaruꝫ necato

res.Pro his duobus audi cō
ciliū quartum carthaginenſe.⁊
xiij.q.ij.Qui oblationes. vbi di
citur.Qui oblationes defuncto
rū aut negāt eccleſijs:aut diffi-
culter reddūt:tanq̄ꝫ egētiū neca
tores excōmunicētur. ergo mō
taliter peccāt.¶ Quarto rōne
ſacrilegij.Cōmittēs ſacrilegiuꝫ
ſm̄ ſuū eſſe cōpletū:vtiqꝫ mor
taliter peccat.ſed tales ſunt ſa-
crilegi.vt Iero.ait ⁊ in decretiſ
xij.q.ij.glo.vbi dicit̃. Amico ali
qđ ſubtrahere furtū eſt:eccleſiā
vero defraudare ſacrilegiū eſt.
¶ Quito rōne furti. Nā furtū
eſt cōtrectatio rei aliene inuito
dño vt.ff.de furtis.l.i. tunc ſic.
Qui furatur peccat mortaliter
qꝛ ꝯ pceptū dñi. Nō furaberiſ
agit:ſꝫ qui nō diſtribuit legata
cōmittit furtū:qꝛ detinet ea cō
tra volūtatem dñi ergo peccat
mortaliter.¶ Sexto rōne rapi
ne. Raptor magiſ peccat q̄ꝫ fur
vt declarat.ſ.Doc.ſcđa ſcđe.q.
lxvi.Et in decret̃.xiiij.q.v. Pe
nale:qꝛ non ſolū dānificat ꝓxi
mū rebꝰ: ſꝫ ēt iniuriat̃ pſone:ſꝫ
detinēs aliena ⁊ nō ſoluēs cō-
mittit rapinā:qꝛ aufert ⁊ deti-
net legata ꝓximi:ab eo cui legā
ta ſunt ergo peccat mortaliter.
¶ Septimo rōne multiplicati
onis.Quotiēs recordaris debe
re reſtituere ⁊ diſtribuere talia
legata:⁊ ꝓponis ꝯtrarium to-
tiens peccas mortaliter. Et ſic
multiplicas peccata. ¶ Octa-
uo rōne ꝓditionis.Qui cōmit
tit tradimētū ſeu ꝓdimētū pec
cat mortaliter ſed detinēs lega
ta eſt ꝓditor:qꝛ ꝓmiſit teſtato
ri facere fideliter: ⁊ ante tēpus
⁊c.Et nihil fac̃.ergo peccat mō
taliter.¶ Nono rōne periurij.
Qui periurat vtiqꝫ mortaliter
peccat:ſed tales ſunt ꝑiuri:qꝛ iu
rāt ꝑ fidē:per eoꝝ malā ꝯſciaꝫ
per deū:per ſanctos:ꝙ ſatiſfa-
cient.ergo peccant mortaliter.
¶ Decimo ⁊ vltimo rōe dāna
tionis:nullus dānat̃ niſi ꝗ eſt i
peccato mortali.Nō ſoluēs le
gata mortuoꝝ dānat̃.ergo pec-
cat mortaliter. Pꝫ hoc. Dñs
enim Iacobꝰ de voragine i cō
memoratione oium defunctoꝝ
in fine recitat exēplū valde no-
tabile ſic dicens.Miles quidā
i bello Karoli magni cū mau
ris pugnaturus rogauit cogna
tū ſuū: vt ſi in bello moreretur:
equū ſuū venderet ⁊ pauperibꝰ
preciū daret.Quo mortuo:cuꝫ
equuꝰ nimis ſibi placeret:eū re
tinuit.Et poſt modicū tēporis:
cognatus mortuꝰ tanq̄ꝫ ſol ful
gēs apparuit ei.dicens.Cogna
te ꝑ.viij.dies me feciſti pati pe
nas in purgatorio ꝓpter equū:
cuius preciū vt dixeram paupe

ribus non dediſti. Sed impu-
ne non feres: hodie.n. ferent in
infernum animam tuam dya-
boli: ⁊ ego purgatus vadam in
regnū dei. Et ecce ſubito i aere
auditus eſt clamor: velut leonū:
vrſorū: ⁊ lupoꝝ ⁊ ipſum de me
dio abſtulerūt. hec ibi. O inbu-
mani filij. O tenaces. O auari.
O cupidi. O negligentes. Cur
eſtis ita crudeles erga parētes
veſtros. Cur non ſoluitis eoruꝫ
legata. Quare nō datis paupe
ribus ⁊ eccleſijs que debetis.
Excutite amodo negligētiā ve
ſtrā. Extendite manus veſtraſ.
Aperite veſtras burſas: facite
miſſas celebrari: porrigite orō
nes: date elemoſynas mortifi-
cate corpora ⁊ ſenſus veſtros:
facite o boni filij qd vobis di-
co: facite ad qd voſ hortor. Eſto
te eſtote clemētes eſtote ꝯpati
entes parētibꝰ qui in tāta neceſ
ſitate ſunt cōſtituti: in tanta pe
na afflicti: in tanto foco aduſti:
a quo dulciſſimus deus ipſas
aias parētū veſtrorum ⁊ ſimili
ter liberare dignetur. hic in pre
ſenti per gratiā: ⁊ in futuro per
gloriam: qui eſt benedictus ⁊
laudabilis in ſecula ſeculorum.
Amen.

¶ Feria tertia tertie Domini-
ce quadrageſime. De inferno.
Sermo.xxviij.

Vnt ꝯgregati. ma-
the.xviij. Tria ſunt
pncipalia loca i qui
bus iuſtiſſimus deꝰ
flagella ſue iracūdie manifeſtat
mūdus. ſ. hic plenus erroribus
locus purgatorij: ⁊ habitatio in
fernalis. De primo. ⁊ ſecūdo lo
co his duobus proximis tran
sactis diffuſe pdicaui. oſtēdēs
cum quāta ſeueritate deus pu
niat tranſgreſſores celeſtiū pre
ceptoruꝫ. Reſtat nunc hoc ma
ne videre de tertio loco ceteris
quidem terribiliore: qui merito
vocat infernuſ. eo ꝙ iferius col
locatus ſit. In quo vt ingt ſan
cta mater eccleſia. ⁊ trahitur ex
verbis ſanctiſſimi Iob. In in-
ferno nulla eſt redēptio. De ip
ſo igitur tremebūdo loco h ma
ne pdicaturus ꝯueniēter aſſū-
pſi euāgelice lectionis verba: q
dānatis oībꝰ merito ꝯueniunt
Simul.n. colligati ⁊ cōgregati
ſūt ad eternas penas ſuſtinēdas:
vt inquiunt ꝓpoſita verba ⁊ in
euāgelio recitata. In quo tria
ſingularia documēta habemꝰ.
¶ Primum documentum ꝙ
quando videmus proximū no
ſtrū aliquem defectum cōmit-
tere: non debemus ipſum diſ-
famare: ſed ſecrete ⁊ cū caritate
corripere. Hoc tangitur pma
euāgelij parte. Si peccauerit in

te frater tuus ⁊c̄. ¶ Secundum
documentū. ꝙ omnes q in hoc
mūdo ſunt in bono inuicem cō
ſentientes ⁊ cōcordantes quic-
quid a dn̄o deo petant obtinēt.
Hoc tangit ibi. Si duo ex vo-
bis ⁊c̄. ¶ Tertium documentū
eſt: ꝙ nos offendētibꝰ debemus
parcere: non ſepties tantuꝫ: ſed
vſqꝫ ſeptuagies ſepties. i. totiēs
parcere: quotiens nos offendūt
Hoc tangit parte vltima euan
gelij: vbi dicitur. Non dico tibi
vſqꝫ ſepties ⁊c̄. Quod ſi non fe
cerimus: cum lucifero in infer-
num detrudemur. De quo in-
ferno tria hoc mane conſidera
bimus.

¶ Primo inferni neceſſitateꝫ.
¶ Scd̄o inferni qualitatem.
¶ Tertio inferni ꝑpetuitatem.

¶ Primo inferni conſiderare
debemus neceſſitatē. ſ. Tho. in
iiij. ſen. di. l. q. i. ar. i. Quarto con
tra. Gen̄. c. viij. ⁊ ipleriſqꝫ alijs
locis. d. Pe. de tarā. d. Pe. de
palu. d. Alber. magnꝰ. ſ. Bona-
uē. ⁊ Ricardus de media villa.
ſimiliter in. iiij. ſen. dicunt ꝙ in
fernū eſſe eſt oino neceſſarium:
ad hoc vt peccatores qui ex hac
vita in mortali peccato dece-
dunt: eternaliter puniant. Hāc
autem neceſſitatem triplici le-
ge declaro.

¶ Primo lege naturali.
¶ Scd̄o lege diuinali.
¶ Tertio lege humanali.

¶ Primo dico ꝙ infernū eſſe
neceſſariuꝫ eſt lege nāli. Ratio
nālis dictat vnicuiqꝫ ꝙ male ⁊
turpit viuentes debent puniri:
vt pꝫ per Phm. iij. Ethi. quia
ex quo poſtpoſita ratione beſtia
liter viuunt non ſunt digni ali-
quo honore: ſed confuſione ⁊ vi
tuperio: ſm ꝙ pꝫ per Phum.
iiij. Ethico. Que punitio debet
fieri per ſuos ſuperiores iuxta
culparū exigentiā pro cōſeruati
one iuſticie: vt vult Phyloſo-
phus. v. Politico. ⁊. v. Ethico.
Hoc lumine nāli antiq Phy-
loſophi illuminati concluſerunt
malos viros: ⁊ vt animalia: vi-
uentes in inferno puniendos.
Vnde Plato maximꝰ Phyo
rum in Phedone ſic ait. Si q
autem propter magnitudinem
peccatorum inſanabiles eſſe cō
periuntur: qui ſacrilegia multa
ac magna: qui cedes nephariaſ
contra leges: qui alia iſtorū ne-
pharia perpetrati fuerunt hos
quidē omnes conueniens ſors
in baratrum tartari abicit. vn-
de nunqꝫ egrediuntur. hec ille.
Hoc idē affirmat alius Phy
loſophus qui zeno vocatur. De
quo Lactātius in ſeptimo libro
capi. vij. ſic ingt. Eſſe inferos ze
no ſtoicus docuit: ⁊ ſedes pioꝝ

ab ipſis eſſe diſcretas: ⁊ illos q
dē qetas ac delectabiles incolē
regiões. hos vero penas luere:
in tenebroſis locis: atq; in ceni
voraginib⁹ horrēdis. hec ille. Et
ille magn⁹ Phs Iſaac nomi-
ne de inferno loquēs dicit. Ho
mines nō virtuoſe viuētes ⁊ de
diti turpib⁹ actib⁹: claudent ſub
orbem triſtem ⁊ tenebroſuz. ibi
erūt in triſticia ſempiterna: h il-
le. Et refert. ſ. Doct. in. iiij. ſentē.
di. xliiij. q. iij. ar. ij. q. iij. Et prin-
ceps phoꝝ Ari. ad Alexandruz
magnum. ſic ſcribit. Illecebre
corporis finiunt ⁊ exterminantur
in nihilū: ⁊ faciut hoiem ipſum
deſcēdere ad iſernū. h ille. Py-
thagoras vero poſuit locū pena
rū in ſpera ignis: quē in medio
totius orbis eſſe dixit. vt pȝ per
Phm in. ij. de celo. Et ponit. ſ.
Doc. in. iiij. d. vi. ā. Et iteꝝ. Ari.
de pomo. De aie peccatrici. q̄
non habet poſſe redeundi ſur-
ſum. q̄ turpia opa ipediūt aſcē
ſuz ei⁹. Et Plato in Thymeo.
Si aia nō receperit ſcias ⁊ vir-
tutes: relegabit ad inferna. Et
Tulius in inuectiuis ꝯ Catili-
nam libro. iiij. Vt aliqua formi-
tudo iprobis eēt poſita. apud i-
feros eiuſmodi quedā illi antiq
ſupplicia ipſis ꝯſtituta eſſe vo-
luerunt. hec ille. Et Señ. in q̄-
dam Tragedia. Ingēs vorago
faucib⁹ vaſtis pȝ. Latumq; pā-
dit oibus populis iter. Et idem
Virgili⁹ in. vi. Et Ouidi. Hoc
idē Auicēna. ix. Metha. Hoc
Algazel. Hoc ceteri q̄ plurimi
Phi nāles. Pȝ ergo hac lege
naturali q̄ neceſſario eſt infer-
nus. ¶ Scdo infernuȝ eſſe ne-
ceſſario declaro lege euāgelica
li. Doctrina euangelij vt dicit
ſ. Doc. in. iiij. ſen. d. xxiiij. q. ij. ar.
ij. ad quartū. Et. iiij. cōtra Ge-
ne. c. lxxv. ē dignior ceteris do-
ctrinis. vñ ⁊ i. i. pte. q. cvi. ar. i. di
cit q̄ in euāgelio nō ꝯtinentur
niſi que ptinēt ad grāz ſpūſſci.
Et ſuper epl'am Pauli. Ro. ix.
di. Euangeliuȝ ducit hoiem ad
perfectionē. Quid ergo ipſa lex
euangelica de inferno dicat at-
tente audiam⁹. Ipſe actor euan
gelij ieſus xp̄s vt ſcribit Lucas
in. vi. Infernū eſſe declarās di
xit. Mortuus eſt aūt diues ⁊ ſe
pultus eſt in iſerno. Mat. xi. Et
tu capharnaū. nunqd vſq; in ce
lū exaltaberis. ⁊ vſq; in infernū
deſcēdes: Apoca. i. Habet cla
ues mortis ⁊ inferni. Iterum
Apoca. vi. Ecce equus pallidus
⁊ qui ſedebat ſup eū. nomen il-
li mors ⁊ infern⁹ ſequebatur eū
Et Apoc. xx. Mors ⁊ iſernus
dedit mortuos ſuos. qui in ipſis
erant. Et iudicatū eſt de ſingu-
lis ſm opera coꝝ. Et infern⁹ ⁊

mors miſſi ſunt i ſtagnū ignis.
Addam⁹ illud Pauli ad Phi
lip. ij. c. d. In noie ieſu: oē genu
flectat. celeſtiū. terreſtriū. ⁊ iſer-
noꝝ. Deus nullo mō pōt men
tiri: q̄ eſt veritas ſuma. ergo eſt
infern⁹. ¶ Tertio infernū eē ne
ceſſario: declaro lege humanali
Lex eni humana eſt duplex. ſ. ci
uilis quā iuriſcōſulti ꝯdiderūt:
⁊ canonica que a ſctis patrib⁹
facta eſt. Et hec clare oſtēdit eē
iſernū: vt pȝ i decre. d. iiij. c. deni
q; in. Glo. Cōſuetudo excuſat
a pena tpali: ⁊ non a gehenali.
Et. d. xxv. c. vnuȝ. §. Alias. Sed
eterna illū flāma ſine vllo reme
dio cruciabit. xij. q. i. Multi. xix.
q. iij. Qm. xxiij. q. iiij. Hec autē
vita: que inter celuȝ ⁊ infernū ſi
ta eſt. xxiij. q. v. Quid ergo. xxiiij.
q. iij. c. Qd aūt dr̄ ſic. Iteȝ Da
thā ⁊ Abyron auctores ſciſma
tis fuerūt ꝯtra Moyſen ⁊ Aa-
ron: nec tm̄ ipſi ſoli: ſed ois ſub-
ſtantia coꝝ cum ipſis deſcendit
ad iferos: hec ibi. xxviij. q. i. Dis
ibi. Sed omne qd contra cōſci
entiaȝ fit: edificat ad gehēnam.
Propterea ſan. Tho. in. iij. ſen.
d. xxij. q. ij. ar. i. q. ij. ⁊ in. iiij. d. xlv
q. i. ar. i. concludit. d. Infern⁹ eſt
quadruplex. ſ. damnatoꝝ: puero
rum: purgandoꝝ: ⁊ ſanctoꝝ pa
truȝ. Audi exemplū qd legitur
in vitis patruȝ. Quedam filia:
cuius mater iam defuncta erat
ſepe cuȝ lachrymis rogabat de
um: vt ſibi reuelaret quid eſſet
de aia matris ſue. Que per an
gelum ad infernū deducta: au-
diuit multos vlulatus: planct⁹ ⁊
gemitus: ⁊ multas pſonas eiu-
lantes. Inter quas audiuit vnā
mulierē clamantē: ⁊ dicentem.
Heu me: heu me: que pena eſt
iſta. Et interroganti filie dixit
mulier. Ego ſum mater tua ad
inferos dānata: vbi crucior ſine
vlla ſpe liberationis. Heu me
filia: q̄ de proprijs hec patior:
q̄ deliramēta h mihi videbant
vniuerſa que de ſobrietate vide
bant: opera aūt fornicationis ⁊
adulterij. nō mihi videbant eſſe
tormēta. Ebrietateȝ vero ⁊ lu-
xuriā nō arbitrabar eſſe penas
Et ecce. ppter paruā libidineȝ:
quantū recipio cruciatum ⁊ ſu
ſtineo penas. Et ppter exiguas
delicias quāta exſoluo tormen
ta. Ecce pro ꝯtēptu dei q̄les re
cipio mercedes. Apprehēderūt
me. n. inumera mala. Et reuer-
ſa in ſe filia ſctē dixit. Nūc for-
mo rōnē ſic. Illud ſine quo pec
catores ſceleratiſſimi nō pnt pu
niri eſt oio neceſſariū: ſȝ infern⁹
eſt illd ſine quo pctōres nō poſ
ſunt puniri: ergo infern⁹ ē neceſ
ſarius. Si eni non eſſet iſern⁹:
pctōres n̄ poſſent puniri: q̄ nec

in hoc mūdo nec in alio. Quis
igiť tā durus:tā ſeris moribꝰ:tā
rudis:tam obſtinatus:tāq₃ per
uerſus eſt:vt nō credat eſſe iſer
nū? Credat igiť ꝗlibet:ꝛ nullate
nus dubitet:ꝙ oino eſt infernꝰ.
quē lex nālis:euāgelica hūana-
lis ſimul:cū tam euidentiſſimo
exēplo aptiſſime declarat.

Secūdo principaliter cō
ſiderare debemꝰ infer-
ni q̄litatem. In hac ſe-
cunda parte intendo declarare
cōditiones iferni. Eſt ibi aduer
tendū:ꝓut colligiť ex dictis ſa-
croꝝ theologoꝝ.in.iiij.ſen.ꝛ per
maxime ex ſentētijs doc.ſ.i.iiij.
ſen. Et in.iiij. ꝯtra gen.xij.ſunt
cōditiōes horribiliſſime ipſiꝰ in
ferni. Nā infernus eſt. ¶ Pri-
mo carcer viliſſimꝰ: dicit enim
Phs.viij.Metha.ꝛ.ij.de celo.
ꝙ ſi nā repit vnū ꝯtrioꝝ: repe
rit ꝛ reliquū: vt ſi reperiť gaudi
um repiť ꝛ triſticia. Sȝ reperiť
locus nobiliſſimꝰ atq₃ digniſſi-
mus: qui eſt celū empyreū vt de
clarat ſan. Doc.prima pte.q.lx-
vi.ar.iij.ꝛ venerabilis Beda ꝛ
Baſilius dicunt. Statim ꝙ fu
it factū: fuit angelis repletū:ple
nū omni gaudio ꝛ leticia:ergo
a ꝯtrario ſenſu reperiť locus: q
eſt carcer viliſſimꝰ. Et talis eſt
infernus: plenus omni miſeria
ꝛ triſticia. ¶ Scdo infernus eſt
carcer profundiſſimus.vñ dicit
infernꝰ: quaſi iferius: ꝓpter ſuā
profunditatē:ꝛ eſt centrū terre:
vt pȝ in.iiij.ſen. Eccl.li.c. Vita
mea erat appropinquans infer
no deorſum. Nihil eni eſt iſer-
no ꝓfundius. Qd rō naturalis
clare oſtēdit. S.n.Tho.in.iij.p.
Et phs in.iiij.phy.ꝛ in.ij.de ce-
lo: inqt. Corpa que ſunt magis
formalia: ſunt nāliter ſuperiora:
Per formaȝ enim vnumqdq₃
corpus participat diuinū eē: vt
dicit. Phyloſophus.i. Phyſi.
Ergo corpus: qd eſt minus for
male eſt magis inferiꝰ: q₂ minꝰ
ꝑticipat diuinū eſſe. Et cū infer
nus ſit diſtātiſſimꝰ ab oi ſūmi-
tate celoꝝ:ꝛ remotiſſimus: deti
nēs miſos pctōres: q ita ſe elō
gauerūt a deo dū eſſent in hoc
mūdo:ergo eſt ꝓfundiſſimꝰ. Ju
ſtiſſime quidē:q₂ pctōres q̄to
magis peccāt: ꝛ in pctis idurā
tur:tanto magis ꝑdunt eſſe for
male: qd eſt eē diuinū: eſſe gře
eſſe virtuale: eē ſpūale:ꝛ ꝯtinue
ſe elongant a deo. Juxta illud.
Prouer.xv. Longe eſt dñs ab
ipijs: ergo debeť eis locꝰ remo-
tiſſimus ꝛ profundiſſimꝰ. Quia
vt dř.iiij. Phy. Et.iiij.de celo.
Et.ij.de aia. Locus ꝛ locatum
debēt ſimul ꝯuenire. vnde Ba
ſilius ſup Luc.xvi. Eſt aūt ifer-
nus quidā locus cōis in intima

terre vmbraticus vndiq₃:ꝛ opa
cus: cuius eſt quoddā officiū: in
ꝓfundum tendēs: per quod pa
tet deſcenſus aiabus: ad mala
dānatis. hec ille. ¶ Tertio ifer-
nus ē carcer igneicus: ſentētia
eſt.ſ. Doc.in.iiij.ſen.d.xliiii.i pri
cipio miſſiōis pricipalis:ꝛ i alijs
locis: ꝙ ignis iſernalis ē verꝰ ꝛ
realis: nō ymaginariꝰ: nec me-
taphoricꝰ. vñ Greg.i.iiij.dyalo
goꝝ.dicit. Ignē gehēne corpo-
reū eē nō ambigo. Eſt elemēta
lis: q₂ eiuſdē ſpeciei ē.cum igne
ſpecifico ꝑ regulā.ij. Topy.ꝛ.i.
Phicoꝝ. Ois aqua: oi aque:
eadē ſpecie dicit. ergo ſimiliť: ois
ignis: oi igni ſimilis erit. Eſt ꝑ
petuus: nō lignis ꝯſeruatꝰ: ſed di
uina virtute. Nō ē ꝯſumēs: ne
q₃ anihilās ea: i qbus agit: quia
diuina virtꝰ ꝯſeruat taȝ aias q̄ȝ
corpora. Eſt iſup valde afflicti-
uꝰ valde cruciās miſeros dāna
tos. De quo Augu.xxi.de ci.d.
c.iiij. Nihil ē igne vrēte mole-
ſtiꝰ. Ratio pȝ i promptu. Quāto
agēs eſt maioris virtutis ꝛ vi-
goris: tāto actio eius ē fortior ꝛ
vigoroſior. Deus aūt ē virtutis
infinite: ꝓpterea ignis iſernalis
eſt moleſtiſſimꝰ: q₂ agiť in virtu
te dei. Inter omnia elementa
ignis naturaliter ē maxime acti
uus in agendo: habens alia cor
pora pro materia: vt dicitur a
Pho.iiij. Metha. Quāto ergo
magis agit ꝛ affligit: agēs i vir
tute dei? Hic ignis virtute di-
uine iuſticie cruciabit ſuperbos
ambitioſos. Hic vret vſurarioſ
auaros: atq₃ cupidoſ. Hic igniſ
ſuccendet luxurioſos: molles: ꝛ
nephandos ſodomitas. Hic
ignis iſlāmabit obſtinatos: du-
ros atq₃ rebelles. Hic igniſ tor
mētabit iracūdos: blaſphemato
res: ꝛ vidicatiuos. Hic ignis ſu
met vidictā cōtra omnes trāſ-
greſſores legis tā naturalis: q̄ȝ
ſcripte: q̄ȝ etiam gratie. Hic
ignis comburet accidioſos: pi-
gros: atq₃ ſomnolētos. Hic fa
ciet vindictā maximā de pecca
tis cogitationū: locutionum: de
peccatis opationū. Hic ignis ē
tam vehemēs: tā vigoroſus: ꝙ
omnes dānatos eternaliter ꝛ ſi
ne ceſſatiōe cruciabit. Sȝ dices.
Quātus eſt ignis iſernaliſ? Rñ
det.ſ. Macharius prout reuela
uit ſibi caput mortuū: ꝙ ignis
inferni: tantus eſt i iſerno: quan
tum diſtat celū a terra: ꝛ tātū
hnť dānati de eo ſup capita coꝝ
ꝛ tm̄ ſub pedibꝰ ſuis. Sic dixit
caput illiꝰ mortui qd ꝯiurauit.ſ.
Machariꝰ: vt habeť i vitis pa-
trū. Propterea Iſa.c.xxxiij. Ex
clamat di. Quis poterit habi
tare de vobis cū igne deuorāte
Aut q̄ſ habitabit ex vobis cū ar

doꝛibus ſempiternis. O miſeri
peccatoꝛes. O negligentes. O
inſenſati. O delicati. cur non ti
metis tantum ignē? Cur non
conſideratis tantum ardoꝛem?
Cur nō rememoꝛatis vobis flā
mā illam vltricem? Si in hoc
igne noſtro non poteſtis ſuſti-
nere: q̄ extrema pars vnius di
giti cōburaꝛ ꝓꝑ vehemens icen
diuʒ. quid facietis cum tota ani
ma: ꝛ poſtea cuʒ totuʒ coꝛpus ſi
mul cuʒ anima imergeꝛ in illo
infernali igne. Vñ Abach. ij. c.
Laboꝛabūt ꝑpli i multo igne.
Et Ezech. xxij. In igne ire mee
cōſumpſi eos. Apoc. x. Qui nō
eſt iuēt⁹ in libꝛo vite ſcript⁹: miſ
ſus ē in ſtagnuʒ ignis. Timete
igitur filij eum: qui hunc igneʒ
creauit: hūc ignē oꝛdinauit: hūc
igneʒ vigoꝛoſuʒ fecit: i quo pec
catoꝛes miſeri eternalit̄ crucia-
bunꝛ. Sic docet nos domin⁹.
Mat. x. d. Cuʒ timete qui habʒ
poteſtateʒ coꝛpus ꝛ animam ꝑ
dere in gehennam. ¶ Quarto i
fernus eſt carcer hoꝛridus. Et
dr̄ hoꝛridus ab hoꝛroꝛe. Job. x.
Vbi ſempitern⁹ hoꝛroꝛ ihitat.
Et h̄ ē i aſpectu demonū. Sicē
āt ex viſiōe dei ꝯſequiꝛ aīa oē
bonū. Iuxta illō Exo. xxxiij. O
ſtēdā tibi oē bonū: ſic ex viſiōe
diuia aīa dānata ꝯſequiꝛ maxi
mū hoꝛroꝛē: maxiuʒ timoꝛē: ma
ximuʒ tremoꝛē. Et vt iuxta vul
gare loquar maximū ſpauētuʒ:
atqʒ maximaʒ penam. Legiꝛ. n.
q̄ fuit quidā ſanctus monach⁹
qui in eccleſia: quēdā demonia
cū iueniēs: coꝛaʒ omnib⁹ demo
neʒ adiurauit: vt aſtātibus om
nib⁹ diceret: quid de eterne pe
ne magnitudine ſentiret. Qui
demon coactus ait. Et qs hoc
qō queris vbis exprimere poſ
ſet? Nā vt de innumeris penis
taceā: quas miſeri peccatoꝛes
paſſuri ſunt: tāta ſolū ē pēa i vi
ſiōe luciferi q̄ ſi eēt poſſibile: ꝛ
ipē coꝛpus habcrē. ꝛ in oꝛiente
cōſiſterem: totuſqʒ mūdus ar-
deret: ꝛ flāmis exurentibus ple
nus eſſet: potius ab oꝛiēte vſqʒ
ad ſolis occaſum per medium
flāme voratis eligerem ꝑtrā
ſire: vt ſolā luciferi faciem decli
narem. Ideo dicꝛ Job. xx. Va
dēt ꝛ venient ſuꝑ eū hoꝛribiles
glo. i. demōes. Propterea bea
tiſſima virgo oꝛauit filiū vt in
eius tranſitū non vidēt figuraʒ
demonis. ¶ Quinto infern⁹ eſt
carcer tenebꝛoſus atqʒ obſcur⁹.
Sunt enim in inferno ꝛ tene-
bꝛe denſiſſime: ꝛ obſcuritas mi
rabilis. Ratio auteʒ harum te-
nebꝛarū eſt duplex. Vna natu
ralis: altera ē theologica. Pri
ma rō nālis eſt: q2 infern⁹ ē i cē
tro terre: vt pʒ in. iiij. ſen. d. xliiij.

Et Greg. in. iiij. dyalogoꝝ. Et
iō locus ille eſt maxime remo-
tus a luce ſolis ꝛ lune: ꝛ ſtellaꝝ:
ꝛ ēt lux occupaꝛ a mole terre: q̄
eſt coꝛpus groſſuʒ ꝛ oppacum.
Scda ratio theologica. Repꝛo
bi. n. in hac vita ꝓpoſita ſibi lu
ce grē: elegerūt magis tenebꝛaſ
q̄ʒ lucē. verbi grā. Propoſuit ti
bi de⁹ lucē humilitatis: ꝛ tu eli
gis magis tenebꝛaſ ſuꝑbie ꝛ va
nitatis: q̄rēdo honoꝛes: dignita
tes: ꝛ officia. Propoſuit tibi lu
cem caſtitatis: ꝛ tu eligis tene
bꝛaſ luxurie ꝛ carnalitatiſ. Pro
poſuit tibi luceʒ miſericoꝛdie ꝛ
liberalitatis: ꝛ tu magis eligis
obſcuritatē auaritie ꝛ cupidita
tis. Vñ Jo. iij. c. Dilexerūt ho
mines magis tenebꝛas q̄ʒ lucē
Jō dignū: iuſtiſſimū ꝛ rōni cō
ſonū ē: vt puēꝛ ex neceſſitate lu
ce i penā: quā ꝯtēpſerūt ex vo-
lūtate i culpa. De talib⁹ dicē dñs
Mat. xxij. Ligatis manibus ꝛ
pedib⁹ mittite eū in tenebꝛas ex
terioꝛes: q2 damnati ſunt: extra
habitū diue miſericoꝛdie. Sʒ di
ces. Certū ē q̄ i iferno ē ignis.
ḡ eſt ibi lux. Quō ergo i iferno
ſunt tenebꝛe ita denſe? Rñdeo
ſm̄. ſ. Doc. in. iiij. ſen. Et Gre.
iu. moral. Et Bona. ꝛ Ricar.
Qō lʒ ſit ignis ibi. ē tñ ignis fu
moſus ꝛ ſulphureus. feccus. tur
bidus. piceus: ꝛ valde ꝯmixtus
ita q̄ nihil ibi perſpicue videtur
ſʒ ſolūmō ſub q̄dā vmbꝛoſita-
te: videnꝛ illa: q̄ afflictionē coꝛ-
di ingerere pñt. Vñ Iſido. in
p̄mo li. de ſum bo. ſic ait. Ignis
gehēne: lucebit miſeris ad au-
gmētū pene: vt videāt vñ dole
ant: ꝛ nō lucebit ad ꝯſolationē:
ne videāt vñ gaudeant. hec ille.
Videbūt. n. dānati multitudi-
nē demonū tā hoꝛribiliū. Offe
rēt ſe dānatis diuerſis foꝛmis
trāſfiguratos. Aliq i foꝛma vr-
ſoꝝ: aliq in foꝛma leonū: aliqui
i foꝛma lupoꝝ: ꝛ ſic de ſingulis
Videbūt eos iꝓperātes. Vi
debūt multitudinē dānatoꝝ: ꝛ
ſic magis dolebūt. Videbūt il
los ꝓpter quos peccauerūt. Vi
debūt patres filios: filij paren-
tes. Videbit inimicus inimicū
ꝑcialis ꝑcialē. Videbūt mulie
res luxurioſe amatoꝛes ſuos: ꝛ
ſic diſcurrēdo de alijs. Nō eſt
ergo ibi lux: qua miſeri dānati
poſſint letari: ſʒ magis triſtari.
O q̄ʒ maxima eſt miſeria pec-
catoꝛū qui magis volūt eterna
liter eſſe in tenebꝛis q̄ʒ in luce.
¶ Sexto iſernus eſt carcer feti
dus ꝛ omni immūdicia plenuſ
vnde dicit Baſilius prout. ſ.
Tho. adducit. in. iiij. q̄ in fine
oīa elemēta diuidenꝛ. i. purga-
būtur. Et q̄cquid i eis pulchꝛū
ꝛ clarū eſt remanebit ſuperius

ad gloriam beatorum . quicqd
autem in eis feculentū ⁊ peno-
ſum deſcendet in infernū ad pe
nā dānatorū: ⁊ ita feces omni-
um creaturarum in infernū col
ligentur. Ex quibus intollera-
bilis fetor emanabit in penam
dānatoꝝ. Et ſic iſernuſ erit: ſen
tina oium fetoꝝ. Fetor aūt iſer
nalis cauſabit a q̄ttuor. ꝑmo a
fetēti ꝯſortio. Demones.n. qui
ſunt dānatoꝝ ſocij : ſunt valde
fetidi. Joel.ij. Aſcēdit fetor eiꝰ
⁊ aſcēdit putredo eiꝰ qꝛ ſuper-
bie egit. Scđo a fetētis ſuppli-
cio: qꝛ pena fetēti. ſ. ſulphurea
puniet. ps.xix. Ignis ſulphur ⁊
ſpūs ꝓcellaꝝ pars calicis eoꝝ.
Tertio a fetenti corpore ſuo qꝛ
corpora dānatoruꝫ erūt fetida.
Iſa.xxxiiij. de cadaueribus eoꝝ
aſcēdit fetor. Quarto a fetēti lo
co. Terra.n. infernalis tota eſt
fetida qꝛ oium fetoꝝ ⁊ imūdi-
ciarū eſt ſentina. In iudicio vlti
deꝰ purgabit oēs res: ⁊ earū fe
ces ⁊ imūdicias proijciet i cloa
cā iſernalē. Terra.n. eſt frigida
ſicca ⁊ obſcura. In iudicio deꝰ
ab ea ſeparabit quicqd ē frigidi
tatis: ſiccitatis ⁊ obſcuritatis: ⁊
proijciet in infernum. Aqua eſt
aliqñ turbida. gelida ⁊ tēpeſtuo
ſa: ſed tūc deus oia ab aqua di
uidet: ⁊ totā turbulētiā ⁊ tēpe-
ſtuoſitatē ⁊ ꝯgellationē in iſer

num prohibet. In aere vero ge
nerant nubes . grandines. ful-
gura ⁊ tonitrua. tūc deꝰ oia iſta
ſeparabit ab aere: ⁊ in infernuꝫ
mittet. Ignis.n. hꝫ fumoſitateꝫ
⁊ ardorem ⁊ lucem. tunc auteꝫ
deus ſeparabit a luce ardorem
⁊ fumoſitatem ⁊ mittet ad regi
onem damnatorum. Non ſo-
lum autem deus in cloacam in
fernalem proijciet feces elemē
torum : ſed etiam aliarum re-
rum. Si quidem fex gaudij eſt
dolor. Fex ſapientie eſt fatuitaſ
⁊ obliuio. Fex ſanitatis egritu-
do. Fex vite mors: tunc deus a
gaudio ſeparabit dolorem: a ſa
pientia fatuitatem ⁊ obliuionē:
a ſanitate egritudinem : a vita
mortem. Et omnem dolorem:
obliuionem: fatuitatem: infirmi
tatem: ⁊ mortem : in latrinam
proijciet infernalem. Heu qua
lis fetor. Heu quanta putredo
Heu quanta imunditia. Iſai.
iij. Erit pro ſuaui odore fetor.
Itaqꝫ concludit ſanctus Tho.
in.iiij.d.l.q.ii.ar.ii. nihil erit: qđ
non ſit eis materia triſtitie: nec
deerit aliquid pertinens ad tri
ſtitiam. hec ille. ¶ Septimo in-
fernus eſt carcer verminoſus.
Hec pena ē maxima. De qua
Iſa. vltimo capitu. dicit. Ver-
mis eorū non morietur. In in
ferno nāqꝫ vermes imortales

credendi ſunt: qui carnes impio
rum ſine fine corrodent. Unde
Judith.xvi. Dabit ignē ⁊ ver-
mes in carne eorum. Iteꝫ Ec-
cle.vij . Uindicta carnis impij
ignis ⁊ vermis . Sed querunt
doctores vtrum in inferno ſit
vermis materialis: an vermis
ſpiritualis. Reſpondet ſanctus
Doc. in.iiij. contra gen.c.xix. Et
in.iiij.ſen.d.l.ar.ij.q.iij. Vermiſ
qui in damnatis ponitur non
debet intelligi eſſe naturalis ſꝫ
ſpiritualis : qui eſt conſcientie
remorſus : qui dicitur vermis
inquantum oritur ex putredine
peccati: ⁊ animam affligit: ſicut
vermis corporis ex putredie or
tus affligit pungendo. hec ille.
Si autem itelligamus corpora
liter ꝙ in iſerno ſit vermis ma
terialis. Hoc eſt ex diuina po-
tentia in vltionem damnatorū:
vt ſicut in hac vita de vermibꝰ
delectati ſunt. i. de rebus corru
ptioni ſubiectis : quod maxime
verificatur in luxurioſis: qui de
lectantur carne que in vermeꝫ
conuertitur: propter quod dicit
Job.xxiiij. Dulcedo illius ver-
mis : ſic ⁊ vermes patientur in
penā. Iuxta illud Iſa.xiiij. Sub
ter te ſternetur tinea : ⁊ operi-
mentum tuum erunt vermes .
Ex quibus apparet ꝙ lectus
damnatorum erunt vermes ⁊

ſerpentes. O delicati. ſi morſus
vnius pulicis nō permittit vos
dormire: heu quid facietis cum
tot tinee: tot vermes: tot ſerpen
tes: nō vna nocte: non vna die:
ſed eternaliter mordebunt vos:
eternaliter māducabunt carneſ
veſtras: eternalit̄ corrodēt me-
dullas. ſugent ſanguineꝫ. Siue
igitur ſit vermis conſcientie
ideſt ſpiritualis: ſiue vermis ma
terialis vt quidam volunt: pe-
na erit maxima: dolor erit intol
lerabilis: cruciatus erit inexpli
cabilis. ¶ Octauo infernus eſt
carcer penurioſus. Quiſ vnquā
enarrabit quanta paupertas :
quanta neceſſitas : quanta in
digentia ſit in damnatis . Pa
tet in diuitie Epulone : qui in
inferno poſitus iam. M .cccc
lxxxvij. anni ſunt ꝙ vnaꝫ guttu
lam aque petijt : quam mini-
me obtinere potuit . O miſer
rime epulo : vbi cella vinaria
tua in qua erant tot diuerſa ge
nera vini: Ubi pocula mellita.
Ubi diuerſe confectiones ad
refrigerandum . Ubi zucha-
rum ⁊ poma granata : Ubi
electuaria exquiſita. Ubi mul
titudo famulorum : qui ſoler
ti cura tibi ad votum ſeruie-
bant . Ubi flumina curren-
tia per tuas poſſeſſiones. Heu
miſerrime ex tot abundantijs.

in tāta conſtitut⁹ es miſeria: vt
nō vnā guttaȝ aque habere poſ
ſis. O q̄ta miſeria. O q̄ta ca
lamitas. O q̄ta paupertas. O
diuites. O guloſi. O abūdan-
tes in ſeculo. O vos q nō pote
ſtis vna die ieiunare: quid facie
tis in inferno? Nā ibi nunq̄ȝ ci
bum: nunq̄ȝ potuȝ: nunq̄ȝ refri-
geriū habebitis. Semꝑ eſurie-
tis: ſemper ſitietis: ſemper ieiu
nabitis: ſemper in ſumma ege
ſtate eritis. Audite dominum
per os Iſa. lxv. c. loquenteȝ dā-
natis ꝛ di. Ecce ſerui mei co-
medent: ꝛ vos eſurietis. Ecce
ſerui mei bibēt ꝛ vos ſitietis.
Ecce ſerui mei letabunt: ꝛ vos
confundemini. Ecce ſerui mei
laudabunt pre exultatione cor-
dis: ꝛ vos clamabitis pre dolo
re cordis: ꝛ pre ꝯtritiōe ſpiritus
vlulabitis. hec ille. ¶ Nono in
fern⁹ ē carcer frigoroſus. Hoc
tāgit cum dr̄ Mat. xxij. ibi erit
fletus ꝛ ſtridor dētiū. Stridor
eni dentiū cauſat a frigore iſer
nali. vnde ſm̄ Seruiū. Infer-
nus dicit tartarus a tremore
frigoris: qđ ē apđ iſeros Iob.
xxiiij. Ad nimiū calorē trāſiet: ab
aqs niuiū. Sȝ dices: certū ē ꝙ
in iſerno ē ignis. Quō ergo ibi
erit frig⁹? Reſpōdit Ricard⁹ i
iiij. q. di. Dānati ſimꝉ afligent
in quadā ꝯfuſione: nō tñ vnuȝ

alterius remittit virtutē: eo ꝙ
agant inquantū ſunt inſtrumē
ta diuie iuſticie. ſ. Tho. iiij. di. l.
q. ij. ar. iij. q. i. Dicit dānati tran
ſibunt ex vehementiſſimo calo
re ad vehementiſſimū frigus: ſi
ne hoc ꝙ in eis ſit aliquod re-
frigerium. Scotus aūt dicit ꝙ
trāſire itenſiſſimo calore ad in
tenſiſſimum frigus: ꝛ econuer-
ſo: non refrigeriū preſtat: ſȝ affli
ctionē auget. Sicut pȝ per expe
rientiā illoꝝ: qui aliqñ valde fri
gidi: ad ignē trāſeuntes magis
affliguntur. Cauſabit iſuper ille
ſtridor dētium animi indigna-
tione ꝛ furia mentis contra de
um ꝛ cōtra ſeipſos ꝛ contra il-
lata tormenta: propter quod
ſemꝑ erunt i dolore ꝛ timore.
In quoꝝ pſona dicit. ps. Timor
ꝛ tremor venerūt ſuꝑ me ꝛ con
traxerunt me tenebre. ¶ Decio
infernus eſt carcer maledict⁹ ꝑ
pter grauitatē tormētoꝝ ꝛ mul
titudinē penaꝝ quas miſerimi
damnati ſuſtinent i iferno. Cō-
tinue querēt mortē clamātes ꝛ
dicētes. O mors veni ꝛ interfi
ce nos. O mors occide nos.
O mors tolle nr̄m eē: nrȝ itelli
gē: nr̄m viuē. O mors cur tātū
tardas? Cur tantū nos expecta
re facis? Sȝ dices. Quō ē poſ-
ſibile vt dānati querāt mortē ꝛ
deſtructionem ſui ipſius cū hec

ſit penit⁹ cōtra naturale deſide
rium omniū: vt phs dicit in. ij.
de anima. vbi ingt: omnia appe
tunt eſſe ꝛ illi⁹ naturaliter cauſa
agunt. Et Augu. in libro de li-
bero arbitrio. Conſidera quātū
bonū eſt eſſe: quod ꝛ beati ꝛ mi
ſeri volūt. ergo nō videtur ꝙ dā
nati querāt mortē. Rñdeo ſm̄
ſ. Doc. in. iiij. di. l. Eſſe ē duplex
ſ. eſſe ſine pena: ꝛ hoc oēs appe
tunt: ꝛ eſſe cū pena ꝛ cruciatu ꝛ
tormento perpetuo: ꝛ tale eſſe
nullus appetit: ſed potius mori.
Vnde Phyloſoph⁹ in. v. ethy.
Carere eni malo eſt quoddam
bonū. Quod enim dicitur ꝙ eſ
ſe ꝛ viuere ab oibus appetitur
naturalr: non oportet hoc acci-
pere quantū ad malam vitam
ꝛ corruptam: ꝛ eam que in tri-
ſtitijs: vt dicit phs in. ix. ethyco.
Vñ Mat. xx. dr̄. Bonū erat ei
ſi natus nō fuiſſȝ homo ille. Et
Ierony. Melius eſt nō eſſe q̄ȝ
male eſſe. Damnati igitur que
rent mortem: ꝛ oino vellent po
tius non eſſe: q̄ȝ ſic eſſe. Vnde
Apoc. ix. In dieb⁹ illis deſidera
bunt hoies mori: ꝛ fugiet mors
ab eis. Videntes autem ꝙ nō
poſſunt mori iraſcuntur ꝛ denti
bus fremētes blaſphemāt deū
qui eos creauit. Maledicūt de
um qui tantā potentiaȝ habet:
que eos ita ſeuer punit. blaſphe

māt patrē ꝛ filium ꝛ ſpiritūſan
ctū. Blaſphemāt ſanctos ꝛ ſan
ctas. Blaſphemant diē conce-
ptionis: diē natiuitatis eorū: pa
rētes qui eos genuerūt blaſphe
māt. Blaſphemant lac quod ſu
xerunt ab vberibus maternis.
Blaſphemant quot dies: quot
ebdomadas: quot mēſes: quot
annos vixerunt in hoc mundo.
Maledicūt baptiſmum ꝛ alia
omnia ſacramenta: pater bla-
ſphemat filiū. filius patrē. Ma
ter blaſphemat filiam. filia bla-
ſphemat matrē. frater blaſphe-
mat fratreȝ. ſoror ſororeȝ. cogna
ta cognatā. ꝯtialis ꝯtialē. amaſi
us amaſiam. Patet h̄ veritas
Apo. xvi. c. vbi Ioannes ait. Et
māducauerūt linguas ſuas pre
dolore: ꝛ blaſphemauerūt deū ce
li ꝑ dolorib⁹ ꝛ vulnerib⁹ ſuis: h̄
ille. ¶ Vndecio iſernus eſt car
cer priuatiu⁹ ſeu priuatiōis. Dā
nati qdē ſunt ꝑuati viſiōe diuie
eſſentie: q̄ eſt tota btitudo nr̄a.
Nō eni vidēt prēȝ: nō filiuȝ: nō
ſpūmſctm̄. Sūt ꝑuati dina frui
tiōe: ſunt priuati dina adheſiōe.
Et h̄ ē pena maxia: excellēs oēſ
penas hui⁹ mūdi: que vocat pe
na dāni. vñ Chriſ. ſ̄ repa. lapſi.
Nōnulli iperitoꝝ putāt ſibi ſa
tis eē ꝛ optabile videri: ſi gehen
na tātūmō carcāt. Ego āt mul
to grauiores: q̄ȝ gehēna: dico eſſe

cruciatꝰ remoueri ꝛ abijci ab il-
la glia. Et ifra. Excludi a beatꝭ:
ꝛ alienũ effici ab his: que ꝑpa-
rata ſũt ſctis: tm̃ generat crucia
tũ: tm̃ doloꝛẽ: vt ꝛ ſi nulla extri-
ſecus pena toꝛqret: h ſola ſuffi-
ceret. oẽs eni gehẽne ſupat cru
ciatus. h ille. Sũt inſup priuati
ꝯſoꝛtio angeloꝝ. aploꝝ. marty-
rũ. ꝯfeſſoꝝ. virginũ: atqꝫ oiuꝫ ce
leſtiũ virtutum. Sunt excluſi a
pulcherrima celoꝝ habitatione
Nõ gaudẽt: nõ letanꝭ. non can
tãt. nõ ridẽt. nõ ꝯſolanꝭ: cũ nul-
la ſit in eis: cã leticie: ſed cã ois
triſticie ꝛ ois doloꝛis. O poue-
reti. Sed foꝛte dices. põt ne exꝑ
mi quãtitas ꝛ magnitudo pene
dãnatoꝝ? Rñdeo ꝛ dico: oio ẽ
ĩpoſſibile exprimẽ magnitudi-
nẽ ꝛ acerbitatẽ penaꝝ dãnato-
rũ. Audi exẽplũ iauditũ. Reci-
tat. n. Ceſarius ꝙ qdã ditiſſimꝰ
defunctꝰ: vxoꝛi ſue apparuit: re-
uelãs ſibi: ſe eſſe dãnatũ. At il-
la. Nõ ꝓfuerũt elemoſyne ma-
gne ꝛ hoſpitalitates qs exhibui
ſtis? Rñdit: nihil mihi ꝓfuerũt
ad vitã eternã: qꝛ ꝓpter vanam
gliaꝫ feci ea. Et addidit. Si oia
folia arboꝝ vertereꝭ in liguas
toꝛmẽta mea explicare nõ poſ-
ſet. Poſt hec euocatꝰ ꝛ ꝓpulſus
totũ caſtrũ in eius abſceſſu con
cutiꝭ: hec ille. vnde Aug. lib. ex-
hoꝛtationũ ad Julianũ comitẽ

ſic ait. De illis qbꝰ ꝑparaꝭ do-
loꝛ nimius: ardoꝛ flamme: ſitis
ſine extinctu: fletus ꝛ ſtridoꝛ dẽ
tium: oculoꝝ lachryme: tenebre
exterioꝛes ſine luce: pena inter-
minabilis: vbi moꝛs optaꝭ ꝛ nõ
dabiꝭ: vbi nõ eſt honoꝛ ſenioꝛis
ꝛ regis: nec dñs ſuper ſeruum:
nec mater diligit filiũ aut filiã:
nec filiꝰ honoꝛat patrem: vbi oẽ
malũ: ꝛ omnis indignatio: ꝛ fe-
toꝛ ꝛ amaritudo abũdat. h ille.
¶ Duodecimo ꝛ vltimo iſernꝰ
eſt carcer lachꝛymoſus ꝛ luctu-
oſus. Mat. xxij. Ibi erit fletꝰ ꝛ
ſtridoꝛ dentiuꝫ. ſ. Tho. in. iiij. di.
l. dicit. In fletu coꝛpali ſunt duo
ſ. lachꝛymaꝝ reſolutio. Et quã-
tum ad hoc fletus tẽpoꝛalis in
damnatis eſſe nõ poſſunt: quia
poſt diẽ iudicij: quieſcẽte motu
primi mobilis: non erit aliq̃ ge
neratio ꝛ coꝛruptio: vel coꝛpo-
lis alteratio. In lachꝛymaꝝ aũt
reſolutione: opoꝛtet eſſe illiꝰ hu
moꝛis generationeꝫ: qui per la
chꝛymas diſtillaꝭ. Scdo in fle-
tu coꝛpali: eſt capitis ꝛ oculoꝛuꝫ
turbatio. Et hoc erit in dãnatꝭ
ꝛ in aia ꝛ in coꝛpoꝛe. Naꝫ nunc
aia maxime affligetur: ꝛ coꝛpꝰ
immutabitur in bonũ vt in beatꝭ:
ꝛ in maluꝫ: vt in damnatis ab
aie paſſione. h. ſ. Tho. Ad idẽ tẽ
dit Ricar. in. iiij. di. Erit ibi ma
ximꝰ doloꝛ iterioꝛ: qui ſignifica-

bitur per ſigna in facie ꝛ oculis
cum turbatione ꝛ motu capitis:
ꝛ cũ ſtridoꝛe dentium: vultuſqꝫ
triſtitia. Conſiderantes eniꝫ ipi
miſeri dãnati eoꝛuꝫ ſtatum: vi-
dent ſe: a tam viliſſimo carcere
detineri ꝛ in tam pꝛofundiſſi-
mo atqꝫ obſcuriſſimo loco re-
cludi: cognoſcũt ꝛ ſentiunt ſem
per ſe ab igne cremari: vident
ꝯtinue hoꝛribiles demões. Ex
periunꝭ ꝯtinue oẽꝫ miſeriã: om
nem fetoꝛẽ: oẽm conſentiarum
moꝛſum: vehementiſſimũ fri-
gus. Aduertunt ſe nunq̃ moꝛi-
turos: ſed in eternum in toꝛmẽ
tis duraturos. percipiunt ſe ad
hoꝛribiles blaſphemias impelli
vident inſuper ſe priuatos glo-
ria paradiſi angeloꝛũ atqꝫ om-
nium ſanctoꝛũ conſoꝛtio. vidẽt
ſe eſſe derelictos ab omnibꝰ ſu
is amicis. Cognoſcũt qd eoꝛuꝫ
memoꝛia ex toto periit: ꝛ totius
mundo vniuerſi: ꝯtra eos ẽ arma
tus. Intelligũt ꝙ ois ſpes ſalu-
tis ab eis eſt ablata. Certiſſimi
ſunt ꝙ nunq̃ inde liberabũtur
ſed ſine fine in eternis erunt
penis. Cognoſcunt ꝛ experiunꝭ
verificari id quod de eis dicit
Grego. In inferno erit frigus
intollerabile: ignis inextinguibi
lis vermis imoꝛtalis: fetoꝛ itol-
lerabilis: tenebꝛe palpabiles: fla
gella ce deriũ: hoꝛrida viſio de-

monũ confuſio peccatoꝛũ: deſ-
peratio oium bonoꝝ. Erit eniꝫ
miſeris moꝛs ſine moꝛte: defe-
ctus ſine defectu: qꝛ moꝛs ibi ſꝑ
incipit: ꝛ dfectus deficere neſcit
hec ille. Ex quibꝰ omnibꝰ mo-
uẽtur a plãta pedis vſqꝫ ad verti
cẽ cũ ꝑturbatõe oculoꝝ ꝛ facieꝝ
cũ ſtridoꝛe vehemẽtiſſimo eiulã
tes ꝛ vlulãtes. ploꝛãt ꝛ inceſſan
ter lachꝛymãtur. O ſi poſſemꝰ
apponere aures: pꝛofecto audi-
remus voces lugubꝛes: voces
lachꝛymoſas: voces flebiles: vlu
latus maximos: quibus etſi fer
rea eſſent coꝛda vtiqꝫ ad ꝯpati
endũ mouerentur. Vnde Ber
nardus in ſmone. xvi. ſup cant.
ſic ait. Pauco gehẽnaꝫ: pauco
iudicis vultũ: ipis quoqꝫ tremẽ
dũ angelicis poteſtatibus. Con
tremiſco ab ira potẽtis: a facie
furoꝛis: a fulgure ꝛ vẽtis mũdi:
a cõflagratione elementoꝛũ: a
tempeſtate valida: voce archan
geli: ꝛ a verbo aſpero. Contre-
miſco a dentibus beſtie inferna
lis: a ventre inferri ꝛ a rugenti-
bꝰ preparatis ad eſcaꝫ. Hoꝛreo
vermẽ rodentẽ ꝛ ignẽ ardẽtem
fumum ꝛ vapoꝛem. ſulphur ꝛ
ſpiritum pꝛocellarum. Hoꝛreo
tenebꝛas exterioꝛes. hec ille. Et
iterum Bern. ſuper cant. eo-
dem ſermone. Quis dabit ca
piti meo aquam: ꝛ oculis meis

ſontē lachꝛymaꝝ:vt pꝛeueniam
fletibus fletum:⁊ ſtridoꝛē denti
um:⁊ manuū pedūqꝫ dura vin
cula:⁊ pōdus chatenaꝝ pꝛemē
tiū:ſtringentiū:vꝛentiū nec ꝯſu
mentiuꝫ: Heu me mater mea
vt quid me genuiſti filiū dolo-
ris:filiū amaritudinis:⁊ idigna
tionis ⁊ ploꝛatiōis eterne: Cur
exceptus genibus. cur lactatus
vberibus:natus incōbuſtionē
⁊ cibum ignis.hec ille.

t Ertio ꝯſiderare debe
mus inferni ꝑpetuita-
tem.Querunt.ſ. Doc.
vtrum infernus cuꝫ ſuis penis
ſit ꝑpetuꝰ ⁊ eternus ⁊ in defici-
ens:an tꝑalis ⁊ finē habēs. Rñ
dēt oēs ſacri theologi:tā ſcti qꝫ
alij:⁊ ꝑcipue.ſ. Tho.in.iiij.d.xl-
vi.q.i.ar.iij.d. Infernus cū om
nibus ſuis penis atqꝫ toꝛmētis
eſt eternus ⁊ nunqꝫ habebit fi-
nē. Et hoc triplici ꝓbat rōne.
¶ Pꝛio ꝑꝑ offenſi dignitateꝫ.
¶ Scdo pꝛopter retributionis
condigne equalitatem.
¶ Tertio pꝛopter volūtatis pꝛa
ue immobilitatem.
¶ Pꝛimo ꝙ ifernus cū oibus
ſuis toꝛmentis eſt eternus pꝛo-
pter offenſi dignitatem. Pena
ſm phm in.v. Ethi.taxat ꝑꝫ di
gnitatē eiꝰ in quē peccat. Deut.
xxv. Pꝛo menſura delicti erit
plagaꝝ modus. Vñ maioꝛi pe
na punitur qui percutit alapa
pꝛincipē:qꝫ aliū quēcunqꝫ. Sꝫ
quicunqꝫ peccat ꝯtra deū cuius
ꝑcepta trāſgreditur ⁊ cuius ho
noꝛē alijs imꝑtitur:duꝫ in alio
finē conſtituit. Maieſtas auteꝫ
dei eſt īfinita.ergo quicūqꝫ mō
taliter peccat:dignus eſt infini-
ta pena. Et ita ꝯcluditur ꝙ in-
ſte pꝛo pctō moꝛtali peccatoꝛ ꝑ-
petue puniat. Hec eſt pma rō
ſ. Doc.vt.ſ.ar.iij. Ergo infernꝰ
cū ſuis penis ē eternꝰ. ¶ Scdo
infernus eſt eternus ꝑꝑ retribu
tionis condigne equalitatem.
Oꝛdo.n.diuine iuſtitie exigit:ꝙ
ſicut pꝛemia rñdent ꝓpoꝛtiona
biliter actibus virtuoſis:ita pe-
ne reſpōdeant peccatis:ſed pꝛe-
mia beatoꝝ erunt eterna:vt dr
Mat.xxv. Iuſti autē in vitam
eternā.ergo ⁊ pene dānatoꝛum
erūt eterne Mat.ibidē. Ibunt
hij.ſ.dānati in ſuppliciū eternū.
Hec.b. Tho. in.iiij.d. vt ſupꝛa.
Et pꝛia ſcdē.q.lxxxvij.ar.iiij. Et
ꝯ Gen.lib.iij.c.cxliiij. Per to-
tū.vnde Mat.xxv. Dicet iudex
vniuerſal' ieſus xp̄s. Diſcedite
a me maledicti in igneꝫ eternū
qui ꝑatus eſt dyabolo ⁊ ange-
lis eius. Et ꝓpterea Aug.in.xi.
de ci.dei.c.i.ait. Factus eſt ma-
lo dignus eterno: qui in ſe.pe-
remit bonum quod eſſe poſſet
in eternum. ¶ Tertio ⁊ vltimo

infernus ⁊ ſue pene ſunt eterne
ꝓpter volūtatis pꝛaue imobili
tateꝫ ⁊ eternitatē. Nā apud di-
uinū iudicē voluntas reputatur
pꝛo facto:qꝛ ipſe magis intuet'
coꝛ qꝫ ea que foꝛis patent: vt.i.
Re.xvi. Et ideo licet culpa illo-
rum:qui ſunt in inferno actu vl'
actione ſit tēpoꝛalis:tñ volūtas
⁊ affectu ſeu affectione eſt eter-
na. Nā ille q moꝛtaliter peccat
ꝑponit fruitionē tēpoꝛalē fruiti
oni eterne vltimi finis:⁊ magiſ
vellet ſi poſſet:illo tempoꝛali bo
no in eternū frui.ḡ ita dꝫ puni-
ri:ac ſi eternal'r peccaſſet. Vn-
de Greg.in.iiij. dyalogoꝝ. Et
de pe.d.i.c. Voluiſſent.ſic dicit
Iniqui ideo ſine fine delique-
rūt:qꝛ cū fine vixerūt voluiſſent
vtiqꝫ iniqui ſi potuiſſent ſine fi
ne viuere.vt potuiſſent ſine fi-
ne peccare. Oſtēdūt.n. ꝙ in pec
cato ſemper viuere cupiunt:qui
nunqꝫ deſinūt peccar' dū viuūt
Ad magnā ergo iudicantis iu
ſticiam pertinet:vt nunqꝫ care-
ant ſupplicio:qui in hac vita nū
qꝫ voluerunt carere peccato. Et
iterū in lib.moꝛ.dicit. Ad diſtri
cti iudicij iuſtitiā pertinet.vt nū
qꝫ careant ſuppliciū quoꝝ mēs
in hac vita nunqꝫ voluit carere
peccato. Et nulli detur iniquo
terminus vltionis: qui quādiu
voluit noluit habere terminum
criminis.hec ille. Voluntas er
go peccatoꝛis:qꝛ voluit eſſe per
petua in peccato:dꝫ eſſe imobi-
lis ⁊ ꝑpetua in peniſ ⁊ ſupplicio
Hec Raynerius in ſumma d'
penis iferni. Pꝫ ergo ex his tri
bus rōnibus theologicis ꝙ in-
fernus cū ſuis peniſ atqꝫ toꝛmē
tis ꝑpetuis eſt:⁊ eternaliter cru
ciabit peccatoꝛes:qui ex hac vi-
ta in peccato moꝛtali trāſierūt.
Vnde miſeri dānati cruciabū
tur in iferno:per tot milia mili-
um annoꝛū:quot ſunt gutte to-
tius maris:oium fluminū:om-
niū fontiū:oium ſtagnoꝝ: om-
niū riuoꝛū:omniū puteoꝛū:om
niū ciſternarū atqꝫ oiuꝫ pluuia
rū. Cruciabuntur dico per tot
milia miliū: quot ſunt lapilli ⁊
arenule oium littoꝛū:quot ſunt
folia oium arboꝛū: oium herba
rū:grana oiuꝫ bladoꝛū ſquame
omniuꝫ piſcium:quot ſunt pili
oium hoium:atqꝫ omniū aiali-
um. Quot ſunt penne oium vola
tiliū:ſtelle omnium celoꝝ:quot
ſunt āgeli tā boni qꝫ mali:quot
ſunt hoies qui fuerūt.ſūt:⁊ erūt.
Quot ſunt littere i oibus libꝛis
totius mūdi:quot racemi vua-
rū:quot grana ſeminū. Et ꝑter
hoc punientur: toꝛmentabūtur
in eternum ⁊ in ſeculum ſeculi:
ſine aliquo fine. Vnde Apoc.
xiiij. Aſcendit fumus toꝛmētoꝝ

eorum in ſecula ſeculoꝝ. Quid
igit facitis o miſeri peccatores?
Quare nõ relinquitis peccata:
quibꝰ tãtus cruciatus eternali-
ter paraf? Cur nõ ſcinditis cor-
da veſtra? Cur nõ agitis pniaꝫ?
Cur nõ affligitis corpus: ſenſuꝫ
ꝛ affectũ mundanũ? Cur dormi
tis in fecibus peccati? Cur non
attẽditis: quo finalr ituri eſtis?
Heu pigri. Heu tepidi. Heu
negligẽtes. Heu ſõnolẽti. Sur
gite a ſomno peti. Abijcite opa
tenebraꝝ. Deponite opa dya-
boli ꝛ arma lucis induite: qbꝰ
poſſitis eternas penas euade-
re. Orate deũ dicẽtes illud Job
x. Dimitte ergo me: vt plangaꝫ
paululũ dolorẽ meũ ante ꝙ va
dat ꝛ nõ reuertar ad terrã tene
broſam ꝛ opertã mortis caligi-
ne. Ubi vmbra mortis ꝛ nullus
ordo ſed ſerpentinus horror in
habitat. Nõ nobis ꝯcedat ille:
qui eſt ſanctoruꝫ gloria. Hic ꝑ
gratiã ꝛ in futuro per gloriam:
qui viuit ꝛ regnat in ſecula ſe-
culorum. Amen.

¶ Feria q̃rta tertie dñice. De
honore parẽtũ. Sermo. xxix.

Honora patrem tuũ
ꝛ matrẽ tuaꝫ. Mat.
xv. Diuina prouiden
tia: qua cũcta guber
nantur ꝛ diſponuntur tanta: eſt
ꝙ voluit parentibus prouidere
vt a filijs quibus plura benefi-
cia ꝯtulerũt affectu pariter ꝛ ef
fectu ſemper honorarẽtur. Vñ
ꝛ inter decẽ precepta in duabꝰ
tabulis diſtincta. primũ ſcðe ta
bule voluit eſſe. vt cũcti filij ſuis
parentibꝰ debitũ honorẽ ꝛ obe
dientiã exhiberẽt. Hinc Jero.
in epiſtola de honorãdis parẽ-
tibus. filios alloquẽs ait. Imi-
tamini filij Machabeũ. q ma-
tri ſuadẽti mortẽ obediuit. ꝛ du
rũ imperiũ gratãter aggreſſus
eſt ne offenderet genitricem.
Hoc eſt aũt qð precipit ſalua-
tor i euãgelio hodierno. d. hono
ra ꝛc̃. In quo euãgelio tria ſin-
gulariter documẽta habemus.
¶ Primũ documẽtũ ꝙ ꝓpter
leges municipales. ꝛ ordinatio
nes ꝑticulares nõ debemꝰ om
mittere obſeruationẽ diuinorũ
p̃ceptoꝝ. Hoc tãgit. ꝑma euan
gelij ꝑte. vbi dicit. Acceſſerunt
ad ieſum ſcribe ꝛ phariſei ꝛc̃.
¶ Scðm documentũ eſt. ꝙ illi
qui ſunt maliuoli. ꝛ ſupſticioſi
de quocũqꝫ defectu ꝑrimi: quã
tũs minimo: ſemꝑ tñ ſcãdalizã-
tur more phariſeorũ. De quibꝰ
dicit ſcða ꝑte euangelij. Scis
q2 pha iſei ꝛc̃. ¶ Tertiuꝫ docu-
mẽtũ eſt ꝙ cibꝰ ꝛ potus nõ co-
inquinãt hoiem. ſꝫ male cogita
tiones. ꝛ p̃ceptoꝝ tranſgreſſio-
nes. coinquinãt hominẽ. Hoc

ꝑꝫ ibi. Rñdens aũt Petrꝰ ꝛc̃.
Et q2 totũ hoc euangeliũ perti
net ad honorẽ parẽtũ. Ideo de
ipſo honore parentũ tria hodie
conſiderabimus.
¶ Primo neceſſitatem.
¶ Scðo peccabilitatem.
¶ Tertio diuerſitatem.
¶ Prio circa honorẽ parentuꝫ
ꝯſiderare debemꝰ neceſſitatem
quãta neceſſitate cogant filij ho
norare parentes. q̃druplici lege
declaro. prio lege nãli. ſcðo lege
dinali. tertio lege hũanali q̃rto
lege exẽplari. Prio lege nãli de
claro. Dic̃. ſ. doct. i ꝑa ꝑe. q. c. vi.
ar. ij. Ois effectꝰ nãliter ad ſuã
cãꝫ reducit: vt dic̃ Phs in libr.
de cãis. vñ Dyo. de di. no. dicit
c. iiij. Deꝰ oia in ſe ꝯuertit: diri
git: trahit: ꝛ ordinat: ſic oium cã
a qua oẽs effectꝰ depẽdẽt: vt dic̃
Procul in lib. de cãis. Et Ari.
in ꝑmo Meth. ꝑma ð celo. In
ſcðo vegetabiliũ. In lib. de vita
ꝛ morte. In libro de ſecretis ſe
cretoꝝ ad Alexã. Et Plato in
Thimeo ꝛ Apuleus de deo ſo
cratis. Semꝑ eni opꝫ. ꝙ effectꝰ
ordinet ad finẽ agẽtis. Mani-
feſtũ eſt aũt: benefactorẽ inquã
tũ hmõi: eẽ cãm bñficiati. Et iõ
nãlis ordo requirit: vt ille qui
ſuſcipit bñficiũ per grãtuꝫ recõ
penſationẽ: cõuertat ad bñfacto
rẽ: ſm modũ vtriuſqꝫ. Benefa
ctori qdẽ inq̃ꝫtũ hmõi debet ho
nor ꝛ reuerẽtia: eo ꝙ hꝫ rõeꝫ ꝑn
cipij: ſꝫ per accñs debet ei ſub-
uẽtio vl ſuſtẽtatio ſi idigeat. Ini
oẽs aũt bñfactores mũdi ꝑmꝰ
eſt deꝰ: q ẽ ꝑncipiũ eſſendi ꝛ gu
bernãdi i nobis. ſcði ſunt parẽ
tes. ſ. pr̃ ꝛ mr̃. Pr̃ eſt bñfactor
ꝑncipalis ꝯcurrẽs in generatio
ne: vt phs dic̃ in. ij. Phy. Et vt
ꝑncipiũ actuũ: vt dic̃ Phs i li.
de aialibꝰ. mr̃ vo eſt ꝑncipiuꝫ
paſſiuũ miniſtrãs mãꝫ ꝙ filij dñt
hr̃e reſpectũ ad ꝑentes vt ad cãꝫ
eos honorãdo ꝛ venerãdo: licet
nũq̃ꝫ poſſint eos equalẽter ho-
norare ꝛ venerari: vt dicit phus.
viij. ethi. Sꝫ dices. Que bñficia
hñt filij a parẽtibus? Rñdet. ſ.
doc. in. iiij. ſen. d. xlij. q. i. ar. ij. cuꝫ
pho. viij. Ethi. di. Filij tria ma-
xima bñficia hñt a patribus.
¶ Primũ eſt bñficiuꝫ ẽentiale.
¶ Scðꝫ ẽ bñficiũ nutrimẽtale.
¶ Tertiũ ẽ bñficiũ doctrinale.
¶ Primũ bñficiuꝫ ẽ eẽntiale. ſ.
eẽ. Qð bonũ tã grãde eſt vt ſit
ipis filijs fundamẽtũ oiuꝫ bono
rũ alioꝝ. Nã q nõ hñt eẽ: nullũ
alið bonũ hr̃e pñt: ñ vitã: ñ ſen
ſuꝫ: ñ corpꝰ: ñ aiaꝫ: ñ grãꝫ: ñ do-
na: ñ diuitias: ñ famaꝫ: ñ ſciaꝫ: ñ
ſapiaꝫ: nõ ꝟtutes: nõ gl̃iam ꝑa
diſi. Adeo ipſuꝫ eſſe eſt bonũ vt
ab oibus ſit deſiderabile. Vn-
de Phus. ij. de anima inquit:

oĩa appetũt eſſe:⁊ illius cã agũt
ſm nãm. Propterea Boeti⁹:
de ebdomadib⁹ ait. Omniũ bo-
noꝝ:ipm eſſe bonũ eſt. Cũ igiť
filij a parentib⁹ receperint eſſe:
qḋ eſt tã excellẽs bonũ: debent
eis honorẽ:reuerẽtiã.⁊ timorẽ.
Qñ eni parentes loquunť:filij
rñdeant cũ reuerẽtia:capite diſ
coperto.manib⁹plicatis.dicen-
tes. Dñe ita:dñe nõ. Mater ita
mater nõ:ſic apud nos eſt ↄſue
tudo cũ.ſ.iuuenis loqť cum ſu-
periore. O q̃z dulce. O q̃z ſuaue
in aurib⁹ parentũ: verbũ illud.
pr ⁊ mater. Crede mihi tali ver
bo:viſcera eoꝝ mollificãtur ⁊ li
queſiũt. Quapropter Eccle.vij.
c. Honora patrẽ tuũ:⁊ gemit⁹
mr̃is tue nõ obliuiſcaris. Me-
mẽto qm̃ niſi p illos nõ fuiſſes.
Et Tob.iiij.c. Cũ accepit deus
aiam meã corpus meũ ſepeli ⁊
honorẽ habebis matri tue:oib⁹
dieb⁹ vite ei⁹. Memor enĩ eſſe
debes que ⁊ quãta picula paſ-
ſa ſit ꝑpter te in vtero ſuo. Cũ
aũt ⁊ ipſa cõpleuerit tẽpus vite
ſue ſepelies eã circa me:hec ille.
O q̃ta picula ⁊ dolores ⁊ ãgu
ſtias patiunť matres ꝑpter fili
os:pdunt guſtũ:pdũt ſomnum:
pdunt vires corpis.affliguntur
triſtanť ⁊ alterãtur. Sz p maxi
me cũ tp̃s pt⁹ aduenerit. Quis
explicare põt dolores ſenſibiles
⁊ penas quas patiunť. Certe in
credibile ẽ:niſi eis q experiẽtiaz
habẽt. vnde Iero. de honoran-
dis parẽtib⁹. Prebeatur paren
tib⁹amori mixta formido:q pri-
mi nobis ſunt cã eſſendi. Exhi
bete patribus filij.qḋ vos pote-
ſtas paterni nominis cogit que
adeo eſt. eoꝝ meritis attributa.
vt ipſa de vobis exigat.qḋ na-
tura iubere nõ potuit. Matrib⁹
quoqz debitã ipendite reueren
tiã.que vobis vteri liuore ſerui
entes.pondus corporis tolerãt.
atqz ignotã portantes infantiã.
famulatũ quendã exhibent na-
ſcituris.illo tempore nõ tm̃ ſibi
mater eſurit. nec acceptos ſola
digerit cibos. Materno victu
alit.⁊ ille qui latz.eiuſqz mẽbra
alterius comeſtione paſcuntur.
vt homo futurus.alienis moſi
bus ſaturetur.hec ille. ¶ Scdm
beneficiuz eſt nutrimẽtale. Nu
trimentũ enim vt inquit Phs
in.ij.de anima.ordinatur ad cõ
ſeruationem indiuidui. Nutri-
unt vtiqz filios ipſi parentes.⁊
maxime dando eis lac propriũ
ad comedendum ⁊ maſticando
cibuz. Laborat pater:exercet ſe
mater:vt ſufficienter prouideãt
filijs in cibo:⁊ potu:veſtimẽtis.
calciamentis. Laborant ꝑtegẽ
do ⁊ defendendo a cõtrarijs.la
uando.balneãdo. auferẽdo im-

mũdicias purgando pãniculos
eos deſiccãdo.modo ad ignem
modo ad ſolez. Conanť inſuper
parẽtes.eoſ nutrire ſine plãctu.
ſine fletu:mõ blandiẽdo:modo
applaudẽdo. Et multotiens ipi
parẽtes nõ capiunt ſomnuz ne
filij aliqd patianť aduerſi. vnde
Iero. de honore parentum ait.
Memẽto parentũ eſſe.q talis
ſis quoꝝ manibus incrementa
ſumpſiſti.hec ille. Quia autez a
parentibus filij acceperunt nu-
trimentũ: coguntť ⁊ ipſi natura
li lege:exhibere ipſis parentib⁹
magnã diligentiam:vt ſicut di
ligenter nutrierunt filios:in in-
fantia:pueritia: ⁊ adoleſcentia:
ſic ⁊ ipſi filij cum diligẽtia nu-
triant eos in ſenectute:in infir-
mitate in neceſſitate. Hanc di-
ligẽtiã oñdit ſapiẽs. Eccleſiaſti
cus.iij.c. Fili ſuſcipe ſenectã pa
tris tui:⁊ nõ ↄtriſtes cũ in vi
ta tua. Si defecerit ſenſu veniã
da illi.hec ille. Senecta parentũ
ẽ faſtidioſa imũda.bauoſa.gra-
uis.tedioſa.ſuſpitioſa. ĩfructuo-
ſa. Tu igiť fili ſuſcipe eã:memo
rans qm̃ tu eras ĩfans: quõ tur
babas parẽtes tuos:fletu ⁊ plo-
ratu:nõ ſinebas eos dormire:
deturpãs teipz: in cunis iacẽs:
inolut⁹ in ſtercore ⁊ vrina:ſicut
porcellus ĩ fimo:nec parẽtes te
horrebãt:ſz tolerabãt:ſubueniẽ
tes in oib⁹ tuis neceſſarijs. Su
ſcipe ſenectã pr̃is:cum ſero dor
mitũ pgit diſcalciãdo:cũ neceſ-
ſe fuerit purgãdo ſibi pedes:tũ
dẽdo vngulas:in lecto collocan
do:applicãdo pãnos calefactos
Quãdo de nocte clamat:ↄque
ritur.dolet:ſurgant filij:petẽtes
quid facto opus ſit. Subminꝫ-
ſtrent ſibi vaſa ad ſuperfluita-
tes capienda. Dent ſibi de ſule
po:de zucharo:de ſtillato:pcu-
rent cibaria delicata:iuxta eorũ
facultatem:⁊ ſi opus fuerit pro
medico mittãt. Cũ ſurrexerunt
aſtent:filij:induent veſtiãt: ducãt
ad ignẽ:lauent ſibi manus. fa-
ciem.caput pectinent.calciẽt.ap
tent ſibi veſtimenta.ſint cuz eo
dum exit domũ:dum pergit ad
eccleſiã.velut baculus ſenectu-
tis.ſint ſoliciti.attenti ne cadat ĩ
via.ne offendanť ſibi pedes. Au
diãt cum eo diuina:rogantes ⁊
orãtes pro eius ſalute. Cũqz ad
domũ reduxerint eos.preparẽt
ſibi menſam:hauriant vinũ.mi
niſtrent aquã:incidant panem.
carnes.fruct⁹.poma.⁊ ſi neceſ-
ſe ſit.ori ſuo ponant.tẽpore eſti-
uo expellãt muſcas.faciãt ei del
freſco. Filie preparent ferculuz.
ſalſam.cibaria bñ condita. Lo-
quanť ſibi verba dulcia. verba
ↄſolatoria cõfortando ad cibuz
capiendũ. Poſt refectionẽ red

dat cū eis gratias deo. Juuent
ipſe filie matres in omni famu
latu. lauent ſcutellas. ollas. vten
ſilia. gaudeant ſcopare domos.
lauare pānos. infantulos leuēt
mane. caput illis lauēt. Veſtes
diſſutas ⁊ laceratas. diſcant re
ſarcire. etiā faſciare infantes nō
pudeat. Suſcipe ergo filij ſene-
ctutem patris tui. qꝛ ab eo ha-
bes eē tui. quia ab eo nutritus
es. quia quicqd ipſe habet tuuꝫ
eſt. Et ne cōtriſtes eum: nec in
verbo: nec in facto. ſꝫ verba tua
ſint dulciora ſuper mel ⁊ fauū.
Et ſi defecerit ſenſu caueas fili
ne ipſum irrideas: ſed ſibi com
patere. Audi Jerony. de bono-
randis parentibus ad filios lo
quentē. Audite filij ſalutiferam
iuſſionem. ⁊ precepta legis affe
ctu debiti amoris implete. Ser
uite parētibus futuri parētes. ⁊
matres veſtras tenera diligite
pietate. vt ⁊ veſtre cōiuges me
reantur matrum nomine nun
cupari. Nemo patrem aſperis
verbis ledat. Non fiat amara
dulcedo. hec tn̄ ſit inter paren-
tes ⁊ filios. qḋ dño iubente na
tura conſtituit. Affectum ſonet
quicqd lingue dixerunt liberoꝝ
Inter charas cōiunctaſqꝫ per
ſonas. pietatis iura ſeruentur.
hec filiorū ora loquātur. quod
delectat parentes audire. hec il

le. Et iterum Jerony. in epiſto
la de honorandis parentibꝰ ait.
Sit tibi grata vita ipſoꝝ. qui-
bus carior eſt vita tua ꝙ̄ pro-
pria. Redde amoris vicem co-
lende pietatis. hec ille. ¶ Tertiū
eſt beneficium doctrinale: parē
tes filios docent loqui. docent.
ideſt debent docere. ſe ſignare
ſignaculo crucis docent. Pa-
ter noſter Aue maria ⁊ Credo
In principio erat verbuꝫ. Sal-
ue regina: docent bonos mo-
res. docent virtutes. inducunt
ad cōfeſſionem. ad miſſam. ad
predicationem. mittunt eos ad
ſcolas. ad ſtudium. ⁊ ſic ipſi filij
efficiuntur docti in diuerſis ſci
entijs. Ob quas aliqui medici.
aliqui legiſte. aliqui canoniſte.
aliqui theologi. aliqui predica-
tores. aliqui dominorum cōſi-
liarij. aliqui rectores. aliqui ora
tores. aliqui generalis ſtudij re
gentes. aliqui epi. aliqui cardi-
nales. aliqui papa. ſicut experiē
tia docet. O ꝙ̄tum valet lumē
ſcientie. Sciētia enim purgat il
luminat ac perficit intellectum.
Ideo oēs eam naturaliter ap-
petunt. vt inquit Philoſophus
primo Metha. Cum igitur filij
ab ipſis parentibus acceperint
lumen doctrine coguntur. le-
ge nature. ipſis parentibus ma
gnam exhibere obedientiā. vt

quod ipſi dixerint ſine ꝯtradi-
ctione: ſtatim obediendo cōple
ant. vnde Apoſt. Ephe. vi. Filij
obedite parētibus vr̄is in dño.
Hoc. n. iuſtum eſt. Obediētes
oino debēt parētibus eſſe: in li-
citis ⁊ honeſtis marie: que non
ſunt ꝯtra aie ſalutem. vñ Hgo
de ſan. victore ait. Obedire de
bemus parētibus in oibus: ex-
cept in his in qbus dei patris
dilectio offenderet. Et Jero. ad
furiā. Honora patrem tuū: ſꝫ ſi
te a vero patre nō ſeparat. Tā
diu ſcito ſanguinis copulā: ꝙ̄-
diu ille ſuū nouerit cōditorem.
Alioqn tibi Dauid ꝓtinus cla
mat. d. Audi filia ⁊ vide: ⁊ incli
na aurē tuā: ⁊ obliuiſcere popu
lum tuū: ⁊ domū patris tui. Et
cōcupiſcet rex decorem tuū. hec
ille. ¶ Scdo neceſſario inducū
tur filij honorare parētes lege
diuina. Deus. n. in. iiij. ꝑcepto
ſue ſacratiſſime legis: ꝑcipit et
vult oino: ꝙ parentes honoren
tur: ⁊ eis reuerētia exhibeatur:
ſic dicēs. Honora patrem tuū
⁊ matrem tuā vt ſis longeuus
ſuper terraꝫ Exo. xx. ⁊ xxi. c. Et
qui maledixerit patri vel matri
morte moriatur. In nullo ⁊ eni
precepto ponitur iſta ꝓmiſſio ⁊
cominatio: niſi in hoc precepto
de honore parētuꝫ. Quo datur
intelligi ꝙ̄ placet deo: qn̄ hono

rantur parentes: ⁊ quantū ſibi
diſplicet quādo non honorant.
Et vt nullus ſe excuſet: poſuit
in pratica: tale ac tantum prece-
ptum. Nā ipſe filius dei verus
deus ⁊ verus homo: honorauit
matrē ſuā in vita: cui ſubiectus
⁊ obedientiſſimus fuit. Luc. ij.
venit nazaret ⁊ erat ſubditus il
lis. vñ Bernardus. Quis? qui
bus? deus hominibus. Nō le-
git fuiſſe: in domo virginis ali-
quis: niſi ipſa virgo: Joſeph: ⁊
chriſtus. vbi aūt ſunt tres per-
ſone in domo: multis indigent
ſeruitijs. Quis faciebat ſuitia
in domo? Certe chriſtus. Dicit
nāqꝫ Lucas. Erat ſubditus il-
lis. Et ipſemet chriſtus dicit. Fi
lius hois non venit miniſtrari
ſed miniſtrare. Mat. xx. c. Ma
giſter hyſto. Sco. iquit chriſtus
portabat aquam de fonte naza
reth. Virgo ſacratiſſima pie
cuꝫ Joſeph contēdebat: de por
tando aquam. ſ. ꝙ ipſa iret pro
aqua. Sed. ſ. Joſeph: econtra:
volebat ire. At benedictus fili-
us ieſus dirimens queſtionem
portabat lagenam aque. dicēs.
Mater mi: vos eſtis antiquus
ideo non decet. Et vos mater
mea eſtis illa que me genuiſtis
ſpirituſſancti virtute. Ideo ego
vobis debeo honorem ⁊ ſer-
uitia exhibere. Si ego obtinuam

fuiſſem chriſto: dixiſſem vtiq;.
Na bñdicte fili: vos qui eſtis
dñs:ꝛ mundi creatoꝛ :poꝛtatis
aquã.Cur non pꝛecipitis ange
lis vt deſcrant vobis aquã: vel
cur nõ pꝛecipitis terre vt in do
mo vr̃a ꝑducat aquã recentez:
Rñdiſſet. Hoc facio vt dem
exẽplum alijs:ꝛ ita pꝛatico hoc
pꝛeceptũ de honoꝛe parentũ:vt
oẽs filij diſcant a me:ꝛ ſint obe
diẽtes ſuis parẽtibus. O bñdi
cte fili. Propterea Auguſt. ait.
Erubeſcat homo fieri ſupbus:
qꝛ humilis fact⁹ eſt deus. Ho-
noꝛauit matrẽ in moꝛte:qꝛ pen
dens in cruce Joãni eam com
mẽdauit.O fili dulciſſime qua
ſi imemoꝛ paſſionis tue:de dul
ciſſima matre curã habes. Ho
noꝛauit poſt moꝛtẽ:qꝛ vt Sedu
lius dicit ꝛ Ambꝛoſius. Reſur
gens a moꝛte pꝛimo dulciſſime
matri apparuit. Itez honoꝛa-
uit matrẽ viuentẽ:qꝛ eaz in ſuã
reuerendã matrẽ elegit. Hono
rauit eam moꝛientẽ:qꝛ pſonalr
cuz tota curia celeſti ad ei⁹ moꝛ
tem venit. Honoꝛauit matrez
de hoc ſeculo recedentẽ qꝛ ipaz
cum coꝛpoꝛe ꝛ aĩa ad ſuã dexte
raz collocauit. Honoꝛauit ma
trem in celo regnantẽ quia per
eius manus oẽs gratie trãſeũt
Similiter ꝛ omnes mĩe. Vñ
cantat eccleſia Maria mater
gratie:mater miſicoꝛdie. Quis
igitur filius ſupbus iam nõ ho
noꝛabit parentes: Quis arro-
gans:quis tumẽs:nõ dignabi-
tur imitari dulciſſimũ filiũ eter
ni patris:dulciſſimũ filium in-
temerate virginis.dulciſſimũ fi
lium ſctiſſimi ſenis Joſeph: pa
tris ſpũalis ꝛ putatiui. Pz igit
ꝙ lege diuinali oẽs filij tenent
parẽtibus obedire: qđ ſummo
deo placet:adeo vt pꝛimũ pꝛece
ptuz qđ deus dedit:poſt pꝛece-
pta pertinentia ad honoꝛẽ ſuuz
eſt pꝛeceptũ de honoꝛe parentũ
di. Honoꝛa patrem tuũ ꝛ ma-
trem tuam. ¶ Tertio coguntur
filij parentes honoꝛare lege hu
manali. Sancta mater eccleſia
in cõcilio gregenſi determina-
uit. Qui nõ honoꝛat parentes
debet excõicari. Patet hoc in
decretis.d.xxx.c.i. Inſuper qui
nõ honoꝛant parentes nõ dan
do eis alimẽta videntur homi-
cide. In decretis.xij.q.ij.c.Qui
abſtulerit.ꝛ.xxij.q.iiij. Inter ce-
tera.ꝛ.d.lxxxvi. Non ſatis. Et
Ambꝛo.d.lxxxvi.c. Inde ſingu-
lis.ſic dicit. Ceterũ traditio dei
eſt:vt pꝛi⁹ paſcas parẽtes. Naz
ſi iuxta diuinũ oꝛaculum: cõtu-
melia parẽtũ moꝛte luitur.quo
magis famis:q̃ multo grauioꝛ
eſt. Quo loco inſolertẽ pr̃is iſte
nat iactãtiã.hec ille. Et.vi.q.i.c.

Infames. Propterea qui pr̃eſ
contẽnit vel derelinquit oẽ ius
ꝑdit:vt hẽtur per Baldũ.C. de
infantibus ꝛ expoſitis liberis.l.
vnuſquiſq;. Plus dico. Si fili
us eẽt papa nihilomin⁹ dz ho-
noꝛare parẽtes ſm Bal.ff. de i
ius vocãdo.l.adoptiuã in pꝛinci
pio. Filij.n.ſemp tenent debitã
ꝛ deuotã obediẽtiã ꝛ reuerẽtiaz
parentib⁹ exhibere.vt.C. de pꝛi
ma ptãte.l.ↄgruẽti⁹. Et.ff.de in
ius vocãdo.l. Generaliter. Im
mo ſi nõ honoꝛãt parẽtes ꝑdũt
hereditatẽ ꝛ ipſa pꝛiuãtur: ꝛ bo
nis paternis:vt in Autẽtico de
appellatione.§.cognoſcit. Et.§.
Cãs:coll.viij.ꝛ in glo.in.c. Qui
tauat.de iureiurando. Sz ꝛ exẽ
pla hoc loco nõ ſunt ꝑtermittẽ
da quibus filioꝛũ aĩus ad ꝑen-
tũ amoꝛẽ pꝛouocari poteſt. Re
citat Valerius maximus lib.v.
ꝙ Coꝛiolanus nobilis ciuis ro
manus maximi ↄſilij in repub.
exiſtens inique dãnatus a ro-
manis: exiuit Romã ꝛ trãſiuit
ad Volſcos inimicos Roma-
noꝝ:a quib⁹ factus eſt dux bel-
li:ↄ Romanos. Qui viriliter
dimicãs: ꝛ poſt multas ciuita-
tes ꝛ terras adeptas. ad foſſas
quiq; miliũ paſſuum ab vꝛbe:ca
ſtra poſuit:agrũ romanũ depo
pulãs. Coegit romanos ſuppli-
care ſibi pro pace. Ad quẽ pmo
miſerunt legatos:deinde ſacer-
dotes cũ infulis. Qui nihil ꝑfe
cerũt. Stupebat ſenatus. Trepi
dabat populus.viri ꝛ mulieres
exitium pariter lamentabãtur.
Tũc Veturia mater Coꝛiolani
ducẽs ſecũ Volũniã vxoꝛẽ pꝛe
dicti Coꝛiolani ꝛ filios eius:ꝑ-
uenit in caſtra Volſcoꝛũ. Quã
cũ Coꝛiolanus filius eius vellet
ãplecti.illa renitẽs ait. Sine vt
ſciã an ad hoſtẽ venerim:an ad
filiuz:an captiua mater ſim:an
non. Infelix ſenectus mea: qua
te exulẽ:deinde hoſtẽ patrie vi-
di. Quõ potes populari hãc pa
triã que te genuit atq; aluit:niſi
te genuiſſem Roma nõ oppu-
gnaret. Cũq; fletibus ꝛ eiulati-
bus terrã impleret Coꝛiolanus
cõmotus atq; cõplexus matrez
ait. Expugnaſti ꝛ viciſti irã me
am:patriã tuis pꝛecibus liber-
tati dono. Cõtinuoq; cũ exerci
tu diſceſſit. Aliud exẽplũ ibidez
Valerius ponit:ꝛ Plinius li.
vij. Quedã mulier ob quoddaz
flagitiũ:cũ fuiſſet moꝛti adiudi-
cata:noluit eam iudex cõburet
vel alia moꝛte publica eã puni-
re ꝑpter honoꝛẽ parentũ:ſz in-
cluſa eſt carceri: vt ibi fame pe
riret. Filia vero ei⁹ que erat nu
pta de licentia iudicis eã in car
cere quottidie viſitabat: pꝛius
tamen eam diligenter perſcru-

tebatur ne aliquid comeſtibile
ſibi deferret. Illa vero extracto
vbere ſingulis dieb⁹ ꝓprio la-
cte matrē alebat. Cū vero iudex
miraret̄ ꝙ tāto tēpore viueret:
repertū ē ꝙ fiebat. Et ſic iudex
pietate mot⁹: matrē filie dona-
uit. Aliud inſuper exēplū ponit̄
in libro de natura animalium.
Quando ciconie ſeneſcunt: filij
parentes ſuos in nido ponūt: ꝛ
velut infantes iuxta pectus ſuū
collocant: fouent ꝛ nutriunt.
Queqꝫ etiā alia animalia fero
cia naturali inſtinctu: ſuos pa-
rētes amāt. O igit̄ ingratiſſimi
filij. O beſtiales filij. O paga-
nis deteriores. O crudeliores
beſtijs. eſtote parētib⁹ obediē-
tes. eſtote humiles. eſtote reue-
rētes. Sitis timorati. ſitis ſolli-
citi eis ſubueniēdo: eis ſeruien-
do. eos ſupportando. q2 ad hoc
lex naturalis. lex diuinalis. lex
humanalis vos cōſtrigit. vobis
precipit vobis imperat. Vnde
Iero. ait. Exolue fili quod de-
bes: ꝛ officia debita: qualitcūqꝫ
exhibe famulatu: q2 parentibus
nemo reddere pōt quantū tene
tur. hec ille. Et Amb. Fili quan
tum tibi ſummis iudiciū ſi non
paſcis parentes. Illi debes qđ
habes illi debes quod es. Pa-
ſce paſce matrem. Nā ſi paue-
ris: adhuc non reddidiſti crucia
tus ꝛ dolores quos pro te paſſa
eſt. Nō reddidiſti obſequiū. qđ
pro te illa geſtauit. Non reddi
diſti alimenta que tibi tribuit:
non pietatis affectū: mulgēs in
labiis tuis vbera. hec ille. Hic
poterit fieri finiſ: q2 materia eſt
aliqualiter prolixa.

S Ecundo principaliter
circa honorē parentū
conſiderare debemus
peccabilitatē: vbi querūt docto
res vtrum inobedientia filiorū
erga parentes ſit peccatū mor-
tale. Reſpondeo prout colligit̄
ex dictis. ſ. Tho. ſcđa ſcđe. q. c. v.
ar. i. Filij inobedientes contu-
maces ꝛ rebelles parentibus.
peccāt mortaliter ſꝫ illud Ro.
i. ꝛ. ij. ad Thy. iij. vbi inter cetera pec
cata mortalia cōputantur pen-
tibus inobedientes. Quod tri-
plici ratione declaro.
¶ Primo rōne trāſgreſſionis.
¶ Scđo ratione lapidationis.
¶ Tertio rōne maledictionis.
¶ Prio rōne trāſgreſſiōis ſic.
Quicūqꝫ tranſgredit̄ legē diui
nā ꝛ eā nō obſeruat peccat mor
taliter. Sꝫ inobediētes ꝛ rebel
les ꝛ ꝯtumaces parētib⁹ tranſ
grediūtur legē diuinā q̄ pcipit
vt filij obediāt ꝛ honorēt paren
tes: vt pꝫ Exo. xx. Mat. xv. c. di.
Honora patrē tuum ꝛ matrē
tuam. ergo inobedientes ꝛ ꝯtu

maces parētib⁹ peccāt mortalr.
¶ Scđo rōne lapidationis ſic
Null⁹ dꝫ lapidari ꝛ iterfici niſi
ꝓ pctō mōtali: ſꝫ fili⁹ iobediēſ ꝛ
irreuerēs parētib⁹: dꝫ lapidari
ꝛ iterfici. pꝫ hoc. Deut. xxi. c. vbi
dr̄. Si genuerit hō filiū ꝓteruū
ꝛ cōtumacē: q non audiat prīs
ac mrīs iperiū ꝛ coercit⁹ audire
ꝯtēpſerit. apphēdēt eū: ꝛ ducēt
ad ſeniores ciuitatꝭ ꝛ ad portaꝫ
iudicij: dicētqꝫ. iſte fili⁹ nr̄ ꝓter
uus ꝛ ꝯtumax ē: monita nr̄a au
dire ꝯtēnit: comeſſatiōib⁹ vacat
ꝛ luxurie atqꝫ cōuiuijs: lapidib⁹
obruet eū ppl̄s ciuitatꝭ ꝛ morieť
vt auferatꝭ malū de medio vr̄i:
ꝛ vniuerſus iſrl̄ audiēs ptime-
ſcat. h̄ ille. Et Exo. xxi. Qui ma
ledic̄ prī vl̄ mrī morte moriat̄. g
filius iobediēs peccat mortalr.
¶ Tertio rōne maledictiōis fi-
lij iobediētes ꝛ irreuerētes ma
ledicunt̄. anathematizant̄ ꝛ ex-
cōicant̄ a deo prē ꝛ filio ꝛ ſpū
ſctō. ergo peccāt mortalr. Deut.
xxvij. c. Maledict⁹ inqt deus oi
potēs: q nō honorat prēꝫ ſuuꝫ ꝛ
mrēꝫ ſuā: ꝛ dicet ois populus.
Amē. Eccle. iij. c. Eſt maledict⁹
a deo q exaſperat prēꝫ ꝛ mrēm
ſuā. Geñ. ix. Maledictus Chā
puer ſuus ſuorū erit. Prouer.
xxx. Oculū qui ſubſanat prēm:
ꝛ qui deſpicit ꝓcepta mrīs: effo
diant eū corui de torrētib⁹: ꝛ co
medāt eū filij aqle. De talib⁹ fi
lijs maledictis ꝛ excōmunicatꝭ
dixit xp̄s. Io. viij. c. Vos ex pa
tre dyabolo eſtis. i. vos inobedi
entes pentib⁹: eſtis filij dyabo-
li ſic excōicati ꝛ maledicti: vnde
Petrus rauēnas in q̄dam ſer
mone ait. Auelle a ſole radiū ꝛ
nō lucet: riuuꝫ a fonte ꝛ areſcit:
ramū ab arbore ꝛ exſiccat̄: mē-
brū a corpe ꝛ putreſcit: ſepa fili
um a deuotōe prn̄a ꝛ iā nō ē fi
lius: ſed fr̄ ꝛ collega eoꝝ de qb⁹
dr̄. Vos ex prē dyabolo eſtiſ. h̄
ille. Propterea tales cōtumaces
filios triplici pēa de⁹ punit ꝛ fla
gellat. ¶ Et p̄ puat̄ vita corpali.
Solēt tales violēta ꝛ ſubitāea
morte ꝛ iprouiſa perire: ſic vtiqꝫ
i pſ. ſcriptū ē. Subito defecerūt:
perierūt pp iniqtatē ſuā. Et iterū
in pſ. Viri ſanguinuꝫ ꝛ doloſi
nō dimidiabūt dies ſuos. Vñ
mat. xv. dic̄ dñs. Qui maledixe
rit prī vl̄ mrī morte moriat̄: ad
oñdēdū ꝙ plus viuerēt ſi obedi
rēt ſuis pentib⁹. Pꝫ exēplū de
Abſalon: q cū pſecut⁹ ē prēꝫ ſuū
Dd ꝓprijs capill̄ ad arborē ſu-
ſpēſus: trib⁹ lāceis a Ioab trāſ-
foſſus miſabilr̄ mōtu⁹ ē. Aliđ q̄
qꝫ exēplū i Cathelōia. Iuuenis
qdā. xviij. ānoꝝ pentib⁹ iobediēſ
latro effect⁹: capt⁹ ꝛ ſuſpēſus in
terijt. Iāqꝫ pendente in patibu
lo cū oino eſſet imberbis: toto

6 mat· 7 leui xx· ... xx iohic 3·1·Re 16

populo vidente:emittit barbã:
mutat faciē:capilli capitis pen-
dent creſcentes gradatim:cane
ſcens atq; ſeneſcēs vſq; ad de
crepitā ſenectutē:⁊ quaſi.xc.an-
noꝝ ſe oñdens : cuncto populo
mirabilis fact⁹ eſt. Per hmõi
ſigna voluit deus oſtendere ꝙ
ad talē deueniſſet etatē: ſi ſuis
parentibus nõ fuiſſet cõtumax
⁊ rebellis. Aliqui ſubmergũtur
in aqs.aliqui cõburũtur:aliqui
occiduntur bõbarda.aliqui ſa-
gittis.aliq in guerra. Et ſic di-
uerſimode priuanť vita corpo-
rali. ¶ Scďo priuantur ſubſtan
tia tpali. Licet.n.tales inobedi
entes ſuis parētibus: non tam
ſubito moriantur: viuunt tñ in
magna pauptate ⁊ miſeria. Et
ſi conētur lucrari exercitãdo ſe
artibus ⁊ exercitijs : tñ ſemper
ſunt in magna calamitate. Vñ
Eccle.xli. Filiorū pctõꝝ periet
hereditas:⁊ cũ ſemine eoꝝ aſſi
duitas opprobrij. Et Eccle. v.
ſcriptũ eſt. Generauit filiũ:qui
in ſumma egeſtate erit . Tales
inſup inobediētes parentibus
vel non hñt filios:vel ſi habent
cito moriuntur:vel ſi viuunt.in
iudicio parentum a dño viuere
permittuntur. Nã danť illis fi
lij mõſtruoſi:infirmi:demētes:
ſtulti:ſceleſtes:imorigerati:ſcã-
daloſi:laſciui:rebelles parenti-
bus ⁊ oibus odioſi. Sap.iiij.c.
Ex iniqs.n. oēs filij qui naſcū-
tur teſtes ſunt neqtie aduerſus
parentes: in iterrogatione ſua.
¶ Tertio cruciabũtur igne iſer
nali. Dicet nãq; iuſtiſſimus de
us in vniuerſali iudicio: vt patz
Mat.xxv. His qui eꝛneis opa
pietatis nõ fecerunt. Ite male-
dicti in ignem eternũ: qui para
tus eſt dyabolo ⁊ angelis eius.
Eſuriui ⁊ nõ dediſtis mihi mã
ducare:hoſpes erã ⁊ non colle-
giſtis me. Nudus ⁊ nõ coopui
ſtis me:infirmus ⁊ in carcere ⁊
non viſitaſtis me. Quanto aũt
grauiori furore pmulgabit ſen
tentiã ꝯ rebelles filius dei. O
filij ꝯtumaces. O filij inobedi
entes. O filij ingratiſſimi. Ego
eſuriui in parētibus vřis ⁊ non
dediſtis mihi manducare: Im
mo clauſiſtis mihi panē. Siti-
ui ⁊ abſtuliſtis mihi vinũ meũ.
In domo erã:⁊ de mea ppria
domo crudeliť expuliſtis: meis
proprijs veſtib⁹ denudaſtis. In-
firmũ veluti canem dereliqſtis
me:ſine puiſione aliqua. Ite er
go maledicti in ignē eternũ. O
infernales dyaboli:ducite iſtos
maledictos filios vobiſcũ:⁊ ma
nib⁹ ⁊ pedib⁹ ligatis eos mitti-
te i ignē eternũ. O ⁊ oltra ribal
di filij diſcedite a me:andate cũ
trēta milia dyauoli:q2 parētib⁹

veſtris fuiſtis inobediētes ⁊ re
belles cõtumaces:proterui atq;
ingratiſſimi. Ecce igiť filij cariſ
ſimi qũo deus punit inobediē-
tiam filioꝝ triplici flagello.

Ertio principaliter cir-
ca honorem parentum
conſiderare debemus
multiplicitatem. Cõtra pceptū
de honore parētũ:multipľr pñt
offendē filij rebelles:ſ; in pñtia
rũ duodecim modos adducã:
vt filij inobediētes poſſint conſi
teri plem⁹. ¶ Primus modus
vocať verberatiuus:qñ rebellis
filius:ſuis ſacrilegis manib⁹ ꝟ
berat prēz vel matrē:certe mor
tali peccat . Propťea Exo.xxi.
dñs ait. Qui pcuſſerit prēz aut
matrē:morte moriať. Audi mi-
rabile exēplū. Quidã Valētie
ad furcas iniuſte ſententiat⁹:qñ
fuit ppe furcas ⁊ vidit eas no-
uiter factas:in illo loco clama-
uit di. O dñe iuſte morior:non
ex iſto crimie mihi iniuſte ⁊ fal
ſe ipoſito:ſed q2 in hoc loco ver
beraui mřem meã : que orauit
deũ dicēs. Rogo deũ vt in iſto
loco in quo me percuſſiſti:ſis ſu
ſpēſus:⁊ ita fuit. ¶ Scďs mod⁹
dř cõtumeliatiuus. contumelia
ſm.ſ.Doc.ſa ſe.q.lxxij. pprie ⁊
per ſe eſt pctm̃ mortale. Simiľr
⁊ cõuiciũ. Quãdo ergo filij affi
ciunt parētes ꝯtumelijs:ſeu cõ
uitijs vocãdo eos iſenſatos.ſe-
nes.iſantiles.vel fetētes.bauo-
ſos.vel cecos.vel ſurdos. vľ deſ
dentatos. intendētes per hmõi
ꝟba:eos grauiter offendē:peccãt
mortaľr. Vñ Ezech.xxij.c.ſcri-
biť. Patrē ⁊ matrē contume-
lijs affecerũt.⁊ Michee.7.c.Cõ
tumeliã facit filius patri. Filia
cõſurgit aduerſus matrē ſuam
Nurus cõtra ſocrum ſuã. Vn
de Iero.de honorandis paren
tibus ait. Contumelijs afficiēs
patrē:⁊ ꝯtēnēs ſenectã matris
ꝯfundeť ⁊ in obprobrijs erit : h
ille. Audite mirabile exēplum:
vt habeť in lib.de.vij.donis. Fi
lius qdã poſt mortem apparuit
prī hñs ſerpētē circa collũ ſuū
qui ſepties in die corrodebat li
guã ſuã vſq; ad radices ſolũ p-
pter hoc:q2 dum viueret fuerat
patri infeſtus ⁊ contumelioſus.
¶ Tertius modus diciť maledi
ctiuus. Cũ.ſ.filij maledicũt parē
tes ⁊ blaſphemant. vnde Iero.
Maledicēti patrē ⁊ matrē exti
guetur lumen:⁊ pupille oculoꝝ
eius videbũt tenebras. hec ille.
¶ Quartus modus diciť truſa
tiuus. Cū filius truſatur de ſu-
is parentibus irridendo:ſubſa-
nãdo:peccat mortaliter. Nam
Cham filius Noe:q2 irriſit pa
trē quē inenit diſcoopertũ: fuit
maledict⁹ ab eo:vt pz Geñ.ix.

Unde Jero. de honorādis pa
rētibus ait. Merceſ eniȝ cecitati
ſue ſubire ſuppliciū qui parētuȝ
vultus: vl' toruo viſu deſpexerit:
ꝛ elatis oculis leſerit pietatem:
hec ille. ¶ Quintus modus di-
cif negatiuus. Cū filij ſubtrahūt
vel negant parētibus alimenta
ſ. potū. veſtimenta calciamenta
nō ꝓuidētes coꝝ infirmitatibꝰ:
peccāt mortaliter. Tales enim
ſunt homicide: vt pȝ in decretiſ
xij. q. ij. c. Qui abſtulerit. Unde
Prouerbi. xxviij. c. dr̄. Qui ſub
trahit aliqd a patre ſuo ꝛ a ma
tre: ꝛ dicit hoc nō eſt peccatuȝ:
particeps homicide eſt: hec ibi.
Exēplum. Quidā filius ita cru
delis effectus eſt contra matrē:
ꝙ nō dabat ſibi ad comeden-
dū: niſi fabas crudas. Qui tan
dē moriēs: nihil aliud dicebat:
niſi fabas: fabas: ꝛ ſic cuȝ fabis
in ore mortuus eſt. Hoc fuit fa
briani. ¶ Sextꝰ modꝰ eſt expulſi
uus. Cū filij expellūt parētes de
domo: nō curātes amplius de
eis quaſi nō eſſent: peccāt mor
taliter. Narrat Ceſarius mira
bile exemplū. Quidam Henri
cus noie: itroducta vxore: expu-
lit matrē eiulantē ꝛ lachrymian
tē: ꝛ a filio ꝓuiſioneȝ petentem:
quā filius nullomō exaudiebat:
ſed in magna neceſſitate cā reli
quit. Qui cuȝ quadā die: cū vxo
re in mēſa eſſet: ꝛ matris vocem
ad hoſtium pulſantis audiſſet:
dixit. Ecce dyabolꝰ clamat ibi.
Repoſito in capſa pullo cocto:
quē ꝑparauerat ad comedēduȝ
itromiſſa matre ſupplicāte filio
vt ſue neceſſitati ſubueniret ꝛ ſi
bi cōpateref. quā multis iiurio
ſis verbis expellēs: dixit puero.
Porta pulluȝ: puer vero apta
capſa: nō in ſcutella pulluȝ repe
rit: ſed ſerpentē plicatū aſpexit:
ꝗ qd̊ viderat nunciauit. Poſt
mittif puella ꝛ rediēs eadē ſevi
diſſe fatetur. Ille autē cum indi
gnatione pergens ait. Etiam ſi
eēt dyabolus ego eū tollā. Ut
autē in capſam vel ciſtam ad le
uandū ſcutellā ſe inclinauit: ſer
pens collo eiꝰ inſiliēs circa gut
tur eiꝰ ſe colligando duplicauit
ꝛ quādo ſubtrahebātur ei cibu
ria vel adhibebant aliqua: qui-
bus deponi poſſet inſtrumēta.
ita collū eius ſtringebat: vt in
meſcente facie oculi de ſedibus
ſuis mouerent. xiij. aūt ānis ſic
vixit: ꝛ ad diuerſa ſctōꝝ limina
in caruca ductꝰ: quē mater eiꝰ
pie cōpatiens ſeqbat. Ecce igi
quātū ē graue pctm̄ expellē pa-
rentes de domo. Uñ Iſa. i. c.
i ꝑſona taliū. Filios enutriui ꝛ
exaltaui. ipſi aūt ſpreuerūt me.
¶ Septimus modus dr̄ opta
tiuus. Iniqui eni filij cupiunt vt

eorum parentes non tādiu vi-
uāt quo poſſent diſponere ꝛ fa-
cere vt volunt: vel optant ipſis
parētibus infirmitates: vel alia
nociua aio deliberato. peccant
mortaliter. ¶ Octauus modus
dr̄ ablatiuus. Cū auferūt occul
te vel manifeſte aliqua bona tē
poralia notabilia ꝯtra expreſſaȝ
preceptionē parētū peccāt mor
taliter: qꝛ vel eſt furtū ſi occulte
vl' eſt rapina ſi manifeſte: ꝛ vtrū
qȝ eſt peccatū mortale vel ꝯtra
ſeptimū ꝑceptū diuinū. ¶ No-
nus modus eſt reuelatiuus. Cū
filij reuelant ſecreta parentū ex
quibus ſequitur dānū: vel iniu-
ria: vel īfamia: vel mors: vel exi
lium ꝛ hmōi peccant mortali-
ter cum offenſa ſit notabilis.
¶ Decimus modus dr̄ ipediti
uus. Aliqui filij neqȝ ita ſūt aua
ri ꝛ cupidi ꝙ nō permittūt pa-
rentes ꝯdere teſtamentū. Qui
ſm leges perdūt hereditatē vt
pȝ. C. Siquis aliquē teſtari pro
hibuerit. l. i. Nō permittunt vt
reſtituāt male ablata: nec vt fa
ciant elemoſinas ꝛ ſic diuerſi-
mode ipediūt a tot bonis faciē
dis: quod ſine dubio eſt morta
le pctm̄. ¶ Undecimus moduſ
dr̄ deceptiuus: ſuis blanditijs:
ſuis mellitis verbis: ſed intus
venenatis: inducūt parentes vt
oia ſua reponāt in eoꝝ manibꝰ
ꝛ ipſi ꝓcurabūt eis neceſſaria
abūdanter. Ita vt tm̄ attendāt
viſitare eccleſias: frequentare
ꝑdicationes: acquirere indulgē
tias. ꝛ adarſe bon tēpo e ſalua-
re le aie ſue: ꝛ totū pōdus ꝓuiſi
onis ꝛ gubernatiōis relinquāt
ipſis. Quo facto hoſpitalis ex-
pectat tales parētes: qꝛ vix po-
terūt habere ad comedēdū. Di
cit Cato. Fiſtula dulce canit vo
lucres dum decipit auceps. Sȝ
vtrū debeatis hoc facere: nolo
ego ſentētiare qꝛ forte tales filij
haberēt me odio. Sȝ recte ſniat
ſapiēs. Eccl'. xxxiij. c. Audite me
magnati ꝛ oēs popli. ꝛ eccl'ie re
ctores: auribus ꝑcipite. Filio: ꝛ
mulieri: fratri: ꝛ amico: ne des
ptātē ſuꝑ te i vita tua: ꝛ nō de-
deris alij poſſeſſionē tuā: ne for
te peniteat te vt depreceris ꝓ il
lis. Dū adhuc ſupes ꝛ aſpiras. ñ
imutabit te ois caro. Meliꝰ eſt
.n. vt filij tui te rogēt: qȝ te reſpi
cere i manus filioꝝ tuoꝝ. In oi
bꝰ opibꝰ tuis ꝑcellēs eſto. h ille.
¶ Duodecimus modus eſt de
tētiuꝰ. Cū filij coꝝ auaricia no-
lūt ſoluere legata ꝑentū nec ſa-
tiſfacere iuxta coꝝ vltimā volū-
tatē: que pro lege habef: vt patet
xiij. q. ij. Ultima voluntas. Et
C. de ſacroſanctis eccleſijs. l. pri
ma. Tales enim vocantur ne-
catores animarū: ꝛ vt infideles

ab eccleſia ſunt expellendi.xiij.
q.ij.c.Qui oblationes.ergo moꝛ
taliter peccãt.Audiſtis filij cha
riſſimi huius diuini pꝛecepti de
honoꝛe parentũ obligationeꝫ:⁊
quanta coactione quilibet tene
tur obedire ſuis parentibꝰ.Au-
diſtis peccabilitatẽ:quõ triplici
rõne taliũ inobedientia eſt moꝛ
tale:ↄ quos tria flagella diuina
iuſtitia pꝛeparauit. Audiſtis cõ
tra hoc pꝛeceptũ multiplicatio-
nẽ q̃z.ſ.Duodecim modis pec-
catur moꝛtaliter.Si ergo cupi-
tis o filij dulciſſimi vita longio
re viuere.Si cupitis tpalibꝰ bo
nis abũdare. Si deſiderabitis
filios hẽre felices:ſi vultis eter
nã dãnationẽ euitare: ɔſideraꝛ
quot ⁊ quales iniurias ↄ parẽ-
tes ɔmiſiſtis:⁊ oẽs poſtq̃ꝫ do-
mũ perrexeritis humiliter ⁊ de
uote genibꝰ flexis capite diſco
perto manibus plicatis:coꝛam
parentibꝰ veſtris indulgentiaꝫ
⁊ remiſſionẽ poſtulate. Et vos
parẽtes dulciter ac benigne oẽſ
offenſas eis remittite: donãtes
eis veſtrã ſanctã ⁊ coꝛdialẽ bñ-
dictionẽ.Qð ſi parẽtes vr̃i iaꝫ
deceſſerunt nõ pigeat vos filij
chariſſimi:eoꝝ adire ſepulchꝛa
⁊ ibi genibꝰ flexis dicite:pꝛ mi-
reuerende indulge mihi. Et ſic
mꝛ mea dulciſſima parce mihi
Sic.n.oẽs merebimini nedũ a

parentibus veſtris remiſſioneꝫ
habere. ſed etiaꝫ remiſſioneꝫ ⁊
bñdictionẽ a deo patre oium.q
pꝛeceptũ de honoꝛe parentũ de
dit viuens ⁊ regnans per infini
ta ſecula ſeculoꝛũ.Amen.

Feria quita tertie dominice.

De accidia. Sermo.xxx.

Surgens miniſtrabat
illis.Luc.iiij. Nõ fuit
pigra ⁊ negligens ſo-
crus apoſtoli Petri
ad Dñicũ ſurgere pꝛeceptũ.que
reddita ſibi ſanitate.ipſi ſaluato
ri ſollicite miniſtrabat. Et qua
re ſub typo ⁊ figura daꝛ nobis
exẽplũ excutiẽdi oẽm toꝛpoꝛeꝫ:
accidiaꝫ:⁊ negligentiã. necnon
ɔſiderãdi id qð Aug. dicit lib.
de ɔflictu vitioꝛũ. Memẽto q̃z
nõ doꝛmiẽtibꝰ aut deſidia toꝛ-
pẽtibꝰ ꝓuenit regnũ celoꝝ.ſed
violẽtiã vtiq̃ꝫ faciẽtes diripiunt
illud.Debemus ergo ſollicitũ eẽ
atq̃ꝫ feruẽtes.⁊ cum ſocru petri
ſurgere ac deuote dño ſuiſq̃ꝫ di
ſcipulis miniſtrare.vt inqꝛ the-
ma euangelij hodierni.In quo
tria ſingularia documẽta habe
mus. Primũ documẽtũ eſt.
ꝙ dñs ieſus ad p̃ces ſctoꝝ ſuo
rũ nobis reddit ſanitatẽ. ⁊ cete
ra bona ſpũalia. Hoc pꝫ pma
pte euãgelij vbi diciꝛ. Apoſtoli
rogauerũt pꝛo ſocru petri ⁊ cu
rata fuit. Scðm documentũ

ꝙ nõ debemus adhibere fidem
demonibꝰ ⁊ malis ſpiritibꝰ.etiã
ſi vera dicerẽt.q̃z hoc ſp faciunt
vt decipiãt. Hoc pꝫ ibi. Exibãt
aũt demonia ⁊c. Tertiũ do-
cumẽtũ eſt.ꝙ debemꝰ eẽ ſolici-
ti ad regrẽdũ xp̃m vna cũ tur-
bis:⁊ audire celeſtẽ doctrinam
reiecta ſõnolẽtia ⁊ accidia. Pꝫ
ibi. Facta auteꝫ die ⁊c.De hac
ergo accidia tria in pꝛeſentiarũ
conſiderabimus.

Primo diffinitionem.

Scðo malignationem.

Tertio ſpecificationem.

Primo debemus ɔſiderare
accidie diffinitionẽ. Joãnes da
maſcenus in.ij.lib.ſen.ſuaꝝ: ac-
cidiã ſic diffinit.Accidia ẽ que-
dã triſtitia aggrauãſ.Qð vt cla
rius intelligere poſſimus neceſ
ſe eſt recurrere ad doctrinaꝫ.ſ.
Tho.ſcða ſcðe.q.xxxv.ar.i.⁊. ij.
Et in q̃onibꝰ de malo.q.xi.ar.i.
⁊.ii.vbi habeꝛ talis declaratio.
Obiectũ accidie eſt bonũ ſpũa
le ⁊ diuinũ appꝛehẽſum vt tri-
ſtabile:qð tñ de ſe eſt delectabi
le.Et iſta triſtitia pt cõſiderari
dupl̕r. Vno mõ vt in pte ſenſi
tiua:⁊ iſtomõ eſt paſſio nãlis q̃
neq̃ꝫ laudamur nec vitupamur
ſꝫ Ari.in.ij. Ethi.⁊ ſic nõ eſt vi
tiũ.Aliomõ ꝓut iſta triſtitia ẽ i
volũtate ⁊ rõne: applicãte cum
ɔſenſu hãc paſſionẽ ad fugaꝫ ⁊

hoꝛroꝛẽ ipſiꝰ boni diuini ⁊ ſpũa
lis:qñ illi opꝫ mẽte ex neceſſita
te ſalutis inherere. Et hoc pro-
pꝛie ẽ accidia:ita aggrauãs ho-
minẽ vt caro total̕r ↄ ſpũm pꝛe
ualeat. Vñ Aug.ſup p̃s. Acci-
dia eſt tediũ boni ſpũalis ⁊ iter
ni. Et Ber. Accidia eſt qdã ani
mi toꝛpoꝛ cũ qs negligit aliqua
bõa ichoare:aut faſtidit pficere.
Hic ⁊ Gre.in.ij.moꝛ. Accidia
ẽ iterna mẽtiſ triſtitia. Et Vgo
de.ſ. Victo. Accidia eſt toꝛpoꝛ
mẽtis bona negligẽtis ĩchoare
D.ãt Albertus magnꝰ i.ij. ſen.
Dicit ꝙ magiſtraliter accidia
diffiniꝛ ſic.Accidia eſt diffidẽtia
iplẽdi mãdata. Sꝫ curioſiꝰ que
rẽti.vñ originet accidia. Rñdeo
a tribus cauſis maxime trahit
originẽ. Primo ex coꝛpoꝛis
cõplexione. vnde melãconici ex
ɔplexione magis inclinanꝛ ad
triſtitiã:⁊ ex cõſequẽti ad accidi
am:q̃ꝫ ſanguinei. In illis.n.ma
gis abundat humoꝛ melẽcolie.
Ait nãq̃ꝫ Ari.in pmo de ſom.
⁊ vigilia. Nigra colera.i.melen
colia eſt nãliter frigida:⁊ infrigi
dãs ſtomachũ: ⁊ alia loca vbi-
cunq̃ꝫ diuinũ hꝫ.h ille. Vbi ãt
eſt frigiditas ibi eſt ɔſtrictio ⁊
tepiditas ac remiſſio motꝰ. Jõ
melencolici:naturaliter ſunt te
pidioꝛes ⁊ ſtrictioꝛes:ac accidio
ſioꝛes alijs:quia frigidioꝛes: vt

dit Phs ibidē. Et ſic in parte
accidit flegmaticis ea de cauſa.
¶ Scđo generaꝫ ex dyaboli in
ſtigatione. Propter triſtitiā.n.
ſuꝑueniētē ⁊ ex oꝑe dyaboli bñ
tis nāliter ꝓrātē ſuꝑ totā ꝑtem
ſenſitiuā nr̄az ꝗ̄tū tñ de⁹ ꝑmit
tit cātur accidia. Nam vt ait.ſ.
Tho.ſuꝑ Job. Quecunq̄ ſolo
motu locali ſiūt pñt cauſari a
demonib⁹. vnde motus ⁊ vapo
ratiōes triſtes ⁊ melēcolici: pñt
moueri a dmone iteri⁹. Et ex h
hō nō icipit ſepe bonū. Videꝫ
eni ſibi graue: vel dimittit ince
ptū bonū ⁊ reddiꝫ tedioſus ⁊ in
cōportabilis alijs ꝯuerſantib⁹
⁊ ꝯuiuētib⁹ ſecū. Vñ Joānes
caſſianus i tractatu de triſtitia
ait. Interdū ēt nullis alijs exi-
ſtētib⁹ cauſis triſtitie: inimici ſb
tili iſtinctu: tāto merore repēte
deprimimur: vt nec caroꝝ qdẽ
ac neceſſarioꝝ nr̄orū aduētū: ſo
lita ſuſciꝑe affabilitate poſſim⁹
Et qcquid ab eis fuerit ꝯpeten
ti fabulatione ꝓlatū: iportunū
nobis ⁊ ſuꝑfluū indiceꝫ. nullaq̄
eis a nobis reddaꝫ grata rñſio:
vniuerſos cordis nr̄i receſſus:
felle amaritudinis occupāte. h il
le. Inſuꝑ accidia generaꝫ ex vē
tris nimia ſaturatōe: vt i ſodo-
mitis apparuit. De qb⁹ Ezech.
xvi. Hec fuit iniqtas ſororiſ tue
ſodome. Suꝑbia: ſaturitas pa-
nis ⁊ abundātia ⁊ ociū. ¶ Ter-
tio gnātur ex corporis quietatio
ne. Nā.iij. Re. legitur: ꝙ dum
Salōn ſtructure tēpli operam
dedit in ſtatu grē fuit: ſꝫ cū geri:
a mulierib⁹ fuit ſeductus. Idẽ
pꝫ in multis iuuenib⁹: ⁊ religio
ſis militib⁹ ⁊ diuitib⁹: qui ex ni
mia quiete corꝑis efficiunꝫ ocio
ſi ⁊ accidia pleni. De qb⁹ dolē
dū eſt: vt de romanis ait Aug.
d ciui.dei. Plus dolēdū ē opu
lētia ꝗ̄ pauꝑtate periſſe roma-
nos. Iteꝝ cauſaꝫ ab amicoꝝ pri
uatiōe. Illi.n. maxime ſunt tri-
ſtes ⁊ accidioſi q carēt ſeu ꝓuā
tur amicis. Cōtrarioꝝ.n. effectu
um eſt ꝯria cā: vt dic̄ Ari.ij. de
genera. ⁊ cor. ſꝫ amicos hēre eſt
cā letitie. ergo amicos nō hre ē
cā triſtitie. Ait.n. Ariſt.ix. Ethi.
Pñtia amicoꝝ delectabilis ē:
tā in bonis fortuitis: ꝗ̄ i malis.
In bonis: qꝛ delectabile ē cōſo
lari cū amico ⁊ qꝛ itelligit ami-
cos ꝯſolari ⁊ letari i ꝓprijs bōiſ
In malis aūt qꝛ triſtati allcuiā
tur ab amicis cōdolētib⁹. h ille.
Et ibidē. Amicus eſt cōſolatus
cū amico in viſione ⁊ ſermone.
Ecōtra aūt: vt dictū eſt de carē
tib⁹ amicis: ⁊ amicoꝝ preſentia.
Hāc originationē poſui ꝓ ma
iori declaratione. Si nō videbi
tur predicāda dimittaꝫ. Nunc
aūt more ſolito q̄rendū occurit.
vtrū accidia ſit pctm̄ mortale.
Reſpōdeo ſꝫ.ſ. Doc.i ſa ſe.q.
xxxv.ar.iij. Et in qōnib⁹ de ma
lo.q.xi.ar.iij. Et ſm.d. Albertū
in.ij.ſen. Accidia eſt pctm̄ mor-
tale. Et hec triplici ratione de-
claratur.

¶ Primo rōne extinctionis.

¶ Scđo rōne dānationis.

¶ Tertio rōne occiſionis.

¶ Primo rōne extinctiōis ſic.
Omne qđ extinguit caritatē ⁊
ceteras virtutes eſt peccatum
mortale: ſed accidia extiguit ca-
ritatem cum ceteris virtutibus
Prouer.xxiiij. per agrū hom i
nis pigri tranſiui ⁊ per vineam
viri ſtulti. Et ecce totū repleue-
rāt vrtice: oꝑuerūt ſuperficiem
eius ſpine: ⁊ maceria lapidum
deſtructa erat. h ille. Probatur
etiā per glo. ſuꝑ illud q̄re triſtis
es aia mea. Docet h triſticiā ſe
culi fugiendā: que patiā ⁊ cari
tatē ⁊ ſpē extinguit totā bonā vi
tā ꝯfundit. g accidia eſt peccatū
mortale. ¶ Scđo ꝓbatur rōne
dānationis ſic. Omne illud qđ
retrabit de rege beatorū ⁊ redu
cit ad inferos pctōꝝ. eſt peccatū
mortale. Sed accidia retrabit
de rege btōꝝ ⁊ reducit inferos
peccatoꝝ. Probaꝫ per Aug. ſu
per Gen̄. ad literrā. vbi dic̄ Ja
cob dicēs filijs ſuis. deducetis
ſenectutē meā cū triſticia ad in
feros. videꝫ hoc timuiſſe: ne ni
mia triſticia ſic ꝑturbaretur: vt
nō ad requiē bonoꝝ iret. ſed ad
iferos peccatoꝝ. ergo accidia eſt
pctm̄ mortale: cū ad inferna fa-
ciat deſcēdere. ¶ Tertio ꝓbatur
idē rōe occiſiōis ſic. Nihil idu
cit mortē ſpūalem in aiam: niſi
pctm̄ mortale. Sed accidia oꝑa
tur mortē ſpiritualē aiam occi-
dendo. Probaꝫ dicit.n. Apl̄us.
ij.cor.vij. Seculi triſticia mortē
oꝑatur. Et Eccl.xx. Multos.n.
occidit triſticia. Et vt dicit Da
ma. vbi.ſ. accidia eſt triſticia q̄-
dā. ergo accidia ē pctm̄ mōtale.

Secūdo principaliter cō
ſiderare debemus acci
die malignationeꝫ. tres
ſunt huius vitij malignitates.

¶ Pria eſt creaturis ꝯtriatiua.

¶ Scđa eſt tēporis perditiua.

¶ Tertia eſt diuerſoꝝ maloruꝫ
inductiua.

¶ Pria malignitas accidie eſt
creaturis ꝯtriatiua. Vbi aduer
tendū verā eē Ari. ſniaꝫ in.ij. de
ce. Qđ oēs res ⁊ oēs creature
ſunt ꝓꝑ oꝑationē. vñ q̄libet cre
atura ſuo mō oꝑaꝫ. Incipiam⁹
ergo videre hāc veritatē in ſole
Naꝫ illi dñs p̄ceptum poſuit ⁊
ꝑteribit: vt luceat ⁊ vt ſingulis
dieb⁹ veniat ab oriente in occi-
dentē ⁊ ſingulis noctib⁹ reuer-
tatur in orientē: qui ſemꝑ iꝑter

Hoc p̄ceptū ſemꝑ operat̄:nunq̄
pigritat̄:nec die nec nocte : nec
hyeme : nec eſtate. Quāuis la-
boret in vno die:tn̄ etiaꝫ mane
ſurgit in ſequēti. Et hoc eſt qđ
dixit Ariſ.ix. Meth. Sol ſemꝑ
agit ꝛ nunq̄ qeſcit. Diuerſa.n.
opat̄.vt dicit̄ in p̄mo. Metha.
Sol ſuo motu iflāmat terraꝫ ꝛ
eleuat ex ea vapores calidos. Et
ij. Metha. Nō cibat̄ neqꝫ nu-
trit̄.i.nō comedit neqꝫ bibit. Et
quāuis operet̄ ꝯtinue:nō tn̄ ex
pectat remunerationē ſui labo
ris:nec ꝑpter negligentiā:expe
ctat talē penā:qualē hō accidio
ſus expectat. Et hoc noſter Au
gu.inuehit cōtra accidioſuꝫ di.
Indecēs eſt xp̄iano ſi eū i lecto
radius ſolis inueniat. Poſſet.n.
ſol dicē:ſi ptātem loquēdi habe
ret. Amplius laboraui heri q̄
tu:ꝛ tn̄ cū ego iaꝫ ſurrexerim tu
dormis.hec ille. Sic ſtelle agūt
vt ait Ariſto. ix. Metha. ſtelle
ſemꝑ agunt ꝛ nunq̄ quieſcunt
nec fatigantur:ſic ceteri planete
currētes : influētes ꝛ operātes.
¶ Secūdo poſſumus videre in
elemētis. Terra que ſm Ariſt.
ꝑrio Metha.eſt grauior : ꝛ ſm
locū alijs elemētis iferior:cōti-
nue operat̄ ad ꝓductiōeꝫ plāta
rū:herbarꝝ:ꝛ arborꝝ:prout dicit
Ariſt.i.vegeta. Et lꝫ de ſe terra
ſit inmobilis:tn̄ aliquādo mouet̄
vt pꝫ in terremotibꝰ:vt dic̄ Ari
ſto.in.ij.vegeta. Et i.iij. Meth.
Sic ꝛ aqua eſt fluida atqꝫ mo
bilis ſm partē:vt pꝫ p̄mo.Me
tha.ꝛ.ij.Meth.dicit̄. Laborioſe
decurrit aq̄. Sic ꝛ aer nunq̄ ē
ocioſus. Agit.n.ſm modū ſuuꝫ
Et vt dicit Ariſt.ij.de aia. Acr
ſuo proprio mouet̄ motu. Sic ꝛ
ignis. Naꝫ mouet̄ ꝛ agit:vt pꝫ
p̄mo de celo ꝛ mū. Et i.iij.ꝛ.iiij
eiuſdē. Continue eni calefacit:ꝛ
ſūme eſt auctoritatis. Operant̄
ꝛ cetere creatur̄ aiate. Prouer.
vi. Vade ad formicā o piger ꝛ
cōſidera viā eius ꝛ diſce ſapien
tiā. Que cū non habeat ducē ꝛ
preceptorē:nec principeꝫ : parat
eſtate cibū ſibi ꝛ ꝯgregat i meſ
ſe quod comedat:hec ille. Pu-
deat ab exiguis aialibus nō tra
here mores. Propterea ſancti
laborauerunt:ꝛ in cōtinuo ſpiri
tuali exercitio fuerūt. Audi apo
ſtolū. Hebr.xj. Scti per fideꝫ.ſ.
veteri ꝛ noui teſtamēti:vicerūt
regna.opati ſunt iuſticiā adepti
ſunt repromiſſiones. Audi Da
uid regeꝫ nobiliſſimum in .pſ.
lxvij. Pauꝑ ſum ego : ꝛ in labo
ribꝰ a iuuētute mea. De āna ſā
cta. Prouer.vlti.legit̄. Paneꝫ
ocioſuꝫ nō comedit. Audi apl̄ꝫ
ij.Cor.xi. In laboribꝰ plurimis
in carceribꝰ abūdantius:in pla-
gis ſupra modū in mortibꝰ fre-

quēter. A iudeis qnquies qua-
dragenas vna minꝰ accepi : ter
virgis ceſus ſuꝫ:ſemel lapidatꝰ
ſum:ter naufragiū feci. Nocte
ꝛ die in pfundū maris fui. In
itineribꝰ ſepe.hec ille. Sed quid
dicemꝰ de ſancto ſanctoꝝ: Nō
ne habet̄. Jo.iiij. Jeſus fatigatꝰ
ex itinere:ſedebat ſic ſuꝑ fontē:
Tantū deniqꝫ ip̄e laborauit:vt
ꝑ manꝰ:pedes:ꝛ per totū corpꝰ
ſanguineꝫ pro ſudore effuderet.
vnde deuotꝰ Bernardus ait.
Quādiu vixero memor ero la-
borū quos xp̄s ſuſtinuit in pre-
dicando fatigationū in docēdo
tēptationū in ieiunādo:vigilia-
rū in orādo:lachrymaꝝ in com
patiendo. Recordabor etiā do
loꝝ.ſputoꝝ cōuitioꝝ. colaphoꝝ.
ſubſannationū: exprobrationū:
ꝛ clauoꝝ:horūqꝫ ſimiliuꝫ. Alio
quin requiret̄ a me ſanguis iu
ſti:qui effuſus eſt ſuꝑ terrā.hec
ille. Degenerat igit̄ ꝛ declinat
accidioſus ab irrōnabilibꝰ crea
turis:ꝛ a vita ſanctoꝝ ꝛ xp̄i:qui
oibꝰ xp̄ianis ait. Jo.xv. Ego po
ſui vos vt eatis ꝛ fructū affera
tis ꝛ fructꝰ veſter mācat. ¶ Se
cūda malignitas accidie ē tꝑis
ꝑditiua. Ait eni Seneca. Reli-
qua a nobiſ aliena ſunt:tp̄s tm̄
nrm eſt. Vn̄ Eccl̄.iiij.dicit̄. Fi-
li ꝯſerua tp̄s: declinās a malo.
Hoc certe tēpus datum eſt vt
operemur bonū. Gal.vi. Dū tē-
pus hēmus operemur bonū. Tē
pꝰ.n.cito trāſit:vt ait Job.xiiij.
Breues dies hois ſūt:ꝛ nume
rus mēſiū eius apđ te ē. Et ite
rū. Job.vij. Dies mei velocius
trāſierūt:q̄ a texēte tela ſuccidi
tur. Et Bernar. Nō paꝝ exiſti
mes tēpus:qđ i factis ꝛ dictis.
expendit̄ ocioſis. Volat verbuꝫ
irreuocabile:volat tēpus irreuo
cabile:hec ille. Vn̄ pro re pre-
cioſa debemꝰ hoc tēpus exiſti-
mare:ꝛ illud in ꝯtritione:in cō
feſſione:in pn̄ia:in euaſiōe ifer-
ni cōſumare. Bernar. Nihil p̄
cioſius tꝑe:ſꝫ heu nihil hodie vi
lius reputat̄:h̄ ille. Certe ſi dā-
nati ꝑiculā huius tꝑis hr̄e poſ
ſent:nihil aliud vellent ꝛ ſic exi
ſtētes i purgatorio. Vn̄ Apoſt.
ij.Cor.vi.dicebat. Ecce nunc tē
pus acceptabile : ecce nūc dies
ſalutis. Cōſummandū igr̄ eſt a
nobis tēpus in bōis ꝙibꝰ:nec
tn̄ ſuffic̄ ſi recte volumꝰ ꝯſidera
re. Nullū ē.n.tēpꝰ:i quo debito
res nō ſimꝰ. Audi Ber.in li.đ
ꝯſcia. Sicut.n.nullū eſt momē
tū in quo nō vtamur dei pieta-
te ꝛ mia : ſic nullum dꝫ eſſe mo
mētū in quo eū p̄ſentē:non ha
beamꝰ in memoria : hec ille.vn̄
Jero.ad Ruſticū.ꝛ habet̄ đ cō
ſe.d.v.vi.c. Nunq̄ de manibꝰ
tuis aut ocul' tuis liber pſalterij

diſcedat. Dicaſ ad verbū oro ſi
ne itermiſſione: vigilet ſenſus:
nec vagis cogitationibꝰ. patens
ſit: corpus pariterqꝫ aius tenda
tur ad dñ̄ʒ. Irā vince patientia
Ama ſciaʒ ſcripturaꝝ ⁊ carnis
vitia non amabis. Nec vacet
mens tua variis ꝑturbationi-
bus: que ſi pectori tuo inſederit
dñabunſ tui: ⁊ te deducent ad
delictū maximuʒ. Facito aliqd
boni: vt ſemꝑ dyabolus te iue-
niat occupatū: hec ille. ¶ Tertia
malignitas accidie eſt maloꝝuʒ
multoꝝ inductiua. Inducit eni
paupertatē. Audi ſapientiſſimū
Salomō. Prouer. xxviij. Qui
opaſ terrā ſuā ſaciabiſ panibꝰ:
q ſectaſ ociuʒ replebiſ egeſtate.
Et. xx. c. eiuſdē. Propꝫ frigꝰ pi-
ger arare noluit. Mēdicabit er
go eſtate ⁊ non dabiſ ei. Idē pʒ
c. x. Egeſtatē operata eſt manꝰ
remiſſa. Induc̄ ignominiā. oēs
enim dicūt: le vn poltron: e vno
hō da niēte: pʒ h̄ veritas. Eccſ.
xxij. In lapide luteo lapidatꝰ eſt
piger: ⁊ oēs loquenſ ſuꝑ aſper-
nationeʒ illius: de ſtercore boū
lapidatꝰ eſt piger. Et oīs qui te
tigerit eū excutit manꝰ: hec ille.
Inducit dolorē ⁊ afflictionem.
Prouer. xxi. Deſideria occidūt
pigrum. Noluerunt eniʒ qcq̄ʒ
manꝰ eius operari. Inducit in
firmitates corꝑis. Sicut. n. mo
deratꝰ labor ⁊ moderatū exerci
tiū inducūt ⁊ ꝯſeruant ſanitatē
vt volunt medici. Et Ariſto. ij.
Ethy. ait. Exercitiū tēperatum
conſeruat ſanitatē: ſic ociū ⁊ ac
cidia: diuerſas infirmitates in-
currere. facit ꝓpter indigeſtio-
nes malas: ⁊ mēbroꝝ inhabili-
tationes. Expoliat inſuꝑ hoieʒ
nobiliſſima virtute. ſ. charitate.
Nā dicit. ſ. Tho. ſa ſc. q. lxxxij.
ar. iij. Prōptitudo operandi ⁊
feruor cōſeruat ⁊ auget charita
tem. Remiſſio aūt ⁊ accidia cō
ſumit ⁊ anihilat ipſam. Audi
Grego. i homeſ. ſ. ſ. Amor dei
nunq̄ʒ eſt ocioſus. Operaſ eniʒ
magna ſi eſt. Si aūt operari re
nuerit amor non eſt: h̄ ille. Alie
nat hominem a reliquis virtu-
tibus theologicis. moralibꝰ po
liticis ⁊ intellectualibus. Acci-
dia redigit hominē in ſeruitutē
dyaboli. Nam ocioſitas ⁊ volu
ptas ſunt prima arma antiqui
hoſtis ad miſeras aias capiēdas
Extra de renūciationibꝰ. c. Iaʒ
pridem. §. veꝝ. Dum enim olla
nō ebullit: muſce appropinquāt
ſic dum hō tepeſcit: demones
inſident mēti eius: vitia pluri-
ma ingerētes. Sed quid vlteriꝰ
de hoc vitio peſſimo dicā? Pri
uat hoiem bono eterno. Nam
regnū celoꝝ: ⁊ corona ſempiter
na ꝓmittiſ ſtrenue laborantibꝰ

⁊ vigilātibus Luc̄. xij. Beati ſer
ui illi quos cum venerit dñs in
uenerit vigilātes. Amē dico vo
bis qꝫ precinget ſe: ⁊ faciet illos
diſcūbere: ⁊ trāſiens miniſtra-
bit illis. Et Mat. xi. Regnū ce
loꝝ vim patiſ ⁊ violēti rapiūt il
lud. Vñ Ambro. in epſa vercel
leñ. eccſie. Nō ocio: nō ſomno:
merces paraſ. Nullū opus dor
miētis eſt: nullus fructus ocij:
imo magis diſpēdiū. Et Aug.
lib. de cōfli. vitioꝝ. Diſcute cor
poris inertiā: ſemꝑqꝫ memēto
qꝛ regnū celoꝝ: non tepidi: non
molles: nō deſides: ſed violēti
vimqꝫ faciētes diripiūt. hec ille.
Vigilate igiſ. O pigri. O ſom
nolenti. O accidioſi laborate:
exercete: vires. Nō amitatis ex
inertia tantā gloriā: celeſtē pal-
mam ⁊ coronam imortalē. Au
dite Lactantium in vltimo lib.
xxvij. c. Quāta felicitas extimā
da eſt ſubtractū his labibus ter
re: ꝓficiſci ad illū equiſſimū iu-
dicē: parentēqꝫ indulgētiſſimū
qui pro laboribus requiem: pro
morte vitā: pro tenebris clarita
tē: pro terrenis ac breuibus bo-
nis: eterna ac celeſtia largiatur.
Cū qua mercede: acerbitateſ ac
miſerie quas ꝑpetimur in hoc
mundo: facientes opa iuſticie:
ꝯferri aut coequari nullomodo
poſſunt: hec ille.

T Ertio principaliter cō
ſiderare debemus ac
cidie ſpecificationem.
duodecim nāqꝫ modis accidia
eſt pctm̄ mortale: quos vt perfe
ctius ꝯfiteri poſſitis de hoc pec
cato explicabo. ¶ Prima igiſ
accidia vocaſ vilificatiua ſm. d.
Anto. in oīs mortaliū cura. Cū
aliqs triſtaſ: qꝛ videt ꝓximū ſuū
hr̄e aliquā virtutē: aut ſciaʒ: aut
nobilitatem aut grām ⁊ hmōi
quā qdē videt ſe nō habere. Et
ſic in illa triſtitia ſibi ipi vileſcit
⁊ q̄ſi deſpicit illa bona: que ipſe
a deo hʒ: ea q̄ſi hn̄do in faſtidiū
⁊ ea nō exiſtimādo: veniēs i hor
rorē ⁊ deteſtationē bonoꝝ diui
noꝝ ⁊ ſpiritualiū. Hoc. n. cū ſit
deliberata ratione: eſt peccatuʒ
accidie mortale. Et eſt falſa hu
militas. Quilibet. n. habʒ a deo
plura bona. ¶ Scd̄a accidia vo
catur ordinatiua. ſm. d. Anto.
Cū aliqs triſtaſ ⁊ ipm̄ tedet: qñ
cogitat aliquid d̄ his: que ſunt
neceſſaria ad ordinādā menteʒ
in deū: ⁊ ſic cum deliberata rō-
ne: ea horret vel refugit: tūc eſt
peccatuʒ mortale vt. ſ. qñ de ne
ceſſitate orandum eſt: vel confi-
tendum: vel cōmunicanduʒ: aut
hmōi facienda ſunt que mentē
in deum ordinant: ⁊ h̄ dicitur
malicia filia accidie. ¶ Tertia
accidia vocatur inobeditiua. ſm

dñz Anto,Cū aliqs triſtaſ obe
dire deo ⁊ eccľie: ⁊ ſic triſtaſ:vt
deū adorare:parētes colere:ca-
ſtitatē ſuare:vota iplere:penitē
tiā pro mortalibꝰ iniūctā facer
deſiſtat.⁊ ſic in illa triſtitia do-
let deū talia ꝑcepiſſe aut mādaſ
ſe.Et hoc cū deliberato conſen
ſu rōnis:ē mortale:qꝛ ſit hō in-
obediēs diuis iuſſionibꝰ. Et h
ē filia accidie vocata torpor: cir
ca precepta cōia dei.¶Quarta
vocaſ accidia tribulatiua ſꝫ.d.
Anto.Cū hō ita triſtaſ de tribu
latiōe culpe:quā ſentit i remor-
ſu ꝯſcie:aut ſic dolet de tribula
tōe:quā patiſ i aduerſitatibꝰ hu
ius mūdi:vľ ꝑꝑ āmiſſionē rex:
vel ꝑꝑ ꝑſecutionē:vľ ꝑꝑ mortē:
alicuiꝰ attinētis ⁊ amici. Ita di
co dolet ⁊ triſtaſ:vt non habeat
volūtatē bñfaciēdi:nō curās d
oi eo qđ acciderit. Et ſic vellet
eē vna beſtia:eē mortuꝰ:eē i iſer
no:eſſe ſubmerſus ⁊ hmōi: ꝑꝑ
tribulationē quā patiſ:vel ſpūa
lē vel corporalē:tūc ſi ē cū ꝯſen
ſu voluntatis eſt pctm̄ mortale.
¶Quinta vocaſ accidia deſpe
ratiua ſm do.Anto.Cū hō ag-
grauatus tali triſtitia:lꝫ credat
ꝙ deꝰ eū debeat ſiue velit adiu
uare:tñ nō videſ ei vnq̄ꝫ poſſe
bñ facere:⁊ ſic deſperaſ de boni
tate dei:qui tñ faciētibꝰ qđ in ſe
eſt ſubuenit:quātū ē neceſſe ad

ſalutē.Et qñ hmōi triſtitia eſt
cū deliberato cōſenſu ſemꝑ eſt
mortale. Et vocaſ deſperatio:
q̄ eſt filia accidie.¶Sexta acci-
dia vocaſ trepidatiua.Cum hō
ita triſtaſ timēs recipe aliquod
dānū vel ſpūale vel tpale:vt ꝑꝑ
hoc ſit diſpoſitꝰ ꝯ̄ facere ꝑceptū
dei ⁊ charitati proximi. Verbi
grā vnꝰ timēs ꝑdere litē ſuā:tri
ſtaſ adeo:vt ſit paratus ꝓducer
falſos teſtes:⁊ falſa iuramēta fa
cere.Aliꝰ ſcit ꝙ ꝓximꝰ dꝫ cū in
iuriari:⁊ ita triſtaſ:vt cogitet cū
ēt reiniuriari ⁊ cōtumeliari no
tabilr̄.Hec.n.triſtitia ꝓuenit a
timore.⁊ ſꝑ eſt pctm̄ mortale:ac
cedēte ꝯſenſu mētis. Et poniſ
filia accidie que vocaſ puſillani
mitas.¶ Septima vocaſ acci-
dia tardatiua ſꝫ.d.Anto.in ſū-
ma.Cū hō ductꝰ triſtitia:lꝫ faci
at bonū ad qđ teneſ tñ nō i tꝑe
ſꝫ nimis tarde vt clericꝰ vľ mo
nachꝰ obligati ad offm̄ diurnū
tm̄ tardātur in dicēdo aliqñ ex
iſta triſtitia ⁊ tepiditate:vt finat
trāſire mediā noctē dici ſeq̄ntiſ
eſt peccatū mortale ſine dubio
Idē hi q ꝯfeſſionis ⁊ ꝯmunio-
nis tp̄s ꝑtranſeūt ſine legitima
cā.¶Octaua dr̄ accidia antici
patiua ſm.ſ.Doc. Cū hō facit
bonū ad qđ teneſ.ſꝫ tali triſtitia
aliqñ vinciſ:vt nō in tꝑe ſtatu-
to ſꝫ notabilr̄ āte:vt ieiunās te-

dio ſupatus anticipat notabilr̄
horā ſine alia cā rōabili.peccat
mortalr̄.¶Nona dicit accidia
diminutiua ſm.d.Anto.Cū hō
icepit aliqđ bonū facere ad qđ
tenebaſ ſed nō totū facit:immo
minute ex triſtitia ⁊ tedio defici
ens notabilr̄:vt clericus dicens
horas:dimittit notabilē partē.
Sic audiēs miſſam triſtaſ ⁊ ſic
recedit.Sic ꝓfeſſus relinquēs
vitā obſeruātialem ⁊ dās ſe ad
mores de li cōpagnoni:nō obſ
uās regulā neq̄ꝫ ꝯſtitutiōeſ pec
cat mortalr̄:⁊ qđ peiꝰ eſt: aliqñ
ex iſta triſtitia dimittit habitū
et q̄ ē excōicatꝰ.i hmōi accidia
eſt mortale pctm̄.¶Decia voca
tur ꝑmiſſiua ſꝫ.ſ.Doc. ⁊.d.An
to.Cū hō teneſ corrigere ⁊ caſti
gare alios ⁊ ꝯſeruare bonū ali
orū:marie ſpūale:ſꝫ ductꝰ tedio
⁊ triſtitia permittit illos viuere
ſuo mō: vt pr̄familias: ⁊ mr̄fa-
milias:ſinit filioſ ⁊ familiā blaſ
phēare:vachezare:ñ audir miſ
ſam ⁊ hmōi peccat mortaliter.
Prelatꝰ vel plata nō corrigēs
ſubditos:ſꝫ ſinēs illos viuē ſuo
mō trāſgrediēdo regulā ⁊ cōſti
tutiones. Rector faſtiditus non
curat bonū reipublice. Et iudex
nō curat de iuſtitia.Cū hō etiā
ꝑuatus:vidēs pctm̄ alteriꝰ ⁊ cre
dēs ꝙ peccās abſtineret:ſi eum
ſm euāgeliū auiſaret vel frater

ne corrigeret:ex triſtitia ⁊ torpo
re dimittit.In oibus hmōi eſt
pctm̄ mortale.¶Vndecima ac
cidia dr̄ rācoratiua. Et eſt cum
qs ꝯcipit tediū vel diſplicētiā
ꝯ̄ aliquē inducentē eū ad bona
vel ꝯtra impedientē eū:ne ope
retur malū qđ intēdit.Et ita di
co indignatur contra talē vt cō
cipiat odiū mortale: vt ſi poſſet
offenderet eū notabiliter:vľ vel
let ꝙ eſſet mortuꝰ vel bannitus
Sic filiꝰ qui inuite duciſ vel re
tineſ a patre i diuinis.indignaſ
illo mō.Sic famulus cōtra do
minū.Sic ſubditus ꝯ̄ prelatū.
Sic iuuenis ꝯ̄ ꝓhibentes maſ
charas inhoneſtas ⁊ hmōi: ta-
lis idignatio ſicut declaratū eſt:
eſt pctm̄ mortale:⁊ reducitur ad
rācorē:q̄ ē filia accidie.¶Duo-
decima dr̄ accidia vagatiua:qđ
ſm Iſidor fit multis modis.
Et ē qñ hō faſtiditus vt fugiat
illā triſtitiā vagaſ hic ide i mul
tis cogitatiōibꝰ ⁊ rebꝰ illicitis ⁊
vanis:vt iuuenis exiſtēs in ꝑdi
catiōe faſtiditus:trāſfert cogita
tionē ſuā ad turpia cogitamina
⁊ inhoneſta ꝑ paſſar tempo.vel
turpiter reſpicit aut moueſ tur-
pia cogitādo:vel cū qs triſtatur
ex aduerſitate:⁊ trāſfert ſe in co
gitationes illicitas:contractuū
vſurariorū:rapinarū: vindictarū:
cauſa expellendi illā triſtitiā.Et

eadem cauſa aliquando loquit
de hmõi turpibus ⁊ ribaldarijſ
per paſſar tẽpo vt fugiat illam
triſtitiã. In omnibus his quan
do mens vel lingua vagatur vt
dictum eſt cũ ꝯſenſu delibera-
to rationis. ſemp̄ eſt peccatum
mortale. Et eſt filia accidie que
vocatur euagatio mentis. Ali-
ter autẽ accidia eſt peccatũ ve-
niale. Cũ igitur chriſtiani cariſ-
ſimi hec accidia ſit tante mali-
gnitatis. tante grauitatis : q̄ ex
ea oriunt tot mala: p̄cedunt tot
peccata mortalia. tot nephanda
ſcelera cã eradicemus ex mẽti-
bus noſtris ferueñter operãtes
bonũ. Vñ beatus Bernar. ad
hanc remouendã nos inuitans
in quodam ſermone ſic inquit.
O cioſitas eſt mater nugarum
nouerca virtutũ. Ipſa. n. eſt que
virũ fortẽ fortiſſime p̄cipitat in
reatũ. facit. n. ſuffocare virtutez
nutrire ſuperbiã: ⁊ viã ꝯſtruere
ad gehẽnã. Subito. n. p̄ceden-
dũ eſt de vmbra ad ſolẽ: de ocio
ad laborẽ. graue cernitur oẽ qd̄
incipit. Sʒ cũ ab his diſſueſce-
re: ⁊ ad alia ſe pauliſper aſſue-
ſcere ceperit : vſus tollit diffi-
cultatem: inuenitqʒ facile eſſe:
quod impoſſibile ante puta-
uit. hec ille. Hic per gratiam
⁊ in futuro ſeculo per glori-
am. Amen.

¶ Feria ſexta tertie dñice. De
ſodomia. Sermo. xxxi.

D Omine da mihi hãc
aquã. Jo. iiij. Inter
omnia peccata car-
nalitatis: magis hor
rendũ ⁊ abhominandum eſt vi
tium fetidiſſimum ad nephãdiſ
ſimum ſodomie: Quo deꝰ om
nipotens olim ad irã p̄uocatuſ
vſqʒ adeo deſeuiſſe: teſte ſcriptu
ra ſacra perhibetur. vt ciuitateſ
quinqʒ: vno impetu: ſulphureo
igne conſumpſiſſe merito legat
Quinctiam ⁊ cum hoc dete-
ſtando ſcelere: laboraret genus
humanũ: dei filius vt Iero. in-
quit pene deſijt incarnari. Ego
vero conſiderãs multos in hoc
horrẽdo vitio ſubmerſos: atten
dẽs verã ſalutẽ cõſequi nõ poſ
ſe cũ maxime iuxta Pauli apli
ſniaʒ neqʒ molles neqʒ maſcu
lorũ cõcubitores regnũ dei poſ
ſidebũt ſtatui de ipſo hoc ma-
ne predicare velle: quatenus q̄
hoc beſtiali peccato laborãt: a
malignitatem intelligentes: fa-
cilius exire valeant. ⁊ hi q̄ mun
di ſunt. omnipotenti ſummoqʒ
deo debitas gratiarũ reddant
actiones. qui illos a tam graui
offenſa ſue maieſtatiſ p̄ſeruauit
qua q̄ laborãt ⁊ liberari volunt
toto corde ad dominum clama
re neceſſe hñt dicẽtes. Domine

da mihi hanc aquã. ſupple grẽ
tue. vt de tãto vitio exire poſſiʒ.
De quo cum materia ſit p̄lixa.
omiſſis documẽtis euangelicis
de ipſo tria hoc mane cõſidera
bimus tempore ſuppetenti.
¶ Primo diffinitionẽ.
¶ Scdo malignationẽ.
¶ Tertio punitionem.
¶ Primo huiꝰ ſceleſtiſſimi vi-
tij ſodomie cõſiderare debemꝰ
diffinitionez. Ex dictis nãqʒ. ſ.
Doc. ſa ſe. q. cliiij. ar. xi. ⁊. xij. tal
licit diffinitio. Sodomia eſt p̄
uerſio nãlis ordis circa vſuʒ ve
nereoꝝ per cõcubitũ: nõ ad de-
bitum ſexuʒ: maſculi ad maſcu-
lum: vel femine ad feminaʒ. Et
d. Albertꝰ magnꝰ in. ij. ſen. So-
domia eſt pctm̃ contra naturã:
maſculi cũ maſculo: vel femine
cũ femina. D. autem Alexã. de
ales in. ij. ſen. tractatu de luxu-
ria dicit ſic. Peccatum: contra
naturã eſt luxuria qua natura-
lis vſus coeundi maris ⁊ femi
ne peruertitur. Hac diffinitiõe
premiſſa merito queritur vtruʒ
hoc nephandũ ⁊ abhominãdũ
vicium ſit peccatũ mortale. Cui
qõni reſpõdit. ſ. Doct. in. ſa. ſe.
q. cliiij. ⁊ in queſtionibꝰ de ma-
lo. q. xv. ar. ij. cum. d. Alberto. ⁊
Alexandro. li. vi. ſ. di. Hoc pec
catum eſſe mortaliſſimũ maxi-
muʒ. atqʒ grauiſſimũ. Qd̓ qua

druplici lege declaratur.
¶ Primo lege naturali.
¶ Scdo lege diuinali.
¶ Tertio lege canonicali.
¶ Quarto lege humanali.
¶ Primo lege nãli. Dicit enĩʒ
phs. i. poli. Et. ij. d̓ aia. Et. ij. me
taphy. Omnia viuẽtia natura
liter appetũt continuationẽ ſui
in eſſe vt dic̃ phs. ij. metha. Eſſe
autẽ nihil melius eſt: qa in hoc
participatur diuinum eſſe. ij. de
anima. Unde iterꝝ phs in libro
de bona fortuna dicit. Appetitꝰ
naturalis tendit in bonum: hoc
eſt in eſſe. Hoc autem eſſe non
poteſt acquiri diſpoſitiue ⁊ in-
ſtrumentaliter: niſi per genera
tionem que nõ ẽ ſine cõmixtio
ne actiui ⁊ paſſiui vt dicit philo
ſophus in. ij. phyſicoruʒ. Sol ⁊
homo generant hominem. Et
expreſſius in. xv. de animalibꝰ.
Et hoc per copulam carnalem
Unde phyloſophus in. vij. po-
liticorum dicit. Coitus eſt ordi
natus ad puerorum procreatio
nem. Nephãdiſſimus ſodomi-
ta facit contra hanc naturalem
legem: cum ipſe diſſipet illud in
quo eſt eſſe hominis tanquam
in principio naturali. ſ. ſemine: ⁊
deuiet totaliter a via ⁊ a mõ na
turali quo generant homines.
Ideo Aug. in. iij. ꝯfeſſi. ⁊ i decre
tis. xxxij. q. vij. flagitia dicit. Fla

gitia que ſunt ꝯtra nãm:vbiqꝫ
ac ſemper repudianda atqꝫ pu
nienda ſunt:qualia ſodomitaꝝ
fuerunt que ſi oẽs gentes face-
rent:eodem criminis reatu:di-
uina lege tenerent̃:que nõ ſic fe
ciſt hoies:vt ſe illo veterent̃ mõ.
Violat̃ qppe illa ſocietas : que
cum deo nobis eſſe debet:cum
eadẽ natura: cuiꝰ ipa eſt auctoꝛ
libidinis ꝑuerſitate polluit̃ . hec
ibi. Nõ enim poſſunt ſodomi
te peſſimi:nec poterũt in die iu
dicij ſe vllo modo excuſare per
ignoꝛantiã : cum natura legem
docuerit:⁊ nõ ſoluꝫ hominibꝰ:
ſed etiã oibus brutis:quã bruta
aialia ſeruant:⁊ ſceleſtiſſimi ſo-
domite tranſgrediunt̃ : vt.ff.de
iuſticia.⁊ iure.l.prima.§.ius na
turale:vbi dicitur ſic. Jus natu
rale eſt : qđ oia aialia docuit.
Nam ius iſtud:nõ ſolũ huma
ni generis ꝓprĩu eſt:ſed oia ani
malia que in celo:que in terra:
que in mari naſcuntur:omninꝫ
quoqꝫ cõmune eſt.hinc deſcen
dit maris atqꝫ femie ꝯiugatio
quã nos mr̃imoniũ appellamꝰ
Hinc liberoꝝ ꝓcreatio. Hinc
educatio.videmꝰ cetera quoqꝫ
animalia:etiã iſtius iuris ꝑicia
cẽſeri.h ibi. Et inſtituta de iure
naturali:in principio. Jdẽ dicit̃
e in decre.d.i.ca. Jus naturale.
Jdem clariſſime habet̃ ⁊ in au
tentica.quibus modis natura-
les efficiantur legitimi.§.Licet.
Jtẽ dicit Phus primo Poli.
Neceſſarium eſt hoiem ⁊ femi
nam cõmiſceri nõ ex electione:
ſed a natura. Propterea vitiuꝫ
ſodomiti cũ dicitur ꝯtra natu-
ram.ſiue cõtra legẽ naturalem:
vt etiam pꝫ in Autentico:vt nõ
luxuriẽtur ꝯ naturaꝫ.coll.vi. Et
extra de exceſſibus prelatoꝝ.c.
Clerici. Et.xxxij.q.vij. Adulterij
vbi dicit̃. Peſſimũ eſt:qđ con-
tra naturaꝫ fit. Dicamus ergo
formaliter ſic. Omne peccatuꝫ
qđ cõmittitur directe ꝯ legem
nature eſt moꝛtaliſſimũ ſꝫ ſodo
mia eſt directe contra legẽ na-
ture.ꝰ ſodomia eſt pctm̃ moꝛta
liſſimũ maximum atqꝫ grauiſſi
mũ. ¶ Secundo ideꝫ pꝛobatur
lege diuinali ſic. Jnter oia pec-
cata carnalia nullũ peccatũ tan
tuꝫ diſplicet deo:⁊ offendit ſuã
maieſtatẽ ſicut maledictum vi-
tiũ ſodomiticũ. Vñ Geñ.xiij.
dicit̃. Homines autem ſodomi
te peſſimi erant ⁊ pctõres coꝛã
domino nimis. Cũ enim deus
legẽ dediſſet. Geñ.i.c.⁊ Geñ.
viij. Pro multiplicatiõe indiui
dui:⁊ ꝯſeruatiõe humane natu
re pmis parentibꝰ ⁊ reliquis in
futuꝝ dicẽs. Creſcite ⁊ multipli
camini ⁊ replete terrã.ſodomi-
te inobediẽtiſſimi opaꝫ dare nõ

ceſſant:vt nõ impleatur:hec di-
uina volũtas ⁊ lex poſita:ſꝫ po
tius vt minuat̃ genꝰ humanum
atqꝫ deficiat:dicentes ipſi deo.
Tu feciſti maſculũ ⁊ feminã vt
homines multiplicarent̃ : nos
autẽ cõtra tuã legẽ ⁊ ꝯ tuaꝫ vo
luntatẽ laboꝛamus:vt neqꝫ ho
mines neqꝫ femine generentur
⁊ ideo immundiſſimi gomoꝛrea-
ni homicide ſunt. vñ Augu.ait.
Hoc vicio laboꝛantes:etſi non
gladio:tñ facto occidũt. Sꝫ nõ
tm̃ homicide:verũ ⁊ qđ hoꝛribi
lius eſt:filicide ꝓprie noiari de
bent:qꝛ extinguunt vitale pnci
piũ filioꝝ qđ eſt in ſemine . Et
ideo de tot filijs coꝛaꝫ dño hñt
reddere ſtrictiſſimaꝫ rõnẽ quot
naſcerentur ſi hoc peſſimũ viti
um ceſſaret : vnde David. ps.
lxxxij. Diſperierũt in endoꝛ:fa-
cti ſunt vt ſtercus terre. Endoꝛ
i.fons generationis interpꝛeta
tur. Jn hoc fonte oẽs generan-
di filij diſperierũt:duꝫ tale ſcelꝰ
homicidiariũ cõmittit̃ ⁊ ꝑpetra
tur. De quo Geñ.xviij.ſcribit̃.
Clamoꝛ ſodomoꝝ ⁊ gomoꝛre
multiplicatꝰ ẽ:⁊ pctm̃ eoꝝ aggua
tũ eſt nimis.deſcẽdã ⁊ videbo:
vtrum clamoꝛẽ opere comple-
uerint. Nõ clamoꝛ. Quid cla-
mat h ſpurciſſimũ viciũ. Quid
ſonat i auribꝰ iuſtiſſimi dei: Ad
qđ multiplicat ſuas queruloſas
voces: Certe vt ſumat deꝰ vin-
dictã de tanto ſcelere:vt mittat
hoꝛribile iudiciũ:vt pꝛoferat tre
mendã ſententiã. O ſi aperirẽ-
tur ſpirituales aures plurimoꝝ
audirẽt vtiqꝫ de plurimis locis
clamoꝛẽ hunc multiplicatũ ⁊ vo
ce terribili dicentẽ. Ad ignẽ.ad
igneꝫ.ad ignẽ. Sup quo Gꝛe.
ait. Nouimus tante ⁊ inaudite
turpitudis:quaſi admirationẽ:
que dubitationẽ parit in audiẽ
tes. Dominꝰ eni q̃ſi admirans
ſup tãto ſcelere dicit. Deſcẽdaꝫ
⁊ videbo:vtrũ clamoꝛem opere
cõpleuerint:q̃ſi dicat. Jncredi-
bile videt̃ hoies tm̃ flagitiũ ꝑpe
traſſe.hec ille. Qđ diffuſe habet̃
in decre.ij.q.i. Deꝰ oꝑs. Vnde
maledicti ſodomite ſũt aduerſa
rij legis diuine:⁊ totiꝰ curie cele
ſtis ⁊ deſtructoꝛes hũani gene
ris. Jdeo iſtud vitiũ eſt peccatũ
grauiſſimũ. Format̃ ergo rõ ſic
Jllud pctm̃ qđ ſumme ꝯtͥatur
legi dei:⁊ qđ deo ſũme diſplicꝫ
eſt grauiſſimũ ⁊ moꝛtaliſſimuꝫ:
ſed fetidiſſimuꝫ pctm̃ ſodomie
ſũme ꝯtrariat̃ diuie legi.⁊ ſum
me diſplicet deo.ergo pctm̃ ſo-
domie eſt moꝛtaliſſimũ. ¶ Ter
tio idẽ ꝓbatur lege canonicali
clamãt ſacri canões:clamãt ſã
cti doctoꝛes:clamat ſctã mater
eccleſia. Nullũ peccatum inter
opa carnalia eſſe ſceleſtius:eſſe

abbominabilius:eſſe piu ſpuzo
lẽte del maledcto peccato dela
ſodomia.vnde Petrus damia
nus in libello gomorꝛeano qui
ĩcipit:Beatiſſimo pape dic̃ ſic.
Hoc ſane ſodomiticũ vitium:
nulli prorſus eſt vitio conferen
dum:quod omnium imanitatẽ
ſuperat vitioꝝ. Hoc ſiquidem
vitium:mors eſt corpoꝝ: interi
tus eſt animaꝝ: carneꝫ polluit:
mentis lumen extinguit:ſpiritũ
ſanctuꝫ de tẽplo humani pecto
ris excit:in centoreꝫ luxurie dya
bolũ introducit:hec ille. Nam
iſtud peſſimũ vitiuꝫ eſt grauius
q̃ꝫ cum matre ꝓpria cõcumbe
re:vel adulterium cõmittere:vt
pꝫ in ipſa lege canonica in de-
cretiſ.xxxij.q.vij.c. Adulteri.vbi
dr̃.Adulterij malum vincit for
nicationem:vincit aũt ab ince-
ſtu. Peius eſt enim cũ matre:
q̃ꝫ cum aliena vxore cõcũbere.
Sed omniũ hoꝝ peſſimuꝫ eſt:
quod ꝯtra nãm fit:hec ibi.Et.c.
vſus naturalis dr̃.vſus natura
lis ⁊ licitus eſt: ſicut in ꝯiugio:
⁊ illicitus ſicut in adulterio. Cõ
tra naturã vero ſemper illicitꝰ:
⁊ proculdubio flagitior atqꝫ tur
pior:queꝫ ſanctus apoſtolus in
femis ⁊ in maſculis arguebat:
dãnabiliores volens intelligi:
q̃ꝫ ſi in vſu naturali vel adulte-
rando vel fornicando peccarẽt.

hec Auguſtinus.ꝯtra Iouinia
num libro primo. Maius pec-
catũ eſt cognoſcere vel coire ex
tra vas cum attinente vel qua-
cunqꝫ alia:q̃ꝫ in vaſe:quia tunc
eſt ꝯtra nãm.Contra qḋ multi
ignorãtes agunt:credẽtes leuiꝰ
peccare. Propterea:ſm leges
canonicas: peccatũ ꝯtra natu-
ram:apud deũ eſt grauius ho-
micidio:qꝛ homicidium occidit
corpus:peccatũ vero contra na
turam occidit aiam. Immo du
as aias.ſ.ſuam ⁊ eius in quem
cõmittit ſodomiaꝫ. Hoc vidẽ
ſatis exp̃ſſum.xxxiij.q.ij.c.Hoc
ipſum.§.Hoc autem. Licet ho
micida ⁊ ſodomita deſtruãt na
turam humanam. tamẽ peius
ſodomita deſtruit. qꝛ homicida
deſtruit hominem remanente
anima imortali:iterum corpus
reaſſumptura. Sodomita vero
deſtruit vt non ſit homo vitam
impediendo.vt.ſ.non generetur
homo. Et imponitur ſodomie
maior pena q̃ꝫ homicidio vt ibi
patet. Propterea hoc vitium
eſt grauius q̃ꝫ proſtituere pro-
prias filiaſ. Exẽplo ſancti Loth
Gene.xix.vt habetur.diſt.xiiij.
capi.Quod ait ſodomitis. De
quo Ambroſius in libro de pa
triarchis.xxxij.q.vij.Offerebat.
Et Auguſti.in queſtionibus ſu
per geñ. Si omnes canões ad

ducerem tempus deficeret.O
igitur maledicte ſodomita. O
nephãdiſſime gomorreane. O
in ſanior ⁊ ſtultior omni beſtia.
vide grauitatẽ tanti vitij.Con-
ſidera fetorem tãti ſceleris.Co-
gnoſce contradictionẽ tantoruꝫ
canonũ.Intellige tranſgreſſio-
nem cõtra ſanctam eccleſiam.
Dicamus ergo formaliter ſic.
Illud peccatũ qḋ eſt mortaliuſ
mortaliſſimis peccatis ⁊ grauiꝰ
grauiſſimis eſt mortaliſſimũ ⁊
grauiſſimũ.Sed peccatũ ſodo-
mie eſt mortaliꝰ mortaliſſimis
⁊ grauiꝰ grauiſſimis.ſ.coitu cuꝫ
matre:homicidio ⁊ adulterio:⁊
ꝓſtitutione filiarũ que ſunt gra
uiſſima ⁊ mortaliſſima pecca-
ta:vt pꝫ per ſacros canones ꝑ
eccleſiam confirmatos ⁊ ſupra
recitatos.ergo peccatũ ſodomie
eſt mortaliſſimũ ⁊ grauiſſimũ.
¶Quarto idem probatur lege
humanali.Multa ſunt que le
ges humane ⁊ ciuiles p̃cipiunt
obſeruari ⁊ multa prohibẽt nõ
facienda:quarum tranſgreſſo-
res mortaliter peccant:qꝛ obli-
gant cõſcientiam ſubditorũ eo
ꝙ iuſte ſunt ⁊ a lege eterna de-
pẽdẽt:vt declarat.ſ.Doc. p̃ma
ſcḋe.q.lxxxvi. Inter alia auteꝫ
prohibent maledictũ vitium ſo
domiticum.⁊ contra ipſum cla
mãt inſequẽdo obiurgando:de

teſtando:puniendo: vt pꝫ.C.de
adulterijs.l.Cũ vir nubit in fe-
minã:vires porrecturam: quid
cupiat:vbi ſexus perdit locum
vbi ſcelus eſt:id quod non ꝓfi-
cit ſcire:vbi venus cõmutatur
in alteram formam: vbi amor
queritur nec videtur. Iubemuſ
inſurgere leges:armari iura:gla
dio vltore:vt exq̇ſitis penis ſub
dantur infames:qui ſunt vel q̄
futuri ſunt rei.hec ibi.Et i Au-
tentico:vt non luxurientur con
tra naturam col.vi.dicit Iuſti-
nianus Imperator ſic igit̃ cuꝫ
quidam dyabolica inſtigatione
comprehenſi.⁊ grauiſſimis lu-
xurijs ſemetipſos inſeruerunt:
⁊ ipſi nature cõtraria agunt: ⁊
iſtis iungimus accipere in ſen-
ſibus dei timorem ⁊ futurũ iu
dicium ⁊ abſtinere ab huiuſmo
di dyabolicis ⁊ illicitis luxurijſ
vt non propter huiuſmodi im-
pios actus ab ira dei iſta inue-
niantur:⁊ ciuitates cum habi-
tatoribus earum pereant. Do-
cemur.n. a diuinis ſcripturis:
qꝛ ex huiuſmodi impijs actibuſ
⁊ ciuitates cum hominibus pa
riter perierunt.Et infra.Si au
tem poſt hanc noſtram admo-
nitionem inueniant̃ aliqui i ta-
libus ꝑmanentes delictis. Pri
mũ q̇ indignos ſemetipſos faci
unt dei miſericordia.poſt hãc ⁊

legibus ↄſtitutis ſubijciunť tor
mētis.hec ibi.Alie aūt leges cō
tra hoc grauiſſimū vitium pate
bunt in tertia parte huius ſmo
nis.O peccatū deteſtabile. O
pctm̄ horribile:ꝛ a lege hūana
exterminādū.indicibile:ꝛ inno-
minabile quod nulle leges vo-
lunt:omnia iura exhorrent at-
qꝫ abbominantur.Formemus
nūc rōnem.Illud peccatū per
qđ aliquis trāſgrediť leges iu-
ſtas ciuiles:ab eterna lege de-
pēdentes:eſt mortaliſſimum ꝛ
grauiſſimū:ſed vitium ſodomi-
ticū:eſt illud per qđ aliquis trāſ
grediť leges ciuiles iuſtas ꝛ ſan
ctas ꝛ humanas.ergo peccatuꝫ
ſodomie eſt grauiſſimū ꝛ mor-
taliſſimū.Et hec ſufficiunt quā
tū ad primā partē principalem.

Ecūdo principaliter
ſ vitij ſodomie conſide
rare debemus mali-
gnationem.Nā tanta eſt mali
gnitas huius nephādiſſimi ſce-
leris.vt ſuo mortifero maligni-
tatis veneno duodecim genera
ꝑſonarū inficiat:ꝛ mortali ictu
ꝑimat ac mortuoſ teneat.Hoc
declarare inſtitui:vt de hoc ne-
phādo crimine clarius confite
ri poſſitis. ¶Nā prio inficiunť
ꝛ mortaliter peccant agētes ꝑn
cipales in cōmuni. Patet hoc
Inſtituta de publicis iudicijs
§.Item lex iulia.C. de adulte-
rijs.l.cū iure.¶Secūdo inficiū
tur ꝛ mortaliter peccant paciē-
tes.Patet hoc.ff.de poſtulādo
.l.i.§.Remouet autem apoſtu-
lando pro alijs:etiā eum qui in
corpore ſuo muliebria paſſus ē.
¶Tertio in particulari: maſcu
lus cū maſculo inficitur ꝛ mor-
taliter peccat.Patet.ff.de extra
ordinarijs criminibꝰ.l.i.§.Qui
puero.Et.xxxij.q.vij.vſus natu
ralis.¶Quarto femina cū fe-
mina inficitur ꝛ mortaliter pec
cat.Patet.C.de adulterijs.l.fe
diſſimam glo.dicit ibi.Cū femi
na agit vt vir:econuerſo: vir vt
femina.Nam mulieres in ve-
ſaniam verſe: ſupergrediuntur
feminas abutentes eis.O ma-
lignitaſ detinens infelicem ani
mam:ꝛ non ſinens poſt vene-
num medicinam confeſſionis
accipere:quod eſt peius.¶Qui
to vir cum vxore propria abu-
tens ea inficitur ꝛ mortaliter
peccat.Patet.xxxij.q.vij.Adul
terij:vbi dicitur ſic.Si vir mē-
bro mulieris non ad hoc con-
ceſſo vti voluerit:vſus enim na
turalis ſi vltra modum prola-
bitur:in vxorem quidem venia
le eſt:i meretrice vero damnabi
le.Sed iſte qui eſt contra natu
ram execrabiliter quidem fit
in meretrice:ſed execrabilius in

vxore:tantum valet ordinatio
creatoriſ ꝛ ordo creature vt i re
bus ad vtendum conceſſis etiā
cum modus exceditur longe fit
tolerabilius qꝫ in eis que con-
ceſſa ſunt.vel vnus vel rarus ex
ceſſus.h ibi.¶Sexto inficitur ꝛ
mortaliter peccat vir abutētes
quacūqꝫ femina.C. de adulte-
rijs.l.Cum vir nubit in feminā.
¶Septimo cōmittentes leno-
cinium ad tale ſcelus perpetrā
dum inficiunť ꝛ mortaliter pec
cant.Nam tale lenociniuꝫ eſt
par crimini adulterij.l.ij.§.leno
cinij.puniuntur eadē pena qua
ſtuprū ꝛ adulterium.C.de adul
terijs.l.caſtitati:ꝛ.l. ſine metu.
Et hoc ideo qꝛ cauſam prebēt.
Octauo inficiuntur ꝛ mortali-
ter peccant:qui ſcienter prebēt
domum:vel quācunqꝫ habita-
tionem ad tale ſcelus ↄmitten
duꝫ.ff.de adul.l. Qui domum:
ꝛ.l.mater.Iſti enim ſunt comi-
tes corrupti.ff.de iniurijs.l.Itē
apud.§.comitē.¶Nono infici
untur ꝛ mortaliter peccāt ꝑſtā-
tes ↄſilium:auxilium:opē:vl fa
uorē ad hoc ſcelus cōmittēduꝫ
Ioel.iij.c.Congregabo oēs gē-
tes:ꝛ adducam eas in valle io-
ſaphat ꝛ diſceptabo cū eis ibi:
ſuper populo meo:ꝛ hereditate
mea iſrael quos diſperierūt in
nationibus:ꝛ terram meam di
uiſerunt:ꝛ ſuper populum me-
um miſerunt ſorteꝫ:ꝛ poſuerūt
puerum in poſtribulo:ꝛ puellā
vendiderunt.¶Decimo ꝑſua-
dentes hoc ſcelus inficiuntur ꝛ
mortaliter peccant.ff.de adulte
rijs.l.hec verba legis. Et quo-
cunqꝫ conſentiētes. Ro.i. Nō
ſolum qui ea faciunt ſed ꝛ qui
cōſentiunt facientibus.¶Vn-
decimo celantes tales crimino
ſos inficiuntur ꝛ mortaliter pec
cant.Hoc patet in autentico:
vt nō luxurientur contra natu-
ram.Sicut dicitur de occultan
tibus latrones ꝛ alioſ crimino-
ſos.l.i.¶Duodecimo. Recto-
res inficiuntur ꝛ peccāt morta-
liter:nō punientes inuentos i ta
li ſcelere. Pꝫ in Autentico vt
nō luxurienť ↄ naturam:in fine
vbi dr̄.Precipimus.n.ꝛ ꝑfecto
glorioſiſſimo regie ciuitatis per
manētes i ꝑdictis illicitis ꝛ im
pijs actibꝰ poſt hāc nr̄aꝫ admo
nitionē:ꝛ ↄꝑhēdere ꝛ vltimis
ſubdere ſupplicijs:vt nō ex ↄtē
ptu taliū iueniať:ꝛ ciuitas ꝛ res
publica ꝑ hos ipios actus ledi.
Et ibidē. Et ipſe.n. ꝑfectꝰ glo-
rioſiſſimuſ.Si iuenerit quoſdā
tale aliqd delinquentes:ꝛ vindi-
ctā in eos nō intulerit ſm nr̄as
leges:ꝑmū qdeꝫ obligatus erit
dei iudicio poſt hec aūt ꝛ nr̄am
indignationē ſuſtinebit.hec ibi.

Tales non puniẽtes habent pa
rẽ penã cum ipſo delinquente:
vt patet extra de vita ⁊ honeſta
te clericoruꝫ.c. Vt clericoꝝ. Iti
dẽ preleti nõ puniẽtes. Nec ex
cuſantur ſola ignorãtia: qꝛ debꝫ
purgare ꝓuinciã malis homi-
nibus.ff. de officio preſidis.l.iij.
Excuſarentur autem in inquiſi
tione generali: quam ſolent fa-
cere in principio ſui regiminis:
niſi poſt eſſet eis denunciatum
vel aliter ſcirent.ff. de cuſtodia
reorum.l.diuuꝫ. O igitur recto-
res. O domini. O iuſtitie zela-
tores. Quid dormitis: Cur ſti-
pendium ſine labore conſumi-
tis: Cur tanto vitio ſcelera-
tos igne non conſumitis: Cur
honeſtatis ⁊ pudicitie corrupto
res viuere finitis: Cur reipubli
ce deſtructores: incẽdio nõ dã-
natis: Cur deſtructores huma
ni generis non extirpatis: Cur
iuſtitiam non miniſtratis: Cur
ſodomiticis: penis vt leges excla
mãt non tormẽtatis: Sꝫ vt pe
ne oibus maledictis ſodomitis
ĩponẽdo manifeſte fiãt tranſea-
mus ad tertiã ptẽ principalem.

T Ertio pricipaliter hu
ius horrendi vitij cõſi
derare debemus pu-
nitioneꝫ. Adeo qppe vitiũ iſtud
deteſtandum eſt: vt ꝯtra illud.
Duodeciꝫ punitionũ arma ful-
minent ⁊ terribiliter ſceuiant.
¶ Prima dicitur ĩfamie. Nã
apud deum infamis eſt ſodomi
ta apud angelos: ⁊ apud morta
les: ita vt leges hũc infamẽ ap-
pellent.ff. de poſtulando.l.i.§.
Remouet. C. de adul.l. Cuꝫ vir
Et ex hoc prohibentur ſodomi
te: vt non poſſint facere teſta-
mentum. Argumentũ.ff. de te-
ſtamẽtis.l. Is cui: qꝛ vt habet
C. de adul.l. Cũ vir. ſurgunt le-
ges: armant iura ꝯtra eos: ⁊ in
fames efficiũtur ipſo iure. Naꝫ
leges ſodomite non patrocinan
tur: ad oſtendẽdum quãte infa-
mie ſit hoc vitiũ dũ deus in pu
nitione eius ſubmerſiſſet ſodo-
mã gomorrã. Seboim. Adamã
⁊ ſegor. v. ciuitates: ad perpetuã
infamiã: locus ille: verſuꝫ eſt in
mare ſalſum. Et dr̃ mare mor-
tuũ ibi nec piſces viuũt. ⁊ aues
deſup volãtes mortue cadũt: vt
dicit Vincen. hiſtorialis libro
ij. ⁊ nihil ibi põt generari. Iteꝫ
poma nata in arboribus circũ-
poſitis illi lacui: vſqꝫ ad matu-
ritatẽ ſunt coloris viridis. Ma-
tura vero ſi incidãtur exeunt ex
eis fauille ignis. Credẽdũ eſt ꝗ
ibi putredinẽ exalari continue
in punitionem ſempiterni feto-
ris ſodomitarum ſpurciſſimoꝝ
De quibus dicitur. Iſa. xxxiiij.
De cadaueribus eorum aſcen-

dit fetor. Vnde Petr⁹ Damia
nus. in libello gomorreano in-
quit. Hoc vitiuꝫ omnia fedat:
omnia maculat: omnia polluit.
Et quantũ ad ſe: nihil purũ: ni-
hil mundũ eſſe permittit. hec il
le. Hec eſt terribil' punitio quã
videmus cõtinue. Eſt eni ſodo
mita tante ĩfamie: vt oẽs euꝫ ex
horreãt: omnis familia: omnis
parẽtela: omnis vicinatus: ⁊ ꝓ-
pria vxor exhorret: omnes eum
maledicunt. Vnde ps. lij. Cor-
rupti ſunt ⁊ abbominabiles facti
ſũt. ¶ Scđa punitio eſt excõica
tionis. Tales eni debent excõ-
municari. Argumentuꝫ prime
cor. v. ſũmit. Iudicaui in virtu-
te domini nr̃i ieſu chriſti trade
re huiuſmõi ſathane in interitũ
carnis. hec ille. Et iterũ apoſto
lus prime cor. iij. Si qs violaue
rit templũ dei: diſperdet illum
deus. Que omnia ſeparationẽ
ſonãt: ⁊ excõmunicationem. vñ
ſz ꝯſequẽti exciſus ⁊ excõmuni
catus tradit ipſe ſodomita dya
bolo. Ait enim Petr⁹ Damia
nus i libello gomorreão. Hoc
vitium ſodomiticũ: a deo aiaꝫ
ſeparat: vt demonibus iungit.
Hec peſtilentiſſima ſodomoꝝ
regina: ſiue tyrãnidis legib⁹ ob
ſequentem: hominibus turpem
deo reddit odibilẽ. hec ille. Et
iterũ ibi. Ve tibi infelix anima
de cuius interitu triſtant ange
li inſultant plauſib⁹ inimici: factã
es preda crudelium: ſpolium i-
pioꝝ. Aperuerunt ſuper te os
ſuũ: omnes inimici tui ſibilaue
runt: fremuerũt dentibus ⁊ di-
xerunt deuoremus euꝫ. hec ille.
Qui ꝓfecto dyabolus: licet re-
cipiat ſodomitã: ⁊ eum in carhe
natũ retineat: tamen vt dicitur
in cõpendio theologie: cum ad
facinus ſodomiticuꝫ induxerit:
recedit nõ ſufferens tantam ab
hominationẽ: ſed vadit ad pa-
randũ ignẽ eternum poſtea re-
dit. Et ſi fuerint clerici: hoc vi-
tio peſſimo conuicti: priuantur
bñficijs. lxxxi. d.c. Si quis amo
do vel ab officio ſuſpenduntur:
ibi.c. Eos. Et ſi ſuſpenſus hu-
iuſmodi celebrat diuina: perpe
tuo deponit. extra de vita ⁊ ho-
neſtate clericorum.c. Vt clerico
ruꝫ. Et põt degradari clericus
laborans hoc vitio ⁊ tradi curie
ſeculari puniendus. Nam hic
crimen eſt grauius hereſi: ⁊ cri
mine leſe maieſtatis: ⁊ ſymonia
pro obtinẽdo epiſcopatu: ⁊ pro
falſificatione litteraꝝ apoſtoli-
carum: ⁊ calumnia ſeu ꝯtume-
lia: ꝯ epm̃ ſuum. In quibus ca
ſibus clericus degradatur: vel
clerici hmõi a clero remouẽtur
⁊ ad agendam pniam in mona
ſterio detruduntur. Layci vero

exedicanẗ:ꝛ a ſocietate fideliũ ſe
greganẗ. Extra de exceſſibꝰ pꝛe-
latoꝝ.c.clerici.vbi ſic dr̃. Quicũ
qꝫ illa incõtinẽtia que ꝯtra na-
turã eſt ꝑpter quã ira dei venit
in filios diffidẽtie:ꝛ quinqꝫ ciui
tates igne ꝯſumpſit: depꝛehẽſi
fuerint: deijcianẗ a clero: vel ad
agendã pniam in monaſterijs
detrudanẗ.hec ibi. Cõtra autez
laycos dicit.tex.ibidez. Si layci
fuerint excõmunicationi ſubdã
tur:ꝛ a cetu fidelium fiãt penitꝰ
alieni:hec ibi. Itẽ ſodomite re-
pelluntẗ ab aduocatiõe ꝛ a poſtu
lãdo:ꝛ ab honoꝛibꝰ cũ ſint infa-
mes. Itẽ eoꝝ bona oia debent
confiſcari. Extra de hereticis.c.
Cũſm leges. Et ſic põt dici il-
lud Petri damiani in libꝛo go
moꝛreano. vbi ait. Quiſquis in
hũc extreme ꝑditionis abuſuz:
fuerit lapſus a ſuperna patria
exul efficiẗ:a xp̃i coꝛpe ſeparaẗ:
totius eccleſie auctoꝛitate ꝯfun
dit:oium ſanctoꝝ patrũ iudicio
ꝯdẽnatur:hec ille. Tertia puni-
tio eſt ſterilitas. Sepe qui fue-
runt vel qui ſunt dediti hmõi
vitio:ſunt ſteriles. Pꝫ hoc in
Futiſare:de quo dr̃:ꝙ emit Io
ſeph. Geñ.xxxix.vbi dicit Ni-
colaus de lira. Ad hoc emit:vt
ipſo abutereẗ: ꝑpter quod dñs
exiccauit genitalia eiꝰ:ꝛ ſterilis
ꝑpetuo factꝰ eſt. Et merito. Vt

eni habetur. Sap̃.xi. Per que
qs peccat per hoc ꝛ toꝛqueẗ:vel
nõ pſſunt reddẽ debitũ.qꝛ pro-
pter peſſimũ eoꝝ vitiũ ꝯ natu-
rã vt plurimũ non ſunt ydonei
ad copulã mr̃imonialẽ. Et licet
copula vtanẗ matrimoniali.per
viã naturalẽ. tamẽ deꝰ glorio-
ſus oꝛdiauit iuſto ſuo iudicio ne
generent filios. ¶ Quarta pe-
na eſt flagellatõis. Nã cũ aplſ
Col.iij.noiet imundiciã:ꝛ libidi
nẽ ſubiungit. Propter que ve-
nit ira dei in filios icredulitatis
Vbi doctoꝛes dicũt.ꝙ maxie
vitiũ ſodomiticũ.eſt per qꝺ con
citaẗ ꝛ ꝓuocaẗ deus ad mitten
das peſtilẽtias. fames.ſterilita-
tes.tẽpeſtates.guerras.cariſtias
vt pꝫ in Autẽtico:vt nõ luxurie
tur ꝯ naturam.vbi ait iperatoꝛ.
Propter.n.talia dlicta ꝛ famẽ
ꝛ terremotus ꝛ peſtilẽtie fiunt.
Propterea admonemꝰ oẽs ab
ſtinere ab huiuſmõi vitijs vt nõ
ſuas ꝑdant aias. Idem etiã dr̃
xxxij.q.vij. Flagitia.in Glo. In
ficit.n.hoc vitiũ aerẽ.ꝛ hoies ac
terrã coꝛrũpit ꝛ ſubuertit. Etiã
pluꝫ pꝫ in ſodome ſubuerſione.
Geñ.xix. Pꝫ etiã i vniuerſali
diluuio. De cuiꝰ tp̃e dr̃. Geñ.
vi. Ois qppe caro coꝛruperat
viã ſuã ſup terrã. ¶ Quinta pu
nitio dr̃ vilificatiõis. vſqꝫ adeo
vilificaẗ peſſimꝰ ſodomita:vt nõ

ſit amplius hõ: ſꝫ vilioꝛ beſtia.
Propterea phs in.vij. Ethico.
Sodomia cõtineẗ ſub beſtiali-
tate. Immo eſt iferioꝛ atqꝫ de-
terioꝛ beſtijs. Vnde.vij. Ethi.
dr̃.hõ prauꝰ eſt deterioꝛ beſtia.
Et qs magis prauus:magiſqꝫ
ſceleratꝰ peſſimo ſodomita: Cer
te nullꝰ. Nũqꝫ.n. viſa eſt beſtia
cũ beſtia per modũ nõ nãlẽ cõ
cũbere. vnde Petrus damianꝰ
vbi.ſ. Nunqꝫ aſinꝰ ſtimulo con
cũbendi cũ aſino rugitꝰ emiſit.
Hoc ergo ꝑditi hoies ꝑpetra-
re nõ metuunt: qꝺ ipſa quoqꝫ
bruta aialia ꝑhoꝛreſcũt:hec ille.
Et ſic pꝫ:ꝙ ſodomita punitur a
nã que trãſfert cũ in beſtiã:ꝛ pe
ius efficiẗ ea: cuius naturaliter
homo eſt dñs vt habeẗ. Geñ.
i.ꝛ.i. Politicoꝝ. ¶ Sexta puni
tio dr̃ ſeparationis. Certe ꝯueni-
ens eſt:ſi natura abijcit ſodomi
tã vt etiã ꝑpꝛia vxoꝛ ipm abijci
at. Et.n.cõpꝛehẽſo marito in vi
tio ſodomitico: diuoꝛtiũ fieri ꝛ
denegari dbitũ põt.xxxij.q.vij.
oẽs. Nõ eniz dꝫ huiuſmodi ſe-
ctꝰ:matrimonij ſacramẽto cõ
iungi:a quo mereẗ oino repelli.
¶ Septima dr̃ punitio fatuati-
onis. Sodomita.n.iuſto dei iu
dicio:tã cecus ꝑpter illud vitiuz
fit:vt de rebꝰ aie ꝛ ſalute ꝑpꝛia
nihil oino ſciat:aut curet. Hãc
penã põit aplſ. Ro.i.d. Propt

qꝺ tradidit illos deꝰ in repꝛobũ
ſenſuz:vt faciãt ea que nõ cõue
niunt:repletos oi iniqtate. Itez
ibidẽ. Propterea tradidit illos
deꝰ in paſſione ignominie. Nã
femine eoꝝ imutauerũt natura
lẽ vſuz:in eũ q eſt ꝯtra naturã.
Silr aũt ꝛ maſculi relicto nãli
vſu femine:exarſerũt in deſide-
rijs ſuis iuicẽ maſculi i maſcu-
los turpitudinẽ operãtes:hec il
le. ¶ Octaua punitio dr̃ cõbu-
ſtionis. Hoc pꝫ. Geñ.xix. Su
per hoc Rabanꝰ dic̃. Sulphur
fetet:ignis ardet. Qui ergo ad
ꝑuerſa deſideria carnis: fetoꝛe
exarſerũt: iure ſulphure ꝛ igne
ꝑierũt.hec ille. Idõ ſm qualita-
tez criminis: dꝫ iponi pena. C.
de penis.l.ſancimꝰ. ff.de his q
vt digni.l.reſcriptũ.ex̃ de his q
fiunt a maioꝛi ꝑte capituli.c.ij.
Foco igiẗ foco:foco alij peſſimi
ſodomiti:qꝛ igne concupiſcẽtie
exarſerũt. ¶ Nona punitio dr̃
gladiationis. C.de adulterijs.l.
Cũ vir. Et inſtituta de publicis
iudicijs.§. Itez lex iulia. Deut.
xxxij. Gladius meus deuoꝛa-
bit carnes. ¶ Decima punitio
dicitur decapitationis.ff.de ex-
traoꝛdinarijs criminibus.l.pꝛi-
ma.§. Qui puero. Et extra.de
exceſſibus pꝛelatoꝛum.c. Cleri-
ci.in Glo. ergo taglia li capo:
¶ Vndecima punitio dicit in-

terſectionis. Et hoc de iure diuino. Leuit. xx. Qui dormierit cum maſculo: coytu femineo: vterqꝫ operatus eſt nephas: morte moriatur. Et de lege humana. ff. de penis. l. vltimũ. Qualitercũqꝫ feratur. Et licet iſta lex humana deficiat ſepe: ab vltione erga ſodomitam nõ puniendo eum: tñ lex ⁊ vltio diuina nõ deficit. Nã iſti peſſimi ſodomite ſepe a dyabolo. ex diuina iuſticia ſuffocãtur ſepe mergũtur ſepe occiduntur: vel morte repẽtina extinguũtur. Pꝫ hec veritas in hyſtoria natiuitatis ieſu chriſti vbi affirmat̃: ꝙ illa nocte qua xp̃s natus eſt: oẽs per mũdũ ſodomite mõtui ſũt. ¶ Duodecima punitio dicitur dãnationis. i. Cor. vi. Neqꝫ maſculorũ ꝯcubitores neqꝫ molles: regnũ dei poſſidebũt. Et merito. Nã dicit dñs Albert⁹ magnus in ij. ſen. di. xxxv. ꝙ hoc ſcelus: eſt ꝯtra naturã: ꝯ rõnẽ: ꝯtra gratiam ⁊ ex ꝯñti cõtra gloriã. Quo igit̃ ibunt nephandiſſimi: ſpurciſſimi: fetidiſſimi: ribaldiſſimi: ſceleratiſſimi ſodomite? A lo inferno. Al foco eterno. Vñ venerãdus doc. Petrus damianus in libello gomorreano ait. Hoc vitiũ ſodomiticũ infernũ apit: paradiſi ianuã claudit: celeſtis ieruſalem ciuẽ: tartarice babilonis facit heredem: de ſtellis celi ſtipulã exhibet ignis eterni. abſcidit mẽbrũ eccleſie: ⁊ in ipſꝫ vorat proijcit gehẽne eſtuantis incendiũ: hec ille. Et iterũ ibidẽ. Sodomita. n. inter hoies in terra deſpicitur: ⁊ celeſtiũ ciuium contubernio reprobat̃: fit ſibi celum ferreũ terra enea. Neqꝫ illud põt põdere grauatus aſſurgere: neqꝫ hic ſua mala diutius occultare. Non hic põt gaudere duꝫ viuit: neqꝫ illud ſperare dũ deficit: hec ille. Vnde cum duo ſimul hoc nephas perpetrarẽt: viſus eſt dyabolus i forma ſerpentis: ex vaſe ſpurciſſimo patientis: hoc ordine. Nã medietas ſerpentis remanſit in vaſe patientis: ⁊ altera medietas circũligauit collum agẽtis. Et ita ambos ſuffocauit. Diſcite o miſeri ſodomite. O peiores beſtijs. O icarnati dyaboli: quantum horribile: quantũ abbominabile ⁊ nephandiſſimũ ſit hoc ſcelus: ⁊ itellexiſtis quot modis corpus ⁊ aiam mortali peccato interficit. Cognouiſtis acres punitiones: quibus plecti debent tñ nephas ꝑpetrantes: quilibet igitur veſtrũ deinceps ꝯtineat: defleat: corpus maceret: corrigat ſenſus ad ſanctã ꝯfeſſionẽ accedat: placare ſatagat irã dei. Non expectet vindictam ⁊ iu-

dicium. Si ſic facietis: caſtiſſimus ille ſponſus chriſtus ſemper aduenians paratus: ex carnalibus fecibus vos liberabit: hic per gratiam et in futuro per gloriam. Amen.

¶ Sabbato tertie dominice.
De contritione. Sermo. xxxij.

v Ade ⁊ amplius noli peccare. Joan. viij.

Predicaturus die craſtina de ſanctiſſima confeſſione ſacramẽtali: ad quam ſacratiſſimum tempus omnes inuitat digniſſimũ exiſtimaui hoc mane velle aliquid de ꝯtritione declarare: que precedit ipſam confeſſionẽ: ⁊ ſine qua ipſa confeſſio nullam efficaciam: nullamqꝫ virtutem habet ad peccata mortalia delenda. Cõuenienter ergo aſſumpſi verba euangelica a domino ieſu chriſto: non tñ illi mulieri adultere: ſed ⁊ cuilibet aie contrite prolata: que nullo modo debet amplius peccare: vt dicitur in ipſo euangelio hodierno In quo tria documenta habemus. ¶ Primum documentũ eſt: ꝙ ſicut chriſtus frequenter viſitabat templum ad honorãdum ſuum celeſtem patreꝫ: ita ⁊ nos facere debemus eccleſiã quotidie ante omnia viſitantes: ⁊ nos domino cõmendantes. Hoc pꝫ prima parte euangelij. ibi. Perrexit in montem diluculo. Et iteruꝫ venit in templum. ¶ Secundum documentum eſt: ꝙ quilibet portet ſecuꝫ libellum defectuum ⁊ peccatorũ ſuorum: ⁊ debet legere in ſuo: ⁊ nõ in libro proximi ſui: ſicut faciebant iudei: accuſantes mulierem adulteraꝫ: ⁊ poſtergantes innumera ſcelera ſua. Hoc patet ibi. Adducũt ergo ſcribe ⁊c. ¶ Tertium documentuꝫ eſt: ꝙ debemus compati his qui ſunt in peccatis: exemplo domini ieſu chriſti: qui mulieri adultere compaſſus eſt. ibi. Erigens ſe ieſus ⁊c. Et ſicut mulieri adultere peccata dimiſit: ita ⁊ cuilibet vere contrito pctã dimittit. De qua contritione: tria hoc mane conſideranda ſunt.

¶ Primo ꝯtritionis qdditas.

¶ Secundo contritionis neceſſitas.

¶ Tertio contritionis inducibilitas.

¶ Primo conſideranda eſt cõtritionis quidditas. Nam vt colligitur ex. ſ. Doc. in. iiij. ſentẽ. di. xvij. q. ij. Et a. d. Petro de palu. in. iiij. diſt. xvij. q. i. quinqꝫ diffinitiones dantur de contritione. Prima eſt magiſtralis ſcdm Petrum de taran.

in. iiij. Cōtritio eſt dolor voluntarie aſſumptus cum propoſito confitēdi ⁊ ſatiſfaciendi. Et hoc intelligitur quo ad mortale ſm Petrū de pal. qr quo ad veniale nō requiritur ꝓpoſitum cōfitendi: nec ſatiſfaciēdi: qr pōt remitti vbi nō eſt ſatiſfactio: ſicut in purgatorio: ſ; nō ſic pro mortali. Vñ non vr̄ eſſe in ſtatu ſalutis: qui hic nō vult ſatiſfacere pro mortali: ſed tm̄ in purgatorio. ¶ Scđa diffinitio eſt Aug. ſ. contritio eſt dolor remittens pctm̄. Hec diffinitio ſm. ſ. doc. tangit effectū ↄtritionis. ¶ Tertia diffinitio eſt Gregorij. Et eſt talis. Cōtritio eſt humilitas ſpūs anihilans pctm̄ inter ſpē; ⁊ timorē: ne (ſm Pe. de palu:) aut ſit p̄ſumptio aut deſpatio. Et anihilat quo ad culpam. Et tanta pt̄ eſſe: ꝙ anihilat ēt quo ad pena;. ¶ Quarta diffinitio eſt Iſidori ſic dicentis. Contritio eſt humilitas ⁊ cōpunctio mentis cu; lachrymis veniens de recordatiōe pcti ⁊ timore iudicij. De recordatione pcti ⁊ timore iudicij ſm Tho. tāgit pricipiū ↄtritionis. ¶ Quinta diffinitio eſt iteꝝ ex dictis Auguſtini. Cōtritio eſt dolor pro peccatis aſſumptus ⁊ volūtarius: ſemp puniēs qđ dolet cōmiſiſſe. vbi pro clariori itellectu notā-de ſunt duodecim ↄcluſiones quaꝝ vz. ¶ Prima eſt ꝙ ↄtritio ē de ſolo malo culpe: nō nature nec pene. ſ. infirmitatis aut tribulatiōis: aut iſamie: aut iſerni ⁊ hmōi maloꝝ nature vel pene: ſ; tm̄ de culpis. Qđ p; ex oibus p̄habitis diffinitionibꝰ: qr ↄtritio agit in pctm̄: ſic in ꝓpriū obiectū ad đſtruēdū ip;. ¶ Secūda ↄclo ꝙ ↄtritio eſt de ſolo pctō actuali: ⁊ nullo mō de originali: qr cū ſit actꝰ virtutꝭ pnie ↄ ſolū pctm̄ actuale ordinatꝛ veniale. ſ. ⁊ mortale idifferēter: niſi ꝙ de mortali neceſſaria eſt in pn̄ti. de veniali āt hic: vel alibi. ¶ Tertia ↄclo ꝙ ↄtritio nō eſt de pctō alieō: ſ; ſolū de ꝓprio: ſ; qs đbeat dolē de pctō ꝓximi: tale tn̄ dolor n̄ ē ↄtritio. ¶ Quarta ↄclo ꝙ ↄtritio ſolū ē de pctō p̄terito: n̄ de futuro: qr l; đbeat ꝓponē ab illo cauere: nō tn̄ eſt dolor đ futuro malo: ſ; timor ⁊ cautela tm̄. dolor āt ē de p̄nti ⁊ de p̄terito. ¶ Quinta ↄclo ꝙ cōtritio d; eē de q̄libet mortali in ſpāli: ſi in ſpāli hēat memoriā. Qđ tn̄ nō o; de vēiali: qr ſic leues iſirmitates aliqn̄ l; multe ſint vna tn̄ medicia ſufficient curant: ſ; g̃ues morbi ſpāles medicinas regrunt. ¶ Sexta ↄclo ſm. ſ. Doc. ꝙ dolor ↄtritiōis eſt duplex. ſ. ſenſitiuꝰ ⁊ itellectiuꝰ.

Primus eſt effectus ↄtritiōis. Scđs ē ipa ↄtritio. ſ. diſplicentia volūtatis. Senſitiuꝰ d; eſſe moderatus ſ; ↄditiōes pſonarū. Intellectiuꝰ. i. diſplicētia peccati d; eē maximꝰ nec pt̄ eē nimiꝰ. qr offendit maximū bonū ſ. deū: ⁊ maximū bonu; pdidit padiſu;. ¶ Septima ↄcluſio ꝙ tā dolor itellectualis q̄; ſenſitiuus: qn̄ ē de ſingulis pctis d; eē maior de maiori pctō: ſ; qn̄ ē ſimul de oibꝰ tm̄ virtualr̄ d; eſſe maior de maiori. Et dolor tam ſenſitiuꝰ q̄; itellectiuꝰ d; durar̄ vſq; ad mortē ⁊ cōtinuari q̄tū poſe eſt: ſuatis actibꝰ aliaꝝ virtutū ⁊ ſanitate. Nā ſm. d. Petrū de palu. tota vita iſta ē tp̄s ↄtritionis q̊ ad hitū: ſic. ſ. ꝙ hō ſemp d; eē ꝓmptus ad dolendū de oi mortali: ſi ipſum mortale ↄmitteret niſi alias ſufficiēter doluiſſet. ¶ Octaua conclo ꝙ ↄtritꝰ d; magis velle oē; penā pati: ēt iferni q̄; peccare: qr d; poniꝰ mādata dei diligere q̄; ſuā penā euadere: tn̄ de hoc nullus eſt tēptādus. ¶ Nona concluſio ꝙ ↄtritio d; eē de ſingulis in p̄ncipio q̄ h; qs i memoria. ſ; poſtea quātū ad terminū ſufficit vna cōis de oibꝰ: qr ille motꝰ agit in vim p̄cedētiū diſpoſitionu;. ¶ Decima cōcluſio ꝙ q̄libz ↄtritio: quātūcūq; parua: oēm culpā delet. Et pōt tn̄ intēdi ex pte charitatis ⁊ doloris ſenſibilis: ꝙ delet oē; penā ⁊ oēm culpā. ¶ Undecima cōcluſio. Ad ↄtritionē de mortali requirit ꝓpoſitū nō peccādi: ſ; de venialibꝰ ſufficit actualr̄ diſplicētia eoꝝ ⁊ ſue cauſe. ¶ Duodecima ↄcluſio ē ꝙ ↄtritio nō ē poſt mortē: qr regrit dolorē: q nō eſt i beatis: requirit gratia;: q̄ nō ē in dānatis: regrit meritū: qđ nō ē i exiſtētibꝰ in purgatorio. Solū igit eſt i hoc mūdo vbi ieniunt ea q̄ ad ↄtritionē regrunt. He ↄcluſiōes extracte ſunt a dño Pet. de palu. in. iiij. di. xvij. Et a. ſ. Doc. lib. eodem.

Secundo p̄ncipalr̄ cōſiderare debemus cōtritiōis neceſſitatē. neceſſaria quidem eſt peccati contritio: ſicut omnis theologorum ſchola tenet in. iiij. ſen. di. xvij. Quam neceſſitatem triplici ratione declaro.

¶ Primo rōne ↄtrariationis.
¶ Scđo rōne ſaluationis.
¶ Tertio rōne cōpaſſionis.

¶ Primo dico ꝙ ↄtritio ē neceſſaria ratione cōtrariationis ſic. Sententia eſt phi. ij. metha. Et in lib. predicamētorū. Et in p̄mo de gene. ⁊ cor. Et Gilberti porretani: ꝙ vnū ↄtrariorum expellit alterum. Et in lib. de regi

ꝗſne principiuꝫ dr̃. Dē corru-
ptibile corrūpit per actionē ſui
ꝯrij. Exēpli grã. Sanitas corrū
pit ⁊ expellit per infirmitatē : ⁊
ecõuerſo. tūc ſic. Clarū ē ꝙ pec
catū ꝑ ꝯplacētiā ⁊ delectationē
in aiam itrauit. Vñ phs in. x.
ethy. Delectatio tenet operãteꝫ
in ope. Et. i. Ethi. Vnicuiqꝫ ē
delectabile id qđ amat ⁊ opat:
delectatiõi autē ꝯria ē triſtitia:
ſicut dicit phs. viij. ethy. Triſti-
tia delectatiõi oppoſita eſt. Cõ
tritio vero cuꝫ ſit triſtitia ⁊ do-
lor neceſſaria ē ad expellēdaꝫ ⁊
delēdā delectationē ⁊ cõplacē-
tiā pcti: tanqꝫ quoddā ꝯriū. Er
go neceſſaria ē ꝯtritio. ¶ Secū
do: ꝯtritio eſt neceſſaria ratiõe
ſaluatiõis: nullus pt ſaluari: niſi
fuerit purgatus a pctis. Qđ ſic
declaro. Dicit. n. phs in. ij. ⁊. iij.
đ aia. Et in lib. de ſen. ⁊ ſen. Et
Cõmē. iij. de aia. Senſus non
decipit circa ꝓpriū obiectū: cõ-
currentibus debitis medijs ſci
licet vt ſit diſpoſitio organi: diſ
poſitio obiecti. Exempli gratia.
Si oculus dꝫ videre Petrum
oꝫ: ꝙ oculus ſit ſanus ⁊ aer me
dius ſit a lumine illuſtratꝰ ⁊ vi
dēs ſit incõuenienti diſtãtia po-
ſitꝰ ⁊ remotus. Sic a ſimili. ſi
aia dꝫ videre deū ⁊ ſaluari: opꝫ
vt ſit ſana ⁊ bñ diſpoſita ꝑ diſ-
plicentiā ⁊ ꝯtritionē peccatorū.

Vnde. ſ. Tho. in. i. ſen. di. iij. ⁊ i
ꝑma pte. q. xii. ⁊ trahit. ex. xxij. q.
xv. ar. iii. dicit. Ad hoc vt videat
deꝰ nãli cognitiõe: oꝫ mētē pur
gari a vagabūdis ſenſibꝰ ⁊ fan
taſmatibꝰ. Ad hoc autē ꝙ ꝑ fi-
dē cernat oꝫ mentē purgari ab
erroribꝰ ⁊ nalibꝰ rõnibꝰ. Ad h
vero vt videat per eſſentia : oꝫ
mētē purgari ab oi culpa ⁊ mi-
ſeria cordis. oris. ⁊ operis. h in
ſnia vbi. s. Sed hoc nõ põt fie-
ri niſi ꝑ ꝯtritionē: qua ſanatur
aia: qua īfundit lumē grẽ: qđ ē
mediū illuſtrãs: ⁊ qua aia deo
coniungitur. ergo contritio eſt
neceſſaria: dato ꝙ hõ ſit i pctõ
mortali. ¶ Tertio idē ꝓbat rõ-
ne cõpaſſiõis. Dicit. n. Petrus
de palu. in. iiii. ſen. di. xvii. Ho-
mo debet dolere de peccato ꝓ
ximi ſcilicet etiam Hoc. inquit
ſuper epiſtolas Pauli. i. Co. i.
Debemus compati ⁊ dolere đ
malis proximi : ad ſimilitudi-
nem membrorum. Dum enim
patitur vnum membrum con-
fluunt ad locum paſſionis ſpũs
⁊ ſanguis alioꝝ quaſi ꝯpatien-
tes. Vnde Job. xxx. Flebã quõ
dam ſuper eum: qui afflictꝰ erat
⁊ ꝯpatiebatur anima mea pau
peri. Et Apo. i. cor. xii. Si quid
patitur vnū mēbroꝝ cõpatiunt
omnia mēbra. Et Ambroſius
de officijs. lxxvi. di. c. Non ſo-

lis dicit ſic. Cõpatiamur itaqꝫ
alienis calamitatibꝰ: ⁊ neceſſita
tes aliorum quantum poſſumꝰ
iuuemus. hec ille. tunc ſic. Si te
nemus cõpati ⁊ dolere de ma-
lis proximorum : multo magis
tenemur conteri: cõpungi: triſta
ri: ⁊ affligi pro culpis proprijs.
Nam ex ordine charitatis te-
nemur magis nobis ipſis com
patiꝗꝫ alijs. Vñ Ari. ix. ethycoꝝ
Amicabilia que ſunt ad alterū:
venīūt ex amicabilibꝰ que ſunt
ad ſeipſum. iuxta illud. Prima
charitas icipit a ſeipſo. ergo ne
ceſſaria eſt contritio. Propte-
rea deus per Iſa. lvij. c. dicit ſic
Qui fiduciam habent mei: he-
reditabunt terrã: ⁊ poſſidebunt
montē ſanctū meū: ⁊ dicā. Vi
am facite: ꝑbete iter: ⁊ declinate
a ſemita. Auferte offendicula đ
via populi mei. qa hoc dicit do
minus. In ſancto habito: ⁊ cuꝫ
contrito ⁊ humili ſpiritu: vt viui
ficem ſpūm humiliuꝫ : ⁊ viuifi-
cem cor contritoꝝ. Et Iere. xv.
c. Deducant oculi mei lachry-
mas per diē ⁊ noctem: ⁊ nõ ta-
ceãt: qm̃ ꝯtritiõe magna cõtri-
ta eſt virgo: filia populi mei. Et
paulopoſt. Cognouimꝰ dñe ini-
quitates noſtras: iniqtates pa-
trum noſtroꝝ: quia peccauimꝰ
tibi. Et paulopoſt. Nõne tu es
deꝰ noſter quē expectauimꝰ. Et

eiuſdem. xxiij. Contrituꝫ eſt cor
meū in medio mei. Contremue
rūt oia oſſa mea: Vnde Ber-
nardus in ſuis ſententijs ait.
Sine ꝯtritione peccati: ſine do
lore culpe: ſine diſplicētia iniq-
tatis: ⁊ ſine amaritudine vite ꝓ
terite nunquaꝫ acquirit celeſtis
vita : nec remiſſio peccatorum.
h ille. Et licet multa ſint exem
pla: neceſſitatem cõtritionis in
ſinuantia: tamen vnū tm̃ addu
co. Refert Ceſarius ꝙ quidam
iuuenis canonicus pariſienſis
incontinenter ⁊ delicate viuēs:
⁊ multis iplicatꝰ pctis: infirma
tus grauiter confeſſioneꝫ fecit.
pctã exterius defleuit : emenda
tionē promiſit: viaticum recepit
⁊ inunctus obijt. In ſepultura
põpoſa: ipſe etiam aer famulari
videbat. Poſt paucos autē di
es cuidā familiari ſuo apparēs
⁊ ſe damnatum aſſerens ſubiū
xit. Licet confeſſus fuerim ⁊ cõ
municauerim ⁊ penitentiam ꝓ
miſerim: vnum tamen omiſi ſi
ne quo cetera nihil ꝓſunt. Cui
familiaris ait. Quid illud fuit?
At damnatus iuuenis dixit.
Vera ꝯtritio ad peccati remiſ
ſionem neceſſaria mihi defuit.
Et ꝓpter hoc ad īfernū ſuꝫ ꝑpe
tuo deputatꝰ. Ex hiſ appet ꝯtri
tionē: oio fore neceſſariā. Itaqꝫ
nemo ſeipꝫ fallat. Nunquā de

peccato veniam aliquis poterit
conſequi ſine cōtritione. Nun
q̄ȝ deum placare: nunq̄ȝ infer-
num euadere. Nunq̄ȝ deniqȝ
poterit felicitatem adipiſci. hec
de ſecunda parte principali.

Tertio principaliter de-
bemus cōſiderare con
tritionis inducibilitatē:
tria ſunt que inducūt peccato-
rem ad contritionem.

¶ Prima inductio dicitur lex
naturalis.
Secūda dicitur lex ſpiritualis.
¶ Tertia dicitur lex exēplaris.
¶ Primo lex naturalis indu-
cit peccatores ad cōtritionem.
Lumine enim rōnis naturalis
quilibet tenetur honorare deū:
vt pȝ per Phm in libro de bo
na fortuna. Peccator vero dū
mortaliter peccauit deū offen-
dit deum contra ſe ꝓuocauit ⁊
inhonorauit: chriſtū redempto-
rem ꝯtempſit: legem eius ſpre-
uit: meritis paſſionis xp̄i ⁊ ſan
ctoꝝ ſe priuauit: angelos ꝯtur-
bauit: celū ſibi obſerauit: dyabo
lum letificauit: eum ſibi p̄fecit:
ſuo dn̄io ſe ſubiugauit: ſe iferis
ſociauit: gratiā ſpūſſancti ami-
ſit eius dona neglexit: ad mor-
tem eternā ſemetipſum cōdem
nauit. Sȝ lege naturali induci-
tur: vt quilibet inhonorās deū:
amittens virtutem: ⁊ perdens
ſummum bonum. doleat ⁊ an-
xietur: ſtudeatqȝ ip̄m deuȝ pla-
care. Et hoc fit mediāte ꝯtriti-
one ⁊ pnia. Sȝ ſi de oībus con
tritus fuerit: ⁊ diſplicentiā: dolo
rem: atqȝ triſtitiā habuerit: pro
culdubio deus ꝓpitius ſibi erit
⁊ placatum ſeipſi pctōri exhibe
bit. Hoc ſenſit Phs in lib. de
regimine p̄n. lib. iij. c. i. in fi. Ad
alexandrū magnuȝ. ſic inquiēs
Pn̄t ſiquidem hoies diuinaȝ
clementiā: dep̄cationibus: preci
bus: deuotionib⁹: ieiunijs: ſacri
ficijs: elemoſynis ⁊ multis aliiſ
bonis. de cōmiſſis veniā petere
implorātes: ⁊ de reatibus peni
tentes. Et tunc veriſimile eſt ꝙ
de⁹ oipotens auertat ab eis qđ
trepidant ⁊ formidant. hec ille.
Et de hoc exēplū notabile ha-
betur in libro de ꝓprietatibus
reꝝ vbi dicitur. Qđ eſt quedaȝ
auis que vocaṫ auis paradiſi
ob inſignē ſui pulchritudinē: cu
ius penne ſunt mirabiles adeo
vt nullus eis color deſit: vox
adeo dulcis: vt in hoie gaudiuȝ
⁊ deuotionē excitet. Hec auis
captiuata: irremediabiliter plā
git ⁊ gemit: nec antea ceſſat: q̄
libertati donetur. Sic aīa hoīs
dum eſt in gratia eſt auis para
diſi pulcherrima: que ſi capiatur
a demone laqueo peccati ſm
illud p̄s. cxxxix. Abſconderunt

ſuperbi laqueū mihi. debet plā
gere: plorare ⁊ dolere per cōtri
tionē ⁊ cōpūctionē cordis quo
vſqȝ a tot ſcelerib⁹ a deo libere
tur. ¶ Scōm iducens peccato-
rem ad verā ⁊ perfecta contri-
tionē eſt lex diuinalis. Multi-
pliciter nāqȝ lex diuina ad hoc
iducit: ſed ꝓmaxime vt omittaȝ
reliqua: adduco illud in mediū:
quod habeṫ Yſa. xiiij. c. Subter
te ſterneṫ tinea: ⁊ operimētū tu
um erunt vermes. Hoc pctō-
res cōuertit: pctōres illuminat:
pctōres ſaluat. Hoc peccatoreſ
ad dei famulatū trahit ⁊ allicit.
Legitur enim in vita fratruȝ p̄
dicatorum: aduenisse Bononi-
am quendā ſcholareȝ delicatuȝ
ac vltra mōtanū. Quē ſupprior
ſancti dn̄ici eius cōpatriota fuit
viſitatū. At ſcolaris fecit pactū
ne ſupprior de diuis loquereṫ.
Erat enī in camera pōpatice p̄
parata. Habita igiṫ ſimul fabu
latione de multis: recedēs tan-
dē ſupprior dixit ſcholari. Sci-
tis quid ſcriptuȝ eſt: de his qui
volunt in hoc mundo gaudere:
⁊ inter tot vana ⁊ varias delici
as vitaȝ ducere. Rn̄dit. Quid?
Tunc ſupprior Yſa. xiiij. c. dicit.
Subter te ſterneṫ tinea ⁊ operi
mentū tuū eruntvermes ⁊ hoc
dicto receſſit. Quod qđē verbū
menti iuuenis illius adeo fuit
impreſſum: vt tota nocte nunq̄ȝ
potuerit quieſcē. Vertebat ſe ī
lecto: memorās lectū iferni ⁊ di
cens. Subter te ſterneṫ tinea: ⁊
operimentū tuū erunt vermes.
Mane facto cōpūctus ⁊ iſpira-
tus: mundū reliquit: ⁊ nr̄am re
ligionē ingreſſus eſt. ¶ Tertiuȝ
inducēs ad cōtritionem eſt lex
exēplaris. Affirmant phi natu-
rales: auē quādā eſſe que vocaṫ
Arpia. habēs faciē quaſi homi
nis. acies qđē multū crudelis ⁊
ferox: adeo vt aliquādo fame ſti
mulāte: hoieȝ iuadat ⁊ occidat:
deide ſitiēs: volat ad aquā vt bi
bat: vbi faciē ſuā vidēs: ⁊ ſilem
ſui: nuꝑ occidiſſe recolēs: tanto
dolore afficiṫ: ꝙ exinde qn̄qȝ mo
riatur. Non pigeat o duriſſime
peccator ab irrationalib⁹ diſce-
re. In te relucet ymago diuina
iuxta illud. p̄s. iiij. Signatum
eſt ſuper nos lumen vultus tui
dn̄e. Sed tāta libidine in pctm̄
irruiſti: ꝙ aiam pulcherrimaȝ:
ymaginem: ⁊ ſplendorē grē oc
cidiſti. Leua igiṫ alas ⁊ ad aq̄s
ꝯtritiōis euola. Recole ſcelera
tua: plange amariſſime ita ꝙ in
te moriaṫ peccatuȝ. ⁊ nunq̄ȝ de
inceps redeas ad illud. Sic fa-
ciebat ille rex Dauid. p̄s. vi. di.
Laboraui in gemitu meo ꝑ ſin
gulas noctes lectū meū lachry
mis meis ſtratū meuȝ rigabo.

Draco etiã vt dicunt nãles ab
ſcõdit caput:reliquũ corpꝰ picu-
lo exponẽs. Sꝫ elephas inueni
ens draconẽ i ſemitis caput eiꝰ
cũ plãta ꝯterit. Et tũc draco ma
ximũ plãctũ fac̃. Plãgat pctõr:
qꝛ in eo caput ſuũ xp̃ꝫ: elephas
dyabolꝰ ꝑ pctm̃ occidit. Stru-
tio qꝫ oua ſua:in calido puluere
relinqt:vt puluis ea foueat. Sꝫ
rediẽs ⁊ a beſtijs ꝯculcata repe
riẽs:magnũ facit vlulatũ: fleat
⁊ vlulet pctõr:qꝛ oua ſua.i.meri
ta a beſtialibꝰ paſſionibꝰ ⁊ cõcu-
piſcẽtijs ꝯculcata ſi. De his dr̃
Michee.i. Faciã planctũ velut
draconũ:⁊ luctũ velut ſtructio-
nũ. Doleat inſup ⁊ lugeat pctõr:
exẽplo pie mr̃is:cuiꝰ vnigenitꝰ
mortuꝰ:an̄ oculos eiꝰ iacet. In-
teremit ꝑ pctm̃:vnigenitã aĩaꝫ:
que vite celeſtis:heres erat futu
ra. Hinc ꝓpha. Jer.vi.dicebat
Luctũ vnigeniti fac tibi:plãctũ
amaꝝ. Sic fecit Petrꝰ:q egreſ
ſus foras fleuit amar̃. Mat.xx-
vi. Sic vt ad exẽpla moderna
trãſeamꝰ:fec̃ ſcolaris qdã pari-
ſien̄. vt r̃citat Ceſariꝰ. Hic enor
mia habuit pctã:adeo vt p̃ vere
cũdia nollet ꝯfiteri. Tãdẽ ꝯtri-
tiõe verecũdiã ſuꝑante:cũ p̃ori.
ſ.victoris:vellet ꝯfiteri:tãta fuit
i corde eiꝰ cõpunctio:tot in eius
pectore ſuſpiria ſingultꝰ in gut-
ture in oculis lachryme:vt vox

deficẽt:nec aliqd ꝓferre poſſet
Dicẽte ĝ ei p̃ore. vade ⁊ ſcribe
pctã tua. Scripſit ⁊ rediit: nec
ſicut p̃us:voce ꝯfiteri valẽs:ſcri
ptũ tradidit:prior legit. Que tã
grauia erãt:vt ad hndũ ꝯſiliũ
de licẽtia eius cũ cedula abbatẽ
adiret. Sꝫ abbas:cũ cedulã vel
let legẽ:in ea nihil reꝑit ſcriptũ.
Qđ videns prior ſtupefactꝰ di
xit abbati. Sciatis ꝓ certo illũ
iuuenẽ in hac cedula pctã ſcri-
pſiſſe ⁊ me ea legiſſe. Sed vt vi
deo miſ̃icors deꝰ:tantã eiꝰ con
tritionẽ reſpiciẽs pctã oia dimi
ſit. Quod prior ⁊ abbas:iuueni
idẽ affirmauerũt:qui cum ma-
gno gaudio receſſit ab eis. Do
leas igit̃ ⁊ tu pctõr: tãtarumqꝫ
offenſarũ penitẽ nõ renuas. Cõ
ſidera oculo mẽtali: quid com
ſiſti in deũ tuũ. Audi deuotum
Ber. Debet ſiquidẽ dolor no
ſter eſſe acer:qꝛ offendimꝰ deuꝫ
creatorem oium:acrior qꝛ offen
dimus p̃rem noſtrũ ſpũalem:
qui nos paſcit multiplr̃. Acerri
mus:qꝛ offendimꝰ redẽptorem:
qui nos redemit a crudelitate
demonũ:a vinculis peccatorũ
ab acerbitate tormẽtorũ: Hec
ille. Jam ſurgat miſer hõ:⁊ ex-
pergefactꝰ ſuoꝝ criminũ ⁊ ſcele
rũ immanitatẽ defleat. Jã volu-
ptates ſe ponat. Jã ſenſualitati
hꝰ ⁊ cõcupiſcẽtijs renũciet:idem

tur ſacco ⁊ cilicio. Caput cinere
opiat:corpꝰ deniqꝫ totum caſti
get:⁊ penitẽtium hoiuꝫ veſtigia
imitet̃. Exeat deniqꝫ ex illece-
broſa vita vt ſalutarẽ ꝯcipiat ⁊
ꝑiat ꝯpũctionẽ. Ait.n. Chriſ.li.
đ ꝯpũ. Sic ipoſ̃e eſt vt ignis in
flamet̃ i aq̃:ita ipoſ̃e ẽ cõpũctio
nẽ cordis viget̃ i delitijs. Cõtra
ria.n.h̃ ſibiinuicẽ ſũt ⁊ ꝑẽpto
ria. Jlla.n.ẽ mr̃ fletꝰ:h̃ mr̃ riſus
illa cor aſtrigit: iſta diſſoluit.illa
aie alas imittit:⁊ volare ad deũ
fac̃. h̃.n.plõbi põdus iponit:⁊ i i
fernũ dmergit. h̃ ille. Ad fletum
igit̃ o pctõres.ad gemitũ.ad la-
chrymas. Clamat Jſa.xxij. Vo
cauit dñs deꝰ exercituũ: i die il
la ad fletũ:⁊ ad plãctũ:⁊ ad cal
uiciuꝫ:⁊ ad cigulũ ſacci.h̃. ſ. per
grãm ⁊ in celo ꝑ gloriã. Amen.
¶ Dñica q̃rta q̃drageſime. De
cõfeſſione. Sermo.xxxiij

Equebat̃ eũ multi-
tudo magna. Jo.vi.
Maxima m̃ltitudo
pctoꝝ cõſiderantiũ
grauitatẽ ⁊ imanitatẽ ſcelerum
ſuoꝝ ꝑꝑ ſermones quos p̃teri-
tis audiere diebꝰ: ducti ad verã
diſplicẽtiã ⁊ cõtritionẽ.hoc de-
uoto tẽpore:ſequi iã diſponunt
dñm ieſum ſacra interueniẽte
cõfeſſiõe q̃ abſoluunt̃ ab oibus
peccatis:q antea ligati teneban
tur ꝑ ptãtem xp̃i ſacerdotibus
cõceſſam:⁊ reddũtur idonei ad
xp̃i ſacrm̃ tp̃e paſce ſuſcipiẽdũ.
Jnqt.n. Leo papa de pe.di.i.c.
m̃ltiplex miſ̃icordia dei. Me-
diator dei ⁊ hoiuꝫ hõ dñs ieſus
xp̃s.hãc p̃poſitis eccl̃ie tradidit
ptãtẽ: vt ꝯfitẽtibꝰ pnie ſatiſfa-
ctiõe darẽt:⁊ eadẽ ſalubri ſatiſ-
factione purgatos:ad cõionem
ſacr̃oꝝ ꝑ ianuã recõciliatõiſ ad
mitterẽt. h̃ ille. Tali ĝ mõ h̃ ma
xima turba pctoꝝ:ſequitur dñꝫ
ieſuꝫ:vt dic̃ thema.in hodierno
euã. Jn q̃ tria documñta hẽmꝰ.
¶ Primũ documẽtũ: ꝙ qs dꝫ
eẽ regulatꝰ i oĩbꝰ ſuis ſenſibꝰ:⁊
maxie i oculis:nõ eleuãdo illos
ad curioſitates ⁊ vãitates. Exẽ
plo ſaluatoris:q nũq̃ʒ legit̃ ocu
los leuaſſe:qn aliqđ ſignũ ad-
mirabile fecerit. Hoc pꝫ.i.par.
euã.ibi. Cũ ſubleuaſſꝫ oculos ie
ſus.⁊c̃. ¶ Scđm documẽtũ eſt:
ꝙ qcũqꝫ vult ſaciari celeſti pãe
p̃dicatiõis ſcrẽ:necc̃e ẽ ip̃m ſedẽ
ſuꝑ fenũ.i.calcar̃ vniuerſas pñ-
tis vite vãitates ⁊ ſuppeditare
vniuerſas mũdanas affectiões.
hoc tãgit̃ ibi. Erat aũt fenũ mul
tũ i loco. ¶ Tertiũ documẽtũ ẽ.
ꝙ illi q deuote ꝯfitent̃:⁊ dñꝫ ie
ſuꝫ ſequunt̃ ꝯſolatiões ſpũales
recipiũt q̃ ſi ꝑ cophinos duode
ci figurate. De qbꝰ hr̃.iij.ꝑ.euã.
de hac ĝ ꝯfeſſione p̃dicaturus.
iij. principalia.conſiderabimus.

de ꝯfeſſiõe vide ... ſer. 38

¶ Pꝛio ꝯfeſſionis neceſſitatē.
¶ Scḋo ꝯfeſſionis tarditatē.
¶ Tertio ꝯfeſſiõis ꝓpabilitatē.
¶ Pꝛimo ꝯſiderare debemꝰ
cõfeſſionis neceſſitatē. Dubiuꝫ
ꝓponitur querendũ vtrũ cõfeſ
ſio ſacramẽtalis ſit neceſſaria:
Hoc queſitũ ⁊ hãc difficultatē
ſoluit.ſ.Doc.in.iiij.ſen.diſt.xvij.
q.iij.di. Confeſſio ſacramẽtalis
que ſit ſacerdoti claues habenti
eſt oĩno neceſſaria ad ſalutem
eterna.Concoꝛdat cũ co.d. Pe
trus de pal.⁊ Ricar. de media
villa in.iiij.d.vt.ſ.Quod tripli-
ci lege pꝛobatur.

ꝯfeſſio ... leg. coram ſacer. pecc. ſuor. de clarat. vide i. 7. columna

¶ Pꝛimo lege naturali.
¶ Scḋo lege humanali.
¶ Tertio lege euangelicali.
¶ Pꝛimo pꝛobatur lege nãli
cõfeſſionē eſſe neceſſariã. Vbi
aduertẽdũ eſt:ꝙ nãle dr̃ duobꝰ
modis. Vno modo dicit̃ natu-
rale: qḋ nã dictat ſimpliciter.
Et ſic cõfeſſio:nõ eſt de iure na
turali:qꝛ ius nãle eſt idē apud
oẽs.Cõfeſſio aũt ſacramẽtalis
nõ eſt eadē apud oẽs:qꝛ confeſ
ſio ſit ei qui hꝫ claues: que gdē
claues non ſunt de inſtitutione
iuris nãlis.ergo nec cõfeſſio ſa-
cramẽtalis.Scḋo modo dicit̃
aliqd naturale qḋ ei a ſuo crea
toꝛe iponitur.Et ſic oẽ illud qḋ
in lege vel in euãgelio ꝯtinetur
dr̃ ius naturale iuxta illud Iſi-
doꝛi.Ius naturale eſt qḋ in le-
ge ⁊ in euãgelio cõtinetur:vt in
decretis.d.i.in pꝛincipio co ꝙ
deus pꝛecipit illud . vnde ex eo
cõfeſſio dr̃ eſſe de iure naturali
qꝛ vt dicit Ricar . deus ꝑcipit
eã implicite in figura.cũ dixit le
pꝛoſo mũdato. Vade oſtẽde te
ſacerdoti:Mat.viij. Et etiaꝫ ſi-
ne figura.in hoc ꝙ nõ tm̃ pote-
ſtatē iudicãdi in foꝛo exterioꝛi
dedit diſcipulis accipiendaꝫ ab
alijs mediãte Petro cui eã ꝓ-
miſit ante paſſionē cũ ſibi dixit
illud qḋ ſcriptũ ē.Mat.xvi.Ti-
bi dabo claues regni celoꝝ.Et
poſt reſurrectionē:cũ dixit. Pa
ſce oues meas : Io.xxi. Sed ĝ
dedit ptãtē iudicãdi in foꝛo cõ
ſcientie:nõ tãtũ apoſtolis:quo-
rum ſunt epĩ ſucceſſoꝛes:ſed ĝ
alijs diſcipulis:quoꝝ ſunt ſucceſ
ſoꝛes inferioꝛes ſacerdotes. Et
illis poteſtatē oĩbus imediate
dedit per ſeipſum cũ poſt reſur
rectionē dixit eis.Accipite ſpm̃
ſanctũ:quoꝝ remiſeritis pecca-
ta remittunt̃ eis:⁊ quoꝝ retinue
ritis retenta ſunt. Io. xx. Hec
Ricar.in.iiij. Et ſic eſt cõſonũ
nature rõnali ſeruar̃ eã. Et hoc
mõ cõfeſſio eſt de iure natura-
li.Qḋ tripliciter declaratur.
¶ Pꝛimo rõne directionis.
¶ Scḋo rõne ꝓductionis.
¶ Tertio rõne ſanationis.

¶ Pꝛimo dico ꝙ cõfeſſio ē ne
ceſſaria de iure nãli rõne dire-
ctionis.Lex.n.nãlis dirigit ho-
minē ad ea que ſunt de neceſſi
tate ſalutis.Sꝫ per maxime vt
deũ diligat ⁊ eius volũtati pa-
reat.ff.de iuſtitia ⁊ iure.l. veluti
vbi dr̃. Veluti erga deum reli
gio: vt pr̃ie ⁊ parẽtibꝰ pareamꝰ
Itē lex nãlis dirigit hoiem: vt
glibet vitã ꝓpꝛiam cõſeruet : ⁊
moꝛteꝫ fugiat. Phs i.ij.de aiã
vnũqḋqꝫ deſiderat aſſimilari
diuo ⁊ icoꝛruptibili.Inſup lex
nãlis dirigit:vt glibꝫ ſit liber ⁊
nõ ſeruꝰ Eſopus.Nõ bñ ꝓ to
to libertas vendit̃ auro.Tulius
in tertia Philippica.Ad liber-
tatē nati ſumus: teneamus li-
bertatē aut moꝛiamur.Et phs
in.vi. Poli.Opus libertatis ē
viuere vt vult. Peccatoꝛ auteꝫ
moꝛtalr̃ peccãs facit ꝯ legē nãe
qꝛ nõ honoꝛat deũ ſuũ creato-
rē:⁊ nõ obedit ei. Ideo deꝰ euꝫ
odit.Eccl. xij. Altiſſimus odio
hꝫ pctõꝛes. Facit ꝯ legē nature:
qꝛ occidit aiam ſuã auferẽdo ſi
bi vitã qua ſpũalr̃ viuit.Ezech.
xviij.Aĩa que peccauerit ipſa
moriet̃. Facit ꝯ legē nature: qꝛ
ſeruꝰ dyaboli efficit̃. Qui.n.fa-
cit pctm̃ ſeruꝰ ē peccati. Io. viij.
Tũc ſic.Ille actus quo hõ ſub-
ditur deo:ipſum honorãdo:⁊ ei
obediẽdo:⁊ quo viuificat̃:⁊ quo
liber efficit̃:eſt ḋ lege nature:ſꝫ
illud eſt opus ſeu actus virtu-
tis.Acꝰ aũt virtutis eſt a lege
nãli vt declarat.ſ.doc.ſcḋa ſcḋe
q.xciiij.Et in.iiij.ſen.Sꝫ cõfeſ-
ſio eſt actus virtutis quo pctõꝛ
ſubdit̃ deo:quo viuificat̃:⁊ quo
liber efficit̃.Nã.ſ.doc.i. iiij.ſen.
Et Petrus de taran.dñt.Cõ-
fiteri veritatē:qñ.vbi:qũo: ⁊ cui
opꝫ:eſt actus virtutis: ⁊ ꝑ ꝯñs
de lege nãe.Et ꝓpterea Phs
in.ij. Rheto.dicit.A teſtificatio
ne veritatis nunqȝ ē ceſſanduꝫ.
Vñ Iſido.in.i.lib.ſoliloqoꝝ di
cit confeſſio viuificat.Confeſſio
pcti veniã donat:oĩs ſpes i cõ-
feſſione cõſiſtit. In cõfeſſiõe lo
cus miſcḋie ē.Certiſſime igitur
crede:nullo mõ heſites: nullate
nus de miã dei deſperes:habe
to fiduciã:habeto ſpeꝫ i cõfeſſi
one. Nõ deſperes ſalutē:ſi ad
melioꝛa cõuerteris.h ille.Ergo
cõfeſſio eſt de lege nãli.ſ.ſm ꝙ
a ſuo creatoꝛe iponit̃. ¶ Scḋo
ꝓbat̃ rõne ꝓductionis Phs
lib.de ꝓprietatibus rerũ dicit.
Duabꝰ cauſis vel pluribꝰ neceſ
ſario cõcurrentibꝰ ad alicuius
ꝓductionē effectꝰ deficiẽte vna
deficit ⁊ effectꝰ.Exẽplũ. Ad ge
nerationē filij cõcurrũt q̃ttuoꝛ
cauſe.ſ.pr̃ generãs mater cõci-
piẽs:ſol vtrãqꝫ ſubſtantiam coa
gulans:deus qui alijs virtuteꝫ

2° ꝓbat

generandi tribuit.Si vna iſtaꝝ
cāꝝ deficit : decrit ⁊ generatio.
Hoc ſuppoſito.certū ē ſꝫ theo.
⁊ marie.ſ.Tho.i.iiij. ſen.d.xvij.
ꝙ ad remiſſionē pctōꝝ:q̄ttuoꝛ
cōcurrūt cāe. Pꝛima eſt cā effi
ciēs:⁊ h̄ eſt ſolus deus. Luc.v.
Quis p̄t remittere pctā niſi ſo
lus deꝰ? Nā ſolius dei eſt crea
re grāꝫ:q̄ pctā dimittunt.Scda
eſt cā meritoꝛia. Et h̄ eſt xp̄us.
Per moꝛtem.n.ſuā meruit vt
culpa nobis remittatur Apo.i.
Lauit nos a pctis nr̄is in ſan-
guine ſuo. Tertia eſt cā iſtr̄alis
i.ſacerdos : q abſoluit ex iperio
xp̄i:⁊ pctā dimittit Matt.xviij.
Quarta ē cā ſubiectiua.i.pctōꝛ:
qui ex humilitate dꝫ ſe ſubijcer
vicario xp̄i.i.ſacerdoti: ⁊ ei ſua
reuelare pctā.Si ergo aliq̄ iſta
rum cāꝝ deficit: nō remittitur
pctm̄.ergo ꝯfeſſio neceſſaria eſt
ad ſalutē.¶ Tertio idē ꝓbatur
rōne ſanatiōis.Nā videmꝰ ſꝫ
naturā:ꝙ nulla infirmitas pōt
medelā recipe:ſi medico occul-
tet.Et iō opꝫ medicū videre ſi-
gna ifirmitatis: vt manifeſta ei
infirmitate:faciliꝰ ⁊ cōmodius:
remediū adhibeat:ſic ⁊ vulnus
nō p̄t curari:niſi medico pateſa
ctū.Hoc dixit phia Boe. egro
to:vt hētur in p̄mo.deꝰſo.Phi
ca.Si opaꝫ medicātꝭ expectas:
opꝫ vt vulnꝰ detegas.Ecce igiꝭ

ꝙ lex naturalis dictat: vt medi
co oñdas tuā coꝛpoꝛalē ifirmi-
tatē.Si h̄ pro ifirmitate coꝛpa
li a foꝛtioꝛi ꝓ ifirmitate aie. Ex
quo igiꝭ es tot pctis moꝛtalibꝰ
vulneratꝰ:pge ad medicuꝫ.i.ad
ſacerdotē.oñdēs tuas moꝛtaleſ
plagas quibꝰ aia tota vulnera-
ta eſt:⁊ dic. Pr̄ vide caput meū
vulneratuꝫ de le moꝛtal ferite.
de la ſupbia ābitionis.p̄ſumpti
onis.⁊ arrogātie. Vide pr̄ ocu
los vulneratos curioſitate. au-
res plenas delectatōe vana.de
ſoni iochi e canti. Linguā dtra
ctiōe.murmuratione. loq̄citate.
blaſphemijs.maledictōibꝰ. mē
dacijſ.piurijs.O q̄t vulnera.O
q̄t plage ⁊ langoꝛes ſunt in iſta
ligua. Vide plagas gule. qꝛ nō
q̄drageſima.non ieiunia eccle.
nō.vi.feria. Nō tēpantia ñ pa
tas eſt i me.Ecce coꝛpꝰ meū to
tū deditū ocio.luxurie.laſciuijs.
⁊ delectatiōibꝰ. Vide coꝛ meū
plenū ſuſpitiōibꝰ. iudicijs teme
rarijs.malꝭ cogitatōibꝰ.adeo vt
vix aut raro poſſiꝫ cogitare bo-
nū de aliq̄. Vide manꝰ ifirmas
i pcutiēdo mō illū mō iſtū:i au
ferēdo aliena i retinēdo. Vide
pr̄ vulneratos pedes.velocii cur
rēdo ad malū i ſociādo alioſ ad
maluꝫ. Pr̄ ⁊ medice ſpūalis.ꝑ
dio cognoſce ⁊ ſubtilr̄ reſpice
qꝛ a plāta pedis vſqꝫ ad ſūmū

capitis nō eſt in me ſanitas.ſe-
cundū illud Iſa.i.c.Ergo confi
tere ⁊ dic illud p̄s.Sana aiam
meā quia peccaui tibi.Et Iere.
xvij. Sana me dñe : ⁊ ſanaboꝛ
ſaluū me fac:⁊ ſaluus ero. Vn
de Auguſtinus.diffiniens con-
feſſionem.Et.ſ.Tho.d.diſt.xvij.
dicit.Cōfeſſio eſt per quā moꝛ-
bus latens : ſpe venie aperitur.
Et Grego.Confeſſio eſt pecca
toꝛū detectio ⁊ eruptio vulnerꝭ.
Et Ray.dicit.Confeſſio eſt le-
gitima coꝛam ſacerdote peccati
declaratio. Audi Augu. libꝛo.l.
Homel. Homelia.xij. Sanat
te deus.Cōfitere tū vulnus tuū
Iaces ſub manibus medici pa
tienter imploꝛa auxilium.fouet.
torquet.ſecat equanimiter tole
ra.Noli attendere niſi vt ſane
ris. Sanaberis autē ſi oñdas
medico:nō qꝛ ille nō videt ſi tu
ei abſcondas.ſed qꝛ ipſa confeſ
ſio mediū ſanitatis eſt. hec ille.
Ergo cōfitere. ¶ Scdo decla-
rat cōfeſſionē eſſe neceſſariam
lege canonicali ſiue humanali.
Sctā mater eccleſia in cōcilio
generali ſub Innocētio.iij. In-
ſtituit ⁊ p̄cepit:vt quilibet ſacra
mentalit̄ cōfiteatur vt in.c.O m
nis vtriuſqꝫ ſexus.de penitētijs
⁊ remiſ.vbi ſic dicit. O is vtri-
uſqꝫ sexꝰ fidelis:poſtq̄ꝫ ad ānos
diſcretionis peruenerit oīa ſua

peccata ſaltē ſemel in āno fideli
ter cōfiteatur ꝓpꝛio ſacerdoti.⁊
iniunctā ſibi p̄niam pꝛopꝛijs vi
ribus ſtudeat adimplere:ſuſci-
piens reuerenter ad minꝰ in pa
ſchate eucbariſtie ſacr̄ꝫ:niſi foꝛ
te de ꝓpꝛij ſacerdotis cōſilio.ob
aliquā rationabilem cauſaꝫ ad
tempus ab eius perceptiōe du
xerit abſtinendū.Alioquin ⁊ vi
uens ab igreſſu eccleſie arceaꝭ:
⁊ moꝛiēs eccleſiaſtica careat ſe
pultura.hec ibi.Hanc autē an-
nuā confeſſionem eccleſia ſtatu
it:triplici ratione vt ait.ſ.Doct.
in.iiij.ſenten.tum vt quilibet ſe
peccatoꝛem cognoſceret:qa om
nes peccauerūt : ⁊ egent gratia
dei:tum vt cū maioꝛi reueren-
tia ad eucbariſtiam accedat:tū
vt eccleſiarum rectoꝛibus:ſui in
noteſcant:ne lupus inter gregē
lateat.Anni vero diſcretōis ſūt
illi anni : in q̄bus poteſt homo
peccare moꝛtaliter vt plurimū
Et hoc eſt cum eſt doli capax:
quia tūc poteſt peccare.Q̄d ſe-
cundū glo.eſt in ſeptennio.Ex-
tra de delictis pueroꝛū capitu-
lo pꝛimo. Et alius:vt habeꝭ de
pe.d.i.Iudicet ſeipſum homo:
voluntate dum poteſt:⁊ moꝛes
conuertat in melius.ne cum ip
ſe iam non poterit : pꝛeter vo-
luntatem a domino iudicetur.
Et cum in ſe pꝛotulerit ſeueriſ-

ſime medicine:ſed tñ vtiliſſime
ſniaʒ. Veniat ad antiſtites:per
quos illi claues in eccña miſtrã
tur:tanq̃ bon⁹ iã incipiẽs eẽ ſi
lius mẽbroꝝ:h ibi. Ite-
rũ. Aug. in li. de pe. d. i. ait. Quẽ
peniter:oino peniteat:ↄ doloreʒ
lachrymis oñdat. Repſentet vi
tã ſuã deo:per ſacerdotes pue-
niat iudiciũ dei per ↄfeſſionẽ. p̃
cepit eni dñs mũdandis:vt oñ
derent ora ſacerdotib⁹. docens
corpali pnia ↄfitenda eſſe pctã:
nõ per nunciũ:nõ per ſcriptuʒ
manifeſtãda. h ibi. Et de pe. d. i.
Voluiſſent. §. ex his. Itaq̃ ap
paret q̄ ſine ↄfeſſione oris ↄ ſa
tiſfactiõe opis:pctm̃ nõ remitti
tur. Et ambro. lib. de padiſo. de
pe. di. i. Nõ põt quiſq̃ iuſtifica
ri a pctõ:niſi fuerit pctm̃ añ cõ-
feſſus. Irẽ. Io. ſaureũ. Iterũ de
pe. di. i. Nõ põt quis grãm dei
celeſtis accipe:niſi purgat⁹ fue-
rit ab omni ſorde pcti per pnie
cõfeſſionẽ:p donũ baptiſmi ſa-
lutaris. Et ibidem. c. Taciturni
tas. Nec ẽ vbi eſt taciturnitas
confeſſionis venia ſperãda eſt
criminis hec ille. Obtemperet
igiť vnuſq̃ſq̃ huic eccliaſtico p̃
cepto:ↄ pctã ſua humiľr cõfitea
tur qꝛ miti⁹ agiť cũ cõfitente q̃
cũ ↄuicto:vt pʒ. ff. ð fur. l. Quia
ea mẽte. Et in epla iter claras.
C. de ſum. tri. vbi dr. Eccña nũ
q̃ claudit gremiũ redeũti. Et i
c. Pctm̃. de regu. iur. lib. vi. ff. ð
adul. l. i. ↄ. l. Si adulteriũ. ↄ. ff. de
ſuis fugitiuis. l. i. §. i. ↄ. ff. de alie
na. iudicij mutãdi cã fcti. l. Et h
edicto. §. penulti. ↄ. ff. de pu. l. i. §.
Quod ſi fecerit. Bartholus fa
cit diſtinctionẽ in. l. Qui ea mẽ
te. ff. de fur. qꝛ aut loqmur in fo-
ro diuio:aut humano:ↄ in vero
q̃ foro:cũ cõfitente mitius agiť
Hoc idẽ pʒ in decretis. d. xxiiij.
c. fina. d. l. c. Preſbyteꝝ de quo
nos fraternitas tua latoris pre
ſentiũ legatione cõſuluit: nulla
rõne in ſacro ordine:poſt lapſũ
aut permanẽ:aut reuocari poſ-
ſe cognoſcat:circa quẽ tñ miti⁹
agendũ eſt:qꝛ cõmiſſuʒ facinus
facili dr ↄfeſſione ↄfeſſus. habet
xij. q. i. c. Nõ dicatis. Et infra
Quicũq̃ in tm̃ ꝓgreſſus fuerit
malũ:vt occulte litteras ab ali-
quo vel q̃õlibet mun⁹ accepit. ſi
hoc vltimo cõfiteť: parcať illi ↄ
oreť pro eo. Si aũt deprehendi
tur ↄ cõuinciť:ſm arbitriuʒ epi
vel pſbyteri vel ppoſiti grauius
emẽdetur. hec ibi. ij. q. i. In pri-
mis. xxvij. q. i. Virginẽ. i Glo.
i. xxviij. q. i. Iã nũc. Extra de ſy
monia. c. De h. De electione. c.
Innotuit. Hac igiť lege cano-
nica pʒ neceſſitas confeſſionis.
¶ Tertio probatur cõfeſſionis
neceſſitas lege euãgelicali. Pot

cm⁹ itelligẽtia:nota ſiĺitudineʒ.
Si qs vellet igredi domũ vľ pa
latiũ:cuius oſtiuʒ eſſet clauſum
debẽt recurrẽ ad oſtiariuʒ:q hʒ
claues vt ſibi apiat:ↄ ſic igredi
poſſet. Sic i ꝓpoſito:manifeſtũ
eſt. n. q̄ p pctm̃ mortale:claudiť
pctõri oſtiũ padiſi. vñ põt dicẽ
pctõr illð. Iere. xxxvi. Ego clau
ſus ſum:nec valeo ingredi do-
mũ dñi. Si igiť pctõr vult itra
re in vitã eternã:oʒ vt recurrat
ad eos q hñt claues cuiuſmodi
ſunt ſacerdotes:quibus dñs di
xit. Mat. xvi. ↄ. xviij. Quecũq̃
ligaueritis ſup terrã erũt ligata
ↄ in celis. Et quecũq̃ ſolueritis
in terraʒ:erunt ſoluta ↄ in celo.
Et Ioã. xx. Quoꝝ remiſeritis
pctã remittunť eis. Et quoꝝ re
tinueritis retẽta ſunt. Has aũt
claues principaľr dñs tradidit
petro. di. Mat. xvi. Et dabo cla
ues regni celoꝝ. Et diſti. xxij. c.
Sacroſancta. ipſi. n. ſacerdotes
Petri ↄ aploꝝ ſucceſſores: ſũt
iudices ↄ vicarij xp̃i in terra. hñ
tes ptãtem ligandi ↄ ſoluendi.
Nã cui cõcediť pncipale:conce
diť acceſſoriũ:vt de electione. c.
Venerabilẽ. Et de fide inſtro-
rũ. c. Inter dilectos. Et de cõ-
ſtitutionibus. c. Nã cõcupiſcen
tiã. Et de foro cõpetẽti. c. Si di
ligẽti. Chriſtus glorioſus cõceſ
ſit ↄ dedit ptãtem ſacerdotibus
abſoluendi ↄ ligãdi pctõres:vt
pʒ. ð. Ergo cõceſſit eis ↄ acceſ-
ſoriũ qð. ſ. eſt cognoſcẽ:ſcire:ↄ i
telligere pctã:ſed pctã ſciri non
pñt in foro ↄſcie:niſi reuelentur
p cõfeſſionẽ:vt pʒ. de ſymonia.
c. Sicut. Ex lrĩs. ↄ. c. Tua nos.
Et de ſnia. exco. c. ij. Et. xxxij. d.
Erubeſcãt. Et. xxxij. q. v. c. xpia-
na. xxxvi. q. i. c. Si oia. Propte
rea ait xp̃s. Mat. viij. Et Luc.
xvij. Ite oſtẽdite vos ſacerdoti
bus. Nota ite. ↄ illos qui ſani
ſunt ↄ poſſunt ad eccleſiam ire.
Alij expectãt qñ infirmantur ↄ
tũc volũt cõfiteri: ſed dyabolus
apponit aliud ipedimentũ: pro
pter qð ↄfiteri nõ poſſunt. Se
cũdo dr oñdite:ↄ illos q dicũt.
pr̃ iterrogetis me. Non recor-
dor ego de pctis meis:tñ de pec
catis vicini vel ꝓximi bñ recor-
danť. Quidã aũt ſunt ita diſpo
ſiti q̄ niſi iterrogenť de pctis ñ
dicũt. Tales nullomõ veniã cõ
ſequi poſſunt:dʒ ergo pctõr to-
tũ cor ſuũ in cõfeſſione aperire
iuxta illud. Tre. ij. Effunde: ſicꝰ
aquã cor tuũ ante ↄſpectũ dñi.
Nota ſicꝰ aquaʒ:peccata. n. que
latẽt i corde:totaľr deberẽt dicĩ:
ſicut aq̃ totaľr effundiť de vaſe:
ita q̄ nec colori nec ſapori nec
odori. nec aliqð veſtigiuʒ rema
net in vaſe de aq̃. Tertio dicit
vos:nõ accuſando alios:ſicut ſe

cerunt Adam ꝛ Eua. Quarto
dicit.ſacerdotibus. Alijs naqꝫ
non ſunt ꝯceſſe claues. vñ non
pñt abſoluere niſi ſacerdotes:
ēt ſi eſſet. Jo.baptiſta.vel virgo
maria. Pergat igit̃ pctōꝛ ꝛ ꝯfi
teat̃ ſacerdoti hñti claues para-
diſi ꝛ eius ſubijciat̃ ptāti:inuo-
cans auctoritatē clauiuꝫ ſuaꝝ ꝛ
di. Aperite mihi portas iuſtitie
ꝛ igreſſus in eas ꝯfitebor dño:
hec porta dñi iuſti intrabūt in
cā.ps.cxij.vñ Ambro. Cōfeſſio
a morte aiam liberat. Cōfeſſio
ſpē ſalutis tribuit: qꝛ nō mereť
iuſtificari qui in vita ſua pctm̄
nō vult ꝯfiteri.h ille. Ecce igit̃
neceſſitas ꝯfeſſionis triplici le-
ge d̄clarata:hāc qui nō obſuat
ſi pōt: ꝓculdubio dānabit̃. Q̄d
multis exēplis oſtēdo. Legit̃ de
quodā mercatore vſurario. qui
cū veniſſet ad mortē ꝛ moneret̃
ad ꝯfeſſionē:ꝛ ille audire remu
neret:qdaꝫ ex aſtātibus dixit ei.
Scias te eē dānandū ſi nolue
ris ꝯfiteri ꝛ reſtituer̃ alienū. At
illuꝫ ferunt hoc tm̄ dixiſſe. Ego
ꝓbabo ſi vera ſunt q̄ dicis. Nō
ꝯfeſſus vitā finiuit:ꝛ ſicut dixit
ꝓbaturus acceſſit. Aliꝰ exēpluꝫ
de quodā mercatore:quē cū ali
qui exhortarent̃ vt teſtm̄:cōde-
ret:ꝛ de aia ſua diſponeret.rñ-
dit. Quid expedit.ꝯfiteri ꝛ teſta
mentū ꝯdere: Relinquo bona
mea pape ꝛ aiaꝫ meam dyabo
lo. Et ſic obijt.atqꝫ in iferno ſe
pultus eſt. Refert ēt Jacobus
de vitriacho ꝙ qdā diues labo
rans in extremis.cepit multuꝫ
ꝯtriſtari.dolere ꝛ aiam ſuā ro-
gare vt remaneret.ꝛ ipe eaꝫ bñ
ꝓcuraret.auꝝ ꝛ argentū. ꝛ oēs
delicias ei dare ꝓmiſit. Aliogn
pro ea nihil daret. Tādē vidēs
ꝙ aia nō remaneret. iratꝰ ꝛ idi
gnatus nimis ait. Aia bonum
hoſpiciū tibi parauerā. ſed ex q̊
ita fatua es ꝙ nō vis remane-
re.oibus demonibꝰ iferni te cō
mendo. Et ſic moriēs portatus
eſt in infernū. Inſuꝑ legit̃.ꝙ cū
quedā cōiuges prolem hēre nō
poſſent. deo ſe voto ſtrinxerūt.
ſi eis ꝓleꝫ daret eius obſequio
manciparēt. Habito maſculo.
cum ad debitā ꝑueniſſet etateꝫ.
factus eſt religioſus. Maritus
aūt diu peregrinādo extra do-
mū fuit. Vxor vero interim fi-
lium ex adulterio ꝯcepit. pepit
ꝛ occidit. Cū frequenter hec mi
ſera cōfiteretur ꝛ ſacra percipe
ret.pre verecūdia hoc peccatuꝫ
manifeſtare nunq̄ voluit. Vñ
mortua dānata eſt. Audiens fi
lius monachus ꝛ iaꝫ ſacerdos
factus.miſſas gregorianas:pro
anima matris dicere cepit. Ce-
lebranti ſemel apparuit in alta
ri:ſpectaculum horribile: quod

coniurauit: vt quid eſſet fate-
retur. Reſpondit. O fili mi.
Ego ſum infeliciſſima mater
tua. At ille mentiris: quia ma-
ter mea deuota erat: ꝛ ſepius
confitebatur:ꝛ elemoſynas fa-
ciebat. Tunc mater oſtendit ei
vbera: que a duobus ſerpenti-
bus deuorabantur ꝛ dixit. Sci
to fili mi hec eſſe vbera que ſu-
xiſti. Verūtamen eternis cru-
ciatibꝰ deputata ſuꝫ:eo ꝙ adul
terio perpetrato ꝛ homicidio:
nunquam confiteri volui. His
dictis diſparuit: fetorem ma-
gnum ibi relinquens. Confitea
tur iam vnuſquiſqꝫ:ſcindantur
corda veſtra:moliantur pecto-
ra ſaxea. Aperiantur putei fetu
lenti proijciantur ſtercora pec-
catorum. Camere conſcientia-
rum emundentur:lauentur ora
ꝛ pandantur occulta:prouoluāt
ſe peccatores ad ſacerdotis pe-
des humiliter ꝛ conſtantiſſime
confitentes:alias nullus eoruꝫ
ſaluari poterit:finis. Quia ſer-
mo prolixior fuit adeo vt ſuffi-
ciat prima pars principalis.
Si videtur predicatori poterit
pro ſermone poſt prandium aſ
ſumere hoc thema: ꝛ exordi-
um:ꝛ ita preſentem ſermonem
complere.

¶ Continuatio ſermonis. De
confeſſione.

m Agna multitudo.
Joā.vi. Conſue-
uit animus meꝰ
nōnunquam ad-
miratione tene-
ri cum non ignorem multos
ante me: in hac generoſa ci-
uitate veſtra diuini verbi fuiſ-
ſe precones:qui veluti tube re-
ſonantes:aures veſtras clamo
ribus repleuere. oſtendentes:
quanta tormēta preparata ſunt
his qui a peccatis reſurgere
nolunt: ex hoc animantes vni
uerſos vt ad ſacramenta:con-
feſſionum properare vellent.
Per me ipſum quoqꝫ die-
bus elapſis: idem repetitum
eſt: qui tamen hincinde: cir-
cunſpiciens: paucos ad ipſam
confeſſionem accedere video.
Vnde compellor huiuſcemōi
rei cauſam diligentia ſumma
inueſtigare: veluti ꝛ antiqui
Phyloſophi: qui propter ad
mirari ceperunt phyloſophari:
ideſt inquirere rationes ꝛ cau
ſas effectuum. vt inquit: peripa
teticorum princeps Ariſt. pri-
mo. Methaphyſice. Ex ignorā
tia enim naſcit̃ admiratio. Vn
de videntes tempore veris cā-
pos floreſcere:arbores ex ſe fo
lia fructuſqꝫ proferre:ac eadeꝫ
hyemali tempore veluti combu
ſta manere: compulſi ſunt tan

toꝝ effectuum cauſas ſubtiliter
indagare: arbitrantes vnūqḋqȝ
ſe tūc ꝑfecte ſcire: cū cās cognoſ
cerēt: vti firmabat ⁊ ipē Ariſt. i.
poſterioꝝ. Nā ſcire eſt rem per
cām cognoſcere: vt iteꝝ Ariſt. i.
poſterioꝝ affirmat. Et ſicut ipſi
phī: poſt ſubtilē inueſtigationē
ad cognitionē cāꝝ tandē deue-
nere ita ⁊ ego: poſt maximā ad
mirationē: inuenio rationē: cur
miſeri pctōꝛes tantum differūt
ad ſacram ꝯfeſſionē accedere.
Inuenio igitur ꝙ nihil eſt aliḋ
niſi quedā dyabolica cathena-
tio: qua vt inqt thema: magna
multitudo ſupple ḋtinetur ⁊ ca
thenatur ne ſuū cōfiteatur pec
catū. In hac igitur ſcḋa parte
pꝛincipali que vocatur tarditas
confeſſionis: tres dyaboli cathe
nas ligantes retardantes ⁊ im
pedientes peccatoꝛes ne confi-
teantur contemplabimur.
¶ Pꝛima eſt verecūdia ꝯfitēdi
¶ Scḋa eſt toꝛpoꝛ pꝛeſtolandi.
¶ Tertia eſt hoꝛroꝛ ſatiſfaciēdi.
¶ Pꝛima cathena qua pctōꝛ a
cōfitendo retardatur ⁊ ipeditur
eſt verecūdia ꝯfitendi. Ubi ad
uertēdū ꝙ phs. ij. ⁊ iiij. ethycoꝝ.
Et s. Doc. ſcḋa ſcḋe. q. cxliiij. ar.
i. dicit verecundiā nō eſſe virtu
tem. Sȝ vt damaſcenus ait in
ij. lib. ⁊ Gre. niſcenus. Verecū
dia eſt timoꝛ in turpi actu ꝑpe-
trato. Et s. Doc. ē. Verecūdia
eſt timoꝛ turpitudiniſ expꝛobra
bilis ⁊ pꝛicipaliter reſpicit vitu
periū. Maxime aūt verecundā
tur hoīes de actibus venereis
etiā in matrimonio ⁊ de ſignis
eoꝝ. hec s. Doc. vbi ſupꝛa. Hac
igit̄ verecūdia dyabolus retra-
hit pctōꝛes ne cōfiteant̄. Nam
appꝛopinquante tpe paſce: quo
hō tenetur cōfiteri. tūc dyabo-
lus qui pꝛimo in peccādo abſtu
lit velamē ruboꝛis: erubeſcētie
⁊ verecūdie reſtituit velamē im
mittēdo pudoꝛē: quo nullo mō
pctōꝛ audeat confiteri: niſi foꝛſi
tan verbis paliatis: trūcatis aut
nō intelligibilibus: maxime qn̄
pctā participāt plurimū de tur
pitudine. Legitur. n. ꝙ quidam
vir ſanctus vidit dyabolū inter
penitētes ſtare. Et interrogatꝰ
qd faceret. ait. Reddo illis: qḋ
eis peccando abſtuli. s. ruboꝛ ⁊
verecundiā: vt his detenti non
ꝯfiteant̄ pctā ſua. Hac cathena
verecundie ligatur lingua vxo-
ris ſcelerati abutentis ea. ⁊ faci
entis de coꝛpoꝛe eius coꝛpꝰ me-
retricis. Cum hac cathena liga
tur lingua ſodomite. s. viri cum
viro aut femine cum femina co
euntis cōtra naturam. Cū hac
cathena ligatur lingua viri vel
femine coeuntis cum bꝛutis.
Quod ſcelus tm̄ exhoꝛret deus

vt nō ſolū mādauerit hmōi vi-
rū vel feminā: ſed etiā animal
ipſum occidi. Leuit. xx. Cū hac
cathena ligatur lingua peccan
tis infra lineā cōſanguinitatis
aſcendēdo aut deſcēdēdo: ⁊ idē
de affinitate. Cū hac cathena li
gat̄ lingua per ſe ſemē effundē-
tis. Cū hac ligat̄ lingua hoīs q
abutit̄ mſire. Cū hac ligat̄ ligua
filij matri ꝯmiſcentis: aut ma-
tris filio: ſiue filie pr̄i. Cū hac li
gat̄ lingua coeūtis cū nouerca:
cū nuru: cū vxoꝛe patrui: vl̄ auū
culi. Cū hac ligat̄ lingua adulte
roꝝ. Cū hac ligat̄ lingua mala
rū iuuēcularū: que nōdū tradite
ſunt nuptui: ⁊ aboꝛſum ꝓcura-
uerunt: vel in occulto filios ge-
nitos ſine baptiſmo occiderunt
Silr ⁊ lingua malarū viduarū.
Cū hac ligat̄ lingua monialiū
quaꝝ alique caſtitatē nō ſeruā-
tes: quā xpo ꝓmiſerūt efficiunt̄
capte dyaboli a quo tenent̄ ca-
ptiue vt velit potius dānari q̄ȝ
cōfiteri. Unn̄ legit̄ ꝙ in francia
in quodā monaſterio fuit q̄daȝ
puella ſanctiſſima que cū neptis
abbatiſſe eēt: eam ꝑ oia nutrie
bat vt filiā. Cūqȝ admirabilis
eſſet vite facta eſt tāte fame: vt
ad eā videndā multos de lōgin
quis partibꝰ ad ſe traheret. Ac
adit autē vt quidam ſpūalis ad
eā veniret: ⁊ cū ei plurimū pla-
cuiſſet: ſepe venire cepit vt cum
ea loqueretur de diuiniſ ꝑꝑ qḋ
accidit vt ex familiaritate nimia
inter ſe: iam ſumpta fiducia ni-
mia: ceperunt narrare aliqua
inhoneſta: ⁊ calefactis verbis ce
perūt ſe manibus tāgere: creſcē
teqȝ libidinis flāma in coꝛpoꝛ.
incitāte dyabolo conceperūt ⁊
pepererunt iniquitatem. At mi
ſera illa pꝛopter pꝛeconium ſan
ctitatis: ſuperbia tumida: ⁊ a ve
recūdie pudoꝛe deuicta: dum ti
muit famā ꝑdere ⁊ hominibuſ
diſplicere: renuit cōfiteri: quam
uis ſepius lachꝛymas funderet
factum eſt tēpus modicū vt obi
ret nō cōfeſſa. Cūqȝ ab homini
bus haberet̄ vt ſancta cū ma-
gna gloꝛia ſepulta eſt. At abba-
tiſſa pꝛo nepte ſollicita oēs ad-
iurat ſoꝛoꝛes vt deū deuotius
exoꝛarēt. illa vero eis: ſubito ap
paruit: ⁊ quid peteret reqſiuit.
Cui abbatiſſa. Volumus vt di
cas nobis q̄liter eſt tibi. Tūc ꝓ
tinus alta voce clamare cepit ⁊
dicere. Peccātē me quotidie
⁊ nō me penitentē timoꝛ moꝛ-
tis conturbat me: qꝛ in inferno
nulla eſt redēptio. Cūqȝ hoc re
ſponſo ſepius cantando repete
ret: ⁊ nō vltra pꝛocederet ſoꝛo-
res omnes: cum ipſa perueniſ-
ſet ad locū quo diceret. in infer
no nulla ē redēptio. ceperūt can

tare ⁊ dicere. Miſerere mei de
us ⁊ ſalua me. Quod dum au-
diuit ſtatim diſparuit. ſicq̄ȝ dā-
nata q̄re eſſet: hec eis mō appa
ruit. Recitat̃ ⁊ hoꝛribiliꝰ exem-
plū. Fuit. n. quedam mulier que
carnale cōmiſerat peccatū: pe-
tit quēdā cōfeſſoꝛē: illac cuȝ ſuo
ſocio tranſeuntē. Duȝ ergo hec
cōfiteretur: roſpi. i. buffones ex
eius oꝛe exibant: qd̓ ſocius itu-
ens valde mirabatur. Saliētes
enim roſpi vnus poſt alium ex
tra eccleſiam pꝛoficiſcebantur.
Reſpiciēs ſociuſ ad guttur mu
lieris videbat illud inflari: qua
ſi eſſet vnus buffo: qui non poſ
ſet egredi. vn̄ ⁊ buffo in guttur
rediјt. Credens confeſſoꝛ hanc
oia ſua peccata dixiſſe ipſaȝ ab
ſoluit. Et ecce ſocio vidente oēs
buffoneſ qui exierant: in os mu
lieris ſunt igreſſi. Cū ergo illinc
receſſiſſent: ſocius cōfeſſoꝛi rem
integram narrauit. Cōfeſſoꝛ du
bitās de eo qd̓ verū erat. ſ. ꝙ ip
ſa ex verecūdia aliquid tacuiſſȝ
cōcito gradu rediјt: ⁊ feminam
ſuffocatam a dyabolo inuenit.
Oꝛant deum ambo vt dignet̃
eis reuelare de ſtatu mulieris
confeſſe ⁊ moꝛtue. In via igitur
exiſtentibus de nocte apparuit
mulier ignitū ſerpētē eqtans: ex
cuius oꝛe exibat flamma ignis
duo buffones eiꝰ oculos come

debāt. Capilli eius erāt pleni la
certis cerebꝛum rodētibus. Ad
mamillas erant duo ſerpentes
Manus a duobꝰ canibꝰ moꝛ-
debantur. In auribus erāt due
ſagitte: ꝑtes vero iferioꝛes coꝛ-
poꝛis ardebant. Hoc videntes
fratres ꝑterriti ſunt: tandem cō
iurauerūt eā. Que dixit ſe mu-
lierem eſſe illā ⁊ ꝙ ex verecun-
dia tacuit pctm̄ in ꝯfeſſiōe. Ex-
planauit inſuꝑ oia toꝛmēta q̄ i
mēbꝛis patiebat̃: pꝛout carnali
ter delectata fuerat: ⁊ ſic miſe-
rabiliter diſparuit. Hec igitur
dyabolica cathena eſt: qua tot
mulieres ⁊ ēt viri tenētur aſtri
cti: ⁊ ad iſernū ligati deducunt̃.
Que vtiq̄ȝ frāgenda eſt. Debȝ
infelix peccatoꝛ cōſiderare: imo
ſe ⁊ dicere. Ha miſer ſi nō eru
bui peccar̃: qd̓ ē inhoneſtiſſimū
⁊ viliſſimū: q̄re erubeſcā ꝯfiteri
qd̓ eſt honeſtū ⁊ viliſſimū? Vn̄
Ber. O iſania nimia hoīuȝ: pu
det ablui ⁊ nō pudet inquinari:
pudet ſoꝛdes abſtrahere: ⁊ non
pudet ꝯhere: abſtergitur caligo
⁊ ꝯtēnitur aia. h̓ ille. Debet eciā
cōſiderare ꝙ oia nuda ⁊ aperta
ſunt oculis dei ⁊ apud ſe dicat.
Cur ergo erubeſcam reuelare
deo: qui ſcit oia peccata mea?
Qn̄ enim reuelas peccata con-
feſſoꝛi: reuelas ſibi: non vt ho-
mini: ſed vt dei vicario. Qua

ꝓpter in nullo caſu: pōt reuela
re noiando ꝑſonā pctōꝛis: etiaȝ
ſi totus mūdus periret. Quin-
imo pōt ſecura cōſcia iurare: ſi
adduceretur tāq̄ȝ teſtis in iudi-
cio ꝙ nihil ſcit: ſi illud pctm̄ ſci-
at ſolū per confeſſionē ſacr̃alēȝ:
vt volunt theologi in. iiij. ſen. di.
xxi. Si ergo tu miſer pctōꝛ non
erubuiſti peccare coꝛam deo ad
tui damnationē. Cur erubeſcis
ſibi illud ꝯfiteri ad tui ſaluatio-
nem? ꝑs. cxxxviij. Imperfectum
meū viderūt oculi tui: ⁊ in libro
tuo oēs ſcribent̃. Nota in libro
tuo, q̄ꝛ quādo peccas. deus ſcri-
bit in libro pctm̄: ⁊ qualitatem
eius ⁊ quantitatē. diē. locū. ⁊ ꝑ-
ſonā. Sed qn̄ tu confiteris dn̄s
delet illud cū calamo mīe. Iſa.
xliij. Ego ſum qui deleo iniqui
tates tuas ꝑꝑ me: ⁊ pctōꝝ tuoꝝ
nō recoꝛdaboꝛ. ꝑs. l. Auerte fa-
ciem tuā ⁊ pctis meis ⁊ oēs ini
quitates meas dele. Debet in-
ſuper pctōꝛ cōparare cōfuſionē
quam patitur confitendo cū cō
fuſione quam paſſurus eſt in ex
tremo iudicio. Et debet eligere
iſtam potius q̄ȝ illam: quia iſta
cōfuſio confitentis eſt coꝛā vno
homine ⁊ peccatoꝛe: qui ſit cō-
pati cōfuſioni peccantis. Sed il
la ꝯfuſio erit coꝛam omnibꝰ ho
minibꝰ pꝛeſentibꝰ ⁊ futuris atq̄ȝ
ꝑteritis: ⁊ coꝛā omnibus ange-

lis ⁊ ſanctis. Naū. iij. Reuela-
bo pudenda tua in facie tua: ⁊
oſtendā gentibꝰ nuditatē tuam:
⁊ regnis ignominiaȝ tuam. hec
ille. Ideo Auguſtinꝰ in perſona
cōfeſſoꝛis dicit. Cur cōfiteri eru
beſcis pctā tua? Peccatoꝛ ſum
ego ſicut ⁊ tu: homo ſum: huma
num nihil a me alienum. Confi
tere homo homini. peccatoꝛ ho
mini peccatoꝛi: q̄ꝛ ad hoc elegit
deus confeſſionē: vt exaltet hu-
milē: ad hoc damnat nō cōfitē
tem vt puniat ſuperbū. hec ille.
Et ideo Chꝛiſo. de peni. diſt. i. c.
Quis aliquādo. ſic dicit. Nunc
autē ſi recoꝛderis peccatoꝝ tuo
rū ⁊ frequenter in cōſpectu dei
ꝓnuncies ⁊ pꝛo eis clementiaȝ
eiꝰ depꝛeceris: citius illa delebis
Si autē nunc obliuiſcaris pec-
catoꝛum tuoꝝ: tunc eoꝛuȝ recoꝛ
daberis nolens: cuȝ in toto mū
do publicabunt̃: ⁊ in conſpectu
pꝛoferent̃ omnium: tam amico
rum tuoꝛū: q̄ȝ inimicoꝛuȝ: ⁊ ſan
ctoꝛū angeloꝛum ⁊ celeſtiū vir-
tutū. Non. n. ad Dauid ſolū di
cebat. Tu ſecreto feciſti. Ego cū
ctis manifeſtabo: ſȝ etiā ad oēs
nos hoc dr̃. ¶ Scd̓a cathena q̄
peccatoꝛ retardat̃ ⁊ ipeditur ne
confiteatur: vocatur toꝛpoꝛ ꝑ̃c
ſtolandi. Conat̃ dyabolus liga
re ⁊ cōſtringē plurimos ne ꝯfi-
teant̃: ſuggerens eis t̄pis longi

tudinē ⁊ comoditatem: qui de
cepti: multos annos ſuperuiue
re ſperant: iſti ſunt qui ꝑcraſti-
nant: verſum coruinū faciētes.
dicēdo. Cray Cray. Et tales re
ſeruant pctā ſua ꝯfitenda al ca
nazale: qñ iacebunt in lecto fe-
brizitantes. Quapropter de an
no in annū: de menſe in men-
ſem: de ebdomada in ebdoma
dā: de die in diem. Proponūt
ꝯfiteri ⁊ nunq̄ ꝯfitentur. Hac
cathena ligatur lingua iuuenis
ſperantis longā vitā. Hac ca-
thena ligat̄ lingua hoīs ſani: cui
nunq̄ vr̄ poſſe infirmari. Hac
ligat̄ lingua fortis: q2 per forti-
tudinē arguit in ſe ſanitatē ⁊ ſic
nō vr̄ ei breuis vita. Hac ligat̄
lingua ſenis ꝓſperoſi: q2 pp ſu
am ſanitatē ſperat ꝯſequi vitā
longiorē. Hac ligat̄ lingua ho-
minis reſanati: qui in īfirmita-
te ꝓmiſit ꝯfiteri ⁊ valeſcēs mu
tus perſeuerat. Hac cathena li
gatur votū emittētis ⁊ nō red-
dētis: qui expectat prius redde-
re ⁊ poſtea ꝯfiteri. Hac ligatur
lingua peſtē fugiētis: qui ꝓpo
ſuit ꝯfiteri: ſ3 finita peſte ꝓpoſi
tu3 nō implet. Hac tenent̄ liga
te lingue ꝯcubinarioꝝ: qui ꝓpo
nūt dietim ꝯcubinas relinque
re: ⁊ poſt: ſacrā pniam ſuſcipe: ⁊
tñ nō exequūtur. Sic ⁊ lingua
concubinaꝝ captiua atq3 ligata

tenetur. De his profecto verifi
catur illud Iſa. xxviij. Manda
remanda: expecta reſpecta: expe
cta reſpecta. Modicū ibi: modi
cum ibi: vt vadāt ⁊ cadant re-
trorſum ⁊ cōterantur ⁊ illaque
entur ⁊ capiant̄. Tales ſic ꝑcra
ſtinātes infirmitate grauati: an
guſtia itrinſecus cruciāte: faſti-
diente familia. ⁊ morte perurgē
te: ſine vera pnia moriūtur. pro
pria ligati cathena in infernum
deducūtur q2 talium pnia non
vera nō ſufficiens: nō fructuoſa
fuit: ſ3 coacta. Vñ Auguſtinus
de pe. di. vij. c. Si qs poſitus in
extrema neceſſitate ſue egritu-
dinis voluerit accipe pniam et
accipit ⁊ mox reconciliat̄: ⁊ hic
vadit: fateor vobis: nō illi nega
mus: qđ petit: ſed nō preſumi-
mus q2 hinc bñ exeat. Si ſecu-
rus hinc exierit ego neſcio. peni
tentiā dare poſſumus: ſecurita-
tem dare nō poſſumus. Nun-
quid dico dānabitur: ſ3 nec di-
co liberabit̄. vis ergo a dubio li
berari? Vis qđ incertū eſt eua
dere? Age penitentiam dum ſa
nus es. Si ſic agis: dico tibi ſe-
curus es: quia penitentiā egiſti
qñ peccare potuiſti. Si aūt vis
agere penitentiā: quando iam
peccare non poteris peccata di
miſerunt te. non tu illa. hec il-
le. Et iterum Auguſtinus libro

de pnia. ⁊ habet̄ in decre. de pe.
di. vij. c. Nullꝯ ait. Quē ſero pe
nitet oportet non ſolū deum ti
mere iudicē: ſed iuſtu3 diligere.
Nō tñ penā timeat: ſed anhelet
de gloria. Debet eñi dolere de
crimine: ⁊ de omni eiꝯ ꝑdicta va
rietate. Sed quoniā vix vel ra-
ro eſt tāta iuſta cōuerſio: timen
dū eſt de penitente ſero. Quem
eñi morbus vrget ⁊ pena terret
ad verā vix veniet ſatiſfactionē
marie cum filij quos illicite di
lexit ſint preſentes: vxor ⁊ mun
dus ad ſe vocet. Multos ſolet
ſerotina pnia decipe. h ille. Frā
ge. O torpēs. O negligēs. O ſō
nolēte. hanc dyabolicā cathenā
cōſiderando mortis incertitudi
ne3 iuxta illud Eccle. xiiij. Me
mor eſto quonia3 mors nō tar
dat. Et Mat. xxv. Vigilate q2
neſcitis diē neq3 hora3. ¶ Ter-
tia cathena qua retardatur ⁊ i-
peditur peccator ne cōfiteatur:
vocat̄ horror ſatiſfaciēdi. Sunt
enim nulli qui dum cogitant ſe
oportere deo ⁊ proximo ſatiſ-
facere ꝓpter dolorem de prete
ritis: quod eſt difficile: ⁊ cauere
in futurū qđ eſt difficilius: ⁊ pe
nitentiam ab eccleſia vel ſacer-
dote impoſitam facere oporte-
re: vel in hac vita vel in purga-
torio quod eſt difficilimum: effi
ciunt̄ puſillanimes: ⁊ abhorrēt

confiteri: dyabolica tentatione
ſuperati. Talis exterritꝯ a dya-
bolo eſt notoriꝯ peccator vt me
retrix: leno: homicida: qui etia3
de dāno proximo illato ſatiſfa-
cere d3. Talis eſt blaſphema-
tor dei ⁊ ſanctoꝝ: ⁊ qlibet publi
ce atq3 ſcandaloſe peccās. qui vi
dens ſe īfamē: ⁊ peccatu3 ſuum
omnibꝯ manifeſtum: deliberat
non eē ſecreto cōfitendū: quod
publice ſcitur per oēs: quaſi im
poſſibile reputans omnibꝯ poſ-
ſe ſatiſfacere: qui de ſuo pecca-
to ſunt ſcādalizati. Talis a dya
bolo ꝯterritus eſt: ꝯturbator ſe
dicioſus: ⁊ qui talē partialiter ſe
quit̄. Horu3 eñi eſt grauiſſimū
pctm̄: q2 ꝯturbāt bonum maxi-
mum. ſ. cōe: ex quo inumera ſe
quunt̄ mala. ſ. bellū inter ciues:
ſanguis effuſio: ciuiū exultatio:
ciuitatū depauperatio: tyrāni in-
troductio: virginū defloratio: vi
duaꝝ ⁊ pupilloꝝ oppreſſio: nu-
ptiaꝝ violatio: eccl̄iaꝝ expolia-
tio: odij accenſio: virtutū expul-
ſio: domoꝝ ruina: agroꝝ īcultu
ra: qua generāt̄ nemora ⁊ ſilue:
⁊ tandē deſolatio: q2 omne re-
gnum in ſeipſu3 diuiſu3 deſola
bit̄. Tantoꝝ maloꝝ cu3 parcia-
lis ⁊ ſeditioſus ſit cā: horrore at
q3 labore ſatiſfaciendi deuictus
omittit cōfiteri. Tal̄ a dyabolo
ꝯterrita eſt vxor alienū filiū ſup

ponēs: aut de adulterio filiū ge
nerās: que attēdēs ſe de oib⁹ ex
pēſis marito ſatiſfacē oportē: ꝛ
filiū iuſte hereditati ſuccedē nō
poſſe. deſpat de tāto crimie poſ
ſe digne penitē. Jdeo ꝯfeſſionē
omittit. Talis ꝑterrit⁹ a dyabo
lo ē odioſus: qui ſciēs ꝙ cū opō
teat odiū dimittē: veniā ab offē
ſo petere: ꝛ de dānis ſatiſfacere
verecūdum aut ipoſſibile. h ſibi
ꝑſuadēs: ꝯfeſſionē fugit. Talis
eſt calūniator: detractor: iſama-
tor apud ꝑncipes vel ꝑuatas ꝑ
ſonas: qui ſatiſfactiōis difficul-
tatē cogitāſ horret ꝯfiteri. Silr
hic horror inuadit hoiem vel fe
minā: qui multoꝝ pctōꝝ cā fuit
alioꝝ aias ſuis pōpis. ſuis nuti
bus. ſuis ꝓcacibus geſtib⁹ ꝛ no
uitatib⁹ captiuantes. Hi viden
tes ꝙ oporteat hmōi cās pꝛeci
dere: ꝯfeſſionē horrent. Poſtre
mo tales ſunt vſurarij ꝛ rerum
alienaꝝ iniuſte detentores: qui
territi nō audēt cōfiteri ꝛ ſatiſ-
facere ponētes ſpē in filijs. ſ. ꝙ
ipſi reſtituēt male ablata: ꝛ mul
tas ſint elemoſynas facturi. O
miſeri. Et quid proderit vobis
illa reſtitutio: ꝛ ille elemoſyne?
Quid conferre poterunt cum
in inſtāti ad infernu ſupplicia cō
demnati fueritis? Mihi credite
filij veſtri nec reſtituent: nec pro
vobis elemoſynas facient: ſed
gaudebūt in hoc ſeculo: ꝛ tādē
vobiſcū dānabuntur. Fuit qdā
diues ꝛ prepotēs habēs aliena
qui nec cōfiteri: nec ſatiſfacere
nec elemoſynas facerē curabat.
Et cū qttuor filios haberet: in
ipſis cōfidebat vt. ſ. poſt mortē
ſatiſfacerēt ꝛ elemoſynas darēt
Hoc ꝑcipiens prudētiſſim⁹ cō
feſſor qui diuitē cōuenerat: cōfi
dentiā pr̄is irriſit: pater aūt fili
os conuocat ꝛ eis blandiens ſi
bi hoc ꝓmittere facit. Primus
audacter ꝓmiſit. Sic ꝛ ſecūdus
ꝛ tertius. At quart⁹ qui erat mi
nor: manū pr̄is tāgens iurauit
di. Pater tibi iurans promitto
ꝙ nihil ego faciā: ꝛ affirmans
dico. Fratres mei nihil facient.
Es mi pater adeo ignorans ꝛ
cecus vt ne ſcias ꝙ hij filij tui
nihil aliud cupiūt: niſi vt moria
ris: ꝛ ſic licenti⁹ poſſint nūmos
tuos: tanto labore acqſitos con
ſumere? Et confeſſore idē affir-
mante: pater illuminatus fecit
publice clamare de reſtitutione
fienda ꝛ dyabolicam frangens
cathenā confeſſus eſt: reſtituit
ac elemoſynas plurimas fecit.
Deponāt igr̄ ꝛ oēs imoderatā
verecundiā. Excitentur cuncti
ꝓſtolādi torpor̄ ſecluſo. Animē
tur vniuerſi: horrore ſatiſfaciēdi
cōtēpto: frangite dyabolicas ca
thenas. Abijcite hos laqueos ꝛ

inferni retia rūpite: qꝛ demones
ſemꝑ moliuntur: his retibus te
nere captiuos. Audite me. Re-
citatur. n. fuiſſe quendā a ſpiritu
maligno obſeſſum. qui coniura
tus ait. Sumus hic tres ſocij.
Et cū de eorum noie perquire
retur. dixit primus. Ego vocor
claudēs cor. Meū officium eſt
impedire ne cor peccatoris con
uertatur. ſed durus ꝛ obſtinat⁹
perſeueret. Scōs inquit. Ego
claudens os nominor. Meum
officiū eſt. Dum video cor pec-
catoris cōtritione ꝛ diſpoſitiōe
cōmotū: vt os eius ad cōfeſſio-
nē omnino claudat. Terti⁹ ſub
iunxit. Et ego claudēs burſam
appellor. Si. n. videro corp⁹ mo
tū: ꝛ os ad cōfeſſionē apertū: co
nor ſaltem burſam ſatiſfactio-
nis claudere: vt ſic impeditus
peccator: nec deo: nec proximo:
nec cōſcientie ſatiſfaciat imo ſic
ligatus in inferno ꝑtrahatur no
biſcū. Confitemini igitur ꝛ peni
tētiā agite: qꝛ pius ꝛ miſericors
deus paratus eſt veniā ꝛ grāz
exhibere. Vn̄ Jero. ſuꝑ Danie
lē: ꝛ habetur de pe. di. i. Vide
benignū. ſic ait. Diſce ꝛ hoc o
tu auditor qſquis ille es: q con
ſcius tibi es alicuius erroris: ꝛ
quāto tēpore erraſſe te noſti: ꝛ
quāto tēpore deliquiſti: tāto ni-
hilominus tempore humilia te
ipſum deo ꝛ ſatiſfactio ei in cō-
feſſione pn̄ie. Non expectes vt
humiliet te cuſar ſatio: ꝛ inuito
neceſſitatis extorqueat peniten
tiā ſed ipſe preueni tortoris ipſi
us duritiam: qꝛ ſi teipſum emē
daueris: ſi teipſum correxeris:
pi⁹ eſt dn̄s ꝛ miſericors: q vin-
dictā tēperet ab eo: qui illā peni
tēdo preuenit. hec ille.

Ertio principalr̄ cōſi-
derare debemus con
feſſionis ꝑparabilita-
tē. triplex nāqꝫ eſt ꝑparatio ve-
re ꝛ fructuoſe ꝯfeſſionis.
¶ Pria eſt cōfeſſoris electio.
¶ Scōa eſt pctōꝝ recordatio.
¶ Tertia eſt pn̄ie impletio.
¶ Primo dꝫ ꝯfitēs ſibi aptū
ꝛ dignū ꝯfeſſorē eligere: q vt ſuf
ficiēs ſit. duodecim ꝯditiōes q̄
ſunt duodecim: ornamēta iuxta
numeꝝ. xij. apoſtoloꝝ dꝫ hēre.
¶ Primo dꝫ eſſe ſciens Aug.
in lib. de pn̄ia ꝛ in decretis de
pe. d. vi. Qui vlt ingt ꝯfiteri pec
cata ſua vt inueniat grām: q̄rat
ſacerdotē qui ſciat ligare ꝛ ſol-
uere: ne cū negligēs circa ſe ex
titerit negligat ab illo qui cum
miſericorditer monet ꝛ petit ne
ambo in foueā cadāt: quā ſtult⁹
euitare noluit. hec ibi. Et de pe.
di. vi. Qui vult. ſic dicitur. Ca-
ueat ſpiritualis iudex: vt ſicut
nō cōmiſit crimen nequitie: ita

nō careat munere ſcientie: opꝫ
vt ſciat cognoſcere quicquid dꝫ
iudicare. Judiciaria.n.ptās hoc
expoſtulat: vt qđ dꝫ iudicare di
ſcernat. hec ibi. Et tantā ſcienti
am dꝫ hr̄e ſꝫ.ſ. Doc. in. iiij. ſen.
di. xvij. Ut ſciat diſcernere ſal-
tē iter pctm̄ ⁊ pctm̄: ⁊ inter moꝛ
tale ⁊ veniale: ⁊ ſi in aliquo eēt
dubiꝰ poſſet ad diſcretioꝛeꝫ re-
currere. ¶ Scđo cōfeſſoꝛ dꝫ eē
potēs vt.ſ. habeat poteſtatē ab-
ſoluēdi. Et hic eſt ꝓprius ſacer
dos.i. qlibꝫ expoſitus ⁊ hn̄s iu-
riſdictionē ſuper cōfitētem vel
decius licētia ſm̄.ſ. Doc. in. iiij.
ſen. di. xvij. ¶ Tertio ꝯfeſſoꝛ dꝫ
eſſe iuſtus.i. ꝙ nō habeat in ſe
peccatū moꝛtale. Augu. ⁊ in de
cretis de pe. di. vi. c. Eodeꝫ ait.
Sacerdos itaqꝫ cui omnis of-
fertur pctōꝛ ante queꝫ ſtatuitur
oīs lāgoꝛ in nullo illoꝝ ſit iudi-
candus que in alio iudicare eſt
ꝓmptus. Judicās.n. alium qui
eſt iudicādus cōdēnat ſeipſum.
Cognoſcat igiť ſe ⁊ purget in ſe
qđ videt alios ſibi offerre. Ca-
ueat vt a ſe ꝓijciat quicquid dā
noſum in alio reperit. Animad
uertat qđ diciť. Qui ſine pctō
eſt prius in illā lapidē mittat. h
ille. Scđꝫ.ſ. Doc. i. iiij. ſen. di. v.
⁊. d. xxiiij. Quilibet exiſtens in
aliquo peccato moꝛtali ⁊ exhi-
bēs ſe miniſtrū eccleſie i aliquo
ſpūali. peccat moꝛtaliter. Talis
nāqꝫ miniſter eccleſie gerit ty-
pū xp̄i. qui fuit exēplar omniuꝫ
officioꝝ eccleſie: vt dicit.ſ. Doc.
in. iiij. di. xxiiij. Et ideo dꝫ eē ꝑ-
fectus in virtute: vt iteꝝ.ſ. doci
iiij. ait. ¶ Quarto cōfeſſoꝛ: dꝫ eē
ſecretus.i. ꝙ nullo caſu dꝫ reue
lare confeſſionē. qꝛ ſigillū ꝯfeſ-
ſionis eſt de iure diuino ⁊ de ɇ
ſentia ſacramenti vt ait.ſ. Doc.
in. iiij. di. xxi. Et ſm̄ eundē cōfeſ
ſoꝛi lꝫ iurare ſe neſcire qđ ſcit ꝑ
confeſſionē tm̄. Qđ ſi confeſſoꝛ
peccata in cōfeſſione habita ali
cui reuelauerit: deponať ⁊ om-
nibꝰ diebꝰ vite ſue ignominio-
ſus ꝑegrinādo pergat: vt pꝫ ꝑ
Greg. ⁊ in decretis. de pe. d. vi.
c. Sacerdos. Et de peni. ⁊ re-
mi. c. Oēs diciť. Caueat autem
ne verbo: aut ſigno oino: [illegible] ali
quouis mō prodat aliquatenꝰ
peccatoꝛē. Sꝫ ſi prudētioꝛi ꝯſi
lio idiguerit: illud abſqꝫ vlla ex
preſſiōe ꝑſone caute regrat: qui
pctm̄ in penitentiali iudicio ſibi
detectū: preſumpſerit reuelare
nō ſolū a ſacerdotali officio de
ponendū decernimus: verūetiā
ad agendam penitentiam. in ar
ctum monaſterium detruden-
dū decernimus. hec ibi. ¶ Qui
to cōfeſſoꝛ dꝫ eſſe dulcis in ſuſti
nēdo.ſ. Doc. in. iiij. d. xvij. ¶ Se
xto dꝫ eſſe affabilis vt ait ſan.

Doc. vbi ſupra.ſ. in loquendo:
⁊ ſe domeſticū prebēdo. Joſue
vij. fili mi da gloꝛiam dn̄o deo
noſtro iſrael atqꝫ cōfitere: ⁊ in-
dica mihi. qd feceris ne abſcon
das. Septimo dꝫ eſſe ſuauis: ſꝫ
ſ. Doc. vbi ſupra.ſ. in exhoꝛtādo
peccatoꝛē ad ꝯtritionē ⁊ cōfeſſi
onē atqꝫ ſatiſfactionē. ¶ Octa-
uo dꝫ eſſe prudēs ſm̄.ſ. Docto.
vbi ſupra.ſ. i iquirēdo caute ſꝫ
cōditiones ꝑſonarū cōfitētium
nō deſcendendo ad ꝑticularia
ne doceat confitētē de his que
ignoꝛat ſꝫ. d. Ant. ¶ Nono dꝫ
eē pius ſm̄.ſ. Doc. vbi ſupra.i.
ꝯpatiēdo peccatoꝛi. ¶ Decimo
dꝫ eſſe mitis ſm̄.ſ. Doct. ſ̄.ſ. in
audiēdo ſcelera: qꝛ nō dꝫ turba
ri aut ſcandalizari. ¶ Undeci-
mo dꝫ eſſe benignus. ſm̄ ſan.
Doc.ſ. bene ignitus: affectans
pctōꝛis ſaluteꝫ. ¶ Duodecimo
diſcretus ſm̄.ſ. Doc. ſupra.i. in
iponēdo penitētias: ꝓut exigūt
merita culpaꝝ. Supꝑbo iponat
humilitatē. Auaro liberalitateꝫ
luxurioſo caſtitatē: guloſo abſti
nentiam ⁊ ieiunium. Aliter ipo
nat iuuenibꝰ: aliter ſenibꝰ ⁊ hu-
iuſmodi. Nec ſemper imponat
pn̄iam pecuniarū: miſſarum: qꝛ
ꝯfitentes potius ſcandalizātur
ꝙ̄ edificenť. He ſunt ꝯditiōes
⁊ oꝛnamēta qbꝰ pollere dꝫ ꝯfeſ
ſoꝛ: que habenť ēt i decretis. de
pe. di. vi. c. Quivult. ¶ Scđa pre
paratio ſalutifera cōfeſſionis ē
pctōꝝ recoꝛdatio. Qꝛ ꝑfecto ſe
culares ſunt valde diſtracti iter
mūdana negocia verſantes eis
valde difficile ē: vt oium pctōꝝ
moꝛtalium recoꝛdenť. Et tn̄ vt
ſcribit.ſ. Tho. ad lectoꝛē biſonti
nū: quilibet teneť cōfiteri nume
rū ſuoꝝ pctōꝛum moꝛtalium ſi
cut pōt: ſed duriſſimū apparet.
Attamē nō eſt deſperandū. Co
naboꝛ.n. optima memoꝛādi af-
ferre remedia: qbꝰ facilime qui
libet peccatoꝛ a ſe ꝑpetratoꝝ re
miniſci poterit. Hec aūt reme-
dia in duodeciꝫ libꝛis cōtinenť
in qbus ſi diligēter perlegeritiſ
oīa peccata clariſſime cognoſce
tis. ¶ Primus nāqꝫ liber eſt li
ber etatū: infantie: pueritie: ado
leſcētie: iuuētutis: vtilitatis: ſene
ctutis: decrepitatis: varietate.n.
etatis variātur ⁊ mutanť pecca
ta hoīum. Ait.n. Aug. de verbis
dn̄i. Qui maioꝛ eſt etate: maioꝛ
eſt iniquitate. Pueri etiam ha
bēt delicta ſua vt extra đ delic.
pue. li. v. c. i. vt furta: mendacia:
periuria. ¶ Scđs liber eſt ſta-
tuū virginaľ: vidualis: mr̄imo-
nialis: monachalis. Diuerſitas
.n. ſtatus diuerſa ſolet vitia ꝓ-
ducere. ¶ Tertiꝰ eſt liber officio
rum: vicariatus capitaneatus
camerlengatus: poteſtariatus.

Rectoratꝰ ⁊ boꝝ filiū. Varie-
taſ officioꝝ varie ꝯmittē ſolet
pctm̄. ¶ Quartꝰ liber ē ſocieta-
tū: ſupioꝝ: eq̄liū: inferioꝝ. Ait.n.
Sen̄.li.de ira Trahunt.n.a cō
uerſantibꝰ mores: Et tali vt di
cit Augu. ꝙ ſepe offēdit deꝰ ne
offēdat ꝓximꝰ. Nec tn̄ eſt excu
ſatio. Tulius de amicitia. Nul
la excuſatio peccati ſi amici cā
peccaueris. ¶ Quintꝰ liber ē lo
coꝝ: ꝓuiciaꝝ: ciuitatuꝫ: caſtroꝝ
villaꝝ: domoꝝ: ꝯtratarum. In
huiuſmodi differētia ſolēt pec-
cata ꝯmitti. ¶ Sextꝰ liber ē ar
tiū ſeu traficarū: mercatoꝝ: bar
bitōſoꝝ: calegarioꝝ: cerdonum:
aurificū ſartoꝝ: fabroꝝ: aroma-
tarioꝝ ⁊ hmōi. Hiero. i epiſto-
la ꝺ fide ⁊ ꝯuerſatōe xp̄i ānoꝝ.
In eo qſ quottidie peccat i quo
agit ⁊ viuit. ¶ Septimꝰ liber ē
culparū: cogitationū: locutionū:
omiſſionū: operationū : cū viſu
cū auditu: cū guſtu: cū odoratu:
cū tactu. ¶ Octauꝰ liber ē fortu
ne: diuitiarū: pauptatū: honorū
īfirmitatū: ſanitatū : tribulatio-
nū: ꝓſperitatū: aduerſitatū. Cō
muīter eni tribulati de ꝺo mur
murāt. Aug. ſup p̄s. cxxij. Per
uerſus i calamitatibꝰ poſitꝰ ſe
iuſtificat: deum accuſat dicens.
Quid feci: aut quid cōmiſi? Sꝫ
ſi pſuaſus recognouerit multa
peccata feciſſe: nec ſic vult ꝯfite
ri ſe digne pati: ſed dicit mltos
video me peiora feciſſe : ⁊ nihil
mali ſuſtiere. In ꝓſperitate ēt
peccat. Saluſtius i Catilinario
Scḋe res ſapiētū animos fati
gāt. Aug. ſup apoc. Proſpira-
tes maloꝝ. vulnera ſūt aiaruꝫ.
¶ Nonus liber ē ſacratoꝝ aco
lytatus. ſubdiaconatꝰ. dyacona
tus. ſacerdotatꝰ. ep̄atꝰ. archiepi-
ſcopatus. patriarchatus. cardia
latus. ¶ Decimus liber eſt ſciē
tiarum. grammaticorum. logi-
coruꝫ. rethoricorum phyſicorū.
theologorum. iuriſtarum. Pro
diuerſitate.n. ſciētiaruꝫ ⁊ diuer
ſa cōmittūt peccata. ¶ Unde-
cimꝰ liber eſt tēporum. vt hore:
dies. noctes. ebdomade mēſes.
āni. feſta. Vn̄ Iere. Trenorum
prio. Vocauit aduerſuꝫ me tp̄ſ
Et Bernardus. O ē tēpus tibi
impenſuꝫ: requiret a te quō ſue
rit expēſuꝫ. De feſtiuitatibꝰ dic.
amos. v. O diui ⁊ proieci feſtiui
tates vr̄as. Ubi Hiero. ⁊ hī i
decretis. xxiiij. q. i. O dit deus ⁊
n̄ ſolū odit: ſꝫ ꝓiecit feſtiuitates
eoꝝ: qui nō celebrāt feſtiuitates
dei ſꝫ ſuas. ¶ Duodecimꝰ liber
eſt ꝯplexionū. legat ⁊ examinet
ſe ſi ē melēconicus: colericꝰ: ſan
guineuſ aut flegmaticꝰ: ꝓ varie
tate.n. paſſionū corporaliū hoiē
intemperati: varia ꝯmittūt cri-
mia habētia diuerſas circūſtā

tias. Et iō Ioānes Chriſo. ſup
p̄s. l. Inquit. Cōfeſſurus pecca
ta tua tibimetipi facito rōnē : ⁊
ora dei miſericordiā: ⁊ iuēies re
quiē. Habes codicē vbi ſcribis
quottidianā expēſaꝫ habeto co
dicē. ꝯſciam tuam: ⁊ reminiſce
re peccata tua: ſicut i vbo ſeu i
facto: vl' etiā i cogitatiōe pecca-
ſti. hec ille. Ecce igit filij chariſſi
mi oſtēdi vobiſ libroſ autēticoſ
cartas fide dignas. litteraſ gem
mis ꝯtextas ⁊ ornatas: qbuſ ſi
diligēter icūbētis : ſi frequēter
reuolueritis : certe vr̄a peccata
memorie occurrent. Sic docet
Iſa. xxxviij. di. Recogitabo ti-
bi oēs ānoſ meoſ i amaritudie
anie mee. Sꝫ ſi eueniat vt etiaꝫ
hac diligētiſſima. inq̄ſitōe pre-
miſſa n̄ recordaremi: nulli tam
dubiū ē ꝙ tā oblita q̄ꝫ nō obli-
ta i ſacramētali ꝯfeſſiōe ⁊ cōio
ne a miſericordiſſimo ꝺo remit
tunt. Tenemini tn̄ ꝯfiteri ſi i fu
turū eoꝝ recordati fueritſ ſꝫ. ſ.
Doc. nec āplıꝰ tenemi de illis
peccatiſ ꝯfeſſionē reiterare: niſi i
q̄nqꝫ tm̄ caſibꝰ ſꝫ ꝙ optie decla
rat. d. Petrꝰ de tarā. vl'is xp̄ia
ne fidei pōtifex maximꝰ ordiniſ
p̄dicatoꝝ i. iiij. ſen. ¶ Primus
nāqꝫ caſus ē. Si ſacerdos n̄ po
tuit abſoluē: eo ꝙ non habebat
auctoritatem. Scḋs ſi neſciuit
diſcernere. ¶ Tertius ſi confeſ-
ſio nō fuit integra: vt qr ſciēter
tacuit aliqꝺ mortale. ¶ Quar-
tus ſi ꝯtēpſit aut neglexit ſatiſ-
facere: ⁊ oblitꝰ eſt ſatiſfactioneꝫ
iniunctam. Nam ſi ſciret ⁊ im
plere vellet eam non oporteret
ꝯfeſſionē iterare. ¶ Quitꝰ ſi cō
feſſus ē n̄ ꝯtritꝰ exn̄s i ꝓpoſito
nō diſcrēdi pctm̄. Hoc tn̄ ſcien
dū ſꝫ. ſ. Tho. i. iiij. d. xvij. Q ꝺ q̄ꝫ
to plībꝰ ſacerdotibus qs ꝯfitet:
tāto plus de pēa ei remittit : tū
ex erubeſcētia ꝯfeſſiōis q̄ i pe-
nā ſatiſfactoriā ꝯputat. tū ex vi
clauiū. vn̄ totiēs poſſꝫ aliqs ꝯfi
teri: ꝙ ab oi pena liberaretur.
¶ Tertia p̄paratio ſctiſſime ꝯfeſ
ſionis ē pnie fructificatio. Cū.n.
pctōr ꝯſciaꝫ ꝓp̄aꝫ ve diſcuſſe
rit cū abiectiōe ⁊ hūilitate : ſine
hypocriſia ⁊ fictōe: itegre ad pe-
des ſacerdotiſ oia pctā ⁊ circū-
ſtātias pctōꝝ ꝺpoſuerit: cū bn̄fi
ciū abſolutōiſ digne ſuſcepit: cū
ſe corꝺ m̄te ⁊ corpe r̄uerēt p̄pa
uerit: ad ꝯdignā pniaꝫ ſuſcipiē
dā āplectādā: ⁊ cū oimoda diſ-
poſitōe adiplēdā ⁊ cū oino apꝺ
ſe firmiū ſtatuit ipoſitā pniaꝫ in de fructibꝰ
gr̄a di. ſ. an̄q̄ꝫ iteꝝ mōtalr peccꝫ.
ꝓficiat: cū deiceps ad pctā dei
aut ꝓrioꝝ offēſaſ. r̄uerti nūq̄ꝫ ꝺ
creuēit: i h mirabili ⁊ diuiſſimo
ſacro ini ceios. xij. ſp̄ualeſ fructꝰ
repōtabit. ¶ Primꝰ ē pcti diſ-
ſio. In ꝯfeſſiōe.n. oia pctā dicūt

Dñ ꝑme. Jo.i.c. Si ꝯfiteamur
pctã nr̃a: fidelis ꝛ iuſt⁹ eſt.ſ.de⁹
vt remittat nob pcã nr̃a: ꝛ emũ
det nos ab oi inigtate. Et ps.
xxxi. Diri ꝯfitebor aduerſũ me
iiuſticiã meã dño: ꝛ tu remiſiſti
ĩpietatẽ pcti mei. Audi mirabi-
le exẽplũ. Legiť ꝙ fuit qdã flagi
tioſus: q ſedus cũ dyabolo iniȷt
qui ſepe cũ eo humanã habens
ſpẽm qſi cũ ſocio ibat. Cũ aũt i
uitaſſet eũ ad balneũ volens eũ
extinguẽ: ꝛ trãſiret corã quadaʒ
eccl̃ia timẽs ille pctm̃ ꝛ ſociũ: di-
xit ſe vellevidẽ qd faciebat in ec
cleſia: ꝛ cũ nõ poſſet eũ dyabo-
lus retinẽ: dixit ꝙ ſaltẽ cito redi
ret: ꝛ rogabat oẽs itrãtes eccle
ſiam: vt dicerẽt ſocio ſuo ꝙ cito
egredereť: ille aũt cõfeſſus ꝛ pe-
nitẽs rediȷt. Et cũ queſiſſet dya
bolus ab eo: ſi ſociũ ſuũ vidiſſet
ꝛ ille aſſereret ſe eſſe quẽ quere
bat: dixit eum mẽtiri qꝛ euʒ nõ
agnoſcebat. Et cuʒ iteꝝ dicẽt ſe
eẽ illũ i ꝟitate. ſed ꝙ ꝑ dei gr̃aʒ
ꝟtute ꝯfeſſionis ſedus ei⁹ ab-
negauerat. dyabol⁹ cõfuſus fu-
git. ¶ Scds fruct⁹ eſt gr̃e infu-
ſio. qꝛ in cõfeſſione dať gr̃a vel
augeť. h.ſ.doc. Nã confeſſio eſt
ſacrm̃. ꝛ eſt riuulus vnde ema-
nat gr̃a. ¶ Tertius fruct⁹ eſt pe
ne tpalis diminutio. q̃ pctõ etiã
remiſſio debeť. Et h̃ fit vt iquit
ſ. doc. vbi.s. exui clauiũ. ꝛ ex ipſa
ꝯfeſſione q̃ eſt penoſa. ¶ Quar
tus fructus eſt dei pacificatio.
Sicut. n. deus per pctm̃ irritať.
ſic per confeſſionẽ pacificať. Jõ
ps. cxxxv. Confitemini dño qm̃
bon⁹. qm̃ in ſeculum mĩa eius.
¶ Quintus fructus eſt dyaboli
cõfuſio. Miruʒ imodũ confun-
diť dyabolus ꝑ confeſſionẽ. qui
ꝑmo ꝑ pctũʒ gaudebat. ps. xx-
xiij. Cõfitebor tibi in eccl̃a ma-
gna i ppl̃o graui laudabo te. ne
ſupgaudeant mihi q aduerſanť
mihi iniqʒ. ¶ Sext⁹ fruct⁹ ẽ mẽ
tis illumiatio. Per hanc. n. aĩa
illuminať: in cognitõe ſui, ꝛ dei
ps. xxxiij. Accedite ad eũ. ſ. ꝑ cõ
feſſionẽʒ: ꝛ illuminami ꝛ facies
vr̃e nõ cõfundẽtur. Et. ps. lxxv.
Not⁹ in iudea de⁹: in iſrl̃ ma-
gnũ nomẽ ei⁹. Judea interpretať
ꝯfeſſio. ¶ Septim⁹ fruct⁹ eſt aie
letificatio. Ait. n. Chriſ. ſup ma-
theũ. Cõſcia rea ſp̲ in pena. At
ꝯfeſſio exonerãdo ꝛ allevĩando
letificat. Jõ ꝓpha Jſa. lviij. hoc
tať di. Diſſolue colligatões ipie
tatis. Solue faſciculos depmẽ
tes. ¶ Octauus fruct⁹ eſt cordiſ
mũdificatio. Cõfeſſio. n. ẽ ſcopa
q̃ mũdať ꝯſcia. Luc. xi. Jnueniť
ſcopis mundatã. Jõ Jſa. xliij.
Narra ſiqdẽ hẽs: vt iuſtificeriſ.
¶ Non⁹ fruct⁹ eſt iniinctis rui
ne repſſio. Reprimit eni dei iu
diciũ ſicut pʒ de Achab humi

liato. iij. Re. xxi. Jõ Auguſt. Si
fluctuas: ꝯfitẽ mortũ: ire ruinaʒ
defleas. Et gl̃o. ſup illõ. iij. Re.
vi. c. dic. Qui hũiliter ꝯfiteť: ve-
niã ꝯſequeť. ¶ Decim⁹ fruct⁹ vt
dic. ſ. doc. Sup̃ ẽ ſpes vite eter-
ne ꝛ ꝑadiſi aꝑtio. ¶ Undecim⁹
fruct⁹ ẽ mortis eterne euaſio: de
his duob⁹ fructib⁹ ait Amb. de
pe. d. i. c. Ecce. Cõfeſſio a morte
aiam liberat. Cõfeſſio ꝑadiſum
aꝑit. Cõfeſſio ſpẽ ſaluãdi tribu
it: qꝛ nõ mereť iuſtificari: q in vi
ta ſua nõ vult ꝯfiteri. Jtẽ Aug.
i lib. õ pnia. Cõfeſſio ẽ ſalus aia
rũ: diſſipatrix vitioꝝ: rſtauratrix
ꝟtutũ: oppugnatrix demonuʒ.
Quid plura: obſtruit os iferni:
Portas aꝑit paradiſi: hec ille.
¶ Xij. fruct⁹ ꝛ vltim⁹. eſt oium
bonoꝝ ꝑticipatio: qꝛ ꝯfitens fit
oiuʒ bonoꝝ: q̃ ſiũt i eccl̃ia dei ꝑ
ticeps. Pʒ h̃ ꝟitas ꝑ Greg. i
decre. de pe. di. vi. ca. Qui vult.
vbi ſic dr̃. Qui ǧ ꝯfiteť: oio ꝯfi
teať: ꝛ ſacerdoti meliori: q̃ꝫ põt
ꝯfiteať. Et ifra laboret itaqʒ pe
nitens in eccl̃ia eẽ: ꝛ ad eccleſie
vnitatẽ tendẽ: niſi. n. eccl̃e vnitaſ
ſuccurrat: niſi qõ deeſt pctõri:
ſua oꝑatiõe cõpleat: de manib⁹
inimici non eripieť aia mortui.
Credẽdũ ẽ. n. ꝛ pietas fidei expo
ſtulat credẽ: ꝙ oẽs elemoſyne
tot⁹ eccl̃ie: ꝛ orões ꝛ oꝑa iuſti
cie ꝛ mĩe ſuccurrãt recognoſcẽ
ti mortẽ ſuã ad cõuerſionẽ: hec
ibi. Eya igiť filij mr̃is eccl̃e: fon
teʒ celeſtis aque: ꝛ natatorie ſy-
loe adite. Lauate cõſcias vr̃as:
mũdamini a tot fecib⁹ vitioruʒ:
ſceleꝝ ꝛ pctõꝝ vr̃oꝝ. Offendi-
ſtis deũ: ꝯfeſſiõe placate: inimi
ci ei⁹ eſtis effecti cõfeſſiõe recõci
liate: ꝛ iteꝝ ei⁹ gr̃aʒ iuẽite. Per
didiſtis celũ: cõfeſſione repate.
Dyaboli ſui fuiſtis: cõfeſſiõe li
berate. Acqſiuiſtis vobis perpe
tuã gehẽnã: cõfeſſione euadite.
Jã vidiſtis ſacratiſſime cõfeſſi
onis neceſſitatẽ tarditatẽ: ꝛ pre
parabilitatẽ. oẽs igr̃ ad ſanctaʒ
cõfeſſionẽ currite. Eccl̃a ꝑcipit
cõfeſſionẽ: diuie offenſe que la-
chrymoſe ſunt: nõ aliõ reſonãt
niſi cõfeſſionẽ dei: ſacerdotes: ꝑ
dicatores: q ſũt celeſtes tube di
cunt ꝛ repetũt quotidie. Cõfeſ-
ſionẽ. Jgiť ad confeſſionẽ: qua
gratia ꝛ gloria acquiriť preſtãte
deo: qui eſt bñdict⁹ in ſecula ſe-
culorum. Amen. de ſanſſanie ī uercellis fo 140.

¶ Feria. ij. quadrageſime dñice
qrte. De auaricia. ſmo. xxxiiij.

O
Mnes de tẽplo eie
cit. Joan. ij. Magna
eſt hominis miſeria
qui cum ab omnipo
tenti ꝛ immortali deo creatus
ſit: vt cũctis rebus terrenis do
minareť: ſue dignitatiſ oblitus:
ſeſe: auri: ꝛ argẽti: ceterarũqʒ di

uitiarum ſeruum auaricie pec-
cato interueniente conſtituit: ⁊
qui talibus iperare debuerat:
ipſas ſibi dominari permittit.
Inquit eni Señ. libro de beata
vita. Diuitie apud ſapientem vi
rũ in ſeruitute ſunt: apud ſtultũ
in iperio. hec ille. Tales eniꝫ di
uitijs cupiditati ⁊ auaricie ddi
ti: a dño ieſu merito eijciunꝰ de
tẽplo vite eterne. vt inquit the-
ma recitatum in hodierno euã
gelio. In quo tria documenta
habemꝰ. ¶ Et primuꝫ documẽ
tum ꝙ auari nunq̃ꝫ deũ nec do
mũ eius honorãt. tantũmõ ſue
effrenate cupiditati ſatiſſacẽ ſtu
dentes. Hoc tangiꝰ. prima par
te euangelij. ibi. Inuenit i tẽplo
emẽtes ⁊ vendentes. ¶ Secun
dũ documentuꝫ. ꝙ glibet debet
eſſe zelator diuini honoris: etiã
ſi opus eſſet corporalẽ vitam ex
ponẽdo. Hoc tãgiꝰ. ibi. Recor-
dati ſunt ergo ⁊c̃. ¶ Tertiũ do-
cumentũ habemus in. iij. parte
euãgelij. ibi. Ipẽ aũt nõ crede-
bat ſemetipſuꝫ eis ⁊c̃. Per qð
iſtruimur ꝙ qñ videmꝰ nos ab
aliq̊ decipi: prudẽtia eſt cauere.
⁊ nõ noſipſos illi cõmittẽ. neqꝫ
ꝯfidere de illo. ⁊ maxie ſi auarꝰ
eſt. De qua auaricia tria hoc̃
mane coſiderabimus.
¶ Primo diffinitionẽ.
¶ Scðo malignationẽ.
¶ Tertio ſpecificationẽ.
¶ Primo cõſiderare debemꝰ
auaricie diffinitiõeꝫ. ſ. Tho. i ſa
ſe. q. cxviij. ar. i. Et in qõnibꝰ de
malo. q. xiij. ar. i. Auariciam ſic
diffinit. Auaricia eſt inordinatꝰ
appetitus ſeu amor hñdi. Vbi
notandũ eſt. ꝙ inordinatꝰ appe
titus poteſt eſſe vniuerſaliter re
ſpectu cuiuſlibet boni deſidera
bilis. ſiue ſit reſpectu boni aie.
vt inordinate appetere ſciaꝫ. vel
ſapere pluſq̃ꝫ oportet ſape. ſiue
ſit reſpectu boni corpis. vt ap-
petitus fortitudinis. pulchritudi
nis. agilitatis. magiſq̃ꝫ oꝫ. De q̊
Greg. in home. Ductus eſt ie-
ſus dic̃. Auaricia nõ ſolũ pecu-
nie eſt. ſed ẽt altitudis cuꝫ ſupra
modũ ambiꝰ. Itẽ Augu. i. iij. li.
de libero arbi. Auaricia in oibꝰ
rebꝰ que imoderate cupiunꝰ in-
telligẽda eſt. h̃ ille. Hoc aũt mõ
nõ accipiꝰ in pñtiaꝛ. ſꝫ vt auari
cia dicit appetitũ inordinatum.
hñdi res tpales. poſſeſſiões. do
mos pecunias. ⁊ hmõi vltra do
mum ⁊ mẽſuram debitã. vltra
neceſſitatẽ. vltra conditioneꝫ. ꝑ
ſone ⁊ particulariter eſt vitium
auaricie. Vñ dñs Alber. in. ij.
ſen. diffiniẽs auariciã dic̃. Aua
ricia eſt inordinatus amor ſpe-
cialiter circa pecuniã. Et Iſido
rus. Auaricia dꝛ quaſi auiditas
eris. Et ſingularit dꝛ pecunia-

rum amor: qꝛ omnia tempora
lia poſſeſſa: pecunia vocatur. i.
ager: domus: pecora: equi: bo-
ues: naues. merceſ ⁊ huiuſmõi.
Nã oia iſta ſub nomine pecu-
nie accipiũtur. i. q. iij. Totũ quic
quid habẽt hoies in terra om-
nia quoꝛ dñi ſunt: pecunia vo-
caꝰ: ſeruꝰ: vas: ager: arbor: pecus
quicqd horũ eſt: pecunia dꝛ. Iõ
aũt pecunia vocata eſt: qꝛ anti-
qui quicqd habebãt: in pecori-
bus habebant. hec Aug. de do-
ctrina chriſtiana. Et Ariſto. v.
Ethi. dicit denario vtimur qua
ſi fideiuſſore: ad oia habenda.
Auaritia ergo eſt imoderatus
appetitꝰ habẽdi pecuniaꝫ. ſ. in q̃
comprehendunꝰ omnia tpalia.
Diffinitur ⁊ ab Augu. xij. de ci
ui. d. Auaritia eſt hominis viti
um: peruerſe amãtis aurũ: iuſti
tia. i. rectitudine derelicta: que i-
comparabiliter debuit auro an
teponi. Et Saluſtius in Catili
nario dic̃ Auaritia pecunie ſtu
dium hꝫ: quam nemo ſanctus
vnq̃ꝫ concupiuit. Hac diffini-
tione prehabita: videndum eſt
vtrum auaritia ſit peccatum
mortale. Huic queſito reſpon-
det. ſ. Doc. ſcða ſcðe. q. cxviij. ar.
iiij. dicens. Cum aliquis ꝓpter
amorem diuitiaruꝫ ſit paratus
facere cõtra amorem dei ⁊ pro
ximi: ſic auaritia eſt pctm̃ mor-
tale. Idem dicit in queſtioni-
bus de malo. q. xiij. ar. ij. Quod
vt clarius pateat: triplici ratio-
ne declaro.
¶ Primo ratione auerſionis.
¶ Scðo rõne cõtrariationis.
¶ Tertio rõne excluſionis.
¶ Primo igiꝰ declaro auariti-
am eſſe pctm̃ mortale: rõe auer
ſionis ſic. Illud qð auertit ho-
minẽ a deo: q eſt ſummũ incõ-
mutabile bonũ: ⁊ ꝯuertit ad bo
nũ trãſitoriũ ⁊ cõmutabile: eſt
pctm̃ mortale: ſed auaritia auer
tit hoiem a deo: ⁊ cõuertit eum
ad bona huius mũdi. que ſunt
trãſitoria: ergo auaritia ẽ pctm̃
mortale. Maior pꝫ p Aug. per
diffinitionẽ auaritie q̃ eſt talis.
Auaritia ẽ iordinatꝰ appetitus
cõmutabilis hõi vt dicit. ſ. Tho.
in qõnibꝰ de malo. q. xiij. ar. ij.
Ergo auaritia eſt pctm̃ morta-
le. ¶ Scðo ꝓbaꝰ rõne ꝯ̃triatio-
nis ſic. Oẽ illud: qð ꝯ̃triaꝰ alicui
p̃cepto decalogi. ẽ pctm̃ morta
le. Sꝫ auaritia ꝯ̃triaꝰ p̃cepto de
calogi: vt pꝫ. Exo. xx. in quo ca-
pitulo. ꝓhibeꝰ furtũ ⁊ cõcupiſcẽ
tia rei ꝓximi: ⁊ falſum teſtimo-
niũ ⁊ huiuſmodi. que pertinent
ad cõpletã auaritiam: ergo aua
ritia eſt peccatũ mortale. ¶ Ter
tio ideꝫ probatur ratione exclu
ſionis ſic. Nihil. ſ. actuale exclu
dit a regno dei: niſi peccatum

mortale:ſed auaritia excludit a
regno dei. Probatur per Apo.
Ephe.v.ſic dicentem. Omnis
fornicator aut imūdus:aut aua
rus quod ydolorū ſeruitus non
habet hereditatez in regno chri
ſti ꝛ dei. hec ille. ergo auaritia
eſt peccatum mortale.

Ecūdo principaliter cō
ſiderare debemus aua
ritie malignationē. Tri
plex malignitas auaritie occur
rit declaranda.

Prima eſt nature ꝯtriatiua.
Scda eſt cultus dei ablatiua
Tertia ē maloꝝ generatiua.

Prima malignitas auaritie
eſt nature ꝯtrariua. Duplex eſt
natura.ſ.natura naturās:ꝛ h eſt
de⁹. Alia eſt nā nāta : ꝛ hec eſt
creatura. Deus igiť vult cōica-
re ſe ꝛ ſua. Sic ꝛ creatura ſe cō
municat ꝛ diffundit. Sol nāqꝫ
lumen exhibet.ignis.calorē.ar-
bores fructus. Vñ Augu. In-
ditium maximū diuine bonita
tis eſt ꝙ qlibet res dat ſeipſam
Auarus autē non vult cōicare
ſua nec in vita nec in morte:im
mo creaturas includit:incarce-
rat:ꝛ ſepiſſime putreſcere ſinit.
Nec autē oia ſunt ꝯtra ius na
turale:vt pꝫ in decretis.viij.di.
in pncipio. Et.xij.q.i.c. Dilectiſ
ſimis. Et.c.duo ſunt. Inſup na
tura nihil patitur vacuū.vt pro
bat phs in.iiij. phy. Sed aua-
rus vellet preter ſe oēs vacuos
eſſe. Nollet.n.aliquē quippiam
poſſidere: ſꝫ ipſe ſolus vellet ha
bere oia. Primo auarus eſt ſi-
biipſi ꝯtrarius.iuxta illd ꝓuer.
i. Ipſi quoqꝫ cōtra ſanguinem
ſuū inſidiantur ꝛ moliunť frau
des ꝯ aias ſuas. Amat.n.ꝛ ior-
dinato ſeqtur affectu diuitias:
que intellectū ꝓpriū alienāt:vo
luntatē puertūt: memoriā diſſi
pant. Vñ Ambro.d.xlv. Sicut
hi qui in iſaniā trāſlati ſunt:iaz
nō res ipſas:ſꝫ paſſiōis ſue fan
taſias vidēt:ita ꝛ mēs auari vi
cialis cupiditatis ſemel aſtricta:
ſemper auꝝ: ſemp argentū vi-
det:ſemp redditus cōputat:gra
tius auꝝ ꝙꝫ ſolez intueť: ipſa.n.
oratio ꝛ ſupplicatio ad deū au-
rū querit.hec ille. Et ne Crateſ
phs talia pateretur: ꝛ ne ꝯtrarius
nature efficeretur: diuitias ſpre
uit. Ait.n. Iero.xij.q.ij.c. Ami-
co rape. Crates ille thebanus
homo quōdaz ditiſſimus:cum
Athenas ad philoſophandum
pergeret:magnuz auri pondus
abiecit : nec putauit ſe poſſe et
virtutes ſimul ꝛ diuitias poſſi
dere. Nos ſuffarcinati auro
xp̄m paupez ſeqmur: ꝛ ſub pre
textu elemoſyne:priſtinis opib⁹
incubantes:quō poſſumus alie
na fideliter diſtribuere:qui nra

timide reſeruam⁹: Plen⁹ ven
ter facile de ieiunijs diſputat.
non ieroſolimis fuiſſe : ſed ie-
roſolimis bene vixiſſe laudan-
dum ē.h ille. Scda maligni
tas auaritie dr̄ diui cult⁹ abla
tiua. Auaritia.n.aufert diuū cul
tū:q: auaros facit hydolatrare
Quapropter:ponitur iſta ꝯclo
Auarus eſt hydolatra Probo
ſic. Ille dr̄ hydolatra:q ſibi fal
ſum deū ꝯſtituit. Sꝫ auarus ſi
bi ſlm deū cōſtituit.ğ auarus ē
hydolatra. Probo minorē.q:
auarus creaturam.ſ.nūmū ſibi
deū ꝯſtituit. Et creatura nō eſt
de⁹.ergo ſibi deum falſum ꝯſti
tuit. Qd vero pecuniā vel nū-
mū auarus ſibi deū falſuz con-
ſtituat pꝫ. Nam ille ē de⁹ hois
cui pre ceteris reb⁹ ſperať ꝛ qui
ſupra ceteras res venerať. Sed
nūmo:auarus pre ceteris reb⁹
credit:nūmū pre ceteris rebus
amat:i nūmo pre ceteriſ ſperat:
nūmū pre ceteris venerať.ğ nū
mus eſt de⁹ auari:ꝛ ex ꝯñti hy
dolatra peſſim⁹. Hāc veritatē
ponit Apo. Ephe.v. Et Colo.
iii. Auaritia ē hydoloꝝ ſeruituſ
Et Iero.ad Ruſticū. Eſtima-
to pōdere pctōꝝ:leui⁹ vr̄ alicui
peccare auarus ꝙꝫ hydolatra.
Sꝫ nō mediocriter erat. Non
.n.grauius peccat q duo grana
thuris ꝓijcit ſup altare mercu-
rij:ꝙꝫ qui auare pecuniā.ꝛ inuti
liter cōgregat. Ridiculū vr̄ ꝙ
aliqs iudiceť hydolatra:q duo
grana thuris obtulit creature:
ꝛ ille nō iudiceť hydolatra qui
totū ſeruitiū:qd deo debuit of-
ferre offert creature.h ille. Hāc
veritatem ponit decretū.i.q.i.c.
Cū ois. Et.xxviij.q.i.hydolatra
vbi diciť. Auaritia eſt hydola-
tria. Et.i. Ethi.vi. Quidā cupi-
ditatē appetētes errauerūt a fi-
de. Et ab effectibus pꝫ. Nā aua
rus nūmo credit plus ꝙꝫ deo.
Nūmus dicit. Ego ſum conſo
latio tua.honor tuus:adiutor tu
us:ꝛ auarus cōfiteť ꝛ cōfirmat
ideo nūmū ſupra deū diligit:q:
mādata dei pp nūmuz ſpernit.
Ducat⁹ dicit. Volo vt illū de-
cipias. De⁹ dicit nolo. Auarus
magis obedit ducato vt pꝫ con
tinue:imo magis obedit vni q̄-
trino. Renegat pro vno quatri
no fidē xp̄i in piurijs. Renegat
baptiſmū.euāgelia: beatā virgi
nem ꝛ totam curiam celeſtem.
Itē in nūmo ſperat plus ꝙꝫ in
deo. Exēplum patet de illo aua
ro moriente:qui ſibi ad lectum
fecit portari pecuniā in bacillo
quā reuoluēs ꝛ deoſculans di
cebat. O mea ſpes adiuua me.
Et ita dicens mortu⁹ eſt. Aua
rus colit ita pecuniā ꝛ venerať
vt cū timore eaz tangat:ꝛ alijs

tangere non ſinat. Auarus pe-
cunie ⁊ rebus terrenis pluſq̄
deo ſeruit. Pꝫ experientia. Vi
gilat pꝛo diuitijs: ieiunat: diſcur
rit. per naues. per mare. per vē
tos. per frigoꝛa. Vnde Oratiꝰ.
Impiger extremos: mercatoꝛ
currit ad idos. Per mare pau
periē fugiēs: per ſaxa per ignes
Confirmatur a beato Grego
rio. xlvij. di. Oēs huius ſeculi
dilectoꝛes i terrenis rebꝰ foꝛtes
ſunt: in celeſtibꝰ debiles. Nā ꝑ
tꝑali gloꝛia vſq̄ ad moꝛtē deſu
dare appetūt: ⁊ pꝛo ſpe ꝑpetua:
nec parū quidē in laboꝛe ſubſi-
ſtūt. Pꝛo terrenis lucris: quaſ
libet iniurias tollerāt: ⁊ pꝛo cele
ſti mercede vel tenuiſſimis ver
bis: ferre cōtumelias recuſant.
Terreno ēt iudici toto die aſſi-
ſtere foꝛtes ſunt. in oꝛatiōe vero
coꝛā dño: vel viniꝰ hoꝛe momē-
to laſſant. Sepe nuditatē deie-
ctionē. famē. ſitim. pꝛo acquiren
dis diuitijs atq̄ honoꝛibꝰ tole-
rant: ⁊ eaꝝ rerū ſpe ſe per abſti
nentiā cruciāt: ad quaſ adipiſcē
das feſtināt. Supna vero labo
rioſe querere tāto magis diſſi-
mulāt: quāto magis ea retribui
tardiꝰ putāt. Hi itaq̄ quaſi ma
larū arboꝝ moꝛe: deoꝛſum va
ſti ſunt: ſurſum anguſti: qꝛ foꝛteſ
in inferioꝛa ſubſiſtūt: ſed ad ſu-
perioꝛa deficiūt. H ille. Ecce mi-
ſerabilis malignitas auari. pe-
ioꝛ pagano. peioꝛ ſaraceno. Illi
enim verū deū xp̄m nō agno-
ſcūt ⁊ auarus xp̄ianus agnoſcit
⁊ alteꝝ. ſ. robam ſibi deū facit.
O peioꝛ dyabolo: qui deo cre-
dit atq̄ cōtremiſcit. Reſpice iā
⁊ leua oculos ad verū deū qui
tibi dicit. Mat. vi. Nō poteſtis
deo ſeruire ⁊ mamone. ¶ Ter-
tia malignitas auaritie dicitur
maloꝝ generatiua. Auaritia
nāq̄ cūcta generat vitia. Hec
veritas pꝫ per apoſtolū Pau-
lū. i. thy. Qui volunt diuites fie
ri incidūt in tēptationē ⁊ in la-
queū dyaboli: ⁊ deſideria mul-
ta ⁊ inutilia ⁊ nociua: que demer
gunt hoīes in interitū ⁊ perdi-
tionē. Radix omniū maloꝝ
eſt cupiditas. Alia lr̄a hꝫ. Ra-
dix oīum maloꝝ eſt auaritia. H
ille. Sed qꝛ particularia magiſ
mouent: ideo ad particularia vi
tia in particulari deſcendamus
que ꝑducunt ab hac maligna
radice: ſicut pulchꝛe adducit do-
minus Guilielmus paraldi in
ſumma vicioꝝ in tractatu de
auaritia. Inducit. n. ſupbiā. Pꝫ
Eccle. xx. Domꝰ que nimis lo
cuplex ē. i. inoꝛdinate annihilabit
ſupbia. Cayn etiā inuidia. Pa
tet h veritas. Pꝛouer. xxviij.
Qui feſtinat ditari ⁊ alijs inui
det. Pꝛoducit irā. gen. xiij. Fa-

cta ē rixa iter paſtoꝛes Abꝛaā ⁊
Loth. Erat eni ſubſtātia coꝛuꝫ
multa. Pꝛoducit gulam. Pꝫ
Luc. xvi. Hō quidā erat diues
⁊ epulabat quottidie ſplēdide: ⁊
auarus erat peſſimus ipius at-
q̄ crudeliſſimus. Incitat ad lu-
xuriā. Pꝫ Eccle. xlvij. vbi de ſa
lomone dr̄ Collegiſti quaſi au-
richalcū aurū: ⁊ vt plumbū cō-
pleſti argentū: ⁊ inclinaſti femo
ra tua mulieribꝰ. Parturit ac-
cidiā. Pꝫ Iere. xlviij. Fertilis
fuit moab ab adoleſcentia ſua:
⁊ requieuit in diebꝰ ſuis. Per-
uertit iuſtitiam. Pꝫ. i. Re. viij.
Declinauerunt filij Samuelis
poſt auariciā: acceperūt mune-
ra ⁊ ꝑuerterūt iudiciū. Et Leo
papa in quodā ſermone. Nul-
lū eſt iuſtitie in eo coꝛde veſtigi
um: in q̊ auaritia ſibi fecit habita
culū. Generat ⁊ educat crude
litatē. Eſt. n. auaritia mr̄ ⁊ alū-
na crudelitatis i parētes: i vicios
in amicos: in ſeruos dei: in oēs
paupes. Eccl. xiij. Venatio leo
nis: onager in heremo: ſic ⁊ pa
ſcua ſt diuitū paupes. Et Eze.
xxij. Sicut leo rugiēs rapienſq̄
predā: aias deuoꝛauerūt. Aua-
rus ꝑducit fallatiam ⁊ dolum.
Eccl. i. Coꝛ tuū plenuꝫ ē dolo ⁊
fallatia. Generat iquietudineꝫ
Pꝛouer. xv. Cōturbat domum
ſuā q ſectat auaritiā. Sꝫ qđ plu
ra: Maledicta auaritia: facit ho-
minē in baratrū deſperationis
incidere. Pꝛouer. xi. Qui confi
dit in diuitijs coꝛruet. Exēpluꝫ
de iuda ꝑditoꝛe. Matth. xxvij.
Vñ ad hoc ꝑpoſitū habet no-
tabile exēplū. Nā infirmatus q
dā auarꝰ ad moꝛtē: ab amicis ⁊
vicinis hoꝛtatꝰ fuit ad penitenti
am: ad ꝯfeſſionē: ad cōmunio-
nē: ⁊ ſatiſfactionē. Rñdit. Ego
nō poſſuꝫ. At illi. Cur? Et rñdit
Non habeo mecū coꝛ meū. Et
illi. Tu deliras. Non eni viue-
res. At ille. Nō deliro. Et vt vi
deatis veritatē: ite ad capſaꝫ de
narioꝝ: vbi totā ſpem meā po-
ſui ⁊ fiduciā collocaui: ⁊ inuenie-
tis coꝛ: ſicq̄ dicēs deſpatꝰ moꝛ
tuus eſt. Iuerūt ⁊ ita inuenerūt
coꝛ ibi exiſtēs ſm xp̄i ſententiaꝫ.
Mat. vi. Vbi ē theſaurus tuꝰ:
ibi eſt ⁊ coꝛ tuū. Auaritia gene-
rat blaſſemiā: periuriū: diſcoꝛdi
am: igratitudinē: ambitionē: de
tractionē: ⁊ cetera vitia. Nam
auarus hꝫ oia vitia ſibi obediē
tia. Eccle. x. Pecunie obediunt
oia. Et ex cōſequēti diſſipat oēſ
virtutes: charitate dei ⁊ pꝛoxi-
mi: pietatē: liberalitateꝫ: tēperā-
tiā. Virgiliꝰ. i. Eneidos. Quid
nō moꝛtalia pectoꝛa cogis auri
ſacra fames? q̄ſi dicat. Ad om-
nia mala cogit. Ideo Eccle. de
cimo. Auaro nihil eſt ſceleſtius:

⁊ nihil eſt iniquius ꝙ amare pe
cuniam.h ille. Et Tulius p̄mo.
de officijs. Pecunie fugienda
eſt cupiditas. Nihil.n. eſt tam
anguſti ai:tamqꝫ parui:ꝙ ama
re diuitias. Nihil honeſtiꝰ nec
magnificētius ꝙ pecuniā ꝯtē-
nere ſi nō hñs:ſi habeas.ad bñ
ficentiā liberalitatēqꝫ cōferre:
hec ille. Audi deniqꝫ innocētiū
de vilitate cōditionis humane.
Radix oium maloꝝ eſt cupidi
tas. Hec ſacrilegia cōmittit et
furta:rapinas exercet ⁊ predas
bella gerit ⁊ homicidia: ſymo-
niace vēdit ⁊ emit. Iniqꝫ petit
⁊ recipit:iniuſte negociat̄ ⁊ fene
rat̄. Inſtat dolis ⁊ iminet frau
dibus:diſſoluit pactū: violat iu
ramentū:corrūpit teſtimoniuꝫ:
peruertit iudiciū:hec ille. O igit̄
vitiū vitioꝝ. O facinus facino-
rum. O ſcelus ſceleꝝ. Quis te
nō abhorreat? Quis te nō fugi
at:cū tante ſis malignitatis: vt
oibus virtutibus diſſipatis:oia
vitia generes ⁊ ꝓducas? Sed
quid de te maligniꝰ referri pōt?
Tu nāqꝫ deteſtandū crimē es:
cui deus ꝯtinuis in precationi
bus cōminat̄. Naꝫ Iſa.v. Ve
qui ꝯiungitis domū ad domū:
⁊ agrū ad agrū copulatis vſqꝫ
ad terminū loci. Nungd habi-
tabitis ſoli in medio terre? In
auribus meis ſunt h dicit dñs

exercituū. Iteꝝ.xxxiij.c. Ve qui
predaris. Nōne ⁊ ipſe p̄dabe-
ris.ſ. a dyabolo. Abachuc.ij.
Ve qui multiplicat nō ſua. Et
eodē.c. Ve qui ꝯgregat auari-
tiam malā domui ſue: vt ſit in
excelſo nidus eius. Amos.vi.
Ve qui opulenti eſtis in ſyō ⁊
cōfiditis in mōtes:ſamarie. Et
eodē.c. Ve qui comedit̄ agnū
de grege.i.pauperē. Audi in te
ſtamēto nouo chriſtū. Luce.vi.
Ve vobis diuitibus qui hētis
ꝯſolationē veſtrā. Audi iudam
apoſtolū.ij.c. Ve qui in viam
Chaym abierūt. Audi Ioānēꝫ
apl'm. Apoc̄.viij. fortiter clamā
tem. Ve:ve:ve: habitātibus in
terra.ſ.auaris qui ſunt vt talpe
in terra:cum tñ debeāt eſſe na-
turaliter hoies ſuper terrā. Nā
oia ſubiecisti ſub pedibus eius
p̄s.viij. Audi Iacobū.c.v. Agi-
te nunc diuites.plorate vlulan-
tes in miſerijs veſtris que ad-
uenerūt vobis:diuitie veſtre pu
trefacte ſunt:⁊ veſtimēta veſtra
a tineis comeſta ſunt auꝝ ⁊ ar-
gentū veſtrū eruginauit: ⁊ eru-
go eoꝝ in teſtimoniū vobis erit
⁊ mādncabit carnes veſtras ſi
cut ignis. Theſaurizaſtis vobis
iram in nouiſſimis diebus.hec
ille. Audi deniqꝫ Aug. Ve his
qui viuunt vt augeant res peri
turas: vnde eternas amittant.

Audi Grego.in homel. Auarꝰ
hic ardet eſtu concupiſcentie ac
multiplici cura cuſtodie:⁊ poſt
modum ardebit igne gehenne.
hec ille. Manifeſtū eſt has ter-
ribiles imprecationes inuaſiſſe
diuitem auaruꝫ: cui dictum eſt.
Stulte hac nocte aiam tuaꝫ re
petent a te.que autē paraſti cu-
ius erunt. Luc̄.xij. Legit̄ etiam
in cronica martiniana: ꝙ qui-
dā deditus auaritie emebat bla
da multa tempore meſſium: ca
ſeruans vt cariſtiam induceret
⁊ carius vēderet. Sed dei iudi
cio maledictio affuit tandē. Nā
cum eſſet in quodā portu:in ter
ra de huiuſmodi tractans:ſubi
to mures egredientes de terra
corā oibus agreſſi ſunt eum: ⁊
aſcenderunt ſuper corpus eius
vt illud roderent. Et cum multi
aſtantium non poſſent eum de
fendere:portauerunt eū in nauē
Sed de naui tot exierunt mu-
res:vt nec eum defendere poſ-
ſent. Tandem corroſuꝫ auaꝝ oc
ciderunt. Ecce vindicta diuina
Et ſimiliter contigit in morte
cuiuſlibet auari. Dyaboli enim
ipſum capiunt. Angeli ⁊ ſancti:
⁊ celum ⁊ terra:⁊ nūmi condē-
nant eū eternaliter. Et pro mo
dicis diuitijs acqrit eternā ma
ledictionē:⁊ terribilem inferna
leꝫ dānationē:a qua nec pecu

nia:nec ager:nec domꝰ illū pote
rit vnqꝫ eripere. O igit̄ miſeri
auari. O tenaces. O rapaces.
O venatores pauperū aiaduer
tite iā quāte malignitatis ſit h
auaritia. Vnde Rabanꝰ ſuper
Matth.ſic exclamat. O peſtis
maligna auaricie:ſꝑ bonis ani
mis deteſtāda. Quid illeſuꝫ:qd
inconcuſſuꝫ dimittis? Tu genꝰ
hominū confudiſti. Tu diſcipu
lum comitē chriſti ab apoſtola-
tu p̄cipitaſti. Tu milites cuſto-
dientes ſepulchrum captiuaſti.
hec ille. Et ſic pꝫ ſecunda pars
principalis.

T Ertio principaliter cō-
ſiderare debemus aua
ricie ſpecificationē. duo
decim:modi ad preſens explica
bunt̄:in quibꝰ auaricia eſt pec-
catum mortale.vt de hoc crimi
ne clarius confiteri poſſitis.
¶ Prima auaricia dicit̄ appe-
titiua ꝭm.d. Anto. Cū quis in-
differenter deſiderat diuitias:
non curans:ſi hoc eſſet cū mor
tali vel veniali:aut licite aut illi
cite:iſte appetitus cū rōnis deli
beratione ſemper eſt pctm̄ mor
tale. ¶ Secunda auaricia dici-
tur ꝯtrariatiua ꝭm.ſ. Doc. Cū
quis ꝑ aliquē modū particula-
rem: ſtudet acquirere diuitias
cōtra legeꝫ dei:vt per vſuras ꝑ
incātatiōes:⁊ huiuſmodi ſemꝑ

eſt pctm̄ mortale. ¶ Tertia aua
ricia dr̄ intētiua. Cū qs retinet
rē vel diuitias alterius viui ſeu
mortui: ⁊ res ſit notabil': ꝯ volū
tatē illius ad queꝫ attinet: ⁊ hec
ſciēter: ſemꝑ ſtat i pctō mortali.
Et cū venit in mēte ⁊ firmat ſe
in ꝓpoſito reſtituēdi peccat mō
tali. ¶ Quarta dicit̄ auaricia
amatiua ſm̄. d. Anto. Cuꝫ quis
amat taꝫ inordinate res vel di-
uitias ſuas iuſte acqſitas: ꝙ vt
eas nō amitteret paratꝰ eſſet ꝯ
facere ꝑceptis dei: vtputa iura-
re falſa ad fidē dei: occidē aufe-
rentē ⁊ hmōi: eſt pctm̄ mortale:
qn̄ talis cogitatio deliberate ſi-
bi occurrit. ¶ Quinta auaricia
dr̄ reſtrictiua ſꝫ. d. Antoni. Cū
qs eſt ita tenax ⁊ ſtrictꝰ vt nō ex
pēdat ſic̄ dꝫ ⁊ pōt ꝑmittit ſe in
currē in magna ꝑicula corꝑis
ꝓprij vel familie ſue: vel i ma-
gna incōueniētia ꝯditionis ſue
⁊ hoc facit cā theſaurizādi ⁊ cu
mulādi: peccat mortal'r: ⁊ ſepe ē
cā magnoꝝ pctōꝝ. Et ecōuerſo
cū aliquis diſſipat opes ſuas ⁊
abutit̄ eis exceſſiue i pōpis: i io-
ſtris i ꝯuiuijs: i canibꝰ: i aſtilu-
dijs. lꝫ Ariſto. dicat. iiij. Ethi. ꝙ
hmōi ſit ꝓdigus ⁊ potiꝰ dicēdꝰ
ſit vanꝰ ꝙꝫ malꝰ: tn̄ mō dcō: talia
expēdēs ⁊ pauperibꝰ ſubtrahēs
peccat mortal'r: multo magis ſi
eſt clericꝰ vt dic. ſ. Tho. ¶ Sex-
ta auaricia dicit̄ diſpoſitiua ſm
dn̄m Anto. Cū qs paruaꝫ rem
aut quātūcūqꝫ minima iniuſte
poſſidet: vel aufert cū diſpoſitio
ne animi: ꝙ etiā ſi eſſet notabil'
⁊ magna poſſidēt vel auferret:
peccat mortal'r quotiēs eſt ad-
uertēter taliter diſpoſitus. Nā
xiiij. q. v. c. Si qd dr̄. Deus non
manū ſꝫ cor iterrogat. i. intētio
nē. ¶ Septima dr̄ auaricia di-
miſſiua. Cū quis ita afficit̄ diui
tijs vt amore ipſaꝝ dimittat ali
qua neceſſaria ad ſalutē vt miſ
ſam diebꝰ feſtiuis: cōfeſſionē an
nualē ⁊ huiuſmodi: ſemper pec
cat mortaliter. Et hec eſt ponē-
re finem in diuitijs nō curādo
de neceſſarijs ad ſalutē vt dicit
ſ. Tho. ¶ Octaua dr̄ auaricia i
terfectiua. Cum qs videt paupe
rē in extrema neceſſitate ⁊ pōt
ſubuenire ⁊ nō facit: auariſſimꝰ
eſt: mortal'r peccans ⁊ occidens
Unde Ambro. lxxxvi. di. Pa-
ſce fame morienteꝫ. Quiſquis
eni paſcēdo hoiem ſeruare po-
teris: ſi nō pauiſti occidiſti. Et
idē. xvi. decime. ¶ Nona auari
cia dicit̄ priuatiua. Cū qs vellet
aut deſiderat rem ꝓximi: equū:
domū: agrū: aut veſtem ⁊ huiuſ
modi: ita ꝙ vellet ꝓximū iniu-
ſte ꝑuari ea re: vt ipſe vel alter
haberet peccat mortal'r: quādo
aduertēter ꝯſiderat: ſi res ſit al

cuius importantie. ¶ Decima
dicitur auaritia ſeruatiua. Cuꝫ
quis ſeruat granum: vinum: ⁊
oleum: vt magna inducatur ca-
riſtia: ⁊ ſic vendat rem ſummo
precio: mortaliter peccat: agens
contra bonum publicum ⁊ cari
tatem proximi. ¶ Undecima
auaritia dicitur optatiua. Cum
quis habens res venales: op-
tat grandines: aquarū inunda-
tiones: ⁊ tꝑa frugibus cōtraria
vt ipſe ſolus poſſit copioſius lu
crari: peccat mortaliter. ¶ Duo
decima auaritia. dicit̄ cognoſci
tiua. Cū quis aduertit aliquam
mulierē ꝑꝑ neceſſitatem tꝑaliū
ruiturā in peccatū carnis: ⁊ cor
pus ſuū ad luxuriā debere expo
nere: ⁊ ipſe ſuis facultatibus po
tēs eſt ad ſubueniendū ne illud
incurrat: ⁊ nō facit peccat mor
taliter: q: bona aie ſunt melio-
ra bonis tꝑalibꝰ Ari. vij. Po-
li. Et ita pꝫ ꝙꝫ maligna ꝙꝫ gra-
uis ⁊ mortifera ſit auaritia. De
lerēdus eſt igitur inordinatus
amor reꝝ tꝑalium. Abijcienda
ſunt vilia ⁊ terrena: calcāda viſi
bilia ⁊ mortalia. Aperiendū eſt
cor ad diuina: leuāduꝫ eſt caput
in celeſtia. Ad hoc oēs hortat̄
Greg. in homel. Exijt q ſemi-
nat di. Sole diuitie ſunt: q̄ nos
diuites virtutibꝰ faciūt. Si er-
go fratres chariſſimi diuites eſ
ſe cupitis: veras diuitias ama-
te. Si culmē veri honoris q̄ri-
tis: ad celeſte regnuꝫ tēdite. Si
gloriā dignitatū diligitis: in illa
ſuꝑna angeloꝝ curia aſcribi fe-
ſtinate: verba dei que aure per
cipitis: mēte retinete. h ille. Ut
ſic poſſimus ſpūaliter eſſe diui-
tes in hoc ſeculo: ⁊ glorioſi i fu
turo: preſtante dn̄o qui eſt bene
dictus in ſecula. Amen.

¶ Feria tertia quarte domini-
ce in quadrageſima. De mer-
cantijs. Sermo. xxxv.

d E turba autē multi
crediderūt in eū. Jo.
vij. Saluator noſter
in mūdo cōſtitutus
mortalitatis ſtola veſtitus atqꝫ
cōtectus: nō deſinebat miſeras
animas ſpirituali cibo reficere
⁊ de via regni celeſtis inſtruere
Erat. n. quottidie docens in tē
plo: vt dicitur Jo. vij. Ad quem
cum plurima turba conueniret
inter cetera documēta que pre
buit. celeſtis patris domum. i.
eccleſiam honore ſummo colē
dam eſſe oſtendit. De qua emē
tes atqꝫ vendentes eiecit: vt in
heſterno euangelio recitatū fu-
it. Oſtendens ex hoc auaros ⁊
mercatores iniuſtos de tēplo
vite eterne eē eijciēdos. Et hoc
cuꝫ clamares docens in tēplo.
Nulli dubiū eſſe debꝫ quin de

ipſorum mercatorū turba mul
ti in eū crediderunt: vt inquiūt
verba ꝓpoſita:⁊ in euāgelio ho
dierno recitata. In quo tria do
cumēta habem⁹. ¶ Primū do
cumētū ꝙ ꝗcunqꝫ facit volun-
tatē dei cognoſcit veritatē:⁊ il-
luminaꝛ in cūctis reb⁹ agēdis.
Hoc pꝫ ṗma euangelij ꝑte ibi
Si quis voluerit. ¶ Scōm do
cumētū:ꝙ nō debemus ſm ap
parentiā exteriorē:ſed ſm verū
iuſtūqꝫ iudiciuꝫ iudicare. Hoc
tāgiꝛ ibi. Nolite iudicare. ſꝫ fa
ciem ⁊c. ¶ Tertiū documētū ē.
ꝙ ea q̄ ſunt ordinata ⁊ diſpoſi-
ta a diuina ꝓuidētia:ꝑ huma-
nos actus ipediri nō pñt. Hoc
tangiꝛ ibi. Querebāt eū ⁊c. Et
ſubiungiꝛ. De turba aūt multi
crē. in eum:quam turbā ad pre
ſens nos mercatorū appellam⁹
De quoꝝ mercantijs tria hoc
mane conſiderabimus.
¶ Primo diffinitionem.
¶ Scdō malignationem.
¶ Tertio ſpecificationeꝫ.
¶ Prio negociatiōis ſiue mer
cātie cōſiderare debemus diffi
nitionē. Ex dictis nāqꝫ. ſ. Doc.
ſcdā ſcdē. q. lxxvij. ar. iiij. Et. d.
Anto. in ſumma ſua de vitijs:
tractatu de auaritia: talē elicio
diffinitionē ſeu deſcriptionem.
Negociatio ē ꝯmutatio dena
riorū ad denarios vt in cābio
vel denarioꝝ ad merces: vt in
emptione ⁊ vēditione: vel rerū
ad res:vt in permutatione que
dꝛ barato:nō ꝑꝑ res neceſſari-
as vite: ſꝫ ordinata ad hunc fi-
nē. ſ. lucruꝫ ex ipſa ꝯmutatione
cōſequēdū. Hec aūt negocia-
tio:que ſolū cupiditati lucri pro
fine intēdit in ſe conſiderata hꝫ
quādā turpitudinē:q2 nō habꝫ
aliquē finē honeſtū. Sꝫ cū ali-
ꝗs lucrū moderatū:qđ negociā
do querit ordinat ad ſuſtētatio
nē dom⁹ ſue:vel ad ſubueniēdū
indigentib⁹ ⁊ pauperib⁹: vel ēt
cū aliꝗs intendit mercantie pro
pter publicā vtilitatem ne. ſ. res
neceſſarie ad vitā patrie deſint
⁊ ipē mercator lucrū expetit. nō
quaſi finē. ſed quaſi ſtipendiuꝫ
laboris. tunc dico vere eſt licita
⁊ honeſta. ac neceſſaria. ⁊ poteſt
eſſe etiā meritoria qđ declaraꝛ
triplici lege videlicet.
¶ Primo lege naturali.
¶ Scdō lege diuinali.
¶ Tertio lege humanali.
¶ Primo negociatio eſt licita
lege nāli. Vnde nota ſꝫ Phꝫ
vij. Poli. Et. i. Ethi. Quod tri
plex ē bonū. ſ. aie ⁊ corporiſ ⁊ ex
trinſecus aduenīēs. Iſta auteꝫ
bona ſuari nō pñt in hac vita
niſi ꝑ negociationē ⁊ ꝯmutatio
nē rerū. ꝓpterea Phs in ṗmo
Poli. ait. Sine neceſſarijs im-

poſſibile eſt viuere. Et ibidem.
Nō eſt poſſe viuere ſine cibo.
Idō opꝫ ꝙ ſint mercatores aut
negociatores:emētes ⁊ vēden-
tes ⁊ trāſferentes de loco ad lo
cū. cuꝫ nō vbiqꝫ iueniaꝛ oia q̄
ſunt neceſſaria ad ſubſtētatione
humanam. Pro ꝯfirmatione
iteꝝ Ari. in. vi. Poli. ingt. Ne-
ceſſariū eſt in omni ciuitate ali
ꝗd vēdi ⁊ aliꝗd emi. Tūc ſic ar
guiꝛ. Id qđ ſꝫ legē nāe ordinaꝛ
ad ꝯſeruationē vite humane. ē
neceſſariū licitū:⁊ honeſtū. Sꝫ
negociatio ſꝫ legē nāe: ordinaꝛ
ad ꝯſeruationē vite hūane:q̄ ſi
ne negociatiōe nō bñ p̄t cōſer-
uari. ḡ negociatio eſt licita : ſic
volēte lege nāe. ¶ Scdō ꝓbaꝛ
lege diuinali. negociationē eſſe
licitā ⁊ neceſſariaꝫ. Nā Geñ.
xxxiiij. đ filijs Iacob dꝛ. Nego
ciētur i terra: ⁊ exerceāt eā que
ſpacioſa ⁊ lata cultorib⁹ indiget
Et in populo dei erāt negocia
tores ſub Salone. iij. Reg. x.
vbi ſic dꝛ. Negociatores. n. re-
gis emebant de choa: ⁊ ſtatuto
ꝑcio ꝑducebant. Prouer. vlti-
mo de aīa timorata dꝛ. Guſta
uit ⁊ vidit:q2 bona eſt negocia
tio. Et dñs regnū celoꝝ ꝯꝑauit
negociatori. Mat. xiij. Sile eſt
regnū celoꝝ hoi negociatori:q̄-
renti bonas margaritas. Luc.
xix. Negociamini dū venio. Et
ſic pꝫ ꝓpoſitum. ¶ Tertio lege
humanali: ꝓbaꝛ negociationeꝫ
eſſe licitā. In decretis. n. habeꝛ
lxxxviij. di. c. Fornicari hoibus
ſemꝑ nō lꝫ. Negociari vero ali
quando lꝫ. Anteqꝫ. n. eccleſiaſti
cus ꝗs ſit: lꝫ ei negociari. facto
aūt eccleſiaſtico non lꝫ. hec ille.
Permittūtur etiā ſecularibus
negociationes: vt pꝫ iteꝝ. lxxx
iij. d. c. Decreuit ſancta ſynoduſ
Et. c. Cōſequens. Et. c. Epiſco
pus. Et de pe. d. v. c. Qualitas.
Immo etiam clericis permitti
tur negociatio: cā pietatiſ ipēdē
de orphaniſ ⁊ viduis. lxxxviij. d.
c. Decreuit. Propterea ſctā
mater eccleſia mercatores ſub
debita mēſura lucrātes nō dā
nat. imo videꝛ eos approbare ī
c. Per noſtras extra de dona-
tione iter virū ⁊ vxorē. vbi diciꝛ
ꝙ vxoris cuiuſdā cautela doteſ
debeāt deponi in manib⁹ mer
catoris. qđ etiā ꝓbatur vel ꝯfir
matur. per legē ciuilē. C. de nū
dinis. l. vna. Et. C. de vectigali-
bus. l. vniuerſi prouinciales. Et
C. de comercijs ⁊ mercatorib⁹
. l. negociatores. ⁊. l. mercatores
⁊. l. Si quis libro. iiij. Et. C. qñ
liceat ab emptione diſcedere. l.
ꝑfectā. Et ita pꝫ prima pars ṗn
cipalis. vbi cū diffinitiōe decla
raꝛ qūo negociatio ⁊ mercātia
eſt licita ⁊ neceſſaria.

Secundo principaliter negociatiõis ſiue mercãtie ↄſiderare debemus malignationẽ. Mercãtia .n.reddit maligna ꝛ vitioſa ac illicita.triplici rõne ſm.ſ. Doc. xxij.q.lxxvij.ar.iiij. Et.iiij . ſen. di.xvi. Et ſm.d. Petruz de palu.in.iiij.di.vi.

¶ Primo ratione finis.
¶ Secundo ratione tpis.
¶ Tertio ratione ↄſortij.

¶ Primo mercãtia reddit maligna ꝛ vitioſa rõne finis. Naz ſm Ariſt.in.ij.lib.de aia. Oia a fine appellari iuſtum eſt. Idem Ari.iiij.Topi. Et Phy.Et.ij.ð aia. Cuius finis malus eſt:ipm quoqz malũ eſt. Et ratio eſt: qꝛ operationes humane maxime dicũtur praue ꝛ vitioſe rõne intẽtionis vel finis. Vnde dñs i euãge. Luc.xi. Si oculus tu⁹ nequã fuerit:etiã corpus tuũ tenebroſum erit.i.ſi intẽtio tua erit pucrſa:opus etiã ꝛ totũ concurrens in opere erit pucrſum. Si ergo finis negociãdi.ſit pncipaliter cupiditas:que eſt radix omniũ maloꝝ ꝛ in ipſa ↄſtituat vl tinus finis: ipſa negociatio ſiue mercãtia erit maligna ꝛ vitioſa. Et tales mercatores dicuntur maligni ꝛ praui ꝛ digni eiectione a tẽplo. De qb⁹ dicit Chriſo.ꝛ habet in decretis. lxxviij.d. Eijciens. Eijciens dominus vendentes ꝛ ementes de tẽplo ſignificauit : qꝛ mercator nũqᷓ deo placere põt. Et ideo nullus chriſtianus dꝫ eſſe mercator:aut ſi voluerit eſſe pijciatur de eccleſia dicente pphꝫta: qꝛ nõ cognoui negociatiões:introibo in potẽtias dñi. hec ille. Multo magis reprehenſibilis eſt ꝛ vitioſa negociatio talis in miſeris clericis. Eis.n.nõ licet negociari:qꝛ deputant ad curã reꝝ diuinarum in quibus ſe debẽt occupari. Vnde Ari.in.vi. Poli.ait. Sacerdotes opꝫ eſſe in ciuitate curam deoꝝ habentes. Et cũ negationes mentem implicent:ꝛ occupent ꝛ impediant. Ideo negatur eis hoc exercitiuz:dicente apoſtolo.ij.Thy.ij. Nemo militans deo iplicat ſe negocijs ſecularibus vt ei placeat cui ſe probauit. Et ſm.ſ. Tho.ſcða ſcðe. q.lxxvij.arti.iiij. Clerici nõ ſolũ abſtinere debẽt a malis ſed etiã ab his que habẽt ſpeciem mali:quod vt plurimũ i negociatione ↄtingit. Iõ Iero.ꝛ habet in decretis. lxxxviij.d.c. Negociatorem clericũ ex inope diuitẽ factuz ꝛ ex ignobili glorioſum : quaſi quaſdam peſtes fuge.hec ille. Verum in aliquib⁹ licite poteſt negociari: vt declarat. d. Anto. ¶ Secundo

negociatio eſt maligna ꝛ vitioſa rõne tpis. Nã vt ait Salomon. Eccl. Oia tps hñt. Vnde dieb⁹feſtiuis interdicit negociatio : ſiue mercantia : quia eſt opus ſuile: qð nobis interdicit Exo.xx. Et de ↄſe.d.iij.c. Ieiunia vbi dicit. Die aũt dñica nihil aliud agendũ eſt:niſi deo vacandũ. Nulla opatio in illa die ſancta agat : niſi tm̃ hymnis ꝛ pſalmis ꝛ canticis ſpũalib⁹:dies illa trãſigatur.hec ibi. Verũ ſm.d. Petrũ de palu.i.iiij. Ex quo plati tolerãt nũdinas: videtur ꝙ audiẽtes miſſam poſſunt excuſari exercẽtes negociatiões in dieb⁹feſtiuis nundinaꝝ. Similiter rõne loci reddit illicita. Locus.n.ſacer nõ negociationi dedicat:ſed deuotõi ꝛ orationi: vt pꝫ.xlij.d.c. Oratoriuz. Nulli c. Nõ oportet. Et.c . In oratorio nihil penit⁹agat: niſi ad qð factũ eſt. Et Augu.in regula dicit . In oratorio nemo aliquid agat niſi ad qð factũ eſt. Vnde ꝛ nomẽ accepit. Et extra de immu. Eccle.c. Domũ tuã decet. Contra qð faciũt:qui etiam loquunt de hmõi:vl paciſcũt: ibi Vnde dñs cõqueritur. Mat.xxi. Domus mea domus orõnis vocabit.vos aũt feciſtis illã ſpeluncã latronũ. Iõ xps eiecit de templo emẽtes ꝛ vendẽtes.

¶ Tertio mercãtia ẽ vitioſa rõne ↄſortij. Et hec trib⁹ modis. Primo qñ mercatores faciũt pactũ iter ſe:vt certo pcio oẽs ꝛ ſinguli vẽdãt ꝛ nõ min⁹. Qð pciũ ſi ſit incõporẽs ꝛ debitũ:nõ licet ponẽ:ſed vitioſum eſt : vel malicioſe ↄueniũt:vt vn⁹tm̃ de vna ſpẽ vẽdat : iõ tales vocant monopolite:amono qð eſt vnũ ꝛ pola qð eſt venditor:qſi vnus vẽditor:vl polis ꝙ ẽ ciuitas:qſi vnus ſolus vẽdens in ciuitate. Qð phibet tanqᷓ illicitũ. C.de monopolijs.l.vna lib.iiij.vbi dicitur. Si qs aũt monopoliũ auſus fuerit exercẽ bonis pprijs expoliet : ꝛ ppetuitate damnet. Secũdo rõne cõſortij redditur vitioſa negociatio:qñ qs ſocietatẽ fac cũ eo quẽ nouit eẽ male ↄſcie ꝛ p phas ꝛ nephas negociari:licet ipe ab illicitis mercantijs caueat:ꝛ ſociũ admoneat ab illicitis abſtinẽ : nõ tñ excuſat niſi phibeat inquantũ põt ꝛ ſocietatẽ cum eo ſoluat ſi põt: vel pteſtet:ſi nõ põt de illicitis lucris pticipare non velle : nec in illis ſe itromittere. Argumẽto.lxxxiij.d. Error. Et.d.lxxxvi. c. Culpam. Culpaz proculdubio faciẽtis habet:qui qð poteſt corrigere : negligit emendare . Et infra . Et probat odiſſe ſe vitia:qui condemnat errãtes. Et

ſup hoc caueat ne laboret igno
rãtia craſſa:q̄ nõ excuſat. Põt
inſup addi ꝙ mercantia vel ne-
gociatio:reddit vitioſa rõne me
dij. Cuꝫ quis exercet mercãtias
duplicitate:fraude: mendacio:ꝛ
ꝙ peius eſt ꝑiurio : qd̓ difficile
cauet. Unde Leo papa de pe.
di.v. Qualitas. Difficile eſt:in-
ter vendẽtis emẽtiſqꝫ cõmerciũ
nõ iteruenit pctm̃:hec ille. Nec
valet eoꝝ excuſatio:duꝫ dicunt:
cõſuetudinẽ eſſe vti mẽdacijs ꝛ
fine fictionibus: mẽdacijs atqꝫ
ꝑiurijs nõ poſſunt emere vel vẽ
dere. Que excuſatio iꝓbat : ꝛ
nihil valet : cuꝫ nunq̄ꝫ liceat vti
mẽdacio:etiã in ſalutẽ eternam
dicẽte Auguſti.xxij.q.ij.c.pᷓmuꝫ
eſt. Ad ſempiternaꝫ ſalutẽ null⁹
ducẽdus eſt opitulãte mẽdacio
Adeo mẽdaciuꝫ ꝑiculoſum eſt
in ore mercatoris. vt quotiens i
dãnũ notabile alteri⁹ dicit illd̓
totiens mortaliter peccat. quan
to magis ſi iurat quomodocun
qꝫ. Heu miſeri mercatores.
Heu ceci. Heu ſine timore. ꝓ
vno groſſo. pro vno marcheto.
vno quatrino. perditis ꝑcioſas
aias. Et tamen. Quid prodeſt
vobis. ſi vniuerſum mundũ lu-
cremini. ꝛ aias veſtras ꝑdatis.
ob tam paruaꝫ ꝛ corruptibilẽ ꝛ
amiſſibilẽ ſubſtantiã? Aiaduer
tite queſo quõ miſabilr decepi
mini. Deinceps liguas frenate.
dicente xp̃o. Sit ſermo veſter
eſt eſt:nõ nõ. Qd̓ aũt his abun
dantius eſt:a malo eſt. Et Tu-
lius.iij. officioꝝ ingt. Tollenduꝫ
eſt ex rebus ꝯhendis. oẽ mẽda-
ciũ. Nõ licitatorẽ vẽditor nõ q
cõtra ſe liceat emptor opponet.
Uterqꝫ ſi ad loquendũ venerit
nõ pluſq̄ꝫ ſemel eloquat. hec il-
le. Adiungo poſtremo ꝙ nego-
ciatio redditur vitioſa quando
mediuꝫ .ſ. materia negociatiõis
eſt illicita. Quedam.n. negocia
de ſui natura mala ſunt omni-
no. vt vſura ꝛ ſymonia. De qua
dr̄.i.q.i. Reperiunt:ꝛ ſũt verba
Ambroſij. Reperiunt q̄ꝫ pluri-
mi negociatõe muneris merca
ri velle:gr̄aꝫ ſpũſſancti. h̓ ille. Et
hoc mercimoniũ oib⁹ ꝓhibet:
tam laycis q̄ꝫ clericis. Quedaꝫ
vero ſunt:q̄ lꝫ de ſe nõ ſint ma
la:tñ vt in pluribus hoies illis
vtunt ad malũ:vt facẽ taxillos:
cartas:naibos:ſucos : maſcha-
ras ornamẽta vana ꝛ ſuꝑflua:vt
mortalia ꝛ hmõi. Et ab hoꝝ ne
gociatiõe:emptione ꝛ venditio
ne:debꝫ quilibꝫ abſtinere:mari
me ab his que ſine pctõ morta
li fieri nõ poſſunt ab hoib⁹ vel
feminis vtẽtib⁹ eis. Immo mer
cator vendẽs huiuſmodi : ſciẽs
emptorẽ emere in vſu mortalis
peccati:peccat mortalr vẽdẽdo.

Et de hmõi negociationib⁹ in-
telligitur. Innocẽtij. de pe. d.v.
Frẽs nr̃os. Falſa eſt eniꝫ pnia
cũ penitens ab offõ vel curiali
negocio nõ recedit:qd̓ ſine pec
catis agi nullaten⁹ ꝑualet:h̓ ille.
Et idẽ dr̄ in.c. Negociũ:vbi dr̄
Sunt eni pleraqꝫ negocia:que
ſine pctis exhiberi aut vix aut
nullaten⁹ poſſunt : que ḡ aliqd̓
pctm̃ iplicant:ad hoc neceſſe eſt
vt poſt ꝯuerſionẽ aius non re-
currat. h̓ ibi. Greg. Et intelligi
tur de pctõ mortali. Nã vix eſt
negociũ in quo nõ incurrat ve
niale pctm̃. Non tñ dr̄ ꝙ ſemꝑ
ſit mortale pctm̃ vẽdere de ſuꝑ
dictis:ſeu circa ea exercẽ nego-
ciuꝫ. Quedã alia ſunt dubia:vt
emere preſtantias ſolutas cõita
ti ab alijs:ſeu denarios ꝛ ipre-
ſtita venetiaꝝ:ꝛ loca ianuẽſiuꝫ:
que ab aliquibus dicunt licita:
ꝛ ab aliquibus illicita ꝛ vſura-
ria. Et ab huiuſmodi abſtinen
duꝫ eſt:qꝛ in dubijs tutior pars
eſt eligenda. extra de ſpon.c. Iu
uenis. Nõ tamen in his facile
condẽnandus eſt aliquis:ſed in
tutiori parte cõſulendus. Et ex
his patet ſecunda pars princi-
palis:quã ex corde mercatores
attendant ꝛ conſiderent. Alias
fraudabunt ſuas ꝯſcientias: ꝑ-
dent aias ꝛ corpora:ꝛ relinquẽt
merces ꝛ diuitias. Et tandem
ibunt ſine remiſſione:cuꝫ cento
milia para de dyauoli.

T Ertio principaliter ne-
gociationis ſiue mercã
tie:cõſiderare debem⁹
ſpecificationẽ. Sunt modi quo
dãmodo inumerabiles : in qb⁹
ſpecialiter mercatores offendũt
mortaliter:ꝛ tenent ad reſtituti
onẽ:ſed in ꝓpoſito tm̃. duodeciꝫ
in particulari tangemus:vt ple
nius de ipſis confiteri poſſint.
¶ Primus modus dr̄ termia
tiuus. Cũ mercator vendit rem
qualẽcunqꝫ ad terminũ:ꝛ ſim-
pliciter rõne termini ꝛ dilatio-
nis plus iuſto.ſ. plus q̄ꝫ valeat:
qd̓ nihil aliud eſt:q̄ꝫ tẽpus ven
dere:que dr̄ vẽditio iniuſta ꝛ in
fraude vſuraꝝ facta. Uñ mor-
taliter peccat ꝛ tenet ad reſtitu-
tionem. Extra de vſuris.c. Na
uigãti. de hoc dicet in ſermone
ſequẽti:malignitate pria. ¶ Se
cũdus modus dr̄ exceſſiu⁹. Cuꝫ
mercator vẽdit reꝫ qualẽcunqꝫ
plus notabiliter iuſto precio nõ
hñs reſpectũ ad dilationẽ:vt in
primo caſu tñ mortalit̓ peccat:
ꝛ tenetur ad reſtitutioneꝫ illius
pluris:qꝛ vendit qd̓ nõ eſt. Ue
rũ vt dicit.ſ. Tho. ſa ſe.q.lxxvii.
Et Scotus in.iiij.di.xv. Pre-
ciũ valoris rei nõ ꝯſiſtit i idiui
ſibili:ſꝫ hꝫ quãdaꝫ latitudinẽ ꝛ
gradũ.ſ. piũ diſcretũ:ꝛ rigiduꝫ.

Ab aliquo.n.due petie pãni eſti
mabunt valore.l.ducatoꝝ.Et h
gradus ẽ pius. Ab aliquo eſti-
mabuntur.l.cũ dimidio. Et hic
grad⁹ eſt diſcretus.Ab aliq̃ vo
eſtimabunt.li.duca. Et iſte dici
tur gradus rigidus. Põt ergo
mercator vendere pro.li.ducat(
ad terminum:licet ad contãtos
daret etiam pro.li.vel minus:qꝛ
tunc non vendit rez plus q̃ va-
leat:cum ſit ſic eſtimata. Et iõ
nõ accidit fraus.Idẽ dicẽdũ de
vendẽte domũ:agrũ:equũ ⁊ hu
iuſmodi.¶Tern⁹mod⁹ dr̃ occul
tatiu⁹.Cũ mercator vẽdit rez q̃
lẽcũq3 : ⁊ occultat iperfectionez
vel iſufficiẽtiã:vl̃ defectũ rei:pp
quẽ defectũ nõ valet res id quo
ẽmit:vl̃ nõ eſt apta ad id ad qd
ẽmit:lz videat ſic:cũ dfect⁹ ſit oc
cult⁹:peccat mortalr ⁊ tenet ſatiſ
facere. Et ſi mercator ignorãſſz
defectũ pſentẽ:cũ ſciuerit illũ te
net ẽptori ſatiſſacere. In hoc of
fendũt vẽditores equoꝝ:boum:
mulloꝝ: vẽditores nauiũ:⁊ pãno
rũ. Idẽ ſi ẽptor pp ignorãtiã vẽ
ditoris:emit rẽ multo viliori p̃-
cio:q̃ valebat:cũ aduertit:tenet
ſatiſfacere vẽditori:cõit accidit i
lapillis pcioſis ⁊ hmõi:quoꝝ p
petates igrãt a mult(.¶Quar-
t⁹modus dr̃ ãticipatiu⁹. Cum.ſ.
mercator emit res venales ⁊ mi
nuit d iuſto pcio currẽti:ex hoc
qꝛ ſoluit res ẽptas ãteq̃ habe-
at eas.nec ẽ dubiũ .q̃ pciũ cur-
rẽs minuatur tẽpore quo vendi
tor dabit merces.peccat morta-
liter ⁊ tenetur ad ſatiſfactionem
iuſti precij. Idem cum ſoluit an
te terminum vel pactũ contra-
ctum cum hoc vt rõne anticipa
tionis diminuat quãtitatẽ debi
ti. Utputa debebat cẽtũ: hic ad
annũ:⁊ offert tunc.lxxxx.vt illos
decem remittat:mortalr̃ peccat
⁊ tenet ad illos decẽ:qꝛ illa rela
tio cõiter nõ ẽ libera:ſz ex ali
qua neceſſitate coacta.¶Quin
tus modus dicit inuoluptatiu⁹.
Malicioſi mercatores ſunt ſi-
miles aranee exiſtẽti i foramie:
que dũ muſca trãſit:⁊ tãgit rete
inuoluit eã in rete : ⁊ poſt captã
fugit eãdẽ. Sic nõnulli mercato
res vidẽtes ꝯtadinos ⁊ ſimpli-
ces trãſeũtes exeũt ex apotheca
⁊ cũ vbis dulcib⁹ vocãt petũt d
villa:oſtẽdũt cognoſcẽ ſuos:in-
terrogãt ſi egẽt aliquo: offerunt
ſe ⁊ ſua laudãt merces ſup aliaſ
Et breuit vbis ſophiſticis adu
latorijs ⁊ falſis iuolupant illos
fraudãt:decipiũt:⁊ ſugũt ſangui
nem eoꝝ vẽdẽtes dyploidẽ: pã
nũ:caligas:ſotulares:⁊ alia hu-
iuſmodi multo pl⁹ q̃ valeãt. O
diaboli icarnati:q põitis rete vt
capiat(ſãguinẽ paupeꝝ. Uob(
dr̃ ab Apo.i.Theſa.iiii. Ne qs

circũueniat in negocio frẽz ſuuz
Sz dilige ꝓximũ tuum ſicut te
ipſuz. Ideo i die iudicij dicetur
verſus vos a talib⁹ ſic fraudat(
illa prophetia.O ſee.xi .Circũde
dit me effraim.i.tranſuerſus in
negociatione ⁊ in dolo domus
iſrael. Huiuſmodi inuolupta-
tores mortaliter peccãt:⁊ tenent
ad reſtitutionez ſi notabiliter de
fraudant. ¶Sextus modus di
citur numeratiuus.Cum merca
tor ſophiſtice fraudat aliquem i
numeratõe vl̃ in ꝯputo. Et hec
fit cõit cũ ſimplicib⁹. Uñ cuidã
ꝯtadino egẽti moneta vni⁹duca
ti cãpſor.cepit numerare dicẽs.
Al nome de dio e dela nr̃a do-
na:e deli ſancti:ſei:ſete:octo. ⁊c̃.
Cõtadinus aũt poſtea:cepit p ſe
numerare:nõ noians ſctõs:⁊ i
uenit deficere:ſex groſſos. De q̊
cõqueſtus cũ cãpſore. Campſor
itez icepit: numerare incipiens.
Al nome de dio e dela noſtra
dona e deli ſancti:ſei:ſete.⁊c̃. At
ꝯtadin⁹ ait .Dñe ex charitate :
nõ noiet(hic deũ:neq3 ſanctos
ſz pecuniã ad vno ad vno. Tũc
cãpſor erubuit. Heu miſeri de-
ceptores denarioꝝ ⁊ ꝯputoruz.
Cõtra vos ait dñs Iſa.lxv.Nu
merabo vos i gladio: ⁊ oẽs i ce
de corruet(. Hmõi fraudatores
mortalr peccãt:⁊ tenent ad ſatiſ
factionẽ.¶Septimu⁹mod⁹dicit
põderatiu⁹.Cũ mercator mẽſu-
rando ⁊ ponderãdo variat mẽ
ſuras:vel fraudat in pondere vl̃
mẽſura:vt cum vendit cuz vna
menſura vel billanza ⁊ cum al-
tera emit. Qđ eſt ꝯtra dñi pce
ptũ.Deute.xxv.vbi dicitur.Nõ
habebis i ſacculo diuerſa põde
ra maius ⁊ min⁹. Nec erit i do
mo tua modi⁹ maiõ ⁊ mior.Cõ
tra malicioſos mẽſuratores di-
cit.Michee.vi. Nunqd iuſtifica
bo ſtaterã ipiã ⁊ ſatelli põdera
doloſa: Uñ lex cãonica vult vt
fraudantes mẽſuras ⁊ põdera.
xxx.dieb⁹pane ⁊ aqua peniteant
Extra de emptione ⁊ venditio-
ne.c. Ut mẽſure. In hoc offen-
dunt campſores põderãtes cuz
lancea depreſſa aurifices põde-
rantes argẽtum ⁊ aurum diuer
ſimode: q etiã cũ paragono de
cipiunt. O learij:frumẽtarij:be-
charij:qui varijs modis defrau
dant. Hi peccant mortalir ⁊ ad
reſtitutionem tenent.¶Octau⁹
modus dicitur falſificatiu⁹ .Cũ
mercator rem falſaz pro vera:⁊
pura vendit. Ferruz p calibe ar
gẽtum alchimiatuz pro puro:co
rium coctum ⁊ deſtructum pro
bono:pannum miſerum pro p̃-
cioſo : tincturam vilem ⁊ tur-
pem pro digna:aromata vete-
ra que perdiderunt virtutẽ pro
nouis,rem nociuam pro ſaluti-

UNIVERSIDAD Y P... BIBLIOTECA DE ZARAGOZA

ſera caprinam vel porcinaʒ car
neʒ pro caſtronina: piſces putri
dos pro bonis oua vetera pro
recentibuſ. Et ſi propter hoc ali
quis peſtifere infirmatur: tene-
tur de damno ⁊ itereſſe. Et bre
uiter hi oẽs notabiliter offendẽ
tes: peccãt mortaliter ⁊ ad ſatiſ-
factionem tenentur. ¶ Nonus
modus dicitur mixticatiuus.
Cum mercator miſcet rem cuʒ
re: ⁊ lanam maiorinã cum au-
guſtana: ⁊ groſſaʒ cũ fina: vẽdẽſ
totã ꝓ fina: miſcet oleũ malum
cũ bono: aquam cum vino: vt
tabernarij: vel vinũ triſte cũ bo
no: in quo faciũt multaſ fraudeſ
ordeũ vel aliud granũ cũ frumẽ
to: crocuʒ falſificatũ cũ vero: ar-
gentũ cum auro: ⁊ alia metalla
cũ argẽto. Hi oẽs ⁊ hmõi pec
cãt mortaliter ⁊ tenenẽ ad ſatiſ
factionẽ certis vel icertis .i. pau
peribus. ¶ Decimꝰ modus dici
tur humefactiuꝰ. Cũ mercator
tenet mercãtias i locis humidiſ
vt plus põderẽt. Et ſic ꝓ merci
bꝰ vẽdũt humiditatẽ: vł merces
aſpergũt: qđ marie fit i croco: in
corio. in lana. in lino. in pãe. i ſta
mie. in filatis. que vt plus põde
rent aliquando balneãt ⁊ huiuſ
modi. Hi oẽs notabilit offendẽ
tes ⁊ fraudãtes mortaliter pec-
cant. ⁊ tenentur ad ſatiſfactõeʒ.
¶ Vndecimꝰ modus dr̃ dtẽti
uus. Cũ mercator nõ debite ſol
uit laboratoribꝰ. batilanis. texto
ribus. filatricibus. facit eos con
ſumi. Dat i pciũ res ꝯ ſtatuta
vel pacta. de quibus rebus per-
dunt notabiliter: ſi oporteat vẽ
dere: peccat mortaliter ⁊ tenetur
ad ſatiſfactioneʒ de dãno. Iteʒ
tenetẽ reſtituere dato ꝙ in prin-
cipio conueniſſent: debere reci-
pere tales res. tamẽ quia dans
dãnificat illum cui dat: tenetẽ ſa
tiſfacẽ: q2 ille ex neceſſitate cogi
tur hmõi merces recipe: q̃ nõ
valẽt tm̃: ⁊ ipſe accipiens: etiam
dat pro illo iniuſto pcio: ſuis la-
boratoribus vel creditoribꝰ. Et
ita ambo tenenẽ ſatiſfacere: his
qbꝰ dederũt. Idẽ dicẽdũ de dbi
toribus nolẽtibꝰ ſoluere debita
⁊ tenẽtibus mercedẽ opariorũ
quã eis debẽt: ⁊ trãſeunt pacta
vel terminos: ꝓpter quod credi
tor cogitur vẽdere rẽ ſuã vilius
q̃ʒ valeat: vł cogitẽ accipe ad vſu
rã: vel icurrit itereſſe ⁊ dãnum
tenenẽ tales de dãno: qđ ſecutũ
nõ eſſet ſi ſoluiſſent. ¶ Duode-
cimus modus dr̃ mediatiuus. Cũ
i hmõi negociationibus illicite
exercitatis: ⁊ fraudulẽter mercã
tijs: aliqs ẽ mediator. fautor. cõ
ſultor. ⁊ male ꝯſuluit ẽptori i dã
nũ ẽptoris ⁊ vtilitatẽ ſui ⁊ vẽdẽ
tis. peccat mortalit ⁊ tenetẽ ad re
ſtitutõeʒ. ſi primꝰ nõ reſtituit: q

qui cãʒ dãni dat: dãnũ dediſſe
vr̃. Hi vocanẽ cõiter meſeti: ſen
ſales ⁊ hmõi. Idẽ cuʒ aliqs eſt
mediator ꝯctus vſurarij itẽdẽs
vtilitatẽ ꝓpriaʒ ⁊ dãtis magis
q̃ʒ accipiẽtis. Idẽ qñ idurit ali-
quẽ q ñ erat diſpoſitꝰ ad hmõi
vſuras ⁊ fraudulẽtias ⁊ dcepti
ones: mortalr̃ peccat: ⁊ vr̃ tene
ri ad ſatiſfactionẽ ſm. d. Anto.
Nemo g̃ o mercatores ex vo-
bis inſletẽ: nemo idignetẽ: nemo
a dyabolo obtenebretẽ: iã clari ⁊
illuminati eſtis. Feſtinet vnuſ-
qſqʒ ⁊ nõ ꝓcraſtinet de die in
diẽ. Nõ cõfidat i ſuis heredibꝰ
pſuadẽdo ſibi ꝙ heredes ſatiſ-
faciãt: q2 lʒ pmittãt reſtituetẽ tm̃
ifideles fiũt ſunt doloſi: ſt frau-
dulẽti: ſunt cupidi ⁊ auari. adeo
che li pare mille anni che ſiati
ſotto terra. Dicite q̃ſo: qd vos
feciſtis ꝓ aiabꝰ parẽtũ veſtroꝝ?
Quid ſatiſfeciſtiſ? Quid expẽdi
ſtis? Quid ꝯtuliſtis? Certe paꝝ
aut nihil. Silr̃ imo minꝰ fiet vo
bis. dicẽte dño Luc. vi. Eadem
quippe mẽſura q̃ mẽſi fueritẽ: re-
metietẽ vobis: imo recipiẽtis mł
to minꝰ: q2 teſte dño. Mat. xx-
iiij. Qm̃ abũdauit iniqtas refri
geſcet charitaſ mltoꝝ. Sʒ dato
ꝙ ẽt ipi pꝰ mortẽ vr̃aʒ fidelr̃ re
ſtituãt: qd ꝓderit vobis talr̃ reſti
tutio: ſi iterim aia vr̃a dãnabitẽ
i ignẽ eternũ. Q2 potuiſtis vos
reſtituere ⁊ noluiſtis. Nã ſicut
dic. ſ. Doc. ille ꝑ ſe ad reſtitutio
nẽ tenetẽ q intulit dãnũ ſi põt. Et
qdẽ ſtatim tenetẽ: vos ipſi poni-
te manũ ad burſaʒ dũ ſani: duʒ
potẽtes eſtis: dũ deꝰ idulget tẽ
pus añq̃ʒ mẽs vacillet: anteq̃ʒ li
gua balbutiat: anteq̃ʒ ſenſus he
betẽt: anteq̃ʒ ãxietas mortis ad
ueniat: anteq̃ʒ finaliſ ſnia ꝯ vos
ꝓferatẽ. Nã tales vt plurimuʒ
moriuntur deſpati. Legitẽ. n. de
quodã: q tũ ex iniuſtis negocia
tionibꝰ. tũ ex vſuris ⁊ fraudibꝰ
valde diues effectꝰ erat: tãdem
ifirmatꝰ ẽ ad mortẽ. Quẽ parẽ
tes ⁊ amici ac plebanꝰ viſitaue
rũt: hortãtes eũ ad ꝯficiẽdũ te-
ſtamẽtũ. Cõuocatis igitẽ teſtibꝰ
de parẽtela ac amicis dixit no-
tario. Scribe fideliter. Primũ
legatũ qđ. ſ. ego talis: de tali do
mo ⁊ ciuitate. Reliquo animã
meã aſportãdã oino cũ .xx. mi-
lia para d dyauoli i iferno. No
tarius ãt admirãs cepit pſua-
dẽ ne talia diceret. At ille. Poſ
ſum facere de rebꝰ meis qd vo
lo. Scribe igitẽ. alias mittã pro
altero notario. Notarius ſcri-
pſit. Plebanꝰ tũc icepit dicere
Ma dñe qd facitis. Que ſi ver
ba iſta. Tunc ipſe teſtator ait
Scribe ꝙ reliquo aiaʒ plebani
mei mecũ debere venire i ifer-
nũ. Sciebat ipſe ꝯctꝰ meos illi

ex

citos ⁊ fraudes:⁊ nō admonuit
nō publicauit me excōicando s
⁊ accuſando imo me ſibi ꝯfitē-
do abſoluit ⁊ eucbariſtiā dedit.
Et h̄ ꝑꝑ q̄dā munuſcula: q̄bus
obmuteſcebat. Mecū igit̃ veni
et. Scribe. Tūc vxoꝛ cepit mari
tū rep̄hēdere. At ip̄e. Scribe ꝙ
reliquo aiam vxoꝛis mee mecū
cū dyabolo depoꝛtādā. Nā ꝑꝑ
ip̄az m̄lta mala ꝯmiſi: vt vani
tates ⁊ oꝛnam̄ta ⁊ laſciuias poſ
ſet ꝯſeq̄:⁊ ip̄a fuit ꝯtēta nō ꝯ̄di
cēs. Mecū igit̃ veniat. Scribe
Tūc filij ⁊ filie ſil̄r eū admonue
rūt:⁊ ipſe reliq̄t eos aſpoꝛtādoſ
i iſernū:q2 ſil̄r fuerūt cā maloꝝ
Notariꝰ āt voluit rep̄hēdere:
ſꝫ ipſe dixit. Scribe ꝙ tu mecū
dānaberis. Tu vſuraria inſtru
mēta mihi feciſti:tot cedulas in
iuſtas:⁊ toties pecunia coꝛrupi
Mecū oino dānaberiſ.tu ⁊ tui
ſimileſ notarij. Tūc q̄dā magnꝰ
eiꝰ ſociꝰ admonuit vt deſineret
ab iſtis. Et ille.ſcribe oino ꝙ ⁊
hic mecū dānabit̃ i iſernū. Nō
ne fuit ſociꝰ meꝰ.⁊ fautoꝛ i deci
piēdis paupibꝰ:i fraudāda rep.
in auferēdis rebꝰ: in ponendis
grauaminibꝰ in tot malis faciē
dis:⁊ tot bonis alioꝝ vſurpā-
dis.oino igit̃ mecū i iſernū de-
ſcēdet ⁊ ip̄e. Et ita ſcribe h̄ ſu-
pꝛadictis ⁊ alijs aſtātibꝰ dicēdo
miſera illa aia deſperata: q̄ q̄n

potuit reſtituere noluit.ad ignē
infernalē delata ē. Reſtituite ḡ
vos:vt ſic dānationeꝫ euadatis
eternā:p̄ſtāte illo benigno aiaꝝ
noſtraꝝ mercatoꝛe ieſu q̄viuit ⁊
regnat i ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria q̄rta quarte dñice. De
vſura. Sermo.xxxvi.

Non eſt hic hō a deo
Jo.ix. Licet vniuerſe
creature ſint ab opti
mo deo ꝑ creationē
plerics tñ boiuni ſunt: qui non
ab ipſo ſummo cōditoꝛe: ſed a
dyabolo ſe eē imitatoꝛes ꝓfitē
tur. De quoꝛuꝫ numero p̄cipue
ſunt iſelices vſurarij:ſemetipſos
dyabolo ſuaqꝫ donātes qui et
ſua inſatiabilitate:iferno ſimi-
les effecti:a regno beate ſempi-
terneqꝫ vite merito excludunt̃.
Vñ ⁊ Dauid ꝓphaꝝ eximius
ſcire cupiēs q̄s ad ꝯtēplādā ſpe
ciem ſummi ꝯditoꝛis itraturus
eēt p̄s.xiiij.dicebat. Dñe q̄s ha
bitabit in tabernaculo tuo: aut
q̄s requieſcet in mōte ſctō tuo?
Benigna voce rñdit ſpūs ſctūs
Qui iurat ꝓximo ſuo ⁊ nō de-
cipit:q̄ pecuniā ſuā nō dedit ad
vſurā:⁊ munera ſuꝑ innocēteꝫ
nō accepit. Qui facit hec nō cō
mouebit̃ in eternū. Vſurarius
itaqꝫ qui ſanguine pauperū nū
q̄ꝫ ſatiari poteſt:ſe non pertine-
re ad regnū celoꝛum:neqꝫ ſe a

Nō gab. 15 di. 4 q[illegible] ibi. p3 n° de nō [illegible] in uſura vt uſura.

deo eſſe:malis opibꝰ ꝓfitet̃:vt i
quiūt euāgelica vba aſſumpta
In quo tria nobis documenta
p̄ſtant̃. ¶ Primū documentuꝫ
eſt ꝙ multotiens hō in hoc mū
do flagellat̃ nō ꝓpter pctā ſua:
ſꝫ vt oꝑa dei manifeſtent̃ in illo
Hoc tangit̃ pꝛima euangelij ꝑ
te ibi. Neqꝫ hic peccauit ⁊c̄.
¶ Scōm documētū ē:ꝙ dū ſu
mꝰ in hoc mūdo cū luce gr̄e:bo
nū oꝑari debemꝰ:q̄a venit nox
moꝛtis:qd̄ nemo poterit oꝑari.
Hoc pꝫ ſcōa euangelij parte.
¶ Tertiū documētū hētur i.iij.
pte euangelij ibi. Adducūt autē
ad phariſeos ⁊c̄. Quo edoce-
mur ꝙ q̄libet dꝫ cōſtāter cōfite
ri gl̄iaꝫ dei.vt fecit hic cecꝰ illu-
minatꝰ:ſꝫ ab inimicis aduerſi-
tatis:aliq̄d patiat̃. Hāc vo cō-
feſſionē dīne laudis nō faciunt
dyabolici vſurarij. De q̄rū vſu
ris tria hoc mane ꝯſiderabimꝰ
¶ Primo diffinitionē.
¶ Scōo malignationeꝫ.
¶ Tertio ſpecificationē.
Pꝛio ꝯſiderare debemꝰ vſure
diffinitionē. A ſacris nāqꝫ ca-
noniſtis in decre.xiiij.q.iij.i m̄l
tis capl̄is ſic diffinit̃. Vſura ē
lucrū ex mutuo p̄ncipal̄r itētuꝫ.
In q̄ diffinitōe notāda ſunt q̄t-
tuoꝛ pūcta. Primū ē lucꝝ. Dr̄
eni lucrū ꝓpꝛie icremētū:qd̄ q̄s
hꝫ ex volūtaria ꝯmutatōe.vltra

eā que pꝛiꝰ erāt. Unde ſi vni ha
bēti.x.de meis:mutuo alia.x.vl̄
xx.vel ſaccū.frumēti ⁊ hm̄ōi:vt
citiꝰ vel facilius rehabeā illa de
cem ab eo cū alias habere non
poſſem:nō committo vſurā: q2
non intēdo h̄ lucrum:ſed tm̄ ꝙ
de iure meuꝫ erat retrahere.ar.
xiiij.q.iiij.c.ab illo. ¶ Scōm pū
ctū in diffinitiōe eſt ibi.ex mu-
tuo. Regulariter.n.vſura ꝯmit
tit̃ in mutuo.quāuis eni in alijs
ꝯ̄ctibꝰ ſepe reperiat̃ vſura.titu-
lo emptiōis vel vēditionis:vel
pignoꝛatiōis ⁊ huiuſmōi pallia
tionibus.ibi tamē eſt implicite
mutuū. Nā ſi cū vēdo tibi can
nā pāni valentē vnum ducatū
⁊ ex eo ꝙ vis dilationem vnius
anni ad ſoluēdū p̄ciuꝫ volo ꝑꝑ
iſtā expectationeꝫ vnū ſolidum
plus dicto p̄cio:iſta vēditio re-
ſoluit̃ in mutuuꝫ. Ita eniꝫ eſt ac
ſi mō mihi dares vnū ducatuꝫ
pꝛo p̄cio illius panni:queꝫ q2 ti
bi mutuo per annū:volo vnum
ſolidū vltra ducatum. Ecce vſu
ra explicata. Extra de vſur(. In
ciuitate. Et pꝛo clarioꝛi itelligē
tia notandū eſt:ꝙ mutuū cōtra
hit̃ in his rebus:que conſiſtunt
in numero:vel pōdere:vl̄ mēſu
ra. In numero:vt i moneta q̄ ꝓ
pꝛie nūerat̃. In pōdē vt ere ar-
gēto:auro:q̄ pōderant̃. In men
ſura:vt frumentū: vinū:oleum:

⁊ ſimilia q̄ mēſurantur. Et hoc
patet. Inſti. Quibꝰ modis con
trahitur obligatio: circa princi-
piuʒ. Et. xiiij. q. iij. Vſura ē vbi
amplius requirit̃: q̄ȝ quod dat̃:
verbi gratia. Si ſolidos decem
dederis ⁊ amplius queſieris: vl̃
ſi dederis frumenti modiū vnū
⁊ ſuꝑ aliquid exegeris̃. Ecce cui
denter oſtendit̃: ꝙ quicquid vl-
tra ſorteʒ exigit̃ vſura ē: hec ibi
i. q. iiij. Nullius. Et dicitur mu
tuum: quaſi de meo tuum: q̄a
transfertur dn̄iuʒ rei mutuate:
in eum cui mutuatur ⁊ ſtat pe-
riculo eius. Vnde mutuum in
his proprie locū habet: que vſu
conſumuntur: vt victualia: vl̃ di
ſtrahunt̃: vt pecunia numerata.
Et ideo grauari nō dēbet vltra
reſtitutionē capitalis. Secus ē
aūt in locatione ⁊ ꝯductiōe do
moꝝ: ⁊ agroꝝ: vel equi: bouis: ⁊
huiuſmodi. Nam dominiū nō
transfert̃ in accipiēteʒ: ſed rema
net penes dominū: ⁊ eiꝰ ꝑiculo
ſtat. Et ideo licite petit̃ lucrū ꝓ
re locata vel comodata. ¶ Ter
tiuʒ punctū eſt. ibi intentū. Nā
intentum includit expreſſaʒ pa-
ctionē ⁊ tacitam. vſura nāq̄ꝫ cō
mittit̃: ſine pacto ⁊ locutiōe. ſic
⁊ ſymonia. Si quiſ eni mutuat
hac intentiōe vt aliq̄d accipiat
temporale vltra ſortem: licet ni
hil querat: vſuram mētalē cō-
mittit. xiiij. q. iii. Si feneraueris:
ſʒ ſi nil recipit vltra ſortē: ſicut i
tēdebat: ⁊ ille nō dēdit: ſufficit vt
penitētiam agat de peccato ſuo
mortali. Sed ſi aliq̄d habuit vl
tra capitale reſtituere oportet:
niſi ſibi remittat̃. Si vo q̄ſ mu
tuat principaliter propter deum
vel amicitiam. non propter tem
poralem commodum: ⁊ is qui
mutuum accipit ex ſua liberali
tate: vt gratus: non principalit̃
propter mutuum donat mutuā
ti aliquid. hoc ei declarās: ꝙ li-
bere donat ei: vſura non eſt: q̄a
lucrum illud mutuans non intē
dit. Ar. i. q. i. Sicut non eniʒ ille
qui mutuat: debet eſſe factuſ de
terioris conditionis: ſed melio-
ris propter obſequiū factū i mu
tuādo: vt. ſ. donū ſibi gratiſ factū
recipere non poſſit. qui ſm̄ vocē
doctores: priꝰ recipere potuiſſʒ.
¶ Quartū punctū eſt ibi princi
paliter. Hoc enim dicit̃ propter
intentionem ſecundariā: que nō
inducit vſuram. Dicitur aūt h
intētio principalis cū. ſ. mutuās
magis mouetur ad mutuandū
ꝓpter lucrū qđ ſperat ſibi eue-
nire: q̄ꝫ propter aliud. Sed inten
tio ſcđaria dicit̃ quādo ⁊ ſi ſperat
aliquid ſibi dari ab eo cui mu-
tuauit ex ſua liberalitate: tamen
nō illud mouet eū ad mutuādū
illi: ſed magis beniuolētia ⁊ libe

ralitas: ita vt etiā ſi non crede-
ret aliq̄d ſibi dari vel donari vl
tra ſortē: adhuc tamē mutuaret
Sicut eni principalis intētio ⁊
ſpes ad tēporale inducit ſymo-
niā: ⁊ nō ſecūdaria in collatiōe
ſpiritualiuʒ: vt habetur expreſſe
di. vi. c. Quid proderit: in glo. ⁊
d. lit. Si oſſa. ita etiā in mutuo.
ꝑncipalis intentio ad lucrū in-
ducit vſuram ⁊ non ſecundaria
ſm̄ Laurētiū de redolfis: ⁊ mł̃
tos alios. Nec obſtat. c. i. xiiij. q.
iij. vbi dic̃ Aug. Si mutuo de-
deris a quo pluſq̄ȝ dediſti expe
ctes: feneratoꝛ es. Hoc eni itel
ligit̃ de expectatione cauſatiua
ꝑncipaliter mutui. Similit̃ nec
obſtat. c. vltimū. xxiiij. q. iij. ad id
qđ dictum eſt ſupra de dato ex
liberalitate. Nā dictum. c. loq-
tur cū aliq̄d datur vltra ſorteʒ:
ex actione actuali vel intentio-
nali ſaltē mutuātis: ⁊ nō ex libe
ralitate mutuum accipiētis. Et
nota ꝙ intentio principalis ad
lucrum non ſolum in principio
mutuatiōis: ſed habita poſtea:
⁊ ſi a principio non habuerit in
ducit vſuram: vtputa mutuat
quis proximo mere ex charita-
te: vel animi magnanimitate:
poſt menſem ſubitrat cogitatio
mētē eiꝰ: de lucro ſibi dādo ab
eo cui mutuauit: ⁊ ita inficitur:
ꝙ ſi nō ſperaret aliquid recipe
vltra ſortē repeteret mutuatuʒ:
ſed propter lucrum ſperatuʒ di
mittit. certe talis vſurarius eſt.
ar. i. q. i. c. fertur. §. Vulnerato.
Et ſi aliquid vltra ſortem reci-
pit: quāuis ille daret: nō exactꝰ
ſed ſpōte ꝓpria daret: tūc cū ta
li aīo accipiens reſtituere tene-
retur. Et hoc eſt verū: niſi mu-
tuū accipiens: ⁊ ſi ſciret vel cre
deret intentionē illius fuiſſe de
prauatam: tamen ex mera libe-
ralitate dat aliquid per moduʒ
doni: ⁊ hoc ſibi declarat ꝙ vult
oīno vt ſit ſuum: ⁊ per modum
doni: tunc mutuās ſic accipiēs
hʒ penitere de peccato ⁊ vſura-
ria intētione: ſed ex quo libere
donatum ſibi eſt: reſtituere non
tenetur: ſed ſi dediſſet nō ex li-
bera voluntate ſed ne reputare
tur ingratus: ⁊ ſic nec ab illo:
nec ab alio reperire poſſet mu-
tuū: ſi mutuās hec ſcit: vel ꝓba
biliter credit non poteſt recipe:
quāuis ex charitate mutuaſſet:
⁊ ipē ſpōte dediſſet. i. nec exactꝰ
Et reſtituere tenet̃ acceptū ſm̄
Laurē. redol. Hoc eliciūt̃ a. d.
Anto. in ſūma. Raymūdus ve
ro oꝛdis predicatoꝝ in ſua ſum
ma vſurā diffinit ſic. Vſura ē
lucrū ex mutuo pacto: debitum
vel exactum: hec ille. Non. n. re
putat̃ vſura ſi aliquid gratis fu
erit oblatum ⁊ gratis accipitur.

Ar.xiiij.q.iij. Vſura.diſt.xviij.
De eulogijs.i.q.i.Sicut. Gof-
fred⁹ doctoꝛ venerabilis tiane-
ſis.ſic vſuram diffinit. Vſura
eſt quicquid ſoꝛti accedit inten-
tione ꝓcedente vel pacto.xiiij.q.
iiij. Pleriqꝫ.Sola enim ſpe vel
expectatiõe cõmittit̃ vſura:mul
to magis pacto: vt.s. declarat̃.
S.deniqꝫ tho.in ſa ſe.q.lxxviij
arti.i. Et in queſtionib⁹ de ma
lo.q.xiij.arti.iiij.ſic diffinit vſu-
ram. Vſura eſt p̄ciuꝫ pecunie
mutuate:vel cuiuſcũqꝫ rei: cui⁹
vſus eſt conſumptio vel deſtra
ctio ei⁹:hec ille.Capiat prudens
predicatoꝛ quãcunqꝫ diffinitio
nem ex his voluerit. Que qui-
dem vſura eſt non ſolum moꝛ-
tale peccatum:ſed grauiſſimuꝫ:
vt ait.s. Doct.in ſa ſe.q.lxxviij.
ar.i.Et in queſtionibus de ma
lo.q.xiij.ar.iiij. Et i.iij.quolibet.
q.vij.ar.ij.Et dñs Albertus in
ij.ſententia. quod triplici ratio-
ne declaro.

℃ Primo rõne trãſgreſſionis.
℃ Scđo ratiõe punitionis.
℃ Tertio rõne occiſionis.

℃ Primo dico vſurã eſſe pec-
catũ moꝛtale rõne tranſgreſſio
nis.Maledictus nẽpe vſurari⁹
eſt tranſgreſſoꝛ omniuꝫ legum
per quas vſura pꝛohibetur:er-
go ſemꝑ peccat moꝛtalr̃. Nam
pꝛimo trãſgredit̃ legẽ naturalẽ.
Lumen enim rõnis naturalis
vnicuiqꝫ dictat vt id nõ faciat
alteri:quod ſibi nollet fieri.Sic
etiã chꝛiſtus docuit diſcipulos
⁊ turbã debere viuere: vt patet
Mat.vij.c.di. Quecunqꝫ vul-
tis vt faciant vobis homies: ⁊
vos facite illis. Et Mat.xxij.
Diliges pꝛoximũ tuum ſicut te
ipſum:hec eſt lex ⁊ ꝓphete. Sꝫ
O crudeliſſime vſurarie.Certe
velles ꝙ nullus te dãnificaret:
ꝙ in tuis neceſſitatib⁹ tibi libe-
re ſubueniret. Et ꝓpter hoc dic
Ari.i.poli.Et.iiij.ethy. Vſura-
rij ſunt turpes lucratoꝛeſ. ℃ Se
cundo vſurarius facit cõtra le-
gem diuinalẽ. Precipit enim do
minus vt null⁹ aliqd accipiat vl
tra ſoꝛtẽ: vt pꝫ Leui.xxv. Ne ac
cipias vſuras ab eo:nec ampli⁹
q̃ꝫ dediſti.Deut.xxiij. Nõ fene
raberis fratri tuo ad vſurã pe-
cuniã: nec fruges.nec qualibet
aliã rem. Et itex. Fratri aũt tuo
abſqꝫ vſura id quo indiget cõ-
modabis.h̃ ille. Vſurarius aũt
dicit. Tu deus p̄cipis tuo mo
do. Et ego faciã quod mihi vi-
det. Et ſic nõ ceſſat quãtuꝫ pot
accipe pluſq̃ꝫ mutuet. ℃ Tertio
vſurarius facit cõtra legẽ ꝓphe
talẽ. ℃ Hec lex ꝓhibet vſuras
expꝛeſſe: vt pꝫ.c.v.di. Cogitaui
qꝫ coꝛ meũ ⁊ increpaui optima
tes ⁊ magiſtrat⁹ ⁊ dixi eis:vſu

ras ne ſinguli a fratrib⁹ veſtris
exigatis. Et Dauid p̃s.xiiij.
Dñe quis habitabit in taber-
naculo tuo:aut qs requieſcet in
mõte ſancto tuo? Et reſpõſum
fuit.Qui pecuniã ſuã nõ dedit
ad vſurã.Ergo qui facit vſuraꝫ
el demonio ſit poꝛtera.Et Eze
ch.xviij.ait. Vir ſi ad vſurã nõ
cõmodauerit:⁊ amplius nõ ac-
ceperit vita viuet. ℃ Quarto fa
cit cõtra legẽ euãgelicalẽ. Glo
rioſus filius dei ieſus chꝛiſtus
ꝓhibet vſurã.Luc.vi.di.Mu-
tuum date nihil inde ſperãtes.
Nota li nihil:qꝛ nec pecuniam
nec rẽ aliquam nec ſperare nec
recipere poteſt vltra mutuum.
℃ Quinto facit ꝯtra legẽ cano
nicalẽ.Lex canonica manifeſtiſ
ſime ꝓhibet vſurã per decreta
les:vt pꝫ in titulo de vſuris per
totũ. Per Sextum de vſuris
Per clemẽtinã de vſuris. per
totũ.ꝑ decretuꝫ.d.xlvi.ſicut vbi
Leo papa iquit. Sicut non ſuo
ita nõ alieno noie aliqs clerico
rũ exercere fenus attentet. In-
decẽs.n.eſt crimẽ ſuũ cõmodis
alienis ipẽdere ⁊ exercere:fen⁹
aũt hoc ſolũ aſpicere ⁊ exercere
debem⁹: vt qđ hic miſericoꝛdi-
ter tribuimus.a dño qui multi
pliciter ⁊ in ꝑpetuũ mãſura tri
buit recipe valeamus. hec ille.
Vbi glo.Licet oibus iterdicat̃
vſura: maxime clericis interdi-
cit̃. Et eſt argumẽtũ ꝙ nõ põt
nomine ſuo:nec alieno nomine
põt.xlvij.d.c.Quoniã multi.Et
eſt cõciliũ nicenũ.Et.xiiij.q.iiij.
Quid dicam. Et.c.Ab illo:vbi
Amb.ait.Ab illo exige vſuraꝫ:
cui nocere merito deſideras.
Cui iure inferunt̃ arma. huic le
gitime auferuntur vſure quem
bello vincere nõ potes.Ab hoc
vſurã exige: quẽ nõ ſit crimen
occidere.Sine ferro dimicat q
vſuras flagitat.Sine gladio ſe
de hoſte vlciſcit̃ q fuerit vſura-
rius ex actoꝛ inimici.Ergo vbi
ius eſt belli:ibi ius vſure.h̃ ille.
Vbi glo.Sicut nulli debeſ no
cere:ſic ⁊ a nullo debes petere
vſuras.vt capitulũ intelligatur
negatiue.Alij dicũt:ꝙ ab hoſte
licite poſſum⁹ accipere vſuras:
qꝛ oia eoꝛũ licite poſſimus au-
ferre.xxiij.q.vij.c.i.Et.ij.Et.q.v.
c.Dicat aliquis.Et glo.hu. dic̃
in bello iuſto. ℃ Sexto vſurari
us facit contra legem humana
lẽ.Lex ciuilis pꝛohibet maledi-
ctã vſurã. Nam imperatoꝛ iu-
bet ſeruari ea que ſtatuta ſunt ĩ
niceno ꝯcilio: vt in autẽtico.de
eccleſiaſticis in pꝛincipio.coll̃.i.
Sed nicenũ concilium ꝓhibet
vſuras: vt patet.quadrageſima
ſeptima.d.c.Quoniã ergo im-
ꝑatoꝛ voluit derogare legibus

ſuis:que de vſuris loquuntur. Nã iferioꝛ nõ põt tollere legez ſuperioꝛis: vt.ff.ad trabelianã.l. ille a quo.§.Tẽpeſtiuum. Non põt diſcipulus frangere legem magiſtri.ff.de arbitris.l.Nam ⁊ magiſter. Nec ſeruus legem dñi ſui.C.de pactis.l.ſuus. Sꝫ leges ciuiles ſunt iferioꝛeſ ad legẽ diuinã ⁊ canonicã:que legeſ ꝓbibent vſuras ergo leges ciuiles ſi que videtur fauere vſure nullius ſunt roboꝛis. ¶ Septimo vſurarius facit ꝯtra legẽ theologicalẽ. Oẽſ.n.theologi atteſtanſ vſurã eſſe ꝓbibitã Aug. Jero.Amb.Chꝛiſo.Tho. Alb. Petrus de palu.Alexan.Bonauẽtura ⁊ ceteri. ergo vſura ẽ moꝛtale peccatũ ⁊ grauiſſimuꝫ. ¶ Scḋo idẽ ꝓbaſ rõne punitionis. Vſurarius grauiſſime punitur in hoc mundo.ergo vſura eſt pctm̃ moꝛtale. Nã ſunt infames.vi.q.i.Jnfames. Nõ recipiuntur ad cõmunionẽ altaris ſi ſunt manifeſti.extra de vſuriſ c.Qꝛ in pluribus. Excludũtur ab eccleſia.d.lxxxviij.c.Eijciẽs. Teſtamẽta eoꝝ ſunt irrita. Ex de vſuris.c.Quãq̃ꝫ lib.vi. Excõicantur quo ad ſacramẽta ꝑcipiẽda:⁊ quo ad oblationes altaris.extra de vſuris.c. Qui in pluribus. Jtem pꝛohibentur oꝛdinari ad clericum.d.xlvi.c.Se

ditionarios. Antiquitus quoq̃ꝫ puniebaſ apud romanos. De quib⁹ ait Cato libꝛo de re ruſtica in pꝛincipio. Maioꝛes.n.nr̃i hec ſibi habuere:⁊ ita in legib⁹ poſuere.furẽ dupli condẽnari: feneratoꝛẽ quadrupli. Quanto peioꝛẽ ciuiẽ exiſtimarint feneratoꝛẽ:q̃ꝫ furẽ: hinc lꝫ eſtimare.h ille. Ergo vſura eſt pctm̃ moꝛtale. ¶ Tertio idẽ ꝓbatur ratione occiſionis ſic. Qui aliũ iniuſte occidit peccat moꝛtaliter. Sꝫ vſurarius occidit iniuſte: ergo moꝛtaliter peccat. Ait nãq̃ꝫ Augu.in decretis.xiiij.q.iiij. Quid dicã. An crudelioꝛ eſt qui ſubtrahit aliqd vel eripit diuiti: q̃ꝫ qui trucidat in opeꝫ fenoꝛe. Et Ambꝛo.xiiij.q.iiij.c.Ab illo:dicit. Sine ferro dimicat qui vſuras flagitat. Et iteꝝ Augu.xiiij. q.v.Jmolãs ex iniquo oblatio eſt maculata. Dona iniquoꝛũ nõ ꝓbat altiſſim⁹:nõ reſpicit i oblationibus inimicoꝝ: nec in multitudine ſacrificioꝛũ eoꝛum ꝓpiciabiſ peccatis. Qui offert ſacrificiũ de ſubſtãtia pauperis q̃ſi qui victimat filium in ꝯſpectu patris. Panis egentiũ vita pauperis eſt. Qui defraudat illũ hõ ſanguinis eſt. Qui effundit ſanguinẽ ⁊ qui fraudẽ facit: neceſſario fratres ſunt. hec ibi. Vñ Tulius in.ij.de officijs in

fine ait. Jllud eſt Catonis ſeniſ a quo cũ quereretur quid maxime i re familiari expediret: Reſpõdit. Bene paſcere. Quid ſecundum: Satis bene paſcere. Quid tertium: Bene veſtire. Quid quartũ: Arare. Et cũ ille qui queſierat dixiſſet:qd fenerari: Tũ Cato. Quid hoiem inquit occidere.h ille. Et finalr miſeri cũ oibus ſuis vſuris rapinis fraudibus atq̃ꝫ deceptionib⁹ in ignẽ eternũ mittenſ. Legimus.n.de quodam vſurario duos filios habẽte:q̃ cũ ĩfirmatus eet grauiter: viſitatus a cõfeſſoꝛe: ꝯfeſſus eſt ei:⁊ nõ negauit pctm̃ ſuũ. Cui cũ declaraſſꝫ ꝯfeſſoꝛ.q̃ opoꝛtebat male ablata reſtituere: alias abſolui nec ſaluari poterat:ad hoc:hoꝛtareſ vt poſſet ſacra ſumere ⁊ animã ſaluare. Rñdit miſer. Ego non poſſum:qꝛ ſi ſupuiuerẽ: nõ haberẽ ad mãducandũ:ſꝫ me mẽdicare opoꝛteret:⁊ vos opoꝛteret ire ad hoſpitale. Nihil eniꝫ vobis remanẽt:qꝛ oia de vſuris ſunt. Cui illi. Nõ curetis de nobis: ꝓuideatis ſaluti veſtre. Jlle aũt a dyabolo obcecatus: tacere ait. Volo poti⁹ ire ⁊ ad miſericoꝛdiam dei ſtare: q̃ꝫ ad mercedẽ hoium:qꝛ ſunt inhumani ⁊ inmiſericoꝛdes:deus ãt eſt clemẽtiſſim⁹:ſicq̃ꝫ i ſua ſtultitia cecitate ⁊ obſtinatione ligatuſ ⁊ poſſeſſus a dyabolo migrauit:⁊ ſepultus eſt in inferno Qð attẽdẽs vnus de filijs hoꝛtatus eſt fratrẽ ad reſtituẽdum ne ſequereſ patrẽ ſuũ in eandeꝫ dãnationem. Cui ille. Si pater meus vſuras fecit.ego illas nõ feci. Volo ex poꝛtione mea gaudere duꝫ viuo:de futuro neſcio quid erit. Alius vero reſtituit certis ꝑſonis certa. Jncerta vero pauperib⁹ diſtribuit. Cũ aũt ille alter frater duceret in boniſ dies ſuos ex ſubſtãtia vſuraria in puncto ad inferna deſcendit moꝛiens. Alter vero qui facta reſtitutione religionis habituꝫ ſumpſerat:quadã die dum oꝛaret vidit in viſione terrã apertã ⁊ in ꝓfundũ ignem maximũ ⁊ copioſum:⁊ imenſam flammã ſe extendentẽ. Et in ꝓfundo inferni inter ceteros patreꝫ ſuũ vidit ⁊ fratrẽ ſuper eũ:queꝫ pater frequẽter maledicebat dicens. Maledictus ⁊c̃. qꝛ pꝛo te vt te diuitem dimitterem huc deueni. Et fili⁹ reſpondebat immo tu maledicaris:quia pꝛo te huc veni. Si.n.non mihi dimiſiſſes vſurarie acq̃ſita: cauiſſeꝫ a vitijs ⁊ huc nõ veniſſem. Et ſic inuicẽ altercabanſ. At filius religioſus ⁊ illuminatus:referebat continuo gratias deo:qꝛ re

ſtituerat:τ deo ſeruire venerat.
Recitaſ quoqꝫ terribile exem-
plũ de quodã vſurario: qui dũ
dormiret in lecto cũ vxore: ſubi
to expergefact⁹ exiuit de lecto.
Cũ autem ab vxore ſua interro
gareſ quid haberet.ait.Raptuſ
ſum ante iudiciuꝫ dei:vbi tot τ
tãta horribilia ſunt oppoſita cõ
tra me:ꝙ neſciui nec potui re-
ſpõdere.Et cũ fuerim diu expe
ctatus τ iſpiratus:mõ ſnia da-
ta eſt ꝯtra me:τ datus ſum in
poteſtate demonũ: qui me de-
bent hodie ad eterna ſupplicia
conducere.Quo dicto:vili ve-
ſte de pertica ſumpta : rapido
curſu domũ egreſſus eſt.Queꝫ
ſui hincinde querentes in mo-
naſterio quodã mõachorũ can
tantiũ matutinas inuenerunt.
Cuncti eũ ad penitentiã hortã
tur:ſed ipſe deſperãs:noluit vo
luntatẽ mutare:ita vt nec prece
nec rõne:nec minis proficerent
eũ diligenter vſqꝫ ad ſextaꝫ ho
rã eſt ab eis cuſtoditus.Deni-
qꝫ cũ conſanguinei eum ad do
mũ adducere vellent:τ ad quẽ-
dã fluuium per quem tranſitu-
ri erant puenïſſent viderũt quã
dam nauẽ rapido curſu per flu
uium aſcendentem:que a nullo
videbatur conducta.ſed ab vſu
rario viſa eſt plena demonijs.
Qui ait.Ideo venerunt vt me
ad ſupplicia eterna aſportent.
Quo dicto de manibus veloci
ter eorum eſt raptus τ in nauiꝫ
proiectus. Et curſu rapido pre
dicta nauis cuꝫ demonijs cito
diſparuit.Refert inſup:Ceſari
us de quadã vſuraria femina:
que dũ moreretur:vidit totum cã
pum coruis τ cornicibus plenũ
τ clamauit.di. Ecce modo ap-
propinquant ad me. Mõ ſunt
ĩtecto modo ſunt in domo:mo
do pectus meum lacerant:mo-
do animã meã.extrahunt. Sic
qꝫ cũ vlulatu emiſit ſpirituꝫ.In
nocte vero qui aderant viderũt
corpus mortuum vſqꝫ ad tectũ
leuari:τ cecidit τ confractũ eſt.
Ecce finis maledicti vſurarij.
Neqꝫ immerito. Qui eniꝫ ali
um occidit:meretur in corpore
τ in anima dyabolo puniente
cruciari τ ſic patet prima pars
principalis.

Ecundo principaliter
conſiderare debemuſ
vſure malignationeꝫ.
Tres ſunt vſure malignitates.
¶ Prima eſt tpis venditiua.
¶ Scõa ẽ iferno aſſimilatiua.
¶ Tertia eſt pietatis oblitiua.
¶ Prima eſt temporis venditi
ua.Nam vſurarius peruerſus
vendit tempus illud ſibi appro
prians:quod deus vult paupe-
ribus τ diuitibus eſſe commu

ne.Sꝫ hic merito querit.Mer
cator habet petiam panni.pre-
cij quattuordeciꝫ ducatoꝝ:τ vẽ
dit eam emptori ad terminum
ſex menſium pro .xvi. ducatis
vel pluribus vtrum talis cõtra
ctus ſit licitus an vſurarius?
Reſpondent mercatores dicẽ-
tes:ꝙ talis contractus vtiqꝫ eſt
licitus:qꝛ mercatori lucrari licꝫ.
ex quo ꝓ cõmuni vtilitate labo
ribus τ expenſis τ multiplicib⁹
periculis ſe exponũt:qꝛ iuſtũ eſt
vt inde reportent lucrũ ꝯpetẽs
officio ſuo:hoc quidẽ nime fa-
cere poſſunt:niſi vendẽdo mer-
ces ſuas.Et ſic pciũ taxãt:ꝙ pẽ
ſatis oib⁹ laborib⁹:piculis τ ex
pẽſis:circa merces ſuas factꝭ vł
ſedis lucreſ.x.vel.xv.ꝓ centena
rio.hoc facere quoqꝫ nõ poſſunt
niſi ꝓ expectatõe ſolutõis vſqꝫ
ad hoc augeãt pciuꝫ ſolutionis
merciũ ſuaꝝ:vt.ſ.penſata hmõi
expectatione cũ certis circũſtan
tijs lucreſ finalii.x.vł.xi.vł vltra
quandoqꝫ.Huic queſito rñdet
venerãdus doctor.d.Anto. ar-
chieps i ſua ſũ.tractatu de vſu-
ra dicalis ꝯcr⁹ẽ manifeſte vſu-
rarius:ſicut p ecclie determina
tionem patet.extra de vſuris.
Conſuluit.Ad rationes ãt mer
catorum reſpõdet ipſe.d.Anto.
ꝙ illud nõ eſt ſimpliciter veruꝫ
ſcilicet ꝙ i caſu liceat mercatori
plus vendere:qꝫ ei ꝯſtiterit.Sꝫ
aliquando τ minus:aliquando
plus ſm ꝙ plus τ minus illo
tempore quo vendit valet illa
merces : quod procedit ex ha-
bundãtia vel penuria eius:τ ſꝫ
ꝙ plus vel minus requiritur.
Et hoc probatur tripliciter.Et
primo dicendum eſt ꝙ merca-
tor ſicut predictum eſt :propter
predictas cauſas lucrari poſſit:
non tamen modo illicito : ſicut
contingit in vendẽdo ad termi
nuꝫ:τ obſeruãdo alios illicitos
modos.Item ſcdo ſicut ĩtuẽti
bus patet ex predictis ſequereſ
ꝙ dato ꝙ mercator merces va
lore.x.ducatoꝝ per mille duca-
tos emiſſet tũc ſm predictã po
tentiaꝫ poſſet per quẽcũqꝫ illici
tum contractũ eas illicite vẽde
re.ſic ꝙ vltra mille ducatos lu-
creſ.x.vł.xv.qđ quideꝫ patenter
irrationabile eſt.Sequereſ etiã
ꝙ ſi interea:vel tempore maxie
cariſtie merces ſuas precio ma
gno emiſſet:poſſet ꝓpter hoc in
loco vel tempore i quo merces
ille eẽnt vileſ:vẽdere illas τ pre
cio maiori qꝫ emiſſet:ſaltẽ pro-
pter expectationem ſolutionis.
Qđ quidem abſurdiſſimũ ma
niſeſte apparet atqꝫ iiuſtũ.Se-
cundo ẽt dicũt : ꝙ nõ intẽdunt
merces ſuas carius vẽdere ꝓꝑ
tp̃s:ſꝫ ꝓpter recuperãdũ dãnũ

qͦ ex dilatiōe ſolutiōis icurrit:
qꝛ ſi p̄dictos denarios: ſtatim
poſt merciū vēditionē haberēt:
poſſent cū eis mltuz lucrari.qͦ
facē nō pñt.qꝛ nō ſtatim ſoluū-
tur. Ad qͦ etiā tripl̄r rñderi p̄t.
Et p̄io dicendū ꝙ ⁊ ſi talis vē-
ditoꝛ inde lucrari poſſet: poſſibi
le etiā foꝛet non lucrari: inſup ⁊
pdere capitale. Nūc aūt: qꝛ nō
ſtat piculo talis damni: nō p̄ōt
ſtare i certitudie talis lucri. In
ſup ⁊.ij.qꝛ hēret lucrū de re nō
ſua.i.de mutuo dato i emptiōe.
Propterea tertio mercatoꝛ nō
p̄ōt in pactū deducē recōpenſa
tionē dāni.qͦ ꝯſideraſ ex hoc:
qꝛ ſua pecunia nō lucraſ vt poſ
ſit vēdere.ꝙ nōduz eſt.⁊ p̄ōt ab
habēdo multipliciter impediri.
ꝰm.ſ.Tho.iij.quoqȝ dicunt hoc
facere qꝛ frequenter apparet.ꝙ
debitoꝛes non ſoluunt in tēpo-
re aſſignato.⁊ circa acqſitionē
taliū denarioꝝ.oȝ eos facē ma
gnas expenſas. Aliqui etiā nū-
q̄ȝ ſoluunt vel fallūt. Ad qͦ di-
cendū ſiue rñdendū eſt dupliciꝛ
Et p̄imo dico ꝙ lȝ multi qb⁹
talis termin⁹ ꝯceſſus eſt.in ter
mino nō ſoluunt.⁊ multi etiam
ſūt.qui in termino ſibi dato ſol
uunt.⁊ tñ p̄eciuz qͦ ꝑpter t̄ps
mercib⁹ additū ē: nō minuiſ ab
his q i dato termino nō ſoluūt
Quare cū vtriſqȝ vendere ter-
minū: ineq̄litas ⁊ iniuſticia eſt:
qꝛ iuſtus nō dȝ ferre penā iniq
ſeu mali debitoꝛis.vez eſt ꝙ ex
de fideiuſſo.c. Peruenit.ꝯcedit
rōne itereē ſi debitoꝛ nō ſoluit
in terio ſibi dato: creditoꝛ ſuari
dȝ indēnis.nec tūc eſt ibi vſura
cū vſura ſit.qꝛ rōne mutui ſpe-
raſ lucrū. h āt talis excreſcētia.
nō recipiſ.niſi rōne dāni vitan
di nō lucri habēdi. Ab illis er-
go qui in termino non ſoluunt
exigat recōpenſationē ſui dāni.
nō ab alijs. Quantū ad aliam
partē ſue excuſatiōis.ſ.de his q
nunq̄ȝ ſoluūt.vñ dānificanſ.ta-
libus rñdendū eſt.ꝙ coꝝ ꝯſcia
p̄ōt ſtare merito inquieta.cuȝ ⁊
de tali termino dato culpā ha-
beāt.⁊ aiam cū ſubſtātia pdāt.
Nā nō coguntſ talib⁹ vendere.
nec illis vēderēt.ſi crederēt non
ſoluturos.⁊ rōe dubij i mutuo.
qͦ ibi ē iplicitū.ñ lȝ ſpare lucꝝ.
ex̄ de vſuris.c. Nauigāti. Nec
eſt iuſtū ꝙ i termio ſoluētes pa
tiantſ penā ꝑ nō ſoluētib⁹.vt di
ctuȝ eſt.h.d.Anto. Ideo dicit ſ.
Doc.i ep̄la ad lectoꝛē floꝛētinū
in q̄ optime declarat hāc mām
quaȝ vide in tractatu de vſuris
dñi ſ anto. Et ſic pȝ p̄ia malignī
tas vſure. ¶ Scōa malignitas
vſure eſt iferno ſimulatiua. In-
fern⁹.n.nūq̄ȝ ſaciaſ: ſȝ ſemp oēs
hȝ aptuȝ: vt oēs aias ſuſcipiat:

⁊ oib⁹ ſupplicia parat: nemini
pcens. Sic vſurari⁹ oēs deuo-
rare cupit. Nō hȝ ſacietatē: ſed
ſemp ſtat oꝛe apto ad rapiēdū.
Iero.in ꝓlogo biblie. Dictum
eſt: auaro taȝ deeſt qͦ hȝ: q̄ȝ qͦ
nō hȝ. Vñ Eccleſi.v.dr̄. Auar⁹
nō implebiſ pecunia. Augu.lib.
de verbis dñi. Que eſt iſta aui
ditas ꝯcupiſcētie: cuȝ ipſe belue
hēant modū. Tūc.n.rapiunt qñ
eſuriūt: pcunt vero p̄ede cū ſen
ſerint ſacietatē. Inſaciabilis eſt
ſola auaricia diuituȝ: que ſemp
rapit: ⁊ nunq̄ȝ ſaciaſ: nec deū ti
met: nec hoīem reuereſ: nec p̄ri
pcit: nec matrē agnoſcit: nec frī
obtēperat: nec amico fidē ſuat.
Viduam opp̄imit: pupillū in-
uadit: liberos in ſeruitium reuo
cat: teſtimonium falſum ꝓfert.
Res moꝛtui occupat quaſi nō
moꝛianſ⁊ ipſi. Que eſt iſta inſa
nia aiaruȝ amittere vitaȝ: appe-
tere moꝛtē: acq̄rere aurū ⁊ pde-
re celum: hec ille. Immo infer
no eſt deterioꝛ vſurari⁹. Nam
iſernus in paſſione dñi que ſua
nō erāt reſtituit.ſ.aias ſanctoꝝ
patrū. Vſurari⁹ aūt: aliena nō
vult reſtituere. ¶ Tertia mali-
gnitas vſure: dr̄ pietatis obliui-
ua. Ait Ambroſi. Ois ſumma
religionis x̄piane: in mīa ⁊ pie-
tate cōſtituta eſt. Iaco.i. Reli-
gio mūda ⁊ imaculata apud de
um ⁊ patrē h eſt: viſitare pupil-
los ⁊ viduas in tribulatōe coꝝ.
Iob.xxxi. Ab infantia mea cre-
uit mecū miſeratio: ⁊ de vtero
mr̄is mee egreſſa eſt mecū. Iō
Apoſt.hebꝛ.xiij. Bñficiētie aūt
⁊ cōionis nolite obliuiſci. Tali-
bus eni hoſtijs ꝓmereſ de⁹. Et
ap̄ls Petr⁹.i.pe.iij. Fraternita
tis amatoꝛes. Maledictus aūt
⁊ ipſiſſimus vſurarius: oi huma
nitate: oi cōpaſſione: oi pietate:
⁊ fraterno amoꝛe poſtpoſito in
digētibus nō ſuccurrit: ſed illos
magis ac magis tollendo vſu-
ras opp̄imit: de pauperat per-
ſequiſ ⁊ anihilat. Et licet quot-
tidie experientia hec doceat: tñ
exemplo pȝ: de illo q mutuauit
paupi ruſtico.x.ducatos di. Re
ſtitues mihi qñ poteris. Tpe āt
collectōiſ: iuit ille q mutuauerat
ad p̄dictuȝ paupem.di. Redde
mihi meos decē ducatos. Tūc
ille. Nō habeo modū: ſed vēdā
modicū frumenti: ⁊ tibi ſatiſfa-
ciā. At vſurarius ſubiūxit. Be-
nefac mihi vēde frumentū ꝰm
p̄eciū qͦ currit: ⁊ ero ꝯtentus.
Quod ruſticus fecit. Et dedit
illi viginti ſtaria frumenti: p̄cio
viginti ſolidoꝝ ꝓ ſtario: poſtq̄ȝ
vero ruſticus aſſignauit illa vi-
ginti ſtaria dixit ille vſurarius.
Ego compatioꝛ tibi: qa video:
ſi frumētū iſtud aſpoꝛtauero nō

habebis pro familia tua. Sum
cõtentus vt frumentũ retineas
Quod rusticus gratanter iterũ re
tinuit: tẽpore vero madij: i quo
frumentũ plus valet ⁊ non ha-
bens ille paup̱ vnde redderet:
oportuit illud emere ab eodẽ: p̄
cio viiiꝰ ducati pro stario. Et ita
p̱ istas ꝯmutatiões factas: hoc
modo pluries ex.x. ducatis: mo
do in frumẽto mõ in pecunijs:
abstulit rustico omnes possessi-
ones ⁊ omnibus bonis expolia
uit eum. O insaciabilis vorago
vsurarũ. O iniquitas maxima.
O impietas iudaica. O lupina
crudelitas contra quã deus: tã
dem seuiẽdo vltionẽ immittet.
Nam Jacobi.ij. Judicium eni
sine misericordia qui non facit
misericordiam. Itaqꝫ ⁊ terribi
liter ipsissimis ⁊ maledictis vsu
rarijs dñs cõminatur per Eze
chielem prophetã.xx.c.di. Vsu
ram ⁊ superabũdantiam acce-
pisti: ⁊ auare proximos tuos ca
lũniabaris: meiqꝫ oblita es di-
cit dñs deus. Ecce cõplosi ma-
nus meas: super auariciam tuã
quã fecisti. hec ille. Vult dicere:
qꝛ nõ fuisti largus ⁊ apertus ꝓ
ximo: sed strictꝰ ⁊ cõplosus. Sic
⁊ tibi seuissime ⁊ terribilissime
fiet: qa tẽpus vsurpasti: qꝛ iser-
nalis es effectus: qꝛ pietatis es
oblitus. Et ita patet secũda ps.

Ad tertiam transeo.

T Ertio principaliter con
siderare debemus vsu-
re specificationem. Vt
vsurarij integre cõfiteri possint
saltem duodecim modos appo
nam: quibus contractus reddi
tur iniustus ⁊ vsurariꝰ. ¶ Pri-
mus modus vsure dr̃ depositi-
uus. s̃m. do. Anto. Cum mulie-
res: de quibus minus videt̃ ne
cõsumẽtur dotes earũ: deponũt
eas apud mercatores: ad discre
tionem: saluo capitali: hec vsura
est: ⁊ peccatum mortale: ⁊ ad re
stitutionem tenentur: peius aũt
⁊ scandalosius: si instrumentũ
faciunt de saluo capitali: ⁊ ta-
men velint vltra illud in lucro
participare possunt tamen acci-
pere pignꝰ pro securitate ab ip-
so mercatore. vel artifice. ita ꝙ
non vtantur ipso pignore ad vti
litatem. Nam licet quidem de
re pecuniam ad lucrum. ⁊ peri-
culũ seu dãnum ꝓportionabili
ter. ⁊ apponere pactũ pro maio
ri securitate. ꝙ mercator exerce
at pecuniã suam. in quibusdam
locis ⁊ nõ in alijs. in quibusdaꝫ
mercantijs ⁊ nõ in alijs. Et si
secus ille fecerit. damnuꝫ qd̕ pa
titur erit totuꝫ suum. qꝛ ꝯtra pa
ctũ venit. Debent etiã declara
re. sibi ꝙ in negociationibꝰ luci
tis pecuniaꝫ suam commerce-

tur. Quod si sciuerit contrariuꝫ
facere. non percipiat de lucro:
sed pecuniam suaꝫ repetat: hec
domi. Anto. Sed ⁊ idem de vi
ris. Secundus modus vsure
dicitur vsufructiuus. Cum mu
lieres vidue ab heredibus con-
iugis defuncti recipiunt posses-
siones vsufructuandas: quous-
qꝫ reddantur eis dotes: vsura
est s̃m Inno. ⁊ Hosti. ⁊ alios
est peccatum mortale. Beatus
Antoninus: super hoc casu di-
cit: puto tamen vbi violẽter de
tineretur dos ab illis heredibꝰ:
nec potest se iuuare: qꝛ non sibi
fieret iusticia: propter potentiaꝫ
illoruꝫ: tunc mulier licite recipit
fructus possessionis: vl' pecuniã
tantam annumeratam sine esti
matione dotis. Idem videtur
cum heredes illi non possent: si
ne magno sui detrimẽto restitu
ere dotem: que est in pecunia:
nec possessionem habent quam
ei assignent. Et propter hoc mu
lier ne nimis grauet: dimittit
penes eos: ad tẽpus: si illo inter
uallo recipit alimenta ab eis:
cum non habeat vnde viuat
aliunde: non videtur illicituꝫ.
Non enim illud recipit ratiõe
mutui: sed ratione interesse: cuꝫ
si dotes haberet: inde viueret:
emendo possessionem: vel expo
nendo negociationi. Sꝫ: cꝰ aũt

dicendum: quãdo hoc fieret ob
vtilitateꝫ vtriusqꝫ vt illi magis
possent: cum illa pecunia lucra
ri: ⁊ illa vt ex integro suo capi-
tali lucrum habeat: hec ille. No
tandum est hic: ꝙ si mulieres
sunt nupte viris: qui sunt obli-
gati ad restitutionem vsurarũ:
ad quam restitutionem non est
sufficiens valor substãtie coruꝫ
in vsuram p̱ticipant: victum ⁊
vestitum de his percipiendo.
Si sunt puelle nuptui traden-
de: ⁊ dotes recipiunt de vsuris:
viri earum non possunt recipe-
re tales dotes: ⁊ si receperit te-
nentur ad restitutionẽ illis qui
bus socer erat obligatus ex quo
omnia illius erãt obnoxia resti
tutiõi. Et ip̃a mulier soluto ma
trimonio tenetur ad satisfactio-
nem: si vir non restituit: s̃ꝫ doc.
Ray. ⁊ alios. Idem vsufructi-
uus. Cum debeo tibi centuꝫ: qꝛ
non possum soluere: do tibi do
mum. Aut possessionem in pi-
gnus vsquequo dem tibi cẽtũ:
talis recipiens: nisi recõpenset
fructum pignoris: extractis ta-
men expẽsis factis pro cõserua
tiõe ⁊ labore rei pignorate: fac̃
vsurã: mortaliter peccat: ⁊ tene-
tur ad restitutionem. ¶ Tertius
modus vsure dicit̃ tutatiuꝰ. Cũ
tutores: vel procuratores pupil-
lorum pecuniam deposuerunt

in bancho ad diſcretionē: ē vſu
ra ⁊ tenētur ad reſtitutionē. Et
quãuis ipſi pupilli non fecerint
talem contractum: tamen lucrũ
tale ipſi pceperũt. Et ſi nõ diſ-
ponunt ſe ad reſtitutionez: iam
ſunt in ſtatu dãnatõis. Sz ⁊ ipi
tutores ⁊ procuratores mortali
ter peccant: faciẽdo tales ꝯct⁹. ⁊
tenentur ad reſtitutionē: lz vtili
tatem inde non ſint cõſecuti i ca
ſu quo ipſi pupilli nõ vellēt: vel
nõ poſſēt ſatiſfacere. vt notat ar
chidiaco. di. xlvij. Sicut nõ ſuo.
¶ Quartus modus vſure dici-
tur negociatiuus. Cum aliquis
negociator vel factor: vel etiam
procurator exercens negocia a-
liorum facit huiuſmodi contra-
ctus ſupra imediate declaratos
vſuram cõmittit ⁊ peccat mor-
taliter ⁊ ad reſtitutionem tene
tur ſm Gul. Licet ad eum ni
hil peruenerit. Eſt enim actor ⁊
miniſter cõtractus vſurarij. Cũ
aliquis etiã ē mediator: ⁊ ſerui-
ens talib⁹ ꝯctibus: mortalit pec
cat. ¶ Quĩtus modus vſure di
citur obſequutiuus. Cũ aliquis
mutuat pauperibus hac itẽtiõe
vel pacto vt itegro capitali obſe
quãtur ei: vel ſeruiant in operi-
bus agri: vince: ⁊ hmõi: vł opis
bouũ: vł equorũ: vł exercitio cor
porali: vel vt paupercula cui mu
tuauit lauet ſibi: faciat liſciuiã ⁊
hmõi. vſurã committit. extra ď
vſuris. c. cõſuluit. ⁊ peccat morta-
liter: ⁊ tenetur ſoluere pro ſeru
cio vel computare in ſortem.
¶ Sextus modus vſure dici-
tur legatiuus. Cum filij vel qui
cunqz heredes vſurariorũ par
ticipes ſunt: tenentur ad reſtitu
tionē ſi illa bona legata: obno-
xia ſunt reſtitutiõi. extra ď vſu-
ris. c. Cõſuluit: niſi icerta eēnt: ⁊
lucis ꝓprijs legata. alias vſura
rie poſſidēt: ⁊ peccant mortalr.
De vſurarijs ãt publicis: cũ ſci
ẽtia dyoceſani ⁊ cautiõib⁹ dz di
ſpẽſari: vt pz ď vſuris i. vi. ¶ Se
ptim⁹ modus dr̃ acceptiu⁹. Cũ
aliquis mutuũ accipit ad vſurã
ſine legitima cã: puta neceſſita
tis vel vtilitatis rõnalis. ſz ad lu
dẽdũ vel ꝓdigaliter expẽdẽdũ: ſic
hmõi peccat mortalr ſz. ſ. Tho.
⁊ alioſ doctores. Et addit. ſ. tho.
in epła. Vt honorabili⁹ viuat: ⁊
maiores hmõi mercãtie ſiãt: nõ
excuſat accipiẽtē ad vſurã: quia
nõ videt rõabilis cã. Nota ibi
maiores: itelligo qͣz. ſ. conueniat
tali ſtatui mercatoris. ¶ Octa-
u⁹ mod⁹ vſure dr̃ iſtrumẽtatiu⁹.
Cũ notarij ꝯficiũt iſtrumẽta in
fraudē vſurarũ ſciẽter ⁊ etiã te-
ſtes peccãt mortalit. Ipſi ãt no-
tarij ſunt piuri: qr cuz creant ſo
lent iurare ꝙ talia nõ facient: ⁊
ſunt iſames: nec ď cetero pñt te

ſtificari: nec inſtrumẽta confice-
re. extra de teſtib⁹. c. lz. Ex quo
dã. §. i. in fine. ¶ Nonus mod⁹
dr̃ eſtimatiuus. Cũ aliqs mutu
at pecuniam recepturus ad cer
tũ terminũ alteri⁹ generis mo
netã: vel in alio loco: aut aliã rē
Si hoc ideo facit vt ex mutuo
lucret ſm Hoſt. vſurarius eſt.
Idē qui de nũdinis ad nundi-
nas mutuãt: ⁊ ſub quacũqz ſpe
cie cõditionis vel alteri⁹ ꝯctus
pallieł: qcqd accedit ſorti: vſura
eſt. extra de vſuris. c. Conſuluit
xiiij. q. iij. Plerıqz. vij. q. iiij. Si
quis clericus. ¶ Decimus mo
dus dr̃ aduocatiuus. Cũ aduo-
catus eſt patrocinãs ſup hmõi
dictis ⁊ in hmõi ꝯctibus: quili
bet eſt dignus morte eterna: qr
peccat mortaliter. Cõſentiũt. n.
vſure cooperãdo ei. ij. q. i. c. Nõ
ſolũ. ¶ Vndecimus mod⁹ vſu
re dr̃ ſtatutiuus. Cũ aliquis fa-
cit ſtatuta ſup hmõi dicta: vel
aliqs iudicat ſz ea: vt capitane
us: rector ⁊ hmõi. ac ēt pbẽs cõ
ſilium ad hmõi ſtatuta: peccat
mortaliter: ⁊ eſt excõicatus qui
libet talis. Extra de vſuris. Ex
graui. in cle. ¶ Duodecim⁹ mo
dus vſure dr̃ permiſſiuus. Cuz
dñi tpales permittunt vſuras
pp certã quotã quã recipiũt in
de: peccat mortaliter. Et in ea-
dē dãnatione ſunt cũ illis. Si-
militer cõfeſſores qui abſoluũt
ſciẽter tales: nõ diſponẽtes ſa-
tiſfactionē ⁊ emendã. Omitto
hic multa pp ꝓlixitatē declarã
da. Vnũ ꝯmemoro. ſ. ꝙ tã gra
ue eſt pctm̃ vſure: ⁊ tã dãnabi-
le vt ſit poſſibile vſurariũ pluri
bus vicibus in die mortalr pec
care. Omni. n. vice: qua de ꝯctu
illicito cogitat cũ deliberatione
⁊ ꝯſenſu rõnis in omni verbo
pro hmõi. in omni actu. in om-
ni ꝯputo. in omni numeratiõe:
in oi ſcriptura: ſiue nota. ſemp
mortaliter peccat. In oi cogita
tione cũ dolet ſe nõ poſſe aſſeq
intentũ: in cõtractu. cũ aduertit
ſemp peccat mortaliter. Non
ſic eſt in alijs peccatis. Nã gu-
loſus nõ ſemper actu comedit:
nec laſciuus cõtinue luxuriatur
nec iracũdus cõtinue iraſcił: ſz
interponit actus ſuos. Vſura
autē ſemp rodit animã vſurarij
ad dãnationē: ſemper ꝯſumit
oſſa pauperũ. De die. de nocte
feſtis. ferijs. dormiendo. vigilã-
do: nunqͣz ceſſat vſura: conti-
nue operatur ⁊ nunqͣz deficit.
Vnde. ſ. Leo papa in ſexto ſer-
mone. de ieiunijs quattuor tē-
porũ digne ait. Fugienda pror
ſus eſt iniquitas fenoris: ⁊ lu-
crum quod omni caret huma-
nitate vitanduz. Multiplicatur
quidem facultas iniuſtis ⁊ tri-

ſtibuſ incrementis:ſed mentis
ſubſtantia contabeſcit:quoniaʒ
fenus pecunie:funus eſt anime
hec ille.O ergo grauiſſimũ vſu
re ſcelus a quo pauci liberãtur.
O ponderoſiſſimum peccatuʒ.
O abhominabile viciuʒ ⁊ om
ni arte fugienduʒ.Si.n. aliquẽ
capit: vir aliquando ab illo eua
dit:propter reſtitutionem : que
dura videtur ⁊ amara atqꝫ gra
uiſſima: quia el render fa mal
al ſtomacho.Non ſic in ceteriſ
peccatis.Hic enim nõ dimitti
tur peccatum niſi reſtituať abla
tum:vt pʒ de regulis iuris. Et
peccata tanto ſunt grauiora qꝫ̃
infelicem animaʒ detinent diu
tius alligatam.Extra de cõſue.
c.vltimo. Rogemus proide be-
nigniſſimum dominũ ieſuʒ:vt
vſurarios ex tãtis cathenis ab-
ſoluat:⁊ gratia preuentos ad ce
leſtes diuitias eos conducat:
qui viuit ⁊ regnat in ſeculoruʒ
ſecula.Amen.

¶ Feria quinta q̃rte dominice.
De ſymonia. Sermo.xxxvij.

Defunctus efferebať.
Luc.vij.Admirabi-
lis eſt dignitas ⁊ ex
cellẽtia miniſtris ec-
cleſie militantis collata:qui diſ
penſatores ſacramentorũ a do
mino ieſu conſtituti ſunt:quibꝰ
⁊ Paulus aiebat.Sic nos exi
ſtimet homo vt miniſtros chri
ſti:⁊ diſpenſatores miniſterioꝝ
dei.Qui cum ſpiritualia dona
gratis acceperint:gratis ⁊ ipſi
communicare debẽt. Vnde ⁊
ſaluator noſter.Mat.x. Gratiſ
accepiſtis:gratis date.Sed ple
riqꝫ hodiernis temporibus ad
tantam deuenere cecitatem: vt
eccleſie ſacramẽta:ceteraqꝫ do
na ſpiritualia vendere p̃ſumãt.
Quos omnes maledictos eſſe
canonica iura proclamant: nec
non eccleſiaſtica ſepultura indi
gnos ſe fecerunt.Tales eniʒ de
functi extra eccleſiam militan-
tem pariter ⁊ triumphantem
ſunt efferẽdi:vt iquit thema in
hodierno euãgelio in quo tria
habemus documenta.¶ Pri-
mũ documẽtũ ꝙ quilibet debʒ
conari ad ſequendum virtuo-
ſos ⁊ bonos:ſicut hec turba ſe-
quebatur dominuʒ ieſum cum
diſcipulis. Hoc tangitur par.
prima euangelij ibi. Ibat ieſus
in ciuitatẽ ⁊c.¶ Scdʒ documẽ
tũ:ꝙ viſitare tribulatos ⁊ illos
conſolari:domino deo gratum
eſt.ſicut ⁊ chriſtus videns vidu
am plorantem miſertus eſt: fili
um ſuſcitauit:vt illam conſola-
retur. Hoc tãgitur ſecũda par
te ibi.Quam cum vidiſſet ⁊c.
¶ Tertium documentum eſt
ꝙ quanto plura bona ⁊ benefi-

cia a deo recepimꝰ:tãto magis
timere debemus exẽplo turbe:
de qua vltima euangelij p̱te di
cit. Accepit autẽ oẽs timor ⁊c̃.
Nunc vero ſanctũ timoreʒ nõ
habent iſelices:qui ſymonie de
ſeruiũt.De quibꝰ hoc mane pre
dicaturi tria conſiderabimus.
¶ Primo diffinitionẽ.
¶ Secundo malignationẽ.
¶ Tertio modificationẽ.
¶ Primo cõſiderare debemꝰ
ſymonie diffinitiõeʒ.ſ.doc.i.iiij.
di.xxv.⁊ in̄fra ſe.q.100.ſic diffi
nit ſymoniã. Symonia eſt ſtu-
dioſa voluntas emendi vel ven
dendi aliqͦd ſpirituale : vel ſpiri
tuali annexum. In hac diffiniti
one qnqꝫ notanť. ¶ Primum
ibi voluntas. Vt enim dicitur
ab Ari.ij.de anima. Voluntas
poteſt accipi dupliciter . Vno
modo pro ipſa potentia . Alio
mõ pro actu ipſius voluntatis.
In hac autẽ diffinitione accipi
tur voluntas:non pro potentia:
quia ſic de ſe eſt bona:ſed acci-
pitur pro actu voluntatis.Naʒ
omne peccatum cõmittiť actu
volũtatis.vt pʒ.xv.q.i.c.i. ¶ Se
cundũ notatur ibi.ſtudioſa.i.de
liberata. Vt eni peccatũ ſit mõ
tale ⁊ dãnatione dignum:reqri
tur deliberatio rõnis.Sed ſm
Vul.exponiť ſtudioſa.i.ad opꝰ
exterius ꝓcedẽs. Vnde Io.an.
dicit:ꝙ ſymonia mẽtalis:nõ pu
niť ab eccleſia:niſi ope ſubſecu-
to. Ricar.vero in.iiij.di.xxv.dič
ꝙ non tm̃ ad ſymoniam reqriť
voluntas vendendi vel emẽdi:
ſed oportet ꝙ illa voluntas nõ
ex ignorantia : aut infirmitate:
aut ex ſubreptiõe : ſed ex ſtudio
⁊ electione ad ſymoniam incli-
netur . ¶ Tertium notatur ibi.
emendi vel vendendi : nomine
emptionis vel venditionis cõ-
prehenditur omnis contractus
non gratuitus: vt tranſactionis
renunciationis:⁊ huiuſmodi ex
cepta permutatione que eſt lici
ta:ſeruatis debitis quibuſdam
circũſtantijs.¶ Quartuʒ notať
ibi.ſpirituale . Naʒ ſm Ricar.
in.iiij.Spirituale dicitur tripli-
citer.ſ.eſſentialr:vt gratie ⁊ vir
tutes. Cauſaliter:vt ſacramẽta
que cauſant gratiam. Actuali-
ter ſeu effectiue.vt p̃dicare:cor-
rigere:viſitare:orare: celebraŕ:⁊
huiuſmõi:qui ſunt actꝰ ſpiritua
les.¶ Quintũ notatur ibi.Spi
rituali annexũ. Quod diciť du
pliciter ſm ſanctuʒ Tho.in.iiij.
Vno modo ſicut a ſpiritualibꝰ
depẽdens:vt habere eccleſiaſti
ca beneficia:quod diciť ſpiritua
li annexũ:quia nõ competit:ni-
ſi hñti officium clericale.Scdo
mõ dr ſpũali ãnexũ:qr ad ſpũa
lia ordinať:ſicut ius patronatꝰ

quod ordinatur ad preſentādos clericos ad beneficia ⁊ ſacra vaſa:que ordinantur ad ſacramentoꝝ vſum:ſub precio autē cōprehendiť oē qđ pecunia eſtimari poſſet. Et ſic patet diffinitio' ſymonie. Et elicitur etiam ex decretis.i.q.i.c.Qui ſtudet. Et extra de ſymonia.c. Audiuimus.

Hac diffinitione intellecta ſeqtur querendum an ſymonia ſit peccatum mortale? Reſpōdet.ſ. Doc.ꝟa ꝟe.q.ioo.arti.i. Symonia eē pctm̄ mortale ⁊ grauiſſimum. Quod triplici rōe probo.

ℭ Primo ratione preceptiōis.
ℭ Secundo ratiōe vēditionis.
ℭ Tertio ratione excōicationis.

ℭ Primo dico ſymoniā eē peccatuꝫ mortale ratione preceptionis.ſic. Quicūqꝫ agit cōtra dei preceptum vtiqꝫ peccat mortaliter. Sed ſymoniacus agit contra dei p̄ceptū. Probať. Precipit eni dominus miniſtris ſuis vt gratis miniſtrēt:ꝓut Mat.x.ſcribiť. Gratis accepiſtis:gratis date.i.ſacr̄a ⁊ alia ſpiritualia Vnde in cōcilio toletano. Ex.i.q.i.c.Quicquid diciť ſic. Quicquid inuiſibilis gratie ꝯſolatiōe tribuitur:queſtibus vel quibuſlibet premijs venūdari penit⁹ debet dicēte dño. Qđ gratis accepiſtis gratis date.hec ibi. Ergo ſymoniacus peccat mortaliť. Et ſymonia eſt peccatum mortale.

ℭ Secundo idem probať rōne emptiōis:ſic. Ille qui emit aliqꝫ rem multo minori p̄cio qꝫ valeat:peccat mortaliť: quia iniuſte emit. Sꝫ ſymoniac⁹ emit ſpūalia multo minori p̄cio qꝫ valeāt Probatur. Nā ſpūalia ſunt tāte nobilitatis ⁊ p̄cioſitatis: ⁊ ꝑ conſequens tāti valoris:ꝙ nullo p̄cio reꝝ tēporaliuꝫ adequari poſſunt. Vnde de ſapiētia que ē res ſpūalis diciť. Prouer.iii. Precioſior eſt cūctis opib⁹ ſapientia ⁊ oia que deſiderantur. ſcilicet temporalia:huic nō valēt comparari. Ergo ſymonia eſt peccatum mortale. Idem probatur ratione venditionis ſic. Qui vendit rem:cuius non eſt dominus ſeu poſſeſſor tanquā ſuam:fur eſt ⁊ latro.quia cōtrectat rem alienam inuito domino: ⁊ ille q emit vel ē mediator cooperatur ad malum cum ſciat vel ſcire debeat eum nō eſſe dominū talis rei. Sed qui vendit ſpūalia ⁊ alia eccleſiaſtica ſacramēta:huiuſmodi nō ē dominus eorum:ſed diſpēſator: iuxta illud p̄me Cor.iiij. Sic nos exiſtimet hō vt miniſtros xp̄i ⁊ diſpēſatores miniſterioꝝ dei. Ergo ſymonia ē peccatū mortale.

ℭ Tertio idem probatur ratiōe excōicationis ſic. Nullus debet

excōmunicari niſi pro mortali pctō.vt dicit.ſ.Tho.in.iiij. Naꝫ excōmunicatio ē grauiſſima pena. Patet per Augu.xiiij.q.iij. Corripiať. Sꝫ pro ſymonia debet qs excōicari. Vnde Gre.i.q.i.c.Quicunqꝫ de ſymoniacis dicit ſic. Anathema danti:anathema accipiēti ſit.i.fiat ſm gl. Hoc aperte oſtendit Gre.nazāzenus.i.q.i.Qui ſtudet. Spiritus.ſ.donuꝫ p̄cio cōparari qđ aliud eſt:qꝫ capitale crimē ⁊ ſymoniaca hereſis? Et paulopoſt Dñs etiā vt emētes ⁊ vēdentes hui⁹ gratie expertes oſtenderet. cunctos alios peccatores in tēplo dimiſit:ſingulariter ementes ⁊ vēdentes increpans ⁊ flagellans de tēplo eiecit: in quo vēditores ⁊ emptores ſuos.gr̄a ſ.ſ.conſtat deſtitutos eſſe ⁊ vacuos. Quos eni xp̄us eiecit de tēplo.nunqꝫ ſpūs xp̄i ſibi faciet templuꝫ.h ille.ergo ſymonia eſt pctm̄ mortale.

Secūdo principaliter cōſiderare debemus ſymonie malignationem Et triplici nanqꝫ cā ſymonia redditur maligniſſima.

ℭ Primo q: deum vendit.
ℭ Scđo q: hereticum facit.
ℭ Tertio q: acriter puniť.

ℭ Prio dico ꝙ maligniſſima ſymonia deū vendit. Vēdit.n. ſymoniac⁹ diuinitatē ⁊ humanitatē. Quantū ad diuinitatē ſic. Nā ſymoniac⁹ vēdit gr̄am.ſ.ſ. Vnde glo.ſuꝑ Illud Jo.ij.his qui columbas vendebāt dicit. Spūs ſctūs in colūba apparuit ⁊ per colūbā ſpūs ſctūs accipiť quē ſymoniaci vendunt. Spūs aūt ſctūs de⁹ eſt. Cū igitur in eccleſia gr̄a ſpūs ſancti per ſymoniā vendiť:deus vendiť. Et hoc eſt maximū vituperiū : quod ſit ipſi deo. Nulla eniꝫ eſt tam vilis ꝑſona:que ſi ad foꝝ tanqꝫ venalis duceretur:nō reputaret ſibi ad maximū obprobriū. vnde de hoc cōqueritur dñs loquēs ad eccleſiaſticos. Iſa.i. Filios enutriui ⁊ exaltaui. Ipſi autem ſpreuerūt me. Quantū aūt etiā ad humanitatē vēdiť de⁹: cum ſymoniacus vēdit corpus chriſti:⁊ ſanguinē miniſtrās ⁊ celebrās ꝓ pecunia. Et talis ſymoniac⁹ eſt iuda ꝓditoř malignior Nā iudas vendidit xp̄m mortalem ⁊ paſſibileꝫ: iſte vendidit imortalē ⁊ glorioſuꝫ. Judas ſemel tm̄ xp̄m vēdidit:iſte pluſqꝫ centies vēdidit. Judas precium vēditiōis reſtituit. Symoniac⁹ aūt induci nō pōt vt reſtituat ſymoniace acqſita vel beneficia reaſſignet. O execrabilis iniuria. De q̄ dř.i.q.i.c.Repiunť. Conſtat ſymōiacū:execrabile xp̄o ꝑ

vide ni ſ de
expo anno le
[illegible] 28 A

detraſſe flagitium.h ibi. ¶Se-
cūda malignitas ſymoniace di
citur:q2 hereticum facit. Ait.n.
ſan.Tho.vbi.ſ.articu.pmo. ſy-
monia hereſis dicitur.ſm exte-
riorem proteſtationē:q2 in hoc
ꝙ aliquis vendit donū.ſ.ſ.quo
dāmodo proteſtat dn̄m ſpūalis
doni:quod eſt hereticum. Qui
eni dat beneficiū precio:q dat
ſacramentū:qui orat:predicat ⁊
huiuſmodi:videt ꝓteſtari in fa-
cto ſe iſtoꝝ eſſe dn̄m ac poſſeſ-
ſorē.⁊ ideo libito ſuo poſſe alie
nare tanq̄ ſibi ſubiecta:⁊ ei⁹ ſer
uituti redacta. vn̄ pma.q.pma.
Eos. Tollerabilior eſt macedo
nij ⁊ eoꝝ q circa ipſum ſunt:ſcti
ſpūs ipugnatoꝝ ipia hereſis:q̄
ſymoniacoꝝ. Illi enim creatu-
rā ⁊ ſeruū dei patris ⁊ filij:ſpiri
tum ſanctū delirādo fatent:iſti
vero eundē ſpiritum ſanctū:ef-
ficiunt ſeruum ſuū. Omnis eni
dn̄s qd̄ habet ſi vult vendit ſi-
ue ſeruum:ſiue quid aliud eorū
que poſſidet:hec ibi. Et ibidē.c.
preſbyter. Spūm ſanctū emere
vel vendere: ſymoniacam he-
reſim eſſe:nullus fidelium igno
rat:hec ibi. Et ibidem.c.Cum li
queat dicit. Hanc hereſim an-
te omnia radice peſtifera ſubre
pſiſſe:atq3 i ipſa origie ſua apo
ſtolica eſſe deteſtatione damnā
dam. Et.i.q.i. Si quis inquit.

¶Tertia malignitas ſymonie
eſt q2 acriter punitur. Nā hoc
peſſimū vitiū varijs modis gra
uiſſime punitur. Primus puni
tor ſeueriſſim⁹ eſt de⁹.iiij. Re.
v.ꝑcuſſit hoiem: ſymoniacū le-
pra crudeliſſima: ⁊ ſemen eius
in ſempiternū. Et Act.v.Ana-
nias ⁊ Saphira ſymoniaci:ſu-
bitanea morte ꝑcuſſi ſunt. Sy-
mon quoq3 magus qui expreſ-
ſus ſymoniacus fuit:volēs ſpūm
ſanctū emere:vt p3.Act.viij.tā-
dem in poteſtate demonū dat⁹
eſt:⁊ fracto corꝑe interijt. Secū
dus punitor ⁊ iudex eſt gladius
ſancte matris eccleſie. Nā preſ
byteri per pecuniam eccleſiam
obtinentes:non ſolum eccleſia
priuari: ſed ſacerdotij honore
ſpoliari debent: vt patet.i.q.i.c.
preſbyter. Item ſymoniaci in
dignitate ⁊ bn̄ficio curato:etiā
ſi vitium ſit occultum ſunt ſu-
ſpenſi ab executione quo ad ſe
⁊ quo ad alios. Similiter nota
rij ſymoniaci pro colluſione or
dinum vel beneficiorū ſunt ſu
ſpenſi. vt patet.i.q.i. Statuim⁹
Item qui conferunt ſymonia-
ce ordines vel beneficia eccleſia
ſtica:⁊ illa recipiētes:ſi ſunt cle
rici debent deponi. Si laici de
bent excommunicari. vt.i.q.i.
Si quis epiſcopus. ⁊ caplo ſe-
quenti. Mediatores aūt ſi ſunt

clerici deponuntur.vt in dicto
c.ſi quis. Itē tales efficiunt in-
fames ⁊ quilib3 etiam crimino
ſus admittitur ad accuſationē
talium:vt p3 extra de ſymonia:
Tāta.⁊.c.ſi dominus. Et in cō
ſtantienſi concilio additum eſt:
ꝙ ſymoniaci in prelaturis ⁊ be
neficijs ſunt excommunicati: ⁊
omnes qui ſunt mediatores: ſi
militer excōicati ſunt. Et idem
dicit ꝙ ſymoniaci ⁊ ſpecialiter
in facto ordinum ſacrorū maio
rū vel minorū:vel in dignitate
eccleſiaſtica:vel eccleſiaꝝ.q̄ ha-
bent curā animaꝝ ſm antiqua
decretalia:ſunt ſuſpenſi ab exe
cutione ſuoꝝ officiorū:⁊ nō poſ
ſunt retinere dicta beneficia nec
alia hēre.i.q.i. Reperiūtur. ⁊.c.
Statuimus.⁊ i multis alijs ca
pitulis. Et extra de ſymonia ꝑ
totum. Et per vnum decretum
factū in vltimo ꝯcilio ꝯſtantiē
ſi qd̄ incipit. Multi ſunt excōi-
cati. Et per extrauagantē mar-
tini qnti:⁊ eugenij quinti: abſo
lutio eſt reſeruata pape. S3 ali
qui dicūt:ꝙ martinus i fine vi
te ſue reuocauit. Et ꝙ eugenius
quintus intelligit ſolū de ſymo
nia que cōmittit in curia ſua.ta
men autenticū non vidi. Item
recipiens ordinē ſacrū maiorē
vel minorē per ſymoniā eſt ir
regularis.i.ſuſpenſus:⁊ nō pōt

diſpenſari niſi a papa. Simili-
ter ſi recipit ab epiſcopo ſymo-
niaco q̄uis occulto in illo ordi
ne:ſit irregularis recipiēs:⁊ ſo-
lus papa diſpenſat. Item ſm.ſ.
Tho.pecunia recepta per ſymo
niam retineri non poteſt:ſed re
ſtitui d3:non conferenti: q2 tur
piter dedit:ſed d3 pauperib⁹ er
rogari:vel illi eccleſie in cuius
iniuriā data eſt applicari:⁊ hoc
in omni ſymonia ſm.ſ. Tho.
Sed ſymoniacus quo ad bene
ficia curata:vel ſimplicia ꝑ ſy-
moniam recepta ꝑdit fructus:
q2 nō poteſt recipere receptos
tenet reſtituere deductis expen
ſis factis in vtilitatem eccleſie:
⁊ gratia fructuū colligendorū
ſm.ſ.Tho. Ray. Inno. Et hec
q2 fur eſt ⁊ latro in tali benefi-
cio. Heu paupercula mater ec
cleſia:quot latrones patit:quot
raptores:quot aſſaſinos occu-
pātes idigne ſua munera:⁊ bo-
na detinētes: Itē3 irritantur ⁊
anihilantur omnia que ſymoni
am habent dicēte Vrbano pa
pa.i.q.iij.c. Ea. Quicquid in ſa
cris ordinibus:vel eccleſiaſticis
rebus:vel data vel promiſſa pe
cunia acquiſitū eſt: nos irritū
eſſe:⁊ nullas vnq̄ vires habere
cēſemus.h ille. Itē d3 deponi.
Extra de ſymonia.c.de h aūt.i.
q.i. Reperiunt. Item ſymoniaci.

ſunt ſacrilegi:vt pꝫ.i.q.iij. Audi
amus. Dimitto alias punitio-
nes cauſa breuitatis. Et nõ ſo-
lũ ſymoniaci puniũtur a deo ⁊
ab eccła:ſꝫ etiã populi quorũ
habẽt curã ⁊ adminiſtrationẽ.
Vñ Greg.loquẽs de talibus
ꝑꝑ quos veniũt cariſtie ⁊ peſti
lẽtie ⁊ ira dei ſuꝑ populos.i.q.i.
Vulnerato nãqꝫ paſtore:quis
curãdis ouibus adhibet medi-
cinã? Aut qũo populũ oratiõis
clypeo tueat̃ qui iaculis hoſti-
um ſeſe feriẽdũ exponit? Aut q̃
lẽ fructũ de ſe ꝓducturus ẽ:cu-
ius graui peſte radix infecta eſt.
Maior ꝗ̃ eſt metuẽda locis il-
lis calamitas:vbi tales interceſ
ſores ad locũ regiminis addu-
cunt̃:q dei magis iracũdiã in ſe
ꝓuocãt:quẽ ꝑ ſemetipſos pla-
care debuerãt.h ille. Itẽꝝ cũ ali
ꝗs ſymoniace eſt ordinatus: vł
aliter ſymoniacus exercet ſua
officia vel ordines ſemꝑ morta
liter peccat:vt ſubdiaconuſ:ꝑ̃di
cator:ↄfeſſor:ꝑ̃latus ⁊ hmõi.vñ
ꝑꝑ hoc multiplicat peccata ⁊
quottidie fit deterior ⁊ durior:⁊
h iuſtiſſimo dei iudicio. Va mi
ſeri qd finaliter erit de vobis?
Quo ibitis cũ ſymonijs vr̃is?
Certe al foco eterno. Pꝫ hec
prima.q.i. Si quis neqꝫ vbi dr̃
ꝙ ſymoniacus in eternũ ꝑibit.
Et princeps apoſtolorũ petrus
dixit ſymoni mago. Pecunia
tua tecũ ſit in ꝑditionẽ. Actuũ
viij. Sed pro cõfuſione audi ter
rificũ exẽplũ. Legit̃.n.i libro mi
raculorũ ſancti Iero.fuiſſe qd-
dã monaſteriũ:in quo monia-
les recipiẽdo ad ordinẽ ſeu ha-
bitũ cõmittebant ſymoniã:faci
entes pactũ expreſſum de dote
pro ingreſſu monaſterij. Et bea
tus Iero.apparẽs cuidã deuo-
te moniali admonuit: vt pulſa-
to caꝑło.⁊ vocata abbatiſſa ⁊ ſo
roribꝰ:auiſaret eas vt a ſymo-
nia ꝺ̃ſiſterẽt alias eis male eue
niret. Qd ⁊ fecit. Sed oẽs ſoro
res deriſerũt eã: nec voluerunt
ſe corrigere. Et cũ pluries hoc
factũ fuiſſet:demũ.ſ. Iero.reue
lauit dictũ monaſteriũ debere
corruere:⁊ oẽs occidere: ꝓpter
qd traxit illã ꝺ̃ monaſterio. Et
exinde monaſterium corruit ⁊
oẽs occidit:⁊ ſic eternis ſuppli-
cijs ſunt deputate. Ecce ſimil ſy
moniacoꝝ:paſcunt̃: ⁊ ſaturant
breui tꝑe inter ſymonias: ⁊ re-
pẽte ſe ne vano cum el trẽta mi
lia pera de dyauoli.

t Ertio pricipaliter cõ-
ſiderare debemus ſy
monie modificationẽ.
Quãuis plures ſint ſymonie
modi.tamen duodecim tm̃ in
preſentiaꝝ tangã: vt clarius cõ
fiteri valeatis. ¶ Primus mo

dus ſymonie dicitur pecuniari
us. Cũ aliqs dat pecuniam vt
ſpũalia ⁊ ſacramẽta aut bñficia
recipiat pro ſe vł pro alio:ſemꝑ
peccat mortaliter. Et nota vt
Aug.de doctrina xp̃iana dicit:
ꝙ pecunia dr̃ quicquid ꝑ̃cio tẽ
porali eſtimari põt ſeu mẽſura
ri:vt pꝫ.i.q.iij. Totuꝫ quicquid
habẽt hoies i terra: oia quorũ
ſunt dñi pecunia vocat̃: ſeruus
ager:vas:arbor:pecus:⁊ hmõi.
Ideo pecunia vocata eſt quaſi
a pecu:qr quicqd antiqui habe
bãt in pecoribus habebant.hec
ille. Vel etiã pro pecunia vt di
cit.ſ.Tho.intelligũtur preces ex
qbus acquirit̃ fauor tꝑalis ſeu
popularis:que ſub precio cade-
re poſſunt. ¶ Scd̃s modus ſy-
monie dicit̃ precatiuus. Cũ ali-
quis ꝑ̃latus ↄfert beneficiũ ec-
cleſiaſticũ vel dignitatẽ eccle-
ſiaſticã:vel aliqd ſacrũ ad pre-
ces alicuius hac intẽtionẽ ꝑ̇nci
pali vt eius precibus cõferenti:
laus ⁊ fama acquirat̃: vel vt cõ
trariũ euitet̃.ſ.vituperiũ vel dã
nũ:vel pena ⁊ hmõi: ſymoniaꝫ
cõmittit ⁊ mortaliſſime peccat.
Itẽ modus precatiuus eſt cuꝫ
preces porrigunt̃ ab aliquo ꝓ
indigno:de beneficio curato vł
ſimplici. Et tam ille qui porri-
git: ꝙ̃ ille qui exaudit: ſymoniã
cõmittit:⁊ peccat mortaliter. ſi
ad preces principaliter mouent̃
Si vero pro digno:⁊ ad idonei
tatẽ reſpicit:nõ ad preces ꝑ̇nci
paliter:nec rogãs nec cõferens
malefacit:nec ſymoniã ↄmittit
Itẽ modus precatiuus eſt. Cũ
quis pro ſe ꝑ̃ces porrigit de be
neficio ſimplici ⁊ eſt indignus.
ſymoniaꝫ cõmittere reputat̃ ⁊
mortaliter peccat. Extra de eta
te ⁊ quali. Indecoꝝ eſt vt hi de
beant eccleſias regere:qui non
nouerũt gubernare ſeipſos:cuꝫ
ad eccleſiaꝝ regimẽt:tales ꝑſo-
ne ſint admittẽde:que diſcreti
one preemineãt ⁊ moꝝ fulgeãt
honeſtate. Si aũt dignus:ſecuſ
eſt:qr tũc poteſt:vt pꝫ: extra de
iure patronatus. Tua nos. Et
ar.extra de reſcriptis. Ad aureſ
Et extra de iure patro. Per
meas. Cõcordat.ſ. Tho. Hoſ.
Hoſt. Itẽ ſm.ſ.Tho. in.iiij.di.
xxv. Et ſcd̃a ſcd̃e.q.100. Et ſm
Ray.ſymoniã cõmittit ⁊ mor-
taliter peccat:q ꝓ ſe etiã ſi ſit di
gnus porrigit preces ⁊ bñficio
curato.i.q.i.c. Ordinatões.viij.
q.i.c. Interſcriptis. Extra de iu
re.patro. Per nr̃as: qr ratione
ambitionis ⁊ ꝑ̃ſumptionis i ar
te que eſt ars artiũ.ſ. cura aiaꝝ
eo ipſo reputat̃ idignus:lꝫ quã
tũ ad iſtud vltimũ aliter pratice
tur in curia. Quidam tñ vt dici
tur in pſana.ſymonia:ꝑ̇mo.pa

rapho.xvij. Dicit ꝙ lꝫ rogare
etiã ſi bñficiũ curã habeat ani-
maꝝ ſi idiget at ſi nõ indiget ẽt
ſi petat ſimpler beneficiũ pec-
cat ſm Ray.⁊.ſ.Tho.vt in ꝑdi
cta decretali.Illi aũt.Impcati
uus ſymonie modꝰ magis pti-
cularis ẽ cũ aliqs ſecularis ro-
gat ꝓ aliquo nõ apto:neqꝫ ido
neo:cõmittit ſymoniã:⁊ peccat
mortaliter.¶Tertiꝰ modꝰ ſymo
nie dr̃ obſecutiuus. Cũ aliquis
ꝓpter ſuitiũ aut obſequiũ fa-
ctũ in re vitioſa:vt q: ſuiuit pre
lato in faciẽdis vſuris:mercan-
tijs:vel lenocinijs pro eo.Aut ⁊
ad carnalia deputatũ vt q: ſui
uit ad vtilitatẽ ꝯſanguineorum
ſuoꝝ:vel pr̃imonij ſui.tunc ipſe
ſuiens in hmõi pro habẽdo or
dine vel bñficio:vel alio ſpũali
ſymoniã cõmittit ⁊ peccat mor
taliter.Et ſimiliter ꝯferens ꝑꝑ
hoc aliqđ ſpũale bñficiũ vel ob
ſequiũ.i.q.iij.ſaluator. Et ſm.ſ.
Tho.ſcđa ſcđe.Et durãdum ⁊
Ricar.Si aũt de ſe obſequiũ
ſit honeſtũ.vꝫ ordinatum ad vti
litatẽ eccl'ie vel ꝑlati rõnabilẽ:
non reputatur ſymonia : ita tñ
ꝙ ſuiẽs principaliter nõ faciat
ꝑꝑ illud ꝯſequẽdũ. Vñ Greg.
xij.q.ij.dicit. Eccleſiaſticis vtili
tatibꝰ deſeruiẽtes:opꝫ eccleſia-
ſtica remuneratione gaudere.
Et hos tres modos Greg.ex-
primit ſuper illud Iſa. xxxiij.
Quis habitat ex vobis cuꝫ ar-
doribꝰ ſempiternis: qui excutit
manũ ſuam ab omni munere.
Nõ dixit tm̃ a muner̃ :ſꝫ ab oi
munere: q: aliud eſt munus a
manu:aliud ab obſequio: aliud
a lingua.Munꝰ a manu eſt pe
cunia vel ſimile.Munus ab ob
ſequio.eſt ſuitus idebite impẽſu
Munꝰ a lingua eſt fauor mun
danus.i.q.i.Sunt nonnulli.Et
ꝓ q̃libꝫ hoꝝ cũ iteruenit i ſpũa
libꝰ cõmittit̃ ſymonia. Vñ Vr
banꝰ papa.i.q.iij.Saluator.dic̃
Quicũqꝫ res eccl'iaſticas ideſt
ſpũalia:q̃ dona dei ſunt: nõ ad
hoc qđ inſtitute ſunt:ſed ad ꝓ-
pria lucra munere ligue vl' ide-
biti obſequij:vel pecunie largit̃
vel adipiſcit̃:ſymoniacus eſt.h
ille.¶Quartꝰ modus ſymonie
dr̃ ſacr̃atiuus.Eſt regula gene
ralis i decretis.i.q.i.c. Quicqd.
Nõ pro oi re ſpũali ſiue pro ſa
cramẽto dare tẽporale ẽ ſymo
nia.Sacr̃a aũt ſunt: vt baptiſ-
mꝰ.Chriſma.eucharíſtia. pnia.
extrema vnctio.bñdictio nuptia
rũ.⁊ ordo ꝓ qbꝰ dare pecuniaꝫ
⁊ accipe vt ꝑciũ eoꝝ. ẽ ꝓhibitũ
q: eſt ſymonia ⁊ pctm̃ mortale.
¶Quitus modus ſymonie dr̃
ꝑmutatiuus.Licet qđ vt ait.d.
Anto.multos doctores allegãs
ꝑmutare bñficiũ eccleſiaſticum

dignitatẽ.auctoritateꝫ ſupioris.
etiã ſi daret̃ aliqđ tpale maius
illi q hꝫ minus.Sed ſi q̃rit̃ ali-
quod tpale ab altera ptium ex
eo ꝙ ſua pars hꝫ magis de ſpi
rituali ſymonia eſt mortale pec
catũ.¶Sextꝰ modus dr̃ fami-
liaritiuus ſꝫ.d. Anto.allegatio.
Vul.Qui dat pecuniam alicui
familiari prelati : vt det ſibi in-
greſſum ad prelatum intendẽs
aliquod ſpũale:vt beneficiũ vel
ordinem obtinere neuter ſymo
niã cõmittit.i.q.i.Quicũqꝫ.Sꝫ
ſi dat vt faciat vbũ pro eo:ad ꝑ
ſuadendũ vel ꝯſulẽdũ ꝑlato de
collatione illiꝰ.vterqꝫ ſymoniaꝫ
cõmittit.i.q.i.Quicũqꝫ.Et pe-
cunia recepta a mediatore ſy-
monie retineri non põt . Huic
caſui multos caſus ꝯnectẽ po-
tes in qbus eſt ſymonia ⁊ pctm̃
¶Septimus modꝰ dicit̃ renũ-
ciatiuꝰ.Ait.d.Anto.Si quis re
nũciat alicui bñficio vel rei ſpi-
rituali:vel reſignet aliqđ ſpũa-
le aliquo dato vel promiſſo.ſy-
monia eſt:ſm Hoſ. ⁊ Hoſti.
viij.q.iij.c.Talia. Sed ſi qs re-
nunciet beneficio cũ intẽtione:
vel det nepoti vl' alteri nulla tñ
de hoc facta pactione:vel cõuẽ
tione:nullã incurrit ſymoniam
De iure eni poſitiuo nõ eſt ſim
plicit ꝓhibitũ renũciare benefi
cio:ſed cuꝫ ducitur in pacto.i.q.
ij.Quã pio Hoſ. Vul.⁊ Inno.
poſſet tamẽ ſimonia mẽtalis i-
teruenire ſine pacto actuali:ſed
cũ itẽtione paciſcẽdi.lꝫ ad actuꝫ
nõ veniat. ¶Octauus modus
dicit̃ ꝓphatiuꝰ.Nõ licet ꝓ actu
ꝓphetizandi accipere pecuniaꝫ
q̃ſi ꝑciũ:aliter ẽ ſymonia. Vn-
de ⁊ veri ꝓphete veteris teſtam̃
ti rariſſime etiam ſponte obla-
ta recipiebãt.i.q.i . Iudices vbi
dicit:ꝙ querẽtes pecuniã:quia
ꝓphetas ſe fingunt ex hoc diui
natores ſe eſſe oſtẽdũt. Similr
ſm.ſ.Doc.in quolibet. Cũ aliq
pretendentes religionẽ ſiue ſan
ctitatem : petunt a ſacerdotibꝰ:
ꝙ procurẽt eis pecuniã in paro
chia ſua:ita ꝙ ſacerdos ide ha-
beat certã partem:ſi in hoc iter
ueniat pactũ:ſymonia ẽ:⁊ vter-
qꝫ đ ſacrilegio ⁊ ſymonia tenet̃
¶Nonus modus dicit̃ datiuꝰ
Nam ſm Antoniuꝫ de butrio
ſuper.c. Qui aliuꝫ de ſymonia.
Sicut nõ licet pecunias dari i
mente pro bñficio conſequẽdo:
ita etiam nec pro danda vaca-
tione bñficij:vt poſtea conferat̃
quia preambulum eſt ⁊ via ad
collationẽ. Itẽ cum aliqui ma-
iores canonici dicũt:canonize-
mꝰ nepotulos noſtros. placeat
tibi de meo:⁊ mihi placebit de
tuo:vel de eo qui dicit . Nun-
quam me viuente fiet talis ca-

monicus in eccłia:niſi fiat talis
pro quo rogaui dić Ray.ꝙ ſy-
moniā cōmittūt in vtroqꝫ caſu
Nā canō dicit. Ceſſet ois con
uētie.i.q.ij. Quam pio. Iteꝫ ſi
dicat vnꝰ canonicꝰ tu fuiſti exau
ditus in vna petitiōe ego debeo
exaudiri in alia dić Ray.ꝙ ſi p̄
ces ſunt ſpirituales:non eſt ſy-
monia.Ar.di.lxiij. Quia ſctā.
Si aūt p̄ces ſunt carnales vel
ex pacto : qūocūqꝫ facto:vel fa-
ciēdo:ſymonia eſt ꝛ mōtale pec
catū. ¶ Decimꝰ modꝰ dr̄ ſuati-
uus ſꝫ Petrū de palu.ꝛ Ray.
Aliqd dare ſuperiori vel accipe
vt ſeruet iuſticiā in cā ſpūali ꝛ i
iuriſditione eccleſiaſtica ſymo-
nia eſt:qꝛ ſunt acceſſoria ſpūali
bus.Et idē dicendū eſt ſꝫ Wl.
ſi agat̄ ſup tēporalibꝰ : ꝛ pſona
iudicans ſit eccleſiaſtica:que ra
tione eccleſiaſtice iuriſditōis te
netur ad tale ius reddendū. Si
militer teſtificari in cā ſpūali:ſi
cut matrimoniali:ꝛ de decimis
pro pecunia eſt ſymonia.Simi
liter cū aliquis ex pacto ſuperſe
det ab accuſatiōe prelati:peccat
mortalr̄:ꝛ eſt ſymonia in decre.
ij.q.iii.c.Eutymum. ¶ Vndeci
mus modus dr̄ ſepultiuus ſm
dñꝫ Antoninū ſepultura.ſ.ipſa
terra in qua defunctus ſepelit̄:ꝛ
tūc ſi eſt de cymiterio vēdi non
pōt:ſiue aliquis ſit ibi ſepultus:
ſiue nō:tumba vero marmorea
vel lapidea ſi ſit pura.i.ſi nullꝰ
ſit ibi ſepultꝰ pōt vendi:ſi aūt ſit
ibi aliqs ſepultus locus factus
eſt religioſus : nec vendi poteſt
xiij.q.ij. Queſta.ꝛ poſtq̄ꝫ. Sed
ſepultura terra pura:ad vſuꝫ ſe
pulture deputanda vendi poteſt
xij.q.ij.c. Aux.pro exequijs aūt
mortuoꝝ:nihil dꝫ exigi:qꝛ ſpūa
le eſt:ꝛ h̄ vendi nō pōt.i.q.i.di-
ctū.xxiij.q.ij.c. Precipiendum.
ſed pie cōſuetudines debēt ob-
ſeruari.Extra codē.Ad noſtrā.
Q̄ ſi clerici aliqđ corpus ſepe
lire nollent:niſi faciāt cautiōes
ab heredibꝰ defuncti:de redem
ptione corum:que veniunt cuꝫ
funere:ſymoniā ꝯmittūt:ꝛ mul
to magis quando abſqꝫ hoc pe
cuniam exigunt nolētes aliter
ſepelire.xiij.q.ij.ca . Queſta.Si
aūt pactionē faciunt de redimē
do pānos:lectum ꝛ huiuſmodi:
etiam ante portationem ad ec-
cleſiā per hoc tantū non eſt ſy-
monia:ſed licitum:cum illa ſint
tēporalia : dūmodo per hoc nō
negetur ſepultura:vel immiſce-
atur vis ſepulture.Et ſi nollent
heredes poſt ſepulturam facere
quod debitum eſt:clericus pōt
agere contra eos. Extra codē.
Ad apoſtolicā.Item circa pro-
ceſſiones quas faciūt aliquę col
legiate eccleſie i obſequijs mo

tuorum data vel promiſſa pecu
nia:vł alia re tēporali:alias nō
facturi. Nota ſm Ray.ſi tenē
tur clerici ad huiuſmodi ꝓceſſi
ones ex officio:ſic exigere aliqd
ſymonia eſt.i.q.i. Vendentes.
Si nō tenent̄:non eſt ſymonia
exigere : dū tamen nō intendāt
hoc petere vel exigere:q̄ſi precci-
um officij:ſed vt ſtipendiū ſum
ptuꝫ:alias ſymonia eſſet : ſi pro
ſpirituali acciperēt temporale.
Multa habes de huiuſmōi ab
Anto.in ſum.trac.de ſymonia.
¶ Duodecimꝰ modus dr̄ cogi-
tatiuus.Cum aliquis mētaliter
tm̄:principaliter in ſpūalibꝰ ha-
bet intētionem dandi vel reci-
piendi aliqđ tpale:eſt ſymonia
mētalis ꝛ pctm̄:que ſm Ioan.
an.nō punit̄ ab eccleſia.vnde di
cit.d.Anto.Sacerdotes q audi
unt ꝯfeſſionē principaliter intē
dentes lucrū temporale :ꝛ ſi nō
petant:tamē ſymoniā cōmittūt
in talibꝰ. Si autē exigant:alias
nō audituri cōmittūt ſymoniā:
etiā ab eccleſia puniēdaꝫ.i.q.ij.
Quā pio. Idē cū moniales ha-
bent principaliter itentionē ad
tēporalia in receptōe monialis.
Nulla tm̄ iteruenięte pactione
ſeu exactione ſm Ray.eſt ſymo
nia mētalis.Ex his declaratōi
bꝰ multos caſus deducē potes:
vt de p̄dicatiōe:de miſſa:ꝛ hu-
iuſmodi.Silr̄ qui vadit ad ali-
quā horam vel miſſam princi-
paliter cā lucrādi:peccat morta
liter:ꝛ ſymoniā mentalem com
mittit:ſꝫ Archy.nec tm̄ oportet
illam pecuniā reſtituere.Et qui
predicant principaliter hac in-
tentione vt recipiant pecuniā vł
laudē aut popularem fauorem:
ſymoniā cōmittunt mentalē.i.
q.iij.c.Nō ſolū.Sed ſi ſup hoc
paciſcunt̄ eſt ſymonia :que etiā
ab eccleſia pōt puniri. Ait.ſ.do
ctor.ꝛ Petrꝰ de palu.ꝙ pro p̄-
dicatiōe non licet recipere pecu
niam:ſed licet predicāti:victum
recipere.Et qm̄ materia ſymo-
nie eſt ampla ꝛ itricata:diſcur-
rat predicator breuiter per mo-
dos particulares ſymonie ma-
xime per annexos ſpiritualibꝰ:
vt ꝯdicatio eccleſie:ſacratio vir
ginum:ꝛ aliarū rerum pertinē-
tium ad cultum diuinū:benedi
ctio abbatum:electio prelatorū
eccleſiarum. Cōfirmatio eoꝝ
Renunciatio viſitatio ipſorum
prelatorum.Correctio criminū:
vel deſiſtere a correctione in iu
dicio eccleſie . Minus punire
pctm̄:clare tm̄ iudici eccleſiaſti-
co:purgare ipſum crimen. Mi
nus digne penitentem recōcili
are digne penitentem repellere
oratio:pſalterium: miſſa:vigilie
mortuorum : officiatio eccleſie.

Cura animarū. Jngreſſus mo-
naſterij ſeu religiōis: beneficiū
eccleſie ſimplex: vel curatū: pre-
benda: dignitas eccleſiaſtica: vt
archidiaconatus. prepoſitura
epiſcopatus ⁊ huiuſmodi. Ca-
pelle. Jus patronatus Jus per
cipiendi decimas. vaſa ſacra
officia eccleſiaſtica. vbi ē aliqd
iuriſdictionis ſpūalis. vt. Jcono
mus: vicedominꝰ ⁊ hmōi ferre
ſniam i iudicio eccleſiaſtico. ⁊ alia
ſimilia. Igiṫ exigere. exactꝰ ſol-
uere ꝓmittere aut paciſci ꝓ ali
quo predictoꝝ ſpūali ꝯſequen
do ꝑ pecunia ſeu re q̄ ꝑcio pōt
eſtimari. expreſſa ſymonia eſt. ⁊
peccatū mortale. ⁊ ꝑ eccleſiā pu-
niri pōt. vñ dr̄. i. q. ij. Quā pio.
Ceſſet omnis pactio. ceſſet ois
cōuentio. Sȝ ſine pactōe expreſ
ſa vel exactiōe. qs cōferat aliqđ
ſpūale. hac intētione principalit̄
vt ꝓp illud recipiat tp̄ale. puta
dicit miſſam: ꝯfert ordines: vel
beneficiū pricipalit̄. q2 ſpat ꝓp
hoc habituꝝ pecuniā vel aliqđ
ꝑciabile. Et ſiliṫ q dat aliquod
tp̄ale pricipalr̄ vt recipiat ſpūa
lē. vt euchariſtiā. ordinē. bñficiū
⁊ miſſaȝ: baptiſmū ⁊ hmōi. ſy-
moniā cōmittit mētalē que eſt
pctm̄ mortale ſȝ. ſ. Tho. Ray.
Jnno. Hoſti. ⁊ Alber. Sȝ ꝑ pe
nitētiā h ſymonia mētalis tolli-
tur. Extra d ſymōia. Mādato
vbi āt nō ſit pactio. nec exactio.
nec ꝑncipalis itētio hr̄ ad tp̄a-
lia i collectōe ſpūaliū. ſȝ gratis
elemoſynalit̄ deṫ. recipiatur ad
ſuſtētationē nature. vl̄ ne videa
tur ruſticꝰ igratꝰ ſeu deſcortere.
vl̄ ad ꝑuādā laudabilē ꝯſuetu-
dinē locoꝝ. licite ſine ſymonia
dari ⁊ accipi pōt. vel vt ꝓuocet
ad orādū ꝓ eo. vel ꝓ ſuis. ſicut
ſit hac de cā paupibꝰ vl̄ religio
ſis: ꝓ maiori ēt dclaratōe. Tria
notāda adiungo. ¶ Primum
eſt ſm .d. Anto. ꝙ pecunia po-
teſt dari. ⁊ recipi ꝓ ſpūali re. vl̄
circa ſpiritualia licite ⁊ ſine ſy-
monia. v. modis. ſ. ratione per-
mutationis. ſuſtentationis. pro
uocationis. punitionis. ⁊ vitāde
vexatiōis. Prio igiṫ rōne per-
mutatōis ꝓbaṫ ſic. Qui vult re
miſſionē peccatoꝝ. dȝ ſi pōt ele
moſynas dare paupibꝰ. Dan.
iiij. pctā tua elemoſynis redi.
Et de pe. di. i. Medicina pecca
tis tuis venūdatꝰ es diabolo: re
dime te pecūia tua. Scđo rōe
ſuſtētatōis. Sic ſacerdos ꝑmiſ
ſa ꝗȝ dic̄ accipit pecūiā vl̄ ꝓbē
dā nō ꝙ illā accipiat ꝓ ꝯſecra-
tōe. vl̄ ꝯfectōe euchariſtie. vl̄ ꝓ
oratōibꝰ ⁊ hmōi. q̄ſi ꝑciū eoꝝ ſȝ
vt ſtipēdiū ſue ſuſtētatōis vnde
Aug. accipiāt ſuſtētatōēȝ ſue ne
ceſſitat a ppl̄o mercedē miniſtra
tōis a dō. Sic faciebāt ꝓphe ac

liqui. i. q. i. Judices. Tertio ra-
tione prouocationis ⁊ ſic danṫ:
elemoſine pauperi: ⁊ religioſo
ad excitandum vt orent pro vi-
uis vel defunctis: non vt eman
tur orationes: vñ dicitur. Mat.
vi. Abſconde elemoſinam in ſi
nu pauperis ⁊ ipſa orabit pro-
te. i. inducet ad orandum. Non
enim poteſt eſtimari oratio: vt
ait. ſ. Tho. in. iiij. ratione puni
tionis. ſicut ſit in abſolutiōe ab
excōicatione: aliquando exigi-
tur pecunia: non pro abſolutio-
ne: quia eſſet ſymonia: ſed in pu
nitionem: ⁊ ſic etiam in abſolu
tione a caſibus reſeruatis: po-
teſt ⁊ ipom penitētia pecūiaria:
quaſi pena ꝓcedētis culpe. Ex-
tra de ſymonia. Ad aures. Cau
te tamen hic agendum eſt: ne
videat cupiditas: vt ait. ſ. Tho.
Vgo. Hoſti. ⁊ Vul. dicunt ꝙ
cum aliquis eſt iuſte excōmuni
catus vel ſuſpenſus aut inter-
dictus: ⁊ aliquid dat pro ſua ab
ſolutione vel reſtitutione: ſymo
nia eſt. Ar. i. q. i. c. Nullꝰ. ⁊ extra
eo. Nemo. Quito rōe redimē-
de vexatōis: vt. s. declaratū eſt.
Nā anteꝗȝ ius acqraṫ alicui i
bñficio vel dignitate: non lȝ ad
redimēdā vexationē ſuā: ꝙ eēt
ſymonia: ſed poſtꝗȝ fuerit ade-
ptus ⁊ ius ſibi acquiſituȝ: vexa
tionē ſibi iniuſte factā: ſuper be
neficio vl̄ dignitate: lȝ pecūiā re
dimere: ſed non iuſtam vexatio
nem: vt iuſte accuſaretur ⁊ hu-
iuſmodi. vnde a Gregorio. i. q.
ij. Sic epiſcopum: eius oblatio
nullam culpam ingerit: quādo
non ex ambiētis petitione pro
ceſſit. Qui igitur in ſupradictis
modis: in ſpiritualibus: vel ſpi-
ritualibus annexis delinquunt
ſymoniaci ſunt: ⁊ mortalit̄ pec-
cāt. Similiter ⁊ mediatores in
huiuſmodi: ſunt ſymoniaci ⁊
mortaliſſime peccāt: ⁊ per eccle
ſiam grauiter puniuntur. i. q. i.
Si quis epiſcopus: ¶ Secūdū
notandum eſt. ſ. Doc. in quoli-
bet ſic dicentis. Cum in diſpen
ſatōe ſacramētoꝝ. ſeu aliorum
ſpiritualiū: aliq̄ recipiūtur vt ſy
monia euiteṫ: tria ſunt neceſſa-
ria. Prio vt hoc ſiat ex ꝯceſſiōe
iuris diuini vl̄ humani: aut ſal
tē pie ꝯſuetudinis. Scđo vt ſit
intētio pia ⁊ nō corrupta. Ter-
tio vt ſit forma honeſta ſcilicet
vt nō requirant: ante pu officij
exhibitionem: ne pactum inde
interuenire videatur: ſed exple-
to officio poterunt exigi. Si
igitur iſta tria conueniant: ſecu
re recipiat archidiaconus pa-
lafreduȝ pro inſtallatione abba
tis: vel huiuſmodi: hec ille. Et ſi
militer ſi gratis offeraṫ. ¶ Ter-
tiū notādū ē Antonij de butrio

ad euitādā ſymonia ī ſpi

g ſup.c.Tua.dicit. Date pecu-
niam:ad aliud tēporale correla
tiue ad recōpēſatōez vl' iductio
nē datōis iuris ſpūalis:ſiue cū
pacto:ſiue ante:ſiue poſt: iducit
ſymoniaꝫ.i.q.i.Emēdari.Sec⁹
ſi pure aut libere detur.Si pro
lixius videre cupis de ſymonia
lege.d. Antoninum in ſecunda
parte ſumme:tractatu de ſymo
nia.Ex his pꝫ ſermo de ſymo-
nia faſtidioſus p̄dicatoribus:ſꝫ
grauior maledictis ſymoniacis
qui ſuis nephādiſſimis ſymo-
nijs dei eccleſiā pſequūtur lace
rant ⁊ iſiciunt.A quibus niſi ſe
emendauerit ⁊ oino correxerint
dei vltionē ſentiēt ⁊ flagellū nō
euadēt.Ecōtra ſi reſpicere vol-
uerit gratiam hic conſequent: ⁊
alibi gloriā :preſtāte benedicto
deo in ſecula ſeculoruꝫ.Amen.
¶Feria ſexta quarte dñice.De
reſtitutione.Sermo.xxxviij.

Ollite lapidē.Jo.xi.
Lapis iſte duriſſi-
T mus quo Lazarus
quatriduanus p̄me-
batur:denotat ſummam duri-
tiem ⁊ obſtinationem:qua pre-
mitur ille q detinet res alienas
nolēs reſtituere.Et ſicut Laza
rus fletib⁹ ſoroꝝ interuenictibus
cū clamore valido ⁊ lachrymis
ſaluatorꝭ ſuſcitat⁹ ē:ita ⁊ aliena
rū reꝝ occupator atqꝫ retentor:

nō niſi cū lachrimis ſeruoꝝ dei
⁊ clamore predicatoruꝫ:ab exe-
crādo malo exui p̄t.His vo p̄
cipit dominus vt lapidem tol
lant.i.a cordibus ſuis duritiam
expellāt:alienaqꝫ reſtituāt quo
tiens de monumento fetenti re
tentionis alienarum reꝝ: glo-
rioſe reſuſcitati : laudes depro-
mant ſummo creatori . Tollite
igit̄ lapidē:q̄ ſunt vba hodier-
ni euāgelij:in q̄ tria documēta
hēm⁹.¶Et p̄mū documētū ē:
Cū audim⁹ amicū nr̄ꝫ neceſſita
tē patiētē:illi ꝓtin⁹ ſubuenire de
bem⁹:nec expectādū: q amic⁹
roget nos.Amico.n.ſufficit inti
re. Hoc tāgit̄ pria pte euāgelij
vbi dr̄.dñe.Ecce quē amas ⁊c.
¶Scdꝫ documētū q qlibꝫ de
bet eē pat⁹ ⁊ p̄ropt⁹ ad patiēdū
cū xp̄o:⁊ ēt corpalē exponere vi
tā ſi opus ē.Hoc notat̄ in ſcda
pte euāgelij:qn̄ dixit Thomas.
Eamus ⁊ nos ⁊c.¶Tertiū do
cumētū ē. Sicut lazaro ſuſcita
to multi ex iudeis crediderūt in
xp̄m:ita vno peccatore cōuerſo
ei⁹ exēplo multi alij ꝯuertunt.
Hoc tāgit̄ ibi.Multi ergo ex iu
deis ⁊c.qui etiaꝫ ꝯuerſi ad reſti
tuēdū aliena ſi hn̄t diſponunt.
De q̄ reſtitutōe tria videbim⁹.
¶Primo neceſſitatem.
¶Secundo modificabilitatē.
¶Tertio ſpecificabilitatem.

De reſtitutione.Sermo.xxxviii.

¶Primo cōſiderare debem⁹
reſtitutōis neceſſitatē.ſ.n. doc.i
ſcda ſcdē.q.lxij.ar.v.⁊.viij. pōit
hāc ꝯcluſionē:q reſtitutio rerū
male ablatarū eſt oino neceſſa
ria ad ſalutē.Quā ꝯcluſionem
quadruplici rōne probabimus.
¶Primo rōne preceptionis.
¶Scdo rōne iuſte actionis.
¶Tertio rōne debite dationiſ.
¶Quarto rōne ſaluationis.
¶Dico p̄mo reſtitutionē eē ne
ceſſariā rōne p̄ceptiōis ſic.Illd,
qd cadit ſub p̄cepto dei oino ē
de neceſſitate ſalutis: vt decla-
rat.ſ.Tho.ſcda ſcdē. q. cxviij.
Cōtra gē.li.iij.c.cxxx.Sꝫ reſti-
tutio cadit ſub p̄cepto dei.g̊ re
ſtitutio ē neceſſaria.Declarat h̄
minor p.ſ.doc.xxij.q.lxij.ar.viij.
ad p̄mū dicentē. Preceptū de
reſtitutione faciēda:quis ſcdm
formā ſit affirmatiuū:tn̄ iplicat
in ſe negatiuū p̄ceptū:quo ꝓhi
bemur rē alteri⁹ detinere.h ille.
Et ſcot⁹ ordis minoꝝ i.iiij.ſen.
dicit. Sicut auferre alienū eſt
pctm̄ mortale:q2 ꝯ p̄ceptuꝫ dei
negatiuuꝫ.Nō furtū facies: ita
tenet̄ alienū ē pctm̄ mōtale.Et
id fit nullo mō lꝫ auferre rem
alienā dn̄o inuito.ita nullo mō
lꝫ eā detinere:ſꝫ opꝫ libere reſti
tuere. Vn̄ ſaluator Matt.xxij.
Reddite q̄ ſunt ceſaris ceſari:
⁊ q̄ ſūt dei deo.Et Mat.xviij.

Redde qd debes.Et Apoſto.
Ro.xiij.Reddite oib⁹ debita:
cui tributū:tributū:cui vectigal:
vectigal.Et ſic pꝫ reſtitutioneꝫ
eē neceſſariā rōne p̄ceptionis.
¶Scdo ꝓbat̄ q reſtitutio ſit
neceſſaria rōe iuſte actionis ſic
Illd qd ē act⁹ iuſtitie ē neceſſa
riū q2 p ipꝫ.actū iuſtitie opat̄ ⁊
ꝯſeqtur vitā eternā:⁊ ſine ipſo
ipoſſe ē vitā eternā ꝯſequi. Vn̄
de⁹ vt ſcribit̄ Mat.v.Bti q eſu
riūt ⁊ ſitiūt iuſtitiā:qm̄ ipſi ſatu
rabunt̄.Et David p̄s.xiiij. iter
rogāti qs ibit in vitā eternā. rn̄
ſuꝫ fuit.Qui operat̄ iuſtitiā.Et
ſap̄.v.Iuſti i ppetuuꝫ viuent ⁊
apd dn̄ꝫ ē merces eoꝝ.Et iteꝝ
ſap̄.iij.Iuſtoꝝ aie i māu dei ſt̄
⁊ nō tāget illos tormētū mali-
tie.Et David i p̄s.Bti q cuſto
diūt iudiciū ⁊ faciūt iuſtitiā i oi
tpe.Sꝫ reſtitutio ē act⁹ iuſtitie:
vt pꝫ p.ſ.doc.i qōne ſupiori.Et
Ari.i.v.ethy.dic̄.Iuſtitia cōmu
tatiua ꝯſiſtit i eq̄litate ꝯuenien
tie.ſ.q tu habeas tuū:⁊ ego me
um. Vn̄ iuſtitia ē reddē:vnicuiqꝫ
qꝫ qd ſuū ē.qd maxie fac̄ r̄ſtitu
tio.Nā vt dic̄.b.Tho.diffiniēs
reſtitutionē.Reſtituē ē aliqueꝫ
ſtatuere:⁊ reponere i poſſeſſio-
nē rei ſue.g̊ reſtitutio cū ſit act⁹
iuſtitie ē de neceſſitate ſalutis.
¶Tertio ꝓbat̄ idē rōne datio
nis ſic.Illud qd ē debitū ⁊ obli

gatum alteri:eſt neceſſariuꝫ re-
ſtitui:qꝛ debitũ importat neceſ
ſitatẽ alicuius ad id qđ ordina
tur.vt pꝫ.per.ſ.Doc.pͥma par.
q.xxi.ar.i.Sꝫ res ablata vel in-
iuſte poſſeſſa ẽ res debita.ꝛ obli
gata alteri:vt pꝫ in.ſcđa ſcđe.q.
lxij.ar.i.Pꝫ etiã per diffinitio-
nẽ ipſius reſtitutionis.g̃ rẽ abla
tã ꝛ idebite poſſeſſam ẽ neceſſa
riũ reſtitui.igiẽ ex hac rõne re-
ſtitutio eſt oino neceſſaria ad ſa
lutẽ.¶Quarto ꝓbaẽ reſtitutio
nẽ eẽ neceſſariã rõne ſaluatio-
nis.ſic.Illđ ſine quo hõ nõ p̃t
euadere dãnationẽ eternã:eſt
ei neceſſariũ:ſꝫ ſine reſtitutiõe
hõ nõ põt euadere dãnationeꝫ
eternã.ergo reſtitutio eſt neceſ
ſaria.Cõfirmaẽ minor ꝑ Aug.
xxiij.q.vi.c.Si res aliena ꝓpter
quã pctm̃ eſt.ſ.cõmiſſum reddi
poſſit ꝛ nõ redditẽ:pnia nõ agiẽ
ſꝫ ſimulatur.Si autẽ veraciter
agitur reddi dꝫ.Non dimittiẽ
pctm̃ niſi reſtituatur ablatũ.Et
Greg.de pe.di.v.Falſas.Qui
bona alterius iniuſte detinet re
cognoſcat ſe veraꝫ pniam non
poſſe peragere:per quã ad eter
nã vitam peruenire valeat:niſi
bona que iniuſte abſtulit reſtitu
at.hec ille.Et.xxiij.q.viij.Peſ-
ſimã.Idẽ pꝫ extra de re.iur.li.
vi.Et extra de vſuris.c.Cũ tu.
Et.ij.q.ij.c.Oẽs leges tã eccle-
ſiaſtice ꝙꝫ vulgares ꝛ publice
p̃cipiunt vt oia ablata reſtituã
tur ei:qui ſuis eſt reb⁹ expoliat⁹
hec ille.Et ratio eſt:qꝛ talis nõ
reſtituẽs ſemꝑ eſt in pctõ mor
tali:a quo teneẽ exire quãprimũ
iuxta illud Eccle.xxi.Quaſi a
facie colubri fuge pctm̃.Immo
quotiẽs occurrit reſtitutio faciẽ
da ꝛ obligaẽ:nõ ꝓponit vel diſ
ponit reſtituere:ſemper peccat
de nouo mortaliter.Et iõ dã-
naẽ.Et ad hoc ꝓpoſitũ põt ad-
duci notabile exemplũ recitatũ
a.d.Petro damiano.Qui ait
fuiſſe quẽdam nobilem:qui ſuc
ceſſit cuidã i hereditate.Et inter
cetera bona hereditatis deue-
nit ad eum quedã poſſeſſio cu-
iuſdã eccleſie:quã ille qui here-
ditatẽ dimiſerat:ipſi nobili vi
ſuã tenebat legatã ſibi a p̃deceſ
ſoribus ſuis.Erat autẽ nobilis
ille abbas vir bone ꝯditionis:
modeſtus:pius:eccleſias viſi-
tans.Contigit autẽ ipſum mo-
ri:ꝛ poſt mortẽ hinc ad paucos
dies:cuꝫ quidã notus eius ora
ret pro ipſo:in ſpiritu vidit ter-
rã apertã:ꝛ flãmam infernalẽ:
ꝛ in ea ſcalã octo gradus habẽ-
tem.Et in primo gradu ſuperi
ori:vidit illum nobilẽ defunctũ
paulo ante.Vidit in.ij.gradu
ſedere qui legauerat ſibi:ꝛ ſic
deinceps vſqꝫ in vltimuꝫ gra-

dum:omnes illos octo qui in-
iuſte poſſederãt ꝛ iniuſte alij le-
gauerant.Erat autem talis.or-
do conſtitutus.Quãdo vn⁹ de
poſſidentibus moriebatur:de-
ſcendebat ad primũ gradum:ꝛ
qui pri⁹ erat ibi deſcendebat ad
ſcđm:ꝛ ſcđs ad tertiuꝫ.ꝛ ſic de
alijs.Vbi oſtenſum eſt ꝙ ꝑꝑ il
lam iniuſtam detentionem poſ
ſeſſionis dãnati oẽs illi erant.
Ex deſcenſione autem gradus
notabaẽ augmentũ pene per in
iuſtam legationem factam:nec
fuerunt excuſati ex ignorãtia:qꝛ
fuit in eis iuris nõ facit:ſed craſ
ſa ꝛ ſupina que nõ excuſatur.i.
q.iiij.per totum.

S Ecũdo principaliter cir
ca reſtitutionem conſi-
derare debemus modi
ficabilitatem.Modus enim re
ſtituendi lꝫ ſit difficilis declara
tionis:ꝛ multe difficultates in
illo reperiantur:tamen aliquid
oino dicendum eſt occurrente
ꝓpoſito.Diſtinguendum igiẽ
eſt ſic.Qui tenetur reſtituere:
aut non põt omnino:aut poteſt
Si non põt quandiu eſt in hac
impotentia excuſatur.Natura
liter autem debet excuſari dicẽ
te Ariſto.libr.ethy.Nemo dat
quod non habet.Et iteruꝫ Ari.
ij.politi.Nemo ad impoſſibile
manum mittit.Excuſatur etiaꝫ
ſcꝫm legem canonicaꝫ.xiiij.q.vi.
c.Si res.Et extra de regu.iu-
ris.libro.vi.Ad impoſſibile ne
mo tenetur:ꝛ inanis eſt actio
quaꝫ excludit inopia creditoris.
Et ex hoc peſſime faciũt qui po
nunt debitores impotentes in
carcere cum tanto damno ſui ꝛ
familie:ſed promittunt cedere
bonis ꝛ ſatiſfacere cũ venerint
in pinguiorem fortunaꝫ.Extra
de ſolutis.c.Odoardus.Excu-
ſatur deniqꝫ impotẽs per legeꝫ
ciuilem.C.de ceſſione bonoruꝫ
l.i.Tamen ſcꝫm.ſ.Tho.ſcđa ſcđe.q.
lxij.ar.vltimo.Debet petere re
miſſioneꝫ:aut ꝑ ſe aut per aliũ.
Si aũt põt reſtituẽ illi cui reſti
tuendũ eſt vel heredib⁹ vel alijs
quibus de iure deueniũt bona
ſubdiſtinguenduꝫ eſt:quia aut
poteſt ſine magno damno ꝛ de
ſtructione familie ſue ꝛ ſui ſta-
tus.Si primo modo.ſ.ſine ma
gnõ damno ꝛc.tunc ſine dubio
tenetur reſtituere:quia cum re
ſtitutio ſit ſub precepto negati-
uo obligat ſemper ꝛ ad ſemper
appoſitis tamen debitis circũ-
ſtantijs euitando ſcandalum in
reſtitutione incurretur pericu-
lum mortis:nec grauis infa-
mie vel mortalis peccati pericu-
luꝫ ꝛ huiuſmodi.Et hec obliga
tio reſtitutionis a Raymũ.Si
autem poteſt:ſed non niſi cum

magno damno ⁊ deſtructione
familie ſue ⁊ ſtatus ſui: vtputa
obligatus ad reſtitutionem erit
doctoꝛ ⁊ opoꝛtebit vēdē libꝛos
⁊ veſtes ſuas:qbus lucrabatꝰ:vꝉ
artifex opoꝛtebit cū vēdere iſtru
menta:⁊ nō poterit ampliꝰ artē
exercere:vel ruſticus nō habēs
niſi parum:⁊ opoꝛtebit vēdere
incurrens ex hoc damnum ⁊
deſtructionem familie ⁊ huiuſ-
modi: in tali caſu ſm Joā. de
neapoli:pie ſuper hoc declaran
tem petat:vel faciat petere re-
miſſionem: tacendo nomen ſi
expedit. Et ſi creditoꝛ libere di
mittit partem vel totū debitoꝛ
eſt abſolutus. Notanter dixi li-
bere:qꝛ huiuſmodi remiſſiones
non valēt ſi fiant ex metu:vel ſi
fiant ex verecūdia:vel mēdacio
mētiēs ſe nō poſſe:vꝉ oſtēdens
eſſe paruam ꝗtitatē:⁊ erit mul
tū:vel ſi fiat cū pacto cogēte: vt
ſi de cētū vis decē: alias nihil
habebis ⁊ hmōi: nō dr̄ libera
remiſſio.ſꝫ.d.Anto. Jdeo ſimi
libus remotis que faciunt re-
miſſionē nō liberā.ſi petēti re-
mittitꝰ remiſſuꝫ ē:⁊ āplius non
tenetꝰ. Nec ē opus poꝛtare ibi ⁊
ponere i manu creditoꝛis. Nā
mō libera remiſſio accedat:li-
beratus eſt. Caſu autē ꝙ obliga
tus nō poſſet impetrare remiſſi
onē:ꝯſulitꝰ per doctoꝛes vt pe-

tat vꝉ petere faciat dilationē vꝉ
terminū:ſed ſi nō poteſt obtine
re remiſſionem neqꝫ dilationē,
tunc nota humanam declara-
tionem. Aut enim creditoꝛ eſt
ita egens ⁊ pauper ſicut debi-
toꝛ:aut melius ⁊ potentius trā-
ſire poteſt:quia illo ē ditioꝛ. Jn
pꝛimo caſu cum creditoꝛ ē ita
pauper: dicēdū eſt ꝙ obligatus
ad reſtitutionem tenetꝰ:⁊ ꝙꝫ pri-
mū:etiā cū maxima incōmodi-
tate ⁊ verecundia ⁊ damno re-
rū. Et ratio habetꝰ de regulis iu
ris libꝛo.vi. Locupletari nemi
ni lꝫ cū iactura alteriꝰ. Jn.ij.ca-
ſu.ſ.cū creditoꝛ nolēs dilationē
facere:vel remiſſionē ē ditioꝛ ⁊
melius poteſt trāſire ꝙꝫ debitoꝛ
tunc dicendum eſt ſm Joānē
neapolitanū:ꝙ ille creditoꝛ irra
tionabiliter agit:qꝛ iniuſte icurre-
ret deſtructionē familie:⁊ deue
niret quaſi ad extremā neceſſi-
tatē ⁊ multa pericula coꝛpoꝛis ⁊
aie.ſibi poſſent ꝯtigere. Vñ de-
bitoꝛ nō tenetꝰ:ſed debet ſubtra
here de expenſis paulatiꝫ ⁊ de
pōpis ⁊ de his que ſunt ad de-
cētiā ⁊ quaſi ad neceſſitatem.⁊
hoc de mēſe in mēſeꝫ:⁊ ſic pau
lati conetur ſatiſfacere:quod ⁊
de facili poterit ſine periculo cō-
ſciētie: ſi cōſulat virū religioſum
vel pꝛeſbyterū diſcretū ⁊ bonū.
Jn hac ſentētia videtꝰ ꝯcordare

Petrꝰ de palu. ⁊ Ricar. Hec
de certis reſtituēdis dicta ſunt.
Sanctꝰ vero Doc.materiā re-
ſtitutiōis bꝛeuiter ⁊ digniſſime
ꝯplectēs i ſa ſe.q.lxij.ar.vlt.ad
ſcōm dicit. Qñ aliquis nō pōt
ſtatim:ipſa ipotētia abſoluit:cū
ab inſtāti reſtitutiōe faciēda:ſi-
cut ⁊ totaliter a reſtitutōe abſol
uitꝰ:ſi oino ſit ipotentes. Debet
tñ remiſſionē vel dilationē pe-
tere ab eo cui debet: aut per ſe
aut per aliū.hec ille. Ecce ꝙꝫ lu-
cidis ⁊ clariſſimis verbis atqꝫ
grauiſſimis.ſ.Tho.hāc materi-
am collegit. Et hanc qui funda
mētaliter penetrat: nō ſe hechē
ra el ceruello in reuolutiōe tot
tractatuū ⁊ fantaſiarū dñoꝛum
doctoꝝ. Si autē bona reſtituē-
da ſunt incerta:tūc aut obligatꝰ
nullo mō pōt:⁊ ſic nō tenetꝰ: vt
de certis dictū eſt. Aut cōmode
pōt:⁊ ſic ſtatim tenetꝰ:ſicut ⁊ ce
tera. Aut pōt ſed cum incōmo-
ditate ſui ⁊ familie: vt ſupꝛa:⁊
tunc conſulat epm vel cōfeſſo-
rē:qꝛ vterqꝫ pōt ſm Archidi.⁊
ſꝫ Jo.de ligna.⁊ ſm Jo.de cal
derinis.⁊ ſꝫ Pe.de palu. Gul.
⁊ Ray.q aſſignēt ſibi tēpus in
quo reſtituat:vꝉ cui reſtituat:vꝉ
quantū reſtituat. Aut ſi eēt ipſe
egenꝰ:poſſet epiſcopus vel con-
feſſoꝛ ſm ꝙ ſue cōſcientie vide
bitur totū illi relaxare tanquaꝫ

paupi. Et ſꝫ.ſ.Doc.⁊ archiepi-
ſcopū:etiam incerta computan
tur ea q̄ ſunt accepta per ſymo
niā in ſacramentis ⁊ alijs ſpiri
tualibꝰ:non dico de fructibꝰ ec-
cleſie ſymoniace pceptis: quia
ſunt illiꝰ eccleſie vel camere apo
ſtolice. Jtem incerta habentur
que iudex recipit pꝛo emptione
iuſticie vel etiam pꝛo iudicando
⁊ teſtis pꝛo teſtificando:⁊ huiuſ
modi. Hec extracta ſunt quaſi
de verbo ad verbum ab archi-
epiſcopo.d.Anto.i tractatu par
uo de reſtitutione.

Tertio pꝛincipaliter cir-
ca reſtitutionem conſi-
derare debemus ſpecifi
cabilitatem. Et vt melius conſi
teri poſſis. duodecim hoium ge
nera reperi qui tenentꝰ ad reſti-
tutionē,put ad pñtē ſermonem
ſpectat. Et pꝛimi ſunt dñi tpa-
les vſurpātes dñia:vꝉ ſine iuſto
titulo tenētes:obligantꝰ de oibꝰ
ad reſtitutionē:⁊ ſunt ſp in pec
cato moꝛtali. Si vo iuſto titulo
⁊ de iure dñiuꝫ habēt:ſi iponūt
grauamina:vtputa collectas:la
boꝛes:dietas:⁊ hmōi: ſubditis
ſuis:nō rōne defenſionis dñij
vel boni cōis:neqꝫ rōne pugne
ꝯtra ifideles: neqꝫ ratione eūdi
ad pncipē,p obtinēdo puilegio
pꝛotectionis:neqꝫ rōne marita
tiōis filie:neqꝫ rōne filij fieri mi-

litis:neqȝ reparatiõis pontiũ vel
viaꝝ:neqȝ rõne ſue depaupati-
onis.ſine ſua cã.Nã in his põt
iponere onera ſubditis:dũmo-
do cũ moderamine ⁊ nõ ad gra
uationẽ exigat.Et hoc ſʒ Ray.
⁊ Hoſti.Ex.x.q.iij.c.vl. Ex.xxij.
q.v.De forma. Ex.d.xviij. De
euglogijs.Et extra ð cẽſi.c. Cũ
aplus.§.prohibemus. Si autẽ
exigant ⁊ ex ipſis exactionibus:
faciunt ſuperfluas expenſas:põ
pas:vanitates:in palatia : ioca-
lia:canes:equos:⁊ hmõi ſuper-
flua:ac etiam dant cõcubinis ⁊
lenonibus.⁊ diſtribuunt in do-
narijs varijs : ⁊ huiuſmodi: te-
nent̃ ad reſtitutionem. Idem ſi
mouent iniuſtũ bellũ tenent̃ de
dãnis datis inimicis ſuis. Idẽ
ſi iponũt noua pedagia : niſi ſit
a pncipe vel rege ſtatutũ:ꝑpter
eminẽtẽ neceſſitatẽ:vt hẽt.xxiiij
q.iij.Si qs romipetaſ.Et extra
de treuga ⁊ pace.c. Innouamꝰ.
⁊ alibi i multis locis ⁊ ſũt excõi
cati.Idẽ ſi agũt ꝯ imunitatẽ ec
cleſiaſticã:⁊ exigũt gabellas vel
pedagia a pſoniſ eccl'aſticis:niſi
ꝓ rebꝰ negociatõis ſũt excõicati
⁊ officiales eoꝝ:⁊ hmõi.Cõitaſ
vo vl' vniuerſitas tal' ẽ iterdicta
nec abſolui põt niſi plene reſti-
tuãt ⁊ ſatiſfaciãt.Extra ð cẽſi.c.
Quãq̃ꝫ lib.vi. Itẽ tenent̃ ad re
ſtutõeȝ qñ iponũt iiuſte ⁊ ieq̃li
ter onera:volẽtes q ſolũ paupe
res:vl' tm̃ paupes:q̃ꝫtũ diuites
ſoluãt:q2 ẽ iiuſta exactio. d.iiij.
c.Erit. Idẽ dicẽdũ ẽ de eſtima
toribꝰ vel cõputatoribꝰ poſitis a
cõitate:vni magis q̃ꝫ alteri:vel
ex paſſiõe:vl' parẽtela : vel alia i
debita cã:tenent̃ ad reſtitutionẽ
ſm Archiepm:⁊ tenent̃ qñ faci
unt ſoluẽ pedagiũ:vel gabellas.
vel datia de rebꝰ que deferunt̃
vel emunt̃ nõ rõne negociatio-
nis:ſʒ rõne vſus.Nã ſm Ho-
ſti. Pedagiũ nõ ẽ dãdũ:niſi de
rebꝰ que cã negociatõis deferũt
⁊ ſubditi nõ al'r tenent̃:ẽt ex ꝯſue
ꝯſuetudine . C.de vectigalibꝰ ⁊
cõmiſſis.l. Vniuerſi in fine q̃r-
ti libri:vbi ſic dr̃. Vniuerſi ꝓui
ciales pro his rebꝰ quas ad vſuʒ
ꝓpriũ vel ad fiſcũ inferunt : vel
exercendi iuris gratia reuehũt:
nullũ vectigal a ſtationarijs exi
gẽt.Ea vero que extra ꝑdictas
cãs vel negociatiõis gra portã
tur ſolite ꝑſtatiõi vel pẽſitatiõi
ſubiugamꝰ capitali pẽa ꝓpoſita
ſtationarijs.⁊ vrbanis militibꝰ ⁊
ceterꝭ pſonis quoꝝ auaricia id
tentari firmat̃.h illc.Ad ideȝ te-
nent̃ ꝑſidentes ⁊ ꝑlati eccleſia-
rũ taliter delinquẽtes.Et vt di
cit ſan. Tho.ſa ſe.q.lxxij.ar.vi.
Pricipes tenent̃ ad reſtitutõeȝ
ſi latrões creſcãt:q2 reddit9 q̃s
habẽt ſunt quaſi ſtipẽdia vt cõ-

ſeruent iuſtitiaȝ.❡ Scdi qui te
nentur ad reſtitutionẽ.ſunt oẽs
preſides: capitanei : rectores ⁊
hmõi:qui habẽt miniſtrare iu-
ſtitiã:ſi ſciẽter vel ex ignorantia
craſſa male iudicant.puta timo
re.cupiditate . odio. vel amore:
vel alia quacũqȝ cauſa. tenẽtur
leſo:ꝑciſe ad oẽ dãnũ ⁊ itereſſe
niſi poſſent inducere illũ ꝓ quo
tulerũt ſniaȝ ad plenariã r̃ſtitu
tionẽ.C.de pena iudicis:q ma-
le iudicauit.l.vltia.xi.q.iij.Quat
uor aũt modis. Et ſm leges:
multas alias penas debẽt ſuſti
nere.Similiter tenẽtur reſtitue
re ſi aliquã pecuniã acceperunt
vt male iudicarent:ſm Ray.
Nõ tñ dʒ dari illi qui dedit cũ
turpiter ðderit:ſʒ ei in cuius in
iuriã accepit.i.q.i. Iubemꝰ. Si
militer reſtituere tenẽtur: ſi ac-
ceperũt aliquã pecuniã vt ma-
le iudicarent:vel etiã vt nõ ma
le:ſed bñ iudicarẽt:tenent̃ reſti-
tuere ei:qui dedit.q2 cũ ex offi-
cio ſuo tenẽtur gratis iudicare:
⁊ bene:eo q habent ſalariũ ſuũ
turpiter accipiũt:⁊ crimẽ cõcuſ
ſionis cõmittũt.h Ray.Sil'r ſi
ex aliqua cauſa oporteat eoſ nõ
iudicare:⁊ nihilominus vt non
iudicarẽt acceperũt.i.q.i. Iube-
mus. Idẽ ſi nolũt iudicare cuȝ
teneãtur:⁊ ꝑpterea aliqs amit
tit ius ſuũ:tenetur ſm Ray. re
ſtituere totã litis eſtimationeȝ
ei:qui pp hoc leſus eſt.xxiij.q.ij.
Dñs.Ex.q.v.Adminiſtratoreſ
Itẽ tenentur qñ ſcienter rector
aſſumit iudicem vel aſſeſſorem
ignorantẽ ⁊ malũ ac defrauda
torem boium ⁊ inconſcientiatũ
tenetur rector reſtituere dãna
que infert ipſe aſſeſſor : niſi ipſe
reſtituat. ❡ Tertij.obligati ad
reſtitutionẽ ſunt iudices ipſi ⁊
aſſeſſores.alias nominati vica-
rij qui male iudicãt vt ſuperius
dicitur:vel qui nõ bene iudicãt
q2 noluerũt ex negligenda ſtu-
dere:⁊ cauſam examinare: ⁊ vi
dẽtur teneri ad reſtitutionẽ.Ex
tra de iniurijs.⁊ dãno dato.c.ſi
culpa.Si deniq̃ꝫ remittat pe-
nas:vel diminuat iniuſte cum
non poſſit: tenetur cõmunitati.
Si auxit penam iniuſte : tenet̃
ei qui ſoluit.hec.ſ.Tho.⁊ Ray.
Et de his duobuſ obligatis ad
reſtitutionẽ.ꝑpter iniuſta iudi-
cia.Audi imperatorẽ cõtra eos
fulminantẽ:vt habetur.C. ad.l.
iuliam repetundaruȝ.l. omnes.
vbi dicitur ſic.Omnes cogni-
tores.i.delegati ⁊ iudices ſcili-
cet ordinarij a pecunijſ atqȝ pa
trimonijs manus abſtineãt: ne
qȝ alienũ iurgiũ putẽt ſuã pre-
dã etenim priuatarũqȝ litiũ co-
gnitor.Idẽqȝ mercator:ſtatutã
legibus :cogetur ſubire iactu-

ram.hec ibi.Et de muneribus
datis iudici vide in ſūma piſa-
na.Iudex.primo.§.iiij.⁊ alibi.
Itē qui obligātur ad reſtitutio
nē ſunt aduocati ⁊ ꝓcuratores
qui ſciēter defendūt cām iniu-
ſtā tenētur alteri ꝑti de oi dā-
no ide hito.ſm Ray.⁊.ſ.Doc.
ſeſta ſcdē.q.lxxi.Si tñ aduoca
tus vel ꝓcurator i ꝑncipio cre-
debat iuſtā cāz:ſ; i ꝓceſſu aiad
uertit iniuſtā eē dz deſerere:⁊ ñ
vlteriꝰ ꝓſequi.Et ſi obtinet vi
ctoriā cauſe tenet leſo ad ſatiſſa
ctionē:niſi ꝑmuſ ſatiſfaciat.Sz
i aduocādo vel i ꝓcurādo:vſus
eſt idebito mō.vñ ſm Ray.ſi
ꝓduxit falſos teſtes:vel ꝓduci
fecit.Si iducat falſas leges vel
ꝓbatiōes.Si corrūpat notari-
os.vltra mortale tenet ꝑti leſe.
Si pars icurrit dānū ꝑꝑ hmōi
falſitates vel notabilr negligēs
fuit in cauſa ꝑꝑ qd amiſſa eſt
ipa cauſa iuſta tenet.Idez ſi ex
ignorantia craſſa amiſſa eſt cā:
ſi ſe appellauit iniuſte ⁊ ꝓlōga
uit cām ⁊ eā iniuſte fouet:vt in
de lucret vel ne inferior videat
obligat ad hmōi dāna:tenetur
etiā ad itereſſe:⁊ dāna maxime
ſm ſniam diſcretiviri:qñ ex di
ctis eius aliqs iniuſte priuat ali
quo officio vel nō ꝯſeqtur illud
offm ſuū ſm.d.Anto.Et finali
ter vtinā nō eſſent alicubi aduo
cati.neqz ꝓcuratores.non.n.eſ
ſent tot mala.ſ; fieret cōcordia
iter ꝑtes.Et btūs ē officialis q
ad ꝯcordiam iducit.ſine tot de
ſtructionibꝰ aie ⁊ corꝑis:rerū;.
⁊ familie.¶Quarti cliētuli:qui
ſciūt ſuā cām eſſe iniuſtā:⁊ mo
uēt litē:vel motā iniuſte defen
dūt.tenent ꝑti aduerſe i dānis
illatis.Et ſilr ſi obtinēt victori
am iniuſtā tenent vltra morta-
le ſm.d.Anto.Idē ſi iniuſte ap
pellāt.¶Quinti qui tenent ad
reſtitutionē ſunt notarij.q igno
rātia notabili vel negligētia ma
le ꝯficiūt inſtra ⁊ pacta,ex qbꝰ
ꝑdūtur bona alioꝝ ⁊ oriūtur li-
tigia.⁊ hmōi dāna.vltra morta
le tenent ad reſtitutionez oium
dānoꝝ leſis.Idem ſi malitioſe
occultauerint iura alioꝝ:vel in
ſtrumēta:ſeu deſtruxerunt:vel
nō aſſignauerūt:⁊ ſeqtur iactu-
ra.Idē ſi falſificāt inſtra.tenent
ad reſtitutionē de oi dāno inde
ſecuto.⁊ peccāt mortaliter.Idē
ſi notariꝰ ꝯfecit teſtm̄ illius qui
nō habebat intellectū.tenet le-
ſis.Idē ſi ſciēter fecit inſtrumē
tū vſurariū.tenet ad reſtitutio-
nē ⁊ mortaliter peccat.⁊ eſt ꝑiu
rus.q: iurat ſuper hoc.Hera-
dus aūt dic̄ ꝙ ſi notariꝰ faceret
inſtrm in fauorē recipiēs.q ali-
ter nō pt hr̄e mutuū niſi cū vſu
ra.nō tenet ad reſtitutionez.ſed

peccat ⁊ infamis eſt:cū ſit ꝑiu-
ruſ ⁊ āplius nō poſſ; ꝯficere in
ſtrumēta.Extra de teſtibꝰ.Lz
ex quodā.§.i.In fine.tñ pecuni
am acceptā pro labor nō tenet
reſtituere de neceſſitate.Idē di
cendū eſt de teſtibus in inſtru-
mētis vſurarijs qui.ſ.ſciunt in
ſtrumētū vſurariū:tenentur eo
mō quo notarij:vt dictū; eſt:⁊
hoc q: dāt cām efficiētē.¶Se
xti ſunt raptores qui auferunt
res alioꝝ violēter:⁊ q̄ſi in iniu
riā ꝑſone:vt dicit.ſ.Tho.i ſcda
ſcdē.q.lxvi.⁊ hmōi raptores te
nent ad reſtitutionē ſm.ſ.Tho.
ſcda ſcdē.q.lxij.Qui i his verſi
bꝰ ꝯtinent.Iuſſio.ꝯſiliū ꝯſen-
ſus:palpo:recurſus:ꝑticipans:
mutꝰ:nō obſtās.nō manifeſtāſ
Vul.ēt eoſdē verſus cōponit ⁊
Alber.Iuſſio.ſ.ille q iuſſit rapi
nā:ꝑncipaliter tenet ad reſtitu-
tionē totiꝰ.ſ.qñ ex ſua iuſſione
ſecuta eſt ablatio:l; nihil ꝑueni
ret ad eū:vel noie ſuo factā ra-
tā habuit.Alias nō.Cōſiliū.qñ
ex hoc vere vel ꝓbabilr credit
dānū ſecutū:tūc tenet iſolidum
alias nō vl ſi ex ꝯſilio ſuo pars
dānificata eſt.tenet ad illā ꝑtez
iſolidū.ſm Inno.⁊ Hoſti.Cō
ſenſus.ſ.cooperatiōis.Si.n.tm̄
cooperet.ꝙ ſine eo non poterat
fieri dānū tenet inſolidum ſm
Inno.⁊ Hoſt.Si aūt ſine eo
fuiſſet factū reſtituat quantum
nocuit ꝑ ſe:vel ꝑ ſuos aut q̄ntū;
de illis habuit vel expēdit Me
diator etiā ꝯtus fraudolēti ſci
enter:vt ſenſalus tenet de dā-
nis.Palpo.i.adulator:laudās
raptorē quaſi ſtrenuū;:⁊ ex hoc
ſequitur dānū qd alias nō eſſ;
ſecutū:tenetur inſolidu;.Idē ſi
detrahendo inducat.quaſi ani-
mādo ꝙ ſit poltronus ⁊ huiuſ-
modi.Recurſuſ.i.receptator ſci
licet cum quis receptat fures
⁊ damnificantes:ita ꝙ non fie
ret dānū:ſi nō receptarent vel
occultat res:ꝑꝑ qd impedit re-
ſtitutio:⁊ ꝑficitur ablatio.inſoli
dū tenetur.Participans ſociā
do vt dictū eſt:ſed participans
in re accepta.id ſolū tenetur re-
ſtituere qd ſcienter aut ꝓbabi-
liter ſcire pōt emit vel aliter re
cipit.Mutus:cū poſſet obuiare
furto:ſi ſit officialis:⁊ nō fecit:
doloſe:tenetur ad reſtitutionez
alias peccat:niſi ꝓpter periculū
vel licet non teneretur ex offi-
cio:tñ tacet:⁊ ſi loqueretur poſ-
ſet obuiare ſine ſcādalo:ad mi-
nus mortaliter peccat:q: cōtra
caritatē ⁊ correctionē fraternaz
facit.Nō obſtans.eodez modo
quo mutis dictū eſt.Nō mani
feſtās:ſi eſt officialis ⁊ poſſ; ob
uiare manifeſtādo:vl aliter pro
uidēdo ſine periculo perſone:⁊

non facit.tenetur ad reſtitutio-
nem ⁊ peccat mortaliter.Alias
ſi non eſt officialis non tenetur
ad reſtitutionem.¶ Septimuꝫ
ſunt participantes de re rapta
vel furata:vel fenerata:vel ali-
ter male ablata.tenentur ad re
ſtitutionem:⁊ talis participans
eſt ille cui res male ablata do-
natur:quam non poteſt tenere:
ſed dꝫ reddi non donanti:ſꝫ cui
ablata eſt:talis etiam eſt fami-
lia raptoris vel vſurarij nõ ha-
bẽtis aliud:q̃ꝫ de rapina vel de
vſura:vt vxor filius:famulus: ⁊
alij tenentur reſtituere.Si autẽ
habent alia bona:⁊ tñ de male
ablatis:vxor filius ⁊ alij come-
dunt vel conſumunt pannuꝫ ⁊
huiuſmodi male ablatuꝫ in pro
pria ſpecie: tenetur de eo ſm
Ray.Talis eſt maritus recipi
ens dotem ab eo qui non hꝫ ni
ſi de vſuris:vel alias male abla
tis:⁊ tenetur reſtituere non ſo-
cero:ſed ei cui de iure debẽtur
illa bona. Et ſic filia vel vxor
mortuo filio:⁊ marito: tenetur
reſtituere huiuſmodi dotes ſm
Ray.Talis etiam eſt qui emit
rem furatam vel raptam ſcien-
ter:vel ignorantia craſſa: reſti-
tuere tenetur. cum inuenit: vel
pauperibus:ſi non inuenit do-
minum rei.tenetur etiam eodẽ
modo ſi poſt emptionem nouit

rem ipſam furatam: vel male
ablatã vt dicit Ray.Talis etiã
eſt qui accipit hereditatem illi-
us qui nõ hꝫ niſi de male abla
tis:q2 hereditas intelligitur de
ducto ere alieno.Extra de vſu-
ris. Micha.Talis eſt etiã ille
cuius animalia alterũ dãnifica
uerunt.¶ Octaui ſunt mutila-
tores membrorum:qui ex iniu-
ria mutilãt vel vulnerant.iſti te
nentur de expenſis in medicos
⁊ de lucro perdito:ſi ex hoc nõ
poſſunt laborare. Idem de in-
carcerante aliquem iniuſte. te-
netur de dãno inde ſecuto.Idẽ
de eo qui miſit aliquẽ. vel mit
ti iuſſit in exilium iniuſte. tenet
de dãno ei ⁊ familie. Idem de
occidente alium iniuſte.tenetur
de dãno dato ſibi ⁊ familie ſꝫ
ſ.Tho.in ſcda ſcde.q.vbi ſupra.
Idem de conſulentibus ⁊ hu-
iuſmodi.¶ Noni ſunt inducto
res aliorum ad renunciandum
vt cedãt bonis ſibi debitis. qui
non totaliter renunciant libere
ſed ex verecundia. vel ex vi.aut
dolo.aut minis ⁊ huiuſmõi: vt
maritus faciens renũciare vxo
rem parafrenalibus:⁊ ſororitico
gnatus faciens renunciare vxo
rem mariti defuncti:vel patru
faciens renunciare neptem bo
nis paternis: dotibus:vel vſu-
fructibus:⁊ huiuſmodi. tenentur

ad ſatiſfactionẽ:quia nõ eſt libe
ra: vt dicit beatus Antonius.
¶ Decimi ſunt detentores rerꝫ
iuſte acquiſitaruꝫ:ſed aliquo iu
re obligatarum que reſtitui de-
bent.Tales ſunt executores te-
ſtamentorum vel vltimaruꝫ vo
luntatum:qui non exequuntur
cum poſſunt:dicuntur enim fu
res ⁊ ſacrilegi:⁊ egenorum ho-
micide:⁊ ſunt excommunicãdi:
vt patet.xiij.q.ij.c. Qui oblatio
nes. Et.c.Clerici. Tales enim
ſunt qui non reſtituunt res ac-
comodatas: vel eas damnifi-
cant aut res ad conſeruandum
datas.Tales etiam ſunt qui ꝓ
miſerunt aliquid notabile ⁊ bo
num maxime cum iuramento:
quia tenẽtur. Si malum ſit nõ
debet dari.xxij.q.iiij.In malis.
¶ Vndecimi ſunt tõſores mo
netarum vel ipſas tondẽtes: te
nentur reſtituere. Idem de ex-
pendẽtibus falſas monetas.fal
ſos groſſos: ⁊ falſos ducatos:
quando ſi ſciretur:non expende
rentur:ſecus ſi moneta:licet ſit
falſa currat:vel etiaꝫ ſic det mo
netam falſam:illi qui dedit ſibi.
Idem de falſificantibus mone
tas qui etiam debent combu-
ri.C.de falſa moneta.l.ij. Vel
beſtijs dari.ff.ad.l.cor.de falſis.
l.Quicunqꝫ ⁊.l.ſequenti. Vel
pena capitali puniri:vt.C.de fal

ſa moneta.l.prima. Item quili
bet poteſt falſantem monetam
capere:vt glo.C.ſupra.¶ Duo-
decimi ſunt debitores nolentes
ſoluere debita:⁊ tenentes mer-
cedem operariorum quam eis
debent ⁊ tranſeunt pacta vel ter
minum: propter quod creditor
cogitur vendere rem ſuam vi-
lius q̃ꝫ valeat: vel cogitur acci-
pere ad vſuram: vel incurrit in
tereſſe ⁊ damnum: ⁊ tenentur
tales ſatiſfacere de damno: qđ
ſecutum non eſſet ſi voluiſſent.
Contra tales ait ſcriptura. Le-
uitici.xix.ſic ait deus. Non mo
rabitur opus mercenarij apud
te vſqꝫ mane.Et Tobie.iiij.ca-
pitulo dicitur. Quicunqꝫ tibi
aliquid operatus fuerit: ſtatim
ei mercedem reſtitue:⁊ merces
mercenarij apud te omnino nõ
remaneat. Et Iacobi.quinto.
Ecce merces operariorum ve-
ſtrorum qui meſſuerunt regio-
nes veſtras: que fraudata eſt a
vobis. clamat ⁊ clamor eorum
in aures domini ſabaoth intro
iuit.Et eccleſiaſtici.xxxiiij. Qui
effudit ſanguinem: ⁊ qui frau-
dẽ facit mercenario fratres ſũt.
Hic potes diſcurrere maxime
contra diuites retinẽtes opas
⁊ labores pauperuꝫ.Et ꝯ mer-
catores lanaruꝫ fraudãtes ꝯſu
mantes filatrices: textrices:ba

tilanas ꝛ hmõi:qui traſgrediū-
tur ſtatuta artis in ſolutiõe ꝛ cõ
tra faciũt pactis tenent. Ideʒ g
nõ ſeruãt ſm fideiuſſores idẽ-
nes ꝛc. Multa reſtarent dicen-
da:ſed quantũ ad p̃ſens ſpectat
ſufficit. Pʒ igit tertia pars hu-
ius ſmonis que ſumme atten-
denda eſt. Hic.n.eſt tota vis ſa
lutis hoium. Reſtituere.n.no-
cumentum infert ſtomacho:tñ
conandũ eſt vt alienũ reſtituat.
Nõ te teneat paupertas rema
nẽtiũ filioꝝ. Non te teneat mi-
noratio ſtat⁹tui. Non teneat ve
recũdia aliqua.nõ reſpect⁹mũ-
dan⁹. Non te teneat dyabol⁹ q
i hmõi marie ſolet tẽptare ꝛ va
ria ſuggerere. Memẽto dñi di
centis. Mat.xvi. Quid.n.pdeſt
homini ſi mundũ vniuerſuʒ lu
cret:aie vero ſue detrimentũ pa
tiatur? Si in iſernũ ibis:nullus
filius:nulleqʒ diuitie te extrahe
re poterunt:ſed ibi in eternũ pe
nã lues:a qua dñs ieſus bono-
rum reſtitutoꝛ nos oẽs liberet
ꝛ ad libertatem paradiſi nos p
ducat. Amen.

Sabbato quarte dominice.

De furto. Sermo.xxxix.

Qui ſequitur me nõ
ambulat in tenebris
Joã.viij. Latronum
cõditio eſt odio ſem
per habere:non tñ lucem ſpiri
tualem que deus eſt. Iuxta illõ
Jo.i. Erat lux vera que illumi-
nat oẽm hoiẽʒ venientẽ in hũc
mundũ:ſed ꝛ oẽm lucẽ abhomi
nari. Vñ ſaluatoꝛ. Joã.iij. Ois
enim qui male agit odit luceʒ:ꝛ
nõ venit ad lucem vt nõ argua
tur opera eius. Tales autem ſi
ad cõtemplandam faciem ſup-
ni creatoris:aſcendere volũt ne
ceſſe eſt:vt ſpũales ſimul ꝛ cor-
porales tenebras quas furãdo
ſeſe diligere comprobant totali
ter derelinquant. Et ſic vere ſe
quent chriſtuʒ in tenebris non
ambulando.vt inquiunt verba
euangelij. In quo tria habem⁹
documenta. Primum docu
mentum q licitum eſt homini
perhibere bonum teſtimoniuʒ
de ſeipſo.dummodo non faciat
ad malum finem. Hoc tangi-
tur prima parte euãgelij. Se
cundum documentum eſt dice
re diuitias. honores.atqʒ deli-
cias eẽ vera bona.nihil aliud ẽ.
q̃ȝ iudicare ſm carnẽ. quod illi
ciuʒ eſt. Nam in ipſis nõ repe
rit vera bonitas. Hoc tãgit.ibi
Vos aũt ſm carneʒ iudicatis
Tertium documentũ eſt ille
qui nõ credit in xp̃m oſtẽdit ſe
nõ credere in patrẽ. Patet.ibi.
Dicebant ḡ ei ꝛc. Et tales non
ſequunt chriſtũ.ſed ambulãt in
tenebris pctõꝝ. Ex quib⁹ fures

pe:maxime furtum exercẽtes.
De quo tria videbimus ſiue cõ
templabimur.

Primo diffinitionẽ.

Scdo grauationem.

Tertio ſpecificationem.

Primo ꝯſiderare debemus
furti diffinitionem.triplex nãqʒ
diffinitio de furto dat. Prima
eſt theologicalis. Scda eſt lega
lis. Tertia ẽ canonicalis. Pria
theologicalis eſt.ſ.doc. ſa.ſe.q.
lxvi.vbi dicit. q q̃ttuoꝛ ſunt de
rõne furti.ſ. iniuſticia:poſſeſſio:
vel ſubſtãtia aliena:violentia:ꝛ
ignorãtia. Primo igit de rõne
furti eſt iniuſticia que.ſ.alienuʒ
vſurpat:vt dicit Ari.in.v.Ethi.
Scdo de rõne furti eſt poſſeſ-
ſio ſiue ſubſtãtia aliena. Nam
furto cõpetit q ſit circa rẽ poſ-
ſeſſam alteri⁹. Si.n.qs accipit
qd eſt alteri⁹:nõ quaſi poſſeſſio
ſed q̃ſi ps:nõ eſt furtũ:vt aufer-
re vxorẽ vel filiaʒ:ſeu amputare
mẽbꝛ alteri⁹:nõ hʒ ꝓprie rõnẽ
furti. Et pp hoc furtũ diſtiguit
a pctis que ſiũt ꝯ pſonã:vt ho-
micidiũ:mutilatio ꝛ adulteriũ.
Tertio ad rõnẽ furti ptiet igno
rãtia. Nã ꝓpria rõ furti ẽ:acce
ptio rei aliene:eo cui⁹ ẽ ignoran
te:qꝛ occulte fit furtũ:vt ait Ari.
v.Ethi.iiij.de rõne furti ẽ violẽ
tia. Nã furtũ ideo ẽ pctm̃:qꝛ eſt
acceptio ꝯ volũtateʒ ei⁹ cui res
ſubtrahit. His ergo pmiſſis.ſ.
doc.ſeſe transfert ad diffinitõeʒ
furti ſic dicẽs:furtũ eſt acceptio
rei aliene:ignorãte dño:ꝯ ſuam
volũtatẽ. Scdo a legiſtis de
ſcribit. Furtũ eſt cõtrectatio rei
aliene:mobilis:ꝛ corpalis: frau
doloſa inuito dño: lucri faciendi
gr̃a:ſiue ipſius rei:ſiue ẽt vſus:
vt.ff.de furtis.l.i. Et Inſti.d ob
li.que ex delicto naſcuntur.§.i.
Notandũ q ꝯtrectatio ponit i
p̃dicta diffinitione:qꝛ ſine ope:
nõ eſt ꝓprie furtũ: q̃uis verbo
vel voluntate poſſit qs trãſgre-
di preceptũ. Nõ ꝯcupiſces rem
ꝓximi tui.ff.de furt.l.i.§.i. Rei
aliene ponit:qꝛ in re ꝓpria non
cõmittitur furtũ:niſi aliqs alias
in illa re hr̃et ius:vt dñs aufe-
rens pign⁹ſuũ vel rem cõmoda
tã alteri:lʒ ſit ꝓpria:tamẽ ꝯmit
tit furtũ:vt pʒ.ff.eadẽ.l. Si res.
§.i.l. Si is.qui rem. Et idem.ſ.
doc.ſa ſe.q.lxxi. Mobilis ꝛ cor
poralis:qꝛ in rebus imobilibus
minime committitur. Inſtitu.
De vſucaptionibus.in.§. Qd
autem:vt in agro:vel in corpo-
ralibus:vt ſunt actiones:vel ſer
uitutes:nõ cõmittit furtum: eo
q talia non poſſunt contrecta-
ri:vt in.l.ſeru⁹.§. icorporales.ff.
de acquirẽdo rerum dominio.
vñ Bartholus.l.i.de furtis dic.
q ꝯtrectare eſt de loco ad locũ

mouere rem. Fraudoloſa dr̄: qꝛ
ſi aliqs credebat rē ēē ſuam:
que nō erat: vel ſi erat ſua: cre-
debat ꝙ ēt ab eo qui habebat
ius ibi: poſſet accipere: non com
mittit furtū: lʒ alias teneatur: vt
habet̄. Inſti. de obligationibus
que ex delicto naſcuntur. §. pla
cuit. Inuito dño: qꝛ ſi credit do
minū ꝑmiſſuꝝ: ⁊ ſubeſt iuſta cā
credēdi nō tenet̄. Secus ſi non
ſubeſt. C. Si qs rē. Et ex hoc:
qꝛ furtū cōmittit̄ inuito dño: fur
ē peioꝛis ꝯditōis q̄ꝫ diabolus.
Cū diabolꝰ nihil auferat: niſi vo
lūtarie ſit ei oblatuꝫ ⁊ ꝑ conſen
ſuꝫ. Fur autē inuito dño aufert.
Et dr̄ dominus inuitus ēt ſi vi
deat rē auferri: q̄ꝫuis nō ꝯtradi
cat: vel ex ipotētia: vl' ex magna
verecūdia. ff. de furtis. l. penulti.
Si aūt putat facē inuito dño: ⁊
tamē dominus vult: quātuꝫ ad
itētionē facit furtū: ſed non te-
net̄ ad reſtitutionē: nec dominꝰ
pōt petē: cū ꝯſtet ſibi de ſua vo
luntate. ff. de furtis. inter oēs. §.
penultimo. Lucri faciendi gra-
tia: qꝛ ſi quis alienā ancillaꝫ ra
pit cauſa libidinis: furtuꝫ nō cō
mittit. ff. de furtis. l. veꝝ. Sui ip
ſius rei: ſiue ēt vſus dicit̄: qꝛ nō
ſolū furtū cōmittit: qui vult rei
dominiū furtiue lucrari: ſʒ etiā
qui vult in re ipa lucrari vſuꝫ ⁊
poſſeſſionē. di. l. Qui ſaccū ⁊. ff.
de furtis. Qui iumēta. ¶ Ter-
tio furtum a canoniſtis ſic bre
ui ſnia diffinit̄. Furtū ē omnis
illicita aliene rei vſurpatio. xiiij.
q. v. c. Penale ⁊c̄. Si qd inueni-
ſti. Et. xxxij. q. iiij. Meretrices.
Et extra de furtis. c. primo.

Secundo principaliter conſiderare debemus furti grauationeꝫ. Gra
ue profecto ⁊ moꝛtale peccatuꝫ
eſt furtum. Quod vt fundamen
taliter pateat triplici ratione ꝓ
batur: vt habetur a. ſ. doc. ſa ſc.
q. lxvi.

¶ Primo ratione ꝓhibitiōis.
¶ Scdo ratiōe cōtrariationis.
¶ Tertio ratiōe damnationis.
¶ Dico pꝛimo ꝙ furtuꝫ eſt pec
catum graue ⁊ moꝛtale ratione
pꝛohibitionis. ſic. Illud enim
quod per leges pꝛohibetur eſt
peccatum moꝛtale. Sed furtuꝫ
per leges pꝛohibetur: ergo fur-
tum eſt peccatum moꝛtale pro-
hibet̄ aūt. Pꝛio diuinali lege.
Deu. xv. furtūqꝫ nō facies Exo.
xx. Non furtū facies. Leui. xix.
Nō facie... furtū. Qd̄ qdē ē ſe-
ptimū ꝑceptū legis diuie. vnde
Aug. xiiij. q. v. c. Penale. dic̄ ſic
Furti. n. noie bn̄ itelligit̄ ois illi
cita vſurpatio rei aliene. Lex et
nālis ꝓhibꝫ furtū. dicēs. Qd̄ ti
bi nō vis fieri: alteri ne feceris.
Lex euāgelical' idē ꝓhibet. Nā

dn̄s numerās pleraqꝫ pctā ho
minē iquinātia. Mat. xv. iclu-
dit furtū tāq̄ꝫ ꝓhibitū: ⁊ oio ab
hoie alienū. Lex apl'icalis iterū
ꝓhibet. Ephe. iiij. Qui furabat̄
iā nō furetur: magis āt laboꝛet
operādo manibꝰ ſuis qd̄ bonū
ē: vt hēat vn̄ tribuat neceſſitatē
patiēti. Lex adhuc ciuil' ꝓhibet
cōminādo tpalibꝰ penis cōtra
fures: vt pꝫ. ff. de furtis. l. i. §. fur-
tū. ⁊. l. finali. eo. ti. Ibi. n. puniunt̄
ciuilr̄. i. pena pecuniaria pena
dupli. qn̄ furtuꝫ eſt occultuꝫ: vel
q̄drupli. qn̄ eſt manifeſtū. i. quā
do fur ē depꝛehēſus in eo loco
vbi furtū fecit. vel anteq̄ꝫ perue
niat ad locum ad quē rē furatā
ferre d̄ſtinauerat. Inſti. de obli.
que ex delicto naſcuntur. §. furti
noꝝ. Et. ff. de furtis. l. ij. Crimia
liter etiam punitur fur qꝛ ſi eſt
latro famoſus: furca ſuſpendi-
tur. l. capitaliū. §. famoſus. ff. de
penis. Alias nō ſuſpēdit̄. Autē
tica. ſed nouo iure. C. de ſuis fu
gitiuis. ibi ꝑ Bartholū ⁊ Bal-
dū: ⁊ cōiter per alios. Verum
etiā pro furto quiqꝫ ſolidoꝝ: qs
furca ſuſpēdit̄: vt pꝫ i titu. de pa
ce tenēda. c. i. §. Si quis quinqꝫ
ſolidis. in vſibꝰ feudoꝝ. licet ſʒ.
Cy. i dicta Autē. ⁊ cōiter alios
in dicto. §. Siquis. hodie ille. §.
de conſuetudine non ſeruetur i
italia. Et ſʒ leges municipales
cōiter ꝓhibētur furta ſub penā
ſuſpēſionis. Lex deniqꝫ canoni
calis ꝓhibet furtū: vt pꝫ i capl'is
decreti ſupꝛallegatis. Et vult
ipa lex ꝙ fures ſint ifames: nec
accuſare: nec teſtes eſſe poſſunt:
vt habetur. iij. q. v. c. Conſtitui-
mus. Et. ff. de his qui notantur
ifamia. l. Ictus fuſtiuꝫ. Ecce er
go grauitas furti qd̄ pꝛobatū ē
eē pctm̄ moꝛt̄e rōe ꝓhibitiōis.
¶ Scdo pꝛobat̄ furtuꝫ eē pctm̄
moꝛtale: ratōe ꝯtrariatōis. Pctm̄
ſiquidē moꝛtale ē illd̄ qd̄ ꝯtriat̄
charitati que ē ſpūalis vita aie.
Charitas aūt ꝯſiſtit ꝑncipalit̄ i
dilectōe dei. ſcdario i dilectiōe
ꝓximi. Ad quā charitatē ꝑtinꝫ:
vt ꝓximo bonū velimꝰ ⁊ opemur.
Per furtū āt fit ꝯtriū: qꝛ ifertur
nocumētū ꝓximo i ſuis rebꝰ. Et ſi
hoies paſſiꝫ ſibi iuicē furarent̄
periꝫ hūana ſocietas. vn̄ furtū tā
q̄ꝫ ꝯtriū ⁊ repugnās directe cha
ritati: ē pctm̄ moꝛtale. ¶ Ter-
tio rōe eternalis dānatōis ꝓbat̄
furtū eē graue ⁊ moꝛtale pctm̄.
ſic. Nullus ſʒ diuinū iudicium
eternalit̄ pūit̄: niſi ꝑꝑ pctm̄ moꝛ
tale. Sʒ illi q ꝯmittūt furtū dā
nant̄ eternalr̄ ſʒ illud. zacha. v.
Hec ē maledictio q̄ egredietur
ſup faciē ois terre: qꝛ ois fur iu
dicabit̄. Glo. eternalit̄ dānabit̄
ergo ē pctm̄ mōtale. Et eccl'. v.
Sup furē. n. nō ē ꝯfuſio ⁊ ꝑnia

i.dolor eterne damnationis. Et Apo.i.cor.vi. An neſcitis ꝙ ini qui regnum dei non poſſidebunt? Nolite errare: neqꝫ fureſ neqꝫ auari regnum dei poſſidebunt. Unde Jo.apoc.ix.c. deſcribens multos vitioſos damnatos in iferno ſubdit. Nõ egerunt penitentiaꝫ ab homicidijs ſuis: neqꝫ a beneficijs ſuis: neqꝫ a fornicatione ſua: neqꝫ a furtis ſuis. hec ille. Clare igit̃ pꝫ hmõi deteſtãdi vitij grauitas: cũ prohibeat̃ diuina lege ⁊ ceteris legibꝰ eo q² ẽ ꝯ charitatẽ ꝓximi: ⁊ ꝑ ipꝫ hõ eternalit̃ dãnat̃. Et ex his ſine dubio ẽ pctm̃ mortaliſſimũ: ⁊ quidẽ maximũ dicẽte ſcriptura. Prouer.vi. nõ grandis eſt culpa cũ qs furatꝰ fuerit. Et ſic pꝫ ſcda pars ꝑncipalis.

t Ertio principaliter conſiderare debemꝰ furti ſpecificationeꝫ. Ubi notandũ ꝙ lꝫ furtũ multis: varijſqꝫ modis ſit peccatuꝫ mortale tamen duodecim tantum in penitentiarum adducẽtur. ¶ Primus vocat̃ negotiuꝰ. qui gerit negocia alterius: vt tutor: q duplici de cã ſm leges ꝯſtituit̃: vꝫ vt vitã pupillorum a criminibꝰ: ⁊ res ab iniuria ipiorꝫ tueret: vt pꝫ.xij.q.i.c.i. Cũ ḡ occulte ꝯ volũtatẽ eorꝫ res de quibꝰ hẽt tutelã: tractat ⁊ diſtrahit ⁊ rapit: ſemꝑ furtũ ꝯmittit ⁊ mortalr̃ peccat. Cũ directe ꝯ iuſtitiã agat: vt ait.ſ. Doc. ſa ſe.q.vi. Et idẽ ſi ꝑ negligẽtiã eiꝰ res pereunt. Similr̃ ꝓcurator ⁊ factor: occultãs aliquid. Qui eſt ſimilis iude traditori. Agricultor negãs ⁊ abſcõdẽs vinũ: bladũ: fingens nõ amplius collegiſſe. Et ſic de ſimilibꝰ: qui ſi i eorꝫ adminiſtratiõibꝰ offendũt: furtũ cõmittũt. Idẽ de camerlẽgis ⁊ officialibꝰ. ¶ Scd̃s modus furti dr̃ inẽtiuꝰ. Cũ qs inuenit rẽ alienã ⁊ retinet nolens reſtituere dño rei. peccat mortalit: vl̃ ſi ẽ icerta: retinet eã ꝓpria auctoritate peccat ⁊ furtũ committit: niſi forſitã maxia neceſſitas: tũc ſic retinẽtem excuſaret. Vñ Aug. [illegible].xiiij.q.v.c. Si qd inuenisti: ⁊ nõ reddidiſti rapuiſti. idẽ dicẽdũ ð illis q retinẽt ⁊ occultãt ſcripta alterius: ſicut policetas: iſtr̃a: libros ⁊ hmõi: q continẽt iura ⁊ credita: ſine qbꝰ ſciẽ pt̃ nõ pt̃ ille cuiꝰ ſunt ſcripta debita exigẽ vl̃ ſua ðfẽſare: q² cauſa cãꝫ dãni dat: ⁊ ẽ furtum mõtale. De inentꝰ vide. ſ. Tho. ſa ſe.q.lxvi.ar.v.ad ſcdꝫ. Et.d. Anto.i.ij.par. i tractatu de auaritia. de inẽtꝰ. Idẽ cũ qs q̃rit rẽ alienã vt retineat: mõtalr̃ peccat. ¶ Tertiꝰ modꝰ furti vocatur elemoſynatiuꝰ. Cũ aliqs furatur

diuiti vel iudeo vel vſurario: vl̃ alij vt īde elemoſinã faciat: furtũ cõmittit ⁊ peccat mortalr̃. vt pꝫ.xiiij.q.v.c. Forte. Et.xxxij.q. iiij. Sic ñ ſũt. ¶ Quartꝰ modꝰ furti vocat̃ vxoratiuꝰ. Cũ vxor occulte ⁊ ꝯ volũtatẽ viri in notabili quãtitate rerũ dat ꝯſanguineis vel alij furtũ ꝯmittit ⁊ mortalr̃ peccat. Ideꝫ ſi expẽdit notabilr̃ ꝯ volũtatẽ viri i ludis i fucis: i vanitatibꝰ: ⁊ i amaſijs Elemoſinas nõ põt dare ꝯ volũtatẽ viri expꝛeſſam. ſm.ſ. doct. niſi vltra dotẽ haberet pafrenalia: ⁊ nõ eẽt ꝯſuetudo vel ſtatu tũ ꝑncipale i ꝯtriũ vel ſi ẽ lucro ſe vltra gubernationẽ familie: pt̃ dare elemoſinã de lucro: ⁊ i extrema neceſſitate põt dare ⁊ dꝫ: dũmodo vir nõ icurrat notabile detrimẽtũ ſui ſtatꝰ. lxxxvi. d. Nõ ſatis. Nã i tpe neceſſitatis oĩa ſunt cõia: vt.ff.ad.l. Rodiã.de iactu.l.ij.§.cũ i eadẽ ⁊ ſꝫ Barto.in.l.i.ff. Rerꝫ amotarũ: pt̃ vxor facere elemoſinã ſꝫ cõſuetudinẽ mariti. ¶ Sextꝰ modus furti vocat̃ filiatiuꝰ. Cũ filiꝰ vel filia familias aufert occulte ꝯ volũtatẽ pr̃iſfamilias vel gubernatoris domꝰ aliqd notabile diſtrahẽs ⁊ diſſipãs: furtũ cõmittit: vt Inſti.de obli. que ex delicto naſcũtur.§. Pis ãt. Lꝫ actio iter prẽꝫ ⁊ filiũ: dñm ⁊ ſeruum vt ibi: ⁊ mortaliter peccat. Vñ dr̃.xiiij.q.i. Nõ ſane. Quicqd ab iuito aufert̃ iniurio ſe accipit̃: niſi expenderet de peculio caſtrẽſi: vel q̃ſi caſtrẽſi: vt declarat Piſanella. In peculiũ.⁊.d. Anto.in.ij.pte ſumme: i tractatu de auaritia. ¶ Sextꝰ modus furti dr̃ diſcipulatiuꝰ. Cũ aliqs diſcipulus artificis aufert ð pecunijs: vel de rebꝰ venalibꝰ: vt lanã: granuꝫ: aromata ⁊ hmõi: vl̃ emẽs aliqd pro apotecha minori ꝑcio: fraudat magiſtrũ dicẽs ꝙ maiori ꝑcio emit: aut vẽdẽs ꝓ maiori ꝑcio: dicit minori ꝑcio vẽdidiſſe: furtũ cõmittit ⁊ mortalr̃ peccat. Facit ẽt ꝯ euangeliũ. Mat.xxiiij. Quis putas ẽ fidelis ſeruus ⁊ prudẽs quẽ cõſtituit dñs ſuꝑ familiam ſuam. ¶ Septimꝰ modus furti vocat̃ ſociatiuꝰ. Cũ aliqs ſociꝰ i mercãtijs vel decimis exigẽdis: vltra pacta iuſta fraudat ſociũ accipiẽs ampliꝰ q̃ꝫ ſibi ꝯtigat: vel alr̃ defraudãs: furtũ cõmittit ⁊ mortalr̃ peccat. Et tales cõiter ſunt ꝓditores ⁊ aſtuti: q̃ aſtutia i malũ accipit̃: vt inquit phs.vi. ethy. De qbꝰ oĩbꝰ q̃ttuor modis dicit Boc. Que vero peſtis eſt efficatior ad nocẽdũ: q̃ꝫ familiaris inimicus. Itẽ iter fures: nullus ita pt̃ nocere ſicut domeſticus latrũculus. Idẽ de eo q re-

cipit partē rei furate. ¶ Octauꝰ modus furti dr̃ ſtipēdiarſatiuꝰ. Cū ſtipēdiarius ēt in bello iuſto criſtēs: furto accipit a ciuibꝰ ſue partis: vel a ruſticis: pullos: herbā: ꝛ alia notabilia: furtū cōmittit ꝛ peccat mōtaliter: nec excuſaẜ ſi dn̄s hoc precipiat. vt pꝫ di. viij. Que ꝯ mores. ¶ Nonꝰ modus furti vocaẜ pignoratiuꝰ. Cū aliqs vtiẜ pignore accepto. vñ emolumētuꝫ tpale reportat. Si hoc agiẜ ꝯ volūtatē dn̄i ipſius pignoris: cōmittit furtū. ff. ď furtis. l. ſi pignore. ꝛ mortaliter peccat ꝫꝫ. ſ. Tho. ſcđa ſcđe. q. lxviij. Si aūt cū volūtate dn̄i cōmittit vſurā: niſi in his caſibus eēt vſus qui ēt gratis ſolet amicis cōcedi: vt libri ꝛ hmōi: vł niſi vſus poneret in ſorteꝫ: credēs ꝙ dn̄s rei eſſꝫ cōtētus: vel ex iuſto pacto ita ꝯueniſſent: qꝛ creditor teneẜ oēs vſus pignoris deductis expēſis in ſortē cōputare vt ait Ray. ¶ Decimꝰ modus furti dr̃ cōmodatiuus. Cū aliqs vtiẜ re accōmodata ſibi: ad certū vſum ꝛ ad aliū vtiẜ: puta cōmodatur equꝰ alicui vt vadat i villā. ꝛ ille vadit ad preliuꝫ vel romā: furtū cōmittit ꝛ peccat niſi ꝓbabiliter ꝛ ſub ratihabitione crederet ꝙ dn̄s equi eēt contētus. ff. de furtis. l. ꝛ qui re. Inſti. de obligationibꝰ que ex

delicto naſcuntur in. §. Furtuꝫ aūt. Et ſi ex culpa vel dolo minuereẜ ꝯmodatū notabiliter. vł periret: teneẜ dn̄o ille: q mutuū habuit. Hoſti. ꝛ Gof. Et in cōmodato nō trāſfert dn̄ium: ſicut i mutuo. Idē ſi ꝯmodat ferramēta vel ſcalā ad furādū: lꝫ nullū conſiliū dederit: ſi ſit eū furaturū: vt in. l. Si pignore. §. penult. ff. de furtis. ¶ Vndecimus modus furti vocatur depoſitatiuꝰ. Cū aliqs depoſitarius vtitur re depoſitata furtū cōmittit. ff. de ꝯdi. fur. l. Qui furtū. Hoc intellige qn̄ eſt expreſſe ꝓhibituꝫ ne vtatur: alias non committit furtū. ſi tn̄ putauit dn̄m ꝑmiſſurū ff. de furtis. l. qui ꝛ. Itē intellige niſi deponatur qđ ꝯtinetur numero: pōdere ꝛ menſura: ꝛ non obſignetur. Hic. n. excluduntur fines depoſiti: ꝛ transfert dn̄iuꝫ ꝛ ſic vti pōt. Si vero obſignat vel claudiẜ: eoipſo videtur ꝓhibuiſſe ne depoſitariꝰ vtatur niſi ꝯtrium dicatur expreſſe: vt. ff. de furtis. l. lꝫ. §. Rei. ꝛ. l. dic. §. Qui pecuniam. ꝛ. l. Quintus. ſi perderetur depoſitum ex culpa depoſitarij: tenetur depoſitarius. ¶ Duodecimus modus furti dr̃ prelatiuus. Cū prelatus non curat de ouibus: vel non intrat per hoſtiū in officiū prelature: fur eſt ꝛ latro: vt pꝫ Io. x. Item

epiſcopus rerum eccleſiaſticaruꝫ dilapidator: tanqꝫ fur a ſuo honore ē deponēdus. x. q. ij. c. vltimo. vbi ſic dr̃. Si qs eps nulla neceſſitate eccl̃iaſtice rōnis ꝯpulſus i clero ſuo: aut vbi forte ꝑſbyri nō eſt. de rebꝰ eccl̃iaſticis aliqđ vendere ꝓſumpſerit: ꝛ res ipas ꝓprie eccl̃ie reſtituē cogaẜ ꝛ iudicio epoꝝ deiciaẜ: auditꝰ ꝛ ꝯuictꝰ ꝛ tanqꝫ furti aut latrocinij reus ſuo ꝑueẜ honore. h ille. Et. xij. q. ij. c. In legibꝰ. Huiuſmōi puniuntẜ atqꝫ dānanẜ. Et notādū ꝙ furtū cōmittiẜ: nō ſoluꝫ in rebꝰ notabilibꝰ: ſed etiaꝫ in minimis qn̄ mēs ē furādi maiora: vt habeẜ. xiiij. q. vi. c. vlti. vł ēt ex ablatione ꝑue rei itelligiẜ dn̄s ꝯtrari. Vnde ꝫꝫ. ſ. Doc. ſcđa ſcđe. q. lxvi. ar. vi. In furto ꝑuaꝝ reꝝ aduertendum eſt: qđ illud qđ paꝝ eſt rō appꝑhēdit qſi nihil. Et iđ in huiuſmodi q̄ minima ſunt: hō nō reputat ſibi nocumētū inferri: ꝛ ille q accipit pōt ꝓſumē hoc nō eē ꝯ volūtatē eiꝰ cuiꝰ ē res. Si tn̄ hꝫ aīuꝫ furādi ꝛ iferēdi nocumētū ꝓximo: etiā i talibꝰ minimis pōt eē pctm̄ mōtale: ſic ꝛ i ſolo cogitatu ꝑ ꝯſēſuꝫ. Hoc. ſ. doc. vbi ſupra ad ſcđm. Et ex his oibꝰ manifeſte appet ꝙ hmōi fures: ſuperiꝰ ſpecificati ꝛ occulti ablatores reꝝ: vel iuſſores furtoꝝ: vel ꝯſultores ꝛ fautores ꝛ ſociatores ꝛ aliū plures: vt hētur in ſermone de reſtitutiōe vltra pctm̄ mortale: de oibꝰ teneneẜ ad reſtitutionē: qꝛ vt dic. ſ. doc. In rebꝰ furtiue ablatis ſemꝑ eſt iniuſta detētio. vnde breuiter nō. ſm. d. Anto. in ſumma ꝙ fur vel ablator teneẜ reſtituere qꝫ citius pōt niſi ille a quo abſtuli tātūdē habuiſſet de ſuo: ꝛ nolebat: vel nō vult reddē: qꝛ in tali caſu nō teneẜ ad reſtitutionē ſm Hoſtiē. niſi per hoc fieret alteri grauamē: peccauit tn̄ taliẜ grauiter ſic auferēdo: ſi poterat i iudicio rē ſuā recuꝑare: qꝛ nō debebat ſibiipſi facere iuſtitiā: ſed iudex q eſt miſter iuſtitie. Si aūt in iudicio nō poterat rehabere vł ꝓpter defectū probationū: vel ꝑꝑ tyrānidē: vł potētiā ipiꝰ: tūc nec ēt accipiendo peccauit niſi inde alijs ſcādalū parareẜ: qꝛ. ſ. dabiẜ culpa vni alteri ſm. ſ. Tho. ꝛ ſꝫ Petrū de palu. in. iiij. ꝛ Hēricū de gandauo. Et hoc itellige qn̄ eſt oino certꝰ. Nā in dubio nullo mō poſſet vel accipe vł ēt retinē ſic acceptā: ſed reſtituere dꝫ. Et hoc qđ dictū eſt: ꝙ cū ſine ſcādalo alioꝝ rē ſibi furataꝫ vel aliđ tāti valoris pōt accipe ab eo q abſtulit: qn̄ i iudicio recuꝑare nō valꝫ: nō teneẜ reſtituē: ꝛ idē vr̃ de rapina ꝛ fraudulētia: vſura ꝛ alijs dānificatōibꝰ iniuſtis

Et q₂ bona fides non patitur:
vt idem bis exigatur: cautum
eſſet heredibus ſuis declarare:
ꝙ ille non tenetur ſibi per ali-
quē modū honeſtū: vel oſtende
re ꝙ donat ei ſi quid ſibi debe-
bat ille fur vel raptoꝛ: vel aliter
dānificans. Pꝛo maioꝛi decla
ratiōe ꝑdictoꝝ. Nota ꝙ in ſe-
ptē caſibꝰ: nemo ſibi ſatiſfacere
pōt. ¶ Pꝛimo qñ iuridice vel
aliter pōt ſuū retrahere. i. peten
do ab eo qui eſt ſibi debitoꝛ: vl
ipſuꝫ i iudicio ꝯueniēdo ꝑ ꝓba
tiones ſufficiētes quas hꝫ: ⁊ ſi
bi fieri ſperat iuſticiā. Facit eni
tūc ꝯtra ius expꝛeſſuꝫ. ar. di. ix.
Si qs legibꝰ. ¶ Scđo i iudicio
oꝛdinario ⁊ cōi. Nemo. n. pt eē
iudex in ꝓpꝛia cauſa vt habet.
C. Ne quis in pꝛopꝛia cā. l. i. qđ
inſtitutū eſt iuſte: xuꝫ ne fur. Ra
pioꝛ dēpꝛehēſus: ſe excuſare poſ
ſet dicēs: ſe debē hr̄e ab illo cui
furatus eſt: xū q₂ ide oꝛirent ſcā
dala ⁊ diſcoꝛdie: ſi extra oꝛdia-
riū iudiciū qlibꝫ ſibi ſatiſfaceret
tū q₂ plus poſſꝫ accipere ꝙᷓ qđ
dꝫ habere. dicendo rem ſuam
maioꝛis pꝛecij ꝙᷓ ſit: ⁊ eā quaꝫ
abſtulit minoꝛis ꝙᷓ ſit. ¶ Tertio
in dubio. Tūc. n. ē ſuꝑioꝛis ſen
tētia requirēda: alias recipien-
do eū ſe exponat periculo furti
ex quo dubitat: peccaret grauit
ar. xi. q. iii. Indecēs ē ⁊ ſatis ab

hominabile dedecus: vt in re
dubia certa det ſnīa. ¶ Quar-
to cum veriſimile eſt inde ſcan
dalū proximoꝝ generari ⁊ gra
uamē. Puta q₂ vl capiet vl cre
detur ꝙ q inocēs ē illud furati
fuiſſet. Nemo enim cū alterius
iactura debet locupletari. De
re. iur. libꝛo. vi. ¶ Quito quādo
ex hoc immineret periculū ꝓ-
pꝛie fame: puta q₂ veriſimiliter eſſet
mari pōt: ꝙ ſciēter: ⁊ vt fur di-
uulgabit: cū nō poſſit ꝓbare il
lū ſibi eē debitoꝛē cui abſtulit.
ar. xij. q. i. c. Nolo ibi. Qui fidēs
cōſciētie ſue negligit famā ſuā
nimis crudelis ē. ¶ Sexto ſi i-
mineret ei periculū pꝛopꝛie per
ſone vel vite: puta q₂ poſſet ac-
cuſari vt fur: q₂ hoc eſſet tenta-
re deum. xij. q. ij. c. Queritur:
¶ Septimo ſi immineret peri
culum conſciētie: puta: quia nō
credit ſibi licere: ſed furtum re-
putat: vel quia ſe exponit peri-
culo periurij paratus piurare
cum peteretur: potius ꝙᷓ dicere
veritatem. ar. xxviij. q. i. §. Ex
his omnibus: ⁊. xxij. q. v. c. Qui
periurare. Peccat igitur in his
caſibus ſibi ſatiſfaciens. Satiſ
facere autem ſeu reſtituere non
tenentur: niſi plus debito acce-
piſſet: vel niſi ei nō ſatiſfaciēdo
ſeu reſtituēdo vnū de quiqꝫ pe
timis ꝑiculis euenire poſſꝫ: ut

tamen obuiaret reſtituēdo. art.
extra. c. Cū ex iniuncto. de noui
oper. nū. §. Super eo. Et. rō ho
rū eſt: q₂ ſic retinens contra ſe
vel ꝯ proximū peruerteret iuſti
tiam naturalē. Hoc dico ne il-
le qui detinebat alienum ꝯſcia
ductꝰ reſtituat illud male abla-
tū heredibꝰ: ⁊ ſic bis habebit ſu
um. Omēs igit vos cariſſimi di-
ſcutite conſcientiā ⁊ archa me-
moꝛie: ⁊ examinate diligenter:
an in aliquo modo dicto: vel in
aliquo officio. furando: ⁊ iniuſte
detinendo offendiſtis. Et ſi in
crimine vos reperitis. diſponi-
te voluntatē ⁊ manus ad reſti-
tuendū: vt ſic iuſtꝰ deus noſtri
miſereat hic per gratiaꝫ ⁊ in ce
lo per gloꝛiam. Amen.

¶ Dominica in paſſiōe. De cō
temptu mūdi. Sermo. xl.

G Loꝛia mea nihil eſt.
Jo. viij. Quā ſit con
temnēda mundi glo
ria atqꝫ felicitas: faci
le cōpꝛehendi poteſt. ex eius pe
ne infinitis pꝛeſſuris ac in nume
ris calamitatibꝰ. Inquit enim
Iero. ad Heliodoꝛum. Vbiqꝫ
gemitꝰ: vbiqꝫ luctus. ⁊ plurima
moꝛtis imago. Hoc aiaduer-
tēs Jo. euāgeliſta dicebat i pꝛi
ma canonica. ij. c. Nolite diligē
mūdū. neqꝫ ea q̄ in mūdo ſunt.
Trāſit eni mūdus ⁊ cōcupiſcētia

eius. Quin etiā ⁊ Salomon ſa
pientiſſimus eius fragilē gl̃iaꝫ
cōtēplatꝰ: gemebundus aiebat.
Vanitas vanitatum ⁊ oia vani
tas. Eccle. i. Quē verſiculum ſi
ſaperēt qui in potentia verſant
vt inquit Chꝛiſo. In parietibꝰ
ſuis oibus ⁊ veſtibulis ſcribe-
rēt in domo. in foꝛo. in egreſſi-
bus. ⁊ ante oia in conſciētijs ſu
is. vt ſemꝑ eū ⁊ oculis cernerēt
⁊ coꝛde ſentirent quoniā multe
ſunt rerū facies ⁊ imagines fal
ſe que decipiūt incautos. h ille.
vnde ⁊ ſi quis mundum ipſum
interrogare vellet de gloꝛia: de
pōpa: de felicitate ſua ꝓtinꝰ rñ-
deret. Gl̃ia mea nihil eſt. Que
fuerūt verba aſſumpta ⁊ in euā
gelio recitata. In quo tria do-
cumēta habemus. ¶ Pꝛimuꝫ
documētū: ꝙ hi: q nō audiūt ve
ritatē: nec adherēt illi: oſtēdunt
ſe nō eē ex deo: ſed ex dyabolo.
Hoc pꝫ pꝛima euāgelij parte.
ibi. Si veritatē dico ⁊c̄. ¶ Se-
cūdū documētū eſt: ꝙ nemo dꝫ
q̄rere gloꝛiā ꝓpꝛiam: ſed magis
gloꝛiā dei. Patet ibi. Ego non
q̄ro gl̃iam meā ⁊c̄. ¶ Tertium
documentū eſt: ꝙ ꝯ inſolētes ⁊
malignātes optimū remediū ē
ſe ab eis ſeꝑare: ⁊ eoꝝ cedē ma
lignitati: donec furoꝛis impetꝰ trā
ſierit. Hoc pꝫ ibi. Jeſus ǧ ab-
ſcōdit ſe ⁊c̄. Ipſum autē debe-

mus mutari:nō curātes de mū
do iſto:ſʒ ipʒ ꝯtēnentes. Ad cu
ius ꝯtēptuʒ nos iducūt:tria vʒ.
¶ Primo mundi inſtabilitas.
¶ Scdo mundi malignitas.
¶ Tertio mūdi inſaciabilitas.
¶ Primū iducēs ad mūdi con
tēptū eſt eius inſtabilitas.ſcdm
eni.ſ.Doc.ſup Jo.lec.xij.Mun
dus eſt inordinatꝰ amor:ſeu cu-
piditas effrenata rerum tpaliū.
Que oia reducunt ad tria.ſ. ho
nores:diuitias:ꝛ delicias : put
idē.ſ. doc.declarat.ꝑa ꝑe.q.ciiij.
ar.iij. In corpore : tūc ſic. Illud
qd nullā ſtabilitatē:nullā firmi
tatem:nullā quietē habet in ſe:
ſed ſemper eſt in motu ꝛ in cor
ruptiōe:eino eſt derelinquēdū:
contēnendū atqʒ fugiendū. Nā
phs in.iij. Phy.dicit.Motꝰ eſt
actꝰ exñtis in potētia in quantū
hmōi. Vñ in.viij. Phyſi.dr ꝙ
corruptio nō eſt ſine motu. Et i
li.de morte ꝛ vita. Oia corrupti
bilia ſp i motu ſunt:ꝛ fiūt:ꝛ cor
rūpunt. Et ſic illud qd ſubiacet
motui:ſubiacet iſtabilitati. Mo
tus āt ē qdruplex.ſ.motꝰ violētꝰ
ꝛ talis motus eſt iperfectꝰ:qꝛ vt
dicit in.ij.de celo: motus violē-
tus in principio eſt fortior : ſed i
fine eſt debilior. Scds motꝰ eſt
reflexus:qui etiaʒ eſt iperfectus
qꝛ vt dicit Phs in.viij. Phyſi.
Motus reflexus nō eſt ꝯtinuꝰ:
ſed iterpolatꝰ:qete media. Ter-
tius motꝰ eſt nālis:ꝛ ſilr eſt im
perfectꝰ:qꝛ vt Phs dicit in.ij.
de celo:ꝛ ſi in fine ſit fortior : in
principio tñ eſt debilior. Quar
tus motꝰ eſt circularis:qui licet
reſpectu alioꝝ motuū:ſit pfectꝰ
qꝛ vt ait Phs i.viij. Phy.ē ab
eodē in idem:tñ ſemp iportat i-
pfectionē:qꝛ etiā talis motꝰ eſt
actꝰ exiſtentis in potētia. Ver-
bi grā. Primum mobile eſt in
actu reſpectu pcedētis potētie:
ꝛ eſt in potētia reſpectu ſequē
tis actus ſiue vbi. Nā ipm pri-
mū mobile : lʒ ſit in eodeʒ loco:
ſm ſe totū:tñ ſemp eſt in alio ꝛ
alio loco ſm ptes : vt declarat
phs in.viij.phy. Exēpluʒ. Rota
ſeu mola in girando ſm ſe tota
ē in eodē loco:ſʒ ſʒ ptes ē i alio
ꝛ i alio loco. Sʒ mūdꝰ.i.res mū
les ꝛ mūdane:nullā ſtabilitatē i
ſe hñt:ſed ſunt in ꝯtinuo fluxu:
ꝛ ſubiacēt corruptōi:q̄ corruptio
eſt mutatio de eē ad nō eſſe : vt
phs in.i.ꝛ in.v.phy.dicit. Ergo
mūdꝰ iſte ē ꝯtēnēdus atqʒ fugi
endus. Qd mundꝰ nullā ſtabili
tatē hēat ſed ſp fluat ꝛ nūquā
i eodē ſtatu pmaneat : faciliime
videri pōt:ſi mūdi monarchias
diligent iſpexerimꝰ : lʒ inter oia
regna huiꝰ mūdi qttuor reputent
fuiſſe maiores monarchie ſʒ q̄
tuor climata mūdi. Prima igr

fuit monarchia caldeoꝝ ab oriē
te q̄ icepit a Nino tpe Abrae.
Caput āt huiꝰ monarchie fuit
Babilonia. De qua Jero. ſup
Iſa.lib.v. Rodus. Iſidorus ſu
per geñ.ꝛ alij q grecas hyſtori-
as ꝯſcripſerunt. Hanc Nabu
chodonoſor āpliauit. Quo mor
tuo ſucceſſit Balthaſar filiꝰ.vł
vt dicunt alij eius nepos. Hec
ciuitas erat regina ꝛ caput oriē
tis:regio fertiliſſima: aromati-
cis herbis plena: gēmaꝝ oium
ac metalloꝝ ditiſſima. Camelis
ꝛ mōſtruoſis aialibꝰ ſuphabū-
dās. Aere tēperatiſſimo dotata
In qdro erat ꝯſtructa.c.habēs
portas.ābitus vel circuitꝰ ciui-
tatis fuit ſexaginta qttuor milia
riorū. Muri eiꝰ erāt d cocto la
tere fuſi bitumine. Bitumē eſt
quedā terra plurimuʒ tenax:q̄
igni pariter ꝛ aque reſiſtit. Mu
ri eiꝰ i latitudine.i.i groſſitie ha
bebāt cubitos qnquaginta. i al
titudine vero cubitos.cc. Tur-
ris ibi erat i altitudine triū mi-
liū paſſuū.i latitudine duaꝝ leu
caꝝ. Extra muꝝ p circuitū foſ-
ſa erat latiſſima i qua fluuiꝰ de
currebat p circuitū . ppugnacu
la erāt fortiſſima. Sʒ venit Da
riꝰ rex medoruʒ ſimul cū Cyro
eiꝰ nepote rege pſaruʒ:ꝛ diuiſo
eufrate fluuio i qdringētos ſe-
xagita alueos:igreſſi ſunt ciuita
tē:per alueos fluminis:iā deſic
catos:ꝛ ceperūt eā:ꝛ ſic ab eis
euerſa ſubito fuit:vt vix ab aliq̄
credi poſſit:qꝫ tāta potētia ſic ci
to pierit. Cyrus Xo poſt qʒ ſub
iugauerat babiloniā ꝛ regē me
doꝝ ꝛ aſſyrioꝝ:ꝛ lydoꝝ ꝛ argi-
uoꝝ iter āguſta mōtiū:expugna
tꝰ ē a regia Amazonū noie Ale
ſtra q̄ tm̄ cuʒ exercitu mulieb:i
pliabat. Et qd dictu mirabile
ē:nec vnꝰ qdē ſup fuit de exerci
tu tāto:q tā igētē cladem poſſet
alijs anūciar. Caput āt ipiꝰ Cy
ri ppo gladio āputauit Aleſtra:
ꝛ i vtrē ſanguie plenū ſubmer-
ſit:dicēs. Sāguinē ſitiſti:ſangui
nē bibe. Res mirāda quō tātꝰ
rex cū tāta armoꝝ mltitudie hē
bat.n. Cyrꝰ ducēta milia arma
toꝝ vt Juſtinꝰ refert:viribꝰ femi
neis ꝛ cū tāto exercitu:potuerit
ſic viliī ꝛ miſabilr extigui. Da
riꝰ Xo i tātā celſitudinē aſcēdit
vt hēret.ccc.milia miliū militū
ad pugnādū. Sʒ ab Alexā.ma
gno macedōe:filio philippi rgis
macedōis:ita deuictꝰ ē:vt i tribꝰ
plijs ab Alexā.cū ſuo puo exer
citu:occiſa ſunt qndeci vicibꝰ cē
tū milia ꝛ qttuor:vt rfert Pau
lus oroſiꝰ i.iiij.li. Et finalr fugi
ens Dariꝰ cū paucis ſuis ſecre
tarijs i itinere ab eiſdē occiſus:
miſrime vitā finiuit:ꝛ ſic pma
mundi monarchia totaliter ex-

[co]ncta ē. Scd'a monarchia mūdi fuit a meridie: que incepit a Carthagie tp̄e iudicū ſub Thola duce: qui indicauit poſt Abimelech populū iſrael. xxiij. ānis qua tp̄e Carthago a Didone ꝯdita eſt. Que qdē Carthago: ſic erat edificata. Circuitus eiuſ erat ꝑ. xxx. miliaria. tota vallata muro de ſaxis quadratis. Murus groſſus erat. xx. pedibꝰ: altitudo vero cubitoꝝ. xl. Que cū ab exercitu romanoꝝ obſeſſa eſſet deficiētibꝰ ferreis armis: auro ꝛ argēto: ferri inopiā ad arma faciēda ſuppleuerūt. Cumq̄ capta fuiſſet a Scipione ꝛ ꝯſulibꝰ. xxv. milia mulieꝝ: ꝛ. xxx. milia viroꝝ ne clade ꝯſumerētur in ſ̄uitutē ſe tradiderūt. Alij vero voluntarie ſe potiꝰ in flāmis ꝑcipitabant. ne populi romani captiui efficerentur: ipſa ciuitas ꝯtinuis decē ꝛ ſeptē diebꝰ arſit. miſerūq̄ ſpectaculū cernētibus ꝑbuit. Dirruta eſt Carthago dn̄a ꝛ regina totius affrice: habēs ſub ſe ꝓuincias ꝛ ciuitates ab oriēte vſq̄ in hyſpaniā: lapidibꝰ cunctis ꝑcioſiſſimis i pulverē redactis: ſeptingēteſimo ꝑmo āno a fundatiōe ſui. Et ſic miſerabilr ſcd'a mundi monarchia finē ſcc̄. Tertia mūdi monarchia fuit a ſeptētrione q̄ icepit ab Alexandro magno macedonico. i. albanēſi. Nam macedones. philippēſes. theſalonicēſes. albanēſes. idē ſunt. lȝ largo mō appellētur greci. ſicut etiā abrutini. cāpani. apuli. calabrēſes. ꝛ ydrionenſes. Nā oēs iſte ꝓuincie ſub grecia cōprehēdūtur. Et de iſtis oibus loquitur Iero. ad Paulinū cū dic. Que olim magna grecia dicebatur. Hic Alexāder ita ſublimatꝰ ē vt necdū Dariū de quo ſupradictū eſt ſubiugauerit. ſed mira celeritate totū orbē ſibi ſubiecit qꝛ in. vij. annis totā aſiā ꝛ ꝑtē europe vt glo. ſuꝑ Dan. dicit magnanimiter obtinuit, ꝛ regna ac potētatus diuerſos ſibi ſubiecit. Vn̄ dr̄ ꝑmi Machab. i. c. Qd' obtinuit reges terre ꝛ tyrānoꝝ. ꝛ ſiluit terra in ꝯſpectu eius. Maximū icuſſit timorē in toto terraꝝ orbe. vt nunq̄ fuerit ſibi ſimilis in paruo tp̄e. Et lȝ mūdus eū tantū exaltauerit. cito tn̄ ꝓiecit in ꝓfundum. Nā vt ſcribiṫ. primi machabe. primo caplo. Et regnauit Alexander annis. xij. ꝛ mortuus eſt. Et vt inqt Iuſtinus. apud Babilonē veneno extinctus eſt a ꝓprio medico. in etate florida annoꝝ triginta. quo totius orbis legati aduenerūt. vt ipm totius mūdi dn̄m ꝯſtituerēt. Quarta monarchia fuit ab occidēte. Et hec

fuit monarchia romanoꝝ. que incepit a Romulo. ꝛ durauit vſq̄ ad Conſtantinū. inter quos fluxerūt. 900. anni. Et hoc tm̄ excreuit. q2 paruo tēpore totū mūdū ſibi ſubiugauit. ꝛ ſubiugatū lōgo tēpore tenuit. Et maxime tēpore Octauiani. adeo q2 quaſi totius mūdi erat imperatrix. Sed hoc nō habens conſtantiam: vt ꝛ alie precedētes ſpū ſancto cooperante tota effecta eſt xp̄iana: ita vt in omnē terrā: totius mūdi ſacratiſſimū nomen ieſu xp̄i āpliſſime diffuſum fuerit. Sed qꝛ mūdus ſemꝑ girat: nullaȝ habens in ſe ſtabilitatē: relicta fide ieſu xp̄i: ad infidelitatē reuerſus eſt: ꝛ ſcc̄ē peccatoꝝ diminuti ſumus quaſi ſuꝑ oēs nationes ꝛ vtinā qui xp̄iani vocanṫ nō eſſent infidelibus deteriores. Nōne mūdus fluxit ab Adam vſq̄ ad Noe: A Noe vſq̄ ad Abraam: Ab Abraam vſq̄ ad Moyſē: A Moyſe vſq̄ ad Dauid: A Dauid vſq̄ ad tranſmigrationē babilonis: A trāſmigratione babilonis vſq̄ ad xp̄m: Et a xp̄o deinceps vſq̄ ad finē vltimū. Et in hac etate eſt mō: nec in hac durabit: ſed ꝯcito gradu currit ad finē. Greg. ſuꝑ euāg. Erūt ſigna in ſole ꝛ luna Home. prima. Nouis quottidie ꝛ crebreſcentibus malis mundus vrgetur ex illa plebe innumera quāti remāſeritis inſpicitis: ꝛ tamē adhuc quottidie flagella vrgēt: repētini caſus opprimūt: nouenos ꝛ improuiſe cladeſ affligūt ſicut. n. in iuuētute: viget corpuſ forte ꝛ icolume manet pectꝰ: coroſa ceruix: plena ſunt brachia. In annis aūt ſenilibus ſtatura curuaṫ: ceruix exſiccata deponiṫ frequētibus ſuſpyrijs pectus vrget virtus deficit: loquētis verba anhelitus itercidit. Nā ꝛ ſi lāgor deſit: plerūq̄ in ſenibus ipſa ſalus egritudo eſt. Ita mūdus in annis prioribus velut in iuuētute viguit ad ꝓpagādam humani generis ꝓlem. Robuſtus fuit ſalute corporū viridis opulētia reꝝ pinguis. ac nūc ipſa ſua ſenectute deprimiṫ. ꝛ q̄ſi ad vicinā mortē moleſtijs crebreſcētibus vrgeṫ. hec ille. Ecce igitur quō mūdus eſt inſtabilis. ingetus: fluxibiliſ: nullā firmitatē habēs: adeo vt nullus repeiatur iter mūdi amatores qui nō fuerit ab eo ſeductus ꝯfraudatꝰ atq̄ ꝯceptus. Quis vnq̄ i hac vita euitaṙ potuit: labores dolores: anguſtias: ꝛ erūnas: Certe nullus. Promittit ſanitatē: ꝛ ecce ifirmitas. Promittit vitā lōgā: ꝛ ecce mors. Promittit diuitias: ꝛ ecce miſeria

eum paupertate. Promittit ſta
tū gloriā:famā:ꝛ honorē: ꝛ fa-
cit totū ꝯtrariū. O mundē pro-
ditor. O mūde fallax. O mūde
deceptor. O ꝗꝫ cito ꝗꝫ repente:
ꝗꝫ ſubito velut fumus euanue-
rūt oēs qui tuis adulationibus
adheſerūt:defecerūt:perierunt:
ad nihiluꝫ redacti ſunt. Unde
Baruch ꝓpheta: admirās de
tāta mūdi inſtabilitate clamat
iij.c.d. Ubi ſunt principes gēti
um ꝛ qui dominant̄ ſup beſtias
que ſunt ſuper terrā.qui in aui-
bus celi ludūt:qui argentū the-
ſaurizant:ꝛ aurū in quo ꝯfidūt
homines:ꝛ nō eſt finis acquiſi
tionis eoꝝ:qui argentū fabricāt
ꝛ ſoliciti ſunt. nec eſt inuentio
operū illoꝝ: Exterminati ſunt
ꝛ ad inferos deſcenderūt: ꝛ alij
loco eoꝝ exſurrexerūt.hec ille.
Propterea clamat. Jo.prima
ſua canonica.ij.c.d. Nolite dili
gere mundū:neqꝫ ea que i mū
do ſunt. Et mundus trāſit ꝛ cō
cupiſcentia eius. Et apl's.i.Cor.
vij. Qui vtūtur hoc mūdo tan
ꝗꝫ nō vtantur. Preterit eniꝫ fi
gura huius mūdi.vnde Ariſto.
de regimine principū ad Alexā
drū ait. O alexander noli appe
tere qd eſt corruptibile trāſito-
riū ꝛ qd te opꝫ cito relinquere:
pete diuitias incorruptibiles:vi
tā immutabilē.regnū eternum
durabilitatem glorioſam. Diri
ge ergo cogitatiōes tuas in bo
nū ſemꝑ.hec ille. Et.ſ. Greg.
in Home.ait. Ecce mūdus q
diligit̄ fugit. Sancti iſti ad quo
rū tumbā cōſiſtimus:florenteꝫ
mundū mentis deſpectu calca-
uerūt. Erat vita longa.ſalus cō
tinua.opulentia in rebus. fecun
ditas in ꝓpagine:tranqlitas in
diuturna pace. Et tamen dū in
ſeipſo floreret:iam in corū cor-
dibus aruerat. Ecce iā in ſeipſo
mūdus aruit ꝛ adhuc i noſtris
cordibus floret. Ubiqꝫ mors
vbiqꝫ luctus. vbiqꝫ deſolatio.
vndiqꝫ ꝑcutimur.vndiqꝫ ama-
ritudinibus replemur:ꝛ tn̄ ceca
mēte.carnalis ꝯcupiſcētie.ipas
ei⁹ amaritudines amam⁹. Fu-
gientē ſequimur.labēti inhere-
mus. Et qꝛ labentē retinere nō
poſſumus.cū ipſo labimur:quē
cadentem tenemus. Aliqñ nos
mūdus delectatione ſui tenuit.
nūc tātis plagis plen⁹ eſt vt pe
ne nos iā mūdus iuitat ad deū.
Penſate ḡ ꝗꝫ nulla ſunt que tē
poraliter currūt.finis tꝑalium oſ
dit ꝗꝫ nihil ſit qd trāſire potuit
Caſus rerū indicat.qꝛ res trāſi
ens ꝛ tūc ꝓpe nihil fuit.cū flo-
re videret̄. Hic ḡ fratres chariſ
ſimi ſolicita cōſideratione pēſa
te.in eternitatis amore cor figi-
te:vt dum terrena culmina adi

piſci ꝯtēnitis.ꝑueniatis ad glo
riam.quā per fidē tenetis.h̄ ille
Et ſic pꝫ primuꝫ inducens nos
ad mundi ꝯtemptū.

Secundo principaliter i
ducens nos ad mundi
ꝯtemptū eſt eius mali-
gnitas. Mūdus vtiqꝫ maligniſ
ſimus eſt. omni dolo. fallatiaꝛ
ꝑditione plenus:ſꝫ illud Jo.i.
v.c. Mūdus totus in maligno
poſit⁹ eſt. Et vt eius malignitas
manifeſtetur.duodecim mundi
ſtatus notabimus. ¶ Primus
namqꝫ ſtatus mundi malignita
te plenus.eſt ſtatus prelatoruꝫ.
Qui de ſe perfectus eſt vt nulli
ad eum accedere liceat: niſi ſit
vocatus a deo:iuxta illud He-
bre.v. Nec qſqꝫ ſibi ſumat ho-
norem:ſed qui vocat̄ a deo tan
ꝗꝫ Aaron. Sic fecit Moyſes
Exo.ij. Et habetur in decretis
viij.q.i.c. Inſcriptis. Et concor
dat ius ciuile. l. Si ꝗſqꝫ.ca.de
epis:ꝛ clericis. Sed hodie plu-
rimi nō intrāt per portam chri
ſti:nō per electionē canonicam
nō a ſpiritu ſancto aſſumuntur:
ſed a ſymone mago intrātes ꝑ
portas ſymonie. Aliqui ꝑ ꝑces:
aliq per munera:aliqui per ob-
ſequia inhoneſta:aliq domino-
rū auxilio:quo fit vt male viuāt
non curantes de animaꝝ ſalu-
te:ſed de redditib⁹ ꝛ pecunijs.
Et breuiter hic ſtat⁹ malignita
te plenissimus eſt. Unde Leo
papa.i.q.i.c. Principatus queꝫ
aut ſeditio aut ambitus occupa
uit:etiā ſi moribus aut actibus
nō offendit: ipſius tamen initij
eſt pernitioſus exēplo:ꝛ diffici-
le eſt:vt bono peragant̄ exitu:q̄
malo ſunt icoata principio.hec
ille. De clericis vero ſilentio ꝑ
tranſeo:quia ſi vellem explica
re eorū vitā:forte inimicus ipſo
rum efficerer. Et q̄ vita quibus
moribus:quo exēplo pollēāt. cū
ante xp̄i tribunal ꝑuenerint cla
riſſime cognoſcēt. Religioſi ve
ro debent viuere ſm regulam
ꝛ conſtitutiones ſtrictiſſime ob
ſeruantes obedientiā:pauperta
tem:ꝛ caſtitatem. Sed nonnul
li hec poſtergātes peiores ſunt
mundanis. De monialibus ſili
ter taceo:licet nōnulle cōpatiē-
tes:ne humanū gen⁹ pereat co-
nant̄ illd ꝯſeruare ꝛ numero fi
lioꝝ atqꝫ filiarum multiplicare.
¶ Scd's ſtat⁹ ē dñoꝝ ſeculariū:
principū:iperatoꝝ:ducū: reguꝫ:
militū:ꝛ ſimiliū. Hic ſtat⁹ mali
gnitate plen⁹ eſt:qꝛ dñi deberēt
eē morigerati: tēperati:iuſti:ſuꝑ
bos depmētes: miſerabilib⁹ ꝑ-
ſonis fauētes:blaſphemos:ꝛ vi
tioſos punientes. Eccl'as xp̄i dfē
dētes:iuxta illd Jero.i dcre.xx-
iij.q.v.c. Re.vbi dr̄. Re.ꝓpriū

eſt facere iudiciū ⁊ iuſticiā: ⁊ liberare de manu calūniantiū vi oppſſos: ⁊ ꝑegrino pupilloqꝫ ⁊ vidue: qui facilius opprimunt a potētibꝰ ꝓbere auxiliuꝫ: hec ille. Sed hodie de illis verificat illō Iſa. i. Pricipes tui ifideles: ſocij furuꝫ: oēs diligunt munera: ſequunt retributōes: pupillo nō iudicāt: ⁊ cā vidue non ingredit ad illos: hec ille. Ergo munduꝫ ꝯtēnite qꝛ plenꝰ eſt malignitate. ¶ Tertiꝰ ſtatus eſt nobiliuꝫ qui debent eſſe liberales. grati māſueti viriles. ſeu ſtrenui. timētes obprobrium turpitudinis. pacifici corde magnanimi. Sꝫ heu nōnulli hodie ſunt auari. cupidi tenaces. ingrati. nullū agnoſcētes bñficium. crudeles. ꝑtiales. puſillanimes in bñfaciēdo. carnales. luxurioſi. tenentes ꝯcubinas. ſodomite. ſacrilegi. ſcādaloſi. detractores. accidioſi ⁊ finaliter vitioſiſſime viuētes. de antiquoꝝ ꝓbitate gliant. Tales vti qꝫ nō nobiles ſed ruſtici ⁊ ignobiles ſunt. vñ Iero. ad Celātiā. Sola apō deū nobilitas eſt. nō ſuire pctis. Sūma apō deū nobilitas eſt. claꝝ eſſe ꝟtutibꝰ. Et poeta Iuuenal. Tota lꝫ veteres exornēt vndiqꝫ cere. Atria nobilitas ſola ē atqꝫ vnica ꝟtus. Ergo ꝯtēnite mūdū qꝛ plenꝰ ē malignitate. ¶ Quartꝰ ſtatꝰ ē matrimōialis. q malignitate plenꝰ eſt. Nō eni ꝯiuges bona ſctiſſimi mrīmonij ſuāt. ſ. fidē. ꝓleꝫ ⁊ ſacrm̄. Pauci ſunt. maxime viri ſuātes fidē. Viuūt in diſcordijs. ſine pace. in rixis. i ꝑturbationibꝰ. i maledictionibꝰ. ⁊ iverberibꝰ. dat cāꝫ alter adulterādi atqꝫ deſperādi. filios ⁊ filias nō deo ſꝫ dyabolo nutriūt. in pompis ⁊ ſenſualitatibꝰ. vñ Aug. ſu per Io. Qui ꝯiugati eſtis. fideꝫ thori ſuate vxoribꝰ veſtris. reddite qō exigitis. Vir a femina caſtitateꝫ exigis ꝓbe ei exēplum nō verbū. hec ille. ¶ Quintꝰ ſtatus eſt viduaꝝ qui malignitate plenus eſt. Debēt eſſe matrone pudice. timorate. ⁊ mortificate. exēplares. viſitātes eccliās. pauperibꝰ cōpatiētes. orationibꝰ inſtātes. He ſiquideꝫ vere vidue ſunt. De quibꝰ apls ait. i. Thi. v. Viduas honora que vere vidue ſunt. Que aūt vera vidua ē ⁊ deſolata. ſperet in deuꝫ ⁊ iſtet obſecrationibus ⁊ orationibus nocte ⁊ die. Nā que in delitijs eſt viuens mortua eſt. h ille. Sꝫ heu quot ſūt hodie. que ſub pallio meſticie ⁊ honeſtatis concipiūt ⁊ pariunt fructū inigratis. ¶ Sextꝰ ſtatus ē virginalis q ſ ipe malignitate ſi caret. Vi ſta tus ſi bñ ⁊ integre ꝯſeruaretur. tot gauinelli nō eēnt. tot filij in

occultis latrinis nō ꝓijcerent: tot deniqꝫ nati de nocte ad hoſpitalia paſſim nō portarent. vñ Iero. ad mauritij filiā. O virgo ſerua ꝓpoſitum tibi magno premio deſtinatū: preclara ē apud deū ꝟginitas ⁊ pudicitie virtus ſi nō alijs pctōꝝ lapſibꝰ iquinetur. Ergo ꝯtēnite mundū quia plenꝰ eſt malignitate. ¶ Septimus ſtatꝰ ē mercatoꝝ: qui malignitate plenꝰ eſt. Iā ammiſſa ē fides ⁊ credulitas: pleni ſunt falſitatibꝰ: ꝑiurijs: ⁊ ſophiſtarijs ⁊ deceptionibꝰ. Nō ſoluūt laboratoribꝰ: excoriāt paupes: vſurarijs ꝯtractibꝰ dediti: crudeles ⁊ ipij erga paupes. Contra. c. Si quis hij qui per iſaniam. xlvij. d. ſeſta nō cuſtodiunt: ſed in eis paſſim emūt: vēdūt: ⁊ mercant. ꝯ. c. Cōqueſtus. Et. c. Oēs dies feſtos. Extra de ferijs. De ipis videlicē iplcta ꝓphia. Io. Apoc. xviij. Negociatores terre flebūt ⁊ lugebūt ſuꝑ illā: qm̄ merces eorum nemo emet amplꝰ: ⁊ q diuites facti ſunt ab ea longe ſtabūt ꝓpter timorē tormentoꝝ eiꝰ flētes ac lugētes ⁊ dicentes. Ve ve vobis: qm̄ vna hora deſtructe ſunt tāte diuitie: ⁊ ois gubernator terraꝝ. ¶ Octauus ſtatus eſt aduocatoꝝ ⁊ iudicū: q ꝑfecto malignitate plenꝰ eſt: q vel odio vel amore iudicāt. ꝯ. c. Quattuor aūt modis. xi. q. iij. Aſſumūt cās iniuſtas ⁊ deſperatas: bibūt ſanguinē pauperū. Cōtra quos ait. Inno. in lib. de vilitate ꝯditionis humane. Sepe cās tm̄ differūt ꝙ litigantibꝰ pluſqꝫ totū auferūt: qꝛ maior ē expēſaꝝ ſumptus: qꝫ ſnie fructꝰ. nec terminant negocia paupeꝝ cepta: quouſqꝫ eoꝝ marſupia ſint euacuata: cū tamen ſcriptū ſit: gratis accepiſtis: gratis date: ipſi vero nō gratis dant: nec iuſticiā recte reddūt: lucrū in archa: damnū in ꝯſciētia. Sꝫ qd ꝓdeſt homini: ſi totū mundum lucret aie vero ſue detrimentū patiat: hec ille. ¶ Nonus ſtatꝰ eſt medicoꝝ: qui in malignitate poſitus eſt. Nā anteqꝫ medici incipiant medicare debēt inducere infirmos ad ſacramētaleꝫ confeſſionem. Et pauperes ac miſerabiles perſonas gratis curare. Sed humano reſpectu detenti: de confeſſione non loquūtur: immo adulantur: ⁊ ꝑiculuꝫ mortis non aperiūt. ꝯ. c. Cū infirmitas. Extra de peni. ⁊ remiſ. Ergo ꝯtēnite mūdū. qꝛ plenus eſt malignitate. ¶ Decimꝰ ſtatꝰ eſt tabellionuꝫ: qui vtiqꝫ in maligno poſitus eſt. Hi faciūt inſtra falſa: palliata: vſuraria: ꝑiurātes ſcripturas abſcōdētes: ⁊ ꝓximis dāna iferētes. Faciūt

ſibi ꝯtra ꝓprietatē ſui nominis
Nā vt ait.d.Jo.Teuthonicꝰ in
ſumma confeſſorū: ⁊ magiſter
Bartholomeꝰ de piſis i pi'ancl
la.Tabellio ē publica ꝑſona hñſ
officiū ſcribēdi iſtrumēta ad fi-
dē faciēdā. ¶ Undecimꝰ ē ſtatꝰ
artificū ⁊ laboratoꝝ:qui in ma-
ligno poſitꝰ ē. Nulla ē ars hoc
tp̄e.in qua malignitates ⁊ frau
des nō exerceant̄.oēs artes cor
rupte ⁊ īfecte ſunt:que deo non
placēt q̄ trāſgrediunt̄ dei p̄ce-
pta.Hic cōminat̄ oipotēs de-
us,Amos.v.In oibus plateis
plāctus ⁊ ī cūctis que foris ſunt
dicetur.Ue ve:⁊ vocabūt agri
colā ad luctū:⁊ ad plāctū eos q
ſciūt plāgere. Et ī oibꝰ vijs erit
plāctꝰ.¶ Duodecimꝰ eſt ſtatus
paupeꝝ ⁊ miſerabiliū hominū.
Hic vtiq; ſtatus malignitate
plenꝰ eſt. Hi ſunt īpatiētes: ꝯ
dei prouidētiā murmurātes ⁊
blaſſemātes.cauteloſi ſūt.inuidi
queruloſi litigatores.ocioſi.⁊ ſe
pe diuitibꝰ clariores.ꝯ Eccleſiaſti
cū.c.xxv.Tres ſpēs odiuit aīa
mea ⁊ aggrauor valde aīe illoꝝ
pauperē ſuꝑbū ⁊ diuitē mēda-
cē.⁊ ſenē fatuū ⁊ īſenſatū. Pꝫ
igit̄ malignitas miſerabilis mū
di. De q̄ Dauid.p̄s.lij.ait.De
us de celo reſperit ſuper filios
hominum vt videat ſi eſt intel
ligens.aut requirens deū.oēs

declinauerunt:ſimul inutiles fa
cti ſunt.nō ē q faciat bonum.nō
eſt vſq; ad vnum.Et Iſa.i.c.oē
caput languidū.⁊ oē cor merēs
a plāta pedis vſq; ad verticem
nō eſt in eo ſanitas.Ap'ls quo-
q; Paulus. huiꝰ malignitatis
plenitudinem declarans inquit
ij.Thi.iij.Hoc autē ſcito quo-
niā ī nouiſſimis diebus inſta-
būt tp̄a ꝑiculoſa.Et erūt hoīes
ſeip̄os amātes.cupidi.elati.ſu-
ꝑbi.blaſſemi.parētibꝰ nō obedi
entes.ingrati.ſceleſti.ſine affe-
ctione.ſine pace.criminatores.
incontinentes imites.ſine beni
gnitate.ꝓditores.ꝓterui.tumi-
di.⁊ voluptatū amatores ma-
gis q̄ dei.habētes ſpēm q̄dē pie
tat̄.virtutē āt eiꝰ abnegātes.hec
ille.Nō ergo diligēdꝰ ē mūdus
ſꝫ oio:ꝯtēnēdꝰ.cū ī eo ois ſexus
ois etas.ois gradꝰ.ois ars.ois
ſtatꝰ deprauatꝰ.corruptꝰ ⁊ mali
gnitate īfectꝰ ſit.adeo vt nihil nī
ſi vitia.niſi pctā.niſi ſcelera.niſi
nefādiſſima ī ip̄o repies.Quis
igit̄ erit tā amēs q̄s tā a ratiōe
alienꝰ.q̄s tā ꝑui ⁊ d̄generis aī
mi vt cū nō ꝯtēnat ⁊ poſtpōat.
Quis iā ex tā graui. babilōia
q; ꝯfuſiōe nō exeat.Quis huiꝰ
laqueos ⁊ retia nō nitet̄ euade-
re:Quis d̄niq; ſpreto ⁊ calca-
to mūdo.deo q ē ſummū.ſtabi
liſſimū ⁊ ꝑfectiſſimum bonum

nō adhereat: Ad id Ambroſiꝰ
in epiſtola pulchre adhortat̄ di.
Non enim vt dilectores ſeculi
putāt parui aut ſegnis animi ē:
terrenas opes ꝯtēnere:occidu-
os honores faſtidire:nec ibi glo
riā querē vbi laudat̄ peccator:
⁊ iniquus benedicit̄:vñ ſi recte
intelligatur cōtemptus iſte reꝝ
temporaliū:nihil religioſis ⁊ de
uotis mētibꝰ rectiꝰ:nil iuenitur
erectius:q̄ ſacratiſſimis deſide
rijs vniuerſa trāſcēdē:⁊ illi ihe-
rere:cui appropinquare clare-
ſcere eſt:quē timere gaudere ē:
cui ſeruire regnare eſt.hec ille.

Tertium principale in-
ducens nos ad mundi
contemptū eſt eius in
ſaciabilitas. Affirmat S.Doc.
in.iiij.libro contra Gen.impoſ
ſibile eſt humanum appetitum
in mundo poſſe ſaciari. Quod
ſic ꝑcurrēdo d̄clarabo triplicit̄.
¶ Primo non ſaciatur homo
ex parte intellectus.
¶ Secundo non ſaciatur ex ꝑ-
te voluntatis.
¶ Tertio nō ſaciat̄ ex ꝑte ſenſus
¶ Primo nō ſaciatur ex parte
intellectus. Licet enim natura-
li inſtinctu homo inclinetur ad
rerum ſcientiam atq; cognitio
nem: iuxta quod ait Ariſt.in.i.
Metha. ⁊ Ambroſius.in.i.de
officijs. Omnibus hominibus

ineſt ſ̄m naturā:verū inueſti-
gare:que nos ad ſtudiū cogni
tionis trahit:⁊ inquirendi cupi-
ditatem infundit:hec ille. Nun
q̄ tamen intellectus repleri in
hac vita poteſt.vnde anima di
citur:propter hec capacitatis in
finite:⁊ infinita ſ̄m quid:quia ē
in potētia ad omnia intelligibi
lia ⁊ ſcibilia.Ariſto.de regimīe
principū ad Alexandrū. Cūcta
ſunt ſcibilia itellectui.Et i.iii.de
anima.Intellectꝰ agētis ē om-
nia facere:⁊ itellectus poſſibilis
eſt omnia fieri.Iterū in.iij.de
anima.Anima eſt quodammo
do omnia per intellectum intel
ligibilia. Ideo Commentator
Auerroys in.ij.de anima dicit:
Ea que ſcimus ſunt minima
pars:coꝝ que ignoramꝰ. Non
ergo ſaciatur homo in grama-
tica:non in rectorica:non in lo-
gica:non in phyloſophia: nō in
aſtronomia:nō in lege ciuili:nō
in lege canonica:non in metha
phyſica:non in theologia: im-
mo quanto plura cognoſcit:tan
to plura ſcire appetit ⁊ anxiatur
Quapropter. ait. Salomon
Eccleſiaſtes primo. Qui addit
ſcientiam:addit ⁊ laborē. Hoc
patet in ſapientibus antiquis:
vt ait Lactantius in primo. di-
uinarum inſtitu.in principio pri
mi capituli. Magno ⁊ excel-

lenti igenio viri cū ſe doctrine
penitꝰ dedidiſſent.qcquid labo-
ris poterat ipēdi.cōtēptis oibꝰ
⁊ priuatis ⁊ publicis actionibꝰ
ad inquirende veritatis ſtudiū
ſe contulerunt. Et infra ſubdit.
Extiſtimantes multo eē p̄clariꝰ
humanarū diuinarūqꝫ reꝝ iue
ſtigare. ac ſcire rōnez q̄ꝫ ſtruen
dis opibus aut cumulādis ho-
noribꝰ iherere. Quibꝰ rebꝰ qm̄
fragiles terreneqꝫ ſunt. ⁊ ad ſo
liꝰ corpis pertinēt cultū. nemo
melior. nemo iuſtior effici pōt.
Erāt illi qdē cognitōe veritatis
digniſſimi. quā ſcire tātope cu
pierūt atqꝫ ita vt eā rebꝰ oibus
anteponerēt. Nā ⁊ abieciſſe q̊ſ
dā res familiares ſuas ⁊ renū-
ciaſſe vniuerſis voluptatibꝰ cō
ſtat. vt ſolā nudāqꝫ virtutez nu
di expeditiqꝫ ſequerent. Tātuz
apud eos virtutꝫ nomē ⁊ aucto
ritas valuit. vt i ea eē ſūmi bo-
ni premiū predicarēt. Sz neqꝫ
adepti ſunt id qđ volebāt. ⁊ ope
rā ſimul atqꝫ iduſtriā pdiderūt.
Qr veritas. i. archanū ſūmi dei
q fecit oia igenio ac pprijs non
pōt ſenſibꝰ cōprehēdi. h̄ ille. Et
Iero. ad Pauli. Et ex hoc ar
cheſiles achademicꝰ dixit: ꝙ a
viris q̄uis ſapientiſſimis nihil
ſciebatur. Et Socrates ait.
Vnum ſcio ꝙ neſcio. Hinc
Pythagoras vt ait Lactātius

in. iij. di. iſti. ij. c. Auſus ē ſe dice
re ſapiētē: ſꝫ ſapiētie amatorē. i.
phꝫ. Nō ſatiat ergo hō ex pte i
tellectꝰ. Hoc ꝯcludit Tuliꝰ i tuſ
culanis di. Ineſt mētibꝰ nr̄is in
ſatiabilis qdā cupiditas vi vi-
dēdi. ¶ Scđo nō ſatiat hō in
hoc mūdo ex pte volūtatꝫ. Bo
nū. n. ē obiectū volūtatꝫ vt dicit
Ari. i. i. ethy. Et i. iij. đ aia. Nul
lū āt bonū creatū pt ſatiare ho
mis volūtatē: nō diuitie: nō ho
nores: nō gloria: nō fama: non
potētia. Sene. ad Lucillū. Lō
geraf i te qcqd multi locupletes
poſſiderūt vltra puatū pecunie
modū: fortūate puehat: auro te
gat: purpura veſtiat: ⁊ ad hunc
modū diuitiaꝝ ⁊ opū te pducat:
vt terrā marmoribꝰ abſcōdas
⁊ nō tm̄ tibi liceat hēre diuitias
ſꝫ calcare. Accedāt ſtatue ⁊ pi-
cture: ⁊ quicqd ars vlla luxurie
elaborauerit maiora ab his cu-
pere diſces. hec ille. Et Tulius
in libro paradoxarum. Nunq̄
ego hercle neqꝫ pecunias iſto-
rum: neqꝫ tecta magnifica ne-
qꝫ opes: neqꝫ imperia: neqꝫ
eas qbus marie abſtricti ſunt
voluptates: i bonis rebꝰ aut ex
petendis eſſe duxi. Quippe cū
viderez homines his rebus cir
cunfluentes: ea tamen deſide-
rare maxime quibus abunda-
rēt. Neqꝫ. n. explet vnq̄ nec ſi

datur cupiditatis ſitis: Refert
Seneca in libro de beneficijs:
ꝙ Alexander magnꝰ Anaximā
dro comiti ſuo innumerabiles
mūdos aſſerenti ex auctoritate
Democriti. Heu iquit me mi
ſerū ꝙ ne vno quidē adhuc ſuz
potitus. De ipſo Iuuena. i. x. ſa
tyra ſic dixit. Vnꝰ pelleo iuue
ni nō ſufficit orbis. Eſtuat infe
lix anguſto limite mundi. Vt
gyare clauſus ſcopulis puaqꝫ
ſeripho. Et Quintus Curtius
refert quēdā Alexādro dixiſſe.
Si dij habitū corporis tui: aui
ditati animi tui parē eē voluiſ-
ſent: orbis te nō caperet. Si da
ret igit̄ hoi totiꝰ mūdi dominiū
⁊ celoꝝ iperiū minime ſaciaret.
¶ Tertio non ſatiat hō in hoc
mūdo ex pte ſenſus. Particu-
lare. n. ſenſibile ē obiectū ſenſuſ
vt ait Ariſt. in. ij. de aia ⁊ in. iij.
Aia ē quodāmō oia p ſenſum
ſenſibilia. Viſus. n. nō ſatiat i
vidēdo colorē: albū: nigrū: viri-
dē: croceū: celeſtinū ⁊ cetera co
lorata. Auris nō ſatiat i audiē
do cātus. melodias. voces hu-
manas. ⁊ reliquā totiꝰ artis mu
ſice armoniaꝫ. Eccles. i. Non
oculus viſu nec auris auditu
iplet. Guſtus nō ſatiat i degu
ſtatione ciboꝝ: ſapoꝝ ⁊ epularū
totꝰ coquoꝝ artis. Odoratus
n̄ ſatiat i varietate odoris ⁊ fra

grantie. Nō in odore violaruꝫ.
roſaꝝ: liliorū: gariofolorum: alio
rūqꝫ florū: herbarū: fructuum:
aromatū. Tactus deniqꝫ nō ſa
ciat in delectationibꝰ venereis:
laſciuis: carnalibus: ſodomitis:
mollicijs ⁊ beſtialitatibꝰ. Vn-
de Tullius lib. v. tuſculanarum
ait Xerſes quidē refertus om-
nibꝰ p̄mijs doniſqꝫ fortune nō
eqtatu: nō pedeſtribꝰ copijs: nō
nauiū multitudine: nō infinito
pōdere auri cōtentus: premiuꝫ
ppoſuit qui nouā voluptatem
inueniſſet: qua nō fuit ipſe cōten
tus. Nunq̄. n. finē inueniet libi
do. h̄ ille. Sed q verius hāc ſen
tentiaꝫ nobis inſinuare pōt q̄
rerū ille tātis affluens delitijs.
tam ſublimis. tam potēs ⁊ glo-
rioſus: vt mortaliū nullus vnq̄
fuerit: terrenoꝝ bonoꝝ beatior
aut felicior. Vbi eſt Salomon
res David filius: q oibꝰ mūdi
bonis affluēs: nunq̄ ꝯtētus fu
it. Habet. iij. Re. c. iiij. ꝙ Salo
monis dominiū erāt oia regna
a flumine terre philiſtiꝫ vſqꝫ ad
terminum egypti. que ei offere
bāt munera ⁊ ſuiebāt ei cūctis
diebꝰ vite ſue. Fuit dn̄s ſup oēſ
duodecim tribꝰ iſrael: vt habet
lib. iij. Re. Eratqꝫ pacificus ⁊
eius ſubditi abſqꝫ timore viue-
bāt. Et. iij. Re. iiij. de expenſis
quotidianis: que erāt triginta

choꝛi ſimile.⁊.lx.choꝛi farine.x.
boues pingues.⁊.xx.paſcuales.
⁊ centū arietes.excepta venatio
ne ceruoꝝ.capꝛarū atqꝫ buba-
loꝛum ⁊ auium altilium.Et eſt
opinio:ꝙ choꝛus eſt menſura
mille libꝛarū.Ex quo veriſimi-
liter cōpꝛehenditur: ꝙ familia
eius erat.xxx.milia perſonaruꝫ.
habebatqꝫ.xl.milia ꝑſepia equo
rum currilium.⁊.xij.milia eque
ſtriuꝫ. Et.iij.Re.iij.habetur:ꝙ
deus dedit Salomoni diuitiaſ
⁊ gloꝛiā:vt nemo fuerit ei ſimi-
lis in regibus cūctis retro die-
bus.omneſqꝫ qui remanſerant
de amoꝛreis. ethelis gebuſeis.
ferezeis.fecit ſibi tributarios.
Regina quoqꝫ ſabba dedit ſi-
bi.cxx.talēta auri ⁊ aromata mᷓ
ta nimis.gēmaſqꝫ ꝑcioſas. Et
iij.Re.x.dicitur:ꝙ erat pōdus
auri qꝺ offerebaꝭ Salomoni ꝑ
ſingulos ānos ſexaginta milia
⁊ ſexaginta ſex talentoꝝ auri.ex
cepto eo qꝺ offerebant viri qui
erant ſuper vectigalia:⁊ ſuꝑ ne
gociatoꝛes:⁊ omnes reges ara
bie duceſqꝫ terre:ita vt a noſtriſ
eſtimetur introitus oꝛdinarius
Salomonis.quatro milioni ⁊
cinquecēto cinquātacinque mi
lia e quatrocento quaranta du
cati:ſine alijs introitibus com-
munibus.Eſt autē ſciēduꝫ ꝙ
talentū eſt triplex ſm Catholi-
con.Pꝛimum eſt quinquagin
ta libꝛarū:ſm aliquos ſeptuagi
ta duarū libꝛarū.ſm alios.cx.
libꝛarū.Sumendo autē mediū
ſcꝫ ꝙ eſſet.lxxij.libꝛaꝝ.introitus
eius aſcendebat ad quadragin
ta ſeptem milia ⁊ noningenta
quinquaginta duo.libꝛas auri.
Libꝛa autē auri valet circa no-
naginta ducatos.De hoc vide
dominum Antoninū in ſecun
da parte ſumme.Argentū quo
qꝫ illis diebus erat in tanta co
pia:vt nullus pꝛecij reputaret.
Fecit templū dei famoſum in
toto oꝛbe:ad cuius opus pꝛo ex
ciſione lapidum de montibus
ſeptuaginta milia viroꝝ erant
occupati:⁊ in ſeptem annis cō-
pleuit tam grāde opus.ij.para-
li.ij.Sapientia quoqꝫ eius erat
miranda: ad quam audiendā
⁊ videndā venit regina ſabba a
finibus terre:⁊ plurimi de cun-
ctis populis accedebant. Exce
debat enim eius ſapientia om-
nium oꝛientalium: egyptioꝝ
ſapiētiā:⁊ cunctis hominibꝰ ſa
pientioꝛ erat.Et.iij.Re.iiij.ſcri
bitur ꝙ locutus ē tria milia pa
rabolas:⁊ carmina eius fuerūt
quinqꝫ milia.Et diſputauit ſu-
per lignis.i.arboribus a cedro
que eſt in libano vſqꝫ ad yſopū
que:egreditur de pariete.Et diſ-
ſeruit de iumentis ⁊ volucri-

bus ⁊ reptilibus ⁊ piſcibꝰ. Fuit
eni ſibi ſapientia diuinitus īfu-
ſa:duꝫ doꝛmiret a pꝛincipio re
gni pꝛout poſtulauerat a deo.
Quid de eius voluptatibꝰ? Tot
⁊ tāte fuerūt : vt dictu turpe vi-
deaꝭ:tamē quia ſcriptura com-
memoꝛat ⁊ ipſe referā. Naꝫ.iij.
Re.xi.dicit ꝙ fuerunt ei vxoꝛes
quaſi regine ſeptingente.⁊ ꝯcu
bine trecēte. His itaqꝫ copula-
tus eſt Salomō ardentiſſimo
amoꝛe . Et auerterūt mulieres
coꝛ eiꝰ.Cūqꝫ iā ſenex eēt depꝛa
uatū eſt coꝛ eius per mulieres.
Petimus igitur a te. O ditiſſi
me Salomō.O potētiſſime rex
O glīoſiſſime.O voluptuoſiſſi
me inter oēs moꝛtales:fuiſti ne
contentus? Reſponde. Nō vn-
qꝫ. Te ſaciauit mundus? Non
vnqꝫ.letaſti ne vnquā coꝛ tuuꝫ?
Nō vnqꝫ. Vide qd ego de me
ſcripſi. Eccleſiaſtes.ij.Magni-
ficaui opera mea:edificaui mi-
hi domos:⁊ plātaui vineas:feci
hoꝛtoſ ⁊ pomeria:⁊ ꝯſeui ea cū
cti gñis arboꝛibꝰ.Et extruxi mi
hi piſcinas aqꝝ vt irrigarē ſil-
uā lignoꝝ germinātiū. Poſſe-
di ſuos ⁊ ācillas:multāqꝫ fami
liā habui:armenta quoqꝫ ⁊ ma
gnos ouiuꝫ greges:vltra oēs q
fuerūt ante me in hieruſalē.Co
aceruaui mihi argētuꝫ ⁊ auꝝ:⁊
ſubſtantias regū ⁊ pꝛouinciaꝝ.
Feci mihi cantatoꝛes ⁊ cātatri
ces:⁊ delitias filioꝝ hoīum:cy-
phos ⁊ vꝛceolos in miſterio ad
vina fundēda. Et ſupergreſſus
ſum opibus oēs qui añ me fue
runt in hieruſalem . Sapientia
quoqꝫ ꝑſeuerauit mecum:⁊ oīa
que deſiderauerāt oculi mei nō
negaui eis:nec ꝓhibui coꝛ meū
quin omni voluptate frueref : ⁊
oblectaret ſe in his que ꝑpara-
uerā. Et hanc ratus ſum partē
meā:ſi vterer laboꝛe meo.Cūqꝫ
me ꝯuertiſſem ad vniuerſa ope
ra:que fecerant manꝰ mee:⁊ ad
laboꝛes in qbus fruſtra ſudaue
rā:vidi in oibus vanitatē ⁊ affli
ctioneꝫ animi:⁊ nihil permanē
ſub ſole.h ille. Sed dices . Cur
hō in hac vita nunqꝫ ſaciari cō
tentari nec quietari poteſt? Re
ſpōdeo Cū hō ſit creatꝰ ad ima
ginem dei ⁊ ſilitudinē. Geñ.i.
Et.ſ.Doc.in pꝛima pte.q.xciij.
ar.iiij.in pꝛimo ſentē.d.viij.q.v.
dicit ꝙ aīa humana eſt tāte di
gnitatꝭ:vt deo ꝑ ſilitudinē ſit ꝓ
piqua.Jō nulla re creaꝭ a ſacia
ri aut quietari pōt. Ait.n.Aug.
i.ꝯfeſ.Feciſti nos dñe ad te ⁊ ī-
quietū eſt coꝛ nrm:donec rege-
ſcat i te.Et ps. Qui replet i bo
nis deſideriū tuū.Ad qꝺ clariꝰ
itelligēdū daꝭ rō nālis ⁊ exēplū
Nā Ari.in.viij.phy.dicit ꝙ reſ
oꝛdinata ad fineꝫ nunqꝫ qeſcit.

donec attingat ad illũ. Et cũ oi
potẽs deꝰ ſit finis noſter. Apo.
primo. Ego ſuꝫ alpha ⁊ o prici-
piũ ⁊ finis. Ideo nunꝗ̃ hõ qe-
ſcit niſi i viſiõe diuine eſſentie
Exẽplũ naturale: eſt tale. Si.n.
detur vna cupa triangularis ⁊
vnũ pomũ rotundũ: ponaturq̃ꝫ
pomũ i cupa nõ replebit: qꝛ eſt
diſſimile ⁊ diſproportõata. Nã
figura ſperica non replet figu-
ram triangularem: nec ecõuer-
ſo: poſito pomo ſperico in figu-
ra triãgulari: adhuc tres angu-
li vacui remanebũt. Res tamẽ
eiuſdem figure ⁊ proportionis:
vna aliam põt replere. Simili
ter eſt de anima humana que
licet non habeat figuram cor-
poralem: hꝫ tamen ſpũalem: qꝛ
ad imaginẽ trinitatis ẽ creata
Ideo ẽ figure triãgularis: cuiꝰ
tres anguli ſunt: memoria: itelli
gentia: voluntas. Mũdus hꝫ fi
guraꝫ ſpericam ſm̃ Phm̃. de
celo ⁊ mundo. Terra eni ignis:
aer: ⁊ aqua: planete: ⁊ ſtelle: ha-
bent figurã ſpericã ⁊ rotundã.
Et ſic omnia illa ſunt q̃ſi vnuꝫ
pomuꝫ rotũdũ. Itaqꝫ ſi ponat
totus mũdus i corde hominis:
ſeu i aĩa humana: ita vt hõ ſit
dñs totius mũdi: ſicut fuit Ale
xãder: adhuc cor hominis nõ ẽ
repletũ. Reſtãt tres anguli va-
cui. ſ. memoria: itellectꝰ: ⁊ volun
tas. Deus autẽ ẽ eiuſdem figu-
re cum anima: cum ſit vnus in
ſubſtantia: ⁊ trinus in perſonis.
Sic anima vna in ſubſtantia: ⁊
trina in potentijs. Ideo ſolus
deus poteſt ſatiare ⁊ quietare
hominẽꝫ. Pater replet memo
riã. Filius itelligẽtiã. Spũſſan-
ctus voluntatem. Vnde Da-
uid in p̃s. Saciabor cuꝫ appa-
uerit gloria tua. Ergo relinquen
dus ⁊ calcãdus ẽ mundus: qui
ſtabilis: pulcher: bonus: delecta
tiõe ⁊ ſacietate plenꝰ vr̃: ſꝫ ſecꝰ:
⁊ imũdus: inſtabilis malignus:
⁊ iſaciabilis ẽ. Audi digniſſimũ
⁊ memoriter tenendũ exẽpluꝫ.
Quidã iuuenis: cui mũdus plu
rimũ placebat. ſemel dum eſſet
i eccłia vidit mulierẽ quãdã: in
facie: in ocellis: in fronte: ⁊ i par
te anteriori: totius corporis pul-
cherrimã: ⁊ miro modũ decora
tã. Ad quã reſpiciẽs: tãtã eius
pulchritudinẽ miratus ẽ: ita vt
oculos in eã cõtinue firos tene
ret: que ⁊ ſibi magnopere place
bat. Cũ vo populus receſſiſſet.
hec domina iuuenẽꝫ ad ſe voca
uit ⁊ dixit. Placet ne tibi aſpe
ctus: decor: ⁊ pulchritudo mea.
Cui iuuenis ait. Placet ergo.
Tũc illa cũ ſpatulis ſe verſus iu
uenẽ reuoluit: dicẽs. Mõ reſpi
ce ⁊ diligẽter ꝯſidera. Reſpexit
⁊ vidit totã apertã ipſam: partem

poſteriorẽ dorſi in qua vidit fe-
ditatẽ: nimiã turpitudinẽ: ſcatu-
riẽtes vermes: ſtercora ⁊ fetoreꝫ
exalantẽ. Et ſic euanuit. Tũc in
tellexit prudẽs iuuenis hãc eſſe
mũdi vitã fallacẽ ⁊ ꝑditricẽ: in
ſtabilẽ: malignã ⁊ inſatiabilem.
Quãobrẽ mũdũ relinquẽs: re-
ligioſus effectus ſanctiſſime vi
xit. Igit ⁊ vos amatores mũdi
expergiſcimini ⁊ laſſate lo inſtabi
le mũdo: laſſate lo maligno mũ
do: laſſate lo inſaciabile mũdo.
Et ſic habebitis hic gratiam ⁊
alibi gloriam. Amen.

¶ Feria ſcđa dñice paſſionis.
De morte. Sermo. xli.

m Odicũ tempus vo-
biſcũ ſum. Ioan. vij.
Si mens humana
obcecata petis: fero-
citatem mortis frequenter cogi
taret: vniuerſas mũdi vanitates
delitias oẽs: cũctaqꝫ vitia prõ-
pte calcaret. Ait eniꝫ Aurelius
Augu. Nihil eſt qđ ſic reuocet
a pctõ q̃ꝫ frequẽs cogitatio mor
tis. Idẽ ⁊ moralis Greg. cõfir
mat dicẽs. Nihil adeo valet ad
domãda carnalia deſideria: ſicut
cogitare q̃lis ſit futura ipſa mo
ritura caro: Et lꝫ miſer hõ deli
tijs ⁊ voluptatibꝰ iuolutꝰ: nõnũ
q̃ꝫ lõgo tp̃e viuẽ videat: cito ta-
mẽ ꝑterit eiꝰ vita q̃ delectabilis
apparebat. Vnde ⁊ cunctis be
niuolis ⁊ amicis: in ſup̃mo ſpũ
cõſtitutis: merito dicere poteſt.
Modicũ tp̃s vobiſcuꝫ ſum. que
fuerũt verba in euangelio reci-
tata. In quo tria ſingularia do
cumenta habemus. ¶ Primũ
documẽtũ ꝙ multi querũt xp̃ꝫ
⁊ nõ inueniũt: qꝛ nõ querũt vbi
eſt: ſed vbi nõ eſt: videlicet in ho
noribꝰ ⁊ põpis ac mũdi huiꝰ va
nitatibꝰ. Hoc patet p̃ma euan
gelij parte ibi. Queritis me ⁊
nõ inuenietis. ¶ Scđꝫ documẽ
tũ ꝙ quicũqꝫ ſitit ⁊ cupit bona
vel tẽporalia vł ſpũalia accedat
ad xp̃m: qui dat oibus affluen-
ter ⁊ abũdãter. Hoc pꝫ ibi. Si
qs ſitit ⁊c̃. ¶ Tertiũ documẽtũ
ꝙ qui credit in xp̃ꝫ: corde ⁊ ope
ribꝰ gratia ſpũſſancti abũdat in
eo. Hoc ibi notat. Qui credit i
me ⁊c̃. ⁊ per ꝯñs laudabiliter vi
uit: nec timere poſtmodum põt
mortẽ. De qua tria videbimꝰ.
¶ Primo mortis neceſſitateꝫ.
¶ Scđo mortis poteſtatem.
¶ Tertio mortis doloroſitateꝫ.
¶ Primo cõſiderare debemꝰ
mortꝭ neceſſitatẽ. S. nãqꝫ doc.
in pria ſcđe. q. i. ar. ij. Et in p̃ma
par. q. v. ar. ij. ⁊ q. lxxxv. ar. iij. Et
Ariſt. ij. Phoꝝ dicunt ꝙ cauſe
hñt ordinẽ inter ſe. Que quidẽ
ſunt quattuor principaliores. vꝫ
cã finalis: cã agẽs: cã formalis:
⁊ cã materialis. Si igit cõſideramꝰ

cã efficiẽs

hõiem ſm cãm efficienteȝ:que eſt deꝰ glorioſus:certe hõ eſt imortalis ⁊ icorruptibilis.vnde ſ.doc.i.par.q.xcvij.ar.i.dicit.Ex ꝑte cauſe efficiẽtis que eſt deꝰ: in ſtatu inocẽtie:erat hõ icorruptibilis:qꝛ deus dederat homi donũ iuſticie originalis:per qđ hõ ꝑſeruari a corruptiõe ⁊ morte. Propterea Sap.i.dr̃. Deꝰ mortẽ nõ fec̃. Si vero ↄſideramus hoiem ſm cãm formaleȝ:

cã formalis

ſiĉr dicẽdũ eſt:ꝙ hõ eſt imortalis:qꝛ forma eẽntialis hois :eſt aĩa rõnalis:que ſm ſuã nãm ẽ imortalis:⁊ icorruptibil̃: ⁊ quãtũ de ſe eſt:appetit mãȝ icorruptibilẽ. Si.n.forma corpis celeſtis: ꝓpter ſuã nobilitatẽ ⁊ ꝑfectionẽ ita faciat appetitũ mãe: vt nõ appetat aliã formã: ꝓpi qđ dicimꝰ:mãm corpoꝝ celeſtium eſſe incorruptibilem: vt ait Ari.ꝑmo.đ celo ⁊ mũ. Multo magis aĩa rõnalis que eſt nobilior forma ꝙ̃ forma corporuȝ celeſtiũ:deberet hoc facẽ. Non ergo ex defectu ipſius aĩe eſt:ꝙ corpus ſit corruptibile:ſed potiꝰ quãtũ in ſe eſt eſſet icorruptibile. Pe̅ꝝ.ſi.iij.ↄſideremꝰ hoiem ſm cãm malẽ:mors eſt hoi naturalis:qꝛ eſt ↄpoſitꝰ ex ↄ̃rijs. Qđ ſic ꝓbaẗ.Q ẽ cõpoſituȝ ex ↄ̃rijs neceſſario ẽ corruptibile:vt oñdit Phs.ij.⁊.viij. Phy.⁊ in li.

cã mãlis

de morte ⁊ vita. Cõtrariuȝ:per ſe eſt cã corruptiõis. Et ibideȝ dicit.Q ẽ qđ corrũpit ſiue ꝑ accedẽs:ſiue ꝑ ſe:corrũpiẗ a ſuo ↄ̃rio. Et iteꝝ ibidẽ. Vbi nõ eſt ↄ̃rium:ibi nõ eſt corruptio.Et in ꝑmo de celo ⁊ mũ. Nihil ẽ corruptibile:niſi cuius ꝑncipia alterabilia ſunt. Hoc eadeȝ ſnia habeẗ in libro.de generatiõe ⁊ corruptione.⁊ i.x. Metha.⁊ in multis alijs locis: Sȝ hõ eſt cõpoſitꝰ ex ↄ̃rijs.ſ.ex.iiij.elementis ⁊ ſm q̃litates eoꝝ vt diẗ Phs ij.de genera.⁊ cor.⁊.iiij.Meth. que ſunt caliditaſ:frigiditas:humiditas:⁊ ſiccitas que ſunt q̃litates actiue ⁊ paſſiue vt Phs declaret.ij.de gene.⁊ cor.Tales enĩ q̃litates admodũ q̃tuor inimicoꝝ ſunt in cõtinua pugna ⁊ diſcordia. Ex quaruȝ diſcordia diſſolniẗ tãdeȝ corpis armonia Accipe ſiĩitudinẽ de icarceratis qui nocte ⁊ die nituñ frangere carcerẽ ⁊ fugẽ:atqȝ ad ꝓpria loca redire. Sic iſti quattuor incarcerati corpus frangunt ⁊ deſtruunt:vt ad loca ꝓpria reuertanẗ:vt.ſ.leuia ſurſum:⁊ grauia tendãt deorſuȝ. Hoc declarat Ariſt.in.viij. Phyſicoꝝ.dicẽs. Omnia corrupta vadunt ad ea ex quibus compoſita ſunt ergo homo eſt neceſſario corruptibilis.ſ.neceſſitate que ſumitur ex

parte cauſe materialis : que eſt neceſſitas abſoluta: vt ait phs i ii. Phy. Ideo Ariſt.in libro de cauſa lõgitudinis ⁊ breuitatis vite.dicit. Impoſſibile eſt habẽ ti materiã:nõ exiſtere corruptibile. Et ita pȝ homineȝ conſideratum ſm cauſam materialem neceſſario eſſe mortalẽ:⁊ ſi viueret mile milia annorũ: tandem moritur. Vixit.n.Adã primus parens noſter nongentis triginta annis ⁊ mortuus eſt. Vixit Seth nongentis duodecim annis ⁊ mortuus eſt. Vixit Enos nõgẽtis q̃nqȝ annis ⁊ mortuus eſt. Vixit Malaleel octingentis nonaginta quinqȝ annis ⁊ mortuꝰ eſt. Vixit Iaredus nõgẽtis ſexaginta duobꝰ ⁊ mortuus eſt. Vixit Matuſalẽ nõgẽtis ſexaginta nouẽ annis ⁊ mortuus eſt. Vixit Lamech ſeptingentis ſeptuaginta ãnis ⁊ mortuꝰ eſt. Vixit Noe nõgẽtis q̃nquaginta ⁊ mortuꝰ eſt. Fuit inſuꝑ q̃dã Ioãnes de tẽporibus: armiger Caroli magni qui vixit trecentis annis ⁊ ſexaginta duo:⁊ tñ anno dñi [illegible].mortuus eſt:vt refert dñs Martinꝰ in cronica. Propterea Iero. ad Heliodoꝝ de morte Nepotiani. ait. Debemus igiẗ nos animo premeditari:quid aliquando futuri ſumus : ⁊ ꝙ velimus

nolimus lõgius abeſſe nõ põt. Nã ſi nõgentos vite excederemus annos vt ante diluuium viuebat humanũ genꝰ:⁊ Matuſalẽ nobis tẽpora donarentur tñ nihil eſſet preterita vite lõgitudo que eſſe deſiſſet. Et.n.iter eum qui decẽ vixit annos ⁊ illũ qui mille:poſtq̃ȝ idẽ finis vite aduenerit:⁊ inexcuſabilis mortis neceſſitas:trãſactũ oẽ tantũdẽ eſt:niſi ꝙ magis ſenex:onuſtus peccatoruȝ faſces ꝓficiſcitur. Optĩa queqȝ dies miſeris mortalibus:eui:ꝑma fugit ſubeunt morbi:triſtiſqȝ ſenectus. Et labor:⁊ dire rapit i clemẽtia mortis.h[illegible]. Si aũt ↄſideremꝰ hominẽ ſm cãm finaleȝ:mors eſt hoi neceſſaria. Finis.n.ꝓp quẽ creatus eſt hõ eſt vt videat diuinã eſſentiã ⁊ ea fruat.vt Lactãtius in lib.vij.c.vi.ait. Ideirco mũdus factus eſt vt naſcamur. Ideo naſcimur vt agnoſcamus factorẽ mũdi ac noſtri deum. Ideo agnoſcimus vt colamus. Ideo colimus vt imortalitatem pro mercede laboruȝ capiamus. Quoniã maximis: laboribus cultus dei cõſtat. Iđ premio immortalitatis afficimur:vt ſimiles angelis effecti: ſũmo patri ac deo:in perpetuũ ſeruiamus:⁊ ſimus eternũ deo regnũ. Hec ſumma rerum eſt.

cã finalis

hoc archanū dei.hoc myſteriū
mūdi.hec ille. Talis aūt dei vi
ſio ꝛ fruitio eſt paradiſus:ē bea
titudo finalis:eſt gloria ſempi-
terna. Ro.vi. Nūc vero libera
ti a peccato ſerui autē facti deo
habetis fructū veſtrū in ſancti
ficationē.finē vero eternā. Hāc
aūt viſionē beatificā:nullus pōt
ↄſequi:niſi prius moriat morte
corporali:iuxta illud:quod dixit
dñs moyſi. Exo.xxxiij. Non.n.
videbit me homo ꝛ viuet. Ergo
pp hāc cauſam mors eſt neceſ-
ſaria. Ex h dicebat apŏ Phil.
i. Coartor aūt e duobus: deſide
riū habēs diſſolui ꝛ eſſe cū xpo
Et ideo,ſ. Hoc.in.iiij.ſen.d.xlix.
q.i.ar.i.dicit. Quod mors appe
tibilis pp beatitudinē. Concur
rentibus his cauſis: veriſſime
dicere poſſum⁹ illud:qŏ ſapien
tiſſima mulier affirmabat: ſcdi
Re.xiiij. Oēs morimur ꝛ qua
ſi aque dilabimur in terrā:que
nō reuertunt. Cū qua ↄcor. Se
neca ad Lucillū.d. Corpora no
ſtra rapiūtur fluminū more: ni
hil ex his que videmus manet
ꝑs. Meſte cecinit. Quis eſt hō
qui viuet ꝛ nō videbit mortē:
Apl's paulus hebre.ix. Statutū
eſt hoibus ſemel mori. Et Ja-
cobi.iiij. Vita mea vapor eſt ad
modicū parēs. Et Jero, in epi
ſtola ad amicū egrotū. Neceſ-
ſe eſt enim vt qui venerit tran
ſeat:vbi gerit vitā peregrinam
maxime cū Salon ꝑſtatus
ſit Vnus inquit itroitus ad vi
tā:ꝛ ſimul exitus. Quid ergo le
ticie nobis pōt occurrere:vbi pri
mo diſcit flere:ꝛ inter ipſa cu-
nabula:ꝛ in ipſo vite veſtibulo
nihil aliud nobis de mūdo: qͣ
fletus occurrit: Limina mūdi
calcauimus cū fletu tranſituri.
Equidē o anguſtū anxiūqȝ tē-
pus vite mortalis:vbi cū initio
noiatur finis. Initiū noſtrū cū
fine ſumpſimus. Jā captus eſt
morte q natus eſt.hec ille. Hic
igitur pȝ neceſſitas mortis. Ad
eius igitur poteſtatem conſide-
randam accedamus.

S Ecundo principaliter
mortis cōſiderare de
bemuſ poteſtatē. Hic
occurrit oportunc querendū:
vtrum ſit poſſibile alicui mor-
tis imperium euitare: Reſpō-
de. Siquis foret talis:aut hoc
eſſet pp potentiā.aut ꝑpter ſa-
pientiā.aut ꝑpter diuitias. aut
propter ſanctitatem. Sed nullo
iſtoꝝ modoꝝ qui ſapientiā mor-
tis dñium pōt euadere. Ergo
mors nullo mō euitari poteſt.
Primo nō pōt euitari ꝑ potē
tiā. Nā potētiſſimi fuerūt gigā
tes ꝛ mūdi principes. ꝛ tamen
de ipſis mors imperioſe triū

phauit. Potentiſſimus fuit. Ga
Ceſar:qui de carthagine: gal-
lia anglia:ꝛ hyſpania triūpha-
uit. Quiqȝ tot regnoꝝ ac ꝑuin
ciaꝝ iperiū geſſit. Et tamē.xxij.
vulneribuſ a Bruto Caſſo ꝓn
cipalioribus amicis cōfoſſus.a
morte ſuperatus eſt. Potētiſſi
mus fuit. Octauianus.qui tan
tū rēpublicanā romanā adau
xit.vt auguſtus diceret.ſub quo
ꝛ chriſtus natus eſt. florēte vni
uerſali pace ꝛ tū a morte ꝓſtra
tus eſt. Potētiſſim⁹ fuit Pha
rao rex egypti.qui ꝛ dei populū
eſt affligere.ꝛ tū ſuperāte mor-
te in mari rubro ſubmerſus eſt
Potētiſſimus fuit Nabucho
donoſor rex.qui totū orientem
ſubiugauit.ꝛ inde a morte miſe
rabiliter deuictus eſt. Potētiſ
ſimus fuit Alexander magnus
qui quaſi totū orbē ſubdidit. ꝛ
in xij.anno regni eius.mors
ei finē ipoſuit. Potētiſſim⁹ fuit
Nero:qui aureis retibus piſca
bat.ꝛ tū in.xxxij.anno ſui Eu-
ropiū:a morte precipitatus eſt.
Potētiſſim⁹ fuit ꝑnceps Ho
lofernes:q populū dei degluti-
re venerat:ꝛ tū a morte ꝑ ma-
nū Judith vidue deuictus eſt.
Potētiſſim⁹ fuit Diocliti anuſ
qui fidē xpi ſeuiſſime ꝑſecutus
eſt:ꝛ tū veneno ex vita ſublatuſ
eſt. Potentiſſimus fuit Attila
rex vnnorū:qui deſtructa:qua-
ſi tota italia: accepta in vxore
Philippi imperatoris ſorore:
tū nocte prima nuptiaꝝ:ſangui
ne per nares fluēte:a morte in
teremptus eſt. Potentiſſimus
fuit Antiocus iudeoꝝ ꝑſecutor
ꝛ tū ſcaturiētib⁹ ex corpore ver
mibus:a morte ſupatus ē. Sȝ
qd potētiſſimos prioris ſeculi
cōmemoro: Domeſtica ꝛ nr̃e
etatis exēpla petamus. Poten
tiſſimus fuit Alphōſus rex ſici
lie:qui tot regnis imperauit:ꝛ a
morte tandē deuictus fuit. Po
tētiſſimus fuit Frāciſcus fortia
qui poſt inumera prelia:tādem
mediolanēſis dux effectus:tū a
morte victus occubuit. Potē
tiſſimus fuit eius filius Galea
tius dux mediolani quītus:q in
finito pene auri pōdere cōgre-
gato ꝛ ſemꝑ armatoꝛū cuneis
circūſceptus:dū in tēplo ꝓtho-
martyris Stephani ſecuriſſi-
mus videret:in ipſi⁹ ſancti feſti
uo triūpho a morte miſerabili-
ter extinctus eſt. Potētiſſimuſ
fuit dux Burgūdie:cuius fama
totū terrore cōcutiebat orbē:ꝛ
tū miſerrime ꝛ ignominioſe a
morte ſubactus ē. Quid plura:
Mors potētior eſt cūctis: cui⁹
dominio etiā potentiſſimi ſub-
iugātur. Audi Jeronymum de
morte Nepotiani. Xerſes ille

rex potentiſſimus qui ſubuertit montes.maria conſtrauit: cum de ſublimi loco:infinitā hominum multitudinem ꝛ innumerabilem vidiſſet exercitum: fleuiſſe dicitur:eo ꝙ poſt centum ānos nullus eorū quos tūc cernebat ſuperfuturus eſſet.Et īfra. O ſi poſſemus in talē aſcendere ſpeculā:de qua vniuerſaꝫ terrā ſub noſtris pedibus cerneremus:iam ſibi oſtenderem totius mūdi ruinas gentes gentibus:ꝛ regnis regna colliſa.Alios torqueri:alios necari. alios abſorberi fluctibus: ꝛ non tm̄ xerſis exercitū:ſed totius mūdi hoīes qui nūc viuunt in breui ſpacio defuturos.Sētis ne obſecro te:qñ infans: qñ puer:qñ ſenex factus ſis? Quottidie morimur: quottidie cōmutamur: ꝛ tamen eternos nos eſſe credimus.hec ille. ¶Secūdo mors euitari nō poteſt ꝓpter ſapientiā.fuerunt plurimi ſapiētiſſimi a principio mundi in omni ſciētiarū genere:qui tamen a ſua ſapiētia ex manibus mortis ſe ipſos eripere nō potuerūt. Sapientiſſimus fuit Salomon. ꝛ tñ ſua ſapientia mortis nexus euadere neſciuit. Sapiētiſſim⁹ fuit Architophel. Sapientiſſimus fuit Cato. Sapientiſſim⁹ fuit Democritus. Sapientiſſimus fuit Socrates.Sapientiſſimus fuit Plato.Sapientiſſimus fuit Ariſtoteles.Sapientiſſimus fuit Auerroys cordubenſis commentator magnus. Sapientiſſimus fuit Auicenna. Galien⁹. Hypocras. Meſue Albertus magn⁹. Petrus de abano: conciliator: ceteriqꝫ phyloſophi ꝛ medici: qui ſuis ſcientijs ꝛ arte medicinarum: mortis remedium adinuenire non potuerunt. Sapientiſſim⁹ fuit Marchus cicero. Virgilius. Lucan⁹. Titus liuius. Plinius quoqꝫ maior. Plinius minor. Catullusqꝫ: qui tres ꝗ antiquiſſima ciuitate verone claram originem trahentes: ꝛ tamen mortui ſunt. Mortui quoqꝫ ſunt grammatici: rethorici ſubtiliſſimi: Logici. Aſtrologi. Geometre. Ariſmetrici. Muſici. Legiſte. Canoniſte: ꝛ maximi ac profundiſſimi theologi. De quibus omnibus. Iſa.xxxiij. Vbi eſt litteratus. vbi verba legis ponderās. vbi doctor paruulorum. hec ille. ¶Tertio mors euitari nō poteſt propter diuitias. Extiterunt multi qui ampliſſimis diuitijs referti neqꝫ argēto:neqꝫ auro:neqꝫ gemmis neqꝫ iocalibus neqꝫ lapidib⁹ ꝑcioſis:neqꝫ cumulatiſſimis theſauris:mortis vinculum decli-

nare potuerunt: immo omnes diuitias eorum alienis dimiſerunt. Job vigeſimoſeptimo. Diues cum dormierit nihil ſecum afferet: aperiet oculos ſuos ꝛ nihil inueniet. Et idem decimoſeptimo capitulo. Concluſit gemēdo ſic inquiēs. Solum mihi ſupereſt ſepulchrum. ¶Quarto mors nō poteſt euitari propter ſanctitatem. Adeo mors rapaciſſima ē:vt neqꝫ virtutem neqꝫ ſanctitatem vereat. Patriarche quauis maria deuotione pollerent:eos tamē rabida mors expugnauit. Preualuit aduerſus diuinos prophetas. Mortui ſunt ſctiſſimi apoſtoli. Mortui ſunt inclyti martyres. Mortui ſunt confeſſores lucidiſſimi. Mortui ſunt eremi plures heremite. Mortue ſunt illibate virgines. Quid alios cōmemoro: Mortu⁹ eſt ꝛ ille ſanctus ſanctorum redemptor noſter verus deus ꝛ verus homo. Mortua eſt ꝛ mater eius glo ſa ꝛ intemerata:ac totius mundi ꝛ celoꝝ domina. Vñ Chriſoſtomus in perſecutiōe poſitus per Theophilū Alexandrie epiſcopū.hec verba protulit ſocijs dicens. Dixi vobis. Via eſt vita preſens:cuius ꝛ triſticia ꝛ leta pertranſeunt: Nundine ſunt que cernimus omnia. Vendimus ꝛ emimus:modo diuertimus. Non patriarchis meliores ſumus. Non prophetas ꝛ apoſtolos antecellim⁹: vt imortalis nobis hec vita permaneat hec ille. Quis ergo non defleat:non ploret:non lachrymetur. cū iam certiſſime cognoſcat ſe non poſſe euadere mortem crudelem ꝛ amaram? Non certe per potentiā. Non per ſcientiā: non per diuitias: non per ſanctitatem. O mors crudelis. O mors rapax. O mors tyrannica. O mors amara. de qua ait Eccle.xlj. O mors ꝗ amara ē memoria tua. Amara inquam: quia tu coniuncta diſiungis: ſociata ſeparas: conglutinata diſſoluis. Amara: quia filium rapis a patre: a matre filiā tollis. Amara: quia vxorē a viro: ꝛ virum diuidis ab vxore: fratrem a fratre: amicum ab amico: vicinum a vicino rapere nō deſinis. Amara: quia ab homie aufers viſum: tollis auditū odoratum: guſtū: tactuꝫ. Amara quia relinqs corpus turpe: deforme: horribile ad videndum: vt omnes tereantur ad cadaueris aſpectum. Quod ſit veruꝫ aſpicite hic. Habeas caput mortui horribile ꝛ deforme quātū poſſibile eſt: ꝛ illud populo oſtende dicens: verſus populum: Quid

in hac vita iſto ſpectaculo hor-
ribilibus. O caput vbi ſunt ca-
pilli tui flaui: tanta diligētia nu
triti. Vbi lucentes oculi. Vbi
decora facies. Vbi terſa frons.
Vbi rubicunda labia. Vbi dē
tes. Vbi lingua loquax. Vbi
palatum. Vbi guttur. Vbi ce-
rebrum. Vbi intellectus agēs.
Vbi itellectus paſſibilis. Vbi
memoria. Vbi voluntas. Vbi
altum ⁊ ſubtile ingenium. Vbi
ſenſus cōmunis. Vbi imagina
tio. Vbi excogitatiua potentia.
Vbi anima tua florida: ⁊ can-
dens. Vbi candidum pectus.
Vbi molliſſime manus. Vbi
deniq̄ corpus tuum egregie or
ganizatum reſpondiť. Nec
mihi quia mors amara: mors
rapax: mors crudeliſſima his
oīb⁹ me priuauit. Et vt me vide
tis tam deforme ⁊ tam horribi
le me dereliquit. Quod ⁊ ſimili
ter mors ipſa de vobis faciet
cum nemini parcat. Ideo cone
mini virtuoſe viuere: vt corpore
terre relicto: ſaltem animam ce
lo locare poſſitis.

T Ertio pricipaliter mor
tis cōſiderare debem⁹
dolorofitatem. Maxi-
mus nēpe dolor ⁊ maxima tri-
ſticia cauſatur in mente moriē
tis: q̄z maxime petōris: cū cōſpi
cit ſe priuari maximis ⁊ potiſſi-
mis bonis: que ſupra oīa in vi-
ta dilexerat: quorum. ſ. primū eſt.
¶ Primū forma ſubſtātialis.
¶ Scdm gloria mundialis.
¶ Tertiū abundantia tp̄alis.
¶ Primū igitur bonum cuius
priuatione moriens: acerbiſſi-
mum dolorē patitur: eſt forma
ſubſtantialis. ſ. aīa. Nā ipſa aīa
quantū ad ſuā eſſentiā vt Phs
ait. in. iij. de aīa: eſt tota in toto:
⁊ tota in qualibet p̄te corporis.
Vnde non eſt aliqua pars ſic
parua: ſic vilis in corpe huma-
no: q̄n viuit: in qua non ſit tota
aīa eſſentialiter ⁊ per ſuam na-
turam. ⁊ nō eſt ſolum in cerebro
vel capite. vt dixerunt quidā vt
probatū a Pho in. i. de aīa. ſed
tota in digito pedis. tota in digi-
to manus. tota in capite. Et hec
viter tota eſt vbiq̄ eſſentialiter
vtens ſenſibus exterioribus ad
ſuas operationes. Vnde Aug.
in. vi. de trini. c. vi. ait. Creatura
quoq̄ ſpūalis ſicut eſt aīa. eſt
quidē in corporis cōparatione
ſimplicior. ſine cōparatiōe aūt
corporis multiplex eſt. etiā ipſa
nō ſimplex. Nā ideo ſimplicior
eſt corpe. q̄m nō mole diffundit
per ſpacium loci. ſed in vno cor
pore. ⁊ in toto tota eſt. ⁊ in qua-
libet parte eius tota eſt. hec ille.
Sed in pia morte ſceuientero-
rum hec naturale bonū deſtrui

tur ⁊ anihilatur. vſq̄ a deo. vt
ipſa aīa nō ſit in corpe: nec eēn
tialiter. nec virtualiter. nec in to
to corpore. nec in aliqua parte
ipſius corporis. q2 ab eo totalit̄
auſertur ⁊ ſeparatur. deſerens
omnes ſenſus interiores. ⁊ exte
riores. q2 nō amplius videt. nō
audit. nō odorat. nō guſtat. non
palpat ⁊ huiuſmodi. O qualis
dolor: q̄n aīa ſeparatur a corpo
re. Magnus vtiq̄ dolor: ma-
gna afflictio magnū tormentū
eſt in eius ſeparatione. Eſt enim
ſnīa tam Phor q̄z theologor.
q2 in tota rer natura nō reperi
tur tam inteſus amor: qualis ē
inter aīam ⁊ corpus naturaliter
loquēdo. Adeo vt aīe ſanctorum
ſemper deſiderēt ſuor corporū
vnionem: q2 ad ipſa ſua corpa:
quendam naturalem appetitum
habēt vt ait Aug. xij. ſup Geñ.
⁊ ſ. doc. in prima ſecunde. q. iiij.
ar. v. Reperiunť enim ſummi ⁊
inteſiſſimi amores in hac vita:
vt pris ad filium: ⁊ vxoris ⁊ ad
virū: ⁊ huiuſmodi. Vbi aūt in-
uenit vehemēs amor: in priua-
tione ipſius boni: inuenit ⁊ ve-
hemens dolor. Cum ergo inter
aīam ⁊ corpus ſit maxim⁹ amor:
ſequit q2 in eor ſeparatione in-
terueniat maxim⁹ dolor. Nam
ſm Auguſtinum: dolor in amo
re fundatur. In tali enim ſepa-
ratione vt pulchre proſequitur:
dn̄s Petrus damian⁹ in qua-
dam epiſtola dolet caput: do-
let cerebrum: caligantur oculi:
aures obſurdeſcunt: lingua in-
groſſatur: intellectus obumbra
tur: memoria hebetat: facies pal
leſcit: ſupercilia deprimūtur: na
res ſubtiliātur. Cōtremiſcit cor:
debilitantur mēbra cuncta: ⁊ cō
quaſſanť viſcera. Moriēs cla-
mat: ſuſpirat: gemit: eiulat dicēſ.
Heu heu: oy oy: ha ha ha. O
quanta anxietas. O quanta tri
ſticia. O q̄z magna eſt anguſtia
in tali ſeparatione. Si enim in
inciſione vnius membri: tanta
eſt paſſio q2 multotiens ſit ſpaſ
mus: cogita quantus eſt dolor
in tota anime diſiūctiōe. Quis
exprimere. Quis enarrare: quis
perſuadere poteſt doloris acer-
bitatem ⁊ ſpaſmum in diſſolu-
tiōe anime a corpore. Certe nul
lus. Vnde ſan. Doc. in. iij. ſen-
tentia. diſtin. xliij. q. iij. dicit. q2
mors inquantum priuat primo
bono. ſ. eſſe quidem eſt bonum
naturale: eſt maxima penarum
Hoc confirmat Phyloſoph⁹
in. iij. Ethicorum. c. ix. vbi dicit.
Terribiliſſimum autem mors.
Et in libro de ſpiritu ⁊ anima
dicitur. Anima recedens a cor-
pore trahit omnes potētias ſe-
cum: ſenſum: ymaginationem:

mediocrita
te ceforti
tudine

c. xlvi

rationem:intellectum: intelligē
tiam : concupiſcibilitatem . Et
his ſm merita afficit ad dolo-
rez ⁊ delectatiõez. ¶ Secundū
bonū in hac vita eſt gloria mū
dialis. Hoc bonum maximuz:
immundum ab hominibus ap
petitur. Unde Ouidius in.iiij.
libro de triſtib⁹ ait. Denicꝫ nō
paruas animo:dat gloria lau-
des . Et facunda facit pectora:
laudis amor. Et Tulius. Ho-
nos alit artes:qꝫ ad ſtudia ac
cenduntur gloria. Et Gregori.
xix.libro moraliū.⁊ in decretis.
diſtin.xlvij.c. Omnes huius ſe
culi dilectores:in terrenis reb⁹
fortes ſunt : in celeſtibus debi-
les . Nam pro tēporali gloria:
vſqꝫ ad mortem deſudare ap-
petūt:ſed pro ſpe perpetua nec
parum quidem in labore ſubſi
ſtunt:hec ille . Sed quo tandez
pergit tanta gloria:tantus ho-
nor:tanta fama:tāta celebritas:
⁊ tam tumida excellētia . Certe
ad nihilum : quia mors crude-
lis : eam ab omnibus aufert.
Quos enim vita glorioſos ſub
ſtulerat:mors ignominioſos ď
iecit. Vñ Iſa.xl. Omnis caro
fenū:⁊ omnis gloria eius quaſi
flos agri . Exſiccatū eſt fenuz ⁊
cecidit flos. Legit enim de Alex
andro magno:qui in vita tam
excellēs ⁊ glorioſus extitit:ꝙ la
pis quidam ſibi fuit miſſus:qui
poſitus in vna pte ſtatere.pon-
derabat plus q̄ꝫ omnia quecun
qꝫ poni poſſent in alia parte.
Poſito vero puluere ſuper la-
pidem.minus ponderabat . q̄ꝫ
quodcūqꝫ aliud.quod poni poſ
ſet in alia parte ſtatere . Quod
videntes etiam multi ſapientes
mirabantur plurimum . Ho-
rum autem vnus ait. O Alexā
der:iſte lapis vobis demōſtrat
quid eſtis. Nunc enim plus pō
deratis q̄ꝫ totus mundus qui
vos ſaciare non poteſt. Sed po
ſito ſuper vos puluere in morte
minus eritis:⁊ minor erit glo-
ria veſtra q̄ꝫ aliquid mundi.
¶ Tertium bonum in hac vita
eſt abundātia tēporalis:vt ſunt
diuitie que magnopere deſiderā
tur : adeo vt dicat Bernardus
in ſermõe de regno ſpūali. Trā
ſis maria vt diuitias. acqras:⁊
aliū orbem tibi aperis nauigā-
do:ſm ſapientē : tribus digitis
diſtans a morte patriam fugis
relinquis parentes : filios ne-
ſcis : diuelleris ab vxore:⁊ om
nium neceſſitudinum obliuiſce
ris : hec ille . Et tamen in mor-
te relinquitur . O mercatores
quid ex tot traſigis ⁊ mercan-
tijs portabitis ? Nihil. O di-
uites qui eſtis tam duri : tam
tenaces:tam auari erga paren

tes:erga amicos ⁊ chriſti pau-
peres: quid vobiſcum feretis ?
Audite Dauid pſalmo. Dor-
mierunt ſomnum ſuuz ⁊ nihil
inuenerunt omnes viri diuiti
arum in manib⁹ ſuis. Et Ber
nardus ait vbi ſupra. Diuitie
cum labore acquiruntur: cuz ti
more poſſidentur:⁊ cum dolo-
re amittuntur. Theſaurizas ⁊
ignoras cui ꝯgregabis ea. Que
ris vt acquiras:acquiris vt per
das:pdis vt doleas.hec ille. Sa
landinus rex ſaracenoruz mor
ti appropinquans:ſudariū quo
poſt morte induendus erat:ſibi
illic preſentari:illudqꝫ per totā
ciuitate deferri fecit: ⁊ pclama
ri. Enim tu de omnibus rebus
mūdi:⁊ de omnib⁹ diuitijs ac
theſauris ſuis:rex magnus ſa-
ladinus ſecū defferret. ¶ Quar
tū bonū eſt voluptas corpalis.
Hec die noctuqꝫ a ſenſualib⁹
queritur. Et tamē cū mors ad-
uenerit:hec penitus ďficiet. De
ficient delicata cibaria : diuerſi
tates vini:varietates cõfectio-
nū:cibi exquiſiti:varij ſapores:
mollicies lecti:linteamina ſub
tilia:camiſie tenues ⁊ morbide
deficient fuci:come: aque for-
tes:odor muſcati: apparat⁹ mē
ſarū argenteus:gēme: tot veſti
um mutatoria. Deficiet carnis
cura : carnis delectatio: carnis
luxuria:amor mundi tandē de
ficiet. Et quid erit poſt hoc? O
deus q̄ꝫ ceci ſunt mūdi amato
res. Ecce mors in ianuis. Ecce
ꝯtinuo inſidias ponit. Ecce vbi
qꝫ ⁊ ſemp ſagittis ſuis acutiſſi
mis minatur:⁊ tamen miſera-
bilis hō nō aduertit quid ſequi
tur:poſt breue ſolacium : quid
eueniet. Ait ſapiētiſſimus Ec-
cle.x.c. Cū.n.morietur homo he
reditabit ſerpentes vermes ⁊
beſtias. Ideo Bernar. in libro
meditationum. Utinā ſaperēt
⁊ intelligerēt ac nouiſſima pro
uiderēt. Dic mihi vbi ſunt ama
tores mundi qui ante pauca tē
pora nobiſcum fuerunt? Nihil
ex eis remāſit niſi cineres ⁊ ver
mes. Attende diligenter quid
ſunt ⁊ quid fuerunt. Homines
fuerunt ſicut tu : comederunt:⁊
biberunt:riſerunt:⁊ duxerūt
in bonis dies ſuos : in puncto
autem ad inferna deſcenderūt
Hic caro eorum vermibus : ⁊
illic anima ignibus deputātur
donec rurſus infelici collegio
colligati:ſempiternis inuoluan
tur incendijs:qui ſocij fuerunt
i vitijs: Una naqꝫ pena impli
cat:quos vnus amor in crimi-
ne ligat. Quid profuit illis ina
nis gloria : breuis leticia:mundi
potētia:carnis voluptas:falſe di
uitie:magna familia ⁊ magna

cõcupiſcentia? Vbi riſus? Vbi
iocus? vbi ſaltus? vbi iactantia.
vbi arrogantia. De tantilla leti
tia: quanta triſtitia. Poſt tantil
lam voluptatē: tam grauis mi
ſeria. De exultatione illa ceci-
derunt in magnam miſeriam:
in grandem ruinam: ⁊ magna
tormenta. Hec ille. Propterea
quilibet quantūcunqꝫ ſcimus:
quantūcunqꝫ glorioſus: quantū
cunqꝫ abūdās: quātūcūqꝫ volu
ptatibus refertus inuigilare de
bet atqꝫ cordialiter ſecum cogi
tare mortis potentiam atqꝫ ſe-
uitiam. Conſiderans enim hoc
abſcintium: ſuas omnes dele-
ctationes ⁊ inordinatum amo-
rem temperabit: maxime cū hō
ſit īcertus de die mortis: de lo
co: de etate: de ſtatu aut diſpoſi
tiōe. Quapropter ſaluator no-
ſter. Mat. xxv. Oēs admone-
bat di. Vigilate itaqꝫ quia ne-
ſcitis diē neqꝫ horā. Et Eccle.
xiiij. c. ait memor eſto qm̄ mors
nō tardabit: Vba iſta ſunt pon
derāda: ⁊ ſepi⁹ mēte reuoluēda.
Ergo ē ī ianuis. Ergo a tergo
hr̄. Ergo ſemꝑ īſidiat̃. Nullus
de morte ꝯfidat: q2 vana ⁊ caſ-
ſa ē fiducia ei⁹: ne vobis ꝯtigat
ſicͨ cuidā accidit. Legit. n. ꝙ quo
dā iuuene diſſoluto ⁊ mūdanis
delectatōibus dedito: q morti
ſemel obuiauit. Hanc turpē ⁊
deformē: cōſiderās: vidēſqꝫ ei⁹
animoſitatē: arcū ⁊ crudeles ſa
gittas: mirabiliter expauit. Sed
aſſumpto ſpiritu: iſtāter petiuit:
vt ex ſpāli grā ab ipa ꝯſequere
tur aliqꝺ ſignū quo cognoſce-
ret mortē ad ſe vētu rā: vt ſic ſe
ꝓparare poſſꝫ. Annuit ei⁹ ꝑcib⁹
mors ⁊ ſe facturā ſpopōdit: qꝺ
laſciuus iuuenis poſtulabat di
cēs. Tibi ꝓmitto ⁊ de ꝓmiſſio
ne ſecurus eſto: me tibi ſignum
fore daturā anteq̄ȝ veniā. Di-
ctis verbis iuuenis letior effect⁹
diſceſſit: ac proinde in animam
diſpoſuit. Laxatis habenis vo-
luptates amplecti: ſicqꝫ vitam
quaſi ſecurus ducebat. Trāſi-
unt multi anni in quibus vota
ſua ⁊ deſideria ipleuit: de ora-
tiōe: de elemoſynis: de predica
tionibus: de confeſſiōe ⁊ de ali-
is ſaluiferis minime curans.
Jam ſenex effectus lecto pro-
ſternitur: confidens multū ſibi
tēpus ſupereſſe: de ſuis pecca-
tis nō cōterit̃ neqꝫ cōfitet̃. Ec-
ce tādē anhelitu deficiēte: vicio
vite termio appropinqre cepit.
Cui ī ſupremo ſpiritu iā cōſtitu
to mors apparuit dicēs. Sufficit
cit mō: tps ē: vt mea falce pere-
as. Ille de falſitate morti cepit
valde cōqueri: eo ꝙ nō dediſſ
ſignū. Cui mors. O fatue. O ce
ce. O miſerrie: n̄ te fefelli. Non

enim vnum tm̄ tibi dedi ſignū:
ſed cētū ⁊ mille. Quādo caput
aliqñ tibi doluit erat vnū ſignū
Quando ſtomachus lāguebat
erat alterū ſignū. Quādo cāpa
na pro alio mortuo pulſabat:
erat aliud ſignū. Et ita forſitan
milies te admonui. Nūc autē
neceſſe eſt vt venias. Inuitus
igitꝫ ⁊ deſperatus mortu⁹ eſt.
Nō eſt ergo ꝯfidendū de lon-
giori vita: ſed iugi meditatione
celeritas mortis penſanda eſt.
Ait. n. Plato. Omniū ſapiētiū
vita meditationē eē mortis. Et
Eccl. vii. dr̄. Memorare nouiſ
ſima tua ⁊ ī eternū nō peccabiſ
Sic. n. morte ꝓparatos ⁊ diſpo
ſitos nō inueniet: cui ⁊ letāter oc
curremus: vitā ꝑpetuā ſperan-
tes. Quia vt ait Auguſt. in. i. de
ci. dei. Impoſſibile eſt bene vi-
uere. ⁊ male mori. Quod nobiſ
concedat xp̄s. Amen.

Feria. iij. dñice paſſiōis. De
timore dei. Sermo. xlij.

Querebant eū iudei
interficere. Io. vij.
Qui vicia ⁊ peccata
vitar̃ cupit iter reliq̄
que ad hoc efficaciſſimū reme-
diū prebēt: potiſſimū eſt timor
dei. Ait. n. ſapiētiſſimus Salo-
mō. Prou. c. xv. Per tiorē dñi
declinat ois a malo. Et Chriſo.
Solus dei timor eſt: qui mēteſ
colligit: fugat crimina. innocen
tiā ſeruat. Hunc timorē de iu-
dei nō habuerūt. Iō querebant
xp̄m interficere: vt inquiūt ver
ba aſſumpta ⁊ in euāgelio reci
tata. In quo tria notāda habe-
mus. Primum notandū ꝙ
malitia hoium aliqñ declinan
da eſt ibi. Nō. n. volebat in iu-
deā ambulare. Scōm notan
dū: ꝙ in reb⁹ ipoꝛtātie cōgruū
tēpus eſt expectādū. ibi. Tēpus
meū nōdū venit. Tertiū no-
tandū ꝙ timor humanus non
ſinit veritatē cōfiteri: atqꝫ publi
ce eā referre. ibi. Nemo tn̄ pa-
lā loquebat̃ de illo ꝓpter me-
tū iudeorū. Hunc metū ⁊ timo
rem ſeponentes: curabimus ve
rum dei timorē in noſtris cor
dibuſ poſſidere. De quo tria oc
currunt conſideranda.
Primū ē timoris diffinitio.
Scōm eſt timoris inductio.
Tertiū ē timoris fructificatō.
Primū ꝯſiderādū circa ti-
morē domini eſt diffinitio Al-
bertus magnus in. ij. ſen. addu
cēs diffinitionē Auguſtini ſic
dicit. Timor ē ꝑturbatio animi
in expectatione mali. Vnde. ſ.
Doc. pma ſcđe. q. xliij. ar. i. Etſi
militer Albert⁹ vt. ſ. dic̄. Obie
ctū timoris eſt malū futurū ꝯtī
ſtatiuū. Et phs. ij. retho. Timor
ꝓuenit ex fantaſia futuri mali

prouenientis ex debilitate vir-
tutis. Et iteꝝ phs.iij. ethy. Ti-
moꝛ ē expectatio mali. Et Da-
maſcenus lib.iij. Timoꝛ ē mo-
tus ſm ſyſtolē.i. ſm ꝯctionem.
Syſtoles ꝛ dyaſcoles ſunt due
virtutes circa coꝛ. Vna.ſ. ſyſto
les cōtrahit ꝛ reſtringit. Altera
ſ. dyaſcoleſ aperit ꝛ dilatat. Vñ
Alber.in.ij.de aia dicit. Motꝰ
coꝛdis ē ſm ſyſtolem ꝛ dyaſco
lem. Et in.ij.ſen.di.xxxvi. dicit.
Obiectuꝫ timoꝛis malū eſt:qđ
vñ coꝛ fugit in ſeipſum. ꝯbiſ ſꝫ
ſyſtolem. Hac p̄eclara diffini
tione habita:querit vtruꝫ deus
poſſit a nobis timeri. Et videt
ꝙ nō. Nā vt phs.in.ij.rhetori-
ce dicit. Illa timemus ex quibꝰ
nobis mala ꝓueniunt:q2 vt di
ctū eſt ſupra:obiectū timoꝛis eſt
malū. Sed mala nō veniūt no
bis a deo:q2 ipſe eſt ſumma bo
nitas:ſed ex nobis ipſis ſm il-
lud O ſee.xiij. Perditio tua iſ-
rael:tantūmō in me auxiliū tu
um. ergo deus nō eſt timēdus.
Huic qōni rñdet.ſ. Doct.ſcđa
ſcđe.q.xix.ar.i.d. Timoꝛ duplex
obiectū hēre pōt:quoꝝ vnū eſt
ipſum maluꝫ qđ hō refugit. Et
iſto mō deus qui eſt ipſa ſum-
ma bonitas:obiectū timoꝛis eē
nō pōt. Aliud aūt obiectū eſt il-
lud a quo maluꝫ ꝓuenire pōt.
Et hoc mō deꝰ pōt eſſe obiectū
timoꝛis inquantuꝫ.ſ.ab ipſo po
teſt nobis imminere malū pe-
ne:ꝛ nō malū culpe: Inquantū
ſm ſuā iuſtitiā malos punit:fla
gellat atqꝫ diſſipat:quia iuſtus
dñs ꝛ iuſtitiaſ dilexit.ps.x. Vn
de Io.in apoc.xiiij. clamat di.
Timete dñm ꝛ date illi hono-
rē:q2 venit hoꝛa iudicij eius.ſ.
ad puniēdū:flagellādū:nō timē
tes:ꝛ nō tremētes ſuā maieſta
tē. Propterea dñs:prout ſcri
bit Malach.i.ait. Si dñs ego
ſuꝫ:vbi eſt timoꝛ meus? Et La
ctātius in libro de ira dei.c.vlti
mo ſic dicit. Debemus hunc
oēs amare q2 pater eſt:ꝛ vereri
ꝙ dñs ꝛ honoꝛificare ꝙ benefi
cus:ꝛ metuere ꝙ ſeuerus. Vtras
qꝫ perſona in eo venerabilis.
Quis ſalua pietate nō diligat
anime ſue parentē? Aut quis im
pune ꝯtēnat eū qui rerū domi
natoꝛ:habeat in oēs verā ꝛ eter
nam ptātem. Hec ille. Timen
dus igitur eſt deus atqꝫ ſum-
me honoꝛādus. Quod tunc fit
qñ nullus eum offendit:nec.ſ.
mortaliter nec venialiter.q2 vt
Doc.ſ.dicit.ſcđa ſcđe.q.liiij.ar.
ij.ad quartū. Timoꝛ dei operi
tur ad euitationē omnis pecca
ti etiā negligentie. Et ſic pꝫ diſ
finitio cum ſolutione dubij: ꝛ
hoc quantū ad primam partē
pꝛincipalem.

Ecundum qđ occurrit
conſiderandum circa ti
moꝛem domini vocat
īductio. Magiſter Guilielmꝰ
par. ſacri oꝛdinis pꝛedicatoꝛuꝫ
in ſumma de virtutibꝰ plura in
ducētia ponit ad deum timen-
dū:ſed ego bꝛeuitati vacās tria
tm̄ adduco in medium.
¶ Pꝛimū eſt dei potentia.
¶ Scđm eſt dei ſcientia.
¶ Tertiū eſt dei iuſticia.
¶ Pꝛimo dico ꝙ timere debe
mus deū ꝓpter infinitā eiꝰ po-
tentiā. Sacri theologi querunt
vtrum potentia dei ſit infinita.
Huic qōni rñdet Doc.ſ.in qōſti
onibus de potentia dei.q.i.arti.
ii. Et pꝛima par.q.xxv. Et in pꝛi
mo ſen.di.xliii.dicēs. Potētia
dei eſt oīno īfinita.ſic. Illud qđ
habet eſſe abſolutū ꝛ indepen-
dens:ꝛ nullo mō receptū in ali
quo:immo ipſummet eſt ſuū eſſe:
eſt infinituꝫ ſimpliciter ꝛ oīno.
Sꝫ potētia dei hꝫ eē indepēdēſ
ꝛ nullo mō receptū in alio. Er-
go potentia dei eſt īfinita. Ma
ioꝛ eſt.ſ. Doc.in locis ſuperiꝰ al
legatis ꝛ permaxime in pꝛimo
ſen. Minoꝛ pꝫ in libꝛo de cau-
ſis vbi dr̄ ſic. Ens pꝛimum hēt
virtutē ſimplr̄ infinitā:q2 ipſm-
met eſt ſua virtus.h ibi. Vnde
phs volens oſtēdere ꝙ omnia
dependent a deo ſic dicit in pꝛi
mo de celo. A pꝛimo ente:com
municatū eſt ſingulis eſſe:viue
re ꝛ intelligere.his quidē clari-
us.his aūt obſcurius. Hoc idē
replicat idem phs in.ij.xi.ꝛ.xij.
methaphy.ꝛ.viij.phy. Et Da-
maſcenus. Deus eſt infinitus.
eternꝰ ꝛ incircōſcriptibilis. Er-
go potētia dei eſt īfinita. Et no
ta ꝙ duplex eſt potētia.ſ.actiua
ꝛ paſſiua vt phs ingt.v. metha.
ꝛ.ij.de anima. Potentia paſſi-
ua nullo modo eſt i deo:q2 ipſe
eſt liber ab omni paſſione: ſed
potentia actiua que eſt pꝛinci-
pium agendi. Deus igitur eſt i
finite potentie:infinite virtutis:
infinite operatiōis. Ex quibus
ſequitur ꝙ deus eſt valde timē
dus. Quod ſic declarat. Quan
to aliquis eſt maioꝛis potentie
ꝛ virtutis:tāto magis eſt timē
dus. Nam imperatoꝛ eſt ma-
gis timendus ꝙ̄ aliquis alius
dñs tpalis:quia eſt dñs totius
mundi:vt.ff.ad.l.rodiam.de ia-
ctu.l.depcatio:vt dicit lex. Ego
imperatoꝛ:dominus ſuꝫ totius
mundi. Et Baldus dicit. Im-
peratoꝛ ē tāquā ſtella matutia:
q̄ in medio nebule meridiona-
lis iminet. Et rō eſt:q2 ppl's ro
manꝰ trāſtulit in eū oēm ptātē
ꝛ iuriſditionē:vt pꝫ.ff.de ꝯſtitu
tionibꝰ pꝛincipū.l.i. In ſpiritua
libꝰ vo papa eſt magis timēdꝰ

quia eſt vicarius dei: habens
omnem poteſtatē ſup animas:
electꝰ ⁊ aſſumptꝰ i plenitudīe po
teſtatis. Patet hoc in decretis.
ij.q.vi.c. Decreto. Et ex̄ de vſu
palij.c. Ad honorē. Et de ꝯceſ-
ſione prebēde.c. Propoſuit. Cū
igit̄ deus ſit ſummus dñs om
niū dñoꝝ: omniū pōtificū: oiū
imperatoꝝ: quilibet eū timeat.
Timete ergo deū: qꝛ eius potē
tia eſt infinita. Timete deū: qa
ſicut cūcta creauit de nihilo: ſic
ſua infinita potētia ea poteſt in
inſtanti deſtruere ⁊ anihilare.
Timete deum: qꝛ poteſt obtene
brare ſolem: lunam: ⁊ ſtellas. Ti
mete deum quia poteſt infice-
re ⁊ corrumpere aerem ⁊ mit-
tere peſtilentiam: tam horribi-
lem: ꝙ nullus remanebit. Ti-
mete deū: qꝛ poteſt aperire ter-
rā ⁊ oēs ſubmergere i baratrū
iferni. Timete deum: qꝛ pt̄ mit
tere fulgura: tonitrua ⁊ ignē de
celo: ⁊ i puluerē omnes redige-
re: Timete deū o dñi tēporales
quia veſtra potentia nihil pōt.
Timete deū: o cardinales: o di
uites: o nobiles: o mercatores:
o artifices: o vani iuuenes: o
vane mulieres. Timete deū: ti-
mete deū: timete deū. Propte
rea Jere.x.ca. clamat. di. Quis
nō timebit te o rex gētium. Et
Tuliꝰ li.i. de natura deoꝝ ait.
Impoſuiſtis ceruicibꝰ nr̄is ſem
piternū deū: quem dies ⁊ no-
ctes timeremus. Quis enī nō
timeat omnia prouidētē ⁊ aiad
uertentem: ⁊ omnia ad ſe perti
nere putantem curioſum ⁊ ple
num negocij? Et ad hunc timo
rē inducit nos chriſtus Ma.
x. Timete eum qui poteſt ani-
mam ⁊ corpus perdere in gehē
nam. ¶ Scdm mouens nos vt
deum timeamus eſt eius clara
ſcientia. Si quis quereret vnde
eſt ꝙ arbores ⁊ cetere plāte nō
cognoſcunt nec itelligunt. Rñ-
dit Phs in.ij. libro de aia .t.ſ.
Doc.i prima par.q.xiiij.ar.i.ꝙ
plante nō cognoſcūt ꝓpter ſuā
materialitatem. Sēſus autē co
gnoſcitiuus eſt: qꝛ receptiuꝰ eſt
ſpecierꝝ ſine materia: ⁊ itellectꝰ
adhuc magis cognoſcitiuꝰ: qꝛ ē
ſeparatus a materia ⁊ imixtꝰ vt
dicit̄ a pho i.iij. de anima. Vi
cū deꝰ ſit in ſummo immateria
litatis: qꝛ eſt actꝰ purus: vt dicit
Comētator.xij. Metha. Seqt̄
ꝙ ipſe ſit i ſummo cognitionis
h.ſ.Tho. His p̄miſſis dicamꝰ
ſic. Quāto res ē ſpūalior ⁊ ſim
plicior: tāto ē plurimū cogniti-
ua. Deꝰ ē ſubſtātia ſimpliciſſi-
ma atqꝫ ſpūaliſſima: carēs oī
ꝯpoſitōe: vt dclarat.ſ.doc.p̄ma
par.q.iij.ar.vij. Nā i eo non ē
cōpoſitio forme ⁊ materie. Nō

nature ⁊ ſuppoſiti. Nō eē ⁊ eēn
tie. Nō generis ⁊ dīe. Nō ſu-
biecti ⁊ accidētis. Nō actꝰ ⁊ po
tētie. Nō oium eſt: qꝛ oē cōpoſi
tum eſt poſteriꝰ ſuis cōponenti
bus: ⁊ dependēs ex eis. Deus
autē eſt primum ens ⁊ a nullo
dependens. igit̄ deus nullo mo
do eſt compoſitus. Ergo deus
omnia videt ⁊ cognoſcit. Veni
at alia ratio ſic. Deus eſt oium
creator. ergo omnia cognoſcit
tā bona q̄ꝫ mala: vt in vno quo
qꝫ iuſtitia locum habeat. Per
tinet enim ad iudicem habere
ſcientiam ⁊ cognitionem omni
um.ſ. iuſti ⁊ iniuſti: vt.ff. de iuſti
tia ⁊ iure.l. iuſtitia. Sed dices.
Quomodo eſt poſſibile ꝙ deus
intelligat ⁊ cognoſcat: ſciat ⁊ vi
deat oia que agunt̄ ⁊ maxie in
occultis. Rñdit magiſter ſentē.
cū omni theologorum ſcola di.
Deus eſt vbiqꝫ p potentiā: per
eſſentiā: ⁊ per preſentiaz. Quo
modo aūt hoc ſit poſſibile. doc.
ſ.in p̄ma pte.q.viij.arti.iij. opti-
me declarat dicēs. Deus eſt in
omnibꝰ per potentiam inquan
tum oia eius ptāti ſubdunt̄.i. ni
hil eſt in mūdo quin illō ſubda
tur ptāti dei: ita ꝙ poteſtas dei
omnia amplectit̄: ⁊ ſibi ſubicit
omnia viſibilia.ſ. ⁊ iuiſibilia: cor
poralia ⁊ ſpūalia: celum: elemen
ta: ⁊ infernū. Et nō eſt impera-
tor: nō rex: nō aliquis alius do
minus tā magnus ⁊ potēs qui
nō ſit ſub dei potentia. Nō pa
pa. Nō cardinales. Nō alij p̄
lati. Nō mundi principes. Nō
fortes. Nō robuſti. Non gran
des. Nō paruuli. Deus iſuper
eſt in omnibꝰ per eſſentiam: in
quantū oibꝰ adeſt: vt cauſa eēn
di.i. omnis creatura quecūqꝫ ſit
illa hꝫ eſſe a deo: incipiendo ab
vltimo ſeraphin vſqꝫ ad mimā
formicā: ipſe deus ē illud maxi
mū ens. de quo phs in.xij. me-
tha. Et.ſ. Doc. prima pte dicit.
Quod eſt maxime ens ⁊ maxi
me verum: eſt cauſa omnis en
tis ⁊ omnis veri. Eſt preterea
in omnibus per preſentiam in-
quantum omnia nuda ⁊ aper-
ta ſunt oculis eius.i. deꝰ cogno
ſcit ⁊ videt oia preterita. oia pre
ſentia: ⁊ oia futura. Hoc atte-
ſtat̄ Paulus. hebre.iiij. di. Oia
aūt nuda ⁊ apta ſunt oculis eiꝰ
Et phs de bōa fortuna. Deꝰ be
ne videt oia p̄terita: preſentia: ⁊
futura. Et iterꝝ Paulus excla-
mant: vt pꝫ ad Ro.xi.c. dicens.
O altitudo diuitiarū ſapiētie ⁊
ſcie dei: q̄ꝫ incōprehenſibilia ſūt
iudicia eius: ⁊ inueſtigabiles vie
eius: Quis enim cognouit ſen
ſum domini? Aut quis eiꝰ cōſi-
liariꝰ fuit? Aut quis prior dedit il
li ⁊ retribuetur ei. Quoniaꝫ ex

ipſo:⁊ ꝑ ipm̄ ⁊ in ipſo ſunt oia:
hec ille. Pꝫ ergo ꝙ in deo eſt
ſumma ſapia: ſumma ſcia: que
eſt cā oiuꝫ reꝝ: vt dicit Comē.
ſu.v.Metha. Eſt iſup ſumma
cognitio: ſūma viſio: ſūma itelli
gentia. O ia.n.eternalr cogno-
uit: oēs malas cogitatiões: oēs
malas locutiones: oēs malas
opatiões: oēs iniquos act⁹: eter
nalit anteq̄ꝫ fierēt vidit ⁊ cogno
uit. Time igit̄ deū. O tu q̄ ſem
per mala cogitas: mala medita
ris. mala de alio iudicas: q̄a de
us cor tuū: malis cogitationib⁹
plenuꝫ videt ⁊ cognoſcit. Time
deū o lingua ſerpentina. o lin-
gua dyabolica. o lingua mēdax
⁊ ꝑiura. Time deuꝫ o detractor
peſſime. Time deū o blaſſema
tor iniq̄ſſime. Time deū o mur
murator ⁊ ſuſurro dyabolice.
Time deū o tu q̄ facis vſuras.
Time deuꝫ o tu qui vendis ad
terminū. tu qui decipis ꝓximū
tu qui tenes aliena. tu q̄ tot cō-
mittis rapinas: tot extorſiones.
Timete deuꝫ o iuuenes laſciui
qui in ecclia ꝓcamini. Timete
deū o vane ⁊ pōpoſe mulieres:
o monialiū corruptores: o ſacri
lege: q̄a lꝫ i occulto talia abho-
minabilia ⁊ ſcelera faciatis. tn̄
deo oia ſunt clara ⁊ manifeſta
⁊ oia videt: in quocunq̄ꝫ loco ſi
ant. Patet hoc ꝓuer.xv. In oi

ingt Salomon. Oculi domini
contēplantur bonos ⁊ malos.
Et apoc̄.v. Vidi agnuꝫ ſtanteꝫ
tanquā occiſuꝫ habentē cornua
ſeptē ⁊ oculos ſeptem. Septem
ſunt oculi domini cū quibus vi
det omnia peccata: omniū pla-
torum: omniū clericorū: omniū
religioſorum: omniū monacho
rū: omniū coniugatorū: omniuꝫ
virginū: ⁊ omnium viduarum.
Ecce quare dicit Joannes: ꝙ
dñs hꝫ ſepteꝫ oculos: q̄r ſepteꝫ
ſunt ſtatus hominum peccanti
um ⁊ offendentium diuinā ma
ieſtatem. Audi exemplum mi-
rabile. Quedam meretrix no-
mine Thays tante pulchritudi
nis extitit: vt multi propter eā
venditis ſubſtantijs ſuis ad vl-
timam paupertatē deuenerunt
⁊ pre zelo frequēter puelle limi
na ſanguine iuuenum replebā-
tur. Ad quaꝫ abbas Paphnu
tius accedens: volens eam con
uertere: ⁊ dans ei ſoliduꝫ quaſi
pro mercede peccādi dixit ei: vt
locū ſecretum ingrederētur. Il
la autē dixit. Eſt quoddaꝫ ſecre
tū vel cubiculuꝫ: vbi nullus in-
greditur: niſi verum deuꝫ time
as. Non eſt eni locus qui diui
nitati ei⁹ abſcondit̄. Cui ſenex.
Scis tu eē deū? At illa. Scio
inquā eſſe deum: ⁊ regnū futuri
ſeculi: necnon ⁊ tormēta pecca

torū. Et ſenex. Cur tot animas
perdidiſti? Heu miſera: q̄r nō
ſolū pro tua: ſed pro illorum es
reddi̇tura rōnē. Illa vero hec
⁊ ſimilia audiēs: prouoluta ad
pedes ſenis cū lachrymis exo-
rabat dicēs. Scio eſſe pniaꝫ pa
ter ⁊ ꝯfido de remiſſiōe te orā
te. Et collectis omnibus que-
cunq̄ꝫ ex pctō lucrata fuerat in
medio ciuitatis igne corā om-
nibus cōbuſſit. Erat autē preci
um auri librarū quadringenta
rū. Et tandē peracta peniten-
tia in pane ⁊ aqua per tres an-
nos in carcere detruſa: ſancto
fine quieuit. Vide legendā ei⁹
de mēſe octobris ante feſtum
Dionyſij. Audi ⁊ aliud exēplū.
Refert ſi q̄dē Petrus damia
nus: ꝙ quidā alienā ſuem fura
tus eſt. Erat autem vir ille cui
ſus erat hoſpitalis valde: fur
vero tōſor erat. Venit ergo q̄-
dā in effigie paupis ⁊ ꝓlixo cri
ne rogauitq̄ꝫ tōſorē vt eū rade
ret. ille ꝓtinus aſſumptis forpi
cibus reuerēter eum tōdere ce
pit: qđ cū faceret r[illegible]perit in occi
pitio eius duos oculos latitan
tes. Expauit ille ⁊ queſiuit q̄d
hoc eſſet. Cui ille iquit. Ego ſuꝫ
Jeſus qui cūcta cōtemplor. Et
iſti ſunt oculi: q̄b⁹ vidi ſuē quaꝫ
in cauea ꝯcluſiſti: moxq̄ꝫ diſpa
ruit. Timete igit̄ deum. q̄r die ⁊

nocte oia videt. Confirmātur
oia h̄. Eccle.xxiii.c. Oculi domi
ni multo plus lucidiores ſunt
ſup ſolē circūſpiciētes oēs vias
hoium ⁊ ꝓfundum abyſſi: ⁊ ho
minū corda intuentes: in abſcō
ſas partes. dño.n. deo anteq̄ꝫ
crearentur omnia ſunt agnita
⁊ ſic poſt perfectum reſpicit om
nia. hec ibi. ¶ Tertium inducēs
nos ad timendū deū: eſt dei iu
ſtitia. Miſeri peccatores dum
immergūt ſe in fecibus pecca-
torū opinātur ⁊ ſuadēt ſibi ipſis
ꝙ deus eos nō puniet: ⁊ nō cō
ſiderāt ꝙ iuſtitia dei eſt ifinita
⁊ nullū peccatū: nullū delictuꝫ
relinquit impunituꝫ. Pꝫ h̄ in
apoc̄.i.c. Vbi Joannes vidit
chriſtū habentē in eius ore gla
diū ex vtraq̄ꝫ pte acutū. Per
gladiū itelligit̄ ſeuera ⁊ vīdicati
ua iuſtitia dei que punit ſcelera
tos peccatores: tam in corpore
q̄ꝫ in anima: tā i hoc mūdo q̄ꝫ
in alio. Hoc gladio vindicauit
ſe deus ꝯ pctm̄ fetētis luxurie:
deſtruēdo totū mūdū aq̄s dilu
uij. Gen̄.vi.⁊.vij. ⁊ ideo timete
deū. O luxurioſi: o carnales: o
nutriti i putredie ⁊ fecib⁹ imūdi
tie: q̄r alr̄ iuſtitia dī ſumet vīdi
ctā d̄ vob̄. Nō eſtis mihi credi
te ſecuri. vn̄ Ber. Nuſq̄ꝫ ē ſecu
ritas. nec i celo: nec i padiſo mī
to min⁹ i mūdo. in celo cecidit

angelus ex pſītia ditatis. In pa
radiſo Adā de loco voluptatis
Im mūdo Iudas de ſcola ſal-
uatoris. hec ille. Hoc codē gla-
dio exercuit maximā vindictaꝫ
ꝯ nephādiſſimos ⁊ ſulphureoſ
ſodomitas. cōburēs ⁊ ſubmer-
gēs totā illā patriā cū quinqꝫ ci
uitatibus Gen̄. xix. Et iō time
te deū o maledicti gomorreani.
Timete deū o deſtructores hu
māi generis: qꝛ niſi dimiſeritiſ
tantā abhominationē: oīno iu-
ſtitia dei diſſipabit vos. Hoc
gladio diuine iuſtitie vindica-
uit ſe deus ꝯtra pct̄m adulterij
pp̄ qđ occiſa ſt vigintiduo milia
hoīum: vt hr̄. Iudicū. xix. ⁊ xx.
c. Iō timete deū o adulteri. ti-
mete deū o violatores thori ma
ritalis. timete deuꝫ o mulieres
adultere. Iſto gladio puniuit
deꝰ ſymone magū pp̄ pct̄m ſy
monie. Nam poſtq̄ꝫ demones
portauerūt eū ꝑ aera in altum
ꝑcepto apoſtolorum Petri ⁊
Pauli dimiſerūt eū: ⁊ cadēs i
terrā: ſepultus eſt in inferno cū
cēto milia dyauoli. Propterea
timete deuꝫ o ſymoniaci. Hic
gladiꝰ trāſſormauit Nabucho
donoſor in beſtiā pp̄ pct̄m ſup-
bie. Et iō timete deū o ſupbi: o
ambitioſi: o inflati. Ha iuſtitia
dei tu es illa qua peccatoreſ pu
niunt̄: flagellant̄: exterminātur.
Aliqui ſubmergūtur in aquis.
Aliqui cōburunt̄ igne: aliq ful-
gure: de celo miſſo in puluereꝫ
redigunt̄. Hij moriūtur morte
ſubitanea. illi ſuffocant̄ gutta.
Alij efficiunt̄ fatui. Alij leproſi
Alij laborant morbo caduco.
Alij varijs īfirmitatū generibꝰ
moriuntur iuſto dei iudicio. O
iuſtitia dei q̄ꝫ magna es: q̄ꝫ ſe-
uera: q̄ꝫ rigida: atqꝫ vīdicatiua
O peccatores timete deum. O
ſcelerati timete deū. O ſurdi ⁊
alienati ſenſibus: audite qđ dn̄s
dicit ꝯ vos ꝑut ſcribit̄ p̄s. Niſi
ꝯuerſi fueritis gladiū ſuū vibra
uit: arcū ſuū tetendit ⁊ parauit
illū. ⁊ in eo parauit vaſa mortiſ
ſagittas ſuas ardētibꝰ effecit.

TErtiū qđ ꝑncipaliter
occurrit ꝯtēplandum
circa timorē dn̄i. vocat̄
fructificatio. Duodecim nāqꝫ
ſunt fructus ⁊ vtilitates quas
conſequentur deum timentes.
¶ Primus nāqꝫ fructus dei ti
moris ē peccati expulſiuus. O
pctōr tu es in multis peccatis
mortalibuſ inuolutus. Si ergo
vis ea a te expellere: ⁊ cōſciam
tuā purā ⁊ nudā facere: time de
um. Pꝫ h̄ Eccl. i. c. Timor dn̄i
expellit pct̄m. ¶ Scđus fructꝰ
eſt ſcie generatiuꝰ. Si vis habe
re guſtū ⁊ ſaporē in rebus diui
nis: in orōnibꝰ in ꝑdicationibꝰ

immiſſis atqꝫ ī oībus que agis
time deū. Eccl. i. c. Radix ſapie
eſt timere deū. ¶ Tertiꝰ fructꝰ
eſt negligētie abiectiuꝰ. Vn̄ eſt
ꝙ pctōres ſunt tepidi: negligen
tes: ſomnolēti ad bn̄ ⁊ virtuoſe
opandū: qꝛ nō timēt deū. De-
clarat h̄ pſalmiſta. p̄s. xiij. di.
Nō eſt timor dei ante oculos
eoꝝ. Si ergo vis feruēter opera
ri: ⁊ die noctuqꝫ ī dei ſuitio ar
dere: time deū. Eccl. vij. c. Qui ti
met deū nihil negligit. ¶ Quar
tus fructus eſt mētis ſtabiliti-
uus. Sunt nōnulli: quoꝝ mēs
nunq̄ꝫ quieſcit: ſꝫ ſemꝑ volat: mō
ad hec: mō ad illa: nec vnū aue
maria pōt cū aliqua ſtabilitate
ꝑferre. Et h̄ ꝑcedit: qꝛ deū nō
timēt. Timete igit̄ deū. qꝛ mēs
vr̄a ſtabilis ⁊ firma fiet. Eccle.
xxij. Si nō in timore dn̄i tenue
ris te inſtāter: cito ſubuertet̄ do-
mus tua. ¶ Quintꝰ ē ſpūaliter
ditatiuꝰ. Pauperes vtiqꝫ ſunt
pctōres. Nullā virtutē hn̄tes:
nullā grām: nullū dei donū. O
magna miſeria: eſſe ſine grā dī
Timete igit̄ deū qꝛ magnū the
ſaurū ſpūale acqres. imo ⁊ tpa-
le. Vn̄ pſalmiſta. p̄s. xxxiij. Ti-
mete dn̄ꝫ oēs ſcti eiꝰ. qm̄ nō ē
inopia timētibꝰ eū. ¶ Sextꝰ eſt
bonoꝝ operū cumulatiuꝰ. Qui
timet deum: oī hora: oī ſeptima
na: oī die: oī mēſe: oī anno: opa
meritoria acquirit ⁊ acumulat.
Eccl. xv. Qui timet deuꝫ faciet
bona. Vn̄ Ber. Qui timorem
dei ſꝑ hꝫ pre oculis: vie eiꝰ pul-
cre: ⁊ ſemite eiꝰ pacifice. hec ille.
Qui vero nō timet ſꝑ de malo
ī peius cadere nō ceſſat. vn̄ Iſi
do. Vbi timor nō ē: diſſolutio
vite ē. Vbi timor nō eſt: ibi de
ſperatio ē. h̄ ille. ¶ Septimꝰ eſt
cordiſ dulcoratiuꝰ. Quid dulciꝰ
melle? Certe nihil ſic: qđ dulciꝰ
eſt q̄ꝫ deū timē: Eccl. i. Timor
dn̄i dlectabit cor. O q̄lis dulce
do timet̄ deū. ¶ Octauꝰ ē vite
ꝑlongatiuꝰ. Multa ⁊ q̄ꝫ plura
exponūt hoīes mūdani vt lōgā
vitā faciāt ⁊ tn̄ potiꝰ abbreuiāt.
Sed ſi deū timerēt: ſecuriores
eēt. Prouer. x. Timor dn̄i ap-
ponet dies. i. vitā faciet lōgiorē.
¶ Nonꝰ fructꝰ ē deuotionis ir
rigatiuꝰ. Quid ē timor dn̄i. niſi
qdā fons emanās: rores ſaluti
feros. qbꝰ mēs hūana refrige-
rat̄? Audi. Prouer. xiiij. Timor
dn̄i fons vite. ¶ Decimꝰ ē ma
li declinatiuꝰ. Dicūt. n. pctōres.
Ego vellē declinare ⁊ relinquere
malū. ⁊ tn̄ reperio me ſꝑ ī pctis
Neſcio vn̄ ꝑcedit hoc. Rn̄deo
qꝛ nō timetis deū. Si vis. n. nō
dū mala culpe. ſꝫ ēt mala pene
declinare. time deū. Prouer.
xiiij. Sapiēs timet ⁊ declinat a
malo ⁊ Prouer. viij. Timor dn̄i

odit malū. Unde Iſidoruſ. Timoꝛ expellit pctm̄: repꝛimit viti uiſſ: cautū facit hoīem atqꝫ ſolicitū. ¶ Undecimꝰ eſt pacificatiuꝰ. Vultis ne pacē habere o chariſſimi: timete deū. Proue. xvj. Qui timet p̄ceptū in pace verſabit̄. ¶ Duodecimus ⁊ vltimꝰ fructus timoꝛis dñi eſt vite eterne remuneratiuus. O q̄ꝫ magna: q̄ꝫ mirabilis merces p̄parat̄ timētibꝰ deū. Eccle.i. Timēti dñm bñ erit in extremis. Ecce duodecim fructus diuini timoꝛis. De quibꝰ audite quid Iero. dicat in tranſitu. Dū viuitis frēs timeatis deū p̄ncipiū ſapie timoꝛ dñi. Qui hic vicerit ſibi coꝛonabit̄: dū hac pelle tegimur: nulla eſt nobis certa victoꝛia. Si noſter genitoꝛ timuiſſet: nūq̄ꝫ cecidiſſet: p̄ncipiū oīū maloꝝ ſui p̄ſumptio. Qui nō timet: de ſe p̄ſumit. Quō iter latrones: qs onuſtus auros ſecurus gradit̄? Saluatoꝛ qd aliud docet niſi timere? Vigilate igit: qꝛ neſcitis qua hoꝛa fur venturus eſt. Nā ſi ſciret p̄rfamilias qua hoꝛa fur venturus eēt: vigilaret vtiqꝫ ⁊ nō fineret pfodi domū ſuā. Sumꝰ ille clauiger petrus: ſobꝛij inqt eſtote frēs: ⁊ vigilate: qꝛ aduerſariꝰ vr̄ dyabolus: tanq̄ꝫ leo rugiēſ circuit querēs quem deuoꝛet. Nemo iter ſerpētes cū ſecuritate habitat: Qui ſanctioꝛ ē ⁊ ſapiētioꝛ plus ſemp timeat. Nā q altioꝛ eſt: cadēs: maioꝛes caſus recipit. Timeatiſ frēs: iterꝝ rogo. Undiqꝫ timeatis: qꝛ beatꝰ eſt vir timēs deū. Et.n. ſi ꝯſiſtant aduerſum me caſtra nō timebit coꝛ eius. Si eſurrexerit i cū p̄liū in hoc ſpabit. Perfectus dei timoꝛ foras vanū mittit timoꝛē: timoꝛē vanū nō hꝫ charitas. Charitas ⁊ timoꝛ dei vnum ſunt. Cōſiderās h̄ ꝓpha dicebat. Cōfige timoꝛe tuo carnes meas: hec ille. Scti ēt timēt: q̄ꝫto magis pctōres debēt timere. Legit̄ in vitiſ patrū: q͛ cum abbas Agathon moꝛiturus: aptis oculis: ꝑ tres dies ſtaret imobilis: ⁊ frēs peterēt: abba vbi es: ⁊ ip̄e r̄nderet: ī ꝯſpectu oīū iudicis aſſiſto: ⁊ illi dicerēt: ⁊ tu times. R̄ndet: virtute qua potui laboꝛaui i cuſtodiēdis mādatis dei: ſꝫ hō ſum: ⁊ neſcio vtrū opa mea placuerint deo: qꝛ alia ſunt iudicia dei ⁊ alia hominū. Studeat ergo q libet ſiue bonꝰ ſiue malus dei timoꝛē in coꝛde ſculptū habe̅t. De quo diffinitionē declaraui tria inducētia ad ipſum adduxi ⁊ duodecim eius mirabiles fructus enumeraui. Preſtāte dño noſtro ieſu chꝛiſto qui ab omnibus timendus eſt: hic per grāꝫ

⁊ in futuro per gloꝛiā: qui viuit in ſecula ſeculoꝛum. Amen.

¶ Feria.iiij. dñice paſſionis.
De religione. Sermo. xliij.

Oues mee vocē meam audiunt. Ioā. xi.

Quāuis oīpotēs deus homī in hac vita exiſtēti diuerſa gratiaꝝ munera ꝯtulerit: nihilominus: p̄cipuū ⁊ ſingularꝰ donū: quo qs poſt baptiſmū donari pōt: eximio eſſe: vt ad calcādū mūdū: terrenaſqꝫ voluptates inducat̄: ⁊ ad paſcua virentia ſancte religionis cōducat̄. Hoc eſt.n. illa felix beataqꝫ vita in qua ſtatus eſt oīum virtutū atqꝫ pfectionū. Hec eſt in quā ſcala quā p̄riarcha Iacob ꝯtēplabat̄. Hec deniqꝫ nauis eſt xp̄i: qua tranſactis mūdanis fluctibꝰ: ad beate ſempiterneqꝫ vite poꝛtū: ſecura nauigatione trāſimus. Hinc ⁊ ſaluatoꝛ huiꝰ ſacre religiōis caput ⁊ princeps aiebat. Si vis ꝑfectus eſſe vade ⁊ vēde oīa que habes ⁊ da paupibꝰ ⁊ ſequere me: ⁊ hēbis theſauꝝ magnū in celo. Hec.n. vita eſt: qua religioſi oues xp̄i efficiunt̄: qꝛ audiunt vocē eiꝰ ⁊ cū ſequūt̄. Iō de ipis ait. Oues mee vocē meā audiūt q ſūt v̄ba in euāgelio recitata. In quo tria documenta hēmꝰ. ¶ Primū nāqꝫ documētū ē: q͛ edocemur: ꝯſiliū nō debē fieri cū feſtinatiōe: neqꝫ cū ira ⁊ inſipiētia: iudeoꝝ moꝛe. Sꝫ cū maturitate: cum pꝛudētia ⁊ mētis trāquillitate: vt rectū eſſe poſſit. Hoc tangit̄. p̄te.i. Collegerūt ⁊c̄. ¶ Scdꝫ documentū ē: qꝛ lꝫ hō ſit m̄ltis ſceleribꝰ iuolutꝰ: nihilominꝰ: ſpūs ꝓpheticꝰ illi q̄nqꝫ dat̄: ⁊ marie qn̄ eſt in aliquo dñio vel offō ꝯſtitutꝰ: ſic̄ appet in Cayphā. Hoc pꝫ ibi. Unus aūt ex ipſis noīe ⁊c̄. ¶ Tertiū docu. eſt q͛ iuuenes qui volunt relīquē mūdū: debēt ſe colliger̄ cū aplīs. i. cū ꝑuis xp̄i: ⁊ cū ipſis ſeq dñm ieſū in deſertū pnīe ⁊ ſancte religiōis. Pꝫ ibi. Ieſus abijt in regionem iuxta deſertum ⁊c̄. De qua religione tria videbimus.

¶ Primo religiōis igreſſionē.
¶ Scdō religiōis decoꝛationē.
¶ Tertio religiōis electionem.

¶ Primo ꝯtēplari debemꝰ religionis ingreſſionē. Seculares negocijs mundanis iplicati: nō guſtantes que ſunt ſpiritus dei: ſolent: vt ſepe numero ſum expertus: ꝑturbari: ⁊ queruloſe lamētari qn̄ iuuenes a deo inſpirati religionē ingrediuntur. Dicūt.n. q͛ male ⁊ idiſcrete faciūt religioſi: q tā faciliter recipiunt vos ad habitū religiōis: ⁊ permarie nō hito ſup h̄ maturo ⁊

diuturno conſilio a parentib⁹ ꝛ
amicis. Qua i re:merito dubiū
ꝓponiẗ diſputandū:ſub tali ver
boꝝ forma. Vtrū volēs ſctām
religionē ingredi:ꝛ ei⁹ ſacrū ſu
ſcipere habitū:teneaẗ prius ꝯſu
lere parentes ꝛ amicos. Huic
qōni Rñdet.ſ.doc.ſa ſe.q.vlti.
ar.vlti.di. Juuēis ſpūſctō affla-
tus vt ſeculū relinq̄t ꝛ religionē
ingrediaẗ:nullomō ſup hoc te-
neẗ petere ꝯſiliū. Qđ ſic ꝓbaẗ.
Illud qđ eſt determinatū: luci
dū atq3 clarū:nō indiget ꝯſilio
aliorū. Pz hoc p monarcham
Phoꝝ Ariſto.in.iij.li.Ethi.di.
Diuturna deliberatio ꝛ multo
rū ꝯcilia reqrunẗ i magnis du
bijs. In his aūt que ſunt certa
ꝛ determiata nō reqriẗ ꝯſiliū:h
ibi. Sz igreſſus ꝛ ꝓpoſitū igre-
diēdi religionē:eſt certiſſimū ꝛ
determinatiſſimū ꝙ eſt melius
bonū q̄3 in ſeculo remanē. Nā
talis igreſſus ꝛ ꝓpoſitū ē a deo
q2 vt ibidē dič. Doc.ſ.ꝓpoſitū3
de igreſſu religiōis: vt dič glo.
ꝑuie. Theſa.vlti.nō idiget ꝓba
tiōe an ſit a deo:q2 certa idigēt
diſcuſſiōe:l3 ex pte recipiētium
examinād⁹ ꝛ ꝓbād⁹ ſit. Et in q̄
libet.iij.igt. Propoſitū igrediē
di religionē ē a ſpūſctō. vñ xp̄s
iſpirās ꝛ ꝓuocās quēdā adolo-
ſcentē. Mat.xix.ait. Si vis ꝑfe
ctus eē vade ꝛ vēde oia que ha
bes ꝛ da pauꝑib⁹:ꝛ veni ꝛ ſeq̄-
re me. Nō aiẗ ſaluator: vade ꝛ
ꝯſule. Et Mat.iiij. Venite p⁹
me ꝛ faciā vos fieri piſcatores
hoiu3. Ecce iſpiratio ꝛ vocatio
diuis. At illi ꝯtinuo relictis re-
tib⁹ ſecuti ſunt eū. Ecce ꝓmpti-
tudo ꝛ celeritas ꝓpter religiōis
ꝛ ſequelle xp̄i certitudine3: que
ꝯſilio nō indiget: vt Chri.dicit
Talē obediētiā q̄rit a nobis: vt
neq3 inſtanti tp̄e remoremur.
Vñ Aug.in li.de vbis dñi di
cit. Vocat te oriēs.i.xp̄s ꝛ tu at
tēdis occidentē.i.ad hoie3 mor
talē ꝛ errare potentē. Ex iā di-
ctis ſequiẗ:ꝙ igrediēs religionē
cū a ſpūſancto ducaẗ:nullo ꝯſi
lio indigeat:q2 ē certus. S3 q̄
primū ſpūs tāgit eū:prompti
me ꝑgere debeat ſm vocatiōe3
qua glioſus de⁹ eū vocat. Pro
pterea Jero.in ep̄la ad Pauli
nū. Feſtina queſo te ꝛ herētis in
ſalo nauicule:funē magis p̄cide
q̄3 ſolue: hec ille. Vñ ꝛ Vrba-
nus papa in.ca. Scti ruffini ꝛ
habeẗ in decre.xix.q.ij.ca. Due
ſunt dič. Si qs i eccl̄ia ſua ſub
ep̄o pplm retinet: ꝛ ſeculariẗ vi
uit:ſi afflat⁹ ſpūſancto:in aliquo
mōaſterio:vł reglari canonica
ſaluaẗ ſe voluerit:q2 lege p̄uata
duciẗ:nł'la rō exigit: vt a lege pu
blica ꝯſtrigaẗ. Dignior.n.ē lex
p̄uata q̄3 publica. Spūs qđē di

lex eſt. Et q ſpū dei aguntẗ:lege
dei ducūẗ. Et qs ē qui poſſit di
gne reſiſtē ſpūiſancto? Quiſqs
igiẗ hoc ſpū duciẗ:ēt ep̄o ſuo ꝯ
dicente erit liber nr̄a auc̄te. Ju
ſto.n.lex nō eſt poſita. Sed vbi
ſpūs dei ducimini nō eſtis ſub
lege:h ille. Idē habeẗ in.c. Lic3
circa p̄ncipiū.extra de regulari
bus ꝛ trāſeūtib⁹ ad religione3.
Ecce clare ꝓbatū eſt:ꝙ religio
eſt tm̄ i ſe bonū: vt nō ſit neceſſe
ꝓ ingreſſu ei⁹ ꝯſiliū petere:tn̄ ſi
doctorib⁹ xp̄ianis nō vis adhi-
bere fidē:ſaltē audi Ari.i lib.de
bona fortuna. His q mouētur
ꝑ iſtinctū diuinū nō expedit ꝯſi
liari:ꝑ rōnē humanā:ſed ſequē
tur interiorē iſtinctū:q2 mouē-
tur a meliori principio q̄3 ſit rō
humana:h ille. Tm̄ iſup eſt bo-
nū ſacratiſſime religiōis vt cer
tiſſimū ſit:ꝙ excedat bonū voti
ꝑegrinatiōis terre ſancte. Vñ
Alexāder.iij. vt habeẗ extra de
voto ꝛ voti redēptiōe.c.ſcriptu
re.d. Reus fracti voti aliquate
nus nō habetur:qui tꝑale obſe
quiū:in ꝑpetuā noſcitur religio
nis obſeruantiā cōmutare:hec
ille. Cū illud ſit ꝑpetuū:illud ve
ro tꝑale. Adeo grāde bonū ē vt
eā ingrediēdi nō iponaẗ pnia ð
peccatis p̄teritis:ſicut p3 in de
cre.de pe.di.i. His auctoritati-
bus. Et extra de regula.c. Scri
pture. S3 de cōmiſſis in religi
one bñ iponiẗ pnia: vt extra de
regula.c. Vlti. Et de ſen.exco.
c. Cū illoꝝ. Sed audi alti⁹. Ta-
lis.n.religionē ingrediēs: ꝯſe-
quiẗ plenā remiſſionē oiu3 pec
catoꝝ:ne dū quo ad culpa3:ſed
etiā quo ad penā ſič dič.ſ. doct.
in.iiij.ſentē.d.iiij.q.iij.ar.iij.ꝛ in
ſa.ſe.q.vlti.ar.iij. Si.n.inquit
aliqbus elemoſynis factis: hō
pōt ſtatim ſatiſfacere de pecca-
tis ſuis ſ3 illud Dañ.iiij. Pec
cata tua elemoſyniſ redime:m
to magis in ſatiſfactiōe ꝓ oib⁹
pctis:ſufficit ꝙ aliquis ſe totali
ter diuinis officijs mancipet ꝑ
religionis ingreſſum:que exce-
dit omne genus ſatiſfactiōis:ꝛ
publice pnie: vt habeẗ. xxxiij.q.
ij. Admonere. Sicut etiā holo
cauſtum excedit ſacrificium: vt
Greg. dicit ſuper Ezech. vñ in
vitis patrū legiẗ:ꝛ candē grām
ꝯſequunẗ ingredientes religio
nē:quā ꝯſequenẗ baptizati h.ſ.
Tho. Et in Autētica. de mona
chis in p̄ncipio. Coll.prima di
ſic. Cōuerſatiōis mōachał vita
ſic eſt honeſta: ſic cōmēdaẗ no
uit deo:ad hoc venientē hoie3:
vt oēm.qdē humanā eius ma-
culā detergat. Vbi glo.dicit.oē
pctm̄ dimittiẗ per ingreſſum re
ligionis. Idē habeẗ a Stepha-
no papa.v.xxxiij.q.ij.c. Admōe

re circa mediū ibi ingredē. Si
milit in Glo. Adhuc alti⁹ audi.
Si qs in ſacratiſſima religiōe:
vſqʒ ad ſuppremū ſpm̄ pſeuera
uerit cū obſeruatiōe ꝓfeſſionis
ſue.corpe vitā cū morte.cōmutā
re.ad choꝝ angeloꝝ.ſeptimuʒ.ſ.
thronoꝝ merito aſſumet̃ fulgi-
dis ſertis redimit⁹.oi tpe mūdi
Hoc ꝟo ꝓbat̃ ꝑ ſaluatorē. Lu.
c.xxij.dicētē. Diſpono vobis vt
ſedeatis ſup thronos.vñ Jero.
Oēs qui ad exēpluʒ apoſtoloꝝ
ſua reliquerunt ꝓrimo.iudica-
bunt cū eo.hec ille. Et Matth.
xix.ait xp̄s. Uos q ſecuti eſtis
me.in regeneratiōe cū ſederit fi
lius hoīs in ſede maieſtat̃ ſue.
ſedebitis ꝛ vos ſuper ſedes.xij
Judicantes.xij.tribus iſrael. O
q̄ʒtus honor. O q̄ʒta gloria. O
qualis triūphus erit religioſis
cū xp̄o totū iudicabūt munduʒ.
Si vero talis diuini verbi fue-
rit annūciator.collocabit̃ nō im
merito in cherubinoꝝ glorioſo
choro. Nā iuxta Gregorij ſen
tentiā.cherubin plenitudo ſcie i
terp̄tat̃.vñ ꝛ Dañ.xij. Qui aūt
docti fuerint fulgebūt q̄ſi ſplen
dor firmamēti. Et q ad iuſticiā
erudiūt multos q̄ſi ſtelle.i ꝑpe-
tuas cinitates. Si āt ſpū feruēs
ꝛ accēſus in diuio amore extite
rit.inter ſeraphin.locū ſortietur
Interpretat̃ enim ſeraphin ar-
dens ſiue accēſus. Nemo igr̃
veſtrū ꝑturbet̃ nemo murmu-
ret.cū videt iuuenes religioneʒ
ingredi.ſine parentū aut amico
rum ꝯſilio.qꝛ certiſſimū eſt re-
ligionis bonū ꝛ a deo iſpiratū.
Uos vero. O iuuenes cur nō
relinqtis ſeculū? Cur nō volat̃
ad tam optimū ſtatū. Cur tan-
tam nō apprehenditis ꝑfectio-
nē. Cur nō ſequimini diuinaʒ
vocationē. Cur ſpiritui ſancto
ꝯſenſum nō prebetis. Cur ei re
ſiſtit̃. Cur vr̄a corda nō emolli
untur. Uenite ha boni figlioli.
Uenite nihil dubitantes.letan
ter ingredimini religioneʒ. Sʒ
forte dicet aliqs veſtrū.faceꝛʒ
qd̄ hortaris.ſed habeo parētes
quorū amore ꝛ affectu īpedior.
Audi mi fili Jero .tibi rn̄dentē
ſicut ſcribit ad Heliodoꝝ i epi
ſtola vbi ſic ait. Licet paruulus
ex collo pēdeat nepos.lʒ ſparſo
crine.ꝛ ſciſis veſtibus vbera q̄-
bus te nutrierat mater oſtēdat.
licet in limine pater iaceat ꝑcal
cato pērge patre.ſiccíſqʒ oculis
ad vexillū crucis euola. Solum
pietatis genus eſt in hac re eſſe
crudeleʒ. Ueniet veniet poſtea
dies.quo victor reuertar̃ ad pa
triam.quo ꝑ ieruſalem ciuitatē
celeſtē vti vir fortis coronatus
incedas. Tunc municipatū cū
paulo capies.tunc parētib⁹ tuis

eiuſdeʒ ciuitatis ius petes.tunc
ꝛ pro me rogabis qui te vt vice
reſicitaui. Et infra. Facile rum
pit hec omnia amor xp̄i ꝛ timor
gehēne. Gladiū tenet hoſtiſ vt
me perimat:ꝛ ego de matris la
chrymis cogitabo.hec ille. Re-
linque ergo patrem carnalē fili
mi ꝛ ſequere patreʒ deū qui cū
cta creauit:qꝛ magis obligaris
ſue maieſtati q̄ʒ patri tuo ꝛ ma
tri tue carnali:oē bonum qd̄ tri
buūt nobis pentes carnales ac
ceperūt a benigniſſimo deo pa
tre omnium creaturarū. Quid
boni habemus qd̄ nō ſit a deo.
Ipſius nāqʒ ē anima.corp⁹. di
uitie.celum.terra.ꝛ omne bonū
prout.p̄s.cātat.di. Dñi ē terra
ꝛ plenitudo eius :orbis terrarū
ꝛ vniuerſi q habitāt in eo. Uol
ta le ſpalle al tuo padre. Laſſa
la toa madre lachrymāte:q̄ te a
religionis ꝓpoſito fletib⁹ꝛ ſin-
gultib⁹ adducere conat̃. Audi fi
li mi exemplū perpetua memo
ria dignum iuuene quodā ale-
mano.antiquitate ſanguinis ſu
me decorato.diuitijs ꝛ ſeculari
gloria illuſtrato. Cui⁹ pat vt legi
tur i libro d̄ apib⁹ i alemāie par
tib⁹ marius priceps ꝛ om din⁹
erat. Hic vero iuuenis vt ſibi
cōpararet:liberalium artiuʒ ſtu
dij exercitatione peritiā:ad ciui
tatem pariſienſem annuēte pa-
tre ſe tranſtulit. Ubi aliquo tē-
pore commoratus:itellexit parē
tem vitam cum morte mutaſſe
Uidēs vero predicatorum or-
dinem:moribus vita ꝛ ſanctita
te ſumma florere:ad magiſtruʒ
Jordanē.qui prefati ordinis ge
neralis fuit cū deuotione acceſ
ſit:ꝛ ex eius manibus:religiōis
prefate habitū ſumpſit. Hoc au
diens mater:que vidua reman
ſerat:cū apparatu ſolēni:maxi-
maqʒ pompa pariſius ad filiuʒ
videndū acceſſit. Quē vt habi-
tū vili ꝛ humili indutū aſpexit:
adhortari cepit:vt religiōe di-
miſſa:ſecū repatriare ꝛ pricipa-
tū a patre dimiſſuʒ ſuſcipe velit
lachrymas ꝛ ſingult⁹ precib⁹ ad
iungēſ:quā animo magnanim⁹
xp̄i miles:fili⁹:vʒ:plorātē ac flet̃
bus ora rigātē aſpiciēs:ad quā
dam feneſtrā vitreā ſe ꝯuertit:
que erat in capella in qua cum
matre colloquebat̃. Et ꝯuultus
in illā. Saluatorē generis hu-
mani i cruce pendentem:eiuſqʒ
matrē ꝛ Joanneʒ euangeliſtā:
hincinde collocatos: dixit ma-
tri. Cui⁹ ſunt imagies ſeu pictu-
re iſte? Cui illa xp̄i inqt Jeſu:
virginiſqʒ ſctiſſime:ac diui Joā
nis. Et fili⁹ diuini amoris igne
ſuccēſus ait. O genitrix amātiſ
ſima. Scio ꝙ nunq̄ʒ repta fuit
aliqua mat:que filiū tantū pro-

ſequeretur. amore: ſicut beata
virgo ieſum bñdictũ. Et tñ cuz
eſſet paupcula: eam xp̄s dereli
quit ⁊ lignum crucis aſcēdens:
morte turpiſſima redemit pctõ
res. Qua re diſcede hinc mater
mea cũ tuo comitatu: qr creato
ri meo volo deſeruire. Dimiſſa
igit matre diſceſſit: ⁊ ad mona
ſteriũ rediens: toto vite tēpore
religioſiſſime vixit. Qui ergo a
deo vocatur ſine tot conſcilijs
chriſti crucem ſuſcipiat ⁊ habi-
tũ religionis inducat: ⁊ ſic eſt fi
nis prime partis.

Secundo principaliter religionis ↄtēplari de bemus decorationez. Multi varijq3 ſunt ornatus: pulchritudines: triũphi ⁊ excel- lētie ſacratiſſime religionis: ſed vt breuitati ſtudeam: quattuor tm̃ explicabo: quorũ primus di citur triumphus.

¶ Triũphus depurationis.
¶ Scd̃s dr̃ triũph[9] ~~purgatiõis~~. ꝑfectionis
¶ Terti[9] dr̃ triũph[9] meritatõis.
¶ Quartus dicitur triumphus defenſationis.

¶ Prim[9] nãq3 triũphus: orna tus: decor: ⁊ excellētia religiõis ē triũph[9] depuratiõis. Hũc po nit deuot[9] Ber. ſup illõ Mat. xvij. Bonũ eſt nos hic eē. ſ. i re- ligiõe. qr hõ viuit purius. Vñ ſ. Doc. in p̃mo ſen. di. xvij. ⁊ di. xliiij. dicit q̃ prauitas intēditur ⁊ augmētat per receſſum a con trario. B. Albertus magnus ſu per miſſus eſt. dicit: q̃ prauitas ſpũalis eſt maior ſm̃ maiorem ↄueniētiã ad ſummã lucē ſpũa lē: que eſt deus. Sz hoc ergo pu rior eſt aĩa ſenſibilis: q̃z vegeta tiua: aĩa rõnalis q̃z ſenſibilis: ãgelus q̃z aĩa rõnalis: ⁊ hoc ſz naturã: ſm̃ vero gratiã que eſt q̃ſi lumen creatum procedēs a lumine i creato. Vbi maior eſt pticipatio gr̃e: ibi maior eſt ad p̃mũ lumē ⁊ ad p̃mam lucē ap propinquatio. ergo vbi gr̃a in ſũ mo: ibi appropinquatio in ſum mo ⁊ puritas in ſummo. Tunc ſic. Quãto magis aliqs recedit a pctõ ⁊ magis appropinquat deo: qui eſt ſumma puritas: tã to magis purior: iuſtior ⁊ ſan ctior efficit. Sz i religiõe viuen tes magis recedũt a pctõ ⁊ ma gis appropinquãt: q̃z ſeculares i ſeculo manētes. Ergo religio ſi magis purificãtur: ⁊ maioris ſunt puritatis ⁊ gr̃e: q̃z ſeculares Minorē ꝓbat Ber. dicēs. In monaſterio eſt vita ↄtēplatiua: in ſeculo eſt vita laborioſa. In monaſterio eſt vita ſancta. in ſe culo eſt criminoſa. In monaſte rio eſt vita ſpũalis. In ſeculo ē vita carnalis. In monaſterio ē vita celeſtis. In ſeculo eſt vita

terreſtris. In monaſterio ē vita geta. In ſeculo eſt vita turbulē ta. In monaſterio eſt vita tran q̃lla. In ſeculo eſt vita ↄtētioſa. In monaſterio eſt vita pacifi- ca. In ſeculo ē vita iurgijs ple- na. In monaſterio ē vita caſta In ſeculo ē vita luxurioſa. In monaſterio ē vita plena virtuti b[9]. In ſeculo ē vita plena vitijs. In monaſterio ē vita ſctitatis. In ſeculo ē vita iniq̃tatis. h ille. Et qs p̃t explicare inumerabi- lia pctã mortalia: qb[9] ſunt ↄglu tinati ⁊ imerſi miſeri mũdani: ſ rapina mēdatia piuria: fraudes vſuras: rapinas: furta: homici- dia: diſcēſiones: odia: vīdictas: rãcores: ⁊ imũditias i q̃libet ge nere: detractiones: irriſiones: murmuratiões: iras: iuidias: ſu ꝑbias: infidelitates: ⁊ reliqua: a qb[9] religioſi: oino p ingreſſum religionis: iã receſſerũt ⁊ appro pinquauerunt ſumme puritati deo: purificãtes ſe p ↄtritionez: ↄtinuam ⁊ cõfeſſionē frequentē toto tēpore vite eox meditãtes cõtēplãtes. loquētes. audientes ſpũalia ⁊ celeſtia: nouas recipiē tes gratias. nouas illuminatio nes. noua dõs. nouo ſpũ. nouos feruores. nouas inſpirationes. Venite ḡ filij vt tã altã purita tē mētis ⁊ corporis cõſeq valea tis. ¶ Scd̃s triũphus religiõis dicitur perfectionis. Qd̃ ſic pro bat. Ille ſtatus q ſingulariter Imitat vitaz ſcõx apoſtolox ē ꝑfectiſſimus. Nã ſtat[9] aplicus tenet ſupremũ gdũ iter oēs ali os ſtat[9]. Probat hoc. ſ. Doc. ſu per illud. Cõſtitues eos p̃ncipes ſup oēz terrã. ps. Eructauit. di. Sic hrē virgini: nulla mulier cõ parat: ita nec aliqs ſanctus põt aplis ↄparari nec adequari. Et ſup illõ apli. Ro. viij. Nos ãt ipi p̃mitias ſpũs hñtes. dicit. q̃ apli ſũt oib[9] alijs ſcis q̃cũq3 p̃- rogatiua ꝑfulgeãt: ſiue virgini- tatis ſiue martyrij ꝑferēdi: tãq3 abũdãti[9] ſpũz ſcũm hñtes. Et ephe. i. c. dic. Per h reprobat te meritas eox q volunt ꝑponere vl' eq̃parare aliquē ſctũm ipſis aplis: q fuerũt ꝓpoſiti vt eſſent fundamētũ eccl'ie. h ille. Sz ſta ſtus religiõis ſingulariter imi- tat ſtatũ aplox. Pz p Gre. xvi. q. i. c. Ex auctoritate. Apli. n. oia reliq̃rũt. Mat. xix. Ecce nos re liqm[9] oia ⁊ ſecuti ſum[9] te. Sic religioſi oia reliquũt vt ſequant xp̄m. Vbi nõ. q̃ vt dicit. ſ. doc. i ſcd̃a ſcd̃e. q. clxxxvi. ar. vij. ſcd̃z cũ pho. i. ethy. tria ſunt bona q̃ hz i hoc mũdo. Primũ bonuz ſunt diuitie pecunie: poſſeſſiões aialia: parentes filij. vxor. ſoror. fra ter. Et iſta oia offert religioſus deo: p votũ volũtarie paupratꝭ

3 ſũt bona i h' mũdo

vt nullo mō liceat amplius hēre
aliqd ꝓpriū: vt dicit Aug. i re-
gula. xij. q. i. Nō dicat aliqd ꝓ
priū: ſꝫ ſint vobis oia cōia. Re
ligio oia fac cōia. Cōe ē veſtim
tū. cibus. vinū. oleū. ſal. refectoriū.
lectus. ignis. aq̄. cogna. ſotulares.
faccōeſ. ſclauine. libri. elemoſine
carte gladij. calami. Et breuiter
oia ſūt cōia: i tm̄ vt ſi qs appro
priaret ſibi vnā cartā: vl pēnaꝫ.
vel acū: occultādo ea ſuo plato
mortalr peccaret. Vñ Aug. in
regula. Si qs rē ſibi collatā ce
lauerit furti iudicio condēnet.

Nota hoc

Nec pt platus diſpēſare i voto
paupꝑtatis vt pꝫ ex de ſtatu mo
na. c. Cuꝫ ad monaſterium. ibi.
Nec exiſtimet abbas q ſupba
hēda ꝓprietate poſſit cū aliquo
monacho diſpēſare: qꝛ abdica-
tio ꝓprietatis: ſicut ⁊ cuſtodia
caſtitatis: adeo ē ānexa regule
mōachali: vt ꝯ eā nec ſummus
pōtifex poſſit lnīam idulgere. h
ibi. ¶ Scdꝫ bonū ē bonū cōpiſ
ꝓprij: vt delicate viuere: luxu-
riari: delectari i diuerſis dlecta
tionibus. hoc bonū itrās religio
nē offert deo ꝑ votū ꝯtinētie ⁊
caſtitatis: quo voto abrenūciat
maximis delectationibus corpiſ
Vñ religioſus i caſtitate viuēs
āgelus vtiqꝫ ē. Caſtitas eſt illa
āgelica virtus: q̄ ſola cū fiducia
pt aias deo pñtare. In autenti
ca de lenonibus. §. Sancimus
col. iij. ¶ Tertiū bonū ē bonum
aie. ſ. libera voluntas: ꝑ quā hō
vtif oibus potentijs ⁊ hitibus aie.
Hoc maximū bonū ⁊ ſupmū.
libera. n. volūtate vnuſqſqꝫ fac
qđ vult. Sꝫ hoc bonū offert re
ligioſus deo ꝑ votū ſctē obediē
tie: ligās ſe i manibus platorum
ſuoꝝ: vt nunꝙ liceat ampli9 facef
aliqd ꝯ volūtatē plati. Hec igf
ſunt tria vota: qbus religioſi ſta-
tū ⁊ ꝑfectionē apoſtolicā imitā
tur. Hec ſunt fundamēta ⁊ ba
ſes aplice ꝑfectiōis. Iō religio
ſi pñt vocari apli: quo ad imita
tionē: qꝛ vitā aplicā māu tenēt
⁊ ꝯſeruāt. Ex his igif oibus ſeq-
tur ꝯcluſio. ſ. Ergo ſtatus religio
nis ē ꝑfectus. Declarat hec pri
mus prior oium religionū dns
ieſus xp̄s. Mat. xix. c. Si vis ꝑ
fectus eē. Vade ⁊ vēde oia q̄ hēs
⁊ da paupibus ⁊ habebis theſau
rum in celo: ⁊ veni ſequere me.
Et. ſ. Doc. i ſcđa ſcđe. q. clxxxvi.
ar. i. dicit. Religio noiat ſtatum
ꝑfectiōis. Et iteꝝ. xij. q. clij. ar.
v. dicit. Status religionis ꝑfert
clericis ⁊ virginitati ſecularium.
Inſup idē doc. vt. s. q. clxxxiiij.
dicit. Status religioſoꝝ ꝑfert
ſtatui curatoꝝ ⁊ archidiacono-
rū. Venite igif filij accipite tri-
umphū religiōis: q̄ ē ꝑfectio vi
te aplice. ¶ Tertius ſacre religio

nis triūphus eſt meritatiōis. ſ.
Doc. i. iij. di. xv. q. i. ar. iij. q. iiij.
Et in. iij. di. xviij. ar. ii. q. v. dicit.
Meritū ē actio q̄ iuſtū ē: vt agē
ti aliqd obeaf. Et i. ſa ſe. q. cxiiij
ar. iij. Meritū ꝯſiſtit in hoc: ꝙ
hō ꝯtēptis creatis iħereat deo.
Et i pria ſcđe. q. cxiiij. ar. viij.
Et. ij. ſen. di. xxvij. ar. v. Nō q̊
libet actu meritorio meref aug-
mētū gr̄e: ſꝫ nō ſtatiꝫ augef. Et
in. ij. ſen. d. xxiiij. q. i. Et i. iij. ſen.
di. xviij. ar. v. Ois actus iforma
tus gr̄a ē merito: ius. Et in prima
par. q. lxij. ar. v. Et i pma ſcđe. q.
cxiiij. ar. vij. ſa ſe. q. xxiiij. ar. vi.
Quilibet actus charitatis mere-
tur vitā eternā ⁊ augmētū cha
ritatis. Tunc ſic. Quicūqꝫ cōtē
nit mūdū ⁊ iħeret deo: quolibꝫ
actu meref gloriaꝫ paradiſi: pꝫ vt
ſupra. Sꝫ igrediēs religionē cō
tēnit mūdū ⁊ iħeret deo. Ergo
religioſus quolibꝫ actu ipa cha
ritate iformato: ſemꝑ meretur
gloriā paradiſi. O quotiēſ religio
ſus i die meref ſempiternā glo
riā. Exiſtio eni i religiōe nr̄a: ꝙ
religioſus ꝯtinuās cōia: vt dili
gent iquiſiui q̄libꝫ die qnquagi
ta vicibus meref vitā eternā. de
manifeſtis loquor abſqꝫ eo qđ
meref i cōſulēdo: predicādo: cō
feſſiones audiēdo: accuſādo ſe i
capitulo ⁊ alios actus ⁊ deuotōeſ
particulares faciēdo i occulto.
Sꝫ quotiēs in ebdomada reli-
gioſuſ meref vitā eternā. cccl. vi
cibus. Sed quotiēſ i mēſe? Audi
admirāda. Quolibꝫ mēſe mere
tur paradiſuꝫ. m. cccc. vicibus. In
anno Xo quotiēs credis mere
tur vitā eternā bonus religioſus?
Dico rem inauditā. Sexdeciꝫ
milibus ⁊ octingentis vicibus.
Propterea Iero. ad Heliodo
rū i epła ꝯ ꝯtēptu mūdi ait. O
deſertū floribus xp̄i vernāſ. O
ſolitudo in qua illi naſcuntur la
pides de quibus in apoc. Ciuitas
regis magni ꝯſtruitur. O reli-
gio familiarius deo gaudens.
hec ille. O religio glorioſa. O
vita apoſtolica. O ſtatus perfe
ctus: ſtatus certus: ſtatus deo
gratiſſimus: ſtatus in quo totiens
⁊ cōtinue acqrif lucrū ineſtima
bile: theſaurus ꝑcioſiſſimus: mer
cātia nō terrena ſꝫ celeſtis ⁊ di
uina. Ad hūc ſtatuꝫ venite filij,
ad hūc euolate: queſto alacrita
te: queſto dolcemente ſtringite.
Expergiſcimini: aperite oculos:
excutite torporem: negligentiā:
ſomnolentiam: vt ditiſſimi effi
ci valeatis. ¶ Quartus triūphus
ſacre religiōis ē triūphus dſen
ſiōis. ſ. Doc. in. iij. contra gē. Et
in prima pte dicit. Diuina pro-
uidentia non ſolū gubernat ma
iora ſꝫ ēt minima: ⁊ vnicuiqꝫ ꝓ
uidet: ⁊ oēs ꝯſeruat: gubernat.

⁊ defendit. paganos. ſ.iudeos.
turchos.pctores : iuſtos ⁊ iniu-
ſtos.⁊ cuilibet creature rationa
li:dedit ⁊ dat angelū ſuū in cu-
ſtodiaꝫ ⁊ gubernationē.ps. An
gelis ſuis mandauit de te vt cu
ſtodiāt te in oibus vijs tuis.Si
ergo deus gubernat:ꝯſeruat ⁊
defendit minima : gubernat ⁊
defendit ſuos mortales inimi-
cos:quanto magis gubernat ⁊
defendit religioſos:q ſunt ſui fi
lij:ſui amici:ſui ſecretarij.Reli
gioſi p̄dicant ⁊ docent deuꝫ eē
timēdū:honorāduꝫ:amandū:ſe
quendū.Religioſi exēplo ⁊ do
ctrina pugnāt ꝯ munduꝫ cōtra
carnē:ꝯtra dyaboluꝫ.Et quic-
quid boni fit mūdo religioſi ſūt
cā.Propterea deus glorioſus
eos defendit ⁊ gubernat dat eiſ
āgelos ⁊ ſctōs diuerſos defen-
ſores ⁊ patronos.Ordo noſter
ſpecialem patronam ⁊ ꝓtectri-
cem habet ſuaꝫ glorioſiſſimam
mrēꝫ.Ipa ſacratiſſima Vgo ap
paruit cuidā fratri nr̄o vt habe
tur in vitas fratrum.d.Et ſi de
omnibꝰ religioſis cura ſit mihi:
tamē ſpecialiter ipetraui a filio
meo pro ſingulari ꝑuilegio:ha
bere curā ⁊ gubernationē huiꝰ
religionis:vt pꝫ in multis locis
in vitas fratrū nr̄oꝝ.O felix re
ligio que talē ac tantā mereris
habere ꝓtectricē.Similiter an
geli defendunt hunc ordinem.
Exēplū in vitas fratrū ordinis
p̄dicatoꝝ habetur.Qđ legiſta q
dā bononiēſis ciuis:intrauit or
dinem:quē cum de domo car-
nales amici eius vellēt violēter
extrahere:timētibꝰ fratribꝰ ⁊ vo
lentibus mittere ad quoſdā mi
lites patronos vt defenderent
domū.ait.b.Dn̄icus.Nō indi
gemus auxilio militum:qꝛ ego
plus q̄ ducētos angelos video
circa eccleſiaꝫ:qui miſſi ſunt ad
cuſtodiam fratrum.Receſſerūt
ergo illi:nutu diuio territi ⁊ cō
fuſi:⁊ nouitius conſolatus per
manſit.Gubernat etiaꝫ deus
ipſos religioſos in cibo ⁊ potu
in veſtimētis:in calciamētis:in
ſanitate:in infirmitate:in domi
bus:in vijs : ⁊ hec dormiendo:
ambulando:ſtando: vigilando.
Deꝰ defendit inquā eos:ꝯ mū-
dū:contra carnē:contra tēpta-
mēta dyaboli. Defendit eos q̄
ad aiam:in intellectu memoria
⁊ volūtate. Quo ad corpꝰ ⁊ ſen
ſus exteriores:vt non ſinat eos
moueri nec opari aliqđ illicitū
⁊ inhoneſtū:vt tandeꝫ victores
ad optatā perueniant palmam.
Unde Iero.ad Demetriadeꝫ.
Deus nēpe:omniū rector ⁊ do
minus cū omni āgeloꝝ milicia
certamen tuū expectat:tibiq; ꝯ
dyabolū dimicanti:parat cor-

[illegible]nis coronā ⁊ celeſte p̄miuꝫ
[illegible]tū victorie facit.Huic
tanto ſpectaculo:vide quē aiuꝫ:
qui Xp̄ū debeas offerr̄:⁊ cer
taminis magnitudinē de expectā
tui [illegible]itate metire:h ille. ⁊
ſic patet ſcđa pars principalis.
Tertio principaliter reli
gionis conſiderare de
bemus electioneꝫ.Que
libet religio p catholicaꝫ ⁊ apo
ſtolicam eccleſiam approbata:
ſacra vtiq; eſt:ſancta ⁊ electiōe
digna. Quapropter quācunq;
intraueritis:ſi eius regulā ⁊ or
dinationes ſeruaueritis : ꝓcul
dubio in ſtatu ſalutis erunt aīe
me veſtre:⁊ ita libere ⁊ libenter
vos hortor:vt ad quā volueritis
ingrediami. Singulariter aūt ad
nr̄aꝫ magis inuito.Nā hec ſa-
cra nr̄a religio ē ꝑfectiſſima ſā-
ctiſſima ⁊ omni laude digniſſi-
ma. qđ quinq; euidentiſſimis
rationibus oſtendo.
¶Primo ratione inſtitutiōis.
¶Scđo rōne deſtinationis.
¶Tertio rōne pronunciatiōis.
¶Quarto rōne impetratiōis.
¶Quinto rōne terminatiōis.
¶Primo dico ꝙ iſta religio ē
preſtantiſſima rōne inſtitutio-
nis. Et probat̄ ſic. Illa religio
que p̄mo ⁊ principaliter eſſen-
tialiter ⁊ nominaliter eſt iſtitu-
ta ad predicationes:ꝯfeſſiones
⁊ ſtudium ⁊ ſaluteꝫ aiarum eſt
preſtantior ⁊ ſublimior tenens
primū ⁊ ſummū gradum inter
religiones.Tales eniꝫ actus cū
ſint ſpūales ſunt digniores cor
poralibꝰ:vt militare:ſeruire īfir
mis:paſcere pauperes ⁊ hmōi:
qꝛ aia eſt dignior q̄ corpus:ſi-
cut actus eſt nobilior potentia:
vt pꝫ per phm̄.vij.⁊.ix.metha.
Et iter ſpūales dignius eſt p̄di
care ⁊ docere q̄ cōtemplari vel
orare:quia nobilius eſt illumi-
nare vel calefacere q̄ lucere:vel
caliduꝫ eſſe ſm̄ Dionyſium in
libro de celeſti ierar. Et hoc tri
plici rōne. Primo qꝛ agere eſt
nobilior q̄ pati. vt patet i.iij.de
aia. Agere eni pertinet ad actū
pati vero ad potentiā vt habet̄
in.iij.v.vij.⁊.viij.phyſi.Sed illu
minare vel docē importāt actio
nē.lucere aūt paſſionem.Scđo
qꝛ quanto aliqua virtus ſe extē
dit ad plura:tanto eſt maior vt
habetur in libro de cauſis.Sed
lucere ⁊ huiuſmodi ſe tm̄ exten
dunt ad relucentem.illuminare
auteꝫ docere ⁊ huiuſmodi ſe ex
tendunt ad rem lucentē ⁊ ad rē
illuminatam ⁊ docere ad ſcien
tem ⁊ diſcenteꝫ:qꝛ vt dr̄ primo
Metha.in prohemio. Signuꝫ
ſciētis eſt poſſe docē. Tertio qꝛ
dr̄.iiij.methau.Tunc vnūquod
q; perfectum eſt : qn̄ pōt facere

ſibi ſiſte. Sȝ docens facit alios
doctos:non autem lucens tm̄:ꝛ
iter diuerſas doctrinas:docere
ꝓpter ſalutē aiaꝝ ꝛ res diuinas:
eſt digni⁹:q̄ȝ docē medicias ad
ſalutē corpis. Jō docē ꝛ p̄dica-
re:que ꝑtinent ad ſalutē aiaꝝ.i.
ſacrā paginā:ē nobiliſſim⁹ act⁹:
ꝛ ꝑ ꝯñs religio:que p̄mo ꝛ p̄n-
cipalr ordinat ad p̄dicationes:
ꝯfeſſiões.ꝛ hmōi ē digniſſima.
Et ſic pȝ maior. Sȝ religio nr̄a
p̄ncipalr eſſentialr ꝛ noialr ē i-
ſtituta ad p̄dicatões ꝛ ꝯfeſſiões
ꝓpter ſalutē aiaꝝ. Q̄ ō ꝓbat du
plicit. Primo diffinitione quid
nois:q: ſola h religio noiat reli
gio p̄dicatoꝝ:vt pȝ extra de ele
ctiōe.c.Cū veteri. Extra de p̄ui
le.c.in his. Extra de exceſſib⁹ p̄
latoꝝ.c. Nimis iniq̄.ꝛ.c.nimis
praua. Et de religioſis domib⁹
c.Sane li.vi.i clemētina. De ſe
pulturis.c.Dudū. Inſup h reli
gio:q: antiqor eſt eius iſtitutio.
Jō p̄or eſt aliis mendicantib⁹:
vt dicit.d. Joā.andre. in caplis
vbi.s̄. Et iteꝝ h ipſa religio pri-
or noiatur:vt ſupra. Et extra de
regularibus.c.nō ſolū in titulo.
Et extra de decimis.c.p̄dicato
ribus.libro.vi. Idem dicit dñs
archidiacon⁹.c. prealegato. Et
idem pȝ in omnib⁹ huius ꝛ pri-
uilegiis apoſtolicis:ceteriſqȝ re
ſcriptis q̄buſcūqȝ. Inſuꝑ h reli
gio:ceteris eſt arctior. Nā dicit
Petrus de palu.in.iiij.d.xxix.
Religio mendicantiū eſt perfe
ctior oi nō mendicante. Vide
d. Joānēȝ dñici q dicit. Nō ſo-
lum cartuſienſes: ſed cuiuſcūqȝ
ordinis fratres ad ordinem pre
dicatoꝝ poſſunt trāſire:ec ꝯuer-
ſo fratres p̄dicatores:ad alioꝝ
ordines nō poſſunt trāſire. Jo.
an.in.c. Sane.de regula. Cōſti-
tutiōes eni p̄dicatoꝝ vltra regu
lā ita arctant eos:ꝙ vita eoꝝ ē
aſperior q̄ȝ vita monachorum.
Monaldus magn⁹ canoniſta
ꝛ theologus vt refert.d. Jo.dñi
ci.dixit vidiſſe pariſius determi
nationē factā per doctores eiuſ
deȝ vniuerſitatis:ꝙ fratres car
tuſienſes pñt tranſire ad ordi-
nem p̄dicatoꝝ:regulariter viuē
tem de iure cōi. Refert inſuper
Joh.dñici ſe vidiſſe ꝯſilium.d.
Frāciſci de ȝabarellis ꝛ cuiuſ-
dam magni viri determinātiū
monachum.ſ.benedicti obſer-
uantie laxioris poſſe trāſire ad
ordinem predicato. obſeruantie
arctioris.h.d.Anto.archiepiſco
pus. ¶ Scdō minor probatur
diffinitione quid rei: q: in p̄n̄a
pio conſtitutionū huius religio-
nis:ſic diffinitur. Ad hoc ꝑ mi
conuentu ſuo:plat⁹ diſpēſandi
cū fratrib⁹ habeat ptātem:cum
ſibi videbit expedire. In his ꝑ

[illegible] que ſtudiū vel predicatio
nem ꝛ animarū ſalutē videbū
tur ipedire:cū ordo noſter ſpe-
cialiter ob predicationē ab ini-
tio noſcat inſtitutus fuiſſe. Et
ſtudiū noſtꝝ ad hoc debeat p̄n
cipaliter intendere:vt proximo
rū animabus poſſimus vtiles
eſſe.h ibi. Ibidē quoqȝ mādat:
vt totū officiū breuiter ꝛ ſuccin
te dicat:vt ſtudiū minime ipe-
diatur. Itē ſedes apoſtolica cō
firmauit hāc religionē:que di-
ceret ꝛ eſſet ordo predicatoruȝ.
Ergo hec religio digna eſt ꝛ p̄
ſtantiſſima. Nec obſtat: ſi que
alie religiones doceāt ꝛ p̄dicēt
Hoc.n.eſt non ex officio: ſȝ ex
ſpeciali priuilegio. Ex officio.n.
hec ſola illud hȝ ſequēs religio
nē xp̄i inſtitutā principaliter ab
eo ad p̄dicationis officiū ꝛ ani
marū ſalutē. Unde apoſtolus
Paulus apparens. b. Dñico
rome in eccleſia ſancti Petri
oranti pro dilatatione ordinis
dedit ei librū.dicēs. Vade pre
dica quoniā ad hoc a deo ele-
ctus es. ¶ Scdō ꝓbatur huiuſ
religionis p̄ſtātia ratione deſti
nationis.ſanctus nāqȝ Dñicuſ
cuȝ ſuo ordine nō a caſu aut a
fortuna inuentus eſt:vel huma
na prudētia inſtitutus: ſed ſin-
gulariter a tota ꝛ ſumma trini
tate:deſtinatus a patre quideȝ
per potentiam a filio ꝑ ſapien-
tiā: a ſpū ſctō ꝑ gratiā ꝛ virtu-
tū cōicationē. Mūdus.n. ante
hui⁹ ſctiſſimi patriarche Dñi-
ci ꝛ ſui ordinis iſtitutionē: erat
famelicus.arid⁹ ꝛ ſitibūd⁹. Jō
trinitas ip̄a miſit.ſ.Dñicū ꝛ or
dinē iſtituit vt famelicos ſatia
ret. Nā ſuꝑ illō.iij. Re.iiij. Re
gis p̄fecti ſic dic̄ glo. Ne qd de
ſit i domo regis:ordo p̄dicato-
rū:diſcurrēdo ꝛ loquēdo labo-
rat:vt i mēſa dñi abūdet:vñ nu
triant fideles.h ibi. Quia vero
mūdus erat aridus: miſit deuſ
ordinē p̄dicatoꝝ:vt arridos ir-
rigaret. Vñ Ber.i ſmōe.ſ.An
dree. Fluui⁹ eſt ordo p̄dicatoꝝ:
nō ꝑmanēs i eodē loco. ſȝ exiē
dēs ſe ꝛ currēs:vt diuerſaſ irri
garet terraſ.h ille. Quia ēt erat
ſitibūd⁹ miſit de⁹ p̄dictū ordi-
nē.vt ſitiētes inebriaret.vñ ſuꝑ
illō Cāticoꝝ vmbilicus tu⁹ crat
tornatilis.dic̄ Aug. Quid ꝑ cra
trē.niſi p̄dicatoꝝ ordinē itelligi
mus: Qui nimiꝝ mērib⁹ audi
toꝝ celeſtis doctrie vinū ꝓpi-
nāt eaſqȝ inebriāt. Iſte eſt ille
ſuus fideliſſim⁹.queȝ de⁹ miſit.
De q̊ Luc.xiiij. Miſit ſuū ho
ra cene dicere iuitatis vt veni-
rēt. Suꝑ quo dic̄ Greg.in ho
me. Hora cene finis eſt ſeculi.
hic i fine mittit ſeruus iſte.i.or
do p̄dicatoꝝ ad inuitatos: ꝑle-

gem ꝛ prophetas:vt repulſo ſa
ſtidio:ad guſtandū cenā ſe pre-
pararēt.h ille. Propterea ſan-
cta cātat ecclia in officio patris
Dñici. Mūdū vocās ad agni
nuptias hora cene paterfamili-
as. Seruū mittit ꝓmittēs vari
as vite delicias. Ad hoc ꝯuiuiū
cē ꝑmagnificū elegit nūcium.ſ.
Dñicū. Iſido. quoqꝫ hiſpanus
doctoꝛ ſolēniſſim⁹ i ſuis poſtil-
lis refert:ꝙ fuit reuelatū cuidā
ſcō heremite i oroне pſeuerāti
ꝛ vox diuina ei fcrā eſt a ſūmo
celo:dicēs. Mitto famulū meū
Dñicū verbi mei deuotū baiu-
lū:verū ꝑdicatorē:iclytū:aplm:
hoiem zelotipū: ad icredulorꝫ
duriciā:ꝛ hereticoꝝ pfidiā cōte
rēdā. hec dñs de⁹. Hanc deſti
nationem:manifeſtauit:pr ops
de⁹ briſſime virgini Catherine
de ſenis dicēs. Ego hos duos
filios genui. Vnū naturalēꝫ ꝛ
ab eterno.ſ.xp̄ꝫ. Aliū adoptiuū
ſ. Dñicū:q in multis opationi-
bus fuerūt ſimiles. Sicut.n.fi-
lius meus nālis in humanita-
te aſſumpta fuit mihi obediens
vſqꝫ ad mortē crucis. Sic fili⁹
me⁹ adoptiu⁹ Dñicus viā mā
datorū meoꝝ nunq̄ꝫ trāſgredi-
ens.in virginitate perpetua ba
ptiſmalē grām:vſqꝫ ad vite ter
minū: inuiolabiliter ꝯſeruauit.
Et ſicut filius me⁹ nālis palāꝫ
locutus eſt mundo teſtimoniū
ꝑhibens veritati:ſic filius me-
us Dñicus:per ſe ꝛ ſucceſſores
ſuos veritatē euāglicā: etiā iter
hereticos inſtātiſſime ꝑdicauit
ꝛ ꝑdicare non deſinit: ꝓpterea
ſingulari munere datū eſt ſibi
veritatis lumen agnoſcere:nec
ab ipſo aliquo mō deuiare. Itē
ſicut tota vita filij mei nālis: fu
it doctrinalis ꝛ exēplaris ad ali
orum ſalutē ordinata: ſic filius
me⁹ Dñicus totus cū ſuo ordi
ne doctrinalis ꝛ exēplaris ē ad
ſalutē aiaꝝ. Ad hūc.n.finē ꝯſti-
tutus eſt:ꝑꝑ hoc in cunctis eis
actibus mō filio ꝑſimilis ſctūs
eſt.h deus pr. ¶ Tertio idē pro
bat rōne ꝓnunciationis. Ante
q̄ꝫ ordo iſte in mūdo eſſet.mul-
ti ſpū ꝓphie illuminati ipm ꝓ
nūciauerūt:zacharias.n. ꝓphe
ta.c.vi. Vidit q̄ttuor quadrigas
In ꝑma erāt equi ruſi: per quos
itelligit ordo martyrū: q amo-
re dei rubicūdi ꝛ inflāmati:ſan
guinē pro fide poſuerūt. In ſe-
cūda quadriga equi nigri: q
itelligunt ꝯfeſſores mortificati
ꝛ pnia pleni. In tertia erāt eq
albi:qui ſunt apli:puritate mē-
tis ꝛ corꝑis albi. In q̄rta q̄dri-
ga erāt eq varij ꝛ fortes ꝑ quos
ſꝫ Greg. i bulla canonizationis
briſſimi patris Dñici intelligi
ordo nr bitu ꝛ virtute varius.

Fortis anteꝫ:q: vniuerſaliter ꝛ
ꝯſtanter pugnat ꝯ vitia:ꝯ here
ticos ꝛ infideles: quapꝑ beatuſ
apls Petrus apparēs ſancto
Dñico:dedit ei baculum:ad de
ſignādū firmitatē ꝛ ꝯſtantiam
ſui ordiniſ. Sybilla etiā crithea
de ordine noſtro plura ꝓpheti
zauit:ꝓnūciās cū ſtellā fulgen-
tē. Itēꝝ ꝓnunciatus eſt ꝯſtan
tinopoli in eccleſia.ſ. Sophie:
vbi habet ꝙ in eadē eccleſia eſt
depictus.ſ. Dñicus cuꝫ lilio in
manu ꝛ habitu ꝑdicatorū:iux-
ta quē eſt depictus ſctūs Pau
lus apls. Et ſuꝑ caput Dñici ē
ſcriptū. Bonus dñicus. Et ſuꝑ
caput pauli. ſanctus Paulus.
Sub pedib⁹ vero.ſ. pauli erat
ſcriptuꝫ:ꝑ iſtū itur ad xp̄m:ſub
pedibus aūt dñici erat ſcriptuꝫ
ſꝫ facili⁹:ꝑ iſtū. Et hoc inuentū
eſt ꝑ plures annoſ:anteq̄ꝫ ordo
nr eſſet. Et quidā dicūt fuiſſe ꝑ
quadringētos ānos ante. Inde
aſſumptū ē: vt ſolus ſctūs Dñi
cus iter ꝯfeſſores cū libro i ma
nib⁹ depingat. Itē abbas Ioa
chin ꝓnūciauit anteq̄ꝫ ordo iſte
eſſet in mūdo. Fecit.n. depingi
beatū Dñicum in ecclia ſancti
Marci venetijs:cū habitu al-
bo ꝛ nigro: quo ipſe vſus eſt ꝛ
nos vtimur. Quapropter ordo
iſte pſtās ē:tot vaticinijs ꝑſigni
tus ꝛ demōſtratus. ¶ Quarto
probatur ordinē predicatorum
ꝑſtātiſſimū eſſe:rōne ipetratio
nis. Mira res ꝛ inaudita a re-
gina celoꝝ mr̄e dei:hic ordo im
petratus eſt. Legitur.n.in legē-
da ſancti dñici ꝙ cū deus vel-
let deſtruere mūdū tribus lāce
is:ꝑcipue tria peccata q̄ regna-
bāt in mundo.vꝫ ꝑꝑ ſuꝑbiam
auariciā:ꝛ luxuriā: beata virgo
genu flexo ipetrauit miſericor-
diā mūdo ꝑſentādo filio ſuo ſā
ctū Dñicū: q cū ſuo ordine mū
dū ad pniam ꝛ ad xp̄m vocatu
rus erat. Inſuꝑ glorioſiſſima
mr dī: vt ipetratū ordinē āpli⁹
nobilitaret.ꝛ erga ipm ſpūalēꝫ
ꝛ cordialē oñderet amorē. habi
tū quē nūc ferimus porrexit.ſ.
Dñico.necnō beato Regnal
do.ꝛ vt hūc inducrēt precepit.di
cēs. Et iſte eſt habitus ordinis
tui. Apparuitqꝫ beata virgo ſe-
mel.b. Iordani i orone exiſtēti
ꝛ dixit. Diligo q̄dē ſpāli amore
ordinē tuū. Et inter alia.hoc q̄-
dē mihi ꝑgratiſſimū ꝙ oia que
facitis ꝛ dicitis a laude mea in
cipitis.ꝛ in ea finitis.vñ ipetra-
ui a filio meo. vt in ordine tuo
nulluſ poſſit diu imortali ꝑſiſte
re.qn aut cito deꝑhendat.aut ci
to peniteat.aut extra ꝓiiciat. ne
ordinē meū fedet.h ibi. Quapro
pter i tātoꝝ bñficioꝝ memoriā
ordo nr iſtituitur.vt oi ſero pro

ceſſionaliter cantaret. Salue re
gina. Que antiphona.adeo eſt
illi grauiſſima vti q̃ttuoꝛ ſigna
maxime dilectiõis ⁊ grẽ ſingu-
laris oſtẽderit. Naȝ dũ fratres
cãtarẽt dictã antiphonã ⁊ dice
rẽt.ſpes mea ſalue.ipſos dulci-
ter reſalutabat. Et cuȝ dicerẽt.
Eya ergo aduocata nr̃a.ip̃a añ
filiũ ſe ꝓſternebat.⁊ pꝛo fratri-
bus oꝛabat. Cũq; ſubiungerẽt.
Illos tuos miſericoꝛdes ocu-
los ad nos ꝯuerte.illa leto ⁊ co
lũbino vultu in fratres reſpicie
bat.poſt cũ cãtarẽt. Et ieſuȝ bñ.
fru.ven.tui.nobis poſt hoc exi.
oñde. Ipſa i tenera etate geſtãſ
filiũ ſuũ oibꝰ ⁊ ſingulis cũ mul
to gaudio oñdebat.poſt vero in
greſſum choꝛi. fratres ip̃i vide
rũt.b.virginẽ ſup altare maius
tenentẽ manũ filij.⁊ bñdicẽteȝ
fratres.h oia i viris fratrũ no-
ſtroꝝ. Sȝ dulcius ⁊ mirabilius
refero. Semel glorioſus Dñi-
cus vidit b:atiſſimã virginẽ in
doꝛmitoꝛio aſpergẽtẽ ſingulos
frẽs aqua bñdicta quã comita
banẽ due pulcherrime domicel
le.ſ. Catharia ⁊ Cecilia. ⁊ dixit.
Ego ſum illa q̃ me ꝓſterno añ
filiũ.cũ dicitis. Eya ergo aduo
cata nr̃a. Et ecce paulo poſt ra
ptꝰ btũs Dñicus.vidit dñm ſe
dẽtẽ.⁊ matrẽ eiꝰ virginẽ gloꝛio
ſam.amictã capa coloꝛis ſera-

phi. Et cum omnium oꝛdinuȝ
religioſos ⁊ religioſaſ in illa cu
ria conſpiceret : de oꝛdine ve-
ro ſuo:nullum nullamq; vidiſ-
ſet:doloꝛe ſummo:⁊ lachꝛymis
perfuſus: conſternatus animo
iacebat. Cui dñs dixit. Cur do
les? Vis ne videre oꝛdinis tui
fratres? At ille. Hoc deſidero
dñe. Tũc chꝛiſtus:oꝛdinẽ tuum
matri mee ꝯmiſi. Et mr̃ annu
ente filio aperuit capã: ſub qua
vidit cõtẽplatoꝛ Dñicus: ſui oꝛ
dinis innumerã multitudinem
fratrũ bꝛachijs amoꝛis virginiſ
cõplexatã:⁊ ſingulariter ꝓtectã.
O religio bñdicta . O religio
ſancta. O religio p̃ſtãtiſſima:q̃
nõ ſolũ a deo p̃deſtinata: ſed a
mũdi iperatrice ⁊ angeloꝝ do-
mina ipetrata:ꝯſeruata:⁊ ſum-
me dilecta. ¶ Quinto idẽ ꝓba
tur rõne terminationis. Oꝛdo
.n.noſter hȝ terminũ ⁊ finẽ om
niũ dignitatũ:⁊ excellẽtiaꝝ ſan
cte matris eccleſie. Pꝛima ſan
tẽ dignitas eccleſie:eſt ſanctoꝝ
patriarcharũ:quoꝝ finis ⁊ ter-
minus eſt patriarcha Dñicus
ab eccleſia militãte canoniza-
tus ⁊ i ſanctoꝝ cathalogo aſcri
ptus. Hic patriarcha fuit p̃mꝰ
inſtitutoꝛ ⁊ dux huiꝰ religionis.
Scd̃a dignitas eccleſie:eſt ſan
ctoꝝ apoſtoloꝛum: quoꝛuȝ finis
⁊ terminꝰ fuit ſanctus Vincẽ-

tius de valẽtia. Hic novꝰ ap̃ls
fuit:vt pȝ in pꝛincipio ſue legen
de. Tertia dignitas eccleſie eſt
ſctõꝝ martyꝝ. Cuius terminus
⁊ finis extitit.ſanctꝰ Petrꝰ mar
tyr veronẽſis. Hic gl̃ioſus xp̃i
athleta:adhuc puerulus.ſ.etate
ſeptẽ annoꝝ habuit victoꝛiaȝ ꝯ̃
parẽtes hereticos:⁊ tandẽ p̃di-
catoꝝ oꝛdineȝ igreſſus pꝛo fidei
defenſiõe hereticoꝝ gladijs oc
cubuit. Quarta dignitas eccle-
ſie:eſt ſanctoꝝ doctoꝝ:quoꝝ fi-
nis ⁊ terminꝰ fuit.ſ. Tho.de aq-
no. Is ob eius ſcitatẽ eximiaȝ
⁊ infuſam a deo eminentiſſimã
oium reꝝ cogitationeȝ ⁊ ſciam
theologus ſũmus.ſ. Doctoꝛ ap
pellat̃. Quinta dignitas eccle-
ſie eſt ſanctaꝝ virginũ : quaruȝ
terminꝰ ⁊ finis extitit admirabi
lis virgo ſancta Catarina ſenẽ
ſis. Quã ob excellentẽ eius pu
ritatẽ coꝛam virgine gloꝛioſa:⁊
multis alijs ſctis:ieſus xp̃s viſi
bilit̃ deponſauit. Hoꝝ igit̃ ꝑfe-
ctõe ſctõꝝ:fratrũ p̃dicatoꝝ reli
gio p̃ſtãtiſſima eſſe ꝓbat̃:q̃uis
cetere religiões digniſſime ſint
Propterea papa Alexãder ꝑti
culariter loq̃ns de ꝑfectiõe fra
trũ p̃dicatoꝝ excõicat oẽs p̃di-
cãtes defendẽtes ⁊ docẽtes : ꝙ
frẽs p̃dicatoꝛes:non ſint in ſta-
tu ꝑfectõis. A qua excõicatione
nõ pñt abſolui:niſi per ſummũ

pontificẽ:ꝓut ponit.d. Anto.in
ſuis cẽſuris. veꝝ h ꝯſidera ma
ximũ dei donũ ⁊ religiõis mee
dignitatẽ. Oẽs hij ſcti fuerunt
ſũmi ⁊ icliti doctoꝛes : Vgines
puriſſimi ⁊ angelici. Altiꝰ dico
oẽs innocentiã baptiſmalẽ ha-
buerũt oẽs maxima miracula
in vita ⁊ in moꝛte : donãte deo
opati ſunt. Hij ſunt eccleſie mi
litãtis oꝛnamẽta:hi gẽme p̃cio
ſe:hi deniq; q̃ȝ gloꝛioſa ſit reli-
gio pꝛedicatoꝝ facile declarãt.
Ad matrẽ g̃ religionẽ vos o iu
uenes plurimũ hoꝛtoꝛ. Hic ve
ſtra ingenia litterarum cogniti
one adoꝛnare poteritis.hic ve-
ſtras vires exercẽ.hic ſaluas ve
ſtras aias facẽ.hic iter breue cõ
pendioſum ⁊ ſecuritate plenũ ẽ
Habetis hos ſctõs duces me
os:habetis ⁊ tot beatos:btũſq;
celo fruẽtes:vt non niſi grandi
volumine ãnotari poſſent. Ve
nite igitur:hanc eligite.hanc cõ
plectimini. Accedite ad trãquil
lũ ⁊ paccatũ hunc poꝛtum.nihil
vos deterreat.nihil retrahat.ni
hil conturbet. Nã licet paupes
⁊ mendicantes ſimꝰ.tñ dei grã
nihil nobis deeſt.iuxta illõ apo
ſtoli.ij. Coꝛ.vi. Tanq̃ȝ nihil hñ-
tes ⁊ oia poſſidentes.quia totꝰ
mũdꝰ nr̃ eſt.⁊ quocũq; ꝑgimꝰ
nõ deficiũt nobiſ neceſſaria.vñ
Vener.O is locus quẽ calca-

uerit pes veſter:veſter erit. Et nõ
ſolũ iter xp̄ianos:ſʒ etiã iter iu-
deos paganos:ceteroſqʒ infide-
les neceſſaria miniſtrant. Audite
Jero.qd vobis de religione di-
cat:ſcribẽs ad Heliodoꝝ de cõ
temptu mundi. Quid igit̄ agis
tu frater in ſeculo:qui maioꝛ es
mũdo? Paupꝉtatẽ times? Sed
btõs paupes xp̄s appellat. La
boꝛe terreris? Sʒ nemo athleta
ſine ſudoꝛibꝰ coꝛonabit̄. De ci-
bo cogitas? Sʒ fides famẽ non
hʒ. Sup nudã humũ:exeſa ieiu
nijs mẽbꝛa collidẽ metuis? Sʒ
dñs tecũ iacet. Squalidi capit̄
boꝛret inculta ceſaries? Sʒ caput
tuũ xp̄s eſt. Infinita heremi va
ſtitas te terret? Sʒ tu padiſum
mẽte deambula. Quotieſcũqʒ
illuc mẽte ꝯſcẽderis:totiẽs i he
remo nõ eris.h ille. Nemo ve-
ſtrũ dubitet. Ego vos dulcit in
uito o filij. Huc tãdẽ accedite:
qm̃ hec caſtitas ãgelica:h paup
tas ap̄lica:h diuinal̄ obediẽtia:
h ieiunia ſalubꝛia:h aſpa veſti-
mẽta:qꝛ nõ lineis: ſed pãnoſis
vtimur veſtimẽtis:h ſilẽtia diu
turna:h cibaria q̃dragcſimalia:
qꝛ.ſ.in refectoꝛio:carnes nunq̃
frẽs comedũt:h inenit̄ virtꝰ:h ſã
ctitas:h cũcta pfectio. Miracu
luʒ vobis recito digniſſimũ:qđ
refert magr̄ Alexãder vindonẽ
ſis ep̄s in poſtillis ſuis ſup illo

verbo. Miſericoꝛdia ꝛ veritas
obuiauerunt ſibi:ſic dicentes.
Quidã ſcolaris bononieñ.vani
tatibꝰ dediꝰ:talẽ viſionẽ cõſpe-
xit. Videbat̄ ſiquidẽ ꝙ in ma-
gno cãpo ꝯſiſteret:ꝛ ibidẽ tẽpe
ſtas ingẽs ſup ip̄m deſcẽderet
fugit a tempeſtate:ꝛ ad domuʒ
vnã perueniens:clauſam inue-
nit. Cui pulſanti vt reciperet:ho
ſpita rñdit. Ego ſuʒ iuſticia: hic
habitãs tu iniuſtus es:hic habi
tare nõ vales. At ille dolens di
ſceſſit:ꝛ aliaʒ domũ videns pro
pius acceſſit:ꝛ foꝛes pulſauit:ibi
qʒ ſe recipi petebat. hoſpita illi
rñdit. Ego ſum veritas hic ha-
bitans:te non recipio.quia ve-
ritas non liberabit eos qui nõ
amant eam. Inde abſcedẽs ali
am domũ vidẽs. ob tempeſta-
tem ipſam omnino voluit igre
di. Sed hoſpita ait. Ego ſum
pax. Non te recipio. qꝛ non eſt
pax impijs ſed hominibꝰ bone
voluntatis. Verum quia cogi-
to cogitatões pacis tibi ſuadeo
vt vadas ad ſoꝛoꝛẽ meaʒ ꝛ eiꝰ
monita cõpleas. Acceſſit ergo
ad quartã domũ ꝛ que deitus
erat reſpondet. Ego ſum miſi-
coꝛdia. Si ergo ab eminẽte tẽ-
peſtate ſaluari deſideras vade
ad domũ fratrum pꝛedicatoꝛũ.
Ibi inuenies ſtabulũ doctrine.
ꝛ intus pꝛeſepe ſcripture. aſinũ

ſimplicitatis.cũ boue diſcretio-
nis. Mariã illuminantẽ.ꝛ Jo
ſeph pꝛoficientẽʒ.atqʒ ieſum ſal
uantẽ. Euigilans pꝛedictus ſco
laris venit ad conuentũ. ibi hu
milit̄ recipi petijt.ꝛ ſic factũ eſt.
hec ibi. O religio diuina aiarũ
tuta ſaluatrix. Quis tuas lau-
des.tua pconia.tua merita.tu-
os triũphos digne poſſet expli
care? Nemo qppe:niſi nr̄e ꝛ oi
um religionuʒ pimus inſtitutoꝛ
xp̄s.linguã ꝛ ſapientiã conceſ-
ſerit.qui eſt benedictus in ſecu
la ſeculoꝛum. Amen.

Feria qnta dñice paſſionis.
De ſoꝛtilegijs. Sermo.xliiij.

Fides tua te ſaluã fe
cit. Luc.vij. Mirabi
le exemplũ pnie:ho-
die fidelibus ꝓponit̄:
cum mariã magdalenaʒ ad ie-
ſum acceſſiſſe:ꝛ ſup pedes eius
lachꝛymas fudiſſe legimꝰ. Quot
enim vt ait Greg.in Homel.
in ſe habuit oblectamẽta:tot de
ſe inuenit holocauſta. Hoc ſa-
ne figurare poteſt infelicẽ aiaʒ
qui ſoꝛtilegioꝝ vitio depꝛauata
receſſit a Xp̄o optimoqʒ deo ꝛ
redemptoꝛe ieſu:ſeqʒ dyaboli-
cis ſoꝛtilegioꝝ laqueis innoda
uit:adeo vt fidem xp̄ianam aſ-
pernet̄:ſublimẽqʒ dei maieſtatẽ
offendat:trãſgrediẽdo pꝛimum
legis pceptuʒ. Que nihilominꝰ

ſi erroꝛe poſtpoſito:viuaciſſima
fide:humiliter ꝛ lachꝛymoſe ad
ſaluatoꝛẽ perrexerit:ab ipſo ꝓ-
tinus audire merebitur. Fides
tua te ſaluam fecit:que ſunt ver
ba in euãgelio recitata. In quo
tria habemꝰ documẽta. Pꝛi
mũ documẽtũ: ꝙ pꝛedicatoꝛes
debent benigne recipi:ꝛ gratio
ſe tractari:ꝛ in ſuis neceſſitati-
bus debet qlibet vt põt ſubue-
nire. Exẽplo phariſei: vt patet
in pꝛima parte.ibi. Rogabat ie
ſum. Scḋm documẽtuʒ ꝙ lʒ
aliquando qs fuerit malus:nõ
tñ iudicandus eſt:ſemper foꝛte
malus.ibi. Vidẽs aũt phariſe-
us. Tertiũ documentũ: ꝙ vi
ua fides eſt: qua ſalus ꝓuenit
hoibꝰ.ibi. Fides tua te ſaluã fec.
In qua fide:ſi diuinatoꝛ firmi-
ter deinceps permãſerit ſoꝛtile
gia deſerens omnino ſaluabit̄.
De quibꝰ ſuperſtitionibus diui
natoꝛijs tria ꝯſiderabimus.
Pꝛimo diffinitionem.
Secundo grauationẽ.
Tertio ſpecificationeʒ.
Pꝛimo cõſiderare debemꝰ
ſoꝛtilegij diffinitionẽ:que qdeʒ
aliquãtulũ pꝛolixa erit. dignitaſ
nãqʒ ꝛ vtilitas materie ita req
rit vt bñ enucleet̄. Qđ ſane fieri
paucis verbis non potuit. Au-
gu.ii.libꝛo de doctrina xp̄iana:
diffiniẽs diuinationeʒ ſic dicit

Diuinatio eſt vſurpatio cogno
ſcēdi futura:ex q̄dā peſtifera ſo-
cietate hoium ⁊ demonū. h ibi.
Ubi nota ſm.ſ.Doc.ſa ſe.q.
lxxxv.ar.i.ꝙ futura dupliciter
poſſunt cognoſci.ſ.in ſeipſis ⁊ i
ſuis cauſis. Primo modo:futu
ra in ſeipſis conſiderata: a nul-
lo itellectu creato:cognoſci poſ-
ſunt.Cuius ratio eſt:q2 futura i
quantū ſunt futura : nō habent
eſſe in ſeipſis.Qd aūt non ha-
bet eſſe:nō poteſt cognoſci. Un
de Phus.i.ix. Metha.dicit.ꝙ
tm̄ aliqd eſt cognoſcibile:iquan
tum eſt actu.Et nō entis nō eſt
ſcia:vt ait iteꝝ Ariſto.i.Poſte.
Solus aūt deus cognoſcit fu-
tura put habent eſſe in ſeipſis.
Sap.viij. Monſtra ſcit deus
anteq̄ꝫ fiant.Et apoſto.Ro.iiij.
Uocat ea que non ſunt : tanq̄ꝫ
ea que ſunt.Intellectus eni di-
uinus cū ſit eternus ⁊ cauſa at-
qꝫ fons omniū:omnia preteri-
tā ⁊ futura:in ſua eternitate in-
tuet.Eternitas enim eius oi tē
pori adeſt:⁊ ipſuꝫ cōprehendit.
vnde Phyloſophus in libro de
bona fortuna dicit.Deꝰ bene vi
det preſentia ⁊ futura. Et ſic fu
tura put ſunt in ſeipſis:a nullo
itellectu creato cognoſci pn̄t:q2
hoc eſt propriū ſignū diuinita-
tis ſm illud.Iſa.xli.Annūciate
que ventura ſunt in futuꝝ:⁊ ſcie
mus ꝙ dij eſtis. ¶Scđo mō
futura cognoſci pn̄t in cāis ſuis
Cognoſcere aūt futuꝝ in cauſa:
nihil aliud eſt:q̄ꝫ cognoſcere p̄-
ſentē iclinationē cauſe ad effe-
ctū. Ad effectū vero proueniūt
futura:ex cauſis ſuis tripľr.ſ.vt
ſemper:⁊ ex neceſſitate : vt fre-
quēter:vt raro. Primo eniꝫ fu
tura quedā ſūt:que ex ſuis cau-
ſis:ſemꝑ ⁊ ex neceſſitate ꝓueni
unt:eo ꝙ talia futura ſunt deter
minata in ſuis cauſis.Et hmōi
futura:per ſuam cauſam cogno
ſci poſſunt ⁊ pronūciari ex con
ſideratiōe ſuarum cauſaꝝ:ſicut
aſtrologi ꝓnūciant eclypſes fu-
turas:que qdē eclypſes habent
cās neceſſarias:q2 quotienſcun
qꝫ interponiť terra inter ſoleꝫ ⁊
lunaꝫ directe:ſequiť neceſſario
eclypſis : que eſt priuatio lucis
lune:vt pꝫ.ij. Poſte.⁊.viij.Me
tha.dr̄ ꝙ eclypſis eſt ꝑuatio lu-
minis ex obiecto terre iter ſolē
⁊ lunā.⁊ in.ij.de celo ⁊ mundo.
Interpoſitio terre:ē cauſa ecly
pſis lunaris.Scđo quedā futu
ra ſunt:que ꝓueniūt nō vt ſem
per:ſed vt frequēter.i.vt in plu-
ribꝰ ex cauſis ſuis. Et hoc nō ꝑ
certitudinē cog̊ſciť:ſꝫ ꝑ quādaꝫ
ꝯiecturā.ſ.ꝑ ſigna aliq̄.ſicut me
dicꝰ cog̊ſcit ſanitatē ⁊ mortē ifir
mi.Et aſtrologi ꝑ ꝯſideratiōeꝫ
ſtellaꝝ ꝓnunciant de pluuijs ⁊

ſiccitatibus.Modo igiť cogni-
tio ⁊ pronūciatio illoꝝ futuroꝝ
effectuū:q ſunt determiati i cau
ſis ſuis vel qui eueniūt vt ſem
per:vľ qui eueniūt vt frequēter
nō diciť diuinatio.neqꝫ ē ſupſti
tioſuꝫ vel illicitū.niſi forte apđ
euꝫ.queꝫ ordo cauſe lateret ad
cauſatum. Unde precognitio ⁊
prenūciatio ortus ſolis:nō dici
tur diuinatio:neqꝫ quādo me-
dicus ex ſciētia vľ experiētia p̄-
dicit ſanitatē:vel mortē futurā:
⁊ aſtrologus:ꝑ ſuā ſcientiā:ecly
pſim vel pluuiā p̄dicit diuina-
re dicunť.Tertio quedā futura
ſunt:que ſe habēt ad vtrūlibꝫ:ſi
cut ſunt potētie anime ratōalis
que cauſant actꝰ humanos libe
re:q2 potētia volitiua p̄t facere
hoc ⁊ illud:⁊ nō facē: ⁊ libē quā
tū ē i ſe.Et euētꝰ quoqꝫ caſuales
⁊ fortuiti qui nō habēt cāꝫ natu
ralem.De quibus Tulliꝰ i lib.
de diuinatione ait.Rerum for
tuitarum nulla preſentio eſt.
Ut ꝙ quis vincam ligonizās:
inueniat theſauruꝫ.Et quia ce-
cidit gutta de lucerna debeat
pluere ⁊ huiuſmodi : que vt in
paucioribus eueniunt ⁊ raro.
Scire igiť effectꝰ actuū huma-
noꝝ:⁊ qui a caſu eueniūt āteq̄ꝫ
ſint:eſt propriū dei : cui omnia
abſcentia quantūcūqꝫ diſtātia:
p̄ſentia ſunt. Et ideo ꝓcedētia
ex actibꝰ hominuꝫ:⁊ caſus for-
tuitos velle precognoſcere vel
prenunciare anteq̄ꝫ ſint : ꝑtinet
ad diuinationeꝫ:vbi expreſſe de
mones inuocantur:⁊ ibi ſe imi
ſcet diabolus:et ſi non inuoceť:
vt implicꝫ animos hominū va
nitate ⁊ falſitate. Hec collecta
ſunt ex dictis.ſ.Tho.ij.ſentē.di.
xv.ar.ij.Et pria pte.q.lvij.arti.
iij.Et iterū in queſtiōibꝰ de ma
lo.⁊ ſecunda ſecūde.vbi.ſ. Un
de Iſidorus libro ethymologia
rum. dicit ꝙ diuini dicuntur
quaſi deo pleni.Diuinitate eni
ſe plenos ſimulat:⁊ aſtutia frau
dulentie:hominibus futura con
iectant : quod omnino eſt alie-
num:ab intellectu humano :cū
dicat Phs.ij.perierar. De fu-
turis cōtingentibꝰ:nō eſt deter
minata veritas.Iero.autem ſu
per Iſa.⁊ habetur in decretis.
xxvij.d.c. Unio diuios:ſic diſ
finit.Diuinos eos debemꝰ acci
pere qui coniectura mētis ſue :
incerta futuroꝝ quaſi vera pro
nunciant abſqꝫ diuinorum ver
borū auctoritate.hec ille. His
declaratis : queritur vtrum di
uinatio ſit mortale peccatum.
Cui queſtioni reſpōdeo ⁊ dico.
Diuinationē ſemper eē morta
le peccatuꝫ.Quod ſane triplici
ratione declaro:prout eliciť ex
dictis.ſ.Doc.ſa ſe.q.lxxxv.ar.

¶Primo ratione modi.
¶Scđo ratione pacti.
¶Tertio ratione precepti.
¶Dico primo ꝙ dinatio ē pec
catũ mortale ratione modi. ſic.
Qui idebito modo vſurpat pre
nunciationem futurorũ euentu
uꝫ peccat mortaliter. Sꝫ diuia
tor ē huiuſmodi. Pꝫ maior ſic
Ille qui vſurpat quod dei ē:nõ
đo reuelãte mõtalr̃ peccat .Sꝫ
diuini hoc faciũt:qđ pꝫ:qꝛ diui
dicunť quaſi deo pleni:vt dicit
Iſidorus: ⁊ ſupra allegatũ eſt .
Vbi nõ.ꝙ futura poſſũt tripli
citer cognoſci. Primo natura
li ratione:⁊ hec precognitio nõ
eſt diuinatio vt patet ſupra in
diffinitione. Secundo dei reue
latione:⁊ hoc modo futurorum
ꝑcognitio nõ ē diuiatio. Vnde
ſi qs futura cõtigẽtia deo reue
lãte ꝓnũciat:tũc ipe nõ diuinat
i.qđ diuinũ eſt nõ facit :ſꝫ ma
gis qđ diuinũ ē ſuſcipit. Tertio
mõ pñt cognoſci futura:diabo
li reuelatõe ſiue indicatõe :q vt
ait Augu.xxvj .q.iiij.c.Scieñ.
ex ſubtilitate igenij:⁊ ex lõga ex
periẽtia:futura contigentia ali-
qñ cognoſcit. Et reſpectu horũ
eſt diuinatio.ergo diuiatio ſem
per ē peccatũ mortale. ¶Scđo
ꝓbať diuinationẽ eſſe peccatũ
mortale rõe pacti.ſic. Quicũqꝫ
frãgit ⁊ irritat ꝓmiſſionẽ ⁊ pa
ctũ factũ cũ deo:pcãt mortalr̃.
Sed ſuperſtitioſus icãtator: di
uiator ⁊ huiuſmodi. Frãgit:irri
tat:diſſipat: trãſgrediť:anihilat
ꝓmiſſionẽ ⁊ pactũ factũ cũ đo
i ſacro baptiſmate:vbi hõ dedi
cãs ſe deo: abrenũciauit diabo
lo ⁊ actibꝰ ac põpis eiꝰ. Sequeť
aũt hmõi abnegat fidẽ dei ⁊ pa
ctũ:dãs ſe diabolo . Ergo pcãt
mortalr̃. Nã vt ait.ſ. Doc. Su
perſtitioſus ⁊ diuinator : vł of-
fert ſacrificiũ diabolo:vł hꝫ ſo-
cietatẽ ⁊ familiaritatẽ cũ diabo
lo tacite vł expſſe:⁊ ſic adiutori
uꝫ hꝫ a diabolo i faciẽdo vł co-
gnoſcẽdo. Et iđ Augu.in libro
de doc.xpiana.⁊ habeť i decre
tis.xxvj.q.ij.c.Illđ i fine .Oẽs
igiť artes:vł nugatorie:vł noxie
ſupſtitiões:ex quadã peſtifera ſo
cietate hominũ ⁊ demonũ :qñ
pacta ifidelis ⁊ doloſe amicitie
ꝯſtituta penitꝰ ſunt repudiãde ⁊
fugiẽde a chriſtião.hec ille. Vñ
diuinator totaliter diabolus ef
ficitur:filius diaboli factꝰ negãs
⁊ calcans baptiſmum ⁊ fidem .
Audi terribilem ſniam . xxvi.
q.vij.c.Non lꝫ.c.Si qs.c.Nõ
obſeruetis. Qui talia credũt ſci
ant ſe fidẽ chriſtianaꝫ ⁊ baptiſ
mũ ꝑuaricaſſe ⁊ paganũ ⁊ apo
ſtatã.i.retro abeũtẽ ⁊ inimicuꝫ
đi i irã đi grauit icurriſſe: ⁊ ſũt
ꝟba Auguſti. Ex his igiť appa

ret ſine dubio diuinationẽ eſſe
pctm̃ mortaliſſimum. ¶Tertio
ꝓbatur diuinationẽ eſſe pctm̃
mortale rõne ꝑcepti.ſic. Quicũ
qꝫ facit cõtra ꝑceptũ dei morta
liter peccat. Sꝫ diuinator facit
ꝯ ꝑceptũ dei. Nã Deut.xviij.ꝓ
cipiť. Nõ ſit qui phitones ꝯſu-
lat:neqꝫ diuinos:neqꝫ querat a
mortuis veritatẽ.hec ille. Et eze
chi.xiij. Vana non videbitis: ⁊
diuinationes non diuinabitis.
Ergo diuiatio ē pctm̃ mortale.
ſ Ecũdo principalr̃ cir
ca diuinationẽ ꝯſide
rare debemus mali-
gnationẽ. Tãta eſt diuinationũ
malignitas vt triplici lege aſ-
perrime puniantur.
¶Primo lege diuinali.
¶Scđo lege canonicali.
¶Tertio lege humanali.
¶Primo diuinatores atqꝫ ſor
tilegi puniuntur lege diuinali.
Diciť in Deut.xviij. Quãdo in
greſſus fueris terrã quam dñs
deꝰ tuꝰ dabit tibi:caue ne imi-
tari velis abhominationes illa
rũ gẽtiũ:nec iueniať in te: q lu-
ſtret filiũ ſuũ aut filiã ducẽs p
ignẽ:aut qui ariolos ſciſciteť:⁊
obſeruet ſomnia atqꝫ auguria:
ne ſit maleficus:nec incãtator:
nec phitones ꝯſulat : nec diui-
nos:⁊ querat a mortuis verita
tẽ. Oia.n.hec abhomineť dñs:
⁊ ꝓpter iſtiuſmodi ſcelera dele
bit eos in introitu ſuo. Et in eo
dẽ.c.ꝓpha aũt q arrogãtia de-
prauatꝰ:voluit loq in noie meo
que ego nõ precepi vt diceret:
aut ex noie alioꝝ deorũ interfi-
cietur. Et Leuit. xx. Vir ſiue
mulier in qbus phitonicus vel
diuinatiõis fuerit ſpiritus mor
te moriatur:lapidibus obruent
eos. Sanguis eoꝝ ſit ſup illos
Et Ezech.xiij. Ve ꝓphetis in
ſipientibus qui ſequũtur ſpiritũ
ſuũ ⁊ nihil vidẽt. Et ibidẽ. Erit
manꝰ mea ſup ꝓphetas qui vi
dẽt vana ⁊ diuinãt. In lege ve
ro canonica apponũtur diuer-
ſe pene. Si.n.diuinator eſt oc-
cultus iniungitur pnĩa quadra
ginta dieꝝ. Extra eo.c.i. Si no
toriꝰ ſit:denegať ei euchariſtia:
vt pꝫ de cõſe.di.ij.c. Pro dile-
ctione. Si ſit laycus eſt excõicã
dus.xxvi.q.v.c.Non opꝫ. Et.c.
Si qs epũs. Et.c.Aliquãti. Sꝫ
⁊ creſcente cõtumacia creſcere
dꝫ ⁊ pena:vt incarceretur ⁊ hu
iuſmodi. Item ſi ſeruus ſit:dꝫ
verberibus caſtigari.xxvi.q.v.
Contra idolorum. Epiſcopus
etiam tales diuinos ⁊ ſuperſti-
tioſos turpiter dehoneſtatos:đ
parrochia ſua eiceř dꝫ:vt habe
tur.xxvi.q.v.c.Epiſcopi. Tales
ẽt infames ſunt. Similiter ⁊ q
ad eos concurrunt. Vñ nec ad

accuſationem debent admitti: vt pꝫ.ij.q.viij.c. Quiſqꝫ. Nec ad teſtimoniũ dicendum debẽt recipi. Extra de teſti.c. Teſtimonium. Si vero diuinatoꝛ fit clericus deponẽdꝰ eſt: ⁊ in monaſterio detrudendus. vt habetur.xxvi.q.v.capitulis ſuperiꝰ allegatis. Et qui credũt huiuſmodi ſoꝛtilegijs.v.annis debẽt penitere.xxvi.q.v.c. Non liceat. Ultimo cõcludit lex canonica ꝙ tales ſunt a dyabolo captiui: vt habetur.xxvi.q.i.c. Epiſcopi eoꝛuꝫ. Lege deniqꝫ ciuili terribiliter diuini ⁊ huiuſmõi maleſici damnantur. Nam capite plecti debent. Et ſi accedãt ad domuꝫ alterius debent cremari.C.de maleficis.l.nullus aruſpex nullus ſacerdos:nullus eorum:qui huic ritui aſſolent miniſtrare:limẽ alterius accedat non ob alteram cauſam:ſꝫ huiuſmodi hoïs amicitia quãuis vetus repellatur cõcremãdo illo aruſpice:qui ad domum alienã acceſſerit:⁊ illo in inſulã deportãdo:poſt adẽptionẽ bonoꝝ qui cũ reuocauerit:ſuaſionibuſ vel p:emijs. Accuſatoꝛẽ autem huius criminis nõ delatoꝛẽ eẽ: ſed dignum magis pꝛemio arbitramur. Hoc eſt dicere ꝙ incantatoꝛ dꝫ cremari:⁊ qui eum receptat ad incantandũ:dꝫ priuari per fiſcum ſuis bonis ⁊ bãniri:⁊ accuſatoꝛ pꝛemio remunerari. Et.l. Nemo. Et.l. culpa Et ideo oẽs debent ſe armare contra hmõi:vt exterminentur maxime rectoꝛes ⁊ domini ſcientes:qui tenentur ⁊ ipſi ſi nõ expellunt hmõi:moꝛtaliter peccant. Hi pꝛo omnium rationũ confirmatione adduco tex. Augu.in lib.de ciui.dei. Et.xxvi.q.ij.c. Qui ſine ſaluatoꝛe ſalutem vult habere:⁊ ſine vera ſapientia eſtimat ſe pꝛudẽtẽ fieri poſſe:non ſanus ſed eger: non prudens ſed ſtultus in egritudine aſſidua laboꝛabit: ⁊ in cecitate noxie ſtultus ⁊ demens permanebit. Ac pꝛoinde omnis inqſitio ⁊ omnis curatio que a diuinis magicis artibus vel ab ipſis demonibus in idoloꝛuꝫ cultura expetitur:moꝛs potius dicẽda eſt q̃ vita. Et qui ea ſectãtur ſi ſe non coꝛrexerint ad eternam perditionẽ tendũt pſalmiſta dicente. Omnes dij gentiuꝫ demonia ſunt:qui per deceptores hoïes alios decipere quottidie geſtiunt:vt perditionis ſue eos faciant eſſe participes. Itaqꝫ hec vanitas magicarum artiuꝫ ex traditione maloꝛum angeloꝛum in toto terrarum oꝛbe:plurimis ſeculis inualuit:per quãdã ſcientiam futuroꝛum ⁊ infe

roꝛum:⁊ per inuentiones eoꝛũ inẽta ſunt auruſpitia ⁊ augurationes:⁊ ipſa que dicuntur oꝛacula ⁊ nigꝛomantia. hec ille.

Tertio pꝛincipaliter circa ſuperſtitioſaꝫ diuinationem conſiderare debemus ſpecificationem. Licet enim ſint multe ſpecies ⁊ modi diuinationis in quibus ſemper eſt peccatum moꝛtale: tamen moꝛe noſtro duodecim tãtum ad pꝛeſens explicabimus. ¶ Pꝛimus modus diuinationis dicitur inuocatiuus. Cum aliquis expꝛeſſe iuocat demoneꝫ ad aliqd ſciẽduꝫ vel operanduꝫ ſemper moꝛtaliter peccat.vt patet per.ſ.Doc.ſa ſe.q.xv.⁊.q.xcv. Et huiuſmodi ſuperſtitioſa diuinatoꝛia diuerſimode inuocatur ſcḋm diuerſos effectus reuelationis:vt habetur in decretis.xxvi.q.iiij.c. Igitur ⁊.q.v.c. Nec mirum. Si eniꝫ apparent demones in diuerſis foꝛmis dicitur pꝛeſtigium. Et hoc faciunt vt illudant hominibus volentes videri quod non ſunt. Si vocati per ſomnia pꝛenunciant:dicitur diuinatio per ſomniũ. Si ꝑ ſuſcitationẽ moꝛtuoꝛũ vocati:non ꝙ moꝛtui vere ſuſcitẽtur nũciãt:dicit̃ nigromantia. Si vocati vł aſtricti ꝑ obſeſſos ⁊ arepticios vigilãtes: pꝛenunciant futura: dr̃ phitõia Si vocati pꝛenunciãt in figuris varijs:apparentibus conſpectibus hominum. Si in viſceribus animaliũ: que ydolis imolantur dicitur auruſpitiuꝫ. Si inuocati apparent in vngue vel i ferro:vel i lapide polito:dicitur geomantia. Si tales figure i aqua apparent: dicitur hydꝛomantia. Si i aere appareant figure:dicitur aeromantia. Si i igne:dicitur pyromantia. In qbus diuiatõibus vt dictũ ẽ ſemper iteruenit peccatuꝫ moꝛtale. ¶ Secundus modus diuiatõis eſt cum aliqs ex motu coꝛpoꝛis celeſtis ⁊ eius iſluentia diuiat vel pꝛenunciat determiate aliquẽ foꝛe bonuꝫ vel malũ: vitioſuꝫ vł virtuoſũ:moꝛtalit̃ peccat:vt elicit̃.de pe.di.ij.c. Si non iquit.cũ bonitas:vel malitia a libero arbitrio depẽdat:quod eſt ſpirituale: ⁊ non ſubiacet impꝛeſſionibus neqꝫ motibus ſyderum. Licet ipſi motus aliqualiter inclinẽt partẽ ſenſitiuam ad vnum magis q̃ ad alium. Tamen vt ait ſanctus Doctoꝛ.ſa ſe. queſtione lxxxxv. Et Auguſtinus.xxvi. queſtione.iiij.c. Ergo homo non neceſſitatur cum ſit dominus ſuoꝝ actuũ. Et Ptolomeus aſtrologꝰ ait. Sapiẽs dñabit̃

aſtris. Itẽ mortaliter peccat: cũ
aliquis prenũciat ex motu ſyde
ruz caſuz fortuituz: vtputa: ꝙ ſo
diẽs debet reperire theſauruz:
vel quod ſuper aliquẽ exeuntez
de domo: debet cadere lapiſ vl
trabs ⁊ huiuſmodi. Ad hoſ euẽ
tus nõ extendit ſciẽtia huma-
na: vt dictũ eſt. Ideo illicituz .⁊
mortale. Item mortaliter pec-
cat: cũ quis ex motu animaliuz
vel vocibus eorum prenunciat:
de homine: in his que depen-
dent a libero arbitrio: vt quia
cantauit auis: prenunciat debe
re hodie merces expedire ⁊ hu
iuſmodi: vl ꝙ ille ſtranutauit:
p̄nũciauit illũ debere perdẽ lu-
crũ. Et de his ſimilia. Itẽ mor
taliter peccat: cũ quis ex garritu
auiuz prenunciat pluuias: guer
ras ⁊ tẽpeſtates ⁊ hmõi. qñ .ſ.
hmõi garritus vel crocitatões:
nõ habẽt ordinẽ ad predictos
effectus. Nã ſi motu anſerꝝ vel
frequẽti crocitatione cornicule:
aliquis prenunciat pluuiã: nõ ẽ
diuinatio ſuperſtitioſa. Sũt ei
multa animalia ſentiẽtia mot⁹
celi: ⁊ ide ea diuerſimode moue
ri cõtigit: vt aſinus ⁊ gallus ⁊
catta ⁊ rana ⁊ huiuſmodi. Sz ſi
illi mot⁹ ⁊ voces nõ habẽt ordi
nem: vel naturalẽ inclinationez
ad effectum: prenunciatio illius
effectus: eſt mortale: ⁊ ſuperſti-

tioſuz vt declarat .ſ. Doc. Et ta
lis diuinatio vocatur auguriũ.
¶ Tertius modus dicit obuia-
tiuus. Cuz quis diuinat: habẽs
pro malo ſigno: obuiari mulieri
barbate: claudo: ceco: religioſo:
mortuo: dum ad ſepeliendum
portatur beſtie ceſpitant. Et cũ
accidit ſe calciare in pede ſini-
ſtro: anteꝗ̃ in dextro vel indue
re camiſiam retro vel in reuer-
ſo: vel ꝙ mures rodant pãnos:
vel cũ accidit: verbuz prolatum
alia de cã: ⁊ ipſe torquet: ad di-
uinationez alicui⁹ euẽtus: fortu
nij vel infortunij ⁊ huiuſmodi
diuinatio dicit omen vt ait .b.
Tho. ſa ſe. q. lxxxxv. Et ẽ pecca
tũ mortale: qr ſuperſtitioſuz ⁊ il
licitũ: marie cũ hoc credit ſcien
ter ⁊ aduertent. ¶ Quart⁹ mo-
dus diuinatõis dicit iſpectiu⁹.
Cũ aliquis ex ↄſideratiõe linea
rum manus: vel inſpectõe ſpa-
tularꝝ: precognoſcere ⁊ diuinare
vult futura de malicia vl bõita
te vel etiã preſentia ⁊ huiuſmo
di pcãt mortalit. Et prima diui
natio lineaꝝ dicit. Ciromantia
ſcda .ſ. ſpatularꝝ vocat ſpatulo-
mãtia. De qb⁹ habetur in locis
ſuperi⁹ allegatis: ⁊ eſſz hereticũ
tenere: ꝙ homo ex phiſonomia
vel conſtellatione neceſſitetur
ad bonuz vel ad malũ. ¶ Qui-
tus mod⁹ diuinatõis dicit ſor-

tius. Cũ aliqs vtitur ſortibus
diuinatorijs ad diuinanduz vel
pronunciandũ: vt ſi ſibi contige
rit feſtuca minor: debeat tale qd
euenire: vel ſi accipiat breue oc
cultũ inter multa breuia: ⁊ ſm
illud diuinat de preteritis vel p̄
ſentib⁹: vel futuris: vel ſi ſm pri
mũ verbũ occurrẽs in apertio-
ne libri: vel ſi ex proiectiõe taxil
lorꝝ: ſm certa puncta vult diui-
nare: vel figuras plũbi proiecti
in aqua vult cognoſcere ⁊ nũ-
ciare: ⁊ in huiuſmõi multis: pec
cat mortaliter. Et hec diuinatio
vocatur ſortes. que ꝓhibetur oi
no .xxvi. q. v. c. Sortes. ⁊ c. ſequẽ
ti. ⁊ q. vij. c. Nõ obſuetis. Vti
vero ſortibus diuerſorijs: licitũ
eſt in rebus temporalib⁹: ſi ni-
hil ſuperſtitioſum addat. ¶ Se
xtus modus diuinationis dicit
ſomniatiuus. Cũ aliquis faciẽs
etiam orationes aliqs obſeruat
ſomnia ⁊ ſm ea vult diuinare
de occultis vel futuris: niſi ſci-
ret ex reuelatione diuina proce
dere. mortaliter peccat: ⁊ alias
ẽt ad ſomnia attendendo: picu-
loſiſſimũ eſt: quia demon com-
muniter his ſe imiſcet: tamẽ ob
ſeruatio ſomniorꝝ procedentiuz
per naturalẽ cõplexionẽ: vel ꝓ-
cedentiuz ex impreſſione celeſti
ad illa ſomnia ſe extendẽtes: nõ
eſſet ſuꝑſtitioſa nec illicita. Sed

ꝓ declaratõe vide .ſ. Doc. ſa ſe
q. xcv. ar. vi. Nota hic diligẽter
cõtra illos qui tenẽt ⁊ legũt vel
vtunt libro Danielis prophete:
qui vere nõ eſt Danielis: ſz fal
ſo ei ititulat: vt habetur .xxvi. q.
vij. Non obſeruetis. Et eſt tex.
Augu. Iõ liber ille oino cõbur
rendus eſt. ¶ Septim⁹ mod⁹ di
uinationis dr̄ breuiatiuus. Cuz
aliqs facit vel fieri facit: aut vtit
breuibus ſuperſtitioſis ad p̄nũ
ciandũ vel p̄cauendũ: vel preco
gnoſcẽdũ. aliqd in quib⁹ etiã po
nit ſpes. pro carta nõ nata: pro
filo nõ cocto: per appoſitionem
per virginẽ ⁊ hmõi: cõmuniter
eſt mortale. Cũ in talib⁹ breuib⁹
ↄtinet aliquid ad inuocationez
demonis: vel ibi ſunt nomina
ignota: vel ibi continet aliqd fal
ſitatis: vel inter verba ſacra ↄti
net aliqd vanitatis: vel ibi cara
cteres ſunt ⁊ huiuſmõi: ⁊ cũ ad
iungunt diuerſe ſuꝑſtitiones ⁊
obſeruatões ⁊c̃. in oib⁹ eſt ꝓhi-
bitũ ⁊ illicitũ: vt patet .xxvi. q. v.
Si qs arioloſ: ⁊ c. nõ liceat. Et
ꝑ .ſ. Doct. ſa ſe. q. lxxxxvi. ar. iij.
Idẽ mortaliter peccat cũ aliqs
vtitur caracteribus ⁊ multis ex
perimẽtis ⁊ ribaldarijs: ad pro
uocãdũ mulieres in ſui ↄcupiaz
⁊ amorẽ: ⁊ multis modis vtunt
mulieres vt diligant a marit: q
omnia illicita ſunt ⁊ reprobãda

¶Octauꝰ modꝰ ſupſtitioſe diui
natiõis dr̃ tpatiuꝰ.Cũ aliqs va
ne obſuat tpa:q̃ſi dinãs magꝭ
eẽ vẽturũ in illis tpibꝰ:⁊ iõ ca-
uet ab iceptione alicuiꝰ opis:eo
ꝙ ſint dies egyptiaci:vel qꝛ ſũt
kalẽ.Januarij:vel qꝛ eſt dies.ſ.
Joãnis decollati:peccat morta
liter:ſi nõ ex ſimplicitate:ſed ob
ſtinate obſuat. Nã hmõi ſup-
ſtitioſũ ⁊ illicitũ.xxvi.q.vij. Nõ
obſuetis.Jdẽ ẽ icolligẽdis her
bis:qñ nõ nãlr:ſʒ ſupſtitioſe ob
ſeruat dies determiatã. Et dũ
in die natalis portat lignũ ma
gnũ ſup ignẽ ſupſtitioſe:de his
obſuãtijs hẽt.xxvi.q.v.c.Nõ li
ceat. ¶Nonꝰ modꝰ ſupſtitioſe
diuiatõis dr̃ notoriatiuꝰ.Cũ ali
qs ſup nãlit ꝑ modũ iefficacẽ q̃
rit ſciaʒ dialecticalẽ: phycaleʒ ⁊
hmõi:peccat mortlr:qꝛ ibi falteʒ
iplicite ſit pactũ cũ demõe ſʒ.ſ.
Doc.ſa ſc.q.xcvi.¶X.modus
ſupſtitioſe diuiatiõis dr̃ reuela
tiuꝰ.Cuʒ aliqs q̃rit vel paciſcit
cũ moriẽte:vt ſibi reuelet aliqd:
etiã de his q̃ ꝑtinẽt ad fidẽ:du-
bitãs de ꝑtinẽtibꝰ ad fidẽ ⁊ alr:
nolẽs credẽ:mortalr peccat:hic
nõ lʒ vt dicit.ſ.Tho.in q̃libetis
liceret tñ ſubiciẽdo ſe diuino iu
dicio:credens ea q̃ ſunt fidei ẽt
ſine apparitiõe mortuoꝝ.¶Xi.
modꝰ ſupſtitioſe dinatiõis dr̃ i
cãtatiuꝰ.Cũ aliqs vult vbis nõ
ſacris:ſed vanis ⁊ ſupſtitioſis:
attẽdẽs obſuantiſs illicitis ⁊ le
uibus ſciẽter ⁊ maltioſe audi-
ens hmõi eſſe ꝓhibita:vt pʒ.xx-
vi.q.ij.Jllud.⁊.q.v.c. Nec mirꝫ
⁊.c.nõ oportet . Et.lxxxviij.d.c.
Qm̃ nõ. Vñ pʒ ꝙ diuinꝰ ⁊ in-
cãtator talis : ſine dubio peccat
mortalr. Et in loco prudẽs p̃di
cator poterit diſcurrẽ ꝑ multas
incãtationes q̃ ſiũt.vʒ ꝯ dolorẽ
capitis:ꝯ dolorẽ dentiũ:contra
fluxum ſanguinis: ꝯ granphuʒ
pro quo portat anulus factꝰ qñ
legit paſſio xp̃i:ꝯ tumefactionẽ
gutturis:cõtra lumbos:contra
vermes pueroꝝ:ꝯtra carnẽ cre
patũ:ꝯ febres pro quibꝰ dat ali-
qd̃ comeſtibile ſcriptũ:ꝯtra ve
nã retortã:ꝯtra fixcationes pue
roꝝ in quibus menſurant pãni
celli coꝝ:⁊ mille ſupſtitionibus
vtuntur:contra morbũ caducũ:
contra veretonos ſiue ſagittas:
vbi apponit ſagitta facta in fe-
ſto ſcti ſebaſtiani:⁊ poſt cũ duo
bꝰ digitis extrahũt veretonũ:qꝛ
diabolꝰ retinebat ⁊ expectabat i
cãtatõeʒ:ꝯ vulnera q̃cũqꝫ:ꝯ in
zopaturas equoruʒ:ꝯ lupos ne
deuorẽt porcos ⁊ aialia:contra
rugas cauliũ:contra infirmum
qui mori nõ poteſt:ꝯtra aliquã
que ꝯſentire noluit:faciẽtes ea
exſiccare : ⁊ cordialit cõſumari
qd̃ maxime accidit in his q̃ nõ

timent deum:contra ſponſuʒ ⁊
ſponſam faciunt malias:ne cõ-
iungi poſſint.Aſſumitur oleum
ſacrum aqua benedicta:⁊ quod
horribilius eſt:corpus chriſti ie
ſu:⁊ ſanguis. Cõſecrantur libri
dyabolo: celebrantur miſſe pro
ſimilibus incantatoribus: ꝯtra
parturientes vt pariant maſcu
lũ expellunt cattas de domo:⁊
cũ pepererint dicũt illas eẽ pa-
ganas:⁊ ideo ſignãt eas: ⁊ non
filant donec eccleſiaʒ intrent ⁊
multa huiuſmodi:cõtra iuuenes
⁊ maritatas vt prouocent ad
amorẽ:contra ſerpentes ⁊ ani-
malia bruta:contra ſolem ⁊ lu-
nam ⁊ ſtellas : contra ignem ⁊
contra aquam ⁊ contra ventuʒ:
cõtra tempeſtates:vbi mille fa-
tuitates interueniunt:contra plu
uiam:cõtra ſiccitatẽ: contra ini
micos vtuntur inſuꝑ incantati
onibus:in colligendis herbis ⁊
radicibus ⁊ lapidibꝰ:in quibus
omnibus vt dictũ eſt ſemꝑ in-
teruenit peccatũ.Bene tñ licet
colligere herbas ⁊ lapides ⁊ eis
vti ſm rõnẽ virtutum ſuarum
naturaliũ:ſine aliqua ſuperſtiti
one adiuncta.Jn quarũ colle-
ctione vel appoſitione ad corpꝰ
humanum poteſt dici pater no
ter ⁊ aue maria ⁊ credo:⁊ inuo-
care nomen domini noſtri ieſu
xp̃i.iuxta illõ Marc.vltimo.Jn
nomine meo demonia eijcient
⁊c̃.dicendo in nomine ieſu xp̃i.
Jn nomine virginis.Jn nomi
ne beati Petri martyris. Jn
noie ſancti Vincentij: omni tñ
obſeruatione poſtpoſita : vt ait
ſ.Doc.ſcd̃a ſcd̃e.q.xcvi.ar. vlti-
mo.¶Duodecimus modus ⁊
vltimus qui reducit ad ſuperſti
tioſam diuinationem dicit ſtri-
gatiuus.Cum aliquis vir vl' ali
qua mulier vadunt in ſtriazo
cum dyana vel iobiana:vel he-
rodiana:⁊ credunt ſe in cattas
conuerti ⁊ ire ad pueros ⁊ hu-
iuſmodi:ſine dubio peccãt mor
taliter:qꝛ hoc ꝓcedit a magna
familiaritate quam habent cuʒ
demone:qui etiaʒ immutat fan
taſiam multiplici illuſione.Ali-
quãdo etiã feminas ⁊ homines
trãſfert corporaliter de loco ad
locũ ⁊ eis abutitur. Unde con-
tra hmõi ſtrigas ⁊ ſuperſtitio-
ſas ac diuinatorias perſonas.
Sancta mater eccl'ia clamat ꝑ
concilium anquirenſe:⁊ canoni
zatur i decretis.xxvi.q.v.c. Epi
ſcopi.Quedam ſcelerate mulie
res retro poſt ſathanam ꝯuer-
ſe demonuʒ illuſionibꝰ ⁊ fantaſ
matibus ſeducte credunt ſe ⁊
profitentur cum dyana noctur
nis horis:dea paganorum : vel
cum herodiade: vel cum innu-
mera multitudine equitare ſuper

quaſdā beſtias:ꝛ multa terraꝝ
ſpacia intempeſte noctis ſilētio
pertranſire: eius iuſſionib⁹ obe
dire:velut domine: ꝛ certis no
ctib⁹ ad eī⁹ſeruitiū euocari. Sꝫ
varia hec ſole ꝑfidia ſua ꝑiſſent:
ꝛ non multos ſecū ad infidelita
tis interitū ꝑtraxiſſent. Nam ꝛ
innumera multitudo hac falſa
opinione decepta vera hec eſſe
credunt:ꝛ credēdo a recta fide
deuiant:ꝛ errore paganoꝝ inuo
luuntur:cum aliqd deitatis aut
numinis extra vnū deum arbitrā
tur.quapropter ſacerdotes per
eccleſiā chriſti ſibi cōmiſſaꝫ:po
pulo dei:oī inſtantia predicare
debent:vt nouerit hec oino fal
ſa eſſe ꝛ non a diuino:ſed mali
gno ſpū:talia fantaſmata men
tibus fidelium irrogari arbitra
mur.ſi qdē ipe ſathanas q trāſ
figurat ſe in angelū lucis:cū mē
tē cuiuſcūqꝫ mulieris ceperit:ꝛ
hāc ꝑ ifidelitatē ſibi ſubiugauerit
ſtatim ilico trāſformat ſe i diuerſa
rum ꝑſonaꝝ ſpecies atqꝫ ſimili
tudies ꝛ mētē quā captiuā reti
net i ſomnis deludēs mō leta:
mō triſtia:mō cognitas:mō ico
gnitas ꝑſonas oſtendēs: deuia
queqꝫ deducit. Et cū ſolus hoc
ſpūs patiſ:ifidelis hoc nō i aio:
ſꝫ i corpore euenire opinaſ. Et
paulopoſt ſubdiſ. Quiſqs ergo
credit aliquā creaturā:aut i me
li⁹ aut deteri⁹ imutari aut tranſ
formari i aliā ſpeciem:vl i aliaꝫ
ſimilitudieꝫ:niſi ab ipo creatore
q oia fecit ꝛ ꝑ quē omnia facta
ſunt:proculdubio ifidelis ē ꝛ pa
gāo deterior.hec ille. Et ex hoc
ēt ſꝫ.d.Anto. archiepiſcopum:
peccat qui credit huiuſmodi cō
uerti in gattas.ꝛ ire de nocte.ꝛ
ſugere ſanguinem puerorū. hec
enīꝫ vana ꝛ ipoſſibilia ſunt. Ad
uertendū etiā eſt.ꝙ non ſolum
facientes predicta.ſed conſulen
tes.aſſociantes.adherētes. fauē
tes.conſentientes.ꝛ domini ac
rectores qui nō puniunt hmōi.
ſcientes i ſuis territorijs tales i
ueniri.peccāt mortalr. Cauēdū
igiſ eſt.ab his diabolicis ſupſti
tiōibus.qb⁹ ſine dubio.tot pec
cata ſiūt.tot aduerſitates i mun
do veniūt.tot peſtes.tot iudicia.
tot grādines. Hoc ꝓprie ē. nō
vnū deum colere.ſed demonis
adorare.eis credere.eis ſeruire.
ꝛ tandem cum eis damnari.
Et ne contingat deiceps. in hu
iuſmodi offenſiones ꝛ iraꝫ dei
incurrere.quilibet habens hu
uia.ſortes.libros.ſomnia danie
lis.receptas.ꝛ talia huiuſmodi.
ex parte dei:ꝛ domini epiſcopi
ad me afferat:vt diabol⁹ hoꝝ i
uētor extermiari:ꝛ digne ꝯfūdi
poſſit. Hec oia ad laudē dei cō
burem⁹:q ē bñdict⁹ i ſcla. Amē.

¶ Feria.vi.dñice paſ. De ambi
tione. Sermo.xlv.

V Eniēt romani ꝛ tol
lent noſtrū locū ꝛ gē
tē. Jo.xi. Peſtiferuꝫ
eſt ambitionis vitiū:
quo mundani hoies:ꝛ terrenis
affectibus dediti agitanſ. Ait.n.
Berñ. Ambitio ſubtile malum
eſt:ſecretū virus peſtis occulta
doli artifex: mater hypocriſis:
vitiorū origo. Hoc veneno fue
rūt iterfecti elati illi ꝛ ābitioſiſſi
mi pōtifices ꝛ phariſei: qui vi
dētes miracula xpī:timebant ꝛ
opinionē ꝛ pontificatū amitte
re. Vñ dicebāt:venient roma
ni ꝛ tollēt noſtrū locū ꝛ genteꝫ.
Qd fuit thema: hodie in ſacro
euangelio recitatū. In quo tria
documēta habem⁹. ¶ Primū
documentū eſt:ꝙ etiā mali ho
mines aliqñ veritatē dicūt ꝛ ꝓ
phetizant.ibi:vnus aūt ex ipſis
cayphas noie. ¶ Scōm docu
mētū eſt:ꝙ etiā ex bonis ꝛ ſan
ctis operib⁹ mali indignantur ꝛ
ipos bonos perſequunſ:ibi. Ab
illo ergo die cogitauerūt vt in
terficerēt. ¶ Tertiū documentū
eſt.ꝙ apud bonos ꝛ māſuetos
poti⁹ cōmorandū eſt:qꝫ apud in
iuſtos ꝛ homicidas: ibi. Et ibi
morabaſ cū diſcipulis ſuis:non
cū pontificibus ꝛ phariſeis qui
erant ambitione pleni. De qua
hodie predicare diſponens:tria
conſiderabimus vꝫ.
¶ Primo diffinitionem.
¶ Scdo malignationem.
¶ Tertio ſpecificationem.
¶ Primo ambitionis ꝯſidera
re debemus diffinitionē. Vo
lēs mām ābitionis fundamēta
liter declarare:diſcurre diligen
ter ſumā dñi Antonini vbi de
hoc vitio diffuſe ꝑtractat:ſumēſ
fundamēta.ſ. Doc.in ſcda ſcde
q.cxxxi.qui dicit. Ambitio eſt in
ordinatus appetitus honoris.
Pro cui⁹ declaratione.notan
dū ſm.ſ. Doc. vbi ſupra: ꝙ ho
nor iportat quādā reuerētiā ex
hibitā alicui in teſtimoniuꝫ ſue
excellētie:vel virtutis eius. Vñ
Phs in primo ꝛ quarto. Ethi
co.dicit:ꝙ honor ē exhibitio re
uerētie in premiuꝫ virtutis. Et
talē excellētiā ſeu honorē i quo
hō excellit:nō hꝫ hō in ſeipſo a
ſe.ſꝫ eſt qſi qddā diuinū in eo:
datū a deo:vt ex eo alijs ꝓſit.
Vnde nō debetur ipſi hoi ꝑn
cipaliter honor.ſꝫ deo. Nā i tm̄
dꝫ placere hoi teſtimonium ſue
excellētie:qd ab alijs exhibeſ:in
quātū ex hoc ꝑatur ſibi via opi
nionis crediti ꝛ reputatiōis: vt
alijs ꝓſit. Tripľr ḡ ꝯtingit appe
titū honoris eſſe inordinatum.
Vnomō qñ hō appetit honorē
ſeu teſtimoniū d excellētia quā

non hʒ:ꝙ eſt appetere honoreʒ
ſupra ſuã ꝓportionem. vt ſi ma
lus deſideret honorẽ: ac ſi eſſet
bon⁹: vel deſideret regnũ ac ꝑſi
dẽtiã que nõ debet niſi virtuo-
ſis: ⁊ ipſe non curat de virtute.
Jõ i decretis.lxi.d.c. Miramur
dicit. Ad honorẽ ſine ſuffragio
tꝑis: ſine merito laboris: indi-
gnũ eſt ꝑuenire: ⁊ notari ãbitu
ſolẽt quos ꝓbitatis documẽta
nõ adiuuãt. h ille. Vnde refert
Aug.i.v.lib.de ci.dei. Antiquoſ
romanos duo ꝯſtruxiſſe tẽpla.
Vnũ dee virtutis: aliud dee ho
noris. Que qdẽ cõtigua erãt: ⁊
ita ordinata: ꝙ ad tẽplũ dee ho
noris: non poterat eſſe acceſſus
niſi ꝑ tẽplũ dee virtutis. Hi ro
mani: lʒ errarent: q2 idolatre: tñ
quo ad ordinẽ ꝓmotiõis ordia
te: ñ errabãt. O ñdebãt.n. ad ho
norẽ q multũ appetit recte ꝑue
niri nõ poſſe: niſi ꝑ viã virtutis
Alias eſt appetit⁹ inordinatus.
¶ Scdo appetit honor inordi-
nate: inqtũ aliqs honorẽ de ex
cellẽtia: quã hʒ a deo nõ refert i
deũ: cupiẽs ipm deũ: vt actoreʒ
virtutis ⁊ excellẽtie ꝑncipaliter
honorari iuxta illud apli. prime
Thi.i. Soli deo honor ⁊ gloria
Et ſic appetit⁹ honoris dr inor
dinatus. Tertio inordinate ap-
petit honor inquãtũ appetitus i
ipſo honore queſcit: nõ referẽs
honorẽ ad vtilitatẽ primoꝝ. ſi-
cut Paulus referebat.ij. Cor.
ix.d. De vobis glorior apud ma
cedões. Et ꝑme. Theſa.ij. Vos
eſtis glia mea ⁊ gaudium. dñs
Alber.in.ij.ſen.di.xxxv. Ambiti
onẽ ſic diffinit. Ambitio eſt ina
nis affectio ꝑlatis: ſiue ꝑlatiõis
Hic igit triplex appetitus ho-
noris inanis vel iordinatus ẽ:
⁊ idõ pctm̃. Et ꝙ ipſa ambitio ſit
peccatuꝫ: triplici rõne ꝓbat ꝑ
ut ponit.d. Anto.in ſumma.
¶ Primo rõne proceſſionis.
¶ Scdo rõne oppoſitionis.
¶ Tertio rõne repugnationis.
¶ Primo dico ꝙ ambitio eſt
pctm̃ rõne ꝓceſſionis: ſic. Sicut
fructus eſt iſectus: qui ex iſecta
radice generat: ita actus huma
nus ꝓcedẽs ex pctõ: neceſſario
erit pctm̃. Sed ambitio que eſt
appetitus inordinatus honoris
ꝓcedit ex peccato. Q̃ õ ꝓbatur,
Nã Aug. in lib. de vera religio
ne dicit: ꝙ ambitio ꝓcedit ex ſu
ꝑbia: ⁊ ex concupia vel cupidi-
tate: ſed ſupbia ⁊ concupia ſunt
peccata ergo ⁊ ipſa ambitio eſt
pctm̃. ¶ Scdo probatur ratio-
ne oppoſitionis: ſic. Illud quod
opponitur virtuti morali eſt pec
catũ. quia virtus moralis eſt ſe
cundum regulam rationis. ii.
Ethi. Sʒ ambitio opponit ma
gnanimitati vt dicit.s. Doct.in

ſe.ſe.q.cxxxi. ar.ij. que quidem
magnanimitas eſt virtus mo-
ralis. vt patet.iiij. Ethico. Ergo
ambitio eſt peccatum. Ambitio
enim eſt inordinatus appetitus
honoris: ſed magnanimitas eſt
ordinatus ⁊ debitus appetitus
magni honoris. Inordinatum
aũt opponitur ordinato: ergo ẽ
peccatũ. ¶ Tertio idẽ probat ra
tione repugnationis ſic. Nihil
repugnat caritati que ẽ vita aie
niſi peccatũ mortale. Sed am-
bitio repugnat caritati dicitur
enim prime. Cor.xiij. Caritas nõ
eſt ambitioſa. vbi glo. Nõ vult
caritas alijs ꝑponi. Caritas di
ligit proximũ ſicut ſeipm̃: ⁊ ideo
nõ vult eum ſubiicere ſibi ſed ſo
cius eſſe. Appetit ſeruire proxi-
mo: ⁊ nõ ſibi ſeruari. Sicut fili-
us hominis venit miniſtrari ſʒ
miniſtrare. hec ibi. Ergo ambitio
eſt pctm̃. cum caritati repugnet
Vnde Ambroſius ſuper Luc.
Sepe quos nulla vitia: qs nul-
la potuit mouere luxuria: nulla
auaricia ſubuertit: facit ambitio
criminoſos. Et vt dominetur
quis. pri⁹ ſeruit. h ille. Et Aug.
ſuꝑ ꝑs. Noluit xp̃s regnũ ter-
renũ cũ ſuperbia: que cathedra
peſtilentie recte dicit: q2 nõ fe-
re quiſq3 eſt qui careat amore
dominãdi ⁊ hũanã nõ appetat
gloriã. hec ille. Bernard⁹ quoq3
in ſermone ait. Poteſtatis ãbi
tio angelũ felicitate ãgelica: ad
quã erat creatus priuauit. Scie
appetitus hominẽ imortalita-
tis gloria ſpoliauit. Non euani
cib⁹ deflexerat: non mandatorũ
obliuio deſtituerat: ſed ꝓmiſſio
honoris: ãbitio illecebroſa dece
pit. hec ille. Et Auguſti. viij.q.i.
Qui epiſcopatũ dedit. Loc⁹ ſu-
perior ſine quo popul⁹ regi nõ
poteſt: ⁊ ſi adminiſtretur vt de-
cet: indecenter tamen appetitur
hec ille. Et ſic pʒ diffinitio am-
bitionis ꝙ ſit peccatum.

Secundo ꝑncipaliter cir
ca ambitionem cõſide-
randa eſt malignitas.
Tanta eſt peſſime ambitionis
malignitas vt ex ipſa plura ma
la oriantur. Sed in preſentiarũ
quattuor malignitates tantum
annotabimus.
¶ Prima eſt crudelitatis indu
ctiua.
¶ Secũda eſt quietitudinis ab-
latiua.
¶ Tertia eſt ſacre ſcripture ad-
uerſatiua.
¶ Prima ambitiõis malignitas
eſt crudelitatis iductiua. Ambi
tioſus eni iordinate querẽs ho
norẽ: omnis pietatis: ois amici
tie: omnis cõiunctionis obliui-
ſcitur. Exempla plurima patẽt.
Legitur eni de ambitioſiſſimo

Ꝗre ẽ ſancto tũ exemp lox deſpecti ua.

5 4

lio Abimelech:qui pricipatū rē
rū obtineret i ſichē: occidi fecit
ſeptuaginta ſuos frēs:vt hr̄ Iu
dicū.ix.c.qui tñ poſtea a mulie
re fuit occiſus. Abſolō dominā
di ambitiōe ſtimulat⁹:bellū cō
mouit ꝯ patrē ſctiſſimū Dauid
ꝛ ipſū ad mortē pſequut⁹ ē:ꝛ cō
cubias eiuſ publice cognouit.ij.
Re.xvi. Sʒ ꝛ i quercu ſuſpēſuſ
mirabiliter fuit occiſus.ij. Re.
xviij. Atalia femia ambitioſiſſi
ma mortuo filio Iorā: vt ipa ſo
la regnaret.oēs filios regios in
terfici fecit:niſi vnū q fuit abſcō
dit⁹.ſ. Ioas puulus. iiij. Re.xi.
Sʒ ꝛ ipſa demū occiſa fuit. Ro
mulus occidit Remū frēʒ eius
vt Rome ſolus dñaret. Ex am
bitiōe. Cyrus bellum tā terribi
le ꝯ babiloniā cōmouit. Alexan
der ꝯ Dariū. Nabuchodono
ſor ꝯ ppſm dei. Romani per to
tū mundū:ab vrbe ꝯdita bella
ꝯcitauerunt. Totilla ꝯ italiam.
Magn⁹ teucer ꝯ xp̄ianitatem.
Inter xp̄ianos vero:vnus prin
ceps ꝯ alium.cōitas ꝯ aliā vici
nia ꝯ viciniā:ptiales ꝯ aduerſa
rios. Et qs poſſʒ recēſere nume
rū īterfectoꝝ:ſanguis effuſionē:
regnoꝝ: puiciaꝝ.ciuitatum. do
moꝝ ꝯbuſtionē.depopulatōeʒ.
euerſiōeʒ.atqꝫ virginū violatio
nē pp ambitioneʒ: O ambitio
venenoſa. O deſolatrix oīuʒ bo
noꝝ. O peſſima mat:oium ma
loꝝ. Per te deſtruiť humanuʒ
gen⁹.p te deſtruunť dñia ꝛ ipe
ria.p te ðſtruūť platur.p te mo
naſteria religioſoꝝ vano icom
mēdo.p te qꝫ plurimi q hōi ſpu
tanť ꝛ ſunt.efficiunť filij ſatha
ne.p te amicitie.affinitates ꝛ cō
iūctōes tollunť.p te tādē oiſ vir
t⁹ auferť.ꝛ oē malū iducit. Vñ
Inno.papa.iij.i lib. de miſeria
ꝯditōiſ humāe.ſic ait. Ambitio
ſus i ſupbiā extolliť ꝛ i iactātiā
effrenať.nec curat pdeſſe.ſʒ glo
riať peſſe.pſumit ſe meliorē q̄
ſe cernit ſupiorē. Ac bonuʒ facit
nō grad⁹ ſʒ virtus.nō dignitas
ſʒ hōeſtas. Ambitioſus priores
indignať amicos:notos igno
rat.heſternos ꝛ comites ꝯtēnit
antiqs vultū auertit. vilūʒ extol
lit ꝯ ceruicē erigit.faſtū oſtendit:
grādia loquiť:ſublimia meditať
ſubeſſe nō patiť:peſſe moliť:pre
latis ifeſt⁹:ſubditi oneroſus.mo
leſta nō ſuſfert:ꝯcepta non diſ
fert:pceps ꝛ audax glorioſus ꝛ
arrogans grauis ꝛ iportunus.
Conſtat āt q̄ oia h̄ ſūt ad ciuita
tū deſtructōem:h̄ ille. ¶ Scōa
malignitas ambitōis ē quietudi
nis ablatiua. Cuiʒ viuēti dulciſ
ē: imo vt ait Ariſ.i. iiii. Ethy.
Neceſſaria ē qes. Hāc quietem
nāťe auſert ābitio: dum cogit
ābitioſū diuerſa cogitare:vt alie

nať honorē:ꝛ varia timere ne
ipediať a ꝯſecutōe. Vñ torqueť
corde ꝛ mēte:ꝛ nunqꝫ quieſcit.
Audi hāc veritatē a beato Ber
nardo ſup. ps. Qui habitat:ſic
dicēte. O ambitio ambientiuʒ
crux:quō oēs torques : quō oi
bus places? Nihil acerbi⁹ cru
ciat:nihil moleſtius iquietat:nil
tamen apud miſeros mortales cele
bri⁹ negocijs eius. hec ille. Vñ
Inno.de vilitate ꝯditionis hu
mane ait. Ambitioſus ſemp eſt
pauidus: ſemp attent⁹ ne dicať
qđ diſpliceat:humilitatē ſimu
lat.affabilitatē exhibet: benigni
tatē oſtendit:ſubſequiť ꝛ obſeqť
cunctos honorat: vniuerſis iclī
nat.frequētat curias:viſitat op
timates:aſſurgit:āplexať:applau
dit:ꝛ adulať : hec ille. ¶ Tertia
malignitas ābitiōis ē ſacre ſcri
pture aduerſitatiua. Eccleſiaſtic⁹
enī.vij.c.ait. Noli q̄rere ab hōie
ducatū:nec a rege cathedrā ho
noris. Et iterū reprimēs hmōi
ambitionē.c.vij.ingt. Noli que
rere velle fieri iudex : niſi valeas
diſrūpē inigtateſ. Et Hebre.v.
Nec qſqꝫ ſibi ſumat honorē:ſʒ
q vocať a deo tanqꝫ Aaron. Et
xp̄s rep̄hēdit diſcipulos in euā
gelio:quādo orta ē iter illos cō
tentio ambitioſa:qs eoꝝ videreť
maior. Et iteꝝ ābitionē diſcipu
lis. Mat.xx.ꝛ Mar.x. phibuit:
quādo audiētes de matre filio
rū zebedei.ſ.de Ioāne ꝛ Iaco
bo:que petierat vnum ſedere a
dextris:ꝛ alterū a ſiniſtris:indi
gnati ſunt. Vñ xp̄s.ait. Scitis
q̄ pncipes gentiū:dñanť eorū:
ꝛ qui maiores ſunt poteſtatem
exercēt in eos: Nō ita erit iter
vos. Sed quicūqꝫ voluerit iter
vos primus eſſe:erit veſter ſer
uus:ſicut filius hōis non venit
miniſtrari:ſed miniſtrare:hec il
le. Et Mat.xxiij.arguit iudeos
volētes vocari rabi:ꝛ appeten
tes primos recubit⁹ ꝛ pmas ca
thedras. Vnde Bernardus i
quodā ſermone clamat. O per
uerſitas. O ambitio filioꝝ Adā
q̄ cum aſcēdere difficillimū ſit
deſcendere aūt facillimum:ipſi
ꝛ leniter aſcendunt:ꝛ deſcendūt
difficilius : parati ad honores:
parati ad celſitudines ſup mo
dum:ipſis etiam angelicis ſpiri
tib⁹ formidās.hec ille. ¶ Quar
ta malignitas ambitōis eſt ſan
ctoꝝ exēploꝝ deſpectiua. Imi
tať enim ambitioſus malignos
ſpūs in celo ambientes:nō ſan
ctos ſe in terra humiliātes:qui
oēs fugerunt honores ꝛ celſitu
dines ac principatus. Moyſes
renuit principatum populi dei.
Exo.iij.ꝛ.iiij. Ieremias ſe excu
ſauit cū mittereť ad officiū pre
dicatiōis dicēs. A a a domine

neſcio loq̄ qꝛ puer ſum. Jere. i.
Marcus euāgeliſta ſibi policē
amputauit ne aſſumeret̄ ad ſa-
cerdotiū. Grego. electꝰ in papā
abſcōdit ſe i vegete: exiēs romā
ꝛ in ſilua latuit. Jero. cardinala
tū dimiſit. Ambroſius ne ꝓmo
ueret̄ ad archiepatū mediolañ.
electus ab oibus meretrices ad
domū ire fec̄: ſꝫ vt vitaret digni
tatē. Dñicus quoqꝫ renuit epa
tū. ſ. Tho. de aquino: noluit ac-
cipere archiepatū neapolitanū:
imo habuit reſpōſuꝫ a beata vir
gine: ꝙ nunq̄ꝫ ad dignitateꝫ in
hoc mūdo aſſumeret̄. Sic ſan-
ctus Vincentius ordis nr̄i cui
oblatꝰ fuit cardinalatꝰ: cū ſp̄re-
uit. Et breuiter oēs ſcti reſiſten
tiaꝫ fecerūt hmōi ꝓmotionibꝰ:
imo ipſe ſanctoꝝ oium ſctifica-
tor xp̄s: regiā dignitatē aufugit
Jo. vi. Et ipſe ait. Mat. xi. Di-
ſcite a me: qꝛ mitis ſuꝫ ꝛ humi
lis corde. Vnde Jero. in ſermo
ne epiphie ait. Imitemur ſalua
torē nr̄m: qm̄ ipſe mitis ꝛ humi
lis paſtor ꝛ agnus appellat̄. Ni
hil eius humilitate ſublimiꝰ. be
thleem in hoc paruo foramine.
celorum conditor natus eſt. hic
inuolutus pānis. hic viſus a pa
ſtoribus. hic adoratus a magis
hec ille. O q̄ꝫ igit̄ preſumptuo-
ſum eſt appetere que xp̄s ꝛ reli
qui ſancti fugerūt. Propterea
ait Bernardus ſuper. p̄s. Qui
habitat. Radix iniquitatis eſt
ambitio ſubtile malū. ſecretum
virꝰ. peſtis occulta. doli artifer.
mater hypocriſis. liuoris parēs
vitioꝝ origo. virtutum erugo. ti
nea ſctitatis. excecatrix cordiuꝫ.
hec ille. Et ita patet ſc̄da pars
principalis. Nunc ad tertiam
vtiliorem accedamus.

Tertio principaliter cir-
ca ambitionem conſide
rare debemus ſpecifica
tionem. Reliquis omiſſis: duo
decim modos ambitionis ſpe-
cificabimus. ¶ Primus cum
aliquis epatuꝫ deſiderat aut q̄-
rit. Vbi notandum ſm̄. ſ. Doc.
in ſc̄da ſc̄de. q. clxxxv. arti. i. ꝙ in
epatu tria poſſunt conſiderari:
quattuor vnum eſt principale. ſ.
finale. ſ. epalis opatio: per quꝫ
vtilitati proximoꝝ intendit̄: ſm̄
illud. Joā. vltimo. Paſce oues
meas. Aliud aūt ē altitudo gra
dus: qꝛ eps ſuper alios cōſtitui
tur. ſm̄ illud. Mat. xxiiij. Fide-
lis ſuus ꝛ prudēs: quem conſti
tuit dn̄s ſuper familiā ſuā. terti
um eſt qd̄ ꝯſequenter ſe hꝫ ad
iſta. ſ. reuerentia ꝛ honor ꝛ ſuffi
cientia tpalium. ſm̄ illud prime
Thi. v. Qui bene preſunt pſbꝝ
teri: duplici honore digni habe
antur. hec. ſ. Tho. Qui ergo ap-
petit epatuꝫ deliberate princi-

palit ꝑ honorē ꝛ vtilitatē tpalē
peccat mortalit̄: pōt tñ vt ſupra
dicꝰ doctor dicit: qlibꝫ ſine pre
ſumptiōe appetere talia bōa ope
ra facē: ſi cū ꝯtigeret in tali offi
cio eē: vel etiā appetere ſe eē di
gnū ad talia exercēda: ita ꝙ opꝰ
bonū cadat ſub deſiderio: nō aūt
dignitas primatꝰ: vel ſufficiētia
introitū. Et ſic intelligit̄ dictuꝫ
Pauli prime. Thi. iij. Si quis
epatū deſiderat: bonū opus de
ſiderat. Vbi Augu. dicit. ꝙ eps
eſt nomē nō dignitatis ſꝫ opis
Eps n. iterpretat̄ ſuperītēdēs.
Et q̄ꝫ graue ꝛ piculoſiſſimū ſit:
hoc ābitioſuꝫ epandi deſideriū
ꝯprehēdit̄ p veriſſimū exēplū:
qd̄ in ſumma ſua recitat. dn̄s
Guilielmus paldi: ꝛ dominus
Antoni. Referūt enīꝫ de Goſ
frido priore claraualis. ꝙ cū ele
ctꝰ fuiſſꝫ in epm̄ tornacenſeꝫ: ꝛ
ab Eugenio papa: ꝛ a ſancto
Bernardo cogeret̄ ſubire onꝰ:
proſtratus dixit. Monachꝰ fu
gitiuꝰ eē potero ſi hinc me eici-
tis. Eps autē nunq̄ꝫ ero. Et ſic
dimiſſus fuit. Cū predictꝰ Goſ
fredꝰ mortuꝰ apparuiſſet cuidā
ſibi dilecto: interrogatus ab eo:
de negocio epiſcopatus: qꝛ non
acqeuerit: an fuerit deo placitū.
Rñdit. Reuelatū ē mihi a ſan
cta trinitate: ꝙ ſi fuiſſem de
numero epoꝝ: fuiſſeꝫ de nume
ro reproborū. Et ideo cōtra ta
les ambitioſos ait Chriſo. ꝛ ha
bet̄. xl. di. c. Multi. Quicūq̄ꝫ de
ſiderauerit primatū in terra: in
ueniet ꝯfuſionē in celo. Nec in
ter ſeruos xp̄i cōputabit̄ qui de
priatu tractauerit. hec ille. ¶ Se
cūdus modus peruerſe ambi-
tionis eſt. Cuꝫ aliqs ambit epa
tuꝫ: volēs aſcendere ad dignita
tem epalem: auxilio ꝛ adiutoria
dominorum ꝛ tyrānorum per
phas ꝛ nephas: per potentiā ſe
cularem: per indebita media: p
diſtributa munera: ꝛ per hmōi:
que non ꝯueniunt in negocio
ſpūali: mortalit̄ peccat: qꝛ vt dr̄.
Joā. x. talis non intrat in ouile
per oſtium ſed aliunde. Et ſic
fur eſt ꝛ latro. Vn̄ Leo papa. i.
q. i. c. Principatꝰ quē ſeditio ex
torſit: aut ambitus occupauit: et
ſi actibus ſuis vel moribꝰ nō of
fendat: ipſius tamē vitij ſui exē
plo pernitioſus. Et difficile ē vt
bono peragant̄ exitu: que a ma
lo ſunt ichoata pncipio: hec ille.
¶ Tertius modus. Cū aliquis
appetit vel querit p ſe dignita-
tes: ſeu officia aut bñficia cura-
ta: vt abbatiā: porātū: diacōatū
guardianatū: ppoſituraꝫ: archi
diaconatū: parochinatū: vel ec-
cleſiā ꝛ capellam curatā: peccat
mortaliter. ſm̄. ſ. Tho. ꝛ Ray. ꝛ
Hoſti. ꝛ Goffre. etiaꝫ ſi ſit di

gnus:qꝛ ſymoniacum eſt.Et ex
eo ipſo quo petit pro ſe:reputãs
ſe dignum:fit indignꝰ ex temeri
tate ⁊ preſumptione:licet aliqui
doctores minus famoſi in ſancti
tate atqꝫ doctrina alr dicãt:⁊ in
curia aliter praticet.tamen opi-
nio.ſ.Doc.⁊ Ray.ē tutior.Vn
de Augu.xix.de ci.d. Locus ſu-
perior ⁊ ſi miniſtret vt decet:tñ
indecenter appetitur.Et.viij.q.
i.c.In ſcripturis.Locus regimi
nis deſiderantibus negãdus ē:
⁊ fugiẽtibus offerẽdus.hec ille.
¶Quartus modus maledicte
ambitiõis ē.Cuꝫ aliquis in ma
la ⁊ ſcelerata ac ſcãdaloſa vita ⁊
ĩfami exiſtens:appetit officiũ vl
canonicatũ:aut clericatuꝫ ⁊ hu
iuſmodi:peccat mortalit.facit.n.
ɔtra regulã iuris diui.i.Thi.iij.
Oportꝫ ipꝫ eē irreprehẽſibileꝫ.
Que regľa extẽdit ad oẽs pmo
uẽdos:pcipue ad curaꝫ:vt habe
tur in decretis.lxxxi.d.c.Apoſto
lus.Idē ſi hẽt impedimentũ iu
ris vel etatis:vel excõicationis
vel irregularitatis ⁊ hmõi:cõi-
ter ſunt qui querunt dignitates
eccleſiaſticas pp lucra ⁊ craſſos
introitꝰ:pp põpas ⁊ vanitates
ac laſciuias:vel pp ditando pa
rentes ⁊ hmõi. Tales ſine du-
bio nõ curãt de aiabꝰ ſubditoꝝ.
Vñ ⁊ mortaliter peccãt. Et ad
hoc facit ſentẽtia Auguſtini ſcri

bẽs ad Valeriũ maniliũ:⁊ ha
bet in decretis.d.xl.c.Ante oia.
vbi dicit.Nihil eē in hac vita:⁊
maxie hoc tpe facilꝰ ⁊ leuius:⁊
hominibꝰ acceptabilꝰ:epi aut p
ſbyteri:aut diaconi officio:ſi p
functorie atqꝫ adulatorie res
agat.Sed nihil apud deũ miſe
rabilius ⁊ triſtius ⁊ dãnabilius
hec ille.¶Quitꝰ modꝰ ambitõis
eſt.Cum aliqs appetit magiſte
rium in ſacra theologia:nõ pro
pter honoreꝫ dei:aut propter ſa
lutem proprãꝫ:vel propter vtili
tateꝫ proximoruꝫ:ſed propter tẽ
poralia lucra:vbi cõſtituẽs finẽ
ſuũ:vel propter prelatiões obti
nendas ⁊ acqrẽdas dignitates
peccat mortalit:qꝛ a debito fine
deficit:honoreꝫ indebite:⁊ inor
dinate appetens:officiũ ſpiritua
le faciẽs venale.Idē dicereꝫ de
doctoratu in iure canonico.Sꝫ
quid dicemꝰ de illis qui querũt
magiſteriuꝫ ⁊ qualitercũqꝫ aſſe
quunt:q penitꝰ ſunt ignorantes
ne dum in theologicis:ſed ẽt in
gramaticalibꝰ ⁊ dialeticis:⁊ tñ
ſpiritu ambitionis elati nõ eru
beſcũt magiſtros fieri ⁊ vocari.
Cõtra hos dicitur extra de ele
ctione.c.Cuꝫ in magiſtrum.In
magiſtrũ aſſumi nõ debet:qui
formã diſcipuli nõ aſſumpſit:⁊
di.lxi.c.Miſeruꝫ.Miſerum eſt
euꝫ fieri magiſtrũ:qui nunqꝫ fu

it diſcipulus. Quibꝰ accidit qḋ
ſcribitur.in collationibus patrũ
Ex diſcipulo. nãqꝫ deteſtabili-
or magiſter effectꝰ.Magis quo
qꝫ peccant magiſtri admittẽtes
tales ad magiſtratũ qꝛ iurãt nõ
admittere aliquẽ indignũ:⁊ ſic
piuri efficiunt:⁊ el dyauolo por
tera luno e laltro.¶Sextꝰ mo-
dus.Cũ aliquis ſpiritu ambiti-
onis ductus preſumit fieri ɔfeſ
ſor ⁊ eſſe:⁊ eſt ignarus oium:vt
nec caſus a quibus põt abſolue
re ſciat diſcernere:nec excõicati
onẽ maiorẽ a minori.nec pecca
ta cõia.mortalia credẽs.ſimpli
cẽ fornicationẽ vel cogitationẽ
dliberatã alicuius mortalis.nõ
eſſe mortale.Exiſtimãs omneꝫ
irã eẽ mortale. Nõ intelligens
ɔtus illicitos:nec ſciens ſalteꝫ
de ipſis dubitare:cõiter talis cõ
feſſor mortaliter peccat:qꝛ po-
nit aias in periculo.Debet eniꝫ
ſcire ſoluere ⁊ ligare:vt dicitur
de pe.di.vi.Qui vult ɔfiteri.Et
di.xxxviij.c. Ignorantia mater
cũctoꝝ errorũ:maxime in ſacer
dotibꝰ dei euitãda eſt:q docẽdi
officiũ in populo dei ſuſceperũt
Sacerdotes legere ſanctas ad-
monent ſcripturas. Paulo apo
ſtolo dicẽte ad Thi. Attẽde le-
ctioni ⁊ exhortationi doctrine:⁊
ſemp permane in his. Sciant
ergo ſacerdotes ſanctas ſcriptu

ras ⁊ canones:⁊ omne opus eo
rũ in predicatione ⁊ doctria cõ-
ſiſtat:atqꝫ edificẽt cũctos:taꝫ ſc
dei ſciẽtia qꝫ operũ diſciplina h
ille.Nec excuſatur ſi ita ineptus
ponatur ad hoc per prelatũ ſuũ
cui in hoc obedire non tenetur.
Ideo ambo ceci in foueã cadũt
peccati mortalis ⁊ dãnationis
vt dicit.do.Albertus:qꝛ nec pre
latus debuit exponere nec ille
acceptare.Idem ſi cõmutat vl
diſpenſat vota que nõ poſſunt:
ſi eſt religioſus ⁊ abſoluit ab ex
cõicatione a qua non poteſt:in
currit excõicationem papalem.
¶Septimus modus.Cũ predi
cator tanta eſt elatione honoris
ſtimulatus ad predicandũ qꝫ nõ
veretur tanqꝫ pſumptuoſus aſ-
ſumere tale officiũ:ignorãs exi-
ſtens in peccato mortali ⁊ non
miſſus mortaliter peccat:vt di-
cit.ſ.Doct.in.iiij.di.xix.Contra
quẽ dr Ro.x.Quomodo predi
cabũt niſi mittãtur:Et extra de
hereticis.c.Cũ ex iniuncto.Idē
ſi predicat ſcãdaloſa.¶Octauꝰ
modus eſt.Cum quis ſe ponit ĩ
tãto culmine perfectionis ⁊ opi
nionis ſuipſiꝰ:vt preſumptuo-
ſe velit videre vel tãgere:aut au
dire:vel conuerſari cum leuibꝰ
⁊ laſciuis mulieribus vel pue-
ris:vel ire ad loca ⁊ huiuſmodi
facere:propter que expertus eſt:

ſupſum peccati mortalis aduer
tenter ⁊ recenter videtur in-
excuſabilis a mortali peccato:vt
dicit dñs Anto. Vñ Eccl's.iij.
Qui amat piculū i illo peribit.
Ideo ꝓuer.xxviij. Beatus hō
qui ſemꝑ eſt pauidus. ⁊ ad hoc
ꝓpoſitū habet ter. Io.xxxij.q.v.
Si paulus.lꝫ tñ hic modus pre
ſumptionis videat. ¶ Nonus
modus pernitioſe ambitionis
eſt.Cum aliqs officium vel di-
gnitatē ſecularē appetit; aut q̄-
rit per preces ꝑ obſequiā. vt of
ficiū poteſtatis.capitanei. ſena-
toris.rectoris.vexilliferi.vel prio
ratus ciuitatis:aut caſtellanat⁹:
vt camerlēgat⁹ ⁊ hmōi: magis
curās de honore:aut lucro:q̄ꝫ d̄
iuſtitia ſuanda. Vnde paratus
eſt ſuire amicis in licitis ⁊ illici
tis:⁊ lucrari per phas ⁊ nephaſ
⁊ d̄uiat a iureq̄ne diſpliceat ma
gnis:nec punire crimina vt dꝫ:
vtiqꝫ mortaliter peccat faciens
cōtra illud. Sap.i. Diligite iuſti
tiā qui iudicatis terrā. ¶ Deci-
mus modus dicit. Cū quis am
biens ꝓpter honorem quod ad
alterius iuriſditionem pertinet:
ex ꝑſumptione vult ſe intromit
tere:de his que ad ſuā poteſta-
tē nō ſe extēdunt:quāuis ↄſue-
uerit ibi ſic fieri; vtputa ſi laycuſ
velit de clericis iudicare vel de
eccleſiaſticis diſponere:qd̄ ei ꝓ
hibetur.di.xcvi.per totum. Vn
de Eccl's.vi.dicitur. Hec vani
tas ⁊ preſumptio ſpūs eſt. Ad
idē reducitur: cū clericus vult
exercere officiū qd̄ nō dꝫ:vt ſub
diaconus cantare euāgelium:⁊
diaconus miſſam:vel ſecularis
exercere diuina ⁊ ſacramētalia
In his nō eſt dubiū de morta-
li. ¶ Vndecimus modus ē. Cū
aliquis aduocati vel ꝓcurato-
ris:vel notarij:aut iudicis ⁊ cō-
ſiliarij officiū preſumptuoſe ꝑꝑ
honorē ambit:ineptus ⁊ igno-
rās.notabiliter peccat mortalr.
Cōtra hmōi ait Ber.lib. de cō
ſideratione. Verboſulū aduo-
catū:⁊ ſtudētē eloquentie: cū ſa
pientie ſit inanis: non aliud q̄ꝫ
iuſtitie hoſtem reputes.hec ille;
Et Leo papa.xxxviij. di. Si in
laicis videt intollerabilis in ſci
entia:quāto magis in his q̄ pre
ſunt. Nec excuſatione eſt digna
nec venia.h̄ ille. ¶ Duodecim⁹
modus eſt. Cū aliqs officiū me
dici ꝑꝑ honorē ambit.ignoranſ
⁊ groſſus ſine cognitione. ⁊ qd̄
peius eſt ponit ſe ad medicādū:
mortaliter peccat. Et pro funda
mēto iſtorum duoꝝ modorū ac
alioꝝ ſimiliū:nota vt dicit dñs
Anto.in ſumma:q̄ videtur re-
gulā poſſe ſumni:q̄ q̄cunq̄ po
nit ſe ad aliqd̄ exercitiū publicū
ex quo pōt alijs idē ſeq notabi

le damnū veriſimiliter:vel in ꝑ
ſona:vel in rebus ꝑꝑ ignoran-
tiā magnā illius circa illd̄ exer
citiū peccat mortalit. Argumen
tū ſumit ex̄ de iur.⁊ dāno dato
c.Si culpa. Audiſtis chariſſimi
peſtilētiſſimi vitij ambitōis diſ
finitionē:audiſtis malignatōeꝫ
⁊ ſpecificationē. Nūc vnuſqſqꝫ
veſtrū depōat elata corda:depo
nat ſublimia deſideria: depōat
ceruicē erectā: null⁹ ambiat ho
nores ac dignitates terrenas
plenas certe faſtidijs:plenas pi
culis:plenas offenſiōibus. Eri
gamus potꝰ animos noſtros
nobiles ad aſcēdos honores
veros ⁊ celeſtes ⁊ ſtabiles ⁊ glo
rioſos. Ad hoc nos Augu.hor-
tat.xxij.de ci.d. Ibi ver⁹ honor
q̄ nulli negabit digno:nulli defe
ret idigno:ſꝫ nec ad euꝫ ambiet
nullus indignus:vbi nullus per
mittit eē niſi dign⁹. Vera pax:
vbi nihil aduerſi: nec a ſeipſo
nec ab aliq̄ qſqꝫ patiet. Premi
um virtutis erit ipſe q̄ virtutem
dedit:eiqꝫ ſeipꝫ:quo melius ni
hil poſſet eē promiſit. Quid ē ei
aliud qd̄ ꝓpheta dixit. Ero illo
rū de⁹:⁊ ipſi erūt mihi plebs:ni
ſi ego ero vñ ſacient: ego ero q̄
cūqꝫ ab hominibus honeſte de
ſiderant:⁊ vita.⁊ ſalus.⁊ victus
⁊ copia ⁊ gloria ⁊ honor ⁊ pax ⁊
oīa bona. Ipſe finis erit deſide
rioꝝ noſtroꝝ:qui ſine fine vide
bitur:ſine faſtidio amabit: ſine
fatigatōe laudabitur. Hoc mu
nus:hic affectus:hic actus pro-
fecto erit omnibus:ſicut ipſa vi
ta eterna communis. hec ille.
Et.b. Iero. in fine epiſtole ad
Euſtochiū ait. Quotiēſcūqꝫ te
vana:ſeculi delectat ābitio:quo
tienſcūqꝫ in ſeculo videris ali-
quid glorioſum:tu ad paradiſuꝫ
mente tranſgredere :eſſe icipe:
quod futura es.hec ille. Et ita
ad ſupernos honores inhiātes:
eos tandeꝫ preuēti gratia regis
chriſti feliciter conſequemur :q̄
eſt bñdictus in ſecula. Amen.

¶ Sabbato dominice paſſiōis
De hypocriſi. Sermo.xlvi.

In mundo ſunt. Io.
xvij. Hypocritaruꝫ
peſſima ⁊ infelix cō
ditio eſt : vt nunquā
pro diuina laude aliquid opere
tur. Omnia.n.ſua opera faciūt
vt videantur ab hominibus ſi-
cut inquit ſaluator. Mat.xxiij.
Et quia nō querunt ⁊ nō appe
tūt niſi humanā laudē iō mer
cedē acceperūt i pñti vita : teſte
ſaluatore ipō Mat.vi. Amē di
co vobis.receperūt mercedē ſu
aꝫ. Tales ſiqdē ſūt in mūdo q̄
tū ad aiaꝫ ⁊ corpus q̄ntū:ad eſſe

cuꝫ ⁊ remunerationeꝫ vt iquiũt aſſumpta vba ⁊ in euãgelio re citata. In quo tria documenta habem⁹. ¶ Primũ documẽtũ eſt: ꝙ beatitudo noſtra nõ conſi ſtit in hoc mũdo: ſed i viſiõe di uine eſſentie. Hoc tãgiť prima euangelij pte.ibi. Hec ẽ ãt vita eterna. ¶ Scõm documẽtũ eſt ꝙ pater celeſtis miſit filiũ ſuuꝫ in mũdũ: vt ſecreta celeſtia pate facẽt.ibi. Pater mãifeſtaui ⁊c.

¶ Tertium documentum eſt: ꝙ acceptãtes doctrinã chriſti affe ctu pariter ⁊ effectu: acquirũt vi tã eternã. Hoc tangitur parte tertia euangelij. Et ſic eoꝝ mer ces nõ eſt in hoc mũdo cũ hiſ q ſunt ſubmerſi in peccato hypo criſis. De qua tria videbimus.

¶ Primo diffinitionem.

¶ Secundo malignationem.

¶ Tertio modificationem.

¶ Primo hypocriſis cõſidera re debemus diffinitionẽ. Dñs n. Petrus de palu. i.iiij. ſentẽ. di.xvj. hypocriſim ſic diffinit. Hypocriſis eſt qua homo mẽ titur oſtentatione exteriori: ſimu lans ſanctitatem: quam non ha bet. Et ſ. Doc.in.2a 2e.q.cxj.ar. iij. Et in.iiij.ſen.d.xvj.q.iiij.ar.i. Hypocriſis eſt quedam ſimu latio: qua quis ſimulat ſe habe re pſonã quã non hꝫ. vnde Au guſtinus i libro de ſermõe dñi in mõte dicit. Sicut hypocrite ⁊ ſimulatores aliaꝝ pſonarum agũt pteſ illiuſ qđ nõ ſunt. Nõ eni qui agit ptes Agamẽnonis vere ipſe ẽ: ſed ſimulat euꝫ. Sic in eccleſijs ⁊ in oi vita humana qſqs vult videri qđ non ẽ: hypo crita ẽ. Simulat eni ſe eẽ iuſtũ ⁊ nõ ẽ: hec ille. Et hmõi ſimula tio vbis vel factis ẽ vitiũ iacta tie: vt diciť.iiij. Ethicoꝝ. Et iđ Iſidor⁹ primo. Ethi. dicit. Hy pocrita greco ſermone: latine ſi mulator interpretatur. Qui dũ vitijs malus ſit: bonũ ſe palam oſtẽdit. hec ille. Tractũ eſt autẽ hoc nomẽ ab illis: qui in ſpecta culis ⁊ ludis alienã perſonã oſ tẽdebãt: cũ nõ eẽt: modo habitum Agamẽnonis: mõ mulieris aſ ſumẽtes: vt ẽt populũ fallerent. Propterea Ariſto.i.iij. Ethi. ait quit hypocrita dicitur: qui pſo nam aliorum repreſentat: quaſi ſuppoſitus loco alteriuſ. Hypo criſis igiť ẽ: velle videri bonus chriſtianus ⁊ non eſſe: vel reli gioſus: iuſtus: ſanctus; cum ſit malus iniquus: ⁊ peruerſus: vi deri velle virtuoſus ⁊ erit vitio ſus: videri velle agnus: ⁊ erit lu pus: videri velle columbina: ⁊ erit vna ihõeſta pſona. Iđ ſm alios hypocriſis dř ab hypo qđ ẽ.ſ. ⁊ criſiꝫ qđ ẽ auꝝ. Hypo crita eni deſup i. exterius oſten

dit ſe eſſe auꝝ ſanctitatis: ſed in tus eſt lutũ cupiditatis. Dñ Al bertus magn⁹ in cõpendio.lib. iij.dicit. Hypocriſis eſt que q̃ rit hoibus in exterioribus appa rere. His prehabitis querẽduꝫ venit. Vtrũ hypocriſis ſit pec catũ mortale. Huic queſito re ſpõdet.ſ. Doc. vbi ſupra. Et dñſ Pe.de palu.ibidẽ ꝙ hypocri ſis eſt peccatũ mortale: ⁊ hoc tri plici ratione declaro.

¶ Primo rõne ſuperationis.

¶ Scđo rõne excluſiõis.

¶ Tertio rõne indignationis.

¶ Primo ratiõe ſuperationis ſic. Peccatũ hypocriſis ẽ mai⁹ peccato ſodomorũ. Probatur. Nam ſuper illud Tre.iiij. Ma ior effecta eſt iniquitas populi mei peccato ſodomorum. dicit Glo. Scelera ſic planguntur que in hypocriſim labiť: cuius maior eſt iniqtas pctõ ſodomo rum. Sed peccata ſodomorum ſunt pctã mortalia. ergo hypo criſis eſt pctm̃ mortale. ¶ Secũ do idẽ probať rõne excluſionis. ſic. Nullus excluditur a beatifi ca viſione dei niſi p pctm̃ mor tale. Probať Iſa.xxvi. In ter ra ſanctoꝝ inigua geſſit ⁊ nõ vi debit gloriã dñi. Sed hypocri ta excluditur a viſione diuina. Probat hoc ſanctiſſim⁹ Iob viij. dicẽs. Nõ veniet in conſpe ctu ei⁹ ois hypocrita.i. null⁹ hy pocrita: vt dicit glo. ergo hypo criſis ẽ pctm̃ mortale. ¶ Tertio probať idẽ rõne indignationis. ſic. Nullus mereť indignatiõeꝫ ⁊ irã ⁊ furorem dei: niſi propter pctm̃ mortale: vt patet ad Titũ v.c. Ioſue.vij. in decretiſ. di.xlv. Sed illud.xvi.q.i. Reuertimini. Sed per peccatum hypocriſis hõ mereť iram: indignationeꝫ ac furoreꝫ dei vt. dř Iob.xxxvi. Simulatores ⁊ callidi ꝓuocãt irã dei. Glo. ſup Leuit.c.x. ingt Sicut vera pnia: veniã ꝓmereť ita ſimulatio dñi irritat. ergo hypocriſis eſt peccatũ mortale: ⁊ ſic patet diffinitio ⁊ ꝓbatio grauationis: ⁊ per ↄñs prima pars predicationis.

S Ecũdo principaliter cõ ſiderare debem⁹ hypo criſis malignationem. Tripler eſt malignitas hui⁹ de teſtandi vitij.

¶ Prima eſt nature ↄ̃riatiua.

¶ Secũda eſt bonoꝝ ſpũalium venditiua.

¶ Tertia eſt xp̃o diſplicitiua.

¶ Prima malignitas hypocri ſis eſt nature ↄ̃riatiua. Pro cu ius intelligẽtia: nota ꝙ nã ſic ꝓ cedit in ſuis opationib⁹: vt ſm ↄditõeꝫ rei: ſit ⁊ opatio ipſi⁹ rei. Vñ Auerroys.ix. Meth. dicit: ꝙ opatiões ſequunť eſſentias.

Idẽz etiã trahiť ab Ari.ij.phy.
ꝛ.ij.de aïa. Videm⁹.n.ꝙ vinea
ꝓducit vuas ꝛ nõ poma:ignis
ꝓducit calorẽ ꝛ nõ frigus ꝛ ſic
ð ſingul. Ita ſiľr i moꝛalib⁹:nã
hĩ.n.vt ait Ari.ii. Ethi.act⁹ ſeu
opiniões:ſt ſiľes habitib⁹:vt bo
n⁹ rhetoꝛic⁹ in hitu ꝓducet actũ
bonũ rhetoꝛice.Cõcludiť igiť ꝙ
nã ſic ꝓcedit vt opatio exterioꝛ
ſit ꝯformis ꝯditioni ꝛ diſpoſi-
tioni interioꝛi.Et pp hoc poniť
ab Ari.i.iiij. Ethi.vna virt⁹ vo
cata veritas:q̃ in hoc ꝯſiſtit vt.ſ.
hõ opeť exteri⁹ ſm bonã diſpo
ſitionẽ quã hꝫ iteri⁹.Que qdez
virt⁹ eſt ꝯtria vitio hypocriſis:p
qð hõ opať aliter in exterioꝛib⁹
ꝙ̃ ſit interi⁹. Et ex hoc ꝑuertit
nãe oꝛdinẽ opatio vꝫ ꝯ ꝯditõez
ꝛ diſpoſitiõez ꝓpꝛiã.Habet.n.
itus ſtercus vitioꝝ:ꝛ foꝛis oſtẽ-
dit argẽtũ virtutũ. Iõ Seneca
doct⁹ lege nãli dicebat ad Lucil
lũ ſic.Qð loqmur:ſentim⁹. Cõ
coꝛdet ſermo cũ vita. Et idẽ ad
eũdẽ.Multo magis ad rẽ ꝑti-
net q̃lis tibi:ꝙ̃ q̃lis alijs videa-
ris.Malũ vbi ſe bonũ ſimulat
tũc eſt peſſimũ. hec ille. Itẽ Tu
lius de officijs. Oẽs aliud agẽ
tes:ꝛ aliud militãtes ꝑñdi ſunt:
iꝓbi ꝛ malitioſi:hec ille.qꝛ.ſ.ꝯ
naturã agunt. Et idem libꝛo de
amicitia. Omium eni reꝝ ſiľatio
vitioſa eſt:tollit.n.iudiciuꝫ veri.

Idẽ li.i.de officijs.Totius iniu
ſticie nulla capitalioꝛ eſt ꝙ̃ eo-
rũ qui cũ marie fallũt:id agunt
vt viri boni eſſe videanť. h ille.
Iõ Oꝛati⁹ rephendit hypocri-
tas:qꝛ derelicta nã efficiunť vul
pes. Vñ ait. Nunꝙ̃ te fallant
aï ſub vulpe latẽtes. Impia ſub
dulci melle venena latent.h ille.
Vñ Bernardus de ipis hypo
critis loquẽs ait. Hypocrite vo
lunt eſſe humiles ſine deſpectu:
pauperes ſine defectu: hñ veſti
ri ſine ſollicitudine:delicate pa
ſci ſine laboꝛe:alijs adulantes:
alijs detrahentes:moꝛdẽtes vt
canes:doloſi vt vulpes:ſupbi vt
leones. Intrinſice ſunt lupi ra-
paces:melius dulcedinem.i.ina
nis gloꝛie ꝛ latẽtis laſciuie vt vi
ſi querẽtes: volũt eẽ ſine aucto
ritate iudices: ſine iuſſu teſtes:
poſtremo ſine culpa accuſato-
res:ꝛ oï virtute carentes. h ille.
Que qdẽ ſunt oïa icõpoſſibilia.
Propterea dř Eccľ.i. Nõ fue
riſ hypocrita in cõſpectu hoiuꝫ
h ibi. ¶ Scða malignitas hy-
pocriſis dř ſpũaliũ bonoꝝ vẽdi
tiua. Ait.n. Ari.i.i.ethi. Finis ſi
ue ꝑmiũ virtuoſoꝝ operationũ
quas nos ſpũales vocamus eſt
beatitudo. Vñ Io.xiij. Si h ſci
tis:beati eſtis ſi feceritis ea. Et
Mat.v. Beatitudines ponunť
coꝛreſpõdẽtes diuerſis virtutib⁹

Et ph̃s.iiij. ethy. Virtuti per-
fecte non ſit dignus honoꝛ.ſ.in
hac vita. Vide ergo malignita
tẽ hypocriſis:vt tanto ꝑmio di
gno bone operationi in vile pꝛe
miũ ꝛ vanũ ac trãſitoꝛium per
mutet. Quapp ꝛ ſaluatoꝛ ingt.
Mat.vi. Attẽdite ne iuſtitiã ve
ſtrã faciatis coꝛã hoib⁹ vt videa
mini ab eis. Alioquin nõ hẽbi-
tis mercedẽ apud pr̃eꝫ vr̃m q i
celis ẽ. Et Chꝛiſo.ſup Mat.in-
qt. Quid ãt a deo recipies:q ni
hil deo ðdiſti: Nã qð bonũ ſit
ꝓ deo dať:ꝛ a deo recipiť. Qð ãt
pp hoies ſit i vẽtũ diffunditur.
Que ẽ ãt ſapia:res dare: ꝛ ver
ba vacua ꝯparare:ꝛ mercedẽ ðſ
ꝯtẽnere illũ igiť aſpice: a q̊ mer
cedẽ expectas.h ille. Heu ꝙ̃ vi
lis ꝛ idigna vẽditio:vẽdẽ ieiuni
um:orõnẽ:elemoſinã ꝯfeſſionẽ
ꝛ reliq̃ bona opa ꝓ oſtẽtatiõe: q̃
opa poſſent valere ifinitũ ꝑmiũ
viſionẽ ði:ſocietatẽ ãgeloꝝ. Iõ
Hꝛe.Cũ ꝓ recto ope laus trã
ſitoꝛia q̃riť eterna retributione
res digna vili ꝑcio vẽdiť.h ille.
Vñ ꝛ Chꝛiſo. ſup Mat. vn⁹ q
ꝗ.n.vbi ſeminat:ibi metit. Vñ
q pp hoies ſepanť: nõ pp deũ:
ab hoib⁹ nõ a deo laudanť. Et
Petrus rauẽnaſ i quodã ſmo
ne ait Hypocriſis famaꝫ vẽdit
emit clamoꝛẽ:mercedẽ rapit pñ
tẽ ꝑmiũ nõ q̃rit futuꝝ. ¶ Ter-
tia malignitas hypocriſis ẽ ðo
diſplicitiua. Nã deo oipotenti
hypocriſis ita diſpliciꝫ:vt huma
na nã nulluꝫ vitiũ tãtũ ꝑſecutuſ
ꝛ abhoiatus ſit ꝙ̃tũ hypocriſiꝫ
Cõfundebat vbiqꝫ hypocritas:
ꝛ eos perſequi nõ ceſſabat. Cõ-
minatus eſt eis terribiles ſentẽ
tias ꝛ tremenda iudicia. Audia
mus igiť eum cõtra illos com-
minationes fulminantẽ.pꝛimo.
Mat. xxiij. Ve vobis ſcribe ꝛ
phariſei hypocrite:q clauditis
regnum celoꝛuꝫ ante homines.
Vos eni nõ intratis neqꝫ itrã
tes ſinitis intrare.hec ille. Hec
cõminatio facta fuit ꝑlatis ꝛ re
ligioſis:quoꝝ marie hypocriſis
nocet eccleſie:vt dř.lxxxiij. d.c.
Nemo. Scðo chꝛiſtus clamat
cõtra hypocritas Matth.xxiij.
Ve vobis hypocrite:q comedi
tis domos viduaꝝ:oꝛatões lon
gas oꝛãtes. Tertio chꝛiſtus cla
mat ꝯ hypocritas Matth.xx-
iij. Ve vobis ſcribe ꝛ phariſei
hypocrite:q circuiť mare ꝛ ari
dã vt faciať vnũ ꝓſelitũ. Pro
ſelit⁹ dicebať q ex gẽtilitate ꝯuer
tebať ad iudaiſmũ:de q̊ nimis
gloꝛiabãť ſcribe. Quarto xp̃s ꝯ
hypocritas clamat Matt.xxiij.
Ve vobis hypocrite q decima
tis mẽtã ꝛ anetũ ꝛ ciminũ :ꝛ
ðreliq̃ſtis q̃ ꝗuioꝛa ſũt legi iudi
ciũ:miam ꝛ fidẽ. Quito clamat

xp̄s contra hypocritas Matt. xxiij. Ve vobis hypocrite qui mūdatis qḋ deforis eſt calicis ⁊ paraphidis. intus pleni eſtis rapina ⁊ imūdicia. Sexto clamat xp̄s ꝯ hypocritas Matt. xxiij. Ve vobis hypocrite. qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis. q̄ foris parēt hoibus ſpecioſa. intus vero plena ſunt oſſibꝰ mortuoꝝ ⁊ oī ſpurcitia. Septimo clamat xp̄s contra hypocritas Mat. xxiij. Ve vobis hypocrite q edificatis ſepulchra ꝓphetaꝝ ⁊ ornatis monumēta iuſtorū: ⁊ dicitis. Si fuiſſemꝰ in diebꝰ prum nr̄oꝝ nō eſſemus ſocij eoꝝ in ſanguine ꝓphetarū. Itaq̄ teſtimonium eſtis vobiſmetipis. q: filij eſtis eoꝝ q prophetas occiderūt. h ille. Et Luc. xij. Attēdite a fermēto phariſeorū qḋ ē hypocriſis. O malignū vitiū. O nephandum ſcelus. O pctm̄ abhoiandū qḋ xp̄s tā dure pſequit: ⁊ a deo pſequit: vt i hoc mūdo ⁊ i alio ſumma cum acerbitate puniat. Legit. n. iiij. Dyalo. ꝙ erat qdā heremita. ab hoibꝰ ſctis reputatus ex abſtinētia quā ſimulabat ⁊ exteriori modeſtia. Hic īfirmatus cū ad extrema veniſſet. acceſſerunt plures ad eū viſitandū. documēta ſalutis expectantes. ⁊ forſitā aliqḋ ſignū ſperātes videre. de

mū diuino iudicio coactus eſt ſuā ſimulationē ⁊ dānationem detegere. dicēs. Cū videbar ieiunare. occulte comedebā. Et ſi qd boni agebā. ad hoc itēdebā vt ſanctus reputarer. Ecce g̊ ꝙ traditus ſum draconi deuorandus ꝓp hypocriſim meū. iā pedes meos ⁊ corpus aſſumpſit i os ſuū. ⁊ reliquam ptē ad ſe trahit. Et ſic ꝯfuſus mortuꝰ ē. Erēt plū aliud habet de quodā q i tāta opione ſctitatis erat vt icole arbitrarent ſuis meritis hoies i terra viuere. ⁊ ex eiꝰ obitu oī bono carere. Et q: hypocrita erat vidit qdam vir ſanctus i hora mortis eiꝰ. demones ꝓ aia eius aſportāda venire. Et dictū fuit vni illoꝝ demonū. Educ violēter illā miſerā aiam: vt q nunq̄ paſſus ē me ꝓp ſuā hypocriſim i ca quiete habitare: ſic cū iquietudine ⁊ violētia deducat ad infernū. Et ſubito vnꝰ demō miſit vncinos ferreos p os eius ⁊ violēter aiam abſtraxit: quam multi demones ſequebātur verberātes cā. Et ſic ad iferna eſt deducta. Vn̄ hn̄ ꝯcludit Ieron. ſup Iſa. di. Si me caſtū ſimulo: ⁊ aliud ē i cōſcia: habeo gloriam mercenarij ⁊ ſupplicia pctoris. h ille. Et merito q: hypocrita ē filiꝰ dyaboli. Au. n. apl̄s. ij. Cor. xi. Ipe. n. ſathanas trāſfigu

rat ſe in angelū lucis. Vnde in decretis. xxij. q. vlti. Cauete dr̄. Oēs q mētiūtur ſimulatis opibꝰ filij ſunt dyaboli. Idō merito hypocrita cū dyabolo eternalr puniſ. Et ſic pz ſc̄a ps pncipal.

Tertio pncipaliter hypocriſis ꝯſiderare debemus modificationē. Duodecim ſunt modi huius abhominādi vitij quibus deꝰ mortaliter offendiſ. ¶ Primus modus hypocriſis dr̄ falſariꝰ. Cū qs ſimulat ſanctitatē vel ſciam ⁊ hmōi. cā ⁊ intētione itroducēdi aliquā falſitatē: aut errorē: vl in fide: vl in bonis moribꝰ: ſemper peccat mortaliter Mat. vij. Attēdite a falſis ꝓphetis q veniūt ad vos i veſtimētis ouiū: intriſecus aūt ſunt lupi rapaces. ¶ Scōs modus hypocriſis dr̄ platarius. Cū qs oſtēdit deuotionē ⁊ virtutē: qua tn̄ puatus ē ꝑ pctm̄ mortale. cauſa ⁊ intētione acquirēdi dignitatē ſeu platurā eccleſiaſticā. eſt pctm̄ mortale. De his dr̄. xxiiij. q. iij. c. De illis. Sz nec ille dicēdus eſt eē in eccleſia: ⁊ ad ſocietatē xp̄i ptinere: q ouibꝰ xp̄i ficto corde miſcet. glo. ibi hypocrita. ¶ Tertius modus dr̄ hereditarius. Cū qs fingit bonitatē cauſa ⁊ intentione vt remaneat heres alicuius: vel aliter acquirat diuitias tpa

les in quibus poſuit finē ſuum paratus. ſ. ꝓp illas diuitias agere ꝯ precepta dei vel eccleſie peccat mortalr. Dicit. n. ſ. Tho. ꝙ hec eſt hypocriſis: finē ꝯſtituēs i tpalibꝰ. ¶ Quartus modꝰ dr̄ elemoſinarius. Cū qs fingit deuotionē: vel pretēdit bonitatē: quā nō hz vt acqrat magnas ⁊ groſſas elemoſinas ſine multa neceſſitate ſub noīe iuſti ⁊ boni ſicut aliq caratani faciūt: peccat mortalr. De talibꝰ dicit. d. Anto. ꝙ potiꝰ dicūtur fures aut deceptores q̄ paupes xp̄i. ¶ Quītus modꝰ hypocrite. dr̄ criminatorius. Cū qs ſīlat ſpiritualitatē ⁊ deuotionē vt īducat aliquē vl aliquā ad ſecū loquēdū: vel familiariter ꝯuerſandū: itētione decipiēdi: ⁊ tandē ꝯmittēdi aliqḋ crimē mortale: peccat mortaliter: quotiēs occurrit: ⁊ magis ac minus ſm̄ ſpēz pcti. Iſti vtuntur verbis familiaribꝰ mellitis ⁊ fucatis. Vnde Iero. venena n̄ danſ niſi melle circūdata. ¶ Sextus modus hypo. dr̄ laudatorius. Cū qs fingit bonitatē vel aliquā pfectionē hac intētiōe: vt laudē vl popularē opinionē ꝯſequaſ. In qua laude ⁊ opiniōe ita delectaſ: ꝙ diſpoſitꝰ eēt ꝓp illā adipiſcendā ꝯ facere alicui pcepto dei vel eccleſie: ſp eſt pctm̄ mortale: quotiens hoc

occurrit aduertēter. Et hic mo
dus vt ait. ſ. doc. i. iiij. ſen. d. xvi.
q. iiij. Maxime ipedit effectum
pnie q2 illa inordinata opione
paſcit. nec de veritate virtut' cu
rat. ⁋ Septimꝰ modꝰ dr̃ vſura
riꝰ. Cũ qs ſimulat pietatē i cõce
dēdo pecuniā vel granũ dicēs
ex pietate: vl' ex ſuitio facere. tñ
itēdit ⁊ vult aliqd vltra capita-
le: peccat mortalr. Nā ⁊ vſura
mēte ⁊ itētione ꝯmittit: vt hr̃ i
decretis. xiiij. q. iij. Si fenerauc-
ris. ⁋ Octauꝰ modꝰ dr̃ defrau
datoriꝰ. Cũ qs ſimilat ſe catho
licũ: frequētās diuina: vt ade-
pto creditu fiat tutor: ꝯmiſſariꝰ
officialis: ⁊ ſic decipiat: vl' vt cur
ſuꝫ ad apothecaꝫ hēat: ⁊ iniuſte
lucretur: peccat mortalr. Unde
G. xc. xxxi. moraliũ. Simulator
aliō ſimulat ⁊ aliō agit. Caſtita
tē pfert: luxuriaꝫ ſeqtur: bñdicit
paupratē: marſupiũ replet. h il-
le. A tali cauēdũ ē: ſic mus ca-
uet acatto q collũ biſtortũ ptē-
dit vt illũ capiat. De hypo. ⁊ ſi
mulatiōe diuerſa habes i decre
tis. xi. q. iij. Si' qs vero. xij. q. i. c.
Certe. Itē di. lxxxiij. Nemo. Et
xxxij. q. vi. §. Ille. ⁊ de pe. d. i. Ta
citurnitas. ⁋ Nonꝰ modus hy
pocriſis. dr̃ ꝯſultorius. Cũ qs ſi
mulās cõe bonũ cõſulit aliquē
eē ꝯdēnādũ: ab officio puāduꝫ:
exilio mutēdum ⁊ hmōi tñ hoc
cõſulit ductus odio vel inuidia:
cui ſic ſimulate cupit ſatiſfacere
mortalr peccat. Cõtra tales ait
Tulius de amicitia. Cõſiliũ ve
rũ gaudeamꝰ libere dare. ⁋ De
cimꝰ modꝰ hypo. dr̃ vituperatoriꝰ
Cũ qs oñdit vel ſimulat bonita
tē vl' deuotionē vt ei credat: ⁊ ſic
vituperet ac deprimat primũ in
honore i fama ⁊ hmōi: rebꝰ no
tabilibꝰ: ſp peccat mortalr. Sic
ſenes ꝯ Suſannam Dan. xiij.
Sic heretici vt ꝯfundāt fidem.
De qbꝰ ait Apl's. i. Thi. iiij. Spi
ritꝰ manifeſte dicit: q2 i nouiſſi-
mis tpibꝰ diſcedēt qdā a fide i-
tendētes ſpiritibꝰ erroris: ⁊ do-
ctrine demoniorꝫ: in hypocriſi
loquētiũ mēdaciũ. h ille. ⁋ Un
decimus modꝰ hypo. dr̃ lecato
riꝰ. Cũ qs fingit virtutē diſcreti
onis hēre ⁊ caritatē ordinataꝫ
erga ſeipm: ſimulās ſe nõ poſ-
ſe ieiunare: ⁊ tñ pt ſꝫ vt ſatiſfaci
at gule: hoc ſimulat peccat mor
talr: ſi ad illud ieiuniũ tenet. vñ
Ber. Nõ multũ poſſumus: q2
nõ multũ volumus. ⁋ Duode
cimꝰ modus hypo. dr̃ ꝓditoriꝰ
Cũ qs fingit virtutē amicitie i
ore: vel in exteriori opere: ⁊ tñ i-
tus erit appetitus vindicte: ſed
vt poſſit tandē habita oportuni
tate prodere ⁊ vindicari: ſic ſi-
mulans mortaliter peccat: in oi
tali ſimulatiōe ſic iudas Mat.

xxvi. Unñ Sapiēs. Nulle occul
tiores iſidie: q̃ꝫ que latēt ſub ſi-
militudine officij. In alijs autē
modis cõiter eſt veniale. Naꝫ
ſm. d. Antoninũ. Cũ alijs ſimu
lat maiorem ſanctitateꝫ quam
hꝫ vel occultat aliquē defectum
ſuũ ad edificationē ꝓximorꝫ: nõ
eſt peccatũ vel leue veniale: ⁊ ſi
hoc faciat ob aliquā vanitatem
vel inanēgloriā. Ueniale ē. Ca
uendũ eſt igit': fugiendũ ⁊ dete-
ſtandũ eſt: maledictũ vitiuꝫ hy-
pocriſis. De qua ſanctꝰ Seue-
rinus in ſmone: ſic ait. Hypo-
criſis ſubtile malũ: ſecretũ virꝰ:
virtutũ fucus: tinea ſctitatis hy
pocriſis ſecura: ſimulās fallit: ꝓ
ſpera curioſa mentit': ⁊ crudeli
arte virtutes trũcat: mucrõe vir
tutũ. Ieiunium ieiunio ꝑmittit:
orōnē oratione vacuat. Miſeri
cordiā miſratõe ꝓſternit. Hypo
criſis cognita febris: frigido po
culo ꝓpinat ardorē. Qd corpo
ribus eſt hydropiſis: hoc hypo
criſis animabus hydropicēs bi-
bendo ſitit hypocriſis inebriat
ſitim. Nolite ait xp̃s cum ieiu
nat' fieri ſicut hypocrite triſtes.
Exterminãt enꝫ facies ſuas vt
appareãt hoibus ieiunãtes. h il
le. Quā hypocriſim ⁊ ſimulatio
nem ſi cauabimus: cõcedet no-
bis xp̃s hic ſuā gratiam: ⁊ alibi
gloriā: qui eſt benedictus in ſe-
cula ſeculorꝫ Amen.

⁋ Dominica in palmis. De di
uina miſicordia. Sermo. xlvij.

Ecce rex tuus venit ti
bi māſuetꝰ Mat. xxi.

Quāuis diebus pe-
ne omnibus tranſa-
ctiſ de mltiplicitate ſimul ⁊ gra
uitate peccatorum predicauerīꝫ
necnon ⁊ de ſeueritate diuie iu
ſticie: q̃ punit trāſgreſſores cele
ſtiũ preceptorum temporali nõ
nunq̃ꝫ pena pariter ⁊ eterna: ne
quis tamen hec cõſiderans: in
deſperationis baratrum: ſemet
ipſum precipitare compellatur:
hodie cũctis aperire portas vni
uerſis intrare volentibus reſe-
rare decreui. Ueniant cuncti:
accedant vniuerſi: licet innume
ris ⁊ infinitis ſint obruti pecca
tis: eleuent oculos ſuos: ⁊ vide
bunt omnipotentē deum pieta
te: clementia: ⁊ miſericordia ple
num: qui regnum perēnis vite
preſtare cũctis paratus eſt. Cu-
ius miſicordia tanta eſt: vt nul
lũ ſpernat: nemīnē aſpernetur:
oibus parcere: cũctis veniā pre
bere diſpoſitus ſit peccatores p
tēpora dies ⁊ annos expectans
vt conuertãtur. Hinc Bernar
dus. Expectat: diſſimulat: ſuſti-
net. decē ānis viginti ānis: ⁊ vſ
que ad ſenectam ⁊ ſenium. Da
uid quoque. Apud dominum

mīa: ⁊ copioſa apđ eū redēptio
Hoc idē ꝯfirmat euāgelica tu
ba decātans. Ecce rex tuꝰ venit
tibi māſuetus. Que ſunt verba
hodierni euangelij. In quo tria
documēta hēmus. ¶ Primuʒ
documētū eſt: ꝙ deꝰ ſūma mīa
ſua per ꝑdicatores attrahit ad
ſe pctōres: in hoc mūdo beſtiali
ter viuētes: ꝑ aſinā ⁊ pullū figu
ratos. ibi. Cū veniſſet ⁊c̄. ¶ Se
cundū documētū eſt: ꝙ poſt re
miſſioneʒ pctōꝝ ex diuina mīa
acceptā. debet quilibet veſtimē
ta ſternere in via. i. cunctis vir-
tutū exēpla prebere. ibi. Pluri-
ma autē turba ⁊c̄. ¶ Tertiū do
cumentū eſt. ꝙ lʒ ſimus a diuia
pietate ſuſcepti. debemus tñ ſe-
dulo clamare cū turbis. O ſan-
na. i. ſalua. ne iteꝝ ruamꝰ in pec
catis. ex tua mīa. De qua tria
contemplabimur.
¶ Prio diuine mīe veritatem.
¶ Scđo diuine mīe ꝗtitatem.
¶ Tertio diue mīe exēplaritatē
¶ Primo diuine mīe ꝯtēplari
debemꝰ veritatē. Sacri ⁊ ſancti
theologi ſiml' hodie coadunati
meditātes ⁊ ꝯtēplātes diuia at
ꝗʒ archana miſteria. ꝗrūt vtrū
imortalis deus ad miſerenduʒ
pctōribꝰ. eſſentialr ⁊ nāliter in-
clinet. Huic theologico queſito
rñdet Doc. ſ. in. i. pte. q. xxi. ar. iij.
Et in. iiij. ſen. d. xlvi. Et i. c. ꝯ gē.
c. xci. ponēs hāc catholicā ꝯclo
nē. Q ꝺ glorioſiꝰ deꝰ eſt clemēs.
benignꝰ ⁊ miſericors nāliter ⁊
eſſentialiter. Ubi ſcienduʒ ſm
ipm doctoreʒ ⁊ Pe. de palu. in
iiij. ſentē. d. xlvi. q. i. Mia accipit
duobus modis. Uno mō pro
paſſione: per quaʒ aliqs cōpatit
alteri patiēti. qſi ptem paſſionis
alteriꝰ in ſe ferēs. ⁊ hoc mō mīa
nō eſt in deo. q2 mīa vt dic̄ paſ
ſionē includit in ſe triſticiā ⁊ pe
nā. ſed neqʒ triſticia. neqʒ pena
pōt eē in deo. ergo nec mīa put
eſt paſſio. Aliomō mīa accipit
pro actu vel habitu voluntatis.
quo aliquis vult ſubleuare mi-
ſeriam alterius. ⁊ ſic mīa eſt in
deo. q2 deus nil agit circa nos
niſi volētes. Scđ deus per ſua
beneficia. miſerias frequenter
releuat: ergo in ipſo eſt volūtas
tales miſerias releuandi: ⁊ per
conſequens miſericordia. h. do.
Pe. de palude. Et ideʒ. ſ. Doc.
lʒ ſub alijs verbis. Unde An-
ſelmus in Monologion loqns
ad deum ait. Miſericors es:
quia miſeros ſaluas: ⁊ peccatō-
ribus parcis. Miſericors non
es: q2 nulla miſerie paſſione af
ficeris. Quā concluſionem tri-
plici lege declaro.
¶ Primo lege naturali.
¶ Secundo lege diuinali.
¶ Tertio lege humanali.

¶ Primo dico deū eē miſeri-
cordem lege nāli. Et hoc triplici
rōne. ſ. rōne cōicabilitatis: rōne
ꝓprietatis: tertio rōne paterni-
tatis. ¶ Primo igit̄ deus nāli
lege eſt miſericors rōne cōicabi
litatis. Deus clemētiſſimus ob
ſuā imēſaʒ bonitatē: a creaturiſ
vniuerſis eſt ſumme appetibiliſ
atqʒ deſiderabilis. Hoc pʒ per
phm. i. Ethi. iij. Topi. ⁊. i. Rhe-
to. vbi dr̄. Bonū eſt ꝙ oia appe
tūt. Cuiꝰ bonitas adeo ſūma: ⁊
perfecta eſt: vt Phus dicat. vi.
Ethico. Omne quod eſt potiſſi
mū: deo eſt attribuendū. Et. xi.
Metha. Primū pncipiū oʒ eē
pfectiſſimum. Cū itaqʒ ſit ſum
me bonus: ⁊ ſūme appetibilis:
ꝯſeqnſ ⁊ cōicatiuus. Nā de rō-
ne boni ē ꝙ ſe diffundat ⁊ alijs
cōicet. Hoc pulchre declarat.
Dionyſius ariopagyta. iiij. c. de
di. no. hanc cōicationē facit ipſe
benigniſſimꝰ ⁊ idulgētiſſimus.
Deus cōicans ſe ꝑ mīaʒ ⁊ gra
tiā pctōribus: remittēs eis pctā
in pſenti vita: ⁊ tandē eis conce
dens ꝑpetua celoꝝ regna. Hoc
aūt eſt ipſi optimo deo ſic nāle
ſic eſſentiale: ꝙ nullomō ab eo
demoueri poteſt. Unde. ſ. doc. i
iij. par. q. ij. inquit. Sicut hoc no
mē natura repertū ⁊ deriuatuʒ
eſt ad ſignificandum quodlibet
principiū intrinſecū ipſius mo-
tus: vt pʒ. ij. Phy. ⁊. v. Metha.
⁊ in libro Boetij de duabꝰ natu
ris: ⁊ vna pſona xpi: ita natura
diuina eſt pncipiū intrinſecū ip
ſius diuine bonitatis: quo mo-
uet̄ ad ꝯpatiendū ipſis peccato
ribꝰ. Et magis deo naturale ac
eſſentiale eſt miſereri: ꝗʒ igni ca
leſacere ⁊ aque balneare: q2 iſta
ſunt accidētalia eis. Deo auteʒ
miſeri ineſt per eſſentiā. Pro-
pterea Iero. ſup Dan. ⁊ de pe.
diſt. i. ait. Quia deitatis natura
clemens eſt ⁊ pia magiſqʒ ad i
dulgentiā: ꝗʒ ad vindictā prona:
que nō vult mortē pctōris: ſʒ vt
ꝯuertat̄ ⁊ viuat. Si quis poſt la
pſum peccatorum ad verā peni
tentiā ſe ꝯuerterit ⁊ cito a vero
miſericordie iudice veniā impe
trabit. h ille. Et Glo. ſup Ioā.
c. ij. dicit. Deus nā miſericors:
paratꝰ eſt ſaluare per clementiā:
quos nō pōt ſaluare per iuſtici
am: ergo rōne cōicabilitatis: nā
lis eſt deo mīa. ¶ Secundo rō 2°
ne ꝓprietatis probat̄ deum eſſe
miſericordē. Ait. n. Phs in. iij.
de anima. ⁊ in. ij. Metha. Unū
quodqʒ agens: operat̄ ſm pro-
prietatē ſue forme. Sol nāqʒ lu
cet: q2 lucidiſſimus eſt: ⁊ eſt im-
poſſibile ꝙ non luceat niſi ecly-
pſim pateretur: aut aliud impe
dimentuʒ: ignis etiā calefacit ⁊
ſemꝑ: quia formaliter eſt calidꝰ

ſm nãlem ꝓprietatẽ. Tunc ſic.
Miſereri ſemꝑ ⁊ parcẽ:eſt pro
priũ diuine pietatis:diuine cle-
mentie: diuine bonitatis: ergo
naturalr ſm illã operaſ: qꝛ alit
in deo eſſet talis forma: vel taſ
ꝓprietas fruſtra: qđ nullomõ
eſſe põt. Cuius miſereſ? Erga
quẽ tali ꝓprietate ⁊ opatiõe vte
tur? Nõ ꝓfecto erga obſtinatoſ
cũ nõ ſint capaces. Nõ erga iu
ſtos: qꝛ ſi vẽit vocare iuſtos ad
pñiam ſed pctõres. Luc.v. Er-
go miſerebiſ pctõrib⁹ qui ꝯtri-
ti ſunt ⁊ ad pñiam parati. Pro
pterea ſctã mater eccleſia dicit
orãs. Deus cui ꝓpriũ eſt miſe-
ri ſemꝑ ⁊ pcere: ſuſcipe depreca
tionẽ nrãm. ⁊ quos delictoꝝ ca
thena ꝯſtringit: miſatio tue pie
tatis abſoluat. ¶ Tertio idẽ pro
baſ rõne pr̃nitatis. De⁹ ſi qdez
pr̃ noſter eſt Iſa. lxiiij. Tu autez
dñe pater noſter es. nos vero lu
tũ. Et Mat.vi. Pater nr̃ q es
in celis. Sicut .n. paternitas in
diuinis eſt prior oĩ paternitate.
que eſt in creaturis. iuxta illud.
Ephe.iij. Flecto genua mea ad
patrẽ dñi noſtri ieſu xp̃i. ex quo
oĩs paternitas in celis ⁊ in ter-
ra noiaſ. Et habeſ etiã a. ſ. doc.
i. pte. q. xxxiij. arti. ij. ſic idẽ pater
celeſtis. excedit oẽm amorẽ pr̃-
nũ. qui eſt in creaturis. Vñ nũ
q̃ legiſtis aliquẽ patrẽ pro filijſ
adoptiuis. imo ⁊ minus pro ſer
uis dediſſe filiuz nãlem in mor
te: quem ſuper omnia diligit: niſi
ſi ſolũ patrẽ celeſtem. patrẽ mi
ſericordiarũ. Propterea ipe de
us voluit aſſimilari. patri filij ꝓ
digi. qui filium ſuũ reuertẽtem
ad miam benigne ſuſcepit. licet
conſumpſiſſet oia bona ſua vi-
uẽdo luxurioſe. Luc.xv. Et apo
ſtolus. ij. Cor.i. Benedictus de
us ⁊ pater dñi noſtri ieſu chri-
ſti: pater miſericordiarũ ⁊ deus
totius conſolationis. Et hoc eſt
de natura patrũ: nunq̃ deſpice
re filios: qꝛ vt Phus dicit. viij.
Ethi. Parẽtes plus naturalr
diligũt filios: q̃ filij parẽtes: vt
pz etiã per. ſ. Doc. ſa ſe. q. xxvi.
ar. ix. Sz qꝛ quidã pr̃es ſunt du
ri: mr̃es molliores ⁊ tenerius
amãt: vt dicit Ariſt. i. viij. Ethi.
Et. ſ. doc. q. ẽ. ar. x. Ideo de⁹ paſ
ſionẽ ſuam: ⁊ amorez aſſimilat
amori mr̃no: di. Iſa. xlix. Nun
quid põt obliuiſci mulier infan
tem ſuũ vt nõ miſeraſ filio vte-
ri ſui? Et ſi ipa oblita fuerit: ego
tñ nõ obliuiſcar tui. Ecce i ma-
nib⁹ meis deſcripſi: hec ille. In
ſcriptura tria requiruntſ. ſ. char-
ta: attramẽtũ: ⁊ calam⁹. Charta
in q̃ ſcripſit amoroſus fili⁹ eius
pr̃is: fuerũt ſacratiſſime manus
ei⁹. Pẽna fuerũt claui q man⁹
⁊ pedes tã dure trãſfixerũt. At

tramentum vero eiuſdem ſan-
guinis precioſus. Et ſequitur.
Muri tui coram oculis meis
ſemper. Quia ſicut muri defen
dunt ciuitatem a feris ⁊ ab ini-
micis: ita plage chriſti defendũt
nos a demonibus ⁊ ſempiter-
na damnatione. Nullus ergo
dubitet: nullus diffidat: nemo
deſperet ſe non poſſe conſequi
diuinam miſericordiam: quia
ipſe clementiſſimus eſt: peccato
res in ſuis ſanctis manibus de
ſcriptoſ: ſemper ⁊ vbiqz deferẽs
Propterea ſcribitur i libro de
ſpiritu ⁊ aia. Nemo de dei pie
tate diffidat: quoniam maior ẽ
eius miſericordia: q̃ noſtra mi
ſeria. Et quiſquis ad eum toto
corde clamauerit exaudiet illũ:
qꝛ miſericors eſt. Tardius ſiqui
dem videtur ſibi omni peccato
ri veniam dare: q̃ ipſi peccato-
ri veniam accipere. Sic feſtinat
abſoluere reum: a tormento cõ
ſcientie ſue: quaſi plus cruciet
eum cõpaſſio miſeri q̃ ipm mi
ſerꝫ ꝯpaſſio ſui: hec ibi. ¶ Secũ
do probatur veritas diuine mi
ſericordie lege diuinali. Lex eni
diuina ẽ certa ⁊ veriſſima: a ſũ
me veritatis fõte ꝓcedens. Et
ſicut ſol nõ emittit radios tene
broſos: ſz claros: ita lex dei que
eſt ipſa veritas ſumma: qꝛ illu-
minans intellectũ humanum:
emittit veritatem ⁊ non falſita
tem: que veritas ẽ in intellectu.
Ariſto. in. vi. Metha. ⁊. vi. Ethi
corum. Et hec veritas eſt ipſe
deus. Io. xiiij. ⁊ in decretis. di.
viij. c. Si conſuetudinẽ. ⁊. c. Qđ
contempta. vij. q. i. c. Omnis
qui. xi. q. iij. c. Abijt iudas. Et de
peniten. diſti ij. Si enim inquit
⁊ de conſe. di. v. c. Saluator. Et
c. De ſpiritu. Ego ſum via veri
tas ⁊ vita: ergo que reuelantur
nobis per prophetas dei veros
non poſſent eſſe falſa: ſz ita ſunt
vera: ſicut ſunt in mẽte diuina.
Confirmat hoc ſanctus doc. ſa
ſe. q. cxvij. ar. vi. Sed cum deuſ
ſua lege ꝑ prophetas ſe eſſe cle-
mentem ⁊ miſericordem reue-
lauerit: ⁊ eandem peccatoribus
impartiri promiſerit: ergo deus
eſt clemens: benignus ⁊ miſeri
cors. Patet hec veritas in ſcri
ptura ſacra: que pleniſſime de
dei miſericordia loquitur. Naz
gen. xxxij. c. Minor ſuz cunctis
miſerationibus tuis. Exo. vige
ſimo. Faciens miſericordiam
in milia. his qui diligunt me ⁊
cuſtodiunt precepta mea. ⁊. c. vi
geſimoſecundo. Exaudiam euz
quia miſericors ſum. xxxiij. Mi
ſerebor cui voluero. Deutero
nomiũ. iiij. De⁹ miſericors do-
min⁹ de⁹ tuus. Heſter. c. v. Faci
ẽs miſericordiam in multa mi

lia diligentibus me:ꝛ cuſtodiē-
tibꝰ pcepta mea.c.vij. Cuſtodi-
ens pactū ꝛ miſericordiā diligē
tibꝰ ſe.ꝛ.c.xxxij.Et in ſeruis tu-
is miſerebitur.pſ.xxv.Miſeri-
cordia tua ante oculos meos ē
xxix.Audiuit dñs ꝛ miſertus ē
mei.xxxij.Fiat mīa tua dñe ſuꝑ
nos.ibi.Miſericordia dñi ple-
na ē terra.l.Miſerere mei deꝰ
ſcdm magnā miſericordiā tuā:
ꝛ ſm multitudinē miſerationū
tuaꝝ dele iniqtatem meam.lxij.
Melior ē miſericordia tua ſuꝑ
vitas.lxviij.Quoniā benigna ē
miſericordia tua.lxxxiij.Miſeri
cordiā ꝛ veritatē diligit deꝰ:gra
tiā ꝛ gl'iaꝫ dabit dñs.lxxxv.Mi
ſericordia tua magna ē ſuꝑ nos
lxxxviij. Vbi ſunt miſericordie
tue ātique dñe.cij. Miſtus eſt
dñs timētibꝰ ſe.ibi. Qui coro-
nat te ī miſericordia ꝛ miſerati
onibꝰ.Et.cxiiij.Miſicors dñs
ꝛ iuſtꝰ ꝛ dñs nr̄ miſet.cxv.Mi
ſericors ꝛ miſator dñs.Et pſ.
cxvi.Laudate dñs oēs gentes:
laudate eū oēs populi: quoniaꝫ
ꝯfirmata eſt ſuꝑ nos miſericor
dia eiꝰ ꝛ veritas dñi manet in
eternū.Yſai.xiiij. Miſerebit.n.
dñs Jacob.xxx. Propterea ex-
pectat dñſ vt miſereat nr̄i.xxxiij.
Dñs miſerere mei: te.n. expe-
ctamus.Eſto brachiū noſtrū in
mane:ꝛ ſalus nr̄a in tpe tribu-
lationis.lxiij.Miſericordia ſem
piterna miſertus ſuꝫ tui.lix.Cla
mabis ꝛ dicet:ecce adſuꝫ:qꝛ mi
ſericors ſuꝫ dñs deꝰ tuus.Joel.
ij.Cōuertimini ad dñꝫ deū ve-
ſtrū:q benignus ꝛ miſericors ē
Abacb.iij.Cū iratus fueris mi-
ſericordie recordaberis.Zacha.
x.Cōuertā eos:qꝛ miſerebor eo
rū.Tre.iij.Miſericordie dñi qꝛ
nō ſumꝰ ꝯſumpti.Mat.ix. Vi
dēs ieſus turbas miſertus eſt
eis.xv.Miſereor turbe. xviij.
Nōne ḡ oportuit ꝛ te miſereri
cōſerui tui:ſicut ꝛ ego tui miſer
tus ſum? Luc.i.Et mīa eiꝰ a ꝓ
genie ꝛc.ibi.Ad faciēdā mīam.
ibi. Per viſcera miſericordie
vi.Eſtote ḡ miſericordes ꝛc.Et
vij.Quā cū vidiſſet dñs miſeri
cordia motꝰ ſuꝑ eā.Ephe.ij.De
us autē q diues ē ī miſicordia.
ꝑꝑ nimiā charitatē ſuā:qua di
lexit nos.Titū.iij. Scdm ſuam
miſericordiaꝫ ſaluos nos fecit.
Jacobi.ij.Superexaltat āt miſeri
cordia iudiciū.i.pe.ij.Nūc autē
miſicordiā cōſecuti. Et Jude.
Expectātes mīam dñi nr̄i ieſu
xp̄i.¶Tertio ꝓbat deū eē miſi
cordē lege hūanali.Lex.n.hūa-
na q̄ꝫ apte ī pleriſqꝫ locis deuꝫ
eē miſicordē affirmat.Lōgū eſ
ſet adducere:ſꝫ tn̄ aliq̄ ex ꝑte qd
dicat referamꝰ.Lege ī dcretis.
di.viij.c.Cōſuetudo.Et di.l.pō

deretur.ꝛ di.lxxxvi.c.In ſingu-
lis.Et di.xciij.c.dyaconi ſūt vbi
ait Jero. Moderatio.n.dei ac
pietas ſolū noſtrū reditū querit
ac nos cupit longa bonitate ſal
uari.Si nō cōuertimur: ſi duri
colli ſumꝰ:ſi in peccatis vſqꝫ ad
mortē ꝑduramus: aſſidue pec-
cantiū nō miſerebitur deꝰ.h il-
le.xxvi.q.vltima.c.Alligant.Et
de pe.d.i.c.Taciturnitas.Et.§.
Et ſi non. Et.§.pōt.Et de pe.
di.i.c.Libenter. Vnde Ambro
ſius ex libro paradiſi ait. Liben
ter ignoſco:ꝑꝑ te indulgeo:mi
ſericordiā malo q̄ꝫ ſacrificiū:qꝛ
per ſacrificium iuſtus cōmēdat
per miſericordiā peccator redi-
mitur. Vnde nō veni vocare iu
ſtos ſed peccatores ad pn̄iam.
In lege ſacrificiū eſt. In euāge
lio miſericordia eſt. Lex ꝑ moy
ſen data eſt: per me gratia.hec
ille.Iteꝝ de pe.di.ij.Si iniqui-
tatibus.Et Maximuſ iperator
Juſtinianus.C.de nuptijs.l.im
perialis poſt principiū ſic iquit.
Nā ita credimus dei beniuolē
tiā circa genus humanū nimia
clemētia.quantū nature noſtre
poſſibile eſt imitari:qui quotti-
dianis hominum peccatis ſem
per ignoſcere dignatur:ꝛ peni-
tentiam ſuſcipere noſtram:ꝛ ad
melio:ē ſtatuꝫ reducere. Quod
ſi circa noſtros ſubiectos impe
rio illud facere diſeramus nul-
la venia digni eſſe videmur.hec
ille.Et idem in autentico.vt nō
luxuriētur contra naturam.col.
vi.ait.Omnibus hominibus q
recte ſapiunt : manifeſtum eſſe
putamus qꝛ omne nobis eſt ſtu
dium ꝛ oratio:vt crediti nobis
a domino deo:bene viuāt ꝛ eiꝰ
inueniant placationem: quoniā
ꝛ dei miſericordia non vult ꝑdi
tionem:ſed conuerſionem ꝛ ſa
lutē:ꝛ delinquentes: qui corri-
gūtur:ſuſcipit deus:propter qđ
nos omnes iuitamur dei timo
reꝫ in ſenſibus accipere ꝛ inuo
care eius placationem : qꝛ om-
nes qui deum diligūt: ꝛ eiꝰ mi
ſericordiā ſuſtinent:hoc faciunt
hec ille.Quis igitur dubitare
poteſt deum eſſe miſericordē?
Quis de diuina venia ammo-
do formidabit? Eia ergo pecca-
tores:emollite corda vr̄a.Curri
te ad miſericordie fontē: ad pa-
trē indulgentiſſimum:ad beni-
gniſſimum ſpūm ſanctum : ad
pijſſimum chriſtum qui expan-
ſis brachijs: ꝛ capite inclinato:
vos dulciter expectat:vt ſuauiſ-
ſimum miſericordie oſculum:
vobis porrigat ꝛ exhibeat.

ſ Ecundo principaliter
miſericordie dei con-
tēplabimur quantita-
tem.Iteruꝫ ſancti theologi pro

malori declaratione:tam dulciſ
ſime miſericordie : querunt de
quantitate huius diuine miſeri
cordie. Vtrū.ſ.finita ſit:an infi-
nita. Huic queſito in poſtilla ſu
per p̄s.ſ. Reſpondit.ſ.Doc.di-
cens q̄ dei miſericordia tāta ē:
vt ſit incōprehenſibilis implēs
oia:in omnibus exiſtens:ſubli-
mis:eterna.virtuoſa:t vniuerſa
lis. Et.ſ.Leo papa de pe. di.i.c.
Multiplex. Miſericordie ingt
dei nec mēſuras poſſumus im
ponere: nec tpa diffinire:apud
quē nullas patiť moras venie
ꝯuerſio.tāta eſt ſummi dei mi-
ſericordia.vt plenū ſit celū.Cā-
tat h pſalmiſta p̄s.cviij.di. Ma
gna eſt miſericordia tua ſup ce-
los.Et.ſ.Doc.in.xiiij.di.xlvi.di-
cit:q̄ beati premiātur ex dei mi
ſericordia vltra condignū. Tan
ta eſt vt repleat totū oriētem:oc
cidentem:ſeptētrionem t meri
diē.Confirmat itez Dauid p̄s.
xxxij.Miſericordia dñi plena ē
terra.Tanta eſt vt pertingat vſ
q̃ ad infernū. Ait nāq̃ ſanctuſ
Doc.iiij.ſen.di.xlvi.q. iiij.arti.i.
Deus ſemper miſeretur:puniē-
do in inferno citra condignum.
Naz ſi deus puniret dānatos
ſm eoruz demerita:illos ad ni
hilum redigeret.Tanta eſt vt li
bus puerorum totus ſit plenus
Naz ibi habent plenitudinem
omnium ſcientiarum: t nulla;
penā ſenſus ſuſtinent:vt decla-
rat.ſ.Doct.iiij.di.xxi.q.i.arti.iij.
Tanta eſt vt penetret purgato-
riū.Nam ſuffragia viuoruz ex
dei miſericordia applicātur de
functis ibi exiſtentibus:vt iquit
ſ.Doc. in.iiij.ſen.di.xli.q.ij.arti.
iiij.Et ſi ſuperſunt vni. dantur
alteri idigenti:t inde ex dei pie
tate liberātur atq̃ in celum de
ducunť.Tanta eſt vt nulla crea
tura ſine dei miſericordia repe-
riatur.Inquit.n.ſ.Doc.in p̄ma
parte.q.xxi.ar.iiij. q̄ in omnibꝰ
creaturis:etiam minimis t vi-
libus dei miſericordia relucet.

Et vt paucis vtar.Tāta eſt dei
miſericordia:vt ſit eterna. Ca-
nit h Dauid p̄s.lxxxviij.di.Mi
ſericordias dñi in eternum can
tabo. Et.cxxvi.p̄s. Confitemini
dño quoniam bonus : quoniaz
in eternū miſericordia eius.Sz
quid amplius dicam? Dei mi-
ſericordia tāta eſt:vt ad omnia
peccata diluenda:ſemper para
tiſſima t intentiſſima ſit. Cōfir
mat hoc Chriſo.t i decretis.de
pe.di.iij.c.talis.Talis mihi cre-
de:talis eſt erga homines pie-
tas dei:nunquam ſpernit peni
tentiam ſi ei ſincere t ſimplici-
ter offeratur etiaz ſi ad ſummū
quis perueniat malorum: t in-
de tamen reuerti velit ad virtu

tis viaz ſuſcipit:libenter ample
ctitur:facit omnia quatenus ad
priorem reuocet ſtatum:quod ē
adhuc preſtantius t eminentiꝰ:
t ſi non poterit quis explere in
preſenti ſatiſfaciendi ordinem:
quantulācūq̃ tamen t quelibet
breui tempore geſtā :nō reſpuit
penitentiaz. Suſcipit etiā ipſaz:
non patitur:quāuis exigue con
uerſionis perdere mercedē.hec
ille. Hanc imenſam t infinitaz
miſericordiaz indulgentiſſimus
deus volens mūdo oſtendere:
humanitate aſſumpta.in altam
crucem aſcendit in qua theſau-
rum ſue cordialiſſime t infinite
miſericordie:precioſum ſuuz vz
ſanguinem ex capite.manibus.
pedibus.latere.atq̃ ex toto cor-
pore:pro redemptione peccato-
rum largiſſime effudit. Legitur
de magno Alexandro:q̄ volēs
ditare ſuos milites fec̄ fieri quā
dam domum plures habentez
portas:in qua maximum collo
cauit theſaurum:liberam dans
poteſtatem vt quilibet militum
poſſet auferre de theſauro quā
tum vellet. Quod cum factum
fuiſſet ſuper modum ditati re-
manſerunť. Sic magnus imo
maximus imperator mūdi eter
ni patris filius.De quo ait apo
ſtolus colo.ij.i quo ſunt omnes
theſauri ſapientie t ſciētie:edifi
cato palatio ſui corpōris: pleno
theſauro miſericordie t clemen
tie apertis quinq̃ portis ſuarū
plagarum inuitat peccatores:in
uitat pauperes:inuitat indigen
tes:inuitat omnes cuiuſcunq̃
gradus dicens illud Chriſo.Ec
ce precium ſanguinis mei quez
dedi pro redemptione animaꝝ
veſtraruz.Ecce porte aperte: ec
ce domus perforata : ecce oſtia
patentia:ecce theſauri incompa
rabiles.Ad hoſ ꝓperate:ad hos
currite : vt inquit Fulgentius.
Et ſinus veſtros implete. Vn
de Auguſtinus i libro de virgi
nitate. Inſpice vulnera penden
tis:ſanguinem morientis: preci
um redimentis:cicatrices reſur
gentis.Caput habet inclinatuz
ad oſculandum:cor apertum ad
diligendum:brachia extenſa ad
amplexandum. Hec quāta ſint
conſiderate : t in ſtatera cordis
veſtri appendite:vt totus vobiſ
chriſtus figatur in corde:qui to
tus pro vobis fixus fuit in cru-
ce.hec ille.Ecce igitur ille ma-
gnus t ditiſſimus deus. De q̄
Apoſtolus ephe.ij.Deꝰ autem
qui diues eſt in miſericordia:
propter nimiam charitatem ſu
am qua dilexit nos:t cum eſſe-
mus mortui peccatis conuiuifi-
cauit nos i xp̄o:cuiꝰ gr̄a eſtiſ ſal
uati.Et ſic pz ſcd̄a ps p̄ncipal.

Tertio principaliter di
uine miſericordie con-
templari debemus exē
plaritatem. Plurima ſunt ⁊ in.
numera exempla dei pietatem:
clementiam:⁊ benignitatē atqꝫ
miſericordiam probantia:ſed ce
teris omiſſis:vnum tantum ad
duco:beatiſſime videlicet marie
Magdalene i qua ſumma dei
pietas ⁊ miſericordia relucet.
Scđm.n.Auguſtinum ⁊ Gre
gorium. Magdalena fuit illa
pec atrix:de qua habetur. Luce
vij. Hec ab adoleſcentia: ſine
freno:corporalibꝰ delicijs dedi
ta virginitatē ꝑdidit carnalita
i corpus ſuum exponens. Et
cum totiens deum offenderit ⁊
infernales penas meruerit:ta-
men longo tempore a benigniſ
ſimo deo fuit expectata. Hec lu
mine diuino inſpirata:ad xp̄i ꝑ
dicationem vocata:corde cōpū
cta:pompis illico abiectis ⁊ oi-
bus voluptatibus: amatorijſqꝫ
poſtpoſitis:ad domum ſymo-
nis leproſi vbi audiuit chriſtuꝫ
diſcūbere properauit. Et nō au
dēs vt peccatrix:iter iuſtos ap-
parere:retro ſecꝰ pedes domini
māſit:vbi pedes eiꝰ lachrymis
lauit:capillis terſit ⁊ ꝑcioſo vn
guento vnxit. Hec igiť ē maria
Magdalena:cui dominus taꝫ
maria beneficia ꝯtulit ⁊ tāta ſi
gna dilectionis oſtendit. Nam
ipaꝫ benigniſſime ⁊ dulciſſime
ad penitentiā acceptauit. Non
eaꝫ expulit:non iniurijs affecit.
Non ei peccata tam horrenda
improperauit:ſed vniuerſa quo
ad culpaꝫ ⁊ penaꝫ:ſibi liberaliť
remiſit di. Remittunť tibi pec-
cata tua. Ab ea ſeptē demonia
expulit:i ſuo amore totaliter ac
cēdit:familiariſſimaꝫ ſibi eā cō
ſtituit:hoſpitaꝫ ſuaꝫ fecit: procu
ratriceꝫ ſuam:eaꝫ in itinere ha
bere voluit:eaꝫ ſemper dulciter
excuſauit. Nam excuſauit eam
apud phariſeuꝫ qui dicebat eaꝫ
prodigaꝫ:lachrymātem videns:
lachrymas cōtinere nō potuit:
cuius dilectione quatriduanuꝫ
fratrem reſuſcitauit. Cuiꝰ amo-
re:Marthā ſororem ſuam a flu
xu ſanguinis: quem duodecim
annis ꝑpeſſa fuerat liberauit.
Cuiꝰ meritis:Marcellā ſororis
ſue famulā:vt illud tam beatuꝫ
⁊ dulce verbū:beatꝰ venter qui
te portauit ⁊ vbera q̄ ſuxiſti ex-
clamās dicēt:dignā fecit. Hec
eſt illa que in tēpore gratie ſolē
nem penitentiam prima fecit:q̄
optimā parteꝫ elegit:que ad pe
des ſedēſ domini Vba audiuit:
que domini caput vnxit: q̄ iux-
ta crucē in paſſione fuit:que vn
guēta parās corpus eius vngē
voluit:que a monumēto: diſci

pulis recedentibus nō receſſit.
Cui xp̄s reſurgens primo appa
ruit:⁊ apoſtoloꝝ apoſtolam fe-
cit. Hec cū Lazaro ⁊ Martha
⁊ quibuſdā alijs ab infidelibus
ſine remige: ſine gubernatore
periculo maris expoſita vt ſub
mergeretur angelo duce marſi
liam deuenit. Quā patriaꝫ vul
tu placido: facie ſerena:lingua:
diſcreta:ſuis ignitis. eloquijs ⁊
predicationibꝰ ad fidē xp̄i con
uertit. Hec principem marſilie
ad ſanctū petrū ieroſolimā mi-
ſit: cuius vxor fortuna in mari
ſeuiente:ꝑturiēs filiū:mortua ē:
⁊ in ſcopulo poſita apō quā pu
er natꝰ:breui moriturꝰ ē colloca
tus. Acceſſit maritꝰ ieroſolimaꝫ
⁊ poſt duos ānos reuertēs:pul
chrū pueꝝ in ſcopulo ludentē in
uenit:qui ad māmaſ mortue ma
tris currēs ſe abſcōdit. Accedit
illuc ꝑnceps deuotiſſimꝰ: videt
filiū viuū:ſed mortuā matrem:
tūc lachrymis ⁊ gemitibꝰ mag-
dalenā orat:vt que filiū conſer
uauit viuū:matrē viuā ſibi reſti
tuere dignaretur. Mira res.
Vxor q̄ſi a ſomno vigilans ait.
Magni meriti es beata maria
magdalena ⁊ glioſa:que in par
tus mei ꝑſſuris obſtetricis iple
ſti officiū: ⁊ in oibus neceſſitati
bus:ancille tue ſeruitiū exhibui
ſti. Tunc princeps ingt. Viuis
ne vxor mea dilecta? Cui illa.
Viuo equidē.⁊ nunc primo de
ꝑegrinatione qua tu venis ve
nio. Et ſicut.b. Petrus te iero
ſolymā duxit ⁊ oia loca in qui-
bus dñs mortuus eſt paſſus:⁊
ſepultus:⁊ alia plura oſtēdit:ſic
⁊ ego vna cū.b. Maria magda
lena duce comite vobiſcū fui:⁊
ſingula loca cōſperi:⁊ cōſpecta
memorie cōmēdaui. Tūc pere-
grinꝰ igenti gaudio:accepta cō
iuge ⁊ filio ad ꝓpria remeauit.
Hec eſt que ſuperne contēpla
tiōis auida: aſperrimā heremū
petijt:⁊ i loco angelicis manibꝰ
ꝑparato per.xxx.ānos incogni-
ta māſit. Vbi nec aq̄rū fluēta:
nec herbaruꝫ erāt ſolacia:vt ex
hoc manifeſtareť:ꝙ redēptor nř
ſua ampliſſima miſicordia nō
terrenis refectiōibus:ſed tm̄ ce
leſtibus epulis diſpoſuerat ſaci
are. Qualibet aūt die.ſeptē ho-
ris canonicis i ethera ab ange-
lis leuabať:⁊ celeſtiū agminum
cocentus glorioſos corꝑalibus
etiā auribꝰ audiebat. Vnde die
bus ſingulis huiuſcemodi ſua-
uiſſimis dapibus ſaciata: ⁊ ide
per eoſdem angelos ad propriū
locum reuocata:corꝑalibus ali
mētis nullatenus idigebat. Tā
dē ipſius glorioſo appropinquā
te fine. Sibiqꝫ diuinitus reuela
to.ſ. Mariminuꝫ adijt:āgelicis

deportata manib⁹. Et ſtans to
ta reſplendēs ꝛ coruſca : duob⁹
cubitis a terra ſubleuata : corp⁹
ꝛ ſanguinē xp̄i ſibi exhiberi pe-
tiit: qđ cum multa lachrymarū
inundatiōe ſuſcepit. Et tūc ante
altare ſanctiſſima illa aīa: mi-
grauit ad dn̄m. O ſumma dei
mīa. O imēſa dei clemētia. O
pfunda dei pietas. O pelagus
diuine dulcedinis: que tā alta.
tam pfunda: tā habundans: ꝙ
nō ſolū mariā magdalenā: tot
tantiſq; donis decoraſti: ſed ēt
cā facis: miraculorū gratia co-
ruſcare. Ex qbus vnum tm̄ re-
ferā. Clericus qdā de flandria
Stephanus noīe: in tantā ſcele
rū imanitatem ceciderat. ꝙ oīa
exercens flagitia: ea que ſalutis
erā nō ſolum nō facere: ſed nec
audire volebat. In. b. mariam
magdalenā deuotionē habēs:
eius vigiliā ieiunabat: ꝛ feſtum
colebat. Dū ergo eius tumulū
viſitaſſet: Magdalena nec ex to
to dormiēti: nec ex toto vigilāti
tanq̄ mulier formoſa: lugubres
gerēs oculos: ꝛ duoꝝ angelorū
dextra leuaq; ſubſtentata preſi
dio apparuit: eiq; dixit. Cur q̄-
ſo Stephane meritis meis fa-
cta nō rependis? Cur labiorum
meoꝝ inſtātia: nulla cōpunctio
ne moueris? Ex quo eni in me
deuotionē habere cepiſti: pro te
deū ſemꝑ inſtanter oraui. Sur
ge ergo ꝛ pniam amplectere.
Neq; .n. ego te deſeram: donec
deo fueris recōciliat⁹. Ille igit̄
mox tantā gratiā in ſe infundi
ſenſit: ꝙ ſeculo abrenūcians: re
ligionē introiuit: ꝛ pfectiſſime vi
te fuit: i cui⁹ morte: viſa eſt mag
dalena: iuxta feretrū cū angelis
ſtare: ꝛ eius aīam q̄ſi colūbam
candidā: cū laudibus in celum
deferre. Propterea Grego. in
homel. talē tantāq; dei miſeri-
cordiā in magdalenā diffuſam
admirans ait. Cogitanti mihi
de marie pnia: flere magis li-
bet q̄ aliquid dicere. Cuius eni
vel ſaxeū pect⁹: ille huius pecca
tricis lachryme: ad exemplum
penitendi nō emolliāt? Cōſide-
rauit nanq; quid fecit: ꝛ noluit
moderari quid faceret. Super
cōuiuantes ingreſſa eſt: nō iuſ-
ſa venit: inter epulas lachrymas
obtulit. Diſcite quo dolore ar-
det: que inter epulas flere non
erubeſcit. Sed ecce q: turpitu-
dinis ſue maculam aſpexit: la-
uanda ad fontē minime cucur-
rit. Cōuiuātes nō erubuit. Nā
quia ſemetipſam grauiter eru-
beſcebat intus nihil eſſe credidit
quod verecundaret̄ foris. Quid
igit̄ miramur fratres? Mariā
venientē: an dn̄m ſuſcipientē?
Suſcipientē dicam an trahē-

tem? Dicam melius trahentē
ꝛ ſuſcipientem. hec ille. quam il
le concedat ꝛc̄.

¶ Feria ſcđa palmaꝝ. De inui
dia. Sermo. xlviij.

m

Mundus totus poſt
eū abijt. Jo. ij. Per
uerſitas ac maligni-
tas dyabolice inuidie:
talis ac tanta eſt: ꝙ vniuerſum
orbem miſerabili morte dam-
nauit. teſtante ſcriptura Sap̄. ij.
vbi ait. Inuidia dyaboli mors
introiuit in orbē terrarū. Nec
ſi cuiuſquam mentē intrauerit
cunctarum virtutum: illū efficit
inimicū. Ideo Iero. i epitaphio
ſancte Paule. Semper virtu-
tes pſequit̄ inuidia. Et Seneca
ad Paulinū. Inimica eſt ſem
per alienis profectus inuidia.
Quod etiā vitium maxime aſſi
milat̄ ſtatui infernali. Inquit .n.
Baſilius. Fugiamus inuidiam
obicem pietatis obſtaculum re
gni celeſtis: pignus ꝛ primitias
pene ꝑpetue. ꝓpter hāc obceca
ti iudei xp̄m dn̄m iugiter perſe-
quebant̄. Un̄ ɔcitati ɔtra xp̄m
ꝑꝑ Lazari ſuſcitationē: nō valē
tes ſufferre: ꝙ illum multitudo
populi ſequeretur: ꝛ tantis mi-
raculis coruſcaret: conuenerūt
in vnum dicentes. Totus mun
dus poſt eum abijt. Et q: tota
ebdomada occupatur circa paſ
ſionem chriſti. Idcirco dimiſſis
documentis euangelicis: de pec
cato inuidie predicabo. De qua
tria videbimus.

¶ Primo diffinitionem.

¶ Scđo malignationem:

¶ Tertio declarationem.

¶ Primo ɔſiderare debemus
inuidie diffinitionē. D. eni Al
ber. magnus in. ij. ſen. di. xxxv.
Allegans Phꝫ in topicis ꝛ in
ethicis pro declaratione huius
materie ſic dicit. Eiuſdem mo-
ris eſt gaudere de bonis proxi-
mi: ꝛ triſtari de malis. Sꝫ con
tra hunc bonum morē eſt inui-
dia: que eſt triſticia de bonis ꝑ
ximi: ꝛ gaudium de malis. Et
Augu. ſuꝑ p̄s. dicit. Inuidia eſt
odium felicitatis aliene. Remi
gius autem. Inuidia eſt dolor
de alieno bono Sed Ioan. da-
maſcenus in libro ſecūdo ſuaꝝ
ſententiarum. Et. D. ſ. in ſcđa
ſcđe. q. xxxvi. ar. i. Et in queſtiōe
de malo. q x. ar. i. Inuidiam ſic
diffinit. Inuidia eſt triſtitia de
alienis bonis. De bonis autē
alienis vt idē. Doc. ſ. dicit poteſt
eē triſtitia duob⁹ modis. Uno
modo quādo aliquis triſtatur
de bono alieno inquātū immi-
net ſibi ex hoc periculum alicu-
ius nocumenti. ſicut cū homo

triſtatur de exaltatione inimici ſui timēs: ne eū ledat. Et talis triſtitia nō eſt inuidia: ſꝫ magis timoꝛis effectus: vt Phs dicit in .ij. Rhetoꝛice. Alio modo bonū alterius eſtimatur vt malū pꝛopꝛiū: inquantum eſt diminutiuum ꝓpꝛie gloꝛie vel excellentie. Et hoc mō de bono alteri⁹ triſtatur iuidia. Et ideo p̄cipue de illis bonis iuidēt dolēt ⁊ triſtantur: in qbus eſt gloꝛia: ⁊ in qbus hoīes amāt honoꝛari. ⁊ i opinione eſſe: vt phs dicit in .ij. Rhetoꝛice. Hac diffinitiōe pꝛemiſſa: querit̄ vtrū iuidia ſit moꝛtale pctm̄? Huic qōni reſpōdet ſ. Doc. ſcd̄a ſcd̄e. q. xxxvi. ar. iij. Et i queſt. de malo. q. x. di. ꝙ inuidia qn̄ eſt ꝑfecta ſm̄ deliberationē rōnis ⁊ boni notabilis ex genere ſuo eſt moꝛtale. Et hoc declaratur triplici ratione.

¶ Primo qꝛ eſt in ſpiritūſanctum peccatiua.

¶ Secūdo qꝛ eſt a ſummo deo auerſiua.

¶ Tertio qꝛ eſt anime rationalis interfectiua.

¶ Primo iuidia eſt pctm̄ moꝛtale: qꝛ eſt in ſpm̄ſctm̄ peccatiua Qd̄ ſic ꝓbat̄. Illud qd̄ agit ꝯ caritatē ꝓximi eſt peccatiuū in ſpm̄ſctm̄: qꝛ ipugnat ipſam caritatē: que eſt opus ꝓpꝛiū. ſ. ſ. Sꝫ inuidia agit ꝯ caritateꝫ ꝓximi; ex hoc ꝙ eſt doloꝛ ſiue triſtitia boni ſui ꝓximi. ergo eſt peccatiua in ſpm̄ſctm̄. Sed illud qd̄ eſt peccatiuū in ſpūmſctūm ē pctm̄ moꝛtale. igit̄ iuidia ē pctm̄ moꝛtale. ¶ Scd̄o iuidia ē pctm̄ mōtale: qꝛ eſt a ſummo deo auerſiua: ſic. Quicunqꝫ auertit ſe a bono incōmutabili: ⁊ ꝯuertit ſe ad bonū cōmutabile. i. ad creaturā peccat moꝛtaliter. Sꝫ inuidia eſt hmōi. Nā inuidia ſpꝛeto deo ꝯuertit ſe ad excellētiaꝫ boni tpalis: ⁊ vltra hoc facit oia iſta mala ꝯuertens ſe ad odiuꝫ ad ſuſurrationeꝫ: ad gaudium ⁊ exultationē aduerſitatū ꝓximi: ad triſtitiā ⁊ afflictionē in ꝓſperis: vt declarat Gꝛe. xxxi. moꝛ. ⁊ ſ. Doc. vbi ſupꝛa ⁊ Alber. i. ij. ſen. d. xxxv. Ergo inuidia ē peccatū moꝛtale. ¶ Tertio inuidia occidit ſpūaliter aiam pꝛiuādo eā gratia ⁊ caritate que eſt vita ipſi⁹ aie: iuxta illud p̄mo Jo. iij. Nos ſcimus qm̄ trāſlati ſum⁹ de moꝛte ad vitā: qm̄ diligimuſ fratres. Minoꝛ vero pꝛobat̄ per Job. c. v. vbi dicit. Paruulū occidit inuidia. Et glo. ſuper illud ij. Coꝛ. ij. Chꝛiſti bonus odoꝛ ſumus ait odoꝛ iſte vegetat diligētes: ⁊ necat inuidentes. Ex quibus ꝯcluditur: ꝙ inuidia ex quo interficit ⁊ occidit animam eſt peccatum moꝛtale.

Secundo p̄ncipalr̄ cōſiderare debemus inuidie malignationē. Dicit. n. Phs in .ij. Ethi. Inuidia moꝛ noiata ſonat aliquid mali. Ideo eſt maligna. Et tante malignitatis eſt quod eſt.

¶ Pꝛio dyabolo aſſimilatiua.

¶ Scd̄o ſui ipſi⁹ flagellatiua.

¶ Tertio diuini iudicij experimentiua.

¶ Prima malignitas iuidie dicit̄ dyabolo aſſimilatiua. Dicit eni ſapia de dyabolo. c. ij. Inuidia dyaboli moꝛs introiuit i oꝛbē terraꝝ imitātur euꝫ qui ſunt ex ꝑte illius hec ille. Videns. n. dyabolus hoīeꝫ creatū ꝓ poſſidenda ſupna felicitate: quā ipſe nōdū adeptus erat ſꝫ mox adepturus amiſerat: ſupbia ſua iuidēs tāto eius bono ⁊ gloꝛie malicie ſagacitate: ꝓcurauit oibus modis vt illa ꝑuaret̄: tētās eū: ⁊ iducēs ad iobediētiā diuini mādati. Et ſic quottidie iuidiā ſuggerēdo: conat̄ caritatē fraternā diſſipare. Vn̄ Joannes papa. xvi. q. ij. Viſis dicit ſic. Conat̄ nāqꝫ ſupple verſutus hoſtis a p̄ncipio ruine ſue eccl̄ie vnitatē reſcindere: caritateꝫ vulnerare: ſanctoꝝ opeꝝ dulcedinē iuidie felle ificere: ⁊ oib⁹ modis genus humanuꝫ euertere ⁊ ꝑturbare. Dolet. n. ſatis ⁊ erubeſcit caritatem quā in celo nequiuit habere hoīes ꝯſtātes ex lutea nr̄a tenere in terra. Vn̄ opꝫ quātum fragilitati nr̄e ꝯcedit̄: vt oēs aditus nocēdi ei⁹ verſutie muniamur ne moꝛs igrediat̄ ꝑ poꝛtas nr̄as. h̄ ille. Et Gꝛeg. i. v. moꝛ. dicit ſic. Quāuis ꝑ oē vitiū qd̄ ꝑpetrat̄ humano coꝛdi antiq hoſtis virus ifundat̄: in hac tn̄ neqtia: tota ſua viſcera ſerpēs ꝯcutit ⁊ ipꝛimēde malitie peſtē vomit. h̄ ille. Eſt igit̄ ꝯditio demonis: vt bonis alioꝝ iuideat. Vn̄ iuidus imitat̄ hāc ꝯditionē dyaboli: dolēs de alieniſ bonis. Eſt quoqꝫ ꝯditio oium dānatoꝝ. Ait. n. ſ. Tho. i. iiij. ꝙ dānati vellēt btām virginē ⁊ ceteros ſctōs dānari. Et ſi aliqs dānatus poſſet ſaluari: qd̄ eſt ipoſſibile: ipſe ſolus vellet ſaluari. Ex hoc ſequitur ꝙ ſicut caritas eſt ſignū bonoꝝ ⁊ ſaluādoꝝ Jo. xiij. Ecōtra inuidia ſit ſignū dyabolice ⁊ infernal̄ dānationis. ¶ Scd̄a malignitas iuidie eſt ſui ipſi⁹ flagellatiua. Licet. n. oē pctm̄ affligat ⁊ toꝛqueat aiam ⁊ pūgat ꝯſciaꝫ maxime āt iuidia. Dictū ē. n. ꝙ iuidia ē triſtitia. Q̄ is aūt triſtitia maxime ſpūal̄: toꝛquet mentē. Propterea Iſido. lib. differētiaꝝ ait. Inuidus aio medullitus eſtuās a ſemetipo liuoꝛis ꝓpꝛij ſꝑ exigit penas. Et Jero. ad

Aſellam de fictis amicis excla-
mat di. O inidia primũ ſui mõ
dat. Et ſocrates dicebat. Vti-
nã inuidi in oib⁹ ciuitatib⁹ ocu
los ꝛ aures haberẽt. vt de oib⁹
ꝓfectibus torquerent. Quot.n.
ſunt hoium felicium gaudia:tot
ſunt iuidoꝝ gemitus.h ille. Vñ
grecifmus. Inuidus iuidia ꝯbu
rit itus ꝛ extra. Et Orati⁹. In-
uidia ſeculi nõ iuenere tyranni
mai⁹ tormẽtũ. Hoc aũt aie ſup
pliciũ exteriora ẽt demõſtrãt ſi-
gna. Et Greg.i.ix.mor. Cũ de
uictũ cor liuoris putredo corru-
pit. ipſa quoqꝫ exteriora indicãt
ꝙ grauiter aiuz veſania iſtigat.
Color quippe pallore afficit: oculi
deprimunt:mẽs accẽditur:mẽ-
bra frigeſcũt:in cogitationibus
ſcabies:in dẽtib⁹ ſtridor. h ille.
Et.ſ.Cyprian⁹ de inido ait. Hu
ic vultus minax toru⁹ aſpectus
pallor:i facie:i labijs tremor:ſtri
dor in dẽtib⁹:verba rabida ꝛ ef
frenata ꝯuitia:ſi manus ad vio
lẽtiã ꝓmpta.h ille. Qd eſt peni
tus ꝯ nãm. Ait.n. Ari.i. Poli.
Hõ eſt aial ſociale atqꝫ ciuile.
Solitari⁹ vero eſt beſtia. Et.ix.
Ethi. Hõ eſt aial politicũ. Qd
ſonat beniuolẽtiã:cõicationẽ:af
fabilitatẽ:ꝛ dulcedinẽ:nõ aſperi
tatẽ:nõ exacerbationem:nõ ma
lorũ exoptationẽ:ſicut maligniſ
ſimus facit inuidus. Legit.n.de

quodam rege:qui cuidam aua-
ro ꝛ cuidã inuido cõceſſit:vt mu
nus eligerent:ita tñ ꝙ munus a
primo electum alteri duplicare
tur. Et cũ differrẽt:precepit rex:
vt inuidus peteret. Qui petijt ſi
bi vnũ oculuz erui:vt ſocio am
bo oculi eruerentur. Vnde Cy
prianus ſup illud Gala.vi. Nõ
inuicez inuidentes ait.zelus iſte
moduz non habet: permanens
iugiter ſine fine cũ alia ſecula fi
niantur. Quantoqꝫ ille cui inui
detur ſucceſſu meliori prefertur
tanto inuidus in maius incen-
dium liuoris ignibus exardeſcit
hec ille. Et Caſſianus iquit. Vſ
qꝫ adeo incurabilis eſt iſta inui
die pernicies: vt blandimentis
exaſperetur:infletur obſequijs:
muneribus terreat. hec ille. Et
Eccli.xiiij. Neqꝫ eſt oculus in-
uidi vel liuidi. Et.n.inuidus per
Hely figuratus ait primi Re.
iij. vbi dicitur:ꝙ lucernam dñi
videre non poterat donec extin
gueretur. Sic inuidus lumen.i.
proſperitatẽ temporalẽ vel ſpi-
ritualem:non poteſt clara men
te videre:niſi extinctã.i.niſi ſub
tractaz: ꝛ tunc gaudet de malo
talis ꝑſone:ꝛ letatur:iubilat: ꝛ
multis refert. Similis etiã eſt
inuidia veſpertilioni.qd quidez
aial videre nõ põt lumen diei:
ſed amat tenebras noctis. Sic

inuidi proſpera hominũ videre
non poſſunt:ſed tñ aduerſa de
quibus gaudent vbi dolere de-
berẽt. Nocẽt etiam ꝓximo cuz
poſſunt diuerſis modis detra-
hendo vel aliter nocendo. Inui
dia inqt Hugo de.ſ.victore au-
fert mihi primũ:ira ꝓximũ. Tã
taqꝫ eſt hui⁹ vitij malignitas vt
nemini parcat. Nã nõ parcit ꝑ
latis:nõ dñis:nõ ſubditis:non
nobilib⁹:nõ doctorib⁹:nõ mer
catoribus:non parentibus:non
vicinis:nõ clericis:nõ ſanctis:
nõ vitioſis. Quid dicam. Tan-
te malignitatis eſt:ꝙ ea princi-
pes ꝛ ſacerdotes xp̄m crucifixe
rũt. Vnde Iero.in epithaphio
ſancte Paule ait. Semper vir
tutes perſequitur inuidia:feriũt
qꝫ ſummos fulgura mõtes. Et
enim oẽs ſancti emulos habue
runt. In paradiſo quoqꝫ ſerpẽs
fuit. cuius inuidia mors itrauit
in orbẽ terrarũ. Ipſe quoqꝫ do
minus noſter ieſus xp̄s zelo eſt
crucifixus. hec ille. Et Valeri⁹
libro.iiij.ait. Nulla tam mode-
ſta felicitas eſt:que malignita-
tis dentes vitare poſſit. hec ille.
Et hec eſt deniqꝫ que hoiez fa-
cit ꝓditorez. Prouer.xxiij. Ne
comedas cum hoie inuido:ꝛ ne
deſideres cibos eius:qm̃ in ſimi
litudine arioli ꝛ coniectoris eſti-
mat qd ignorat: Comede ꝛ bi-

be dicit tibi:ꝛ mens eius nõ eſt
tecuz. hec ille. ¶ Tertia maligni
tas inuidie eſt diuine vltiõis ex
perimentia. Et ad hoc vnũ ter
ribile ſufficiat exempluz. Legit
enim in.iij.lib. Dyalogo. Gre-
gorij ꝙ erãt duo germani.ſ. Eu
titius ꝛ Florentius in heremo
deo ſeruiẽtes. Eutitius magis
litteratus ꝛ induſtrius:aſſumit
pro abbate cuiuſdam abbatie:
Florentius remãſit ſolus i ſua
ſimplicitate rogans dñm:vt ſi-
bi aliquam ſocietatẽ cõcederet.
Qui dedit ſibi vrſum:quez pro
ſocio accepit ꝛ vt domeſticum
aial tractabat. Et ipſe fecit vrſuz
paſtorẽ: quarũdam ouicularuz
ſuaꝝ:aſſignata hora:qua a pa-
ſcuis ad cellã reuerti debebat.ſ.
hora comeſtiõis:vt ſimul come
derẽt. Volat fama hui⁹. Et di-
ſcipuli Eutitij vidẽtes ip̄m nõ
hmõi miracula facere: inuiden
tes. vna die vrſuz dormientẽ oc
ciderunt: Florẽtius multuz do-
luit. Eutitius viſitat ip̄m cauſa
ꝯſolationis. At florentius dixit
vel enunciando vel imprecãdo
ꝙ adhuc videret illos inuidos
punitos. Et factũ eſt ita. Nam
omnes occiſores vrſi facti ſunt
leproſi. Et pre dolore mẽbra ſi
bi diſcerpebant. Et ita interie-
runt. O igit inuidia maledicta:
o inimica oĩuz virtuoſoꝝ. o fera

crudeliſſima. O ſeuiſſima rabi-
es. Tu es illa qua primꝰ ãgelus
effectꝰ eſt ſerpẽs infernalis. Tu
es illa: qua mors itroiuit i orbẽ
terraꝝ. Tu es que Adã exulem
feciſti. Abel occidiſti. Romã de
populata es. Carthaginẽ deſtru
xiſti. Troiã deuaſtaſti. Tu es in
uidia: qua filiꝰ virginis traduꝰ ẽ
⁊ clauis affixꝰ. Tu in omni loco
ſedẽ ponis. Inter prelatos re-
gnas. Inter dños triũphas. In
ter equales ſeditiões ponis. Cle
ricos ſtimulas: religioſos corro
dis: multos etiã ꝑdicatores i ꝓ
cipitiuꝫ trahis. Per te guerre:
bella: diſcordie: inimicitie: ſecte:
odia: inumera oriunt̃ mala. Et
iſto tpe totã Italiã in guerram
cõmouiſti. Hec eſt que ferociſſi
muꝫ turchũ: fidei chriſtiane ini-
micũ: in Italiã deducit. O inui
dia qd de te peius referã? Iam
facta es mũdi domina: ⁊ in ter-
reno principatu coronaꝫ tenes.
Ecce omnis tibi ſtatus ſubdit̃:
ois ſerus: ois gradus: qꝛ eos ad
eternaꝫ trãſmittis dãnationeꝫ.

T
Ertio principaliter con
ſiderare debemꝰ iuidie
declarationem: vt facili
ori modo conſcientias veſtras
in confeſſione purificare poſſitꝭ:
Duodecim. n. modis declaro i-
uidiam eſſe peccatum mortale.
¶ Primus modus dicit̃ ſuſur
rationis. Suſurratio eſt filia in
uidie: cuius finis eſt amicitiam
⁊ pacẽ ſeparare. ſꝫ. ſ. Doc. ſa ſe
q. lxxiiij. ar. i. ⁊. d. Albertum ma
gnũ in. xxxv. di. ij. ſen. que eſt pec
catũ mortale: ⁊ tã graue: vt exce
dat furtũ: ꝯtumeliã ⁊ detractio
nẽ. Propterea deus ſuſurrões
maledic̃ ⁊ deteſtat̃. Eccle. xxvij.
Suſurro ⁊ bilinguis maledictꝰ
Multos. n. turbauit pacẽ habẽ
tes: lingua tertia multos cõmo
uit. Ciuitates muratas diuituꝫ
deſtruxit: ⁊ domos magnatoꝝ
effodit. Virtutes populoꝝ cõci
dit ⁊ gentes fortes diſſoluit: lin
gua tertia mulieres viratas eie
cit ⁊ ꝑuauit illas laboribꝰ ſuis.
Qui reſpicit illã nõ habebit re
quiẽ: nec hẽbit inimicũ i quo re
quieſcat. Flagelli plaga liuoreꝫ
facit: plaga aũt lingue cõminuet
oſſa: hec ille. Et Prouerbi. viij.
Arrogantiã ⁊ ſuperbiã ⁊ viam
prauã: ⁊ os biligue deteſtor. Et
Prouer. vi. Septimũ qd dete
ſtat̃ dñs: eſt eũ: q ponit iter frẽs
diſcordias. Cũ ergo aliqs eſt ſu
ſurro peccat mortalr. ¶ Secun
dus modꝰ dr̃ diſcẽſionis ⁊ ſepa
tionis. Et he ſunt maledicte ci-
uitatũ ꝑtialitates: ex ipſa iuidia
originẽ trahẽtes. Dicit eni Au
gu. ſuꝑ Io. c. vij. Liuor ſeparat:
charitas iũgit. Et Iero. ſuꝑ illo
verſiculo. Laudate in tympa-

no ⁊ choro dic̃. Vbi iuidia: ibi
chorꝰ nõ eſt. i. ꝯcordia. Qui igit̃
iuidia motꝰ: ſectas ⁊ ꝑtialitates
ſeqt̃: mortalr peccat. Tales eniꝫ
ꝑtiales: ſunt a deo: ab eccl̃ia: ⁊
charitate ſr̃na oio ſeꝑati: ⁊ dia-
bolo ꝯiũcti: q eſt fomes ⁊ princi
piũ ⁊ caput ois ſecte: diſcordie ⁊
partialitatis. xvi. q. ij. c. Viſis.
¶ Tertiꝰ modus dr̃ odiationis.
ſm Grego. xxxi. mora. ⁊. ſ. doc.
odiũ eſt filia iuidie: ⁊ eſt peccatũ
mortale maximũ: quo ad inor-
dinationẽ peccãtis ꝯ proximum:
ſm ipm doc. ſ. ſa ſe. q. xxxiiij. ar.
iiij. ⁊ ꝑme. Io. ij. Qui odit frẽm
ſuũ in tenebris eſt: ⁊ in tenebris
ambulat ⁊ neſcit quo vadat: qꝛ
tenebre obcecauerũt oculos eiꝰ.
¶ Quartus modus inuidie dr̃
ſpũalitatis. Cũ aliqs dolet ⁊ tri
ſtat̃ deliberata ratiõe de bonis
ſpũalibꝰ alioꝝ: vtputa de humi
litate: bonitate: ſanctitate: ꝑdica
tiõe: ꝯcurſu ꝯfeſſionis ⁊ mira-
culis: mõtalr peccat. Hec fuit i
uidia illoꝝ de qbus dr̃. Act. iiij.
Loquẽtibꝰ aplis ad pplm ſuꝑ-
uenerũt ſacerdotes ⁊ magiſtratꝰ
tẽpli: ⁊ ſaducei: dolẽtes ꝙ doce
rẽt pplm. ¶ Quintꝰ modus iui
die dr̃ exultatiõis. ſm Greg. ⁊
ſ. Tho. in que. de malo. q. x. arti.
iij. Exultatio i aduerſis ẽ filia i
uidie. Cuꝫ igit̃ aliqs gaudet de
malo vel de aduerſitate alicuiꝰ:
vel tꝑali vel ſpũali ob inuidiaꝫ:
quaꝫ verſus illum habet: ⁊ illõ
malũ quo gaudet eſt notabile: ⁊
de hoc cum rõne deliberata ꝑ-
pendit ſemper mortalr peccat.
Si aũt paruũ eſt malum tꝑale
vel ſpũale eſt veniale ſm. d. An
to. ¶ Sextus modus inuidie dr̃
fecundationis. Dicit. ſ. Tho. in
ſa ſe. q. xxxvi. arti. i. ꝙ puſillani-
mes ſunt maxime iuidi. vt pꝫ i
mulieribꝰ: que ſunt puſillanimi
ores viris. Cũ igit̃ mulier ſteri-
lis: inuidet fecũde: dolens fecun
dam filios habere: ⁊ in hoc ab
illa excelli: mortaliter peccat: ſi
rõne ꝯſentit. Idẽ ſi fecũda inui
det fecũde: eo ꝙ vellet aliã i hoc
bono prolis excedere: ⁊ eam fili
os nõ habere. ¶ Septimꝰ mo-
dus inuidie dicit̃ honorationis.
Dicit. ſ. Doc. vbi ſupra. ꝙ inui-
dia maxime eſt de bonis in qui
bus eſt honor. Cum igit̃ aliqs
inuidet honori vel dignitati: vl
glorie alteriꝰ cum eis dignus ſit
dolens ꝙ ille habeat talem ho
norem vel dignitatẽ: ſemꝑ mor
taliter peccat. ſi aduertẽter dole
at vel contriſtetur. ¶ Octauus
modꝰ iuidie antiquatiõis. Dicit
eni Ariſt. ij. Rhetorice ⁊. ſ. Tho.
vbi ſupra ꝙ antiquꝰ ſiue ſenex i
uidet iuniori. Cum igit̃ aliqs an
tiquus vel ſenex dolet ⁊ triſtat̃
ꝙ aliqs ſit iuuenis: qꝛ videt ex-

cedi a iuuene in hoc bono. Vñ ꝛ maliciose iuidet ſemꝑ peccat mortaliter. Secus ſi vellet aliquē iuuenē eſſe ſenez: vt iunior eſſet magis quiet⁹ ꝛ morigerat⁹ ¶ Non⁹ modus iuidie dr̄ cōſecutionis ẜm .ſ. Doc. vbi ſupra. ꝛ Phm̄ .ij. Rheto. Nō dolet alterū cū paruis expēſis ꝯſequi illud: qd̄ ipſe cuz multis ꝯſequit. Cū igit aliqs in q̄cūq3 re multuz expēdit: ꝛ videt aliū in eadē vel ſimili re minus vel parū expendere: ꝛ dolet ac triſtat ꝙ ille minori pcio vel paucioꝛib⁹ expēſis: eandē rem cōſequit: q̄3 ipſe cū maiorib⁹ expēſis. Vñ vellet ꝙ cōſequeret: ꝙ ſibi videtur in hoc ab illo ſuperari: vel iprudētia vel in mō acquirendi ꝛ hmōi. ſemꝑ ſic aduertēter dolēs: mortalr̄ peccat. ¶ Decim⁹ mod⁹ dr̄ gl̄iatiōis. Dicit eniz Gre. xxxi. mora. Dū vanagl̄ia: oppreſſam mētem corrūpit. iuidiā mox gignit. Cū igit aliquis vanagloria ſtimulat⁹: vidēs alioꝝ pulchritudinē vel audiens adornationez alteri⁹ in domib⁹: in veſtibus: libris: equis: in triūphis: in ſplendorib⁹: in ceteris ornamētis dolet ac triſtat aduertēter: nolens ꝙ alter eēt ſibi par i gl̄ia peccat mortalr̄. ¶ Vndecim⁹ mod⁹ inuidie dr̄ peccatōis. Cū qs dolet ꝛ triſtat: ꝙ aliqs ꝯſegt ſuos appetitus circa q̄dā que ſunt pctā mortalia: dolet dico ꝛ triſtat: nō rōne pcti vel offenſe dei: aut ꝓximi: ſ3 ob iuidiā quā ad illū h3 vt vidēs iuuenē hntē carnalem amaſiā: dolet ob iuidiā ꝛ triſtat nō ſe ſic poſſe facē: ſemꝑ peccat mortalr̄. Jō ait Salomō. Prouerbi. xxiiij. Ne emuleris viros malos: nec deſideres eē cū eis: qr rapinas meditat mēs eoꝝ: ꝛ fraudes labia eoruz loquuntur. ¶ Duodecim⁹ mod⁹ inuidie dr̄ aſſimilatōis. Ait. n. Ari. ij. Rheto. Inuidebūt tales qb⁹ ſunt aliqui ſiles: aut ẜm gen⁹: aut ẜm cogitationem: aut ẜm ſtaturaz: aut ẜm habitū: aut ẜm opionē. hec ille. Et iterum in eodē libro iquit. Qd̄ ſile iuidet ſili: in quātū vn⁹ excedit aliū: aut figulus figulo iuidet. Qd̄ exponēs .ſ. Tho. dicit ꝙ ſilitudo ꝑ ſe eſt cā amoris ꝛ beniuolētie: tn̄ ꝑ accidens: ſepiſſime ē cā maliuolētie ꝛ iuidie. Et ſic itelligit Ari. Qd̄ ſile iuidet ſili .ſ. vel rōne lucri aut ſame ꝛ hmōi. Cū igr̄ artifex dolet de lucro: vel ꝯcurſu alteri⁹: aut mercator de lucro: vel opinione alterius: vel doctor: aut ſcolaris dolet de doctrina: vel de fama alteri⁹: vel nobilis de nobilitate alterius: miles dolet de militia alteri⁹: fortis de fortitudie alteri⁹ aduocatus de aduocatiōe alte-

rius: notarius de notaria alterius ꝛ huiuſmodi: que ſolent accidere inter equales vel quaſi eq̄les: vt dicit .ſ. Tho. in ẜa ẜe. q. xxxvi. ar. i. ſemper iſte dolor vel triſticia aduertenter eſt mortale peccatū: quia vellet iuidus talez illo notabili bono priuari. Veniale aūt iuidia eſt ẜm .ſ. Doc. ꝛ d. Anto. quando quis triſtat de bono alteri⁹: qd̄ eſt paruū: etiaz cuz ꝯſenſu rationis: ſicut puer iuidet. ꝙ ſocius habet maiorem partē fructuū vel carnis q̄3 ipſe. Scolaris triſtatur ꝙ ſocius bene cōponit latinuz ē veniale: qr materia ſubiecta. non eſt ſufficiens. ad cauſandū grauitatē mortalis culpe. Itē eſt veniale quando triſtatur quis de bono alterius etiam notabili. cum cōplacētia ſenſualitatis. nō tamē deliberata ratiōe conſentiens. Sēſualitas enim vellet dolere. tamen ratio deliberate non abſorbetur. ſic eſt veniale. Sed tunc nullum eſt peccatum. quando perfectione expellitur. inſurgens motus inuidie. ſed fit ad coronaz victorie. Caue igitur o chriſtiane hoc vitium. ex quo tot peccata. tot ſcelera ꝛ damnationes horribiles. tot tranſgreſſiones procedūt. Accipe verba ſancti Petri. prime. pe. ij. Deponentes omnem maliciam ꝛ omne doluz ꝛ ſimulationes ꝛ inuidias ꝛ omnes detractiōes. ſicut modo gēti infantes ratōabiles. ꝛ ſine dolo: lac cōcupiſcite: preſtāte ieſu q eſt benedictus in ſecula Amen.

¶ Feria tertia palmarum. De ira. Sermo. xlix.

q

Querebant ſummi ſacerdotes ꝛ ſcribe: quomodo ieſum dolo tenerent ꝛ occiderent. Mat. xiiij. Graue ſine dubio: ꝛ non minus periculoſum eſt iracundie peccatum: per qd̄ homo ratiōe priuatur: ꝛ animalibus ratione carentibus ſimilis effectus: ſemetipſum quādoq3 varijs ꝛ diuerſis precipitat erroribus: niſi q̄3totius ille reſiſtat. Vnde Ambroſius primo de offi. Reſiſte ire ſi potes: qr ſcriptum eſt. date locum ire. primum ſedato animuz. ſi non preualueris frenos imponere lingue tue. deinde reconciliatiōis ſtudium non permittas. hec ille. Et ephe. quarto. Sol non occidat ſuper iracundiam veſtrā Dauid quoq3 propheta Pſalmorum libro. Iraſcimini ꝛ nolite peccare. Sed iracund⁹ lumine rationis priuatus. hoc ſalubri ſpreto conſilio. cupit nonnunq̄3 perdere vitam. non ſolum ꝓximi. ſed etiam ſi poſſet. more iudeorum quereret chriſtum inter

ſicere. Ideo dicunt aſſumpta verba. Querebāt quomodo ieſum dolo tenerent ⁊ occiderent que habētur in hodierno euangelio. De ira igiẜ predicaturus hoc mane tria conſiderabimuſ.

Primo diffinitionem.

Secundo malignationem.

Tertio multiplicationem.

Primo conſiderare debemꝰ ire diffinitionem. A pho.n.nāli qui conſiderat motum: ira diffiniẜ in primo de anima ſic. Ira eſt accēſio ſanguinis circa cor. Materia nāqꝫ ire eſt ſanguis ꝯcitatꝰ in parte ſenſitiua ebulliens circa cor:⁊ iſlāmās ſel. Unde Joan.damaſcenꝰ in.ij.ſen.inquit: Ira ē accenſio eius:q circa cor eſt ſanguinis ex vaporatiōe fellis. Et in decretis de pe. di.iij.§.i. Ira eſt cōcitati animi perturbatio. Phs vero moralis: conſiderans viciuꝫ prout eſt in genere moris ⁊ in ratione ac voluntate.iiij.ethycorum irā ſic diffinit. Ira eſt appetitus vindicte. Cui diffinitioni cōcordat.d. Albertꝰ in.ij.ſen.d.xxv.⁊.ſ.Doc. in ſa ſe.q.clvij. ar.i. Et i.q. de malo.q.xij.ar.i. Et Caſſiodorus ſup.ps. Ira ē motꝰ animi ꝯcitatꝰ ad penā ꝓuocās iferēdam. Et Rabanus ſuper illud Mat.v. Qui iraſciẜ fratri ſuo: reus erit iudicio. Ira eſt omnis motꝰ malus ad nocendū. Et Augu. Ira eſt triſtitia ex ipotētia vlciſcēdi. Et hec eſt ira vicioſa fundata ſuper inordinatū ⁊ indebitū appetitum vindicte. De qua Ari.vij.ethy.dicit: ꝙ lꝫ audiat rōneꝫ aliqualiter: vt enunciantē: qꝛ iniuriatū ē. non tñ totaliter audit quia nō obſeruat regulā rōnis in appetendo vel repēdendo vindictaꝫ.ſ.neqꝫ quātū ad modum appetendi vindictā: neqꝫ quātū ad modū iraſcendi. Sed hic venit querendum vtrū ira ſit peccatū mortale. Huic queſito reſpondet dñs Albertus in.ij.ſen. di.xxxv. Et.ſ.Doc.in ſa ſe.q.clviij.ar.iij. Et in.q.de malo.q.xij.ar.ij. ꝙ ira eſt peccatum mortale: quod triplici ratōe declaro.

Primo rōe annumeratōis.

Secundo rōne priuationis.

Tertio rōne dominationis.

Primo rōe annumeratōis ſm.d.Albertum.⁊.ſ.Doc.vt ſupra.⁊ Gre. Ira annumeraẜ inter capitalia vicia q̄ ſunt mortalia peccata. ergo ira ē peccatum mortale. Scdo idē ꝓbaẜ rōe priuatiōis ſꝫ.d.Albertū.ſic. Oē qꝺ tollit lumē ſpūale ē peccatū mortale. Nā ſm Damaſcenū: pctm̄ eſt tenebra ſpiritualis. Et ꝯſtat eū loq: nō de peccato veniali: ſꝫ mortali: quia peccatū veniale nō tollit lumen gratie. Sꝫ

ira tollit lumen gratie. Ait.n.gl. ſup illud. Super cecidit ignis ⁊ nō viderūt ſolē. Ira ipedit: ne ſplēdeat ſol veritatis ⁊ iuſtitie: qꝺ nō ſit niſi ꝓpter mortale. ergo ira eſt pctm̄ mortale. Tertio ira eſt pctm̄ mortale ratione dānationis. Nā ſm.ſ.Doc.nihil meretur dānationē eternaꝫ niſi peccatū mortale. Sed ꝑ peccatū ire homo mereẜ damnationē eternā. Dicit.n.dñs Mat.v. Omnis qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio. Ubi glo.dicit ꝙ ꝑ illa tria que ibi tanguntẜ.ſ. iudiciū: ꝯcilium: ⁊ gehennā: diuerſe manſiones in eterna dānatione: pro modo peccati ſingulariter exprimunẜ. ergo ira ē peccatuꝫ mortale. Et ſic pꝫ que ſit ire diffinitio ⁊ ꝙ ſit peccatuꝫ mortale.

S Ecūdo ꝑncipaliẜ notare debemus ire malignationeꝫ. Triplex nāqꝫ eſt malignatio ire.

Pria eſt itellectꝰ excecatiua.

Secūda eſt proprij corporis corruptiua.

Tertia eſt ſpūs ſcti fugatiua.

Prima malignitas ire ē itellectꝰ excecatiua. Pro cuiꝰ ꝺclaratiōe notādū: ꝙ ſm phm in.ij. de aia. Diſpoſitio corꝑalis multū cōfert opationibus mentis. Et in libro ſex principioꝝ diẜ ꝙ anima coniuncta corpori: cōplexiones eius imitatur. Inter alias autē diſpoſitiones corporis cōferētes operationi intellectuali eſt quies. Nā diẜ in.vij.phy: ꝙ aia ſedēs ⁊ quieſcens ſit ſapiēs. Cōtrariū autem quietis.ſ.motꝰ ipedit operationē intellectiuam. Cū ergo ira: vt dictū: eſt in diffinitione ſit cōmotio generata a paſſionibꝰ triſtitie ⁊ deſiderij ⁊ ſit cōcitatio ⁊ ſanguinis accēſio q̄ ſit in ꝑte corꝑis: ſequiẜ ꝙ ira ipedit opationē itellectiuā: ⁊ eſt ꝑfectū virtutis obnubilās ⁊ obtenebrās rōnē. Un.ſ. Tho.i prima ſcꝺe.q.xlviij.ar.iij.ait. Inter ceteras paſſiones iraſcibilis: ira magis ipedit iudiciū ⁊ vſum rōnis. Et Seneca i ꝓuerbijs.ait. Ira crudelitatis mater eſt: igenia recta debilitat. hec ille. Sicut.n.obnubilato oculo corꝑis ipigit hincide: ita obnubilata rōne ꝑ irā cecatur itellectus. Un̄ cato. Ira ipedit aium ne poſſit cernere verꝫ. Et Tullius in orōne ꝓ Marcello. Iracūdia quoqꝫ ꝯſilio inimica eſt. Virgi.in ij.eneydos. Furor iraqꝫ mētem ꝑcipitāt. Propter hoc Greg. dicit.⁊ regiſtraẜ.xi.q.iii.c. Illa: ꝙ rector nō dꝫ dare ſentētiā cum eſt iratus: ſꝫ trāquillitatē mētis expectare. Nā cōmotionis tpe: iuſtū putat oē qꝺ fecerit. Nar-

rat. n. hyſtoria eccleſiaſtica: q̄
Theodoſius iperator:ꝛ ſi deuo
tus:tñ audita morte cuiuſdā ſui
militis:tumultu populi apd̓ the
ſalonicā occiſi: ira ſupatus fec̄
doloſe vocari populū ad feſtos
ludos:vbi advindictā plures oc
cidi iuſſit:ꝑꝑ qd̓ a beato Am-
broſio mediolani nō fuit ꝑmiſ-
ſus itrare eccleſiā.xi.q.iij.c. Cuȝ
apud. Et de Alexādro magno:
legiť. q̄ ira ſuccēſus: militē ſibi
chariſſimū clitoreȝ occidit. Se-
data vero ira ſcelus perpēdens
doluit. Et ideo Saluſtiꝰ ſcribēs
verba ceſaris i cathilinario in-
quit. O ēs hoies patres. C. qui
de rebꝰ ꝯſultāt:ab odio: amici-
tia:ira:atqȝ mīa vacuos eē de-
cet. Haud facile aius veꝝ ꝓui
det vbi iſta officiūt. h ille. Exce-
cato aūt itellectu:alterať ꝛ ꝑtur
bať volūtas:adeo q̄ ſi totꝰ mū-
dus filo teneret: iratꝰ frāgeret:
vt ſatiſfaceret ꝓprie ire:nemini
ꝑcens:de nullo curās.nō d̓ prē.
nō de mr̄e.de filijs.de vxore.de
amicis:ꝛ qd̓ ē peiꝰ: nō de deo:
nec d̓ ſctis. Vñ Prouer. xxvij.
Ira nō hȝ miām:neqȝ erūpēs
furor. Et ꝓuer.xvij. Expedit ma
gis vrſe occurrere:raptis fetibꝰ:
q̄ȝ fatuo:ꝯfidenti in ſua ſtultitia
glo.i.iracundo.ꝑturbata aūt rō
ne ꝛ volūtate ꝑturbanť ꝛ fugan
tur oēs virtutes. Vñ Grego.
hanc malignitatem deſcribens
v.moraľ.circa fineȝ iquit. Quā
ta ſit iracūdie culpa pēſare poſ-
ſumꝰ: ꝑ quā patiētia ꝑditur vt
gd quoue ordine ſit agēdū: oio
neſciať:qꝛ nimiꝝ itelligētie lucē
ira ſubtrahit:cū mētē ꝑmouen
do ꝯfundit. Per irā iuſtitia reli
quiť qꝛ dū ꝑturbata mēs iudi-
ciū ſine rōne exaſꝑat:oē qd̓ fu-
ror ſuggerit:rectuȝ putat. Per
irā grā vite ſocialis āmittiť:qꝛ q
ſe ex hūana rōne nō tēperat:ne
ceſſe ē vt beſtialiter viuat. Per
irā māſuetudo amittiť:ꝑ irā cō
cordia rūpiť.ꝑ irā lux veritatis
emittiť.qꝛ cū mēti iracūde ꝯfu
ſiōis tenebras icutit.huic deꝰra
diū ſue cognitiōis abſcōdit.h il
le. Et.ſ.Tho.ſa ſe.q.clviij.ar.i.ꝛ
ij.ait.q̄ ira ē ianua oiuȝ vicioꝝ
inq̄ȝtū.ſ.ipedit ꝑtē rōalē a q̄ oi
ginanť Xtutes. Et illud ſup ps.
xlvi.iquit. Nihil hoieȝ ex ſe ita
trahit ſicͨ ira. ¶ Scd̓a maligni-
tas ire ē ꝓprij corꝑis corrupti-
ua. Ira nāqȝ corrūpit ꝛ diſſipat
ꝛ deſtruit corpꝰ hūanū. Dic.n.
ſ.Doc.pma ſcd̓e.q.xlviij.ar.i. q̄
ira cauſat furorē ſanguis: ꝛ ire
furor ē amarꝰ:qꝛ ē ex felle:ꝛ aſſi
milať igni. Vñ Gre.i.v. moꝛl.
Ira hō deuictꝰ:ad aptā mox in
ſaniā duciť:ꝛ vſqȝ ad ſuꝑficiem
corꝑaľ diſpoſitiōis ab immo co
gitationuȝ fundamēto diſſipať.

Nā ire ſue ſtimulis accēſuȝ cor
ꝑalpitat:corpꝰ tremit: lingua ſe
ꝑpedit:facies igneſcit:exaſꝑerāť
oculi:nō recognoſcunť noti:ore
gdē ſmonē format:ſȝ ſenſus gd
loquať ignorat. In q̄ itaqȝ iſte
ab arreptitijs lōge ē:qꝛ actōis ſue
ꝯſciꝰ nō ē. Vñ plerūqȝ fit:vt vſ
qȝ ad manꝰ ligua ꝓſiliat:ꝛ eo fu
ror mēbra i ictibꝰ exerceat:q̄ itꝰ
ipaȝ mēbroꝝ dñaȝ mētē capti-
uā tȝ. h ille. Et ꝑꝑ hoc iracūdꝰ fi
gurať ꝑ demoniacū furētē:q ve
ſtimētis laceratis nudꝰ itēdebat
hoies vexabat:i mōumētis dor
miebat. Mat.ix. Et vſqȝ adeo
ira corrūpet:vt Eccle.xxx. dicať.
zelꝰ ꝛ furor minuūt dieȝ. Et de
Silla cōſule romanoꝝ. de ci.d.
narrat Augu. Qd̓ p ira cū tur
bulētiſſimꝰ eēt:fracta ē ſibi vēa
ſanguinis i corꝑe:ꝛ ita iterijt. O
peſſimū viciū ꝛ oino deteſtādū:
quo corpus:ſenſus:ꝛ vita ꝓpria
corrūpiť ꝛ vaſtať. ¶ Tertia ma
lignitas. ire eſt ſpiritꝰ ſancti fu
gatiua. Sedes eni ꝛ locus ſpiri
tꝰ ſancti ē mēs pacifica. ps.lxxv.
In pace factꝰ ē locꝰ eiꝰ. Et Je-
ro.ad Cellātiaȝ. Nihil quietius
ea mēte eſſe dȝ:q̄ i dei hitaculū
ꝑparāda ē. Si āt ſpūs ſcūs ira
cūdiā ꝛ furorē ſenſit.ꝓtinꝰ mētē
deſit. Vñ Gre. Dū ira aium
pulſat:ſcō ſpūi ſuā hitatōeȝ tur
bat. Et ephe.iiij. Noli ꝯtriſtaŕ.ſ.
ſcūȝ. Nec mirū ſi ſpūs ſcūs de
dignať ꝯſortiū iracūdi: qꝛ etiaȝ
hō talē fugit ꝛ deteſtať. Vñ pro
uer.xxij. Noli eē amicꝰ homini
iracūdo:neqȝ ābules cū viro fu
rioſo:ne fōte diſcas ſemitas eiꝰ
ꝛ ſūmas ſcādalū aie tue. Et pro
uer.xxvij. Graue ē ſaxū:ꝛ one-
roſa ē arena.ſȝ ira ſtulti vtroqȝ
ē grauior. h ille. Vñ Gre.v.mo
raľ. Per irā grā vite ſociaľ am
mittiť. Cū.n.iracūdꝰ nō ſe rōne
tēꝑet dignꝰ ē vt abijciať a ꝯſor-
tio hoiuȝ:ꝛ ſolꝰ more ferāꝝ ſilue
ſtriū viuat. Nec iquā miꝝ ſi ſpi
ritꝰ ſctūs:aut hō cū iracūdo nō
pt ꝯuenire:qꝛ nec ſibi ipi ꝯuēit
Ait.n. Cato. Cōueiet nulli q ſe-
cū deſidet ipe. Hic gdē iratꝰ ꝯ
ſeipȝ ſolū frāgit vaſa:cartas:ſe-
ipȝ percutit:ꝑſequiť ira ſua muſ
cas:pulices:cattas ꝛ hmōi. Vñ
legiť notabile exēplū i vitis pa-
tꝝ de q̄dā iracūdo:q cū nō poſ
ſȝ cū alijs ꝯuerſari ob iracūdiā
ſuā:demū acceſſit ad locū ſoli-
tariū:vt ſiñ ira viuēt. Sȝ dū q̄-
dā die ꝓ aq̄ iuiſſȝ ad fōtē:iplęto
vaſe ꝛ i terra poſito:caſu effuſa
ē aq̄ ꝛ vas Xſatū. Sȝ ira aliq̄li
ꝓmotꝰ iteꝝ ipleuit vas:iteꝝ ver
ſuȝ ē. Et ille furibūdꝰ: vas ipȝ
fregit.et ſic ꝑpēdit: q̄ nec cū ali
js: nec cū ſeipo ſtaŕ poiat p̄ ire
malignitate:q̄ ſpūs ſcti grā fugať
Propter ea dř i vit(patꝝ. Si ira

Cūdus mortuos ſuſcitaret: deo
non placet: Efficiť inſuper de-
monis habitaculum. Quapro-
pter apoſtolus vt vitaretur hic
malus hoſpes dicebat Ephe.
iiij. Sol nō occidat ſup iracun-
diā veſtrā. Nolite locum dare
dyabolo. O miſer iracūde: ex-
pellis a te ſpiritū ſanctū ⁊ intro
ducis inimicū dyabolū. Expel-
lis gratiā celeſtem: ⁊ introducis
inimicū infernalē: proicis yma
ginē dei: ⁊ facis te ſedile dyabo
li. O peior dyabolo q nō fuit au
ſus ꝑcipitare xp̄m ex templi pi-
naculo. Mat. iiij. Sz iudei ira-
ti voluerūt ipſum mundi ſalua
torez ex mōte precipitare: vt ha
beť. Luc. iiij. Quapropter non
imerito tales iracundi: acriter a
ſummo deo puniunť. Hoc atte
ſtātur exēpla: hoc auctoritates
tā ſcripturales q̄z morales. Au
di exēplū memoria dignū. Re-
fert Ceſarius: q puella quedaz
diuitū parentū filia: ita iracun-
da fuit: vt vbicunqz eſſet: ſemp
irā ⁊ rixas ꝯcitaret: ⁊ beatuz ſe
putabat: qui flagellū lingue ſue
euadere poterat. Tandez defun
cta eſt: ⁊ in atrio eccleſie ſepulta
Mane autē ad eccleſiā venien
tes: viderunt tūbā eius quaſi fu
mū eructuantē. Qui territi: tū-
bam aperientes: ⁊ terrā eicien-
tes: medietatē corporis ſui: vſqz
ad vmbilicuz conſumptaz igne
inuenerunt: alia parte inferiori
integra remanēte. Virgo erat:
ſed ex iracūdia terribiliter ⁊ ap
parenter fuit punita. Vitanda
igitur oino eſt tanta ire maligni
tas: ad qđ nos ſacra ſcriptura
multipliciter iducit. Job. xxxvi.
Non te ſupet ira: vt aliquez op
primꝰ. Dic. n. gen. xlv. Ne iraſ
camini in via. Eccle. vij. Ne ſis
velox ad iraſcēdū. Eccle. xi. Au-
fer irā a corde tuo. Jacobi pri-
mo. Sit omnis hō velox ad au
diendū. Tardus autez ad loquē
dum: ⁊ tardus ad iram. Ro. xij.
Non voſmetipſos defendētes
cariſſimi: ſed date locuz ire. Et
Grego. v. mora. ingt. Curāduz
ſummope ē: ne ira que ꝑ inſtru
mēto virtutis ſumitur: mēti do
mineť. ſed velut ancilla ad obſe
quiū preparata: a ratiōis tergo:
nunq̄z diſcedat: hec ille. Ad cuꝰ
ꝯfirmationem recitat Valeriꝰ
maximuſ ⁊ Jero. q Archita ta
rentius: cum villicus ſuus ipuz
offēdiſſet. Sumpſiſſez iquit a te
ſuppliciū: niſi tibi iratus fuiſſez.
Maluit enīz crimē impunituz
dimittere: q̄z proſequi motum
ire. Plato q̄qz cū aduerſus ſui
ſui delictuz exarſiſſz: veritus ne
vindicte modum excederet: caſti
gationis arbitriū alteri deman
dauit. Ex qbus dicendum eſt ⁊

proclamandū: q ira eſt tā mali
gna: vt itellectū obnubilet: vt ꝓ
priū corpus corrumpat: vt ſpūz
ſanctū ab anima auferat: vt dia
boli ſociū faciat: vt acriter a đo
puniaſ: ⁊ ſcripture ⁊ gentilium
exēpla ipſaz deteſtentur. Et ſic
patet ſecunda pars principalis
vitij malignissime ire.

Ertio vt tuaz cōſciam:
t melius poſſis in cōfeſſi
one purgare: principalr
ire cōſiderare debemꝰ multipli
cationem. Duodecim. n. modis
multiplicaſ ira mortalis. ¶ Pri
mus modꝰ dř blaſſematiuꝰ. Cū
iratus blaſſemat deum: ſanctos
aut ſanctas: vel fidē ⁊ baptiſmū
eccleſiaz ⁊ hmōi ſacra: ſemper
peccat mortalr: dū perpendit ſe
blaſſemare. Nec excuſaſ: q ex
ſubita ira hoc facit: vel ex more
ſicut nec excuſareť ab homici-
dio: ⁊ cōſequenter a pena mor-
tis: ſi qs ex ipetu nec hoc ageret
Leuiti. xxiiij. Hō q maledixerit
deo ſuo: portabit pctm̄ ſuuz. Et
ps. xxxvi. Maledicētes eis: deo
diſperibūt. ¶ Scđs modus ire
dř malediciuꝰ. Cū iratus male
dicit aliquē aio deliberato ex li
uore vindicte: optando ei aliqđ
malū notabile nō niſi in malū.
puta dicit. mors occidat te: taliſ
vel talis infirmitas tibi accidat
peſtis vel febris: vel inciſa ſit ti-
bi manꝰ vel pes frangaſ: vel dia
bolus hēat aiam tuam ⁊ hmōi
ſemp eſt pctm̄ mortale. Idē cuz
maledicit aiabꝰ parentū ſuorū vi
uorū vel defunctorū: aut aliorum
hoiuz. Cū maledicit dñis aut ꝑ
latis. Cum maledicit diaboluz
nō rōne culpe: ſed in deteſtatio
nē creatoris. Idē cū ſeipm̄ ma
ledixit ex impatiētia: optādo di
uerſa mala notabilia. Cū male
dicit creaturaſ irrōnales ex ma
liuolētia. ſ. in ordie ad poſſeſſorē
eiꝰ: vt ſic ex carētia illiꝰ creature
ꝓprimꝰ dānificeť notabiliter: vt
per mortē equi: bouis ruinā do
mꝰ: poſſeſſiōiſ: mercātie ⁊ hmōi
eſt mortale. Idem cū maledicit
creaturā irrōnalē ad creatorez
referēdo inq̄ztum. ſ. eſt creatura
dei: qr eſt pctm̄ blaſſemie. Vñ
⁊ mortale. Hoc eſt. n. deteſtari
deū in ope ſuo. Et de hac itelli-
giť dictum apl'i. i. Cor. vi. Neq̄z
maledici regnū dei poſſidebūt.
Si aūt nō deſiderauit mala ſꝫ
rōnē: ſz ex ſubito motu ire: cuiꝰ
ſignū eſt: q ſi hoc ꝯtingeret val
de doleret. eſt veniale: vel cā cor
rectionis: vel talis terreaſ: ſicut
q̄ttidie faciūt parētes erga fili-
os: magři erga diſcipuloſ: ⁊ dñi
erga ſeruos: qui tamē nō optāt
illis illa mala: vt eis eueniant: ⁊
hoc ſm. ſ. Tho. Sz ſi qs ex iſtin
ctu ſpūſſancti aliquez maledicit

nõ eſt pctm̃ ſm̃ ſ.Doc.ſa ſe.q.lxxvi.¶Tertiꝰ modꝰ ire dꝛ ꝯtumeliatiuꝰ.Cõtumelia.n.ẽ vt ait ſ.doc.ſa ſe.q.lxxij.ar.i. Dicẽ id qđ eſt ꝯ honorẽ alicuiꝰi noticiã eiꝰ ⁊ alioꝝ. Qđ ſit ꝑncipalr̃ per verba in eiꝰ ꝑñtia.Cuꝫ igiť iratꝰ Ꝟſus aliquẽ nõ aio corrigendi aut ſolaciãdi:ſed aio iniuriãdi ⁊ ĩhonorãdi:deliberate ꝓfert verba ĩportãtia vitia vel opprobria peccat mortalr̃:vt dicẽdo ꝙ eſt fur:proditor:vſurarius : leno:ſodomita:meretrix:hereticꝰ:illegitimꝰ:cornutꝰ vxor tua tibi poſuít cornua . filia tua eſt meretrix. cecꝰ.claudꝰ.ſignatꝰ a deo.vilanꝰ ꝑtialis.ſuſurro.⁊ his ſiliaverba ĩportãtia magnũ vitupiũ ſm illã priaꝫ.Idẽ cũ cã iniuriãdi improperat đ culpa p̃terita.puta dicens.tu fuiſti latro.maiores tui fuerit ꝓditores.vilãi ⁊ hmõi, vñ xp̃s Mat.v.Qui dixerĩt frĩ ſuo fatue.qđ ꝑtiet ad ꝯtumeliã.reꝰ erit gehẽne ignis.Et apo.Ro.i.enũerat ꝯtumeliã iter pctã ꝓ q hꝰ daſcina dãnatio. Et.ij.q.vij.c.Qual.ait clemẽs.Dãnatõe ſi digni:q p̃ribꝰ legatõe dei fũgẽtibꝰ ꝯtumeliã iferũt.Et q dixit talia v̄ba iiuriosa ſꝫ.d.anto.teneť petẽ veniaꝫ ei cui dixit marie ſi nõ eſt ei ſubditꝰ:⁊ ſi ꝯmode p̃t. Si vis latiꝰ videẽ lege ſũmaꝫ.d. Anto.tractatu de ira.⁊ ſa ſe.ſ.Doc.q.lxxij. ¶Quartꝰ modus ire dꝛ rixatiuꝰ.Rixa.n.ſꝫ Aug.⁊.d.Alber.i.ij.ſen.Eſt qñ ex ira iuicẽ aliq ſe ꝑcutiũt:qꝛ ꝓp̃e corrixari ẽ aproꝝ qñ dẽtibꝰ ſeiuicẽ ſecant:ſicut ẽt ſeinuicẽ hoies ſecant verbo vel fctõ . Cum ergo iratus ꝑcutit aio nocẽdi:vel iniuriãdi:vt indultis eſt mortale: in icipiẽte ſm.ſ.doc.ſa ſe.q.xli.ar.i. Sꝫ in defendẽte ſe nullũ ẽ pctm̃:niſi ex odio vľ nimiis ſe defenderet ſꝫ vero.d.Anto.nõ eſt mortale ſi ſe aliq percutiunt cã exercitij:vt pueri faciũt. Contra rixoſos ait apľs Gala.v.Si inuicẽ mordetis ⁊ comeditis videte ne ab inuicem cõſumamini. ¶Quintꝰ modꝰ ire dꝛ p̃liatiuꝰ. Ad iuſtũ.n.bellũ tria requiruntꝫ ſꝫ.ſ.doc.ſa ſe.q.xlvi. ar.i.⁊.q.lxvi.ar.viij.vꝫ auctas ꝑncipis:iuſta cã:⁊ intẽtio recta. Secꝰ aũt ſi ſit:eſt ſemp ꝑ pctm̃ mortale.Et q dat in iniuſto bello auxiliũ:cõſiliũ:vel fauorẽ:mortalr̃ peccat. Et tales mouẽtes ⁊ fauẽtes tenenť ad reſtitutõeꝫ.Sꝫ qñ ſiet h cariſſimi?¶Sextꝰ modus dicitur ꝑtialiatiuus . Nã ꝑtialitas que ex ſeditiõe oriť.ſm.ſ.docto.in.ſa ſe.q.xlij.ar.i.eſt mutua ĩpugnatio inter ꝑtes multitudis vel preparatio ad pugnandum Et opponiť vnitati.Et dc ſe ſp eſt peccatum mortale . Nam

ſm.d.Anto.i eo qui iniuſte mouet ſeditionẽ ⁊ in omnibus ſequacibus eius:eſt peccatũ mortale:⁊ tenetur de omnibus dãnis inde ſecutus alteri pti. Qui aũt reſiſtit iniuſte ſeditioni: rõne boni pacis ⁊ defenſionis:nõ ex vindicta aut odio nõ peccat: licet ſi alteri parti ſequereť multa mala ⁊ pericula:cedẽdũ eſſet Cũ etiã partialis:guelphus aut gibelinus ſtromeicus aut ꝫamberlanus:qui vincẽtie ſic vocãtur:ita obſtinato vľ partiali animo:appetit exterminiũ alterius partis:exiliũ vel dãnũ ꝑ phas ⁊ nephas:paratus etiã in malis ſeq partẽ ſuã:nõ eſt ſine mortali pctõ:⁊ eſt in malo ſtatu: lꝫ bñ amicos adiuuare:ſuatis modiſ debitis:ſꝫ ſeditioſe.nunq̃ꝫ Vñ apľs.ij.Cor.xij. Ne forte cõtẽtiones ⁊ ſeditiões ſint iter vos. ¶Septimꝰ modus ire dꝛ indignatiuus ſm.d.Alber.in.ij.ſen.d.xxxv.Indignatio eſt ire ſignũ ſ.ſubtractio beniuolẽtie:que debeť ꝓximo.Et ſm do.Anto.qñ qs ẽt offenſus ita euitat aliquẽ: vt nolit ꝑcere:⁊ ex idignatione quã tenet ꝯ ipſum:nõ vult ſecũ loqui:peccat mortaliter.Et alibi dicit.Si idignatus ꝯ aliquẽ non valẽs eũ videre nec audire reputãs idignũ ꝙ ſibi diſplicuerit:cuꝫ debuerit ſeruire potius: cõiter eſt veniale. Et ſi propter hoc retinet ſibi loquelam : vel alia ſigna oſtendit diſplicentie. que auferẽda ſunt:ad tollẽdum ſcãdalũ ꝓximoꝝ ⁊ opinionem odij:poſſet eſſe mortale non tñ teneť ſecuꝫ domeſtice cõuerſari ſi nõ vult.Et cũ ille qui iniuriã fecit petit veniã: iniuriatus teneť ſibi reconciliari:loqui ⁊ rñdere ⁊ humiliationẽ acceptare nõ negãdo illos actus qui cõiter ſiũt inter ꝑſonas. Vñ Apo. colo.iij.Deponite ⁊ vos oia.irã. indignationẽ.blaſphemiã. turpẽ ſmonẽ de ore vr̃o.¶Octauus modus dꝛ tumefactiuꝰ.Tumor.n. vt ait dñs Alber. in.ij.ſen.di.xxxv. Procedit ab ira q̃ eſt in corde.qñ.ſ.elata mẽs indignũ reputat talia ſuſtinere:ſine vindicta.Ideo ſm dñm Anto. Cũ quis excogitat diuerſas vias ⁊ modos vindicte erga aliquẽ:⁊ talibus cogitationibus ⁊ deſiderijs replet mẽtẽ intẽdẽs malũ notabile vel dãnũ illiꝰ q fecit iniuriã: vt ire ſatiſfaciat.aduertẽter hmõi cogitationibꝰ cõſentiens:eſt pctm̃ mortale.Ideꝫ vt ſatiſfaciat ire ſue qñ vellet ꝙ deus faceret vindictam ⁊ non homo.Talis.n.vt ait Auguſt. vellet deum carnificem eſſe ſuũ i.manegolduꝫ.De aia tumente dꝛ Heſter.vltimo.c. qui in tm̃

arrogantie tumorē ſublatus eſt
ut regno nos ꝑuare niteretur ⁊
ſpiritu. ¶ Nonꝰ modus ire dr̄
clamatiuus. Clamor ſm̄.d.Al-
bertū: vbi ſupra ex ira oritur: qn̄
per iracūdiā ſubſanādo maledi
ctū profert in ꝓximū cū clamo
re ⁊ ſubſanatione. Et.ſ. Tho.in
ſūma ſcd̄e.q.xlviij.ar.iiij.ait. Cla
mor irrationalis eſt ire ſignum
q: clamor eſt filia ire. Et.d.An-
to.dicit q̄ grauitas talis clamo
ris confuſi ⁊ inordinati indicat̄
ſm̄ irā: a qua clamor ⁊ confuſa
locutio ꝓcedit mortalis vel ve-
nialis: aut ſm̄ ſcādalū: qḋ daret̄
audiētibꝰ maiꝰ vel minꝰ. Et q̄
ſit mortale oſtēdit xp̄s Mat.v.
Qui dixerit fratri ſuo racha: re
us erit ꝯcilio. Racha eſt vox cō
fuſa ab ira ꝓcedēs. De hoc cla
more ait Salon. Prouer. ix.
Mulier ſtulta ⁊ clamoſa plena
illecebris: ⁊ nihil oīno ſciens. ſe
det in foribꝰ domus ſue. ¶ De-
cimus modus dr̄ amiſſiuꝰ. Cū
tractus qua vis cā ꝯ aliquem
ita turbat̄ vt penitus amittat ca
ritatē erga illū. Ita vt ſi videret
ipſū i extrema neceſſitate nō ad-
iuuaret: peccat mortaliter. Dicit
ille ſel vedeſſe anegar nō lo ad-
iutaria. Qḋ eſt ꝯtra apoſtolum
Petrū ꝑme pe.iij. Eſtote ꝯpa
tiētes: fraternitatis amatores:
miſericordes. ¶ Undecimꝰ mo
dus eſt ꝯſideratiuus. Sunt nō
nulli qui nō appetūt ipſi vindi-
ctā facere: ſʒ vellēt q̄ iniuriātes
punirent̄: ꝑꝑ defectū vel culpā
aut illatā iniuriā ſibi vel alteri a
iudice vel ab eo q iuſte pōt ſed
pluſq̄ȝ mereat̄ culpa vel defectꝰ
notabiliter: aīo deliberato: pec-
cāt mortalr̄: ⁊ quotiēſcūq̄ȝ illud
deſiderāt. Idē cū qs iratus cō-
tra aliquē vellet eū puniri quā-
tū meret̄ ⁊ nō plus: ſed nō zelo
iuſtitie hoc deſiderat ſeu corre-
ctionis: ſʒ vt ſatiſfaciat ire. mor-
taliter peccat. Hec ſunt vitioſa
deſideria. Ap̄ls ad titum.iij. ait.
Eramus.n. aliqn̄ ⁊ nō inſipien
tes: icreduli: errātes: ſuiētes de
ſiderijs ⁊ voluptatibꝰ varijs in
malicia ⁊ inuidia agētes: odibi
les: odiētes iuicē. ¶ Duodecimꝰ
modus ire dicitur impeditiuꝰ.
Ut.n. dicit Ari.ij. Rheto. impe
dire aliquē ne ꝯſequat̄ volūtatē
ſuā eſt cauſa ire: ideo impeditiuꝰ
qui ꝯ ipedientē naſcit̄ mō ſepꝰ
declarato peccat mortalr̄: vt iu-
uenis correctus ⁊ detentus ne
vagizet: ne diſcurrat: ne vanita
tes ſerat: ne corriget. Filius hoc
mō ꝯtra p̄rē: famulus ⁊ famu
la ꝯ dn̄m ⁊ ꝯ dn̄am. populus ꝯ
predicatorē ⁊ hmōi turbantur.
Aliq dicūt li vegna el caca ſan-
gue. Uellē q̄ haberet baſtona-
tas: febres: iſamias: ⁊ hmōi ma

la notabilia: animo deliberato:
ſemꝑ eſt pctm̄ mortale. Hoc ē
qḋ iquit Terētius. Obſequiū
amicos veritas odiū parit. Ira
aūt ē pctm̄ veniale: qn̄ vellet vi-
dere paruā punitionē illiꝰ ꝯ quē
eſt turbatus ⁊ iratus etiā deli-
berato aīo: vt ꝑ capillos puerū
trahere: vel alapā ei dare: vl̄ pal
matā ⁊ hmōi: ꝑꝑ offenſam ſibi
factā. Itē eſt veniale qn̄ inſurgit
motus ire: ⁊ vl̄ qs optare vl̄ vel
le facere malū alteri: tn̄ rō non
ꝯſentit: ⁊ in ſignū huiꝰ doleret
ſi accederet: hoc cōiter ē veniale
Itē eſt veniale qn̄ iratus facit
ꝑuū exceſſū in voce vel geſtibꝰ
Et hoc ſolet accidere in patribꝰ
⁊ mr̄ibus familias: tn̄ ſi turban
tur ⁊ puniūt ⁊ clamāt qn̄ faciē-
dū eſt ꝓ punitiōe vel correctiōe
defectuū filiorū: vxorū: famulorū:
⁊ hmōi: pōt eſſe ſine pctō ⁊ cū
merito. Chriſo. ſuꝑ Mat. Ira-
cūdia cū cauſa nō eſt iracūdia:
ſed iudiciū. Idē ibidē. Qui cū
cā nō iraſcit̄ peccat. Pacientia
eni irrōnalis vitia ſeminat: ne-
gligētiā nutrit: ⁊ nō ſolū malos
ſed etiā bonos inuitat ad malū.
Ecce ergo grauationē huiꝰ ne-
ꝑbādi ſceleris: a quo debemus
cauere: ⁊ eſſe pij: paciētes: ⁊ hu-
mani pacifici ⁊ leues: vt dicit
ap̄ls Ephe.iiij. Omis ira ⁊ indi-
gnatio tollat̄ a vobis preſtante
deo pacis amatores: qui eſt glo
rioſus in ſecula. Amen.

¶ Feria.iiij. palmarū. De ſacri-
legio. Sermo quīquageſimus.

Intrauit aūt ſatha-
nas in iudam Luc.
xxij. Quamuiſ plura
fuerint ꝓditoris iu-
de peccata: vnū tn̄ ꝑcipuū ⁊ qui
dē abhominādū fuit.ſ. ſacrilegi
um. Nā xp̄m magiſtrū ⁊ redē-
ptorē ſuum manu ſacrilega teti
git: ⁊ ore ſacrilego deoſculatus
eſt. Huic infeliciſſimo aſſimilat̄
miſerrimus xp̄ianus: qui ſacri-
legij vitio deprauatus ac corru
ptus res xp̄i ſacras ſpurciſſimiſ
manibꝰ cōtrectare non deſiuit.
Hic ē de numero illorū de qbꝰ
ait ap̄ls. Rurſum in ſemetipſis
crucifigētes filiū dei. In hūc in
trat ſathanas: ⁊ aīaȝ eiꝰ duriſſi
mis legibꝰ poſſidet: a quo capti
uus detinet̄: ⁊ tādē i iferno ſuſ-
pendit̄. De ſacrilegio ḡ ait the-
ma ꝑaſſumptū. Intrauit aūt ſa
thanas i iudam. De quo ſacrile
gio tria hoc mā ꝯſiderabimꝰ.
¶ Prio ſacrilegij diffinitionē.
¶ Secundo ſacrilegij maligna
tionem.
Tertio ſacrilegij ſpecificationē.
¶ Prio ſacrilegij notare debe
mꝰ diffinitionē.ſ.n. Doct. ſa ſe
q.cxix.ar. Primo ſacrilegiū ſic
diffinit di. Sacrilegiū ē oē illō

qđ ſit ad irreuerentiā rei ſacre.
Ray.vero. Sacrilegiū eſt ſacre
rei violatio.vł eiuſdē vſurpatio.
Bern̄.dic̄. Sacrilegiū q̄ſi ſacri
lediū.i.ſacra ledēs.vel ſacra le-
gēs.i.furās vel diripiēs. Jſido.
x li. Ethim.ſic diffinit. Sacrile-
giū dr̄ ab eo ꝙ ſacra legit.i. fu-
ratur.h ille.vbi q̄rūt theologi. vtꝝ
ſacrilegiū ſit pctm̄ mortale. Rn̄
deo ſm̄ doctrinā Doc.ſ.ſa ſe
vbi ſupra i diuerſis locis. ⁊ di-
co ꝙ ſacrilegiū ſm̄ ſuū eſſe for-
male ⁊ ꝯpletū eſt pctm̄ mortale
qđ triplici ratione declaro.
¶ Primo rōne oppoſitionis.
¶ Scđo rōne decapitationis.
¶ Tertio rōne ſupationis.
¶ Prio dico ſacrilegiū eē pec-
catū mortale rōne oppoſitiōis.
Pro cui⁹ declaratiōe notādū
ē.ꝙ.q ꝯſiderat vnū oppoſitorū
cōſiderat ⁊ reliquū.vt hr̄ a pho
i. Po.r.i.de aia.ſimilr̄ ⁊ i topi-
cis.qꝛ oppoſitoꝝ eadē eſt diſci-
plina.vt ait phs.i.Topi.ix. Me
tha.Er.i.de aia. Rectus ē iudex
ſuiipſi⁹ ⁊ obliqui.viij.q.i.c. Sciē
dū.r.ff.qui ſunt ſui vel alieni iu
ris.l.i.in pncipio vbi dr̄. Cogni
to qs ſit ſui iuris cognoſcit qui
eſt alieni. Et iſtituta eo.ti.in pn
cipio.r.ff. Qui ſatiſdare cogan-
tur.l. Sciēdū i fine. Et iō cogni
to iā qd ſit ſacrilegiū p ſuā diffi
nitionē.opꝫ cognoſcere eius op
poſitū.qđ ē religio. Religio vt
iquit.ſ.Tho.i ſa ſe.q.lxxxi. Eſt
virtus reddēs debitū honorē ⁊
reuerētiā deo.ad quem ordinat
hoiez.vt eſt primū pncipiū crea
tionis ⁊ gubernationis reꝝ. Et
Tuli⁹ in.ij. Rheto.dicit. Reli-
gio eſt q̄ cuidā nature.quā diui
nā vocāt.cultū cerimoniāqꝫ af-
fert. Tūc ſic. Jllud qđ opponit
virtuti religiōis ē pctm̄ morta-
le.qꝛ vt phs dicit i.ij. Ethi. ⁊ in
poſt p̄dicamētis. Virtus ⁊ viti
um ſunt oppoſita. Sꝫ ſacrilegi-
um opponit virtuti religiōis.vt
iquit.ſ.Doct.ſa ſe.q.xcix. ar.iij.
Ergo ſacrilegiū eſt pctm̄ morta
le. ¶ Scđo rōne decapitatiōis
ſic. Nullus dꝫ decapitari niſi p
peccato mortali iuridice ꝓcedē
do. Sed qui ꝯmittit ſacrilegiūꝫ
dꝫ decapitari. Naꝫ dicit Ray.
⁊ tangit.ſ.Doc.ſcđa ſcđe.q.xcix.
ar.ij.ꝙ ſi atrox iniuria fiat pſo-
ne eccłiaſtice.pena eius eſt deca
pitatio. C.đ.epis ⁊ clericis.l. Si
qs. Alias iudicis reſeruat arbi-
trio moderāda pro q̄litate pſo-
ne ⁊ rei ⁊ loci ⁊ tēporis varietate
ff.ad.l. Juliā.peculatus.l. ſacrile
gij. Et Gratian⁹.xvij.q. iiij. Si
qs ſuadēte dyabolo.§.ſequenti.
Qui loco vł cultui ſacerdotib⁹
vł miſtris alqd iniurie iportaue
rit ad iſtar publici criminis ⁊ leſe
maieſtatis accuſabitur. Et cōu

ctus ſiue confeſſus capitali ſen
tentia a rectoribus prouincie fe
rietur:ſicut in primo libro. C.le
gitur titulo de epiſcopis ⁊ cleri-
cis.l. Si quis in hoc genus ſa-
crilegij.⁊.ff.ad.l. Juliam.repetū
darum.l.vltima. Unde Dama
ſcenus libro tertio dicit. Pur-
pura regale indumentum facta
honoratur ⁊ glorificatur. Et qs
hanc perforauerit:morte dam-
netur:quaſi contra regeꝫ agēs.
Jta etiam ſi quis rem ſacram
violat ex hoc ipſo contra dei re
uerentiam agit: ⁊ ſic per irreli-
gioſitatem peccat. ergo ſacrile-
gium eſt peccatum mortale.
¶ Tertio ratione ſuperationis:
ſic. Sacrilegium ſuperat pec-
catum fornicationis: habetur
enim in decretis. xvij.q.iiij. ca.
Sicut. vbi ſic dicit papa pius.
Sicut maius peccatum eſt qđ
in deo committitur:q̄ꝫ quod in
homines: ſic grauius eſt ſacri
legium agere q̄ꝫ fornicari. ergo
ſacrilegium eſt peccatum mor-
tale.

S Ecūdo principaliter ſa-
crilegij conſiderare de-
bemus malignationeꝫ.
Malignitas huius vitij peſſi-
ma:attenditur ſcđm quadrifari
am punitionem:qua deus ſeue
riſſime legitur puniſſe nephari-
os ſacrilegos:q̄tuor ſunt nāqꝫ
genera hominum in hoc mun-
do viuentium.
¶ Primi ſunt pagani.
¶ Secundi ſunt iudei.
¶ Tertij ſunt chriſtiani.
¶ Quarti ſunt heretici.
¶ Jn quolibet iſtorum genere:
qui ſacrilegium commiſerunt:
acerrime fuerunt puniti atqꝫ ex
terminati. Anthiochus eni rex
paganus ſacrilegus maximus
prophanauit ſacrum templum
dei ieroſolimis adeo ꝙ plenuꝫ
erat luxuria ⁊ comeſſationibus
⁊ ſcortantium cum meretricib⁹.
Ultro ſe mulieres ingerebant
facientes intus que non licebāt
vt habetur.ij. Machabeo.vi.ca
pitulo. Sed non euaſit impuni
tus rex impius ⁊ ſacrilegus ne-
phandiſſimus de tanto perpe-
trato ſacrilegio. Naꝫ in itinere
ꝯſtitutus cecidit de curru ſuo ⁊
colliſus portabat in geſtatorio:
plenus doloribus ⁊ torſionib⁹
viſceruꝫ:⁊ repletum eſt corpus
eius vermib⁹:⁊ adeo fetebat:vt
toto exercitui itolerabilis eſſet.
Et quod plus eſt nec ipſemet
tolerare poterat ſuum fetorem.
Et ſic corporaliter ⁊ eternaliter
mortuus eſt in maximis dolo-
ribus:vt habetur.ſecundo Ma
cha.ix. Nonne Nabuchodono
ſor propter ſacrilegiuꝫ commiſ
ſum in templo ⁊ rebus ſacris

leruſalem. mutatus eſt in bouē
vt habeť Dañ.iiij.Et Auguſti.
xvij.q.iiij.ca.Miroꝛ. Nicanoꝛ
ſtrenuus in armis.dux exercitꝰ
Antiochi:qui minatꝰ ē deſtrue
re tēplū dei:victus eſt ⁊ occiſus
in bello cū exercitu ſuo:a Iuda
machabeo:⁊ dextera quā exten
derat ꝯ templū cōminando:ſu-
ſpēſa ꝯtra templuꝫ:⁊ lingua eiꝰ
ꝑ ꝑticulas auibꝰ eſt tradita: vt
habeť.ij.Macha.xv.Theodori-
cus etiā narrat ꝙ quidā iulianꝰ
prefectus oriētis apud Anthio
chiā itrās eccleſiā:minxit ꝯ ec-
cleſiaꝫ dei.Sed paucis diebus
interiectis:viſceribꝰ putrefactis
interijt:emittēs ſtercus per os.
Magiſter i hyſtorijs ſcolaſticiſ
refert ꝙ magnꝰ Pōpeius.poſt
q̄ꝫ deuicta iudea ⁊ fctā tributa-
ria romano iperio.ſtabulari fec̄
equos i tēplo dei ieroſolymis.
Sed poſtea fuit deuictus.⁊ de-
mū decapitatꝰ.qui ſemꝑ fuerat
fortunatiſſimꝰ.Narrat Iuſtinꝰ
ꝙ Brenꝰ dux galloꝝ venit cū.lx.
milibꝰ ꝯ grecos.⁊ ſpolijs boiuꝫ
ſaciatꝰ.ad deoꝝ templa anhela
bat.volēs rapere que in templo
Apollinis precioſa erāt. Veni-
ens igiť ſuꝑbus habuit obuiam
q̄ttuoꝛ milia hoīuꝫ.qui nihil po
tuerūt ꝯ tm̄ exercitū. Sꝫ potuit
deꝰ qui ſuā iniquā intētionē co-
gnouit. Nā ſubito fcō terremo
tu ꝓmaximo. cadēte ꝑte mōtis
ꝑnaſi.vbi tēplū erat Apollinis:
oppſſit magnā partē exercitus.
deinde grādo ⁊ pluuia cadēs ď
celo exterruit.Et ipſe Brenꝰ ex
dolore ſeipm̄ occidit.Sicq̄ꝫ reli
qui fugiētes mortui ſunt:vt vnꝰ
nō remaneret.Danielis quoq̄ꝫ
v.legiť:ꝙ cū Balthaſar feciſſet
apportari vaſa aurea:que aſpoꝛ
tauerat pater ſuus. vel auꝰ Na
buchodonoſoꝛ de tēplo dei de
ieruſalē:⁊ eis vtereť:vidit digi-
tos ſcribētes in pariete ꝯ eum
Mane:thethel:phares:per que
verba fuit ſibi ſignificatum: vt
Daniel expoſuit ꝙ ei auferēdū
erat regnū.Quod nocte ſequen
ti euenit. Naꝫ ingreſſo Cyro ⁊
Dario cū exercitu ſuo in ciuita
tē.capta eſt:⁊ ipſe Balthaſar in
terfectus eſt. Quā hyſtoriā reci
tat canō.de ꝯſe.di.i. Veſtimen
ta. Narrat iſuꝑ Valeriꝰ maxi-
mꝰ libꝛ.i.de neglecta.reli.dicēs.
Creditū eſt Varronē ꝯſulem.
apud cānas.cū carthaginē ſibi
tā iſeliciter dimicaſſe ob irā Iu
nonis:ꝙ cū ludos circenſes edi
lis faceret.i.magiſter ludoꝝ: in
iouis optimi maximi tēplo:exi-
mia facie puerū hyſtrionē ad ex
cubias tenēdas poſuiſſet:qđ ſa
crū:poſt aliquos annos:memo
ria repertū:ſacrificijs expiatum
eſt.h ille. Ecce igiť q̄uo pagani

miſerrime ſunt puniti ꝑꝑ ſacri
legij pctm̄.¶Scōm genꝰ hoīuꝫ
eſt iudeoꝝ:q poſt inumera bn̄fi
cia a deo recepta:in tantā ceci-
tatē deuenerūt:vt xp̄ꝫ veꝝ deū
⁊ hoīem meſſiam in lege eoꝝ ꝑ
ꝓphas ꝓmiſſum:tot illuſionibꝰ
⁊ ꝯtumelijs affectuꝫ:crudeliſſi-
me occiderūt. Qđ vtiq̄ꝫ ſacrile
giū grauiſſimū fuit:ſuꝑ oē genꝰ
ſacrilegioꝝ:ꝑꝑ qđ:ita ſunt exter
minati:ꝯfuſi ⁊ extincti:vt nō ſit
āplius iudeoꝝ radix.neq̄ꝫ ger-
men:ſicut antea prophetauerat
Amos ꝓpha.ij.c.d. Suꝑ tribꝰ
ſceleribꝰ iſrael:⁊ ſuꝑ q̄ttuoꝛ non
ꝯuertā eū:pro eo ꝙ vēdiderunt
argento iuſtū:⁊ pauperē ꝓ cal-
ciamētis.¶Tertium genus ho
minū ſunt xp̄iani. Qui peiores
paganis ac iudeiſ effecti inume
rabilia cōmittūt ſacrilegia: ſed
nō euadēt dei vindictā. Pꝫ per
exēpla plurima. Nam dū tres
ſtipēdiarij:in ſpoleto ſuꝑ altare
luderēt:petra trabuchi ꝓſiliens
in medio eoꝝ cecidit ⁊ ipſos diſ
rupit:in oibus mēbris hincide
ꝑ eccliaꝫ. Hoc fuit q̄ſi bracius
ſeu bracia caſtra metabať ꝯtra
ſpoletū.Arimini duo ſacomāni
itrauerūt quādā eccliaꝫ:quoꝛuꝫ
vnꝰ accepit corꝑalia ſuꝑ altare:
⁊ fecit ſibi brachas. Et poſtq̄ꝫ i
duit:putrefactꝰ eſt a cingulo de-
orſum:⁊ mortuus ē.Socius eiꝰ
timore ꝑcuſſus reliq̄t mundū:⁊
effectꝰ ē religioſus ordīs minoꝝ
In ceſenna.xvij.luſores luden-
tes i ecclia:iuſto dei iudicio ſuꝑ
eos cadēte:mortui ſūt.¶Quar
tū genꝰ hoīuꝫ ſunt maledicti he
retici.Ait eni.ſ.Tho. Qui ꝑuer
tit verba ſacra vt hereticꝰ:ſacri
legiū cōmittit. Hi ergo peſſimi
hoīes:qui ſacrā dei eccleſiā ra-
bide ipugnauerūt ⁊ deſtruē ra-
dicitus conati ſunt:quātū a deo
fuerāt humiliati ⁊ puniti:pꝫ in-
tuenti chꝛonicas. Sed dicā tm̄
duo exempla. Primū de Ario
heſiarcha: cuius hereſis maxie
eccliaꝫ afflixit ⁊ diſſipauit. Iſte
ergo Arius.ꝑmo.ꝑ Nicenum
cōciliū ꝯdēnatus:per Cōſtanti
nū in exiliū relegatꝰ:tandeꝫ per
eundē ab exilio reuocatꝰ:alexan
drie morabať.Euſebiꝰ aūt ma-
gnus Arij fautoꝛ:nicomediēſis
ep̄s. Conſtātinopolimariū euo
cauit.Et iperialibus ibideꝫ edi-
ctis:euocari cōcilium fecit: vbi
maxime conuenerūt illi ep̄i.qui
arium ſectabanť.Itaq̄ꝫ Alexā-
dro ꝯſtātinopolitano archiep̄o:
diē ſtatuerūt:in quo vel arium
in cōione ſuſciperet: vel ab eccle
ſia ipſe archiep̄s pulſus abſce-
dat.At ipſe noctem precedentē
diē ſtaturam:per vigilē in orō-
nibus duxit:⁊ ſubaltari tota no
cte iacens cōm eccleſie dn̄o cō-

mendabat. Igiť totius ppli ſũ-
ma expectatio erat: vt ipſo ma-
ne vel ſuſciperet Arius: vel Ale
xander pelleretur epiſcopꝰ. Ari
us igiť ſummo mane cõſurgẽs
ꝛ epoꝝ: ac pploꝝ frequẽtia val-
latꝰ ad ecclͥiam pgẽs. cũ in me-
dia via eſſet. qdam remorſus cõ
ſcie ipſum iuaſit. qui adeo eius
vniuerſa interiora cõmouit: vt
locũ q̃reret. quo declinare poſ
ſet ad ſecreta nãe. Cumqȝ illi. lo
cũ publicũ oñdiſſent. illuc cito p
gens. oĩa īteſtina emiſit. ꝛ in ma
nibꝰ diaboli miſerã aiam expi-
rauit. ꝛ ſic adinuẽte hereſis pe-
nã ſoluit. Qð cũ audiſſet Euſe
bius. oẽſqȝ fautores ipſius tãto
pudore cõſternati ſunt. vt qd fa
cerent. vł quõ diuerterẽt neſcie
rent. Et ſic perſecutio illa quie-
uit. Siſe dř de quodaȝ Leone
papa. qui Arij fautor erat. Hic
ꝯciliũ aduocauit. volẽs quãtuȝ
in ſe erat oẽs eꝑos cogẽ. vt i ari
ana pfidia ꝯſentirẽt. Ad hoc cõ
ciliũ nõ vocatus venit Hylariꝰ
pictauiẽſis eꝑs. Qð duȝ papa
audiſſet. oibꝰ mãdauit eꝑis cõ
gregatis. vt venienti Hylario.
nullus aſſurgẽt. nec illi inter ſe
locũ darẽt. Adueniens igř vir
dñi Hylariꝰ. ꝛ cernẽs a coeꝑis
locũ ſibi nõ dari. dixit. Dñi eſt
terra ꝛ plenitudo eiꝰ. Cũqȝ ſup
terrã ad ſedẽdũ ſe poſuiſſet. ira
ꝯſurgẽs cathedrã illi fec. ꝛ eq̃-
lem alijs illuȝ conſtituit. Tunc
papa dixit ad eũ. tu es ille hyla
rius gallus? Et ille ait. Nõ ſuȝ
gallus. ſed moror in gallia. Cui
ſummꝰ pontifex. Si tu es hyla
rius morãs in gallia. Ego ſum
leo Romãe ſedis antiſtes. Hy
larius rñdet. Et ſi tu es leo: nõ
tamen de tribu iuda. Et leo ait
Quis ſim. modo tibi oſtẽdam.
Expecta me paululũ donec re-
deã. Cui hylarius. Et ſi nõ re-
dieris. quis mihi iuſticiã exhibe-
bit? Ego mox redeã ait leo. ꝛ iu
xta merita tibi reddã. Itaqȝ ad
ſellã acceſſit. ꝛ ſm ꝙ Arius. oia
inteſtina cuȝ vita effudit. Cuius
miſerãda mors cũ in ꝯcilio nũ
ciata fuiſſet hylariꝰ imediũ ſur-
rexit: ꝛ oẽs ad catholicã fidẽ re
duxit: pȝ ergo: q̃ta ſit ſacrilegij
malignitas: ꝙ tã dure: tam acri
ter tã ſeuere a deo punitur. Ne
mo põt dei manuȝ effugere. O
ſacrilege xpiane nõ euades im
pune. Iuſtiſſimus deus iudicia
tandeȝ imittet. Nã ꝛ etiã ꝯtra
ſacrilegos ait. Valeriꝰ lib. i. Le
to quidẽ gradu: diuina ꝓcedit
ira tarditatẽqȝ ſupplicij: graui-
tate compenſat.

Ertio ꝑncipalr ſacri
legij ꝯſiderare debe
mus ſpecificatiõem.
Duodeci. n. mõis ꝓr

ꝑcipaliter committitur peccatuȝ
ſacrilegij. ¶ Primꝰ modus dř
ſacramentalis. Vnde. ſ. doc. ſa
ſe. q. xcix. dicit ꝙ inter oia eccle
ſie ſacramenta: precipuũ eſt eu-
chariſtia: quod continet ipſum
chriſtum realiter. Et ideo ſacri-
legium: qð ꝯtra hoc ſacramen
tum cõmittiť: grauiſſimuȝ eſt in
ter omnia: ꝛ peccatũ ẽ mortaliſ
ſimũ. Hoc quidem perpetrant:
qui hoc ſacramento vtuntur in
maleficijs. Legitur quendam
ſummum pontificem: in ſangui
ne chriſti fuiſſe venenatum. Si
militer ſacrilegiũ cõmittit: qui
cũqȝ corpꝰ chriſti indigne ſumit
i. in quocũqȝ peccato mortali:
odio: fornicatione: vſura ꝛ huiuſ
modi. i. in ſui dãnationem. Sa-
crilegiũ etiã incurrit ſacerdos:
cũ mortali tractãs ꝛ admiſtrãs
eccleſiaſtica ſacramẽta. Taliſ ei
ſm apłm. i. Cor. xi. iudicium ſibi
mãducat ꝛ bibit: cũ mortale ſa
crilegiũ ꝯmittat. Inſup cuȝ qs
vtiť aq̃ baptiſmalis: criſmate:
oleo ſancto i maleficijs: peccatũ
ẽ mortale: ꝛ ſacrilegiuȝ grauiſſi
mũ. Sȝ qd de his q permittũt
ſua craſſa negligentia euchari-
ſtiã corrũpi: q vinũ marcidũ po
nũt in ſacramento? Quis dubi
tat magnũ cõmitti ſacrilegiuȝ?
¶ Secũdus eſt clericalis. Cũ ſ.
quis percutit clericũ: religioſaȝ
vel religioſuȝ: ſubdiaconuȝ: dya
conum: ſacerdotem: nouiciuȝ: ꝓ
feſſum: conuerſum: in omnibus
eſt his ſacrilegium: ꝛ incurritur
excõmunicatio maior: ꝛ eſt pec
catum mortale: non poteſt ab-
ſolui: citra ſedem apoſtolicaȝ: ſi
iniuria fuit enormis: puta vul-
neratio: incarceratio: notabilis
percuſſio: vt in decretis. patet.
xvij. q. iiij. Si quis ſuadẽte. Idẽ
ſi hoſtiliter quis inſequitur car
dinales. Idem ſi facit banniri:
vel exilio tradi epiſcopum loci:
patet de penis. c. Si qs i clemẽ
tinis. ¶ Tertiꝰ modus dř realis
ſ. Doc. ſa ſe. q. xcix. dicit: ꝙ q au
fert res ad ꝑſonas eccleſiaſticaſ
ꝑtinẽtes: aut ſint imobiles ſacri
legiũ ꝯmittit: ꝛ mortalit peccat.
Si hoc ꝯſiderarẽt domini tem
porales q detinẽt bona ecclaſti
ca ad ipiguãdũ ſe ꝛ ſuã familiã:
mulos: equos: falcões: cães: cõ
cubinas: baſtardos: ꝛ maritan-
dũ baſtardas: ale ſpere del cru-
cifixo: non vtiqȝ tantã iniuriam
deo ꝛ eccleſijs inferrerent: ſȝ ſta
ti reaſſignarent. Nã ab eccleſia
maledicuntur ꝛ excõmunicãtur
vt patet in decretis. xvij. q. iiij. c.
Omnes. vbi dicitur ſic. Oẽs
eccleſie raptores: atqȝ ſuaruȝ fa
cultatũ alienatoreſ: a limibꝰ ciuſ
dẽ matris ecclie anathematiza
mꝰ. Apłica auctoritate pellimꝰ

ꝛ dãnamus atqꝫ ſacrilegos eẽ
iudicamus. Et non ſolũ eos ſed
etiã omnes cõſentientes eis:qꝛ
non ſolũ iudicanẜ rei qui faciũt:
ſed etiã qui facientibus conſen-
tiunt. Par eni pena ꝛ agentes
ꝛ cõſentientes comprehendit.
hec ibi. Quicunqꝫ ergo aufert:
vaſtat:inuadit.capit eccleſiaſti-
ca bõa:que eccleſie ſeu ſacerdo
tibus ↄpetũt:ſacrilegus ẽ quouſ
qꝫ ſatiſfecerit. Et ſi emendare
noluerit excõmunicetẜ.xij.q.ij.
Nulli. ¶ Quartus dicitẜ mona
chalis. Qui cõiungit ſe carnali
ter alicui moniali:ſeu aliter xp̃o
dedicate:ſacrilegium cõmittit ꝛ
mortaliter peccat. Et talis vt iu
menta dꝫ ſeparari a conuerſa-
tione aliorũ per excommunica
tionẽ vel depoſitionẽ. Vñ dici
tur.xxvij.q.i. Siquis ep̃s:p̃ſbyt:
dyacon⁹: vel ſubdiacon⁹.lector
aut pſalmiſta.aut oſtiarius: cuꝫ
muliere deo ſanctificata:mecha
t⁹ fuerit:deponatẜ. Si laycus ẽ ex
cõmunicetẜ:qꝛ ſpõſam xp̃i corru
pit. Secundũ leges dꝫ occidi ꝛ
bona eius ↄfiſcari. In autẽ.de
ſanctis ep̃is in fine. Sꝫ hec lex
ẽ canonizata.xxvij.q.ii.c. Si qs
rapuerit. In qbuſdã dioceſib⁹ p
ſynodales ↄſtitutões tales ſunt
ipſo facto excõicati. Narrat.n.
Valeri⁹ maximus in p̃mo libro.
Q̃d quedã ꝛ ſi gẽtilis tñ dedi
cata cum alijs virginibus ad
ſeruandam caſtitatem dee Ve
ſte: quia reperta eſt in ſtupro:
morte punita eſt. O quanta te
meritas:ſponſam regis eterni:
a ſpõſo ſuo pulcherrimo.ditiſſi-
mo:nobiliſſimo optimoqꝫ rece
dere. ꝛ viliſſimo ſeruo .ſ. ſeruo
diaboli pauperrimo:qꝛ ſiñ aliqua
grã deformi infirmo adherere.
Itẽ ſacrilegiũ cõmittit qui cuꝫ
ea que caſtitatẽ vouit ↄtraxit:
vel ſecũ coitu nephario commi
ſcuit.xxvij.q.i. Impudicas. Itẽ
xp̃iani ſacrilegiũ committũt.cuꝫ
iudeoꝝ cibiẜ vtunẜ:maxie ſi hoc
facerẽt ex contemptu.xxviij. q.i.
Omnes. Et qui eis publica officia
committunt:velut ſacrilegus ex
cõmunicetẜ:ꝛ hi qui ſubrepſerit
publicis cedibus deputenẜ.xvij.
q.iiij. Cõſtituit. ¶ Quit⁹ mod⁹
ẽ filialis. Cũ .ſ. ſacerdos cogno
uit carnalit̃ filiã ſpũalẽ.i.quã ba
ptizauit:vel criſmauit:vel audi-
uit ei⁹ ↄfeſſiõeꝫ:ſacrilegiũ neſan
diſſimũ cõmittit ꝛ mortalit̃ pec
cat ꝑꝑ q̇ magnã pẽitẽtiã ager
qꝫ facẽ dꝫ:vt pꝫ a Celeſtio.xxx.
q.i. Si qs ſacerdos vbi diciẜ ſic
Si qs ſacerdos cuꝫ filia ſpũali
fornicatus fuerit:ſciat ſe graue
adulteriũ cõmiſiſſe. Idcirco fe-
mia ſi laica ẽ oĩa d̃relinqt:ꝛ res
ſuas paupib⁹ tradat:ꝛ ↄuerſa i
mõaſterio:do vſqꝫ ad mõtẽ ſer

uiat. Sacerdos autẽ qui maluꝫ
exẽplũ dedit hoib⁹ ab omni of-
ficio deponatẜ: ꝛ peregrinando
duodecim ãnis peniteat:poſtea
vero ad monaſteriuꝫ vadat: ibi
q̃ꝫ cunctis diebus vite ſue ſuat
deo.hec ille. Si vero fuerit ep̃s
xv.annis peniteat:vt pꝫ.xxx.q.i.
Nõ dꝫ. Si vero cũ alia mulie-
re ſacerdos fornicatus fuerit:de
cẽ annis penitentiã agat:ꝛ duo
bus primis in pane ꝛ aqua: vt
habeẜ.di.lxxxij.c.p̃ſbyter. ¶ Se
xtus modus dr̃ effuſiuus. Cum
qs effundit in eccleſia violenter
ſanguinẽ verberãdo aliquem:
tũc indiget recõciliatione vt pꝫ
extra de conſe.eccle.c. Propo-
ſuiſti:eſt ſacrilegiũ ꝛ pctm̃ mor-
tale. ¶ Septimus modus eſt lu
xuriatiu⁹. Cũ qs ibi ↄmittit pec
catũ luxurie ſacrilegiũ eſt ꝛ mõ
tale:ꝛ indiget recõciliatione ſm
Hoſti. Similiter ibi vachiꝫan
tes ſunt ſacrilegi:ꝛ mortalr̃ pec
cãtes. Similr̃ mulieres ibi reſi
dẽtes habitu meretriceo: para-
te ad capiẽdas aĩas. ſacrilegiuꝫ
ↄmittũt ẽ mortale pctm̃. Ait nã
q̃ꝫ.ſ. Doc.ſcd̃a ſcd̃e.q.cliiij.ar.x.
Quelibꝫ ſpẽs luxurie ſm q̃ vio
lat aliqd̃ ptinẽs ad cultũ dei ẽ
ſacrilegiũ. ¶ Octauus modus
dr̃ extractiuus. Cuꝫ qs extrahit
aliquẽ de tẽplo p vim ↄtingen
tẽ ad ipſum:ſiue ꝑꝑ debitũ:ſiue
propter maleficium quodcunqꝫ
xvij.q.iiij.c. Nullus.ꝛ.c. Si qs
cõtumax.ꝛ.c.diffiniuit. Talis.n.
dꝫ eſſe ſecurus:nec põt p viꝫ ex
trahi:niſi eſſet publicus latro.
xvij.q.iiij.c. Sicut vel nocturn⁹
depopulator agroꝝ:vel iniuriaꝫ
feciſſet loco ſacro. ex̃ de imuni.
eccle.c. Inter.ſacrilegiũ ↄmittit
ꝛ peccat mortalr̃.qꝛ agit ↄ̃ ordi
nationẽ eccl̃ie. Sacrilegiũ etiaꝫ
eſt infringere eccleſiã.xvij.q.iiij.
Quiſqs. ¶ Nonus modus dr̃
ↄditiuus. Cũ.ſ.quis cõdit leges
ſeu ſtatuta ↄ̃ eccleſiaſticã liber-
tatẽ:aut ſm ea iudicãs: ſacrile-
giũ cõmittit ꝛ peccat mortaliter
ꝛ eſt excõicatus. Similr̃ ꝛ q im
ponit clericis ꝛ pſonis eccl̃iaſti
cis taliãs ſine licẽtia pape: eri-
gẽtes inſup pedagia ꝛ gabellas
ab eis:ꝛ ſeculares trahẽtes eos
ad iuditia ſua ꝛ capiẽtes ꝛ hu-
iuſmõi.i oib⁹ ſacrilegiũ ẽ ꝛ pcm̃
mortale:ſi ſunt pſone ſeculares
ſunt excõicati ipſo facto. Si col
legiũ vel vniuerſitas caſtroꝝ vł
ciuitas ipſo facto ſubdiẜ interdi
cto.nec a p̃dictis abſolui põt ni
ſi plene reſtituerint ꝛ de tranſ-
greſſione ſatiſfecerint. extra de
ſenſib⁹.c.q̃ꝫq̃ꝫ lib.vi. ¶ Decim⁹
modus eſt alienatiuus. Cuꝫ qs
alienat vel emit ſciẽter bona ec
cleſie imobilia vel mobilia per-
tinẽtia ad cultũ diuinũ vt para

menta.calices.ꝛ hmõi in caſu nõ licito:vel in caſu licito:ſ3 non ſm formã eccleſie.que habetur x.q.ij.Hoc ius.ꝛ.c.Eps.ꝛ.c.Si qs eps.Et extra de reb⁹ eccle. nõ aliẽ.c.Nulli liceat.ſacrilegium ꝯmittit ꝛ peccat mortalr qꝛ agit ꝯtra ordinationẽ eccleſie.ꝛ in dãnum eccleſiaru3.ꝛ ſi iuſto pcio emerẽt.nõ tenet alienatio. ꝛ eſt ſacrilegiu3:vt p3.l.di.c. Si qs pſbyter.¶ Vndecimus modus eſt vtẽſiuus.Cũ qs vtit eccleſia vel cimiterio in his in quibus nullo mõ decet. vt faciẽdo de eis ſtabulũ pro iumẽtis . aut tabernã ꝛ emẽdo ꝛ vẽdẽdo in eis:ſacrilegiũ ẽ ꝛ mortale. Cu3 h ſit i magnã irreuerẽtiã tremẽde maieſtatis diuine. Propterea xps eiecit de tẽplo emẽtes ꝛ vẽdẽtes.vt p3 Jo.ij. Luc.xix. Mar.xi.ꝛ Mat.xxi.di. Dom⁹ mea dom⁹ orationis vocabit. Vos ãt feciſtis eã ſpelũcam latronũ.i decretis ẽt di.xlij.c.non o3.dr.Nõ o3 in baſilicis ſeu eccleſiaſticis agapẽ facere.ſeu mãducare.vl accubit⁹ ſternere.Cõtra quos eccleſia ſtatuit.cx de imuni.eccle.c.Decet domũ.lib. vi.ꝙ ad eccleſiã ſit humilis ꝛ deuotus acceſſus.Nec ibi fiãt plamẽta.nec iudicia vel vaniloqa. ſ3 auditio ꝛ meditatio attẽta diuinoru3.ꝛ.xlij.di.c. In oratorio preter orãdi ꝛ pſallẽdi cultũ penitus nihil agat.vt nomini huic ꝛ opa iugiter ipẽſa ꝯcordẽt.h ibi.¶Duodecim⁹ ꝛ vltim⁹ modus dr furatiu⁹.Cũ qs furatur in eccľia res eccleſiaſticas vt calices . paramenta. miſſalia. tobalias ꝛ hmõi. Inſuper cũ furatur ſacrũ de nõ ſacro. vt predicta exiſtẽtia extra eccleſiã vl locũ ſacrũ.Et inſup cũ auferr nõ ſacrũ de ſacro.Et que furãtur i eccleſia que nõ ſunt ſacra:vt pecuniã.ſiue eccleſie ſiue ſecularĩũ perſonaꝝ.xvij.q.iiij.c . Quiſqs. ſacrilegiũ eſt ꝛ peccatũ mortale.Itẽ ſacrilegium eſt inuadere aut auferre res eccleſie. xij.q.i. In canonib⁹.xvij.q.iiij. Qui rapiat. Sacrilegus.n.in reb⁹ eccleſie iude pditori cõparat.xxiij.q.iiij.c.Quid ergo.xvij.q.iiij. c.Si forte.Jero.ẽt dicit ꝙ clerici qui pñt ſuſtẽtari de bonis parẽtũ:ꝛ de bonis eccleſie volunt nutriri.ſacrilegiũ incurrũt ꝛ cõmittũt.ꝛ p abuſionẽ taliũ.iudicium ſibi mãducãt ꝛ bibũt.h.xvi. q.i.c.Quoniã:Qꝛ intelligit qñ nõ deſeruiũt eccleſie ipſi ſ3 glo. vel ẽt ſi deſeruiunt eccleſie que ab eccleſia recipiunt in malos vſus cõuertũt.vt in ludis.ſociarijs ꝛ hmõi. Vſurpãtes patronatum aut bona vacantiũ eccleſiarũ.vltra ſacrilegium ſunt ex

communicati. Vide quartam partẽ dñi Antonini titulo pmo Magna irreuerẽtia ẽt vr ꝛ qſi ſacrilegiũ ſtare ante altare in faciem ſacerdotis ꝛ curioſe ꝛ fixe aſpicere i ſacramẽtũ : ꝛ que facit ſacerdos. In hmõi figuram mandauit dñs in lege ſua veteri:qꝛ archa nõ nuda ſed veſtita traderetur:ꝛ coopta leuitis deportãda:ita vt nullus de populo eã vidẽ nudã poſſet. Et quia bethſamite eam nudã aſpexerũt cũ.ſ.in terris philiſtioꝝ i terminos iſrael a bobus reducta eſt: mortui ſunt ſeptigẽti qnqginta milia plebis:vt hr.i. Re.vi.Audiſtis nũc amãtiſſimi ciues ſacrilegij diffinitione3.Audiuiſtis malignationem.Audiuiſtis poſtremo ſpecificationem. Ipſum igit fugite:ip3 deſerite: vt i pſenti gratiã ꝛ i futuro gloriã cõſeq poſſitis pſtãte dño Jeſu.Amẽ.

¶Feria.v.in cena domini. De euchariſtia. Sermo.li.

Ego enim accepi a dño qđ ꝛ tradidi vobis.i.cor.xi. Locuturus hodierno die de ineffabili ſacramento corporis chriſti initium dicendi non inuenio.Deficit.n.ſenſus. hebet igenium.ligua balbutit:ꝛ vires vniuerſe pariter deficiunt. Nemo ẽ eni tãta vboꝝ copia iſtruct⁹:tãta grauitate preditus:tãta demũ eloquẽtia redimit⁹:q narrare poſſit mirabilia cõtẽta in h diuiniſſimo ſacramẽto.Tranſcẽdit eni facultatẽ humãi igẽij ꝯſiderare quõ ibi accidẽtia ſine vllo ſubiecto p ſe ſubſiſtere poſſint.Nõ hoc certe diuin⁹ Plato:nõ ſtoycoꝝ pnceps zeno.non demũ Ariſtoteles ille:ꝛ ſi grande fuerit i nã prodigiũ: grãdeq3 miraculũ:vllo vnq̃ pacto fieri poſſe arbitratus ẽ.Excedit.n.ſine dubio oẽ3 itellectũ nãle3 : ac ſciẽtiã phyſicalẽ:pariterq3 moralẽ.Quapropter ſi qs de hoc traſcendẽti ſacramẽto loqui vellet ſ3 intellectũ nãlem vel ſciẽtia3 phyſicalem erraret profecto ꝛ i multis ꝯficeret a tramite veritatis:ſicut q vellet itellectu naturali numerare quot ſunt arenule grana:vel quot ſunt ſtelle celi.Quapp ſcriptura ingt Eccls.iij.Altiora te ne qſieris:ſupple itellectu nãli. Dimiſſis ergo rationibus nãlibus tractaturi aliqd de celſitudine tã admirabil ſacramenti imitemur auctoritates teſtamẽti veteris ꝛ noui dicentes cum paulo. Ego.n. accepi a dño:quaſi dicat nõ ab hũano igenio:ſ3 p reuelationẽ factã ex ſcriptura ſacra.hoc ẽ ꝙ qđ trado vobis de h ſacro.De q hoc mãe tria miſteria ꝯtẽpla.

¶ Primuꝫ miſterium vocatur
veritas.
¶ Secundum miſterium voca
tur mirabilitas.
¶ Tertium miſterium vocatur
vtilitas.
¶ Primum miſterium eucha
riſtie:quod contemplandum oc
currit : vocatur veritas. Sacri
theologi querunt. Vtrum i ho
ſtia ↄſecrata ſit verũ corpꝰ chri
ſti: Huic queſtiõi rñdet. Doc.
ſ.iiij.ſen.d.x.q.i. Et. d. Pe. de
palu.in.iiij.d.eadẽ:dicẽtes. Qđ
ſub ſacramẽto altaris: continet
verum corpus chriſti eſſentialit:
realiter ꝛ ꝑſonaliter: qđ de vir-
gine traxit. Et contrariũ dicere
eſt hereſis:quia derogaretur ve
ritati ſacre ſcripture: q̃ dominꝰ
dixit. hoc ẽ corpus meũ. hec ille.
Et hoc triplici ratione declaro.
¶ Primo ratione perfecte con
iunctionis.
¶ Secundo ratiõe figuratiõis.
¶ Tertio ratione diiudicatiõis.
¶ Primo dico ꝙ in hoſtia cõ
ſecrata:eſt verum corpus chriſti
quod de virgine traxit: ratione
perfecte coniunctionis.ſic. Deꝰ
eſt perfectiſſimuſ vt ꝓbat Phi
loſophus.i.v.ꝛ.xij. Metha. hoc
idem Cõmentator ibidem affir
mat. Et iterum philoſophus in
vi. Ethicorum.ꝛ.xi. Metha. Er
go ſibi conuenit perfectiſſime ꝛ
optime operari. O ptimi eniꝫ vt
inquit Dionyſius :ꝛ Plato in
Thimeo: eſt optima adducere:
hãc veritatẽ cognoſcens Moy
ſes ſanctiſſimus: vt patet. Deu
te.xxxij.c. dixit. Dei perfecta ſũt
opera. Perfectum autem:tunc
vnumquodqꝫ eſt : quando agit
ꝛ operatur ſm propriam virtu-
tem:ſicut vult Phs.i.vii. Phy
ſicoruꝫ:quia nihil amplius po-
teſt addi: vt ipſemet Phs de-
clarat in.iij. Phyſicorum.ꝛ.v.
Metha. Finis autem ſacramẽ
toruꝫ eſt: vt per ea ↄiungamur.
primo pñcipio qđ eſt deus. quã
coniũctionem facit ipſe deus:ꝑ
alia ſacramẽta participatiue ꝑ
aliquẽ effectuꝫ gratie. Talis aũt
coniunctio:que fit per ſacramẽ-
ta:que nobis tradidit:non eſt to
taliter ꝑfecta:niſi ſub aliquo eo
ruꝫ:ipſe vere ↄtineret. Vt ergo
homo perfecte coniũgat deo:ꝛ
deus ꝑfecte ↄiungat nobis.ne-
ceſſe eſt. ꝙ in hoc ſacramẽto.xpſ
deus ꝛ homo vere ꝛ realit ꝛ ꝑ
ſonaliter cõtineat. qꝛ nõ eſt alid
aſſignare ſacramẽtũ.in quo xpſ
realiter contineat. Vnde Dio-
nyſiꝰ i.iiij. de cele. Hera. ait. Sa
cramẽtũ qđ ipſum chriſtum cõ
tinet. eſt perfectiſſimũ omnium
alioꝝ ſacramẽtoꝝ.in quibꝰ vir-
tus chriſti participatur. hec ille.
¶ Secundo idem probat ratiõe

figurationis.ſic. Veritas in no
uo teſtõ debet rñdere figuris ve
teris teſtamenti. Sed in veteri
teſtõ : ipſe agnus qui figurabat
xpm:erat verus agnus ꝛ reali-
ter ſumebatur in cibũ: vt patet.
Exo.xij. Ergo in noua lege ipꝫ
corpus chriſti quod per agnum
ſignificabat:vere ꝛ realiter eſt i
ſacro altaris:ſeu in hoſtia cõſe-
crata. ¶ Tertio rõne diiudica-
tionis.ſic. Dicit Apoſt.i.cor.xi.
Qui eni mãducat ꝛ bibit indi-
gne:iudiciũ ſibi manducat ꝛ bi
bit nõ diiudicans corpus dñi.
Sed ſi eſſet corpus ibi ſm ſolã
ſignificationẽ:non oporteret di
iudicare hũc cibum ab alijs. qua
libet panis : eadeꝫ ſignificaret
rõne corpus chriſti. ergo opor-
tet ponere ꝙ ibi ſit verũ corpus
xpi. Propterea Hilariꝰ.iij. de
tri.c.viij. Et Ambro.vij. de ſa-
cramẽtis ait. Et in decretis de
ↄſe.d.ij.c. Sicut. Sicut verꝰ eſt
dei filius dñs nr̃ ieſus xp̃s non
quẽadmodũ homines per graꝫ
ſed quaſi filius ex ſubſtãtia pa-
tris:ita vera eſt xpi caro:quam
accipimus: ꝛ verꝰ ſanguis eius
potus. hec ille. Et ſic patet pri-
ma pars principalis.

S Ecundo : pñcipale mi-
ſteriũ eucharíſtie:quod
contemplandũ occurrit
vocatur mirabilitas. Quãuis
plurima ſint mirabilia.i hoc ſa
cramẽto contenta:tñ in pñtiaꝝ
quattuor tñ adducam.
¶ Primũ ẽ mutatio ſubſtãtial
¶ Scđꝫ ẽ opatio ſacerdotalis.
¶ Tertiũ eſt hitatio ſacralis.
¶ Quartũ ẽ ꝑceptio ſenſualis.
¶ Primuꝫ mirabile huiꝰ ſacri
eſt mutatio ſubſtãtial. Duplex
eni eſt mutatio. Vna accidẽta-
lis.alia eſt ſubſtãtialis. Muta-
tio accidẽtalis ẽ qñ actꝰ ſeu q̃li
tas mutat in creatura manẽte
eadẽ ſubſtantia : vt eſt mutatio
de albedine in nigredinẽ:vel de
ſanitate ad infirmitateꝫ:vel de
caliditate ad frigiditatem:tales
mutationes dicunt accidẽtales
Mutatio aũt ſubſtantialis eſt
qñ nõ ſolum accidens:ſed etiaꝫ
ſubſtantia mutat: In iſto igitur
ſacro deficiunt due regule phy-
ce. prima que dicit : ꝙ qñcunqꝫ
ſit mutatio ſubſtantie ſit etiam
accidentiũ. Ratio quia acciden
tia non migrant de ſubiecto in
ſubiectũ.i.nõ trãſmutant : quia
ſi mutat argentũ:ꝛ q̃litates eiꝰ
mutantur. Sed in hoc ſacro eſt
oppoſitũ:quia ſubſtantia panis
virtute verboꝝ mutat in corpꝰ
xpi:accidentia aũt nõ:quia ea-
dem albedo:quãtitas:ꝛ rotũdi-
tas:odor ꝛ ſapor : remanẽt que
prius. Nõ ſi gubernetis vos ꝑ
regulas phye:in hoc ſacro opor

tebit errare ⁊ deficē. Et ſcā mu
tatione adoram⁹. Et nō adora
mus illud qđ videmus.ſ.albe-
dinē:nec rotūditatem:ſed xpm
verū deū ⁊ hoiem in accidenti
bus ipſis ꝯtentū:ita vere ⁊ rea
liter:vt fuit in vtero virginis:vl
nūc in celo eſt: queādmodū mi
lites adorāt regē īfra cortinas:
qñ audit miſſam:lȝ ipſuȝ nō vi-
deant. Ita nos adoramus xpȝ
in illa accidētia:quaſi infra cor
tinā exiſtentē. ¶ Secūda regu-
la phye; deficit ēt in hoc ſacro;
que dicit:ꝙ nulla mutatio ſub-
ſtātialis eſt integra: qꝛ ſemꝑ re
manet prima mā:quā ſic Phy
vocant:qꝛ ſicut argentū mutaẛ
in auꝝ:mā pria:que eſt interioꝛ
a quo:ē eadē cuȝ illa q̄ ē iterioꝛ
ad quē:que eadē eſt oium gene
rabiliuȝ ⁊ corruptibiliū. In hoc
ſancto ſacro h̄ regula deficit: qꝛ
nihil remanet de mā:nec de for
ma ſubſtantiali panis: qꝛ totuȝ
mutaẛ in corp⁹ xpi. Iō oȝ ꝙ hō
nō regat ſe h̄ per regulas phy-
cales:qa deficiūt:ſed ſm̄ ſctām
ſcripturā q̄ diē. Hec mutatio.ſ.
ſubſtantialẛ:dextere excelſi. Mu
tatiōes vero naturales ſunt de
ſiniſtra:ſed iſta eſt dextere excel
ſi. Et ſequitur. Tu es deus qui
facis mirabilia: ſupple iſta pre-
dicta.i.de mutatiōe vini in ſan
guinem:⁊ panis in corpus xpi.

Moraliter habetis hic doctri-
naȝ ꝙ debetis xpm adorare in
hoſtia conſecrata: ſine dubio ⁊
ſine conditione alioquin erra-
retis. Aliqui preſumptuoſi ca-
dunt in errorem dicendo. Ado
ro te ſi tu es chriſtus. Ne gra-
do ne gratia: ne bono amore.
Etiam lignum vel lapideȝ aut
carnes poſſetis hoc modo ado
rare. Ratio:qꝛ cōditio dubita-
tionem includit:⁊ de⁹ vult ado
rari firmiter ⁊ toto corde:ſpiri-
tu ⁊ deuotiōe. Iō Dauid. Tol
lite hoſtias ⁊ itroite in atria ei⁹
adorate dñm in atrio ſctō eius.
ps.xcv. Nota tollite hoſtias. h̄
loquitur preſbyteris: ⁊ introite
in atria eius.hic loquitur popu
lo adorate dñm.ſ.tam ſacerdo-
tes q̄ȝ populus in atrio.glo.ſ.in
corde dilatato ſine dubio ⁊ ſine
conditione. Sed dicet aliquis.
Si ſacerdos non dixit verba:
vel ſi nō ſit ordinatus? Rñdeo.
ꝙ ſacerdos ſolus dānatur ⁊ nō
eſt periculum vobis. Ideo ado
retis ſine dubio. Si eni habitu
aliter habeatis hoc in corde: ꝙ
ſi contrariū ſciretis: nō adora-
retis:hoc ſufficit:ſed non debe
exprimi verbis ſed ſimplr ado
rare. Et pro clariori:intelligen-
tia tam mirabilis mutationis
accipe figuram ⁊ exēpla. Figu-
ra habeẛ geñ.ij. Vbi de⁹ volēs

producere Adam.primo forma
uit corpus eius de limo terre:
deinde inſpirauit in facieȝ eius
ſpiraculū vite.⁊ factus eſt hō in
aiam viuentē. Et ita maſſa illa
terrea mutata eſt i verā carneȝ
humanā. Sicut in ſacro altaris
Panis q de terra eſt: ad ꝓla-
tionē ⁊ ſpirationem ſacerdotis
mutaẛ in verū corpus xpi. Ec-
ce figura corporis xpi. Figura
vero ſanguinis habeẛ Exo.vij.
vbi Moyſes eleuās virgā per-
cuſſit aquā fluminiſ corā Pha
raone ⁊ ſeruis eius:que verſa ē
in ſanguinē. Sicut in hoc ſacri
ficio:ſacerdos tenēs calicē cum
vino ⁊ virgaȝ eleuās.i. ſignum
crucis faciēs virtute verborum
trāſmutat vinū in verū ſangui-
nē xpi. Nūquid aliter deus po
terat talia facere.immo:ſed fecit
hoc in figurā huius ſacramēti.
Ait.n.Apo.i.cor.x. Oia in figu
ra ꝯtingebāt illis.nūc ad exem
pla nālia idē ꝓbādo accedam⁹.
Eſt qdā locus i hibernia i quo
ſi palū īſiteris virtus ibi exiſtēs
qcqd de palo terra opit i ferruȝ
ꝯuertit:quicquid ſub aquis tm̄
exiſtit vertit in duriciē lapidis:
qđ aūt de palo nō opitur terra
vel aqua remanet in ſua nā vt
ſit qđdā mirabile in eodeȝ pa-
lo videre ferrū:lignū:⁊ lapideȝ:
In ſcotia eſt qdā fons i quo qc

quid immergiẛ in lapidem con
uertitur. Vnde federicus ipera
tor hoc ꝓbare volēs.ꝑ nunciuȝ
ſuā cirothecā ad fontē deporta
ri:iuſſit:in quo dum vnā ei⁹ par
tē imiſiſſet:illā ꝑtē alia nō mu-
tata i duꝛ lapidē ꝯuertit. Ideȝ
dicit Phs:ꝙ eſt quidā locus i
quo ſi panis ꝓijciaẛ.in lapidem
ꝯuertiẛ. Itē certa virtus que eſt
in vite aquā putridā vertit i vi-
nū. Et virtus oliue aquā vertit
in oleū. Et ſic pȝ in certis arbo
ribus ⁊ plantis. Itē natura cō-
uertit terrā in aurum.⁊ lapides
ꝓcioſos lucidos ⁊ fulgētes. Sȝ
qd diſcurrim⁹ per extranea exē
pla? Nonne videmus certa ex-
perientia:ꝙ virtus creata que ē
in ſtomacho hominis cibū que
digeriẛ in veram carnē ⁊ potū
in verum ſanguineȝ conuertit?
Nonne virtus digeſtiua ꝑ ſuā
decoctionē ꝯuertit in ſanguinē
in lac.qđ per vbera infantibus
oblatū cōuertit in carnē oſſa ⁊
neruos ⁊ hmōi? Quo ſit vt duȝ
infantulus erat grandis effici-
tur hō. Nonne gallina ex ouo
pullū facit? Si autem hec a vir
tute creata infima ⁊ vilia fiunt.
quare dubitas nō poſſe ⁊ fieri
ſimilia ⁊ maiora a virtute diui
na ⁊ infinita? Nā quicquid pōt
virtus inferior:totum hȝ a vir-
tute ſuperiori:⁊ a cauſa prima-

ria atq3 in dependēte. Ecce pri-
mū mirabile ſecretū: qđ ego ac-
cepi a dño in ſcriptura ꝛ tradi-
di vobis. ¶ Scđm mirabile bu
ius ſacramēti eſt operatio ſacer
dotal. Nā ſ. ſacerdos exiſtēs in
terra habeat poteſtatē vt aperi
at celos: ꝛ faciat deſcēdere filiū
dei: ꝛ virginis marie in altari i
manibus ſuis. Magnū mira-
bile fuit. ꝛ reputat. de Moyſe: q
fecit deſcendere māna de aere:
vt habet Exodi. xvi. Et de He
lia qui fecit deſcēdere ignē de
ſpera ignis. ad ꝯburendū duos
quinquagenarios: vt habet. iiij.
Re. pmo. Maius mirabile eſt
hoc quādo ſacerdos nō de aere
nec de ſpera ignis: nec de celo
lune: nec de celo mercurij: nec de
celo veneris: nec de celo ſolis:
nec de celo martis: nec de celo
iouis: nec de celo ſaturni: nec de
celo ſtellato ſiue firmamēto: nec
de celo criſtallino: ſ3 de celo em
pyreo: facit xp̄m: ad altare deſcē
dere. Ecce operatio ſacerdota-
lis. Sed ſi quereres quō: reſpō
deo tibi. ſicut nāq3 virgo maria
ſalutata p angelū gabrielem cō
ſentiens dixit. Ecce ancilla dñi
fiat mihi ſm verbū tuū. Luc. pri
mo in vltimo verbo celum fuit
apertū: ꝛ filius dei deſcēdit i vte
rum ſuū: ꝛ angelus ꝛ virgo ado
rauerunt ipſu3 in ſuo vtero. Et

ſicut os virginis aperuit celum
ita os ſacerdotis: ſed excellenti9
non diſplicebit beate virgini ſi
dico veritatem: q2 virgo aperu
it celum girādo clauem vnā vi-
cibus octo. v3 dicendo octo ver
ba. primum. Ecce ſcđ3. ancilla.
tertiū dñi. quartū fiat. quintum
mihi. ſextum ſm. ſeptimum. ver
bū. octauum tuū tunc. n. celū fu-
it apertum chriſtus deſcēdit in
vterū eius ꝛ ipſa ꝯcepit. Et ſa-
cerdos ſolū voluit clauem quin
q3 vicibus. ſ. dicendo. v. verba.
Et qñ dicit vltimū verbū. ſ. me
um. tunc celum aperitur: ꝛ xp̄s
eſt in hoſtia. Ergo dignior eſt
clauis lingua ſacerdotis q̄3 vir-
ginis. Itē virgo maria ſolū ſe-
mel apuit: ſed ſacerdos quolib3
die ꝛ in qualibet miſſa. Itē3 in
vtero virginis deſcēdit nō tam
magnus ſicut vna formica: ſ3 i
hoſtia ita magn9 vt eſt i celo: ꝛ
vt fuit in cruce. Itē virgo beata
traxit ipm̄ de celis paſſibilem ꝛ
mortalē ſacerdos aūt facit ipu3
deſcēdere ipaſſibilē ꝛ imortalē
vñ Gre. in. iiij. Dyalo. Quis ſi
deliū dubiū habere poſſit i ipa
imolationis hora ad ſacerdotis
vocē celos apiri ꝛ in illo xp̄i ie-
ſu miſterio: āgeloꝝ choros adeſ
ſe: ima ſūmis ſociari: terrena ce
leſtib9 iungi: vnū idēq3 ex viſibi
lib9 atq3 inuiſibilib9 fieri? Nota

Judic. 16

qualiter intelligitur celos aperi
ri: queādmodū de manifeſtatio
ne ſecreti dr̄. mihi apuit cor ſuū
nō q corrūpat vel diuidat: ſ3 q2
manifeſtat ſecretū. Ita dixit de
Sāſone dalida philiſteis. Nūc
mihi apuit cor ſuū. Judicū. xvi.
Ita de filio dei q eſt ſecretus de
celo empireo. qñ deſcēdit in ho
ſtiā ꝯſecratā: iſta deſcēſio dicit
aptio celoꝝ Jo. vi. Hic eſt pa-
nis qui de celo deſcēdit ps. lxxi.
Erit firmamētū i terra in ſum
mis mōtiū Biblia iudeoꝝ h3.
Erit memoriabile triticū in ca-
pite mōtiū: ꝛ leuabit ſicut liba-
ni fructus ei9 trāſlatio chalday
ca. Erit placētula ſup capita ſa-
cerdotū. vnde tanta diuerſitas?
Dico a ſpūſctō: ad exprimendū
in tribus vocabulis illud qđ nō
poſſet in vno exprimi placētula
i. hoſtia eleuata ſup capita ſacer
dotū. Si dicatis. xp̄s deſcēdit i
hoſtiā. ergo recedit de celo. Rñ
deo q nō dimittit celū. Ad hoc
dabo duas ſimilitudines: pma
de domo habente centū vel mil
le foramina: in quolibet intrat ra
dius ſolis ꝛ tñ nō recedit de ce
lo: nec dimittit celū. Ita xp̄s di
pris radi9 deſcēdit i quālib3 ho
ſtiā: ꝛ tñ nō dimittit celū. ¶ Se
cūda eſt de voce mea que eſt in
q̄libet aure vr̄a. Iā videtis quot
aures ſunt hic mō. ꝛ i q̄libet eſt

vox mea. Et tamen nō recedit
a me. Si verbu3 corruptibile ꝛ
trāſitoriū pōt tantū: quāto ma-
gis verbū eternū? De quo Jo.
pmo. In pncipio erat verbum.
Dauid in ps. Dñs in tēplo ſan
cto ſuo: ꝛ ſimul de9 i celo ſedes
ei9. Sicut virgo grauida erat tē
plū dei: ita hoſtia ꝯſecrata gra-
uida pōt dici tēplū dei: vbi ſunt
angeli vt dicit Greg. q2 rex nō
vadit ſolus. Si nō haberemus
oculos lippos: nec aures ſurdas
videremus ꝛ audiremus ꝛ ſen-
tiremus eos cantātes: ſicut alīq
ſcti vt. ſ. Tho. de aqno: qui ordi-
nauit officiū corpis xp̄i: qui can
tat dicendo. Panis angelicus
fit panis hoium: dat panis celi
cus figuris terminū. o res mira
bilis māducat dñm paup ſeru9
ꝛ humilis. Moralr. p3 quantus
d3 eſſe ſacerdos: qui h3 ibi iudi-
cē ꝛ circūdatus eſt āgelis ꝛ ma
nus ꝛ digiti caſula corpale ꝛ to
tū altare ipletur angelis. Si eſt
bonus ſacerdos dicit angelus:
O bñdicte maiorē gloriā habes
q̄3 nos. Si ſit malus: luxurioſus
concubinarius: dicunt angeli
chriſto: domine vultis vt occi-
damus iſtum proditorem? Re
ſpondet chriſtus. Nolo mor-
tē pctōris: ſed vt conuertatur ꝛ
viuat. Queſtio eſt hic: quā forte
facitis in cordib9 veſtris. Si ſa

ſcerdos ſit male vite luxurioſus.
hȝ illam poteſtatem conſecran
di:qꝛ de bono ſacerdote iã cre-
dimus: Reſpõdeo ꝙ tam bo-
nus ꝙ̃ malus ſacerdos : modo
dicat verba ꝯſecrationis cũ in
tẽtione ꝯſecrãdi:vere in illã ho
ſtiam deſcẽdit chriſtus.Ad hoc
valet ſimilitudo de duobus ca
nalibus:vno de argẽto:ꝛ alio li
gneo per que aqua ab eodẽ fon
te venit ad irrigandũ caules:q
caules erunt meliores: Nunqd
non tantã valent illi qui rigant
a canali ligneo:ſicut illi qui rigã
tur a canali argenteo ex quo aq̃
eſt eadem: Certe equales erunt
qꝛ bonitas caulium non eſt ex
virtute canalium:ſed ex virtute
aque.Ita in ꝓpoſito. Fons vn
de ꝓcedit aqua totius boni ꝛ ſa
pientie.eſt chriſtus.fons ſapien
tie verbũ dei.Eccli.ꝑmo.Cana
lia per que tranſit aqua ꝯſecra
tionis ſunt verba ſacerdotum.
hoſtie ſunt caules de terra triti
cea:nõ de alia materia.Canale
argenteũ:eſt bonus ſacerdos ꝛ
deuotus.Canale ligneũ eſt ſa-
cerdos male vite.ꝯcubinarius:
luſor: ſymõiacus:ribaldus:tñ q
libet vere cõſecrat nõ virtute ſa
cerdotis.ſed chriſti.Nõ tñ que
ratis miſſam a notorio ꝯcubi-
nario:nec aliquod ſacramẽtuȝ.
Chriſtus auteȝ in fine faciet vt
dominus orti:qui poſtꝙ̃ ſe ex-
pediuit de canalibus canale au
reuȝ ponat in theſauro celi.Si
qs mihi miſtrat me ſequat̃ Io.
xij.canale ligni putridi ponit ad
ignẽ combureduȝ in inferno.
Iõ apl's. Probet autem ſeipȝ
homo ꝛ ſic de pane illo edat ꝛ
de calice bibat.Qui mãducat ꝛ
bibit indigne iudiciũ.ſ. dãnatio
nis ſibi manducat ꝛ bibit. ꝑme
Cor.xi. Vbi dicit glo. Ambro-
ſij.Ita punitur ac ſi chriſtũ pro
prijs manibus interfeciſſet. Ec
ce hic operatio ſacerdotalis.Et
vñ hoc fratres ſcitis: Ego eniȝ
accepi a dño.¶Tertium mira-
bile huius ſacramenti eſt habi-
tatio ſacralis. In hoc.n.ſacram
to totus xp̃s : integer manet in
qualibet ꝑticula fractiõis. Hic
deficiũt oẽs regule phye. Verũ
tñ pro ꝯſolatione vr̃a oñdã vo
bis ſilitudinẽ ad oculũ de ima-
gine vr̃a:quantũcũq̃ ſitis ma
gni que tota recipit̃ in ſpeculo.
Et ſi eſſent cẽtũ vel mille ꝛ vi-
tra ſpecula corã vobis in oibus
eſſet:imago vr̃a. Et ſi frangitis
ſpeculuȝ:non tñ frangit̃ imago
veſtra. In vna queq̃.n.particu
la manet integra. Et nunquid
deus pater:non poteſt tãtũ de
ſua imagine que eſt xp̃s: Chri-
ſtus ẽ imago dei inuiſibil̃. Colo.
pͥmo.hoſtia eſt ſpeculũ.Sȝ ni

teret aliqs.Nõ eſt ſile de ima-
gine in ſpeculo: que nõ ẽ corpa
lis:ꝛ de xp̃o in hoſtia : quia hȝ
verꝫ corpus. Dico ꝙ imo:quia
ſubtili⁹ eſt corpus glorioſum ꝙ̃
imago:que modico panno ipe-
ditur:ne intret ſpeculũ.Corpus
aũt glorioſum a nullo põt ipedi
ri:ſed dictis verbis ſtatiȝ eſt in
hoſtia. tanꝙ̃ imago in ſpeculo.
Ideo de hoſtia ꝯſecrata poteſt
dici. Candor eſt lucis eterne.i.
quo ad diuinitatẽ:que ibi eſt:ſȝ
ex reali concomitantia eſt ꝛ ibi
aia quia corpus chriſti viuũ eſt:
corp⁹ aũt viuum nõ eſt ſine ſan
guine:nec ſine aia: Si in triduo
apli ꝯſecraſſent:ſoluȝ ibi fuiſſet
corpus xp̃i mortuũ:quale tunc
erat.Sed mõ eſt viuũ cum aia
ꝛ ſanguine ſimul ꝛ deitate. Vi
aũt verborũ ſolũ eſt ibi corpus
chriſti cum virtutibus:ſed cõco
mitatiue eſt ibi anima cũ excel-
lentijs:ꝛ deitas cũ oibus perfe
ctionib⁹.Sicut ſi aliqs dñs inui
tat aliquẽ dñm:vel ꝑlatum ma
gnũ ad prandiũ ꝛ ille ſecuȝ du-
cit ſcutiferos.virtute verbi inui
tãtis ſolũ eſt ibi dñs:ſed conco
mitantia:vel ſociatiõe ſunt etiã
ibi ſcutiferi.Ita ſacerdos conſe
crando nõ iuitat vi verboꝝ niſi
corp⁹ xp̃i ꝑciſe:ſed ꝯſequuntur
cũ anima ſanguis ꝛ deitas.Sȝ
dices.Quõ eſt poſſibile:ꝙ i ho
ſtia taȝ ꝑua ſit totũ corpus xp̃i
cum ſit tam magnũ. Pro hui⁹
declaratiõe accipe ſimilitudinẽ
pupilla oculi tui:vtiq̃ ẽ parua:
ꝛ tamen in ea eſt imago magni
montis vel turris: vel domus.
Si igitur natura hoc põt quan
to magis deus hoc põt ſua infi
nita potẽtia.Eſt aduertendũ tñ
ꝺm.ſ.Tho. ꝛ Pe.in.iiij.ꝙ licet
ſit ibi vere xp̃s:ꝛ ſit ibi ſub ſua
quantitate:tñ nõ vtitur ea occu
pando locũ. ſicut etiã nõ vtitur
claritate ſua illuminãdo aereȝ.
Ideo cogita q̃les bolos come-
dis:quãdo cõmunicas:quia de
oibus rebus corporalib⁹ ibi eſt
melior.ſ.corpus xp̃i:de creatu-
ris autẽ ſpiritualibus ibi excel-
lentior.ſ.aia chriſti. Super oia
aũt que de⁹ fecit:nec faceret:nec
poteſt facere eſt deitas : que eſt
etiã ibi. Ideo dicit auctas.Can
dor eſt lucis eterne.ſ.quantũ ad
deitatẽ. Iõ hoſtia dȝ cẽ rotũda
qꝛ ſignificat deitatẽ.ſpeculuȝ ſi
ne macula:q̃tũ ad aiaȝ. Iõ dȝ
eſſe puriſſima ꝛ alba:imago bo
nitatis dei:q̃tuȝ ad corp⁹:ꝑ qđ
ꝯpleuit ſuaȝ bonitatẽ in oꝑe re
dẽptionis. Moralit̃ hẽmus hic
doctrinaȝ vt ſi digne volumus
cõicare hẽamus tria.ſ.cãdoreȝ
lucis eterne per verã fideȝ ſine
errore ꝛ falſa opiniõe. Secũdo
ſpeculuȝ ſine macula per caſti-

tatez:cauendo a luxuria. Tertio
ymaginē bonitatis illiꝰ:per ſu-
pernā amicitiā:qꝛ ſicut xp̄s no
luit recipe vindictā de inimicis
nec nos de nr̄is:amoꝛe ſui. Jō
xp̄s. Beati pacifici qm̄ filij dei
vocabunt.Mat.v. Nota pacifi
ci:ſm ethymologiā vocabuli.i.
pacē faciētes:ꝛ maledicti ſunt q
pacē ꝯturbant. De qbus nō i-
merito dici pōt dānati guerife-
ri:qm̄ filij diaboli vocant.Et pz
¶Tertiū mirabile.qđ accepi a
dño ꝛ tradidi vobis.¶Quartū
mirabile tanti ſacri eſt pceptio
ſenſualis:qꝛ oēs ſenſus coꝛpa-
les vident decipi circa eucbari
ſtiā. Nā aliđ ſentit ꝙ̄ credatur
eo ꝙ oculus nō videt xp̄m:ſed
albedinē.ſed nec audit xp̄s:nec
odoꝛat.Quare h̄: Cū xp̄s bene
poſſet facē:qꝛ ſicut ymago videt
in ſpeculo.ꝛ ipſe ſilr videt in bo
ſtia.ſicut a multis ſanctis fuit vi
ſus. Sz nō vult duplici ratiōe.
pma ē neceſſitatis.ſcđa vtilita-
tis. Pꝛima ratio eſt neceſſita-
tis.qꝛ oz credere.qꝛ ſicut noſtrū
malū venit nobis ex eſu fructꝰ:
ita vult ꝙ totū bonū veniat no
bis ex eſu fructꝰ dei.De quo dr̄
virgini marie. Benedictus fru
ctus vētris tui.Et abbominabi
le eſſet.carnē humanaz viſibilit
comedē.ꝛ ſanguinē bibere. Sz
ſicut medicus opit pilulam bo-
ſtia.vel aliq̄ re delectabili ne p-
ſonis delicatis ſit faſtidioſa.ita
xp̄s medicꝰ noſter.cuiꝰ caro eſt
pilula nr̄e ſalutis.qꝛ alit nō poſ
ſemꝰ ſaluari niſi p cōionē. ꝛ iō
coopit ne videat.ꝛ ſapoꝛ carnis
ſentiat.Auctas. Jſa.xlv.Te ado
rabūt.ſ.in hoſtia cōſecrata. teqz
dep̄cabunt.tm̄ i te eſt deꝰ. ꝛ nō
eſt deꝰ abſqz te. Vere tu es deꝰ
abſconditꝰ deus iſrael ſaluatoꝛ.
Nota tm̄:in te eſt deꝰ.Jſta di-
ctio excluſiua : tm̄.excludit alia
ſacra in qbꝰ nō eſt deꝰ.niſi figu
ratiue ſolūmodo. Jn iſto ſacro
realr ꝛ pſonalr.vere ꝛ nō ſilitu
dinarie caro mea vere eſt cibꝰ.
Cōſtruit ſic.Jſte cibꝰ vere ē ca-
ro mea.ꝛ potꝰ iſte.vere ſanguis
meꝰ. ¶Scđa rō ē vtilitatis.ſ.no
ſtri meriti. Jnter oēs articulos
fidei.iſte articulꝰ de ſacro ē ma-
ioꝛis meriti ex difficultate ſen-
ſuū q inducūt oppoſitum:de hoc
qđ creditis.Si.n.crederetis ꝙ ho-
ſtia ſit alba : ne grā nc grā:quia
ad oculū videtis.Sz meritū eſt
credē ꝙ ibi ſit xp̄s.quē nō vide
tis. Gregoꝛiꝰ.Fides nō hz me
ritū:vbi humana ratio pbet
experimentū. Sed meritū eſt
credere:qꝛ ipſe dixit.Beati qui
nō viderūt ꝛ crediderūt. Jo.xx.
Multi ſancti viderūt eū in hoc
ſacro maxime ſancta Catheri-
na de ſenis:cui cōicanti : toties

xp̄s in varijs figuris apparue-
rit.Ecce quartum mirabile qđ
ego accepi a dño :ꝛ nūc tradidi
vobis. Hoc eſt illud mirabile:
de quo Dđ:in ſpiritu cantabat.
Memoꝛiā fecit mirabiliū ſuoꝝ
miſericoꝛs ꝛ miſatoꝛ dñs eſcā
dedit timētibꝰ ſe.Mirabile p-
fecto inauditū ꝛ ſtupendū ē:hoc
miſteriū:inuiſum: inſolitum:nō
terrenū:ſed celeſte ſacramētum
Jn hoc pauet celū:ſtupet terra:
creatura ōis admirat.O hoīz
dignitas.O chꝛiſtianoꝝ celſitu
do.O ſacerdotū incōpꝛehenſi-
bilis ſublimitas. Non eſt certe
alia natio tam grādis que hēat
ita appꝛopinquantē deū : ſicut
deꝰ noſter adeſt nob.Hic adeſt
fons totius potentie bonitatis:
ꝛ dulcedinis : hic adeſt ſaluatoꝛ
ꝛ anime ſponſus: hic deus:hoi
nō auꝝ:nō argētū:nō theſauꝝ:
nō terrā:nō celū:ſed ſeipſum ex
hibet:vt nos ipſos tollat ꝛ in ſe-
ipſuz ꝯuertat. O feliciſſimū cō-
uiuiū.O māna celeſte.O ange
loꝝ ꝛ beatoꝝ cibꝰ, Ad hoc ipſe:
xp̄ianos inuitat:dicēs. Venite
amici ſed pparati:virtutibꝰ oꝛ-
nati:diſcutite ꝯſciētias:abijcite
opera tenebꝛarū:exoꝛnate tha-
lamū regis eterni: apite coꝛdis
ꝛ oꝛis bꝛachia . Ecce ſctā dies
paſce tota iocunda:tota feſtiua
tota felix.Accurrite xp̄iani:ꝛ in
ſctō altari illo die ieſum glīoſū
filiū dei ſuſcipite:amplectimini:
oſculemini: ſtringite : ꝛ ſemper
ſecum eſtote.

Tertium miſterium eu-
chariſtie:qđ cōtemplā-
dum occurrit:vocat vti
litas . Digne ꝛ ſine conſcientia
peccati moꝛtalis:ſuſcipiētes ſa-
cratiſſimū coꝛpus ꝛ pcioſiſſi-
mum ſanguinē chꝛiſti. duodeci
fructus:ſeu duodecim vtilitates
ꝛ bona ꝯſequētur quas collegi
ex dictis.Doc.ſ.iij.parte.q.lxxix.
Et dñi Alberti magni in cōpē
dio ſacre theologie in libꝛo.vi.c.
xv. ¶Pꝛimus fructus eſt grē
collatio.Sicut enim creatura p
ſua defectibilitate:ſuo pꝛincipio
ſemper indiget:vt ſemper ſit in
eſſe nature : ſic idem pꝛincipiuz
quod eſt deus : pꝛo ſua bonita-
te:influere nō ceſſat creature ra
tionali vitam ſpiritualem:vt be
ne ſit in eſſe gratie: quam habe
re non poteſt:ſine deo largito-
re. Per gratiaz enim dei effici
tur aīa ſponſa chꝛiſti:filia regis
eterni.ꝛ templū ſpūſſancti : hec
dñs Albertus libꝛo.v.c.i. Hāc
grām.hoc celeſte donū.hūc oꝛ-
natum ſpūalem:talem tāqz mi
rabilem fructū conſequitur hō.
cū ſuſcipit coꝛpus xp̄i. Vñ doc.
ſ.in.iij.par.q.lxxix.art.i.dic.qꝛ in
hoc ſacramēto cōtinet eſſentia

liter xp̃us. Qui ſicut in mundũ
viſibiliter veniẽs. contulit mun
do vitã gratie. ſm illud Joã.i.
Gratia ⁊ veritas ꝑ ieſum xp̃m
facta eſt. Ita in hoie ſacramẽta
liter veniens. vitam gratie ope
ratur. ſm illud. Jo.vi. Qui mã
ducat me ⁊ ipſe viuet ꝓpter me
Hoc figuratum fuit in veteri le
ge. Numeri.xi. Cũq; deſcende-
ret nocte ſuꝑ caſtra. ros deſcen
debat pariẽ ⁊ mãna. Quid mã
na ſignificat niſi corpus xp̃i in
altari conſecratum: Quid vero
ros. niſi gratia quã xp̃s digne
cõicãtibus ꝯfert intelligit. Vn
de eucharistia bona gr̃a interp̃
tatur. Hoc enim gratia quam
hoc ſacramentũ cõfert. prius ⁊
imediate recipit in aia. ⁊ ex aia
redundat ad corpus dirigendo
⁊ ꝯſeruãdo ipſa mẽbra ad iuſte
viuẽdũ in hoc mũdo. ⁊ in futu-
ro corpus noſtrũ ſortietur icor
ruptionẽ ⁊ gloriam aie. ¶ Se-
cundus fructus huius ſacri eſt
intellectus illuminatio. In ſu-
ſceptione hui⁹ ſacratiſſimi ſacri
in quo xp̃s ſpũalr manducatur
oculi mentales illuminantur. ⁊
eleuant ſupra ſenſum ⁊ nãlẽ co
gnitionẽ. Captiuat nãq; intelle
ctus. firmiter ⁊ ſine dubitatiõe
aliqua. vt inquit apl's.ij. Cor.x.
Credens eſſe verũ corpus xp̃i.
qd̃ in hoſtia conſecrata deuote
ſuſcipit. In cuius miſteriũ. ꝓmi
Re.xiiij. ſcriptũ eſt. Qd̃ cũ Jo-
natas mel guſtaſſet. illuminati
ſunt oculi ei⁹ in ſignũ q̃ ꝑ deuo
tum: guſtum huius ſacramẽti.
mẽtales oculi illuminãt. Pro-
pterea Dauid dicebat. Illumi
na oculos meos. ſ. mentales. vt
firmiter credã ⁊ ſimpliciter in-
telligere poſſim tm̃ miſterium.
¶ Tertius fructus nũcupatur.
peccatoꝝ remiſſio. q: per hoc ſa
cramentũ pctã purgant. Sicut
vult Doc. ſ. in.iij. par. q.vi.ã. Et
in.iiij. ſen. d.ix. ⁊ pꝫ in decretis.
de ꝯſe. d.ij. c. Cũ oẽ. ⁊ c. Spẽs.
⁊ c. Añ bñdictionẽ. vbi ait Am
bro. Qui mãducauerit hoc cor
pus. fiet ei remiſſio peccatoꝝ.
Vbi glo. Joan. theutonici ordi
nis p̃dicatorũ. qui. ſ. cõpoſuit ſũ
mã ꝯfeſſoꝝ inquit. ſ. venialium
vel etiã mortaliũ. Peccata eni
venialia: lꝫ nõ demergãt aiam
ad infernũ: tm̃ ſunt valde cauen
da: q: minuũt charitatem: ⁊ de
ducũt aias ad purgatorij forna
cem. Vñ dicit. ſ. Doc. in quoli-
bet. x. q.ix. ad.iij. Et in.iiij. ſen. d.
xviij. arti.iiij. q̃li.j. q̃ potius de-
bet quis mortem corporalẽ ſu-
bire: q̃3 venialiter peccare: quia
peccatũ inquantum peccatum:
nunq̃3 eſt eligibile. Si enim eſ-
ſet eligibile nunq̃3 eſſet pecca-
tum: ⁊ ſic non peccarem: ſi face

rem. hec ille. Per hoc autem ſa
cramentuꝫ qd̃ eſt aie ſpirituale
nutrimẽtũ reſtaurat illud quod
deperdit aia per peccatũ venia
le: q: in ſuſcipiẽte charitas auge
tur. Vñ Ambro. in libro de ſa-
cramẽtis. Iſte panis quotidia
n⁹ ſumit in remediũ quotidiãe
infirmitatis. Ad hoc facit tex. d̃
ꝯſe. d.ij. c. vtrũ. ⁊ c. Iterat. Tan-
tus. n. feruor põt eſſe in ſuſcipiẽ
te xãtaq; deuotio: vt doc. ſ. dicit
in.iiij. di.xij. q̃ mens ꝑ ſuſceptiõ
neꝫ ſacramenti: in dño abſorbe
tur: q̃ ab oib⁹ venialibus expur
getur: ac ꝑfectione ꝯfigurat: ſo-
lari deitati dulciſſimi ieſu xp̃i.
Sꝫ audi alti⁹: q: ne dũ venia
lia: ſꝫ etiã peccata mortalia ob-
lita: nõ ꝑ negligẽtiã: ſꝫ facta di
ligẽti ex aiatione: quoꝝ memo
riã non hꝫ: nec ꝯſciẽtia eum ſti
mulat: ꝑ ſuſceptiõeꝫ ſacratiſſimi
corporis xp̃i caſſant: ⁊ omnino
remittunt. Sic determiat doc.
ſ. i. par.iij. vt. ã. ⁊ i.iiij. ſen. d.ix. q.
iij. ar.ij. ⁊ q.xij. q.ij. ad primum.
Vnde Aug. in quodã ſermo-
ne dicit. Qñ corpus xp̃i mãdu
cat: viuificat mortuos: hec ille.
Vt refert. ſ. Doc.iiij. di.ix. ar.iij.
q.iij. i corpore mortuos. ſ. i pctõ
mortali: cui⁹ ꝯſciaꝫ nõ habent.
Vñ ſancta mater eccl'ia i colle
cta q̃ fit ꝓ viuis ⁊ mortuis i miſ
ſa ſic dicit. Purificẽt nos dñe
ſacramẽta que ſumpſim⁹ ⁊ pre
ſta: vt hoc tuum ſacramentum:
nõ: ſit nobis reat⁹ ad penã: ſꝫ in
terceſſio ſalutaris ad veniaꝫ: ſit
ablutio ſcelerũ. ſit fortitudo fra-
gilium: ſit ꝯtra mundi pericula
firmamẽtũ: ſit viuoꝝ atq; mor
tuoꝝ fideliũ: remiſſio oium pec-
catoꝝ. hec ille. Animet igit quili
bet noſtrũ: ⁊ cum deuotiõe: cuꝫ
feruore: cum ſpirituali guſtu: ad
tã altũ: taꝫ celeſte: tam mirabile
ſacramentũ: humiliter accedat:
ipſumq; fideliter ſuſcipiat: qa
purgationẽ peccatoꝝ venialiũ
inſuper ⁊ mortaliũ vt dictum
eſt idubitãter accipiet. ¶ Quar
tus fruct⁹ huius ſanctiſſime cõ-
munionis ẽ ſpiritualis delecta
tio. Delectatio. n. ꝯſurgit ex ꝯiũ
ctione cõuenientis cũ ꝯueniẽte:
vt declarat Phyloſophus. pri-
mo. Rethoricoꝝ. viij. Ethicoꝝ.
⁊.ij. de aia. In ſumptiõe at̃ ſacra
tiſſimi agni imaculati. deuota
mẽs ſpũali ipſi ꝯiũgit. cũ q̊ dul
cis ſit ãplexus. nõ carnalis ſꝫ ſpi
ritualis. Et iõ delectat. gaudet.
iocũdat pariẽ ⁊ reficit. ipingua
tur ⁊ inebriatur. Hac dulcedi-
ne preguſtata propheta clamat.
dicens. Quam magna multitu
do dulcedinis tue domine quã
abſcondiſti timentibus te. No
ta abſcondiſti. ideſt in hoc ſa-
cramento abſcondite tribuiſti.

Et Sap.xvi.ſcribit. Panez de
celo preſtitiſti illis : ſine labore:
oē delectamentū in ſe habentez
⁊ ois ſaporis ſuauitaté. O qua
le zucharū. O qualis ſuauitas.
O qualis dulcedo. O compoſi
tio mirabilis:vbi diuinitaſ:quā
angeli tremūt vbi caro eadem:
que pro te paſſa ēt continet:ps.
lxxx. Cibauit illos ex adipe fru-
menti:⁊ de petra melle ſatura-
uit eos. Per frumentuz intelli
git corpus xpi:eductū de terra
virginali. Mel accipitur ꝓ ſua-
uiſſima diuinitate. Jō ps.xxxiij.
īuitabat di. Guſtate ⁊ videte:
quoniā ſuauis ē dñs:beat⁹ vir
qui ſperat i eo. O ꝙ̄ beata ſunt
labia. O ꝙ̄ felices ſunt fauces.
O ꝙ̄ beat⁹ ē guſt⁹.ligua.palatū
illoꝝ:qui bñ ⁊ deuote ad tā ſua
uiſſimū atqȝ dulciſſimū ſacr̄m
accedūt. Vñ Chriſo.ſuꝑ Joan.
dicit. Preſtat ſe nobis d̄ſiderā
tib⁹ ⁊ palpare ⁊ comedē ⁊ āple
cti.h ille.ergo vt canonicoꝝ.v.c.
ſcribit. Comedite amici ⁊ bibite
⁊ inebriamini cariſſimi. Vñ ꝓ
pheta ait . Juſti epulent ⁊ exul-
tēt i ↄſpectu dei:⁊ delectent in
letitia. ¶ Quit⁹ fruct⁹ ē inimico
rū triūphatio. Inimici nr̄i capi
tales ſunt tres.ſ.caro.mūd⁹ ⁊ de
mōia.iſti ſꝑ conant nos ↄculca
re ⁊ i baratrū inferni ſubmerge
re. Quot bella.quot tribulatōeſ
quot ipugnatiōes: die noctuqȝ
patimur. Teſtis ē ipa experien
tia . Propterea Job dicebat.
vij.c. Militia ē vita hois ſuꝑ ter
rā.i.batalia:ſeu ipugnatio. Sed
quo ſcuto:qbuſ telis:quo gladio
nos d̄fendemuſ ab hmōi inimi
cis. Rñdeo.ꝑ ſacram cōmunio
nē. Jpa eſt armatura celeſtis:q̄
mūd⁹ ↄtēnit:diabolus ꝓſterni
tur:⁊ caro refrenat . Vñ Apo.
ephe.vi.c. Accipite armaturā di
i.corp⁹ xpi in quo ē deitas inef-
fabilis:vt poſſitis reſiſtē. Vnde
propheta in perſona aie munite
hmōi ſacramēto ↄ tales aduer
ſarios dicebat. Paraſti in con
ſpectu meo mēſaz aduerſus eos
q tribulāt me : Hic ē pāis quo
triūphauit Gedeō deſtruēs ⁊
debellās Madiā. i.demōes in
fernaleſ cū oib⁹ ſuis exercitib⁹.i.
mūdo ⁊ carne:q ſūt exercit⁹ dia
boli:cū ad male viuētes noſ im
pellūt:vt pȝ Judicū.vi. Vide
hyſtoriā q̄ pulchra ē. Vñ Chri
ſo. Vt leōes ignē ſpirāteſ ab al
tari recedimus:diabolo terribi
les effecti. Corp⁹ igit xpi:ē illud
quo vicim⁹:⁊ de inimicis nr̄is
triūpham⁹. Nec mirꝫ qdē. cum
xp̄s ipē q hoſtes iſtos glorioſiſ
ſime triūphat i hoſtia ↄſecrata
ↄtieat:⁊ ſumētes ipȝ velut caſ
taneus cūctas aie vires iſtruat
bellum atqȝ victrices efficiet.

¶ Sext⁹ fruct⁹ ē ꝟtutū corrobo
ratō ſeu fructificatō. Hoc nāqȝ
celeſte ſacramētū virtutes oēs
q̄ ab oppoſitis vicijs facile ↄcu
tiebātur ⁊ fluctuabant: roborat
atqȝ ↄfirmat. Corroborat eteni
fidē: vt firmiter ⁊ ſine diſcepta-
tione credat. Subleuat ſpez : vt
ſola celeſtia ⁊ eterna deſideret.
Inflāmat charitatez: vt veraci
ter deū ſuꝑ oia diligat. Fortifi-
cat iuſtitiā:vt quilibet ſenſus ſu
bijciat ſe rōni ⁊ parti intellecti-
ue. Fortificat tēperantiā vt ſo-
brie capiat tm̄ neceſſaria vite.
Corroborat prudētiam:vt bene
ↄſideret preteritū:pñs ⁊ futurū.
dat robur fortitudini.vt ↄſtans
⁊ indeficiens ſit in obſeruantia
mādatoꝝ dei:totū hominē inte
rius ⁊ exterius dirigit ⁊ fortifi-
cat. Vnde Dionyſius. Eucha-
riſtia hȝ virtutē perfectiuā.ergo
effectus eius eſt augmētū virtu
tis.pȝ hoc.iij. Re.xix.c.vbi habe
tur ꝙ Helias iuſſu angeli co-
medit panem ſubcinericium : ⁊
aquā bibit:quo comeſto ita for
tificatus ⁊ roboratuſ fuit ꝙ am
bulauit quadraginta diebus ⁊
quadraginta noctib⁹ in fortitu
dine cibi illius vſqȝ ad mōtem
di oreb. Vnde ps. Panis cor
hois ↄfirmat.i. corpus xpi qui
eſt panis i altari ↄſecratus. Et
Doc.ſ.in.iiij. Effectus huius ſa
cramenti eſt plenitudo gratie:
vt in orōne canonis : quotquot
ex hac altaris ꝑticipatione ſum
pſerimus omni benedictiōe ce
leſti ⁊ gratia repleamur. Ad ple
nitudinē gratie per augmētum
virtutū ꝑuenitur.hec ille. ¶ Se
ptimus fructus vocat amoris
excitatio:deuote ⁊ reuerēter ſu-
ſcipiens immaculatū agnū mi-
rabiliter excitatur. Vnde Ber
nar. Diſce chriſtiane quātū di-
ligere debeas xp̄z:qui dedit no
bis carnē ſuā in cibū:ſanguinez
in potū:animā in preciū: aquaz
lateris in lauacrū.hec ille. ¶ O
ctauus fructus eſt fomitis miti
gatio.ps. Super aquam refecti
onis educauit me:animā meaz
ↄuertit. Quia ſicut aqua refri-
gerat:ſic iſtud ſanctiſſimū ſacra
mentū digne ſumptū:feruorem
ↄcupiſcentie ⁊ carnis pululatio
nes ⁊ incētiua libidinū refrenat
⁊ extinguit. ¶ Nonus fructus ē
penarum ſatiſfactio : vt inquit
Doc.ſ.in.iiij.ſen.locis ſuperius
allegatis:per hoc ſacramētū:pe
ne digne ad quas tenetur pro
peccatis:remittuntur. Euchari-
ſtia nāqȝ duobus modis poteſt
ↄſiderari. Primo modo vt eſt
ſacramētū. Et ſic nō ſatiſfacit ꝓ
pena debita pro peccatis:q̄ nō
eſt inſtitutū ad aliquid ſatiſfaci
endū:ſed eſt inſtitutuz ad ſpūali

ter vniendũ hominem cuꝫ chri
ſto:⁊ in ipſum totaliter trāſfor-
mādũ.ſicut nutrimentũ vnitur
nutrito.Et ex inde dictũ eſt au-
guſtini.Nec tu me mutabis in
te:ſicut cibum carnis tue:ſed tu
mutaberis in me.ħ xp̃s.Scđo
2° mo modo eucbariſtia pōt ꝯſidera-
ri vt eſt ſacrificiuꝫ ⁊ oblatio di-
gniſſima:⁊ ſic hꝫ propꝛiaꝫ vim
ſatiſfactiuam.Inter omnia ſa-
crificia:hoc eſt ſummũ ⁊ p̄ſtan
tiſſimũ ꝓ remiſſione tam culpe
ꝙꝫ pene.De cuius excellētia ſcri
ptũ eſt.de ꝯſe.di.ij.c. Nihil i ſa
crificij maius eſſe pōt:ꝙꝫ corpꝰ
⁊ ſanguis xp̄i.Nec vlla obla-
tio hac potioꝛ eſt:ſꝫ oēs ħ p̄cel-
lit:q̄ pura ꝯſcientia dñ̄o offeren
da ē:⁊ pura mēte ſumēda atq̄ꝫ
ab oibꝰ venerāda:ſicut potioꝛ ē
ceteris:ita potiꝰ excoli ⁊ venera
ri dꝫ ħ Alexāder papa.Pꝫ igit̃
ꝙ ꝑꝑ ſuſceptionē tāti ſacramē-
ti conſequit̃ hō pene remiſſionē
nō quidē totius ſed ſm̄ moduꝫ
ſue deuotionis ⁊ feruoꝛis.In ta
li.n.ſatiſfactione magis attendi
tur affectus:feruoꝛ ⁊ deuotio of
ferētis:ꝙꝫ quātitas oblationis:
que eſt īfinita.Vnde Mar.xij.
ſcribit̃ ꝙ vidua que obtulit duo
minuta plus oibus miſit.pōde-
rato ſuo affectu.Vñ Doc.ſ.i fe
ſto coꝛpoꝛis xp̄i ſic ait.Offert̃ i
eccleſia pro viuis ⁊ moꝛtuis vt
oibus pꝛoſit:quod eſt pꝛo ſalute
oium inſtitutũ.hec ille.¶ Deci-
mus fructus eſt cōſeruatio.Cō
ſeruat enim in homine digne
ſuſcipiente dona ſpiritualia:ſi-
cut alimentum coꝛpoꝛale hꝫ vi-
taꝫ coꝛpoꝛis conſeruare:ſic hoc
ſacramentum cum ſit anime ci
bus.hꝫ ipſam in gratiam cōſo-
lidare:que ipſius anime vita ē.
Propterea datur ſub ſimilitu
dine cibi ⁊ potus.Ideo Io.vi.c.
ait.Niſi māducaueritis carneꝫ
filij hominis:⁊ biberitis eiꝰ ſan
guinē non habebitis vitā in vo
bis.In miſteriū huius cōſerua
tionis ſcribit̃.Exo.xij.ꝙ domus
que erāt ſignate ſanguine agni
vt dñ̄s p̄ceperat cōſeruate fue-
rūt a plaga egyptioꝛum.Sic ſu
mētes agnũ.i.xp̄m in ſacra cōi
one ꝯſeruatur ab oī aduerſitate
dũ augent̃ ⁊ roboꝛātur virtutes.
¶ Vndecimus fructus ꝑſeue-
ratio dici pōt.Si qs vult i via
dei vſq̄ꝫ in finē ꝑſeuerare:deuo
te frequētet hāc ſacratiſſimam
cōionem:qꝛ vt dñ̄s ait Matt.
x.c.Qui autem perſeuerauerit
vſq̄ꝫ in finem hic ſaluus erit.
¶ Duodecimus ⁊ vltimus fru
ctus tanti ſacramēti eſt celeſtis
regni gloꝛificatio.Sicut gloꝛio-
ſus filius dei ieſus chꝛiſtus ſua
paſſione:vt iquit doc.ſ.in aſ-
ſen.apuit nobis paradiſi ianuā

⁊ aditū vite eterne.ħꝫ illd̄ Heb.
ix.c:Noui teſtamēti mediatoꝛ:
ē vt moꝛte intercedente:in redē
ptionem earum pꝛeuaricationũ
que erant ſub pꝛioꝛi teſtamēto
remiſſioneꝫ accipiant:q vocati
ſunt eterne hereditatis.Vñ ⁊ i
foꝛma huius ſacramēti dicitur.
Hic ē calix ſanguinis mei no
ui ⁊ eterni teſtamenti.Ita ideꝫ
filius dei patris:ac intemerate
virginis glorioſe:agnus puriſſi
mus omnibus digne eũ i ſacra
mēto altaris ſuſcipiētibꝰ:gloꝛiā
ꝑadiſi:⁊ beatitudinē eternā cer
tiſſime ꝯfert atq̄ꝫ donat.Hoc
ipe oibꝰ ꝓmittit Ioan.vi.c.di.
Qui māducat meā carneꝫ ⁊ bi
bit meũ ſāguinē:hꝫ vitā eternā.
Et ego reſuſcitabo eũ i nouiſſi
mo die.Et iterũ ibidem.Si qs
māducauerit ex hoc pāe viuet i
eternuꝫ.Vñ augu.ſuꝑ Io.vi.c.
Cũ cibo ⁊ potu id appetant ho-
mines:vt nō eſuriāt neq̄ꝫ ſitiāt.
hoc veraciter non p̄ſtat:niſi ille
cibꝰ ⁊ potꝰ:qui eos a quibus ſu-
mit̃:imoꝛtales ⁊ icoꝛꝛuptibiles
facit:in ſocietate ſanctoꝛum:vbi
par erit ⁊ vnitas perfecta.ħ ille.
Inſuper ⁊ Bernardꝰ de fructi
bus ⁊ effectibus ſacratiſſime cō
munionis:ſic loquitur.Coꝛpus
chꝛiſti ē egrotis medicina:pere
grinationibus dieta:debiles cō
foꝛtat:valentes delectat:lāgoꝛē
ſanat:ſanitatē cōſeruat.Per ħ
fit homo manſuetioꝛ ad coꝛꝛe-
ctionē:patiētioꝛ ad laboꝛē:atten
tioꝛ ad amoꝛeꝫ:ſagatioꝛ ad cau
telam:ad obediendum pꝛōptioꝛ
ad gratiarum actionem deuo-
tioꝛ.hec ille.Vt igitur hos ſua-
uiſſimos fructus:quos i hac ter
tia parte enumeraui digne ⁊ fru
ctuoſe quilibet acquirat ⁊ poſſi-
deat:pꝛobet ⁊ examinet ſuaꝫ cō
ſcientiam.Et ſi in ea reperit ali
quod peccatum moꝛtale:vtpu-
ta cogitationis:locutionis:ope-
rationis:atq̄ꝫ omiſſionis.ſiue
fuerit ſuperbie:ſiue auaritie:lu-
xurie.iracundie.odij.gule.inui-
die.accidie.detractōis.murmu
rationis.iudicij temerarij.de oī
bus conterat.doleat:⁊ peniteat.
cōfiteatur:⁊ ſatiſfaciat.Pꝛobet
iſuper ſeipſum ⁊ diligenter exa
minet ſi poſſidet res alienas in
uito domino quomodocūq̄ꝫ ꝑ
uenerint ad euꝫ per furtum:per
rapinā.per fraudem.per vſuraꝫ
⁊ ſymoniam.Et ſi i huiuſmodi
inuenerit conſcientiam ſuā ag-
grauatam:aperiat capſam:bur
ſaꝫ atq̄ꝫ manꝰ:⁊ vnicuiq̄ꝫ reſti
tuat quod ſibi conuenit.depo-
nat pompas.vanitates.vitam
vicioſaꝫ ⁊ ſcandaloſaꝫ.Abrenū
tiet diabolo ⁊ oibꝰ pōpis eius.ſi
cut in baptiſmo ꝓmiſit.Remit
tat iiurias ⁊ offenſas petat veniaꝫ

parentibus:amicis ⁊ inimicis ſi aliquem offendit:⁊ humiliter ac reuerenter anteq̄ꝫ illud ſacratiſſimum corpus ſuſcipiat:genuflectat in terra:capite diſcooperto:⁊ collectis omnibus viribus corporis ⁊ anime:cuꝫ ſuſpirijs: gemitibus ⁊ lachrymis dicat: hanc deuotiſſimam orationeꝫ: quam Doc.ſanctus compoſuit in preparatione huius ſacratiſſimi corporis ⁊ ſanguinis chriſti ad cuius laudem officiuꝫ taꝫ alte:tanq̄ꝫ excellens ordinauit: quod tota vniuerſalis eccleſia frequentat ⁊ cantat:oratio talis eſt. Omnipotens ⁊ miſericors deus. Ecce accedo ad ſacramētum corporis ⁊ ſanguinis vnigeniti filij tui domini noſtri ieſu chriſti. Accedo inq̄ꝫ infirmus ad medicum vite: immundus ad fontem miſericordie : cecus ad lumen claritatis eterne:egenus ad dominum celi ⁊ terre: nudus ad regem glorie. Rogo ergo imenſe maieſtatis tue abūdantiam:quatenus meam dignetis ſanare infirmitateꝫ :illuminare cecitateꝫ:ditare paupertateꝫ:veſtire nuditatem:vt ip̄m paneꝫ angelorum:regē regum: ⁊ dominum dominantiū:tanta valeaꝫ contemplari ⁊ ſuſcipere ꝯtritione ⁊ amore:tanta fide:⁊ puritate:tali propoſito ⁊ humilitate:ſicut expedit aie mee. O mitiſſime deus da mihi ſic ſuſcipere corpus vnigeniti filij tui: qḋ traxit de virgine Maria:vt corpori ſuo myſtico merear incorporari:ac inter eiꝰ membra connumerari. O pater amātiſſime concede mihi dilectum filium tuum:quem nunc velatuꝫ ſuſcipere propono:vt tandeꝫ reuelata facie contemplari merear:qui tecum ⁊ cum ſpiritu ſancto viuit ⁊ regnat per infinita ſecula ſeculoruꝫ. Amen. Qua oratione dicta:accedat ad altare:⁊ de manibus Jeſu chriſti ſuſcipiat corpus chriſti:firmiter credens:⁊ nullatenus dubitans in illa hoſtia conſecrata eſſe deitatem : animam ⁊ corpus chriſti Quo ſuſcepto:inde ſemotus:ponat ſe in aliquo loco genibus flexis ⁊ dicat illam deuotiſſimā orationē:quā ſimiliter dictauit. Doc.ſ. Sit ieſu dulciſſime ſacratiſſimū corpꝰ tuū ⁊ ſanguis dulcedo ⁊ ſuauitas anime mee: ſalus ⁊ ſanctitas in oi tēptatione:gaudiū ⁊ pax in oi tribulatōne:lumen ⁊ virtus in oi verbo ⁊ operatiōe:ſolatiū ⁊ finalis tutela i morte. Amen. Rogemus ergo dominum vt nos dignos ad ſanctam communionem efficiat hic in preſenti per gratiā: ⁊ in futuro per gloriam. Amē.

¶ Feria ſexta in paraſceue. De amara xp̄i paſſione. Sermo.lij.

Chriſtus factꝰ eſt pro nobis obediens vſq̄ꝫ ad mortem. Morteꝫ autē crucis. Phil.ij. Ad exprimēdū xp̄i dolorē.⁊ eiꝰ amarā paſſionē.quā pro nobis hodie ſuſtinuit.neceſſe ē. Prio diuinū iplorare auxilium a quo bona cuncta ꝓcedūt vt nob̄ penitentibꝰ largiatur qḋ poſtulamus. Dez,q̄ꝛ nō ſumꝰ ſufficientes a nobis. q̄ſi ex nobis ſꝫ ſufficientia noſtra ex deo eſt:vt ait apl's:neceſſe eſt nobiſcū habere aliquē adiutorē cuius patrocinio ſp̄us ſancti gloria nobis cōdonet. Et mēte vagans:neſcio cui pre oibus preces porigam. Nō quidē eterno patri:qui hodie non pepercit ꝓprio filio ſuo vnico cū ipe dicat Jſa.liij. Propter ſcelus ppli mei pcuſſi euꝫ. Si ꝓprio filio nō ſubuenit:qui hodie auxilium petijt in cruce: multominꝰ mihi ⁊ vobis. Nō inuocabo angelos:q hodie ſunt in meſticia ⁊ dolore. Vn̄ Jſa. xxxiij. Angeli pacis amare flebūt.i.ꝑpe paſſionis xp̄i. Nō ad aliquē aploꝝ fugiā:q̄ꝛ Petrus ⁊ oēs alij diſcipuli:eo relicto in manibus iudeoꝝ:triſtes ⁊ perterriti:hincide diſperſi ſunt. Non ad catholicam ⁊ apoſtolicā eccleſiam.q̄ꝛ cuꝫ ſit ſponſa xp̄i:velut vidua:ob ſui ſponſi mortem: tota meſta ⁊ deſolata lachrymatur ⁊ plorat. Propterea eiꝰ altaria ſunt denudata:campane nō pulſant:miſſa:nec principiū nec fineꝫ habet. Et omnis leticia ⁊ gaudiū verſa ſunt in triſticiaꝫ ⁊ planctuꝫ. Sed ſi diceres:quare ad intemeratā matrē nō vadimus:ad quā pgere ſoliti ſumꝰ. Rn̄deo. Pa qua frōte:qua facie poſſum ad ipſam accedere. Nam omnia verba ſalutationis.reuoluta ſunt:ita vt nō audeā os aperire. Et primo nō dicam aue : qḋ ideꝫ eſt q̄ꝫ ſine ve: q̄ꝛ hodie multis ve plena eſt. Nec gratia plena:q̄ꝛ amaritudine ⁊ dolore eiꝰ aius eſt repletus. Nec dn̄s tecū:q̄ꝛ nō eſt ſecū:ſed in manibꝰ iudeoꝝ. Nec bn̄dicta tu in mulieribus:q̄ꝛ hodie ſuper oēs mulieres videtur eſſe maledicta . Nec benedictꝰ fructus ventris tui:q̄ꝛ a iudeis blaſphemat ⁊ ꝯtēnit. Nec ora pro nobis : q̄ꝛ hodie rogans filium:non eſt exaudita. Sed q̄uo pro nobis exaudiet . Quid igit faciā. Ad quē cōfugiaꝫ. Nunq̄d ois ſpes mea perijt. Certe non Sed q̄ꝛ hodie cōtemplor:crucē fuiſſe victorioſaꝫ in qua xp̄s pependit:in qua pctā noſtra lauit in qua munduꝫ redemit. Jdeo

deuote ac reuerenter ipſam hu militer adorando dicamus. O crux aue ſpes vnica: hoc paſſionis tpe: auge pijs iuſticiam: reiſqȝ dona veniam. Amē. De paſſione igitur xp̄i loquēs tria miſteria principaliter occurrūt cōtemplanda.

¶ Primum miſterium vocatur neceſſitas.

¶ Secundum miſterium vocatur doloroſitas.

¶ Tertium miſterium vocatur amoroſitas.

¶ Primuȝ miſteriuȝ paſſionis xp̄i vocat̄ neceſſitas. Sacri theologi hodie lachrymātes doloroſaȝ xp̄i paſſionē: querūt: vtrū fuerit neceſſariuȝ xp̄m pati ⁊ in cruce mori ꝓ ſalute generis humani? Huic dubio. Rn̄deo. ſ̄ȝ doctrinā. Doct. ſ. in. iij. p̄te. q. xlvij. ⁊ ſ̄m Ph̄m: put colligit̄ ex dictis eius in. v. ⁊. xi. Metha. in ij. de gene. in. ij. Phy. ⁊. vi. Ethico. Q̄ȝ dupliciter eſt neceſſitas ſ. neceſſitas coactionis: ⁊ neceſſitas finis. Neceſſitate coactiōis nō fuit neceſſariū xp̄m pati: nec ex p̄te dei: qui nō pōt ab aliquo cogi: cū in ſe p̄tātē habeat īfinitā: ⁊ nullo mō limitatā: ⁊ infinitos modos habeat ad liberādū genus humanū. Hoc declarat Iſaias ꝓphaꝝ mariſſim⁹. c. lix. d. Ecce nō eſt abbreuiata manus dn̄i vt ſaluare neq̄at. Nota. Manus dn̄i. i. potentia dn̄i. Nec ex p̄te xp̄i. Cū dicat idem Iſa. liij. c. Oblat⁹ eſt: qꝛ ipſe voluit. ⁊ Mat. xx. Luc. xviij. Mar. x. Ecce aſcēdim⁹ ieroſolymā: ⁊ filius hoīs tradet̄ principib⁹ ſacerdotū ⁊ ſcribis. Sȝ neceſſitate finis: fuit neceſſariū xp̄m pati ⁊ in cruce mori: qꝛ in cōſiſtorio ſctiſſime trinitatis eternal̄r fuit diffinitū ⁊ preordinatū vt xp̄us pateret̄ ⁊ ī cruce moreretur: ad ſaluandū ſibi credētes ⁊ obediētes. Hec aūt paſſio prenūciata fuit in ſcripturis ⁊ ꝑfigurata in obſeruantia veteris teſtamenti.

Vnde Luc. xxij. dixit xp̄s. Fili⁹ hoīs ſ̄m ꝙ diffinitum eſt vadit qꝛ. ſ. ab eterno ordinatū eſt vt in cruce moriat̄. Et Ioā. iij. Sicut Moyſes exaltauit ſerpenteȝ in deſerto ita exaltari oportet filiū hoīs. Q̄ȝ quidē de exaltatione in cruce intelligitur vt declarat Doct. ſ. vt ſupra. Et hoc ꝓpter quattuor rōnes quas collegi ex dictis. ſ. Tho. in. iij. parte. ⁊ aliorum doctorum.

¶ Pria eſt virtut̄ exēplificatio.

¶ Scd̄a eſt peccati ſatiſfactio.

¶ Tertia eſt diuinalis ꝑmiſſio.

¶ Quarta ē viſceroſa dilectio.

¶ Pria rō q̄re xp̄s voluit mori in cruce ē virtutis exēplificatio. Nam xp̄s accepit oīa que pertinent ad vitā rectam ⁊ ad exemplū virtutis. Pertinet autē ad vitā rectam: non timere ea que non ſunt timenda. Sunt. n. quidā hoīes: qui quāuis nō timeant mortē: genus tn̄ ⁊ modum mortis horreſcunt. Et ideo vt nobis exēplū daretur vt nullū genus mortis horreremus: xp̄s voluit in cruce mori. qꝛ hoc genere mortis nihil erat execrabilius vel formidabilius: vel horribilius. Vnde Augu. in libro lxxxiij. q. Sapientia inquit dei: hominē ad exēplum quo recte viueremus ſuſcepit. hec ille. Et iterū Auguſtinus. Hoc modo dn̄s mori voluit: vt hominē nec ipſa mortis turpitudo a perfectiōe iuſtitie repellat. Et Sap̄. ij. Morte turpiſſima condemnemus eum. Et Deut. xxi. Maledictus a deo eſt qui pendet in ligno. Vnde Lactātius. in. vij. diuinaꝝ iſti. inquit in fine. Pater. n. noſter ac dn̄s qui ꝯdidit firmauitqȝ celū qui ſolē cū ceteris ſideribus illuxit: qui libratā magnitudine ſua terrā vallauit montibus mari circūdedit: amnibuſqȝ diſtinxit: ⁊ q̄cq̄d eſt in hoc ope mundi ꝯſtauit: ac p̄fecit e nihilo: ꝑſpectis erroribus hoīum ducē miſit: qui nobis iuſtitie viam panderet. Hunc ſequamur omnes: hūc audiam⁹ huic d̄uotiſſime pareamus: q̄m ſolus vt ait Lucretius. veridicis hoīum purgauit pectora dictis. Et fineȝ ſtatuit torpedinis atqȝ timoris. Expoſuitqȝ bonū ſummum: quo tendimus omnes. Quid foret atqȝ viam mōſtrauit limite paruo. Quo poſſemus ad id recto contēdere curſu. Nec monſtrauit tantum: ſȝ etiam preceſſit: ne quis difficultatis gratia iter virtutis horreret. hec ille. ¶ Secunda rō quare chriſtus voluit in cruce mori dicitur peccati ſatiſfacio. Culpa. n. commiſſa ab Adam: fuit infinita: qꝛ contra infinitū bonū ideſt deum. Offenſa autem mēſuratur ſecundū qualitatem perſone offenſe. Vnde offendere agricolam ſeu laboratorem peccatum eſt: ſed maius peccatum eſt offendere militeȝ: maius comitem: maius regem. Pȝ hoc per Ph̄m in. v. Ethi. Pena inquit taxatur ſ̄m dignitatē eius in quē fit iniuria. Et Deut. xxv. Pro mēſura peccati erit ⁊ plagarum modus. Extra de ſen. exco. c. Cum illorum. §. Nos tamen in tex. ⁊ in glo. Inſtitu. de iniurijs. §. Atrox. ff. de re. mili. l. omne delictum §. Qui manus. ff. de iniurijs. l. Item apud. §. Ait pretor. Cum ergo deus ſit infini-

ꝑe dignitatis:infinite excellẽtie.
ergo offenſa cõmiſſa contra eũ
eſt ifinita. Similiter ⁊ pena dꝫ
eſſe ifinita. Sicut.n.offenſa mẽ-
ſuratur ſecundũ qualitatem per
ſone offenſe:ſic ⁊ pena menſura
tur ſm quantitatẽ culpe. Tunc
ſic. Offenſa ſiue culpa infinita
meretur penã infinitã. Sed in-
finitã penã non potuit creatura
pura ſuſtinere.penã dico ſatiſſa
ctoriã:qꝛ ꝯdẽnatoriam creatu-
ra ſuſtinet penã infinitã extenſi
ue.ſꝫ non intenſiue. ergo nulla
creatura pura poterat ſatiſface-
re pro culpa cõtra deũ ꝯmiſſa.
Ideo fuit neceſſe:ꝙ xp̃s morte
ſua ſatiſfaceret.que ſatiſfacio hꝫ
infinitatem:quãdam ꝑꝑ perſo-
nã filij dei in qua vnio diuine ⁊
humane nãe facta eſt. Hinc eſt
qḋ dicit Iſa. xxxv.c. Deus ipſe
veniet ⁊ ſaluabit nos. Nota ip
ſe veniet quaſi nõ mittet ange-
lũ:nõ archãgelũ:nõ patriarchã:
non ꝓphetã:nec aliquẽ aliũ:ſed
ipſemet veniet in perſona filij
dei:⁊ ſaluabit nos pro peccatis
ſatiſfaciendo.totũ pondus cul-
parũ noſtraꝝ ſuꝑ ſe portans vt
nos alleuiaret iuxta illḋ Iſa.liij.
Vere lãgores noſtros ipſe tu-
lit:⁊ dolores nr̃os ipe portauit.
Et ibidẽ. Propter ſcelus popu
li mei ꝑcuſſi euꝫ. Patet igit̃. ꝙ
nõ poterat aliter fieri ſatiſfactio
pro peccatis.niſi xp̃s penderet
in cruce.⁊ ibi penã ſolueret mo
riẽdo. Huic rõni addo aliaꝫ ad
idẽ probãdũ. Regula.n.eſt lega
lis ⁊ canonica.ꝙ peccatũ nõ di-
mittit̃ niſi reſtituat̃ ablatũ. Re
gula pctm̃. lib. vi. Et.xliij.q.vi.
Si res. Modo ad ꝓpoſitum.
Adã furatus eſt fructũ de arbo
re ſcientie boni ⁊ mali.dixit er-
go deus. Nõ dimittã peccatuꝫ
niſi reſtituatur mihi fruct⁹. Nõ
potuit Adã nec alius homo il-
lum fructum reſtituere: ⁊ dixit
filius dei ad patrem. pater mi.
Ego reſtituã fructũ ablatũ. Vi
deamus quõ. Reſpõdit pr̃. Et
xp̃s:pater videbis. Intrauit er-
go chriſtus in vteruꝫ virginis ⁊
factus eſt homo. Ecce fructus
dulciſſim⁹.de quo dicimus vir
gini. Et benedictus fructus vẽ-
tris tui. Luc.primo. Deinde po
ſuit ſe in crucẽ. Et tunc fructus
iſte pependit in cruce que dr̃ ar
bor ſciẽtie boni ⁊ mali.tum pro
pter chriſtũ qui cognouit malũ:
tunc experimẽtali quadã cogni
tione.tum etiã rõne noſtri pro-
pter quos dicitur crux arbor ſci
entie boni.ꝓpter fideles. Vn-
de eccleſia cãtat. Crux fidelis in
ter oẽs arbor vna nobil̃. Itẽ ar
bor decora fulgida ornata regi
purpura. Et ideo conueniens
fuit ꝙ chriſtus ad ſatiſfaciendũ

pro illo peccato:ſeipſum patere
tur ligno crucis affigi:quaſi re-
ſtituens qḋ adam furatus erat
ſm illud Dauid i.p̃s.lxviij. Cõ
fortati ſunt qui ꝑſecuti ſunt me
inimici mei iniuſte:que nõ ra-
pui:tũc exſoluebã. Et Augu. in
quodã ſmone de paſſione in-
quit. Cõtẽpſit adã ꝑceptũ: acci
piẽs ex arbore pomũ. Sꝫ qcqd
adã ꝑdidit xp̃s in cruce iuenit.
¶ Tertia ratio quare xp̃s mo-
ri voluit i cruce eſt diuinalis ꝑ
miſſio. Benigniſſim⁹ nãqꝫ de⁹
ſua diuina lege: ꝑmiſit peniten
tiã facere ꝓ pctis humani gene
ris: vt pꝫ Geñ.vi.c. Penitet
me iquit feciſſe hoiem. Glo.i.
pniam agã ꝓ hoie. Propterea
eterni pr̃is verbũ q̃rens oueꝫ q̃
perierat. Luc.xv.c.i. humanam
nãm:quã i vtero virginali repe
rit:cãqꝫ aſſumpſit: ⁊ iponẽs in
humeros ſuos.xxxiij. ãnis cum
penis ⁊ dolorib⁹ maximis eam
deferẽs crucem aſcẽdit ꝯuocãs
amicos.ſ.p̃rem ⁊ ſpm̃ſctm̃ atqꝫ
angelos oẽs dicẽs. Cõgratula
mini mihi:qꝛ inueni ouẽ quam
ꝑdiderã. Hec eſt inqꝫ ouis q̃ i
nemore huius mũdi ꝑdita:⁊ ab
iſernalib⁹ lupis dilaniata erat:
quã ſuper hanc crucem baiulo
quã requirẽs ſanguinẽ fudi:vi-
tã expoſui:⁊ mortẽ ſuſtineo:pe-
nitentiã egi:⁊ preciũ ſolui. Pro-
pterea Aug.in lib.contra quīqꝫ
hereſes in ꝑſona xp̃i loquẽs ait
Cũ eſſes inimicus pr̃i meo:re-
cõciliaui te per me. Cum inter
mõtes ⁊ ſiluas errares queſiui
te:humeris meis portaui te pa
tri meo reddidi te. Laboraui:ſu
daui:caput meũ ſpinis expoſui.
manus meas clauis obieci:lan
cea lat⁹ meũ apuit: tot nõ dicã
iniurijs:ſꝫ aſperitatib⁹ lacerat⁹
fui. Sanguinẽ meũ fudi.animã
meã poſui vt ꝯiungerẽ te mihi
⁊ tu diuideris a me: hec ille.
¶ Quarta ratio q̃re xp̃s mori
voluit i cruce eſt viſceroſa dile-
ctio. Volẽs deus clemẽtiſſim⁹
humano generi amoreꝫ ſuũ in
ſummo ⁊ altiſſimo gradu oſten
dere:neceſſariũ fuit ipſum icar-
nari:pati:⁊ in cruce mori.vt in-
quit.ſ.Doc.i.iij.par.q.i.ar.ij.⁊.q.
xlvi. Dñ̃ ⁊ ſaluator ait. Io.xv.
Maiorẽ hac dilectioneꝫ nemo
hꝫ:q̃ꝫ vt animam ſuã ponat quis
pro amicis ſuis. Hãc viſcero-
ſam caritatẽ beatus Anſelmus
in ſuis meditationib⁹.ſic deſcri
bit di. Quo nate dei: quo tua
deſcẽdit humilitas? Quo tua fla
gellauit caritas? Quo proceſſit
pietas? Quo excreuit benigni-
tas. Quo tu⁹ amor attigit. Quo
ꝑuenit ꝯpaſſio. Ego iniqꝫ egi:
tu pena afficeris. Ego facin⁹ ad
miſi:tu vltione plecteris. Ego

crimen edidi:tu torture ſubice-
ris. Ego ſuꝑbiui:tu humiliaris.
Ego tumui:tu attenuaris. Ego
inobediens extiti: tu obediens:
inobediētie ſcelus luis. Ego gu
le parui:tu iedia affligeris. Me
illicita ɔcupiſcētia rapuit ad ar
boreꝫ:te perfecta caritas traxit
ad crucē. Ego p̄ſumpſi vetituꝫ:
tu ſubijſti aculeū. Ego delector
cibo:tu laboras patibulo. Ego
fruor delicijs:tu laniaris clauis
Ego pomi dulcedineꝫ:tu fellis
guſtas amaritudineꝫ. Mihi ri-
dēs ɔgaudet eua: tibi plorans
cōpatitur maria. hec ille. Huiꝰ
etiā intime ⁊ mirabilis dilectio
nis effectus ipſe xp̄s inſinuat
ſub parabola. Luc.xv. vbi ſcribi
tur. Que mulier habens dra-
gmas decē:ſi ꝑdiderit dragmā
vnā:nonne accendit lucernā ⁊
euertit domū ⁊ querit diligen-
ter donec iueniet eā. Et cū inue
nerit ɔuocat amicas ⁊ vicinas
dicēs. Cōgratulamini mihi: q2
inueni dragmā quā perdiderā
hec ille. Humanata dei ſapien
tia mulieri cōparatur: propter
miſerorum cōpaſſionem. Pro
uer. vltimo. Manum ſuā ape-
ruit inopi. Hec.x.draginas ha-
buit cuꝫ homines ⁊ angelos ad
imaginem ſuam creauit. Sed
dragmaꝫ vnam perdidit cū ho
mo ad ſimilitudinem ſui crea-
toris receſſit. Dei autem ſapien-
tia candelā ad eam querendaꝫ
accendit. cum in humana carne
apparuit. Grego. Ille lucernā
accendit qui teſtam humani ge
neris:lumie ſue diuinitatis im
pleuit. hec ille. In candela nāqꝫ
tria ſunt. ſ. cera:licinius: ⁊ ignis
per cerā intelligitur caro chriſti
precioſa:que ſicut cera ad pre-
ſentiam ignis tota reſoluitur ⁊
liquefit:ſic caro xp̄i in igne paſ
ſionis tota liquefacta eſt. p̄s.xxi.
Factū eſt cor meum tanq̄ ce-
ra liqueſcens:per licinium albū
intelligitur anima chriſti puriſſi
ma:i qua nulla fuit peccati ma
cula. pe.ij. Qui peccatū non fe-
cit:nec dolus inuētus eſt in ore
eius. Per flāmam ſiue ignem
intelligitur amoroſa ⁊ ſplendi-
diſſima deitas. Deut.iiij. Deus
noſter ignis cōſumēs eſt. Hec
igitur cādela accēſa ⁊ ardens.i.
chriſtus patiens domum euer-
tit.i.totum mundum. p̄s. Illu-
xerunt coruſcationes tue orbi
terre:cuius ſtatū reduxit ad cul
tum vnius dei ⁊ ad fidem cruci
fixi. Et querit diligenter:ad mo
dum ferueutiſſimi amatoris ni
hil omittens de pertinentibus
ad humanam redemptionem.
Et cū inuenerit conuocat ami
cas ⁊ vicinas. Amice ⁊ vicine
ſunt ſuꝑne poteſtates. que tan-

to deo ꝓpinquiores ſunt:quāto
eo vicinius contemplant̄. Mat.
xviij. Angeli eorum ſemper vi-
dent faciem patris mei qui eſt
in celis. Congratulamini mihi:
quia inueni dragmā quam per
dideram per quod inſinuat ve-
hementiſſimū ad dragmā amo
rem:cuius inuentioneꝫ eſtimat
ſuum lucrum. Hec imenſa cha
ritas ipſuꝫ vinxit ⁊ ligauit vt de
ſcenderet in munduꝫ. Hec fuit
aurea cathena: que ipſuꝫ in vte
rum virginis introduxit. hec in
cruce ipſum alligauit ⁊ fortiſſi-
me tenuit. hec ad morteꝫ traxit.
hec ad infernum vt electos glo
rioſus ⁊ gratulabundus inde li
beraret conduxit. Vnde Iere.
xxxi. In caritate perpetua dile-
xi te. Ideo attraxi te miſerans.
De hac ſumma dilectiōe Ful-
gentius in ſermone exclamās.
ait. Magnum myſterium dile
ctiſſimi fratres. Magnuꝫ diui
ne dilectionis indicium:homo
deum ɔtēnens a deo diſceſſit:
deus hoiem diligēs ad homi-
nes venit. Dilexit ipiuꝫ vt facēt
iuſtū. Dilexit infirmū vt faceret
ſanū. Dilexit peruerſuꝫ: vt face
ret rectum. Dilexit mortuuꝫ vt
faceret viuūm. hec ille.

Ecundo p̄ncipaliter cir
ca dn̄i paſſionē ɔtēpla
ri debemus doloroſita
teꝫ. Amara ⁊ doloroſa fuit tota
vita xp̄i: ſed permaxime in tpe
paſſionis:q̄ nec ſcribi:nec enar
rari quidē poteſt:tamen vt ali-
qualiter eiꝰ dolores:eiuſqꝫ penā
ſentire valeamus. quattuor prin
cipales dolores in hac. ſecunda
parte adducentur.

¶ Primꝰ eſt dolor ſeꝑationis.
¶ Secūdus eſt dolor captiōis.
¶ Tertiꝰ eſt dolor flagellatiōis.
¶ Quartꝰ ē dolor crucifixiōis.

¶ Primus nāqꝫ dolor xp̄i fuit
dolor ſeꝑatiōis. Hic dolor fuit
maximꝰ ⁊ intenſiſſimus. Ait.n.
Auguſtinus:ꝙ dolor fundatur
in amore. Vbi ergo fuerit ve-
hementiſſimus amor ꝓpter p̄-
ſentiam alicuiꝰ boni valde dile
cti ꝓpter abſentiaꝫ illius cauſat
vehementiſſimus dolor. Pro-
pterea dicit Ariſto.ij. Rhetori-
corum. Q8 ſeparari ab amicis
triſtabile eſt:quia vt idem dicit
ix. Ethicorum. Amicus conſo-
latur preſentia amici ⁊ locutio-
ne. Cum igitur chriſtus pre cete
ris filijs matrē dilexerit. Mag
dalenam ⁊ ceteros apoſtolos
adamauit: iuxta illud Ioānis.
xv. Ego dixi vos amicos ⁊ Io
annis.xiii. Cum dilexiſſet ſuos
in finem dilexit eos:ſequitur ꝙ
ab his ſeparari fuit ſummus
⁊ intenſiſſimus dolor. Super-
uenit igitur dies mercurij. Et

dies mercurij

ieſus cū ſua dulciſſima mr̄e ac
dilectiſſimis diſcipulis erat in
bethania in domo marte. No
cte vero vt pie ꝯtemplari poſſu
mus. mater de captione filij ſu
ſcepta quieſcē nō valens. ad ca
merā filij acceſſit. Et credēs eū
dormire. noluit ſomnū interrū
pere. ſed meſta ⁊ gemens expe
ctabat. Filius aūt qui vigil erat
⁊ i amariſſime paſſiōis ſue me
ditatione verſabat̄. preſentiam
matris ſentiens eā dulciter al
loquens ait. Cōſolare mr̄ mea.
⁊ noli pturbari ex hoc qđ dicaȝ
tibi. Jam venit tēpus paſſionis
mee. in quo oȝ me pati. imo mo
ri pro ſalute humani generis.
Non ergo turberis. qm̄ ſic ſcri
ptū eſt. O q̄ȝ triſtis ⁊ afflicta fu
it bn̄dicta mater ex huiuſcemo
di verbis. Quibꝰ auditis ip̄a ele
uat manus ad celum plorādo. ⁊
īclinās eas āplexabat̄ filiū ſuuȝ.
totā ſe ponēs ſupra pectus eius
Ad cuiꝰ planctū ſurrexit maria
magdalena ⁊ iuit ad eā. Cui vir
go maria ait. Ecce ſoror mea fi
liꝰ meus nūc apperuit os ſuū ⁊ di
cit. ꝙ in breui ē moriturꝰ. Quid
ergo faciemꝰ? Illā autē hoc au
diēs. tota cōmota ſimul cū bea
ta virgie amariſſime flebat. Ex
qbus clamoribꝰ. oēs de domo
excitati ſunt. Currūt apl̄i ad plā
ctū. ⁊ ipſi plorantes videntes. ⁊
rei ſeriem intelligētes in lachry
mas ⁊ ſingultus vniuerſi ꝓrū
punt. flectūtqȝ oēs genua ante
ieſum ⁊ p̄mo matri nil aliud di
cendo niſi miſerere fili mi matri
tue. fuiſti alijs pius. ḡ noli eſſe i
me crudelis. Flectunt ſe: ⁊ oēs
apl̄i dicētes: fac bone magiſter
qđ dicit mater tua. ⁊ noli cōtri
ſtare nos. Silr̄ ⁊ maria magda
lena ait. Miſerere matri tue dul
ciſſime ieſu. ⁊ noli nos derelin
quere. Stabat igit̄ xp̄s ſatis cō
patiens matri ſue ⁊ eleuauit eā
⁊ conſolabat̄ blande prout pote
rat. Reſumens mater ſpiritum
⁊ anhelitū. ſic loquitur filio. Si
cupis o fili dulciſſime in aliquo
me conſolari. queſo: vt vnū iſto
rum quattuor facias. vȝ aut fi
ne tui morte ⁊ paſſiōe redimas
genus humanuȝ. vel ſi penitus
mori te oportet. ſit ſine dolore ⁊
afflictione. vel ſaltem me prius
mori permittas. anteq̄ȝ veniat
mors tua. vel ad vltimuȝ ſic red
das ſtupefactam ⁊ inſenſibileȝ.
vt in me nulla ſit cognitio mor
tis tue. Reſpondet filius matri
cum reuerentia. Non decet pri
mo. o mater mea me morte nō
pati. cum omnes ſcripture hoc
predixerint de me. Inſuper nec
ſecūdo eſſet conueniens qꝛ de
beo ego in oibus oſſibus meis
flagellari ⁊ dolere. Cum aūt au

diſſet mater a filio quod oporte
ret ipȝ pati in oibꝰ oſſibꝰ ſuis: ⁊
flagella tot recipere: dū ſederet
ad latus eius lancea vulnerauit
cor eius: ceciditq̄ ſuper pectus:
amoroſij filij: ⁊ lachrymabiliter
dicebat. En iſta eſt conſolatio
quam das mihi filij mi? Audi
te audite: quales cōſolationes:
dixitqȝ filius. Noli turbari: qꝛ
ſic oportet fieri. Et adiunxit ter
tium. Nec tibi decens eſſet cō
cedere: qꝛ non ſeruarem debitū
honorem matri mee: oporteret:
etiam animam tuam collocari
cuȝ ſanctis p̄ribus veteris teſta
mēti in limbo. Abſit hoc a me:
vt ita permittaȝ ire animā ma
tris mee: quinimo ſubito veniā
tibi obuiam cum tota celeſti cu
ria: vt te collocē in paradiſo ad
dexteram meam: cum anima ⁊
corpore. Sed nec quartū conce
dere conueniens eſt: ꝙ tante di
lectionis mater: non compate
retur filio tempore ſue paſſionis
Sed confortet̄ cor matris mee:
qꝛ te iuuabo: tecū ero: ⁊ dolor ⁊
triſticia quā ſuſtinebis: conuer
tetur tibi in magnū gaudium ⁊
leticiā: cum die dominico reſur
rexero victor glioſus. Hec ⁊ ſi
milia dulcia: filiꝰ cū matre ⁊ mr̄
cū filio loquebant̄. Fecerūt aūt
principes ſacerdotū iſta die cō
ſiliū deliberātes de morte xp̄i.
Dicebāt autē: non in die feſto:
ne forte tumultus fieret in pp̄lo
Cogitans autem iudas: ex dia
boli inſtigatione: ꝙ conſiliū fie
ret: intrās audacter: qꝛ preſum
ptuoſus erat valde: dicit ad il
los. Quid vultis mihi dare: ⁊
ego eū vobis tradā? At illi con
ſtituerūt triginta argenteos. Et
exinde querebant opportunita
tem principes ſacerdotū vt tra
deret̄ eis: ſine turbis: non tamē
in die feſto. Judas dixit. Sitis
parati: qꝛ cito eū vobis tradaȝ.
Die autē iouis in mane: petie
runt diſcipuli ieſum dicentes.
Vbi vis paremus tibi come
dere paſca? Jeſus autē dixit ſe
cretarijs ſuis: vȝ Petro: Jaco
bo: ⁊ Joāni. Ite in ciuitateȝ ad
quendam: ⁊ occurret vobis: ho
mo: lagenam aque portās. Se
quimini cum in domū in quaȝ
itrat: ⁊ dicite patri familias do
mus. Dicit tibi magiſter: tēpus
meū prope eſt: apud te facio pa
ſca cū diſcipulis meis. Et ipſe
oſtendet vobis cenaculum ma
gnū: ⁊ ibi parate. Fecerunt au
tem diſcipuli: ⁊ iuenerūt ſic pre
dixerat illis: ⁊ parauerūt paſca.
Et ecce ante horaȝ veſpertinaȝ
recedit de bethania cū diſcipu
lis ſuis verſus ieruſalē. Sȝ ma
ter dn̄i. Magdalena: Martha
⁊ Lazarus: cū difficultate obti

nuerunt a xp̄o:ſocietatē facere.
Ipſis igiť euntibꝰ:volebat xp̄s
intrare per vnam portā ciuita-
tis:⁊ mater volebat ꝙ intraret
per aliā Sed cū ſic filiꝰ cogeret
matrez : proſtrauit ſe mater ad
pedes eius lachrymās ⁊ dicēs.
O fili mi:ne ꝑmittas matrem:
in hac morte ſeparí a filio. Sci
ebat.n.ꝙ erat nox ſue amaritu
dinis. Sed cū xp̄s nullatenꝰ aſ
ſentiret:eleuauit matrē a terra
vt diſcederet. Que eleuata:am
plexibus filium ſtringebat:plan
gebat ⁊ oſculabať dicēs. Saltē
ſciā vbi es cenaturus. Sed nec
eino voluit:ſibi xp̄s notificare.
O mater afflicta in tot tuis pe
titionibus:nullam ꝯſolationez
meruiſti accipe. Tūc mater ait
ad filiuz. Saltē nobis relinque
tuaz benedictionē. Ad quā filiꝰ
Tua mater intereſt benediceř fi
lio. Tūc ſanctiſſima mater ple-
na lachrymis ⁊ ſingultibꝰ:ma-
nibus eleuatis ſuper dilectuz fi
lium ſuum ait. Benedicat te fi
li mi dulciſſime pater eternus
qui te eternaliter genuit. Bene
dicat te fili mi ſpūſſanctus:cuiꝰ
virtute ex meis viſceribus te cō
cepi. Benedictum ſit totum cor
pus tuum puriſſimum. Bene-
dicta ſit anima tua ſanctiſſima
Benedictum ſit lac:quo tenel-
lum te nutriui. Benedicti ſint

omnes labores tui. Et tandem
amplexans filium ait. Benedi
co te fili mi amantiſſime:fili mi
ſuauiſſime a capite vſqȝ ad plā
tam pedis. O quot lachryme
fluebant:tum ex oculis matris:
tum ex oculis filij.tuȝ ex oculis
magdalene ⁊ dilectorum diſci
pulorum:flebant:lugebant:plo-
rabant omnes. Reſonabāt vo-
ces lugubres:voces flebiles:ſin
gultus atqȝ gemitus:tandeȝ ſe
parantur ab inuicem. Separať
ieſus lachrymans:ſeparať ma-
ter eiulans. Separantur corpo
re:ſed non corde. Et ſic diſceſſe
runt. O q̄ȝ doloroſe:mater di-
mittit filium vnigenitum mori
turum:⁊ ipſum amplius non vi
ſura : per viam eiulando dice-
bat. Cito tolleris a me fili mi:
moriturus morte turpiſſima.
Neſcit igitur pia mater dolo-
roſa:quo vadit filius. Sed cuȝ
ſic diſcederet a filio:ambulat ꝑ
duos vel tres paſſus:⁊ ſemper
retro aſpiciebat ad filium. Len
to quidem gradu incedebat: vt
reſpiceret diutius filium. Am-
bulabat quidem ante : ſed re-
tro ſemper voluebat faciem : la
mentabatur : plangebat dicēs.
Ecce fili mi tolleris a me. Nō
amplius te videbo:priuata ero
conſolatione. Heu heu quid fa
ciam : flebo ⁊ nunquam defi-

ciā:⁊ ita erit conſolatio mea. O
mater doloroſa anxiari:flere:la
mentari eligis : pro tuo ſolatio.
Et ſic filius diſcedēs ⁊ compa
tiens matri : oculo filiali ipſam
aſpiciebat. Quis in tāto doloro
ſo diſceſſu nō ploret? Quis tam
durus eſt vt lachrymas conti-
nere poſſit. Ha chriſtiāi. Et vos
non ploratis. Non mouemini
ad compatiendum redemptori
noſtro:⁊ ſue meſtiſſime matri?
Non videtis eaȝ lachrymātē?
Non auditis eaȝ vos prouocā
tem ad fletū? Flete igitur o chri
ſtiani:plorate cum afflicta ma-
tre. O filie. O puelle. O virgines
cur non fletis cum virgine glo
rioſa. Ipſa eſt virgo virginum
plorans:⁊ vos nō ploratis? Aſ
ſociate virgineȝ o virgines plo
rantes atqȝ ſibi compatientes.
Plorate o matres q̄ filios ge-
nuiſtis:qꝛ mater dei plorare nō
ceſſat. Plorate o vidue. Plora
te o iuuenes:o viri:o ſenes:o po
puli chriſtiani plorate cum chri
ſto:plorate cū matre:plorate cū
magdalena:plorate cum diſci-
pulis:plorent angeli: plorent ce
li:plorēt ignis:ploret aer: ploret
aqua:ploret terra:plorent plane
te : plorent animalia cuncta:qꝛ
creator omnium Jeſus dulciſſi
mus ſeparat ſe a meſtiſſima ſua
matre:⁊ pergit ad Jeruſalem:

vbi in breui ē moriturus. Pro
pterea Tre.i.dicit de beata vir
gine. Plorans plorauit in no-
cte:⁊ lachryme eius in maxillis
eius. Non eſt qui conſoletur
eam ex omnibus caris eius.
¶ Secundus dolor in paſſione 2) dolor
chriſti ē dolor captionis. Poſt
q̄ȝ ei xp̄s a matre ſua diſceſſit:
venit Jeruſalem:⁊ intrauit do
mū illius nobilis:q in cenaculo
vltimā ꝑparauerat cenā. In in
troitu āt:obuiaȝ ſibi venit:ipſe:
vxor:⁊ filij:genu flexo : benedi-
ctōeȝ petētes:a xp̄o gratias agē
tes:ꝙ ad eoꝝ domuȝ : accedere
dignatꝰ fuerat. Veſpē igitur fa
cto:fecit Jeſus cū diſcipulis ſo
litā benedictionem.ſ. O culi om
niū in te ſperant dn̄e ⁊ reliqua.
Sedentibus vero cūctis:loq ce
pit Vba maximi miſterij:dicēſ.
Deſiderio d̄ſideraui hoc paſca
manducare vobiſcū anteq̄ȝ pa
tiar. Comedūt agnum paſcaleȝ
feſtinanter. Quo comeſto :ſur
git chriſtꝰ a cena:⁊ precigit ſe li
teo ⁊ ponit aquā calidaȝ in pel
uim :⁊ venit ad petrum:ac ge-
nibus ſolo flexis:voluit ei laua
re pedes. Qui cōtradicens ait.
Domine tu lauas mihi pedes?
Abſit. Nō lauabis mihi pedes
in eternum. Dicit ei ieſus. Si
non lauero te non habebis par
tē mecum. Tunc Petrus. Do

mine non tantū pedes meos:
ſed ⁊ manus ⁊ caput. Et ſic hu
militer omnium diſcipulorū pe
des etiā traditoris ſui lauit. O
quale ⁊ q̄ mirandū ſpectaculū:
ipſe deꝰ totius mūdi ꝯditor. ipſe
totius vniuerſi rector. ipſe beato
rum ſpirituū omnipotētiſſimus
rex ⁊ iperator vſq; adeo humi-
liatus ē: vt genibus flexis: diſci
puloꝝ pedes manibus proprijs
cōtrectare: ſordes ⁊ imundities
lauare ⁊ abſtergere dignaretur.
O ꝓfūdiſſima ſaluatoris humi
litas: qua fatigatꝰ ⁊ ſudore reple
tus: pedes omniū abluere non
dedignat̄. Facta pedū lotione
iterū in menſa reſedit. Et accipi
ens panē conſecrauit illū in cor
pus ſuum: ⁊ vinū in ſanguinē.
Sicq; ſanctiſſimū altaris ſacra
mentū inſtituit ⁊ omnes: etiam
iudā: cōmunicauit: prius tamen
lotī fuerāt: anteq̄ illud ſacramē
tū ſuſciperēt ad inuēdū: ꝙ com
municandi debēt primo lauare
pedes: terrenas.ſ. affectiones: vt
ad ſanctiſſimū altare dignꝰ ac
cedere poſſint. Intrauit autē ſa
thanas efficatius in iudā. Et vt
citius quod animo ꝯceperat ex
pleret: ⁊ quē antecedēti die vē
diderat: pricipibus ſacerdotum
tradēt: a ſocietate diſceſſit. Tūc
chriſtus ſermonē fecit: i quo mi
ſteria multa diſcipulos docuit.

dubiū ē hᵒ ī rex aliquis

Aniauit eos iter mūdi p̄ſſuros:
⁊ ſpiritū ſanctū ſe miſſuꝝ ꝓmi
ſit. Ibi predixit de ſcandalo: qđ
paſſuri erāt: ⁊ maxime ꝙ petrꝰ
erat ipſū negaturus ter: anteq̄
gallus cātaret. Luc.xxij. Et ſur-
gēs de cena: atq; hymno dicto
i. gratiarū actione peracta: ⁊ vo
cato paterfamilias. Recepiſti
me i domo tua: ⁊ ego ſuo tp̄e re
cipiā te i domo paradiſi. Et ſic
benedicēs eū ⁊ totam familiā:
vale faciēs: exiuit ciuitatē: ⁊ cū
diſcipulis venit i villā que dici
tur gethſemani: trās torrētē ce
drō ⁊ itrauit i ortū: q ē ad pedē
montis oliuarū: ipſe ⁊ diſcipuli
eius. Et ait illis. Sedete hic do
nec vadā illuc ⁊ orē. Et aſſum-
pſit Petrū Jacobū ⁊ Joānē,
cepitq; pauē ⁊ tedere. ⁊ ait illis.
Triſtis ē aīa mea vſq; ad mor
tē. Mar.xiiij. Hec triſtitia ſicut
d.ſ. Doc.iij.p.q.xlvj.ar.vi. Fuit
dolor iterior: qui cauſatur ex ap
prehēſiōe alicuiꝰ nociui. Et aīa
xp̄i ſ̄m vires interiores efficaciſ
ſime apprehendit oēs cāſ triſti
tie: inter quas ē amiſſio corpo-
ralis vite: que nāliter ē horribi-
lis. Vn̄ Ari.in.ij. rheto. ait. ꝙ il
li qui decapitant̄ nō timēt: vidē
tes ſibi neceſſitatē imiere: ſ; mi
ſtant̄. Cum igit̄ xp̄s fuerit verꝰ
homo ad hoc oſtendendum: pa
uit ac triſtatus eſt. Jero. ſuper

Mat. inquit. Dn̄s noſter vt ve
ritatē probaret aſſumpti hoīs:
vere quidē ꝯtriſtatus eſt. hec il-
le. Et.ſ. Doc. in.iij. ſen. di.xv. ait
ꝙ triſtitia vera fuit in xp̄o. Hec
ergo triſtitia non fuit ex hoc ꝙ
ſenſualitas repugnaret rōni: q̄r
illud in xp̄o nunq̄ fuit: ſed quia
verā habebat carnē ⁊ humani
tatē. Cuius veritas in hoc oſtē
dit̄ ꝙ naturaliter paſſionē ⁊ mō
tem exhorreret. Et ait.ſ. Doc. ꝙ
innocent: qui dē pati: dolor au
getur ex innocētia: inquātū ap-
prehēdit nocumētū ei illatū vt
magis indebitū. Albertus in.ij.
ſen. dicit ꝙ triſtitia que fuit in
xp̄o cauſata eſt ex naturali infir
mitate: que nullum pctm̄ eſt. Et
fuit in ipſo ꝓut ꝓpaſſio: q̄r ſ̄m
Hilariū ⁊ Auguſtinū ꝓpaſſio
dr̄ paſſio afficiēs: ⁊ nō abducēs
rationē. Hic contēplandū eſt:
q̄uo illi apl̄i maxime illi tres: vi
dētes xp̄m ꝯtriſtari: ⁊ ipſi cepe-
rūt ſummo affici merore: ⁊ ani
deici q̄uo xp̄s amplexabat̄: mo
do petrū tangens: modo Joan
nē. modo Jacobū dicēs. Heu
fili. Triſtis eſt anima vſq; ad
mortē. Qui vt opinor flere cepe
rūt: nihil reſpōdētes. Tūc chri-
ſtus. Suſtinete hic donec orē.
Et ꝓgreſſus puſillū.i. quantū
iactus eſt lapidis. poſuit genua
⁊ orauit dicēs. Pater ſi poſſibi

le eſt trāſeat a me calix iſte. Nō
tn̄ ſicut ego volo: ſed ſicut tu.
Hec oratio ſaluatoris: vt ait.ſ.
Doc.iij. pte. q.xxi. Conueniebat
xp̄o: ſ̄m ꝙ erat homo nō ſ̄m ꝙ
erat deus: cui nō ꝯuenit orare:
ſed orari. Et eius oratio fuit ſ̄m
ſenſualitatē: cū oratio ſit actus
rōnis ⁊ volūtatis: ⁊ eleuatio mē
tis in deū: qđ nō cōuenit ſen-
ſualitatis: ſed oratio xp̄i fuit ſ̄m
ſenſualitatē. q̄r.ſ. orādo deo prī
ꝓpoſuit: qđ erat in appetitu ſen
ſualitatis ipſiꝰ. Et ſ̄m hoc xp̄s
orauit ſ̄m ſenſualitatē inquan-
tū.ſ. ratio eiꝰ exprimebat ſenſua
litatis affectum: tanq̄ ſenſuali-
tatis aduocata: vel exprimendo
effectū volūtatis ſimplicis: que
ꝯſiderat̄ vt natura. Et hoc pro-
pter tria. Primo vt oſtenderet
ſe verā humanā nāīm ſumpſiſ-
ſe: cū oībus nālibꝰ affectibꝰ. Se
cūdo vt oſtēderet ꝙ homini. l;
ſ̄m naturalē affectū velle: quod
deus nō vult. Tertio vt oñdat
ꝙ ꝓpriū affectū: dē homo diui
ne volūtati ſubicere. Vn̄ Aug.
in Enchi. ait. Sic xp̄s hominē
gerēs oſtendit priuatā quādā
hominis volūtatē: cū dicit: tran
ſeat a me calix iſte. hec eni erat
humana volūtas. Sed q̄r rectū
vult eſſe hominē ⁊ ad deū diri-
gi. ſubdit. Verūtamen nō ſicut
ego volo: ſed ſicut tu vis: ac ſi di

eat. Videte in me:quia potens
ſum:aliquid proprium velle.ꝛ ſi
deus aliud velit.hec ille. Chriſo
ſtomus.ꝛ Origenes dicunt: ꝙ
hoc petijt quaſi homo:naturali
volũtate mortẽ recuſans.Ora-
uit inſuꝑ vt exẽplũ nobis daret
vt iminentibus tribulationibꝰ
oremus:iuxta illud ṗs.cxix. Ad
dñꝫ cũ tribularer clamaui. Dñ
Augu.ſuꝑ Jo.inquit. Ita ſe pa
tri exhibere voluit petitorẽ vt me
miniſſet noſtrũ ſe eſſe doctorẽ.
In xp̃o fuit duplex volũtas vna
deitatis:qua oia volẽs fec̃. Iſa.
liij.Oblatus eſt qꝛ ipſe voluit
Alia immanitatis ꝛ h̃ dicit vna
rõnis.Alia ſenſualitatis vt hic
que nãliter mortẽ horrebat: ad
oſtẽdendã verã humanitatem.
Cõpleta igitur orõne venit ad
diſcipulos ſuos: ꝛ inuenit eos
dormiẽtes.Et dicit petro.Sic.
Nõ potuiſti vna hora vigilare
mecũ.hec ille. Vigilate ꝛ orate
ne intretis in tentationẽ.Spũs
quidẽ ꝓ̃ptus eſt:caro autẽ in
firma.Iterꝝ ſcd̃o abijt ꝛ orauit
dicẽs. Pater mi:ſi non põt ca
lix hic trãſire niſi bibã illũ : fiat
volũtas tua.Et venit iterũ ꝛ in
uenit eos dormiẽtes.Erãt eniꝫ
oculi eoꝝ grauati.Et relictis il-
lis:iterꝝ abijt ꝛ orauit tertio eũ-
dẽ ſermonẽ dicẽs.h̃ Mat.At-
tende cor deuotũ. Surgit xp̃s ſe

mel,bis.ter.ſurgit ab oratione
velut anxius:ꝛ quaſi extra ſe fa
ctus. Cur bone ieſu totiẽs ſur-
gis.Cur iquietus videris. Re-
ſpõdit.Surgo toties qꝛ no in-
uenio locũ:vbi quieſcat corpus
meũ.A crudeliſſima vtiqꝫ paſ-
ſione ipellor.Lucas autẽ iquit:
ꝙ appuit illi ãgelus de celo cõ
fortãs eũ.Sicut.n.ſeruus dñm
ſuũ prelium intrãteꝫ ꝯfortat.ſic
angelus chriſtum ꝯfortabat.di.
Dñe nihil fit veſtre volũtati cõ
trariũ.Nã ita ordinatũ eſt a pa
tre:ꝛ a vobis:ꝛ a ſpiritu ſancto
Jam magna letitia eſt in celo:
qꝛ per veſtrã paſſionẽ reparan-
de ſunt cathedre celi empyrei.
Iã ſancti patres in limbo expe
ctãt per veſtrã paſſionẽ liberari
lꝫ aũt oia hec xp̃s ſciret:tñ ange
lus quantũ in ſe erat officiũ hu
manitatiſ xp̃o exhibebat.O ſpe
ctaculũ mirabile:creatura crea
toreꝫ ꝯfortat.Et ſubdit Lucas
ꝙ factus eſt in agonia. ſm.n.ſ.
Doc.in ṗma ſcd̃e.q.xli.arti.iiij.
Agonia ẽ timor mali extriſeci:
cui reſiſti nõ p̃t ꝑꝑ iprouiſionẽ
Hec agonia fuit in xp̃o ſꝫ par
tẽ ſenſitiuã:nõ ſm rõnẽ.iij.par.
q.xviij.ar.vi.ad tertium.Totus
ergo xp̃s agitatus totus attoni
tus:totus tremẽs ꝯſiderãs fla
gella.ſputa.coronã ſpineam.cla
uos ꝛ reliqua ſupplicia ꝑferen-

da:factus eſt in agonia. Et ꝑꝑ
magnã pugnaꝫ ꝛ anxietatẽ car
nis cecidit in terrã.Et factus ẽ
ſudor eius ſicut gutte ſanguiniſ
decurrẽtis in terrã. Nec mirꝝ.
Oia eni oſſa eius ſunt ꝯmota:
ꝛ tremẽdo cõquaſſabãtur:adeo
vt ex repreſentatiõe ſola:ſangui
neũ ſudoreꝫ emitteret.Conſide
ra o aia chriſtiana:ꝛ oculo men
tali reſpice redemptorem ꝛ ſpõ
ſum tuũ proſtratũ in terra iacẽ
te:ſanguine conſperſum.Conſi
dera inqua quãta debuit fuiſſe
ipſa paſſiois experientia quaqꝫ
doloroſa:ſi tã vehemẽs fuit eiꝰ
imaginatõ ꝛ rep̃ſentatio:ꝙ ipꝫ
fecerit ſanguinẽ deſudare.No
li dormire o aia mea quia xp̃s
non dormit:ſꝫ ꝓ ſalute tua vigi
lat:triſtatᷣ:genibꝰ flexis orat.ſuſ
pirat.gemit.agõizat ꝛ ſudat.O
aia xp̃i paſſiõis ꝯtẽplatiua:exci
ta teipaꝫ ſurge.ꝓpera.tuoqꝫ ſu
dario collige ſanguineꝫ ex facie
ſaluatoris tui i terra cadẽtẽ.Et
cuꝫ ſurrexiſſꝫ ab oratõe:tũc vẽit
ad diſcipulos ſuos ꝛ dicit illis.
Dormite iam ꝛ requieſcite.Ecce
appropinq̃bit hora ꝛ filius hois
tradetᷣ i manꝰ peccatoꝝ. Adhuc
illo loquẽte:ecce iudas vnus de
duodeci vẽit:ꝛ cu eo turba mul
ta cu gladijs ꝛ fuſtibꝰ ꝛ laternis
miſſi a pricipibꝰ ſacerdotuꝫ ꝛ ſe
niorbꝰ populi.Dederat at ꝛ iu-

das eis ſignuꝫ dicens . Quẽcũ
qꝫ oſculatꝰ fuero:ipẽ ẽ:tenete eũ
ꝛ ducite caute.Et ligetis manꝰ
eiꝰ retro.ꝛ ad collũ.ꝛ ad mediũ
appõatis funẽ:vt nullatenꝰ poſ
ſit fugẽ:ꝙ ſi de mãibus veſtris
euaderet:iaciatis poſt ipꝫ ſagit
tas ꝛ lãceas:vt ſaltẽ ipꝫ ſeducto
rẽ hẽatis mortuũ.Dedit ãt eis
ſignũ:qꝛ erat iter diſcipulos Ja
cobꝰ frater dñi:q ꝑ oia erat ei ſi
milis.Cũ ꝟo appropiquaret iu
das ad xp̃ꝫ ait.Aue rabi.Et am
plexãs oſculatꝰ ẽ eũ. Vbi ſic ait
Fulgẽtiꝰ.O iuda mercator peſ
ſime:ſub oſculi ſigno dominuꝫ
tuũ tradis:oſculuꝫ venenoſum:
oſculũ omni dolo ꝛ amaritudi-
ne plenũ quã occaſioneꝫ habes
dare auꝝ ꝓ plũbo:argẽtũ ꝓ luto
Quare miſer pro tã vili precio
ſummũ bonũ vendens ꝑdidiſti
Dũ eni pecuniã lucrari voluiſti
vitã ſimul cum ipſa perdidiſti.
Cui xp̃s humiliter faciẽ iclina-
uit: ꝛ pie loquitᷣ dicens . Amice
ad qd veniſti .Dulciter nãqꝫ ac
ſuauiter ꝯquerebatᷣ de iuda di
cens.Juda oſculo filiũ hois tra
dis. Vbi ſic dicit Hila . O im
mẽſa ſaluatoris clemẽtia:dũ ẽt
a diſcipulo traditᷣ:ipꝫ amicũ ap
pellat vt vẽiã ſui magni ſceleris
ipetret Deide ieſus aſpiciẽs iu
deos ſic ꝑmũitoſ ait.Quẽ q̃ritis
Rñderũt ieſum nazarenũ.dic

eis. ieſus. Ego ſuz. Stabat ãt ⁊
iudas q tradebat eũ cũ ipſis. vt
ergo dixit eis Jeſus. Ego ſum:
abierunt retrorſuz: ⁊ ceciderunt
in terrã. Vbi apparet ꝙ chriſtꝰ
ſpõte mortẽ ferebat. Virtute ei
ſua: eos cadere fecit. Vna vox
odijs ferocẽ: armis terribilẽ: ſi-
ne vllo telo ꝑcuſſit: repulit: ſtra-
uit: virtute latẽtis deitatis. Quid
iudicaturus faciet: qui iudican-
dus hoc fecit. Iterum ergo in-
terrogauit. Quem queritis. At
illi reſpõderunt Jeſum nazare
nuz. Rñdit Jeſus. Dixi vobis
q2 ego ſum. Si ergo me queri-
tis ſinite hos abire: vt implere
tur ſermo quem dixit: q2 quos
dediſti mihi non perdidi ex eis
quenquã. Simon ergo petrus
habens gladium eduxit eum ⁊
percuſſit ſeruuz pontificis ⁊ ab
ſcidit auriculam eius dextraz.
Erat autem nomẽ ſerui Mal
chus. Dixit ergo Jeſus petro.
Mitte gladiuz tuuz in vaginaz
Calicem quẽ dedit mihi pater:
non vis vt bibam illuz. An pu
tas quia non poſſuz rogare pa
trem meum: ⁊ ipſe exhibebit mi
hi modo pluſq̃ʒ duodeciz legio
nes angelorum. Legio vero cõ
tinet ſex milia ſexcẽtos ſexagita
ſex milites. Et ait eis ieſus. Si
nite vſqʒ huc. Et cũ tetigiſſʒ au
riculã eiꝰ ſanauit eã. In illa ho
ra dixit Jeſus turbis. Tãq̃ʒ ad
latronẽ exiſtis: cũ armis ⁊ fuſti
bus ꝯprehendẽ me. Quotidie
apꝰ vos ſedebaz i tẽplo docẽs:
⁊ nõ me tenuiſtis. Cohors igit
⁊ tribunꝰ ⁊ miniſter iudeoꝝ cũ
ĩpetu magno clamãtes ⁊ irruẽ
tes: xp̃m cõprehẽderũt. Seuie-
bãt ſiquidem more luporum in
agnum manſuetiſſimuz ⁊ patiẽ
tiſſimũ: qui nõ lamentabat: nõ
cõtradicebat: ſed oculis depꝛſſis
⁊ vultu humili ꝑſiſtebat. At illi
cathenaz in collo poſuerũt: ma
nus a tergo ſtrictiſſime ligaue-
runt. O q̃ʒ grãdis ⁊ nimis fuit
xp̃i dolor. O q̃ʒ grãdis pẽa. O
q̃ʒ maria afflictio. Caro eni eiꝰ
erat ꝑcioſa tenella ⁊ delicatiſſi-
ma: ideo i ligatõe cito tumefacta
atqʒ nigra effecta ẽ. Quidã aũt
velut rabidiſſimi cães: a barba
pillos extrahẽ ceperũt. Quidaz
per capillos attractũ in terrã ꝓ
iecerũt. Quidã ꝓteruiſſimo ore
cõtumeliabant. Quidã deniqʒ
pugnis: ⁊ enſiũ pomis: dorſum
eiꝰ humeros ⁊ caput atrociter
percutiebãt. O aĩa ſi illic affuiſ-
ſes ꝓſus audiuiſſes armoꝝ ſtre
pitꝰ: turbaꝝ cõmotiõem clamo
res ꝓfuſos: rugitꝰ ⁊ iſultꝰ: vidiſ
ſes Jeſuz ab iimicis captũ: a fu
ribũdis detẽtũ: a crudeliſſimis
ꝯpreſſuz. Nõne doluiſſes. Nõ
ne ploraſſes. Plora igit nunc

anima mea: emitte lachrymas.
ingemia ſingultꝰ. ꝑcute tibi pe-
ctus percute manus. ꝑcute ca-
put. q2 dñs ieſus ſaluator ⁊ ſpõ
ſus tuus tã crudeliſſime cõpre-
henſus vinctus ⁊ cathenatꝰ eſt.
Vidiſſes inquã rerũ cõditorez
ab oibus derelictũ: conſolatorẽ
⁊ defenſorem nõ habentẽ: quia
chariſſimi diſcipuli eo relicto:
oẽs perterriti fugierũt: ſm illud
ꝓphe. Funes extenderũt in laque
um: iuxta iter ſcandalum poſue
runt mihi. Et iterũ. Conſidera-
bã ad dexteram ⁊ videbã: ⁊ non
erat qui cognoſceret me. Pe-
riit fuga a me: ⁊ nõ eſt qui req-
rat aiaz meã. Vbi ait Ambro-
ſius. Quid feciſtis ipu iudei. hic
eſt meſſias: qui in lege veſtra ꝓ
miſſus eſt. hic eſt qui infirmita-
tes vras curauit. hic eſt qui vi-
am veritatis vobis oſtẽdit. Nũ
quid capiẽdus ⁊ ligãdus. profe
cto nõ. Sed vos ſola inuidia ex-
cecauit. Et Caſſiodorus. O inſa
nia ſumma. O fatuitas ceca iu
deorũ. Que eſt cauſa: vt dñz ce
loꝝ terreqʒ cõditorẽ: ſic inhone
ſte capitis. Sic ihoneſte ligatis
Sic ihoneſte ducitis. Sic iho-
neſte iudici ꝑſentatis. Sʒ pius:
⁊ tanq̃ʒ agnꝰ manſuetus: noluit
ſe defendere. Veruʒ pro oibus
voluit ſe morti tradere. Vinctũ
igit introduxerũt xp̃ʒ in ieruſa-
lem. Imagines autẽ que erant
in porta ciuitatis ſe iclinauerũt
quaſi ſuũ creatorẽ adorantes ⁊
ei cõpatiẽtes. Sed miſtri iudei
hoc miraculũ aſpiciẽtes incãta
tioni deputauerũt. Ducunt igit
eũ primũ ad Annã: qui erat ſo
cer Cayphe põtificis: qui ꝓphe
tice dixerat. Expedit vnũ hoiez
mori pro populo. Joannes aũt
relicta ſyndone ⁊ nudus fugiẽs
apud ſe dicebat. Heu me qd di
cã matri. Nunq̃ʒ audebo cõpa
rere corã ea. Et pauloppoſt reaſ-
ſũpto ſpũ: acceſſit ad domũ vir
ginis. Et cũ ob timorẽ ⁊ dolorẽ
atqʒ lachrymaꝝ abundãtiã vo
care aut clamare nõ poſſet pul
ſat ad oſtium. Mater autẽ que
erat vigil audiens ſtrepitũ aper
taꝰ feneſtra reſpexit. Videnſqʒ
Joannem plorantẽ ⁊ gementẽ
tota meſta facta inqnit. Fili mi
Joãnes que noua ſũt hꝰ Quid
eſt de filio meo dilectiſſimo ie-
ſu? At ille lachrymas ⁊ ſuſpiria
ingẽminãs ait. Heu me domi
na: noua peſſima ſunt. Et itrãs
domũ occurrens virgini ⁊ cõ-
plexans eam eiulando vix dice
re potuit. Scito filiũ tuũ ſuauiſ
ſimũ magiſtrũ meũ a perfidiſſi
mis iudeis captũ: ⁊ in ieruſalez
adductũ. Ad hec verba afflicta
mater pre dolore ⁊ cordis ãgu-
ſtia ſupra pectus Joannis ceci

dixit dicens.O fili mi quo duxerũt
eũ? Et vbi ſũt diſcipuli eiꝰ? Nõ
ne ſunt cũ eo? At ioãnes lugu-
bri voce reſpondit. Neſcio quo
ducũt eũ. Judas ipſuz tradidit.
Et volẽtes miſtri diſcipulos cõ
prehendere: oẽs eo relicto fuge
rũt:traditũ igit̃ ⁊ ligatũ dimiſi
Tunc beata virgo Magdale-
naz aliaſq̃ ſorores vocauit:plo
rando ⁊ cõquerendo dicẽs.En
filius meus amãtiſſimus ⁊ ma
giſter veſter benigniſſimꝰ captꝰ
eſt:⁊ ad mortem deducit̃.Quid
faciã.Ad cuiꝰ auxiliũ ꝯfugiemꝰ
Quẽ adiutorem inuocabimus.
Heu heu nobis miſeris . Tũc
magdalena ſemimortua lamẽ-
tabat̃.O quãtus tunc luctꝰ. O
q̃ta lamẽta. O quot lachryme
fundebant̃ tota illa domus:ge-
mebũdiſ vocibꝰ reſonabat.Emi
nus ſtridores audiebant̃. Vir-
go aũt:ſermonẽ modo in iudaz
traditorẽ dirigẽs.Cur o infide-
liſſime iuda inquit filiũ meũ ꝓ
tam vili ꝓcio vẽdidiſti.Mõ iu-
deos virgo alloquens dicebat.
O ingratiſſimi iudei:qd vobis
mali fecit filiꝰ meus:vt tã crude
liter captũ ligaretis.Mõ ad di
ſcipulos verba ſua ꝯuertẽs di-
cebat.O petre.O apli:vbi fides
vbi amor:vbi feruor vr̃. Magi
ſtrũ vr̃uz tam humaniſſimuz ⁊
ſctiſſimũ religſtis. O ioãnes ſi
timore ꝯcuſſus vſq̃ mõ aufugi
ſti:nũc ſaltẽ ſumptis animi vi-
ribꝰ vade ⁊ quere diligẽtiſſime:
qd agat̃ cũ cariſſimo filio meo:
⁊ mihi cito renuncia. Alioquin
viuere nõ valeo. O mi fili ieſu.
O ieſu fili mi.O lumẽ oculorũ
meoruz vbi es. Quõ tractaris.
Quid nũc ſuſtines. Joãnes igr̃
meſtiſſima mr̃e dimiſſa ꝯſus
ieſuz currit feſtinꝰ. Et dũ iueſti
garet de xp̃o itellexit ip̃z Anne
fuiſſe p̃ſentatũ. ¶ Tertiꝰ dolor i
paſſiõe xp̃i:ẽ dolor flagellatõis
Aſſiſtẽs.n.anne: iterrogatꝰ fuit
de diſcipul:q̃re.ſ.ꝯgregaſſet tot
diſcipulos ⁊ de doctrina quã p̃
dicabat. Nunqd inquit ſufficit
doctrina Moyſi ⁊ ꝓpharum?
Xp̃us aũt nil de diſcipulis re-
ſpõdet:ſed de doctrina:di.Ego
palã locutus ſum mũdo. Quo
audito:ſeruꝰ qdaz ibi aſſiſtẽs de
dit alapam ieſu di. Sic reſpon-
dẽs pontifici. Et ieſus humilis
ac patiẽtiſſimꝰ:nõ recuſauit ala
pã:nõ diuertit:non eiꝰ manum
areſcere : aut deciſam in terraz
cadere fecit: Sed pie reſpõdens
ait.Si male locutus ſum:teſti-
moniuz perhibe de malo . Si
aũt bñ:cur me cedis. Hec ala-
pa fuit xp̃o ad maximuz dolo-
rẽ:quia in facie delicatiſſima fu
it percuſſus . Erat ibi petrꝰ qui
a Joãne apoſtolo põtifici noto

fuerat introductus:poſtquam a
beata virgine rediit.Ambo vi-
debãt ea que xp̃o.idigne fiebãt
Dictum autẽ eſt petro ab oſtia
ria ancilla.Tu ex illis es. Qui
negauit.Anna igitur iudicauit
xp̃m tanq̃ pompoſuz: vanaglo
rioſum ⁊ preſumptuoſum: ⁊ ad
Cayphã miſit : qui regebat illo
anno.Hic erãt ꝯgregati pha-
riſei:magiſtratus ⁊ ſeniores ex
pectãtes xp̃m captũ.Cogita hic
anima deuota:qñ illuc redem-
ptor tuus fuit itroductꝰ ⁊ Cay-
phe preſentatus:quot irriſiones
quot ꝯtumelias:quot blaſphe-
mias ꝯtra eũ protulerunt. Po
terant dicere. Hic habemus te
o proditor ⁊ ſeductor. Nõ eua-
des anteq̃ penas tuorũ ſcelerũ
luas.At cayphas ſedẽs pro tri-
bunali dixit ſibi.Ecce hic totuz
ꝯciliũ. Dicas nunc nobis cla-
re:ſi tu es filius dei. Jeſus autẽ
tacebat.Et iterũ ait. Dicas no
bis.Dicit Lucas ꝙ xp̃s dixit
eis.Si dixero vobis nõ crede-
tis mihi neq̃ dimittetis.Et ve
nerũt duo falſi teſtes. Sz quia
ipſe erat innocens nõ potuerũt
eũ cõuincere. Vidẽs autẽ Cay
phas ꝙ nõ loquebatur ſurrexit
dicẽs.Adiuro te ꝑ nomẽ domi
ni vt dicas nobis:ſi tu es filius
dei bñdicti. Qui volẽs honora
re deũ.Rñdit.di. Veruz eſt: ꝙ
ego ſum filius dei. Tunc iudex
ſcidit veſtimenta ſua di. Audi-
ſtis blaſphemiam.Quid adhuc
deſideramus teſtes.⁊ oẽs con-
dẽnauerunt eum reum mortis.
Tũc quidã ſputa imũda expue
runt in faciem ſuam. Quidam
vero expilabãt barbaz.Quidaz
capillos capitis extrahebant.
Quidã velauerunt faciez eius.
Quidã colaphis eum cederũt.
Alij autẽ palmas in faciez eius
dederunt dicẽtes. Prophetiza
nobis.Quis eſt qui te ꝑcuſſit.
Et ſic tenuerũt eũ per totã no-
ctẽ. Hic cogita ⁊ meditare : q̃
crudeliſſima fuerit hec nox er-
ga xp̃m ſaluatorẽ tuum : plena
certe fuit anxietate:⁊ tota pena
lis atq̃ amariſſima in corpore
eius fuit cõſumata. Jn qua fati
gatus eſt modo ab vno:mõ ab
alio.O quantum in domo cay
phe pro te ſuſtinuit xp̃s.Cur nõ
ei compateris. Cur cum anxio:
non anxiaris.Cur cum afflicto:
non affligeris. Heu lugubris
inſpectio:vides hic ſuos : mini
ſtros:chriſtũ trahentes ⁊ in ip-
ſum ſpuentes:aduerſus eum cõ
clamãtes:pectus ⁊ dorſuz ac fa
ciẽ feriẽtes. O aia chriſtiana vi
ce duriciẽ tuam:vince ſaxeum
pectus:vince ferreum cor. O ffe
ras fidem tuam vitam ⁊ om-
nes vires ieſu ſaluatori: q hec

nocte talia ⁊ tanta pro te patif.
Inter hec petrus ad vocē alte-
rius:ancille:atq̄ iterū ad verba
cognati malchi.xp̄m timore per
territus bis negauit. Iurans ⁊
anathematizās q̄ nō nouiſſet
hominē.Et ecce gallus cātauit.
Reſpexit aūt ieſus petrū. Et re
cordatus petrus verbi ieſu qd̄
dixerat.p̄uſq̄ gallus cantet: ter
me negabis.Exiuit foras ⁊ fle
uit amare.His pactis: xp̄s ad
Pilatū fuit miſſus:q noīe ro-
manoꝝ erat ibi p̄ns.Et ne plu-
ries repetē me opꝫeat.pylat⁹ ad
herode regē q tūc ibi erat illum
trāſmittit.Hic multipl̄r paſſus
eſt xp̄s.Poſitus.n.corā hero-
de q deſiderabat eū videre nō
pp deuotionē:ſed vt videret ali
qd fieri ab eo. Interrogauit eū
de multis dicens.Audiui q̄ tu
ſcis facere de aqua vinū.Id̄ co
rā me fac mō. Et fecit portare
aquam.Et xp̄s nihil reſpōdit.
Itēz audiui q̄ tu ſcis ire ſupra
mare.Itē q̄ tu ſcis curare īfir-
mos:xp̄s vero nō reſpōdit ſibi
ad vllū verbū.Tūc herodes ip-
ſum iudicauit ſtultuꝫ: q² noluit
corā eo aliqd̄ ſignū facere:vt eū
liberaret.Et tanq̄ ſtultū fcē euꝫ
indui tunicā albā: ⁊ remiſit ad
pylatū.Sciēs aūt pylatus q̄ p
inuidiā tradidiſſent eū:conatus
eſt liberare eū quattuor modis.

Primo per iuſtitiā: q² ad par-
tē eū examinauit:xp̄s vero ra-
tionabiliter de omnib⁹ ſe excu-
ſauit.Iterū vero vxor pylati mi
ſit ſibi nūcium dicēs.Quid tibi
iuſto illi:hoc fecit: q² dyabolus
ſibi in ſomnis minat⁹ ē:niſi ipe
dirat mortē ieſu.Nā dyabolus
vidēs:tātā xp̄i patiētiā:⁊ ſctōꝝ
patrū i limbo leticiā:ſuſpicabaf
de xp̄o q̄ eſſet fili⁹ dei: ⁊ voluit
mediāte muliere ſuā paſſioneꝫ
īpedire ⁊ noſtraꝫ redēptionem:
quēadmodū mediante muliere
p̄curauerat noſtrā dānationeꝫ
Et pylatus amore vxoris fuit
magis īclinatus ad ipſum libe-
rādū p iuſtitiā:tanq̄ inocētē in
ſtū ⁊ bonū. Vnde inquit.Nul-
lā cauſam mortis inuenio in eo
q² neqꝫ herodes inuenit.Iudei
vero clamātes dixerūt.Nos le
gē habem⁹:quā vos iuraſtis no
bis ſuare:⁊ ſ̄ꝫ legē dꝫ mori.Vi
dēs autē pylatus q̄ iſto mō nō
poterat eū liberare.voluit ipſuꝫ
liberare ſecūdo modo.ſ.per gra
tiā.Iudei.n.obtinuerūt p̄uile-
giū ab imperatore:vt in memo
riā liberationis egypti in paſca
te liberarēt vnū vinctū: ⁊ quē-
cunqꝫ peterēt obtinerent.Ideo
dixit eis pylatus.Quem vultis
de duobus dimitti:Dimittam
vobis regem iudeorum an ba-
rabam ſeditioſum ⁊ homicidā

Principes vero perſuaſerunt
populo vt peterent barabam:
xp̄m vero perderent. Tertio co
natus eſt liberare eū per vere-
cundiā.Dum.n.clamarēt cruci
fige:ait pylatus.Regem veſtrū
crucifigam: Reſpōderūt iudei
Nō habemus regē niſi Ceſa-
rē.Si hūc dimittis nō es ami-
cus Ceſaris .Quarto conatus
eſt liberare xp̄m:per ꝯpaſſionē.
Naliter.n.dum aliquis ex inui
dia alterū pſequif ſi viderit ipꝫ
fieri calamitoſum ⁊ miſerum ei
cōpatitur:niſi ſit dyabolo oino
deditus.Vt igif pylatus inui-
dos iudeos ad ꝯpaſſionē p̄uo-
caret:vocauit xp̄m.Video inui
diā ⁊ maliciā iſtoꝝ.Et cuꝫ non
poſſiꝫ te liberare p iuſtitiā:neq̄
per gratiā:neq̄ per verecundiā
neceſſe eſt:vt paciēter ſufferas
q² eris flagellatus ⁊ ſpinis co-
ronatus.Tūc milites preſidi fe
cerūt ieſum xp̄m agnū manſue
tiſſimū expoliari nudū:⁊ ligaue
rūt eū manibus retro ad colū-
nam ⁊ crudeliter flagellauerūt.
Nō tn̄ xp̄s lamētabaf:nec cla-
mabat:nullaq̄ vox ab eo audie
baf.Sꝫ tenera caro eius ſic ſe
retrahebat:gyrās ſe ad vnā par
tem:nūc ad aliā. Erant autem
duo verberātes eū. Cum auteꝫ
vnus percutiebat. xp̄s ad aliaꝫ
partē ſe vertebāt humiliter:⁊ ſu
bito alter p̄cutiebat ⁊ chriſtus
ſimiliter ſe retrahebat. Et duꝫ
ſic ſepiſſime feciſſet:⁊ pre labo-
re ac debilitate ſe vertere ampli
us nō poſſet:ſtetit imotus:bea-
tā illā faciē ſuā ad terram incli
nās ⁊ tacēs tremebat tn̄:⁊ an-
helitū carnēq̄ illā puriſſimā re
trahebat pre anguſtia ⁊ intole-
rabili dolore. O quot flagella:
quot percuſſiones:quot vulne-
ra:ibi fuerūt xp̄o illata:⁊ impreſſa
Fuit.n.beato Bernardo reuela
tum:ſaluatorem ad colūnaꝫ ſex
milia ſexcentas ⁊ ſexaginta ſex
percuſſuras recepiſſe:adeo vt to
tus eſſet ſanguinolentus. Iſa.i.
A planta pedis vſq̄ ad verticē
non erat in eo ſanitas.Et Iſa.
l.Corpus meū dedi percutienti
bus:⁊ genas meas velentibus
faciem meā non auerti ab icre-
pantibus ⁊ conſpuētib⁹ in me.
Dum autem ſic attritus a co-
lūna fuiſſet remotus:nec pedi-
bus ſtare poſſet:dolori addētes
coronā de ſpinis poſuerūt in ca
pite eius:⁊ arūdinem in dexte-
ra eius..Et genu flexo ante euꝫ
illudebant di.Aue rex iudeoruꝫ
⁊ expuētes in eū:acceperūt ha-
rundinem ⁊ percutiebāt caput
ei⁹. Vnde Bernardus. Caput
angelicis ſpiritibus tremebun-
dum denſitate ſpinarum pungi
tur.facies pulchra pre filijs ho-

minuz deturpatur:oculi lucido
res ſole caligantur.Et idē.O s
capitis perforauit ſpina vſq3 ad
cerebrū peruenit.hec ille. Sur-
rexit autē virgo maria audito
q filius ſuꝰ captus erat: ⁊ ibat
cū magdalena: ⁊ alijs ſororibꝰ
īceſſanter plorādo p ciuitatez.⁊
lamētabilit flendo : dicebat.O
quis vidiſſet filiū meū. Porta
bat autez maria magdalena lu
men per ciuitatem.qr nox erat
obſcura.Et cū trāſirent extin-
ctū eſt lumen. Intuentes autez
quandā domum.⁊ videntes lu
mē ⁊ audiētes magiſtrū labo-
rantē in lignis.percuſſerūt oſti
um.petentes lumē. Qui appe-
ruit eis. Intrās vero magdale
na ⁊ ꝯſiderans virginez eſſe fa
tigataz ex immēſo dolore ⁊ fle
tu.⁊ ex itinere. vocans virginez
glorioſam vt ſe aliqualiter pau-
ſaret.qr locus erat honeſtus.ac
quieuit ⁊ itrauit.⁊ poſuerunt ſe
ad ſedēdū.Contēplans igit vir
go glorioſa.⁊ alie ſorores opus
magiſtri.⁊ videntes id qđ facie
bat.apparebat eis quod faceret
cruces.Tūc virgo ſolicita reſpi
cit magdalenā dicēs. Quid eſt
h filia ⁊ ſoror mea? Magdale-
na autē ſimilia reuoluēs in ani
mo que in virgine reuoluebant
non dedit reſponſum virgini.
Sed ait magiſtro. Quid hoc ē
bone magiſter? Cui ille ait. Iſte
ſunt tres cruces pro tribus ma
lefactoribus. Cui magdalena.
Qui ſunt iſti malefactores. Re
ſpondit magiſter. Sunt duo la
trones:⁊ vnus qui vocat ieſus:
qui fecit multa ſigna ⁊ mirabi-
lia:ſed iudei volūt illū crucifige
re. Hoc cū audiſſet mater ele-
uat plāctum magnū dicēs. Fili
mi:fili mi. Similiter ⁊ omnes
plorabāt plāctu magno. Inter
has aūt cruces erat vna maior
⁊ altior alijs. Interrogatus ma
giſter cuiꝰ eſſet illa:rn̄dit:q erat
ieſu xp̄i. Tunc mater amplectit
hāc crucē:⁊ oſculat:⁊ lachrymis
rigabat. Et ꝓſternens ſe ſup il
lā dicebat. Anteq̄3 crucifigat fi-
lius meus in te: crucifige prius
matrē. Et ſic ſtabat expāſis ma
nibus ſup crucē ⁊ flebat fortiter
Sed qr mater dn̄i nolebat rece
dere a cruce : ⁊ magiſter vole-
bat laborare: emiſit eas foras.
O q̄3 triſtis ⁊ doloroſa fuit illa
eiectio. Vadēs igit mater ⁊ cū
ſororibus per ciuitatē diſcurrēs
querebāt dilectū filiū:cui obuiā
tes mulieres multe ad tm̄ flētū
excitate ꝯpatiebant. Virgo di-
cebat illud Can.iij. Per noctē
q̄ſiui quē diligit aia mea. Que
ſiui illū ⁊ nō iueni. Inuenerunt
me vigiles q cuſtodiūt ciuitatē.
Nū quē diligit aia mea vidiſtis.

Cōſidera hic o xp̄iane virginez
meſtā ⁊ lachrymoſā cū mātello
capiti ſuppoſito circūeūtē ⁊ eiu
lantē querētē filiū. Et cū inter-
rogaret:q̄lis eſt dilectus tuus o
pulcherrima mulier. Rn̄debat
voce qua poterat illđ Can.v. Di-
lectus meꝰ cādidus ⁊ rubicūdꝰ
electꝰ ex millibꝰ. Et ille dixerit.
O pauprima ⁊ miſrima dn̄a
Ille certe eſt filius tuꝰ:qui nūc
detinet in domo pylati quē iu-
dei morti tradē nitūtur. Venit
igit virgo ad domū pylati ma-
ne:vbi xp̄s flagellabat:⁊ audie-
bant magnū clamorem iudeor
ſup ip̄m. Alius eū percutiebat:
alius blaſphemat:⁊ aliꝰ clama-
bat. Tūc virgo glorioſa percutie
bat oſtiū clamando:ſed debilis
vox non audiebat pre rumore.
Sepe aūt ſemimortua.cadebat
⁊ debilis ſurgebat. Alie aūt ſo-
rores ⁊ multe pſone:quibꝰ chri
ſtus miracula fecerat ſimilit lu
gebāt. Sed qr nō dormiebāt il
la nocte p̄ triſticia:ceperunt ali
qualiter dormire ante oſtium.
Virgo aūt nō potuit dormire:
ſed ſemper fleuit. Poſtq̄3 ergo
patiētiſſimꝰ ⁊ benigniſſimus ie
ſus flagellatus fuit ⁊ coronatꝰ
atq3 colaphis ceſus:tātiſq3 iiu-
rijs ⁊ blaſphemij affectꝰ : iuſſit
pylatꝰ vt ſic vulneratꝰ ⁊ ſangui-
nolentꝰ iudeis oñderet. Quibꝰ
ipſe ait. Ecce hō. At illi iuidia ⁊
obſtinatiſſima malicia pſeuerā
tes clamauerūt. Crucifige:alio-
quin nō es amicꝰ Ceſaris. Tūc
miſer pylatꝰ timēs dignitatē ⁊
iperiū amittē:lotis manibꝰ ſen-
tentiā tulit vt crucifigeret. Et ſic
p3.tertiꝰ dolor xp̄i. ¶ Quartꝰ at
q3 amariſſimꝰ dolor paſſionis
xp̄i eſt dolor crucifixiōis. Grā
di ⁊ maximi fuerūt dolores p̄-
cedētes.ſed h vltimꝰ ceteros ex-
cellit. Nā vltimū terribiliū eſt
mors. Iuuenis ſiqdē erat xp̄us
⁊ in florida etate ꝯſtitutꝰ:q ſine
vlla humor diſproportiōe:ſine
aliq̄ corpis ifirmitate ⁊ defectu
nō pp ꝓpria pctā:qr nō cōmi-
ſit:ſ3 ꝓpter alior ſcelera:mortē
acerbiſſimaz paſſurꝰ erat. Hoc
loco ad te o pr̄ eterne ſuſpiciēs
⁊ admirās iterrogo:quo pgit fi
lius tuus in cuius ſapientia oia
creaſti oia diſpoſuiſti. Ala mor
te. O ſpūſſancte:quo pergit iſte
filius : cuius tu es amor ⁊ nexꝰ
anectens vtrūq3. Ala morte. O
natura angelica:o ſctiſſimi an-
geli:o archangeli:o ceteri beatiſ
ſimi ſpiritus : quo pergit crea-
tor veſter:qui vos in tanta pul-
chritudine creauit. Ala morte.
O celi:o elementa : quo pergit
veſter conditor ⁊ redēptor. Ala
morte. O dolēs maria:quo dul
ciſſimus filius tuꝰ tunc pergit:

Ala morte. O Magdalena: o
apl'i:quo pgit veſter humaniſſi
mus magiſter? Ala morte. Ala
morte. Ala morte. Tūc Pylatꝰ
dictauit ſniaz ꝯtra ieſuz vt cru-
cifigeretur. Miſtri vero accipien-
tes ieſuz:manibꝰ ſtrictis ligatuz
poſuerunt funē ad collū eius vt
latroni:ꝛ crucem magnam que
erat ꝑparata ſup ſpatulas eius.
Sz qꝛ tota nocte fuerat paſſio-
natus:propter debilitatē porta
re nō poterat. Angariauerūt quē
dam hoiem cirenēſem venien-
tem de villa noie Symonē pa-
trē Alexandri ꝛ Ruffi:ꝛ impo-
ſuerunt illi crucē vt illam porta
ret poſt ieſuz. Tunc pimo pcede
bāt turbe:clāgentes ad iuſticiā.
Deinde ſigniferi portantes ſi-
gna ꝛ verilla:poſtea equeſtres ꝛ
pedeſtres armati. Deinde ieſus
inclinato capite ad terram:liga
tus ꝛ totus cruentatꝰ:tanq̄ ma
lefactor ducebatur ꝛ trahebatur:cuz
magno ipetu ꝛ vitupio ad mor
tem. Virgo autez vidit ꝛ ſentit
tot ſtrepitus ꝛ armatos. intelle
xit filium ſuum diffinitiue mor
ti eſſe condemnatum. Tūc tota
anxia afflicta ꝛ tremens. lachry
moſos oculos leuauit. vt ſemel
ſaltem anteq̄ moreretur dilectiſ-
ſimū filiū ſuuz videret. Exijt er
go primꝰ latro:in humeris cru-
cē baiulans. Et tūc ait virgo. O
ioānes eſt ne hic filiꝰ meꝰ. Cui
ait. Non eſt iſte. Et paulopoſt.
Ecce ieſus in medio latronum
ſubmiſſo capite:quaſi agnꝰ mā
ſuetus: totus ligatus cruentatꝰ
ꝛ liuidus ducebatur: ꝛ nō erat in
eo ſimilitudo filij virginis. Et
ideo virgo nō cognoſcebat euz.
Cui magdalena ait. Ipſe ē glo
rioſa mater:qui ſic immutatus
eſt. Tunc virgo in lachrymis re
ſoluta:manus ꝛ pectus ſuū per
cutiens dicebat. O fili mi:quo
abijt decor tuus:ꝛ pulcherrimi
vultus tui ſerenitas. Vbi ē for
moſitas corporis tui? Heu heu
Immittebat ſe igitur in turbā:vt
tangeret filiū ſuū:ſed vnꝰ expel
lebat:ꝛ alius in eam ipingebat
Vt aūt aliqualiter confortaretur:
eleuat xp̄s faciem ꝛ oculo filiali
reſpicit matrē. Magdalena aūt
ꝛ alie ſorores retrahebāt eam a
turba. Alie aūt mulieres viden
tes eam plangebāt ſimul cū ea.
Quibꝰ chriſtus ait. Filie ieruſa
lem nolite flere ſuper me:ſed ſu
per vos ip̄as flete:ꝛ ſuper filios
veſtros. Quoniā ecce veniēt di
es in quibus dicent: beate ſteri
les ꝛ vētres que nō genuerūt. ꝛ
vbera que non lactauerūt. Tūc
incipient dicere montibus. cadi
te ſup nos. ꝛ colles operite nos:
qꝛ ſi in viridi ligno h faciunt: in
arido quid fiet? Tūc venit ieſus

cum iſta proceſſione armatorū
ad locū caluarie:ad locū eterna
liter electū. Et ponūt crucez xp̄i
magnā in terrā. Deinde mini-
ſtri ſoluunt xp̄m cum impetu ꝛ
iniurijs:ꝛ ſpoliant euz nudum.
Non autez ſaciabantur illi canes
iudei:videre illuſiones:iniurias
atq̄ opprobria que fiebant in
xp̄m ſed adhuc maiora deſide-
rabant. Hic renouatus eſt do-
lor xp̄i in tota illius puriſſima
carne. Nā veſtis adheſerat pel
li ꝛ vulneribus que quaſi exſic-
cata erāt: ꝓpter labores ꝛ calo
rem itineris. Tunc ipetuoſe ve
ſtē extraxerunt:ꝛ xp̄s ſe totū re
torſit. Et ecce ſanguis iterū flue
re cepit:poſt oēs autē veniebat
mater huius paſſionati filii. Et
qꝛ feſſa erat ꝛ ſemimortua:ſepe
cadebat. Nō poterat etiaz ābu
lare: ſed magdalena ꝛ alie ſoro
res:per brachia eā deducebant
Que videns filium denudatū:
altiꝰ plorans dicebat. O fili mi:
vbi ſunt veſtes q̄s tibi feci pro-
prijs manibꝰ? Quis fuit auſus
te expoliare:deum creatorē mū
di? O māſuetudo ꝛ patientia in
finita:cur tantū abſcondis tuaz
deitatē? O fili mi:tu tot ꝓ alijs
miracula feciſti: cur mō pro te
ipſo nunc miracula non facis?
Stabat aūt ieſus iter illos ca-
nes:q̄ſi agnus māſuetus. Non
rogabat aliquē:nō lamentabatur
nec conquerebatur. Et tunc cepe
runt ieſuz:ꝛ poſuerunt eum ſu-
pinū in ligno crucis. Et accipiē
tes brachiū dextrum ꝛ clauum
magnum ꝛ longuz cum maleo
ferreo perforabant manū eius.
Sed quia clauus non habebat
acumen:frangebātur oſſa ꝛ ner
ui. O quātus dolor fuit in xp̄o
in affixione clauorum:quia oſſa
frangebantur. Certe fuit intole
rabilis. Affixa autē dextera ma
nu: ligāt brachium ſiniſtruz cuz
fune:quia manꝰ nō attingebat
ad foramē. Naz attracti nerui:
cū multa fractiōe oſſium ꝛ ner
uorū erant ꝛ ſic cuz ſummo do
lore affixerunt ſiniſtraz. Exibat
autē ſanguis de manibus eius
ac ſi eſſent duo riuoli. Veniūt
poſt hoc ad pedes:ꝛ vident eos
valde retractos: funibꝰ fortiter
trahūt vt attingant foramen: ꝛ
cum longiore clauo:affigunt pe
des ſuppoſitos ꝛ ibi fuit dupli-
catus dolor. Cū autem audiuit
virgo maria percuſſiones fieri
ad ferrum:plangens miſit ſe in
turbā:vt poſſet attigere ad filiū
Et cuz non poſſet vltra ꝓgredi
clamauit. O gens miſera. O iu
dei crudeles:quid vobis fecit fi
lius meus:quia ſic eum crudeli
ter flagellatis ꝛ crucifigitis?
Parcatis pcati ſibi ꝛ mihi me

tri miſere.Et ſi ſibi nõ parcitis
nec mihi:ſaltẽ mecuȝ filio meo
ponite in cruce.O iudei nunqd
reddit̃ ꝓ bono malũ. Vadũt
ergo ad eleuãdũ crucem: aliqui
ad brachia:aliq ad pedes. San
guis autẽ chriſti totam illaȝ ter
rã irrigabat ex magna abundã
tia. Eleuat̃ ergo illud vexillum
crucis.illud ꝑcioſuȝ ſignũ : quo
xp̃s erat affixus:totus cruenta-
tus ⁊ ſanguinolẽtus. Tũc dolo
roſa mater cecidit ſtrãgoſiata i
terrã.perditiq̃ȝ anhelitũ ⁊ ſen
ſum.Et ita iacet mater dei ſtu-
pefacta. Et ſiliter Magdalena
diſcerpẽs ſeipſaȝ ⁊ alie ſorores.
In tali eleuatiõe qs dubitat.ꝙ
a ſeculo nũq̃ȝ fuit auditꝰ tantus
dolor ⁊ talis plãctꝰ.petebat exal
tatus in cruce oĩ populo . quia
arbor alta erat.vt totaȝ terram
aſpiceret.qui pro omnibꝰ genti
bus moriebat̃. Heu aĩa quan-
tus fuit iſte dolor.totũ illđ ꝑcio
ſuȝ corpus iter latrones pende
bat.tribus clauis ſuſtentatũ.Ca
put locũ nõ habebat. vbi quie-
ſceret . ſed mõ huc.modo illuc.
depreſſuȝ vertebat ſe. Que lin-
gua etiã angelica hoc loco poſ-
ſet cruciatus.ſupplicia:⁊ tormẽ
ta referre.que redẽptor tuus in
cruce ſuſtinuit . O chriſtiani cõ
patimini ſaluatori noſtro.qui ꝓ
pter vos.⁊ tot ⁊ tãta ꝑpeſſus ẽ.

propterea Auguſtinus inquit.
Expalmat̃ . qui eſt vera palma
victorie. Spinis coronatur qui
ſpinas peccatoꝝ venit ꝯfringe
re.qui ſoluit cõpeditos. diſcipli-
na cedit̃.ſaluus vulneratur.vita
morit̃.occiditur ad tẽpus vita a
morte.vt iperpetuũ occidatur a
vita mors.hec ille.Et Auguſti-
nus in ſermone.iiij.ad heremi
tas.Eleuate capita vr̃a ⁊ aſpici
te vulnera ſaluatoris nr̃i in li-
gno pẽdẽtis.penã moriẽtis. pre
ciũ redimẽtis . cicatrices reſur-
gentis.Quid aliud videre pote
rimus niſi caput inclinatuȝ ad
oſculandũ.cor apertũ ad diligẽ
dum:brachia extẽſa ad ample-
xandũ.totũ corpus expoſitũ ad
redimẽdũ. Hic q̃ꝫta ſint cogita
te q doletis . h̃ in ſtatera cordis
appendite vt totꝰ vobis figat̃ in
corde.q ꝓ vobis totꝰ fuit affixꝰ i
cruce.hec ille . Et Leo papa in
ſermone de paſſione. Cõſidera
o xp̃iane filiũ virginis illitũ ſpu
tis.liuidũ plagis.clauis ꝯfixuȝ.
Attende rectorem celi ſtantem
in cruce.pallidum morte.carne
deformẽ.Ne ptrãſeas dñm an
geloꝝ factũ obprobriũ hoĩuȝ.vi
rũ doloꝝ ⁊ ſcientẽ infirmitates
viruȝ percuſſum a deo ⁊ humi
liatũ.virũ quaſi leproſum ⁊ oi-
bus ꝓ nobis expoſitũ detrimẽ
tis.h̃ ille.Et dimiſſis mulris pa

tet finis ſcd̃e partis principalis.

Tertio principaliter [illegible]
ſionis domini noſtri [illegible]
ſu chriſti contemplari
debemus amoroſitateȝ. Mira
⁊ prorſus inaudita res ieſus fla
gellis attritus: ⁊ clauis confixꝰ.
diriſq̃ȝ cruciatibus ad mortem
propinquus.ſumma ⁊ ineffabi
lis amoris ſeptẽ ſigna.veluti ſe
ptem charitatis flammas mun
do oſtendit ⁊ exhibuit. Ardebat
corpus tormentis aduſtum .ar-
debat cor eius maiori flagrans
amore:⁊ lingua dilectũ alloqui
tur.Septeȝ ergo fuerunt verba
amoris ignita.q̃ ne duȝ petras
ſciderẽt.aut velũ tẽpli:ſȝ hoĩum
duriſſima corda emollirẽt ſcide
rẽt:⁊ languida penitꝰ redderent.
¶ Pria flãma amoris:⁊ ꝑmũ
amoroſuȝ v̈bũ:qđ ꝓtulit dñs
ieſus i trono crucis fuit. Pater
ignoſce illis q2 neſciũt qd faciũt.
Cur bõe ieſu de ſinu prĩs deſcẽ
diſti in vẽtꝝ virgis mr̃is.Certe
ex nimia charitate. Cur iter ho
mines hitaſti:ad nr̃as miſerias
veniſti.Certe ꝑꝑ charitatẽ.Cur
tot ⁊ tãta flagella ſubiſti ⁊ crucẽ
aſcẽdiſti.Certe ꝑꝑ nimiã carita
tẽ.Hec ⁊ alia m̃lta feciſti.Me-
rito ğ dicis. Pr̃ ignoſce ill̃.Cõ
ſidera diligent̃ h̃ o xp̃iãe ⁊ aiad
uerte bõitatẽ ⁊ clemẽtiã xp̃i tui.
In corde.n.ſuo nullũ rãcorẽ

ꝯ crucifixores ſuos ꝯcepat. Sȝ
amoroſitati ſue:h̃ nõ ſufficit:qn
ſuppliciter prẽm ſuũ exoret:⁊ la
chrymas fũdat:vt veniã ipetret
obſtinatis.Et ad h̃ prudent̃ alle
gat dicẽs:q2 neſciũt qd faciunt.
Hoc v̈bũ tãte pietatis ⁊ effica
cie i auribꝰ audiẽtiũ fuit:vt r̃fert.
Vgo de prato : ꝙ Iero. dicat
fere quiq̃ȝ milia hoĩuȝ h̃ audito
ad xp̃ȝ fuiſſe ꝯuerſa.vñ Ber.in
ẜmõe de paſſiõe ingt. Volat ir
reuocabile v̈bũ tuũ dñe:nec re
uertet̃ ad te vacuuȝ:ſȝ faciet illđ
ad qđ miſiſti. Viđ nũc opa do
mi:q̃ poſuit ꝓdigia ſuꝑ terrã:fla
gellis ceſus:ſpinis coronatꝰ:cla
uis cõfixus:affixus patibulo:op
probriis ſaturatus:omniuȝ tñ
imemor doloruȝ ait.Ignoſce il
lis.hec ille .Audiens hec mater
cum dolore dicit .O fili mi:fili
mi: non potes abſcondẽ tuã be
nignitatẽ.Quare ergo nõ mihi
ꝑcis fili mi.Aliis ſꝑ fuiſti pius:
tu mihi factꝰ es crudelis:ꝑce fili
mi:ꝑce matri tue:que ẽ i tãta af
flictõe.Fac mihi hanc grãm:vt
merear te tãgẽ fili mi:⁊ i cruce
tecuȝ moriar.Tunc vertit ſe ad
iudeos dicens.O iudei non au
ditis filium meuȝ patrẽ orantẽ
vt vobis parcat:⁊ vos non ꝑci
tis ſibi.¶ Secunda flãma amo
ris que eſt ẜm amoroſuȝ v̈bũ:
fuit. Hodie mecuȝ eris in para

diſo.O bone Jeſu pie clemens
⁊ miſericors:oras veniã ꝓ pec
catorib⁹:nũc aũt peccatori largi
ris ꝑadiſuȝ.Quis audiuit vnq̃
tale:aut qs audiuit vnq̃ verbũ
huic ſimile.Latro ſero vẽit:clõ
gat⁹ extuerat a via veritatis in
miſerijs culpe vixerat miſera
biliter:ſȝ i eo ſemꝑ effulſit radius
largitatis diuine:fõs ſuꝑ ipȝ ef
fundit.Audiuit nãq̃ȝ tria hodie
q̃ſi dicat.Nolo differre.Licet
eniȝ circa vndecimã horam ve
neris:non tamẽ differã ſaluteȝ
tuaȝ.Mecuȝ eris.Juſti nãq̃ȝ ⁊
ſancti trãſierunt ad limbũ:ſed
illud nolo in te fieri:imo mecuȝ
eris in paradiſo.Nõ vbi poſit⁹
fuit Adã ⁊ Eua:non vbi trãſla
tus eſt Elias ⁊ Enoch.ſȝ i para
diſo delitiaruȝ dei.in quo ſemꝑ
videas deum facie ad faciem.⁊
nũq̃ foras egrediaris.Jacebat
mater doloroſa prona i terra ſi-
ne ſenſu:poſt aliquãtuluȝ tẽpus
audiẽs a filio:hodie mecũ eris i
paradiſo:reſumẽs ſpiritũ:eleua
ta eſt a ſororib⁹.Et eleuãs ocu-
los dicebat ad filiuȝ.O fili mi:
nõ vides me derelictã ab oib⁹.
Nõne perdo omnia bõa dũ te
perdo.Et quare fili mi nõ dicis
matri tue:hodie mecũ eris i pa
radiſo.Sȝ ſaltẽ dic mihi aliqͦd
verbuȝ.Cur fili mi ſic effect⁹ es
crudelis.Quare mihi nõ loque
ris.¶ Tertia flãma amoris:⁊ q̃ȝ
tertiũ amoroſum verbũ:fuit.
Mulier.Ecce filius tuus.Intu
ens eni ieſus matrẽ dulciſſimã
oculo filiali:de qua plus affige
bat:q̃ de ꝓprijs penis:ait.Mu
lier:ecce filius tuus.Atq̃ȝ ſubiũ
xit.Ecce mater tua:ſic alloquẽs
Joãneȝ.O noua progenies.O
ſtupẽda generatio.Filiuȝ nõ cõ
cepit ⁊ peperit filiuȝ perfecte eta
tis:virgo parturit:itegritatẽ nõ
minuit:dolores nõ ſenſit:tamẽ
animaȝ vulnerauit pluſq̃ȝ gladi
us.Mulier ecce filius tu⁹ inq̃t.
O bone ieſu qs dubitat te dili-
gere matrẽ tuã:cuius curã ſem
per habuiſti.Cuȝ auteȝ in te an
xiaretur ſpũs tuus dixiſti ei.Ec
ce filius tu⁹.Sȝ tu Jeſu:nunq̃d
nõ es filius ſuus:imo:ſȝ ad tp̄s
recedis ꝑꝑ ſalutẽ electoꝝ.Et vt
iteri filiũ virgo hẽat ad ſolatiuȝ
⁊ ad remediũ doloris ſui:Joan
nẽ i filiũ relinq̃s.Eleuãs igitur
mat caput ſuum:reſpexit filiũ lo
quẽteȝ ſibi ⁊ ait.O fili mi:noua
ẽ h mutatio.Nonne iſta ẽ ma
ter tua que te lactauit.Cur ẽ vo
cas me mulierẽ ⁊ nõ mr̃eȝ.Nã
tu dixiſti.Honora patrẽ tuuȝ ⁊
matrẽ tuaȝ:q̃re ſic facis fili mi.
Certe virgo glioſa:nõ te vocat
matreȝ:q: tp̄s ẽ vt recedat a te.
Nõ te vocat mr̃eȝ:q: dolore ni
mio dñceres.Tũc accepit eã di

ſcipulus in ſuã.O felix Joãnes
q dei matreȝ in tuã ꝑ teſtm̃ xp̄i
4 habere meruiſti.¶ Quarta flã-
ma amoris q̃ fuit q̃rtũ verbum
amoroſum.Jã pius ⁊ dulcis ie
ſus:totũ fere ſanguinem effude
rat:adeo vt ſpũs vitales penit⁹
deficerẽt:⁊ ſic ſiccabat interius
Dñi clamans ait.Sitio.O res
mirãda ille ſitit i cruce q ẽ fons
ſemꝑ ſcaturiẽs.Sitit ille q fon
tes erũpere:q flumia fluere:ro-
rẽ ⁊ pluuiã cadere:mare circuir
facit:q vinũ ⁊ reliquos liquores
educit.Sitit ille q ꝓduxit aquã
de petra duriſſima:⁊ dedit po-
tũ filijs iſrael i deſerto.Sitit il-
le q iebriat ſctõs ſuos ab vber-
tate dom⁹ ſue:⁊ torrẽtẽ volupta
tis potat eos.Sitit ad quẽ ſitiẽ
tes venire deſiderãt.Sȝ bone
ieſu qd vlteri⁹ ſitis.Vbi Ber.
ait.Sitio inq̃t:nõ doleo.O dñe
qd ſitis.fidẽ vr̃aȝ:ſalutẽ veſtraȝ
gaudiũ vr̃m:plus aiaꝝ vr̃arum
cruciat⁹:q̃ȝ corpis mei cruciat⁹
me tȝ.Et ſi nõ mei:ſaltẽ vr̃i mi
ſeremini.h ille.Et iteruȝ Ber.
Aſcẽdit xp̄s vt videret:fortiter
clamauit:vt audiret.clamori la
chrymas imiſcuit vt hõ ꝯpate
ret.Audiẽs ãt mr̃ filiũ ſitiẽtẽ re
ſpexit i circuitu clamãs ad ſoci
as.O ſorores mee:vbi poteri-
mus haber aquã.Fili⁹ me⁹ to-
t⁹ exiccat⁹ ꝯburit:o nõ reſpici
tis vos:q: tot⁹ ſanguis ei⁹ effu-
ſus ẽ.Et ait ad iudeos:O cru-
deles iudei nõ hẽtis pietatẽ.Da
te date modicuȝ aq̃ filio meo.
Nõne dedit ipẽ vobis aquaȝ.
Quare ẽ nõ ſibi redditis.Et ait
ad filiũ.O factor celi ⁊ terre:q
oia creaſti.Ecce tot⁹ mũd⁹ ne
gat guttã aq̃.O fili mi nõ poſ-
ſum i morte tua dare tibi aquã.
Alie mr̃es dũ ꝑdũt filios ſuos
ſaltẽ ſubueniũt eis vſq̃ȝ ad mor
tẽ.Ego vero ifelix nõ poſſuȝ tã
gere filiũ meũ:nec ei ſbuenire.O
fili mi darẽ tibi ſanguinẽ ſȝ nõ
poſſũ.O fili mi qd faciã.O crux
flecte ramos:vt ſaltẽ de meis la
chrymis poſſiȝ dulciſſimo filio
meo aliqͦd rfrigeriũ p̄ſtare.Vas
ẽ poſitũ erat aceto plenũ ⁊ felle
mixtũ:illi ãt ſpõgiã aceto plenã
yſopo circũponẽtes obtulerũt.
ori ei⁹.¶ Quita flãma amoris. 5 flama
q̃ fuit q̃ntũ v̄bũ amoroſuȝ.De
us me⁹ de⁹ me⁹:vt qd dereliq̃ſti
me poſit⁹ redẽptor iter paſſiõis
ſue cruciat⁹:⁊ iã laſſus neq̃ȝ q̃ſi
reſpicere valẽs:afflictos oculos
verſus celũ eleuãs iquit.Deus
me⁹ deus meus:vt qd dereliq̃-
ſti me.Derelictũ ſe clamat.i.ex
poſitũ anguſtijs ⁊ tribulationi-
b⁹ ſm humanã nãm.Derelict⁹
ẽt fuit xp̄s ſicẽ vitis:cuius ſepes
deſtructa ẽ:⁊ pȝ i curſib⁹ beſtia
rũ.ſic chriſtus derelictus fuit a

p̃re quo ad auxiliũ corꝑale:vt ca
pi poſſit a beſtijs.i.a iudeiſ.Sic̃
nauis cuiꝰ arbor aut velũ dum
frãgit̃ de facili ſubmergit̃.ſic xp̃s
amiſſo auxilio p̃ris ſubmerſus
ẽ fluctibꝰ tribulationũ ⁊ mortẽ i
currit.Sic̃ arbor cuiꝰ radix ab-
ſcidit̃ cadit i terrã:ſic xp̃s dum
ꝓuat̃ auxilio p̃ris cadit i mortẽ
⁊ i mõumẽto ponit̃.Tũc mr̃ au
diẽs filiũ dicẽtẽ ſe derelictum a
p̃re.di.O fili mi.O fili mi dere
lictꝰ es a p̃re ⁊ diſcipul̃.tñ ego ñ
te dereliquã.Sꝫ q̄d mihi ⁊ tibi
ꝓdeſt fili mi. q̄ꝛ ꝓuata ſuꝫ potẽ
tia:fragil̃ ac debil̃ ſuꝫ.volo te iu
uare ſꝫ nõ poſſuꝫ.ꝑmitte fili mi
ꝑmitte mr̃eꝫ tuã te iuuar̃: q̄m h̃
ẽ mr̃ tua.O p̃r adiuua filiũ tuũ
derelictũ ab oibꝰ. O fili mi: en
dolor̃ deficio:q̄ꝛ te adiuuare nõ
poſſũ.¶ Sexta flãma amoris q̃
fuit ſextũ amoroſuꝫ verbũ fuit.
Cõſumatũ eſt:grãdis ⁊ imẽſus
amor corpꝰ illꝰ amoroſi ieſu cõ
ſũmauerat.Cũ igit̃ tenebre ſuꝑ
vniuerſaꝫ terrã fctẽ eẽnt:a ſexta
hora vſqꝫ ad horã nonã:guſtata
fellis amaritudie:ꝑ quã ⁊ ligua
paſſa ẽ:tũc pia ⁊ lamẽtabili vo-
ce:cũctis ſtupẽtibꝰ dixit.Cõſu-
matũ ẽ.Quid ꝯſumatũ ẽ. Vti
qꝫ paſſio xp̃i.Jã nihil r̃ſtat agẽ
dũ:nullũ ẽ mẽbꝛ corꝑis:⁊ nl̃la
ꝑs:q̃ tormẽtũ nõ ſenſerit.Cõſu
matꝰ ẽ ſãguis:ꝯſumatũ ẽ corpꝰ

ita vt oia eius oſſa apparerẽt:⁊
numerari poterãt.ps.xxi. Fode
rũt manꝰ meas ⁊ pedes meos
⁊ dinumerauerũt oia oſſa mea.
Jã ꝯſumatũ ẽ ſacr̃m paſſiõis.
ꝯſumata ẽ ſcriptura:q̃ ꝓnũcia-
uerat h̃ oia de me : q̃ ſuſtineo.
Cõſumatũ ẽ opꝰ ꝑfectũ.i.redẽ-
ptio humani generis. Hoc ſi-
gnificatũ ẽ Geñ.i.Cõpleuit de
us die.vi.opus ſuuꝫ qd̾ fecerat.
O pꝰ.n.dei ẽ humanũ genꝰ:qd̾
ꝯpletũ ẽ ⁊ ꝯſumatũ die.vi.i.fe-
ria.vi.ꝑ paſſionẽ xp̃i. Añ.n.paſ
ſionẽ erat ipfectũ:dũ dyabolus
trahẽt ad libũ ſctãs aias. Ho-
die vo ꝯſumatũ ẽ ⁊ ꝯpletũ: q̄ꝛ
hodie bt̄ẽ erũt.Audiẽs ãt vgo
glioſa filiũ dicẽtẽ:ꝯſumatũ eſt.
ait.O fili mi ꝯſumata ẽ ꝑſona
tua.Certe ꝯſumata ẽ ⁊ mea.O
fili mi video te ꝯſumari ⁊ dficẽ.
Heu heu me ſuccurrite:q̄ꝛ filiũ
mori video.nec ipꝫ ſaltẽ tãgere
poſſuꝫ.O fili mi:fac vt tm̃ te poſ
ſim oſculari:antequã moriaris
alit̃ ego deficiã pre dolor̃.Jã.n.
tua ꝯſumatio ⁊ mea vẽit.¶ Se
ptia ⁊ vltia flãma amoris q̄ fuit
ſeptimũ amoroſuꝫ vbum fuit.
Pr̃ i manꝰ tuas cõmẽdo ſpm̃
meũ.dficiẽtibꝰ iã viribꝰ ⁊ anhe
litu:amoroſus xp̃s:p̃r̃ꝫ eiuum
clamãs allogt̃. Pr̃ i manꝰ tuas
cõmẽdo ſpm̃ meũ.Moriẽs igit̃
p̃ri commendat ſpũm:q̄m caro

tradita erat in manus peccato-
rum.Commendat aũt ſpũꝫ p̃ri:
ſicut granuꝫ frumenti:cuius pa
leam ſufficiẽter excuſſerãt iudei:
quaſi dicat.Tempus ẽ pater:vt
accipias fructũ tuuꝫ:quẽ matu-
rauit tribulatio.Accipe ſpirituꝫ
meuꝫ:ſicut acceptat̃ hoſpes vel
miles :cuius domus ꝯfracta ẽ.
ſic ꝯfractus paries carnis:in q̊
non valẽs amplius habitare:ni
ſi per te reparet̃.Audiẽs filiũ ſu
um doloroſa mater:ſic clamãtẽ
ait.Fili mi nũquid poſſum tibi
aliquid facere. Dic mihi bõe fi
li:⁊ ego faciaꝫ qd̾ vis. Conforta
matrẽ tuã in aliquo verbo.Nã
ſemper mihi fuiſti obediẽs:nũc
vo quare nõ obedis matri tue.
Dixiſti fili mi.Jn manus tuas
cõmẽdo ſpũꝫ meũ.Nã video te
mori ⁊ cõmendare ſpũꝫ p̃ri.Et
ego deficio:⁊ ideo cõmẽdo tibi
ſpũꝫ meũ.Fac mihi hãc gratiã
fili mi.Da mihi locũ in cruce:⁊
moriamur ſimul . Et dicamus
ambo pariter. Pater in manꝰ
tuas ꝯmẽdamus ſpũs noſtros.
Fac fili mi:q̄ꝛ paupcula ſuꝫ:obe
dias ⁊ audias vocẽ mr̃is tue di
cẽtis.Jn manus tuas cõmẽdo
ſpiritũ meũ.Fac fili mi vt tecuꝫ
moriar.Hoc aũt dicens :filius
inclinato capite emiſit ſpirituꝫ.
Jnclinato capite.ſ.verſus ma-
trẽ:q̄ſi diceret.Mater mea con

fortare ⁊ vale:q̄ꝛ ad aliuꝫ profi-
ciſcor mũdũ.Statimqꝫ illa glo
rioſa ſemꝑqꝫ felix anima corpo
re derelicto:ſuper crucis patibu
luꝫ ad iuſtificandos ſanctos pa
tres libuꝫ deſcẽdit. O virgo di
ua.O virgo benedicta:iam an-
nulos depone:iaꝫ virgo nigro
te veſtimento indue:iam ſacruꝫ
caput obſcuro velo cõtege. Vi
dua ſiquidem remanſiſti. Vi-
dua facta es:tali filio tãtoqꝫ ſpõ
ſo priuata.Mater igitur i mor
te filij ſemimortua remanens
ſupina cecidit ⁊ irremediabilit̃
fleuit . Dicebat ſiquidem o fili
mi:vita omniuꝫ hominuꝫ ⁊ an
gelorum:quomodo extinctꝰ es:
⁊ in te vitalis ſpiritus nõ remã
ſit.O magne ⁊ admirabilis de
us:tota machina mũdi:⁊ totus
mũdus de te facit lamẽtũ i hac
tua paſſione . Nam mater tua
ex abundantia lachrymaruꝫ ex
ſiccata eſt:⁊ prona iacet in terra
ſemimortua:⁊ ſorores eius ifa
tigabiliter plorãt. Venerabilis
Magdalena tota afflicta ẽ: ca
pillos capitis ſui eradicat ⁊ ꝓi-
cit.Jnſuper ⁊ angeli cognoue-
runt:⁊ amare fleuerunt:omnis
turba virorum ac mulierum co
gnouerunt ac fleuerunt .Centu
rio ⁊ milites cognouerunt ⁊ fle
uerunt:quia percutientes pecto
ra ſua reuertebantur. Sol fle-

nit:⁊ famentuꝫ fecit:quia obſcu
ratus eſt:⁊ tenebroſus factus.
terra fleuit ⁊ lamentuꝫ fecit qꝛ
tremuit.templū doluit.⁊ fleuit:
qꝛ velum eius ſciſſum eſt a ſum
mo vſqꝫ deorſum. Saxa fleue-
runt:⁊ lamentuꝫ fecerunt:qꝛ ſciſ
ſa ſunt. Monumenta fleuerūt
⁊ admirabātur:qꝛ aperta ſunt.
Hoc ait.Bernardus. Ad hoc
celū expauit:tota machina mū
dialis ⁊ fere i antiquū chaos re
dacta ſunt vniuerſa.vn̄ Phi vi
dētes eclypſim ſolis ꝯtra nām
fieri dixerunt.Aut deus nature
patitur:⁊ elemnta ſibi ꝯpatiun
tur:aut ordo nature ꝑuertit̄:aut
elemēta mentiuntur.vn̄ Iero.
ſup Mat.Omnis creatura cō
patitur xp̄o moriēti.Sol obſcu
ratur:terra mouet̄:petre ſciduꝫ
tur:velū templi diuiditur ſepul
chra aperiunt̄:mortui reſurgūt.
Solus miſer homo nō cōpati
tur:pro quo ſolus chriſtꝰ morit̄.
hec ille.Tu inq̄ꝫ ſolus miſer ⁊ i
felix durꝰ:lapideus ⁊ ferreꝰ pec-
cator:nō cōmoueris:nō cōpun
geris:non lachrymaris:ſed rigi
dus ⁊ crudeliſſimus ꝑſiſtis. O
ſi videres q̄ꝫ ipie ⁊ ihumaniſſi-
me tractatus ē ſaluator tuus:ꝗ
modo in cruce ſpūꝫ emiſit:vtiqꝫ
cor tuum frangeretur:⁊ oculi la
chrymas cōpaſſionis educerēt:
genua adorarent:manus pectꝰ
percuterent:lingua veniaꝫ ⁊ mi
ſericordiā clamaret.O igit̄ chri
ſtiane vide chriſtū tuum. Vide
conditorē tuum. Vide filiū ma
rie. Vide ſponſuꝫ tuū. Vide vi
tam ⁊ totam ſpem tuā. Hic ha
beas crucifixum:⁊ eleues eū po
pulo oſtēdēs ⁊ dulcit̄ clamans.
Ecce caput inclinatū ad te oſcu
landū o peccator. Ecce brachia
extēſa ad te amplexandū. Ecce
pedes cōclauatos ad te expectā
dum. Ecce totū corpus ſangui
ne perfuſuꝫ ad te abluendū. Et
quia eum totiēs offendiſtis cor
de:ore:⁊ opere:percutite pecto-
ra veſtra :⁊ lachrymabili voce
dicite. Mea culpa. Mea culpa.
Mea culpa. Et vt chriſtꝰ vobis
liberaliter ⁊ pleniſſime idulgeat
⁊ vos proximis ⁊ inimicis idul
gete:parcite:⁊ remittite. Venia
inuicē rogate:amplectimini:oſcu
lamini:quia chriſtus vobis par
cens ⁊ remittens:hodie pro no
bis mortuus eſt. Naꝫ humilia
uit ſe vſqꝫ ad morteꝫ. Mortem
autem crucis. Interi diſponite
mentes ad Ieſuꝫ:deuotiſſime i
ſacramēto ſuſcipiendū:⁊ in die
paſce ad illuꝫ reſurgentem gau
dió ſe contemplanduꝫ. Quo ſor
tūato feſtiuoq̄ꝫ dic:leui ſumpto
prādio:vos omnes letos ⁊ iocū
dos humili veſtitos habitu cū
pecto pariter ⁊ inuito. Amen.

¶ Dn̄ica reſurrectionis. De
triumphanti ieſu chriſti reſurre
ctione. Sermo.liij.

Ec dies quam fecit
dn̄s exultemꝰ ⁊ lete-
b mur in ea. Ps̄.cxvij
Illuxit nobis feliciſſi
mus atqꝫ optatiſſimus reſurre
ctiōis dies:quo ſaluator noſter
de morte triumphās:victor glo
rioſus ab inferis aſcēdit:quo in
corruptibile ⁊ imortale corpus
aſſumpſit.quo leticia noua:totū
terraꝝ orbē affecit. Hic nimiꝝ
eſt ille dies queꝫ ꝓphe ꝑcinere:
quē ſancti patres videre : tanto
tp̄e cupierūt. Hodie nāq̄ꝫ ſpoli
atur infernꝰ: ⁊ hi ꝗ tāto tp̄e vin
culis tartareis mācipati fuerūt
xp̄o reſurgēte pariter liberant̄.
Hodie inq̄ꝫ vniuerſuꝫ terrarū
orbē:lux emicāſ illuſtrauit. Ho
die demū in ſpē viuam reſurre
ctionis:cuncti repamur . Sicut
enim xp̄s hodie reſurrexit pari
mō ⁊ nos quādoq̄ꝫ reſurrectu-
ros ſpare debemꝰ:vt inqt Gre
go. Exēplo dn̄i mōſtratū ē:qđ
ꝓmiſit in ꝑmio:vt ſicut illuꝫ fi
deles reſurrexiſſe cognoſcūt:ita
in ſeipſis in fine mūdi : premia
reſurrectionis ſperarēt . Letari
itaq̄ꝫ ⁊ gaudere vnuſq̄ſq̄ꝫ dꝫ au
diēs ſaluatorē:veraciter ex mor
tuis reſurrexiſſe. Iam profecto.
lugubre tēpus preterijt : ⁊ dies
iocunditatis ⁊ exultatiōis feſti-
uꝰ illuxit. Dies inq̄ꝫ fortunatꝰ ⁊
felix. Dies a dn̄o factꝰ:vt iquiūt
ꝓphetica verbá:hoc ſacro tēpo-
re pluries repetita ⁊ ꝑ themate
introducta. De glorioſa igit̄ re-
ſurrectione xp̄i locuturi hodie:
tres cōtemplabimur triūphos.
¶ Primus triumphꝰ vocatur
verificatio.
¶ Secundus triūphus vocatur
letificatio.
¶ Tertius triūphus vocat̄ ap-
paritio.
¶ Primus triūphus de glorio
ſa xp̄i reſurrectōe vocat̄ verifica
tio. Circa quē theologi hodier-
na die leti ⁊ feſtiui q̄rūt.vtrum
fuerit neceſſariū xp̄m vere ⁊ rea
liter reſurgere. Huic q̄ōni rn̄-
det Doc.ſ.in.iij.par.q.liij.arti.i.
Ponens hanc concluſionē ne
ceſſe fuit xp̄m vere ⁊ realiter re
ſurgere. Quod quadruplici ra-
tione probatur.
¶ Primo ꝓpter diuine iuſticie
cōmendationem.
¶ Secundo ꝓpter fidei noſtre
confirmationem.
¶ Tertio ꝓpter ſpei noſtre ſub
leuationem.
¶ Quarto propter ianue aperi
tionem.
¶ Prio xp̄i vera ⁊ realis reſur
rectio fuit neceſſaria ꝑꝑ diuine
iuſticie ꝯmēdatōeꝫ. Pertiet.n.

ad diuinā iuſticiā illos q ꝓpter
deū ſe humiliant exaltare. Job.
xxij. Qui humiliatus fuerit erit
in glīa. Prouer. xxix. Supbuꝫ
ſequit hūilitas: ⁊ humilē ſpū ſu
ſcipiet gloria. Luce. xviij. Qui ſe
humiliat exaltabit. Cū ergo xp̄ſ
ꝑꝑ obediētiā prīs eterni ⁊ cha-
ritatē ad gen⁹ humanū ſe hūili
auerit. Jō per reſurrectionē: nō
imerito debuit exaltari. p̄s. cxx
viij. Dñe, pbaſti me. glo. Expe-
rimētis vt in paſſiōe: ⁊ cognoui
ſti me. i. pbatū me oſtendis. Tu
cognouiſti. i. pbaſti ſm volūta-
tē tuā: ſeſſionē meā. i. hūilitateꝫ
meā: ⁊ reſurrectionē meā. i. glo
rificationē in reſurrectōe. Hoc
ꝯcludit apl̄s. i. Phil. ij. Hūilia
uit ſeip̄ꝫ factus obediēs vſqꝫ ad
mortē. Mortē aūt crucis: ꝓpt
qđ de⁹ exaltauit illuꝫ ⁊ donauit
illi nomen qđ eſt ſuꝑ omne no
mē: vt in noīe ieſu oē genu fle-
ctat celeſtiū terreſtriū ⁊ iſernoꝝ
⁊ oīs ligua ꝯfiteat: q: dñs ieſus
xp̄s in gloria eſt dei prīs. ¶ Se
cūdo xp̄i vera ⁊ realis reſurre-
ctio fuit neceſſaria: ꝓpter fidei
nr̄e ꝯfirmationē. Fides. n. xp̄ia
na circa deitatem xp̄i fuerat q̄ſi
perdita. Nā ⁊ ipſi apl̄i dubita-
uerūt: ⁊ eo relicto fugerūt. O pō
tebat ergo ſaluatoreꝫ: qui in die
veneris tot humanitatis ſigna:
patiēdo oſ̄derat: hodie reſurgē
do: ſuam diuinitatis potentiam
demōſtrare dꝫbuit. vñ in pſona
xp̄i. Pſalmiſta loquēs ait. p̄s.
xxix. Que vtilitas in ſanguine
meo. i. in effuſione ſanguis mei
dū deſcēdo in corruptiōeꝫ q̄ſi p
q̄ſdā gradus maloꝝ ⁊ tormēto-
rū icorruptionē: q̄ſi dicat nulla.
Si. n. ſtatiꝫ nō reſurgo: nemini
annūciabo: nemīnē lucrabor: vt
glo. exponit. Hoc paulus ꝯclu
dens ait. ij. Cor. vlti. Crucifix⁹ eſt
ex infirmitate mea: ſed viuit ex
virtute dei. Et. i. Cor. xv. Si eni
xp̄s nō reſurrexit: inanis ē p̄di-
catio: ianis ē fides nr̄a. Viden
tes eniꝫ apl̄i ⁊ diſcipuli xp̄m re
ſurrexiſſe: in diuinitatis fide: pe
nitus inſtructi ⁊ ꝯfirmati ſunt.
Judei vero ⁊ qui xp̄m ſpreue-
runt ꝯfuſi ſunt. ¶ Tertio xp̄i ve
ra ⁊ realis reſurrectio fuit nece
ſaria ꝑꝑ ſpei ſubleuationē. Dū
eni videm⁹ xp̄ꝫ q eſt caput ⁊ p̄n
ceps nr̄ reſurrexiſſe. ſperam⁹ ⁊
nos reſurrecturos: ⁊ illas dotē
obtinē q̄s ipſe habuit. ſ. impaſſi-
bilitatē: ſubtilitatē: agilitatem ⁊
claritatē. Hec fuit ſpes firmiſſi
ma patiētiſſimi Job. xix. Scio
ꝙ redēptor me⁹ viuit: ⁊ in nouiſ
ſimo die de terra ſurrectur⁹ ſuꝫ
⁊ rurſum circūdabor pelle mea
⁊ in carne mea videbo deū. Jō
etiā concludit apl̄s phil. iij. Sal
uatoreꝫ expectamus dñm nr̄m

ieſum chriſtum: qui reformabit
corpus humilitatis noſtre: cōfi
guratū corpi claritatis ſue. Et
prime cor. xv. Si p̄dicat ꝙ xp̄s
reſurrexit a mortuis: quō dicūt
qdam in vobis: qm̄ reſurrectio
mortuoꝝ nō eſt: h̄ ille. Nō igit
pigeat bene ⁊ virtuoſe viuere:
q: oīa mēbra corporis premia-
būtur. Ait. n. Aug. in lib. de ver-
bis dñi. O īs chriſtianorū ſpes
in venturū tēpus extindit: vt q
h̄ deo ſuiuimus: alibi ſeruiſſe le
temur. ¶ Quarto chriſti vera
reſurrectio ⁊ realis fuit neceſſa-
ria ꝑꝑ ianue celeſtis apertionē.
Janua. n. paradiſi tripliciter fu-
it aperta. Primo quātū ad glo
riā aīe: ⁊ ſic in paſſiōe chriſti ap
ta eſt. Unde dictuꝫ eſt latroni.
Luc. xxiij. Hodie mecū eris in
paradiſo. Scđo quantū ad glo
riā carnis: ⁊ ſic aperta eſt in re
ſurrectione iuxta illud. i. cor. xv.
Chriſtus reſurrexit a mortuis:
primitie dormientiū: qm̄ quidē
per hominē mors: ⁊ p hominē
reſurrectio mortuorum. Tertio
quātū ad glorie cōgruētē locuꝫ
⁊ ſic apta eſt in aſcēſione. Joā.
xiiij. Vado parare vobis locū.
Et ſi abiero ⁊ preꝑauero vobis
locū. Iterum venio ⁊ accipiam
vos ad me ipſum: vt vbi ſum ⁊
vos ſitis. Quāta igit obſeruan
tia dꝫ xp̄ianus cauere ne intret
portam inferni. cuius vitam in
hac quadrageſima dimiſit. Si
celi porta xp̄o reſurgente aper-
ta eſt: Ideo apoſtolus. Ro. vi.
Quō chriſtus reſurrexit a mor
tuis p gloriā prīs: ita ⁊ nos in
nouitate vite ambulemus. Et
iſra. Sciētes ꝙ xp̄s reſurgēs ex
mortuis iaꝫ nō morit: mors illi
vltra nō dñabitur: quod. n. mor
tuus eſt peccato mortuus eſt ſe
mel. quod auteꝫ viuit viuit deo.
Ita ⁊ vos eſtimate vos mortu
os quidem eſſe peccato: viuen-
tes autem deo. in xp̄o ieſu. hec
ille. Et ne hoc nobis dicat. Ca-
nis reuerſus ad vomitū: ⁊ ſus
lota in volutabro luti. Et turpi⁹
eicit q̄ꝫ nō admittit hoſpes. ex-
tra de iur. iur. c. queādmodum.

ſ Ecūdus triūphus p̄n
cipalis de xp̄i glorio-
ſa reſurrectione vocat
letificatio. Hec eſt dies hilaris
grandis: ⁊ letabunda: quadru-
plici lumine illuſtrata.

¶ Primo illuſtratur a lumine
celeſtiali.

¶ Secundo a lumine intelle-
ctuali.

¶ Tertio a lumine ſubſtātiali.

¶ Quarto a lumine ſpūali.

¶ Prio hec dies illuſtrat a lu-
mine celeſtiali. i. ab ipſo ſole: q
hac die āpliori luce refulſit. Vñ
Ambroſius. Ex reſurrectione

aer ſalubꝛioꝛ:terra fecũdioꝛ.hec
ille.Maximus quoque ait. In
reſurrectione xp̃i elementa oia
gloꝛiant̃.Nam ⁊ ſolẽ ip̃m arbi
troꝛ i hac die ſolito clarioꝛẽ fuiſ
ſe.h̃ ille.Neceſſe ẽ.n.vt ſol gau
deat:i cuius paſſione cõdoluit.
Sicut.n.in paſſione xp̃i maio-
rẽ dedit obſcuritatẽ in ſignũ tri
ſtitie:qꝛ credit̃ fuiſſe eclypſis.ita
in eius reſurrectionẽ maioꝛẽ re
cepit claritatẽ in ſignum leticie.
Nõ potuit ãt iſtã claritatẽ ma
ioꝛẽ recipere quãtũ ad extẽſio-
nẽ.qꝛ ſol de rõne ſua ſe nõ extẽ
dit.⁊ iõ recepit eã quãtũ ad itẽ
ſionẽ.Hinc lactãtius ait.Sal-
ue feſte dies : toto venerabilis
euo.Qua deus infernũ vicit: ⁊
aſtra tenet.Tẽpoꝛa floꝛigero ru
tilãt diſtincta ſereno. Et maio-
re poli limine poꝛta patet.Altꝰ
igniuomũ ſolẽ celi oꝛbita ducit.
Qui vagas occanas exit ⁊ intrat
aquas.Armatis radijs elemẽ-
ta liquẽtia luſtrãs.Hac i nocte
bꝛeui:tẽdit in oꝛbe diẽ.Splẽdi-
da ſinceꝝ ꝓducũt ethera vultũ.
Leticiãqꝫ ſuã ſydera clara pꝛo-
bãt.¶ Scd̃o hec dies illuſtrat̃
a lumine itellectuali.i. ab ãgelo
q hodie totus luminoſus appa
ruit.ſ.in aſpectu:habitu: ⁊ affe-
ctu.Nã aſpectũ habuit fulgidũ
inſtar fulguris:habitũ inſtar ni
uis affatũ inſtar ſolis.Math.
vltimo.Erat autẽ aſpectus eiꝰ
ſicut fulgur:quo ad pꝛimũ veſti
menta eius ſicut nix.quo ad ſe-
cũdũ.Scio.n.q̃ ieſum queritis
quo ad tertiũ.Cũ.n. xp̃s ſit ſol:
qñ ieſum nominauit : ſolẽ i oꝛe
hũit.¶Tertio h̃ dies illuſtrat̃ a
lumine ſup̲ ſubſtãtiali.i.xp̃o fue
rat.n.ſub triplici nubilo.ſ. moꝛ-
talitatis quo ad coꝛpus:paſſibi-
litatis:quo ad animã:multipli-
cis penalitatis quo ad vtrũqꝫ.
Sꝫ hodie de iſto nubilo exiuit
⁊ mũdo refulſit.Nã coꝛpꝰ eius
induit imoꝛtalitatẽ:aia ipaſſibi
litatẽ:⁊ vtrũqꝫ trãſiuit ad oimo
dã gloꝛiã ⁊ felicitatem. Vñ ait
Leo papa. Poſt paſſionẽ xp̃i
ruptis vinculis moꝛtis: īfirmi-
tas in virtutẽ:moꝛtalitas i eter
nitatẽ:ꝯtumelia trãſiuit in glo-
riã.h̃ ille.¶Quarto h̃ dies illu-
ſtrat̃ a lumine ſpũali.ſ.luce fidei
grẽ ⁊ doctrine.Olim quidẽ iſta
lux i ſolis iudeis refulgebat : qꝛ
ſoli habebãt fidẽ verã: ſpũalem
gratiã:⁊ doctrinã ſanã. tota au
tẽ gentilitas erat in tenebꝛis in
fidelitatis:culpe ⁊ ignoꝛãtie.Sꝫ
poſt chꝛiſti reſurrectionẽ: gẽtili
tas eſt ꝯuerſa:⁊ in ea refulſit ve
ra gratia ⁊ doctrina.Et quoniã
lux nunq̃ melius augetur q̃ p̲
applicationẽ lucis ad lucẽ.ideo
hec lux ſpũalis multũ excreuit:
qꝛ in vtroqꝫ populo.ſ.iudaico ⁊

gentili coniuncto fuit.ſ. fides fi-
dei. Ro.i. Iuſtitia.n.dei in eo re
uelatur ex fide in fidẽ:grã grẽ.
Zacha.iiij.Exequabit: gratiam
grẽ eius ⁊ doctrinã doctrine.ſci
licet nouũ teſtm̃ veteri. Vtrum
qꝫ.n.eſt in altero.ſ.vetus in no-
uo p̲ figurationẽ:⁊ nouũ in vete
ri p̲ expoſitionẽ:iuxta illud Eze
ch.i. Rota in medio rote.

T Ertius triumphus de
glorioſa xp̃i reſurrectõ
ne:vocatur apparitio.
Cũ beatiſſima chꝛiſti
anima ſplendidiſſima ⁊ glorio-
ſiſſima demonũ agminibus de
uictis.⁊ ſeris inferni ꝯfractis in
patriũ limbũ deſcẽdiſſet : anti-
quos illos patriarchas ⁊ ꝓphe
tas ceteroſqꝫ iuſtoſ deitatis pꝛe
ſentia recreauit:⁊ beatos efficit
Quẽ vero tertia.i.hodierna die
illuxiſſet i qua verã ⁊ naturalẽ
eius moꝛtẽ fuiſſe declarauerat
rutilãte celo:beatoꝛũ illoꝛũ co-
mitante cetu ad ſepulchꝛũ vbi
coꝛpꝰ iacebat acceſſit:⁊ ilico aia
ꝯiuncta coꝛpoꝛi:decoꝛus ⁊ i ſto
la ſua foꝛmoſiſſimus ⁊ ipaſſibi-
lis ⁊ imoꝛtalis ſurrexit.Ad ſunt
ibi celeſtes armonie: ⁊ dulciſſi-
mi cãtus beatoꝛũ ſpirituũ letã-
tium ⁊ gaudentium. At vbi aie
ſanctoꝛũ patrũ glorioſiſſimum
coꝛpus xp̃i pꝛeſens viderũt: cũ
ingenti gaudio ⁊ ſumma deuo
tione pꝛoſtrati adoꝛauerunt di-
cẽtes. Gloꝛia tibi domine qui
ſurrexiſti a moꝛtuis cum patre
⁊ ſancto ſpiritu in ſempiterna
ſecula.Tũc angelo gabꝛiele pꝛe
eunte:iter verſus domũ virgi-
nis marie direxit. Sequebant̃
miro oꝛdine iuſtoꝝ anime:ante
quas latro totus feſtiuus cãdi-
diſſimũ vexillũ poꝛtabat.Et q̃-
uis ſacrũ euãgeliũ ſub miſterio
hanc pꝛimã apparitionẽ virgi-
ni matri factã taceat:qꝛ reſurre
ctionis teſtis mater ipſa ꝯueni
ens non videbatur.tñ ipſi chꝛi-
ſtus reſurgẽs pꝛimo apparuit.
Vnde Ambꝛo.in lib.de virgi-
nibus.Maria virgo reſurrecti
onẽ domini vidit ⁊ p̃ma vidit.
Qd̃ ⁊ rõne pꝛobat̃.Nã bonus
⁊ verus filius honoꝛẽ matri ex
hibere dꝫ:⁊ maxime dolẽtẽ cõ-
ſolari.Eccli.vij. Honoꝛa patrẽ
tuum:⁊ gemitus matris tue ne
obliuiſcaris.Sꝫ xp̃s erat bonꝰ
⁊ verus filius virginis. ergo eã
debebat.pꝛimo honoꝛare: ⁊ ſua
reſurrectione ꝯſolari.Inſup̲ de
us apparet his qui fideles ſunt
iuxta illud Sap̃.i.Apparet his
q fidẽ habent in illũ.ergo ⁊ his
pꝛimo dꝫ apparere illis q maioꝛẽ
⁊ firmioꝛẽ fidẽ habent.Maria
virgo nunq̃ in fide deitatis du
bitauit.etiã tp̃e paſſionis:qd̃ ne
mo alioꝝ fecit. Igit̃ pꝛimo m[...]

vide [illegible] dia [illegible] lij michale de mediolano [illegible] ꝯparte huius ſermonis

apparuit:tanq̃ ſupra ceteros fi
deliſſime. Ultimo:vbi maior ẽ
dilectio:ibi.primo dꝫ eſſe viſita
tionis ⁊ preſentie exhibitio. Sꝫ
nunq̃ aliqui mortalium ſe tam
vehemẽter mutuo dilexerũt ſi-
cut hic filius ⁊ hec mater. ergo
debuit ſibi.ꝑmo apparere. Uñ
Jo.xiiij. Qui diligit me: dilige-
tur a patre meo:⁊ ego diligam
eũ:⁊ manifeſtabo ei me ipſum.
Gabriel igitur vndiqꝫ letus ⁊
coruſcus ad thalamũ virgineũ
ꝓſpectus reuerẽter cecinit. Re-
gina celi letare aleluia.q꞉ quem
meruiſti portare aleluia iã ſur-
rexit ſicut dixit.aleluia. His cõ
pletis ecce fili⁹ ieſus pulcher:lu
minoſus:camerã ingredit꞉: di-
cẽs. Aue benedicta ſuꝑ oẽs mu
lieres. Tũc amplectit꞉:⁊ oſculat꞉
matrẽ. Et mater pre dulcedine
flebat:tãgebat manus ⁊ pedes
⁊ caput ⁊ pectuſ totũ corpus de
oſculabat꞉ dicẽs. O corpus ſan
ctiſſimum:quot die veneris tor
mẽta paſſum es:⁊ quantũ mihi
dolorẽ intuliſti:nũc vero te bea
tũ ⁊ glorioſum video. O mi be
nedicte fili:laus deo pr̃i:laus ti-
bi:⁊ laus ſpũiſſancto: q꞉ opus
redẽptionis humane ꝯpletũ ẽ.
O quale gaudiũ fuit in illa do
mo virginis. O q̃lia verba iter
venerũt. O quale triumphũ ex
preſentia tot animarũ ſanctaꝝ
⁊ angelorum. O felix domus q̃
tũc paradiſus facta eſt. ibi erat
deitas ⁊ humanitas xp̃i:ibi re-
gina celi:ibi innumeri ſancti ⁊
angeloꝝ chori:ibi gaudiũ ⁊ exul
tatio. Tũc oẽs ille anime beatiſ
ſime matrẽ virginẽ adorantes
dixerunt illud Judith. xv. Tu
gloria ieruſalẽ:tu leticia iſrł:tu
honorificentia populi noſtri.q꞉
feciſti viriliter:⁊ cõfortatum eſt
cor tuũ. Et infra. Ideo ⁊ man⁹
dñi ꝯfortauit te:⁊ ideo bñdicta
eris in eternũ. At virgo dulci-
ter animas alloquens ait illud
ꝑme pe.ij. Uos genus electũ:
regale ſacerdotiũ:gens ſancta:
populus acquiſitionis: vt virtu
tes annũcietis eius qui de tene
bris vos vocauit in admirabi-
le lumen ſuũ. Poſtremo ieſus
vt magis ac magis leticia ⁊ ex-
ultatiõe:matrẽ ſuã afficeret:in-
qt. Dignũ eſt o venerãda ⁊ dul
ciſſima mater:vt i hac gaudioſa
die tibi noua dona ⁊ inaudita
munera necnõ celeſtia ꝑuilegia
ꝯcedã. Cõſtituto te in primis ce
lorũ reginã:⁊ mundi ac inferni
glorioſam imperatricem: facio
te inſuper gratiarũ omniũ fon-
tẽ:ita ꝙ gratie hominibus exhi
bende per manus tuas offerri
debent. Sabbatũ autẽ qḋ deo
dedicatum erat:tue memorie ⁊
deuotioni deinceps ḋdicatũ erit

⁊ mihi dies dominica:quia ho
die a mortuis reſurrexi:ipſa ſab
bati dies erit fidelib⁹ ſemꝑ vene
rabilis:in quo tui deuoti deuo
tius orabunt ⁊ ob tuũ nomẽ ſo
brius abſtinebũt ⁊ ieiunabunt.
Uolo tandem: vt tempore ſuo
in anima ⁊ corpore glorioſa re-
ſurgens venias mecum in glo-
ria:vbi ad dexterã meam ſede-
bis:⁊ ſuper omnes:choros an-
gelorũ ⁊ hominũ eris in eternũ
exaltata. Mater autem humilit꞉
acceptans ⁊ gr̃as agẽs ait. Fili
tibi laus ⁊ gloria ſemꝑ. Rogo ⁊
magdalene nr̃e memineris: que
tantopere fuit die veneris affli-
cta. Nũc quoqꝫ anxiatur ex ab
ſentia tua neqꝫ comedere neqꝫ
quieſcere poteſt. Utinam te vi
deret. At ieſus. Benigniſſima
mater eam ⁊ reliquos amore
mei afflictos:hodie conſolabor
Tunc duos angelos ad monu
mentũ miſit. Quorũ alter xp̃i
reſurrectionẽ nunciauit dicens.
Scio ꝙ ieſuꝫ crucifixũ queritis.
Surrexit nõ ẽ hic. Glorioſus
igit꞉ fili⁹ iteꝝ matrẽ cõplexans ⁊
vale faciẽs:ad ortũ vbi erat mo
numentum properauit:⁊ in for
ma hortulani magdalene appa
rens:⁊ tandem ſe manifeſtãs il
lã ſumme letificauit. Hoc ait
Greg. Penſandũ eſt hui⁹ mu
lieris mentẽ: quanta vis amo-
ris accẽderat:que a monumẽto
dñi etiam diſcipulis recedenti-
bus non recedebat. Et contigit
vt eum ſola tunc videret que re
manſit vt quereret. Nam ⁊ vis
amoris: intentionem multipli-
cat inquiſitionis. Queſiuit igit꞉
prius ⁊ nunc inuenit perſeuera
uit querere. vnde contigit vt in
ueniret.hec ille. O felix maria:
tu ante apoſtolos ieſum vides ⁊
ieſum alloqueris. Tu hoc loco
apoſtolorum apoſtola fieri me
ruiſti. Tu nomine tuo a chriſto
vocaris. Tu in miſteriũ reſurre
ctionis vti prim⁹ teſtis eligeris.
Tu prima conſolationẽ merui
ſti cum tibi chriſt⁹ dixit:mulier
qd ploras꞉ Tu deniqꝫ es illa de
qua ait Gregori.in Homel.q꞉
in ꝑadiſo mulier ꝓpinauit mor
tem a ſepulchro mulier viris an
nũciauit vitã. Et vt deniqꝫ xp̃s
miſerorũ cõſolator ceteros ꝯtri
ſtatos a merore ſubleuaret:aliiſ
gaudioſe appꝛuit. Ait.n.ꝑs. Se-
cũdũ multitudinẽ doloꝝ meoꝝ
in corde meo:ꝯſolatiões tue le-
tificauerunt aiam meaꝫ. Appa-
ruit ⁊ duab⁹ a monumento cur
rentibus enunciare diſcipulis:
que ab angelis de eius reſurre
ctione didicerãt: que acceſſerũt
⁊ tenuerunt pedes eius. Appa-
ruit ⁊ adueſꝑaſcente die duob⁹
diſcipulis in caſtellũ emaus eũ-

de magdalena vide i dnica palmarum parte 3

tibus. Apparuit ⁊ apl̄o Petro merenti ⁊ lachrymāti:lz euāgeliſta nō deſcribat. Ultimo ipſa reſurrectiōis die:apparuit vndecim:⁊ eis qui cū ipſis erāt congregati:dicēs. Pax vob̄. Ego ſum:nolite timē. Gaudioſa igr̄ fuit xp̄i apparitio:⁊ vndiqꝫ leta būda:q̄ ⁊ nos gaudere ⁊ exultare plurimū debem⁹:vt ſic mūdi leticia excluſa: vitijs ⁊ peccatis audacius reſiſtere poſſim⁹. Sic enim nō amplius deū irritabimus:ſed ſemꝑ letum ⁊ propitiū habebimus:donec corpus illud ſacratiſſimū ⁊ glorioſiſſimū corporalibus oculis intueri liceat ⁊ ſecū in eternū manere. Preſtā te ipſo:qui eſt benedictus in ſecula. Amen.

¶ Feria ſc̄da dominice reſurrectiōis. De elemoſyna. Ser.liiij.

M Ane nobiſcū Lu.vl. Inter cetera quibus diuine maieſtati grati reddimur ⁊ accepti:precipuū eē iudico: exercitiū ſacratiſſimoꝝ operuꝫ miſericordie:ac pietatis proximalis. Teſtantur h̄ diuinarū codices ſcripturarū. Teſtaṫ hoc idem incarnata veritas chriſtus. Mat.xxv. Uerum inter huiuſcemodi pietatis opera: principatum tenet elemoſyna ſancta. Que quidez vt ſapiens inquit. Eccleſia.xxix. Per te exorabit ab omni malo. Hoc ſane cognouerunt iſti beatiſſimi apoſtoli. Cleophas ⁊ lucas in euangelio preſenti cōmemorati. Qui extimātes ſaluatorem mundi pauperem ⁊ peregrinuꝫ eſſe pietate commoti: ipſum hoſpitio recipere: ſibiqꝫ elemoſynā dare voluerūt. dicētes. Mane nobiſcuꝫ. Que quidē diuina verba mihi materiaꝫ p̄bent predicādi de ipſa elemoſyna ſacratiſſima. De q̄ hoc mane tria contemplabimur.

¶ Primo diffinitionē.

¶ Secundo ſuſceptionē.

¶ Tertio fructificationē.

¶ Primo elemoſyne cōſiderare debem⁹ diffinitionē. ſ. Doct. in ſa ſe.q.xxxij.arti.i. Et in.iiij. ſen.di.xv.q.ij. Et di. Pe.de palu.in.iiij.ſentē.eadē di. Elemoſynam ſic diffiniunt. Elemoſyna eſt opus in quo datur aliquid indigenti ex cōpaſſione ꝑpter deum. Circa quā diffinitionē:querūt theologi ⁊ canoniſte. Utrū elemoſyna ſit de neceſſitate ſalutis:ita ꝙ nō faciēs elemoſynā peccet mortaliter? Huic queſito rn̄det. ſ. Doct. in ſa ſe.q.xxxij. ar.v. Et in.iiij.ſentē.d.xv. dicēs: ꝙ dare elemoſynā eſt de precepto. Qđ quidē intelligendū eſt ſm̄ ꝙ recta ratio requirit: ſm̄ quam duo conſideranda ſunt.

aliter elemoſina d̄r ab ely q̄ e de[illegible] mādati · quaſi [illegible] diuini mandati · [illegible] vide[illegible] ele mādati ſm̄ [illegible] diuini

ille q̄ elemoſina d̄r ab ely q̄ ē miſerere [illegible]

Unū ex ꝑte dantis. ſ. vt id qđ in elemoſynas erogādū eſt:non ſit ei neceſſariū ſed ſupfluuꝫ:nō ſolū reſpectu ſuiipſi⁹:ſed reſpectu alioꝝ quoꝝ cura ei incūbit. Quia prius oꝫ ꝙ vnuſquiſqꝫ ſibi ⁊ ſuis ꝓuideat: ⁊ de reſiduo pauperib⁹ ſubueniat. Sic ⁊ natura primo accipit cibū ad ſuſtētationē corporis ꝓprij quod eſt neceſſariuꝫ miniſterio virtutis nutritiue. Supfluū autē erogat ad generationē alterius:per virtutē generatiuā. Aliud ex ꝑte recipiētis. vꝫ ſi neceſſitatē habeat alioquin nō eſſet rō quare elemoſyna ei dareṫ. Non eniꝫ oīs neceſſitas obligat ad p̄ceptum: ſed illa ſola ſine qua:is qui neceſſitatē patiṫ ſuſtētari non pōt. Sic igiṫ dare elemoſynā de ſuperfluo ei qui eſt in extrema neceſſitate ē de p̄cepto:alias aūt ē de ꝯſilio:qđ triplici rōe ꝺclaro.

¶ Primo rōne trāſgreſſiōis.

¶ Secundo rōne furationis.

¶ Tertio rōne dānationis.

¶ Primo nō faciens elemoſynam quēadmodū p̄ſuppoſitum eſt peccat mortal̄r:rōne trāſgreſſionis.ſic. Quicunqꝫ trāſgrediṫ diuinum p̄ceptum peccat mortaliter. Sed nō faciēs elemoſynam:tranſgrediṫ diuinū preceptum. Nā Deut.xv.dr̄. Omino indigēs ⁊ mēdicus non erit inter vos. Et infra. Non deerūt pauperes in terra habitationis tue. Idcirco ego p̄cipio tibi:vt aperias manum fratri tuo egeno: ⁊ pauperi q tecuꝫ verſaṫ in terra. Et Iſa.lviij. Frāge eſuriēti panē tuū ⁊ egenos vagoſqꝫ induc in domū tuā. Cū videris nudū operi eū ⁊ carnē tuā ne deſperexeris. Tobie.iiij. Noli auertere facieꝫ tuam ab vllo paupere. Ita enim fiet vt nō auertaṫ a te facies dn̄i. Eccle.xxix. Conclude elemoſynā in ſinu pauperis. ⁊ hic exorabit pro te ab omni malo. Lu.xi. Qđ ſupeſt date elemoſynā:⁊ ecce oia mūda ſunt vobis. Et Luc.xij. Uēdite que poſſidetis ⁊ date elemoſynā:facite vobis ſacculos qui nō veteraſcūt theſaurum nō deficienteꝫ in celis:quo fur non apropiat: nec tinea corrūpit: ergo nō faciēs elemoſynam peccat mortaliter ſicut diuini precepti tranſgreſſor.

¶ Secundo idem probatur ratione furationis. Quicunqꝫ furtum cōmittit vel rapinaꝫ:vtiqꝫ mortal̄r peccat:quia ⁊ etiā p̄ceptum legis agit quo precipitur. Nō furtū facies. Sed non faciens elemoſynā cōmittit furtuꝫ vel rapinā. Nam tēpore neceſſitatis oia ſunt cōmunia: vt pꝫ. di.xlij.§.p̄mo. Et di.xlvij.c. Sicut hi:qui per inſaniaꝫ.xij.q.i.c.

Dilectiſſimis. xxiij.q.vij.c. Qđ
autē.ff.ad.l.Rodiā.de iactu.l.i.
§.p̄mo.de ꝯſe.d.v.c.Diſcipulos
Vide de furtis.c.Si quis pro-
pter neceſſitatē. Vnde ſi indigē
ti nō ſubuenit:aufert ſuū ſibi:⁊
per ꝯſequēs cōmittit furtū ⁊ ra
pinam:imo qđ grauius:eſt ho-
micidium. Ambroſius in libro
de apoſtolis:vt in decretis.lxxx
vi.di.c.habet.inquit. Paſce fa-
me morientem. Quiſquis.n.pa
ſcendo hoiem ſaluare poteris.
Si nō paueris occidiſti. Cōcor
dat cum lege que dicit. Necare
videt:nō tm̄ is qui partū p̄efo
cat:ſed ⁊ is qui abijt:⁊ q alimo-
niā denegat.ff.de liberis agno
ſcendis.l.necare. Qđ autē dixi
de morte corporis.idē dicendū:
de morte aie. Puta ſi vides ꝓ
ximum tuū caſuruz in peccatis:
vt fornicandōis:vel hereſis pro-
pter paupertatem:ſubueniendū
eſt ex p̄cepto.ſicut fecit.b. Nico
laus:qui ſubuenit inopie triū iu
uencularum:quas pater decre-
uerat proſtituere:vt inde vitā ſu
ſtentarēt. Sic ⁊ beatiſſimus pa
triarcha Dominicus:ſeipſuz vē
dere voluit vt ſubueniret paup
tati proximorū ne peccarent. Il
li vero qui nō dant elemoſynaz
paupi in neceſſitate conſtituto
peruertunt ordinem charitatis.
Ordo enim charitatis eſt vt pri

mo diligatur deus.ſecundo ani
ma propria. tertio anima proxi
mi.quarto corpus proprium.qn
to corpus proximi. ſexto tempo
ralia bona. Can.ij. Ordinauit i
me charitatem. Si ergo pmit-
tit homo proximū mori vel gra
uem infirmitatē incurrere:pro-
pter inordinatā cupiditatem bo
noꝝ tpalium. probat magis di
ligere bona tpalia q̄ ꝓximuz:⁊
ſic peruertit ordinē charitatis:⁊
per conſequens peccat mortali
ter. Sic predicabat Ioānes ba
ptiſta populo dicens: interrogā
ti quid facíemꝰ. Qui habet du-
as tunicas: det vnam non ha-
benti. Et qui habet eſcam ſimi
liter faciat. Luce.iij.capitulo. Et
primo Ioan.iij. Qui habuerit
ſubſtantiam huius mundi ⁊ vi
derit fratrem ſuū neceſſitatē ha
bere ⁊ clauſerit viſcera ſua ab
eo:quomodo charitas dei ma-
net in illo? Filioli mei non dili
gamus verbo neqꝫ lingua: ſed
oper ⁊ veritate. Et Ierony.lxx
vi.di. inquit. Qui clementiam
non habet:nec indutus eſt viſce
ra miſericordie:⁊ lachrymaruz:
q̄uis ſpiritualis ſit:non adim-
plet legem chriſti.hec ille. Ter
tio idem probatur ratione dā-
nationis. Ad te me conuerto
o auare. O tenax. O crudelis.
Non vis facere elemoſynam?

Item claude burſam:claude ce
larium: claude horreum: clau
de capſaz:quia diabolus finali
ter te claudet in inferno: ita vt
in corpore ⁊ aia eternaliter dā
neris. Nā preſente toto mūdo:
in die iudicij tremēdo, chriſtus
communis omnium iudex:di-
cet his qui a ſiniſtris erunt. Di
ſcedite a me maledicti in ignez
eternum qui paratus eſt diabo
lo ⁊ angelis eius. Eſuriui eni ⁊
non dediſtis mihi manducare.
Sitiui ⁊ nō dediſtis mihi bibe
re:hoſpes erā ⁊ non collegiſtis
me. Nudꝰ ⁊ nō operuiſtis me.
Infirmus ⁊ in carcere ⁊ nō vi
ſitaſtis me. Et ibunt hi i ſuppli
cium eternuz.hec ille. Ergo nō
faciens elemoſynā qñ de neceſ
ſitate tenetur peccat mortaliter.

Ecūdo principaliter cō
ſiderare debemꝰ elemo-
ſyne ſuſceptionem. Si
diligenter ⁊ fideliter conſideret
quis eſt:qui elemoſynam ſuſci
pit:proculdubio quilibet veſtrū:
liberali ſinu elemoſynas paupe
ribus erogabit. Quis o chriſtia
ne:quātinum tuum:panem:vi
num: veſtem ⁊c.que elemoſy-
naliter impendis excipit. Chri-
ſtus vtī redemptor noſter. Hāc
veritatem ore ſuo mundo pro-
palauit.di. Math.xxv. Amē di
co vobis: quandiu feciſtis vni

de his fratribꝰ meis minimis:
mihi feciſtis. Et quoniaz vt ait
Gregorius plerūqꝫ corda au-
dientium:plus exempla q̄ ver-
ba excitant. Ad oſtenſionez pro
poſite veritatis:digniſſima que
dā exempla adducam. Recitat
in primis Gregoriꝰ in home.
Videns ieſus ciuitatem fleuit
ſuper illam. Epyphanium ſibi
retuliſſe. Quod quidam marti-
rius nomine:vir valde venera
bilis ⁊ monachus:qui quidem
ex itinere:ad monaſterium re-
meabat:pergēſqꝫ leproſuz quē
dam:quem denſis vulneribus
elefantius morbus fedauerat:
per membra inuenit in via:vo
lentem ad ſuum hoſpitiuz redi
re:⁊ pre laſſitudine non valen-
tem. Ipſe vero aſſuebat:ſe ha-
bē hoſpitium:quo monachus
ire feſtinabat. Vir aūt dei:eiuſ
dē leproſi laſſitudinem miſera-
tus:pallium quo veſtiebatur in
terrā proiecit:⁊ expādit:ac deſu
per leproſuz poſuit:eūqꝫ ſuo pal
lio vndiqꝫ conſtrictuz:ſuper hu
merum leuauit:ſecumqꝫ detu-
lit. Cumqꝫ iam monaſterij fori-
bus appropinquaret ſpiritualis
pater eiuſdē mōaſterij magnis
clamare vocibꝰ cepit. Currite:ia
nuas mōaſterij citius apite: qr
frater martiriꝰ vēit dominū por
tans. Statiz vero vt Martiriꝰ

ad aditum monaſterij peruenit:
is qui leproſus putabať:de col-
lo eius exiliens:⁊ in ea ſpecie ap
parere:qua cognoſci ab omnibꝰ
poſſet:redemptor humani gene
ris deus ⁊ homo chriſtus ieſus
ad celum Martirio reſpiciente
redijt:eiqꝫ colloqueſ dixit Mar
tiri:tu me nõ erubuiſti ſuper ter
ram:ego te non erubeſcam ſup
celos. Qui ſanctus vir mox vt
ad monaſterium venit requiſi-
tus eſt:frater martiri vbi ẽ quẽ
portabas. Cui ille reſpondit di-
cens. Ego ſi ſciuiſſez quis eſſet:
pedes illius tenuiſſem. Tunc iſ-
dem martirius narrabat ꝙ cuz
eum portaret:eius pondus mi
nime ſenſiſſet. Ad aliud exẽpluz
accedo. Legitur eniz in vita ſan
cti Martini:ꝙ cuz hyemali 'tẽ
pore per portam ambiacenſiuz
tranſiret: pauperem quendam
nudum obuiũ habuit. Qui cum
a nullo elemoſinam accepiſſet:
martinus hũc ſibi ſeruatũ itelli
gẽs arrepto enſe clamidẽ q̃ tñ
ſibi ſupererat diuidit:⁊ ptẽ pau
peri tribuens:reliqua rurſus in
duitur. Sequẽti igiť nocte chri-
ſtum clamidis ſue:qua paupez
texerat:parte veſtitũ vidit:ipſũ
qꝫ ad circũſtãtes angelos:ſic lo
quẽtẽ audiuit. Martinꝰ adhuc
cathecuminꝰ:hac veſte me ꝯte
xit. Recitatur ẽt in legenda Jo
annis elemoſinarij:fuiſſe quen
dam theleonariũ nomine Pe
truz:qui primo durus erga pau
peres:ſed poſtmoduz miſericor
dioſiſſimus fuit. duz iſte igiť die
quodam optimis veſtimentis i
dutus:per viaz pergeret:quidaz
naufragus:ab eo tegumentum
aliquod poſtulabat. Et cõtinuo
illo precioſo veſtimento ſe expo
liauit:⁊ illi dedit:quod ille acci-
piens:ſtatim vendidit. cum aũt
Theleonarius rediret:⁊ veſti-
mentum ſuſpenſum videret:cõ
triſtatus eſt valde: adeo vt nec
cibuz ſumere vellet:dicens. quo
niaz non fui dignus vt mei me
moriam haberet egenus. Et ec
ce dũ dormiret vidit quẽdaz ſu
per ſolem fulgentem ⁊ habentẽ
indutũ veſtimentuz:quod dede
rat egeno ⁊ dicentem ſibi. quid
ploras petre. Qui cum cãm ſue
triſtitie ſibi dixiſſet. ait ille. Co-
gnoſcis hoc? Et ille. Etiaz dñe.
Et dñs ad eum. Illo ego veſti-
or:ex quo mihi dediſti ⁊ gratiaſ
ago bone voluntati tue:quoniã
frigore affligebar ⁊ cooperuiſti
me. hec ibi. Hř quoqꝫ i vita fra
trũ. ꝙ dum beatus Jordanus:
beatiſſimi patriſ Dominici ſuc
ceſſor ſecularis eẽt:iretqꝫ ad ec-
cleſiã:rogatus a paupere vt ſibi
elemoſinã faceret: non habens
apud ſe pecuniã:corrigiã dedit:

intrans igitur eccleſiam vidit
crucifixum corrigia ſua quam
pauperi dederat cinctũ. Refert
inſup Greg. in homeľ. diſcipu-
loꝝ euntium in emaus. ſic dicẽs.
Quidã pater familias cuz tota
domo ſua:cũ magno ſtudio ho
ſpitalitati ſeruiebat. Cũqꝫ quotti
die ad mẽſam ſuaz peregrinos
ſuſciperet:quadã die peregrinꝰ
quidã inter alios aduenit: ⁊ ad
mẽſam ductus eſt. Dũqꝫ pater
familias ex humilitatis ꝯſuetu
dine:aquã vellet manibus eius
diffundere:cõuerſus vrceũ acce
pit:ſed repẽte eũ in cuius mani
bus aquã effundere vellet non
inuenit. Cũqꝫ hoc factũ ſecũ ⁊ ip
ſe miraretť eadez nocte ei dñs p
viſionẽ dixit. Ceteris diebꝰ:me
in mẽbris meis:externa autem
die i memetipſo ſuſcepiſti. Hic
paterfamilias fuit ipſe. ſ. Gre.
vt habetur in eius hiſtoria: ſed
humilitatis gratia videť de alio
referre. Legiť in legenda ſancte
Catherine de ſenis:ꝙ dũ in ec-
cleſia fratrũ predicatorũ eſſet: ⁊
petẽti paupi:nihil qđ dare poſ-
ſet haberet:preter argẽteã cru-
cẽ:inter pater noſter locatã:eaz
ſibi dedit. Apparuit deinde xp̃s
oſtendens dictam crucẽ:gem-
mis ornatã dicẽs. Hanc in die
iudicij ad tui gloriã:toti mundo
oſtenſurus ſum. Item dum ibi
dez eſſet:petenti pauperi nudo
elemoſinã:tunicã ꝓpriã decen
ter extraxit:⁊ dedit. Oranti ve-
ro in nocte chriſtus eandẽ tuni
caz in manibus tenens:ſibi ap
paruit dicens. Ecce tunica quã
mihi liberaliter donaſti. Sz tu
aliam a me ſuſcipe. Mox chri-
ſtus ex ſuo latere tunicã ſangui
neis radijs fulgẽtem eduxit. Et
Catherinã manibus ſuis indu
it. Hec tunica ceteris mortali-
bꝰ inuiſibilis fuit:ſz ei ſenſibilis
adeo vt ipſa induta:deinceps ni
ſi vna tunicella vtereť immuniſ
a frigoribꝰ ſeruabať. hec ibi. Sz
ne glorioſe Marthe: hoſpitus
chriſti videar oblitus:audi rem
deuotione ⁊ memoria dignaz.
Hec fuit:que totiens chriſto ⁊
diſcipulis elemoſynam fecerat:
eunqꝫ ſuſceperat. Ipſa igiť mor
tua chriſtus beato Frõtoni epõ
apparuit: dicens. Surge dile-
cte mi velociter ⁊ ſequere me.
Et iuſſa complente:ambo taraſ
conuz venerunt: ⁊ circa corpus
eius pſallentes:totum officium
ambo: ceteris reſpondentibus
pergerunt:⁊ corpus eiꝰ ſuis ma
nibꝰ in ſepulchro collocauerũt.
Hec in legenda in qua digna
⁊ deuotiſſima reperies. Ho-
die deniqꝫ auribus fideliũ euã-
geliũ inſonuit: vbi xp̃s a diſci-
pulis in forma peregrini ſuſce-

ptus eſt. Patet igitur ex his iã
dictis ꝙ oĩa quecunqꝫ paupe-
ribus exhibent̃: chriſtus ipſe ſu-
ſcipit. Quis igitur nõ animetur
ad exhibendas pauperib⁹ ⁊ mẽ
dicis elemoſynas? Quis amo-
do tam impius erit vt paupe-
res videre nolit? Quis ita cru-
delis vt paupes deſpiciat ⁊ ex-
horreat. Unde Sre. in homel.
diſcipuloꝝ euntium in emaus.
ait. Pẽſate fratres quanta ho-
ſpitalitatis virtus ſit. Ad mẽſas
vr̃as xp̃m ſuſcipite: vt vos ab
eo ſuſcipi ad ꝯuiuia eterna va-
leatis: pbete meo pegrino xp̃o
hoſpitium vt vos in iudicio: non
quaſi peregrinos neſciat: ſed vt
proprios recipiat ad regnum.

Ertio principalr ele-
ſ moſine ꝯſiderare de-
bemus fructificationẽ
ſ. Doct. in ſcđa ſcđe. Et in. iiij.
ſen. ⁊ do. Pe. de palu. in. iiij. di.
xv. Et do. Guiliel. paral. i ſum
ma de virtutib⁹: tractatu de mi
ſeria: multos ⁊ varios effectus
elemoſine ponũt: quos ego bre
uitati attendens non explico: ſꝫ
duos tm̃ elemoſine vberrimos
fructus adduco. ¶ Primus fru
ctus dicitur tẽporaliũ augmen
tatiuus. ¶ Secũdus fructus di
citur vite eterne acquiſitiuus.
¶ Primus elemoſine fructus
dicitur tẽporalium augmenta-
tiuus. Hic fructus vobis ſecu-
larib⁹ ꝙꝫ maxime placebit. Ait
eni ſaluator. Luc. vi. Date ⁊ da
bitur vobis. Unde legitur i hy
ſtoria longobardorũ ꝙ impera
tor quidaꝫ Tyberius nomine:
apud ꝯſtantinopolim: pauperi-
bus erat adeo liberalis: vt non
ſufficerent ei bona totius iperij.
Cũ autem ei diceretur a regi-
na ꝙ ad inopiã duxiſſet imperi
um aiebat: prouiſoreꝫ ſe habere
deũ pro cuius amore hec oĩa fa
ciebat: nec ſe dubitare quin ſibi
daret̃ ſtipendiũ ad imperiũ de
fendendũ. Cũqꝫ pene oĩa expen
diſſet in pauperes: quadã die ꝑ
palatium vadens: ⁊ lapidẽ quẽ
dam in pauimento conſpiciẽs:
crucis ſignaculo inſignitum do
luit plurimum: ꝙ venerabile ſi-
gnum pedibus conculcaret̃. Et
protinus illum excauari prece-
pit: ⁊ alio loco decẽti: lapidẽ po-
ni iuſſit. Sed hoc amoto: alius
lapis apparuit: eodem ſigno ſi-
gnatus: qui eius iuſſione cum
fuiſſet amotus occurrit ei tertiꝰ
ſimilis lapis. Que cũ feciſſꝫ au
ferri: tãta ibidẽ reperit multitudi
nẽ auri: vt oĩa repleret vaſa pa-
latij. De quo immẽſas gratias
egit deo dicens regine. Ecce
quõ oĩuꝫ bonoꝝ retributor deꝰ
mirabiliter prouidit. Scđs quo
ꝙꝫ Bonifacius ferentine vrbis

epiſcopus ꝑut refert Sre. Dũ
puer eẽt ⁊ cuꝫ matre habitaret
ſepe ſine camiſia ⁊ veſte venie
bat: eo ꝙ oĩa q̃ poterat paupib⁹
erogabat. Quadã ergo die ma
tre ſua horreũ igreſſa: omne pe
ne triticũ ad victuꝫ totius anni
preparatuꝫ: inuenit paupib⁹ ero
gatũ: Cũqꝫ alapis ⁊ pugnis ſe
cederet: eo ꝙ totius anni ſtipen
diũ ꝑdidiſſet. Bonifati⁹ matri
cõpatiẽs: rogauit vt ab horreo
paꝝ diſcederet. Qđ cũ illa feciſ
ſet: puer dñi in orõne ſe dedit.
Quo facto veniens mat̃: tritico
pleno inuenit horreũ. Et hoc vi
dẽs corde cõpũcta filiũ iuitauit
vt daret qñ vellet elemoſinam.
Legit̃ ẽt ꝙ balin⁹ ſiue curial cu
iuſdã regis fuit: q̃ de rapina bo
noꝝ regis accuſatus fuit a pluri
bus. Unde rex ille mandauit vt
de oĩbus que haberet rei vita
tẽ diceret: ⁊ quanti valoris oĩa
ſua eẽnt fideliter idicaret. At il
le rege pñte tm̃ ſexcẽtos aureoſ
aſſeruit ſe hẽre. Cũ vero aſtãtes
illi ꝙ mẽtiret̃ obijcerẽt: cum tot
palatia: tot aureos hẽret. ille rñ
dẽs dixit. Iſta oĩa q̃ dicitis nõ
ſunt mea: ſꝫ ſunt dñi mei regis:
⁊ ꝙ poſſꝫ ſibi illa accipere ſi vel
let. Sꝫ ſexcentos aureos iõ me
habere dixi: quia illos per ma
n⁹ paupuꝫ xp̃o dedi eos in tuto
loco repoſui vbi nec fur timetur
nec tinea demolit̃. Qđ rex duꝫ
audiuit ipꝫ ampli⁹ ditãdũ decre
uit ⁊ eẽ fideliſſimum iudicauit.
Ecce elemoſine vberrimus fru
ct⁹. q̃. ſ. tp̃alia augmentant̃. Unde
leo papa in ſermone. iiij. pẽteco
ſtes ait. Quidqđ ei i cibis pau-
peꝝ: i curatões debiliũ: in ꝑcia
captiuoꝝ: ⁊ i qualibet opa pieta
tis ipẽdit̃: nõ minuit̃ ſed auget̃:
nec vnqꝫ apud deum ꝑire pote
rit: qđ fidelis benignitas eroga
uit. h ille. Et Iſido. i libro de ſũ
mo bono ingt. Terrena bõa ſer
uãdo: oĩa ãmittim⁹: ſꝫ ea largiẽ
do ſuam⁹: q2 pr̃imoniũ nr̃ꝫ oẽ
retẽtũ perit: ſꝫ ꝑmãet erogatuꝫ.
h ille. Et Iero. ad nepotianũ di
cit. Nõ memini me legiſſe ma
la morte mortuũ q libẽter opa
pietatis exercuit. Hẽt multos i
terceſſores: ⁊ ipoſſibile ẽ multo-
rum ꝑces nõ exaudiri. h ille. Et
ex hoc ingt Augu. Qđ nõ dat
xp̃o. accipit fiſc⁹. Et h qꝫtũ ad ꝑ
mũ fructuꝫ elemoſine. ¶ Scđs
fruct⁹ elemoſine dr̃ vite eterne
acqſitiu⁹ dulciſſim⁹ ẽ iſte fruct⁹ ⁊
ceteroꝝ ꝑcioſiſſim⁹. Hãc vita
tẽ itellexit vir ille. ſ. Thob. qui i
teſtõ ait ad filiũ ſuũ. iiij. c. Quõ
potueris: ita eſto miſicors. Si
multuꝫ tibi fuerit: abũdãter tri
bue: ſi exiguũ tibi fuẽt: ẽt exiguũ
libẽt impꝑtiri ſtude. Premium
n. bõuꝫ theſaurizas i die neceſſi

tatis:quoniā elemoſina ab om
ni peccato ⁊ a morte liberat: ⁊
nō patiet̃ aias ire in tenebras:fi
ducia magna erit corā ſummo
deo elemoſina oibꝰ faciētibꝰ eaꝫ.
hec ille. Vñ ⁊ Dauid.ps.xliiij.
Beatus q itelligit ſuper egenū
⁊ pauperē:in die mala.ſ.mortis
liberabit eū dominꝰ. Et Mat.
xxv. Venite bñdicti patris mei
poſſidete paratū vobis regnum
a ꝯſtitutōe mūdi. Eſuriui ⁊ ded i
ſtis mihi manducare. Sitiui ⁊
dediſtis mihi bibere. Hoſpes
eraꝫ ⁊ collegiſtis me. Nudus ⁊
operuiſtis me:infirmus ⁊ viſi-
taſtis me. In carcere eram ⁊ ve
niſtis ad me. Tunc reſpōdebūt
ei iuſti dicentes. Domine quan
do te vidimus eſurientem ⁊ pa
uimus:ſitientem ⁊ dedimus ti-
bi potum? Quando autēꝫ te vi
dimus hoſpitem ⁊ collegimus
te. Aut nuduꝫ ⁊ cooperuimus
te. Aut quando vidimus te in-
firmum ⁊ in carcere ⁊ venimꝰ
ad te? Et reſpōdens rex dicet il
lis. Amē dico vobis: q̄ꝫdiu feci
ſtis vni:de his fratribꝰ meis mi
nimis mihi feciſtis.h ille. Et elo
quentiſſimꝰ ait Lactātius in.vi.
c.xij. Quātum diuitijs iter cete
ros:tm̄ ope p̃cellas. Neqꝫ nūc
ſuaderi tibi putes vt reꝫ familia
rē tuā minuas:neqꝫ exhaurias:
ſed que i ſuperuacua fueras im

penſurus ad meliora cōuertas.
Vñ beſtias emis:hinc captos
redime. Vñ feras paſcis.hinc
pauperes ale. Vñ hoies ad gla
diū comparas.hinc innocentes
mortuos ſepeli. Quid ꝑdeſt:per
dite nequitie:beſtiarios facē lo
cupletes:⁊ inſtruere ad flagitia:
trāſfer ad magnū ſacrificiū:ma
le pitura:vt ꝑ his veris muneri
bus habeas a deo munus eter
nū. Magna ē miſericordie mer
ces:cui deus pollicet̃:ſe peccata
oia remiſſurū. Si audierit inge
preces ſupplicis tui:⁊ ego exau-
diaꝫ tuas. Si miſertus laboran
tiū fueris:⁊ ego i tuo labore mi
ſerebor. Si āt nō reſpexerit̃ nec
adiuueris:⁊ ego animū tuuꝫ cō
tra te geraꝫ tuiſqꝫ te legibus in
dicabo.hec ille. Vnuſqſqꝫ igit̃
elemoſinam pauperi porrigat.
Modicuꝫ.n.dat̃:ſed multiplex
fructus acquirit̃:⁊ a deo centu
plum reddit̃. Audiamus in fine
ſanctū Ambro. in.i.de officijs.
ſic dicēteꝫ. Nihil tam commen
dat xp̄ianaꝫ aiam q̄ꝫ miſericor
dia:primū in pauperes vt ꝯmu
nes iudices partus nature:que
oibus ad vſum generat fructus
terraruꝫ:vt qd̓ habes largiaris
pauperi:⁊ conſortē ⁊ ꝯformem
tuū adiuues. Tu nūmū largiris
ille vitā accipit. Tu pecūiā das
ille ſubſtātiam ſuā eſtimat. Tu

denarius cenſus illiꝰ eſt. Adhuc
plus ille tua ꝯfert cum ſit debi
tor ſalutis. Si nuduꝫ veſtias:te
ipſum induis iuſtitiaꝫ. Si pere
grinum ſub tectuꝫ inducas tuū
ſi ſuſcipias egentē:ille tibi acq-
rit ſanctorū amicitias ⁊ eterna
tabernacula. Non mediocris
iſta gratia. Corpalia ſeminas:⁊
recipis ſpūalia. Beatus plane
de cuius domo:nunq̄ꝫ vacuo ſi
nu pauper exiuit. Neqꝫ.n.quiſ-
q̄ꝫ magis beatus:q̄ꝫ qui itelligit
ſuper pauperis neceſſitatem: ⁊
infirmi atqꝫ inopis erūnam:in
die iudicij habebit ſalutē a do-
mino:quē habebit ſue debitorē
miſericordie.hec ille. Sic facien
tes profecto deo grati eritis.hic
per gratiam ⁊ alibi per gloriaꝫ.
Amen.

¶ Feria tertia reſurrectōis. De
patientia: cuꝫ quattuor regulis
de modo viuendi. Sermo.lv.

Oportebat xp̄m pati
Luc. vltimo.c. Nulli
dubiū eſt:totam ſal-
uatoris vitam nihil
aliud eſſe q̄ꝫ virtutis exemplar.
Quicquid enim ſuo ſacratiſſi-
mo docuit ore. quicquid exteri-
us geſſit. totum ad nr̃e ſalutis
exemplum exhibuit. Ait enim
Iero.in epiſtola ad Damaſuꝫ
Manifeſtum eſſe poterit ei:qui
euangelia ſolicite ꝑlegerit:quō

⁊ cibus xp̄i ⁊ potus ⁊ deambu-
latio ⁊ vniuerſa que geſſit:ſalu-
tem hominum procurarent. Et
Auguſtinus de doctrina chriſti
ana inquit. Tota vita xp̄i:quaꝫ
per hominem aſſumere digna-
tus eſt: morum diſciplina fuit.
Cuꝫ igitur ipſe ad maximos la
bores anxietates:⁊ paſſiōis ſup
plicia ſe ſubmiſerit:⁊ patientiſſi
me tulerit:nos ſuo efficaciſſimo
exemplo docuit: inter aduerſa
non eſſe deficiendum: ſed equo
⁊ patienti animo ea eſſe tolerā
da. Quapropter ait apoſtolus.
Hebre.xij. Deponentes omne
pondus ⁊ circunſtans nos pec
catum: per patientiaꝫ curramꝰ
ad propoſitum nobis certamē:
aſpicientes in auctorem fidei ⁊
conſumatorem ieſum:qui pro-
poſito ſibi gaudio:ſuſtinuit cru
cem:confuſione contempta. Ad
hanc patientiam inſinuandam
tota tendit chriſti vita:tota ten-
dit ſcriptura:tota quoqꝫ tēdit ꝑ
dicationū noſtrarū intentio. Et
in hac ꝑfecto: totius chriſtiane
vite ſumma ⁊ perfectio cōſiſtit.
De ipſa igitur vltimo predicare
diſponēs ⁊ eam vobis in teſta-
mēto relinquere:aſſumpſi thēa
ex ore veri patientiſſimi xp̄i ꝓ-
latū ſic dicētis. O portebat xp̄ꝫ
pati. De q̄ tria miſteria occur-
runt contemplanda.

¶ Pꝛimo patiētie neceſſitateꝫ.
¶ Secūdo patientie vtilitatem.
¶ Tertio patientie perfectibili-
tatem.

¶ Pꝛimo virtutis patiētie con
templari debemus neceſſitateꝫ.
Hoc mane ſacri theologi i vnū
ꝯgregati querunt: vtrum patiē
tia nobis ſit neceſſaria. Iſti qſi
to reſpondet magiſter gentium
Paulus hebꝛe.x.c.di. Patien
tia vobis neceſſaria eſt vt volū-
tatē dei facientes: repoꝛtetis ꝓ-
miſſionē. Quam quidem neceſ
ſitatē q̄druplici rōne declaro.
¶ Pꝛimo ratione cauſe foꝛma
lis.
¶ Secundo ratione cauſe ma-
terialis.
¶ Tertio ratione cauſe effici-
entis.
¶ Quarto ratiōe cauſe finalis.
¶ Pꝛio patientia eſt nobis ne
ceſſaria ratione cauſe foꝛmalis.
Ait nāqꝫ ſanctus Doct.in ſcd̄a
ſcd̄e.q.cxxxvi.ar.i. Virtutes mo
rales oꝛdinant ad bonū inquā-
tum cōſeruant bonum rationis
cōtra impetus paſſionuꝫ. Inter
alias aūt paſſiones: triſtitia effi
cax eſt: ad impediendūꝫ bonum
rōnis: ſm illud.ij.coꝛ.vij. Secu-
li triſtitia moꝛtē operat. Et Ec-
cle.iij. Multos occidit triſtitia:
⁊ non eſt vtilitas in illa. Vnde
neceſſe eſt habere aliquam vir-
tutem: per quam bonum ratio-
nis conſeruetur contra triſtitiā
ire.ſ. ratio triſtitie ſuccūbat. hoc
autem facit patientia. hec ille.
Tunc ſic. Illud per quod cōſer
uatur bonum rationis contra
triſtitias eſt valde neceſſarium:
vt patet.v.methaphy. Sed pati
entia eſt illud per quod conſer-
uatur bonū rationis contra tri
ſtitias. Patet per diffinitioneꝫ
eius. Nā ſm.ſ. Doc.ſa ſe.q.vt
ſupꝛa. Et i.iij.ſen.di.xxxiij.q.iij.
Patiētia eſt virtꝰ ꝯſeruans bo
nū rōnis ꝯtra triſtitias. Et ſm
Augu.in libꝛo de patiētia. Pa
tientia hoīs eſt qua mala equo
animo tolleramꝰ.i. ſine ꝑturbati
one triſtitie: ne aīo iniquo bona
deſeramus: per que ad melioꝛa
perueniamus. Et Lactantius
in.v.c.xxiij. Patientia eſt enim
maloꝝ que aut inferunt: aut ac
cidunt cū eq̄nimitate ꝑlatio. hec
ille. ergo patientia eſt nobis ne
ceſſaria. ¶ Scd̄o patiētia eſt no
bis neceſſaria rōne cauſe mate
rialis ſic. Illud per quod homo
acquirit ceteras virtutes ē val-
de neceſſariū.v.methaphy. Sꝫ
patientia eſt huiuſmodi. Ait eni
Grego.in q̄daꝫ homel. Patiē
tia eſt radix ⁊ cuſtos omnium
virtutū. ergo patientia eſt neceſ
ſaria. ¶ Tertio idem pꝛobatur
vel declaratur ratione cāe effici

entis. ſic. Virtutes infuſe ſunt
neceſſarie. Nā gratia eſt neceſ-
ſaria a qua ſunt omnes virtu-
tes: patientia eſt virtus infuſa:
vt pꝛobat Auguſtinus in libꝛo
de patiētia dicens. Virtus ani
mi que patientia dicitur: tā ma
gnum dei donum eſt vt etiam
ipſius qui nobis eam largitur:
patientia pꝛedicetur: ergo patiē
tia eſt neceſſaria. ¶ Quarto ⁊
vltimo rōne cauſe finalis ſic. Il
lud ſine quo tribulationes nihil
valent ad ſatiſſaciendum vel me
rendū vitam eternam: ⁊ cū quo
valēt ad vtrūqꝫ eſt maxime ne
ceſſariuꝫ: patientia eſt huiuſmo
di. Pꝛobat.ſ. Doc.in.iiij. di.xv.
q.i.ar.iiij.di. Tribulationes qui
bus deus punit peccatoꝛes ſunt
meritoꝛie ⁊ ſatiſſactoꝛie: ſi patiē
ter acceptentur: aliter non. hec
ille. ergo patientia eſt valde ne-
ceſſaria. Vnde Auguſtinus ad
heremitas ſermone.iiij. Nobis
infirmantibus ⁊ languentibus
patientia ſumme neceſſaria eſt.
Nullus.n. beatus eſſe pōt: nul-
lus celoꝛum ciuis efficitur: nul-
lus amicus dei conſtituitur: qui
inter mala patiens inuētus nō
fuerit. O patientia: tu omnia
vincis aduerſa. non colluctan-
do ſed ſufferendo: non murmu
rando: ſed de omnibus grati-
as agendo. Ipſa enim patiētia
eſt que fecem totius volupta-
tis abſtergit. Ipſa eſt que lim-
pidas animas deo reddit. Ip-
ſa eſt nauis que cunctos ama-
toꝛes ad poꝛtum perducit. Ip-
ſa eſt per quam infernus clau-
ditur: ⁊ paradiſus aperitur ſuis
amatoꝛibus. Ipſa eſt per quaꝫ
omnes: ⁊ ſine qua nullus iuſtifi
catur. hec ille. Et Lactantius in
quinto libꝛo inſti.c.xxiij. Nem
pe magna ⁊ pꝛecipua virtus eſt
patientia: quam pariter ⁊ vul-
gi publice voces ⁊ philoſophi ⁊
oꝛatoꝛes ſummis laudibus ce-
lebꝛant. hec ille.

ſ Ecundo pꝛincipaliter
patientie contempla-
ri debemus vtilitateꝫ.
Licet duodecim ſint patientie
fructus ⁊ vtilitates ſolum ta-
men tres adducam.
¶ Pꝛima vtilitas patientie. di
citur peccatoꝛum purgatio.
¶ Scd̄a vtilitas patientie. dici
tur a peccatis pꝛeſeruatio.
¶ Tertia vtilitas patientie. dici
tur meritoꝛuꝫ multiplicatio.
¶ Pꝛima vtilitas patientie. di
citur peccatoꝛum purgatio. Di
cit enim.ſ. Doc. ſuper Iob.c.i.
Et ſuper ps.xxxvij. q̄ in tribu-
latione homo patiens eſſe de-
bet: quia tribulatio vitaꝫ homi
nis purgat. Quod ſic ratione de-
duco. Fides catholica firmiſſi-

me tenet:ꝙ quādo peccatoꝛ cō-
fitetur ſua peccata confeſſoꝛi : ⁊
penitentiam ſibi iniunctam hu
militer acceptat:delentur: pur-
gantur:⁊ remittuntur ſibi ſua
peccata. Pater hec Vitas. Jo.
xx. Et.i.q. i.c. Remiſſionem ⁊
c. Etiam coꝛde ⁊.c, Euidentes.
Et deus ſe.d.iiij.c. Quomodo
vbi ſic dicitur. Accipite ſpiritū
ſanctum : quoꝛum remiſeritis
peccata remittuntur eis . Tunc
ſic. Si penitentia data confiten
ti ⁊ nihil occultāti:quemadmo-
dum vos hac quadrageſima fe
ciſtis:a ſimplici confeſſoꝛe ⁊ foꝛ
ſitā peccatoꝛe humiliter acce-
ptata ſeruata ⁊ perfecta purifi-
cat animam peccatoꝛis: quan-
to magis purificatur ex peniten
tia data a ſummo ſacerdote dō
ſi paciēter toleretur. Peniten-
tia autem data a deo ſunt tri-
bulationes:infirmitates ⁊ ad-
uerſitates. Creditis vos deum
delectari dum iacetis in lecto
infirmi vel qñ aliqua eſtis tribu
latione oppreſſi? Non pꝛofecto
Sicut enim confeſſoꝛi non pla
cet penitentiam dare peccatoꝛi
niſi qꝛ ex illa bene ⁊ integre ob-
ſeruata ſuoꝛum veniam conſeq
tur peccatoꝛ. Ita deo non pla
cet aduerſitates inferre: niſi qꝛ
ſi patienter ſuſtinentur: animā
purgant:⁊ ad bonum diſponūt

Pꝛimo pꝛo veſtra conſolatio-
ne dicam: quando vaditis inci
dere ligna:fodere terram : do-
mos fabꝛicare. In mercantijs:
traficis:artib⁹:⁊ in veſtris exer
citijs laboꝛare ⁊ ſimilia pagere
quod mulier ſit ſubiecta ⁊ ſerui
at viro ⁊ filet ⁊ gubernet domū
⁊ laboꝛet:totum eſt ex peniten-
tia. Poſtq̄ꝫ.n. Adam peccauit
deus venit ad ipſum vt eius
confeſſionem ⁊ eue audiret.ſed
in pꝛincipio ſe abſconderunt.ſi
cut aliqui ſua in confeſſione ſce
lera occultant:tandē eos in con
feſſione audiuit. Quibus audi-
tis iniunxit eis penitentiā di-
cens. Maledicta terra in opere
tuo. In laboꝛibus comedes ex
ea cunctis diebus vite tue. Spi
nas ⁊ tribulos germinabit tibi
⁊ comedes herbas terre. In ſu
doꝛe vultus tui veſceris pane
tuo:donec reuertaris in terrā
de qua aſſumptus es:qꝛ puluis
es ⁊ in puluerē reuerteris. Eue
autem dixit. Multiplicabo erū
nas tuas ⁊ conceptus tuos. In
doloꝛe paries filios : ⁊ ſub viri
poteſtate eris: ⁊ dominabitur
tui. Ex his patet ꝙ tribulatio-
nes ⁊ doloꝛes:⁊ oīa mala pene
ſunt penitentie date a deo: que
ſi pacienter tolerentur purgant
animam:⁊ ei peccata remittun
tur. Unde Tob.iij. dicitur. Be

nedictum eſt nomen tuum de⁹
patrū meoꝛum:qui cum iratus
fueris miſericoꝛdiam facies : ⁊
in tempoꝛe tribulationis pecca-
ta dimittis:his qui inuocant te
Nota:patrum noſtroꝛū: qꝛ om
nes patres noſtri:p tribulatio-
nes patientes trāſierūt. Judith
viij. His qui inuocant te. i. cū
gratiarum actione ſuſcipiunt.
Et Eccli . ij. Pius ⁊ miſeri-
coꝛs eſt dominus:⁊ remittet in
die tribulationis peccata . Et
Greg.inquit. Qd lima ferro.
qd foꝛnax auro:qd flagellū gra
no.hoc facit tribulatio homini
iuſto.hec ille. Lima.n.ferrū pur
gat ⁊ pollitum facit. Foꝛnax au
rum a mixtura purificat ⁊ ſplē-
didum facit flagellum granū a
palea mundificat:⁊ hoꝛreo di-
gnū facit. ¶ Scda vtilitas dicit
a peccatis pꝛeſeruatio. Dicit.n.
ſ.Doc.ſuper Job.c.iiij.ꝙ homo
patiens in tribulatione ex mul-
tiplici virtute a peccatis ꝯſerua
tur. O quot ſunt qui ex tribula
tione tempoꝛali retinētur ⁊ im
pediūtur ne peccent. quot mu-
lieres eſſent vane ⁊ pompoſe:
niſi haberent infirmitates : vel
alias eſſent afflicte? Sed quia
ſunt monocule:gibboſe:claude:
turpes:honeſte viuunt ⁊ deuo-
te. Eſt.n.ſententia ſancti Ber-
nar.⁊ vgonis ſic dicētis. Quoſ

dam patiēs deus in multis pec
care poſſe flagellat eos in infir-
mitate coꝛpoꝛis ne peccēt: ⁊ vti
lius ſit eis frangi laboꝛibus ad
ſalutē:q̄ꝫ remanere incolumes
ad damnationem. Exemplum
patet in Maria magdalena ⁊
Martha ſoꝛoꝛibus ſimul nutri
tis:que poſt moꝛtē parentū re
manſerunt equaliter diuites ⁊
pulchꝛe. Que.n.fuit cā ꝙ mag-
dalena fuit ita inhoneſta:vt per
diderit nomen pꝛopꝛiū ⁊ pecca
trix diceret. Martha autem fu
it virgo clariſſima deo grata : ⁊
pluribus tribulationib⁹ appꝛo-
bata. Nā dicit Ambꝛoſius: ꝙ
Martha fuit illa mulier: q̄ duo
decim annis fluxum patiebat
ſanguinis.adeo vt effecta ſit ma
cilenta:ſicca:ſine coloꝛe. Et quā
do Magdalena cecidit in pec-
catum: Martha cecidit in infir
mitatem:que alias foꝛſitā fuiſ-
ſet ſicut Magdalena. Et quan
do Magdalena fuit curata in
anima. Martha fuit curata in
coꝛpoꝛe. Cum etiam filia ſancti
Petri apoſtoli nomine Pe-
tronilla febꝛicitaret : nolebat vt
rogaretur xp̄s pꝛo ſanitate eius
qꝛ nimis pulchꝛa ⁊ robuſta vi-
debatur. Hinc ait. Ouidi⁹ poe
ta libꝛo pꝛimo de arte. Mens
erit apta capi:tunc cū letiſſima
rerum. Et ſeges in pingui luxu

riabit humo. Pectoꝛa dū gau-
dēt:nec ſunt arctata doloꝛe. Ip
ſa patent:blanda tum ſubit ar-
te venus. Idem libꝛo.ij. de arte
luxuriant cū rebus plerūqʒ ſe-
cundis. Nec facile eſt equa co-
moda mēte pati. Idē libꝛo de
ponto. Veneris dānoſa volu-
ptas. Nō ſolet i meſtos ſepe ve
nire thoꝛos.hec ille. Et ex hoc
nō debetis mirari:ſi in tribula
tionibus ꝛ infirmitatibus ſepe-
numero nō ex audimini a deo:
qꝛ ſcit nō expedire animab⁹ ve
ſtris:ne i peccatis cadatis. Vñ
Exo.xij.dicit. Vt.n.ꝓbaret voſ
venit dñs ꝛ vt terroꝛ illius eēt
in vobis:ꝛ non peccaretis. Et
Lactātius.lib.v.c.xxiij. ait. De⁹
inquit Seneca hoīes pro libe-
ris hʒ. Sed coꝛruptos ꝛ vicio-
ſos luxurioſe ac delicate patitur
viuere:qꝛ non putat emendatio
ne ſua dignos. Bonos autem
quos diligit caſtigat ſepius:ꝛ aſ
ſiduis laboꝛibus ad vſum virtu
tis exercet:nec eos caducis ac
moꝛtalibus bonis coꝛrumpi ac
depꝛauari ſinit. Vnde nemini
dʒ mirum videri: ſi pꝛo noſtris
ſepe delictis caſtigamur a deo:
immo vero cū vexamur ac pꝛe
mimur: tunc maxime gratias
agimus indulgentiſſimo patri:
ꝙ coꝛruptelaʒ noſtrā plagis ac
verberibus emēdat. Ex quo in-
telligimus eſſe nos deo cure:
quoniam cum peccamus iraſci
tur. ¶ Tertia vtilitas patientie
dicitur meritoꝛum multiplica-
tio.ſm̄.ſ.Doct.in.iiij.ſen.di.xvi.
q.i.tribulationes:anguſtie: affli
ctiones:flagella:perditiones:re
rum:filioꝛum:ꝛ caroꝛum amiſ-
ſiones:cariſtie famis:guerre:pe
ſtilentie:infirmitates: oppꝛeſſio
nes:depauperationes:perſecu-
tiones ꝛ huiuſmodi aduerſa: ſi
patienter feruntur ne dum pec
cata purgant:ꝛ a peccatis futu-
ris pꝛeſeruant:ſed quod ampli⁹
eſt merita augent ꝛ multiplicāt
Ad hoc clarius intelligendū ac
cipe ſimilitudinem de faciente
caldariam. Nam de vno fru-
ſto eris percuſſo cum martello
producit magnum vas:opʒ ta-
men vt es ſit ignitum: qꝛ ſi eſſʒ
frigidum potius frangeret. Ita
euenit: vt tribulationes ſint per
cuſſiones. Et ſi ferrum.ideſt ho
mo fit ignitus igne diuini amo
ris ꝛ feruoꝛis patientie: augmē
tantur eius ſpiritualia merita.
Immo etiam bona tempoꝛalia
quandoqʒ ex patientia multipli
cantur. Accedat huc beatiſſimi
Iob exemplū:qui tot malleis
tribulationum fuit percuſſus.
Naʒ vna die ſeptē milia oues.
ꝛ quingenta paria boum:qn-
gentas aſinas:tria milia came

los: ſeptem filios: ꝛ tres filias
amiſit. Inſuper percuſſus fuit
graui vlcere:ita ꝙ a planta pe-
dis vſqʒ ad verticem: non erat
in eo ſanitas. Deinde vxoꝛ eius
eiecit eum de domo ſua. Ecce
quot ictus mallei:quot percuſſi
ones percuſſus eſt:ſed fuit es ſi
ue ferrum ignitum in patientia
ꝛ deuotione: quia in omnibus
his non peccauit Iob labijs ſu
is:nec ſtultum quid contra deū
locutus eſt:ſed dicebat. Domi-
nus dedit dñs abſtulit:ſicut do
mino placuit ita factū ē. Sit no
men domini bñdictuʒ. Iob pꝛi
mo. Creuit eniʒ Iob in maioꝛi
virtute ꝛ ſanctitate:q̄ʒ antea fue
rat. Et poſtmodum ſibi ampli-
oꝛ tempoꝛalium abundantia da
ta eſt: q̄ʒ habuerit ante. Sed ſi
fuiſſet es vel ferrum frigiduʒ ꝑ
impatientiam murmurando cō
tra deum ſicuti iſto tēpoꝛe mul
ti faciunt:non ſolum perdidiſſet
bona tempoꝛalia:ſed virtutes ꝛ
animam. O quot ſunt in pꝛe-
ſentiarum qui pꝛopter amiſſio-
nem alicuius rei tēpoꝛalis etiā
minime ꝛ viliſſime blaſphemāt
deum beatam virginem: ꝛ ali-
os ſanctos:ꝛ pꝛoximum maledi
cunt:iſti impatientes nō ſunt ſi
miles apoſtolo paulo dicenti.
Ro.v. Gloꝛiamur in tribulati
onibus:ſciētes ꝙ tribulatio pa
tientiaʒ operatur:patientia aūt
pꝛobationē:pꝛobatio vero ſpē.
ſpes autem non confundit. No
ta gloꝛiamur.quia tribulatiōes
non ſolum patienter poꝛtande
ſunt. ſed in tribulationibus glo
rianduʒ eſt. Ideo dicitur Iaco
bi pꝛimo. Omne gaudium exi-
ſtimate fratres mei cuʒ in tem
ptationes varias incideritis.ſci
entes.ꝙ pꝛobatio fidei veſtre pa
tientiam operatur.patientia au
tem opus perfectum habet. Et
ibidem. Beatus vir qui ſuffert
temptationem. quoniam cum
pꝛobatus fuerit accipiet coꝛonā
vite.quam repꝛomiſit deus di
ligentib⁹ ſe. Et Iacobi.v. Bea
tificamus eos qui ſuſtinuerunt.
Vnde Caſſiodoꝛus in pꝛima
parte pſalterij inquit. Patien-
tia eſt que gloꝛioſos martyres
facit.que fidei noſtre bona cuſto
dit.que omnia vicit aduerſa nō
colluctando. ſed ſuſtinendo.
Hec māſuetoſ efficit.benignis
competenter arridet purgatoſ-
qʒ homines ad illa pꝛemia futu
ra componit. Per ipſaʒ chꝛiſto
militamus.per ipſaʒ diabolum
vincimus.per ipaʒ beati ad ce-
leſtia regna perueniunt.hec ille.
Et Cypꝛian⁹ de bono patientie
ait. Patientia eſt illa que nos
ꝛ deo commēdat ꝛ conſeruat:
ipſa eſt que iram temperat:que

linguam frenat: que mentē gu
bernat pacem cuſtodit: diſcipli-
nam regit: libidinis impetum
frangit: timoris violentiam cō-
primit: incendium ſimulatis ex
tinguit. Coercet potentiam diui
tum: inopiam pauperum refo-
uet: tuetur in virginibus beataꝫ
integritatem: in viduis laborio
ſam caſtitatem: in coniugatis ⁊
maritatis indiuiduaꝫ charitatē.
Facit humiles in ꝓſperis ⁊ i ad
uerſis fortes. Contra iniurias ⁊
contumelias mites: docet delin-
quentibꝰ ignoſcere: ſi ipſe delin-
quas. diu ⁊ multum rogare iſti
tuit. tentātes expugnat. ꝑſecutio
nes tollerat: paſſiones ⁊ marty
ria conſumat. Ipſa eſt que fidei
noſtre fundamenta componit:
ipſa eſt que incremēta ſpei ſub-
limiter prouehit: ipſa actum di-
rigit: vt tenere poſſimus viā xp̄i
dum per eius tollerantiam gra
dimur. Ipſa efficit vt perſeuere
mus filij dei dici: dum patiētiā
pr̄is imitamur: h̄ ille. Et Ephe.
iij. Petro ne deficiatis i tribu-
lationibus.

Ertio principaliter pati
entie conſiderare debe
mus perfectibilitatem.
Ait eni Jacobus apoſtolus pri
mo.ca.ſue canonice. Patientia
opus ꝑfectum habet: vt igit̄ qui
libet veſtrum ſanctā ⁊ omnino
neceſſariam virtutem patientie
perfecte: ⁊ toto tempore ſuo: ma
nuteneat ⁊ conſeruet: quattuoꝛ
ſūt ſumme neceſſaria: que erūt
quattuoꝛ regule vobis in predi-
cationum ipſarum relicte.

¶ Prima regula eſt humilis
oratio.

¶ Secunda regula eſt miſſe au
ditio.

¶ Tertia regula eſt ſacramenta
lis confeſſio.

¶ Quarta regula ē eucariſtie
ſuſceptio.

¶ Prima pertinet ad quālibet
diem. Secūda ad quālibet eb-
domadam. Tertia ad quemli-
bet menſem. Quarta ad quēli-
bet annum. Prima ergo regu-
la que requiritur ad patiētie cō
ſeruationē: eſt humilis oratio vt
ſ. quilibet oret mane ⁊ ſero. Hāc
regulam docet ſaluatoꝛ mundi
dominus ieſus chriſtus vt ſcri-
bitur. Lu.xviij. dicens. Opoꝛtet
ſemper orare ⁊ nō deficere. glo.
ſ. mane ⁊ ſero. Incipiat ḡ vnuſ-
quiſq̄ hoc ſero anteq̄ȝ lectuꝫ in
grediatur: ne tanq̄ȝ brutum: aut
mente captus dormitum vadat
humiliter genu flectere: ⁊ ad cla
ueꝫ paradiſi recurrat. ſ. ad ſignū
ſancte crucis. Ait enim Chriſo
ſto. in ſermone de cruce. Crux
chriſti eſt clauis paradiſi. Dicat
itaq̄ȝ: in nomine patris ⁊ filij ⁊

ſpiritusſancti. Quo quidem ſi-
gno volens ſe debito modo mu
nire: primo: manū dexteram ad
caput deuote apponat dicens.
In nomine patris. Quod non
fit ſine grandi myſterio. Nam
ſicut caput eſt principale mem-
brum: ⁊ inter cetera influens
membꝛa: ita pater eſt principiū
productiuum omnium: ⁊ ipſe a
nullo dependens. Ideo ad hoc
ſignificandum: vt locus ⁊ loca-
tum proportionarentur: nomi-
ne patris: primo: ad caput appo
nitur. Deinde manuꝫ ducat ad
pectus ⁊ dicat: ⁊ filij. Hoc eniꝫ
repreſentat filium dei: in ventrē
virginis marie deſcēdiſſe: ⁊ ibi
humanitatem ſuſcepiſſe. Poſt
modum manu: latus ſiniſtrum
tangat: quod ſignificat vitaꝫ pre
ſentem ſiniſtram miſeram ⁊ ca
lamitoſam. A ſiniſtro ergo ad
latus dextrum manum tranſfe
rens dicat: ⁊ ſpiritusſancti. Qua
parte: vita beata: que eſt dexte-
ra ⁊ felix deſignatur. Quaſi di-
catur. Ex potentia patris: ſapiē
tia filij: ⁊ ex bonitate ſpiritusſan
cti: transferri cupio ad dexteraꝫ
⁊ eternam. Unde Gregorius
in homel. reſurrectiōis ait. No
tandum vero nobis eſt: quid nā
ſit: ꝙ in dextris ſedere angelus
cernitur. Quid namq̄ȝ per ſini-
ſtram niſi vita preſens? Quid
vero per dexteram: niſi perpe-
tua vita ſignificatur? Unde ſcri
ptum eſt canticorum. viij. Le
ua eius ſub capite meo: ⁊ dexte
ra illius amplexabit̄ me. Quia
igitur redemptoꝛ noſter preſen
tis vite coꝛruptioneꝫ tranſierat:
recte angelus: qui nunciare per
ennem eius vitam venerat: in
dextera ſedebat. hec ille. Et ideo
eſt: ꝙ in papali bulla Petrꝰ po
nitur ad ſiniſtram: ⁊ Paulus
ad dexteram. Nam Petrus
vocatus fuit a xp̄o in hac paſſi-
bili vita poſito. Paulus vero
vocatus fuit a xp̄o in vita ipaſſi
bili ⁊ imoꝛtali: ſicut ait. ſ. Doct.
in poſtilla ſup epiſtolā ad Ga-
la. Item ſummus pontifex ⁊ ꝗ̄li
bet ſacerdos: ſuper hoſtiaꝫ ⁊ ca
licem crucem faciens: ſemper a
ſiniſtra ad dexterā deducit: po-
ſtremo victis manibus dicat.
Amen. ad denotandum ꝙ licet
tres perſone diuine. ſ. pater ⁊ fi-
lius ⁊ ſpiritusſanctus ſint diſti-
cte: tamen iungūtur ⁊ conueni-
unt in vna natura ⁊ eadem eēn
tia. Unde Conſtantinus impe
rator: vt ſcribitur. C. de ſumma
trini. ⁊ fide catholica. l. pͥma. Cū
ctos populos quos noſtre cle-
mentie regit imperiuꝫ: in tali vo
lumus religione verſari: quam
diuinuꝫ Petrum apoſtolū tra
didiſſe romāis: religio vſq̄ȝ nūc

ab ipſo iſinuata declarat. Quã
qꝫ pontificem damaſum ſequi
declarat ⁊ Petruꝫ alexandrie
epiſcopum:virũ apoſtolice ſan-
ctitatis:hoc eſt:vt ſm apoſtoli-
cam diſciplinam:euangelicam-
qꝫ doctrinaꝫ:patris: ⁊ filij ⁊ ſpi
ritusſancti vnam deitatem:ſub
pari maieſtate credamus. Hãc
legem ſequentes chriſtianoruꝫ
cathalogoruꝫ nomen iubemus
amplecti. Et iterum.C.de ſum
ma trinita.⁊ fide catho.l.nullis.
Vniꝰ ⁊ ſummi dei nomen:vbi
qꝫ celebretur. Nicene fidei du-
dum a maioribus tradite:⁊ di-
uine religionis teſtimonio atqꝫ
aſſertione firmate: obſeruantia
ſemper manſura teneat:nicene
ac aſſertor fidei ⁊ catholice reli-
gionis verus cultor accipiẽdus
eſt:qui omnipotentem deum:⁊
xp̃m filium dei:vno nomine cõ
fitetur:deum de deo : lumen ex
lumine.qui ſpiritũſanctũ.quem
ex ſummo rerum parente.ſpera
mus ⁊ accipimus.negando nõ
violat. Apud quem eſt temera-
te fidei ſenſus auget incorrupte
trinitatis indiuiſa ſubſtãtia.que
greco vocabulo recte vſia credẽ
tibus dicit. Hoc ꝑfecto a nobiſ
magis probata. hec veneranda
ſunt.hec ille . Quo peracto. ge-
nuflexus perſiſtens.deo promit
tat fidelitatem.⁊ dicat totũ.Cre
do:puũ vel magnũ. Poſt vero
diuine maieſtati ſupplicans:pe
tat ea que ſunt neceſſaria:ad ſa
lutem anime ⁊ corporis . Hec
aũt continent in oratione dñica
Ideo dicat:totum pater noſter
Et vt facilius exaudiatur : por-
rigat ſupplicatõe ſecretarie dei:
virgini marie : que ẽ mediatrix
noſtra dicens:totaꝫ aue maria.
Et cuꝫ peruenerit ad ieſus.cru-
cem faciat cuꝫ duobus digitis:
⁊ eam oſculetur : qꝛ ieſus nos
in cruce ſaluauit . Tunc virgo
ſupplicationem acceptans : of-
feret filio:qui illam ſignabit di-
cens fiat. Dicat demum:illa ſa
luberrima verba dolens ⁊ con
tritus de omnibꝰ peccatis a ſe
commiſſis . Deus propitiꝰ eſto
mihi peccatori . Idem de ma-
ne dum reſurrexit : dicat ſimi-
liter adiungens . Conſerua me
hodie domine quoniam ſpera-
ui in te. Sic facite vos patreſfa
milias ⁊ matres:inducite filios
veſtros ⁊ filias:ac totam fami-
liam ad idem faciendam:qꝛ to-
ta die eritis contenti : pacifici:
quieti:⁊ patientes. Iſto mõ eri
tis armati:cõtra carnem:mun-
dum:⁊ diabolum. Et hec regu-
la eſt continuãda vt plenius in
ter tot aduerſa:virtutem patien
tie conſeruare poſſitis . Et hoc
ſufficit quantum ad primuꝫ ne

ceſſarium cuiuſlibet diei. ¶ Se
cunda regula ad conſeruan-
dam patientiam eſt miſſe audi
tio:quod pertinet ad quamlibet
ebdomadam . Omni enim do
minica die quilibet debet acce-
dere ad eccleſiam : ⁊ ibi cum re
uerentia ⁊ deuotione : totam
miſſam audire in qua repreſen
tatur paſſio chriſti : prouocans
omni ex parte hominem ad pa
tientiam. Hoc etiam eſt quod
precipitur.de conſecra. diſtin.i.
Miſſas.vbi dicit. Miſſas die
dominico ſecularibus totas au
dire:ſpeciali ordine precipimus
ita vt ante benedictioneꝫ ſacer
dotis:egredi populus non pre-
ſumat. Quod ſi fecerit:ab epiſ-
copo publice confundatur:hec il
le. Et ſi commode poteſt:audi-
at diuinum verbũ:nec illud cõ
temnat:quia talis contemptus
eſſet peccatuꝫ mortale. Hoc pa
tet.de conſecra.diſt.i.c. Sacer-
dote.vbi dicit. Sacerdote ver-
bum in eccleſia faciente:q egreſ
ſus de auditorio fuerit excom-
municetur. Glo.quaſi minus
litteratum contemnens. Idem
doceat agere familiam ſuaꝫ:ne
ſua negligentia filij aut filie:fa-
muli:aut ancille omittãt ea:ad
que de precepto tenentur. Pa
ter ducat ſecũ filios:mat filias.
Cũ aũt ad mẽſam acceſſuri ſunt:
dicat quilibet vnum pater no-
ſter:⁊ vnũ aue maria. Et q ma
ior ẽ:crucẽ faciat ſuper mẽſam:
cũ inuocatione ſacratiſſimi no
minis ieſu chriſti:ne diabolus
ſuffocet aliquẽ de comedẽtibꝰ.
Cibo vero ſumpto:ſinguli dicãt
deo gratias:⁊ ſalteꝫ vnũ pater
noſter:⁊ vnũ aue maria: referẽ
do gratias deo . Et ipſo die fe-
ſto vacent omnibus deuotioni
bus recolentes beneficia dei ⁊
peccata. Unde ſcribit in decre
tis.de conſecra.diſtin.iij.c. Ieiu
nia . Die dominica nihil aliud
agendum eſt : niſi deo vacan-
dũ. Nulla operatio in illa ſan-
cta die agatur :niſi tantuꝫ hym
nis ⁊ pſalmis ⁊ canticis ſpiri-
tualibus die illa tranſigatur .
hec ille . Singulariter autem
in ipſo die recolat peccata:ma-
xime de quibus non eſt contri
tus:doleat de culpis:⁊ veniam
a deo petat:⁊ proponat ſuo tem
pore confiteri : quia cum tali
contritione non erit in pecca
to mortali. Et tunc quicqd bo-
ni fecerit:valet ei ad vitam eter
nam:licet actualiter non ſint cõ
feſſi:ſicut declaraui in ſermone
ſeptuageſime . Nec tamen ſe-
quitur vt quidam ignorãtes di
cũt: qꝛ quilibet tenetur in die fe
ſto:ſua peccata cogitare : ⁊ de il
lis ꝯtritioneꝫ habere:alias pec

eat moꝛtaliter: quia pꝛeceptum
de contritõe ⁊ confeſſione ē af
firmatiuum: quod quidem obli
gat ſemper: ſed non ad ſemper
vt dicunt theologi. Caueat ſup
omnia in tali die ab omni ope
re ſeruili. Nõ vendat: nec emat
niſi vſualia comeſtibilia. Arteꝫ
nullaꝫ exerceat: dimittat ludos
⁊ ſaltationes ac vagos per con
tratas diſcurſus. Vadat ad of
ficia: ⁊ infirmos ⁊ incarceratos
viſitet: hec ⁊ alia bõa opera agē
da ſunt in quolibet feſto: quod
eſt de pꝛecepto. ¶ Tertia regu-
la neceſſaria ad conſeruãdam
patientiam ⁊ ſanctitatem vite:
eſt ſacramentalis confeſſio: qđ
pertinet ad quẽlibꝫ menſeꝫ. In
confeſſione eni crebꝛa ⁊ deuota
anima timoꝛem ⁊ reuerentiaꝫ
dei acquirit: ⁊ poſt abſolutionē
etiam ſacerdos oꝛat: vt patien-
tia ſit ei meritoꝛia, dicēs. Quic
quid patienter ſuſtines ⁊ ſuſtie
bis ſit tibi in remiſſioneꝫ pecca
toꝝ tuoꝛum ⁊ in augmentum
gratie: ⁊ in pꝛemiuꝫ vite eterne.
Et lꝫ confiteri ſingulo mēſe nõ
ſit ſub pꝛecepto: tamē optimum
eſt ⁊ nullo modo p̃termittēdũ.
Nã difficile eſt vt in capite an
ni omniũ delictoꝛum poſſit qs
recoꝛdari. Vita deniqꝫ crebꝛa
confitentis eſt hilaris: iocunda
⁊ ſecura: quoniã vbiqꝫ moꝛs ex

pectat. Unde Augu. in ſermo-
ne qui incipit, dicere ſolēt. ait.
Nolite fratres mei differre cõ
fiteri peccata. Nam qui vſqꝫ
ad vltimum diem quadrageſi
me vel vite ſue diſtulerit confi-
teri: dat ſignum: ꝙ hoc libenter
non facit: non gratioſe: non pu
ro coꝛde: ſed coactus hoc face-
re videtur. Coacta autem ſerui
tia quantum deo vel homini-
bus placeant: conſiderate. Nõ
ergo de die in diem differamꝰ.
hec ille. ¶ Quarta regula ad
patientiam conſeruandam eſt
eucharíſtie ſuſceptio: quod per-
tinet ad quemlibet annuꝫ. Sũ-
ptio eni glorioſi coꝛpoꝛis ⁊ ſan
guinis Ieſu chꝛiſti: menteꝫ ho-
minis roboꝛat ⁊ foꝛtificat inter
omnia aduerſa. Eum auteꝫ ma
xime ſuſcipē opoꝛtet omni an-
no in die ſancto paſcatis: vt ait
tex. extra de penitētijs ⁊ remiſ.
c. Omnis vtriuſqꝫ ſexus. Hic
enim ille agnus eſt aſſatus in-
ter duos ignes amoꝛis ⁊ paſ-
ſionis. Eius eſus coꝛroboꝛat ⁊
confirmat iuxta illud. Panis
coꝛ hominis confirmet. Has
regulas ſpirituales ⁊ celeſtes:
patientie videlicet virtutem ⁊
ſanctitatem vobis pꝛo teſtamē
to ⁊ vltima voluntate relinquo
⁊ vt eas faciliꝰ adimplē valea
tis: quattuoꝛ vobis itercеſſoꝛes

⁊ aduocatos glorioſiſſimos an
tepono. Primus eſt felix patri-
archa Dñicus noſtre religioniſ
dux inclytus. Secundus eſt foꝛ
tiſſimus athleta. Petrus mar-
tyr veronenſis. Tertius eſt do-
ctoꝛ anglicus Thomas de aq-
no. Quartus eſt almus ⁊ mi-
raculoſus confeſſoꝛ Vincen-
tius valentinus. Vobis ve-
ro mulieribus maxime virgini
bus aduocatam relinquo ſera-
phicam virginem Catherinaꝫ
de ſenis. Hi iter reliquos ſan-
ctos ſint vři patroni: veſtri ſup-
plices ⁊ mediatoꝛes. Ad hos
coꝛde ⁊ fide ⁊ affectu pꝛo ſalute
coꝛpoꝛis ⁊ anime ſemper recur
rite. Demum qꝛ ad ſermones
meos pꝛompte ⁊ deuote in hac
quadrageſima acceſſiſtis ſi qd
apud diuinam clementiam va
lent pꝛeces mee: rogo eandē: vt
pꝛo pio veſtro laboꝛe digna cõ-
ferat pꝛemia. oꝛo inſuper patrē
⁊ filiũ ⁊ ſpiritum ſanctum ⁊ ſan
ctiſſimam mariam virginem:
totamqꝫ celi curiam: vt vos bñ
dicat. bñdicat aiam veſtram. be
nedicat coꝛpoꝛa. benedicat fili-
os ⁊ filias veſtras. benedicat
agros poſſeſſiões. benedicat of-
ficia veſtra. mercantias ⁊ artes.
bñdicat aerē. igneꝫ. aquaꝫ. ⁊ ter
rã. bñdicat ciuitateꝫ. vicinatũ. ⁊
domos veſtras. Et ita deꝰ om

nipotēs nos omnes. benedicat
vt poſt mundi aduerſa patien-
ter tollerata: poſtq̃ꝫ vite p̃ſentis
curſuꝫ omnes ⁊ ſinguli noſtrũ:
celeſtem acquirant glorίam: in
qua ſimul deo fruentes eſſe poſ
ſimus: vbi ⁊ felices regnemus
in euo. Donãte chꝛiſto: qui ſem
per eſt benedictus. Amen.

Aue de cieli iperatrice ſancta
Maria exaltata nel diuin con
ſpecto
Gratia fecũda ſenza alcun de
fecto
Plena de carita ſei tuta q̃ſta
Dominus dela tua carne ſctã
Tecũ de ſpũſancto fo concepto
Benedicta lo lacte che del tuo
pecto
Tu li poꝛgiſti o glorioſa piante
In mulieribꝰ piu che altra ho-
noꝛata
Et bñdictus el to nome riſona
Fructus poꝛtaſti non dimen
madonna
Ventris tui remaniſti iuiolata
Ieſus pꝛo nobis el tuo filio
adoꝛa
Nunc ⁊ in hoꝛa moꝛtis ne ſoc
coꝛra Amen.

¶ Sermo in annũciatione beate Marie virginis.

M Iſſus eſt angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee cui nomen erat nazaret ad virginem deſponſataꝫ viro cui nomen erat Joſeph ⁊ nomen virginis Maria ⁊c̄. Luce ꝑmo c. Declaratis vulgariter verbis iam dictis: ſequitur. Et ingreſſum Angelus ad eam: dixit: verba q̄ omnes ſimul deuote orantes dicamus vna cũ eo genufle ctendo. Aue maria ⁊c̄. Miſſus eſt ⁊c̄. pro introductione noſtri ſermonis anteq̄ꝫ veniamus ad diſtinctiões ſcire debetis ꝙ vna de rationibus a ſanctis theologis aſſignata quare prius q̄ꝫ filius dei carnẽ de virgine aſſumeret eidem virgini tantũ miſterium voluit per angeluꝫ nũciare. ratio eſt iſta. qꝛ per talẽ incarnationeꝫ debebat fieri quoddam matrimonium ſpirituale inter deum ⁊ naturam humanã que ipſi deo inſeparabiliter erat vniẽda: cũ ſit ergo ꝙ i omni mr̄imonio requirit̄ ꝯſenſus ſponſe. vnde Deus anteq̄ꝫ ipſam naturã humanã deſpõſaret voluit habere ſuum conſenſum. Et ideo miſit Angelũ gabrielẽ ad virginẽ glorioſiſſimaꝫ vt ipſa in perſona totius humane nature puta i cuius vtero tales nuptie celebrande erant cõſenſum preberet: ꝙ ⁊ fecit quando in fine huius euãgelij hodie recitati dixit. Ecce ancilla dñi fiat mihi ſm̄ verbũ tuũ ⁊ ſtatiꝫ filius dei deſcẽdit in vteꝝ eiꝰ carnem noſtraꝫ aſſumens de puriſſimis ſanguinibus eius formatuꝫ ⁊ eam inſeparabiliter ſibi vniuit. Digne ergo ⁊ rationabiliter miſſus eſt angelus gabriel a deo ⁊c̄. vt. ſ. virginis conſenſum haberet. De ipſa igitur annunciatione ſanctiſſima: tria ad preſens videbimus.

¶ Primo cauſam precedentẽ.

¶ Scd̄o modum cõgruentem.

¶ Tertio effectũ ꝯſequentem.

¶ Quantum ad primũ: ſciendũ ꝙ cauſa que preceſſit hanc ſanctiſſimam annunciationem fuit predeſtinatio eterna in qua determinatum fuerat vt filius dei humanam naturam quandoq̄ꝫ redimere deberet. Tenuerat. n. deus homineꝫ in carcere Limbi bene per quinq̄ꝫ milia annorum. Sed poſtq̄ꝫ venit plenitudo temporis. Miſit deus filiuꝫ ſuum natum ex muliere: factuꝫ ſub lege vt eos qui ſub lege erãt redimeret. ad Gala. vi. c. Sed anteq̄ꝫ talis redẽptio fieret prius de hoc factum fuit conſiliuꝫ in conciſtorio trinitatis ad qꝺ

conſiliuꝫ deus vocauit tres venerabiles matronas de quarũ conſilio procedunt cuncta que fiunt. ¶ Prima vocatur. Dña prouidentia. ¶ Secũda vocat̄. Dña iuſtitia. ¶ Tertia vocat̄. Dña miſericordia: de quaꝝ cõſilio deus creauit angelos. Celum: terrã: mare: ⁊ omnia que i eis ſunt ⁊c̄. Ecce qũo deus gubernat ſe per ꝯſilium mulierũ. Certe diceritis: ꝙ ſunt valde ſapientiſſime ⁊c̄. Quibꝰ vocatis ⁊ cauſa vocatiõis expoſita. ſ. vt tractaret̄ de redẽptione humãi generis ſtatiꝫ Dña prouidẽtia ſurrexit ad quã proponere ⁊ determinare ꝑtinet in ꝯſilio ⁊ ait. Cũ ad preſens determinanduꝫ ſit ⁊ tractãdũ vt iam expoſituꝫ ẽ de redẽptiõe humani generis mihi videt̄ quod circa modum tres difficillime queſtiões vẽtilãde diſputãde atq̄ꝫ determinãde occurrũt quas illico ꝓpoſuit dicẽs. ¶ Pria queſtio ẽ. Que potius redimẽda ẽ ex his duabꝰ naturis angelica vel humana cuꝫ pariter ambe a ꝑadiſi gaudijs ſint excluſe. ¶ Scd̄a qũo eſt: dato ꝙ potiꝰ humana natura q̄ꝫ angelica ſit redimẽda. vtꝝ aliq̄ pura creatura debeat eam redimere: aut aïa de libo: aut homo de mundo: aut angelꝰ de paradiſo. ¶ Tertia q̄ſtio. Dato ꝙ nullus niſi creator. ſ. Deꝰ poſſit eã redimere que iſtaꝝ perſonaꝝ debeat ire ad redimenduꝫ eam. Pater an filius an ſpũs ſanctus. Quibus queſtionibus poſitis Dña ꝓuidentia eas determinatura tacuit ⁊ ad ꝑteꝫ ſe traxit. Tũc ſurrexerũt Dña iuſtitia ⁊ Dña miſericordia ⁊ priuatim queſtionẽ inter ſe primã diſputandaꝫ aſſumpſerunt. Et primo domina miſericordia q̄ſtionẽ aſſumẽs dixit. Mihi vr̄ ꝙ ambe ille due nature ſint redimẽde. ſ. tã angelica q̄ꝫ hũana ⁊ hoc tali rõe oſtẽdẽdo. Deꝰ. n. ẽ ſumma bõitas vt dicit Dionyſiꝰ i. i. c. de diuinis no. Ad cuiꝰ nãm ꝑtinet ſe ſumme cõicari alijs vt idẽ dicit i. iiij. c. eiuſdẽ. l. Iſta aũt cõicatio fit dupliciter. ſ. Dãdo eſſe ſimpliciter ⁊ dando bene eſſe: bene deus cõmunicat ſe hominibus. primo modo per creationeꝫ. ſ. quando dat eis eſſe nature: communicat autem ſe eis ſecundo modo ꝑ beatitudinem: qꝛ tunc homo habet bene eſſe quando habet fineꝫ ⁊ aſſequitur eum ad quem creatus eſt. ſ. beatitudinem. Communicauit autem deus ſuã bõitatẽ iſtis duabus naturis: ꝑmo mõ dando eis eſſe ſimpliciter qꝛ ex nihilo eas fecit. Cuꝫ ergo nõ ſit dare aliquã rõcm quare

magis debuerit dare primum
eſſe q̄z ſm ⁊ dederit eis primū
eſſe nature: videt̃ ꝙ debeat eis
dare ſm.ſ.eſſe gratie ⁊ beatitu-
dinis. Et ſi fortaſſe tu iuſtā dice
res ꝙ deus ēt dediſſet eis eſſe
beatitudinis ſꝫ ipſi hoc nō me-
ruerūt q2 peccauerunt. Tūc reſ
pōdeo ꝙ pari ratione nō debe-
at eis dare eſſe nature: quia an
teq̄z eſſent hoc nō poterant me
reri. Sꝫ ſi iteꝝ diceres ꝙ ꝓpter
ingratitudinē ꝑuauerunt ſe tali
eſſe.ſ.gratie ⁊ beatitudinis. Rñ
deo ꝙ ſi ꝓpter hoc ſit priuatus
tali bono ēt pari ratiōe debeat
priuari primo eſſe: q2 qui abutit̃
beneficio ſibi dato meret̃ ꝑuari
ſiue ꝑdi cū: ſꝫ ipſi non ſunt pri-
uati primo eſſe: ergo nec ꝑuari
debēt ſecūdo ⁊c. ⁊ preſerti cum.
Ps. dicat ꝙ miſericōrs ē deus ⁊
miſeratōes eiꝰ ſuꝑ oia oꝑa eiꝰ.
quibus dictis reſpondit iuſtitia
dicens. Mihi videt̃ totuꝫ oppo
ſitū illius qđ dixiſti videtur mi
hi ꝙ neuter iſtorū redimi debe
at ſꝫ ſemꝑ manere in dānatiōe
ꝙ tali ratione oſtēdo. Nos ha
bemꝰ in regulis noſtris theolo-
galibus ꝙ deus nulluꝫ peccatū
dimittē dꝫ ipunitū q̄ regula iaꝫ
data ē in lege ⁊ ꝑ Moyſen pro
mulgata. Deuter. xxv. c. vbi dr̃.
Iuxta mēſurā delicti erit ⁊ pla
garū modus. Delictū autem tā
angeli q̄z hominis fuit infinite
menſure rōe obiecti.ſ. dei plaga
ruꝫ etiā modus ⁊ punitiōis dꝫ
eē infinitꝰ. Et ideo in eternum
ambo puniri debent ⁊ nunq̄z a
tali ſupplicio liberari: ⁊ econtra
rio. Miſericordia dicebat: ⁊ ſic
iter eas erat magna ꝯtētio: ita
ꝙ totꝰ ꝑadiſus eas audiebat ad
iuicē diſputātes ⁊ certe iuſticia
ꝑualuiſſꝫ niſi ꝓuidētia i mediuꝫ
ſe poſuiſſet que eis ſilentiū indi
cens ait. Sorores mee niſi ego
eſſem ſemper inter vos ꝯtētio-
nes ⁊ iurgia eſſent: q2 vna vult
dulce ⁊ alia amaruꝫ. Iuſticia ſe
ueritatē. Miſericordia lēitatēꝫ:
ſꝫ ego talit̃ vtrāq̄ꝫ ꝯcordabo ꝙ
remanebitis pacifice ⁊ beniuo
le ſicut hactenus ſemꝑ fuiſtis.
Et poſtea incipiens dixit. Mi-
ſericordia vult omnes ſaluari.
Iuſticia omnes dānari. Ego
vero medium tenens dico ꝙ
nec oēs debent ſaluari nec oēs
dānari: ſꝫ tm̄ ex duabꝰ naturis:
vna ſola reparāda eſt.ſ. natura
humana. Alia vo.ſ. angelica di
mittēda eſt i ſuo ſtatu. ⁊ ꝙ hoc
ſit ꝯueniēs oñdo multis ratio
nibus. ⁊ poſtea ſoluā argumen
ta: q2 tota humana nā lapſa eſt
in primo parēte. Non aūt ſic ē
de natura angelica: cuiꝰ maior
pars in paradiſo ſaluata ē. Mi
ſerenduꝫ eſt inquit humane na
ture ne totā in inferno deſerat̃:
⁊ tūc erunt hoies equales ange
lis dei vt dicitur. Matth. xxij. c.
Secundo rōne innocentie. Et
hoc eſt vt ſatiſfaciat dñe iuſticie
Quia omnes illi ad quos cor-
ruptio peccati ꝑmi hois deueni
re debebat nō erant in actu ſed
in virtute tm̄: ⁊ ideo indecēs eēt
domine iuſticie vt ipſi priuſq̄z eſ
ſent vltimā dānationem recipe
rent. Nō aūt ſic eſt de angelis
qui oēs actu exiſtētes ꝓprio ar
bitrio peccauerūt. ¶ Tertia rō
omnibꝰ efficatior eſt ratione ter
mini: q2 homo non peccauit in
termino vie ſue ſicut āgelus cui
ad primā electionem ſtatus vie:
finitus eſt ⁊ poſt electionem eiꝰ
volūtas manet imobilis cuꝫ ſit
infra voluntatem diuinam que
eſt inuertibilis ante ⁊ poſt ⁊ ſu-
pra voluntatem hominum que
eſt vertibilis añ ⁊ poſt. Et ideo
angelus appetendo malum eſt:
imobiliter adheſit ⁊ hoc eſt qđ
dicit Damaſcenus.ſ. ꝙ hoc eſt
hominibus mors ꝙ angelis ca
ſus ⁊c. ¶ Quarta ratio eſt rati-
one ſpeciei ⁊ hec ſumitur ex pec
cato vtriuſq̄ꝫ. Quantum ad ge
nus peccati q2 hō ſuperbiuit ex
appetitu ſcientie quando diabo
lus ſibi dixit. Eritis ſicut dij: ſci
entes bonum ⁊ maluꝫ cuius.ſ.
ſcie natura creata eſt capax: an-
gelus vero ſuꝑbiuit ex appetitu
potētie qñ dixit. Ero ſimilis al
tiſſimo Iſaie. xiiij. c. Quaꝫ.ſ. po-
tentiā natura creata nō ita ꝑfe-
cte recipere pōt ſicut ſcie vnde
anime xp̄i cōmunicata fuit oīs
ſciētia: nō omnis potētia. Et iō
grauius fuit peccatuꝫ angeli q̄z
hois ⁊ per ꝯſequēs minꝰ reme
diabile. ¶ Quinto ⁊ vltimo rō-
ne circūſtantie q̄re magis reme
diabile ſit peccatū hois q̄z ange
li eſt ꝓpter circunſtantiā ⁊ pro
pter occaſionem peccati. Quia
hō peccans ⁊ de venia cogita-
uit ⁊ in aliquo deceptus eſt: nō
autē angelus. Similiter quan-
tum ad occaſionē peccati q̄z ho
mo habuit: q2 alio ſuggerēte pec
cauit ⁊ in carne fragili q̄s occa
ſiones angelus minie habuit ⁊
has rationes vltimas aſſignat
Grego. in. iiij. l. mor. c. vbi dicit.
Duas ad intelligendū ſe creatu
ras fecit deus angelicam vꝫ ⁊
humanā: vtraq̄ꝫ vero ſuperbia
pertulit ⁊ a ſtatu ingenite recti-
tudinis fregit ſed vna tegimen
carnis habuit: alia vero nihil in
firmum de carne geſtauit. ange
lus nāq̄ꝫ ſolūmō ſpūs: hō vero
eſt ⁊ ſpiritus ⁊ caro. Miſertꝰ er
go Creator vt redimeret illam
ad ſe debuit reducere quā i per
petratiōe culpe ex ifirmitate cō
ſtat aliqd habuiſſe ⁊ eo alter de

buit apoſtatā angelū repellere
quo cū a perſiſtendi fortitudine
corruit nihil īfirmū in carne ge
ſtauit. vnde recte. p̄s. Cū īſertuꝫ
redēptorē hoībus: diceret ip̄am
quoqꝫ cauſaꝫ mīe exp̄ſſit: dicēs
Recordatus quia caro ſūt. p̄s.
lxxvij. ac ſi diceret. Quo eorꝫ in
firma vidit eo diſtricte culpas
punire noluit ⁊ adhuc eſt ꝙ per
ditus homo debuit reparari ⁊
ſupbiens ſpiritus reparari non
poſſit. Quia nimirum angelus
ſua malicia corruit: hoīem vero
aliena proſtrauit: hec ille. Et cō
cludendo propter rōnes dictas
dignum ⁊ iuſtuꝫ eſt: pro ſola ve
ro humana natura reparetur.
Angelica vero ī ſuo ſtatu rema
neret. Ad illud vero argumen-
tū ꝙ fecit mīa. ſ. de bonitate eiꝰ
Rn̄deo ꝙ talis ratio locū hꝫ in
his qui dolorē habēt de pecca-
tis ſuis ⁊ humiliant̄ ꝙ cum de-
mones facere renuūt: vt dictuꝫ
eſt talē mīam nō merent̄ ſed ſo
lum hoīes qui quottidie pecca-
ta ſua lugent. Ad rōnem vero
iuſticie de ſatiſſactione propor-
tionata culpe. Rn̄deo ꝙ talis
modus determinabit̄ per queꝫ
ſibi ſatiſfiet. Et iō ex quo deciſi
uimus hāc queſtionē veniamꝰ
ad aliā. ſ. ſecundā. ¶ Quantum
ad ſecundā qōnem in qua vidē
duꝫ erit vtruꝫ pura creatura ſuf

ficeret ad hanc redēptionē. No
tate ꝙ quia iuſticia īſtabat ⁊ ſic
ſatiſfactionē cōgruam de tanta
culpa petebat decreuit diuia ꝓ
uidentia vt mitteretur vnus an
gelus fortis. ſ. gabriel: qui. ſ. iter-
pretat̄ dei fortitudo qui quere-
ret prio in limbo deinde in mū
do ⁊ poſtea in celo. Si eſſet ali-
quis idoneus qui vellet hanc ſa
tiſfactioneꝫ aſſumere ⁊ primo q̄
ſiuit in libo ⁊ ide adduxit Adā
Noe Abraam ⁊ Moyſen cuꝫ
ceteris ſanctis patribus qui cū
aſſiſterent coraꝫ iuſticia ⁊ liben
ti aīo ad hoc faciendum ſe vnuſ
quiſqꝫ offerret. iuſticia ad eos
dicens. Nullus veſtrū ꝑticula-
riter nec etiā omnes ſimul mi-
hi ſatiſfacere poteſtis eo ꝙ pec-
catum ꝙ cōmiſit iſte veſter pa-
ter Adā habet in ſe infinitatem
quandā ex triplici rōne. ꝑmo ex
īfinitate dine maieſtatis ī ꝗ̄ tū
tu Adā ꝯtēpſiſti obedire deo ⁊
culpa tanto eſt grauior quanto
eſt maior ī ꝗ̄ peccat̄ vt habet̄.
xvij. q. iiij. c. Sicut q Eccleſiā ⁊
xxiij. q. v. c. Si apud ⁊c̄. De here
ticis vergentis vbi dr̄ longe eſt
grauius eternā ꝗ̄ tpalē ledere
maieſtatē. ſ. rōe dignitatꝭ. ¶ Se
cundo ex obiecto ꝙ per peccatū
auferebat̄ ꝙ eſt infinitum ſi ip̄e
deus per cuiꝰ ꝑticipatiōeꝫ fierēt
hoīes beati August. Factus eſt

malo dignus eterno qꝛ hoc in
ſe pemit bonū ꝙ eſſe poſſꝫ eter
nū. ¶ Tertio eſt infinitū ex ipſa
nā humana que corrupta eſt q̄
quidē infinitatē hꝫ quandā in-
quantū in ea poſſunt ſuppoſita
in infinituꝫ multiplicari. Actio
autē ⁊ opatio vniuſcuiuſqꝫ ve-
ſtrum nō pōt habere efficatiaꝫ
infinitā ſed finitā. Et ideo mihi
ſatiſfacere nō poteſtis qꝛ finiti
ad īfinitū nulla ē ꝓportio vt di
cit Ariſt. in ꝑ. Phy. Recedite
ergo ⁊ ite ad locum veſtrū qui
licētiati abierunt oēs lugentes
ſeqꝫ ei humiliter recomendan-
tes ⁊c̄. ¶ Scdo queſitū eſt ī mū
do ⁊ reuerſus eſt āgelus dicēs.
Omnes declinauerūt ſimul in
utiles facti ſunt: non eſt qui faci
at bonū nō eſt vſqꝫ ad vnuꝫ ⁊
ait: Juſtitia. Nec aliqs homo
viuēs in mūdo pōt mihi ſatiſſa
cere ⁊ ratio eſt: qꝛ oēs ſunt eidē
culpe aſtricti ⁊ obnoxij nec pro
ſuo debito ſatiſfacere poſſunt:
quō ergo pro alijs ſatiſfacient?
Et iō querite alibi. ¶ Propter
qđ tertio queſitū eſt in celo in-
ter angelos ⁊ archāgelos ⁊c̄. q
ſimiliter offerebāt ſe libēter ad
talē ſatiſfactionē. ſed iuſtitia nul
lū eorꝫ admittere voluit. d. Q8
hoc eſſet valde incōueniens ⁊c̄.
tum ratione iam dicta de hoī-
bus ⁊ aīabus limbi qꝛ angelus

eſt pura creatura ⁊c̄. tum qꝛ eti
am ſi angelus redemiſſet hoīeꝫ
⁊ pro eo ſatiſfaceret hō remane
ret ſibi obligatus ⁊ quicqd face
re poſſet: angelo deberet ratiōe
redēptionis ꝙ eſſet valde incō-
ueniēs ⁊c̄. Quibꝰ omnibus re-
pulſis ꝓuidentia rōnes iuſtitie
ratificauit: aſſerens in ꝯcluſiōe
ꝙ nullus ſufficiebat ad talē re-
dēptionē faciendā niſi ſolus de
us: vbi ſcire debetis ꝙ deꝰ ad
talē ſatiſfactionē nō obligat̄: ta-
men eā pōt facere: hō vero talē
ſatiſfactionē dꝫ: ſꝫ eā facere nō
pōt rationibus iaꝫ dictis ſupra
ꝑ iuſtitiā. Si igitur natura di-
uina vniat̄ cū natura humana
⁊ ex duabus cōtrarijs fiat vnū
ſuppoſitū ⁊ vna ypoſtaſis: tunc
talis inquātū hō digne ⁊ meri-
to talē ſatiſfactionē aſſumet: in-
quātū vero deus ſatiſfactioneꝫ
talē facere poterit. Et ideo pro
vltima deciſione huius qōnis
da iſtā ſentētiā ꝙ deus naturā
humanā aſſumere debeat ⁊ ꝓ
pter eam ſatiſfacere vt opꝫ: ⁊ ꝙ
hoc in vltima ratione fuerit cō
ueniēs oſtēdit Joan. Damaſce
nus ī ꝑncipio. iij. l. vbi ait. Per
incarnationis miſteriū moſtra
tur ſimul bonitas ⁊ ſapientia ⁊
iuſtitia dei vel virtus. Bonitas
qdeꝫ qꝛ qm̄ nō deſperit populi
plaſmatꝭ īfirmitatē. Juſtitia ve

ro qm̄ homine victo non alium facit vincere tirānū neqꝫ vi eri pit ex morte hominē. Sapiētia vero qm̄ inuenit difficillimi de centiſſimā ſolutionem: potentia vero ſiue virtus infinita qꝛ ni bil eſt maius q̄ꝫ dn̄s fieri homi nem ⁊c̃. ⁊ ita determinata fuit ſcd̄a q̄ō ⁊c̃. ¶ Quantū ad tertiā queſtionē ſciendū ꝙ cum data fuiſſet ſentētia ⁊ ab oibus in cō ſilio diuino exiſtētibus appro bata ꝙ de⁹ incarnari deberet tūc filius dei tanq̄ꝫ ſapiētiſſim⁹ ſurrexit ⁊ vertit ſe ad patrē di. Audiſtis pater oipotēs cū quā ta decētia ⁊ ratione dn̄a ꝓuidē tia noſtra determinauit vt nos debeamus carnem aſſumere ⁊ humanā naturā redimere in ſa tiſfactionē iuſtitie. Q̄d quidem dignū ⁊ iuſtū eſt ⁊ propter rati ones iā ſuperius allegatas. Sꝫ nunc determinādū eſt quis no ſtrum ad tantum opus debeat mitti: vel tu: vel ego: vel ſpiritus ſanctus. Et certe mihi videt̄ pa ter ꝙ vos hoc facere debeatis ꝙ tali: ratione oſtendo. Iſta re dēptio vt ſcitis pater ſanctiſſi me nihil aliud eſt niſi quedā no ua recreatio mūdi. Iuxta illud Apo. ij. c. Ecce ego noua facio omnia ſed cum tibi tribuat̄ po tentia creandi qꝛ tua potentia mundū ex nihilo feciſti: ergo pa ter ⁊ ipſuꝫ recreare debetis ⁊c̃. Cui pater reſpondens ait. Fili verū ē ꝙ ego potētia mea crea ui oia que ſunt ſed tu bene ſcis ꝙ nil vnq̄ꝫ ego feci ꝑ potentiaꝫ meā: niſi mediāte ſapientia tua qui es verbum meum ⁊ boni tate ſpūſſancti. Et ideo per te ⁊ ſpūm ſanctū talis recreatio dꝫ fieri. Nā de prima creatione di cit Gene. i. c. In principio crea uit deus ⁊c̃. In p̄ncipio. i. in cō ſilio creauit deus. ſ. pater celum ⁊ terram ⁊c̃. ⁊ ſubſequit̄. Spūs autem dn̄i ferebat̄ ſuꝑ aquas ⁊c̃. ⁊ apoſtolus. i. ad Cor. v. c. De us erat in xp̄o mundū reconci lians ſibi. Quo audito fili⁹ ver tit ſe ad ſpiritū ſanctū. di. Mi hi videt̄ ꝙ vos vadatis ad redi mēdū ⁊c̃. ratio eſt qꝛ hec redē ptio p̄ncipaliter pertinet ad re miſſionē peccatorum. ſm̄ illud. Mat. i. vocabis nomē eius Ie ſum. ipſe. n. ſaluū faciet populuꝫ ſuum a peccatis eoꝝ. Remiſſio aūt peccatoꝝ attribuit̄ tibi ſm̄ illud. Ioh. xx. c. Accipite ſpm̄ſan ctum quoꝝ remiſeritis peccata ⁊c̃. Ergo vos debetis ire. Cui reſpondit: ſpūſſanctus. Fili mea intereſt vt. ſ. ſ. donum patris ⁊ filij eſſe. Remiſſio autem pecca toꝝ habet̄ per me tanq̄ꝫ donuꝫ dei. Et ideo conuenientius eſt vt tu vadas ⁊ dones me pec

catoribus. Et ſic inter eos erat magna diſputatio. Tūc diuina ꝓuidētia rōnes ſpūſſancti ↄfir mās vertit ſe ad filiuꝫ. d. Certe fili iſta incarnatio nulli alteri ꝑ ſone magis conuenit q̄ꝫ tibi ⁊ hoc ad preſens tibi ↄuenire ex tribus oſtendo videlicet.

¶ Primo ratione filiationis.

¶ Scd̄o ratione imaginis.

¶ Tertio ratione ſapientie.

¶ Primo dico ꝙ cōuenit tibi inquantū filius qꝛ inquantū tu a patre ꝓcedis ↄuenit tibi mit ti ⁊ obedire patri. Pr̄ autem a nullo eſt. ad Philippē. ij. c. Chri ſtus factus eſt obediēs vſqꝫ ad mortē ⁊c̃. ¶ Scd̄o inquantū fi lius cōpetit tibi deprecatio ad patreꝫ pro peccatoribus. i. Ioh. ij. c. Aduocatū habemus apud patrē ieſum chriſtum Iuſtum ⁊ ipſe eſt ꝓpiciatio pro pctis no ſtris: nō autē pro noſtris tm̄ ſed etiā totius mūdi. ¶ Tertio iquā tū filius ↄuenit tibi determina tus modus originis vt qui i di uinitate es filius dei in hūanita te ſis virginis fili⁹. Nā ſi pater vel ſpūſſanctus tpaliter naſcere tur tūc eēnt due filiatiōes ꝙ eſ ſet valde incongruū. Scd̄o iſta incarnatio cōuenit tibi ratione ymaginis. Nā hō factus eſt ad ymagineꝫ ⁊ ſimilitudinem dei. Gen. i. c. Faciamus hoiem ad ymaginem ⁊c̃. ⁊ infra ad ymagi nē ꝙppe dei factus eſt hō. Ecc̃. xvij. c. De⁹ creauit de terra ho minē ⁊ ſm̄ imaginē ſuā fecit il lū. ⁊ p̄me. ad Cor. xi. c. Vir non dꝫ vellare caput ſuū: qꝛ ymago ⁊ gloriā dei eſt ⁊ ad Coloſſe. i. c. ⁊c̃. Cōueniēs ergo eſt vt tu qui es ymago p̄ris illuꝫ aſſumas q eſt ad ymaginē p̄ris ⁊ dei. Cuꝫ hoc ēt ſit ab eterno p̄deſtinatuꝫ Ro. i. c. Quos preſciuit ⁊ p̄deſti nauit ↄformes fieri ymaginis filij ei⁹ vt ſit ipſe primogenitus in multis fratrib⁹. ¶ Tertio cō uenit tibi qꝛ tu es ſapiētia p̄ris. Pater. n. eſt valde ſeuerus ⁊ timet ꝙ ſi ipſe iret ⁊ videret tot mala ⁊ ſcelera q̄ in mundo fiūt ne eis maiores iſfligeret penas ⁊ punitiones. Spūs aūt ſctūs ē ita bonus ⁊ miſericors ꝙ ſtatiꝫ parceret eis ſine aliqua ſatiſfa ctione ⁊ iſto mō iuſtitia non ha beret locū ſuuꝫ. Tu vero cū ſis ſumma ſapiētia mediū tenebis taliter ſeueritate vtēs ꝙ miſeri cordiam non dimittes ⁊ taliter miam ipendēs ꝙ iuſtitiā nō de relinquas: igitur ꝓp rōnes aſſi gnatas ⁊ alias multas que aſſi gnari poſſent dignū eſt ꝙ tu fili carnē aſſumas ⁊ non pater nec ſpūſſanctus ⁊ ita ab oibus deter minatū eſt ⁊ confirmatuꝫ in to to ↄciſtorio diuine ⁊c̃. Et vero

ta iſta cōtēplatione habet̄ Apo
ca.v.c. Vbi omnia iſta Joanni
euāgeli.reuelata fuerant qui dic̄
vidi angelum fortem p̄dicantez
voce magna gabrielez qui iter-
pretat̄ dei fortitudo vt ſupra di
ctum eſt. Qui eſt dignus aperi
re librū ⁊ ſoluere ſignacula eius
p hunc librū itelligit̄ diuina ſcri
ptura in q̄ fuerūt ſcripti ab eter
no oēs qui p̄deſtinati fuerūt ſꝫ
liber ſignatꝰ erat qꝛ nemini ape
riebat̄ ipſa ſcriptura diuina cuꝫ
nullus quātūcunqꝫ ſanctꝰ poſſit
deū vidē per eſſentiā. Et nemo
poterat in celo qꝛ nullus ange-
lus neqꝫ in terra qꝛ nullus hō
neqꝫ ſubtus terrā qꝛ nullus de
ſanctis patribꝰ limbi: apire libꝝ
nec videre eū. Et vnus de ſenio
ribus dixit mihi per hunc ſenio
rem pōt itelligere aliquē ange-
lum qui reuelauit ſanctis patri
bus incarnationem filij dei vel
ipſum deū qui eā reuelauit ſan
ctis patriarchis ⁊ pphetis eos
ꝯſolans in afflictione eorꝫ. vn̄
dic̄. Ne fleueris. Ecce vicit leo
de tribu iuda ꝑpter fortitudinē
⁊ etiā ꝑpter reſurrectionez q ſu
it de tribu iuda ſm carnez ex ſe
mine Dauid ⁊c. ⁊ hec ſufficiant
quantuꝫ ad cauſam que p̄ceſſit
ipſam annūciationez q̄ fuit pri
mum notandum in predicatio
ne hodierna ⁊c.

¶ Quantuꝫ ad ſm p̄ncipale in
quo declarare debemus modū
conuenientez huius ſanctiſſime
annūciatiōis. Scire debetis q̄
poſtq̄ ſci patres a iuſticia expul
ſi reuerſi ſunt in limbo incōſo-
labiliter flētes qꝛ inueniebat̄ di
gnus aperire librū tunc vnꝰ de
ſeniorib9.i.ipſe deus vel vnꝰ an
gelus dixit eis. Ecce ego porto
vobis bona noua nolite flere:
qꝛ vicit leo de tribu iuda radix
Dauid aperire libꝝ ⁊ ſoluere ſi
gnacula eiꝰ ⁊ reuelauit eis oia
que determinata fuerāt in cōci
ſtorio trinitatis circa eoꝝ redē-
ptionē ⁊ liberationē ⁊ hoc audi
to ceperunt exultare ⁊ facē ma-
gnū feſtum Dauid vero ſtatim
q̄ hoc audiuit.ſ. q̄ filius dei car
nē aſſumere debebat recordatꝰ
eſt de promiſſione quā ſibi dn̄s
fecerat ⁊ accipiens calamū ſcri-
pſit vnā breuem epiſtolā ad cō
ciſtorium trinitatis ſub hac for
ma verborum. Memento dn̄e
Dauid ⁊ omnis māſuetudinis
eius que cum lecta eſſet in con-
ciſtorio diuino oēs mirabātur
Tunc ꝓuidētia ait. Nullus mi
retur de hac epiſtola: q̄a iurauit
dn̄s Dauid veritatez ⁊ nō fru-
ſtrabit̄ eū de fructu ventris tui
ponā ſuper ſedem tuaꝫ. ps. cxxxi.
Et ideo nūc eſt tēpus q̄ tu de-
us recorderis Dauid ⁊ ſuc eius

promiſſionem. Et ideo mittat̄
Angelꝰ gabriel in iudeā ⁊ q̄rat
inter oēs filias ex ſemine Da-
uid ſi ē aliqua pulchra hūilis ⁊
virtuoſa que idonea ſit ad reci-
piēdū filiū dei i vtero ſuo ⁊ ip̄a
recipiat̄ i matrez dei. Q̄d cū oi
bus placuiſſet. Miſſus ē Ange
lus gabriel ⁊ queſiuit in tota iu
dea ⁊ q̄uis multas puellas ibi
repperiſſet de ſemine Dauid iter
alias vnā reperit que vocabat̄.
Maria filia Joachin nouiter
deſponſata cuidā ſeni noie Jo
ſeph de tribu ⁊ ſemine ſuo cuiꝰ
virtutes hic parti dicende ſunt
vt oſtendatur q̄ꝫ digne deus ele
git ipſaꝫ in ſponſaꝫ ⁊ filius dei
in m̄rēꝫ. Ait ergo gabriel. Ego
repi vnā puellā cuius pulchritu
dinē corporalē ad preſens omit
to cū nec vnq̄ꝫ ſibi ſimilē natu
ra produxit. Sꝫ dicā de virtuti
bus eius. Jſta eſt ita pura i aia
q̄ ex quo nata eſt nunq̄ꝫ pecca
uit vel ſalteꝫ venialiter. Carita
tis plena. Taꝫ pia q̄ nunq̄ꝫ ali
quis in tribulatōe ꝯſtitutus ac
ceſſerit ad eā quin ꝯſolationeꝫ
reciperet. Jta exēplaris ⁊ deuo
ta q̄ oēs eā vidētes q̄uis ma-
ximi ribaldi ⁊ ſcelerati ad maxi
mam deuotionem prouocaret̄.
Nūq̄ꝫ fuit aliquis ita ipudicus
qui eam vidēs ad caſtitatē nō
prouocaret̄. Eſt.n. virgo ⁊ vir-

ginitatē prio deo vouit ⁊ ita ſer
uare itēdit: q̄ꝫq̄ꝫ maritū accepe-
rit: qꝛ h̄ fecit vt viri miſterio vte
ret̄ ⁊ vt m̄rimoniū bonū cōpro
baret ꝑ aut vt eū cognoſcat car
nalit̄. Et ſic narra de virtutibꝰ
beate virginiſ vt deꝰ dabit. Qui
bꝰ dictis viſuꝫ eſt oibꝰ vt eā deꝰ
accipē d̄bēt in m̄rēꝫ. Tūc ait di
uina ꝓuidētia. Nullꝰ de h̄ dubi
tet: qꝛ deꝰ elegit eā ⁊ p̄elegit eaꝫ
⁊ habitare eā faciet i tabernacu
lo ſuo. Ait ergo deꝰ ad Angelū
gabrielē. Vade nūcia ſibi: quia
volo ip̄aꝫ i m̄rēꝫ filij mei ⁊ vide
ſi ip̄a de h̄ ꝯtētat̄: qꝛ ſtati q̄ cō
ſenſuꝫ p̄bebit ego mittā ad eā fi
liū meū ⁊ tūc. Miſſus ē Ange
lꝰ gabriel a deo i ciuitatē galilee
cui nomē ⁊c. Dicūt q̄dā q̄ tūc
beata virgo actualit̄ legebat illā
ꝓphetiā Jſaye. vii. capi. q̄ dicit̄.
Ecce virgo cōcipiet ⁊ piet filiū
⁊c. Q̄d ip̄a neſciēs q̄ debēt eſ-
ſe iſta mulier tam deo accepta
que filium dei virgo concipe-
ret ⁊ pareret ſuſpirabat deum
deprecans vt ſibi concederet
hanc virginem videre ⁊ ei fa-
mulari ⁊c. pratica ⁊c. Et ma-
nēte ipſa in tali cogitatōe igreſ
ſus eſt angelus ad eā. vbi nota
q̄ virgo benedicta non ſtabat i
platea nō i via: nō in hoſtio: ſed
intra domuꝫ ſecreta in came-
ra in ꝯtēplatōe actualit̄ vt dixi

mus cogitando de illa prophe
tia. Ad quã ingreſſus angelus
in ſpẽ pulcherrime iuuenis ꝛ
honeſti albo indutus ꝛ Lilium
in manu ferens cui reuerenter
genu flexit ꝛ dixit. Aue gratia
plena dñs tecũ benedicta tu in
mulieribus. Que cum audiſſet
turbata ẽ i ſermone eius. Que
ideo turbata ẽ vt dicit gloſa nõ
de viſione angelica ſ; de ſaluta
tõe iſolita ideo dicit turbata eſt
in ſermone eius nõ in viſione.
vnde Origenes dicit, Si enim
ſciuiſſet beata maria ad alium
quempiam ſimilẽ eſſe dictum ſer
monez vtpote q̃ habebat legis
ſcientiã nunq̃ eã quaſi peregri
naz talis ſalutatio terruiſſ;: hec
ille. Que quidez turbatio nihil
aliud fuit: niſi quedã admiratio
vñ ſubiũgit euãgeliſta. Et cogi
tabat qualis eſſet iſta ſalutatio.
Primo eniz cogitabat ſup illo
verbo Aue Legerat eni vet[9]te
ſtamentũ ꝛ nunquã reperit ali
quẽ fuiſſe ſalutatum ab angelo
per iſtud verbũ Aue. Naz Iu
dicuz. vi. c. quando angelus ap
paruit gedeoni dixit ei: domin[9]
tecũ virorum fortiſſime. Tobie
dixit gaudiũ ſit tibi ſemp. Nũ
q̃ ãt alicui in veteri teſtamẽto
dixit Aue niſi marie virgini.
Qd iõ dixit vt oſtẽdẽt ipam fo
re totã ꝯtrariã Eue vnde Aue

dicit ab: a: q[ue] eſt ſine ꝛ ve. i. ſine
ve: quia Maria fuit ſine ve taz
pene q̃ȝ culpe. In eua autẽ ecõ
trario cauſa fuit peccati ꝛ pena
ru; ꝛc̃. Itẽ eua clauſit nobis ia
nuã paradiſi. Maria vero illaz
aperuit vñ cantat eccleſia Pa
radiſi: porta per euã cũctis clau
ſa eſt: ꝛ per mariam virginẽ ite
rũ patefacta ẽ. Aue etiam econ
trario prolatũ fuit eue vt dixit:
ad denotandũ q[ue] maria tota cõ
traria fuit eue. Et iõ cogitabat
qualis eẽt iſta ſalutatio. Deide
dixit grã plena: de quo bene po
terat mirari maria quia nullus
in veteri teſtõ hoc de ſe audiuit
quãuis ſanctiſſimus foret: ſ; ſo
li marie dictum fuit pmo q[ue] eẽt
plẽa gratia: ꝛ bene gratia plẽa:
quia dicit Ierony. Ceteris per
partes pſtatur. Marie vero ſi
mul ſe totã infudit gratie pleni
tudo. vnde Bernardus. In vẽ-
tre gratia ditatis. In corde gra
tia charitatis. In ore gratia affa
bilitatis. In mãib[9] gratia miſe
ricordie ꝛ largitatis. Idc; vere
gratia plena: qꝛ de plenitudinẽ
eius capiunt vniuerſi. Captiui
redẽptionez. Triſtes conſolatio
nẽ: pctõres vẽiã: iuſti gratiã an
geli leticiã: deniq; tota trinitas
gloriã: fili[9] hoĩs humãe carnis
ſubſtãtiã. Iõ cogitabat q̃lis eẽt
iſta ſalutatio. Deide dixit. Dñs

tecum Bern. Dominus pater
tecũ q genuit. Dñs ſpũſſanctus
ſ. de quo cõcipis. Dñs fili[9] quez
carne tua iduis. Iõ cogitabat
ꝛc̃. Deide Bñdicta tu in mulie
rib[9] i. ſup oẽs mulieres. vñ No
q[ue] mulieres triplici maledicto
ſubiecte erãt. ſ. maledicto obpro
brij: maledicto peccati ꝛ maledi
cto ſupplicij. Maledicto obpro
brij quo ad nõ ꝯcipiẽtes. vnde
ge. l. c. Dixit Rachel abſtulit
dñs obprobriũ meũ. i. grã. Ma
ledicto peccati quo ad concipiẽ
tes. vñ ps. l. Ecce eni i iniqtati
b[9] ꝯcept[9] ſu; ꝛc̃. Maledicto ſup
plicij q̊ ad ꝑturientes. vñ Ge
ne. iij. c. In dolore pies ꝛc̃. So
la ergo beata maria: bñdicta i
mulieribus. i. ſup oẽs mulieres.
Que q̃uis fuerit virgo tñ fecũ
da: ꝛ q̃uis fecũda tñ ſine pecca
to ꝛ quãuis peperit tñ cũ maxi
mo gaudio ꝛ ſine dolore. Ideo
cogitabat q̃lis ꝛc̃. S; angelus
eã vidẽs ꝯturbatã pp verba ſa-
lutatiõis vt diximus tũc cepit eã
ꝯſolari: dicẽſ. Ne timeas Ma
ria vbi di. Chriſoſto. Qui apud
deũ meret grã; nõ h; qd time
at. Ideo dicit. Inueniſti. n. gra
tiam apud deũ qꝛ ſplendore pu
dicitie ꝓpriã exornãs animam
gratũ deo ſe habitaculũ ꝑpara
uit. Nec ſolũ celibatũ iuiolabi
lẽ ꝯſeruauit ſed etiã immaculata

ꝯſciaz cuſtodiuit. Deinde ange
lus fecit ei ambaſſiatã: dicens.
Ecce ꝯcipies i vtero ꝛ pies fili
um: ꝛ vocabis nomẽ eius Ie-
ſum: hic erit magnus ꝛ filius al
tiſſimi vocabit ꝛ dabit illi Da
uid dñs deus ſedes Dauid pa
tris eius ꝛ regnabit in domo
Iacob in eternũ ꝛ regni ei[9] nõ
erit finis: que oia declara ſm
Gloſaz ſi hẽs tẽpus: his audi
tis virgo bñdicta ignorãs per
quẽ modũ hoc fieri poſſ; plena
tñ fide nõ dubitãs: ſ; de modo
quo modo hoc fieret iterrogãs
ait. Quo mõ fiet iſtud qm virũ
nõ cognoſco: ſ. nec ẽt cognoſcẽ
ꝓpono cũ virginitatẽ meã deo
ſeruãdã voueri ꝛ ꝯceptio cõiter
generaliter nõ fit niſi virginita
tis ammiſſa. Quẽ ergo moduz
tenebit de[9] in iſta cõceptiõe de-
clara mihi illũ: ꝛ ait angelus ad
eã. Spũſſanct[9] ſupueniet in te q.
ſ. accipiet de puriſſimo ſanguie
tuo de quo organizabit corp[9] ꝛ
in ipo corpore creabit aiam: ita
q[ue] ſimul ꝛ in eodez inſtãti vtrũ
q; fiet. Et virt[9] altiſſimi ꝛc̃. que
ẽ filius dei obũbrabit ſe in tali
corpore vt tu poſſis ſuſtinẽ. Lu
mẽ ei[9] ꝛ ſic obũbrãdo i corpore
illo obũbrabit ꝛ tibi. i. faciet tibi
vmbram refrigerij vt ſine con-
cupiſcentia concipias: ſine gra
uamie portes: ꝛ ſine dolore pa

ries:ꝛ dicit obūbꝛabit : vmbꝛa
n.ẜm Greg.ex coꝛpoꝛe ꝛ lumi
ne cauſatᷣ:ſic filius dei lux acceſ
ſibilis abſcōdit ſe in vētre vir-
ginis ꝛ obūbꝛans.i.ipſi refrige
riū pſtans vt dictū eſt. Ideo il
lud ſanctuꝫ ꝙ ex ꝛc̄. naſcetᷣ.i.il-
lud cōpoſitū.ſ.aīa.ꝛ coꝛpꝰ diui-
nitas vocabitᷣ filius dei. Erit ēt
filius tuus filius qdē dei ratōe
diuinitatis.filius tuus ratione
humanitatis. Deinde vt maria
ſibi faciliꝰ crederet dat ſibi exē-
plū de cognata ſua eliſabet ꝛc̄.
q: nō eſt impoſſibile omne ver
bū. Tūc maria genua flectēs ꝛ
oculos ac manus ad celum eri
gēs cuꝫ maria hūilitate ait. Ec
ce ancilla dn̄i:fiat mihi ꝛc̄. Nō
dixit . Ecce regina celi dn̄a mū
di:mater dei:ſed ancillā ſe vo-
cās ait fiat mihi ẜm verbū tu-
um:ꝛ ſtatim formatū ē coꝛpus
ꝛ infuſa aīa ꝛ vterqꝫ ꝯiūcta di
uinitas ꝛ verus deus ꝛ verus
homo.fuit in ventre ſuo ꝛ hoc
quantum ad ſecundam ſufficit.
¶ Quātū ad tertiuꝫ pꝛincipale
in quo declarādus ē effectus.i.
poſt hāc annūciationē ſequens
ſciēduꝫ ꝙ ſtati ꝙ angelus fecit
ambaſiatā ꝛ oīa vt ſupꝛa dictū
ē. Deꝰ vidit virginē diſpoſitaꝫ
ad ꝯſentiēdū ꝛ tūc ait filio ſuo.
Ecce inquit nūc eſt tēpꝰ vt de-
ſcēdas in vterū huius ſanctiſſi-
me virginis ꝛ patris tui obediē
tiā facias. Qui genua flectens
corā patre ait patri. Ego ibo ſꝫ
pꝛius mihi declara quid i mun
do ſim facturꝰ vt oēs de paradi
ſo hoc ſcire poſſint vt ait pater.
Fili mi dilectiſſime tu pꝛius an
guſtiaberis ꝑ nouē menſes :in
vtero huius ſanctiſſime virgi-
nis incluſus manēs vide ergo
ne in toto tp̄e iſto illam aliquo
modo ꝯtriſtes q2 plus illam di
ligo ſolā q̄ꝫ oēs alias terre crea
turas ſimul: deinde opoꝛtet ꝙ
naſcaris:ꝛ in tuo naſci taliter ꝑ
tuā ſapientiā facias ꝙ ſigillum
virginitatis eius nō frāges nec
ſibi aliquē doloꝛeꝫ ſꝫ gaudium
maximum īferas. Extēde te ad
paupꝛtatem natis ꝛ vitis ꝛ obe
diētia ꝛ ſubiectione ꝛ patientia
ꝛc̄.vſqꝫ ad crucē xp̄s factꝰ ē obe
diēs.vſ.ad.m.m.a.c. Quaꝫ obe
diētiā cū filiꝰ ꝓmiſiſſꝫ ꝛ ꝯſenſū
virginis percepiſſet ſtati deſcen
dit in vterū eius:vt ſupꝛa dictū
ē. Miſſus ē ergo.ſ.digne ange
lus a deo ꝛc̄.vt.ſ.filius dei in-
carnaretᷣ qui nos dignetᷣ in pꝛe
ſenti dirigere vt in futuro glo-
riā aſſequi mereamur Amen.

FINIS

¶ Venetijs per Petruꝫ Ber
gomenſem de q̄rengijs. Anno
dn̄i M.cccc.xcix.die.xxi. Octob

BIBLIOTECA
DE ZARAGOZA